جامع

سنڌي لغات

[ادبي توڙي عام مروج سنڌي ٻوليءَ جي]

جلد ٽيون (ڄ - ز)

بسعي و اهتمام سنڌي ادبي بورڊ

-

مرتبه

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

-

نظر ثاني

علامه غلام مصطفيٰ قاسمي

-

سنڌي ادبي بورڊ

ڄامشورو/ حيدرآباد

پاڪستان

١٤٠٤ هه

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

A COMPREHENSIVE

SINDHI DICTIONARY

OF CLASSICAL & CURRENT SINDHI

VOl. III (ڇ–ڙ)

COMPILED
UNDER THE SINDHI ADABI BOARD's DICTIONARY PROJECT

DIRECTED BY
N. A. BALOCH

-

REVISED BY
GHULAM MUSTAFA QASMI

-

SINDHI ADABI BOARD
HYDERABAD / JAM SHORO
SIND
PAKISTAN
1984

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جيتوڻيڪ سنڌي لغات لکڻ جو سلسلو هڪ سو سال اڳ، ١٨ صديءَ جي وچ ڌاري شروع ٿيو، تنهن هوندي به باوجود ڪيترين ئي مخلصاڻه ڪوششن جي، سواءِ ڪن خاص لفظن تي مخصوص لغتن جي، سنڌي ٻوليءَ جي سنڌي لغات، جنهن ۾ مجموعي طور رائج ٻوليءَ جا مڪيه لفظ ڏنل هجن ۽ معنائون پڻ سنڌيءَ ۾ لکيل هجن، هن کان اڳ لکجي شايع ٿي نه سگهي آهي. اِن ڏس ۾ هيءَ پهرين جامع سنڌي لغات آهي، جا سنڌي ادبي بورڊ طرفان هينئر پيش ٿي رهي آهي.

هن لغات جي لفظن جو ذخيرو هيٺين سرچشمن مان گڏ ڪيو ويو آهي:

(الف) ڇپيل ڪتاب،

(ب) اهي جملي ڇپيل لغاتون، جن جو سنڌي لفظن جي معنيٰ سان واسطو آهي،

(ج) ادب ۽ لغت جي اڻڇپيل قلمي ڪتابن جو ذخيرو ۽

(د) اڻلکيل عوامي ادب ۽ عام رائج سنڌي ٻوليءَ جا اکر ۽ زنده جاويد ذخيرا، جنهن لاءِ سڄيءَ سنڌ جي هر ضلعي جي مکيه ڳوٺن ۾ مڪاني ماڻهو مقرر ڪيا ويا، انهيءَ لاءِ ته پنهنجي تَرَ جي ٻوليءَ جا الفاظ ۽ اصطلاح هٿ ڪري ڏين.

مٿين سلسلي ۾ هيءُ خاص احتياط پڻ رکيو ويو آهي ته جيئن سنڌي ٻولي جي مڙني مکيه محاورن يعني ته لاڙ، سري، ٿر، ڪاڇي، ڪاري، ڪڇ ۽ لسبيلي جي مخصوص ٻولين جا انوکا عام لفظ ۽ اصطلاح، هن لغات ۾ شامل ڪري سگهجن.

نج سنڌي لفظن کان سواءِ عربي ۽ فارسي لفظن جو پڻ ڪافي وڏو ذخيرو سنڌي ٻوليءَ ۾ شامل ٿي چڪو آهي، آن کي پڻ هن لغات ۾ ڪماحقه داخل ڪيو ويو آهي، انهيءَ لاءِ ته هيءَ لغات سڀني طبقن لاءِ ڪارآمد ٿي سگهي.

مطلب ته هيءَ پنهنجي نوع جي پهرين سنڌي لغات آهي، جنهن ۾ سنڌي ٻوليءَ جي لفظن جي هڪ جهجهي ذخيري کي شامل ڪيو ويو آهي ۽ هر لفظ جي عام توڙي اصطلاحي معنيٰ کي، شاهدن ۽ مثالن سان کولي ورجايو ويو آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جامع

سنڌي لغات

[ادبي توڙي عام مروج سنڌي ٻوليءَ جي]

جلد ٽيون (ڄ - ز)

بسعي و اهتمام سنڌي ادبي بورڊ

-

مرتبه

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

-

نظر ثاني

علامه غلام مصطفيٰ قاسمي

-

سنڌي ادبي بورڊ
ڄامشورو/حيدرآباد
سنڌ
پاڪستان
١٤٠٤ھ

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

چاپو پهريون]   سال ١٩٨٤ع   [تعداد چار هزار

[سنڌي ادبي بورڊ جا سڀ حق ۽ واسطا قائم]

قيمت: پنجاهه روپيا

هيءُ ڪتاب مئنيجر ميان الله بچائي يوسف زئي سنڌي ادبي بورڊ پرنٽنگ پريس،
تلڪ چاڙهي، حيدرآباد سنڌ ڇاپيو، ۽ غلام رباني آگري، سيڪريٽري
سنڌي ادبي بورڊ، بورڊ جي آفيس مان شايع ڪيو.

www.sindhsalamat.com   books.sindhsalamat.com

پيش لفظ

الحمد لله جامع سنڌي لغات جو ٽيون جلد شايع ٿي رهيو آهي.

اسان ٻئي جلد جي پيش لفظ ۾ عرض ڪيو هو ته پهريون جلد تقريباً ڏهه ورهيه تياريءَ ۽ ڇپائيءَ هيٺ رهيو، ٻيو جلد پهرئين جلد جي اشاعت کان ويهه ورهيه پوءِ شايع ٿيو، ليڪن توقع آهي ته ٽيون جلد انشاءالله جلد شايع ٿيندو. ڌڻيءَ دعا قبول ڪئي ۽ ٽيون جلد پوڻن ٽن ورهين جي عرصي اندر ڇپجي مڪمل ٿيو.

لغات جيئن ته اهم ڪتاب آهي، ان ڪري اهو بورڊ جي پنهنجيءَ پريس ۾ خيال ۽ خبرداريءَ سان ڇاپڻو پوي ٿو. پر بورڊ جي پريس ۾ لغات سان گڏ ٻيا ڪي ضروري ڪتاب ۽ رسالا، ٽماهي ”مهراڻ“ ۽ ماهنامو ”گل ڦل“ پڻ ڇپجندا رهن ٿا، ان ڪري لغات جي ڇپائي متاثر ٿيندي رهي ٿي. ورنه، ٻئي جلد جي ڇپائي شروع ڪرڻ شرط، جيئن اسان لغات جي ڪم ۾ مستعديءَ سان هٿ وڌو هو ته هوند هن وقت تائين سڄي لغات شايع ٿي وڃي ها. بهرحال، الله گهريو آهي، ته چوٿين جلد جي ڇپائي پڻ گهڻو وقت ڪونه وٺندي. ان جا هڪ سئو کان وڌيڪ صفحا، هن وقت تائين ڇپجي چڪا آهن ۽ ڇپائي اڳتي وڌي رهي آهي.

هن ٽئين جلد جي بنيادي متن تي نظرثاني ۽ پروف ڏسڻ جو ڪم سنڌي ادبي بورڊ جي لائق ۽ فائق چيئرمن، جناب مولانا غلام مصطفيٰ قاسمي صاحب جن سرانجام ڏنو آهي.

اميد آهي ته چوٿون جلد پڻ سندن ئي نيڪ نظر هيٺ، تيار ٿي، مهربان پڙهندڙن تائين پهچندو. هوئن، لغات جي اسڪيم جو ڊئريڪٽر، سنڌي زبان جو مايهءِ ناز عالم، محترم ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ هو ۽ سڄيءَ لغات جو بنيادي متن موصوف جي نگرانيءَ هيٺ ئي تيار ٿيو هو. چنانچه، لغات جي هن ٽئين جلد تي محترم ڊاڪٽر صاحب ۽ محترم قاسمي صاحب جن جا اسماءِ گرامي ڏنا ويا آهن. بيشڪ، سنڌي زبان ۽ ادب جي خدمت ۾، هنن بزرگن جون ڪوششون هر وجه قابل تحسين آهن.

حيدرآباد
٢١- اپريل ١٩٨٤ع

غلام رباني
سيڪريٽري
سنڌي ادبي بورڊ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

چ

چ: ث. سنڌي ”الف-ب“ جو سو رهون اکر- تلفظ ”چي“ ابجد جي حساب موجب ”ج“ جي برابر (٣). هي اکر عربي ۽ فارسيءَ ۾ ڪونهي. اُردو ۽ هنديءَ ۾ ”ج“ ۽ ”ھ“ کي ملائي (چھ) هي اکر يعني ”چ“ بڻايو ويندو آهي.

● چ : ث. نفرت جي اظهار جو آواز- چي- وهٽ کي پاڻي پيارڻ جو آواز- چي.

● ڇَهَ-(ڇَهَ): صفت. هڪ عدد (٦)- پنج ۽ هڪ.

- ڇَہ رُخو: ڇَهَن پاسن وارو.

- ڇَہ ڪُنڊو: ڇَهَن پاسن واري جاميٽريءَ جي شڪل-ڇَهَن ڪُنڊن واري شڪل.

- ڇا: ضمير اِستِفهام (ف. چه) ڪُهڙو- ڪوهه- ڪهڙو. سوال ڪرڻ جو لفظ.

- ڇاہ ٿي پوي: محاوره. جيڪي ٿيڻو هجي سو پَل ٿئي- هر حالت ۾- هر صورت ۾- نتيجو ڪهڙو به نڪري.

- ڇا مان ڇا سمجهڻ: مفهوم ۽ مطلب جي برخلاف سمجهڻ.

- ڇا رهيو: ڪجهه به باقي نہ رهيو- ڪابہ اميد باقي نہ رهي آهي. ” تنهنجي منهن ۾ ڇا رهيو؟“

- ڇا ته: حرف شبہ. شايد- مُبادا- الائجي.

- ڇا ڇنجي: تعجب ۽ عبرت جو محاورو- ڪهڙي ڳالهہ ڪجي! سُبحَانَ اللّٰه! ڇا بيان ڪجي.

- ڇاڪاڻِ: ڇا لاءِ- ڇو- ڇو جو- ڇو تہ.

- ڇاڪاڻ تہ: ڇو جو- انهيءَ لاءِ تہ- ڇو تہ.

- ڇا مان ڇا: اصل جي بلڪل خلاف. خيال جي برخلاف ٿي پوڻ.

- ڇا مان ڇا ٿي وڃڻ: حالت يا زماني جو بدلجي وڃڻ- حالت دگرگون ٿي وڃڻ. رنگ ڦري وڃڻ- وڏو انقلاب يا ڦيرو اچي وڃڻ.

- ڇا منجهان ڇا ڪري وجهڻ: ننڍي ڳالهہ کي وڌائي وڏو ڪرڻ. بگڙيل ڪم کي سنوارڻ. ظاهري ناممڪن کي ممڪن ڪرڻ. عبرت جهڙو ڪم ڪري ڏيکارڻ.

● ڇابَ ۽ ڇاپُون: ث. وهندڙ پاڻيءَ کي روڪڻ لاءِ ڏنل بَند (جيڪو ڪکن ڪانن ۽ ڪاٺين مان ٺاهجي)- بُند و- روڪ- اٽڪ- اڏَ (وهندڙ پاڻيءَ کي)- آڏارَ- پَرجهلو. ڪٽڪ وغيره جي ٽيلين مان ٺالهيءَ جي نموني ٺهيل ٽوڪري (جنهن ۾ ماني وغيره رکجي)- ڍ بڪي- ايندِي (ت). پيڙين وغيره پَدَڻ لاءِ تماڪ رکڻ جي وڏي ڇٻي (ت). ننڍو پاڻي (ت). ويڪري جُٽي (ت).

- ڇابَ ڏِيڻ: وهندڙ پاڻيءَ کي روڪڻ لاءِ بُندو ڏيڻ. جهلو ڏيڻ. سارِين ۾ ”رونبي“ ڪان اڳ ۾ پاڻي بند ڪرڻ.

- ڇابَ مارڻ (ت): پاڻي ڍُڪ پي ٿوري آج لاهڻ.

● ڇاپاڻي ۽ ڇاپاهيُون: ث. ٻيڙيءَ جو اڳيون حصو يا ٻيهڪ- اُڀَلِ.

● ڇابَرَ (لس): ث. ڇٻرَ (هڪ گاه جو قسم).

● ڇابِرائي (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڇابِرو (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڇاپَڙِ ڇاپَڙِ: پاڻيءَ ۾ هلڻ جو آواز- شَپ شَپ جو آواز.

● ڇابِڙيا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● چاپَڻُ: مصدر. (سن. چپَدُ) روڪڻ - بند ڪرڻ - چاپ ڏيڻ (پاڻيءَ کي).

● چاپو ج چاپا: ذ. ٻَنڌو - چاپ. (صفت) تمام ويڪرو - ڪشادو (ت).

● چاتِ: ث. جُوال - ٻورو (ل). تَپر تَبر (ڪ).

● چاتِرُ ج چاتِرَ (ت): ذ. صفت. چاتيءَ وارو - دِليرُ - بهادر.

● چاترُ ج چاترُ (ت): ذ. ٻڪر يا ٻَٻَر جي ڍِنگهيرَنِ جو لوڙهو.

● چاتيلو ج چاتيلا: صفت. زمين تي ڦڪڙيل (ٻُوٽو).

● چاتو: ذ. صفت. (ٻه ڏندي ٿيڻ کان اڳ عُمر جو گهيٽو يا ٻَڪَر). لوراپو - ڪيرو - ڀاڙو.

● چاتيي ج چاتيون: ث. سينو - جسم جو ٿڻن يا ٻُبَنِ وارو حصو - آر هڏ. ٻُبَا (عورت جا) بهادري - مردانگي - سورهياڻي. حوصلو - جُرات - هَمَّت. ٻڪريءَ جو ڇهن مهينن عمر وارو ڦرُ. جوان ڀَٽ (ڪ).

- چاتيءَ تي مُڱَ ڏرڻ: (محاورو) ڪنهن جي مرضيءَ جي خلاف ڪم سندس روبرو ڪرڻ. حَسَدُ جي باهه کان جلائڻ - رِشڪُ جاڳائڻ.

- چاتيءَ تي هٿ رکي ڏسڻ (محاورو) ڪنهن به مسئلي کي پنهنجي حالتن سان ڀيٽائي پوءِ ڪا راءِ قائم ڪرڻ. ويچار ڪرڻ - قياس ڪرڻ. ٿڌي سيني سان غور ڪري ڪنهن نتيجي تي پهچڻ.

- چاتيءَ تي هَٿَ هڻڻ: دل جهلڻ - پاڻ ۾ همت هڻڻ جو اظهار ڪرڻ. اقرار ڪرڻ - خاطري ڏيارڻ - تسلّي ڏيڻ - ذميداري کڻڻ - هر حالت ۾ ٻدل رهڻ.

- چاتيي ٺرڻ: دل ٺرڻ - دل خوش ٿيڻ - سَرهو ٿيڻ. دل جا مطلب پورا ٿيڻ.

- چاتيي ٺوڪڻ: چاتيءَ تي هَٿُ هڻڻ - خاطري ڏيارڻ - پڪو دلاسو ڏيڻ.

- چاتيي ڇِڃڻ: سخت صدمو رسڻ - تمام گهڻو ڏک ٿيڻ.

- چاتيي چِلڻ: مِهڻا طعنا ڏيڻ - اندَرُ ساڙڻ - صدمو پهچائڻ.

- چاتيي چِڻڻُ: وڏو صدمو رسائڻ. چاتيي ڪُٽڻ - ماتم ڪرڻ.

- چاتيءَ سان لڳائڻ: سيني سان لائڻ - پيار ڪرڻ - پنهنجو ٻڌائڻ - تسلّي ڏيڻ - سِڪَ سان ڀاڪُر پائڻ.

- چاتيي ڪُٽڻ: ماتم ڪرڻ - سينه ڪوبي ڪرڻ - پِٽڻ ڪُٽڻ - دانهون ڪرڻ.

- چاتيي ڪيڏي هلڻ: سينو ڪيڏي هلڻ - اڪڙ جي هَلڻ - پهلوانن وانگر هَلڻ - غرور ۽ ٺانءِ سان گهمڻ.

- چاتيءَ وارو: ذ. صفت. جگر وارو - بهادُر - سُورمو - سُورِ هيه - دِلير.

● چاتيي (ساڪرو ۽ ڏاٻيچي): آوَٺ - آڏٺ ٻن سالن کن واري ٻڪري.

● چاتَ ج چاتون: ث. هوا جي زور سان وَسند ڙ سنهي ٻُوندَ

"ڳوڙهن جي ڳَلَنِ تان ڇٽي پيس چاتَ" ٻُوند جو وَسڪارو. ڇِٽِڪار. گهاتو ڏنڊُ - ڪوهيرو. ڇَٽَ. پوک تان پکين کي تڙڻ لاءِ ٺڪاءُ ڏيڻ وارو نوڙُ. (ت). ڏاس جي ٻوري (ت) - ننڍي ڳوٺ (ث).

● چاتارَڻُ: مصدر. ڇِٽِڪار ڪرڻ - ڇِٽِڪار ڪرڻ. ڇِٽڻ (ٻج).

- چاتارَ ج چاتارون: ث. ڇِٽِڪارَ - ڇِٽِڪارَ. ٻُوند ٻُوندَ.

- چاتارَ ڪرڻ: ڇِٽڪار ڪرڻ - ڇِٽِڪار ڪرڻ. پاڻي ڇِٽِڪڻ.

● چاتيلو ج چاتيلو ج چاتيلا (ل): ذ. ڦڪڙيلُ - پٿريلُ (وڻ) - وڏو ويڪرو وڻ.

● چاتو ج چاتا: ذ. وڻن ۾ پوکيل گاهه (جوئر، باجهري وغيره). گاهه جو هڪ قِسم - ڇيچُ (ڪ).

● چاتيي: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو. (بلوچستان جي ڇَتَ شهر کان آيل).

● چاپ ۽ چاپون: ث. مهر- ٺپو- سيل. چاپو- طبع. چر. تصوير- صورت- مارڪو- نشان- علامت.

● چاپخانو ۽ چاپخانا: ذ. (هه. چاپ + ف. خانه) ڪتابن ڇاپڻ جي جاءِ- پريس- مطبع.

● چاپاٽيو ۽ چاپاٽيا: ذ. جيت جو هڪ قسم (جو واريءَ جي ڍڙن ۾ رهي).

● چاپار (ڪ): اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● چاپاڪو: ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ رت جي خرابيءَ سبب سڄي بدن تي ڏٻڪ ٿي پون)- سيتانڪ- چپاڪو. پکيءَ جو هڪ قسم (ميرانجهڙي رنگ جو ننڍڙو پکي، اڪثر سڄ لٿي کان پوءِ نڪري، رستن ۽ پيچرن تي وهي).

● چاپرو ۽ چاپرا: چپرو- شپر- جهو پڙي- ڪکن جو گهر- سهارو.

- چاپرو پير: ذ. چپر يا جبل جا پير- چاگرا پير (جي لنڊڙا ٿين).

● چاپرو: ذ. صفت. چپر جو- جبل جو- جابلو- ٽاڪرو- پهاڙي.

- چاپري (لس): ذ. چپر جا آٿ- جابلو آٿ.

● چاپڙ ۽ چاپڙون (ت): ث. سنهون لڪڻ- ڇهو. چورن جو گهو پاٽو- چاپڙڪ (ت). چاڙپ (ل). طعنو.

- چاپڙ هڻڻ (ت) (محاورو): گمان ٿيڻ- شڪ آڻڻ.

● چاپڙڪ ۽ چاپڙڪون (ت): ث. سٺولٺي- ڏنڊي- سنهي ڪاٺي. چاڙپ- ڏنڊي سان پاسيرو ڌڪ. گهو پاٽو.

- چاپڙڪ هڻڻ: ڪجهه حاصل ڪرڻ لاءِ ڪوشش ڪرڻ. لوڙهه سان ڌڪ هڻڻ. مخالفت ڪرڻ.

● چاپڻ: مصدر. چاپي هيٺ آڻڻ- چپڻ- پڌرو ڪرڻ (ڪتاب وغيره) طبع ڪرڻ. چاپو هڻڻ- نقش ڪرڻ. چرڻ.

● چاپو ۽ چاپا: ذ. ڪپڙي چرڻ لاءِ ڪاٺ مان گهيل ٺپو- پور. مهر- نقش- چٽ. نشان. طباعت- ڇپائي. ڪنهن ڪتاب جي هڪ ڀيرو اشاعت. ڀير وغيره جي وڻ ۾ آچاپي هڻڻ لاءِ ڪاٺي پتر وغيره (ت).

پکين ڦاسائڻ جو ڪارو. اوچتو حملو- اوچتي چڙهائي.

- چاپو ڪوڙڻ: هڪ هنڌ ويهڻ. پکين ڦاسائڻ لاءِ ڪانن جو ڪارو رکڻ- ڪٻي ويهڻ- آٽڻ جي نه ڪرڻ.

- چاپو هڻڻ: اوچتو حملو ڪرڻ. نشان ڪرڻ. ٺپو لڳائڻ. رات جو دشمن تي چڙهائي ڪري قتل عام ڪرڻ.

● چاپوٽو ۽ چاپاٽا: ذ. ننڍو ٿوهو.

● چاپوٽيون ۽ چاپوٽيا (ٿ): ذ. جيت جو هڪ قسم (ننڍڙو ماندي جهڙو، ڪرڪ واريءَ ۾ رهندڙ).

● چاجڻ (ٿ): ث. صفت. وڏي- ويڪري. چاجڻ ڪوڏر- وڏي ڪوڏر.

● چاجو ۽ چاجا (ٿ): ذ. گاهه وغيره جي ڇيت- چاجو.

● چاج (ت): ث. اڏاوت- تعمير- نئين سر بناوت.

● چاج ۽ چاج (ل): ذ. گاهڻ- چاجو- سنهڻ.

● چاجڙي: اسم خاص. لاڙڪاڻي ۽ ميرو خان تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

● چاجلي: ذ. گنڌهن جي هڪ ذات.

● چاچڻ (ت): مصدر. اڏاوت ٿيڻ- تعمير ٿيڻ- ٺهڻ.

● چاچو ۽ چاچا: ذ. (سن. چند) ڪڪائين ڇيت- اگڻ جي ڇجهري- سنهڻ- چپر. لانيدي- چتو- چن

"چاچو چمڪيون چوهه مان،
جڏهن لڏيون ڪا سنهن جي ڪل".

● چاچي ۽ چاچي: ذ. چچ سان ان صاف ڪندڙ عورت.

● چاچيا (ٿ): ذ. پتڪو- پڳ.

● چاچ: ث. (سن. تڪرم) پتڙو ڏڏ- چيڊي لسي- ڏڏ. کير جي گجي (جا ولوڙڻ وقت لسيءَ مٿان ترِي بيهي).

● چاچر ۽ چاچرون: ث. پاڻيءَ جي چر
"چاچر چڳيرن، گهور نه اچي گهاتوئين"
(شاهه ڪرير).

تانگهو پاڻي- ڇَڇُ. تانگهو تلاءُ. ڍوري.
هوئي تي پاڻيءَ جو ڍَهو.

- چاچڙ ۾ چيرون ڪرڻ: ٿوري پاڻيءَ ۾ ٻوڙڻ.

● چاچڙجڻُ: فعل مجهول. ڪناتار ٿيڻ- تمتار ٿيڻ- ٿُپ ٿيڻ. چُلڪڻ. ڪنن تائين پرجي وڃڻ.

● چاچرو: ذ. پساري وکر جو هڪ قسم- شاهتڙو. پاڻيءَ جي لاٽ يا چيهرو (ت).
(اسم خاص) ضلعي ٿرپارڪر ۾ تعلقي شهر ۽ ديهه جو نالو.

● چاچيري: اسم خاص. هالا، ٽنڊي باگي، شاهبندر ۽ گوني تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

● چاچَلَ ۽ چاچلُون: ث. چاچڙ.

● چچولڻُ: مصدر. ڪنهن شيءِ کي پاڻيءَ ۾ آتلائڻ پتلائڻ (ڌوئڻ خاطر). آگهارڻ. ڇهوڪڻ- لُٻيڻ. ڏوڪناڙڻ. هيٺ مٿي ڪرڻ. جُٺ قبٺ ڪرڻ- آڌا آٻتا سوال ڪرڻ (مُنجهڻ ڪيڻ لاءِ). گيندارڻ.

- چاچولَ ۽ چاچولُون: ث. آتل پتل (پاڻيءَ ۾) جهوڪ- لُٻ. ڏوڪناڙ.

● چاچي (ت) اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● چاڏَ ۽ چاڏون: ث. آلتي- قتيءَ (ت). وڏي ڪَڏَ (ت).

● چاڏولَ، چاڏهول (ٿ): ث. صفت. بي لڄيٽي - بي آفعالي- چاڏوهڙ عورت.

● چاڏوهڙ ۽ چاڏوهڙون (ت. ل): ث. اها سُوڻا ڏاچي جنهن کي پنهنجو ڪڇو ڦر ڇڏائي پئي ڦرَ تي لاتو ويو هجي. بدچال عورت- بي افعالي عورت- بي لڄي- واڇان.

● چار، چارُ: ث. [س. ڪشتار] ڪيري- رَڪَ- ڦلهيار- چاري- پيپوت

"ڳُلم غاليچا اوهان پاڃهون چار پانيان سپ چائي" (سچل).

خاڪ- مٽي. چرَ- ليٽ- بوڙ.

"هي چارون ۽ ڇڇ، آچا اوڙاهُ آڳاهُون ڏيو" (شاه).

- چار تي پوڻ، وڃڻ (لس): شرمندو ٿيڻ- پشيمان ٿيڻ- ڦڪو ٿيڻ.

● چارُ: ذ. آنن جو آڪيرو (جنهن تي ڪُڪڙ ويهي آرو پچائي) آرو- چارو. دَٽُ- چانهر. ماٽ- سانت (ل). ٺڳي (ٿ).

- چار اوڳرائي: ث. بدهضمي- کاڌي جو هضم نه ٿيڻ سبب دل تي بار ڪرڻ ۽ کٽيي اوڳرائي ڏيڻ جي حالت.

- چار تي ويهڻ: ڪُڪڙ جو آنن تي ويهڻ- آرو پچائڻ- کُپ ڪوڙي ويهڻ.

- چارُ ڪرڻ: آري تي ويهڻ- آرو ڪرڻ. ويهڪ ڪرڻ.

- چار گودڙائي (ڪ): ث. چار اوڳرائي- بدهضمي.

● چارو ۽ چارا: ذ. آرو- چار.

- چارو ڪرڻ: آرو ڪرڻ- چار ڪرڻ. آرام ڪرڻ.

● چاري (ڪ): ث. چوپائي مال جي هڪ قسم جي بيماري (جنهن ۾ مال جا پير ڪُرَ منڊا ٿي پوندا آهن)- سمهڙو. ٻڪرين جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ٻڪريءَ کي ڇهن تي لنڊا نيڊا، پير يا گيڊوڙي جيترا گوڙها نڪري پون). ڪيري - چارَ (ل). (اسم خاص) تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● چاري ۽ چاريون (ڪ): ث. سمنڊ جي شاخ (جنهن ۾ پاڻي تانگهو ٿئي)- ڪاري. ڪوهستان ۾ ڍوري يا هيٺاهين زمين (جنهن جي پيٽ ۾ گاه هجي). چوپائي مال جي چرڻ جي سيم (لس)

"صبح ساريون، چيڙ چاريون،
وَچن واريون جهنگن ڦرون جال ميان"
(احمد شاه).

ٻڪري (ٿ).

● چارڪ ۽ چارڪون (ت): ث. چاڙڪي- چار آڱر ماپ.

● چاڙ ۽ چاڙون: ث. آهو ڪپڙو (پوتي اجرڪ وغيره) جو فوتيءَ جي مٿان وجهجي. فوتيءَ جي مٿان ڪپڙي وجهڻ بدران ڏلل رقم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٿُڙ کي چيري چورس بنائڻ وقت ان مان پاسن
کان نڪتل ٽُڪرن مان هڪڙو ٽڪر- چاڙهو.
ڏوري- سڪل واهه. ڪاري- چاڙهه. هيٺاهين
زمين (ل). ڪڇ جي رڻ جي ڪنڌي واري زمين.
ڪڇ ۽ سنڌ جي وچ وارو علائقو (جو چاڙ پيٽ
سڏبو آهي). ڪورين جي اصطلاح ۾ تاڃيءَ جي
وچان وجهڻ جي ٽي فوٽ ڪن ڊگهي ڪاٺي (ٿ).

● چاڙِتو ۽ چاڙ تا: ٻئي جي پاران طرفداري يا ڪم
ڪندڙ- هٿ ٺوڪيو. خوشامد ڙيو- پٺتو- چاپلوس-
مُريدُ- چيلو- پوءِ لڳ. نوڪر. وڪيل- دلال-
ٻئي جو ميڪاريل ماڻهو (ڪم ڪيڻ لاءِ).

● چاڙَپ ۽ چاڙ پُون: سنهو ۽ ڊگهو لڪڻُ-
ڇَهو. پاسيرو ڏَڪُ. سنڪو- ڦنڪو- چاپڙَ-
ڏُڪو- ٺوڪَرُ- طعنو.

● چاڙَ جاگير: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾
هڪ ديهه جو نالو.

● چاڙِ ڪِيِ ۽ چاڙِ ڪِيُون: ث. چار آگُر ماپَ.
هٿ جي چوٿين پتي.

● چاڙو ۽ چاڙا (ڪ): ذ. صفت. نار ۾ ڪم
ايندڙ هڪ ڪاٺيءَ جو نالو (شاهه ونگنَ ڪي
پاسن کان پيون ونگُون گڏجن ٿيون، جن مان
ٻاهرين کي تاڙِيُون ۽ اندرين کي چاڙا چئبو
آهي) چُڙواڳ (ڪ).

● چاڙَهه ۽ چاڙُهون؟: فوتي جي لاش تي
براد ري طرفان وڌل ڪپڙو (جو اجرڪ، چادر
وغيره جي صورت ۾ هوندو آهي). آهي رُپيا
جي رسم طور فوتيءَ جي عزيزن کي ڏنا وڃن-
اوچاڙ (ل)- چاڙ. لڳ لاڳاپو. لڳ لاڳاپي واري
سفارش. درياءَ يا ڏوري جي شاخ. ڪاريءَ جي
پُڇڙي. ڪاٺيءَ جي ڦٽيلَ، جا ڪاٺ جي چيرڻ
وقت پاسن کان بچي پوي. جُوئر جو هڪ قسم
(ان" ڳاڙهو ۽ سنگ ڊگهو ٿئي). ڏَتُ- چِمپُ.
پاليل جانور جو ڏَنُ.

- چاڙَهه اچي ٽُٽڻ: لڳ لاڳاپي جو اچي بارُ
پَوڻ- بارُ پوڻ.

- چاڙَهه پنجي وڃڻ: رُعبُ چانئجي وڃڻ.

● چاڙُهه: ذ. هڪ قسم جو شڪاري پکي.

● چاڙهو ۽ چاڙها: ذ. ڪاٺَ جو چيريل ڇوڏو-
ڇڙَ. پٽِي- تختو. سنهي ۽ ڊگهي ڪاٺي. پاڻيءَ
کان ٿورو مٿي بيٺل پانڌيءَ وارو هُرلو (ت).

● چاڙِهي ۽ چاڙ هيُون (ڪ. ٿ): ث. ٻن
سالن جي ٻڪري- اُٺي (ڪ).

● چاڙِي: ث. ڪمند جي چُوپن کي ساڙڻ مان
ٺهيل ڪپري.

● چاڪَ: ث. (سن. شاڪتُ؟) طاقت- سگهه-
زور- قُوَّت- وسُ- هستي. وڏائي- حڪمراني-
بيپرواهي- لاغرضي- غرور.

- چاڪَ ڇِنڻ: زور گهٽجڻ- هستي مرڻ-
حڪومت ختم ٿيڻ.

"ڇُٽي ويندين چاڪَ، پاڻهي پوندا پيش مون"
(مسافر).

● چاڪاٽُ، چاڪوٽو (ل): ذ. اوچتو ڌَپُ. ٺاهه.
ڏُقيڙُ- نِفاقُ- گڙٻڙ- دشمني.

- چاڪاٽو، چاڪاٽ وجهڻ: نفاق وجهڻ. دشمني
پيدا ڪرڻ. ڏُقيڙُ وجهڻ.

● چاڪارِيو ۽ چاڪارِيا (ٿ): ذ. ڇهن ورهين
جي چمار جو آٽ.

● چاڪِرُ ۽ چاڪِرَ (ت): ذ. درياءَ جي مڇيءَ
جو هڪ قسم- مُڪُرُ- شُهڪَرُ.

● چاڪُو (ت): ذ. وَجهه- داءُ. چوريءَ جو
موقعو.

- چاڪو لڳڻ: داءُ لڳڻ. مفت جو مال هٿ
اچڻ- وَجهه ملي وڃڻ.

- چاڪو هڻڻ: مفت جو مال هٿ ڪرڻ-
چوري ڪرڻ.

● چاڪاٽو ۽ چاڪاٽا (ٿ): ذ. مَلهه جر هڪ داءُ-
آڏڙي. جهَلَ. وجهه. رَلڌَڪ- انڪ. اڙتيي-
قَڏو- وَڪڙُ.

- چاڪاٽو وجهڻ: ٺهيل ڪم کي بگيڙڻ. جهيڙو
وجهڻ. ڪم ۾ ڪانجاٽو وجهڻ.

● چاڳيرو (ت): ذ. ٻڪريءَ جي ڏاس مان
ٺهيل سُٽ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● چاڳُ ۽ چاڳ: ذ. (سن. ڇاگ) ٻَڪريءَ جو ڦَرُ- ڇيلو.

● چاڳِر، چاڳِڙَ ۽ چاڳِرُون، چاڳِڙُون: ث. ڏسو "چاڳِلَ". ٻَڪريءَ جي ڪَنَ مان نڪتل ساندارِي. تانگهي پاڻيءَ جي ڏورِي.

● چاڳِرَڻُ (ل): مصدر. اڌو ڪارو پَرڻ.

● چاڳِلَ ۽ چاڳِلُون: ث. ٻَڪريءَ جي ڪَنَ مان نڪتل ساندارِي (جا پاڻي وجهڻ يا سيڻاھ طور ڪم اچي). ڏورِي. ڏنڊ. هُنر.

● چاڳِلائِي ۽ چاڳِلايُون (ت): ث. چاڳِلائِي. چَشڪو- مَزو.

- چاڳِلايُون ڪرڻ: مزيدار ڪاڌا ڪائڻ- چَشڪا وَٺڻ.

● چاڳا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● چاڳائِي: اسم خاص. تعلقي مجاول ۾ هڪ ديھ جو نالو.

● چاڳو ۽ چاڳا: ذ. صفت. اهو ماڻهو، جنهن جي هٿن يا پيرن ۾ ڇهه- ڇهه آڱريون هجن- ڇانگَڙُ.

● چالَ: حرف نِدا. شالَ- شَلَ.

"واهڙ وَهين مَ چالَ، سَڪي ٻيلانِيُون ٽِيپين" (شاهه).

● چالَ ۽ چالُون (ڪ): ث. چوڏو. ڪجيءَ جي ڦَرهَنِ مان نڪتل جُتِي. هڪ قسم جي جُتِي جا پيشَ جي نوڙِيُن مان ٺاهين.

● چالُ ۽ چال: ذ. (سن. آدُ + شَلُ + لَنگَ) ٽپو- ٽَپُ- آچانگ- ڪُڏُ- پُلُ.

- چالِرُ ۽ چالِرَ: ذ. صفت. چال ڏيندڙ- ٽپا ڏيندڙ.

- چالِٽو، چالو: ذ. صفت. چال ڏيندڙ. ٽپ ڏيندڙ.

● چالا: ث. (هہ) ڪَلَ- چوڏو.

● چالارُ ۽ چالارَ (ڪ): ذ. جهنگلي جانور جو هڪ قسم.

● چالِٽو ۽ چالِٽا: ذ. (هہ. ڇهالا. سن. اڪَمُ) چُلٽو- ڦُلٽو- ڦوڦيندو- چالو. لِڦَ- ڦُلُوڪِٽو- چالُون هڻندڙ- ڪُڏُنو- ٽپٽو.

● چالو ۽ چالا (ت): ذ. چُلٽو- ڦُلٽو- ڦُلُوڪِٽو.

● چالِي ۽ چالِيُون: ث. اکين جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ڇپر جو اندريون پاسو سُڄي پوي) ڳِچيءَ جي هڪ بيماري- سَلِي. چُلٽو- چالو. اَٽ جي هڪ بيماري (جنهن ۾ ڪَنَ جي پاڙ وٽ ڳِڙُ ٿئي ۽ ان مان ڳَندُ وَهي). "جهڙي چالي تهڙي ٻِنِي" (چوٽي). چَلِي. دَٻڪِي- ٻِنِڊي (ت). (صفت) زود هضم- هلڪو (ڪاڌو). چِڙُن واري- چِڙِلي (مَڇِي).

● چالِيا: ث. (هہ) سو پاري.

● چامَڪَ ۽ چامَڪُون (ت): ث. سنهڙو لَڪڻ- چَمَڪَ- چَهو. تَلهڙُ.

● چانُ: ت. (هہ. ڇهايا) چانوَ- چانءَ- سايہ.

● چانُ: ذ. (سن. ڇَدَمُن) ٺڳي- دولابُ- ڪوتُ- فريب.

● چانپَ ۽ چانپُون: ث. سَنهي ڪاٺي. ڏِلگهري. ڇِنيو. ڏور ڪي رسيءَ وجهڻ ڪانسواءِ لِڪڻ سان هڪليندو هلڻ جي حالت. سَنهون ماڻهو- ڏُٻرو ماڻهو. اکين جي ڇِنپَ (ڪ). وڏَ- ٽُڪَ- چانگَ (وڻ جي).

- چانپَ ڪاهڻُ: بنا رسيءَ جي ڪنهن چوپائي کي اڳيان ڪاهڻ.

- چانپَ ڪري اچڻ: پاڻيءَ جو زور سان ڌوڪي اچڻ.

- چانپَ لڳڻ: لَڪڻَ جو ڌڪ لڳڻ.

● چانپَرُ ۽ چانپَرَ: ذ. سُڪَل ۽ سَنهي ٽاري- چانپو.

● چانپَڻُ (ل): مصدر. وڻَ جون ٽاريون وڍڻ- چانگڻ. ٽارين جا پَنَ روڙِڻُ- ٽاريون سوئِڻ. اکيون ڇِنپَڻ (ڪ).

● چانپو ۽ چانپا: ذ. سُڪل ٽاري- ڏِنگهَر. ڪَنڊن ڪانسواءِ ٽارِي.

● چانٽَڻُ: مصدر. ڪاٽِڻ- وَڍڻ. چانگڻ (وڻ). جدا ڪرڻ. چُونڊي ڌار ڪرڻ. چونڊڻ- انتخاب ڪرڻ. ورهائڻ. گهٽ ڪرڻ. مختصر ڪرڻ.

- چانٽَ: ث. ڪَتر. چانگ- وَڍَ. ڪاٽَ ڪُوٽَ. تخفيف- ڪَمِي. چُونڊ. ورهاست.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- چانٽ ڪرڻ: چانگڙ. وڍڻ (وڻ) چونڊي ڏار ڪرڻ.

● چانپڻ (ل - ڪ): مصدر. چاپڻ. چپڻ.

- چانپ: ث. چاپ. مُهر. ڇٽ. مُورت - اشان - مارڪو.

- چانپ منڊي

"چلا چانپ منڊيون ڏسيو ڏيل ڏري" (مل).

- چانپو ۽ چانپا: ذ. چاپو. ڇٽ وغيره ڪيڻ جو پورُ.

● چانپيٽو ۽ چانپيٽا (ت): ذ. جهٽ. وجهڙ - داءُ.

- چانپيٽو هڻڻ: جهٽ وجهڻ. ٻري ڪان ڏڪ هڻي زخمي ڪرڻ.

● چانجبلڙو ۽ چانجبلڙا (ل): ذ. صفت. چليولو- البيلو. ڪيچيلو - مسخرو.

● چانجيرو ۽ چانجيرا (ل): ذ. چانگرو. نخرو- انگلُ - نازُ - ماڻو.

- چانجيرا ڪرڻ: چانگرا ڪرڻ - نخرا ڪرڻ - انگل ڪرڻ - ماڻا ڪرڻ.

- چانجرائي: ث. چانگرائي - چليو لائي. مسخري.

● چانچولڻُ: مصدر. چاچولڻ - آگهارڻ - آچلائڻ. آڏلائڻ پٽلائڻ. مناڙڻُ.

- چانچول: ث. چاچول. چُلڪو. پاڻيءَ ۾ مناڙڻ جي حالت.

● چانڊ ۽ چانڊونُ (ل): ث. اشارو- اکين جو اشارو - غمزو- هلڻ وقت هٿ لوڏڻ جو هڪ نمونو- هلڻ جي لوڏ. آسانگو - آسرو - آڌر. ڪانيءَ جي چپڙ.

● چانڊو ۽ چانڊا: ذ. حصو - ڀاڱو - ڀتي، خيرات وغيره مان فقير کي مليل حصو. ٿورو ڪاڏو - نيرن. ننگيءَ سان هٿ ڪيل مالُ. رُشوت.

- چانڊا پانڊا ڪرڻ: حصا ڀتيون ڪرڻ. مفت جو مال ورهائي کڻڻ. موجون ڪرڻ.

- چانڊا پاڻي (ت): (محاورو) چانڊو پاڻي.

- چانڊا چڏائڻ (ت): خرچيون وٺڻ. رشوتون وٺڻ. زور پچڻ.

- چانڊا ڪرڻ (ت): مفت جو مال کائڻ. مزو وٺڻ.

- چانڊائي ۽ چانڊائي: ذ. چاند و ونڊڙ. چند و ونڊڙ. ونڊ ونڊڙ. ورهائيندڙ.

- چانڊو پاڻي: محاورو. مختصر ڪاڏو- معمولي خرچ پکو. خرچي. رشوت نيرن.

- چانڊو پاڻي ڪيڻ: خرچي ڪيڻ - رشوت وڻڻ.

- چاند و پاڻي ڪرڻ: نيرن ڪرڻ. رشوت کائڻ - تورو کائڻ - هيانءُ جهل ڪرڻ.

- چانڊو چڏائڻ: چانڊو پاڻي ڪيڻ - رشوت طور ڪجهه رقم وٺڻ.

- چانڊو ڪرڻ: نيرن ڪرڻ - هيانءَ جهل ڪرڻ. رشوت کائڻ.

● چانڊائي: ذ. صفت. چندُ ڪندڙ - ننگُ - مڪارُ.

● چانڊ: ث. مينهن جي چات - چانٽ.

● چانڊُ، چانڊيُ ۽ چانڊ، چانڊي: ذ. صفت. چڙو- اڪيلو. فقط "چڙو" سان گڏ ڪم ايندڙ "چڙو چانڊُ"، "چڙهو چانڊيُ" بمعني ڪنوارو- اڻ پرڻيلُ.

● چانڊو ۽ چانڊا: ذ. صفت. چڙڪُ - چست - ڦُڙتُ - چالاڪ.

● چانڊڻُ: مصدر. (پرا. ڇتئي. من. تُوکش) چنڊڻ. چانٽڻ. چانگڻ. گهٽ ڪرڻ. ڪاٽڻ. ورهائڻ. چونڊي ڏار ڪرڻ.

- چانڊ: ث. چانگ - تخفيف. چانٽ.

- چانڊڻُ چُونڊڻ: ڪاٽ ڪُوٽ ڪرڻ. وڍي ٽُڪي هلڪو ڪرڻ. چانگڻ. صفا ڪرڻ - تخفيف ڪرڻ - گهٽائڻ.

- چانڊي: ث. چانگ - چانٽ. ڪوٽ. ڪمي. تخفيف. چنڊ چاڻ. چنڊ ڦوڪ. صفائي.

- چانڊي ڪرڻ: تخفيف ڪرڻ - گهٽائڻ.

● چانڊي: ث. لاهياري کي سنگن جي صورت ۾ مليل آجورو- لائي - حصو - بکرو.

● چانگ َ ۽ چانگُون ُ: ث. ٻاڪري يا ريڍي مال جو ولر. ٽولو - ميڙ - گلو - جماعت - لشڪر - فوج.
● چانگُ ۽ چانگُ: ذ. چانگ - ولر. ٽپ - ٽاچانگ. ٻل - ڪُڏُ.
- چانگُ ڏيڻ: ٽپ ڏيڻ - چال ڏيڻ.
● چانگارو ۽ چانگارا (ل): ذ. چانگرو. نخرو. ماٺو.
● چانگاري ۽ چانگاريون (ت): ث. ٽوڪ - چٿر.
- چانگاريون ڪرڻ: ٽوڪون ڪرڻ.
● چانگاسُ (ت): ذ. ڳئون يا مينهن جو مٽُ.
● چانگائي: اسم خاص. برهمڻ جي هڪ ذات جو نالو.
● چانگرجڻُ (ت): فعل مجهول. ڦونڊجڻ. وڏائيءَ ۾ پرجڻ - اڪڙجڻ.
● چانگرو ۽ چانگرا: ذ. ماٺو - آنڪلُ. ناز نخرو - ٺانءُ.
- چانگرا ڪرڻ: نخرا ڪرڻ - ماٺا ڪرڻ. نت لٺاءُ ڪرڻ. بهانا ڪرڻ - ٺانءُ ڪرڻ.
● چانگڙو ۽ چانگڙا (ت): ذ. چانگرو - ناز نخرو - ماٺو ٺاٺو.
- چانگڙو ڪرڻ (ت): ڪيٽ ڦيٽ ڪرڻ.
● چانگلي ۽ چانگليون: ث. ڪجيءَ جي ڦر جهلڻ واري ٽاري - گوشو.
● چانگڻُ: مصدر. وڻ جون ٽاريون ڪپڻ. جدا ڪرڻ. چانڊڻ. وڍڻ.
- چانگ: ث. وڻ جي ٽارين جي وڍ. ڪاٽ ڪُوٽ. الي ٽاريءَ جي شاخ. سنهي ٽاري.
- چانگائڻُ: مصدر. ”چانگڻ“ مان متعدي بالواسطه. وڻ جون ٽاريون وڍائڻ.
- چانگ پوڻ: وڻ ۾ وڍ پوڻ.
- چانگرَ ۽ چانگرَ: ذ. وڻ جي ٽاري - لامَ.
● چانگهَ ۽ چانگهون (ڪ): ث. چانگ - ولر.
● چانگهر ۽ چانگهر: ذ. درياءَ مان نڪتل ننڍو واهڙُ.
● چانگهڻُ (ڪ): مصدر. ڏسو ”چانگڻُ“.
- چانگهه ۽ چانگهون: ث. ٽارين جي وڍ - چانگ.
● چانئو ۽ چانئون: [هه. ڇايا=؛ ف. سايہ].
چانءُ - سايو - ڇاچو - ڇانئولو (ڇانيورو) - ڇاڇولو. آجهو - ڍڪ. اولو. ڪکن جو گهر يا منهن - سهارو - پناهه - آڙ - بچاءُ - حفاظت - حمايت - پشتي.
- چانئو مانئو رهڻ (ت) (محاورو). ماٺ ۾ رهڻ - صبر ۾ رهڻ.
- چانئولو ۽ چانئولا: ذ. ٿوري چانءُ - ڇاڇولو. جڻ“ وغيره جو ڇاڇو - ڪکاٿون گهر - معمولي گاهه.
- چانئو پرائي: ث. چانءُ - چانئولو.
- چانئو پرو، چانئو پلو ۽ چانئو پرا: ذ. ڇاڇولو
- چانئولو (چانئورو) (صفت) چانءُ وارو - سايہ دار - ڍيو يا ڀريءَ جو آثر.
- چانهولو ۽ چانهولا (ت): ذ. چانءُ - ڇاچو. ٻنيءَ ۾ چانءُ لاءِ ٺاهيل منهن.
● چانوٽي ۽ چانوٽيون: ث. [هه. ڇايا=] فوج جي رهڻ جو هنڌ - لشڪرگاهه - صدر. شڪارپور ۽ جيڪب آباد ۾ ڏيهه جو نالو.
● چانوان: ذ. [جمع صورت. چانوُون ۽ چانوان] رت جي ڪمي سبب ڳل تي ٿيل ڪارا داغ.
● چانهر: ث. چمپُ - دَتُ - چنڊُ - مڪر - ميڪرُ.
- چانهر ڪرڻ: دتُ هڻڻ. مڪر ڪري ٻڌجي رهڻ. ميڪر ڪرڻ - چنڊُ ڦڪيڙڻ.
● چانهوڻُ ۽ چانهانُ: هنداڻو - چانهين.
● چانهي (ت): ث. چانئو چانئولو.
- چانهي ڇيڙو (ت): ذ. هڪ قسم جي رانڊ (آس ۽ چانءُ جي).
● چانهيال: ث. ولَ جو هڪ قسم.
● چانهينُ ۽ چانهيون: هنداڻو - تربوز.
● چانءُ ۽ چانئون: ث. [هه. ڇايا=] چانئو - ڇاچولو - سايو.

- چانئِيرُ: ذ. صفت. چانئوَ وارو ـ سايہ دار.
● چانئِيرِي: ث. چيلر ي مڇيءَ جو هڪ قسم.
● چانئِڻُ: مصدر. (هـ. چايا) چانئوَ ڪرڻ ـ ڍَڪڻ. لڪائڻ. پڪيڙڻ. چانئجي وڃڻ ـ پڪڙجي وڃڻ. غلبو حاصل ڪرڻ.
- چانئيلُ، چانئيلُ: ذ. صفت. چانوَ ڪيل. پڪڙيل. ڍَڪيل.
● چانئِين ۽ چانئِيُون: ث. رَت جي ڪميءَ يا گرميءَ سبب منهن تي ڦيل ڪارو داغ.
● چانئي هڻڻ: سَڙڻ ـ پڇڙڻ. حسد ڪرڻ.
● چانئيالُ (ت): ذ. صفت. پيتَ جو اولهہ وارو پاسو (جنهن تي صبح جي پهر ۾ چانئو ٿئي). ”تڙڪولَ“ جو ضد.
● چانِ ۽ چانِيُون: ث. ساموندي ڪاري ـ ڪاڙ ي.
● چانِ: ث. جهڻِ ـ لسي ـ جيڊو ڏڌ.
● چانُ ۽ چانَ: ذ. درياءَ جو هرلو.
● چانڻُ: مصدر. پرڻُ يا ڪپڙي سان ڪنهن پيڻل شيءِ کي صاف ڪرڻ. ڏوڻ (وٽ). تارڻ (چانٽي ۾). کوهڻ (ڪنب). ڪيرائڻ (ميوو وڻ مان). چانگڻ (وٽ).
- چانُ ۽ چانَ: ذ. اٽي کي چاڻڻ بعد باقي بچيل ڦوڪَ ـ بوسو. ڪپهہ جا ذرا (جي پيڇڻ وقت آڏامي پري پون).
- چاڻائي، چاڻائي: ث. چاڻڻ جي مزوري.
- چاڻڻ ٻهارڻ: مسڪين ٿيڻ ـ رلڻ ـ ڏڪا کائڻ ـ ڏاڍي هيڻي حال ۾ اچي وڃڻ.
- چاڻيٽي ۽ چاڻيٽيُون: ث. چاڻڻ جو اوزار ـ پرڻُ ـ چاڻڻ جو طريقو.
- چاڻو (ل): ذ. چاڻڻ لاءِ ڪپڙو ـ صافو. پرڻَ. چاڻُ. بَڇت. وڻ مان پڻ ڇڻڻ جي حالت.
- چاڻو پوڻ: ڪجهہ (وڻ) جو ٻورُ ڇڻڻ.
- چاڻو ڪرڻ: ڪجهہ جو ٻورُ چاڻي ڇڏڻ.
- چاڻي ۽ چاڻيُون: ث. پرڻُ ـ ڳيچڻُ. هرلو (درياءَ جو).
- چاڻي پيڻڻُ: چاڻڻ ڇنڊڻ، تفتيش ڪرڻ ـ جاچي جوچي ڪم ڪرڻ.

● چاٿو: ذ. جانورن جي شهوت ـ وهرَ.
- چاٿو ڪرڻ: جانورن جي ماديءَ جو نر سان ملڻ لاءِ وهرجڻ ـ شهوت ٿيڻ.
● چاونجاهہ: صفت. هڪ عدد جو نالو (٥٦). چهہ ايڪا پنج ڏهاڪا ـ پنجاهہ ۽ ڇهہ.
● چاهہ: ث. جهڻِ ـ چاچ ـ چاڻ ”سياري ۾ سپيٽي چڱا جن گهٽي باهہ، اونهاري ۾ سپيٽي چڱا جن گهٽي چاهہ“ (چوڻي).
● چاهاني: چهہ آني ـ چهہ آنا. آنڪي پرڻ.
● چاهتر: صفت. هڪ عدد جو نالو (٧٦). ڇهہ ايڪا ستَ ڏهاڪا ـ ستر ۽ ڇهہ.
● چاهٺ: صفت. هڪ عدد جو نالو (٦٦). ڇهہ ايڪا ڇهہ ڏهاڪا ـ سٺ ۽ ڇهہ.
● چاهرِ (ت): ث. دڳ. دَتُ. مڪرُ ـ فندُ. اٽڪل ـ فريب.
- چاهرِ ڪرڻ: دَتُ هڻڻ. مڪرُ ڪرڻ ـ جاٽي واٽي بيهوش ٿيڻ.
● چاهلُ ۽ چاهلَ (ڪ): ذ. پيش (پيسَ) مان نهيل جتي
”ڏند ستاٽا شينهن هٿا، سي جتي پيا چاهل“.
● چاهو: ذ. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● چاهوتن (ل): ظرف. تمام پري.
● چاهون: ضمير. چاڪان ـ چالاءِ.
● چاهي ۽ چاهيُون (ڪ): چانءِ ـ چانئوَ. ڇاچو ـ سايو.
● چاءِ ۽ چائُون: ث. (س. چايا) وَرڪا ـ ٻرڪا ـ پوَن ـ وَسڪارو (ڳلن وغيره جو).
● چاءِ: ث. ڏونرو. لسي ـ ڏڌ.
- چائيرُ ۽ چائيرَ: ذ. صفت. ڏونرو وڪنهہ ڙ ـ ڏودي.
● چائيلَ ۽ چائيلُون (ڪ): ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.
● چائِڻُ: مصدر. ڏسو ”چانئِڻُ“.
● چائونڙِ ۽ چائونڙيُون (ث): ڇهن سرن واري اُٺ جي مهار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● چائُون: ذ. گرميءَ سبب مُنهن تي ٿيل ڇِٽو- چائُئين.

● چائِي: ث. (سن. ڪشار) رَڪَ- ڪپري- ڇار- ڦلهيار. مٽي- خاڪ- ڌوڙ. چائو- ڇاپو- سايو. (اسم خاص) تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- چائِي پائڻ: ڌوڙ پائڻ. خراب ڪم ڪرڻ- ناجائز ڪم ڪرڻ.

- چائِي جا پُڪَ وجهڻ: ڌوڙ مُنهن ۾ وجهڻ. واويلا ڪرڻ. رُلڻ. ڌوڙ پائڻ.

- چائِي چِتو ع چائِي چِتا: ذ. گناهه جو ڪم. ڏوهه گناهه- بڇڙي عادت.

- چائِي چِتا پائڻ: گناهه جهڙا ڪم ڪرڻ. ڏوهه گناهه ڪرڻ.

- چائِي چِٽڻ: بڇڙائي ظاهر ٿيڻ. ڪنهن جي مُنهن مان نحوست نُمايان هجڻ.

- چائِي ۾ ڇيهه هئڻ: تمام نياڳو هئڻ.

● چائيتاليهه: صفت. هڪ عدد جو نالو (٤٦). ڇهه ايڪا چار ڏهاڪا- چاليهه ۽ ڇهه.

● ڇايا: ث. (هه. ڇايا: ف. سايه) ڇانءَ- ڇاپو- سايو. جن" ڀوت جو ڇاپو. هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

- ڇايا پوڻ: ڇاپو پوڻ. جن" جو واسو ٿيڻ. ماٺ لڳڻ- خاموش ٿي وڃڻ.

- ڇاياتُ: ذ. صفت. ڇانءَ وارو- سايه دار.

- ڇايا نيتر: ذ. (سن) سج جي ڇاپي تي وقت ڏسڻ جو اوزار- سورج گهڙي.

● ڇايانٽ: ث. ديپڪ راڳ جي هڪ راڳڻيءَ جو نالو.

● ڇايان ڦايان ڪرڻ: نبيرڻ. نقصان وجهڻ. ضايع ڪري ڇڏڻ.

● ڇَبِ: ث. (سن. ڇوِهه) حُسن- سُونهن- خوبصورتي.

● ڇَبَ: ث. پاڻيءَ جي ڇَرَ. پاڻيءَ وارو ميدان. ڍورو- ٽئن (ٽئين) وهاڻي وغيره جي ڇَو (ٿ). ڏاڙهي- سُونهاري. ڪَبَ (ڪ). (صفت) گهاٽي- جهَبَ (لس).

- ڇَبَ ڇَبَ: شَپ شَپ- پاڻيءَ ۾ هلڻ جو آواز.

- ڇَبَ ڇاڇولڻ: پاڻيءَ ۾ ٿاقوڙا هڻڻ.

- ڇَبَ مان جهلي ڇنڊ ڪڍڻ (ڪ): ڏاڙهيءَ مان جهلي سيکت ڏيڻ.

● ڇَبُ، ڇبُ (ل): ذ. هيٺاهين زمين. ڇَن.

● ڇِبَ: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڇِبَ ع ڇِبُون: ث. سواريءَ جي جانور کي ڀڄائڻ يا هلائڻ لاءِ لغامَ جي اوچتي ڇڪ- ڇِڪِي. هَٿ لائڻ- ڇُهاءُ (ٿ). گاهه واري ايراضي- ماٿيري.

● ڇَباٽِي، ڇَباٽئين: ث. درياٽي ٻيڙيءَ جي شيخلي جي جهل لاءِ رسو. ڪاري جي ٻيڙيءَ جي ڪوهي جو ڦيچو- ڇَباٽِي.

● ڇَپَٽُ ع ڇِپَٽَ: ذ. صفت. گُم. ڇَريو- ڇَرپَٽ.

- ڇَپَٽ ڪرڻ: لڪائڻ- گُم ڪرڻ. لٽي ميٽي ڪرڻ. ڪُپَتِ ڪرڻ.

● ڇَپَتِي ع ڇَپَتِيُون (ڪ): جُتيءَ جو هڪ قسم- چَنپَل.

● ڇِپِ ڇَپ: ث. پاڻيءَ ۾ هلڻ يا ٿاقوڙا هڻڻ جو آواز.

- ڇِپ ڇَپ ڪرڻ: پاڻيءَ ۾ هلڻ. ٿاقوڙا هڻڻ.

● ڇَپَرِ: ث. گاهه جو هڪ قسم. ٻرٽ جو هڪ قسم.

- ڇَپرانو: صفت. ڇَپر وارو- کهٽيءَ ڇَپر وارو. ڇپرائين زمين.

● ڇَپَرِلو: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڇَپِرو ع ڇَپِرا (ٿ): ذ. هڪ قسم جو ٽوڪرو- ڇَپو.

● ڇَپِري ع ڇَپِرِيُون (ٿ): ث. ڪَجائو.

● ڇَپَڙاتُ ع ڇَپَڙاتَ (ڪ): ذ. ڪائڻ وقت ڇَپاڙڻ جو آواز- ڇاپو- ڇپڙاتُ.

● ڇَپَڙُ ڇَٽُ (ٿ): ذ. صفت. چالاڪ. ٺڳ. ڪَنجوس. گهٽو ڪائيندڙ- پيٽوڙي.

● ڇَپَڙُ ڇِڊُ: ذ. صفت. ڇَپڙُ ڇَٽُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● چَپُڙِي ع چَپُڙِيُون: ث. ”چَپِي“ جو تصغير. ڍَڪِي (ث).

● چَپڙِيُونُ (ل): ث. سونارن جي اصطلاح ۾ سَنهڙا سونا مَٽِيا.

● چَپِڪو: ذ. پاڻيءَ ۾ هَلڻ يا ڪِرڻ جو آواز.

● چَپِڪِي (ل): ث. ٿوري انداز ۾- تمام گهٽ- ٿورِي.

● چَپَلَ ع چَپَلُون (ث): ث. بي ڍنگي (زال)- بد افعالي. ويڇهڙَ.

● چَپَلاڻِي: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● چَپِلو ع چَپِلا: ذ. خلاصو- ويڪرو (وڳو)- گهِرگهِلو.

● چَپِڻُ (چپڻ): مصدر. اوچتي چڪِي ڏيڻ- چَپِي ڏيڻ. لغام کي چپي ڏيڻي گهوڙي کي روڪڻ. چُهڻُ (هَٽ).

● چَپو ع چَپا: ذ. ڪجيءَ جي ڦرهن يا ڪاٺ جي ڪانگڙي مان ٺهيل ويڪري مُنهن وارو ٿُپو (جنهن ۾ ماڻيُون يا ڪارڪُون وجهن). ٽوڪرو. گهورڙئي جي شين رکڻ جو وڏو چَپو. جُتيءَ جو هڪ قسم- پناڪو چمپل (ت).

- چَپي پيچ هئڻ: گهڻين ذاتين جو گڏوچڙ هئڻ. جدا جدا ذات وارن جو هڪ هنڌ گڏ هجڻ.

● چَپِي ع چَپِيُون: ث. ننڍو چپو. ڇاپَ. پنڊي- ڍَڪِي. شڪل- شبيهه (ث).

● چِپِي ع چِپِيُون: ث. اوچتي چڪ- جهپي (لغام جي). سَٽَ- ضرب- ڏِڪو- ملامت- دَٻاءُ.

- چِپي اچڻ: چِڪَ اچڻ. هيانءَ ۾ سُور ٿيڻ. سَٽ اچڻ.

- چِپي ڏيڻ: اوچتي چِڪ ڏيڻ. سَٽ ڏيڻ. لغڙ کي چِڪَ ڏيڻ.

● چَپِيلو ع چَپِيلا: ذ. صفت. سُهڻو- حَسين- خوبصورت- ڪشادو.

● چِتُ راڏِي: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● چِتِ ع چِتيُونُ: ث. پالي جهڙو هڪ اوزار (ڍِڳهي ڪانيءَ ۾ لڳل ڪُنڍيدار سُوئو جنهن سان مُهاڻا مڇي ماريندا آهن، ۽ پڻ ٻئي شڪار ۾ ٻه پالي وانگر ڪم اچي)

چِتن منجهه چِتيون، هنيون هوت هڻن سين (راڃن شاه).

چِتِ- ڪُڏُ.

● چِتِ ع چِتِيُونُ: ث. جاءِ جو ڍَڪُ- ڪُڏُ. ڪونو.

- چِتِ تان ٽالهه آچلڻ: ڳالهه وائکي ڪرڻ. راز ظاهر ڪرڻ. ڌارين کي همراز ڪرڻ. دشمن کي دل جو حال ڏيڻ.

- چِت مان آسمان ڏسڻ: جاءِ جي چِت کي سوراخ هئڻ. غريباڻو گهرُ هئڻ.

● چِتِ (ت): ث. پڙو. سُٿڻ (ت). پڙِي جي اندران پائڻ جو ڪپڙو. رِڍَ جو ننڍڙو ڦرُ (ڪ).

- چِتِ چُڙيو ع چِتِ چُڙيا: ذ. صفت. ٻچِتو. هلڪيءَ دل وارو. بزدل. ٽرڙو.

- چِتِ چِنل هئڻ (ت): سست هئڻ. بزدل هئڻ.

- چِت چوڙڻ (ت): همت هارڻ- بزدل ٿيڻ.

● چِتا: ذ. هميشه جَمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ. زالن يا ٻارن جي مٿي جا ننڍڙا ۽ آيا وار- چُنڊا.

- چِتا اڇا ٿيڻ: وار اڇا ٿيڻ- عُمر وڏي ٿيڻ. زماني جو گهڻو تجربو پرائڻ.

- چِتا چڏائڻ: مٿي جا وار رکائڻ.

- چِتا چوڙائڻُ (ت): ميندِيُون چوڙائڻ. وارَ چوڙائڻ.

● چِتارا: اسم خاص. فيڊرل ايريا ڪراچيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● چِتائي: چالدين جي حسنائي پاڙي مان هڪ پاڙو.

● چِتَرُ: ذ. چِتُ.

- چِتَرَ پَتِي: ذ. صفت. تاجدار- راجا.

- چِتَرُ ڌارِيُ: ذ. تاجدار- راجا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● چِتَرُ ۽ چِتَرَ: ذ. تَڏي جو چِنل ٽُڪر- چِتُرِي. تَڏو- ٻرِچ. چوڏو- چِپِتُر. چِتيون ٽيل شيءِ. پُراڻي جَتِي يا جهونو گهيِتِلو- ڪلٽَرُ. آڏي ڪَتريَل ڪپڙي جي ڏَرَ جو وڏيل ٽُڪر- چِپِتَرُ. مُئي ماڻهوءَ جو پِتَر (ل). سُوءَ.

- چِتَر چُهائِڻ: سُوءَ لهرائِڻ.

● چِتُرِڙِي ۽ چِتُرِڙِيُون (ت): ث. (سن. چِتُرِڪا) چِتِي.

● چِتُرو ۽ چِتُرا: ذ. صفت. ڏُکيو- اهنجو. ڪُتَل. ماڪيءَ جو مانارو (ت). حرڪتي- اٿونترو- بي آرام- شرارتي.

- چِترائِي: ث. بي آرامي- ڪيچَل.

● چِتَرِ وَرنُ: ذ. صفت. هُنرمند. دغاباز.

● چِتُرِي: اسم خاص. هندن ۽ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو- ڪَتَرِي.

● چِتُرِي ۽ چِتُرِيُون (ت): ث. [هہ] چِتِبي- ڦوپ چِتِي.

- چِترِي آڏائِڻ: واپارين جي اصطلاح ۾ اگهه وڌائڻ- مهانگائي ڪرڻ.

● چِترِي ۽ چِتر يُون: ث. تَڏي جو ٽُڪر- چِنَل تَڏو. سَنها ۽ گهاٽا ڪَڪَر (ت).

● چِتُرِيس (ت): صفت. هڪ عدد جو نالو- چِتِيهہ (۳٦). ٽيهہ ۽ ڇهہ.

● چِتِڙا: ذ. "چِتَا" جو تصغير. ننڍڙا وارَ- چِتَا- چِنبا.

- چِتِڙنَ جي ساهيڙِي: محاورو. ننڍي هوندي جي ساهيڙي.

- چِتِڙنِ جي يارِي: محاورو. ننڍپڻ جي دوستي.

● چِتَڪُتائِي: ث. چِتِي ڪُتي واري حالت. ڏَڙهِيُون ۽ جهِتَ. پِتَ ڪوهہ- آنڌ مانڌ. چريائي- ماليخوليا. ڪم جي گهٽائيءَ سبب ورچ. بيزاري.

- چِتَڪُتائِي هُجڻ: گهٽي ڪم سبب بيزاري هُئڻ. پِتَ ڪوهہ هُئڻ.

- چِتَڪُتائي هَلڻ: بيهُوُدِي هَلَت هَلڻ. ڏِڙهِيُون ڏِيڻ- چِتِي ڪُتي وارا چَڪَ هڻڻ.

● چِتَلَ: ث. ننڍن وارن واري عورت. (اسم خاص) عورت جو نالو.

● چِتَن شاهہ: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهہ جو نالو. مرد جو نالو.

● چِتو: اسم خاص. مرد جو نالو.

● چِتو ۽ چِتا: ذ. صفت. چِڙيل- مَستُ- پاڳلُ- ديوانو- هُڙڪيو- سودائِي- بَد حَواس- چَڪ هڻندڙ (ڪتو وغيره)- "چِتائِي" جي بيماريءَ ۾ ورتل (ماڻهو، ڪُتو وغيره).

- چِتو ٿيڻ: چَريو ٿيڻ- چِڙجَڻ. چِتي ڪُتي وانگر چَڪَ هڻڻ. ڪاوڙجڻ. بدحواس ٿيڻ.

- چِتِي ۽ چِتِيُون: ث. صفت. ڪائيندڙ- قاڙيندڙ. سخت بُڇڙِي.

- چِتِي وارا چَڪَ: محاورو. چِتڪُتائي. چَڪر هڻڻ جي حالت. چَريائِي. بَد حَواسي. هر ڪنهن کي ڏاڙهڻ واري حالت.

- چِتِي وارا چَڪَ هڻڻ: چِتِي ڪُتي وانگر ڏاڙهڻ لاءِ اچڻ- وڙهڻ- جهيڙو ڪرڻ- بد حواس ٿيڻ.

- چِتِي وارِي لُرِي: محاورو. اوچتي لُوهہ. اوچتي ڊوڙ.

- چِتِي واري لُرِي ڪرڻ: اوچتو حملو ڪرڻ. اوچتو سَٽَ ڏئي وڃڻ.

● چُتو: مصدر "چُهڻ" مان اسم مفعول. چُهيو

"قاسم ڪر ڪکوهہ جو، تَرو نہ چُتو تَن"
(خليفو نبي بخش)

(صفت) ناپاڪ- پليت. ليتڙيل- آلود و (ث). چُتِي.

● چِتو ڏِهو: اسم خاص. تعلقي اوباوڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● چِتو مَنگِي: اسم خاص. تعلقي گڙهي ياسين ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● چِتِي ۽ چِتِيُون (ڪ): ث. (سن. شَڪُتِهہُ) پالي جهڙو هڪ اوزار- چِتِ. رِڍَ جو مادِي ٻچو (ڪ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● چِتَ: ث. چِٽڪار- چِتڪار. ٻِجُ کي ٻنيءَ ۾ داڻو داڻو ڪري چِتَڻ جي حالت. پوک جو هڪ نمونو، جنهن ۾ ٻج چِتي مٿان هَر ڏيئي ڇڏ يندا آهن. تورڙو مينهن- ٻُوند. خراب ٻانس- ڏَپ- بَد بُوءِ. وڏيءَ عمر جي ڏاچِي (ت). آٽ جي ڪياڙيءَ جو پَکَهَرُ (ث). ٻُهتان- تُهمت- اِلزام.
- چِتَ اچڻ: ٻانس اچڻ- ڏَپَ اچڻ. ٻُڇان اچڻ- ڪراهت اچڻ.
- چِتَ پاڻي ٿيڻ: مينهن وسڻ. ٻُولد ٻُوند پوڻ.
- چِتَ ڦَتَ ٿيڻ (ت): جهيڙو ٿيڻ.
- چِتَ ڪاهَ: ث. پوک جو هڪ نمونو، (جنهن ۾ ٻج زمين ۾ چِتِي، هَر ڪاهيو وڃي).
- چِتَ ڪرڻ: ٻج کي داڻو داڻو ڪري ٻنيءَ ۾ ڪيرڻ. زمين کي ريج ڪري مٿان ٻِجُ چِتي هَر ڏيڻ.
● چِتِ (ڪ): ث. ٻُهتان- الزام.
- چِتِ وِجهڻ: ٻُهتان ڏيڻ- الزام مڙهڻ- ٽِڪ پَچَڻُ.
● چِتُ ۽ چِتَ: ذ. تاجُ- ڪَلنگي. موڙ (ڪِيءَ جو). نار يا هُرلي جو هڪ چَڪَرُ- ڍينڳي جو مٿيون چَڪر (مُهري وارو چڪر). چِتِي. بيٺل ڪاٺيءَ تي چميل سِپنُورَ. وڻ جون چِٽي طرف ڪَڙيل پاڙون. ڇهن سالن جي اندر عمر وارو آٺُ (سنڌ جي مختلف ڀاڱن ۾ گهٽ وڌ عمر مقرر آهي، جيئن ٿر ۾ هڪ سال، اُتر ۾ ٻي سال، ڪاڇي ۾ ڇهه سال ۽ وِچولي ۾ ڇهه مهينا). توڏ و. مانارو. گردن- ڪنڌُ.
- چِتُ جهُلائِڻ: سِرُ جي مٿان تاج آڻڻ. مٿان تاج يا غِلاف جي ڇانءَ ڪرڻ
"موليا تنهنجي ميلڻ اٿي، لولاڪَ چِتُ جهُلايو" (صالح شاه).
- چِتيرو: ذ. صفت. چِتَ وارو- تاجدار.
● چِتِ: حرف ندا. (نفرت ظاهر ڪندڙ لفظ) ڇِرا!
● چِتُ ڪرڻ (ت): وساري ڇڏڻ. صفا ڪرڻ.
● چُتا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ڏاڙِ هياري جبل ۾ "نُومڙِيا" ذات جو هڪ پاڙو، جي دوڏي چَنيسر جا ماڻهو هئا، جڏهين دودي ۽ علاوالدين جي جنگ ۾ دودي هارايو، تڏهين سڀ آٿي پيا، جن مان جيڪي جيند ڇڏائي پيا تن کي "چُتا" چيائون ۽ جيڪي پٺي نه سگهيا، رهجي ويا، تن کي "ڪُهاوڙ" چون).
● چِتارڻُ: چاتارڻ- چِتَڻُ- چِتَ ڪرڻ.
● چِتارو ۽ چِتارا: ذ. صفت. چِتَ وارو- ٻانسارو- بَد بُودار- ڏَپَ وارو. ڪِڪو. ان" چِتيندڙ.
● چِتالو (ت): ذ. گاهه جو هڪ قسم. وڻن ۾ گاهه جي لاءِ چِتيل جوئر جو ٻج.
● چِتانڪُ ۽ چِتانڪَ: ث. [ه] پَنجَ تولا وزن- آنو.
● چِتانڪُ ۽ چِتانڪَ: ذ. ڏسو "چِتانڪُ".
● چِتاڻِ (ت): ث. جدائي. وڇوڙي. ڇِڊاڻِ. پريشاني.
- چِتاڻو (ت): ذ. جُدائِي. پريشاني.
● چُتاڻِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ڪوسن جو پاڙو).
● چِتاءُ (ت): ذ. پاڻيءَ جي چِتڪار- چِٽڪار.
● چُتائِڻُ: مصدر. (پرا. ڇوڊا ويئي. سن. آپ) ڇڏائڻ- آزاد ڪرڻ. جند ڇڏائڻ- ڇوٽڪارو ڏيارڻ- چاق ڪرڻ (علاج ذريعي).
- چُتائُو ۽ چُتائُو: ذ صفت. ڇوٽڪارو ڏيندڙ. بندُ خلاص ڪندڙ. بچائيندڙ.
● چِتائِي (ت): ث. ڇِڊائي. جدائي- علحدگي.
● چِتڙائِڻُ (ت): مصدر. ڇِڊو ڪرائڻ- گهٽو پاڻي وجهي پَتڙو ڪرڻ.
- چِتڙائي: ث. پتڙائي. ڇِڊائي.
● چِتِڙو ۽ چِتِڙا: ذ. صفت. ڇِڊڙو- پَتڙو. پاڻيءَ جهڙو. سَنهُون- پتلو.
- چِتِڙو ڪرڻ: پَتڙو ڪرڻ- ڇِڊڙو ڪرڻ.
● چِتڪارڻُ: مصدر. چِتَڻ. چِٽڪارڻ. ڦُرڪڻ.
- چِتڪارَ ۽ چِتڪارونَ: ث. چِٽڪارَ. چِتَ
- چِتڪارائِڻُ: مصدر "چِتڪارڻ" مان متعدي بالواسطه. چِٽڪارائڻ. چِڙڪائڻ. ڦُرڪائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڇڇڪارجڻ: مصدر "ڇڇڪارڻ" مان فعل مجهول. ڇڙڪارجڻ. ڀڙڪجڻ.
- ڇڇڪار ڪرڻ: ڇڙڪار ڪرڻ. ڀڙڪڻ.
● ڇُٽڪارو ۽ ڇُٽڪارا: ذ. [سن. ڪارُڪَهہ=] آزادي ـ نجات ـ بند خلاصي ـ ڇوٽڪارو.
● ڇُٽڪڻ: مصدر. [سن. ڪارُڪَهہ=] ڇُٽڻ (ڳالهين ۾). روانو ٿيڻ (پُنڌ ۾) شروع ٿيڻ. تکڙو هلڻ. روئڻ ۾ پوڻ. ڀڄڻ.
● ڇٽڻ: مصدر. [پرا. ڇٽڪئي يا ڇٽڪيئي سن. ڪشپتيهہ=] ٻج زمين ۾ پکيڙڻ. دائو دائو ڪري ڦٽو ڪرڻ. ڇٽڪارڻ. ڇڙڪارڻ (پاڻي) ـ ڇڙڪار ڪرڻ ـ پاڻي ڇٽڪڻ.
● ڇٽڻ: مصدر [پرا. ڇٽڪئي يا ڇٽڪيئي سن. ڪارُڪَهہ=] ڇٽڻ ـ ڇٽڪارڻ. (شرڻ).
● ڇُٽڻ: مصدر. [پرا. ڇُٽئي سن. ڇُٽ=] آزاد ٿيڻ. کُلڻ (بند مان). ڇُٽڻ (مرض مان) ـ شفاياب ٿيڻ ـ چاق ٿيڻ. هلڻ (ريل گاڏي). شروع ٿيڻ. انزال ٿيڻ. لڳڻ (بندوق، توب وغيره).
- ڇُٽي پوڻ: آزاد ٿيڻ ـ بند خلاص ٿيڻ. آزار کان جند ڇُٽڻ. ڇُٽي پوڻ ـ انزال ٿيڻ.
- ڇُٽي وڃڻ: آزاد ٿيڻ ـ بچي وڃڻ (سزا، ڏوهہ کان) آزار مان جند ڇٽڻ. جيل مان ڇُٽڻ. بي طاقت ٿيڻ.
● ڇٽو ۽ ڇٽا: ذ. مانارو (ڏينين، ماکيءَ وغيره جو). سخت واءُ جو جهوٽو (جو ماڻهوءَ کي چريو بنائي). تکو واءُ ـ سخت طوفان.
"ڇٽا! ڇپر ڀرينءَ جو، پيرُ پرتيان تو" (شاهہ).
مڇيءَ جو ڇلر. بيٺل پاڻيءَ تي چاول سينورُ. پٽ ـ پاراتو (ٿ). (صفت). نينرُ (ت). عادت (ت). هڪ عضوي جو نالو (ت).
- ڇٽو لڳڻ: ڪاوڙ جو سبب ملڻ. چريائيءَ جا پور اچڻ. وهمُ ويهجي وڃڻ.
● ڇٽو ۽ ڇٽا: ذ. صفت. ڇڊو ـ ڇڙو ـ ڇٽڙو ـ پٽڙو. پري. الڳ ـ جدا. پريشان.

- ڇٽو پاڙو: ظرف. ڇڊو ڀاڙو ـ ڪٿي ـ ورلي.
● ڇُٽو: فعل. آزاد ٿيو. ڇُٽي ويو. (اسم خاص) مرد جو نالو. "ڏنو پٽ ڇُٽي جو".
- ڇُٽا پُٽ: محاورو. ننڍڙي ٻار جي نيچ ڏيڻ تي ماءُ يا دائي اِهي لفظ چوندي آهي.
● ڇُٽو پاٽيي: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ڇُٽو جويو: اسم خاص. تعلقي ميروخان ۾ هڪ ڳوٺ ۽ ديهہ جو نالو.
● ڇُٽو لوءِ: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ڇُٽو مهيسر: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ڇٽي ۽ ڇٽيون: ٿ. [سن. ڇتُرڪا] اُس يا مينهن کان بچاءُ لاءِ تارن ۽ ڪپڙي مان ٺهيل ڍڪ (جنهن جي وچ مان لڪڻ هوندو آهي جنهن مان جهلي مٿي جي مٿان جهليندا اهن). ڪنهن پاڻيٺ شيءِ مٿان سٽيو تهہ. (کير جي) تر ـ ملائي. پکيءَ جي چوٽي ـ موڙ ـ چونڊ. پکيءَ جي ڳجهي ـ ڇٽي ـ ڇهين ڏينهن واري رسم.
- ڇٽيرو ۽ ڇٽيرا: صفت. تاجدار ـ ڇتر پتي ـ راجا.
● ڇُٽي ۽ ڇُٽيون: ٿ. [پرا. آت" آ سن. آپٽڪا] موڪل ـ رخصت. اجازت ـ رهائي ـ ڇوٽڪارو ـ نجات ـ تعطيل.
- ڇُٽي وٺڻ: موڪل وٺڻ ـ اجازت وٺڻ ـ رخصت وٺڻ.
● ڇٽيسو ۽ ڇٽيسا: ذ. صفت. وڏو بد معاش ـ لُچو ـ اوباش.
● ڇٽيلو ۽ ڇٽيلا: ذ. صفت. حرفتي ـ اٽڪلي ـ چالاڪ ـ چالباز ـ فريبي.
● ڇٽيهہ: صفت. هڪ عدد جو نالو ـ ٽن ڏهاڪن ۽ ڇهن ايڪن وارو انگ (٣٦).
- ڇٽيهہ لکڻو ۽ ڇٽيهہ لکڻا: ذ. صفت ڇٽيهن لڇڻن وارو. سُلڇڻو. نيڪ بخت ـ ٻختاورُ ـ ڳڻين خوبين وارو. ڳهڪڻو. سياڳو ـ سڳورو.

- چَٽِيهو: ذ. ڏاج ۾ ڏنل ڪپڙن جا چَٽِيهَ جوڙا. سُٽ جو هڪ قسم.

● چَٽَ: ث. (١- سن. شش)، (٢- سن. شَشٿُ) قَمري مهيني جي ڇهين تاريخ - ڇَهين. ڇَهه (ڏينهن). ڇَهه مهينا.

- چَٽِ چَٽِ ڪرڻ: نه وڻڻ. ڌڪارڻ.

- چَٽِ چِماهي: محاورو. ڇهه ڏينهن يا ڇهه مهينا (ظرف) ڪڏهين ڪڏهين - وِرلي - ڪاهي ڪاهي.

- چَٽيڙيو ۽ چَٽيڙيا: ذ. ڇَهين مهيني جاول ٻارُ. ڇَهون.

● چَٽِي ۽ چَٽِيُون: ث. (سن. شَشٿُ) ٻارُ ڄمڻ کان پوءِ ڇهين ڏينهن ادا ٿيندڙ رسم (جنهن ۾ ٻارجو لالو رکندا آهن) - عَقِيقَة جي رسم.

- چَٽِيءَ جو چورو هڻڻ: محاورو. ننڍي کان يتيم هئڻ - زماني جا ڌڪا کائي کائي پختو ٿيڻ.

- چَٽِي کائُو: محاورو. اهو ماڻهو جو ٻئي جو ڄَم سڃيري. ڄائي ڄم کان واقف - چڱيءَ طرح ڄاڻڻ سڃاڻڻ وارو.

- چَٽِي مانجهانڊو: ذ. هندن جي هڪ رسم.

- چَٽِيُون کائڻ: ڄائي ڄم کان واقف هئڻ. سيني حرفتن کان واقف هجڻ.

● چَپِ (ت): ث. لِڪَ. دَتُ - ماٺِ - خاموشي. ڏسو "چَپُ".

- چَپِ چاڻُ (ت): محاورو. ڪَچِي جهَوُ پڙي.

● چَپُ: ذ. لِڪَ. ماٺِ - چُپ - خاموشي. دَتُ - چانُهَر. ڄُڪَ. شڪاريءَ جو جانور جي شڪار ڪرڻ لاءِ لِڪَ. مَقعَدُ جو اندريون پاسو - پَچو - سُفرو.

- چَپ ڪرڻ: لِڪي ويهڻ. دَت هڻڻ.

- چَپ مارڻ: شڪار ڪرڻ وقت لکي ويهڻ.

- چَپ ساري ويهڻ: لِڪي ويهڻ - دت هڻي ويهڻ. ڇَهڻ مارڻ.

● چِپَ ۽ چِپُون: ث. جبل جو وڏو پٿر. ڳَري شيءِ. ڳَرو بارُ - آفت - مصيبت. جهَڪاڻ وارو جهنگ (ڪ).

- چِپَ پوڻ: بارُ پوڻ. مصيبت پوڻ (پاراتي طور ڪم ايندڙ).

- چَپَ چِپتيُون ٿيڻ: مصيبت ٽَري وڃڻ.

- چِپَ ڪِرڻ: مصيبت نازل ٿيڻ. تڪليف رسڻ.

● چُپَ: ث. هڪ شيءِ جو ٻيءَ سان ڇُهاءُ - چوپُ - ناپاڪي.

● چُپاتِي: ظرف. ڳُجهه ڳوهه ۾. "چُپُ چُپاتي چُپُ ڏي ٻازِي".

● چَپاڪو: ذ. چمڙيءَ جي بيماريءَ جو هڪ قسم (جا رَتُ خراب ٿيڻ ڪري چمڙيءَ تي دَڙَبَ دَڙَبَ ٿيڻ جي صورت ۾ ظاهر ٿئي) - چاپاڪو. پکيءَ جو هڪ قسم (جو گهڻو ڪري رات جو آڏامندو آهي).

● چَپِڻُ: مصدر. طبع ڪرڻ - ڪتاب ڇاپڻ.

● چِپَڻُ: مصدر. لِڪَڻُ - پوشيده ٿيڻ - چَپُ هڻي ويهڻ.

● چَپائِڻُ: مصدر. "چپڻ" مان متعدي بالواسطه. ڇاپائڻ - طبع ڪرائڻ (ڪتاب وغيره).

- چَپائِي: ث. ڇاپڻ جي حالت - ڇاپو. ڇپائڻ جو خرچ - طَباعَت.

● چِپائِڻُ (ت)، چُپائِڻُ: مصدر. (پرا. ڇِپٽئِي يا ڇِپَئِي) لِڪائڻ - مَخفي رکڻ. گُم ڪرڻ.

● چَپَتُ ۽ چِپَتَ (ل): ذ. جسم تي تيل داغ - دڙپ.

● چِپِتَرَ (ٿ): ذ. چوڏو. ڪَڪَ پَنَ.

● چَپتِي ۽ چَپتِيُون (ت): ث. تَڏِي يا پَکِي جو قائل ٽُڪر.

● چَپِجَڻُ: مصدر. "چَپڻ" مان فعل مجهول. ڇاپجڻ - طبع ٿيڻ.

● چِپِجَڻُ: فعل مجهول. ڪنهن پليت شيءِ سان لڳڻ - چوپ لڳڻ - چوپجڻ - ناپاڪ ٿيڻ.

● چَپَرَ ۽ چَپَرُون (ث). ڪانَ جي چَپَرَ. رَلي ۾ وجهڻ جي ٽيڪ.

● چَپَرُ ۽ چَپَرَ: ذ. (سن. چَٿُ) ڇانوءَ لاءِ ڍَڪُ (ڪکائين ڇِت). ڪکائين مَنَهن جي ڇِتِ. مَنَهن - ڇَنَ - ڇَنو - ڪَڙَ. لانڍي - جهَوُ پڙي - پَنگي. ڍَڪُ - ڇانوءَ. لِڪَ. آڌار - ڏَڍُ. اک جو مٿيون پردو - پَلَڪُ - پَڏرُ. جبل - ڏونگَر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- چَپَرَ پَٽڻ: مَٿَهَن ٿاهڻ. ڇانءَ لاءِ ڪَکائين ڇت ٺاهڻ.
- چَپَر چِڪَڻُ: اکين ۾ شور وجهڻ. ڪاوڙجڻ.
- چَپَرُ ڪَرڻُ: گم ڪرڻ - لِڪائڻ.
- چَپَرُ ڪري ويهڻ: اجهو ڪري ويهڻ.
- چَپَرَ ڪَٽَ ۽ چَپَرَ ڪَٽُون: ث. هڪ قسم جي وڏي کٽَ (جنهن جي مٿان مَهاري وجهڻ لاءِ ڏَڪ نهيل هجي). پَلَنگ.
- چَپَرُ کَڻڻ: بارُ کڻڻ - مدد ڪرڻ - وڏي ذميداري کڻڻ.
- چَپَرَ ۾ چِڙڻ: جبل ۾ رولڻ. مصيبت ۾ چڙي وڃڻ.
- چَپَر هَڄڻ: مَٿَهَن هَڻڻ. ڇانءَ هڻڻ. پَرجهلو هڻڻ.

● چَپِرو ۽ چَپِرا: ذ. لوهي پَڙچُ. ڏَڪُ. ڇت. گاڏين وغيره جي ٻيهڻ لاءِ ڏَڪ سان جاءِ.
- چَپِرائُون: ذ. صفت. چپر وارو - ڏَڪ سان.

● چَپَرو ۽ چَپَرا (ڪ): ذ. مرد - ماڻهو. مڙس.

● چِپرو ۽ چِپَرا (ڪ): ذ. ڪاٺ مان ٺهيل چارِي - پچرو - جعفري دروازو - شبڪو.

● چَپِري ۽ چَپِريُون: ث. ننڍڙي تَڏِي. تَڏِي تَڪر - چِپِرِي. ڪانن وغيره مان ٺهيل پڙچ (جو دروازي آڏو ڏجي). پَتَر. لنڍي لانڍِي. رِڍَ جو هڪ قسم (وڏن ڪَنن سان) هڪ ٻوٽيءَ جو قسم.

● چِپِري (ت): ث. رِڍَ جو هڪ قسم (وڏن ڪَنن سان). جابلُو ٻُوٽِيءَ جو هڪ قسم (جا ٻَڪڙجي ۽ ڪَنڊا ٿينس، دوا ۾ ڪم اچي). ڪانن يا ٻُوٽن جي ٺهيل ڇت. چِپِري. لنڍي لانڍي. تَڏِي تُڪر.
- چِپِرِيائُون: ذ. صفت. چَپرائُون - چَپرِي وارو - ڪانن جي ڇت وارو.

● چَپِڪُورِي (ت): ث. (ف. شَبُ ڪُورِي) رات جي نابينائي - اکين جي هڪ بيماري (جنهن ۾ رات جو نظر نہ پوي).

● چَپُلو (ٿ): ذ. آسَ.

● چَپَنُ (ٿ): صفت. هڪ عدد جو لالو - ڇاونجاهہ (٥٦). پنجاهہ ۽ ڇهہ.
- چپني وارو ڏُڪارُ: ذ. ١٩٥٦ سنبت وارو ڏُڪار.

● چَپَنو: ١٩٥٦ (ڇپن) سنبت ۾ پيل ڏڪار - ڏڪار "ڇپنارڪاڙ، ٽرمٽي ڇپنو ڏڪارآووڙي مارو واڙسين" (مارواڙہ جي مينگهواڙن جو ڳائڻ).

● چَپَڻُ: مصدر. لِڪڻ.

● چُپَڻُ: مصدر. (پرا. چُو ڏيِ. سن. ڇُپ) پليت شيءِ سان لڳڻ سان ناپاڪ ٿيڻ - لِڪڻ - لِڪي وڃڻ - روپوش ٿيڻ.

● چَپٽهار: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● چَپِپرو، چَپِپريو ۽ چَپِپرا، چَپِپريا: ذ. صفت. (چَهہ + پيرو) ڇهن پيرن وارو - چالاڪ - ڏِنگو - لُچ - شرير.

● چَپرِيلُ ۽ چَپرِيلَ (ت): ذ. صفت. الدو - نابين.

● چَجاڻِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● چَجِڙو ۽ چَجِڙا (ٿ): ذ. چَجُ - سُپُ.

● چَجُ ۽ چَجَ: ذ. انُ چَنڊڻ ۽ وائڻ لاءِ سَرَ جي تيلين مان ٺهيل وڏو ويڪرو ٿانءُ. سُپُ - فيل گوش (ف) - هاٿيءَ جو ڪَنُ.
- چَجُ ڏيڻ (ت): انُ صاف ڪرڻ. مشهور ڪرڻ. خوار ڪرڻ - بدنام ڪرڻ. راز کولڻ.
- چَج مان ڪاڍڻ: شڪارين جي اصطلاح ۾ سُوئر جو هيرِي وڃڻ ۽ ماڻهوءَ جي هَٿ ۾ چَج مان انُ وغيره کائڻ.

● چَجڙا: اسم خاص. سنڌ جي مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو. قنبر، جيڪبآباد ۽ لاڙڪاڻي تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

● چَجِڙو: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● چَجلِي ۽ چَجلِيُون (ت): ث. ننڍڙو چَجُ.

● چَچَڻَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ميرپورماٿيلي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڇِڇڻُ: مصدر. (پرا. ڇڇٽيُ. سن. ڇِدِ) ڦٽڻ - ڦِٽڻ. ڏارَ ٿيڻ - جدا ٿيڻ - الڳ ٿيڻ. هَڇڻ - ٿَڪجڻ. لَهِري وڃڻ (پاڻي). موت ڪاڻ.

- ڇِڇلو: ذ. صفت. ڇڇڻ وارو. ڦَٽندڙ.

● ڇَڇو ۽ ڇَڇا: ذ. ڇاڇو - ڇِيت - ڇِتو.

● ڇَڇهري ۽ ڇَڇهريون: ث. دروازي يا دريءَ جي اڳيان ٺهيل ننڍڙي ڇِيت. شڪارين جي اصطلاح ۾ ڳُنڊڻي ۾ اڏيءَ جي اڳيان مَنهَن جي ڇيت جو وڌيل حصو (جنهن جانور جي نظر شڪاريءَ تي نه پوي). و رانديو - برآمده.

● ڇُ ڇُ، ڇُ ڇُ، ڇُ ڇُ: ث. (آواز) ريل گاڏيءَ جي انجڻ جي هلڻ جو آواز.

● ڇڇِ ۽ ڇڇِيُون (ل): ث. هيناهين زمين - ڍورو - ٽِبلي - تَرائي. پاڻيءَ جي ڇَر - ڇاڇر. لپيٽَ - پوڏ. درياءَ جي ڌانگهي ڍنڍَ (جنهن ۾ ڇڇِي مري). سيوهڻ ۽ ساماري تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

● ڇَڇُ ۽ ڇَڇَ: ذ. ٿلاءُ - ڪُنب. ڍنڍَ. گهٽو پاڻي. پَٽلي جو پيٽُ. اها زمين، جنهن ۾ گِدرا پوکيا وڃن. (اسم خاص) ٽنڊي باگي ۽ ٽنڊي الهيار تعلقن ۾ ديهن جو نالو. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو. صفت. ٿلهو - بي ڍنگو.

- ڇَڇُ ڇنڊڻُ: شوخي ظاهر ڪرڻ.

- ڇَڇُ ڪرڻ: ڪيمياگريءَ جي اصطلاح ۾ پاري کي گرم ڪرڻ بعد اهڙي حالت تي آڻڻ، جو باهه جي آماڙي ڏيڻ تي به نه اڏامي - قائِمُ النّار ڪرڻ.

● ڇَڇُ ۽ ڇَڇ (ل. ث): ذ. صفت. بيوقوف - اٽڄاڻ. ڇَريو. (ذ) آنَ جو مخصوص عضوو.

- ڇَڇائي: ث. بي عقلي - بيوقوفي - بي خبري - لاعلمي.

● ڇَڇائڻُ (ل): مصدر. ڪنهن شيءِ کي ڪراهت سان ڪاڙڻ.

● ڇَڇر: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو. (جُوڻيجن جو پاڙو) تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڇَڇر ۽ ڇَڇرون: ث. ڇَرَ (پاڻيءَ جي) - ڇاڇَر. ٽولهه.

● ڇَڇرُ ۽ ڇَڇَرَ: ذ. صفت. اجايو ٿلهو - ڦيڦو (جسم) - ٿلهو ۽ لڙڪيل پيٽُ.

● ڇَڇرڪي: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڇِڇڙُ ۽ ڇِڇڙَ: ذ. گوشت جو بيڪار حصو (جو لڳلڳڙو ٿئي ۽ گوشت تان لاهي ڦٽو ڪيو وڃي) - لِبو - ڇِيڇڙو - ڇِڇڙو.

- ڇِڇڙو ۽ ڇِڇڙا: ذ. ڇِڇڙُ.

- ڇِڇڙا ڇِڪڻ: خراب ڪم ڪرڻ.

● ڇَڇ پُرڳڙي: اسم خاص. جيمس آباد ۽ ساماري تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

● ڇَڇ جَوارُ يا سَرُ: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڇَڇ ساهڙڪو: اسم خاص "ٺٽي" جي ويجهو هڪ ڍنڍ جو نالو.

● ڇَڇ عاقل ناهيو: اسم خاص. "ٺٽي" جي ويجهو هڪ ڍنڍ جو نالو.

● ڇَڇڪارَ (ث)، ڇَڇڪارُ (ذ): (ل) پاڻيءَ هارڻ يا ڇڻڪڻ جو آواز.

● ڇِڇڪارَ (ل): ث. مال کي پاڻي پيارڻ وقت آواز - "ڇِي ڇِي" جو آواز.

● ڇُڇڪارڻُ: مصدر. ڪُتي کي ڀَڇَ ڪرڻ. ڇُڇڪار جو آواز ڪرڻ.

● ڇڇڪتر: ث. راند جو هڪ قسم.

● ڇِڇڪو: ذ. پاڻيءَ ڇاڪڻ جو آواز. ڇاڇول. زوردار مينهن وسڻ جو آواز. ريل گاڏيءَ جي انجڻ جو آواز. لوڏ و - ڌوڏو. ڌڪي.

- ڇِڇڪا ڏيڻ: مينهن جو رکي رکي وسڻ.

- ڇِڇڪو ڏيڻ: مينهن جو زوردار وسڪارو ٿيڻ. ڇاڇولڻ. لُپڻُ. ڇولڻ جو آواز ڪرڻ.

● ڇُڇڪي (ت): ث. مينهن جو ٿوري وقت لاءِ زور سان وسڪارو - ڇوهو.

● ڇَڇُنڊڙُ، ڇُڇُنڊڙُ ۽ ڇَڇُنڊڙَ: ذ. ڇِڇُونڊڙُ - ڪُتي جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● چَچو: ذ. آنڪ - رُڪاوٽ - رنڊَڪَ. ڦنڊو.
● چِچو ۽ چِچا: ذ. صفت. ڍرو - سُست - آهستي ڪم ڪندڙ - بيڪار.
● چِچوڙڻُ: مصدر. ڏُونڊاڙڻ. منهن ۾ لوٺڻ - لِتوڙڻُ - بيزار ڪرڻ - خفي ڪرڻ. گِيندِاڙڻ.
● چِچُونڊر ۽ چِچُونڊرَ: ذ. [هـ] هڪ قسم جو ڪُوئو (جنهن ۾ بدبُو تمام گهڻي ٿئي) - الڊو ڪُوئو.
● چِچُو والو: ذ. ڪپڙن جي ڍيگهه ۽ ويڪر.
● چَچ و رهياڪو: اسم خاص. "ٺٽي" جي ويجهو هڪ ڍنڍ جو نالو.
● چِچُوهرُ (ت): ذ. بهتان - الزام.
● چَچي ۽ چَچيُون: ث. چَچ - چَنِ. هيٺاهين ڪلراٺي زمين.
- چَچي ٿيڻ: زمين ڪلراٺي ٿيڻ.
● چِچِي ۽ چِچيُونَ: ث. ڪِيڪِي. مَڇيءَ جي ڏ پَ - ڪِڪاڻ - ڪِيڪَ - گندڪي - ڪِنِ ڪيچرو - مڇيءَ جي بدبُوءِ
"ڏيکيءَ هاٺيُون ڪاريُون، چِچِيءَ هاٺا چَچ" (شاهہ).
گهٽ قيمت واري مَڇي. ڍليءَ جي مَڇِي. ٻارَ جو پيشابُ يا پاخانو.
● چِچِي مورا: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● چِيڊرُ ۽ چِيڊرَ: ذ. شِڪوفو - مُڪري. ڦند - فريب.
● چِيڊرڻُ (ٿ) مصدر. ڪپڙي تي ڪچي ڏاڳي سان ٽِڪُونُ اڪائڻ - ٽِڪُن جو پرت ڪرڻ.
● چِيڊُرو ۽ چِيڊرا (ت): ذ. صفت. چِيڊو - ٻتڙو. ورلو.
● چِڏَ: ث. چڏڻ جي حالت. چُوٽِ (قيمت ۾) - لاٽ.
- چِڏَ چُوٽَ ڪرڻ: (قيمت ۾) ڪُجهه رقم گهٽ ڪرڻ - ڪُجهه رعايت ڪرڻ.
● چِڏَت: ث. چِڏَ - چُوٽِ. لاٽ. معافي - قيمت ۾ ڪمِي.

● چِڏائڻُ: مصدر. "چِڏڻ" مان متعدي بالواسطه. آزاد ڪرائڻ - بندخلاص ڪرائڻ. ونڻ - ڪجهه حاصل ڪرڻ. گهٽ ڪرائڻ (قيمت). هڪ ٻئي کان جدا ڪرڻ (وڙهڻ وارن کي).
● چِڏڻُ (چِڏَڻ): مصدر. چِڏي ڏيڻ - ترڪ ڪرڻ - ڦِٽو ڪرڻ. تياڳڻ. رِها ڪرڻ - چوٽڪارو ڏيڻ. معاف ڪرڻ. ڏيڻ (استعفا، طلاق). سُلڪ چڏڻ. چُوٽ ڏيڻ. شڪار پنيان چڏڻ (شڪاري ڪتي کي). درگذر ڪرڻ - نظرانداز ڪرڻ.
- چِڏي ڏيڻ: رها ڪرڻ - آزاد ڪرڻ. نظرانداز ڪرڻ - درگذر ڪرڻ.
- چِڏي ڏارڻ: چِڏي ڏيڻ. آزاد ڪرڻ.
- چِڏي وڃڻ: ڦِٽو ڪري وڃڻ. دست بردار ٿيڻ. مري وڃڻ - لاڏاڻو ڪرڻ.
● چِڏو ۽ چِڏا (ل): ذ. پاڻيءَ جو ننڍو ڍُبو - ڍَ هو.
● چِڏوچاڻُ: ذ. صفت. ڪنهن نہ ڪم جو - نڪمو. خسيس. بيعقل.
● چِيڊ: ث. چِيڊائي - ٻتراڻپ. ٻِتلائپ - رقّت. ڏُورِي - پرِيرائپ. چِيڊِي لَسِي - پاٽياڪ.
● چِيڊُ ۽ چِيڊَ (ت): ذ. [ع. شَرُّ>چِرُ>چِيڊُ] ڪِيڊُ - فريب. (صفت). حرڪتي - ڏنگو.
- چِيڊُ چِنڇِرُ (ت): محاورو. تمام ڏنگو - لُچو - حرڪتي - بدمعاش.
- چِيڊُ جاڳائڻُ: حرڪت ڪرڻ. جهيڙو جاڳائڻ.
- چِيڊُ مچائڻ: چِيڊُ جاڳائڻ. فساد جاڳائڻ - جهيڙو وڌائڻ.
● چِيڊڙائڻُ: مصدر. چِيڊو ڪرڻ - ٻتڙو ڪرڻ. گهٽائڻ - ٿورو ڪرڻ.
● چِيڊڙو ۽ چِيڊڙا: ذ. صفت. "چِيڊو" جو تصغير. ٻتڙو - پاڻيءَ جهڙو. پاٽياڻو (ذ) فريب - ٺڳي - دولابُ.
● چِيڊڻُ (ڪ): مصدر. شاديءَ جا ساٽَسُونَ ڪرڻ.
● چِيڊو ۽ چِيڊا: ذ. صفت. گهڻو پاڻي پيل - ٻتڙو - ٻتلو. ٻَري - وِتِيرڪو. جُدا - الڳ. ٻترو. (ث). چِيڊِي ۽ چِيڊيُونُ.

- چِداڻي، چِڊائِپ: ث. پِتڙائپ. ڏُوري- ھِريراڻي- گھِٽتائي- ڪَمِي- فاصلو- وِٿي.
- چِڊو پاڊو: محاورو: اِيڪڙ ٻيڪڙ- ٿوري الداز ۾- وِرلو. ڪڏھين ڪڏھين- اتفاق سان- مشڪل سان.
- چِڊو پاڊو لَڀڻ: ٿوري انداز ۾ ھٿ اچڻ- وِرلي ھٿ اچڻ- مشڪل سان لڀڻ- ڪڏھين ڪڏھين لڀڻ- آتفاقي ھٿ اچڻ.
● چِڊُ ۽ چِڊَ (ث): ذ. [ع. شرّ">چِرُ>چِڊُ] جِنّ يا ڀُوت جو اثر.
● چَر: اسم خاص. مسلمانن جي ھڪ ذات جو نالو. تعلقي تنبدي باگي ۾ ھڪ ڏيھہ جو نالو.
● چَرَ ۽ چَرُوڻُ: ث. پاڻيءَ جي آئل- لِپيٽَ- پوڙ. ھيٺاھينءَ زمين ۾ بيٺل تالھو پاڻي. پاڻيءَ جي لَسَ. درياءَ جي چاڙھ جو پاڻي. ھڪين مڪڙن يا ڀَڪرين جو وڏو تعداد

"اچي نمي نوتيارڪيءَ ۾، چاڳي سندي چَرَ"
(چام خان)

چانگٽ- وَلَرُ- قطار (ڪ).
● چِرُ ۽ چِرَ (ت): ذ. [ع. شرّ] فساد- جھيڙو- معاملو. چريائي- شرارت.
- چِرُ ڪڍائڻ: شرُ ڪڍائڻ. رِيسَ ڏيارڻ- شرارت پيدا ڪرڻ.
- چِرُ وجھڻ: فساد وجھڻ- جھيڙو مچائڻ- فساد برپا ڪرڻ.
- چَرَڙِي: ذ. صفت. شيطان- فسادي- جھيڙاڪار.
● چُرَ: ث. مصدر "چرڻ" مان اسم. ٻُورُ سان ڪپڙي تي چاپي ھڻڻ جي حالت. ڪپڙي تي لڳل چِتيسالي.
● چُرُ ۽ چُرَ (ل): ذ. چُرڻ جو اوزار- ٻورُ- چُرَ جو ڪم.
● چِراڙو ۽ چِراڙا: ذ. پاڻيءَ جي جيت جو ھڪ قِسم- مترُطان- ڪيڪيڙو.
● چِراڙِيُ (ل): ث. ريزگاري- ريزو- ريجو- روپئي جا چِٽل يا پيگل پئسا- وڏي لوٽ جي عوض لنيدا لوٽَ.
● چِرائِڻُ: مصدر. چيڙڻ- چيڙائڻ- ڪاوڙائڻ. چريو ڪرڻ.
- چِرائِلُ ۽ چِرائِلَ: ذ. صفت. ڪاوڙيل- چِڙيل- چريل- مَستَ.
● چَرائِڻُ: مصدر "چرڻ" مان متعدي بالواسطه. چِٽَ ڪيائڻ (ڪپڙي تي).
● چِرپِر: ث. چُوھو پاڻي. ڪَريَلُ ڪير.
● چِرتِ (لس)؛ ث. جھيڙو- بکيڙو- معاملو. چِھِڏ ڪُ- چِندُ- مَڪَرُ- سُرتِ- سنيالَ.
● چِرچوتِ: ث. آڪلاءُ- جلدائي.
● چُرڙ: ذ. صفت. چونڪو- ريزڪي- "چَرڙ ڪم". چِٽل (پئسا). رولو- بيگانو- آواره- بيوا ھو.
● چِرُڙ ٻِرُڙ، چِرُڙو رُڙ: ظرف. چِڙو چِڙ- سُنتَشَرَ- ڊانوان ڊول- ٽِڙيل پکيڙيل. ڪَريَلُ ڪير جو پاڻي. چوھو پاڻي.
● چَرڙِيُ ۽ چَرڙيُون: ث. جالور جو ھڪ قِسم- گِلو ٽيِي- ڪِرڙي.
● چِرڪَ: ث. ھوا جو تورو جھوٽو. ٿوري وقت لاءِ سينڍھن جو وِڪارو. لُوڻ پُرڪڻ جي حالت.
● چِرڪِڻُ: مصدر. چرڪ پرڻ- اوچتو ڏڪي وڃڻ. ڊِڄڻ- ڊَپ ڪرڻ- ٿَھَڻُ- تاھ ڪائڻ. پُرڪڻ- چِتڪارڻ (لُوڻ مصالح وغيره).
- چِرڪُ، چِرڪُ ۽ چِرڪَ: ذ. اوچتو ڊَپُ- تاھڻ- ڊيھو- اُڊڪو- خوف- ڀؤ- آڏمو- جذبو- سوچَ.
- چِرڪائِڻُ: مصدر "چرڪڻ" مان متعدي بالواسطه. ڊيڄارڻ- تاھڻ. اوچتو ڊَپُ وجھڻ. تورو تورو ڏ ونڊرو و لوڙڻ (ل).
- چِرڪ پَرڻ مارڻ: ڊپ کان اوچتو ڏڪي وڃڻ. ڊِڄي وڃڻ. ٿَھَڻُ- چِرڪڻ. ڪنھن ڊپ جي سببان اوچتو ٽپ ڏيئي اٿڻ.
- چِرڪ ٿيڻ: چِرڪ پوڻ. ڪنھن نامعلوم خوف جو احساس ٿيڻ- ڊِڄي وڃڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- چِرڪ پَوَڻ: ڌاهه پوڻ (جانورن يا پکين ۾). اوچتو ڊپ لڳڻ.
- چِرڪ ڦِيتَڻُ (ت): ڌاهه پوڻ. ڊڄڻ - ڊپ ٿيڻ.
- چِرڪيٺو ۽ چِرڪيٺا: ذ. صفت. ڊڄڻو - ڊڄڻو - ڏُنهڻو (ث) چِرڪيٺي ۽ چِرڪيٺيون.
- چِرڪيِلُ ۽ چِرڪيِلَ: ذ. صفت. چِرڪ پيل - ڊنل. ڏُنَلَ.
● چِرَنتَ ۽ چِرَنتُون: ث. زناني زيور جو (هڪ قسم. هڪ قسم جي وڏي لَٺ).
● چِرَڻُ: مصدر. چِري پوڻ - چِڙَڻُ - ڪاوڙجڻ. چِيتو ٿيڻ - بگڙي وڃڻ - چَريو ٿيڻ. رُلڻ - رمڻ - پِيتَڻُ - ڪاٺڻ لاءِ اچڻ.
● چِرڻُ: مصدر. (سن. چِرَ) چِرَ ڪرڻ - ڪپڙي تي رنگين پور هڻي، چِٽ گُل ڪيڻ. آڪرڻ - چِٽڻ.
- چِرُٽي: ث. ڪپڙي تي چِرَ.
● چِرٽي ۽ چِرٽيُون: ث اوزار جو هڪ قسم (جا ڪاٺين وغيره چيرڻ ۾ ڪم اچي) - چِيٺي.
● چِرُٽي ۽ چِرُٽيُون: سونارن جي اصطلاح ۾ لوهي پٽ (جو ڳڀڻ صاف ڪرڻ لاءِ ڪم اچي).
● چِرو ۽ چِرا: ذ (هه. چِــرَا) شيشي جي گولي. چِيرو (بندوق وغيره جو).
● چِرو ۽ چِرا: ذ. اوزار جو هڪ قسم - وڏي ڪاتي - ڪاتُ. رازڪي ڪم جو هڪ اوزار (انچ کن موڪرو، اڌ انچ کن ٿُلهو ۽ فوٽ کن ڊگهو لوهه جو ٽڪرو جو دررن کي نوڪ ڏيڻ ۾ ڪم اچي).
● چِرُو چِر، چِرو ڪير: صفت. چِڙو چِڙ - مُنتشر - ڌار ڌار - ٽِڙ ٻِل ٽِڪڙيل.
● چِرَهو ۽ چِرَها (ث): ذ. سُٽ جو ڍيرو.
● چِرِي ۽ چِريُون: ث. وڍڻ جو هڪ اوزار - ڪاتي.
● چِرِ يتائي: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● چِرِيلو ۽ چِرِيلا (ت): ذ. صفت. چالاڪ - اٽڪلي.

● چِرِ يُهر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● چِرِ يُسُتَ (ت): اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.
● چِرِ يُنو ۽ چِرِ يُنا: ذ. ننڍي ڪاتي.
● چِڙ ۽ چِڙون: ث. ڊگهي ڪاني. چِمڪَ. ڪنجيءَ جي تاڙي. انهُ وغيره چِڙڻ جي حالت. صفائي - چِنبڙ. مار - ٻيچ - سزا. لوهارن جي اصطلاح ۾ 'ڌوڻ' کي هلائڻ جي حالت. (صفت) تيز - تکو - سيڌو
"چِنبو وجهي چور کي، آءُ چِڙَ، عقاب" (شاهه).
● چِڙائڻ: مصدر "چِڙڻ" مان متعدي بالواسطه. جانورن تان ٻُوسو لهرائڻ - انهُ صفا ڪرائڻ - چِڙَ ڪرائڻ.
- چِڙائي، چِڙائِي: ث. انهُ چِڙائڻ جو اجورو. انهُ جي چِڙ - سار پَڻ منجهان چانور ڪيڍائڻ جي حالت.
● چِڙائو: اسم خاص. تعلقي ڊگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● چِڙائو جاگير: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● چِڙ ٻِڇاڻڊو ۽ چِڙ ٻِڇاڻڊا: ذ. صفت. اڪيلو - چِڙو.
● چِڙ ٻِڙ: ظرف. چِڙ ۽ ورڙ - مُنتشر.
● چِڙ ٻَڻُ: مصدر چِڙ ٻَ ڏيڻ - ٽِڙ ي ڏيڻ. ڏَمڪائڻ - دڙڪو ڏيڻ. چِيڀڙڻ - سِٽڻ. چِنبڙ ڪيڻ.
- چِڙٻَ ۽ چِڙٻُون: ث. ٽِڙي - ٻِيڪَ - ڏِڙهي - دڙڪو. چِيڀڙ. ڪَهُرو ڳالهاءُ.
- چِڙٻاٺو: ذ. صفت. چِڙٻُون ڏيندڙ - زود رنج.
- چِڙ ٻِڪ ۽ چِڙ ٻِڪَ (ڪ): ذ. چِڙٻ - دڙڪو.
- چِڙ ٻُون ڏيڻ: ٽِڙ يُون چاڙهڻ - ڏَڙهيُون ڏيڻ - دڙڪا ڏيڻ - ڌمڪائڻ.
- چِڙ ٻِي ۽ چِڙ ٻِيُون: ث. چِڙٻ - ڏڙهي - ٽِڙي.
- چِڙ ٻِي، چِڙ ٻِيل: ذ. صفت. چِڙهاٺو - هُڙڪيل.

- چڙ پيون ڏيڻ: چڙ پون ڏيڻ - تڙيون ميلائڻ - ڏ ميکائڻ.

● چُڙَتُ ۽ چڙتَ: ذ. صفت. چالاڪ - ڦڙت - جهڻجهرو. آجو. چٽل - جلد باز.

● چڙُ چڙُ گابا (گابڙا): محاورو: چڙ پل گابن وانگر پنهنجي منهن هلندڙ. ڪُلبل گابن وانگر پنهنجي منهن چرندڙ. روءِ سوءِ - خود خيال - پنهنجي منهن.

● چڙ چڙ گابا (گابڙا) هئڻ: پنهنجي منهن سان هئڻ - چڙ و چڙ هئڻ. پنڌيءَ ۾ نه هئڻ - سيني جو پنهنجو منهن هئڻ.

● چڙ چنبُ: ث. آن" چڙڻ جي حالت. آن" جي چڙائي - چڙ.

● چڙچوت: ث. ڪم جي جلدائي - آڪلاءِ - تڪڙ - تڙ تڪڙ - آپا هر - تيزي - تکائي - عجلت - جلد بازي.

● چڙڪُ: صفت. چوهو. ڪڙو تڙو - چست. ڦڙت. جلُ ڦتاڪو. تڪڙو.

● چڙڪو: ذ. صفت. چست - ڦڙت - چڙت. همت وارو (ذ) دباءُ - دپ (ت).

● چڙڪَ ۽ چڙڪون: ث. ڪوڙڪي وانگر دام (جو عموماً ننڍڙن پکين جهڙوڪ بلبلن، جهرڪين وغيره جي ڦاسائڻ لاءِ آڏيندا آهن).

- چڙڪَ آڏڻُ (ت): اوسيئڙو ڪيڻ - انتظار ڪرڻ.

- چڙڪَ منڊڻُ: پکين ڦاسائڻ لاءِ دام آڏڻ.

- چڙڪ (چڙڪون) هڻڻ (ت): بي لحاظو ڳالهائڻ. طعنا ٽنڪا هڻڻ. ڪُلهيلَ هڻڻ.

● چڙڪُ: صفت. ڪُلبل - چٽل. ڪُتو (جواب).

- چڙڪ جواب ڏيڻ: روڪڙو جواب ڏيڻ. ٺهه ٺهه جواب ڏيڻ. انڪار ڪرڻ. صفا جواب ڏيڻ.

- چڙڪ هڻڻ: بي لحاظو هئڻ. ڳالهائڻ جو چڙت هئڻ (جو رک رکاءُ نه ڪري ۽ منهن تي سچ چئي).

● چڙڪڻُ: مصدر. چڙڻ (ل). وڄائڻ (ت) - آواز ڪيڻ (تالهيءَ وغيره کي ڏکڪ هڻي).

● چڙڪڻُ (ل): مصدر. آلڙڻ - آڪڙڻ (سَنڊ). تنڪ سبب عضوا ڍرا ٿيڻ.

● چڙ ڳاهي (ت): ث. ڳاهه ڳاهڻ جو هڪ نمونو - بنا ڦرڻي ڳاهه. ڳاهه مٿان چڻن يا چهن ڏاندن جي هلڻ.

● چڙ موڙي (ل): ث. صفت. چڙ وچڙ. جدا جدا.

● چڙڻُ (چڙڻ): مصدر. آن" جي دائڻ تان ٻوسو لاهڻ لاءِ آ ڪريءَ ۾ ڪٽڻ (فقط چانورن ۽ سانڌي کي چڙ يندا آهن) - چڙ ڏيڻ.

● چڙڻُ: مصدر. چڙنڻ - ڪاوڙجڻ. چڙ ڻ - سڙجڻ. جوش ۾ پرجڻ.

● چڙڻ: مصدر. [پرا. چٽئي سن. چٽ؟] ڪُلڻ (ڳنڍي هڙ). وهٽ جو رسي وغيره مان کُلڻ. چٽڻ - آزاد ٿيڻ - نڪرڻ (قيد مان) چٽڻ (بند وق). وهڻ - جاري ٿيڻ (پاڻي). انزال ٿيڻ - خلاص ٿيڻ - چٽي پوڻ.

- چڙنبي پلانڊ: آزاد - روءِ سوءِ - پنهنجي تي ڪتي - خود مختار.

- چڙ ي پوڻ: چٽي پوڻ - انزال ٿيڻ.

- چڙ ي ڪو تا: ث. نثر.

- چڙ يو (پچڙيو) ڳالهائڻ: جئن آيو تئن ڳالهائڻ - خيال کان سواءِ ڳالهائڻ. بنا روڪ ٽوڪ ڳالهائڻ.

● چڙو ۽ چڙا: ذ. صفت. چڙهو هڪڙو - اڪيلو. اڻ پرنيلُ - وانڍو. فقط - رڳو. (ث. چڙي ۽ چڙيون).

- چڙ و چڙ ملَ: محاورو. اڪيلو - اڪيلي سر. وانڍو. اڻ پرنيل - ڪنوارو (ث). چڙي چڙ ملِ.

- چڙ و پڙ و: ظرف. فقط - رڳو.

- چڙو چانڊو: ذ. صفت. ڪنوارو - اڪيلو. پارن کان سواءِ - چڙ و چڙ ملِ. (ث). چڙي چانڊي.

● چڙ واڪ: ذ. صفت. آزاد - چٽل. واڳ کان سواءِ (گهوڙو، وهٽ). روءِ سوءِ - خود مختار. اختيار کان ٻاهر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- چڙواڪِي: ث. خود مختاري. پنهنجي مُنهن هڻڻ جي حالت. آزادي.
● چڙ هُ: ث. تيز وهڪرو (پاڻيءَ جو). ماٺ - چُپ.
- چڙهه ڪرڻ، هڻڻ: چُپُ هڻڻ - دَڙُ هڻڻ. ماٺ ڪري ڪيري ٻوڻ.
● چڙَهُ ۽ چڙ هُون: ث. ڏڪهي ڪاٺي - لڙهو. لام - ٽاري. سنهي ۽ ڏڪهي ڪاٺي. ٻانس جو لڙهو. ڦچڙي. ٽنگ. لٽ. درياءَ جي شاخ - چاڙهه.
- چڙَهُ لڳڻ (ت): ڦچڙي لڳڻ. لَتَ جو ڏڪ لڳڻ. نقصان رسڻ.
- چڙهه نه چورڻ (ت): چنگهه به نه چورڻ. ڦچڙي به نه چورڻ. ماٺ ۾ پيو رهڻ.
- چڙَ هُون هڻڻ (ت): چڙيُون هڻڻ. هٿَ پير هڻڻ - ڪوشش ڪرڻ.
- چڙهي ۽ چڙهيُون: ث. چڙي - لَتَ.
- چڙهيون هڻڻ: لَتُون هڻڻ - چڙيُون هڻڻ.
● چڙ هُ: ذ. اجرڪ چڙڻ جو چِڊو رنگ.
● چڙُهاٽَ ۽ چڙُ هاٽُون: ث. نار جو هڪ عضوو (پانڊي جي مٿان مَنجڻ واري ڪاٺي).
- چڙَهُ، چڙهاڻي: ث. سارين جي چڙَ - چڙ ڻي.
- چڙهو چنبُ: ث. سارين جي چڙ. چڙچنبِ.
● چڙ هو ۽ چڙَها: ذ. صفت. چڙو - اڪيلو. هڪڙو. ڪنوارو. سٽ جو ڦورو (ث). اها ڪاٺي جنهن تي ڪپهه ويڙهي، دوا مان ٻوڙي ڪاڪڙي کي لائجي (ل). ڏَپ - بانس (ل).
- چڙءِ وچانڊُ ۽ چڙها چانڊ: ذ. صفت. اڪيلو. ڪنوارو - چڙو چانڊ. (ث). چڙهي چانڊِ.
- چڙو چڙملُ: ذ. صفت. ڪنوارو - اڻ پرڻيل. چڙو چڙمل. (ث) چڙهي چڙمَلَ.
● چڙِهيُ ۽ چڙ هيُون: ث. سنهي ڪاٺي. لڪڻ. تلهڙ - چڙي. لَٽِ. ٽاري - لامَ. لَتَ - ڪجيءَ جي ٽاري. چانديءَ جي لَٽِ. سٽَ جو ڦورو (ث). اختياري (ث).

- چڙهيدارُ ۽ چڙهيدارَ: ذ. صفت. اهو ماڻهو جو هٿ ۾ لڪڻ ڪڻندو هجي. بااختيار. لاسُنِ وارو - ٽاريُنِ وارو (وڻ). چوبدار - دربانُ.
- چڙهيُونُ هڻڻ: چڙيون هڻڻ - هٿ پير هڻڻ - ڦٿڪڻ. ڇڏائڻ جي ڪوشش ڪرڻ.
● چڙ ي ۽ چڙيُونُ: ث. لڪڻ - لٺ - تلهڙ. ٽاري - شاخ ڪجيءَ جي ٽاري - لَٽ - چڙهي. (صفت) اڪيلي. ڪنواري.
- چڙيُون چانگٽُ، ڪپڻ، وڍڻ (ت): ڪجيءَ جون ٽاريُون چانگڻ.
- چڙيُون ڏيڻ (ت): ڪجيءَ جي اصطلاح ۾، ڪجين ۾ مال جي گهڙائي هڻڻ.
- چڙيُونُ هڻڻ: لَتُون هڻڻ. ڦٿڪڻ. جيند ڇڏائڻ جي ڪوشش ڪرڻ. ڪپهه وغيره کي سٽڻ (ڪ).
● چڙ يترُ ۽ چڙ يترَ (ت): ذ. صفت. حرڪتي - اٿٽرو - ڪپچيلو - ڏنگو.
● چڙيو ۽ چڙيا: صفت چڙيل - ڪٽليل. چوٽ (ريزو). (ذ) جلاب ڪان آيل ڪاڪوس. درياءَ جو (پاڻي).
- چڙيو ڦچڙيو ڳالهائڻ: بنا سوچ سمجهه جي ڳالهائڻ.
- چڙيو ڳالهائڻ: چوٽ ڳالهائڻ. گستاخيءَ سان ڳالهائڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ.
- چڙيو مڻائڻ: بدڪار تيڻ - بد پيشو ڪرائڻ.
● چسو ۽ چسا (ل): ذ. بيوقوف - بي عقل. هيڻو. بزدل - نادان - اناڙي - زَن مُريدُ - چنهه سو تارُنِ وارو آئيل ڪڙو. مڇو (ث). چسي ۽ چسيُون.
● چڪ ۽ چڪُونُ: ث. (سن. چڪرُ) پسگردائي - آسپاس - ترُ. وَسُنُ - آبادي "ويجهي چڪ". ويجهڙائي - نزديڪي. (ف. شَش = چهه) تاس ۾ ڇهن داڻن وارو پتو. چڪي.
● چڪ ۽ چڪيُونُ: ث. دريائي ٻيڙيءَ جي سڙهه کي ٻڌڻ جي رسن مان هڪ رسو.
● چَڪُ: ذ. جهڙالو - مٿلار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- چِڪَ اچڻ (ت): سوداءُ ٿيڻ. دل تي ڪو خيال اچڻ.

● چِڪَ ۽ چِڪُون': ث. [مصدر. چڪڻ>اسم چِڪَ] چِڪِي'- تاڻَ- زور. تنڪ. ڪَٽ جي واڻ وغيره کي ڏنل چِڪِي. ڪشش- تانگهه- آڪِير- آڪنڊ- سِڪَ- ياد گيري- گهُرَ- طلب- ضرورت- تِڪَ (ٻاڻيءَ جي). نَڪ مان زور سان هوا نڪرڻ جي حالت نِڇ. هڪ دفعو چِڪايل شراب'. مَنُڊيءَ ۾ ٻيل نوڙِي- نيٽو- پَڪَڙ- گرفت- جذبو.

- چِڪَ چَپيڙَ ڪرڻ: چڪتاڻ ڪرڻ. گِهِل ڪرڻ. تڪليف ڏيڻ.

- چِڪَ چِڪاڻ': ث. چِڪَتاڻ. گِهِلَ گِينداڙَ. ڪشمَڪَش.

- چِڪ مُنُجهَڻ': تڪليف ۾ ٻوڻ.

● چَڪاچَڪ: ظرف. ڪناتار- تِمتار- پَرپُور.

- چِڪاچُڪ ڪَرڻ: چڱيءَ طرح سان پَرِڻ. ڍؤ ڪرڻ. تِمتار ڪرڻ.

● چَڪائِڻ': مصدر. چَڪن ڪرائڻ- ٻاڻ تي موهت ڪرڻ.

● چِڪائِڻ': مصدر. "چِڪڻ" مان متعدي بالواسطه. چِڪَ ڏيارڻ- تاڻائڻ- وڻڻ (ٻاڻي يا بجلي جو ڪنيڪشن). گهُرڻ' (سَڱ). گِهِلائڻ (ڪورٽ ۾). وڻڻ (حق). دعوىٰ چمائڻ.

● چِڪَتاڻ: ث. [چِڪڻ>چِڪَ+تاڻڻ>تاڻ] چِڪِ چِڪاڻ- گِهَل گِينداڙ. رَڳِڙو- معاملو- تقاضا- طلب- ڪشمڪش.

- چِڪَتاڻَ ڪرڻ: چِڪ چِڪان ڪرڻ. سختيءَ سان گهُر ڪرڻ. گِهَلَ ڪرڻ.

- چِڪَ ٻؤن': محاورو. ڏاري جو چَڪو (ڇهه داڻا) يا ٻؤن' (هڪ داڻو). چوپڙ يا ڏاري راند ۾ ڪنهن ڏر جي رالد جي اها حالت جنهن ۾ چَڪو پوڻ سان رالد اچا ٻـ هلي سگهي ٿي ۽ ٻؤن' جي داءُ پوڻ سان راند ختم ٿي وڃي. آخرين داءُ پچاڙي (راند جي). انتها (ڪنهن ڪم جي). پويان پساهه. باقي ٿوري وقت تي.

- چَڪ ٻؤن تي اچي بيهڻ: راند جو نبرڻ. راند (چوپڙ جوا) آخرين داءُ تي هئڻ. ڪنهن ٻـ شئي جو خاتمو ٿيڻ. پڇاڙي ٿيڻ. مَرڻ جي ڪَنڌِيءَ تي هُئڻ.

- چَڪَ ٻؤن تي هُئڻ: چَڪ ٻؤن تي اچي بيهڻ. مَرَڻَ جي ڪنڌيءَ تي هئڻ. تمام جلدي ختم تي وڃڻ واري حالت ۾ هئڻ.

● چَڪِجَڻ': مصدر. "چَڪڻ" مان فعل مجهول. سِڪو نهڻ.

● چِڪجَڻ': مصدر "چِڪَڻ'" مان فعل مجهول. تاڻِجَڻ- ڪَشِجڻ- اينگهجڻ- گهِلجڻ (ڪورٽ ۾).

● چَڪَرُ ۽ چَڪَرَ (ٿ): ذ. صفت. آهو ماڻهو جنهن کي هٿ ۾ ڇَهه آڱريون هجن- ڇاڱو.

● چِڪِرُ ۽ چِڪِرَ: ذ. صفت. چِڪيندڙ- زوري ڪَسِيندڙ- چِنَندڙ- چِڪيءَ وارو (مريض).

● چِڪَ رَسِ: ث. دريائي ٻيڙيءَ جي چِڪڻ لاءِ رسو- لانُهه.

● چَڪِڙو ۽ چَڪِڙا: ذ [سن. شَڪَٽڪَهُ] بيل گاڏي جو هڪ قسم (جنهن کي چار ڦيٿا هجن، مٿان ۽ پاسن کان بند ڍيل هجي، سواريءَ جي ڪم اچي). هڪ قِسم جي ڊَڪَ وارِي بيل گاڏي. ريل گاڏيءَ جو ننڍو گاڏو.

● چَڪڙِي ۽ چَڪِڙيُون': ث. [سن. شَڪَٽڪَهُ] گاڏيءَ جو هڪ قِسم. اجائي ميار رکڻ. چوپڙ راند جو هڪ داءُ. ڇَهن داڻن وارو پتو- چَڪَ.

● چَڪَنِ: صفت. موهت- عاشق- فريفته- نشي ۾ غلطان- شيدا- مفتون- بدمَست- آلهُوتُ.

● چَڪُنڊو ۽ چڪُنڊا: ذ. صفت. [سن. شَشُٽ'+ڪوڻِهُ] ڇَهن ڪندن وارو. ڇهن ڪندن واري شڪل.

● چَڪَڻ': مصدر. چَڪنَ ٿيڻ- موهت ٿيڻ- عاشق ٿيڻ.

● چِڪَڻِ: ث. وَڏِي يا نوڙي جا مَنُڊِيٽڙِي کي ڦيرائڻ لاءِ ڪم اچي (ل)- وَڏِي- نيٽو. ننڍڙي ٻار کي سَٽَ جي سَوَڻ ڪرڻ لاءِ آڪ جي پُورن پنن کي باهه تي سيڪي انهن سان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪيڏيل رس (جا ٻار جي نَڪ ۾ وجهندا آهن). ٻُوٽِيءَ جو هڪ قسم (جا ڪُٽِي چاٽي ناس وانگر ڪم آڻجي ته گهاتي بلغم کي چِڪَن رستي ٻاهر ڪڍي ۽ مٿي جي سُورَ کي فائدو ڪري)- نَڪَ چِڪِٽِي.

● چِڪِڻُ (چِڪَڻُ): مصدر. (سن. ڪُرِشُ) چِڪَ ڏيڻ - زور سان پاڻ ڏانهن آڻڻ - ڇاڻڻ. ڪَشڻ. ڊِوَهَڻُ. گِهِلَڻُ. للڪارڻ (مقابلي يا پلاند لاءِ). ويجهو آڻڻ. گهُرڻ (سَگ). طَلَبَڻ (حق)- تقاضا ڪرڻ. ڀِيئَڻ (ٻيڙي، چِلم وغيره). اِينگهائڻ.

- چِڪِٽِي ۽ چِڪِٽِيُون: ث. ڀِڃَڻ ۾ ڪم ايندڙ هڪ رسي (جنهن سان ٻڇڙي جي ٻڪي کي چِڪي ٻَڌجي)- ٻڇارن جو هڪ اوزار.

● چِڪو: صفت. (سن. شَشَٽُ = ڇهه) ڇهه (٦).

- چَڪو پنجو ڪرڻ: ڦيڙڪ تَڳي ڪرڻ- اٽڪل سٽڪل ڪرڻ. دولاب ڪرڻ- تَڳي ڪرڻ.

● چَڪو ۽ چَڪا: ذ. (سن. شَشَٽُ = ڇَهه) هڏي، پٿر وغيره مان ٺهيل ڇهن پاسن وارو ننڍڙو مڪعب (جنهن تي هڪ کان ڇهن تائين ٽُپڪن جي صورت ۾ نشان ٽيل هجن، چوپڙ راند يا جوا ۾ داءُ هڻڻ جي ڪم اچي)- ڏارو- ڪُٽو (قُرعَہ). هڪ عدد جو نالو.

- چَڪائي: ذ. صفت. چَڪا هڻندڙ- جُواري.

- چَڪو هڻڻ: ڏارو هڻڻ- جُوا ڪرڻ.

● چِڪو ۽ چِڪا: ذ. نوڙين مان ٺهيل گول سينهوڙي، جا ٽن يا چئن نوڙين ۾ ٻڌل هوندي آهي ۽ ساهميءَ جي ٻُڙ وانگر ڇت ۾ ٽنگيي، ان ۾ ڪاڌي جون شيون حفاظت سان رکي سگهبيون آهن (جيئن ماڪوڙين يا ٻلين وغيره جي نقصان کان محفوظ رهڻ). نوڙين مان ٺهيل چاريدار گوٿري جا ڳاهَ وقت ڏڳن جي ٻوٿ تي ٻڌندا آهن (جيئن ڏاند ان" نہ کائي سگهن)- ٻُوتاڙو. سِڪي جي مٿان لڳل ٺپو يا نشان- مُهر. سِڪو. گهوڙي جي هڪ بيماري (جا اڳين ٽنگن ۾ ٿئي).

- چِڪا ڏيڻ: ڳاهہ وقت ڏاندن جي ٻُوٿن تي ٻوتاڙا چاڙهڻ.

- چِڪائي ۽ چِڪائي: ذ. صفت. چِڪا ٺاهيندڙ- چِڪن وارو.

- چِڪو ڇُڙڻ: آزاد ٿيڻ - ڇُڙواڳ ٿيڻ. پابندي لهڻ.

- چِڪو لَهَڻُ: وات کُلڻ - گهٽي ۽ ٽَڪَ ڪرڻ- گهٽو ڳالهائڻ.

- چِڪي تي (ڪُنئي) رکڻ: وڏائي ڪرڻ- ٽيڙ ِي ڪرڻ- پاڻ کي ڪجهه سمجهڻ.

● چَڪي ۽ چَڪيُون: ث. (سن. شَشَٽُ = ڇهه) تاس ۾ ڇهن انگن وارو پتو. (صفت). حيران- پريشان. مستاني- متوالي

"چَڪي چوليءَ ۾ کهڙي، جِتي جي وِڙاهُ" (شاهه).

دريائي ٻيڙيءَ جي قلميءَ کي قابو ڪرڻ جو رسو.

● چِڪي: ث. هڪ قسم جي بيماري (ڪنهن ڳري بار کڻڻ يا ٽِپُ ڏيڻ وغيره سبب چيلهہ ۾ سَٽ پوڻ جي بيماري)- ناف جي بيماري. چيلهہ جو سُور. ڪچو ٻار ڪرڻ جي زناني بيماري (ت). مَلَهہ جو هڪ انگ (جنهن ۾ هڪ مَلُهہ ٻئي مَلَهہ جي ٽَنگُن ۾ گوڏو ڏيئي، مُئين جي زور تي مٿي آڇلي).

- چِڪي اچڻ: ڪچو ٻار ڪِرڻ. سَٽَ اچڻ. چيلهہ ۾ سُور پوڻ.

- چِڪيءَ تي کڻڻ: مَلَهہ ۾ هڪ داءُ وڙهڻ (جنهن ۾ مخالف مَلَهہ جي ٽنگن رچان گوڏو ڏيئي مُئين جي زور تي مٿي کڻي آڇلجي).

- چِڪي هڻڻُ، کڻڻ: مَلَهہ ۾ چِڪيءَ جو وارو ڪڍڻ.

- چِڪي پوَڻُ: ڪنهن ڳري بار وغيره کڻڻ ڪري چيلهہ ۾ سَٽَ پوڻ- ناف (دُنُ) ٽورو سِرڪي وڃڻ.

● چِڪي ۽ چِڪيُون: ث. چِڪَ- ڇاڻ. اوچتي چِڪَ- ڇِڪي (لغام وغيره کي). سَٽَ

"چِڪيءَ ڇِنائين، پَندُ مڙوئي پَبَ جو" (شاه).

چوڙهه. نقصان. درياءَ پيڙيءَ جي سڙهه کي چڪي آڏ سان پٽڻ جي رسي. ڪهر - طلب.
- چڪي اچڻ: چڪ اچڻ. چيبي اچڻ. نقصان پوڻ. ڪهر ٿيڻ (قرض جي). ڪهٽو ڪاهو ٿيڻ.
- چڪي پٽڻ (ت): نقصان پهچائڻ.
- چڪي ڏيڻ: چڪ ڏيڻ. ست ڏيڻ. ڪهر ڪرڻ. زور سان چڪي پٽڻ.
- چڪيون پائي وٺڻ: زوري کسي وٺڻ.
● چڪياري ۽ چڪياريون: صفت. [چڪ+ ياري<واري] جنهن تي چڪتاڻ ڪجي
"آچاري پينديون، چڪياري ڪين پينديون".
● چڪيو: صفت. مڙيو - چونڪيو.
● چڪيوڙو (ث): ذ. صفت. پٺي جو زور- ٽيڪ - همت - مڙسي.
● چڳو ۽ چڳا (ث): ذ. صفت. ڇهه ڏندو (جانور). ڇهن سالن جي چمار جو (وهٽ). ميجهو.
● چڳو ۽ چڳار (ث): ذ. طرو (پٽڪي جو)- چيڙو.
● چڳاڻي: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات (ضلعي لاڙڪاڻي ۾).
● چڳر (ل): ذ. بدن جو لٽڪيل چمڙو (پيريءَ سبب).
- چڳر لاڙڻ: ڳئون مينهن وغيره جو اوهه لاڙڻ.
● چڳو ۽ چڳا: ذ. صفت. ڇهه ڏندو (جانور). ڇهن سالن جي چمار جو جانور. آهو ماڻهو جنهن جي هٿ يا پير ۾ ڇهه آڱريون هجن - ڇاڳو. (ث) چيگبي ۽ چيگيون.
● چڳو ۽ چڳا: ذ. ميوي جو مڇو (خصوصاً انگور، ڊاک وغيره جو). ٽارين يا گلن جو جهڳٽو. چونو (وارن جو) ويڙهو (سٽ جو). موڙ. چٽ.
- چڳارو ۽ چڳائون: ذ. صفت. چڳڻ وارو. چٽ وارو.
● چڳي: ث. زنالي ڪپڙي جو هڪ قسم- سوسي. (تنڊ ڳاڙهو، جدا جدا رنگن جا سنها ليڪا، منجهانئس سٽئون ٿاهين).

● چڳپير ۽ چڳپير: ذ. صفت. چڳبي وارو. چڳڻ وارو. موڙ وارو. طري وارو. ڪلنگيدار. پهلوان - جوڌو.
"ڇاڇر چڳيرن، گهور نه اچي گهاتوئين".
(شاهه ڪريم).
ڏنل - پسنديده - سردار - اڳوان.
● چڳپيري: سرلهه جو هڪ قسم.
● چل (ڪ): صفت. گهٽو - ڇجهو- بي انداز.
● چل، چل ۽ چلئون، چليون: ث. لشڪر- فوج - سپاهه. ست سان پاڻي ڪيڻ لاءِ نيڪر يا ٽين جو هڪ ٿانءُ - ڪنجي - مڪ.
● چل: ث. ڪنجي. فوج - ڪٽڪ.
● چل (ت): ث. ڪڪ جي ول جو تورو ٽورو حصو جو ڳاهه ڳاهڻ مهل ڏاندن جي پيرن هيٺان ڏيندا آهن.
- چل وجهڻ: ڳاهه ڳاهڻ مهل ڏاندن جي پيرن هيٺان ول وجهڻ.
● چل ۽ چل: ذ. [سن. چلهه يا چلم] مڪر- ڍونگ - ٺڳي - دولاب- سٽو- ڊپ- ڏڦو (ڪ).
- چل چيدر: ذ. ٺڳي - مڪر - فريب - انڪل - ٽل.
- چل ڪرڻ: دولاب ڪرڻ. رسڻ - ٺڳڻ.
● چل: ث. [سن. شلڪهه] ڪل. چوڙو. چوڙي (پير جي). سنهون پردو. ڏاڙهونءَ جون کلون (جي رنگ طور ڪم اچن). ٽورو ذرو - زيور - ڪيهه. چلڻ جي حالت. تڪليف- عذاب (ت).
- چيل مار: ث. مار موچڙو.
● چيل: ذ. ڪل. چوڙو. (اصطلاحاً) ڪل جهڙو زيور. ذرو.
- چيل به نه ڏيڻ: ذرو به نه ڏيڻ.
- چيل پٽ: ذ. ڪيهه ڪنو. سامان سڙو.
- چيل پٽ پائڻ: ڪيهه ڪنو پائڻ.
- چيل پٽ ڳنڍ ڪرڻ: سنهي ٿلهي شيءِ ڳنڍ ڪرڻ. ڪيهه ڪنو جوڙائي رکڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● چِلُ ۽ چِلُون: ث. (مصدر "چِلڻ" = هلڻ. سن. آچلڻ - چِلَ) هلچلي - پَنڌ. جُنبش. رولڙو. تڪليف. ڪم جي گهٽائي (ت). ڏيو. ڊوڙ. آچل

"واهيري جي ويرِ، چِلُون ڪريان چِپرين" (شاهه).

(مصدر "چِلڻ" مان امر) هَل

"تالڪي ڳوري چِل، لاڙائو سيج ٿيو" (شاهه ڪريم).

● چِلَ ٻَلَ: ث. بيقراري. تيلان ولان.

- چِلَ ٻَلَ لڳڻ: بيقراري لڳڻ. آنڌ مانڌ ٿيڻ.

- چِلُون ڪرڻ: ٽِپَ ڏيڻ. آچِلُون ڏيڻ - ڊوڙڻ - خوشيءَ ۾ ٽِپنگ ٽپا ڏيڻ. جهوتو هڻڻ

"واهيري جي ويرِ، چِلُون ڪريان چِپرين" (شاهه).

● چِلا چَل: ث. چَمُ چَمُ. ٻُوندَ وسڻ جو آواز

"چڙن چالڙون چيلڙچيها، چِلا چَل بوند ڏي چِٽڪا" (احمد ملاح)

● چِلارُ ۽ چِلارَ: ذ. صفت. هٺ جو چوٽ - سختي.

● چِلالبيُ ۽ چِلاليُونُ (ڪ): ث. چِٻي - چِلي.

● چِلانَ: ڪَچِيءَ جون چِلڪون.

● چِلانڪ ۽ چِلانڪُونُ: ث. آچانڪ - چال - ڏيو.

● چِلائِڻُ (ل. ث): مصدر "چِلڻ" مان متعدي بالواسطه. رَنڊي يا ڪهاڙي سان ڪاٺيءَ جا چوڏا لهرائي سڌو ڪرائڻ - ترائڻ. ڪنڌ وغيره پاڻيءَ سان پرائي تار ڪرڻ. ڪنان تار ڪرائڻ.

● چِلائڻُ: مصدر "چِلڻ" مان متعدي بالواسطه. هلائڻ - رَلائڻ.

● چِلتو ۽ چِلتا: ذ. (سن. شلڪهه) ڪَلَ. چوڏو. چِلَرُ (مڇي وغيره جو).

● چِلرُ، چِلرُ ۽ چِلرَ: ذ. (سن. شلڪلڪم) مڇيءَ جو چِلتو. چِلڙ. ماليءَ جو ٻڙ. هلڪو ڪِهڙ. چوپائي جا وڏيل ڏند (ل).

● چِلرُ ۽ چِلرَ (ت): ذ. صفت. تمار ڏلهو - ڦيڦو.

● چِلڙُ ۽ چِلڙ: ذ. ڏسو "چِلرُ".

- چِلرُ چوڏو: محاورو. ڳهڻ ڳنو. شاديءَ وغيره ۾ ڪم ايندڙ سنهي ٿلهي شيءِ.

- چِلڙ چوڏو: ذ. سنهو ٿلهو زيور - چِلُ چوڏو.

● چِلڪ (ت): ذ. پاڻيءَ جي لپَ.

● چِلڪ (ث): ث. جِميل رت جو ڊِڳ، جو وات يا نڪ مان نڪري.

● چِلڪِ (ث): ث. چِرڪ.

● چِلڪَڻِ (ث): ث. صفت. بدچال ۽ گندلي عورت.

● چِلڪڻُ: مصدر. پاڻيءَ جو ڪنهن ٿانءَ ۾ لوڏا کائڻ - چاچولجڻ - چِلڻ.

- چِلڪائڻُ: مصدر. "چِلڪڻ" مان متعدي بالواسطه. چاچولڻ - لوڏڻ (پريل ٿانءَ کي). آگهارڻ - آچِلائڻ.

- چِلڪو ۽ چِلڪا (ت): ذ. پاڻيءَ سان پريل ٿانءَ کي لوڏو - چاچولَ. پاڻيءَ جي چلڪڻ جو آواز. چِڪو (ت).

- چِلڪي ۽ چِلڪيُونُ: ث. چولي - لهر. چاچول.

- چِلڪو: ذ. وسڪارو (مينهن جو) - چِچڪو. جهونو (واءَ جو). آڌمو. چاچول - لوڏو (پاڻيءَ جو). لالچ - رشوت (ت).

● چِلڪو ۽ چِلڪا: ذ مڇيءَ جو چِلرَ.

- چِلڪا چڙهڻ: چِلرَ چڙهڻ. تهه چڙهڻ.

● چِلڪي ۽ چِلڪيُونُ: ث. ٽولي - ماڻهن جو ميڙاڪو - چِلنگي. مينهن جو وسڪارو. چِلڪو.

● چِليگري: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو. مري بلوچن جو هڪ قبيلو.

● چِلَ مَردو ۽ چِلَ مَردا (ت): گهوڙي جو هڪ سنجُ - هنبي ۾ پيرتُ پريلُ چمڙو.

- چِلنگ: مينهن جو چِنڪارو.

● چِلنگار (ل): ظرف. چِڙواڳ - ري ڏنيءَ - رولُو (چوپايو مال). ٽنڏنڪو.

● چِلنگڙو ۽ چِلنگڙا (ل): ذ. گالگٽ - جهينگو. هڪ قسم جي ننڍي مڇي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● چِـلَـنـگـِي ع چِـلَـنـگيـُون (ل): ث. ٽـن چئن ماڻهن جي ٽولي- ٽولو- ننڍو گروه- ڇـِڳو.

- چِـلَـنـگـيـُون ٿهڻ: ٽوليون ٿيڻ. وِرِ ڇِـجي وڃڻ.

● چـِلـَڻُ: مصدر. ڦـِرڻ- دولاب ڪرڻ. ڀـَنيلائڻ. هـِر ڪائڻ.

● چِلڻُ: مصدر. چوڏا لاهڻ (وڻ جا). ترَڻ (ڪاني). رَنڊو هڻڻ. کـَل لاهڻ- کـَلـِڻُ. چِـلر لاهڻ (مڇي وغيره جا). گهـَڙڻ- تراشـڻ. ڇـَڙِڻ- ٿـُهه لاهڻ. گهـَڙڻ (پٿر، قلـم وغيره). رهـِڙڻ (بدن). پـَرجڻ. ٽـِمڪار ٿيڻ. ڪناٽار ٿيڻ (ل).

● چُـلـڻُ: مصدر. پاڻيءَ جو لـُڏڻ. ڇوليون هڻڻ. ڇُـلڪڻ. ڇاڇولجڻ. ڪنارن تـان آٿلڻ (پـاڻـي). ٿُـلـڪڻ (پاڻيءَ ۾). رُلڻ- ٽولا ڪائڻ. هـَلـڻ. دربدر ٿيڻ. هلاک ٿيڻ (پـنـڌ ۾). ظاهر ڪرڻ (راز). چوڻ- ڳِ لهائڻ.

● چِـلٽو ع چِـلٽا (ل): ڦـُلٽو- چِـلٽو. ڦـُلـُوڪٽو.

● چِـلٽو ع چُـلٽا: ذ. باهه ۾ سڙڻ ڪري چمڙيءَ تي ٿيل ڦو ڦينڊو- ڦـُلٽو- ڦـُلـُوڪـِٽو.

● چِـلو ع چِـلا: ذ. ڳهه جو هڪ قسم. چانديءَ يا ٽامي وغيره جي تار جو چـِلو (جو هٿ جي آڱر ۾ پائجي). ستار وَڄائڻ جي زبان. لوڪ گيت جو هڪ قسم.

- چِـلا ڪرڻ (ت): ڪجيءَ جي اصطلاح ۾ ڏونڪا ڪـَپي گول چِـلـَن جي صورت ۾ آڻڻ.

- چِـلو مُـنڊي پائڻ: زيور پائڻ. هـار سينگار ڪرڻ.

- چِـلو مُـنڊي لاهي ويهڻ (ت): سڀ آسرا لاهي ويهڻ. ٻي اونو ٿي ويهڻ.

● چِـلـُو: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديـهـه جو نالو.

● چِـلو ع چِـلا: ذ. [ف. چِـلـهّ] ٻار ڄمڻ يا ماتا جي بيماريءَ جي حالت ۾ مريض کي ٻين ماڻهن مان مـِلڻ کان پرهيز ڪرڻ جي حالت (وِيـَم جي حالت ۾ ناپاڪ يا بيمار ماڻهوءَ جو اثر عورت تي پوندو آهي ۽ ماتا جي بيماريءَ جي حالت ۾ اهـا بيماري ٻيـن کي وِچڙندي آهي). عموماً ٻارهن ڏينهن چِـلـِي جـو تـعـداد آهـي. پرهيزَ- ڪـِري.

- چِلو ڇاٽارڻ (ڪ): چِلو ڏوئڻ. مـَٿـِي تي پاڻي وجهڻ.

- چِـلو ڌوئڻ (ڪ): بيماريءَ مـان اٿڻ. مـَٿـِي تي پـاڻي وجهڻ.

- چِـلو ڪيڻ (ت): بيماريءَ کـي ڪرڪ ڏيڻ. چاليهو ڪيڻ.

- چِـلو ڪرڻ: بيمار جي رک ڪرڻ. مريض کي هڪ ڪوٺيءَ ۾ سمهاري ٻاهر نڪرڻ نه ڏيڻ ۽ نه ڌارين سان ملڻ ڏيڻ.

- چِـلـِي ۾ ويهڻ: بيماريءَ جـي حالت ۾ پرهيز ۾ ويهڻ.

● چِـلو دِرُون: ذ. جانور جو هڪ قسم (قد ڪتي جيڏو، منهن اَبـْلـَقـِي رنـگ، ان تـي ليڪا آڇا، ڪارا ۽ ڪـِن جي کل ٻـه ابلقي ٿئي. ان جو گوشت جَلـَندر ۽ جـُذامَ جي بيـمـاريءَ کـي فائدو ڪري).

● چِـلـُورُ ع چِـلـُورَ: ذ. صفت. جنهن جا وار ڇلاوان هـجـن. گهـُنبِـڙدار وارن وارو. سهڻو. محبوب.

● چِـلـَورِي ع چِـلـَورِيـُون: مڇيءَ جو هڪ قسم. چِـلي- چِـلڪو.

● چِـلـُونـگـِڙي، چِـلـُونـگـِڙي ع چِـلـُولـگـڙيـُون: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

● چِـلهه (ت): ث. چِـل. تڪليف. عذاب.

- چِـلهه ڪرڻ: چِـل ڪرڻ. چِـلڻ.

- چِلهه ۾ هجڻ: وڏي تڪليف ۾ هجڻ. گهڻي ڪم ۾ مشغول هجڻ.

● چِلهوري: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم (ٻلي جهڙي ۽ مٺي پاڻيءَ جي ٿئي). چِلوري.

● چِـلـِي ع چِـلـيـُون: ث. ڦـِيـِٽش (پـِٽس) مان ٺهيل هڪ قسم جي ٽوڪـِري (جنهن جو مـُنهـَن ويڪرو ٿئي)- ڇـَٻي. مڇيءَ جـو هڪ قسم (لهڙ جهڙي، رنـگ اڇو، ٻناڇِـڙ، ڪـَلـِيـُن وٽان ٻه ڪنڊا، قد ڇهـ- ست اِنچ مـِٺي پاڻيءَ جي مڇي).

کَنَ جي واليُنِ کي مضبوط رکڻ واري هڪ واليءَ.

● چِليرِ حَمِ: ذ. (ع. "صلہ" ڳنڍڻ + رَحم = مائٽي) قريب - لاڳاپي دار - ميتَ - مائٽ - عزيز.

● چِمِ ۽ چِمَ (ڪ): ذ. اک - چشم - عينُ.
چمڪو (ڳهنگهرن جو) - برف ڪرڻ جو غبارُ.

= چِمُ ٻڌڻ (ڪ): ناچ ۾ ڳهنگهرن ٻڌل پيرُ واري تي ڪٽڻ (جئن تارَ تارَ ۾ ۽ ڪُر ڪُر ۾ ملندو اچي).

● چِماسيُ ۽ چِماسيُون: ث. چهن مهينن جو عرصو. هڪ رسمِ جا ڪنهن فوتيءَ جي وفات ڪان پوءِ چهين مهيني ادا ڪندا آهن. (صفت). چهن مهينن جي.

● چِماهي ۽ چِماهيُون: ث. چهه مهينا - ششماهي. چهن مهينن جو پگهار وغيره.

● چِمائڻُ: مصدر. (سن. شَمِ) آجهائڻ - وسائڻ. ٺنڊو ڪرڻ - ٺارڻ
"جي تتو تنُ تنُورَ جئن، ته چندي ساڻُ چِماءِ" (شاهه).
ساڻت ڪرائڻ.

● چِمُڇِرُ: ذ. ڪنهن ماڻهوءَ جي وفات کانپوءِ سندس وارث طرفان ٻارهين مهيني ادا ڪيل رسم - ورسي - ٻارهو. چنڇر (ڏينهن).

● چِمِ چِمِ، چِم چِم: ث. ڳهنگهرن جو آواز. چهبر جو آواز. مينهن وسڻ جو آواز.

= چِم چِم ڪرڻ: ڳهنگهرا وڄڻ - چِمڪو ڪرڻ.

● چِمڇيرُ ۽ چِمڇيريُون (لس): ث. (ف. شمشير) تلوار - ترار.

● چِمَرُ ۽ چِمَرَ: ذ. جهڙُ - ملار (ملهار). اچا ڪَڪَر (جي مينهن نه وسائين) - آپُون.

● چِمَڪَ ۽ چِمَڪُون: ث. سنهڙي ڪاني - چهو. وڻ جي تازي سنهڙي ٽاري. لڪڻ - تلهڙ - قمچي.

● چِمڪاتُ ۽ چِمڪارُ: ذ. ڳهنگهرن جو آواز. ڌاتوءَ جي ڪنهن به شيءِ جي وڄڻ جو آواز - چڪات.

● چِمڪڻُ: مصدر. ڏسو "چِمڪڻ".

● چِمڪڻُ: مصدر. وڄڻ (ڳهنگهرا وغيره) چِڪو ڪرڻ - ڌاتوءَ مان ٺهيل ڪنهن شيءِ جو آواز ڪرڻ. آواز ڪرڻ. چم چم ڪرڻ. گهٽو واءُ لڳڻ (ل).

= چِمڪو ۽ چِمڪا: ذ. واڄو (ڳهنگهرن جو). چهبر وغيره جو آواز. ٽڪو واءُ (ل).

● چِمڪيٽو ۽ چِمڪيٽا (ت): ذ. راندڪي جو هڪ قسم - جهنجهٽو.

● چِمڪيٽي: ث. ٻساڙڪي وڪر جو هڪ قسم (هڪ قسم جي وڻ ۽ ان جي ڦر جو نالو) - املتاس جي هڪ ڦري، جيڪا چمڪڻ جو آواز ڪندي آهي.

● چِمڪولي (ک): ث. هڪ قسم جو ڦل (ناريل جهڙو ٿئي، پيتان اينڊڙ رت جي بند ڪرڻ لاءِ ڏئوني ۾ ڳڏي ڪارائيندا آهن. ڪچ ۽ ڪاٺياواڙ ۾ گهڻي ٿئي).

● چِمڪي ۽ چِمڪيُون: ث. سنهڙو لڪڻ - چمڪ. ننڍي ڪاني ۽ ان جي چوٽيءَ ۾ ٻڌل ڏورِ (جا مڇي مارڻ لاءِ ڪم اچي).

● چِمڻُ (ت) ۽ مصدر. ٺڏو ٿيڻ. ٺرڻ. آڙڻ.

● چِمَيا: ث. (سن. ڪشمَ) ڪميا. مهرباني.

● چِنَ: اسم خاص. تعلقي ٺٽي باڳي ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ ڳوٺ جو نالو.

● چِنَ، چِنِ ۽ چِنُون: ث. (سن. چند) ٽوٽين تي ٻينل ڪکائين چيت. چپڙ. وڏو چنو. مٽهن. هيٺاهين زمين (جتي پاڻي گڏ ٿئي ۽ سڪڻ بعد الهيءَ هنڌ گاهه ٻوٽا وغيره پيدا ٿين). تانگهو تلاءُ - سم وغيره جي پاڻيءَ وارو هيٺاهون هنڌ - ڍنڍ (ل). گاهه ۽ ولڪار وارو هنڌ.

= چِنِ ٻڌڻ: چنو ٺاهڻ. مٽهن اڏڻ.

● چِنُ: ث. ڪينَ - پلڪَ - گهڙي - لحظو - کنَ.

● چِنُ: ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ نرو لهي پوندو آهي). [مصدر. "چنڻ" > چِنُ] پکڪ - ٽوٽ. نقصان.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● چِنَ پوڻ: چن جي بيماري ٿيڻ. خصيُنِ لهي پوڻ جي بيماري. پِچي پوڻ. نقصان رسڻ.
● چنالَ ۽ چِنالُون: ث. صفت. چِڙواڪ. بدچال - بدڪار (عورت) - لُچي - رنڊي - ڪنجري.
● چِنالو: ذ. صفت. حرامڪار - بدچال - ڪنجَرُ. بي غيرت.
● چِنائِڻُ: مصدر "چِنڻ" مان متعدي بالواسطه. ٽوڙائڻ. جدا ڪرائڻ.
- چِنائي: ث. چِنَڻ جي مزوري. جدائي.
- چِنايل: صفت. ٽوڙايل - پٽايل - جدا ڪرايل.
● چِنَ بابُو: اسم خاص. تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● چِنَ بيار: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● چِنَ ٻيراهه: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● چِنَ پير واري: اسم خاص. تعلقي ڊگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● چِنبُ: ث. مصدر "چِنبڻ" مان اسم. هڪ دفعو اکين پورڻ ۽ پٽڻ جي حالت. پِيتِ ڪي پهريون لپيو (جنهن ۾ رڳو ڳارو ٿڦيندا ويندا آهن ۽ مٿان وري راڪي سان پيو سنو هٿ هڻندا آهن). وٽن جي تارين سان ٻن روڙڻ جي حالت. روڙ. پرت جو هڪ قسم. (اسم خاص) تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- چِنبَ ڪرڻ: وٽن جي تارين تان ٻنَ روڙڻ. تارين تان ٻن پٽي صاف ڪرڻ.
● چِنبُ (ت): ذ. تلاءُ.
● چِنبِرُ، چِنبِڻُ ۽ چِنبِرَ، چِنبِڻَ: ذ. اک جو پلڪُ. اکين جي پلڪن جا وار - پِنجهرُ - پِنبڻُ.
● چِنبِڙَ ۽ چِنبِڙَ (ڪ): ذ. مڇي مارڻ جي رَڄ جو هڪ حصو.
● چِنبِڙي (ت): صفت. تمام آپرو. ڪانيءَ جهڙو سنهون. تمام هلڪو. (ث) پِنبڻي.
● چِنبِڪي: ث. ڪانيءَ جو سنهون ٽڪر- چيني.

● چِنبِڪي ڳاڙهي: ث. ٻڪريءَ جو هڪ قسم (رنگ ڳاڙهو، ڪنن تي ڳاڙها ۽ اڇا ٽُپڪا، پُڇ ۽ پچڙن تي وڏا وار، ڪن ڊگها، ٽنگون ڊگهيون، سڱ وڏا ۽ وڻيل تين).
● چِنَ پِنبِراڻي: اسم خاص. تعلقي ڊگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● چِنبِڻُ (ت): مصدر. ڪَنبڻ - مٽي ڪٽڻ.
- چِنبي اچڻ: ڪنبي ڪٽي اچڻ. زوريءَ ڪٽي اچڻ.
● چِنبِڻَ ۽ چِنبِتَ: ذ. ڏسو "چِنبِتو". (ل). سردري جي مٿان رکيل ڪاٺي جنهن تي اوساري ٿئي (ٿ).
● چِنبِڻُ: مصدر. پورڻ پٽڻ (اکيون) - ٽمڪائڻ - ٽپڻ (اکيون). ڳارو هڻڻ - لپيو ڏيڻ - راڳڻ - راڳو ڏيڻ - چينبڻ - جهٽڪڻ.
● چِنبِي: ث. ماڪ - ٽِنبِي.
- چِنبِي هڻڻ: ٽنبي هڻڻ - ڏَتُ هڻڻ.
● چِنبُتَ ۽ چِنبُتُون (ٿ): ث. چِنبُڊ - برسات جي بوند - چنبڊ ڪارُ - وسڪارو.
● چِنبُاجڻُ (ٿ): فعل مجهول. ٻڪريون ڏڪيون رهجڻ.
● چِنَ پَتوڙ: [چنڻ > چن + پتوڙڻ > پتوڙ] آنڌ مانڌ - بيقراري - پَتَ ڪوهَه.
● چِن جمالي: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● چِنچاتُ: ذ. باهه ۾ پاڻي وغيره جي پوڻ جو آواز - چونچات - شُوشَت.
● چِنچارُ: ذ. ڏسو "چِنچر" چِنچر - چِمچر.
● چِنچرُ: ذ. [سن. شنيهر] هفتي جي ستن ڏينهن مان هڪ ڏينهن جو نالو. هڪ گرهه جو نالو. زُحل (جو عام طرح نحسُ سمجهيو ويندو آهي). نُحوست - نياڳ - ڪمبختي.
- چنچر پيرن ۾ هُئڻ: هڪ هنڌ ٽِڪاءُ نه هئڻ - نُحوست جو اثر هئڻ - چڪرن ۾ هئڻ.
- چنچري: ث. چنچر گرهه جي نُحوست. نياڳ - بد بختي. (اسم خاص). پاڻيٺ جو هڪ گروهه (جي چنچر گرهه جي نحوست لاهين).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- چنڇري لاهڻ: نحوست لاهڻ. نپاڳ ڪڍڻ. سخت سزا ڏيڻ (اهو خيال آهي تہ چنڇر گرهہ جو اثر پيل ماڻهو بدمزاج ٿيندو آهي). ڏاڍي مار ڏيڻي سڌو ڪرڻ. مغرور جي دماغ مان غرور ڪڍڻ.
● چن ِ چرُوان ِ: اسم خاص. تعلقي ٻ گهڙيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● چينَ چڙڪي: ظرف. هوريان هوريان. تورو تورو ڪري.
● چندُ ۽ چندَ: ذ. (هہ) مڪرُ - مڪر - ڦندُ - ٺڳي - فريب. ڊونگ - گپڪ. دتُ - چپ. بهانو - مينهن. شعرُ. شعر جو بحر يا وزن. پدُ. مصرعُ.
- چنڊائيتو: ذ. صفت. چند وارو - ٺڳ - فريبي. حرفتي.
- چنڊائي: ذ. صفت. ٺڳ. دولابي - مڪريل.
- چند بازُ ۽ چند بازَ: ذ. صفت. ٺڳي ڪندڙ - فريبي - مڪريل. حرفتي - اٽڪلي. دغاباز - دوکيباز - چالاڪ.
- چند بازي: ث. ٺڳيءَ جا ڪم - ٺڳي - فريب. مڪرُ - ڊونگ.
- چند ہکيڙڻ: ٺڳي ڪرڻ. مڪرُ ڪرڻ. ڊونگ ڪرڻ. دتُ هڻڻ.
- چند چهل: ذ. مڪر - فريب - ٺڳي. ناز نخرا. انگل آرا.
- چند ڦند: ذ. ٺڳيون. اٽڪلون. حرفتون.
- چند ڪرڻ: مڪر ڪرڻ - ڊونگ ڪرڻ - چند ہکيڙڻ.
- چند وديا: ث. هندي شاعريءَ جا اصول ۽ وزن.
- چند ويچار: ذ. هندي شاعريءَ جا اصول ۽ وزن.
- چندي ۽ چندِي: ذ. صفت. مڪريل. فريبي - دغاباز. ڊونگي - ڦندي - ٺڳ.
- چنديلو ۽ چنديلا (ت): ذ. صفت. فريبي ڊونگي. چالاڪ.
● چندڻُ (ت): مصدر. گيهہ جي ٿين جي منهن کي مٽي، ڪپڙي ۽ نوڙيءَ سان بند ڪرڻ.

● چن ڏاجهيرو: اسم خاص. تعلقي ٻ گهڙيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● چنبَ ۽ چنبوُن: ث. سنهي بوندَ - ڦڙيون. مينهن.
- چنبون پون: مينهن پوڻ - برسات پوڻ. دل کي آٿتُ اچڻ.
● چندڪي: اسم خاص. تعلقي مير پور ساڪري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● چنبڻ ۽ چنبڻون: ث. ڪنهن ڍنڍ، نهر يا کيت منجهان زائد پاڻيءَ جي نيڪال ڪرڻ جي نالي.
● چنبڙُ (چنبڻُ): مصدر. انٌ کي ڇڄ سان صاف ڪرڻ. اُڇل ڏيڻ. چنبڙي لاهڻ. صاف ڪرڻ. چانگڻ. ڪاتَ ڪُوتَ ڪري گهٽ ڪرڻ. گهٽ ڪرڻ (ٿولهہ). جهڪو ڪرڻ (بار). الٽي ڪرڻ - قيءَ ڪڍڻ. ڇٽڪار ڪرڻ. گهٽي پاڻيءَ جو نيڪال ڪرڻ.
- چنبَ: ث. مصدر "چنبڻَ" مان اسم. چنبڻ جي حالت. چنبڪو. ڇٽَ (ٻنيءَ ۾ انٌ جي). پاڻَ جي سنهي دزَ کي پاڇيءَ يا ٻي ڪنهن پوک ۾ هارڻ (ت). ڇٽڪار. صفائي - الٽي - قيءَ. تنبيهہ - جٽ - دڙڪو داب.
- چنباٽو ۽ چنباٽا (ڪ): ذ. ٻهارو - جهاڙو.
- چنبائڻ: مصدر "چنبڻ" مان متعدي بالواسطه. صفا ڪرائڻ. گهٽائڻ (ٿولهہ). چانگائڻ.
- چنبجڻُ: مصدر "چنبڻ" مان فعل مجهول. صفا ٿيڻ. گهٽجڻ. هلڪو ٿيڻ (بار).
- چنبَ چاڻُ: ث. چنبَ ڦوڪَ. صفائي. ڪاتَ ڪُوتَ.
- چنبَ چاڻ ڪرڻ: گهٽائڻ. وڍَ ڪٽَ ڪرڻ. صاف ڪرڻ. ڪنهن معاملي لسبت تڪَ تور ڪرڻ. چنبڙي هلڪائي ڪرڻ.
- چنبَ ڦوڪَ: ث. صفائي. سٺائي. ٻهاري سُهاري. آڪڙ - سيٽَ - آرائش.
- چنبَ ڦوڪَ ڪرڻ: صفائي ڪرڻ. ٻهاري سُهاري ڪرڻ. صفا ڪرڻ. ميٺي مرُ لاهڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- چنڊ ڦوڪيو ۽ چنڊ ڦوڪيا: ذ. صفت. صفائي پسند. فيشن وارو. نفاست پسند.
- چنڊ ڪار ۽ چنڊ ڪارون: ث. چنڊ ڦوڪ. صفائي. ڇيٽڪار (پاڻيءَ جي). ڇيٽڪار. برسات جي سنهي ٻُوند.
- چنڊ ڪڍڻ: تنبيهه ڪرڻ - دڙڪو دهمان ڪرڻ. جُٽ ڪرڻ. مار ڪڍڻ.
- چنڊ ڪرائڻ: گهٽائڻ. هلڪو ڪرائڻ. ڇانگائڻ (وڻ کي).
- چنڊڪو ۽ چنڊڪا: ذ. چنڊڻ لاءِ ڏنل اُڇل. انّ وغيره کي چنڊڻ جي حالت.
- چنڊڪو ڏيڻ: ميٽي وغيره صفا ڪرڻ لاءِ انّ کي ڇڄ ۾ اُڇل ڏيڻ - صاف ڪرڻ. ڪورڪي ڪم جو اصطلاح. تاجيءَ کي ڪاڻن سان چنڊڪو ڏيڻي تاجيءَ ۾ ڪاڻن جو ڪَسُ ڪاهڻ.

● چنڊڻ، چنڊڻ ۽ چنڊڻون: ث. ڍنڍ، واهه، نالي، ڪنڊ، ٻنيءَ وغيره مان، خاص طرح برسات واري وقت ۾ وڌيڪ پاڻيءَ جي نيڪال لاءِ نالي يا ڪسي وغيره.

- چنڊڻ ڇاڻڻ: چنڊ ڇاڻ ڪرڻ. ڪنهن مسئلي جي جانچ ڪرڻ. جانچ جونچ ڪرڻ - غور فڪر ڪرڻ.
- چنڊٽو ۽ چنڊٽا (ڪ): ذ. ٻُهارو - جهاڙو.
- چنڊٽي ۽ چنڊٽيون: ث. ميٽي وغيره لاءِ ڪاٺيءَ ۾ بدل ڪپڙي ٽڪر (جنهن سان ميٽي پيل شيءِ کي چنڊي صاف ڪجي).
- چنڊي چنڊڻ: صفا ڪرڻ. هلڪو ڪرڻ. گهٽائڻ (بار). صاف جواب ڏيڻ - انڪار ڪرڻ.

● چنڊو ۽ چنڊا: ذ. پاڻيءَ جو ڦڙو - ٻُوند. قطرو

"جي تتو تنُ تنُورَ جئن، ته چنڊي ساڻُ ڇماءِ" (شاهه).

- چنڊا پوڻ: الزام لڳڻ. پاڻيءَ جا ڦڙا پوڻ. تهمت لڳڻ.
- چنڊا وجهڻ: پاڻيءَ جا ڦڙا وجهڻ. تهمت مڙهڻ - الزام ڌرڻ.
- چنڊا هڻڻ: پاڻي ڇٽڪارڻ. وسائڻ - آجهائڻ. الزام هڻڻ - تهمت مڙهڻ.
- چنڊو پائڻ (ت): بيماريءَ مان اٿڻ - مٿي تي پاڻي وجهڻ. هندن جو دڪان کي صبح جو چنڊا هڻڻ.
- چنڊو ڦيٿو: ذ. دُعا ۽ دَوا. سُٽيي ڦڪيي - جنتر منتر - جهاڙ ڦوڪ.
- چنڊو ڦيٿو ڪرڻ: دُعا ۽ دَوا ڪرڻ. سُٽيي ڦڪيي ڪرڻ.
- چنڊو وجهڻ: پاڻي ڇٽڪارڻ. پاڻي وجهي ٺارڻ. ڪنهن بيماريءَ مان صحتياب ٿيڻ تي مٿي تي پاڻي وجهڻ (ماتا جي بيماريءَ جي حالت ۾ بيمار کي وِهنجاري مٿيون ماليون ورهائيندا آهن). آٿت ڏيڻ. ڏک، نااميدي يا ڪاوڙ جي حالت ۾ همدردي ڪرڻ.
- چنڊو هڻڻ: وسائڻ. ٺارڻ (جهيڙو). صبح جو دڪان کولڻ وقت پاڻيءَ جا چنڊا هڻڻ.

● چنڊي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● چنڊي ۽ چنڊيون (ت): ث. تڙي - دڙڪو. چنڊ.

- چنڊيون ڏيڻ: تڙيون ڏيڻ - دڙڪا ڏيڻ. چنڊ ڪڍڻ.

● چنڦاڙ: ث. [چڻ > چن + ڦاڙڻ > ڦاڙ] چڻ ۽ ڦاڙڻ جي حالت. پٽ ڪوهه - تڙتڪڙ. ڊاهه ڊُوهه. بيقراري - آنڌ مانڌ.

- چنڦاڙ ڪرڻ: چڻ ۽ ڦاڙڻ. پٽ ڪوهه ڪرڻ. ڊاهه ڊُوهه ڪرڻ. بي صبريءَ جي حالت ۾ نقصان ڪرڻ.

● چنڙو ۽ چنڙا (ڪ): ذ. ٽانءُ جو هڪ قسم. وڏو ونو (جو عموماً جت پاڻ سان ڏاچين جي کير ڏُهڻ لاءِ کڻندا آهن، جنهن کي آتر سنڌ ۾ ڏُهائو چوندا آهن).

● چنن سورهڏي: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● چنن سومرو: اسم خاص. تعلقي ڊگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● چَن سون راٹيِ: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● چَن سونهرِي: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● چَن طالِبا: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● چَن قبول: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● چَن ڪامِهِي: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● چِنَ ڪُتَ: ث. [چِنڻ > چِن + ڪُسڻ > ڪُتَ] چِنُ پَتُ- چِنَ پَتوڙَ- بيقراري - حيراني - پَتَ ڪوهَہ.

● چِنڱَ (ت): ث. چُرَ وارن جي ڪم ۾ ايندڙ تِيلِيُنِ مان نهيل تختي (جنهن تي رنگ وارو ڪپڙو پيل هوندو آهي ۽ اُن تان اُبو پَرِي ڪپڙو چُر يندا آهن).

● چِنڱَ ۽ چِنڱُون: ث. جوئر يا ٻاجهريءَ جي ڪاني جي چِيتِ.

● چَنَ ڪَنڱَا: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● چِنڱهَہ ۽ چِنڱهُون: ث. ڪانيءَ جي چِيتِ (جا ڏَندَ يا ڪَنَ ڪوٺِڻ جي ڪم اچي). سنهي چِيتِ. ڏَندَ ڪوٽِڻِي. ڪَنَ ڪوٽِڻي. سنهي ۽ سُڪَل ڪاني. چِينيو. ڦٽي (اٽاوَت جي ڪم جي). چِيتِ (ت). هرهر پيشاب اچڻ جي حالت (ل).

- چِيڱهَہ وجهڻ (ت): ڦٽيءَ جي پِڪَلُ چِيتِ تبديل ڪرڻ.

● چِنڱهو، چُنڱهو ۽ چنگها (ت): ذ. چِڱو. ڏاڳي وغيره ۾ پوتَلَ شيون (جهڙوڪ ڪانيءَ ۾ ڪَنيِيُون، ڏورِ ۾ سَچِيُون، ڏاڳي ۾ گهنگهِرا وغيره).

● چَن لاڪو: اسم خاص. تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● چِنَل چاتَ (ل): محاورو. ڀُرائي جُٽي. ڪُنڊَلُ. پراٹو.

● چَن ميرزا علي: اسم خاص تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● چِنَڻُ: ٽوڙڻ. جدا ڪرڻ. ڀَڃڻ. ڦِٽائڻ (دوستي). ڪوهِڻُ- ختم ڪرڻ. قطع تعلقات ڪرڻ.

- چِنَڻ ڦاڙڻ: چِنڦاڙ ڪرڻ - ڀَڃِڻ - ڪونڏِڻ. ڪوهڻ - جدا ڪرڻ. نبيرِڻ - فيصلو ڪرڻ.

- چِنڻِي: ث. چِنَڻَ جي حالت. ڀَڃِڻِي.

- چِنِي ڦاڙِي ويهڻ: تعلقات بلڪل ٽوڙي ڇڏڻ - لاڳاپا ختم ڪري ڇڏڻ - مائٽي چِنڻ. برادريءَ جو رستو نہ رکڻ.

● چَنو ۽ چَنا: ذ. ٽُوئن سان نهيل لانڊي جنهن تي ڪڪائين ڇت اڏيل هجي. ڇَپَرُ. سَنَهُن. ڪڪائون گهَرُ

”مينهن پوي ۾ پَهَرَ، چَنو تيمي ڇَهہ پَهَرَ“. پناهہ جي جاءِ. ڪڪائون سَنَهُن جو شاديءَ وغيره جي ڪاڄ ۾ جاچِيُن ڪي ويهارڻ لاءِ ڪم اچي. جاءِ - گهر.

- چَناچانِيُون: ث. ڪڪاوان گهَرَ. مال جي ويهارڻ جا ڇَپَرَ.

- چَنو اَڏڻ: ڪڪائِين لانڊِي تيار ڪرڻ.

- چَنو ٻڌڻ: لانڊِي اَڏِڻَ.

- چَنو: ۱۹۵۶ سنبت وارو ڏڪار. چَپُنو.

- چَنِي چُومَ ڪرڻ: تڏي آئي جو آدرڀاءُ ڪرڻ. مهرباني ڪرڻ. بخش ڪرڻ.

- چَنيِرُ: ذ. صفت. چَنِي وارو. گهر وارو.

● چنوڙُ ۽ چنوڙَ (ڪ): صفت. ڌار- جدا- الڳ- چُڙ- ڪُليو (رپيو).

● چِنَهڙو: ذ. چِنَهڙو- جدائي - تفريق - علحدگي.

● چِنهَڙو: ذ. جدائي - علحدگي. حساب ڪتاب جي صفائي. پائيءَ جي گهٽتائي.

● چَنِهُونَ ۽ چَنِهَانَ: ذ. ڏسو ”چَنو“.

● چَنِي: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● چنيي ج چنيون: ث. ننڍڙو چنو. ننڍو منهن. چنو (فقط شاديءَ جي موقع لاءِ اڏيل). پاڻيءَ جي ڍوري. (ت). اسم خاص. هڪ شهر جو نالو.
● چنيي: اسم خاص. تڪڙ (تعلقي ٽنڊي محمد خان) جي ويجهو گنجي ٽڪر جي هڪ ڏڳ جو نالو.
● چني بٽي: اسم خاص. ڪاڇي جي جبلن ۾ هڪ هنڌ جو نالو.
● چٽاٽ ج چٽاٽ: ذ. واڇو- ڪڙڪو (ڪنهن ڌاتوءَ جي ٿانءَ، رهٽي وغيره جو)- چٽڪات.
● چٽان (ڪ): ظرف. الائي- خبر ناهي- ڇا ڄاڻان.
● چٽائي ج چٽائيون (ت): ث. جيت جو هڪ قسم.
● چٽپ ج چٽپون (ت): ث. هلڪي شيءِ. ضعيف.
● چڻ چڻ: ث. گهنگهرن يا ڇير وغيره جو آواز.
● چٽڪ (ت): ث. ننڍڙن ٻڪين کي ڦاسائڻ جو هڪ اوزار. ڏسو "چڙڪ".
- چٽڪ اڏڻ: چڙڪ اڏڻ. ڪوڙڪو مٽڻ.
● چٽڪات، چٽڪات: ذ. پئسن، ڇير يا ٿانءُ وغيره جي وڄڻ جو آواز- چٽاٽ.
● چٽڪارڻ: مصدر. چٽڪڻ- چٽڪارڻ. چنڪار ڪرڻ- پاڻي چٽڪڻ- ٻرڪڻ (لوڻ، مصالح وغيره). چٽڪات ڪرائڻ.
- چٽڪار ج چٽڪارون: ث. چٽڪار- چنڪار. ڇير وغيره جو آواز.
- چٽڪار ڪرڻ: چٽڪار ڪرڻ- چنڪار ڪرڻ.
● چٽڪڻ: مصدر. چنڪار ڪرڻ- چٽڪارڻ. ٻرڪڻ. وڄڻ- ٻرڻ.
- چٽڪيو: ذ. چٽڪو ڪنڊڙ- چمڪو ڪنڊڙ. راند يڪي جو هڪ قسم- جهيتجهيٽو.
- چٽڪو ج چٽڪا: ذ. چمڪو. واڇو (پئسن جو). ڇير جو آواز.
● چٽڻ: مصدر. ڪرڻ- چڃڻ- ٽٽڻ (وڻ مان ميوو، پن وغيره). لهڻ. هيٺ اچڻ.

پٽرڻ يا ڪپڙي مان چٽي صاف ٿيڻ (اٽو وغيره)- چٽي صاف ٿيڻ. لڙڻ (هيٺانهين ڏانهن). جهڙڻ (گهوڙي جو گهوڙيءَ کي ڏسي).
- چٽي ج چٽيون: ث. چٽڻ جي حالت. ڪرڻ يا لهڻ جو نمونو. ڇڇٽي.
- چٽي پوڻ: ڇڇي ڪري پوڻ. لهي پوڻ- لڙي پوڻ.
- چٽيل: صفت. ڪريل. صاف ٿيل- چٽي بيٺل (پاڻي وغيره).
● چٽون (ڪ): صفت. گهٽو- جهجهو.
● چٽچر (ڪڇ): اسم خاص. چنچر.
● چو: حرف جملو. سوال پڇڻ جو لفظ- ڇا جي ڪري- ڪهڙي سبب. ڪهڙو (لس).
● چو ج چوون: ث. وهاٽي، سوڙ، پٿراڻيءَ وغيره تي ڪپڙي جو چڙهيل پوش- چهو- غلاف.
● چو: ث. (آواز) وات مان زور سان هوا ڪڍڻ جو آواز. منتر يا دعا وغيره پڙهي ڦوڪڻ جو آواز- چوڪارو. آهو آواز جو ڪتي ڦرهي تي ڪپڙا سٽڻ وقت ڪري.
- چو وڃڻ: ڪو به نقصان نه ٿيڻ. "ڪتيءَ جي گهران ويندي رکو چو".
● چوا پاڻي: محاورو. پاڻيءَ جهڙو چٽو (پوڙ، ڪير، ڏڏ وغيره). ڦٽل ڪير (جنهن ۾ ڪير جدا ۽ پاڻي جدا ٿيندو آهي).
● چوار: ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم.
● چوائڻ (ل): مصدر. (س. چٽ) چاچو ٻڌائڻ- ڪکن جي چٽ وجهڻ.
● چوپ: ذ. (س. ڪشپ = لوڏڻ) ولوڙ. ڏقيڙ- رولو- ڦيتاڙو.
● چوت: ڪنهن ناپاڪ شيءِ سان ڇهڻ جي حالت. پليتائي- ناپاڪي- چوپ.
- چوت چات: ث. پليتائي- ناپاڪي- ذات پات جو فرق. نفرت- پرهيز.
● چوتر (ٿ): ث. چيمت. چتپر. چيمنيو. چوڏو. ڪل.

● ڇُوتو ٿ ڇُوتا: ذ. ڪمند جي ڇُوپيل ڪَلَ - ڇُوپو. ٿورو ذرو. ڪَلَ. ڇوڏو. ڇلڪو. پورَ - ٿُڪرُ (ڪ).

● ڇوتِي ٿ ڇوتيِي (ت): ذ. صفت. هلڪو - ترڙو. ڳالهائڻ جو بي ڍَنگو.

● ڇوپِ (ث)، ڇوپُ (ذ): [سن. ڇُپ = ڇهڻ] پليت شيءِ سان ڇَهاءُ. هندن ۾ پليتي. ناپاڪائي، ڇُوت. هندن ۾ ڪنهن گهٽ ذات واري سان ڇُهاءُ جي حالت.

● ڇُوتِ: ث. قيمت ۾ ڪَميِ آڻڻ جي حالت. لاٿ - گهٽاءُ - تخفيف - ڇڏَتِ - معافي - (ظرف). ٽڪڙو - تيز - ٽڪو - معاف - آزاد.

- ڇُوٽائُو: ذ. صفت. ڇوٽ ڇڏيندڙ. معاف ڪندڙ.

- ڇوٽ جواب ڏيڻ: يڪدم جواب ڏيڻ. آڏو جواب ڏيڻ. بي ڌڙڪ جواب ڏيڻ. صفا انڪار ڪرڻ.

- ڇوٽ ڇڏڻ: آزاد ڇڏڻ. پنهنجي مرضيءَ تي ڇڏڻ. ڇڙواڳ ڇڏڻ. بندش لاهڻ. گاڏي، گهوڙي وغيره کي تمام تيز هلائڻ. قيمت ۾ تخفيف ڪرڻ.

- ڇوٽ ڪرڻ: معافي ڪرڻ. بي ڏوهي ٺهرائڻ. ڇڏي ڏيڻ. رپيو وغيره ڪُلِيو ڪرڻ.

- ڇوٽ واڳ ملڻ: آزادي ملڻ. خود مختياري ملڻ. ڇڙواڳي ملڻ.

● ڇُوٽائِڻُ: مصدر. ڇٽائڻ. ڇڏائڻ. آجو ڪرائڻ.

● ڇوٽِڪارو ٿ ڇوٽڪارا: ذ. نجات - موڪُ - رهائي - آزادي - ڇوٽڪو.

● ڇوٽڪو: آزادي - ڇوٽڪارو - نجات - موڪ. (صفت). مختصر - ننڍو - ڪُليو (ريزو). ريزڪي (واپار). ٿورو ٿورو (ڪم) - مختصر - ننڍو.

- ڇوٽڪو پورهيو: ذ. ٿورو ٿورو پورهيو. مختصر ڪم - ريزڪي ڌنڌو.

● ڇوٽِڪي ٿ ڇوٽِڪيُون: ث. مختصر. ريزڪي (موڪل).

- ڇوٽڪي موڪَل: ث. ريزڪي موڪل. اتفاقي رخصت (جا ملازمن کي ڪنهن اوچتي ڪم سبب ملندي آهي).

● ڇوٽ گابِڙِيُ (ث): ث. راند جو هڪ قسم.

● ڇوٽو ٿ ڇوٽا: ذ. صفت. [هه. ڇوٽا] ننڍو. گهٽ. ٿورو. ٻندِرو. ناس (نڪ جي) - ڇُونٽو.

- ڇوٽِي ٿ ڇوٽيون: ث. ننڍي. ٿوري. ٻندِرِي. ڇُونٽي (نڪ جي).

- ڇوٽي موڪل: ث. ريزڪي موڪل. اتفاقي موڪل.

● ڇُوٽِي ٿ ڇوٽِيُون: ث. [سن. ڇُٽُ = ڇٽڻ] موڪل - رخصت - اجازت - تعطيل - موقوفي - برطرفي (ملازمت تان).

● ڇوٽِي لاٽِي: ث. لاٽيءَ جو هڪ قسم.

● ڇوٽياڻِي: اسم خاص. هوتواڻي بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

● ڇُوڇاٽُ، ڇونڇاٽُ ٿ ڇُوڇاٽَ، ڇُونڇاٽَ: ذ. زور سان هوا لڳڻ جا سوساٽَ. ٽشي تي ڪنهن شيءِ جي ٽَرجَڻَ جو آواز.

● ڇوڇَرُ ٿ ڇوڇَرَ (ل. ث): ذ. اهو جانور جو جهنگ ۾ چَرڻ نه وڃي پر آسپاس مان ڇَڪواتُ ڪري وَرَ وَرَ ڏيو گهر ۾ اچي ويهي رهي. (صفت). بيوقوف - بيعقل - آناڙي (ث).

● ڇوڇا ٿ ڇوڇا (ت): ذ. صفت. ڍَرو - ڍلو.

- ڇوڇو ٿيڻ (ت): بي همت ٿيڻ. وائڙو ٿيڻ. حيران ٿيڻ. ڏڪيو ٿيڻ.

● ڇُوڇو ٿ ڇُوڇا: ذ. صفت. خالي - سکڻو - ٿلهو - سست - ڪاهل - وچڙندڙ مرض.

● ڇُوڇُو: ذ. ريلوي انجڻ جي هلڻ جو اواز. نفرت سان پري رهڻ جو آواز.

- ڇُوڇو ڪرڻ: ويجهو اچڻ نه ڏيڻ.

● ڇُوڇِي (ت): ث. ننڍڙي ٻار جو مَخصُوص عضوو - لُلي.

● ڇودو ٿ ڇودا (ت): ذ. صفت. شهدو - شودو - بد معاش.

● ڇوڏاهو: اسم خاص. تعلقي ڪوٽ ڏيجيءَ ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.

● ڇوڏاهو ٿ ڇوڏاها (ت): ذ. صفت. ڇوڏو. آميُنُ. ٽِياڪُڙُ.

● چوڏِرُ ۽ چوڏِرَ (ت): ذ. صفت. بد چال. ڪُلَڇڻو. گدلو. خراب.

● چوڏِڪِي: اسم خاص. حيدرآباد شهر ۾ هڪ گهٽي ۽ بازار جو نالو.

● چوڏو ۽ چوڏا: ذ. (سن. شَلڪَهُ) وڻ جي ڪَلَ. ڪاٺيءَ جي ڪَل - ڪچيءَ جي ’ڪاٺُر‘ مان چڙي ظاهر ٿيڻ وارو حصو. (صفت). بد معاش. ڪَنجُوس (ت).

– چوڏا لاهڻ: ڪَلون لاهڻ. مار ڪيڏڻ. سيڪت ڏيڻ. سڌو ڪرڻ. عيب آگهاڙڻ. بيعزت ڪرڻ - بد نام ڪرڻ.

– چوڏو وڻڻ: ڪاٺيءَ کي ترِي يا ڇِلي ڪم جي لائق بنائڻ.

● چوڏِي ۽ چوڏِيُون: ث. (سن. شَلڪَهُ) چوڏو. ڪَلون (وڻ جون). ٻير ۽ ڏاڙهونءَ وغيره جا چوڏا (جي رنگ ڏاهڻ ۾ ۽ دوا طور ڪم اچن)– ڇَل. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ٻه قسم ٿين، هڪ ’چوڏي‘ ويڪري منهن واري ۽ ٻي ’ڪاراسي چوڏي‘ سنهي منهن واري).

– چوڏي وِجهڻ: چمڙي رڱڻ لاءِ ٻير جا چوڏا مصالح طور ڪم آڻڻ.

● چورا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● چورلو: اسم خاص. تعلقي سيوهڻ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● چورو ۽ چورا: ذ. اهو ڇوڪر، جنهن جو پيءُ مري ويو هجي (ماءُ جي مري وڃڻ تي به چورو چوندا آهن. چوڻي آهي ته ”پيءُ مئو ته سڄو چورو، ماءُ مئي ته اڌ چورو“). آهو ڇوڪرو جنهن جو پيءُ ماءُ مري ويا هجن، جنهن جو ڪو به وارث نه هجي - يتيم. لاوارث. ڇوڪرو- نينگر (ڪ). (ث). چورِي ۽ چورِيُون.

– چوراٺو: ذ. صفت. چوري ٻار جو- يتيم جو. (ث). چوراٺِي.

– چورِڙو ۽ چورِڙا: ذ. ”چورو“ مان اسم تصغير. چورو- يتيم. (ث). چورِڙِي ۽ چورِڙيُون.

– چورو چِنو ۽ چورا چِنا: ذ. صفت. يتيم. مائٽن مُئل - جنهن جو ڪو به مِٽُ مائِٽُ نه هجي. لاوارث - نِڌَڻڪو. (ث). چوري چِني ۽ چورِيُون چِنيُون.

– چورِي ۽ چورِيُون: ث. ”چورو“ جو مونث. آها ڇوڪري، جنهن جا ماءُ پيءُ مري ويا هجن. ڇوڪرِي - نينگرِي.

● چورِيُ: ث. ٻُوٽيءَ جو هڪ قسم.

● چوريٺاٺِي: اسم خاص. تعلقي ماتليءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● چوڙَ، چوڙ (ث). چوڙُ، چوڙُ (ذ): ڪاوڙ ڪان پيشانيءَ ۾ پيل گهنڊ. گهنج (پيشانيءَ جا). منهن ۾ پيل شورُ. ڦِتَل ۽ سيرون پيل زمين (جا گهٽي پاڻيءَ جي بيهڪ ۽ سوڪَ بعد ٿئي).

● چوڙُ ۽ چوڙَ: ذ. چُڙَڻُ. ڪنهن واهه يا ندِيءَ جو ڇيڙو (جو ڪنهن ڍنڍ، واهه يا سمنڊ ۾ پورو ٿئي، جيئن سنڌو نديءَ جو چوڙ عربي سمنڊ ۾ ٿئي). خَلاصُ- اِنزالُ. پيشاب ”ناڙا چوڙ“. برسات جي پاڻيءَ جو جبل تان وهندڙ وهڪرو. ڪنهن ڪپڙي يا چمڙي ۾ سخت يا پڪو چِتو. (صفت). چوڙيندڙ- ڪوليندڙ ”گِندِي چوڙ، روزي چوڙ وغيره“.

– چوڙ ڪرڻ: نديءَ وغيره جو ختم ٿيڻ. اِنزال ڪرڻ - ڇُٽڻ. پيشاب ڪرڻ.

● چوڙتَر: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● چوڙ پُراڻو: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● چوڙِڪو ۽ چوڙڪا (ت): ذ. نوڙيءَ جو ٽُڪَرُ (جو پَتَر جي پاسن کي ٻڌڻ ۾ ڪم اچي).

● چوڙَڻُ: مصدر. (پرا. چودئي يا چودئيي. سن. چُتَ) کولڻ. ڇڏڻ. رسي وغيره مان ٻڌل کي ڇڏائڻ. بند خلاص ڪرڻ. ڇڏي ڏيڻ. هڻڻ (بندوق، توف وغيره). ڪابه گهوٽيل شيءِ چاٽڻ (ڪ).

– چوڙائِڻُ: مصدر. ”چوڙڻ“ مان متعدي بالواسطه. کولائڻ. ڇڏائڻ - آزاد ڪرائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- چوڙي ڏيڻ: ڪولي ڏيڻ. بنا محنت جي (معاوضو، رقم) ڏيڻ. مفت ۾ ڏيڻ (پئسا).

● چوڙو، چُوڙو ج چوڙا، چُوڙا: ذ. ڪنهن چوپائي جانور جي لتَن ڪَنَ - چَمڙو - ڪَلَ - سُڪَلَ ڪَلَ جهڙي ڪابہ سُڪَل شيء. ڪاوڙ وغيره ڪان مُنُهَنَ ۾ پيدا ٿيل ڳهُنڊُ - ڳهُنجُ.

- چوڙائي، چُوڙائي: ذ. ڪَلُنِ جو واپاري. چَمڙي جو واپاري.

- چوڙو، چُوڙو لاهڻ: ڪَلَ لاهڻ. مار ڏيڻ. سخت سزا ڏيڻ. جسماني مارڪُٽ ڪرڻ.

- چوڙي، چُوڙيِ ج چوڙيُون، چُوڙيُون: ث. ڪَلَ - چَمڙو.

- چوڙِي، چُوڙِي لاهڻ: ڪَلَ لاهڻ. سخت سزا ڏيڻ.

● چوڙِي: اسم خاص. تعلقي ميروخان ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● چُوڪارڻُ: مصدر. صلواة سڳوري يا ڪو ڦيٿو وغيره پڙهي دَمُ ڪرڻ. شوڪارو هڻڻ. ڦُوڪَ ڏيڻ.

- چُوڪار: ث. چُوڪارو - شوڪارو - ڦُوڪَ.

- چُوڪارو ج چُوڪارا: ذ. شوڪارو. صلواة يا ڦيٿي وغيره جو ڦوڪارو. دعا جو ڦوڪارو - ڦُوڪَ.

● چوڪَرِ ج چوڪَرِيُون: ث. نينگرِ - چوڪِرِي.

● چوڪَرُ ج چوڪَرَ: ذ. چوڪرو - نينگر - ٻارُ - پُٽُ.

- چوڪراتُ ج چوڪراتَ: ذ. نوجوان - ڳڀرو - لاسيار - لاسڙات.

- چوڪرائو ج چوڪرائا: ذ. صفت. ٻارائو. ننڍپڻ وارو. بي سمجهہ. چوڪرن جهڙو. بيوقوفيء جو (ڪم).

- چوڪرائي ج چوڪرائيُون: ث. صفت. ٻارن واري. چوڪرن جهڙي. بي عقليء واري. بيوقوفي. ٻارائي حرڪت.

- چوڪرائي پوتي: محاورو. ٻارائو ڪم. بيوقوفي جهڙو ڪم. بي همتي

”چوڪرائي پوتي، جهڙي ڏوتي تهڙي نہ ڏوتي.“

- چوڪرائي ڪرڻ: ٻارائي حرڪت ڪرڻ. ٻارائي ڪرڻ. بيوقوفي ڪرڻ. بناسوچ ويچار جي ڪم ڪرڻ.

- چوڪرائي ڳالهہ ڪرڻ: ڳالهہ ڪان ڦرڻ. بي بنياد ڳالهہ ڪرڻ. بيوقوفي وارو ڪم ڪرڻ.

- چوڪرائي: ٻالڪپڻ - ننڍ پڻ - چوڪرائي.

- چوڪرو ج چوڪرا: ذ. چوڪر - نينگرُ - ٻار - طفل - ٻچو - پُٽُ. اڻ آزمودگار. ناتجربيڪار. (ث) چوڪري ج چوڪريُون.

- چوڪِرِي ج چوڪِرِيُون: چوڪِرِ - نينگِري.

- چوڪري بازي: ث. لونڊي بازي - لواطت.

- چوڪِرو ج چوڪِرا (ت): ذ. صفت. حيران - پريشان.

● چولا: ذ. [هہ] چڻن جو هڪ قسم - وڏا چڻا. رذل چڻا.

● چولائي (ڪ): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● چولڙي ج چولڙيُون: ث. ڪَنڌ.

● چولڻ: مصدر. چاچولڻ. پاڻيء ڪي لوڏي لهريون پيدا ڪرڻ. لوڏڻ - ڏوڏڻ. ڪنهن شيء کي پاڻيء ۾ هيٺ مٿي ڪرڻ (ل). رولڻ

”ٻڏي هٿيالو هوت سان، چولي چپر چڏيائون.“ (دليپت).

ڏِڪڻ. آچلڻ. ڳولڻ. پتوڙڻ. ڪوشش ڪرڻ (ت).

- چولَ: ث. چولي - لَهَرِ ڏوڏو. چاچول. آٿل پُٿل. مانڌاڻ. رولڙو. ڳولا.

- چولجَڻُ: مصدر. ”چولڻ“ مان فعل مجهول. چاچولجڻ. لهريون ٿيڻ. رلڻ.

- چولِرُ ج چولِرَ: ذ. صفت. چوليون هڻندڙ.

- چولو: ذ. لَهَر. ڏوڏو. چاچول. لوڏو. مصيبت. نقصان. ٽوٽو (ت).

● چولِٽِي ج چولٽِيُون (ت): ث. هڪ اوزار جو نالو (منهن وريل انبوري).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● چوليءِ ج چوليئون: ث. لهر- موج.
"چَڪي چوليءَ ۾ کهڙي، جتي جيءَ وڙاهہ"
(شاهہ).
پُور- آڏ مو.
● چَونٽو ج چَونٽا: ذ. نَڪَ جو سوراخ- ناس- ناڪوتو- چونٽي.
- چَونٽا چيرَڻ: ناسون چيرڻ. سخت مار ڪيڻ.
● چونٽيءِ ج چَونٽيون: ث. نَڪَ جو سوراخ- ناس- ناڪوتو- ڦيرٽي (ل).
● چُونڇ (ل): ذ. ڏڳيءَ جي پيٽ هيٺان لَڙڪيل چمڙو- ڇيڄ.
● چُونڇاٽ ج چُونڇاٽَ (ل): ذ. باهہ يا زور تَتَلَ شيءِ تي پاڻيءَ جي ڪِرَڻ جو آواز. داغَ ۾ پاڻي وجهڻ جو آواز.
- چُونڇاڙ (ٿ): ذ. چونڇاٽ.
● چُونڇيءِ ج چُونڇيون: ث. مٺي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم (اڇا چِلُرَ، سَت پَرَ، ڊيگهہ هڪ ڪان بن انچن تائين).
● چُونڊَ (ل): ث. گهوٽ ڪنوار تان پئسا يا ڪارڪون اُڇلائڻ جي حالت- گهورَ.
● چَونڊو ج چَونڊا (ت): ذ. ننڍڙي ڦرڙي- ڦَٽ- چُهنڊو.
● چَونڊو ٻنجڻ: آزار ٻڄڻ. تڪليف جو سبب بڻجڻ.
● چَونڊِيءِ ج چَونڊِيون: ث. نَڪَ جي چوٽي.
● چونڪيلاڻي: اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو (جو رستماڻين جي شاخ آهي).
● چوهہ ج چوهہ: ذ. تيزي- تِڪَ "ڏسي سي چوهہ چولين جا". جوش- ڪاوڙ. پاڻيءَ جي وَهڪَ جي تِڪَ. زور. عُجلت- جذبو- اُمنگ. طوفان. رنج- ساڙ- حسد (ت)- غصو- ناراضگي- تيز هوا- وَسڪارو.
- چوهہ چڙهڻ: جوش گهٽجڻ. ڍرڪي پوڻ. نِراس ٿيڻ- نااميد ٿيڻ "تڏهين پس چُوهہ چڙهي".
- چُوهہ چَنبڻ: ڪاوڙ چنبڻ. ڪاوڙ ڏيکارڻ. ڪاوڙ مارڻ. ساڙ ڪَڍڻ. زور لائي بَس ڪرڻ. اَچ لاهڻ (ت).
● چُوهہ: ث. تيزي- تِڪَ. جوش. جلدائي- تَڪڙ. گهٽائي.
● چُوهارو ج چُوهارا: ذ. ڪارَڪَ جو هڪ قسم. پَڪَلَ ڪارڪَ- ڪارَڪَ.
● چُوهَڙ ج چُوهَڙَ: ذ. [سرائڪي] چوڪر- چوڪرو- نينگر. ث. چَوهِڙ.
● چوهو، چُوهو ج چوها، چُوها: ذ. (سن. ڪَشُپ=لوڏڻ) هوا جو زوردار جهٽڪو. طوفان- جهَٽڪَ. واءُ يا مينهن جو جهٽڪو. (صفت). تيز- تکو. جلد باز. تيز رفتار. تَڪڙو.
- چوهيڪار ج چوهيڪارَ: ذ. صفت. طوفان، چوهو. زوردار. تيز رفتار.
● چوهيءِ: ث. اَن چَنبڻ يا وائڙَن ڪانوءِ ٻچيل ٿُهَ. ٿُهڙ. ڪاري پاڻي پيئڻ ڪري ٿيل اَچ (ٿ).
- چوهي ٿيڻ: ڪاري پاڻي پيئڻ سبب اَچ لڳڻ.
● چوهيو (ٿ): ذ. مينهن جي تيزي. برسات- وَسڪارو.
● چوڏيءِ: ذ. اٽي جو چاڻ (ل).
● چَوِيهہ: صفت. [ڇهہ + وِيهہ] هڪ عدد (٢٦).
● چويو ج چويا (ٿ): ذ. مرد جو نالو.
● ڇَهہ: صفت. [ف. شش؛ سن. شَشٽ] هڪ عدد (٦).
- ڇَهہ اَڱرو ج ڇَهہ آڱرا: ذ. صفت. ڇهن سالن جي عمر جو سوئر (جنهن جا وَچ ڇَهہ آڱُرَ ڏِگها هجن).
- ڇَهہ باز ڪرڻ: ڇهن ڇٽن جو گڏجي پٽَن راند ڪرڻ.
- ڇَهہ نويا چڙَ وِڪامڻ: بيپرواهي هئڻ. مغروريءَ سان هلڻ- بي فِڪري هئڻ.
- ڇَهہ نويا لَڳڻ: ريٽي جا ڇَهہ نويا اَن وڪامڻ. سستائي ٿيڻ- سَهانگائي ٿيڻ.

- ڇھ ٿي نَوَ پوڻ: ڪوڙ هيٺ اچڻ. پاڳ ڪِسڻُ. ڇڪي راند ۾ هار جو داءُ پوڻ.
- ڇَھ پنج ڪرڻ: وائڙو ٿيڻ - حيران ٿيڻ - ششدر ٿيڻ.
- ڇَھ پيرو ۽ ڇَھ پيرا: ذ. صفت. ڇهن پيرن وارو. پير پير ۾ ڏيئي بنا آواز هلندڙ. چالاڪ - ڇپيرو. ث. ڇھ پيري ۽ ڇپيريون.
- ڇَھ پيري پيلي: محاورو. بنا آواز هلندڙ. ميسڻو ماڻهو. تمام چالاڪ.
- ڇَھ دائيون پوڻ: نقصان هيٺ اچڻ. هارَ جو داءُ پوڻ.
- ڇھ ڏندو ۽ ڇَھ ڏندا: ذ. صفت. ڇهن ڏندن وارو (جانور). ڇهن سالن جي عمر جو چوپايو - ڇھ سالو - ڇگو. ث. ڇھ ڏندي.
- ڇَھڙُ: ذ. ڇَهين ڏينهن ايندڙ واري جو تَپُ.
- ڇَھ سالو ۽ ڇَھ سالا: ذ. صفت. ڇهن سالن جي عمر جو (جانور). (ث). ڇَھ ساليِ ۽ ڇَھ ساليون.
- ڇَھ ماهي ۽ ڇَھ ماهيون: ث. ڇَهن مهينن جو عرصو - ششماهي.
- ڇَھ ماهي ڪارڻ: ڪافي وقت وڃائڻ.
- ڇھو ۽ ڇها: ذ. ”ڇَھ“ يا ”ڇَهَن سان“ جي معنيٰ ڏيکاريندڙ. تاس ۾ ڇهن داڻن وارو پتو - ڇڪي.
- ڇَهوتر، ڇَهوتِرو: صفت. ڇھ سيڪڙو (وياج).
- ڇَهون: صفت. سلسلي ۾ پنجن کان پوءِ - هڪ عدد قطاري.
- ڇَهوڻ ۽ ڇَهوٽائي: ث. ڇھ پيرا وڏيڪ هئڻ جي حالت.
- ڇَهوٽو ۽ ڇَهوٽا: صفت. ڇھ پيرا وڏيڪ. (ث). ڇهوٽي.
- ڇَهئي ٿويا ڇڏڻ: سڀ اختياري ڇڏڻ. واسطو نہ رکڻ.
- ڇَهين ڏَندين: محاورو. ڇهن ڏندن سان (جانور). ڇهن سالن جي عمر وارو (جانور) جو جوان ٿئي ۽ پنهنجي روءِ سوءِ رهڻ جي لائق ٿئي). (ڪنايتاً) روءِ سوءِ - خود مختيار. ڇڙواڳ. جُوانُ جمانُ. ڪمائيءَ وارو.
- ڇَهين ڏَندين، ڇَھ اچڻ: هٿَن ٺَلهو اچڻ - سکڻو اچڻ.

● ڇَهہَ: ث. ڇَپِ - ماٿ - ڇُپِ - دَٽُ - ڇُڪَ.
- ڇھ ماري، هٿي ويهڻ: ڇَپِ ماري ويهڻ. ڇُڪ هٽي ويهڻ.
- ڇَهہَ ڇِڄڻ: همت هارجڻ. نااميد ٿيڻ. وسيلا ڇُڪڻ.
- ڇَھ ڇِڄي پوڻ: نااميد ٿيڻ - سخت مايوس ٿيڻ.

● ڇَهہَ، ڇُهہُ ۽ ڇُهون: ث. سَوڙِ، پٿرائي، وِهاڻي وغيره جو غِلاف - ڇَوَ - پوش - ڍَڪُ.

● ڇُهہُ ۽ ڇَهہَ (ت): ذ. لَئي جي وڻ جا ڏارا ۽ پَنَ.

● ڇُهہَ: ث. ڇُهڻ جي حالت. ڇوپُ. پليتي. ڇوَ.

● ڇُهارو ۽ ڇُهارا: ذ. کارڪَ جو هڪ قسم. سُڪل يا پڪل کارڪَ.
- ڇُهارا ڪرڻ (ت): ڏؤنڪا رَڌي ڇُهارا تيار ڪرڻ.

● ڇَهاسُ ۽ ڇَهاسَ: ذ. (ڇھ + پاس = پاسا) ڇهن پاسن واري شڪل - ڇھ ڪُنبو.
- ڇَهاس جو ڪارَبُ: ذ. فرشي سرن ٺاهڻ جو ڪارب.

● ڇَهاسي: صفت. هڪ عدد (٨٦) - ڇھ ايڪا اٺ ڏهاڪا.

● ڇَهانوي: صفت. هڪ عدد (٩٦) - ڇھ ايڪا نَوَ ڏهاڪا.

● ڇُهاٽي ۽ ڇُهاٽيون (ک): ث. گهٽن ڏينهن جو گذر - مسافري - زال سان سمهڻ - رَڇُ صاف ڪرڻ.

● ڇُهائڻ: مصدر. ڇُهڻ. لائڻ - ڳسائڻ. ٿورو پاسو هٽڻ.

● ڇُهائي: ث. تيزي - تِکائي. جلدي.

● ڇَھ پانهيڻ (ک): ث. دريائي پيڙيءَ ۾ ڪم ايندڙ هڪ رَسي (جنهن سان آڏ ڪجي).

● چِهَرَ (ل): ث. ٻهانو- مِڪِرُ- مَڪَرُ- ٺڳِي- دولاب- چَهَل- لِڪَ- چَمپُ- چُڪَ.

● چُهَرُ ۽ چُهَرَ (ل): ذ. [سرائڪي] چوڪرو- چوڪر- نينگَرُ. (ث). چَهَرِ ۽ چُهرُونَ.

● چَهَرِ اوڳِرائِيِ: ث. ڪِيتي اوڳرائي- چارَ اوڳرائي.

● چِهڙائِپَ: ذ. چَمڙِيءَ ڪِي چِهَڪُ ڏيڻ جي حالت.

● چَهُڙَمِ (ت): ذ. چَمڙِيُ لاهڻ جو ڪم.

● چَهَلُ ۽ چِهَلَ: ذ. [سن. چَلُ=مڪر چانُهَرُ- ديونگ- مَڪَرُ- چَلُ. (صفت). ٺڪو- تيز رفتار- چالاڪ (ل).

- چهل بازُ ۽ چهل بازَ: ذ. صفت. ٺڳ- مَڪر ِ بل- چالباز- چالاڪ.

● چَهَلائيِڻُ: مصدر. ريبڻ- ٺڳڻ.

● چِهَنڊَ، چُهِنڊَ (ت): ث. رَهڙَ- رُهنڊَ- رَڳِڙو- خراش- ڪَرڙو.

● چِهِنڊڻُ (ت): مصدر. وڙهڻ. جهٽڪَڻ. ڪاوڙ مان ڳالهائڻ.

● چُهنڊو ۽ چُهنڊا: ذ. رهڙ- رهنڊ- ڦٽ- وڏي ڦرڙي.

- چُهنڊو لهڻ: ڦٽ يا ڦرڙيءَ تان ڪَڙِي لهي پوڻ.

● چُهِنڪڻُ، ڦُهِنڪڻُ: مصدر. ٻڙڪڻ- ڪِنجهَڻ- ڪرڪڻ. ڪَوِنسَ ڪرڻ.

● چُهَڻ: مصدر. [پرا. چُوَئِي. سن. چُپ] هٿ لائڻ. لائڻ- لڳائڻ.

● چَهو: اسم خاص. تعلقي مٺيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● چَهو ۽ چَها: ذ. ”چهن“ جو عدد. تاسَ ۾ چهن نشانن وارو پتو- چِڪَ. سنهي ڪاني- چينيو. ڪَنڊَنِ واري تاري. ننڍي تَلِي (ث).

● چِهو ۽ چِها: ذ. نقصان- چيهو.

● چَهو ۽ چَها: ذ. ڏاڍو واءُ. هوا جو سخت جهوتو. طوفان. جهَڪَ. پاڻيءَ ۾ لهرين جو جوش. وهڪ جي تڪ. مينهن جو وسڪارو- اوريڪَ. ڇُوهو. واءُ ۽ سيءُ جو زور. (صفت). تکڙو- تيز- تکو. تورو ذرو.

● چِهُونُ: ث. هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ لفظ. چپيون- چيهُون- پُرزا.

- چِهُون چِهُون ٿيڻ: ذرا ذرا ٿيڻ. پرزا پرزا ٿيڻ.

● چِهُوٽو: ذ. رسي جي ننڍل شيءِ جا مينهن يا گهوڙي ڪي پير ۾ ٻڌڻ لاءِ ڪم اچي. چهه دفعا (هڪ عدد جا).

● چِهي ۽ چِهيُونُ: ث. سنهي تاري- چينيو. چهو (ل). پاڻي گهٽ ڪرڻ لاءِ آڏَ جي مُنهَن ۾ ڏنل ڪکن ِ جا تارا- ڪکن جي آڙَ- ٻنڌو- چاپ (ت). جهلَ- آڏَ- روڪَ.

- چِهي ڏيڻ: آڏَ وغيره جي مُنهَن ۾ ڪک ۽ تارا ڏيئي پاڻيءَ کي ٻنڌو ڏيڻ.

● چُهِي ۽ چُهيُونُ: توري ذري. تيزي- تڪ.

- چُهِي ڏيڻ: ڇيرو ڏيڻ- تکو ڪرڻ (ڪاتي وغيره).

● چِهي جو ڏهر: اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ڏهر جو نالو.

● چِئو ۽ چِئا: ذ. چيهو- نقصان.

● چِئو ۽ چِئا: ذ. ذرو- هَوَ.

- چِئا پاڻي ڪرڻ: دال وغيره کي تمام پٽيڙو ڪري رڌڻ. لوڻا پاڻي ڪرڻ.

● چِيِ: ذ. نفرت جو آواز- ٿُو. چِي چِي- چِيٽَ. حَيف. چوپائي مال کي پاڻي پيارڻ لاءِ چيڪارَ جو آواز. ٻار جو پيشاب (ل).

- چِي ڪرڻ: ٻار جو پيشاب ڪرڻ.

● چِپيرَ ۽ چِپيرُونُ (ڪ): ث. خبرچار.

● چِپيلو ۽ چِپيلا (ت): ذ. صفت. چِلِوِلو- لاڏلو- آنڌيرو. حرڪتي. حَسين- مٺو- چيلو.

● چِپُبو ۽ چِپُبا (ڪ): ذ. چِڙب- چِيِپ- جهٽڪَ. وهنجڻ- تڙ- غسل (ل).

● چِپِٽِ ۽ چِپِٽُونِ، چپيٽُونُ: ث. ڪانيءَ جو سنهڙو ذرو. ڪک جيتري چهنباري ڪاني (ڏندن وغيره کوٽڻ لاءِ) ڪُٽَ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڇپت ڪيڻ: هٿ يا پير ۾ لڳل ڪاٺيءَ جو ذرو ڪيڻ. خرچي يا رشوت طور ڪجهه رقم ڇڏائڻ.
- ڇپتيون ڇپتيون: ث. ذرا ذرا- پرزا پرزا. ڇيهون ڇيهون.
- ڇپتيون ڪرڻ: ذرا ذرا ڪرڻ- پرزا پرزا ڪرڻ. ڇيهون ڇيهون ڪرڻ.

● ڇپتر ۽ ڇپتر: ذ. پڳل ڪاٺي يا پاسيري ڦاڙيل ڪپڙي مان ظاهر ٿيل ڇپتيون. شيشي وغيره جي ڇل. زمين جو اهو ڀاڱو جو چورس يا مستطيل شڪل کان ٻاهر نڪتل هجي. جتڙ ڏڪي کي هر ۾ وهو ڪرڻ جي حالت (ل). ٺڳي (ٿ).

- ڇپتراجڻ (ٿ): فعل مجهول. ٺڳجڻ. ڦرجڻ.
- ڇپتر پنڊي (ٿ): ث. ٺڳي- دولاب- دغا.

● ڇپتراءُ: ذ. زيارت جي جاءِ. اها جاءِ جتي ساڌن کي کاڌو وغيره مفت ملي. ٻي حيسي.

● ڇپترائڻ (ل): مصدر. ”ڇپترڻ“ مان متعدي بالواسطه. چلائڻ. جتڙ ڏڪي کي هر ۾ وهوڪرائڻ.

● ڇپترڻ: مصدر. تربيت ڏيڻ- سيکارڻ- وهو ڪرڻ (ڏاند کي). چلڻ- شيشي کي پاسا وٺي سڌو ڪرڻ.

● ڇپتا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڇپٽ ۽ ڇپٽون: ث. [ف. ڇيت] هڪ قسم جو ڇريل ڪپڙو (جنهن مان عام طرح زالون پوشاڪ ٺاهين).

● ڇپٽڪ ۽ ڇپٽڪ: ذ. چريائي- پاڳلپڻو.

● ڇپٽو: ذ. وڇوٽي- مفاصلو- وٿي.

- ڇپٽو پوڻ: وڇوڙو پوڻ. وٿي پوڻ. رنجش سبب هڪ ٻئي کان ڌار ٿيڻ.

● ڇپٽي: ث. وٿي- وڇوٽي- مفاصلو- وڇوٽي. ويساهي- موڪل. فرصت.

● ڇپپ: ذ. [سن. ڇپ = ڇهڻ] ڇوٽ- پليتائي- آلودگي.

● ڇپج (ت): ث. پاڻيءَ جو ڇنڊڻو- سرءُ جي موسم ۾ پاڻيءَ جي لاٽ.

● ڇپج (ل): ذ. دهل جي وڄت جو هڪ نمونو (ناچ جو تال). ڏانڊين يا ڏونڪن سان جهمر ناچ. تماشو- رونشو. خوشي. ڇنڊي يا ڇپر جي اڏاوت. مهرباني- لطف

”ڪري ڇپج ڇپر ۾، پنهون ايندو پاڻ“ (شاهه).

چوپائي مال جو هڪ مرض (ڏور کي بيماريءَ سبب يا اڪل وغيره لڳڻ سبب ڳنڍيو ٿي پوي يا هڪڙي هنڌان ڪل لڙڪي پوي).

- ڇپج وجهڻ: ناچ وجهڻ. خوشيءَ وچان ٽينگ ٽپا ڏيڻ. گوڙ مچائڻ. رونشو ڪرڻ. فساد ڪرڻ- هل مچائڻ.
- ڇپج هڻڻ: ڏونڪا هڻڻ. ناچ ڪرڻ. هل فساد ڪرڻ. خوشيون ڪرڻ.

● ڇپچرو ۽ ڇپچرا: ذ. صفت. ڇياڳرو- اڏنگو. بدافعال- ڪلچڻو.

● ڇپچڪ ۽ ڇپچڪ: ذ. رنڊڪ. هل. فساد. معاملو- رڳڙو.

● ڇپچهڙو (ت): ذ. پاڻيءَ جو ڇينهرو. جدائي- وڇوڙو.

● ڇپچار (ڪ. ڪ): ڪڪ پن- ڦينجها- ڪڪ ڪهچر.

- ڇپچار ڪرڻ: ڪاٺيون گڏ ڪرڻ- ڦينجها گڏ ڪرڻ.

● ڇپچاڙڻ (ت): مصدر. ڏک هڻي ڏونڌاڙڻ- ڇپچلائڻ- ڇپچائڻ. تڪليف ڏيڻ. هلاڪ ڪرڻ- تڙڦائڻ- ڦٿڪائڻ.

● ڇپچڙو ۽ ڇپچڙا: ذ. گوشت تي چڙهيل پردو- وکو- ڇپچڙ ”پليءَ جي خواب ۾ ڇپچڙا“ (چوٽي). ڦاٽل اڳڙي- ڇنل ليڙ.

● ڇپچلائڻ: مصدر. ڏندن ۾ جهلي ڏونڌاڙڻ. هلاڪ ڪرڻ- آزارڻ. ڏوڙڻ- ڇپچاڙڻ.

● ڇي، ڇي: ث. چوپائي مال کي پاڻي پيارڻ وقت ڏاڙ جو ڪيل آواز- ڇيڪار. نفرت يا ڪراهت جو آواز. ٻار کي پيشاب ڪرائڻ لاءِ هڪ آواز.

● چيدَ ڻُ: مصد ر. [پرا. چيدّئي يا چيدّيئي. سن. چيد] تُنگَ ڪرڻ - سوراخ ڪرڻ - سَل ڪڍڻ. وِرهائڻ. تعريف ڪرڻ. پَڇَڻ.

● چيدُ ۽ چيدَ: ذ. [سن. چيدُرُ] سوراخ - سَل - ٽُنگُ. چيرُ - شِگافُ. ڀاڱ - تعريف. علم نحو جي اصطلاح موجب جملي جي لفظن جي تقسيم. علم رياضي جي اصطلاح ۾ اڻپوري الگ جا جملي ڪيل ڀاڱا.

- چيدُ ڪرڻ: جملي جي تفريق ڪرڻ. الگ پچڻ.

● چيڊڪُ ۽ چيڊڪَ: ذ. رڪاوٽ - رنڊڪ - روڪ - جهڳڙو - خلل - پَڃَڪڙي. فَنُو - فساد - رولو - گوڙ. رَڳڙو. چريائي وارو ڀور. آڌڪو. شدت. ڪَڏُ - شوق. مرگهيءَ جي علامتن واري بيماريءَ جو هڪ قسم - ڏَڪڻي يا لرزو - رَعشه (رَعشي جي بيماري).

- چيڊڪ وجهڻ: رنڊڪ وجهڻ. خلل وجهڻ. فساد وجهڻ. جهيڙو مچائڻ. معاملو پيدا ڪرڻ.

- چيڊڪيو ۽ چيڊڪيءَ: ذ. صفت. ڀوراڙو - رِپچڪائي. حرڪتي. جهيڙاڪار.

● چيرِ ۽ چيروُن: ث. ڳَهڻ جو هڪ قسم. پيرن ۾ پائڻ لاءِ گهنگهرن جي لڙهي. گهنگهرا وغيره (جي نچڻ وقت ناچوءَ جي پيرن ۾ يا چوپائي مال جي ڳچي ۽ ٽنگن ۾ ٻڌجن).

- چيروُن ڪرڻ: راند يون ڪرڻ. هَلڻُ.

"اِي ڪانيرو ڪوهه، جو چاچَرَ ۾ چيرون ڪري" (شاهه ڪريم).

● چيرُ (ڪ): ذ. پرت جو هڪ قسم (گهير جو پرت).

● چيرڻُ: مصد ر. رُلائڻ - رولڻُ - ڀَٽڪائڻ. گهمائڻ. چيڙائڻ - ڪاوڙائڻ.

● چيرو ۽ چيرا: ذ. اوزار تيکي ڪرڻ ۽ ان کي ڪسائڻ وقت ڏنل گهڪو - گاٽ ڪري ڪنهن اوزار جي تيکائپ. بندوق جي گولي - چيرو. مال کي ڏڪائي ٽيندڙ بيماريءَ جو هڪ قسم.

- چيرو ڏيڻ: اوزار کي تيکو ڪرڻ لاءِ روهيءَ تي لائڻ. چيڙائڻ - ڪاوڙائڻ.

● چيڙَ ۽ چيڙوُن: ث. بنا مزوريءَ جي زوري ڪنهن ڪم سان لڳايل ماڻهو. اهو ڪم جو گهڻا ماڻهو بنا مزوريءَ جي لڳائي پوروڪرائجي (مثلاً واهه جي ڪاٽي وغيره). بيگار. زمينداري سَٿُ (جنهن ۾ هاري بنا اجوري ڪاٽي وغيره جو ڪم ڪندا آهن). گهڻن ماڻهن جو گڏجي ڪو ڪم ڪرڻ جي حالت (مثلاً جماع ڪرڻ). شڪار کي وَرائيندڙ ماڻهن جو ٽولو. وِيَلَ جانورجي پنيان پيل ساٿهو (ڪ). وراڙو. ٻَچَ - هُشِبي. ڪُونس - چُرچَ - حرڪت. ڪاوڙائڻ يا ٻَرغلائڻ جي حالت. پيڙيءَ چيڪڻ جو رَسو.

- چيڙچاڙَ: ث. حرڪت - ڪُونس. هَٽَ ڪَسُ. مسخري.

- چيڙ چاڙ ڪرڻ: حرڪت ڪرڻ - هٽ ڪس ڪرڻ. مسخري ڪرڻ. ڪاوڙائڻ لاءِ چورڻ.

- چيڙ چوڙَ ڪرڻ: گهڻا ماڻهو وٺي چڙهائي ڪرڻ. زبردست حملو ڪرڻ.

- چيڙ ڪرائڻ: ڪنهن راجوٽي ڪم تي بيگر ۾ ماڻهن جو ٽولو وٺي وڃڻ. گهڻن ماڻهن کان ٻَچَ يا جماع ڪرائڻ.

- چيڙَ ڪرڻ: ٻَچَ ڪرڻ. حرڪت ڪرڻ - ڪُونسَ ڪرڻ.

- چيڙَ وهائڻ: بيگر وهائڻ - زوريءَ ڪم وٺڻ.

- چيڙو ۽ چيڙا: ذ. صفت. چيڙَ ۾ وهندڙ - بيگَرَ ۾ وَهندڙ - بيگاري - وَنگاري. مفت پورهيو ڪندڙ.

● چيڙڻُ: مصد ر. چُراند ڪرڻ - حرڪت ڪرڻ. هَٽَ ڪَسَ ڪرڻ. چورڻ. ڪاوڙائڻ. خَفي ڪرڻ - ستائڻ - تنگ ڪرڻ. ٻَچَ ڪرڻ - هُشِبي ڏيڻ. چوپائي مال کي چارڻ لاءِ جهنگ ڏي ڪاهڻ - پهرائڻ. وَڄائڻ (ساز). شروع ڪرڻ (آلاپ، گفتگو). بيٺل پاڻيءَ ۾ واهه جي ڪاٽي ڪٽڻ (ل).

● چيڙو ۽ چيڙا: ذ. ٻَڃاڙي. ڀوڄڙ - ڀُڄڙي. ٻَنيڪي جو طرو - بيگاري ماڻهو - مفت ۾ ڪم ڪرڻ وارو "خانواهه جو چيڙو".

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڇيڙو ڇڏائڻ: ختم ڪرڻ. آخر ۾ فيصلو ڪرڻ - نبيرو ڪرڻ.
- ڇيڙو ڇڏڻ: جند ڇڏڻ. واسطو ٽوڙڻ. سالڪو ڇڏڻ. آسرو لاهڻ. پنڪي جو پئو ڇڙ ڇڏڻ. طرو ڇڏڻ.

● ڇيڙهڻ (ل): مصدر. ڇيڙڻ. چراند ڪرڻ. حرڪت ڪرڻ. ڇيڙائڻ.
- ڇيڙهه: ث. ڇڙ - ڪؤنس - ڪُنڊ - ڇيڙ.
- ڇيڙي نبيري ۽ ڇيڙيون نبيريون: ث. راجوڻي معاملن جو نياءُ - انصاف - نبيرو - پنچاتي فيصلو.
- ڇيڙي نبيري ڪرڻ: راجوڻا فيصلا ڪرڻ. نبيرا ڪرڻ.

● ڇيڪارڻ: مصدر. چوپائي مال کي پاڻي پيارڻ لاءِ 'ڇي ڇي' جو آواز ڪرڻ. ڪاهڻ يا هڪلڻ جو آواز.

● ڇيڪ: چوپائي کي چرڻ وقت پير ۾ ٻڌل رسي. ڦيٿي کي مضبوط رکڻ لاءِ چاپي. رڪاوٽ - رُخنو.

● ڇيڪ: کُليل - آزاد - ڇڙواڳ.
- ڇيڪ چرڻ: چوپائي جو ٻنيءَ ۾ آزاديءَ سان چرڻ - آزاديءَ سان گھمندو ڦرندو رهڻ.
- ڇيڪ ڇڏڻ: چوپائي کي ٻنيءَ ۾ چرڻ لاءِ آزاد ڇڏي ڏيڻ. هرقسم جي آزادي ڏيئي ڇڏڻ. ڇڙواڳ ڇڏي ڏيڻ.
- ڇيڪارو ۽ ڇيڪارا: ذ. اهو وهٽ (ڍڳو وغيره) جنهن کي 'ڇي ڇي' ڪري پاڻي پيارجي. 'ڇي ڇي' جي آواز تي پاڻي پيئندڙ وهٽ. (ث). ڇيڪاري ۽ ڇيڪاريون
"آجاري پيئندي، ڇيڪاري ڪانه پيئندي."
(چوڻي).

● ڇيڪارو ۽ ڇيڪارا (ت): ذ. نر هرڻ.

● ڇيڪاڻ (ڪ): ظرف. چاڪاڻ. چالاءِ - ڇي لاءِ.

● ڇيڪائو: ذ. صفت. ڇڪيندڙ - ڪِهليندڙ. گھڻو تماڪ ڇڪيندڙ - ڇيڪو - جيجا - پنڊ - پنڊي لائي ويهندڙ. ميراڻ. اهو گڏهه يا گھوڙو جو ڇڪائڻ کان سواءِ نه هلي.

● ڇيڪڙائو ۽ ڇيڪڙائو: ذ. صفت. طالبو - گھورو - مُدعي - طالب - اميدوار.

● ڇيڪو ۽ ڇيڪا (ت): ظرف. يڪدم - جلد - ترت - جهٽ پٽ. (ذ). ڇهڪ - وڍ "پاڪيءَ سان ڇيڪو ڏنل اٿس."

● ڇيڪو ۽ ڇيڪو: ذ. صفت. تماڪ ڇڪيندڙ. پانڌائي (چلم جو). طالبو - اميدوار - گھورو - سپڪڙو. (ذ) بيل گاڏيءَ جي پيرن کي ڇڪيندڙ ۽ سرائيءَ کي قابو جهليندڙ ڪاٺي (ت).

● ڇيڪون (ت): ث. وارن جي ڳنڍ - مينڍي.

● ڇيڳرو ۽ ڇيڳرا: ذ. صفت. گدلو - ميرو - ڪنو. آلٻيلو - ڇلولو - حرڪتي - شرير. (ث). ڇيڳري ۽ ڇيڳريون.
- ڇيڳرائي ۽ ڇيڳرايون: ث. گدلائي - ڪناڻي - آلٻيلائي - ڇلولائي.

● ڇيڳلو ۽ ڇيڳلا: ذ. صفت. ڏسو "ڇيڳرو." (ث). ڇيڳلي ۽ ڇيڳليون.

● ڇيلاءِ (لس): ڇو - چالاءِ.

● ڇينگ (ت): ث. ٽيڳر - آڪڙ - وڏائي - مغروري.
- ڇينگ ٿيڻ: متي تي چڙهڻ - شينهن ٿيڻ. ضد تي چڙهڻ.
- ڇينگ چڙهڻ: متي تي چڙهڻ. آڪرو ٿيڻ. هٺ ڪرڻ.
- ڇينگرجڻ (ت): فعل مجهول. مغرور ٿيڻ. ٽيڳرجڻ. آڪڙجڻ.

● ڇينگهو ۽ ڇينگها: ذ. مڇي جهلڻ جي ڪاٺي.

● ڇيل (ل): ث. ٻينتل وارو پاڻي. اهو پاڻي جو واهه مان آتل ڪاٺي ڪنارن تان وهي. بندن جي وچ ۾ پاڻيءَ جي ڇر. جالارو پاڻي. گھڻو پاڻي (اسم خاص). تعلقه بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڇيل (ت): ث. ڇيلو. ڪَلَ. ٻڪريون.

● ڇيلُ ۽ ڇيل: ذ. ٻڪار. آلر. ڏڪ.

● ڇپل ڇپپل (ت): ث. ڪَلَ جدا ڪرڻ. ڇاڇول (ڪپڙن کي).
● ڇپلا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڇپلارو: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڇپلري ۽ ڇپلريون: ث. ڇپلرن واري. ڇپلرن واري مڇي. هڪ قسم جي مڇي (جا مٺي پاڻي ۽ ڍنڍن ۾ ٿئي). ڪرڙو- ڏنيرو.
- ڇپلري مڇي: ث. ڇپلرن واري مڇي.
● ڇپلو ۽ ڇپلا: ذ. [سن. چڪنڌهه يا چڪنڌڪهه] [چڪنلا يا چڪنلي] ٻڪريءَ جو نر- قر- ليلو- ننڍو ٻڪرو. (صفت). احمق - بيوقوف. (ث). ڇپلي ۽ ڇپليون.
- ڇپلو (ڇپلي) ٿي لڳڻ: پٺيان لڳو رهڻ. پٺي نه ڇڏڻ.
● ڇپلوڻ، ڇپلوان: صفت. ڇپلل - گهڙيل - تربل (ڪاٺي).
● ڇپليون: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڇپمڪ (ل): ث. بيماريءَ جو هڪ قسم (جا فقط گهوڙن ۽ اٺن کي ٿئي).
● ڇپڻ: ذ. ڇپهو - نقصان - ٽوٽو - گهاٽو.
● ڇپنا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڇپنارو ۽ ڇپنارا (ت): ذ. پاڻيءَ جي لاٽ. درياءُ وغيره ۾ پاڻي گهٽجي وڃڻ جي حالت - ڇپنهرو (ل).
- ڇپنارا ڪرڻ: سرءُ جي موسم ۾ پاڻيءَ جو لهي وڃڻ - ڇپنهرو ٿيڻ. آٿل جو پاڻي لهڻ.
● ڇپنپر: ذ. ڇپنپو - سڪل ٽاري - سنهي ڪاٺي. سڪل ڏنگري.
● ڇپنپڪ ۽ ڇپنپڪون (ڪ): ث. تازي وڍيل ٽاري (وڻ جي). ڇانگ.
● ڇپنپڻ: مصدر. جٺ ڪرڻ - ملامت ڪرڻ - جهڻڪڻ - تنبيهه ڪرڻ. دڙڪو تاب ڪرڻ. ڦهمائش ڪرڻ. هيس ڪرڻ. ليپڻ - ڇپنپ ڪرڻ - گارو هڻڻ.

- ڇپنپ ۽ ڇپنپون: ث. جٺ - تنبيهه. جهڻڪو. ڦهمائش - ميهڻو - طعنو. لينب - ليپو - ڇپنپ.
- ڇپنپر ۽ ڇپنپر: ذ. صفت. جهڻڪيندڙ - جٺ ڪندڙ - هيس ڪندڙ (ٿ). طعنا هڻندڙ.
- ڇپنپڪو (ل): جهڻڪ - ڇپنپ.
● ڇپنپو ۽ ڇپنپا: ذ. سڪل ڏنگري - ڇانپو. سنهي ۽ سڪل ڪاٺي - ڀانگڙ.
● ڇپنپي ۽ ڇپنپيون (ت): ث. ٻڪريءَ جو هڪ قسم (وڏن وارن ۽ سنهن رنگين نشانن واري ٿئي).
● ڇپنٽ (ٿ): ث. ڪٽي جو مٽ.
● ڇپنڊو ۽ ڇپنڊا (ٿ): ذ. نڪ مان وهندڙ گنڊ - سينگهه - گوبو.
● ڇپنو ۽ ڇپنا (ت): ذ. جدائي - علحدگي. ورهاست - تفريق.
- ڇپنو ڪرڻ: جدائي ڪرڻ. شراڪت وارو مال ورهائڻ. فيصلو ڪرڻ - نبيرڻ - معاملي جي صفائي ڪرڻ.
● ڇپنوڙ ۽ ڇپنوڙ (ڪ): ذ. صفت. ڇپنائيندڙ.
● ڇپنهرو، ڇپنهڙا: ذ. درياءَ جي پاڻيءَ ۾ لاٽ (جا عموماً سرءُ جي موسم ۾ ٿئي). ٻوڏ يا آٿل جي موٽ. پاڻيءَ جي لاٽ. جدائي - علحدگي - تفريق.
- ڇپنهڙو ۽ ڇپنهڙا: ذ. صفت. ڇپنهرو.
● ڇپڻ: ذ. ڇپٽو. پاڻ.
● ڇپڻ، ڇپوڻ: ذ. آهو ڏاڳو جنهن مان ڪنير ڪچن ٿانون کي چڪ تي ڪپي ڪوري.
● ڇپٽارو: ذ. ڏڳي، ڳئون جي ڇپٽن لاهڻ جي جاءِ.
● ڇپٽو ۽ ڇپٽا: ذ. چوپائي مال جو ڦوسو - گوبر. گوهو - ٿاق. سڪل ڦوسي. پاڻ.
- ڇپٽا پور ۽ ڇپٽا پور: ذ. صفت. ٻن کي ويڙهائيندڙ - لائي چائي ڪندڙ - فساد وجهائيندڙ. منافق - فتنه انگيز.
- ڇپٽا پورڻ: جهيڙو وجهائڻ. لائي چائي ڪرڻ. ويڙهائڻ. منافقي ڪرڻ ”ڇپٽا پور ته لٺ لڳي.“ (چوڻي). فتنو اٿارڻ.

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

- چيٽا ڪيڻ: ننڍي جانور کي پالڻ.
- چيٽي پور، پورو: ذ. صفت. ڏسو "چيٽاپور."
● چيٽيهار: اسم خاص. ٿر ۾ هڪ ماڳ جو نالو.
● چيٽي ۽ چيٽيون: ث. [سن. چيد=سوراخ ڪيڻ. چيدر] هڪ قسم جو اوزار ڏاند پڇي لوهي چڪر جا لوهه وڍڻ يا ڪاٺين ٽوڙڻ ۾ ڪم اچي).
● چيو ۽ چيا: ذ. چيهو- نقصان- ٽوٽو- ضرر.
● چيهه ۽ چيهه: ذ. پڇاڙي- آخر- انتها- پڇاڙي. ڏنگ- حد- نهايت. وڍ- چير- زخم- چيهڪ.
- چيهه چڄڻ: بيوس ٿيڻ. حوصلا خطا ٿيڻ. سڀ اميدون آسرا لاهڻ. بي همت ٿيڻ.
- چيهه ڪرڻ: ڏنگ ڪرڻ. حد ڪرڻ. وس مان نه گهٽائڻ. انتها تي پڄائڻ. پوري ڪوشش ڪرڻ. سموري طاقت خرچ ڪرڻ.
- چيهه ڪري ڇڏڻ: حد ڪري ڇڏڻ. ڪنهن ڪم ۾ ويهڻ ۾ نتيجي جو زور لائڻ. حيرت ۾ وجهڻ جهڙو ڪم ڪرڻ. ڪمال ڪري ڏيکارڻ.
● چيهڙ ۽ چيهڙ: ذ. ڍنگ- طريقو- عادتون- اخلاق- لڇڻ- سگهڙپائي- صفائي- سنائي- هوشياري- چالاڪي- لياقت- صلاحيت.

● چيهڙو ۽ چيهڙا (ت): ذ. فوتيءَ جي منهن ڍڪڻ لاءِ پلاند.
● چيهل ۽ چيهلون: ث. صفت. سهڻي عورت- حسين.
● چيهل ۽ چيهل: ذ. سهڻو مرد. هرڻ "چرِ چيهل= هرڻ جهڙيون اکيون." سڄ.
● چيهلو ۽ چيهلا (ت): ذ. صفت. سڀني کان پويون. پڇاڙيءَ وارو. آخري- پڇاڙي- ڏنگ.
● چيهڻ: مصدر. [سن. چيد=چنڻ] وڍڻ- ڦاڙڻ- ڪپڻ.
● چيهو ۽ چيها: ذ. خسارو- نقصان- ٽوٽو- گهاٽو- زيان. پڇاڙي- حد (ت).
- چيهو پائڻ: نقصان سهڻ. نقصان وجهڻ.
- چيهي کان نڪرڻ (ت): نقصان کان بچڻ. بيهوش ٿيڻ. سخت ڪاوڙجڻ.
● چيهون چيهون: ث. هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ. ذرا ذرا- ٽڪرا ٽڪرا- پرزا پرزا.
- چيهون چيهون ڪرڻ: ذرا ذرا ڪرڻ. پرزا پرزا ڪرڻ.
● چيئو ۽ چيئا: ذ. چيهو- ٽوٽو- نقصان.

ح

ح: ث. [ع] سنڌي "الف ب" جو سترهون، عربي "الف بي" جو ڇهون اکر. (آچار، حائي حطي) ابجد موجب عدد آٺ. علم نجوم موجب هن جي شڪل برج قوس جهڙي آهي.
● حاتم: اسم خاص. [ع. حتم=فيصلو ڪيو] عربستان جي هڪ مشهور سخي مرد جو نالو. سخي- داتا- تمام گهڻو سخي.
- حاتم جي قبر کي لت هڻڻ: حاتم کان به وڌيڪ سخي بڻجڻ (ٽوڪ).
- حاتم طائي: اسم خاص. حاتم جيڪو سخي مرد مشهور آهي اهو "طيءَ قبيلي" جو سردار هو. انهيءَ ڪري کيس حاتم طائي (يعني طيءَ قبيلي وارو حاتم) ڪري سڏيندا آهن.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● حاجَ ۽ حاجُون: ث. [ع. حاجَةٌ جو مُخَفّف] حاجَتَ. احتياج - گهرج - ضرورت - طلب - مُدّعا- خواهش.

- حاجَ لاهڻ، حاجَ لاهي ڇڏڻ: سيکت ڏيڻ.

- حاجَ هُجڻ: اچا ٿورو ڪم رهيل هجڻ. ٿوري حاج رهجي وڃڻ.

● حاجٌّ: ذ. صفت. [ع. حَجٌّ = حَجٌّ ڪيو] حَجٌّ ڪرڻ وارو- حاجِي. زِيارتِي.

● حاجِبُ ۽ حاجِبَ: ذ. صفت. [ع. حَجَبَ = هن روڪيو] دربان - نگهبان - چوبدار- چوڪيدار- پاسبان - داروغو. پرده دار. خدمتگار - خادم. اک جو پيروڻ - ابرو.

● حاجَت ۽ حاجات: ث. ضرورت - غرض - مطلب - گهرج - ڪاپو- احتياج. قُوّت - خواهش - چاهه - جاء - برابري - پڄڻ جي جاء - پُڄَت. جيئن چئجي: "ڪنهن جي به هن سان حاجت نه آهي وغيره". ڪم- آرزو - اميد - آس- تمنّا - مُراد - اِلتجا - نيازمندي.

- حاجَتَ برآري: ث. [حاجَتُ + بَرُ+ آوردن = ضرورت پوري ڪرڻ] ڪنهن جي ضرورت پوري ڪرڻ جي حالت.

- حاجَت خواهه: ضرورت پوري ڪرڻ لاء سوال ڪرڻ وارو- سوالي - سائل - محتاج.

- حاجَت رَفَعَ ڪرڻ: ڪنهن ڪم جي پورائي ڪرڻ. ضرورت پوري ڪرڻ. ڪاڪوس ڪرڻ.

- حاجَت رَوا: ضرورت پوري ڪرڻ وارو.

- حاجَتَ رَوائِي: ث. [حاجَت + روائي = ضرورت پوري ٿيڻ] ضرورت جي پورائي - مطلب جي تڪميل. مُشڪل ڪُشائي - ضرورت پوري ٿيڻ واري حالت.

- حاجَتَ ضَرُوري: ث. ضروري ڪم (خاص ڪري ڪاڪُوس جو خيال).

- حاجَتمَنَدَ: ذ. صفت. [ف. حاجت + مند] گهُرجائُو- ضرورت وارو- غرض مند - خواهش مند - آساوَند - اميد وار. مُحتاج - مُفلس - تنگدست - تنگ حال - بُکيو- سُڃو- ڪنگال.

- حاجَت مَنَدِي: ث. [حاجَتُ + مَنَدِي] ضرورت - گهرج - طَلَبَ- احتياج غرض - مطلب.

- حاجَتِي ۽ حاجَتِيي: ذ. صفت. حاجَت وارو- گهُرجائُو- ضرورتمند - حاجتمند - غرضمند - آسائو- بيمار لاء کَٽَ يا پلنگ وٽ پيشاب ڪرڻ لاء رکيل ٿانءُ.

● حَاجِيُ ۽ حَاجِيُ- عربيءَ ۾ حُجّاجُ: ذ. [ع. حَاجِيُ] ڏسو "حاجٌّ". حَجٌّ ادا ڪرڻ وارو- حَج ادا ڪري آيل مسلمان - زِيارتِي- پاڻڊ پئڙو- مسافر. بزرگ - پِلارو (ث. حاجِياڻِي ۽ حاجِياڻِيُون).

- حَاجِي اُلحَرَمَيْنِ: ذ. صفت. بِن حَرَمَنُ يعني مَڪي ۽ مَديني جي پاڪ جاين جي زيارت ڪري اچڻ وارو (هرڪ حاجي مڪي ۾ ڪعبةالله جي زيارت ڪانپوء يا اگ، سهولت آهر مديني مُنوره ڏي ويندو آهي).

● حاجِياڻا: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● حاجِي پوٽا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه، حيدرآباد ۽ سکر ضلعي ۾).

● حاجِي پُور: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● حاجِي خانُ: اسم خاص. ضلعي دادوء ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- حاجِيڙو (ڪ): ذ. وڻ جو هڪ قسم (پِپَرَ جهڙو).

● حاجِي شاهُ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● حاجِي ڪَرَمَ عَلِي: اسم خاص. تعلقي ماتلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● حاجِي ڪوراڻِي: اسم خاص. تعلقي ميرپورماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● حادِثُ: صفت. [ع. حَدَثَ = ٿي پيو] نئين طرح وجود ۾ اچڻ وارو - نئون پيدا ٿيل - نئين شيء جا اڳ ۾ وجود ۾ نه هجي - هاڻي شروع ٿيل - جديد - تازو. فنا ٿيندڙ (جيڪا شيء وجود ۾ آندي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ويئي آهي، اها لازمي طور فنا ٿيڻ واري آهي). زوال کي پهچندڙ - فاني. ڪِنايَةً "مخلوق" (يعني جيڪا شيءِ خلقي ويئي، آهي جهڙوڪ: زمين، آسمان، انسان، حيوان وغيره) - قديم جو ضِدُّ.

- حادِثو ۽ حادِثا: ذ. [ع. حادِثَہ: حادِثٌ] واقعو - سانحو - صدمو - تصادم - اتفاق. ڪنهن ڪم جي اوچتي رَنجَ گڏيل واردات - اِتفاقي واقعو. ماجرا - قِصو - پَچاڙي - نتيجو.

● حاذِقُ عربي ۾ ۽ حُذّاقُ: ذ. صفت. [ع. حَذَقَ] تمام هوشيار - قابل - ماهر - ڄاڻو - ڪامل - فن جو اُستاد - ڪاريگر - هُنرمند - هُنرائتو - تجربيڪار - آزمودگار - سياڻو - ڏاهو - پڪو - سُڄاڻُ سمجهُو - دانائُ - ذهين - زِيرَڪُ - چالاڪ - چِتَرُ. علاج ڪندڙ - حڪيم - ويد (هيءُ لفظ فقط حڪيمن جي تعريف لاءِ استعمال ۾ ايندو آهي).

● حَارُّ: ذ. صفت. [ع. حَرارَۃ] حرارت وارو - گرميءَ وارو - گرم (ت).

● حارِجُ ۽ حارِجَ: ذ. صفت. [ع. حَرَجَ] روڪيندڙ - اَڙو ايندڙ - تنگ ڪرڻ وارو.

● حاسِبُ: ذ. [ع. حَسَبَ] رقمن جو حساب ڪتاب ڪرڻ وارو - اڪائُونٽنٽُ - خزانچي.

● حاسِدُ: ذ. [ع. حَسَدَ = هُن ساڙُ ڪيو] حَسدُ ڪرڻ وارو - ساڙِيلُ - مَتَهُو - جيڪو ٻئي کي نہ سَهي.

● حَاسَّہُ: ث. [ع. حَسَّ = محسوس ڪيو] محسوس ڪرڻ واري قُوَّت يا سَگهہ - اِحساسُ.

● حَاشَا: ث. [ع]. پناهہ! ڪڏهن بہ نہ! هرگز نہ! بلڪل نہ! انڪار ۽ ترديد لاءِ هڪ قَسَمَ ڪٿڻ جو نمونو.

- حَاشَا ثُمَّ حَاشَا: ظرف. هرگز نہ، هرگز نہ.

- حَاشَا لِلرَّحمٰن: ڪنهن بہ ڪم نہ ڪرڻ جو عهد ڪرڻ، قسم ڪٿڻ لاءِ لاعلمي ظاهر ڪرڻ جي موقعي جو لفظ. خدا نہ ڪري! خدا جي پناهہ! هرگز نہ.

- حَاشَا لِلّٰهِ: ظرف. ڏسو "حاشا لِلرَّحمٰن".

- حَاشَا وَكَلَّا: ظرف. هرگز نہ - ڪڏهن بہ نہ - بلڪل نہ - ڪجهہ بہ ٿي پوي تہ نہ.

● حَاشو ۽ حَاشَا: ذ. [ع. حاشِيَہ = ڪنارو] پاسو - وَٽ - سِنجاف - ڪتاب يا ورق جو چئني پاسن کان خالي ڇڏيل حصو - ٻني جي پاسي تي ڇڏيل جاءِ (جنهن تي تبصرو لکيو وڃي). ڏنيُ - ڪَپُ - ڪِناري - حاشِي. سنڌي ڏکڻي ٿرپيءَ جي پَٽرت پريل ڪِنار. لَڪَڻَ جو هڪ قِسم - نيتُ - معنيٰ - ڄاڻَ - خبر - ڏونگيو (ث). آمدني.

- حَاشِيُ: ث. [ع. حَاشِيَہ = ڪِنارو] ڪتاب يا ڪاغذ ۾ لکيت کان آجو ڪنارو - حاشو - وَٽ - پاسو.

- حَاشِي چاڙهڻُ: وَٽ لَڳائڻ - ڪنهن ڪتاب تي شرح لکڻ - ڪنهن ڳالهہ کي وڌائي بيان ڪرڻ - مرچ مصالحي سان بيان ڪرڻ.

- حَاشِيُ ڇڏڻُ: لکڻ وقت ڪاغذ تي پاسن کان ڪجهہ خالي جاءِ ڇڏڻ.

- حَاشِيو ۽ حَاشِيا: ذ. حاشِيُ.

- حَاشِيَہ نَشِينُ: ذ. صفت. مُعزز مُلازم - هر وقت خدمت ۾ رهڻ وارو - مُصاحِبُ - گڏهہ رهڻ وارو.

● حَاصِلُ: ذ. [ع. حَصَلَ = هن مطلب ڪڍيو] ڪنهن شيءِ جي بچت - بقايا - روڪڙ - نقدي. آمدني - پيدائش - آپت - پيداوار (پوک جي). عيوض - نتيجو - ڦَلُ. وڪرو. فائدو - لاڀ - نفعو - سُودُ - پراپت - سرمي - مطلب - مقصد - ارٿ - متن. هٿ ۾ هئڻ جي حالت - مالڪي - قبضو. حصي ۾ آيل - پيڙ ٻيِلُ - ٻهتل - پَلئہ پيِلُ.

- حَاصِلات ۽ حَاصِلاتُون: ث. آمدني - آپت - حصي ۾ آيل ڀاڱو - لاڀُ - پراپت - پيدائش. فائدو - نفعو - سُود - ڏَنُ - مال - ملڪيت - قبضو - دِلَ. حَقابو.

- حَاصِلات ٿِيَڻُ: پلئہ پوڻ - حاصِلُ ٿيڻ.

- حَاصِلُ مَصدَر: گرامر ۾ اهو مصدر جنهن منجهان حاصل ڪيل لفظ، جيڪو معنيٰ ۾ مصدر وانگر آهي، مگر نشاني "ڻ" جي ڪانہ هوندي اُٽس ۽

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نہ وري مصدر وانگر ان مان ڪي ٻيا صيغا نڪري ٿا سگهن. انهيءَ ڪري "مصدر ترڪيبي" چوندا آهن. جيئن "ڏُڪَڻُ" منجهان "ڏڪ"، "لِڪڻ" منجهان "لِڪُ" ۽ "پهچَڻُ" منجهان "پَهُچ".

- حاصِلُ ٿيڻُ: هٿ اچڻ - ملڻ (ڪنهن شيءِ جو) - قبضي ۾ اچڻ - وصول ٿيڻ. فائدو ٿيڻ - ٻَرِ پوڻ - پَراپت ٿيڻ.

- حاصِلُ ڪَرَڻُ: هٿ ڪرڻ - وٺڻ - قبضي ۾ ڪرڻ - پاڻ وٽ آڻڻ. لهڻ - ڪمائڻ - اُپائڻ - پيدا ڪرڻ - گڏ ڪرڻ - جمع ڪرڻ.

- حاصِلُ ڪَلامُ: ظرف. مطلب تہ - القصہ - الغرض - خلاصہ ڪلام - خلاصہ مطلب - آخر - آخرڪار - نيٺ - نيٺان نيٺ.

- حاصِلُ مَطلب: ظرف. مطلب تہ - آخرڪار - نيٺان نيٺ - حاصل ڪلام.

● حاصِلاڻي (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● حاضِرُ يا حاضِرَ: ذ. صفت. [ع. حَضَرَ = هو موجود هو] اڳيان هجڻ جي حالت - موجود. اڳيان - سامهون. پيش - روبرو - مُقابل - تيار - سنبريل. هَڪيو تَڪيو - ٿيڻ لاءِ هَڪيو. خوشيءَ سان ڪم ڪرڻ وارو - خواهان - خواهشمند - راضي - خوش - رضامند - آماده. جيئن چنجي ائين - صحيح - ٺيڪ - برابر - هائو. "جيئن، حاضر سائين!" جلد - جهٽ پٽ - يڪدم - هاڻي جو هاڻي. هلندڙ - هاڻوڪو - موجوده حال (وقت). گرامر موجب هڪ ضمير جو نالو - "ضمير حاضر" (تون، توهان، توهين).

- حاضِرات يا حاضِراتُون: ث. جنن ڀُوتن کي گهُرائڻ يا گڏ ڪرڻ جو ڪم يا حالت. هنيلن تي ضابطو رکڻ يا انهن تي حڪومت هلائڻ جي حالت. جنن ڀُوتن کي قبضي ۾ رکڻ جي طاقت. مُراقبي ۾ ويهڻ جي حالت ۾ روحاني ڪشش. جنّ ڪيندڙ (پوهي) جي اڳيان جنّ ڪيڻ وقت نذراني طور لوبان، ڌوپ، خوشبوءِ وغيره. زبردست هستيون.

- حاضِراتِ ڪَرَڻُ: جنن ڀُوتن کي گهُرائي ڪنهن ڳجهہ بابت پُڇڻ.

- حاضِراتي: جنن ۽ ڀُوتن ڪي سڏائڻ وارو عامِلُ - پوهو.

- حاضِرانِ حُضُورُ: ذ. صفت هرهنڌ حاضر - هر وقت حاضر - هر جڳهہ موجود - حاضر ناظر.

- حاضِرُ ٿيڻ: موجود ٿيڻ - پيش ٿيڻ - تيار ٿي اچڻ. پيدا ٿيڻ. شامل ٿيڻ.

- حاضِرُ جَوابُ: ذ. صفت. يڪدم معقول جواب ڏيندڙ - تَهہ ٻَهہ مناسب جواب ڏيندڙ - بنا دير سوال جو موزون جواب ڏيندڙ. چتُرُ - چالاڪ.

- حاضِرُ جَوابُ ڏيڻ: آتي جو آتي موزون جواب ڏيڻ - تَهہ ٻَهہ جواب ڏيڻ.

- حاضِرُ جَوابي يا حاضِرُ جَوابِيُون: ث. يڪدم صحيح ۽ معقول جراب ڏيڻ جي لياقت.

- حاضِرُ رهَڻُ: موجود رهڻ.

- حاضِرُ شَرَمُ: ذ. صفت. زبان تي مُهر لڳل. فضيلت وارو. حضور شرم - لَڄارو - شرميلو - حياء وارو - جيڪو حياء ۽ شرم ڪان ڪجهہ ڪُڇي نہ سگهي.

- حاضِر ضامِنُ: ذ. صفت. وارنٽ پهچڻ کان اڳ، جوابدار جو ڪورٽ ۾ پهچي ڏنل ضامن.

- حاضِرُ ڪَرَڻُ: موجود ڪرڻ - پيش ڪرڻ - اڳيان ڪرڻ - روبرو آڻڻ. ڏيڻ (ڪا شيءِ سوکڙي يا نذراني طور) - پهچائي ڏيڻ.

- حاضِرُ ناظِرُ: ذ. صفت. هرهنڌ موجود رهندڙ ۽ ڏسندڙ (خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو).

- حاضِري يا حاضِرِيُون: ث. اڳيان رهڻ جي حالت - روبرائي - سَنْمُکائي. پيشي - ڪورٽ يا عدالت ۾ پيش ٿيڻ - شُنوائي. مُلاقات. چاڪري - خدمت. ماڻهن جو ميڙ - ڪَٽ - مجموع. واپار جي اصلاح موجب حاضر مال (ڏيهي).

- حاضِرِي پُڪارَڻُ: حاضر هجڻ جي پَڪ ڪرڻ لاءِ نالا پُڪارڻ يا وٺڻ.

- حاضِرِي پَرَڻُ: موجود ٿيڻ - موجود ڳيءَ جو ثبوت پيش ڪرڻ - پيش ٿيڻ. اچڻ. حاضر ٿيڻ. روبرو ٿيڻ - سامهون ٿيڻ. حاضريءَ جي ڪتاب ۾ حاضر ماڻهن جي داخلا ڪرڻ. خدمت ڪرڻ - حاضري ڏيڻ - خوشامد طور هر هر وڃڻ - ڪاڻِ ڪڍڻ.

- حاضِرِي پَوَڻُ: ڪنهن ڏوهيءَ کي ڪنهن خاص مقرر ڏينهن تي تاتي ۾ يا ڪورٽ ۾ شنوائي جو ڏينهن مقرر ٿيڻ.

- حاضِرِيءَ جو نَقشو: ملازمن جي موجود ڳيءَ جي داخلا جو ڪتاب يا ڪاغذ - مَسٽَرول - حاضريءَ جو ڪتاب.

- حاضِرِي ڏِيَڻُ: موجود رهڻ - اڳيان رهڻ - موجود ڳيءَ جي ثابتي ڏيڻ - خدمت ڪرڻ - نوڪري ڏيڻ.

- حاضِرِي لَڳائِڻُ: نوڪري لڳائڻ - حاضري پرڻ.

- حاضِرِي کائِڻُ: نيرن ڪرڻ - صبح جو ناشتو ڪرڻ.

- حاضِرِي ۾ رَهَڻُ: هردم موجود رهڻ - خدمت لاءِ هر وقت تيار رهڻ.

- حاضِرِي وٺَڻُ: حاضري پُڪارڻ - نوڪريءَ جو ڪم ڪرائڻ - ميڪت ڏيڻ.

- حاضِرِيُنَ: ذ. (حاضر جو جمع سالم) حاضر ٿيل ماڻهو - مُتَوَجِهُ ٿيڻ وارا - مجلس يا محفل ۾ سڀ شريڪ ٿيل ماڻهو - جلسي جا موجود ماڻهو.

● حَاطو ۽ حَاطَا: ذ. [ع. حَاطَ = هُن گهيرو ڪيو] ڪنهن جاءِ جي چوڌاري ڏنل نندي ڀت جي اندران آيل ميدان. اڱڻ - آڳَنَدُ - پَدَرَ - ميدان - احاطو يا گهيرو.

● حَافِظُ ۽ حَافِظ: ذ. [ع. حَفِظَ = هن ياد ڪيو، بچايو] حفاظت ڪندڙ - سنڀاليندڙ - نگهبان - پاسبان - راکو - چاري - سانڍيندڙ - بچائيندڙ - پناه ڏيندڙ. ڌڻي - وارث - مالڪ. قرآن شريف کي برزبان ياد ڪندڙ - ياد حافظ. جيئن ته قرآن شريف کي اندا ماڻهو گهڻي انداز ۾ ياد ڪندا آهن، تنهنڪري محاوره ۾ "حافظ" جي معنيٰ بعضي بعضي "اندو" به ورتي ويندي آهي.

- حَافِظُ حَقِيْقِي: ذ. صفت. اصلي نگهبان - خدا تعاليٰ.

- حَافِظو: ذ. اندرين ۽ ٻاهرين حواسن جي چُرپُر کي دماغ ۾ محفوظ رکندڙ قُوّت - ياد رکڻ جي قُوّتَ - چيتو - ياد گيري - ياد آوري - ياد گيرو.

- حَافِظُہ (حَافِظَةٌ) ث. اها عورت جيڪا قرآن شريف حِفظ ڪري (برزبان ياد ڪري) - حافِظِياڻي.

● حَاڪِمُ ۽ حَاڪِمَ: ذ. صفت. [ع. حَڪَمَ = هن فرمان ڪيو] حڪم هلائيندڙ - فرمانروا. حڪومت ڪندڙ - سردار - بادشاه - راجا - سلطان - والِي. آقا - مالڪ - ڌڻي - فيصلو ڪندڙ - آچاري - مُنْصِفُ - قاضي - مفتي - جج - ناظم.

- حاڪِمِ اعْليٰ: ذ. وڏو آفيسر - وڏو عملدار - سلطان - شهنشاه - خداوند تعاليٰ (احڪم الحاڪمين - حاڪمن جو حاڪم).

- حَاڪِمانَہ: صفت. حاڪم جو - امير جو - اميراڻو - شاهاڻو - شاهي - حاڪِماڻو.

- حَاڪِماڻُو ۽ حَاڪِماڻا: ذ. صفت. حاڪم جو - حاڪم وانگر - اختياريءَ وارو - فوجداري - نادري - شاهاڻو. دٻدٻي وارو - مان شان وارو. (ذ) وڏ ماڻهپي - ٺيڪر. ث. حاڪماڻي ۽ حاڪِماڻيُون.

- حَاڪِمِ بَالا: ذ. وڏو عملدار - مٿانهون حاڪم - حاڪم اعليٰ - سلطان - شهنشاه - خداوند تعاليٰ - بادشاه حقيقي - فرمانروائي حقيقي.

- حاڪم جي اڳياڙي ۽ گهوڙي جي پڇاڙيءَ کان ڊڄڻ: حاڪم اڳيان هرويرو هر هر وڃڻ ۽ گهوڙي جي پٺيان هر هر اچڻ ۾ هميشه خطرو هئڻ.

- حَاڪِمِ وَقْتُ: ذ. صفت. موجوده وقت جو حاڪم - موجوده حاڪم - بَرسَرِ اقتدار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- حَاڪِمِي: ث. حڪومت - سرڪار - راڄ - صاحبي - بادشاهي - سرداري - نوابي - حڪمراني - وڏيرپ.

● حَالُ ۽ اَحْوالُ: ذ. [ع. حَالَ = گذري ويو] هلندڙ وقت (جيڪو اڃا گذري نہ ويو هجي) - ماضي ۽ استقبال جي وچ وارو وقت. گرامر موجب ٽن زمانن مان هڪ زمان (ماضي - حال - مستقبل). حالت - گت - ڪيفيت. پُڇَنُد ي - حيثيت - طاقت - زور - پهچ - دم. ذِڪر - ماجرا. احوال - بيان - حقيقت - خبرچار. طريقو - طور. محويت جي حالت. وَجْدَ جي حالت. محبت اِلاهي جو جذبو. بيخودي - مَستي - رِقّت - وَجْد. (ظرف). هينئر - هن وقت - هاڻي - يڪدم - فِي الحال - اڃا - اڃا تائين.

- حَالا: ظرف. هاڻي - هينئر - هن وقت - موجوده وقت.

- حَالانڪِ: ظرف. درحاليڪ - باوجوديڪ - انهي ۽ هوندي بہ.

- حَالُ آچِڻُ: وَجْدُ اچڻ. جوش غالب پوڻ. جذبو اچڻ. مستي چڙهڻ (محبت اِلاهي جي). مجذوب ٿيڻ. بيخود ٿيڻ (راڳ يا پيو ڪو نُڪتو ٻُڌي).

- حال احوال: خبرچار - ضرورت يا مقصد واري ڳالهہ. پورو داستان. سڀ خبرون. ڳالهہ ٻولهہ.

- حالَ احوال ڪان نہڪرڻ: ڪنهن ماڻهوءَ جي حالت خراب افعالن ڪري چٽ ٿيڻ - بيڪار ٿيڻ. دين دنيا ڪان نڪرڻ.

- حال احوال وٺڻ: آيل ماڻهوءَ کان خبرچار پُڇڻ. اچڻ جو سبب معلوم ڪرڻ.

- حَال اِسْتِمْرارِي: ذ. گرامر ۾ هڪ زمان جو نالو. اهو زمان جنهن مان خبر پوي تہ شروع ڪيل ڪم اڃا هلندو اچي، يعني جنهن وقت ڳالهہ ڪجي ٿي تنهن وقت بہ ڪم جاري يا هلندڙ آهي: (هو خط لکي پيو).

- حَال پَائِي ۽ حَالَ پَائِي: ذ. صفت. اوريندڙ - همدرد. هرحالت ۾ شامل. ڏک سک ۾ همراهہ. حال جو واقف. حال محرم - همراز - غمخوار - گهڻگهرو - خيرخواهہ. ڪَهُرو دوست. پَڪَ مَٽُ يارُ.

- حالَ پائي ٿيڻ: حال محرم ٿيڻ. غمگساري ڪرڻ. همدردي ڪرڻ. غم ۽ رنج ۾ شريڪ ٿيڻ.

- حال پِريان نال: ڪاڏي ٻيٺي جي شيءِ جيڪا بہ موجود هجي اها پيش ڪرڻ. تڪلف نہ ڪرڻ.

- حَال آئي هَلَڻُ: وِت ۽ سَگهہَ آهر هلڻ. پنهنجي حيثيت ۽ لياقت مطابق هلڻ.

- حَالُ پَوڻُ: صوفين جي هڪ اصطلاح ۾ سالڪ تي وَجْد يا حالَ واري حالت طاري ٿيڻ. حال اچڻ. بيخود ٿيڻ. رِقّت ٿيڻ. راڳ وغيره ٻُڌي جذبي ۾ اچي وڃڻ.

- حَالَ جو نہ قَالَ جو رَهَڻُ: ڪنهن بہ ڪم جو نہ رهڻ. نڪمو ٿيڻ. بيڪار ثابت ٿيڻ.

- حَالُ چَالُ ۽ حَالَ چَالَ: ذ. هَلَتَ چَلَتَ. رسم رواج - رِيتِ رِسْمِ - دستور - هلڻي چلڻي - زماني جو رُخ رواج.

- حالُ حَاضِرُ (ت): ذ. جيڪو موجود هجي. موجود - حاضر - هڪيو تڪيو - فِي الحال.

- حَالَ ڏاڳا (ت): فقيرن جا ڪَپڙا ڪولابا. فقيراڻا ٽَپڙ (رلي - گودڙي - ڪِشتو - لٺ - لوٽو وغيره) - فقيراڻو وَيس.

- حَالُ فِي الْحالِ: ظرف. هينئر - هِن وقت - هاڻي - تيستائين - ڪجهہ حصو - بِالْفِعْلِ - وقت لاءِ - جيترو تي سگهي اوترو - ڪجهہ نہ ڪجهہ - تڪڙو - جلد.

- حَال قَال وِڃائڻ: بڇڙا حال ڪري گهمڻ. سُوءَ يا ارمان ڪرڻ.

- حَال ڪان بي حَال ٿيڻ: چڱي حالت مان خراب حالت ٿيڻ - زارونزار ٿيڻ. ششدر ٿيڻ.

- حالَ ڪي وِسارڻ: موجوده نعمتن جو قدر نہ ڪرڻ

"حيف تنهن جي حال، جن وساريو حال ڪي."

- حالَ ۾ اچِڻُ: حالُ اچڻ - بيخود ٿي وڃڻ - جذبي ۾ اچي وڃڻ.

- حال مُتَشَڪِّڪِيُ: ذ. گرامر جو هڪ زمان – هلندڙ وقت ۾ ڪم ٿيڻ بابت شڪ ڏيکاريندڙ فعل جو زمان. جيئن: ”خط لکندو هوندو“، ”ماني کائيندو هوندو.“ وغيره.

- حالُ مَٽائِڻُ: رخ مَٽائڻ – مُنهن مَٽائڻ – ڏيان نہ ڏيڻ. خيال بدلائڻ. عادت مَٽائڻ.

- حالُ وڃائِڻُ: بُتَ ۾ ڳَرڻ – ضعيف ٿيڻ – گدلو ٿيڻ – خراب حالت ۾ پهچڻ – بُڇڙا افعال ٿيڻ.

- حالَ وَڃَڻُ: خراب ٿيڻ – بُرو ٿيڻ – چڱيءَ حالت مان خراب حالت ۾ اچڻ.

- حالَ وَمَلا (ت): ذ. حال ڏاڍا – فقيراڻو وِيسُ.

- حَالَئُون ڦَالَتُونُ وَڃَڻُ: دين ڪان وڃڻ تہ دنيا ڪان بہ وڃڻ – افعالن ڪان نڪرڻ – ڪنهن بہ ڪم جو نہ رهڻ.

- حَالِيُ: ظرف. وقتي – حال جو – موجود.

- حَالِيُ حَوالِيُ ٿِيَڻُ: حال ڪان واقف ٿيڻ – خبر لهڻ – مهمان ڪان اچڻ جو سبب معلوم ڪرڻ.

- حَالِيُ، حَالِيُ فِيالْحَالِيُ: ظرف. هن وقت – هينئر – هيءَ گهڙي – وقتي – ٿوري وقت لاءِ.

- حَالِيُ مَوالِيُ: سنگتي ساٿي – يار دوست – هم پيالہ – هم نوالہ – گڏ گذارڻ وارا.

● حَالَتَ ۽ حَالَتُونُ: ث. [ع.] حال – حقيقت – احوال – خبر – ڪيفيت. جان – طاقت. نمونو – صورت. وجهہ. گرامر ۾ اسم يا ضمير جي صورت ۾ جيڪا ڦيرقار ٿئي، تنهن کي اسم يا ضمير جي حالت چئبو آهي. (گرامر ۾ پنج حالتون آهن: ١. حالت فاعلي ٢. حالت مفعولي. ٣. حالت جَري ٤. حالت اضافت ٥. حالت نِدا).

- حالَتَ اِضافَتَ: ث. نسبت يا لاڳاپي واري صورت – گرامر موجب اسم يا ضمير جي اها حالت، جنهن ۾ اسم يا ضمير جي لفظ جي پويان ”جو – جا – جِي – جُون – جِهي – جَن“ منجهان ڪو پيو ڪو حرف اضافت اچي.

- حالَتَ جَرِي: ث. گرامر موجب اسم يا ضمير جي اها حالت جنهن ۾ اسم يا ضمير جي پويان حرف جر جي علامت جهڙوڪ: ”۾ – کي – تي وغيره“ اچي.

- حالَتَ فاعِلِيُ: ث. اسم يا ضمير جي اها حالت، جنهن ۾ هو جملي جو ”فاعل“ ٿي ڪم اچي.

- حالَتَ ڪَرَڻُ: جٽِ ڪرڻ – زيادتي ڪرڻ – تعدي ڪرڻ.

- حالَتَ مَفعُولِيُ: ث. اسم يا ضمير جي اها حالت، جنهن ۾ هو جملي جو ”مفعول“ ٿي ڪم اچي.

- حالَتَ نِدا: ث. گرامر موجب اسم جي اها حالت، جنهن ۾ ان کي ڪو سَڏُ ڪيو وڃي يا ڪنهن لفظ جي اها حالت، جنهن سان عجب، خوشي، سَڏَ يا ارمان ظاهر ڪيو وڃي.

- حالَتَ نَزْعُ: ث. سَڪرات جي حالت – چالاڻي جو وقت – روح پرواز ٿيڻ واري حالت – دم نڪرڻ واري گهڙي.

- حالَتِيو ۽ حالَتِيا: ذ. صفت. حال ۾ آيل – مجذوب – عاشق.

● حالِيُ: اسم خاص. اردو زبان جو هڪ مشهور شاعر (مولانا الطاف حسين حالي پاڻيپٽيءَ جو تخلّص).

● حَامَ ۽ حَامُونُ: ث. [ع. حِمايَة = طرفداري] ذِمو. قبوليت. ڀاڙَ – پَتاڪَ – همت – يقين.

- حامَ باسِڻُ: قبول ڪرڻ – ذِمو کڻڻ.

- حامَ ڀَرَڻُ: ذمہ داري کڻڻ لاءِ هائوڪار ڪرڻ – دلاسو ڏيڻ – اقرار ڪرڻ.

- حامَ هَڻَڻُ: پَتاڪَ هڻڻ – ڀاڙَ هڻڻ.

● حامُ: اسم خاص. حضرت نُوحُ عليہ السّلام جي ٻئي پٽ جو نالو (جنهن جي نسل مان حبشي پيدا ٿيا).

● حامِدُ ۽ حامِدَ: ذ. صفت. [ع. حَمِدَ = هن ساراهيو] تعريف يا ساراهہ ڪندڙ – ثنا ڪندڙ – حضرت مُحمّد صلي الله عليہ و سلم جو هڪ صفاتي نالو. اسم خاص. سنڌ جي هڪ ڦاميا ري شاعر جو نالو ”حافظ حامد نڪڙائي“.

- حامِدائُو ۽ حامِدائُو (ت): ذ. صفت. (ڄاڻي واڻي) پنهنجي تعريف پاڻ ڪندڙ – خود ثنائي.

- حامِدِ ين: ظرف. [ع. عَمداً جي بگڙيل صورت] ڄاڻي واڻي – ڏسي وائسي – عمداً – ارادي سان (ارادةً).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● حامِدُ واهَہ: اسم خاص. تعلقي وارهہ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● حامِرو: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● حامِلُ: صفت. [ع. حَمَلَ = هن کنيو] کڻي ويندڙ - کڻندڙ - ڍوئيندڙ - بار کڻندڙ - حَمّالُ - قُلي - مزدور.

- حامِلُ وَحيِ: صفت. وَحي کڻي ايندڙ - خداتعاليٰ جو ڪلام کڻي اچڻ وارو. اِلهامُ آڻيندڙ. حضرت جبرئيل عليه السّلام جو هڪ لقب.

- حامِلہ: ث. ٻار جو پيٽ ۾ بار کڻڻ واري عورت. پيٽ واري عورت. پيٽ سان. ٻن جِيئَن سان. گَرِ پيٽي - گَرپونتي - ڍُڪي - ڳورَ هاري.

● حامِيُ ۽ حامِيِ: ذ. صفت. [ع. حَمَيَ = هن بچايو] بچائيندڙ - مددگار - حمايتي - مدد ڪندڙ - مُعاون - پرجهلو - ٻانهن ٻيلي - واهرو - پُنيرائي ڪندڙ - حاميڪار - ساٿي - نگهبان - رکوال - سنڀال ڪندڙ - پائيوار. الله تعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.

- حامِيُ ٿيڻُ: مددگار ٿيڻ. ٻانهن ٻيلي ٿيڻ. حمايت ڪرڻ. طرفداري ڪرڻ. ٽيڪو ڏيڻ.

- حامِيڪارُ ۽ حامِيڪارَ: ذ. صفت. ڪنهن ڪم ۾ مدد ڪندڙ. طرفداري ڪندڙ. مددگار. ٻانهن ٻيلي. پرجهلو. حمايتي. حمايت ڪندڙ.

● حامِيُ ۽ حامِيِ: [ع. حامَ] حمايت - مدد - آڌار - ٽيڪ - ڏِي.

- حامِيُ ڀَرڻُ: حامَ ڀرڻ - اقرار ڪرڻ - ذُميداري کڻڻ ه

● حامِيدَ پُورُ: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● حامِيو ۽ حامِيا: ذ. صفت. [ع. حامِيَة = گرم، بچاءُ ڪندڙ] گرم - ڪوسو - تَتَلُ - باهه ٽيل - ساڙيندڙ - ٻرندڙ.

● حاوِيُ ۽ حاوِيِ: ذ. صفت. [ع. حَوَيَ = هن گڏ ڪيو] گهيرو ڪندڙ - گهيريندڙ - قابو ڪندڙ - چانئجي ويندڙ - غالب - ڪنهن فن ۾ ڪامل - ماهر.

● حائِلُ ۽ حائِلَ: ذ. صفت. [ع. حالَ = هو وچ ۾ پيو] روڪيندڙ. وچ ۾ پوندڙ. آڏو ايندڙ. رنڊڪ وجهندڙ. (ظرف). پرسان. پاسي ۾. (ث) آڏَ - روڪَ - رنڊڪ - آڙ.

● حَبُ: اسم خاص. ضلعي ڪراچيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● حَبَ: اسم خاص. هڪ نديءَ جو نالو، جا ڪراچيءَ کان ست ڪوهہ پري پَبَ جبل جي آتر واري قطار وٽان بلوچستان جي حد مان هلي ۽ سؤ چاليهہ ميلن ۾ پٽ پسائيندي ڪراچي جي پريان ڪيپ مانز (راس العماري) وٽ عربي سمنڊ ۾ ڇڙي ٿي. بيابان - ميدان

"اڳيان هاڙهو حَبُ لڳو پيو آهي."

● حَبّ ۽ حَبّ (ع. حُبُوبُ): ذ. [ع] داڻو - دوا جي ناهيل گوري - ٽِڪي - ڳوڙهي - گوري - گولي. ٻج - تُخم.

● حُبّ: ث. [ع. حُبّ = پيار] پريت - پريم - عشق - سِڪَ - چاههَ - چِڪَ - اُنس - لاڙو - شوق - آرزو - تمنّا - سَڌَ - سرضي - دوستي - واقفيت - آشنائي - صحبت.

- حُبّائِتو ۽ حُبّائِتا: ذ. صفت. قرب وارو. محبت وارو. محبتي.

- حُبّ ذات: ث. پنهنجي ذات جو عشق. خود پسندي. خودي.

- حبّ الوطنُ: ث. پنهنجي وطن، ملڪ يا ڳوٺ جي سِڪ يا محبت. وطن لاءِ دلي پيار جو جذبو.

- حُبّ الوطنيِ: ث. وطن يا ديس لاءِ دلي محبت جو جذبو.

● حُبابُ ۽ حُبابَ: ذ. [ع. حَبّ = داڻو، گولي] پاڻيءَ جو ڦوٽو. پاڻيءَ جو ڦوڪڻو. بوڙيو - ڦوڦيندو - بُلبُلو - ڦڦڪڻو - ٻڙڪو (پاڻيءَ جو). جَرڦوٽو

"هوءَ جي جهَرڪيا جَرَ تي، سي تان سپ حُباب" (شاهہ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- حَبَّابِي ۽ حَبَّابِيُ: ذ. صفت. پاڻي ڦوٽي وارو. پاڻيءَ جي ڦوٽي جهڙو. سنهون- ننڍڙو- هلڪڙو- ذرڙو- باريڪ.

● حَبْسُ ۽ حبسَ: ذ. [ع. حَبسَ = هن قيد ڪيو] قيد- بند- قيدخانو- بنديخانو- جيل- تُرُنگُ- تُرنگُ- ٽيپ- سزا. هوا جي بند ٿيڻ جي حالت. رُڪِجڻ- پُوسات- سُوڙهه- گهُٽ- آپَسَ.

- حَبْسِ بيجا: ذ. ناجائز طور تي ڪنهن کي بند ڪرڻ جي حالت. ناحق روڪ ناحق بند.

- حَبْسُ ٿيڻ: هوا جو بند ٿيڻ. آپَس ٿيڻ. ساهه گهُٽجڻ.

- حَبْسِ دَمُ: دم جو گهُٽجڻ يا ساهه بند ٿيڻ جي بيماري. دم جي بيماري. جوڳين صوفين وٽ گهڻي دير تائين دم بند ڪرڻ جو هڪ طريقو.

- حَبْسِ دَوام: ذ. جنم ٽيپ- عمر قيد.

● حَبْشُ: اسم خاص. [ع. حَبَشُ= شيدي] آفريڪا کنڊ ۾ هڪ ملڪ جنهن ۾ ڪارا ماڻهو گهڻا تا رهن، سوڊان- زنجبار- شيدين جو وطن. حبشين جو ملڪ. آئيپيسينيا.

- حَبْشِي ۽ حَبْشِيُ: ذ. صفت. حبش ملڪ جو رهاڪو. ڪاريءَ چمڙيءَ وارو ماڻهو. شيدي- ڪارو- سياهه (ث. حَبْشڻ ۽ حَبْشِڻيون).

● حَبْلُ: ث. [ع. حَبلَ= هن ٻڌو] رَسي- نوڙي- تُلهو ڌاڳو- رَڳَ- نبض- نار- نَس.

- حَبْلُ الوَرِيد: ث شاهه رڳ- گردن جي رڳ.

● حُبُوبُ: ذ. [ع. حَبَّ= داڻو، گولي]. حَبَّ جو جمع- داڻا. پاڻيءَ جا ٻوڙيا- ڦوڪڻا- ڦوڦينڊا. ڪوڙا افواهه- ڍونگلَ- سَنسَنِي- اڏو- هَوَرُ- گپ- هاوائو- ڪوڙيون خبرون. هُلُ- بغاغو- آتاهه.

- حُبُوبَاتُ: ذ. ڪوڙا افواهه- ڪوڙ ٻَدوڙَ- ڪوڙيون خبرون.

- حُبُوبَاتِي ۽ حُبُوباتي: ذ. صفت. ڪوڙا افواهه اٿاريندڙ. اجايا هل هُلائيندڙ. افواهي- ٺاهه ٺاهيندڙ.

- حُبُوبَ آٿارڻ: ڪوڙا هُل اٿارڻ. افواهه پکيڙڻ. بدنامي ڪرڻ. الزام مڙهڻ.

- حُبُوبَ ٺاهڻ: ڪوڙا ٺاهه ٺاهڻ.

● حَبِيبُ ۽ حَبِيبَ: ذ. [ع. حَبَّ= هن پيار ڪيو] پيارو- پيار وارو- پرين- پريتم- حُبَّ وارو- محبوب- دِل وارو- دِلدارُ- مُحِبَّ- سڄڻ- دوست- يارُ- معشوق- محبوب. رسول ڪريم صلي الله عليه وسلم جن جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.

- حَبِيبْاڻو ۽ حَبِيبْاڻا: ذ. صفت. دوست وارو. دوست جو. دل گهُرئي جو. پياري جو. دوستاڻو- ياراڻو. (ث. حبيباڻي ۽ حبيباڻيون).

- حَبِيبْاڻي هيجَ: ث. محبوب جي سِڪ يا چِڪ

"حبيباڻي هيجَ، پسين مُنهن ميهار جو."
(شاهه).

- حَبِيبِ خُدا: خدا جو پيارو- حضرت محمد مصطفيٰ صلي الله عليه وسلم.

- حَبِيبِي ۽ حَبِيبِيُ: ذ. صفت. حبيب جو. حبيب وارو. دوست جو. يار جو.

● حَتَرُ ۽ حَتَرَ (ت): ذ. [ع. حَذَر جي بگڙيل صورت] احتياط- پاسو- پرهيز- خيال- پوَ- لحاظ.

● حَتّيٰ: ظرف. [ع] تائين- ايستائين- ايستائين جو- جيستائين- ايتريقدر- جيتريقدر- ڪنهن حد تائين- تيستائين.

- حَتّيٰ الاِمڪَانِ: ظرف. جيستائين ٿي سگهي. جيترو ٿيڻو هجي. وسَ آهر. پُڄنديءَ سارُو.

- حَتّيٰ ڪِ: ظرف. ايستائين جو. ايتريقدر جو.

- حَتّيٰ المَقدُورُ: ظرف. پهچ آهر. پُڄنديءَ سارو. وس آهر. حَتّيٰ الامڪان.

- حَتّيٰ الوَسعَ: ظرف. حَتّيٰ المقدور. وُسعت يا پُڄنديءَ آهر. جيترو وس پُڄي. پنهنجي طاقت آهر. وس آهر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● حَجُّ ۽ حَجِّ: ذ. [ع. حَجَّ = هن حج ڪيو] لغوي معنيٰ ”اراده ڪرڻ“ ۽ اصطلاحي معنيٰ ”ڪعبة الله جي طواف ۽ ٻين احڪامن جو عبادت جي نيت سان اراده ڪرڻ.“ اسلام جي پنجن رڪنن مان هڪ رڪن (جو عرفات جي ميدان ۾ ذوالحج جي نائين تاريخ خاص حڪمن جي بجاآوري سان ادا ٿئي).

- حَجّ اَصۡغَرُ: ذ. ننڍو حَجُّ. عمري جي ادائي کي حج اصغر سڏبو آهي، جنهن ۾ احرام ٻڌي مڪي ۾ اچبو آهي ۽ پوءِ بيت الله جو طواف ڪري، صفا مروه ڊوڙي احرام لاهبو آهي.

- حَجّ اَڪۡبَرُ: ذ. وڏو حج. هن ۾ عمره سان گڏ عرفات تي وڃبو آهي، ۽ اهو نائين ذوالحج ۾ ادا ٿيندو آهي. عام ماڻهو جمعي جي ڏينهن واري حج کي حج اڪبر سڏيندا آهن. صوفين جي اصطلاح ۾ جذبِ قلوب (دليون گرويده ڪرڻ يا موهڻ). دل وٺڻ. نفس مارڻ.

- حَجّ پڙهڻُ: حَجّ ڪرڻ. حجّ جا مقرر شرط بجا آڻڻ.

- حَجّ چڙهڻُ (ت): من جو مطلب پورو ٿيڻ.

- حَجّ ڪرڻُ: احرام ڪري بيت الله شريف جي زيارت تي وڃڻ. نائين تاريخ ذوالحج مهيني جي عرفات جي ميدان ۾ حاضر ٿيڻ ۽ مقرر شرط بجا آڻڻ.

- حَجّ ڪَٽَڻُ: حَجّ جيترو ثواب حاصل ڪرڻ. وڏو خير جو ڪم ڪرڻ. حاجت روائي ڪرڻ.

● حُجَ ۽ حُجُونُ: ث. [ع. حُجّت] حُجّت - گستاخي - گهُرائپ - دوستانو ناتو. دلاسو - همّت. اميد - آسرو - ڀروسو.

- حُجَ پائي اچڻُ: اميد رکي اچڻ. آسرو سمجهي اچڻ.

- حُجَ ڪرڻُ: گستاخي ڪرڻ. گهُرائپ ڪرڻ. ڀڪو آسرو رکي ڪو ڪم ڪرڻ.

● حِجَابُ ۽ حِجَاب: ذ. [ع. حَجَبَ = هن ڍڪيو. هو وچ ۾ آيو] پردو - پڙدو - اوٽ - آڙ - آڏ - روڪ - رنڊڪ

”گهڙو ڀڳو ته گهوريو، پاٽا هو حجاب.“
(شاهه).

ڦڪائي - شرم - پاڪدامني - ڀرم - غيرت - لحاظ - رياءُ - حياءُ - لڄ.

- حِجَابانہ: ظرف. حجاب سان. شرم و حياء سان.

- حِجَابُ ٽُٽڻُ: شرم لهڻ - لڄ نه ٿيڻ.

- حِجَابُ ڇڏڻُ: شرم حيا ڇڏڻ. بي حيا ٿيڻ.

- حِجَابُ ڪرڻُ: لڄ ڪرڻ. پردو ڪرڻ. لحاظ ڪرڻ.

● حَجَّاجُ: اسم خاص. [ع] عراق جي هڪ ظالم گورنر جو نالو (حجاج بن يوسف ثقفي سن ٦٦١ع کان ٧١٣ع تائين).

● حُجَّاجُ ۽ حُجَّاجَ: ذ. [ع] حَاجّ جو جمع - گهڻا حاجي.

● حِجَازُ: اسم خاص. [ع. حَجَزَ = هن روڪيو. هو وچ ۾ آيو] عربستان جو وچ وارو علائقو (جنهن ۾ مڪو، مدينو ۽ طائف اچي وڃن ٿا. جيئن ته هيءُ ملڪ نجد ۽ تهامہ جي وچ ۾ آهي انهيءَ ڪري ”حِجاز“ سڏجي ٿو).

● حَجَامُ ۽ حَجَّامَ (اصلي صورت حَجَّامُ): ذ. صفت. [ع. حَجَمَ = هن ٽُڪو ڏنو] حجامت ڪندڙ - سنوارت لاهيندڙ - اُستو - نائي - حَجَمُ. (ث. حَجَامِڻِ ۽ حَجَاميٽيون). ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (وات وڏو - مٿان ڳاڙهو - هيٺان اڇو، هڪ فوٽ ڊيگهه ۽ هڪ فوٽ ويڪر). لَرُ ٻنيوري. (اسم خاص). هڪ ذات جو نالو.

- حَجَامَتَ ۽ حَجَامَتُون: ث. حجامڪو ڪم - سنوارت - وارن ڪوڙڻ يا ٺاهڻ جو ڪم - سپيرب.

- حَجَامَتَ بَنَائڻُ: مٿو ڪوڙڻ يا مٿي جا وارَ ٺاهڻ - لٽڻ - ٺڳڻ.

- حَجَامَتَ ڪَرَائڻُ: وارن ۽ ڏاڙهي وغيره جي سنوارت ڪرائڻ. ڀاڻ اُڳاڙڻ - نقصان ڀرائڻ.

- حَجَامَتَ ڪَرَڻُ: حجامڪو ڏندو ڪرڻ - سنوارت لاهڻ - وارَ لاهڻ - صفائي ڪرڻ - ٺڳڻ.

- حَجَامَتَ لاهڻُ (ت): حجامت ڪرڻ - سپيرَبَ لاهڻ - ٺڳي ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● حجامڙو: اسم خاص. منڌونديءَ مان اڪرندڙ هڪ ڦاٽ جو نالو (ضلعي ٺٽي ۾). تعلقي گهوڙاٻاريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● حجامڻ: اسم خاص. تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● حجامياڻ ج حجاميون: ث. 'حجام' جو مؤنث. اها عورت جيڪا شادي غمي جي موقعي تي گهروارن عورتن کي ڪم ڪار ۾ مدد ڪري.

● حجت ج حجتون: ث. [ع. حاجّ = هن بحث ڪيو] ثابتي - دليل - برهان. بحث مباحثو - قيل وقال - سوال جواب - دعويٰ جو جواب - دليل بازي - اعتراض - عذر - تڪرار - جهڳڙو - زيادتي. گستاخي - حجّ - اميد - آسرو - سڌ - تمنا.

- حجت آڻڻ: سوال جواب ڪرڻ. اعتراض ڪرڻ. دليل بازي ڪرڻ. اجايا عذر ڏيڻ. بهانا ڏيڻ. ڦڏو وجهڻ. شڪ آڻڻ.

- حجت پڄڻ: ٻئي کي ڪوڙو ثابت ڪرڻ.

- حجت ترديدي: ڪنهن ڳُر جي خلاف بحث.

- حجت ڪرڻ: تڪرار ڪرڻ. بحث ڪرڻ. جهيڙو ڪرڻ. دليل ڏيڻ. هٺ ڇڙاند ڪرڻ. گستاخي ڪرڻ.

- حجت الاسلام: اسلامي تعليمات جو وڏو ۽ مستند عالم امام غزالي رحمة الله عليه جو لقب.

- حجتي ج حجتيا: ذ. صفت. دعويٰ ڪندڙ. عذر ڪندڙ. سبب ڏيندڙ. تڪراري - جهيڙاڪ - جهڳڙالو - بحثي - بحث مباحثو ڪندڙ - حجت ڪندڙ - گستاخي ڪندڙ - کهرو - گهاتو - دل گهُريو.

● حجر ج حجر (حجارة): ذ. [ع] پٿر - پهڻ - پاهڻ - سنگ.

- حجر اسود: ذ. ڪعبة الله جي ڀت ۾ لڳل ڪاري رنگ جو پٿر، جنهن کي طواف ڪرڻ مهل چمي ڏني ويندي آهي.

- حجر اليهود: ذ. هڪ قسم جو پٿر جو گردي جي پٿريءَ لاءِ دوا ۾ ڪم اچي ٿو سنگ يهود.

● حجرا (ڪ-ل): ذ. پيرت جو هڪ قسم.

● حجرات: ث. [ع] قرآن شريف جي اوڻونجاهين سورة جو نالو.

حجرو ج حجرا: ذ. [ع. حجرة] ڪوٺڙي - عبادت ڪرڻ لاءِ خلوت خانو. مسجد سان لڳ ننڍڙي ڪوٺي.

- حجره نشين: ذ. صفت. حجري ۾ ويٺل. تارک الدنيا. ڏهاڪي يا چليهي ۾ ويٺل.

● حجف ج حجفون (ت): ث. [ع. هجو جي بگڙيل صورت] ٺوڪ - چٿر - ٺٺولي - مسخري.

• حجلہ: ث. [ع. حجل + هن ڪنوار جو پلنگ ٺاهيو] گهوٽ ڪنوار لاءِ ٺاهيل سيج.

● حجم ج حجم: ذ. [ع. حجم = هن ٽُڪو ڏنو] سنوارت ٺاهيندڙ - حجام - نائي - آستو - مجيءَ جو هڪ قسم. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● حدّ ج حدون: ث. [ع. حدّ = هن نشان مقرر ڪيو، هن سزا ڏني] ڪنارو - ڇيڙو - ڏنگ - پڇاڙي - پڇاڙي - آخري جاءِ - ٻڇڙي - سرحد - ٻوڇڙ - پوڇڙي - وري - ڇيهه - انت - نشان - سنڌو - سيڙهو - حاطو. ٻيلو - جهنگ. (ت) - اسلامي شريعت موجب مقرر ڪيل سزا. (صفت). گهڻو - زياده - نهايت.

- حد بست: ث. حد بندي - حد جو بندوبست - ڏنگ ڪرڻ - نشان ڪرڻ - نبيرو ڪرڻ - زمين جون حدون مقرر ڪرڻ.

- حد بلوغ: ث بالغ ٿيڻ جي وهي يا عمر.

- حدبندي ج حدبنديون: ث. ڏنگ جي مقرري - سرحد بندي.

- حد ٻڌڻ: حد مقرر ڪرڻ.

- حد ٽپڻ: مقرر جاءِ کان اڳتي وڃڻ. گناهه جهڙو ڪم ڪرڻ. حدن کان ٻاهر نڪري وڃڻ.

- حد جي اندر: ظرف. حد ۾ - پهچ ۾ - ٿي سگهڻ جي دائري ۾.

- حد حد: حد اندر

"حد حد هليا هرڪوءِ بيحد چليا نه ڪوءِ."

(شاهه).

- حَدّ شَرْع : ث. شريعت موجب آخري سزا. مقرر سزا. سزا لاءِ شريعت جو قانون.
- حَدّ فاصِل: ث. ٻن شين جي وچ ۾ اچي جُدا ڪندڙ شيءِ.
- حَدّ ڪَرَڻُ: ڇيهه ڪرڻ - ڇيڙو ڪرڻ - آخر ڪرڻ - اِنتها ڪرڻ - دنگ ڪرڻ - پورو ڪرڻ - ختم ڪرڻ - اڳتي نه وڌڻ - عجب جهڙو ڪم ڪرڻ - ڪمال ڪرڻ - تمام گهڻو ڪرڻ - اِيترو گهڻو ڪرڻ جنهن کان وڌيڪ ناممڪن هجي.
- حَدّ کان ٻاهر: ظرف. دنگ کان پري. حدّ کان وڌيڪ. بي انتها - بيحد - تمام گهڻو.
- حَدّ کان زياده: ظرف. حَدّ کان ٻاهر - تمام گهڻو - بي انداز.
- حَدّ کان وَڌَڻُ: پنهنجي حيثيت کان اڳتي قدم وڌائڻ - ڍِڄ کان ٻاهر قدم کڻڻ - وِت کان ٻاهر هلڻ.
- حَدّ کان وَڌيڪ: ظرف. حَدّ کان زياده. بي شمار - بي انداز - بيحد.
- حَدّ نہ رَهَڻُ: انتها تي پهچي وڃڻ - دنگ تي وڃڻ - تڪميل تي وڃڻ.

● حَدّادُ ۽ حَدّادَ: ذ. [ع. حدِيدُ + لوهه] لوهه جو ڪم ڪندڙ - لوهَرُ - لوهار. جيل جو داروغو.

● حِدّتَ ۽ حِدّتون: ث. [ع. حَدّ = هڻ اوزار تکو ڪيو] تيزي - تکائي (گرمي جي). تلوار جي ڌارَ - زور - طاقت - قوّت.

● حَدَسُ ۽ حَدَسَ (ت): ذ. (حَسَدَ جي بگڙيل صورت). ساڙ - ڪينو - بُغض - حَسَدُ.

● حُدُودُ: ث. [ع] 'حَدّ' جو جمع - حَدُون.
- حُدُودِ اَرْبَعَ: ث. [ع. حُدُودُ = حدون يا پاسا + اَرْبَعُ = چار يعني چار پاسا] چارئي طرف - چار حدون - چار پاسا (اولهه - اوڀر - اُتر ۽ ڏکڻ).
- حُدُودِ اَرضي: ث. [ع. اَرضُ = زمين] زمين جي حد بندي.

● حَدِهُ زئي: اسم خاص. لاشاري بلوچن جو هڪ قبيلو، جو گهراماڻين جي شاخ آهي.

● حُدَيُ: ث. [ع. حَدا = هڻن تنوار ڪئي] (عربستان ۾) اٺ کي تکو هلائڻ لاءِ هڪ تنوار.
- حُدي خوان: ذ. صفت. تنوار ڪندڙ - جَتُ. اٺ کي تنواري هلائڻ وارو.

● حُدَيبِيہ: اسم خاص. هڪ جاءِ جو نالو جتي ٦٢٨ع ۾ حضرت محمّد صلي الله عليہ وسلم ۽ قريش جي وچ ۾ صلح نامو ٿيو هو.

● حَديثُ ۽ حَديثون: ث. [ع. حَدّثَ = هڻ ڳالهه ٻڌائي] اهين ڳالهه - نئين شيءِ - خبر - روايت - حڪايت - بيان - قِصّو - نصيحت. رسول مقبول جي قول ۽ فعل جي خبر. ذڪر.
- حَديث سمجهڻ: ڳالهه کي صحيح سمجهڻ. خواهه مخواهه ڪنهن جي ڳالهه تي يقين ڪرڻ.
- حَديث سڻائڻ: نئين ڳالهه ٻڌائڻ. هيڻانهيون سڻانهيون ڳالهيون ٻڌائڻ.
- حَديثون ڪَرَڻُ: ڄڻيون ڪرڻ - تعدّيون ڪرڻ - تنگ ڪري ڇڏڻ.

● حَديدُ: ذ. [ع. حَدِيدُ = لوهه] ڌاتوءَ جو هڪ قسم - لوهه - لوهه جو اوزار - لوهه جو ٽوپ. اسم خاص. قرآن شريف جي هڪ سورة - (صفت). تکو - تيز.

● حَديقو ۽ حَديقا (حَدائِقُ): ذ. [ع. حَدِيقَةُ = چوديواريءَ وارو باغ] باغ - چمن - باغ جنهن جي چوڌاري پٽ هجي. ڪچيءَ جي وڻن جو باغ.

● حديڪي: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● حذاقت: ع. ڏسو "حاذِقُ". مهارت - عقلمندي - ڏاهپ - سياڻپ.

● حَذَرُ ۽ حَذَرَ: ذ. [ع. حَذِرَ = هو خبردار رهيو] خبرداري - اک ڇيني - دورانديشي - ڏاهپ - انديشو - خوف - ڊپ - ڏَرُ - ڀَوُ - پرهيز - پاسو - بچاءُ - اِجتناب - اِحتياط - اِنڪار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- حَذَرُ ڪَرَڻُ: پرهيز ڪرڻ - نٽائڻ - انڪار ڪرڻ.
- حَذَرَتُون: ظرف. خيال سان - سمجهه سان.
● حَذَفَ: ذ. [ع. حَذَفَ = هُن ڪٽيو، هُن ڇانگيو] ڇانٽ - ڇَٽ - ڇانگ - ڪَهتائي - ڪَٽِيي.
- حذفُ ڪَرَڻُ: ڪَهت ڪرڻ - ڇانگ ڪرڻ - ڪيڍي ڇڏڻ. وڍڻ - جُدا ڪرڻ.
● حُرُّ ۽ اَحرارُ: ذ. صفت. [ع. حَرُّ = هو آزاد ٿيو] جو ڪنهن جو ٻانهو نه هجي. آزاد. (اسم خاص). پير پاڳاري جي مريدن جو لقب. هڪ ذات جو نالو. حضرت امام حسين جي مقابلي ۾ ميدان ڪربلا ۾، يزيد جي موڪليل لشڪر جو هڪ سپه سالارُ (جو بعد ۾ ڦري حضرت امام حُسين جي پاسي آيو):

"هُئي هدايت حُرَّ کي، آزل ۾ اصلا."
"حُرَّ هلي آيو، مانجهيي مَردانو."
(شاهه).

- حُرِّيَت ۽ حُرِّيَتُون: ث. غلامي نه هئڻ جي حالت - آزادي.
● حِرا: اسم خاص. [ع] مڪه شريف جي ويجهو هڪ ٽڪريءَ جو نالو (جنهن جي چُر ۾ حضرت نبي ڪريم جن عبادت لاءِ ويچي رهندا هئا). اها جاءِ جتي پهرين وحي نازل ٿي - غار حِرا.
● حَرارَتُ ۽ حَرارتون: ث. [ع. حرّ = هو گرم ٿيو] گرمي - تپَش - حِدّتَ - ڪاڙهو - ڪوساڻ - سوزش - تابَش - گرمائش - جوش - تاءُ. تپ - هلڪو بخار - بدن ۾ رت جي گرميءَ جو دؤرو. غُصّو - غضب - ڪِروڌ - ڪاوڙ.
- حرارت ٿي پوڻ: ٿورو تپ ٿي پوڻ. بخار اچي وڃڻ.
- حَرارَتِ دِيْنِ: مذهبي جوش - مذهبي غيرت.
- حرارتِ غَرِيزِي: بدن جي قدرتي طاقت.
● حِراسَتَ ۽ حِراستُون: ث. [ع. حَرَسَ = هن سنڀال ڪئي] سنڀال - حفاظت - نگراني - نگهباني - پهرو. قيد - قابو - بند - حوالات - نظربندي. دولاب - ٺڳي - دغا - فريب. انڪل بازي - حرفت - هوشياري.
- حِراسَت ۾ رَهَڻُ: حوالات ۾ رهڻ - نگهباني ۾ رهڻ - نظربند رهڻ.
● حَرامُ ۽ حَرامَ: ذ. [ع. حَرَمَ = هن منع ڪئي] منع ڪيل - رد ڪيل - ممنوع - منع ٿيل - بي قاعدي - ناجائز - ناروا - غيرمُباح - اڻ رهائيندو - شريعت جي خلاف. پليت - نجس - ناپاڪ. زنا - بدڪاري - بد پيشو - ڪَسَبُ. 'حَلالُ' جو ضِد. حرمت وارو - "مَسْجِدِ الْحَرامِ - مُحَرَّمُ الْحَرام وغيره." اصطلاح ۾: عظمت وارو - وڏائي وارو - حرمت وارو - پاڪ - پوتر - جنهن کي پليديءَ کان محفوظ رکيو وڃي. جنهن جو احترام ڪيو وڃي.
- حَرامُ ٿِيَڻُ: مُردارُ ٿيڻ - خراب ٿيڻ - جانور جو تڪبير سان ذبح ٿيڻ کان اڳ مري وڃڻ. ضايع ٿي وڃڻ.
- حَرامِپائي ۽ حَرامِپائيُون: ث. حرامزادائي - حرامزادگي. لچائي - خرابي.
- حَرامَ جو مالُ: ذ. صفت جو مال - ناجائز دولت. بدڪاريءَ جو ڪمايل مال. بچڙائي سان هٿ ڪيل مال.
- حَرامَ جِي هَڏِي پيٽَ ۾ پَوَڻُ: مفت جو مال کائڻ. ناجائز طريقي سان هٿ ڪيل مال کائڻ. رشوت ملڻ.
- حَرامُخورُ ۽ حَرامُخورَ: ذ. صفت. حرام کائُو - حرام کائيندڙ. مردار کائيندڙ. رشوت کائيندڙ. نمڪ حرام - مفت خور - ناجائز ڪمائي تي گذران ڪرڻ وارو.
- حَرامُخورِي ۽ حَرامُخورِيُون: حرام جي مال تي گذران. رشوت خوري. حرامپائيءَ جو ڪم. بي قاعدگي - نافرماني.
- حَرامِيڙائي ۽ حَرامِيڙائيُون: ث. لچائي - خرابي - بد معاشي - ننگي.
● حَرامِيڙو ۽ حَرامِيڙا: ذ. صفت. حَرامِي - بدمعاش - حرامزاده - لُچ. (ث). حَرامِيڙِي ۽ حَرامِيڙِيُون.
- حَرامزادائِي: ث. بد معاشي - لوفرپائي - لچائي - حرامزادگي - حرامپائي - بچڙائي - بي حيائي - نالائقي - بد فضيلتائي - نافرماني.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- حَرامزادِ ڪِيِ ۽ حَرامزادِ ڪِيئُون: ث. حرامزادائي- بي حيائي- ڪميڻپ- لچائي- شرارت- بد معاشي - بڇڙائي - نالائقي - نافرمالي.
- حَرامزاد و ۽ حَرامزادا: ذ. صفت. حرام جي نُطفي مان ڄاوَل- زنا مان پيدا ٿيل. حرامي- بي اڪاحو- وَلدُالزّنا. بد معاش - ڪميڻو- لچو- لوفر- فسادي. (ث). حَرامزادِ ي ۽ حَرامزادِ يُون.
- حَرامڪَارُ ۽ حَرامڪَارَ: ذ. حرام ڪندڙ- ناجائز ڪم ڪندڙ- زالي- زناخور- بدڪار.
- حَرامڪَار ي ۽ حَرامڪَار يُون: ث. زنا- بدڪاري- بڇڙائي- ڪارمَنُهائي.
- حَرامُ ڪَرَڻُ: پليت ڪرڻ. نَجِسُ ڪرڻ. بدمزي ڪرڻ. خراب ڪرڻ. زنا ڪرڻ. بدڪاري ڪرڻ.
- حَرامُ ڪَائِڻُ: ناجائز ڪمائي جو مال کائڻ. زنا جي ڪمائي کائڻ. رشوت وٺڻ.
- حَرام کائُو ۽ حَرام کائُو: ذ. صفت. حرام جو مال کائيندڙ. رُشوتيي- رشوت خور.
- حَرامَ ڪي هَٿ وِجهَڻُ: بڇڙا ڪم ڪرڻ.
- حرام موت مرڻ: خودڪُشي ڪرڻ. پنهنجي جان پاڻ وٺڻ.
- حَراميِ ۽ حَراميُ: ذ. صفت. زنا مان پيدا ٿيل ٻار. بي نيڪاحو. نڪاح کان اڳ ڄاول. وَلدُالزِّنا- حَيضَپي ٻار. بد معاش- لُچ- لُفنگ- شرير- شيطان- ٺگ- چور. الحرافي ڪندڙ- نافرمان- بيوقوف- حرام کائُو.
- ● حَرَبُ ۽ حَرَبُون: ث. [ع. حَرب = هن لَڻيو] لڙائي - جنگ - ڦرلُٽ - ڦرمار.
- حَرُبگاهَ ۽ حَرُبگاهَ: ذ. لڙائيءَ جو ميدان. ميدان جنگ. رَزُمگاهه.
- حَرُبَه: ذ. لڙائيءَ جي هڪ هٿيار جو نالو. اوزار- حملو- ڪاهه - هلانُ- ٿپو- جهٽ.
- ● حَرَجُ (حَرِجُ) ۽ حَرَجَ: ذ. [ع. حَرِجَ = جڳهه تنگ ٿي] تنگي- سوڙهه- نقصان- ٽوٽ- ضَرَرُ- ڇيهو- گهاٽو- ڪمي- گهٽتائي- وقت جو ضايع ڪرڻ- دير.
- حَرُجاڻو ۽ حَرُجاڻا: نقصان جو عوض.
- حَرَجُ وِجهَڻُ: ٽوٽ وجهڻ- ڇيهو وجهڻ.
- ● حِرُزُ: ث. [ع. حَرِزَ = هن سنڀال ورتي] پناهه- پناهه جي جاءِ- بچاءُ سنڀالَ- حفاظت. تعويذ- جنتر منتر.
- حِرِزِ جَانِ: پنهنجي سر جو بچاءُ.
- ● حِرِصُ ۽ حِرِصُ: ذ. [ع. حَرَصَ = هن لوڀ ڪيو] لالچ- طمع- لوڀ- چاهه- موهه- خواهش- اِڇا- رغبت- سَڌَ- شوق- تمنّا- آرزو- اميد- وڏائي- مغروري- هيڇ.
- حِرِصائِڻُ: مصدر. خواهش وڌائڻ- لالچائڻ- حرص ڏيارڻ- هيرڪائڻ.
- حِرِص ڪَرَڻُ: لالچ ڪرڻ- طمع ڪرڻ- هيڇ ڪرڻ.
- حِرِصِي ۽ حِرِصِيُ: ذ. صفت. لالچي- طمعي- لوڀي- ناڪائُون- حَرِيصُ- حارِصُ- هيڇي- ٻُڪيت- ٻُڪيو. ٿوري ڳالهه تي سَڌَ ڪندڙ- سڌڙيو.
- ● حَرَفُ ۽ حَرَفَ: [ع. حَرَفَ = هو ڦريو، هُن مَٽيو] لغوي معنيٰ طرف. پاسو- ڌار. ڪنارو- جبل جي چوٽي. ڪنهن ٻه ٻوليءَ جي "الف بي" جو هڪ اکر. آواز ظاهر ڪرڻ جو نشان. حَرفِ تهجّي. اکر جيئن: "ا ب ت وغيره." لفظ جو پَدُ- لفظ- جملو- ڪلمو- پِشڪو- سخن- قول- ڳالهه- ميار- مِهڻو- ڏوراپو، جيئن:

"مون ڏي ماروئڙن جا آهن حرف هزارين."

ڏوهه- ڀل- خطا- قصور- عتاب- الزام- حساب ڪتاب- پڇا ڳاڇا- پڇاڻو، جيئن:

"آنُ تانُ حرف هرو، موراڻين معاف ٿيو."
(شاهه).

عيب- نقص- گهٽتائي. گرامر ۾ هڪ ڳالهائڻ جو ڀاڱو.
- حَرُفُ اَچَڻُ: اکرن جي ڄاڻ پوڻ. پڙهڻ، خواري ٿيڻ. ڪِلا ٿيڻ. بدنامي ٿيڻ. الزام اچڻ. داغ لڳڻ. ميار لڳڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- حَرْفِ اِسْتِثْنَاء: ذ. علم نحو جو هڪ اصطلاح. اهي حرف جي جُدائي يا نياري ڳالهه جي معنيٰ ڏيکارين يا منهجائن ٿين ڳالهه پيدا ٿئي جهڙوڪ: سواءِ - ڌارَ - مگر - بغير - بجز - پر - ليڪن - خواه وغيره.
- حرف اِستفهام: ذ. اهو حرف يا لفظ جيڪو سوال يا پڇا ڪرڻ ۾ ڪم اچي. جهڙوڪ: ڇو- ڇا- ڪير- ڪهڙو- ڪهڙو وغيره.
- حَرْفِ اِشارَهُ: ذ. اهو ضمير جو لفظ جيڪو اشاري لاءِ ڪم اچي جهڙوڪ: هي- اِهي- هُو- آهي وغيره.
- حَرْفِ اِشتراڪُ: ذ. اهو ضمير جو لفظ جيڪو ٻئي ضمير سان گڏجي ڪم اچي جهڙوڪ: پاڻ- خود- پنهنجو وغيره. سان پاڻ- اسان پاڻ- هو پاڻ- منهنجو خود- پنهنجو خود وغيره.
- حَرْفِ اِضافَتَ: ذ. اهو حرف جيڪو ٻن اسمن يا ضميرن جي وچ ۾ ملڪيت يا ٻي ڪا نسبت ظاهر ڪري جهڙوڪ: جو- جا- سنڌ و وغيره. ملڪ جو بادشاهه. بادشاهه جو پٽ. پٽ جو لالو وغيره.
- حَرْفِ اَفسوس: ذ. حرف ندا جو اهو لفظ جيڪو افسوس يا ارمان ڏيکاري جهڙوڪ: هاءِ هاءِ- واءِ- واويلا- آهه وغيره.
- حَرْفُ بَہ حَرْفُ: اکر به اکر- اکري طرح- لفظ لفظ ڪري- هُو بهُو- سربستو- سمو رو- سچو- جُملي.
- حَرْفِ بَيانُ: ذ. علم نحو موجب اهي حرف جن سان ڪنهن جي ڪيل ڳالهه يا بيان جي معنيٰ نڪري. جيئن: هن چيو تہ "آءٌ وڃان ٿو." (تہ حرف بيان).
- حَرْفُ تاڪيِدُ: ذ. تنبيهه يا تاڪيد جي معنيٰ ڏيکاريندڙ حرف جيئن: خبردارُ! سنڀال! چيت! هان! هون! هرگز! متان!
- حَرْفُ تحسِينُ: علم نحو موجب اهي حرف جن سان ساراهه جي معني لڪري. جهڙوڪ: "شاباس، واهه واهه، مرحبا، جس". حرف تعريف.
- حَرْفِ تَشْبِيهہ: ذ. علم نحو موجب مشابهت يا هڪجهڙائي ڏيکاريندڙ لفظ جيئن: "وانگي- مثل- جان- جڻ تہ- گويا" وغيره.
- حَرْفِ تَمَنّا: ذ. علم نحو موجب 'سڌ يا تمنّا' جي معنيٰ ڏيکاريندڙ لفظ. جهڙوڪ: "مَرُ- ڀَلِ" وغيره.
- حَرْفِ تَميِزَ: ذ. علم نحو موجب. ڦدر ڏيکاريندڙ لفظ. جهڙوڪ: "مس مس- هر ويرو- هوريان- ڏاڍيان."
- حَرْفِ تَنْبِيهہ: ذ. ڏسو "حرف تاڪيد."
- حَرْفِ پَنْهِي کَيَڻُ: ڳاريون ڏيڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ.
- حَرْفِ جَرُّ: ذ. گرامر جي انهن لفظن سان هڪ لفظ. اهو لفظ جو اسم يا ضمير جي پٺيان اچي ۽ ان جو لاڳاپو ٻئي ڪنهن لفظ سان ڏيکاري. جيئن: "پيت تي ڪانءُ ويٺو آهي." هن جملي ۾ 'تي' حرف جر آهي.
- حرفُ جُملُو: ذ. گرامر موجب ڳالهائڻ جي انهن ڀاڱن مان هڪ ڀاڱو. اهو لفظ جو ٻن لفظن يا جملن کي پاڻ ۾ ڳنڍي. جيئن: ڪاغذ يا قلم، مَسُ ۽ قلم وغيره. "يا" ۽ "۽" حرف جملو آهي.
- حَرْفُ رکڻ: ميار رکڻ. ڏوهہ رکڻ. الزام مڙهڻ. سزا جي لائق ثابت ڪرڻ. شرمند و ڪرڻ.
- حَرْفُ زَنِيُ: ث. ڪنهن ڪني گهٽ وَڌ ڳالهائڻ. جُٽ- تنبيهه- تنقيد- اجايو ڳالهاءُ.
- حَرْفُ ساڪِنُ: ذ. گرامر موجب جَزْمُ وارو اکر.
- حَرْفُ سُڃاڻڻُ: اکر سڃاڻڻ. "الف- بي" ذهن نشين ڪرڻ.
- حَرْفِ شَرْطُ: ذ. علم نحو موجب شرط جي معنيٰ ڏيکاريندڙ لفظ. جهڙوڪ: "جي، جيڪڏهن، اگر، اگرچه، جيتوڻيڪ، جڏهن، مگر".
- حَرْفُ شَڪُ: ذ. علم نحو موجب، شڪ يا گمان ڏيکاريندڙ لفظ. جهڙوڪ: "متان، مبادا، شايد."
- حَرْفُ شَناسُ: ذ. صفت. اکر سڃاڻندڙ. ڪجهه پڙهيل. تورو گهڻو پڙهيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

= حَرْفُ صَحِيحُ: ذ. اهي حرف جيڪي حرف علت وانگر ٻي ڪنهن اکر مان ڪڍجي آواز پيدا نہ ڪن (ا، و، ي ڪان سواءِ سنڌي ٻوليءَ ۾ باقي اٺيتاليهہ اکر سڀ حرف صحيح آهن. جهڙوڪ: ب، ٻ، ڀ، ن، ڻ، هہ ۽ ي).

= حَرْفِ صَوْتُ: ذ. علم نحو موجب، اهي لفظ جي ڪنهن آواز مان نهيا هجن: ٺَڪ ٺَڪ، ڀُون ڀُون، ميائُو ميائُو، ٽيڪلو ٽيڪلو وغيره.

= حَرْفِ ظَرْفُ: ذ. علم نحو موجب، اهي لفظ جن مان جاءِ يا وقت جي معنيٰ لڪري، جيئن: "اڄ، ڪڏهن، ڪِٿي، هيتي-وغيره".

= حَرْفِ عَطَفُ: ذ. حرف جملو. علم نحو موجب، ميلاپ يا لاڳاپي جي معنيٰ ڏيکاريندڙ حرف. جهڙوڪ: "ٻ، ۽ ان، ھُر، بلڪ".

= حَرْفُ عِلَتَ: ذ. اهو حرف، جو ٻئي ڪنهن ٻہ حرف مان ڪڍجي آچار ٿاهي (حرف علت سنڌي ٻوليءَ ۾ ٽي آهن: ا، و ۽ ي).

= حَرْفُ گِيرُ: ذ. صفت. نُڪتہ چيني ڪرڻ وارو- نُڪتہ چِيڻُ. عيب ڪيڍڻ وارو.

= حَرْفُ گِيرِي ئ حَرْفُ گِيرِيُون: ث. نُڪتہ چيني- راءِ زني- عيب ڪيڍڻ.

= حَرْفِ مُبَهَمُ: ذ. علم نحو موجب، ڳُجهہ يا اِبْهام ڏيکارڻ وارا لفظ، جهڙوڪ: "ڪو، ڪا، ڪي وغيره".

= حَرْفُ مَنْفِيُ: ذ. گرامر موجب اهو لفظ، جنهن مان ناڪار جي معنيٰ نڪري، جهڙوڪ: "نہ، هرگز نہ، نہ نہ، ڪِينَ، نَڪو، نَڪا، نَڪي" وغيره.

= حَرْفُ نِدا: ذ. گرامر موجب اهو لفظ، جيڪو سَڏُ، سَڏَ، خوشي، عجب، ارمانُ وغيره ڏيکاري، جهڙوڪ: "او، شَل، واهَ، هاءِ" وغيره.

= حَرْفُ نِسبَتَ: ذ. علم نحو موجب، تعلق يا لاڳاپو ڏيکاريندڙ لفظ "آنہ، آنو، آڻو، اينہ، اينو، آڪ، وار، آن" جهڙوڪ: (شاهہ) شاهانہ = شاهاڻو، (سال) ساليانہ = ساليالو، (روز) روزينہ = روزينو وغيره.

= حَرْفُ هَرو: ذ. حرف حساب- ليکو چوکو- مَيارَ.

"آن تان حرف هَرو، مورائين معاف ٿيو"

(شاهہ).

= حَرْفِيُ ئ حَرْفِيُ: ذ. صفت. حرف جو- حرف وارو- لفظي- اکري. مياردار- ڏوهاري- گنهگار. شرمسار- پشيمان. ڀُليل- عيبدار.

● حِرْفَتَ ئ حِرْفَتُون: ث. [ع] ڪاريگري- ڌنڌو- پيشو- ڪسب- ڪم- هنر- دستڪاري. ڳُڻ- فَنُ. علم. چالاڪي- تجويز- اٽڪل- ڪيڏ- ڏاهپ- هوشياري- حرڪت- حڪمت- عقلمندي- چَتُرائي- عَيّاري- مَڪّاري- ٺَڳي- مَڪَرُ.

= حِرفَتُ بازُ ئ حِرفَتُ بازَ: ذ. صفت. چالاڪ- عَيّارُ- مَڪّارُ- ٺَڳُ- اٽڪلي- حرفتي- فتنہ باز.

= حِرفَتبازِي ئ حِرفَتبازِيُون: ث. سيائپ- اٽڪل بازي- چالاڪي. مڪاري- عياري- ٺَڳي.

= حِرفَتِي ئ حِرفَتِي: ذ. صفت. ڪيڏاري- اٽڪلي- ڪيڏيباز- سيائو. هُنر وارو- ڪاريگر- هوشيار- چالاڪ- مڪريلو- ٺڳ- شرير- لُچ.

● حَرْڪَتَ ئ حَرْڪَتُون: ث. [ع. حَرْڪَ = هو چُريو] چُرپُر- چال- رفتار- گردش- ڦيرو- لوڏو- ڏوڏو- جُنبش- ٽَڙَڪَ- تَحَرُّڪ- چور ڦور. ڪم- فِعلُ- عَمَلُ- ڪَرِتي. ڪنهن ڪي ڪاوڙائڻ لاءِ ڪيل چُرپُر- اڻ وڻندڙ ڳالهہ (ٻارن جي)- اجائي آٽ ويهہ (ٻارن جي)- مَستي- لُچائپ- ڪِيتَ- چُراند- ڪولس ڦِتائي- ڪينچل- چُرَ- شرارت- ڏِنگائي- خَلَلُ- مَسخري- چيڙچاڙ- ڦَتڪو- ڦَڙڪو- تَڙَپَ- بيقراري- اِضطراب. خراب ڪم- ڏوهہ. گناهہ- قصور- خطا- ننڍو ڏوهہ. پاپ- گناهہ- اپَراڌ- جُرم- رولو- مونجهارو. نقصان- زيان- ٽوٽ- حَرَجُ- ڇيهو- ضَرَرُ- رنڊڪ- روڪَ- رُڪاوٽ- اَڙَ- آڏَ. هلت چلت- آمد رفت- سفر- ڪُوچُ. علم نحو موجب، اکرن کي چورڻ يا آواز ڪرڻ ۾ ڪم ايندڙ نشاني "زبر-َ، زير-ِ ۽ پيش-ُ" وغيره. اِعرابُ- ماتِرا.

- حَرَڪَتْبازُ ۽ حَرَڪَتْبازَ: ذ. صفت. حرڪت ڪندڙ. حرڪتي - شرير - ڪِپچلو - زيان ڪار. حرفتي.
- حَرَڪَتْبازي ۽ حَرَڪَتْبازيُون: ث. حرڪت - چُر - ڪينچل - مَستي - ڪڌونس - شَرارت.
- حَرَڪَتَ ڏِيَڻُ: لوڏڻ - چورڻ - زيروُن زَبروُن ڏيڻ.
- حَرَڪَتَ ڪَرَڻُ: لوڏڻ - چورڻ - هلائڻ. چُر ڪرڻ - شرارت ڪرڻ. قُصور ڪرڻ - خطا ڪرڻ - ڏوهه ڪرڻ. حَرَجُ ڪرڻ - زيان ڪرڻ - نقصان ڪرڻ.
- حَرَڪَتَ ۾ بَرَڪت هُئڻ: ڪم ڪرڻ سان ئي فائدو ٿيڻ - محنت جو ڦل ضرور حاصل ٿيڻ.
- حَرَڪَتِي ۽ حَرَڪَتِي: ذ. صفت. حرڪت ڪندڙ - چُرپُر ڪندڙ - بي صبر. مَستي ڪندڙ - مَستي خور - چُر ڪندڙ - مسخرو - ٻئي کي ڪاوڙائيندڙ. لُچو - ڪينچلو - زيان خور - نقصان ڪار. چالاڪ - ٺڳ.
- ● حَرَمُ ۽ حَرَمَ: ذ. ع. [حَرَمَ = هُن منع ڪئي] ممنوع - بند ڪيل - روڪيل - پوتر - پاڪ - مُقدس. آها جاءِ جتي گناهن ڪرڻ جي منع آهي - ڪعبةالله شريف جي چوديواري - حاطو. ادب جي جاءِ. (ف) نڪاح ۾ آيل عورت - زال - گهرواري. اندرين جاءِ - خلوت گاهه - زنان خانو - زال لاءِ مخصوص ڪيل ڪوٺي.
- حَرَمُ خانو ۽ حَرَمُ خانا: ذ. زنان خانو - حَرَمْ سراءِ.
- حَرَمسراءِ ۽ حَرَمسرائُون: ث. بيگمات يا زالن جي رهڻ جي جاءِ - حَويلي - زنان خانو - ڏيرو - حَرَمُ.
- ● حِرمانُ: ذ. [ع] مايوسي - نااميدي - محرومي - بدقسمتي.
- ● حُرمَتَ ۽ حُرمَتُون: ث. [ع] احترام - آدَرُ - عزت - شانُ - مانُ - آبرو. وڏائي - عظمت - اقتدار - شَرَفُ - رُتبو - تعظيم - پاڪائي - برڪت - حَقُّ.

- حُرمَتُ ڪَرَڻُ: عزت ڪرڻ - تعظيم ڪرڻ.
- ● حَرمِيرو: ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم (جو دوا طور ڪم اچي) - حرمو - هرمَلُ.
- ● حَرمَلُ: ذ. هَرمَلُ. ڏسو "حَرمِيرو".
- ● حَرميلو ٻوٽي: ذ. ٻوٽيءَ جو هڪ قسم (پاڻيءَ جي پَٽ تي ٿئي ٿي، پَن بيد جي پَنن وارا - انهيءَ ۾ ڪير ٿئي ٿو، جو دوائن ۾ ڪم اچي ٿو).
- ● حَرَمَيْن: اسم خاص. [ع] حَرَمَ جو عدد تثنيه يعني مَڪه مُعظمه ۽ مدينه مُنوره جا ٻه حرم.
- ● حَرواڻي: اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو (جو رستمائين جي هڪ شاخ آهي).
- ● حُرُوفَ: ذ. [ع. حَرْفَ جو جمع] حَرْفَ - اکَرَ.
- حُرُوف تَهَجّي: ذ. 'الف - ب' جي اکرن جي صورت - هر ٻوليءَ جا ابتدائي مفرد اکر - الفا بيٽ.
- حُرُوفِ مُرَڪّبُ: ذ. اهي لفظ جيڪي ٻن يا وڌيڪ لفظن منجهان ٺهيل هجن.
- حُرُوفِ مُفرَدُ: ذ. حُرُوف تَهَجّي جي اکرن منجهان هرهڪ اکر "الف - بي" جو هرهڪ جدا جدا اکر.
- ● حَرياءَ: ث. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- ● حُرّيَتَ: ث. [ع. حُرّ = هو آزاد ٿيو] غلاميءَ کان پوءِ حاصل ڪيل آزادي - آزادي.
- ● حَرِيرُ: ذ. [ع] پَٽُ - ريشم - سلڪ. سٽيءَ مان ٺهيل هڪ خاص ڪپڙو. اهو ماڻهو جيڪو غصي ۽ غضب سان جهٽ پٽ گرم ٿي وڃي.
- حَرِيري ۽ حَرِيري: ذ. صفت. پَٽ جو - ريشمي - سلڪي - ريشم وارو - سِلڪَ وارو. ريشم وڪڻندڙ - پاٽولي. ابو محمد قاسم بن علي بصري، عربي جي هڪ وڏي اديب ۽ مصنف جو لقب. سندس مشهور تصنيف "مقامات حريري".
- ● حَرِيصُ ۽ حَرِيصَ: ذ. صفت. [ع. حَرَصَ = هن لوڀ ڪيو] لالچي حرص وارو - حيرصي - لوڀي - هيڃي - طمعي - اڀيٽي - کَهَڻَ ڪاڻو - پيٽوڙو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● حَرِيفُ ٤ حَرِيفَ: ذ. صفت. [ع] ماڻهي ڏاڍي وارو- هم پيشه. دشمن- بدخواه- رقيب. هوشيار- ڏاهو- سيالو- ڳاهو- چالاڪ- خبردار- ڄاڻو. مقابلو ڪندڙ- مخالف- مُقابل- حرفت وارو- اٽڪلي- چالاڪ- هُنرمند. جوارين جي اصطلاح ۾ ڄاڻو جُواري. بدمعاش- ٺڳ- مڪّار- لُچ.

● حَرِيمُ: ذ. [ع] منع ڪيل حد- گهر جي چار ديواري. ڪعبةالله جي ٻاهرين ديوار- گهر- مَڪانُ.

● حِزْبُ ٤ حِزْبَ: ذ. [ع. حَزَبَ = هن ورهايو] ماڻهن جو ميڙ- جٿو- گروهه- ڌُرِ- ٽولو- جماعت. هٿيار. وِرد يا وظيفي جو روزانو مقرر حصو- قرآن ڪريم جو سٺيون حصو.

- حِزْبُ الاحْرارِ: ذ. آزاد ماڻهن جي جماعت.

- حِزْبُ اللهِ: ذ. الله وارن جي جماعت- الله جي بندگي ڪرڻ وارو- فرمانبردار ٽولو.

- حِزْبُ مُخالِفُ: پارليامينٽ يا اسيمبليءَ ۾ حڪومت جي مخالف ڌُر.

● حِزْقِيلُ: اسم خاص. [ع] حِزْقِيئلُ. يهودين جي هڪ پيغمبر جو نالو (توريت جو هڪ ڪتاب انهيءَ جي نالي تي آهي).

● حِزْقِيئلُ: اسم خاص. [ع] ڏسو "حِزْقِيلُ".

● حَزْمُ ٤ حَزْمَ: ذ. [ع. حَزُمَ = هو پڪو پختو ٿيو] خبرداري- احتياط- تياري- آسادگي- عاقبت انديشي.

● حُزْنُ: ذ. [ع. حَزَنَ = هو ڏکويو] ڏُک- رَنجُ- صدمو- درد- غم- افسوس- ملال. ڪِٽي- ڪُوندر.

- حَزِينُ: ذ. صفت. دردمند- غمگين- ڏکويل- مَلُولُ- رَنجيده- رَنجايل.

● حِسُّ: ث. [ع. حَسَّ = هن محسوس ڪيو] حواس مان ڄاڻڻ جي طاقت- ڇُهڻ جي طاقت- سَهَڻ جي طاقت- ڄاڻڻ جي قُوَّت. ڪنهن اثر جي قبوليت جو جذبو- احساس. ڇُهڻ جو حَواس- اندري. (جمع حواسُّ). جذبو- جُنبش- حرڪت.

- حِسُّ باطِنِي: ث. دلي احساس- ضمير جو حِسُّ.

- حِسُّ ظاهِرِي: ث. ڏسڻ، ٻُڌڻ، سُنگهڻ- چکڻ ۽ ڇُهڻ جو هرهڪ ظاهري احساس.

- حِسُّ مُشْتَرَڪُ: ث. دماغن ۾ حواسن جي معلومات گڏ ڪرڻ جي طاقت. عقل- فهم- سمجهه- پَروڙ.

● حِسابُ ٤ حِسابَ: ذ. [ع. حَسَبَ = هن ڳڻيو- هن ليکو ڪيو] ليکو- ڳاڻيٽو- ڳڻپ- شمار- تخمينو- اندازو- جاچ- پڙتال. انگن جو علم- علم رياضي- حساب ڪتاب- انگي حساب (زباني حساب- سليٽي حساب). اگهه- قيمت- ارخ- بها- قاعدو- ڍنگ- طور- طرح- لمولو. جيئن: "هتي جو حساب الائي ڪهڙو آهي؟". ميزان- جوڙ- معاملو- فرق. ڦيرڦار. نقص- رلڊڪ. خرابي- حرڪت. ڀُلَ- چوڪ- غلطي. جيئن: "ليکي ۾ ڪجهه حساب ٿي پيو آهي". بِلو- ڏيتي ليتي. رقم- پئسا- ڏوڪڙ. جيئن: "پنهنجو حساب هرڪو وٺندو وڃي." جِنُّ ڀُوت جو اثر- لڳت جي بيماري- سحر- جادو. جيئن: "هن کي ڪجهه حساب ٿي پيو آهي".

- حِسابُ بيباقُ ڪَرِڻُ: حساب چُڪائڻ- ڏيتي ليتي صاف ڪرڻ- اڳيون پويون حساب صاف ڪرڻ- ڪجهه به باقي نه ڇڏڻ.

- حِسابُ پَچَڻُ: حساب جو جواب پُڄائڻ- حساب ڪرڻ.

- حِسابُ پُڄَڻُ: حساب پورو لاهه چوڻ.

- حِسابُ جَوَ جَوَ ڪَرَڻُ: ذري پُرزي جو حساب ڪرڻ

"بخشش سَوَ سَوَ حساب جَوَ جَوَ."

- حِسابُ جوڙڻُ: جوڙ لڳائڻ- ٽوٽل ڪرڻ- گڏ ڪرڻ.

- حِسابُ چَڪاسَ: لڪتل حساب جي جانچ جوچ- چَڪاسَ.

- حِسابِدانُ ٤ حِسابِدانَ: ذ. صفت. ليکي ۾ هوشيار- حسابن جو ڄاڻو- ماهر- قابل.

- حِسابُ ذِيڻُ: ليکو ڏيڻ - وَهنوار ڏيڻ - ليکو صاف ڪرڻ لاءِ ڏيڻ - رقم ڏيڻ - عوضو ڏيڻ. ڪم جي جوابداري سونپڻ - چارج حوالي ڪرڻ. جواب ڏيڻ. لوڙڻ - نتيجو پوڳڻ.
- حِسابُ رَکڻُ: ڏيتي ليتي رکڻ - ڪنهن جو وهنوار رکڻ. (حساب) داخل ڪرڻ. واسطو رکڻ.
- حِسابُ ڪِتابُ ۽ حِسابَ ڪِتابَ: ذ. ليکو چوکو - ڏيتي ليتي - ڏِنو وَرتو. وهنوار - ڪَندو - پيٽو. لاڳاپو - واسطو - ميلاپ. جيئن: "فلاڻي سان حساب ڪتاب رکيو اٿم".
- حِسابُ ڪَرَڻُ: ڳڻپ ڪرڻ - ليکو ڪرڻ - رقمن جو جوڙ ڪرڻ. وهنوار ڪرڻ - بي باق ڪرڻ.
- حِسابَ کان باهِر: بي شمار - بي حَدّ - بي انداز - ڳاڻيٽي کان ٻاهر.
- حِسابُ ڪڍڻُ: حساب ڏيڻ - ليکو ڪرڻ.
- حِسابُ لڳائِڻُ: اندازو لڳائڻ - حساب ڦهلائڻ - تخمينو ڪرڻ.
- حِسابَ ۾ اچڻُ: ڳڻپ ۾ اچڻ. جيئن: "رب جي روبرو هرڪو حساب ۾ ايندو".
- حِسابُ ۾ جَمَعُ ڪَرائِڻُ: کاتي ۾ رقم چڙهائڻ.
- حِسابَ ۾ نَہ هُئڻُ: ڪابہ حيثيت نہ رکڻ - ڪنهن بہ ڳاڻاٽي يا شمار ۾ نہ هئڻ.
- حِسابُ نَہ لِکڻُ: ٻيلو نہ لکڻ - ياد ڪيري نہ پوڻ.
- حِسابُ وَٺڻُ: ليکو وٺڻ - وهنوار وٺڻ - ڳڻپ ۾ ٿيل خطا يا گهٽتائيءَ جو حساب چڪائڻ - بدلو وٺڻ - انتقام وٺڻ.
- حِسابِي ۽ حِسابِي: ذ. صفت. حساب وارو - حساب ڳڻڻ جو ماهر - حساب جو - حساب ڄاڻندڙ - رياضي دان. ليکو ڄاڻندڙ - حساب ڪتاب سنڀاليندڙ - اڪائونٽنٽ - ليکاري - ڪاڙيري - منشي - ديوان. ڀُوت يا جِنّ جو ورتل ماڻهو. جوتشي - نَجُومي.
- حِسابِي حِسابُ: ظرف. ليکي سان - حساب سان - وهنوار سان. حساب ۾ ٿيل غلطي سڌارڻ ۾ ان جو عوضو پري ڏيڻ جو اقرار (واپاري اڪثر رقم جي پهچ وقت لکندا آهن تہ: "ڀُل چوڪ حسابي حساب" يعني جيڪڏهن ڪابہ ڀُل چوڪ ٿي هوندي تہ پري ڏيڻ ۾ ايندي).
- ● حَسّاسُ ۽ حَسّاسَ: ذ. صفت. [ع. حَسّ = هن محسوس ڪيو] محسوس ڪندڙ - جهٽ سان معلوم ڪندڙ - تورڙي ذري بہ محسوس ڪرڻ وارو - سالم حواسن وارو. هوشيارُ - داناءُ - يڪدم اثر وٺڻ وارو.
- حَسّاسِيَّتَ: ث. جلد محسوس ڪرڻ جي قُوّتَ.
- ● حُسامُ: ث. [ع. حَسَمَ = هن ڪپيو - هن محروم ڪيو] تيز خنجر - ترار - تلوار - شمشير - سرواهي.
- ● حَسّانُ ۽ حَسّانَ: ذ. [ع. حَسُنَ = هو موچارو ٿيو - هو سهڻو ٿيو] تمام سنو - بهتر. عقلمند. (اسم خاص). حضرت حَسّان بن ثابت انصاري حضور صلي الله عليه و سلم جن جي ڪچهريءَ جو شاعر ۽ سندن مدح خوان).
- ● حَسْبُ: ظرف. [ع] مُوجِب - مُوافِق - ڪافي - سارو - پٽاندڙ - مطابق. جي سبب - جي ڪري. ان موجب - تنهن ڪري - تنهن موجب.
- حَسْبِ اِتّفاق: ظرف. اتفاقاً - اوچتو - ناگهان - اتفاق سان - جنهن جو توقع يا امڪان نہ هجي.
- حَسْبِ اِرْشاد: ظرف. حڪم موجب - ارشاد پٽاندڙ - چوڻ سارو.
- حَسْبُ الاَمْرِ: ظرف: حڪم موجب - چوڻ موجب - حڪم سان.
- حَسْبُ الاِمْڪان: ظرف. جيترو ٿي سگهي.
- حَسْبُ الحُڪْمِ: ظرف. حڪم موجب - حڪم مطابق.
- حَسْبُ فَرْمائِشُ: فرمان موجب - فرمان مطابق.
- حَسْبُ المُراد: ظرف. مرضيءَ يا خواهش موجب.
- حَسْبِ توفِيقِ: ظرف. پنهنجي حيثيت آهرَ. پُڄندڙيءَ سارو. خدا جي هدايت موجب.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- حَسَبِ حَال: ظرف. حال سارو. وقت سارو. قاعدي موجب - حالت پٽاندر.
- حَسَبِ دَستُور: ظرف. دستور موجب - قاعدي موجب. اڳئين وانگر. هميشه وانگر - هلي چلي موجب.
- حَسَبِ ذَيل: ظرف. هيٺئين موجب - هيٺ لکيل موجب - هيٺئين احوال موجب - جيئن تہ - جهڙوڪ.
- حَسَبِ ضابِطہ: ظرف. قاعدي موجب. ضابطي موجب - قانون مطابق - دستور موجب - حسب دستور.
- حَسَبِ عَادَت: ظرف. عادت موجب - دستور موجب - عام رواج موجب.
- حَسَبِ قَاعِدَه: ظرف. قاعدي موجب - قانون مطابق - حسب دستور.
- حَسَبِ قَانُون: ظرف. قانون موجب - قاعدي موجب - حسب دستور.
- حَسَبِ مَعمُول: ظرف. حسب دستور - عام دستور موجب - عام طرح - معمول موجب.
- حَسَبِ مِقدار: ظرف. حيثيت موجب - حيثيت آهر - پڄت سارو - طاقت آهر - وس آهر.
- حَسَبِ مَنشا: ظرف. خواهش ۽ ارادي موجب - تمنّا موجب - حسب مراد - دل جي گهُر مطابق.
- حَسَبُ ۽ حَسَب: ذ. [ع. حَسَب = هو شريف زاد و ٿيو] شجرو - ڪُٽُنب - شمار - انداز. خاندان جو سلسلو - خانداني شجرو - اصل نسل - نَسب - پيڙهي. نُک - ذات - پاڙو - قبيلو - طريقو - عزّت - مان شان - لياقت - درجو.
- حَسَبُ نَسَب: ذ. خانداني سلسلو - بُڻُ بنياد - ذات پات - اصل نسل - شجرو - ڪڙم - قبيلو - نُک. ڏاڏاڻڪو ۽ ناناڻڪو (بنياد).
● حَسَدُ ۽ حَسَد: ذ. [ع. حَسَدَ = هن ساڙ ڪيو] بدخواهي - مَتَ گهرائي - وروڌ - وير - دشمني - عداوت - پيائيي. ساڙُ - ڇچُ - ڪامَ - زَنگُ - جَلُ.

- حَسَدُ رَکَڻُ: دشمني رکڻ - سڙڻ - ڇچڻ - جلڻ - نہ سهڻ.
● حَسرَتَ ۽ حَسرَتُون: ث. [ع. حَسِرَ = هن ڏند و ساهہ کنيو] کنهن شيءِ نہ ملڻ جو افسوس - پشيماني - پڇتاءُ - ندامت - شرمندگي - ارمان - غم. اميد - آرزو - تمنّا - شوق - سڌَ - چاهہ - هَوَسُ - آتساهہ.
- حَسرَتُ آلُودُ: ذ. صفت. غم وارو - غمگين - ارمان ڀريو - وڏي افسوس وارو.
- حَسرَتُ انگيز: ذ. صفت. حسرت آثار يندڙ - ارمان پيدا ڪندڙ.
- حَسرَتُ باقِي رَهڻ: ار مان رهجي وڃڻ - دل ۾ رهجي وڃڻ.
- حَسرَتُ پَريو: ارمان وارو - شوق سان ڀريل.
- حَسرَتُ پَريُون نِگاهُون: ڏک ۽ ارمان سان ڀريل نگاهون.
- حَسرتُ جُون هَنجُون هَارَڻُ: رنج ۽ غم جو اظهار ڪرڻ. پنهنجي قسمت کي روئڻ - ناڪاميابيءَ جي شڪايت ڪرڻ.
- حَسرتُ پُوري ڪرڻ: دل جو ارمان ڪيڻ - خواهش يا آرزو پوري ڪرڻ.
حَسرتُ زده: ذ. صفت. غم جو ماريل - ڏک ڀريل.
● حَسَنُ: ذ. صفت. [ع. حَسُنَ = موچارو ٿيو] سٺو - چڱو - ڀلو - عمدو - سهڻو - خوبصورت. (اسم خاص). حضرت عَلِي جن جي فرزند ارجمند جو نالو، جن جي وفات زهر ملڻ سبب ٢٨ صفر ٤٧ هجريءَ ۾ ٤٧ ورهين جي ڄمار ۾ ٿي.
- حَسَنِي: ذ. صفت. حضرت امام حسن جن جو اولاد.
● حُسنُ ۽ حُسنَ: ذ. [ع. حَسُنَ = هو موچارو ٿيو] چڱائي - ڀلائي - سٺائي - خوبي - عمدگي. خوبصورتي - سهڻائي - سلوڻائي - جمال - سوڀيا - سونهن - جوڀَنُ - روپ - سنهرتا - دلربائي. نزاڪت - زينت - رونق - رنگ - سينگار.
- حُسنُ آرا: سونهن وڌائڻ واري - حسن جو شان وڌائڻ واري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- حُسْنِ آخْلاقُ: لڇڻ جي خوبي - سٺا لڇڻ.
- حُسْنَاڪُ: ذ. صفت. حُسْنَ وارو - سهڻو - سلُوڪ - سُنْدَ ر.

"عبداللطيف چئي پرين اسان جو هميشه آ حسناڪ" (شاهه).

- حُسْنِ اِنْتِظامُ: بندوبست جي خوبي - سهڻو بندوبست.
- حُسْنِ بَيانُ: خوش بياني - وڻندڙ ۽ اثر واري تقرير.
- حُسْنِ تَدْبِير: ث. سهڻي اٽڪل - سٺي تدبير - سهڻي رٿ يا تجويز - سهڻي صلاح - عمده مشورو.
- حُسْنُ پَرَسْت: ذ. صفت. عاشق مزاج - حُسن کي پسند ڪندڙ.
- حُسْنِ خُلْق: نيڪ مزاج - سُٺي طبعيت - نيڪ طبعيت.
- حُسْنِ سُلُوڪُ: سهڻي رَوِش - سُٺو برتاءُ.
- حُسن راهِ: ث. نيڪ خيالي - چڱي راهه - سٺي راهه.
- حُسْنِ صَبِيحُ: ذ. اڇو رنگ - لهايت دلڪش يا اعليٰ حُسن - گوراڻي - گوراڻ.
- حُسْنِ طَلَبْ: ث. تمام سهڻي لموڻي سان ڪنهن شيءِ لاءِ ڪيل گهُر يا طَلَبَ - گهُرڻ جو سهڻو طريقو.
- حُسْنِ ظَنّ: ذ. سهڻو گمان - نيڪ خيال - ڪنهن لاءِ چڱو خيال رکڻ.
- حُسْنِ مَلِيحُ: ذ. سانورو يا هلڪو رنگو حُسن.
- حُسْنِ يُوسُفُ: ذ. حد درجي جي سونهن - تمام وڏو حُسن.

● حَسْناڻي: اسم خاص. تعلقي جوهي ۾ هڪ ديهه جو نالو. چانڊين بلوچن جو هڪ قبيلو.
● حَسَنْجو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر نوابشاهه ۽ حيدرآباد ضلعن ۾).
● حَسَنْعَلِي: اسم خاص. تعلقي سنجهوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● حَسَنِي: اسم خاص. ڪيترن بلوچن جو هڪ قبيلو.

● حُسْنِي: سهڻي ۾ سهڻي عورت - بيحد سهڻي عورت. (ٽالپي طور پڻ ڪم اچي).
● حَسَنْ واهَڻُ: اسم خاص. تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● حَسَنْ وَڳڻ: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● حَسِيبُ ۽ حَسِيبَ: ذ. صفت. [ع. حَسَبَ - هن ڳڻيو] حساب وٺندڙ - چڱي حسب نسب وارو - بزرگ. خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.
● حَسِيْنُ ۽ حَسِيْنَ: ذ. صفت. ذ سو "حُسْنُ". سهڻو - حسن وارو - سولڻو وارو - سوپياوان - خوبصورت - خوبرو - سُنهه ر - ملُوڪ - جميل - شڪيل - سنو - وڻندڙ - سينگار يل.
- حَسِيْنُ و جَمِيْلُ: ذ. صفت. تمام سهڻو - لهايت خوبصورت.
- حَسِيْنَه: ث. صفت. خوبصورت عورت - حسن واري عورت - سهڻي - سوپيا واري.
● حُسَيْنُ: ذ. حضرت علي ڪرم الله وجهه جن جو ٻيو فرزند جنهن ١٠ محرم الحرام سنه ٦١ هجريءَ ۾ شهادت پاتي.
- حُسَيني ۽ حُسَيْنِي: ذ. صفت. حضرت امام حُسين جو - حضرت امام حُسين جو پيروڪار - حضرت امام حُسين جو اولاد.
● حُسَين پور: اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● حُسَيْنِي: اسم خاص. [ع] فارسي راڳڻ جي ٻارهن نغمن يا سُرن مان ٻئي نمبر سُرَ جو نالو - سج اُڀرڻ کان پهر سج تائين سرائبي. شاهه جي رسالي ۾ سسئي جي سُرن مان هڪ سُر جو نالو. هڪ راڳڻيءَ جو نالو. فقيرن جو هڪ قسم - ڪاٽ پالڻ. هڪ ذات جو نالو.
- حُسَيني راڳ ڪرڻ: ساڳي ڳالهه وري وري ڪرڻ.
● حَشَاشُ بَشَاشُ: صفت. نهايت خوش - ڪِلڪِ - ڪڏڪو - مسرور - حد کان وڌيڪ خوش.

● حَشَامُ ج حَشَامَ: ذ. [ع. حَشَمَ = هن شرمايو – هن دٻايو] انبوهہ – ميڙ – ميڙاڪو – پِيهَہَ (ماڻهن جي). لشڪر – خلق. غلغلو – گهمسان – شور – غوغاء – هُل – بکيڙو – ورلاپ – آهون دانهون – آهہ و زاري. (صفت). تمام گهڻا – بي انداز – ڍِڳَ.

● حَشَرُ ج حَشَرَ: ذ. [ع. حَشَرَ = هُن ڪٺو ڪيو] گڏ ٿيڻ جي حالت – گڏجاڻي – وري جيئرو ٿي اُٿڻ جي حالت (قيامت ۾). مسلمانن جي عقيدي موجب پروردگار دوعالم هن دنيا کي صور اسرافيل جي آواز سان تباهہ ڪري هرهڪ ساهہ واري کي جيئرو ڪري، ان کان منڌس عملن جو حساب وٺندو. هن سڄي عمل کي حَشَر جو نالو ڏنو ويو آهي. قيامت – قيامت جو ڏينهن – مَحشَر – روزِ محشر. هُل – گوڙ گهمسان. پِٽَ – پِٽڪو – ماتم – واويلا – روج – راڙو. مُحَرَّم جي ڏهين تاريخ. حضرت امام حُسين جي شهادت جو ڏينهن.

– حَشَرُ بَرپا ڪَرَڻُ: گوڙ گهمسان ڪرڻ. مصيبت کڙي ڪرڻ – فساد مچائڻ.

– حَشَرُ مَچائِڻُ: زور سان روئڻ – روج راڙو ڪرڻ – هُل هنگامو ڪرڻ – دانهون ڪرڻ – واويلا مچائڻ – ماتم ڪرڻ – گوڙ گهمسان ڪرڻ.

– حَشْرِي ج حَشْرِيُون: ث. واويلا – ماتم – حشر – بدنامي – رُسوائي.

– حَشْرِي لائِي ڇڏِڻُ: ڏاڍو تنگ ڪرڻ – بدنام ڪرڻ – رُسوا ڪرڻ.

● حَشَرَاتُ: ذ. [ع. حَشَرَةٌ = جيتُ] حَشَرَةٌ جو جمع. سُرندڙ جيت – سرٽا جهڙوڪ: "ڪيئان، نانگ، بلائُون، ماڪوڙيُون، ڏيڏُڻ وغيره." (برسات ۾ پيدا ٿيندڙ ۽ زمين ۾ ٽُنگ ڪري رهندڙ جيتُ).

– حَشْرَاتُ الارضُ: ذ. زمين جا جيت جهڙوڪ: "ماڪوڙا، نانگ، بلائُون، پَتُون، گوهون، نوريئڙا ۽ ڪُوئا وغيره."

● حَشَمُ: ذ. [ع. حَشَمَ = هن دٻدٻو رکيو] نوڪر چاڪر – خدمتگار – همراهہ – عَملو – اٽالو – سُواري. مُرڪبات ۾ "جاهہ" سان گڏ استعمال ٿئي، جيئن: "جاهہ و حَشَم".

● حَشْمَتَ ج حَشْمَتُون: ث. [ع] دٻدٻو – رُعب تابُ – نوڪرچاڪر ۽ خدمتگارن جو اٽالو. نوڪرچاڪر – عَملو – اٽالو – فوج – لشڪر. اسباب – سازوسامان. وڏائي – عظمت – بزرگي – مرتبو – شان – اقبال. آب – مانُ – شوڪت – ٺُومان – تيجُ – تَتُ – پَيڪو – ڏَيا – ادَنبرُ – ڏام ڏوم. مُڙسي – هِمّت – بهادري – مَڻيا.

– حَشْمَتَ وارو ج حَشْمَتَ وارا: ذ. صفت. دٻدٻي وارو – رعب وارو – طاقتمند – عزت وارو.

– حَشْمَتَ وارو هُئَڻُ: همّت وارو هئڻ.

– حَشْمَتَ ويهارَڻُ: رُعب وِيهارڻ – ڇمَت ڪرڻ – دهشت يا ڏکو ويهارڻ – دٻدٻو رکڻ.

– حَشْمَتِي ج حَشْمَتِي: ذ. صفت. دٻدٻي وارو – زور وارو – ڇمت وارو – رعب تاب وارو.

● حَشو ج حَشا: ذ. [ع. حَشا = هن ڀريو] وِهاڻي جو ڀرڻ. ڀرڻ جي شيءِ – ڀرتي. ڀرتي وارو ڪَلام – زائد شعر يا ڪلام. بيهودو ڪلام.

● حَشِيشُ: ث. [ع] لشيدار ٻوٽي جو هڪ قسم – ڀنگ – سائي ٻوٽي.

● حِصارُ ج حِصارُون: ث. [ع. حَصَرَ = هُن گهيرو ڪيو] حاطو – چوديواري – جنگلو – لوڙهو. شهر پناهہ – ڪوٽ – قِلعو.

● حِصو ج حِصا (حِصَصُ): ذ. [ع. حِصَہٌ: حصّ > حِصّۃ = ڪَٽَڻُ، وِرهاست ڪرڻ] ڀتي – ڀاڱو – ٻِخُرو – ٽُڪرو. وَنڊ – وِرِچ – ورهاست – وِنڊي – ڦانڊ ٿي – تقسيم – ورهاڱو.

– حِصا ڪَرَڻُ: ڀاڱا ڪرڻ – ٽُڪرا ڪرڻ – وِرهائڻ.

– حِصائِتو ج حِصائِتا: صفت. ظرف. حصي وارو – حصي سان – ڀتيان ڀتي – ڀاڱي سان – وِرِچ موجب – ورچائتو – ڀاڱائتو – حِصن ۾ – ڀاڱن ۾.

– حِصّي ڀائِي ج حِصّي ڀائِي: ذ. ڀتيارُ – ڀتيدارُ – ڀائيوارُ – حِصيدارُ – وِرِچدارُ – وَنڊ يارُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- حِصّيدّارُ ۽ حِصيدّار: ذ. [حِصّ + دار (داشتن جو امر)] حِصيءَ ڀائي - حصو رکندڙ - ڀائيوار.
- حِصّيداري: ث. ڀائيواري - ڀتياري - شراڪت.
- حِصّي رَسِي: ث. هڪجهڙي حِصّي سان - حِصّي رسَد - حِصّي سارو. انگي حسابن جي طريقن منجهان هڪ طريقو.
- حِصّي رَسَدُ: حِصّي سان - ڀتيءَ سارو - ڀاڱي ۾ - ٽڪرن ۾. ڀتين رستي (ڀهچ). برابر سان - هڪجهڙي حِصّي سان - حِصّي موجب - ڀاڱي رُوءِ.
- حِصّيرو ۽ حِصّيرا: ذ. صفت. حِصّي وارو - حصو وٺندڙ - حصّيدار - ڀاڱيوارُ - ڀائيوارُ - ڀاڱي ڀائي. ظرف. حِصّي رسد - حصن ۾ - ڀاڱن ۾ - ڀاڱي سان - نسبت سان.
- حَصُولُ: ذ. [ع. حَصَلَ = حاصل ٿيو] حاصل ٿيل - پيدائش - آمدني - آيت - حاصلات. فائدو - نفعو.
- حُصُولُ ٿيَڻُ: حاصل ٿيڻ - نصيب ٿيڻ.
- حَضَرُ ۽ حَضَرَ: ذ. [ع. حَضَرَ = هو حاضر ٿيو] حاضر رهڻ جي حالت - روبرائي - موجودگي - وطن جي رهائش - هڪ جڳهه جو قيام (ضدّ = سفر).
- حَضْرَتُ ۽ حَضْرَتَ: ذ. صفت. [ع. حَضَرَ = هو حاضر ٿيو] حاضر - موجود - روبرو. بزرگن ۽ بادشاهن لاءِ تعظيم جو لقب - جهڙوڪ: "حضور، قبله، سڳورو، مانوارو، حضور اعليٰ، جناب اعليٰ، عزت مآب وغيره."
- حَضَرَمُوتُ: اسم خاص. [ع] عربستان ۾ عمان ۽ يمن جي وچ واري هڪ صوبي جو نالو.
- حُضُورُ: ذ. [ع. حَضَرَ = هو حاضر ٿيو] جنهن جي اڳيان حاضر ٿجي. حاضر ٿيل - موجود - حاضر - روبرو - سامهون. ڪنهن بزرگ يا حاڪم جي تعظيم لاءِ ڪم ايندڙ لفظ - جهڙوڪ: "حضرت، قبله، مخدوم، سائين، سڳورو، ڏڻي، آقا، سردار، مهاراج، اَن داتا". حاضري - موجودگي - روبرائي. دربار - ڪچهري - مجلس. جيئن:

"سائين جن جي حضور ۾ اچي پهتو آهيان".
هستي - حشمت. آري ڄام جي دربار

"تون وڃين هوت حضور،
منهنجو جيئڻ جيلاهين ٿئي."

(شاهه).

- حُضورَ ۾: ظرف. موجودگيءَ ۾ - حاضريءَ ۾ - خدمت ۾ - درگاهه يا دربار ۾.
- حُضُورِ اَعْليٰ: جناب عالي - جناب اعليٰ - حضور والا.
- حُضُورِ والا: جناب عالي - حضور اعليٰ.
- حُضُوري: ث. قُرب - نزديڪي - ويجهڙائي - حاضري. صفت. حضور جو - حضور ۾ پهتل - واصل بالله. بادشاهي دربار يا ڪچهري.
- حَطَبُ: ث. [ع] ڪاٺي - لڪڙي. لٺ - لڪڻ. ٻاهه ٻرڻي ٻَلُ.
- حَطِيمُ: ث. [ع] ڪعبة الله جي ٻاهران اولهه طرف کان ڏنل هڪ پٽ - ڪعبه سان لڳ رهيل جاءِ جو ٽڪرو.
- حَظّ ۽ حَظّ: ذ. [ع. حَظّ = هو بختاور هو] سُٺي قسمت - نصيب - ڀاڳ - بخت. خوشي - آنند - سرهائي - لطف - ذائقو - لذّت - مزو - سوادُ.
- حَظّ نَفْسَاني: ذ. حيواني خوشي - نفساني لذّت.
- حظّ نه هُجَڻُ: مزو نه هجڻ - سواد نه هجڻ.
- حفاظت: ث. [ع. حَفِظَ = هن رکيو، هن بچايو، هن ياد ڪيو] يادگيري - حافظو - ذهن - سارَ - ياد - بچاءُ - سلامتي - پناهه - آڏ - آجهو - اولو - رکيا - خبرداري - نگراني - سماءُ - جاچ - سنڀال - نگهباني - چوڪسي.
- حِفَاظَتَ ڪَرَڻُ: سنڀال ڪرڻ - بچاءُ ڪرڻ.
- حِفْظُ: ظرف. [ع] ياد - برزبان - ازبر - ڪنٺُ - حفاظت - پناهه - رکيا.
- حِفْظِ اَمَنُ: ذ. امن جي حفاظت يا سنڀال.
- حِفْظِ صِحَتُ: ذ. تندرستيءَ جو بچاءُ - صفائيءَ جو بندوبست.
- حِفْظ ڪَرَڻُ: ياد ڪرڻ (قرآن شريف).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- حِفۡظِ ماتَقَدَّمَ: ذ. ڪنهن انديشي جو اڳواٽ ڪيل بچاءُ.

- حِفۡظِ مَراتِبُ: ذ. مرتبي جو لحاظ - درجي مارو عزّت (جهڙي حيثيت تهڙو برتاءُ).

● حَفِيۡظُ ۽ حَفِيۡظَ: ذ. صفت. [ع. حَفظَ کان بچايو] سنڀاليندڙ - نگهبان - محافظ. خدا جو هڪ صفاتي نالو.

● حَقّ ۽ حَقَّ: ذ. [ع. حَقّ = ثابت ٿيو] سَچُ - راستي - صدق - سچائي. صفت. صحيح - برابر - پورو - سچو. درست - ٺيڪ - بجا - ثابت - قائم - (ضد = باطل). لازم - لائق - واجب - حلال - جائز - مباح - روا. خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو. صوفين جي اصطلاح ۾ حقيقي وجود - خدا تعاليٰ. انصاف - عدل - نياءُ - فرض - ڊيوٽي - ذمي واري. عوضو - بدلو - اُجرت - مزوري. حصو - ڀاڱو - ونڊ - انعام. زال جو مڙس - ڪانڌُ - ورُ. ظرف. واسطي - لاءِ - بابت. جيئن: "الائي ڪنهن جي حق ۾ فيصلو ٿئي!"

- حَقّا: ظرف. ٺيڪ آهي - حق آهي - حَقّانُ - حق وٽان - خدا جي طرف - تحقيق
"حَقان حق ٿيئوس، هئي طالب حَقّ جي".
(شاهه).

- حَقّاً: ظرف. تحقيق - سچ پچ - يقيناً - سچ پچو ته - قَسمِيَہ (قسم سان).

- حَقُ ادا ڪَرَڻُ: فرض ادا ڪرڻ - نوڪري يا خدمت جو ڪم پورو ڪرڻ - سڀڪنهن کي پنهنجو سچو حصو ڏيڻ - حق ڏيڻ - فرض پورو ڪرڻ.

- حَقُ اللهُ: (هڪ ڪلمو) الله سچو - الله برحق.

- حَقُّ الۡيَقِيۡنِ: ذ. سچو يقين - آها پڪي ڄاڻ، جا اکين ڏٺي مشاهدي کي (ڏسڻ)، پُرجهڻ ۽ پروڙڻ سان حاصل ٿئي.

- حَقّانُو ۽ حَقّانَا: ذ. حق جي ڳالهه.

- حَقّانِيُ ۽ حَقّانِي: صفت. حق جو - حق وارو - حقيقي. صحيح - برابر - بلڪل پوري - درست - واجبي. سچي پچي - تحقيق.

- حَقّانِيَّت: ث. سچائي - صداقت - حقيقت.

- حَقّائُو ۽ حَقّائَا: ذ. حق وارو - حق جو - حقي - حقيقي. مڙس - ڀتار
"حَقائو هُت ٿيو، آءٌ هِت ٻَنديائي"
(شاهه).

- حَقّائِتو ۽ حَقّائِتا: ذ. صفت. حق وارو - حق جو - حَقّي - صحيح - پورو. قانون جو - قانون وارو - باقاعدي - انصاف موجب.

- حَقّ بَجانِبُ: ظرف. حق يا سچ جي پاسي هجڻ جي حالت.

- حَقُ بَخۡشائِڻُ: هڪ بد رسم موجب ڇوڪريءَ کي سڄي عمر ڪنواري رهڻ لاءِ قرآن شريف سان لائُون ڪارائڻ - شادي نه ڪرائڻ. سَتِي جَتِي ڪري ويهارڻ.

- حَقُ بَخۡشَڻُ: ڇوڪريءَ جو نه پرڻجڻ - ڪنواري رهي وقت گذارڻ - ڇڙهي رهڻ. برهمچاري ٿي رهڻ.

- حَقُ بَخۡشِي وِيهَڻُ: بنا شادي عمر گذارڻ - نڪاح نه ڪرڻ.

- حَقُ بِيۡنُ ۽ حَقُ بِيۡنَ: ذ. صفت. انصاف ڪندڙ.

- حَقُ بي ناحَقُ: ظرف. بي انصافي سان - ڪُنياءُ سان. سواءِ ڪنهن ڏوهه جي - ناجائز طرح - بي سبب - هرو ڀرو - حَقُون بي ناحَقُون.

- حَقُ ٻوڙَڻُ: حق غصب ڪري وڃڻ - بي انصافي ڪرڻ.

- حَقُ ڀَڃَڻُ: مڙس سان بي وفائي ڪرڻ - مڙس جو چيو نه وڃڻ.

- حَقُ تاليۡفَ: ذ. ڪنهن ڪتاب جي گڏ ڪرڻ جو حق.

- حَقُ تَصۡنِيۡفَ: ذ. مُصَنِّفَ جو حق - ڪتاب لکڻ جو حق.

- حَقّ تَعالٰي: تمام وڏو - خدا - خدا تعاليٰ - الله تعاليٰ.

- حَقّ تَلۡفِي ۽ حَقّ تَلۡفِيُون: ث. حق مارڻ جي حالت - بي انصافي - حق ڦري وڃڻ جي حالت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- حَقَ تي: ظرف. سچ تي.
- حق پَرَسْتُ ۽ حَقَ پَرَسْتَ: ذ. صفت. خدا کي پوڄيندڙ. خدا جو مڃيندڙ. خداپرست. سچ کي پسند ڪندڙ. سچائيءَ سان هلندڙ. انصاف وارو. عادل.
- حَقُ پَرَسْتِيُ: ث. حق جي مڃتا. خدا جي حڪمن جي پيروي. شريعت موجب هلڻ. سچائيءَ تي هلڻ جي حالت. انصاف - عدل.
- حَقُ پَسَنْدُ ۽ حَقُ پَسَنْدَ: ذ. صفت. انصاف پسند - سچ جو ڳولائو - سچارُ.
- حَقُ حَقُ ڪَرَڻُ: خدا جو نالو وٺڻ. انصاف ڪرڻ. عدل ڪرڻ.
- حَقُ حُقُوقَ: ذ. سڀ اختياريون - واسطا - لاڳاپا - ناتا. صحيح حقُ - حڪم احڪام - سڀ فرض.
- حَقْدارُ ۽ حَقْدارَ: ذ. صفت. حق وارو - حق رکندڙ - حقي - سچو مالڪ - اصل مالڪ - ڌڻي - مالڪ - قبضيدارُ - واسطيدار - لاڳاپيدار.
- حقداري ۽ حقداريون: ث. واسطيداري - حقُ - ذاتي حصّو.
- حَقُ رَسِيُ ۽ حَقُ رَسِيُون: ث. انصاف - عدل يا نياءُ - ڀلئہ پوڻ جي حالت.
- حَقُ شَرَعُ پاڙڻُ: مڙس جو پنهنجي نڪاح ٻڌي زال سان همبستر ٿيڻ.
- حَقُ شُفْعَہُ: پنهنجي گهر يا زمين جي پرواري گهر يا زمين جي خريد ڪرڻ جو سڀ کان وڏو حقُ. پاڙي واري جو حقُ. پَرِ واري جو حقُ.
- حَقُ شِناسُ ۽ حقُ شناسَ: ذ. صفت. خدا کي سڃاڻندڙ - حق سُڃاڻندڙ - حق صحيح طرح ڪم آڻيندڙ - حق جو ڄاڻندڙ - حق بجا آڻيندڙ - عادل - مُنْصِفُ - انصاف وارو. قدردان - شڪرگذار - احسانمند.
- حَقُ شِناسِيُ: ث. سچ جي سُڃاڻپ - قورو مڃڻ - احسانمندي - شڪرگذاري - قدرداني.
- حَقُ فِراموشُ: ذ. صفت. ٻئي جو حق وساريندڙ - ناشناس - احسان فراموش - تورو نہ مڃيندڙ.

- حقُ فِراموشِيُ ۽ حَقُ فِراموشِيُون: ث. ٻئي جو حقُ وسارڻ جي حالت.
- حَقُ فِروشِيُ ۽ حَقُ فِروشِيُون: ث. بي ايماني - عدل ۽ انصاف کي رشوت وٺي وڪرو ڪرڻ - بي ديانتي.
- حقُ ڪَرَڻُ: شادي ڪرڻ - انصاف ڪرڻ. عدل ڪرڻ - انصاف ڪرڻ.
- حَقُ گُذارُ ۽ حَقُ گُذارَ: ذ. صفت. انصاف ڪندڙ.
- حَقُ گو ۽ حَقُ گو: صفت. سچ چوندڙ - سچارُ.
- حَقُ گوئِيُ ۽ حَقَ گوئِيُون: ث. سچ چوڻ جي حالت - سچ چئي ڏيڻ - سچائي - انصاف جو فيصلو. سچي شاهدي.
- حَقُ ۾: ظرف. جي باري ۾ - بابت - متعلّق - جي طرف - واسطي - لاءِ - حمايت ۾ - فائدي ۾.
- حَقُ ۾ رَهَڻُ: بيوه عورت جو شادي نہ ڪرڻ، بلڪ پهرئين مڙس جي حق ۾ گذارڻ.
- حَقُ مارڻُ: ڪنهن جو حق گم ڪرڻ يا غَصَبُ ڪرڻ.
- حَقُ مُبِيِنُ: ذ. حَقُ يا سچ جيڪو پڌرو هجي.
- حَقُ ناحَقُ: ظرف. بي سبب - خواه مخواه - آهاڻي بَهاڻي - هروڀرو - آهِينئِي.
- حَقُ ناشناسُ: ذ. صفت. احسان فراموش - ناشڪرگذار.
- حَقُ نَمَڪ: ذ. نوڪري يا نمڪ خواريءَ جو حَقُ. اهو حَقُ جو مالڪ جو نوڪر تي هجي - وفاداري - ديانتداري - خيرخواهي.
- حَقُ وَٺڻُ: پنهنجو حصّو وٺڻ - پنهنجو آجورو وٺڻ.
- حَقُ وَڍَڻُ: ورثو ڦٻائڻ - حقُ غَصَبُ ڪرڻ - حقي ملڪيت ڪسي وٺڻ.
- حُقُوقُ الله: خداتعاليٰ جا حقُ جيئن ان کي "وَحْدَهُ لاشَرِيڪَ لَہُ" ڪري مڃجي، ان جي عبادت ڪجي.

www.sindhsalamat.com　books.sindhsalamat.com

– حُقُوقُ الْعِبَادِ: انسانن جا حق – انسان جا انسان تي حق، ٻانهن جا حق.

– حَقُون لَاحَقُون: ظرف. واجب غيرواجب. هرحالت ۾ امان گهرڻ جي حالت
"رب حقون به رکي ناحقون به رکي."

– حَقُون نَاحَقُون رکڻ: بي انصافي ۽ ظلم کان پناهه ۾ رکڻ. ٻي ڌرهي هجڻ جي حالت ۾ به ڪنهن سزا ملڻ کان امان گهرڻ.

– حَقِي: ذ. صفت. سچيءَ طرح. صحيح نموني ۾ – برابر حق – جائز نموني ۾ – واجبي – سچو – حقدار – انصاف وارو.

– حَقِيقِي: ذ. صفت. اصلي – سچو پچو – برابر – صحيح – حقيقت. علم لغت موجب، پنهنجي نهرايل ۽ مقرر ڪيل معنيٰ وارو لفظ.

– حَقِيقِي ڀَاءُ: ذ. سڳو ڀاءُ – ساڳي ماءُ پيءُ جو ڄاول ڀاءُ.

– حَقِيقِي مُلهه: ذ. سچو پچو اگهه يا قيمت.

– حقِيقِي وارث ۽ حَقِي وارث: ذ. شريعت موجب وارث. سچو پچو وارث.

● حَقَابو ۽ حَقَابَا: ذ. [ع. حق+ف. آب = پاڻي = پاڻيءَ جو حق] ڍل جو هڪ قسم. جاگيردارن کان پوک لاءِ ڪم آندل پاڻيءَ جو ورتل مُعاوضو – پاڻيءَ جو حق.

● حِقَارَت ۽ حِقَارَتُون: ث. [ع. حقر = هو نيچ ٿيو] نيچائي – گهٽتائي – بُرائي – ڌڪار – نفرت – ڪراهت – بُڇان. ذلت – خواري – بي عزتي – ڇِٿ ڦِٿ.

– حِقَارَت جي نظر سان ڏِسڻ: ٻئي کي ذليل ۽ خوار سمجهي، گهٽ تَوجُّهه ڪرڻ – ڌِڪارڻ – نيچ ڪري سمجهڻ.

– حق دادائي: اسم خاص. لاشاري بلوچن جو هڪ قبيلو.

● حُقْنُو ۽ حُقْنَا: ذ. [ع. حُقْنَهَ > حَقَنَ = هن پچڪاري هنئي] پيٽ صفا ڪرڻ جي هڪ پچڪاري. قبضي ڀڃندڙ هڪ اوزار. مقعد کان پچڪاري ذريعي قبض ٽوڙڻ جو هڪ علاج جو نمونو.

– حُقْنُو ڪَرائِڻُ: پچڪاري سان پائخانو ڪرائڻ.

● حُقو ۽ حُقَا: ذ. [ع ف. حُقّهٗ = ننڍڙي پيتي] تماڪ وجهي ڇڪڻ لاءِ هڪ قسم جو (نڙ، گوءِ ۽ ٽوپيءَ جو) مانداٺو – گُڙ گُڙو – ننڍي چلم – دَٻي.

– حُقَا ڀَرَڻُ: چلم ٺاهي ڏيڻ – غلامي ڪرڻ – ذليل ٿي گذارڻ.

– حُقَائِي ۽ حُقَائِي: ذ. صفت. حقي وارو – حقي پيئڻ جو عادي – حقو ڇڪيندڙ – حقي پياڪ – تماڪ پيئندڙ – موالي – ٻانڌائي.

– حقو تازو ڪَرڻُ: حقي جو پاڻي بدلائڻ – نڙ ۽ گوءِ تي پاڻي وجهڻ.

– حُقو ٽِپڪڻُ: حقو ڀَري ويهي پيئڻ. ڪم ڪار نه ڪرڻ.

– حُقو پاڻي بَند ڪَرڻُ: برادري مان ڪيدي ڇڏڻ – تڪليف پهچائڻ.

– حُقو رَسائِڻُ (ڪ): حقو تيار ڪرڻ.

– حُقي بَرْدارُ ۽ حُقي بَرْدارَ: ذ. صفت. حقو جهليندڙ – حقو يا چلم تيار ڪندڙ – گهٽ درجي جو نوڪر.

● حُقُوقُ: ذ. [ع] حق جو جمع – برابر حصا – حق – فرائض – فَرض – سچا واسطا – قاعدا – ذميواريون.

● حَقِيرُ ۽ حَقِيرَ: ذ. صفت. [ع. حقر = هو نيچ ٿيو] حقارت جي لائق – نفرت جوڳو – گهٽ – ڪمتر – خسيس – نيچ – ادنيٰ – تمام ٿورو – خَفِيفُ – ڌِڪاريل – ذليل – خوار – غريب – مسڪين – ڪنگال – ٻڪيو – سُڃو – پِيِڻڪيو – بي ٻهڄ – هيٺو – ڪمزور – ضعيف – لاچار.

– حَقِيرُ ڄاڻڻُ: گهٽ سمجهڻ – ادنيٰ سمجهڻ – نيچ سمجهڻ.

● حَقِيقَتَ ۽ حَقِيقَتُون: ث. [ع. حق = هو ٺيڪ هو] اصليت – ماهيت – اصل – جَڙَ – پيڙهه – بنياد – حالت – حال – ڪيفيت – ڀيدُ. سچي واقفيت يا معلومات – سچو احوال – سچي ڳالهه – سچائي – سُپت – صداقت. خبر – پروڙ – معلومات – ڄاڻ – ڪهاڻي – ماجرا – بيان – احوال. حق – ملڪيت – حقداري. صوفين جي اصطلاح ۾ سلوڪ جي هڪ منزل.

- حَقِيقَتاً: ظرف. حقيقت ۾- سچي طرح - صحيح نموني ۾- سچ پچ.
- حَقِيقَتَ بِينُ يا حَقِيقَتَ بِينَ: ذ. صفت. اصليت کي جاچڻ وارو. حقيقت جاچڻ وارو. سچ سڃاڻندڙ. سچ پرکيندڙ.
- حَقِيقَتَ جو کُلَڻُ: راز ظاهر ٿيڻ. ڪيفيت جو معلوم ٿيڻ. اصليت پڌري ٿيڻ.
- حَقِيقَتَ حَالُ: ذ. پنهنجي اندر جي حقيقت. سچو بيان.
- حَقِيقَتَ شَنَاسُ: ذ. صفت. سچ سڃاڻندڙ- حقيقت سُڃاڻندڙ.
- حَقِيقَتَ ۾: ظرف. سچ پچ ته- صحيح نموني ۾- دراصل.

● حَقِيقُو يا حَقِيقا: ذ. [ع. عَقِيقَه جي بگڙيل صورت] مسلمانن جي هڪ مذهبي سُنت (جا ٻار ڄمڻ وقت مٿي ڪوڙائڻ ۽ خيرات ڪرڻ ذريعي ادا ڪئي ويندي آهي)- عَقِيقو.

● حَقيو يا حَقيا: ذ. صفت يا ظرف. [ع. حق" حَقي"< حقيو]. سچو- لازمي- پڪو- پختو- وعدي تي پورو- وعدي واري جاء تي يقيني موجود. لازمي طور ڳڏوڳڏ
”هردم مون سان هونئج حقيو، فرياد رس يا مرشدا“ (حمل).

- حقيو تڪيو: ظرف. پڪ ئي پڪ- لازمي طور يقيناً.

● حَڪَّاڪُ يا حَڪَّاڪَ: ذ صفت. [ع. حَڪّ = هن سونُ وِنڌيو يا پرکيو] وينجهارُ- هيري ۽ شيشي کي ونڍيندڙ- وينجهر- جوهر تلاش- نگينہ سازُ.

● حُڪَّامُ: ذ. [ع. حَڪَمَ = هن حڪم ڪيو، هُن فيصلو ڪيو] حڪومت ڪرڻ وارا- عملدار- آفيسر. ”حاڪم“ جو جمع.

● حِڪَايَت يا حِڪَايَتُون: ث. [ع. حَڪي= هن ڳالهه ٻڌائي] آکاڻي- ڳالهه- قصّو- داستان- ڪهاڻي- ٽوٽڪو- لطيفو- بيان- خبر- احوال- حديث- روايت.
- حِڪَايتاً: ظرف. ذڪر طور- روايت طور- ڳالهه ڪندي.

● حَڪَمُ يا حَڪَمَ: [ذ. صفت. ع. حَڪَمَ= هن فيصلو ڪيو] امِينُ- فيصلو ڪندڙ- مُنْصِفُ- ٽياڪڙ- سَرپَنْچُ- ثالث- مُصلح- ترجمان.
- حَڪَمِي: ث. ٽياڪڙي- امانت- مصلحت.

● حُڪْمُ يا حُڪْمَ: ذ. [ع. حَڪَمَ= هن فرمان جاري ڪيو] فرمان- ارشاد- آگيا- امرُ- چيو- آرڊر- اختياري. سرڪاري قاعدو- قانون. رخصت- موڪل- اجازت- پروانو. حڪومت- فرمان روائي- راڄ. تاس راند ۾ ٻوليل رنگ.
- حُڪْمِ اِمْتِناعِي: ڪنهن ڪم کان منع جو حڪم، جيڪو عدالت جاري ڪندي آهي.
- حُڪْمَانُ حُڪْمُ: ظرف. حڪم جي زور سان- ڏاڍائيءَ سان- ظلم سان- شوخيءَ سان- زبردستي. زوران زوريءَ سان- اختياريءَ سان.
- حُڪْمَانُ حُڪْمِي: ظرف. يڪدم- جهٽ پٽ- زبردستي- زوري.
- حُڪْمُ بجا آڻَڻُ: حڪم مڃڻ- چيو وٺڻ- حڪم جي تعميل ڪرڻ.
- حُڪْمُ بَرْدارُ يا حُڪْمُ بَرْدارَ: ذ. صفت. حڪم مڃيندڙ- فرمانبردار- تابعدار- نوڪر- نمڪ حلال.
- حُڪْمُ بَرْدارِي: ث. فرمانبرداري- اطاعت- نمڪ حلالي- وفاداري.
- حُڪْمُ ٽوڙَڻُ: حڪم نه مڃڻ- نافرماني ڪرڻ.
- حُڪْمُ جارِي ڪَرَڻُ: حڪم صادر ڪرڻ. اشتهار ڦيرائڻ. پڙهو ڏيارڻ. منادي ڦيرائڻ.
- حُڪْمُ جو بَنْدو: ذ. حڪم مڃيندڙ ماڻهو. فرمانبردار- چئيوانُ- نوڪر- غلام.
- حُڪْمُ جو بَنْدو هُئَڻُ: هرطرح چئيوان هئڻ. غلام هئڻ.
- حُڪْمُ ڏِيَڻُ: ارشاد ڪرڻ- فتوىٰ ڏيڻ- فيصلو ڪرڻ. اجازت ڏيڻ- هدايت ڪرڻ.
- حُڪْمَرانُ يا حُڪْمَرانَ: ذ. صفت. حڪم هلائيندڙ. حڪومت ڪندڙ. اختياريءَ وارو. فرمان روا- بادشاهه- حاڪم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- حُڪُمْرانِي: ث. حڪم هلائڻ جي اختياري - فرمانروائي - اختياري - وسُ - واڳ. حڪومت جي جوڙجڪ - بندوبست - بادشاهت - سلطنت - حڪومت - راڄ. قاعدو - دستور - عَمَلُ.
- حُڪُمْرانِيُ ڪَرَڻُ: حڪم هلائڻ - فرمانروائي ڪرڻ - بادشاهي ڪَرَڻُ.
- حُڪُمُ ڪرڻ: حڪم هلائڻ - حڪم ڏيڻ - فرمائڻ. اجازت ڏيڻ. سختي ڪرڻ. جبر ڪرڻ.
- حُڪُمْنامُو ۽ حُڪُمْناما: ذ. لکيل حڪم - تحريري حڪم - فرمان نامو - اختياريءَ جو پروانو - لکيل هدايتون.
- حُڪَمَوُن: ظرف. زوري - زبردستي - زبردستي سان.
- حُڪُمُ هَلائِڻُ: حڪومت ڪرڻ. ويٺي ويٺي ڪنهن بابت حڪم ڏيڻ. امر ڪرڻ. فرمان ڪرڻ. سختي ڪرڻ. جبر ڪرڻ.
- حُڪُمِيُ بَنْدو ۽ حُڪُمِيُ بَنَدا: ذ. صفت. حڪم جو نوڪر. حڪم مڃيندڙ - چئيوان - تابعدار.
● حِڪْمَتَ ۽ حِڪْمَتُون: ث. [ع. حَڪُمَ = هو سياڻو ٿيو] دانائي - سياڻپ - عقلمندي - ڏاهپ - هوشياري. هڪ علم جو نالو جنهن جي وسيلي دنيا ۾ پيدا ٿيل هرهڪ شيءِ تي بحث ڪجي. (حڪمت [نظري] جا ٽي قسم آهن: ١. حڪمت طبيعي. ٢. حڪمت رياضي. ٣. حڪمت اِلاهي). ڪن مُحقِقن جي راءِ موجب هرهڪ شيءِ جي حقيقت معلوم ڪرڻ جو علم، جنهن جا ٻه قسم آهن: ١. حڪمت عِلمِي يا نظري. ٢. حڪمت عَمَلِي. تدبير - اٽڪل - ڪيڏ - هوشياري - چالاڪي. علاج ڪرڻ جو فن. طبابت - ڊاڪٽري - ڪاريگري - هنر - ڌندو - پيشو - ڪَسَبُ.
- حِڪْمَتَ اِلاهي: ث. باري تعاليٰ ۽ عقل تي بحث جو علم - قدرتي راز. خُدائي ڳجهه.
- حِڪْمَتَ آميز: ذ. صفت. سياڻپ يا ڏاهپ وارو. جنهن ۾ ڪو خاص مطلب رکيل هجي.
- حِڪْمَتَ سان: ظرف. اٽڪل سان - تدبير سان - دانائيءَ سان - هوشياريءَ سان.
- حِڪْمَتَ عَمَلِي: ث. اٽڪل بازي. تهذيب، اخلاق ۽ سياست جي واقفيت. مُلڪي مصلحت. مُلڪي تدبير. سياسي چالبازي - پاليسي. هٿ جو هنر. هٿ جي اٽڪل. ظاهري فن". ظاهري چالاڪي. اٽڪل - چالاڪي - هوشياري - دورانديشي - سياڻپ.
- حِڪْمَتَ ڪَرَڻُ: طبابت ڪرڻ. ڊاڪٽري ڌلڌو ڪرڻ. دانائي ڪرڻ. تدبير ڪرڻ.
- حِڪْمَتِيُ ۽ حِڪْمَتِي: ذ. صفت. علم حڪمت جو ڄاڻو. حڪمت وارو - فلسفي - فيلسوف. چالاڪ - ڏاهو - سياڻو - هوشيار - اٽڪلي - حرفتي - هنري - هنرائتو - ٻَرُڪُ - فن" باز.
● حُڪَڻُ (ت): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.
● حُڪُومَتَ ۽ حُڪُومَتُون: ث. [ع. حَڪَمَ = هن حڪم هلايو] حڪم هلائڻ جو اداره. بادشاهي - سلطنت - حُڪمراني - فرمان روائي - راڄائي - راڄ - حڪومت ڪان مليل اختيار - قاعدو - قانون - ضابطو - انتظام - بند و بست. سختي - زور - ڏاڍائي - دَٻاءُ.
- حُڪُومَتَ جَمْهُورِي: ث. رعيت جي حڪومت. رعيتي راڄ. ڪنهن ملڪ جي بالغ باشندن جي ووٽ تي چونڊيل حڪومت. عام ماڻهن جي چونڊيل حڪومت. "بادشاهي راڄ" جو ضد".
- حُڪُومَتَ شَخْصِي: هڪ ماڻهوءَ جي چڙواڳيءَ واري حڪومت. ڏنڍي جي حڪومت.
- حُڪُومَتَ ڪَرَڻُ: راڄ ڪرڻ - بادشاهي ڪرڻ.
- حُڪُومَتَ گاهُ: حڪومت هلائڻ جو هنڌ. تخت گاهه - گاديءَ جو هنڌ - راڄڌاني.
● حَڪِيڪو ۽ حَڪِيڪا: ذ. [ع. عَقِيقَةُ جي بگڙيل صورت] ڇَٽي - عقيقو - ڇَٽيءَ جي ڏينهن خيرات ڪرڻ جو هڪ قسم. ڇَٽيءَ جي موقعي تي قرباني ۽ صدقي ڏيڻ جي هڪ رسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● حَڪِيمُ يا حَڪِيمَ: ذ. صفت. [ع. حَڪُمَ = هو ڏاهو ٿيو] ويچاروان - حڪمت جو ڄاڻو - عقلمند - ڏاهو - سياڻو - دانا. فيلسوف - طبابت جو ڄاڻو - علاج ڪندڙ. ويج - طبيب - ڊاڪٽر. خداتعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

- حَڪِيمَاڻو يا حَڪِيمَاڻا: ذ. صفت. حڪيم جو - حڪمت پريو - طبيب جو - طبيبڪو.

● حَلُّ يا حَلّ: ذ. [ع. حَلَّ = هن سلجهايو] ڪنهن ڏکيءَ ڳالهه جو سُلجهاءُ. ڦولهه - کولُ - انڪشاف - سمجهاڻي - ماهيّت - سمجهاءُ. صفت. پيچ - پيچٽي - ڪنهن مشڪل سوال جو جواب. آسان - سولو. ملاوت - ميلاپ - گڏيل.

- حَلُّ ٿيڻُ: سلي هڪ ٿي وڃڻ - جزن جو ملڻ - گڏ وچڙ ٿيڻ - مُنجهيل شيءِ جو آسان ٿيڻ.

- حَلُّ ڪَرَڻُ: سمجهائڻ - سلڻ - کولي پڌرائڻ - انڪشاف ڪرڻ - آسان ڪرڻ - مشڪلات لاهڻ - سُلجهائڻ. جُزا ملائڻ - ميلاوت ڪرڻ - ميلائڻ - ڳارڻ. حساب جو ڪڍڻ - پڇڻ - صحيح ڪرڻ - چڱيءَ طرح ياد ڪرڻ - سمجهڻ - ذهن ۾ ويهارڻ (سبق).

● حَلّاجُ: ذ. صفت. [ع. حَلَجَ = هُن ڪپهه ٽُنبيي] ڪپهه پيڃڻ وارو - پيڃارو. (اسم خاص). حُسين بن منصور جو لقب (جنهن کي اَنَاالحَق چوڻ تي ڦاسيءَ چاڙهيو ويو).

● حَلالُ يا حَلالَ: ذ. صفت. [ع. حَلّ = هو جائز ٿيو] مُباحُ - جائز - روا - رهائيندو - حقّي - درست - صحيح. اجازت مليل - قانون موجب - قانوني - باقاعدي. شرع موجب - شرعي. ذبح ڪيل. (ضدّ - حَرامُ يا حرامَ).

- حَلالُ ٿيڻُ: جائز ٿيڻ - روا ٿيڻ.

- حَلالَ جو: ذ. صفت. حقيّ - قانوني - شرعي - اصيل - واجبي - سچو - رهندو - حقي واجبي. صحيح طريقي سان ڪمايل روزي.

- حَلالَ جو هُئَڻُ: قاعدي موجب هئڻ - حقّ جو هئڻ.

- حَلالُخورُ يا حَلالخورَ: ذ. صفت. حقّ حلال جي ڪمائي کائيندڙ. مباح شيءِ کائيندڙ. ايمانداريءَ سان ڪمائيندڙ - حَلالي. (ڪنايةً) ڀنگي - ٻُهاريءَ وارو - ٻالپيشاهي.

- حَلالُ ڪَرَڻُ: شريعت موجب جانور کي تڪبير وجهي ڇُري وَهائڻ - سِير وجهڻ - ذبح ڪرڻ - تڪبير وجهي ڪُهڻ.

- حَلالُ ڪري کائڻ: محنت ڪري کائڻ - جائز نموني سان کائڻ - ڊيوٽي پوريءَ طرح ادا ڪرڻ - سونپيل ڪم نهايت ايمانداريءَ سان ڪرڻ.

- حَلالَهُ: ث. آها عورت جا ٻئي ماڻهوءَ سان نڪاح ڪري ۽ ان کان طلاق ملڻ بعد وري پهرئين مڙس سان نڪاح ڪري.

- حَلالِي يا حَلالِي: ذ. صفت. حلال مان پيدا ٿيل - حقّي ٻارُ - حقّ حلال جو تخم. نيڪ - چَشيوانُ - فضيلت وارو - وفادار - حلال خور. (ضدّ - حَرامِي يا حَرامِي).

- حَلالِي چَمُ: ذ. ذبح ڪيل جانور جي کل مان تيار ڪيل چم. وفادار.

- حَلالِي ٻَرُ: ذ. جائز طريقي ۾ پيدا ٿيل ٻارُ.

● حَلاوَت يا حَلاوَتُون: ث. (ع) مٺائي - ميٺاج - ميٺاڻ - شيريني - پڪل ميوي جو رسُ. لذّت - مزو - ذائقو. راحت - آرام - سک - چَيْنُ.

● حَلَبُ: اسم خاص. [ع] شام ملڪ ۾ هڪ مشهور شهر جو نالو (جيڪو قديم زماني ۾ آرسين ڏهڻ کان مشهور هو).

● حَلفُ: ذ. [ع. حَلَفَ = هن قسم کنيو] قَسَمُ - سُنهُن - سوڳند. اعتبار - ساک - ويساهه - پت. عَهدُ - انجام - اقرار.

- حَلَفاً: ظرف. قسم سان - ساک سان.

- حَلفُ کَڻَڻُ: قسم کڻڻ. قرآن کڻي قسم کڻڻ.

- حَلفِ مَنصَب: ڪنهن عهدي وٺڻ وقت، ڪنهن سرڪاري آفيسر اڳيان سرڪار سان وفاداري ۽ خيرخواهيءَ جو قسم.

- حَلفُ نامو يا حَلفُ ناما: ذ. لکيل قسم - قسم نامو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● حَـلَقُ ۽ حَـلَقَ : ذ. [ع] ڪاڪڙو - ڪاڪڙي وارو هنڌ - نڙي - نڙگهٽ - ڪَنْٺُ - گهَٽُ - ڳاٽُ.

- حلق بَنْدُ ڪَرَڻُ : زبان بند ڪرڻ. ماٺ ڪرڻ. چُپ ڪرائڻ. چُپ ڪرائي ڇڏڻ.

- حَلْقِي ۽ حَلْقِيٌ : صفت. نڙيءَ جو. نڙيءَ مان نڪتل.

- حَلْقِي حَرْفَ : ذ. نڙيءَ مان آواز ڪيدندڙ اکر. جيئن (ح - خ - ع - غ ق - ء).

- حَلْقِي پنجي وڃَڻُ (ت): گهٽي روئڻ سبب گهگهي پنجي وڃڻ.

● حَلْقو ۽ حَلْقَا : [ع. حَلْقَه: حَلَّقَ = هن گول چڪر ڪاڏو] گهيرو - چڪرو - ڦيرو - گردو - گول - وراڪو. جهُنڊُ - ميڙ - ميڙاڪو - مجلس - جهڳٽو - منڊلي - زمرو. مُنڊي - والي - ڇلو - گول ڪنڊو - چيڪلو - ڦيٿو - چڪرُ. طوقُ - ڪنٺي - ڳانو - ڪمربند - پٽو.

- حَلْقو پَئَڻُ : چوڌاري گهيرو ڪرڻ - چوڌاري گولائيءَ ۾ ويهڻ - گول پئڻ.

- حَلْقَه انتخابُ : اهو علائقو جتان ماڻهو پنهنجو نمائندو چونڊين.

- حَلْقَه بگوشُ : ذ. صفت. اهو ماڻهو جنهن جي ڪن ۾ غلاميءَ جي نشاني يعني والي پيل هجي. ڪيپوڻي پيل شخص. غلام ٻانهو - فرمانبردارُ - مُطيع.

- حَلْقَه بگوشِيُ : غلامي - اطاعت.

● حَلْڪائِيُ : اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.

● حِلْمُ ۽ حِلْمَ : ذ. [ع. حَلُمَ = هو بردبار ٿيو] سَهَپَ جو مادو. برداشت جي طاقت. صبر - تحمل - ڪانڌ - بردباري. ڪنهن جي سزا ۾ نرمي ڪرڻ جي حالت. نرمي - نرم‌دلي - نرمائي - مروت - مهُرَ - جادو - ڪامڻ.

● حُلَّوُ : ذ. ع. [حَلَّي = هن سينگاريو يا پهرايو] ڪپڙن جو جوڙو - پوشاڪ - وڳو - چوغو - جامو - جُبو - بهشتي لباس.

● حَلْوانُ ۽ حُلْوانَ : ذ. [ع. حُلْوانٌ = مزيدار ٿيڻ] گهيٽي جو ڪير ٻياڪ ڦرُ - ٻڪريءَ جو ڦرُ - ڇيلو - ليلو. (جنهن جو گوشت جلد ڳرندڙ ۽ مزيدار ٿئي). ڪچڙو گوشت. ڪپڙي جو هڪ قسم. ڳاڙهي رنگ جو ڪپڙو.

● حُلُولُ : ذ. [ع. حَلَّ = اندر گهڙڻ] هڪ شيءِ جو ٻيءَ شيءِ ۾ اهڙيءَ ريت گهڙي وڃڻ جو پنهي ۾ ڪو فرق معلوم نہ ٿئي. دخول - واسو - ميلاپ. (حُلُول ٻن قسمن جو آهي، ۱. سَرِياني: جنهن ۾ سڄو جسم ٻئي جسم ۾ تحليل ٿئي). ۲. طرياني: جنهن ۾ هڪ جسم جا فقط ڪي جزا ٻئي جسم ۾ تحليل ڪن.

● حَلْوو ۽ حَلْوا : ذ. [ع. حَلاوَةٌ = مٺو ٿيڻ] مٺائيءَ جو هڪ قسم (ڪڻڪ، نشاستي، ميدي ۽ کنڊ جي ملاوت مان ٺهيل مٺائي). نرم ڪاڏو. (حلوي جا قسم: بادامي حلوو، چاٻون حلوو، پستائي حلوو، سونهري حلوو، سوهن حلوو، کهنبو حلوو). ڪنايتاً: آسان ڪم.

- حَلْوائي ۽ حَلْوائِيُ : ذ. صفت. مٺائي ٺاهيندڙ - حلوي وارو - مٺائي وڪڻندڙ.

- حَلْوو سمجهڻ : ڪنهن ڪم کي آسان سمجهڻ.

- حَلْوو مُسْقَطِيُ : حلوي جو هڪ قسم (ڪڻڪ پچائي ان مان نشاستو ڪيدي کنڊ ۽ گيهه سان گڏي باداميون ۽ پستا وجهي ٺاهجي).

- حَلْوو مانِي : حلوي سان ماني. ڏاڍو آسان ڪم.

- حَلْوو مانِي ڪري وڃڻ : جلدي کائي ختم ڪرڻ. اڏاري ڇڏڻ. خرچ ڪري ڇڏڻ. تمام آسان ڪري سمجهڻ.

- حَلْوو مانِي کائِيٽي نہ هُئڻ : آسان ڪم نہ هئڻ.

- حَلْوي پُوريءَ سان ڪم هُئڻ : پنهنجي طلب جو فقط خيال رکڻ.

- حَلْوي جو دڪان ۽ ڏاڏي سائين جي فاتحہ هُئڻ : پرائي مال تي دل کولي سخاوت ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● حَلِيمُ ۽ حَلِيمَ : ذ. صفت. [ع. حَلُمَ = هو برد بار ٿيو] برد بار - تَحَمَّل وارو - گنڀير - ڪانڌ وارو - سَهندڙ - برداشت ڪندڙ - دير رنج - ڏيرج وارو. ڪِنِشَرو - ڪومل - نرم - ملائم. مانيٽو - ساٽيڪو - نماڻو - صبر وارو - نهٺو - نرم سڀاءُ. ڪِلمُڪُ - خوش طبع - رلڻو ملڻو. خداتعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو (برداشت ڪرڻ وارو. معاف ڪرڻ وارو). ڪمياوان. هڪ قسم جو ڪاڌو (جو اناج، گوشت ۽ مسالا وجهي تيار ڪبو آهي). ڪِچڙو.

- حَلِيمَائي ۽ حَلِيمَائيون : ث. صبر - ڪميا - برداشت - ڪالڌ - نهٺائي - نرمائي - ماٺ.

- حَلِيمُ سُڀاءُ : ذ. صفت. نرم سُڀاءُ - ڪومل فطرت - نياز لوڙت.

- حَلِيمُ طَبعُ : ذ. صفت. حليم سڀاءُ - برد بار.

● حَلِيفُ : ذ. صفت. [ع. حَلَفَ = هن قسم کنيو] عهد نامو ڪندڙ ڌُرِ - معاهدو ڪندڙ ٻن ڌرين مان هڪ ڌُرِ - ساٿي - رفيق.

● حُلِيو ۽ حُليا : ذ. [ع. حُلِيَهُ = حَلَيِ = هُن سينگاريو] زيورُ - گهڻُ - گهڻُو. خِلعَتِ - پاڪَرِ. انعامي پوشاڪ. ٻين ڪان مٿي ڏانئين - سراپا. سڄاڻپ لاءِ شڪل ۽ آن جو بيان. شڪل - صورت - شبيهه - نمونو - ٻيهڪ - نماٺ - چهري سُڃاڻڻ جي نشاني. عام سڃاڻپ جي نشاني.

- حُلِيو بِگاڙَڻُ : شڪل ڦيري ڇڏڻ. بُري حالت ڪرڻ. تعدي ڪرڻ.

● حٰمٓ : ذ. [ع. حروف مُقَطَّعَاتُ] گهڻين سُورتن جو مُنڍ. قرآن شريف جي هڪ سورة جو نالو.

● حَمَاتَ : ث. [ع. حِمَايَة = بچائڻ] مدد - پنيرائي - بچاءُ - همراهي - حمائت - حمايت.

- حِمَاتِي ۽ حِمَاتِيُ : ذ. صفت. بچائيندڙ - محافظ - سنڀاليندڙ. مددگارُ - پُنيرائُو - پرجهلو - حمائتي.

● حِمَارُ ۽ حِمَارَ : ذ. [ع] جانور جو هڪ قسم. گڏهه - خَرُ.

● حِمَاقَتَ ۽ حِمَاقَتُون : ث. [ع. حَمِقَ - حَمُقَ = هو بيوقوف ٿيو] بيوقوفي - ناداني - چريائي - بي عقلي - چَسَپائي - اياڻپ - چتپائي.

● حَمَّالُ ۽ حَمَّالَ : ذ. صفت. [ع. حَمَلَ = هن کنيو] بار کڻندڙ - بار ڍوئيندڙ - بار ڍوهو - مزور - مزدور - ڪُولي - قُلي - پَرِيَتُ - پورهيت - پورڙو.

● حَمَّالِي : اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد سنڌ ۽ ڪراچيءَ ۾).

● حَمَّامُ : ذ. [ع. حَمَّ = هن گرم ڪيو] گرم پاڻيءَ سان وهنجڻ جي جاءِ يا غسلخانو. دوائن يا مصالح ڪُٽڻ لاءِ ڌاتوءَ جي اکري. پکيءَ جو هڪ قسم. ڪبوتر - پاريهل - گيرو.

- حَمَّامِ دَستو ۽ حَمَّامِ دَستَا : ذ. آکريءَ ۾ ڪم ايندڙ دَستو - مُهرو.

- حَمَّامُ ڪَرَڻُ : غسل ڪرڻ - وِهنجڻ - تَڙُ ڪرڻ.

- حَمَّامِي : ذ. صفت. وهنجڻ جو بند وبست رکندڙ - وهنجاريندڙ.

● حُمَّامُ ۽ حُمَّامَ : ذ. [ع. حُمَّةُ = بخار] تپ - بخار. گرمي - باهه.

"منگل منهنجي مَن تي پارِئو سوت حُمام."
(شاهه).

● حِمَائِتَ ۽ حِمَائِتُون : ث. [ع. حَمِيَ = هُن بچايو] مدد - بچاءُ - پنيرائي - حمايَتَ.

- حِمَائِتِي ۽ حِمَائِتِيُ : ذ. صفت. مددگار - پنيرائو - پرجهلو - حامي - طرفدار.

● حَمَائِلَ ۽ حَمَائِلُون : ث. [ع] ڳچيءَ ۾ ترار جو پٽو پاميري وجهڻ جي حالت. ترار جو پٽو. دوال شمشير. ڳچيءَ ۾ وجهڻ جي شيءِ. ننڍي تقطيع وارو قران شريف جو ڳچيءَ ۾ وجهي سگهجي.

- حَمَائِل ڪَرَڻُ : ڪُلهي يا ڳچيءَ ۾ پٽو وجهڻ (تلوار يا بندوق وغيره لاءِ).

● حِمَايَتَ ۽ حِمَايَتُون : ث. [ع. حَمِيَ = هُن بچايو] بچاءُ - پناهه - سنڀال - محافظت - نگهباني - رکيا - اوٽ - مدد - ٽيڪ.

- حِمَايَتِي ۽ حِمَايَتِي! ذ. صفت. بچائيندڙ - محافظ - سنڀاليندڙ - رکپال. مددگار - ٻيرُو - واهرو. ٽَلهدار - طرفدار.
● حَمْدُ: ذ. [ع. حَمِدَ = هن تعريف ڪئي] خداپاڪ جي تعريف - ساراهه - نيڪي - واکاڻ - مَدْحَ - مداح - تعريف - ثنا - شڪرانو.
● حَمْزَائِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. ٻڪٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.
● حَمْزه: اسم خاص. [ع] حضور ڪريم جن جي هڪ چاچي جو نالو.
● حَمَلُ ۽ حَمَلَ: ذ. [ع. حَمَلَ = هن بار کنيو] بوجهو - بارُ - وزن - ڀَرِي. عورت جي پيٽ ۾ ٻار هئڻ جي حالت. پيٽ - ڳَرڀُ - ڳَبُ - اميد واري. آسماني ٻارهن برجن مان هڪ برج جو نالو (ڪهپتي جي شڪل جو تارن جو ميڙ). ميک. اسم خاص. تعلقي واره ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- حَمَلُ ٽيڻ: عورت کي پيٽ ٽيڻ.
● حَمَلُ ڪيرائڻ: پيٽ ڪرائڻ - ٻار ڪيرائڻ - ڪَهائي ڪرڻ.
● حَمْلو ۽ حَمْلا: ذ. [ع. حَمَلَ = هن حملو ڪيو - هن ڪاهه ڪئي] هلان - ڪاهه - چڙهائي - جُلهه. وارُ - آلر - اورڙ - چوٽ. الپوهه - تُرْزَڪَ.
- حَمْلَہ آوَرُ ۽ حَمْلَہ آوَرَ: ذ. صفت. حملو ڪندڙ - هلان ڪندڙ - ڪاهيندڙ.
- حَمْلو ڪَرَڻُ: ڪاهه ڪرڻ - هلان ڪرڻ - چڙهائي ڪرڻ - وارُ ڪرڻ - آلر ڪرڻ.
● حَمِيَّتُ: [ع. حَمِيَ = هن غيرت ڏيکاري] غيرت - ننگُ - شرمُ.
● حَمِيدُ: ذ. صفت. [ع. حَمِدَ = هن تعريف ڪئي] ساراهيل. تعريف ڪيل. اسم خاص. خداتعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.
● حَمِيرُ ۽ حَمِيرَ: ذ. صفت. [ع] بهادر - پهلوان - سورمو - وِيرُ - دِلير - سُورِهِيہ. اسم خاص. هڪ قبيلي جو نالو. سنڌ تي حاڪم سومري گهراڻي مان آخرين بادشاهه جو نالو

"حميرن هڪون جاڙ جُسي کي ڀاتيون" (شاهه).
● حَمِيرَائِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● حِنا ۽ حِنَائُون: ث. [ع. حَنّأ = هن ڳاڙهو ڪيو] هڪ ٻوٽي جو نالو - ميندي.
- حِنَائِي ۽ حِنَائِي: ذ. صفت. ميندي ۾ وارو - ميندي ۾ جهڙو.
● حَنَّانُ: ذ. [ع. حَنَّ = هن ٻاجهه ڪئي] بيحد بخشيندڙ - رحمت ڪندڙ. اسم خاص. خدا جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.
● حَنْبَلُ: اسم خاص. اهل سُنت جي چئن فقيه امامن مان هڪ جو نالو. امام احمد بن حَنْبَلُ رحمة الله عليہ.
- حَنْبَلِي: صفت. امام احمد بن حَنْبَل جا پيروڪار. سُني مسلمانن جو هڪ فرقو.
- حَنْجِرِي ۽ حَنْجِرِيُون: [ع] ڳلو - نڙگهٽ. ساز جو هڪ قسم. جهانجهہ (جا ڪَدڙن جا پالدي وڄائيندا آهن) ڪنجري.
● حَنْظَلُ: [ع] هڪ وَلِ ۽ اُن جي ڦَلَ جو نالو - تُوهہ.
● حَنَفِي: اسم خاص. [ع. حَنَفَ = هو پڪسُو ٿيو - هن لاڙو ڪيو] امام اَبُوحَنِيفہ جو پوئلڳ. سُني مسلمانن جو هڪ فرقو.
● حَنِيفُ: ذ. صفت. [ع] حضرت ابراهيم عليہ السلام جي دين کي مڃيندڙ. پڪو مسلمان. پڪسُوئي اختيار ڪرڻ وارو. فقط هڪ خدا کي ڪارساز ڪري مڃڻ وارو. دين جو سچو. مذهبي عقيدن جو پڪو. حق جو قائل.
● حُنَيْنُ: اسم خاص. [ع] عربستان ۾ مڪي معظمہ ۽ طائف جي وچ ۾ هڪ واديءَ جو نالو جتي نبي ڪريم سان ڪافرن جنگ ڪئي هئي (جنگ حُنين).
● حوّا: اسم خاص. [ع] حضرت آدم عليہ السلام جي زال جو نالو. سڀني انسانن جي ماءُ. دنيا ۾ پهرين آيل عورت (ڏاڏي حوّا).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● حَوادِث: ذ. [ع. حادثو- حادثة جو جمع] حادثا- واقعات. ڳالهيون. حالتون- نتيجا.

● حَوارِي ۽ حَوارِيُ: ذ. [ع. حَوَّر = هن اڇو ڪيو (ڪپڙو)] ڌوٻي- ڪپڙن جي اڇاڻ ظاهر ڪندڙ. اڇي چمڙيءَ وارو. وفاداريءَ سان ڪم ڪندڙ ماڻهو حضرت عيسيٰ عليه السلام جا اصحاب- مسيح جا دوست (جيڪي ڪُل ٻارهن هئا). دوست- يار. همراهه- مدد ڪندڙ پيروي ڪندڙ.

● حَوَّاس: ذ. [ع. حَسّ = هن محسوس ڪيو] جاندار جو عضوو- جاندار جي طاقت (حواس ڪُل ڏهه آهن، جن مان پنج ظاهري ۽ پنج باطني آهن. ظاهري: اکيون، ڪن، نڪ، وات ۽ هٿ. باطني: حس- مشترڪ، خيال، وهم، حافظو ۽ مُتَصَرِّفَ) اندري- عضوو- هوش- اوسان- عقل- سمجهه- فهم- بُڌ.

- حواس باخته: ذ. صفت. وائڙو- منجهيل- موڳو- هيراسيل.

- حواس باخته ٿيڻ: هوش نه رهڻ- گهٻرائجي وڃڻ- هڪو ٻڪو ٿيڻ- وايون بطال ٿيڻ- حوده لا خطا ٿيڻ.

● حَوال ۽ حَوالَ: ذ. [ع. حَالَ = هو مٽيو- بدليو- ڦريو] حال- حالت- حقيقت- دشا- ڪيفيت- روئداد- ڪٿي. ڳالهه- احوال- خبرچار- معلومات.

● حَوالات ۽ حَوالاتَ: ذ. سپردگي- نظربندي- قيد- حراست. اهي شيون، جيڪي قبضي ۾ هجن. جيل- ترم- ترنگ- قيد- بند.

- حوالات ۾ ڏيڻ: سپردگي ۾ ڏيڻ. قيد ۾ هڻڻ- فوجداري جي حوالي ڪرڻ- بند ڪرائڻ.

● حَوالدار ۽ حَوالدارَ: ذ. حوالات ڪي سنڀاليندڙ- جيل جو ننڍو عملدار- پلٽڻ يا پوليس ۾ هڪ عهدو- هيڊ ڪانسٽيبل- جمعدار. وڏو پٽيوالو- وڏو چپراسي- نائڪ.

● حَوالو ۽ حَوالا: ذ. [ع. حَوَّلَ = هن اشارو ڏنو] ڪتاب جي ڪنهن لکيت جو پورو ڏس- اشارو- لاڳاپو- واسطو- نسبت. نشان- پتو- ڏس- آهنج. ذڪر- خبرچار- حال احوال- آهجاڻ- معلومات.

- حوالو ڏيڻ: ڪنهن ڪتاب ۾ لکيل ڳالهه يا واقعي ڏانهن اشارو ڪرڻ.

- حوالي: [ع. حَالَ = هو بدليو- هو ٻئي وٽ ويو] هٿ ۾ ڏيڻ جي حالت- سونپ- سپردگي- ذ.ب. واري. سپرد- هٿ هيٺ- ذمي- ٻيلي- ملئيل- زير.

- حوالي ڪرڻ: سپرد ڪرڻ- قبضي ۾ ڏيڻ- ڏيڻ- سنڀال ۾ ڏيڻ- ذمي ڪرڻ- هٿ هيٺ ڏيڻ. ڏيارڻ- جهلائڻ.

- حوالي موالي: سنگتي ساٿي- دوست يار- هر دم گڏ رهڻ وارا- همدم.

● حُوت: ث. [ع] وڏي مڇي. آسمان جو ٻارهون برج (جنهن ۾ مڇيءَ جي شڪل جهڙو تارن جو هڪ ميڙ آهي).

● حَوض ۽ حَوضَ: ذ. [ع. حوض جي بگڙيل صورت] پاڻيءَ جو ننڍو تلاءُ- حوض- ڪُنڊ- ڪاڻ.

● حَوضو ۽ حَوضا (ت): ذ. [ع. حوض] ٽانگي (گهوڙي گاڏي) جو ٽانٽو.

- حوضي ۽ حوضيون: ث. [ع. حوضي] ڪيني پاڻيءَ جي ننڍي ڪُنڊ.

● حُور ۽ حُورون: ث. (ع. حور = پوري- ڪارين اکين واري عورت) ڪارن وارن ۽ ڪارين اکين واري بي حد خوبصورت عورت. بهشت ۾ رهندڙ حسين عورت. صفت. پاڪ عورت. نهايت خوبصورت- حسين- سهڻي- اپڇرا- اپسرا- تمام سهڻي عورت. پري.

- حور جو ٻچو: ذ. تمام سهڻو- پريزادو.

- حور بدن: ذ. صفت. حور جي بدن جهڙو- تمام حسين- خوبصورت.

- حوروش: ذ. صفت. حور وانگر- حور جهڙو. خوبصورت.

● حوري ۽ حوريون: ث. حور.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● حَوراٿِي: اسم خاص. سزاري بلوچن جو هڪ قبيلو.

● حَوصِلو ۽ حَوصِلا: ذ. [ع. حَوصَلَة = گُجي] پکيءَ جي گُجِي. دل جي هِمّت - جُرأتَ - دليري - طاقت - قوت - بهادري، جيئن: "موت جي منهن ۾ وڃڻ لاءِ به حوصلو کپي." بُرد باري - سمجهه - ڄاڻ - پُڌي - هوش - عقل - خيال - سُرت - چيتو - جذبو - اوسان - دماغ - فهم - ذهن، جيئن: فلاڻي جو ايترو حوصلو ئي ڪونهي، جو سبق ياد ڪري." پُوجهَ - پَروڙَ. چاهَ - آمنگ.

- حَوصِلا خَطا ٿِيَڻُ: عقل ڇڏي وڃڻ - حيران ٿيڻ - وائڙو ٿيڻ - هوش گم ٿيڻ.

- حَوصِلائِتو ۽ حَوصِلائتا: ذ. صفت. حوصلي وارو - حوصلي جو. عقلمند - سُريتو - سرتائتو - چيتي وارو - هوشائِتو - داناءُ - چالاڪ - حرفتي.

- حَوصِلو ڌارَڻُ: دل جمع ڪرڻ. بردبار ٿيڻ. خيال هڪ هنڌ ڪرڻ. عقل ڌارڻ - سياڻو ٿيڻ. همت ڪرڻ. ايمان رکڻ. هوش درست رکڻ.

- حَوصِلو رَکَڻُ: حوصلو ڌارڻ - حوصلو ڪرڻ.

- حَوصِلو ڪَرَڻُ: حوصلو ڌارڻ - حوصلو رکڻ.

- حَوصلو وِڃائِڻُ: سُڌ بُڌ وڃائڻ - هوش اڪري وڃڻ - بي همت ٿيڻ - بي ايمان ٿيڻ.

- حَوصَلي افزائي: ث. همّت ڏيارڻ جي حالت. شاباس - دل کي ٽيڪ ڏيڻ - همت افزائي ڪرڻ.

● حَوصِلي دارُ: ذ. صفت. همت وارو سُچيتُ.

- حَوصِلہ دارِي: ث. جُرأت - سُچيتائِي.

- حَوصِلي مَنْدُ: ذ. صفت. همت وارو. سمجهُو - سُچيتُ.

- حَوصِلي وارو: ذ. صفت. بردبار. سياڻو - دماغ وارو. فهم وارو - عقل مند. همّت وارو - بهادر - دِلير.

● حَوضُ ۽ حَوضَ: ذ. [ع. حَاضَ = هُن پاڻي ڪٺو ڪيو - هن هَودي ٺاهي] پاڻي گڏ ڪرڻ جو هتراڏو ٺاهيل چوڪنبو تلاءُ - تلاءُ - تالابُ - هَودُ - حَودُ - کَنڌَ - ٽانڪِي.

- حَوضُ ڪَوثَرُ: اسم خاص. بهشت جي هڪ چشمي جو نالو.

● حول: [ع. حَالَ = هو بدليو - هُن ٽپيو] ست ست. طاقت. ٽپي - دغا - دولاب - ڪوت. لوهي ٽوپ.

- حَولِيو ۽ حَولِيا: ذ. صفت. حولُ پاتَلُ - لوهي ٽوپ پيل (ماڻهو). ڪلنگي وارو - حوليو.

● حَولَدارُ ۽ حَولدارَ: ذ. حوالدارُ.

● حَويلِي ۽ حَويلِيُون: [ث. ع. حول = چوڌاري] چئن پٽين واري جاءِ - وڏو ۽ پڪو گهر - گهر - منزل - جاءِ - مڪان - ڪوٺي. محل سراءِ. حرم سراءِ. قصر - محلات - بنگلو - بلڊنگ - حاويلي.

- حَويلِي روشَن ٿِيَڻُ: اولاد وارو ٿيڻ - پُٽ قائم رهڻ.

● حَيّ: صفت. [ع] هميشه حيات - زنده - جيئرو. خدا تعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو. اسم خاص. عرب جي هڪ قبيلي جو نالو.

- حَيّ قَيُّومُ: هميشه زنده ۽ دائم قائم.

- حَيّ لايَمُوتُ: [ع. حَيّ = جيئرو، لا يَمُوت = نه مري] الله تعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو. اها هستي جيڪا هميشه هميشه باقي رهي.

● حَيَا ۽ حَيَا: ث. [ع. حَيِيَ = هن شرم ڪيو] شرم - حجاب - لڄ - حياءُ - سَرَمُ - پَرم - پَت - غيرت - لحاظ. پاڪدامني - شرميلتا.

- حَيَادارُ ۽ حَيادارَ: ذ. صفت. غيرتمند - شرم وارو.

● حَيَاتُ: ث. [ع. حَيّ = هو جيئرو رهيو] حياتي - عمر - اوستا. زندگي - جان - ساهه - روح - پَراڻ.

- حَيَاتُ ۽ حَيَاتَ: ذ. صفت. حياتيءَ وارو - حياتي - جيئرو - جيئند و - زنده.

- حَيَاتِ ابَدِي: ث. هميشه واري زندگي - دائم قائم زندگي - هميشه جو جياپو - سدائين امَرُ (نه مَرڻَ وارو).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- حَيَاتَ بَخْشُ: ذ. صفت. حياتي بخشڻ وارو- خدا تعاليٰ.
- حَيَاتِ تَازَه: ث. نئين حياتي- وڏي بيماريءَ کان نجات حاصل ڪرڻ کان پوءِ واري زندگي.
- حَيَاتِ جَاوِدانِي: ث. هميشه هميشه واري زندگي.
- حَيَاتُ و مَمَاتُ: ذ. صفت. زندگي ۽ موت.
- حَيَاتِي ۽ حَيَاتِي: ذ. صفت. زندگي- عمر- اوسِتا- زندگيءَ جو وقت- جيئري رهڻ واري مدت- ڄمار.

● حَيَاتُ پَاهُو: اسم خاص. تعلقي گهوڙا باريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● حَيَاتِي ۽ حَيَاتِيُون: ث. [ع. حَيّ = هو جيئرو رهيو] جيئري رهڻ جي حالت- زندگي- جياپو. جان- ساهه- جيءُ- پراڻ- ڇُوٽا- وجود- جيون- دَم- سانس- جِند- پساهه- عُمر- اوسِتا- ڄمارَ.

- حَيَاتِيءَ تان هَٿُ ڪَڻَڻُ: وڌيڪ حياتيءَ جي اميد نه هئڻ- وڌيڪ جيئڻ جو آسرو نه هجڻ.
- حَيَاتِيءَ جو مانُ پَرجِي اچَڻُ: عمر پوري ٿيڻ- پڇاڙي ٿيڻ- آخر ٿيڻ- موت جو وقت اچي وڃڻ.
- حَيَاتِي ڇَڏائي وَڃَڻُ: سخت خوفزده ٿيڻ- بي همّت يا نيستو ٿيڻ.
- حَيَاتِي ڇَڏي وَڃَڻُ: مري وڃڻ- ختم ٿيڻ- ڇُوٽا ڪُٽِبي وڃڻ- زندگي پوري ٿيڻ. نيستو ٿيڻ. بي همّت ٿيڻ.
- حَيَاتِي زَهر ٿيڻُ: ڪابه خوشي نه ٿيڻ- ڏُکن ۽ ايذائن ۾ گذارڻ- ذليل ٿي رهڻ.
- حَيَاتِيءَ کي حَلالُ ڪَرَڻُ: زندگيءَ کي ڪامياب ڪرڻ. سُکيو وقت گذارڻ. سوڀارو ٿيڻ- فتح حاصل ڪرڻ.
- حَيَاتِي گهارَڻُ: زندگي گذارڻ- زندگيءَ جا ڏينهن پورا ڪرڻ.

● حَيَاتِيَات: جانورن ۽ ٻوٽن جو علم- بائلاجي سائنس.

● حَيَاتِيُون: وٽامِنس (Vitamins)- آهي ڪيمياٽي حصا، جيڪي انسانن ۽ جانورن جي غذا ۾ هوندا آهن.

● حَيَاءُ ۽ حَيَاءَ: ذ. [ع. حَيِيَ = هن شرم ڪيو- هن شرمايو] لڄَ- شرم- غيرت- حجاب- ڦِڪائي- مَرمُ- پَرمُ- پَتِ- لِيهَهَ- حَيَا. لحاظ- رِياءُ- پاسخاطر- مُحابو.

- حَيَائُتو ۽ حَيَائيتَا: ذ. صفت. حيا وارو- شرم وارو- حجاب وارو- لڄ وارو- شرميلو- مَرم وارو- ليهه وارو- لڄارو- پَرمائتو- سيڙهوان.
- حَيَاءُ دارُ ۽ حَيَاءَ دارَ: ذ. صفت. حيائتو- حيا شرم وارو- لڄارو.
- حَيَاءُ وارو ۽ حَيَاءُ وارا: ذ. صفت. حيائيتو- شرم وارو- شرميلو- لڄارو.
- حَيَاءُ وِ ڪَشْنُ: بي حيا ٿيڻ- بي لڄو ٿيڻ- بي غيرت ٿيڻ.

● حَيثِيَّتَ ۽ حَيثِيَّتُون: ث. [ع. حَيثُ = جتي- جنهن حد تي] سگهه- پهچ- پُڄَنڌي- رسائي- پُڄت- وُسعت- هوندَ. عالمگيري- عَمُومِيت- بساط- قدر. لياقت- درجو- بيهڪ- قابليت. عزّت- آبرو.

- حيثيت کان وَڌِيڪَ: ظرف. طاقت کان باهر. پڄنديءَ کان وڌيڪ.

● حَيْدَرُ: ذ. [ع حَيّة= اژدها- وڏو نانگ + دَرْ ("دريدن=ڦاڙڻ" جو امر)] اژدها- چيريندڙ- شينهن. اسم خاص. حضرت علي ڪرم الله وَجْهَهُ جو لقب.

- حَيدرِي ۽ حَيدرِي: ذ. صفت. حيدر جو. حضرت علي ڪرم الله وجهه جو. شيعه مذهب وارو- شيعو.

● حَيدرآباد: اسم خاص. سنڌ پرڳڻي ۾ هڪ ضلعي، تعلقي، ديهه ۽ شهر جو نالو (جو غلام شاهه ڪلهوڙي بڌايو هو).

● حَيدرانُ زَئِي: اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو (جو بلوچائن جي شاخ آهي).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● حَيْدَرْپُورْ: اسم خاص. تعلقي ننڍ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● حَيْدِرِيُ: اسم خاص. پيءُ درياهي وٽ منڊوندي ءَ جي هڪ شاخ جو نالو.

● حَيْرَانُ ۽ حَيْرَانَ: ذ. صفت. [ع. حارَ = هو هڪوبڪو ٿي ويو] هَڪوبَڪو- وائڙو- مُنجهيل - موڳو- ويچون - مُتَعَجِّبُ- پريشان - شَشْدَرُ - مُتَحَيِّر - دَنگ - گهبرايل - مُضْطَرِبُ- عجب ۾ - اچرج ۾ - تَپِرس ۾.

- حَيْرانُ ڪَرَڻُ: پريشان ڪرڻ - عجب ۾ وجهڻ. رُلائڻ - خراب ڪرڻ - دربدر ڪرڻ - تڪليف ڏيڻ.

- حَيْرَانِيُ ۽ حَيْرَانِيُونُ: ث. عجب - حيرت - پريشاني. موڳائي - مُونجهَ - گِھٽتي - گهبراهٽ - وائڙپ - ڏڪيائي - اوکائي.

● حَيْرَت ۽ حَيْرَتُونُ: ث. [ع. حَارَ = هو هَڪوبڪو ٿي ويو] عجب - پريشاني - حيراني - اچرج - تپرس. تَعَجُّب - وِيچارُ- گِھٽتي - موڳائي - بيهوشي - غَشّ- گَهَرَ - مُونجهَ.

- حَيْرَتَ اَفْزَا: ذ. صفت. حيرت ۾ وجهڻ وارو. حيران. پريشان ڪرڻ وارو.

- حَيرتَ انگيزُ: ذ. عجب وارو- عجيب - حيرت وارو. حيران ڪندڙ.

- حَيْرتُ زَدَهُ: ذ. صفت. حيران - پريشان - تعجب ۾ پيلُ.

● حَيْصِ بَيْصِ: ث. [ع. حَاصَ = هن نٽايو - هن نفرت ڪئي] پش و پيشي - گند گوڙ - ڌورو غوغاء - لڙائي - جهڳڙو - تڪرار - مونجهارو (منطق جي دليلن ۾).

- حَيْصِ بَيْصِ ڪَرَڻُ: گوڙ ڪرڻ - مونجهارو ڪرڻ - وِس وِس ڪرڻ. واتو رجڻ. مُنهاڏو ڏيڻ.

● حَيْضُ ۽ حَيْضَ: ذ. [ع. حَاضَتْ = عورت کي ماهواري آئي] عورتن کي هر مهيني (عضوي مخصوص مان) ايندڙ رت - ماهواري - ڪپڙا - زنالي - زالائو. ڦُلَ - گُلَ - رَجُ.

- حَيْضِيُ ۽ حَيْضِيُ: ذ. صفت. حرامي - حرام جو - حرامي ڦَرُ - وَلَدُالزِّنَا - حرامزادو - شرير - حرڪتي - لُچ.

- حَيْضِيُ ٻارُ: ذ. حرامي ٻارُ - وَلَدُالزِّنَا - شرير.

- حَيْضِيُ حَرَامِيُ (ت): ذ. صفت. حيض جي حالت ۾ حمل ٿيل ٻار. بد معاش - بي حيا.

- حَيْضِيُ ڦَرُ (ت): ذ. صفت. حيضي ٻار - حرامي ڦَرُ.

- حيضي ڦُڙو: حيضي ڦر - حرامي ٻار.

- حَيْضِيُ مُٽُ (مُتْرُ) ۽ حَيْضِيُ مُتَ (مُتْر): ذ. حرامي ٻارُ - حرامي ڦَرُ.

● حَيْفُ ۽ حَيْفَ: [ع. حَافَ = هن بيحڙي هلت ڪئي] حقارت جو لفظ. افسوس - ارمان - هاءِ هاءِ. لعنت ملامت جو ڪلمو. تُفُ - ڦِٽَ - شرم - ڦِٽ - ڦِٽڪارَ.

● حِيلو ۽ حِيلاَ: ذ. [ع. حِيلَه: حَالَ = ڦِر يو] چَلُ - عذر - بهانو - اٽڪل - حرفت - ڪيڏ - حڪمت - هُنر - فن. چالو - آهاءُ - تجويز - سبب - وسيلو - رستو - رِٿ - ڪارڻ - نمونو - ڍنگ. سِٽَ - ڪوشش - سعيو - آدم - محنت. روزگار - ڪم - ڌندو - اوڪري. مڪر - فريب - ڍولڳ - ڪوٽ - دغا - دولاب - ٺڳي.

- حِيلو حَوَالو ۽ حِيلاَ حَوَالاَ: ذ. عذر - بهانو - نٽاءُ. واري ڦيري - نٽاءُ سٽاءُ. سٽو مونو - حيلو وسيلو - اٽڪل سٽڪل - جهلو پلو. وس - اٽڪل - حرفت - تجويز - ڪوشش - سعيو - تدارڪُ.

- حِيلو حَوالو ڪَرَڻُ: ڪوشش ڪرڻ. سعيو ڪرڻ. وسَ ڪرڻ. هر قسم جي ڪوشش ڪرڻ. هر ممڪن ڪوشش ڪرڻ. سڀ ذريعا استعمال ڪرڻ.

- حِيلو ڪَرَڻُ: بهانو ڪرڻ. محنت ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ. اٽڪل ڪرڻ. ڌنڌو ڪرڻ. ڪم ڪرڻ. سعيو ڪرڻ. روزگار ڪرڻ. همٿ ڪرڻ.

- حِيلو وَسِيلو ۽ حِيلاَ وَسِيلاَ: ذ. ذريعو - وسيلو - بهانو. مددگار.

- حيلو وسيلو ڏوڻيڻ: ذريعو ڳولڻ. مددگار جي تلاش ڪرڻ.
- حيلو هلائڻ: ڪوشش ڪرڻ. ذريعو استعمال ڪرڻ. سعيو ڪرڻ. آدم ڪرڻ.
- حيلي باز ۽ حيلي باز: ذ. صفت. اٽڪلي- چالاڪ- هوشيار- ٺڳ- دغاباز- مڪار- فريبي- بهانا ڪندڙ. ٽٽائيندڙ.
- حيلي بازي ۽ حيلي بازيون: ث. بهانو- عذر- سعيو- ڪوشش- آدم- آپاءُ- تدارڪ.
- حيلي ساز ۽ حيلي ساز: ذ. صفت. حيلي باز- چالاڪ- مڪار- ٽٽائيندڙ- بهانا ٺاهيندڙ- عذر پيش ڪندڙ.

● حين: ذ. [ع. حان = مند آئي] وقت- عرصو- زمانو- سمو- مدت.
- حين حيات: ظرف. سڄي ڄمار- سڄي عمر- حياتيءَ جو سارو عرصو.

● حيوان ۽ حيوان: ذ. [ع. حي = هو جيئرو رهيو] زندگاني- زندگي- حياتي. (صفت). ساهه وارو- روح وارو- جان وارو- جانور- پسون. وهٽ- ڍور. بي سمجهه- بي وقوف- جاهل- نادان. وحشي.
- حيوان مطلق: ذ. صفت. آزاد ۽ ڇڙواڳ جانور. گهمندڙ ڦرندڙ حيوان. ڍورن جو ڍور. جانور- ڳو ناٿو- بد تميز.
- حيوان ناطق: ذ. صفت. ڳالهائيندڙ جانور. ماڻهو- انسان- آدمي.
- حيواني: ذ. صفت. حيوان جو- شهواني- نفساني- بهيميه- ڍورن واري حالت. جانورن واري حالت.
- حيوانيت: ث. وحشت- جانورپڻو- حيوانپڻو. بي شرمي- بي شرمائي- بي حيائي- ناداني- ناسمجهي- بيوقوفي- بي رحمي- ظلم- ڪٺوراڻي.

● حيوانيات: ث. جانورن جي تواريخ، انهن جي جسم جي ساخت ۽ عادتن وغيره جو علم. زولاجي (Zoology).

خ

خ: ث. [ع. ف] سنڌي 'الف- بي' جو ارڙهون اکر، عربيءَ جو ستون ۽ فارسيءَ جو نائون اکر. ابجد جي حساب موجب عدد ٦٠٠. علم هيئت ۾ اهو اکر منگل يا مريخ کي ظاهر ڪري ٿو.

● خا: ذ. ڪنڊ يا ڪياڙيءَ جا وار.

● خابر ۽ خابرو: ذ. صفت. [ع. خبر = هن ڳالهه ٻڌائي] اسم فاعل. خبر ڏيندڙ. خبر پهچائيندڙ. اطلاع ڏيندڙ. سڌ سماءُ ڏيندڙ. احوال ٻڌائيندڙ. چاڻ ڪندڙ- قاصد- پيغام بر- خبر رسان- جاسوس.

● خاتم: ث. [ع. ختم = هن مهر هنئي] منڊيءَ جي ٽڪ. منڊي- ڇاپ لڳل منڊي. ٺپو- ڇاپ- مهر- خانگي مهر- تڪميل جي نشاني.
- خاتم بند ۽ خاتم بند: ذ. صفت. عاج، ڪاٺيءَ يا هڏي تي آڪر جو ڪم ڪندڙ. جڙاءَ جو ڪم ڪندڙ. خاتو بند.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خاتم بندي ۽ خاتم بنديون: ث. عاج، ڪاٺيءَ يا هڏي تي آڪر جو ڪم. جڙات جو ڪم.

- خاتم سليمان: حضرت سليمان عليه السّلام جي منڊي (جنهن تي اسم اعظم لکيل هو ۽ وڏي برڪت واري هئي).

● خاتم: ذ. صفت. [ع خَتَمَ = هن پورو ڪيو]. پورو ڪندڙ. ختم ڪندڙ. پڇاڙي ڪندڙ. توڙ تائين رسائيندڙ.

- خاتم الانبياء: اسم خاص. سڀني نبين جي نبوت ختم ڪندڙ. آخري پيغمبر. حضرت محمد مصطفيٰ صلّي الله عليه وسلّم.

- خاتم المرسلين: سڀني رسولن جي رسالت ختم ڪندڙ. آخري رسول.

- خاتم النّبيين: سڀني نبين جي مُهر. سڀني نبين جي نبوت کي ختم ڪندڙ. سڀني نبين کان پوءِ نه اچڻ وارو.

● خاتمو ۽ خاتما: [ع. خاتمة] پڇاڙي - ڇيڙو - آخر - پڇاڙي - نتيجو - آخرت. موت - وفات - رحلت. ڪتاب جي پڇاڙيءَ ۾ لکيل عبارت.

- خاتمه بالخير: نيڪيءَ واري پڇاڙي. پڇاڙيءَ جو وقت ايمان جي سلامتيءَ سان گذرڻ جي دعا. مرڻ وقت شهادت جو ڪلمو نصيب ٿيڻ جي حالت. خير سان گذاري وڃڻ يا مرڻ.

- خاتمو ٿيڻ: پڇاڙي ٿيڻ. مري وڃڻ. فوت ٿيڻ. انجام کي پهچڻ. گذر ڪري وڃڻ.

● خاتو بند ۽ خاتو بند: ذ. صفت. [ع. خَتَم + ف. بند = مُهر هڻندڙ] سازگر - ساز ٺاهيندڙ. ڪاٺ جو سامان ٺاهيندڙ - وادو - سُوٿهڙ. عاج تي آڪر جو ڪم ڪندڙ. آرسين جا فريم ۽ ڪٻٽ ٺاهيندڙ. عينڪن جا ڪوڪا ٺاهيندڙ.

- خاتو بندي ۽ خاتو بنديون: ث. سازن ٺاهڻ جو ڪم. سازگري. ڪاٺ ۽ عاج تي گلڪاري وغيره جو ڪم. ڪاٺ مان سامان ٺاهڻ جو ڪم.

● خاتون: ث. [ترڪي] نيڪ عورت. امير گهراڻي جي عورت جو لقب. اميرزادي - شهزادي - بيگم - راڻي. شريف عورت. گهر جي مالڪياڻي - زال - گهرواري - عورت - بيبي - ليڊي.

- خاتون جنّت: ث. جنّت جي شهزادي. حضرت بيبي فاطمه رضي الله تعاليٰ عنها جو لقب (جا بيبي صاحبه حضور ڪريم جن جي پياري صاحبزادي حضرت بيبي خديجة الڪبريٰ جي بطن مان تولد ٿي، حضرت علي ڪرم الله وجهه جن جي گهرواري ۽ امامين حضرت حسن ۽ حضرت حسين رضي الله تعاليٰ عنهما جي والده ماجده هئي).

- خاتون عرب: ث. خاتون جنّت. حضرت فاطمه رضي الله تعاليٰ عنها جو لقب.

● خاتون فلڪ: ث. آسمان جي راڻي. چنڊ. زهره - ناهيد (حسن ۽ محبت جي ديوي).

● خادم ۽ خادم: ذ. [ع. خَدَمَ = هن خدمت ڪئي]. خدمت ڪندڙ - نوڪر - چاڪر - ٽهلو - ٽهليو - ملازم. مُريد - چيلو. شاگرد - طالب. ڪنهن درگاهه جو خدمت ڪندڙ - مجاور. (ث. خادمه = نوڪرياڻي).

- خادمانه: نوڪر وانگر. نهايت عاجزيءَ سان.

- خادم درگاهه: صفت. درگاهه يا مسجد وغيره جي سنڀال ڪندڙ - مجاور.

- خادمي: ث. خدمت - چاڪري - ٽهل ٽڪور. ملازمت - نوڪري.

● خار ۽ خار - خارون: ذ. ث. [ف] ڪنڊو - سيلهه - پالو - سوئو. ڪاوڙ - جوش - غصو - چڙ - بغض - ساڙ - تپش. حسد - جلن. بدلو - دشمني.

- خار آچڻ: حسد ٿيڻ - ڪاوڙ لڳڻ - چڙ ۾ ٿيڻ - پوسرڻ - ساڙ لڳڻ.

- خاربست: ذ. [خار + بست] ڪنڊن جو لوڙهو يا واڙ.

- خاربند ۽ خاربند: ذ. ڪنڊن جو لوڙهو. ڪنڊن وارن ڏنگهرن جو لوڙهو.

- خارُبندِيُ: ث. لوڙهي ڏيڻ جي حالت. چوڌاري ڪنڊن جو لوڙهو ڏيڻ.
- خارُپُشتُ ۽ خارُپُشتَ: ذ. ڪنڊن جي پُٺ وارو جانور. چاهو - سيڙهه. هُني ڪنهڻ جو لوهي اوزار - ڪرُ ڪرو - خرُخرو.
- خارِچِيڻُ: ذ. گهر يا باغ جي چوڌاري ڏلل لوڙهو.
- خارخار: بي چيني - پريشاني - جوش خروش - غصو.
- خارَدارُ: ذ. صفت. ڪنڊن وارو - ايذاءُ ڏيندڙ - تڪليف ڏيندڙ - هلاڪ ڪندڙ. اهو چوڪرو جنهن کي ڏاڙهيءَ جا ٻهريان وار ايندا هجن.
- خارَ ڏِيارڻُ: ڪاوڙ ڏيارڻ - غصو ڏيارڻ. ٻوسرائڻ - ساڙ ڏيارڻ - ڀڙڪائڻ - جوش جاڳائڻ.
- خارُ ڏِيڻُ: چيڙائڻ - ڪاوڙائڻ. ٻوسرائڻ - ستائڻ - تڪليف پهچائڻ - غصو ڏيڻ.
- خارزار: ڪنڊن وارن وڻن جو جهنگ - ڪانڊيرن واري زمين.
- خارُ ڪائڻُ: غصو ڪرڻ - ساڙ ڪائڻ - جڪ ڪائڻ. ڪاوڙجڻ - رِيسَ ڪرڻ - حسدُ ڪرڻ - ٻوسرڻ - جلڻُ.
- خارڪش: ڪانئين وڪڻڻ وارو - ڪانيون وڪڻندڙ - ڪانيرُ.
- خارُ لڳڻُ: ڪاوڙ لڳڻ - چيڙ اچڻ - جوش پيدا ٿيڻ.
- خارُوخسُ: ڪک ڪنڊا - ڪک پَنَ - ڪک ڪانا - ڪچرو.
- ● خارَا ۽ خارَا: ذ. [ف] پٿر جو هڪ قسم - نيلو پٿر - سخت پٿر.
- خارَاسنگُ ۽ خارَاسنگَ: ذ. نيري رنگ جو پٿر. سخت پٿرُ.
- خارَ اشگافُ ۽ خارَا شگافَ: ذ. صفت. پٿر کي چيريندڙ. تمام سخت.
- ● خارَانُ: اسم خاص. بلوچستان ۾ هڪ علائقي جو نالو. هڪ جبل جو نالو.

- ● خارِجُ ۽ خارِجَ: ذ. صفت. [ع خرج = هو ٻاهر لڪتو] ٻاهر نڪتل - تڙيل - ڌڪيل - لوڌيل - نڪتل. الڳ - ٻري - علحده - جُدا. علاوه - سواءِ. بيڪار - نڪمو - ردي - اڻ وڻندڙ - مردود. باغي - سرڪش - بي دين.
- خارِجُ آزُ اِختيارُ: ظرف. اختيار کان ٻاهر. وَسَ کان ٻاهر.
- خارِجُ آزُ بحثُ: ظرف. بحث نہ ڪرڻ جهڙو. جنهن تي بحث ڪرڻ جي منع هجي.
- خارِجُ آزُ عقلُ: ذ. صفت. عقل کان ٻري. سمجهہ کان مٿي. سمجهہ کان ٻري. بيوقوف - احمق.
- خارِجُ ٿيڻُ: نڪرڻ - ٻاهر ٿيڻ - رد ٿيڻ - جدا ٿيڻ.
- خارِجُ ڪرڻُ: ڪڍڻ - ٻاهر ڪرڻ - نيڪالي ڏيڻ. جدا ڪرڻ - علحده ڪرڻ. رَدِ ڪرڻ - نامنظور ڪرڻ. برطرف ڪرڻ. ڪيڏي ڇڏڻ.
- خارِجہُ: صفت. ٻاهر جو - ٻاهريون. ٻاهر ڪڍيل - تڙيل - ڌاريو.
- خارِجِيُ ۽ خارِجِيُ: ذ. صفت. ٻاهر ڪڍيل - تڙيل. ٻاهريون - ڌاريو. حق وارن کان خارج ٿيل. اهل سنت کان نڪتل - مردود. مسلمانن جو اهو فرقو جو اڳ ۾ سيدنا علي رضہ جي لشڪر ۾ هو، پوءِ ناراض ٿي خروج ڪيائين ۽ حضرت علي ڪرم اللّٰه وَجههُ جن کي خليفو ڪري نہ ٿو مڃي.
- ● خارَش: ڪنهڻ جي هڪ بيماري - ڪاڇي - ڪاجَ - ڪاڌِ - ڪنهڙو - ڪُجلي - ڪنهہ - ڪارِسِ. ڪِرنُهِن - ٽِرٽِر - سُرسُر. چمڙيءَ جي هڪ بيماريءَ جو نالو - خارش.
- خارِشِ مارڻُ (ت): عادت پوري ڪرڻ.
- خارِشِيُ ۽ خارِشِيُ: ذ. صفت. خارش وارو. ڪُجليءَ وارو. خارش جو مريض.
- ● خارَشُ: اسم خاص. تعلقي ناري ضلعي خيرپور ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● خَارِقُ ع خَارِقَ : ذ. صفت. [ع. خَرَقَ = هن ڦاڙيو- هن ڏاريو] ڦاڙيندڙ- پڇندڙ. عادت کي ٽوڙيندڙ. عادت جي خلاف ڪم ڪندڙ. ڪرامت - معجزو.

- خَارِقُ عَاداتِ : ذ. عادتي ۽ قدرتي قاعدي کي پڇڻ وارو. نبين جا معجزا. اوليائن جون ڪرامتون.

● خَازِنُ ع خَازِنَ : ذ. صفت. [ع. خَزَنَ = هن ڪٺو ڪيو] ڪٺو ڪندڙ. خزانو سنڀاليندڙ- خزانچي. محافظ- نگهبان.

- خَازِنِ بهشت: بهشت جو داروغو.

● خَاشَ ع خَاشُون: ث. [ف. خواهش جي بگڙيل صورت] خواهش - گهُر - مرضي (پنهنجي خاشَ خوشيءَ سان).

● خَاشَاڪ: ذ. [ف] ڪِنُ ڪچرو- ڪَکَ پَنَ - گَند - گند گوچر. اڪثر مرڪب صورت ۾ "خَسَ" سان گڏ ڪم ايندڙ، جيئن: "خس و خاشاڪ = ڪَکَ پَنَ".

● خَاشِعُ : ذ. صفت. [ع. خَشَعَ = هو مطيع ٿيو- هن عاجزي ڪئي] عاجزي ڪندڙ- مِنٿ ڪندڙ. ليوڙت وارو. خُشوع ڪندڙ.

● خاشڪيلي ع خَاشِڪيلِي : ذ. [ع. خاصخيلي جي بگڙيل صورت] نوڪر- پيلي- خادم. سنڌ ۾ هڪ ذات جو نالو.

● خَاشو ع خَاشَا: ذ. [ف. خَاشَاڪَ] سُلفيءَ جي متان رکڻ لاءِ ٺوڙيءَ جو پريل مُڇو.

● خَاشو ع خَاشَا: ذ. صفت. [ع. خاصَّة جي بگڙيل صورت] چڱو- سٺو. سهڻو- ملوڪ. عمدو. (ث. خَاشِي ع خَاشِيُون).

● خَاصُ : صفت. [ع] نِج - اصل - شُڌ، جيئن: "هيءَ خالص گيهه مان ٺهيل مٺائي آهي." مخصوص ڪيل - ذاتي - خانگي - شخصي - پنهنجو. "هيءُ خاص منهنجو گهوڙو آهي". سٺو - چڱو - چوکو. چونڊيل - ڏُٺيل - تمام سٺو - عمدو - آتم - اعليٰ - اُچو - مکيه - فائق - چيدو. نهايت عمدو- سٺي ۾ سٺو - آچي ۾ آچو - شاندار- پلارو - افضل - پاڪ. مرغوب - وڻندڙ - پيارو - مقبول. صرف - فقط - رڳو. جيئن: "هيءُ خاص اوهان لاءِ آندل آهي". گرامر موجب اهو اسم، جيڪو ڪنهن خاص ماڻهو، جاءِ يا شيءِ جو نالو ٻڌائي.

- خَاصَائِي ع خَاصَائِيُون: ث. چڱائي - ڀلائي - بهتري. سهڻائي - عمدائي - سٺائي - پاڪائي - صفائي. نيڪي. خاصيت.

- خَاصُ ڪَري: ظرف. نراليءَ طرح - رڳو هن لاءِ ته - خُصُوصاً - خُصوصيت سان - خاص طرح.

- خَاصُ عَامُ: ذ. امير غريب. ننڍا وڏا- سڀ. ساري خلقت - رعيت.

- خَاصو ع خَاصَا: ذ. صفت. [ع. خَاصَّة جي بگڙيل صورت] سٺو - چڱو - موچارو- ڀلو- عمدو- سهڻو- ملوڪ - ٺاهوڪو - بهتر. موچارو - وچولو - موافق. درميانو - پورو پُنو. نيڪ - ڀلو.

- خَاصُ وَ عَامُ: ذ. ڏسو "خاص عام".

- خَاصِي ڪَرَڻُ: قبول ڪرڻ- منظور ڪرڻ.

● خاصُخيلي: اسم خاص. [ع. خاص + خيلي = گهوڙي سوار] خاص پيلي يا نوڪر- ٻانهو- نوڪر- خدمتگار- ٽهليو- چاڪر. خاص ڪري سنڌ ۾ ٽالپرن جو نوڪر. گَبو (لس)- گولاڙو (ل) - ٻَجيرُ (ٿ). هڪ ذات جو نالو.

- خَاصڪيلي: "خاصخيلي" جي بگڙيل صورت - ڏسو "خاصخيلي".

● خَاصو ع خَاصَا: ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم (سنڌ ۾ اڳئين سمي ۾ ٺهندو هو). ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (چلرن سان، رنگ اڇو ۽ قد هڪ انچ. مدراس جا ماڻهو گهڻو ڪري واپرائيندا آهن). اسم خاص. تعلقي گهوڙا ٻاري ۽ ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● خَاصِئَتَ ع خَاصِئَتُون: ث. [ع. "خاصيت" جي بگڙيل صورت] ڏسو "خاصيت".

● خَاصِيَّتَ ع خَاصِيَتُون: ث. [ع] اثر- تاثيرُ. وصف. صفت - گڻ - لڇڻ - عادت - خصلت - سيرت. لياقت - هوشياري - مزاج - طبعيت. چڱائي - ڀلائي. خاصيت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● خَاطِرُ: ث. [ع. خَطَرَ = دل ۾ آيو] جيڪي دل ۾ گذري - دل - مَن - هانءُ - جگرُ. چِتُ - ڌيانُ - خيال - ويچار. ارادو - قصد - مرضي - خوشي. آدرڀاءُ - خاطر تواضع - ڪِينڪار - مرحبا - تعظيم - عِزّت - حُرمت - شانُ - مانُ. خدمت - چاڪري - ٽَهل. طرفداري - پاسخاطري - لحاظ - رِعايت - مُرُوّت. (ظرف). لاءِ - واسطي - جي ڪري - ڪري - جي لاءِ - ٻاري ۾ - ڪارڻ - بابت.

- خَاطِر آزَارِيُ: رنجيدگي - ناراضپو - صدمو پهچائڻ - دل ڏُکائڻ.

- خَاطِرُ آزُرْدَهُ: [ف. آزرده = رنجايل] رنجيده - ناراض دل وارو - رنجايل - ڏُکويل - ملول.

- خَاطِرُ جَمَعُ: ذ. دل جي تسلّي - دلجاءِ - پَڪَ - يقين - دلداري - تسڪين - اطمينان - خاطري. ڀروسو - آسرو - اعتماد - دل جمعي.

- خَاطِرُ جَمَعِيُ: اطمينان - تسلي - تسڪين.

- خَاطِرُخَوَاهُ: ذ. ظرف. مرضي موجب - حسب منشا. دل جي چاهت موجب. مرضيءَ سان. دلچسپيءَ سان. گهرج موجب. دل جي يقين سان. دل جَمَعي سان. پڪي پَرُوسي سان. دل جان سان. موزون - ٺيڪ - مناسب.

- خَاطِرُدَارِيُ: ث. خاطر جمعي - دلداري - خاطري - پَڪَ - يقين - دلجاءِ. آدرڀاءُ - ڪِينڪارَ - ڀليڪارَ - تواضع - خدمت - مهمان نوازي - مهماني.

- خَاطِرُ ڪَرَڻُ: خدمت ڪرڻ. آدرڀاءُ ڪرڻ. طرفداري ڪرڻ. خوشامد ڪرڻ. دلجوئي ڪرڻ.

- خَاطِرُ مُدَارَات: آدرڀاءُ - مهمان نوازي - لحاظ لياقت - نياز نوڙت.

- خَاطِرُ ۾ نَہ آڻَڻُ: خيال ۾ ني نہ آڻڻ.

- خَاطِرُ نَشِيْنُ: ذ. صفت. اها ڳالهه جا ياد ٿي وڃي. دل ۾ جاءِ ڪرڻ واري. دلپسند - پياري.

- خَاطِرِيُ: ث. پَڪَ - يقين - دلجاءِ - خاطر جمعي. دلداري - همّت افزائي - ڏَڍُ - تسلّي - دلاسو - خدمت - آدرڀاءُ - خوش مرحبا - خوشي - سُک - راحت.

- خَاطِرِيءَ جهڙو: ذ. صفت. پسنديءَ جهڙو. دلپسند - وڻندڙ - خواهش موجب - دل گهُريو - دل جاءِ جهڙو - خاطرخواه.

- خَاطِرِيءَ سان: دل سان. دل و جان سان. يقين سان. لحاظ سان. مرُوّت سان.

- خَاطِر پُونُ ڪَرَڻُ: تمام گهڻي مرحبا ڪرڻ. تمام سٺي مهماني ڪرڻ. تمام گهڻي خدمت ڪرڻ.

- خَاطِفُ ۽ خَاطِفَ: ذ. صفت. [ع. خَطَفَ = هن کسيو] کسيندڙ. اوچتو کسي کڻي ويندڙ. هيءُ لفظ برق (وڄ) سان گهڻو ڪري استعمال ٿيندو آهي.

● خَاطُوُ ۽ خَاطُوُ: ذ. صفت. [ع. خَطّ = هن لکيو] خط لکندڙ. خط پهچائيندڙ. پيغام رسائيندڙ. خط رسان - قاصد. اخبارن ڪي خبرون پهچائيندڙ. خَابِرُو - مُخبر.

- خَاطِيُ ۽ خَاطِيُ: ذ. صفت. خَاطُو.

● خَاطِيُ ۽ خَاطِيُ: ذ. صفت [ع. خَطِيَ = هن ڏوهه ڪيو] خطا ڪندڙ - خطاڪار - خطا وارو - گنهگار - ڏوهاري - پاپي.

● خَاقَانُ ۽ خَوَاقِيْنُ: ذ. [ترڪي. خاخان = وڏو خان] وڏو بادشاهه - شهنشاهه - سلطان. اسم خاص. چين ۽ ترڪستان جي اڳاتي بادشاهه جو لقب. (اهو لقب چنگيزخان اختيار ڪيو هو ۽ پوءِ چين جي بادشاهه کي چوڻ لڳا پر هاڻي هر بادشاهه کي سڏيو ويندو آهي).

● خَاقَانِيُ: اسم خاص. فارسيءَ جي هڪ وڏي قصيده گو شاعر جو تخلّص.

● خَاڪ: ث. [ف. خاڪ = مٽي] مٽي - لَتَ - بُسيڙ - ڌوڙ - ڌُوڙ - دَزَ - رَڃي. ڦُلهيار - ڦُلهير - ڇار - ڪِيرِي - رَکَ. زمين - ڌرتي. بزرگن جي مزار تان آندل مٽي يا خاڪ. ڪِنايَتہ: ڪجهه به نہ. بلڪل نہ. ذرو به نہ. سنڌي ادب جي مشهور شاعر مولانا درمحمد جو لقب.

- خَاڪِ آلُودَهُ: ذ. صفت. مٽيءَ سان ڀريل. مٽيءَ ۾ لتوڙيل. مٽيءَ هاڻو.

- خاڪِ آڏامڻُ: مٽي آڏامڻ - ڌوڙ آڏامڻ. تباهه ٿيڻ - برباد ٿيڻ. رسوا ٿيڻ - مٽي پليد ٿيڻ - ڪجهه به باقي نه رهڻ.
- خاڪِ آڏائڻُ: مٽي آڏائڻ - آهه زاري ڪرڻ - ماتم ڪرڻ - پٽڻ - روڄ ڪرڻ - بدنام ڪرڻ - آواره ڦرڻ - پٽڪندو رهڻ.
- خاڪِ بازيُ: ث. مٽيءَ سان راند. راند روند. هوس پرستي - هڪٻئي تي خوشي ملهائڻ لاءِ ڪَپَ آڇلڻ.
- خاڪِ بَرسَرُ: ث. ڌوڙ مٿي ۾ پيل - خراب خوار. ڪنايتہ: اهنج - ڏکيائي - مشڪلات. پريشاني. تنگي.
- خاڪِ بَرسَرُ هُئڻُ: مفلس ٿيڻ - پريشان هئڻ.
- خاڪِ بَسَرُ: ذ. صفت. مٿي ۾ ڌوڙ پيل - مٽيءَ ۾ رهندڙ. خراب حال. ڏتڙيل.
- خاڪِ بَسيطُ: ث. [بسيط = ويڪرو - ڪشادو - ڪليل] زمين - ڌرتي. زمين جو سارو سطح يا مٿاڇرو.
- خاڪ تان ڪَڻي افلاڪَ تي پُهچائڻُ: هيٺ تان کڻي مٿي ڪرڻ. غريب مان امير بنائڻ - گهٽ درجي مان وڏو درجو عطا ڪرڻ - تمام وڏو احسان ڪرڻ - لياقت کان مٿي رتبو ڏيڻ.
- خاڪِ تُودَهُ: ذ. [ف. تُودَهُ = ڍيرُ - ڍِڳُ - انبارُ] مٽيءَ جو ڍِڳُ - دِڙِ - دڙو. تيرانداز لاءِ نشان چٽڻ جي جاءِ. مٽيءَ جو ڍير. هَدَفُ - نيشانو.
- خاڪِ ٿيڻُ: مٽي ٿيڻ - نابود ٿيڻ - برباد ٿيڻ - ناس ٿيڻ. سڙي ڀسم ٿيڻ.
- خاڪِ ٿي وَڃڻُ: چِٽ ٿي وڃڻ - ڀُري مٽي ٿي وڃڻ - نابود ٿي وڃڻ - ناس ٿي وڃڻ - برباد ٿي وڃڻ.
- خاڪِ پا: ث. پيرن جي مٽي. نهايت حقير شيءِ. عاجز. مسڪين.
- خاڪ جو پُتلو: ذ. مٽيءَ مان ٺهيل بوتو - انسان - ماڻهو - آدمي.
- خاڪِ چاٽڻُ: رُلڻ - دربدر ٿيڻ. خوب ڳولڻ - تلاش ڪرڻ. برباد ٿيڻ - تباهه ٿيڻ.
- خاڪدانُ ۽ خاڪدانُ: ذ. مٽي يا گند وغيره آڇلڻ جو ٿانءُ. ڪنايتہ: دنيا.
- خاڪدانُ ڪُهنُ: ذ. ڪهنو يا پراڻو مٽيءَ جو ٿانءُ - دنيا - هيءُ جهانُ.
- خاڪِ رُوبُ ۽ خاڪِ رُوبُ: ذ. صفت. مٽي ٻُهاريندڙ - ٻُهاريدارُ - جهاڙو ڏيندڙ - ڀنگي - پالپشاهي. ڪنايتہ: حلال خور - سادگي پسند - سادي مزاج وارو.
- خاڪِ زادَهُ: ذ. صفت. مٽيءَ مان جاوَلُ - مٽيءَ جو پُتلو. انسان - ماڻهو - آدمي.
- خاڪسارُ ۽ خاڪسارُ: ذ. صفت. خاڪ جهڙو - مٽيءَ جهڙو - مٽيءَ جهو. مٽيءَ وانگر. غريب - مسڪين. عاجز. نماڻو - حقير. عرضدار - ليلائيندڙ. نوڪر.
- خاڪساريُ: ث. عاجزي - نيوڙت - نيازنماڻائي - نهٺائي - نيازمندي. لاچاري - مجبوري. مسڪيني حال. هيڻاهين اختيار ڪرڻ.
- خاڪِسترُ: ث. رَکَ - چار - ڦلهيار.
- خاڪِ سياهُ ڪَرڻُ: ساڙي رک ڪري ڇڏڻ - ناس ڪري ڇڏڻ.
- خاڪِ شفا: ث. شفا ۽ تندرستي ڏيندڙ مٽي - مڪہ معظّمه ۽ مدينه منوّره جي خاڪ.
- خاڪِ شو: ذ. صفت. سونارن جي ٻنيءَ جي مٽي ڌوئيندڙ - ڌوڙ ڌوئو.
- خاڪِ شوريُ: ث. مٽيءَ جو ڪم يا پورهيو. هارپو. محنت - جسماني پورهيو - مزوري - روزگار - هٿن جي ڪمائي.
- خاڪِ شوري ڪَرڻُ: هارپو ڪرڻ - پوک پوکڻ. پورهيو ڪرڻ - مزوري ڪرڻ.
- خاڪِ صفتُ: ذ. صفت. مٽيءَ جهڙو - مٽيءَ وانگر.
- خاڪِ ڪَرڻُ: ساڙي ڀسم ڪرڻ - مٽي ڪرڻ - رَکَ ڪرڻ. اجاڙڻ - تباهه ڪرڻ - برباد ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خَاڪِ ڪَشُ ۽ خَاڪِ ڪَشَ: ذ. صفت. ٻنين ۾ مٽيءَ کي گڏ ڪري، ٻنن ٺاهڻ جو اوزار- ڏانداري.
- خَاڪ ۾ خَاڪِ ٿيڻُ: تمام هيڻا هين ونڻ. گولن جو گولو ٿيڻ وجود وڃائڻ - مَن مارڻ- فنا ٿيڻ. سخت محنت ڪرڻ - جفاڪشي ڪرڻ.
- خَاڪِ ۾ ملائڻُ: مٽيءَ ۾ ملائڻ - برباد ڪرڻ- تباهه ڪرڻ - چٽ ڪرڻ - ناس ڪرڻ. بگاڙڻ - خراب ڪرڻ. پائمال ڪرڻ - ذليل ۽ رُسوا ڪرڻ.
- خاڪِ ۾ ملڻُ: تباهه ٿيڻ - برباد ٿيڻ - چٽ ٿيڻ - ناس ٿيڻ. نالو نشان مٽجي وڃڻ - مري وڃڻ.
- خَاڪِ ۾ ملي وڃڻُ: مٽيءَ ۾ دفن ٿيڻ. مري وڃڻ - رد ٿي وڃڻ (رٿون وغيره)- ناڪامياب ٿيڻ.
- خَاڪِ نَشيِنُ ۽ خَاڪِ نَشيِنَ: ذ. صفت. مٽيءَ تي ويهندڙ - ساده مزاج - ماديءَ عادتن وارو - مسڪين.
- خَاڪ وسائڻُ: خَاڪ آڏائڻ - ڏوڙيو ڪرڻ- ماتم ڪرڻ - واويلا ڪرڻ.
- خَاڪ وَسَڻُ: مٽي پوڻ. واري وَسَڻُ. ويراني ٿيڻ - بي رونق ٿيڻ.
- خَاڪِي ۽ خَاڪِيُ: ذ. صفت. خاڪ جو- خاڪ جي پيدائش. مٽيءَ هاڻو - مٽيءَ وارو. مٽيءَ جي رنگ جهڙو. هڪ رنگ جو قسم. ڪپڙي جو هڪ قسم. هندو فقيرن جو هڪ قسم. (بُت تي ڀڀوت يا مٽي مَليندڙ) - ڀڀوتيو. مجازاً: آدمي- انسان - ماڻهو. مسلمان فقيرن جو هڪ ٽولو.
- خَاڪِي وَرْدِيُ: پوليس يا فوج جو سپاهي.

● خَاڪَاهو ۽ خَاڪَاهَا (ت): ذ. سارين کان سواءِ خريف جي ٻئي فصل کي پوکڻ کان پوءِ پهريون پيرو پاڻي ڏيڻ.

● خَاڪَسِيُ: ث. خوب ڪلان - هڪ ٻسارڪو وَکر، جنهن کي خاڪشير به چئجي (بخار لاءِ دوا طور ڪم اچي).

● خَاڪِ شيِرُ: ث. خَاڪِسِيُ (گاڙهاڻ ۽ هيڊاڻ تي مائل سنهو ٻج) - خُوب ڪلان.

● خَاڪو ۽ خَاڪَا: ذ. [ف] اهو نقشو جيڪو صرف حدن جون ليڪون ڪڍي ٺاهيو وڃي- ڍانچو - مٽيءَ تي يا مٽيءَ سان ٺاهيل نقشو- نقشو - چٽ - آثارو - بوتو - فوٽو - شڪل - تصوير جو ٻاهريون ليڪو - ڪچو نقشو - مُسَوَّدو. ڪورَ- وِيتَ- ڪَچَ- وَڏَ. مَسخريءَ جي تصوير (ٺوڪبازيءَ طور). سفيد ٽٻو (جنهن تي فقط ڪچا نشان ڏري ٻند ڪيو وڃي، آن لاءِ تہ وندر جي وقت يا موقعي تي ڪجهہ لکيو وڃي). ڪنهن قيمتي پٿر جهڙو: موتين، مرجان وغيره جو پيتل ڪٽو يا پائوڊر.
- خَاڪو ڪَڍَڻُ: ڪچو نقشو ڪڍڻ - مُسَوَدو تيار ڪرڻ. ليڪُن سان ڪنهن تصوير جا نشان ڪڍڻ - ليڪڻ - اسڪارڻ.

● خَالُ ۽ خَالَ: ذ. [ع] خالي پيل جڳهہ - وِٽي - وِچوٽي - چيرُ - ڦوڙُ - سيرَ - ٽُنگَ - ڏَرَڙُ - ٻَرَگهَلُ - ٻَهَلُ - گهَٽُ. نَڪُ، مُنهن يا جسم تي ڪنهن به هنڌ قدرتي طور نڪتل ڪارو ٽِڪو - تِرُ. تاسَ راند جي پٽن ۾ هرهڪ جي ٻنيان چوڻ جو لفظ (هڪ خال - ٻہ خال - ٽي خال - چارخال - پنج خال - ڇهہ خال - ست خال - اٺ خال - نَو خال - ڏهہ خال).
- خَال سِيَاهُ: ذ. صفت. [ف. سِيَاهُ = ڪارو] ڪارو تِرُ.

● خَالِدُ: ذ. صفت. [ع. خَلَدَ = هو هميشه لاءِ رهيو] هميشه رهندڙ. اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ڳوٺ ۽ ديهہ جو نالو.

● خالدِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

خَالِصُ ۽ خَالِصَ: ذ. صفت. [ع. خَلَصَ = هو نيجو يا صاف ٿيو] ملاوت کان سواءِ - بنا ملاوت - بنا کوٽ - سچو - شُدّ - نيار - چوکو - ٺَٽُ - صاف - نِجُ - اصل - کَرو - صحيح. سچي ۽ پڪي اعتقاد وارو.

● خَالِصو: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي، تعلقي موري ۽ تعلقي بدين ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● خالِصو ۽ خالِصا: ذ. صفت. ناڪ جا پونڊيگ. گرو پنٿي - سِکُ - سکو - سينگهہ. ٻنيءَ جي ڊِلَ جو هڪ قِسم. ڊِلَ پريندڙ زمين. سرڪاري زمين جنهن ۾ ٻئي ڪنهن جو حق نه هجي. بادشاهي ملڪيت. سرڪاري خزانو.

- خالِصي ڪَرڻُ: ضبط ڪرڻ - ڪسڻ. ظلم ڪرڻ - ڏاڍ ڪرڻ. ايڪانت ۾ رهڻ. گوشه نشيني ۾ رهڻ.

● خالِقُ ۽ خالِقَ: ذ. صفت. [ع. خَلَقَ = هن پيدا ڪيو] پيدا ڪندڙ - ڪرتار - سرجنهار - خلقڻهار - خلقيندڙ - پروردگار - خداتعاليٰ. الله‌تعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.

● خالُو ۽ خالُو: ذ. [ع] ماسيءَ جو مڙس - ماسڙُ. (ٿ) خالہ.

● خالِيُ ۽ خالِيُ: ذ. صفت. [ع. خلاَ = هو خالي ٿيو] اڻ پريل - کوکلو - پُورُو - سکڻو - پالهو. ڪم ۾ نه ايندڙ - بي ڪار - نڪمو - واندو. اڪيلو - تنها - صرف - فقط - ڇڙو.

- خالِيُ پيٽليِ: ظرف. بناسبب - هَرُو ڀَرُو - بي‌سبب - خواهہ مخواهہ - اجايو - ناحق - بيفائدي - ري گناهہ - بناڏوهہ جي.

- خالِيُ ڪَرڻُ: سکڻو ڪرڻ - ٺلهو ڪرڻ - پالهو ڪرڻ - واندو ڪرڻ. ڇڏي وڃڻ. برطرف ڪرڻ. ڇوڙڪارو ڪرڻ.

- خالِيُ وڃَڻُ: ٺلهو وڃڻ - سکڻو وڃڻ - بيڪار وڃڻ.

- خالِيُ هٿين: ظرف. بنا سمر جي. ٺلهين هٿين - سکڻو. مفلس - غريب - نادار - پالهو.

● خامُ ۽ خامَ: ذ. صفت. [ف] ڪچو - اڻ پڪل - اڻ رسيل - ناپختو. رديءَ - خراب. ناقص - عيبدار - وڏ وارو. ناتجربيڪار - اناڙي - نادان - چٽ - جاهل. نالائق - اڻلائق - ڪُڌُ نڪو. ڪاٺ جي مٿان لڳل چمڙو (ٿ). ڪچو يا اڻ رڱيل (کڙو). اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

- خامُ خُو: ذ. صفت. بي وقوفي - ناداني.

- خامُ خِيالُ ۽ خامُ خِيالَ: ذ. اجايو خيال. غلط خيال. وهم.

- خامُ خِياليِ: ٿ. ڪوڙو خيال. غلط شڪُ. وهم - گمان.

- خامُ طَبعُ: ذ. صفت. ڪم ذهن - ابوجهہ - موڳو - بيوقوف - مُنجهيل - ناتجربہ ڪار.

- خامُ عَقُليِ: ٿ. بي عقلي - بي وقوفي - چريائي. ڀُل - چوڪ - غلطي.

- خامُ ڪاريِ ۽ خامُ ڪاريِ: ذ. صفت: بي هُنر - اناڙي - اڻ آزمودگار - اڻ واقف - ناتجربيڪار.

- خامِيِ ۽ خاميُون: ٿ. ڪچائي - اڻ پڪائي - اڻ پوراڻي - ڪمي - گهٽتائي - نُقص - وڏ - اوڻائي - غلطي - ڀُل - چوڪ - سَهُوَ.

● خامو: اسم خاص. تعلقي گوليءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● خامُوشُ ۽ خامُوشَ: ذ. صفت. [ف] ماٺ - چُپ. ساڪت - صبر - چپ چاپ. گهوڙي جي مٿين چپ جي بيماريءَ جو قسم. سارين جي پيچي لاءِ تيار ڪيل زمين.

- خامُوشُ ڪَرائِڻُ: ماٺ ڪرائڻ - صبر ڪرائڻ - بس ڪرائڻ - چُپ ڪرائڻ.

- خامُوشيِ ۽ خامُوشيُون: ٿ. ماٺ - چُپ - چپڙي - چپ چاپ - گنگ پوڙ - سانت - سُڪوت - صبر.

● خانُ ۽ خانَ: ذ. [ترڪي] سردارُ - رئيس - مسلمان اميرن جو هڪ لقب (اڳي فقط تاتار جي بادشاهن جو لقب هو پر هاڻي هرڪ رئيس، امير يا سردار جو لقب آهي. جيئن، پٺاڻ قوم جو لقب ۽ سنڌ ۾ بلوچ قوم جو لقب). بزرگ - اصيل - پِلو - آتم. امير (ٿ. خانم).

- خانبَهادُرُ: ذ. سرڪاري يا گورنمينٽ طرفان ڪنهن عهدي يا خدمت جي صلي ۾ مليل عزت جو خطاب.

- خانُ خانانُ: اسم خاص. سردارن جو سردارُ. اميرن جو امير. رئيسن جو رئيس (بيرمخان ۽ سنڌس پٽ عبدالرحيم کي مغل بادشاهن کان مليل لقب).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خانُ دانُ ۽ خانُ دانَ: ذ. صفت. اعليٰ گهراڻو - اعليٰ ڪٽنب - گهراڻو- ٻَري - پيڙهي - ڪٽنب - قبيلو. اشراف - اصيل.
- خانِداني ۽ خانِدانيون: ث. وڏ ماڻهپي - اميري - شرافت - عمده نسلي - قديم شريف گهراڻي جو.
- خانِداني ڏيکارڻُ: وڏ ماڻهپي ڏيکارڻ - سيت ڪرڻ - وڏائي ڪرڻ - اجايا خرچ ڪرڻ.
- خانُ سالارُ: ذ. صفت. لشڪر جو ڪماڊو تياسيندڙ. شاهي آفيسر.
- خانُ سامانُ: ذ. [ف] بادشاهه جي محل جو منتظم. انگريزن جو بورچي. ڀنڊاري - ناظر- سودي. بورچي خاني جو عام مختار- ٻٽڙيل. اردلي - نوڪر - خدمتگار.
- خانُ صاحِبُ ۽ خانُ صاحِبَ: ذ. صفت. عزت جو هڪ لقب.
- خانَمُ: ث. اعليٰ گهراڻي جي عورتن جو لقب - بيگم - اميرزادي.
- خانِواڏو ۽ خانِواڏا: ذ. صفت. وڏيرو - رئيس - امير.
- خانِواڏي ۽ خانِواڏيون: ث. خانواڏي - وڏيري - گودي - گهر ڌياڻي.
- خاني ۽ خانيون: ث. رئيسي - اميري - وڏيرپ. شانُ - مانُ - آب. اقبال - مرتبو- وڏائي - بزرگي - برتري. دٻدٻو - حشمت - رُعب - شان شوڪت. "خان جي خاني، مانيءَ مان معلوم ٿي" (پهاڪو).

● خاناڻي: اسم خاص. تعلقي ٺٽو ڙاٻاڙي ۽ تعلقي شاهه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● خانُ ٻيلو: اسم خاص. تعلقي ٻني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● خانپور: اسم خاص. تعلقي ميرپورماٿيلي، تعلقي ڳڙهي خيري، تعلقي ميرپور ٻٺوري، تعلقي ڪونڌڙي ۽ تعلقي خيرپورناٿن شاهه ۾ هڪ ديهه جو نالو. شڪارپور جي اوڀر ۾ هڪ شهر جو نالو.

● خانزئي: اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.

● خانِ سَرِ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ٻٺوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● خانقاهَ ۽ خانقاهون: ث. [ف. خانگاه < خانه = گهر + گاه = جاءِ] درويشن ۽ بزرگن جي رهڻ جي جاءِ. ڪنهن بزرگ جي مزار تي ٺهيل چوڪنڊي - خانگاهه.

● خان ڪلهوڙو: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● خانِگاهَ ۽ خانِگاهون: ث. [ف] ڏسو "خانقاهه".

● خانِگي ۽ خانِگيي: ذ. صفت. [ف] گهر جو- گهريلو. نِج - ذاتي - شخصي - پنهنجو. نويڪلو- خلاصو- خاص. پوشيدو- ڳجهو- مخفي. غيرسرڪاري.
- خانِگي جهڳڙو: ذ. گهرو جهيڙو - ذاتي جهيڙو.

● خان ڳَڙهه: اسم خاص. تعلقي ميرپورماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● خانُمانُ: ذ. [ف. خانه = گهر + مان = سامان] گهر جو سامان - اسباب اثاثو - مال ملڪيت - گهر ٽٽ.
- خانُمانِ خرابُ: ذ. صفت. بيڪجهه تباهه - برباد - جهڳو ئي جهڻ.

● خانو ۽ خانا: ذ. [ف. خانه = گهر] گهر- مڪان - جاءِ - جهڳو- ڪمرو - ڪوٺي - چونڪو. حصو - ٽڪرو - ڀاڱو - وِيَرِيُ. ڪنهن ڪٻٽ يا ميز جو دروازو. تلوار رکڻ جي مياڻ - ڪيپ.
- خانو آبادُ ٿيڻُ: گهر وسڻ - گهر آباد ٿيڻ.
- خانو آبادُ هئڻُ: اولاد چڱڻ - اولاد جو لائق هجڻ.
- خانو خالي ڪري وڃڻُ: اَٽ جو تمام ٽڪڙو هلڻ.
- خانو خرابُ ٿيڻُ: گهر برباد ٿيڻ. چٽ ٿيڻ - جهڳو جهڻ ٿيڻ.
- خانو خرابُ ڪرڻُ: ڪنهن جو گهر تباهه ڪرڻ - نابود ڪرڻ - ناس ڪرڻ - چٽ ڪرڻ - نقصان ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خاني کان ٻاهر هئڻ: چريو هئڻ - بي عقل هئڻ. دٿيون ڀائيون و ڀل هئڻ.

- خاني مان نڪري وڃڻ: بدافعال ٿيڻ.

● خانوادہ: ذ. [ف. خانہ = گهر + وادہ = پيڙهه] هڪ گهر جا ماڻهو. هڪ خاندان جا ڀاتي هڪڙي بزرگ جو اولاد. خاندان - گهر - قبيلو - ڪٽنب - پيڙهي. مشائخ يا درويش سان تعلق رکندڙ خاندان. اشراف - اصيل - وڏيرو - سردار. فقيريءَ جو سلسلو.

● خانواهہ: اسم خاص. جوهي، رتوديرو، جيمس آباد، شڪارپور، ڳڙهي خيرو ۽ ڪنڌڪوٽ تعلقن ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● خانواهڻ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ڳوٺ ۽ ديهه جو نالو.

● خانوٺ: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ڳوٺ ۽ ديهه جو نالو.

● خانور: اسم خاص. تعلقي مٺيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● خانہ: ذ. [ف] گهر - جاءِ - مڪان - حويلي. ڪبوترن يا ڪڪڙن جي رهڻ جي ڪُڏي. آکيرو - واهيرو. پيتي، ميز يا تجوڙيءَ جو اندريون گهر - خانو. شطرنج يا چوپڙ راند ۾ ساريءَ رکڻ جو گهر. ڪنهن شيءِ رکڻ جي جاءِ. "دواخانہ وغيرہ".

- خانہ آباد: ذ. صفت. ڀريل گهر - خوش - سکيو - ستابو - شاهوڪار - وڌندڙ ويجهندڙ گهر.

- خانہ آبادي: ث. خوشحالي - خوشي - سکيائي - آسودگي. شادي.

- خانہ بدوش: ذ. صفت. بي گهر. اهو ماڻهو جو هڪڙي هنڌ گهر ڪري نہ رهي. رول - رولُو - آوارہ - پنڌڪندڙ - پريشان - دربدر - بي گهر. سانگي - پرديسي - رمتو - سدائين مسافري ڪندڙ. لڏو ڪڻي هلندڙ، جيئن قديم تاتاري، واگهڙي ۽ جبلي وغيرہ.

- خانہ بدوشي: ث. هيڏانهن هوڏانهن رلڻ جي حالت. مسافري - پنڌ - رولاڪو.

- خانہ بربادي: ث. گهر يا خاندان جي تباهي.

- خانہ تلاشي: ڪنهن چوري ٿيل شيءِ جي ڳولا لاءِ ڪنهن گهر جو سمورو سامان آلٽ پُلٽ ڪري ڇڏڻ جي حالت. ڪنهن جي گهر کي جهاڙو ڏيڻ. تلاشي - جهاڙو - ڳولا.

- خانہ پردازي: ث. گهرو خرچ ۾ ڪفايت. ڪم خرچي - ڪفايت - قناعت.

خانہ پري: ث. خالي گهر کي ڀرڻ جو ڪم. نقش ڀرڻ جو ڪم. سرڪاري مقرر ٿيل نقش کي ڀرڻ جو ڪم.

- خانہ جنگي: گهرو لڙائي - گهرو جهيڙو - گهرو فساد - پاڻ ۾ ويڙهه. ٿوري گهڻي ڳالهہ تان ويڙهه. دنگو - فساد - ساڳئي ملڪ وارن جو پاڻ ۾ دنگو فساد ڪرڻ.

- خانہ خدا: ذ. خدا جو گهر - ڪعبة الله - بيت الله - عبادت گاهہ - مسجد.

- خانہ خراب: ذ. صفت. تباهہ - برباد - ويران - خراب - ڏانوادول. بدعادت - بدڪار - بدوضع. آوارہ - رول.

- خانہ خرابي: ث. گهر جو ڦيٽاڙو - گهرو نقصان - بربادي - تباهي - ستيا ناس.

- خانہ دار: ذ صفت. گهر وارو - گهر ٻار وارو - ڪٽنب وارو.

- خانہ داري: گهر ٻار جو ڪاروبار. گهر جا معاملات. گهر جو ڪم ڪار - گهر جو انتظام.

- خانہ زاد: ذ. صفت. گهر جو پيدا ٿيل غلام. گهر جو نپايل ٻانهو. گهر جي ٻانهيءَ جو ٻار. غلام زادو.

- خانہ ساز: ذ. صفت. گهر ناهيندڙ - رازو.

- خانہ سوز: ذ. صفت. خاندان کي بدنام ڪندڙ. گهر جلائيندڙ.

- خانہ شماري: گهرن جو شمار يا ڳڻپ. ماڻهن جي ڳڻپ. آدم شماري.

- خانہ نشين ۽ خانہ نشين: ذ. صفت. گهر ۾ ويهڻ وارو. گوشہ نشين. بي ڪار - واندو - نڪمو - نڪمٽو.

books.sindhsalamat.com www.sindhsalamat.com

● خَاوَرُ: ذ. [ف]. هڪ طرف جو نالو – اوڀر – اڀرند و – مشرق – ڀورب. آلهند و (بعضي آلهندي طرف لاءِ بہ استعمال ٿئي). آڀرندي طرف وارو. سِجُ – سُورج – آفتاب.

● خَاوَنْدُ يا خَاوِنْدَ: ذ. [ف. خانہ وند. خانہ = گهر + وند = وارو] آقا – مالڪ – ڌڻي – سائين. گهر وارو – مُڙس – ڀتار – شوهر – گهر ڌڻي – وارث – ڀَتِي.

– خَاوِنْدِيُ: ث. بنده نوازي – مهرباني – عنايت.

● خَائِفُ يا خَائِفَ: ذ. صفت. [ع. خَافِ = هو ڊنو] ڊڄندڙ – ڊپ ڪندڙ – ڊِ ڄڻو – ڊ ڄڻو. الله يشو ڪندڙ.

● خَائِنُ يا خَائِنَ: ذ. صفت. [ع. خَانَ = هن خيانت ڪئي] امانت ۾ خيانت ڪندڙ – بي ايمان – بد ديانت – ٺڳ – دغاباز – بد نيت.

● خَايو يا خَايَا: ذ. [ف. خَايہ = آنو رو] ٻيلو – آنو رو – خَصيو. پکيءَ جو آنو – بيضو.

● خَبَائِثَ: ث. [ع. خَبُثُ = هو خراب ٿيو] پليتي – ناپاڪائي – گندگي. اند رڪارائي. لچائي – شرارت. بد ڪاري – بڇڙائي.

● خَبَازِيُ: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻسارڪو وَڪر – گول ٻِنِ وارو ٻَتَتَرُ يا ڦَتَتُرُ (خيري گل جو ٻج).

● خُبْثُ: ذ. [ع] خباثت – پليدي – ناپاڪائي.

– خُبْثُ الْحَدِيْدِ: ذ. [ع] لوهہ ڳارڻ وقت ان مان نڪتل ڪِن ڪچرو – لوهہ جي ڪُشتہ جو هڪ قسم.

● خَبَرَ يا خَبَرُوْنُ: ث. [ع. خَبَرَ = هن ڄاتو] آگاهي – واقفيت – اطلاع – ڄاڻ. افواهہ – هُل – هوائو. احوال – سماچار – سُڌ سماءُ – سَمَڪَ – ٻروڙ – کُڙُڪَ – ڪل – سَنديش – سَنيهو – پيغام – پيام – نياپو. علم – گيانُ – ڄاڻَ – پتو – حد پٺ – نشان – سُراغ. سمجهہ – عقل – سُڌ ٻُڌ – معلومات. اوساڻ – هوش. علم نحو موجب جملي جي ٻن ضروري جزن مان اهو ٻيو جزو جو پهرئين بابت ڪجهہ چوي يا بيان ڪري. مثلاً: ”مير محمد هوشيار ڇوڪرو آهي.“ انهيءَ جملي ۾ ”هوشيار ڇوڪرو آهي“، کي گرامر ۾ ”خبر“ (Predicate) چئبو آهي.

– خَبَرَ آڻَڻُ: پتو ڪڍي اچڻ – سُراغ معلوم ڪرڻ. احوال آڻڻ – سُڌ آڻڻ. فوتيءَ جو اطلاع اچڻ.

– خَبَرَ اُڏائِڻُ: ڪُوڙي ڳالهہ مشهور ڪرڻ – آفواهہ اُڏارڻ.

– خَبَرَ پَوَڻُ: معلوم ٿيڻ – سُڌ پوڻ – سمجهہ ۾ اچڻ – ڄاڻ پوڻ – واقف ٿيڻ.

– خَبَرَ پَهچائِڻُ: اطلاع ڪرڻ – احوال ڏيڻ. نياپو ڏيڻ. آگاهي ڪرڻ.

– خَبَرَچَار يا خَبَرُوْنُ چَارُوْنُ: ث. حال احوال – سُڌ سَماءُ – سماچار – واءُ ساءُ. بيان.

– خَبَرْدارِ: [ف] حرف نِدا. تنبيهہ جو لفظ – خبردار ٿيو! هوشيار ٿيو! هيڏي ڌيان ڌريو!

– خَبَرْدارُ: ذ. صفت. خبر رکندڙ – ڄاڻ رکندڙ – ڄاڻو – آگاهہ. هوشيار – سُچيت – سُجاڳ – ڦُڙت – چالاڪ – سُرتو – چوڪس.

– خَبَردارُ ٿِيَڻُ: واقف ٿيڻ – هوشيار ٿيڻ.

– خَبَردارُ خَبَردارُ پُڪارڻُ: پهرو ڏيڻ.

– خَبَردارُ رَهَڻُ: چوڪس رهڻ – تيار رهڻ – هوشيار رهڻ – هر وقت خيال رکڻ – حذر ڪرڻ.

– خَبَرْدارُ ڪَرَڻُ: چِتائڻ – ٻُڌائڻ – هوشيار ڪرڻ.

– خَبَرْدارِيُ: ث. خبرگيري – نگهباني. هوشياري – سجاڳي – سُچيتائي – پرداخت – سنڀال – احتياط – چالاڪي – سياڻپ.

– خَبَرَ ڏِيَڻُ: اطلاع ڏيڻ – آگاهہ ڪرڻ – آگاهي ڏيڻ – ڄاڻ ڏيڻ – چِتائڻ – حال احوال ٻڌائڻ – احوال ٻُڌائڻ.

– خَبَرَ رَسَانُ: ذ. صفت. اطلاع پهچائيندڙ – قاصد – ناميرو – پانڌِيڙو.

– خَبَرَ رَکَڻُ: پتو رکڻ – واقفيت رکڻ – خيال رکڻ.

- خَبَرُ گِيرُ ۽ خَبَرُ گِيرُ: ذ. صفت. خبر وٺندڙ - نگهبان - چوڪيدار - چاري. جاسوس.
- خَبَرُ گِيرِي ۽ خَبَرُ گِيرِيُون: ث. خبر وٺڻ جي حالت. خبرداري - معلومات - جاسوسي.
- خَبَرَ لَهَڻُ: خبر وٺڻ. چڱيءَ طرح سان تپاس ڪرڻ. سيکت ڏيڻ.
- خَبَرَ نَہ هُجَڻُ: واقفيت نہ هجڻ. اطلاع نہ هجڻ.
- خَبَرَ وَٺَڻُ: حال وٺڻ - پڇڻ - دريافت ڪرڻ. معلومات ڪرڻ - سُڌ وٺڻ - سماءُ وٺڻ - واقفيت وٺڻ. جاچ ڪرڻ - ڏسڻ - نظر رکڻ - سنڀال ڪرڻ - مارڻ - ڪُٽڻ - سزا ڏيڻ - بدلو وٺڻ - مزو چکائڻ - ٺيڪ ڪرڻ - دُرست ڪرڻ.
- خَبَرَ وَڃَڻُ: اطلاع وڃڻ - نياپو وڃڻ - قاصد وڃڻ.
- خَبَرُون پَڪيءَ تي پَوَڻُ: دير ۾ نتيجو ظاهر ٿيڻ. دير ۾ سزا پوڻ.
● خَبْطُ ۽ خَبْطَ: ذ. [ع] عقل جو جنون سان گڏ هجڻ جي حالت. چريائي - ديوانگي - سوداءُ - مستي.
- خَبْطُ سُوارُ ٿِيَڻُ: اجايو ۽ بيهوده خيال ۽ وهم دل ۾ ويهڻ.
- خَبْطِيُ ۽ خَبْطِيُ: ذ. صفت. ديوانو - چريو - وهمي - پاڳل - مست - سودائي - بيوقوف - بدحواس - وهمي ڳالهين ۾ مشغول.
● خَبِيثُ ۽ خَبِيثَ: ذ. [ع. خَبُثَ = هو پليت ٿيو] پليت - پليد - ناپاڪ - نجس - گندو - بڇڙو - خراب - ڪِنو. شرير - بدڪار - لُچ - بدظن. پاپي - دُشٽُ - شيطان.
● خَبِيرُ: ذ. صفت. [ع. خَبَرَ = هن ڄاتو] چڱيءَ طرح خبر رکندڙ. سڀڪجهہ ڄاڻندڙ. خوب واقف - داناءُ. اسم خاص. خداتعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو. ڄاڻهارُ - ڏسڻ پسڻ وارو.
● خُتَّابُ ۽ خُتَّابَ: ذ. علم پڙهڻ جي جاءِ. اسڪول - مڪتب - درسگاهہ - مدرسو - پاٺشالا - وديالیہ - ڪُتّابُ.
- خُتَّابِيُ: ذ. "ڪتابي" جي بگڙيل صورت. تعليم وٺندڙ - پڙهندڙ - شاگرد - اصولي - ڪُتّابي.
● خَتَمُ ۽ خَتَمَ: ذ. [ع. خَتَمَ = هن پورو ڪيو] اَنْتُ - آخر - پڇاڙي - پڄاڻي - انتها - دَنگُ - ڇيهُہ - پڇڙي. صفت. پُورو - مُڪَمَّلُ - تمام. پويون - آخرين. قرآن شريف جا ٽيهہ پارا پڙهي پورا ڪرڻ.
- خَتَمُ ٿِيَڻُ: پڇاڙي ٿيڻ - بند ٿيڻ - پورو ٿيڻ.
- خَتَمُ ڪَرَڻُ: پُورو ڪرڻ - پُڄائي ڪرڻ - ڇيهہ ڪرڻ - آخر ڪرڻ - انت ڪرڻ - ماري ڇڏڻ. قرآن شريف جا ٽيهہ پارا پڙهي پورا ڪرڻ.
● خَتِمُو ۽ خَتِمَا: ذ. [ع. خَتَمَ = هن پورو ڪيو] مري ويلَنُ جي رُوحن ڪي بخشش واسطي پڙهايل قرآن شريف. پُوري قرآن شريف جي تِلاوت. مُئي جي حق ۾ دُعا. مُئي ماڻهوءَ جي مالي يا خيرات. فاتح خواني.
- خَتِمُو ڏِيَڻُ: مماتيءَ وارن جي حق ۾ ثواب خاطر دعا گهُرڻ. قرآن شريف پڙهي بخشڻ.
● خُتَنُ: اسم خاص. تاتار جي هڪ علائقي جو نالو. (هتان جو مُشڪ مشهور آهي).
● خَتَنْگُ ۽ خَتَنْگ: ذ. [ف] "خَدَنْگُ" جي بگڙيل صورت. ڪَزُ - تيرُ - بانُ - سپيلو - تُڪو - تُڪِيُ. صفت. تکو - تيز - هوشيار - چالاڪ - پهلوان - جوڌو - بهادر - سورهيہ - سُورمو. جيتَ جو هڪ قسم (اڇي رنگ جي هڪ پکري جا روشنائيءَ تي ڪنب ڪولي چوگرد ڦيرندي نچندي آهي).
● خَتْنُو ۽ خَتْنَا: ذ. [ع. ختنه > خَتَنَ = وڍڻ (ڪنهن شيءِ کي)] مسلمانن جي هڪ رسم جنهن ۾ عضوو تناسل جو ڪولو (زياده چمڙو) وڍيو وڃي. طُهر - طهور - مسلماني - سُنت ابراهيمي.
- خَتْنُو ڪَرائِڻُ: طهر ڪرائڻ. سُنت ويهارڻ. سنت ابراهيمي ادا ڪرڻ - مسلماني ڪرڻ.
- خَجَالَتُ: ث. [ع. خَجِلَ = هو شرمندو ٿيو] شرمساري - شرمندي - حياءُ - لڄ - شرم - ڦڪائي - ندامت - پشيمالي - پڇتاءُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● خَجَسْتَه: ذ. صفت. [ف] سعيد - سڀاڳو - مبارڪ. سڀاڳو - خوش قسمت. هڪ گل جو قسم (جنهن جو رنگ زردو ۽ ٻج ڪارو ٿئي.
● خَجِل: ذ. صفت. [ع. خَجَل = هو شرمندو ٿيو] ڇڪو - شرمندو - پشيمان.
● خَچَر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● خَچَرُ ۽ خَچَرَ: ذ. [سن. ڪيچَرُ ف. اَسْتَر] جانور جو هڪ قسم (جو نر گڏهه ۽ مادي گهوڙيءَ يا مادي گڏهه ۽ نر گهوڙي جي ميلاپ سان پيدا ٿئي) - استر - گاڏهُ. (ث. خَچَرِ ۽ خچريون) ف. استرماديہ]. اسم خاص. دادو ضلعي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
- خَچِرائُو ۽ خَچِرائا: ذ. صفت. خچر جهڙو - خچر وارو.
- خَچَرُپائي: ث. گڏهه پائي - بيوقوفي - مَجهُولِي - بد تميزي - اڏنگائي.
- خَچَرُخانُو ۽ خَچَرُخانا: اهڙا جاءِ جتي هميشه ماڻهن مٿل هجي. هُل بکيڙي وارو هنڌ.
- خَچَرُ ڪَلو ۽ خَچَرُ ڪَلا: ذ. صفت. گوڙ - بکيڙو - هل - فساد - ڏَ مُچَرُ - ڏمُچَڪَرُ - خچرخلو.
- خَچِرِي ۽ خَچِرِيُونَ: ث. [ف. استرماديہ] مادي خَچَرِ.
● خُدا: [ف. خود = پاڻ + آ > آمدن = اچڻ] پاڻهي اينڌڙ - خود اينڌڙ ۽ موجود رهندڙ. واجب الوجود - ربّ - پروردگار - معبود - الله - خداوند - مالڪ - صاحب - آقا.
- خُدابَخْشِي!: خدا شل معاف ڪري! مغفرت جي هڪ دعا.
خُداتَرْسُ ۽ خُداتَرْسَ: ذ. صفت. الله تعاليٰ کان ڊڄندڙ. رحمدل - قياس وارو - ٻاجهارو - بزرگ - مؤمن.
- خُداتَرْسِي: ث. خدا جو خوف. الله جو ڊپ. ڪهل - ٻاجهه - نيڪي. بزرگي - تقويٰ - پرهيزگاري.
- خُداتَعَالَيٰ: ذ. الله سائين سڀني کان بلند آهي. قادر مطلق آهي.

- خُدا تي ڇَڏَڻُ: خدا تي ڀروسو ڪرڻ. توڪل ڪرڻ. خداتعاليٰ جي مرضيءَ تي ڇڏي ڏيڻ. خداتعاليٰ جي حوالي ڪرڻ.
- خُداتَعَالَيٰ تي ڀاڙِڻُ: توڪل تي رهڻ. خدا تي ڀروسو ڪرڻ.
- خداپرستُ ۽ خُداپَرَسْتَ: ذ. صفت. خدا کي پوڄيندڙ - عبادت ڪندڙ - عابد - مُوحّدُ - زاهد - پوڄاري - ديانتدار - نيڪ نيّت - بزرگ. حق پرست. خداتعاليٰ کي يگانو ۽ لاشريڪ سمجهڻ وارو.
- خُداپَرَسْتِي: ث. رڳو خدا جي عبادت. مالڪ جي پوڄا. ڌڻيءَ جي بندگي. رحمدلي - ديانتداري - نيڪ نيّتي - بزرگي.
- خُدا جو شَانُ!: خدا جي قدرت! خدا جي حڪمت! (حيرت جي وقت استعمال ٿيندڙ جملو).
- خُدا جو قَهَرُ نَازل ٿِيَڻُ: آسماني آفت جو اچڻ. مصيبت ظاهر ٿيڻ.
- خُدا جو ڪَارِخَانُو: دنيا جو انتظام. ساري ڪائنات.
- خُدا جو گهَرُ: ذ. مسجد - عبادتگاهه - ڪعبةُ الله - بيتُ الله.
- خُدا جو نَالو وَٺَڻُ: خدا کي ياد ڪرڻ. ذڪر ڪرڻ. نماز ادا ڪرڻ. انصاف ڪرڻ. سچ ڳالهائڻ.
- خُدا جي پَنَاهَ!: ث. خدا شل پناهه ڏئي! مالڪ سائين جو سهارو! الله شل بچائي! مَعَاذ الله! خداتعاليٰ شل رکي وٺي!
- خُدا جي قُدْرَت: ث. خدا جي سگهه يا طاقت. خداتعاليٰ جي وڏائي. خداتعاليٰ جي بزرگي.
- خدا جي لَٺ کي آواز نہ هُئَڻُ: ڌڻي تعاليٰ جو غضب اوچتو اچي ڪڙڪڻ. ڳجهيون يا نامعلوم مصيبتون نازل ٿيڻ.
- خُدا جي مَارَ: ث. خدا جو غضب. خدا جو ڏمرُ.
- خُدا جي مَارَ پَوَڻُ: خدا جو غضب نازل ٿيڻ. اوچتي مصيبت اچڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خُدا جي واسطي ڪُوئو به نه مارَڻُ: هميشه رڳو خود مطلبي جو ڪم ڪرڻ.
- خُدا جاڻي: (هڪ ڪلمو). ڪجهه به نه آهي. خدا کي خبر. مون کي ڪو پتو ڪونهي. مون کي ڪا خبر ڪانهي.
- خُدا چاهي: (هڪ ڪلمو). إنشاءَاللهُ تعاليٰ. خدا جي مرضي ٿي ته! جيڪڏهن خداتعاليٰ گهريو ته!
- خُدا حافِظُ: موڪلائڻ وقت دعا جو هڪ ڪلمو. خدا جي حفاظت ۾ توکي ڇڏيم. رب توکي بچائي- الله توهار- الوداع- في امانِ الله- آسرو الله جو.
- خُدا خُدا ڪَرَڻُ: خدا جو نالو وٺڻ. عبادت ڪرڻ- ذِڪرُ ڪرڻ- الله الله ڪرڻ- توبهه ڪرڻ- خدا جو خوف ڪرڻ- حذر ڪرڻ

"خدا خدا ڪر، مون تنهنجو ڪهڙو ڏوهه ڪيو آهي؟"

- خُدا خُدا ڪَري: ظرف. مشڪل سان. وڏي تڪليف سان. تمام ڏکيائيءَ سان. مس مس. حيلن سان. وڏي انتظار کان پوءِ.
- خُداداد: ذ. صفت. خدا جو ڏنل. الٰهي نعمت. خدا جي ذات.
- خدارا: ظرف. خدا جي نالي. خدا جي واسطي. خدا ڪارڻ.
- خُدا رَسِيدَه: ذ. صفت. الله کي پهتل يا ويجهو. الله وارو- پرهيزگار- ولي- پهتل- نيڪ- درويش.
- خُدا رَکي: خداتعاليٰ شل پناهه ڏئي! ڏني تعاليٰ بچائي "خُدا رکي ته ڪير چکي."
- خُدا سان ڪَمُ پَوَڻُ: خداتعاليٰ وٽ حساب ڪتاب ٿيڻ. خداتعاليٰ جي قبضه قدرت ۾ اچڻ يعني مرڻ کان پوءِ ضرور ان جي اڳيان حاضر ٿيڻ. ڪنايتہ: پاسو ڪرڻ. زيادتي نه ڪرڻ. سچ چوڻ.
- خُدا سان لَنئُون لَڳَڻُ: خدا سان ڌيان لڳڻ. خدا ڏانهن متوجه ٿيڻ. هروقت خداتعاليٰ کي ياد ڪندو رهڻ.
- خُدا سان مِلَڻُ: فوت ٿيڻ. مري وڃڻ.
- خُدا سمجهي: خدا انهيءَ جو بدلو وٺي (مون کي بدلي وٺڻ جي طاقت ڪانهي).
- خُداشَناسُ: ذ. صفت. خدا کي ڄاڻڻ وارو. الله وارو- معرفت وارو- ڄاڻ سڃاڻ وارو- اللهلوڪ- بزرگ- درويش- نيڪ- پارسا- عارفُ بِالله.
- خُدا ڪَري: شل ائين ٿئي!
- خُدا کان ڊِڄَڻُ: خدا جو خوف ڪرڻ. ڪِنايتہ: ڪوڙ نه ڳالهائڻ. ظلم نه ڪرڻ.
- خُدا کي مَڃَڻُ: خدا کي برحق سمجهڻ.
- خُدا کي يادِ ڪَرَڻُ: هروقت خدا کي سوال ڪرڻ. خدا کان مدد گهرڻ. خدا جي مدد ۽ رحمت ۾ اميدوار هجڻ. خدا کي حاضر ناظر ڄاڻڻ.
- خُدا لَڳِي چَوَڻُ: انصاف جي ڳالهه ڪرڻ. سچ چوڻ. ڪنهن جو پاسو نه وٺڻ.
- خُدا نَه خَواستَه: ظرف. خدا نه ڪري! ائين نه ٿئي! شل خدا ائين نه ڪري!
- خُدا وَٽِ وَڃَڻُ: مرڻ- وفات ڪرڻ- انتقال ڪرڻ.
- خُداوَنْدُ: [ف. خُدا+وند= مهڙو] صاحب- مالڪ- آقا- آڳو- ڌڻي- سائين.
- خُداوَنْدِ عَالَمُ: ذ. جهان جو مالڪ. دنيا جو بادشاهه.
- خُداوَنْدِ نِعمَت: ذ. نعمتن جو مالڪ- نعمتون بخشيندڙ- مهر ڪندڙ- خدا- ٻاجهارو- مهربان.
- خُدائي: خدا جي حڪومت- خدا جي صاحبي- الُوهيَّت- خداوندي- خَلْقَتَ- دنيا- جهان- سنسار- شانُ- عَظْمت. ذ. صفت خداتعاليٰ جو. خداتعاليٰ جي طرف کان.
- خُدائيءَ جي دَعوي ڪَرَڻُ: پاڻ کي خدا سڏائڻ- غرور ڪرڻ- تڪبّر ڪرڻ- وڏائي ڪرڻ.
- خُدائي چِپَ: قهر الاهي- الله جو غضب.
- خُدايا: حرف ندا. اي خدا! ياالاهي! ياالله!
- خُدا يادِ اچَڻُ: مصيبت ۾ گرفتار ٿيڻ وقت خدا کي ياد ڪرڻ ۽ ٻاڏائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● خُداآبَاد: اسم خاص. دادو ضلعي ۾ هڪ جهوني شهر جو نالو (جو ميان نورمحمد ڪلهوڙي جو تختگاهه هو ۽ سن ۱۷۵۹ع ۾ ميان محمد مراد ياب خان جي ڏينهن ۾ ڪوسن ڏاڙيلن جي باهه ڏيڻ ڪري ويران ٿي ويو). تعلقي دادو ۽ تعلقي ڪُڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● خُداآبَاد (نَئُون): اسم خاص. هالا نوان کان ڪوهه پنڌ تي هڪ جهوني شهر جو نالو (جو ميان سرفرازخان ڪلهوڙي سن ۱۷۷۲ع ۾ ٻڌايو ۽ ۱۸۸۸ع تائين سنڌ جي گاديءَ جو هنڌ رهيو).

● خُدادائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو).

● خُدائِڻ ع خُدائِڻُون (ت): ث. ڪجيءَ جو هڪ قسم جيڪو ڪارڪ منجهان ازخود پيدا ٿي پوي. آها ٻوٽي جيڪا جهنگ ۾ ازخود پيدا ٿئي. خودرَو (پاڻهين آيرندڙ). ڪٽڪ جو هڪ قسم (داڻو ننڍو ۽ ٿلهو ٿئي).

● خَدَشو ع خَدَشَا: ذ. صفت. [ف. خَدَشَه = خطرو] انديشو - فڪر - ڊپ - ڊاءُ - ڀؤ - ڊچ - خوف - خطرو. ويچار - خيال - چنتا - ڳڻتي. شڪ - گمان - ڪتڪو - شبهه - انومان - آلڪو - آڌڪو. ڏقيڙ - فساد - لڙ - جهيڙو.

● خِدمَت ع خِدمَتُون: ث. [ع. خَدَمَ = هن ڪم ڪيو] نوڪري - ملازمت - پورهيو - ڪم - ڪار - ڪاج - چاڪري - ٽهل - سيوا - شيوا - پيلَپَ - نفري - ڪمائي - مشغولي - خدمت.

- خِدمَات: ث. خدمت جو جمع. ڪارناما - نُمايان ڪَمَ - وڏي اهميت وارا ڪم - آهمُ ڪارگذاريون - تعريف جوڳا ڪم.

- خِدمَت ڪَرَڻ: ٽهل ڪرڻ - چاڪري ڪرڻ - شيوا ڪرڻ - نوڪري ڪرڻ يا ڏيڻ.

- خِدمَتگَار ع خِدمَتگَارَ: ذ. صفت. ملازم - نوڪر - چاڪر - ٽهليو - سيوڪ - شيوڪ - ٻانهو يا ٻيلي ٿي گذارڻ وارو.

- خِدمَتگَارِي ع خِدمَتگَارِيُون: ث. خدمت - پورهيو - ٽهل - شيوا.

- خِدمَتگُذَار ع خِدمَتگُذَارَ: ذ. صفت. خدمت چاڪري ڪرڻ وارو - خادم - نوڪر - ٽهليو - سيوڪ - شيوڪ - چاڪرُ.

- خِدمَتِي ع خِدمَتِي: ذ. صفت. خدمت ڪندڙ ٽهليو - شيوڪ - نوڪر - چاڪرُ.

● خِدمَتگَار: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد سنڌ ۾).

● خَدَنگ ع خَدَنگ: ذ. [ف] هڪ وڻ جو نالو (جنهن جي ڪاٺي مضبوط ٿئي ۽ اڪثر انهيءَ مان تير ٺهن). مجازي معنيٰ: تير - نينڍو تير - خدنگ.

● خُدُو (ڪُدُو): ذ. [خدابخش جي بگڙيل صورت] تاس جي پتن جي هڪ رنگ جو نالو - ڪارو. زمين کوٽڻ جو هڪ اوزار - ڪوڏر.

● خَدِيجَه: اسم خاص. [ع] نبي ڪريم صلي الله عليه وآله وسلم جن جي پهرين بيبي - خَدِيجَة الڪُبرَيٰ (بيبي صاحبه جن بيوه جي حالت ۾ حضور جن سان نڪاح ڪيو هو ۽ هجرت کان ٽي سال اڳ ۾ وفات ڪئي).

● خَدِيو: اسم خاص. [ف] بادشاهه - حاڪم. مالڪ - آقا. مصر جي بادشاهه جو لقب.

● خِذمَت: "خدمت" جي بگڙيل صورت.

● خَرُ ع خَرَ: ذ. [سن. کَرُ، ف. خَرُ = گڏهه] جانور جو هڪ قسم - گَڏَهه - کَرَ. صفت. بيوقوف - احمق - نادان - جاهل. خراب ماڻهو - لُچ - بدمعاش - حرامي. کَر يَل - ڪمينو. دشمن - رقيب. وڏو جيئن: خرسنگ = وڏو پٿر، خَرِمگَس = وڏي مک وغيره."

- خَرُ بَنِجَڻُ: بيوقوف ٿيڻ. بي عقل ٿيڻ.

- خَرُدَجَّال: ذ. دجّال جي سُواريءَ جو گڏهه. روايت آهي ته آخر زماني ۾ دجّال نالي هڪ شخص گڏهه تي سُوار ٿي ايندو. ماڻهن کي گمراهه ڪرڻ لاءِ ايندو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خَرُدِ مَاغُ ع خَرُدِ مَاغَ : ذ. صفت. بد دماغ- ڪُند ذهن - بي وقوف - جاهل - مغرور - گهمنڊي - هٺيلو - ضِدّي - جاهل.

- خَرُدِ مَاغِيُ: ث. بي عقلي - بد دماغي - ڪند ذهني. هَٺُ - وڏائي - تڪبُّر.

- خَرُڪَارُ: خَرڪار ڪنمپ.

- خَرُمَسْتُ ع خَرُمَسْتَ : ذ. صفت. نٽر - هوڏي - ضدي - ڪُند ذهن - ڏڏُ. بد مست - بي پرواهه - بي عقل - بي وقوف.

- خَرُمَسْتِيُ: ث. گڏهه جهڙي مستي - بد چالي - ڪُلڇائي - شرارت بد معاشي.

- خرُمَغَزُ ع خَرُمَغَزَ : ذ. صفت. گڏهه جي مغز جهڙو - احمق - ڪُند فهم - ڏَڏُ - توائي - ديوانو. فسادي - نِٽَرُ - بي وقوف.

● خَرِ : ذ. (آواز) گڏهه کي هڪلڻ جو آواز.

● خَرَابُ ع خَرَابَ : ذ. صفت. [ع. خَرِبَ = هو تباهه ٿيو] ڪِنو - بڇڙو - گند و - بَد - بُرو - مَدو - عيبدار - بد زيب - رِدّي - وِيَلُ - نِڪمو - ڪوجهو - ناپاڪ - اپوتر - پليت - پليد - قبيح - ويران - تباهه - برباد - ڦِتل - دُف - ڊِ ڏَلُ - خَسْتَہ - ضايع - چَٽ - ناسُ - اُجڙُ.

- خَرَابَاتِ : "خَرَابُ" جو جمع. خرابيون - بڇڙائِيُون - بد عادتون - خراب ڪم. شراب خانو - گتو - ڪلال خانو. فاحش ڪاريءَ جو اڏو. جُواخانو.

- خَرَابَاتِيُ ع خَرَابَاتِيُ: ذ. صفت. شرابي - پنگي (پنگ پيئڻ وارو). نَشئي - موالي - جُواري - بد چال.

- خَرَابُ ٿِيَڻُ: بڇڙو ٿيڻ. ڪِنو ٿيڻ. گند و ٿيڻ. برباد ٿيڻ. اُجڙ ٿيڻ. بِگڙڻ. آواره ٿيڻ. بد چال ٿيڻ. ڪري پوڻ.

- خَرَاب حَالُ ع خَرَابَ حَالَ : ذ. صفت. بڇڙيءَ حالت ۾. ابترحال - پريشان حال - بد حال.

- خَرَابُ خَسْتَہُ: ذ. صفت. [ف. خَسْتَہُ = اُجڙيل] سڄو - برباد - اُجڙيل - ناسُ - ويران - اُداس - پريشان.

- خَرَابُ ڪَرَڻُ: ڪِنو ڪرڻ - بڇڙو ڪرڻ - گندو ڪرڻ - بگاڙڻ - نڪمو ڪرڻ - برباد ڪرڻ - تباهه ڪرڻ - ڦِتائڻ - ڪارڻ. حيران ڪرڻ - پريشان ڪرڻ - زنا ڪرڻ - حرام ڪرڻ - بد فعلي ڪرڻ.

- خَرَابو ع خَرَابَا: ذ. کَنڊُ - ڪِنُ - ڪِچرو - بگاڙو - ڦِناءُ - ڪوٽ - ڪوڙُ - ويرانو - اُجڙيل گهر - ٻَچَتِ - اوبر - جُوٺ.

- خَرَابُ هُجَڻُ: بڇڙو هجڻ - گندو هجڻ. برباد هجڻ. نڪمو هجڻ. حيران هجڻ. پريشان هجڻ. ڪنهن سان بد فعل هجڻ. بد چال هجڻ. آواره هجڻ. ويران هجڻ.

- خَرَابِيُ ع خَرَابِيُونُ: ث. بڇڙائي - گندائي - گند گي - قباحت - ڪِنائي - ميرائي - بُرائي - بَدي. اوگڻ - بربادي - تباهي - نابودي - بگيڙو - نقصان - زيان - وڃاءُ - بد نامي - فنا - پائيمالي - گهاتَ - بيهودگي - ڪميڻپ.

- خَرَابيءَ ۾ پَوڻُ: بڇڙائيءَ ۾ منهن وجهڻ. مصيبت ۾ پوڻ. تڪليف ۾ پوڻ.

- خَرَابِيءُ ۾ وِجهَڻُ: بڇڙائيءَ ۾ وجهڻ. مصيبت ۾ وجهڻ. تڪليف ۾ وجهڻ.

● خَرَاجُ: ذ. [ع. خَرَجَ = هو نڪتو] ملڪ جي آمدني - ڏَنُ - ڍَلَ - محصول - ناڪو - چُنگي - مالگذاري - ٽئڪس - ڀيوٽي - رائِرُ - سُنگُ - رڪَبُ - نُول - ڏاڻُ.

- خَرَاجُ گَذارُ: ذ. ڍل ڀريندڙ - ڏن ڀَرُو.

- خَرَاجِيُ: ذ. صفت. ڏن ڀريندڙ. ڍل ڀريندڙ. محصول ڏيندڙ.

● خَرَارُ ع خَرَارَ: ذ. [ف. خَرُوار = گڏهه جي کڻڻ جيترو بارُ] اناج جو هڪ ماپو. سَٺِ ڪاسَنِ جو هڪ ماڻُ (جونر جو ٢٢ مڻو، ٻاجهريءَ جو ٢٠ مڻو ۽ ڪڻڪ جو ٢٠ مڻو ماپو) - خرارُ.

- خَرَاڙُ ع خَرَاڙَ: ذ. خرار.

● خُرَاسَانُ: اسم خاص. ملڪ جو نالو (فارس ۾ عراق جي اپرندي ۾ آهي).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خُراسانِي ۽ خُراساني: ذ. صفت. خراسان جو. خراسان وارو. گڏھ جو ھڪ قسم.

● خَراش ۽ خَراشُون: ث. [ع. خَرَش = ھن رھڙ ڏني] ننھن يا ڪنڊي جي رھڙ جو نشان. رھڙ - رَھَنڊَ - چِيل - ڪُنجلي - چِلڪو.

● خُرافات: ث. [ع. خَرَف = ھن بَڪَ ڪئي] جمع 'خُرافت' جو. واھيات ڳالھيون - بڪواس. ڪِلِڻ جھڙيون ڳالھيون - کِل مسخري - ٺٺول - ڪارگند.

- خُرافات بَڪَڻُ: واھيات ڳالھيون ڪرڻ. بڪواس ڪرڻ. کِل جھڙيون ڳالھيون ڪرڻ. مسخري ڪرڻ.

● خِرام: ذ. ف. ناز نخري واري نازڪ ھلڻي. ڍار سان ھلڻي. لوڏ سان ھلت. نازڪ چال - ٽور - لوڏ - ڏَنڪ - ٽِپلارو.

- خِرامان: ذ. صفت. ناز نخري سان ھلندڙ. خوش رفتار.

- خرامان خرامان ھَلَڻُ: ناز نخري سان ھلڻ. ٺلند و ٺلند و ھلڻ.

- خِرانٽُ ۽ خِرانٽَ: ذ. صفت. [ھندي. کرانٽ = پوڙھو] پوڙھو - جھونو - آزمودگار - عاقل - دانا - رُونٽڙو - رُونٽو.

● خَرْبُوزو ۽ خَرْبُوزا: ذ. [ف. خَرْبُزَہ، خَرْ = وڏو + بُزَہ = مِٺو ۽ سُرھو ميوو] ھڪ ڦل جو قسم. گدرو - خَرْبُزہ - خربوزہ. گھوڙي جي وارن مان ٺھيل چاري.

● خَرْجَ ۽ خَرْجُون: ث. [ھندي. کرج = آواز جي ڀاڙ يعني آواز جي نڪرڻ جو ھنڌ] مخرج.

● خُرْجِين ۽ خُرْجِينُون: ث. [ف. خُرْزِين] گھوڙي جي اُنيءَ تي بار کڻڻ جو ٻه مُنھون ڳوٿرو - کڙيو - کرمڻ - کرجين - زَنبيلُ.

● خَرْچَنگُ ۽ خَرْچَنگَ: ذ. [ف. خرچنگ = سيانتو] پاڻيءَ جي ھڪ جيت جو قسم. پاڻيءَ واڏڙو (ت). ڪيڪڙو - ڪيڪڙو - سيانتو - سَرَطان. ٻُوٽيءَ جو ھڪ قسم. آسماني ٻارھن برجن مان ھڪ برج جو نالو.

● خَرْچَڻُ: مصدر. خرچ ڪرڻ. صرف ڪرڻ. کپائڻ - کاڀو ڪرڻ. استعمال ڪرڻ. ڪتب آڻڻ. ڪم آڻڻ. واپرائڻ.

- خَرْچُ ۽ خَرْچَ: ذ. روانگي (پئسي وغيره جي). خرچ ڪيل رقم - کاڀو - کاڀارو - لاڳت - کَپَت - واصل - ڀُوتو. ھرج - نقصان - جوکم. پئسا - ڏوڪڙ.

- خَرْچائُو ۽ خَرْچائُو: ذ. صفت. اجايو خرچ ڪندڙ - گھڻو خرچ ڪندڙ - گھڻ خرچائو - آڏائيندڙ (پئسو). درياه دل - سخي - ھٿ ڦاڙ.

- خَرْچُ ٿِيَڻُ: کپڻ صرف ٿيڻ - ڪم اچڻ - واپرائجڻ.

- خَرْچُ پَکو ۽ خَرْچَ پَکا: ذ. روزمره جي ڏيتي ليتي. خرچ ٿيل رقم. کاڌي پيتي لاءِ مُوڙي. گھر جي کاڀي لاءِ گھربل رقم. گذران جي پُورت. سيڌو - سامان - سَمَرُ - توشو - رَسَدُ.

- خَرْچُ ڏِيَڻُ: گھر جي خرچ پکي لاءِ پئسا ڏيڻ. مزوري ڏيڻ. خرچ ڪيل رقم ادا ڪرڻ.

- خَرْچُ ڪَرَڻُ: ڪَھن شيءِ جي خريداري ڪري ان جي عوض پئسا ڏيڻ. کاڀو ڪرڻ - کپائڻ - ڪم آڻڻ - ڪتب آڻڻ.

- خَرْچُ ڪاٻارُ ۽ خَرْچَ ڪاٻارَ: ذ. گھرءِ جانورن جي کاڌي جو خرچ - خرچ پکو.

- خَرْچَ ۾ وِجھَڻُ: وڏي ضرورت جي پورائيءَ لاءِ. پئسا خرچ ڪرائڻ. وڏيڪ خرچ ڪرائڻ.

- خَرْچِڻُو ۽ خَرْچِڻا (ت): ذ. گھوٽيتن طرفان ڪنواريتن کي مَھر طور ڏنل رقم.

- خَرْچِي ۽ خَرْچِيُون: ث. ٿورڙي خرچ لاءِ ڏنل پئسا. ڪنھن ٻار کي (خرچڻ لاءِ) ڏنل ٿورا پئسا. انعام - عطيو. محنت مزوري ڪرڻ کان سواءِ مليل رقم.

● خَرْخَرُ: ذ. (آواز) گڏھ کي ھڪلڻ جو آواز. ٻليءَ جو ننڊ ۾ آواز.

● خُرْخُرُ: ذ. (آواز) کونگھرو - گھوگھرو.

● خَرْخَرو ۽ خَرْخَرا: ذ. [ف. خرخره] گھوڙي جي بدن صاف ڪرڻ جو اوزار. کَرْکَرو. سنڌي سڪل ٽور مان ٺاھيو آھي.

● خَرْخَسو ۽ خَرْخَسا: ذ. [ف. خَرْخَشَہ = دنگو- فساد] جهيڙو- جهڳڙو- فساد- وڳوڙ- مانڌاڻ- هنبس- ٽنٽو- ماچانسگ- هُل- گوڙ- راماڻو- مَمڻ- ڌَمچر- بکيڙو- هنگامو- حشر- هُلڙ- غلغلو- کِٽ پِٽ- خرخشو.

- خرخشو ۽ خرخشا: ذ. ڏسو "خَرْخَسو."

● خِرَدْ: ث. [ف] عقل- دانائي- سياڻپ- ڏاهپ- فهم- شعور- سمجهہ- ذهن- دماغ.

- خِرْدمَنْد: سياڻو- داناءُ- ڏاهو- عقلمند- دانشور- سمجهدار.

- خِرد مَنْدِي: ث. دانائي- دانشمندي- ڏاهپ- سياڻپ- عقلمندي- هوشياري.

● خُرْدْ: ذ. صفت. [ف] ننڍو- ڇوٽو- ذرو- گهٽ- ٿورو. ڪم عمر.

- خُرْدْبِيْنْ ۽ خُرْدْبِيْنَ: ذ. صفت. ننڍي شيءِ کي وڏو ڪري ڏيکاريندڙ اوزار- خرد بِينِي.

- خُرْدْبِيْنِي ۽ خُرْدْبِيْنِيُون: ڏسو "خرد بين."

- خُرْدْسَالْ: ذ. صفت. ننڍي عمر جو. ڪم عمر- طفل- ٻارُ- ٻچو.

- خُرْدْسَالِي: ننڍ پڻ- ٻالپڻ- ڪم سني.

- خُرْدْمُ ۽ خُرْدْمَ: ذ. [ف] تارُن جو مڙهيل. لوهہ يا چم جو چيلهہ ۾ ٻڌڻ جو پٽو. چمڙي جو لڪڻ- دُرو- هنٽر- ڪُڙدم.

● خُرْدو ۽ خُرْدَا: ذ. [ف. خَرْدَہ = ڪابہ ننڍڙي شيءِ] ننڍو سِڪو- ريزو- ريجو- ڪچرو- مَٽَ.

● خُرْدَہْ: ذ. [ف] ڪابہ ننڍي شيءِ- ٽڪرو- ريجو- ريزو- ريزگاري. نڪتو- عيب- وڏ.

- خُرْدَہ بِيْنْ: ذ. صفت. بُرائي ڏسندڙ ۽ ڪڍندڙ. عيب جُو.

- خُرْدَہ فِرُوشْ ۽ خُرْدَہ فِرُوشَ: ذ. صفت. ريزڪي وڪڻندڙ- گهورڙيو.

- خُرْدَہ گِيْرِي ۽ خُرْدَہ گِيْرِيُون: ث. عيب گيري- عيب جوئي- نڪتہ چيني.

● خُرْزْ يِنْ ۽ خُرْزْ يِنْيُون: [ف. خُرْز يِنَ = گڏهہ جو سنج] چمڙي يا ڏاس مان ٺهيل بہ منهين ڳوٿري (جا ڪنهن بہ وهٽ جي پٺيءَ تي سامان کڻڻ لاءِ استعمال ڪجي). ڪڙيو- هَرْتِيْرُ- ڪَرسڻ- ڪَرْجِيْنَ.

● خُرْسَنْدْ: ذ. [ف] خوش- راضي- شاد مان. ڪفايت ڪندڙ- ڪفايتي.

- خُرْسَنْدِي: خوشي- رضامندو- قناعت.

● خَرْسَنْ ۽ خَرْسَنَ (ت): ذ. ڪَنڊن واري ٻوٽيءَ جو هڪ قسم (جو خارش سبب ٻاٽيءَ ۾ ٺهڪائي وِ هنججي).

● خُرْشِيْدْ (خورشيد): ذ. [ف] سج- سوريہ- سورج- آفتاب.

● خِرْصْ: ذ. [ع. خَرَصَ = هن ڪوڙ ڳالهايو] ڪوڙ- بد وڙ- جوٺ- دروغ. ڪوڙي راءِ- ڪوڙو قياس- ڪوڙو خيال- ڪوڙي رٿ- اٽڪل- تَڪَ- ڏُڪو. شَڪُ- الومان- ٽَلَ- ڳوڙو.

● خَرْطُومْ ۽ خَرَاطِيْمْ: ذ. [ع] هاٿيءَ جي سونڊ.

● خَرْقْ: ذ. [ع. خَرَقَ = هُن ڦاڙيو] ڦاڙُ- چيرُ- ڏارُ.

- خَرْقِ عَادَتَ: قدرت ۽ عادت جي قانون جي خلاف عجيب ڳالهہ. ڪنهن وليءَ جي ڪرامت. معجزو.

- خَرْقو ۽ خَرْقَا: ذ. [ع. خَرْقِيَہ > خَرَقَ = هن ڦاڙيو] ٽڪڙي- چِتي- پيوند- پراڻو- چتين ڀيل چولو- گودڙي. فقيرن جو لباس. مرشد ڪان مريد کي تبرڪ طور مليل جُبو.

- خَرْقَہ پوش: ذ. صفت. ڦاٽل يا چتيون لڳل ڪپڙن وارو- درويش- فقير. الله لوڪ. صوفي.

● خَرْڪِي ۽ خَرْڪِيُون: ث. (آواز) اها ڪنگهہ جنهن ۾ ڪانگهارو ٻاهر نہ نڪري پر رڳو اڙيءَ مان زُوڪٽ نڪرن. نڙيءَ جو آواز. نڙيءَ ۾ ڪڙڪو. گهَرڪي (موت جي). گهَرٽو- ڪرڙات (نڙيءَ جو).

● خَرْگَاهُ: ذ. [ف. خَرْ = وڏو + گاهہ = هنڌ] تمام وڏو تنبو. شاهي خيمو. تمام وڏو مڪان يا جاءِ- محل. هلڪڙو تنبو- راوٽي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● خَرُگوشُ ۽ خَرُگوشَ: ذ. [ف. خَرُ= وڏو، گڏھ + گوشُ = ڪَن] وڏن ڪنن واري (جانور) جو هڪ قسم- گڏھ جي ڪنن جهڙو (جانور)- سهو- سيهڙ (سيھَڙ).

● خُرَّمُ: ذ. صفت. [ف] خوش - سرهو - شاد - لهال - راضي - پرسن - شاد مان. طبيعت ۾ خوش يا ٺيڪ - نِمرو - جوڙ - توانو - تند رست. آسودو - بختاور - بخت وارو - ڀاڳو - سرسبز - شاداب - تازو - آباد.

- خُرَّميُ: ث. خوشي - سراهي - سرهائي - شاد ماني.

● خِرُمَنُ: ذ. صفت. [ف. خِرُ= وڏو + من = ڍڳ].

- خِرُمَنُ ماهُ: ذ. چنڊ جو گهيرو - ڀڙُ - حلقو - هالو.

● خُرُمُو ۽ خُرُما: ذ. [ف] ڪارڪ جو هڪ قسم - ڪجي - چُوهارو - ڪارڪ - ڪجور - پاڻ ۾ مليل سُڪل ڪارڪون - ڪَتَل - ڪَرُمو - ڪجيءَ جو هڪ قسم (ت) مناٺيءَ جو هڪ قسم.

● خَرُموشُ ۽ خَرُموشَ (ت): ذ. تمام پوڙهو اٺ.

● خَرُمُهُرَهُ: ث. [ف. خَرُ= وڏو + مهره = ڪوڏي] وڏي ڪوڏي - وڏو ڪوڏ - سنک - ناقوس.

● خَرُنُ: ث. رازن جو اصطلاح. اوساريءَ جو هڪ قسم.

● خَرُوارُ ۽ خَرُوارَ: ذ. صفت. [ف. خَرُ = گڏھ + وار= بار] گڏھ جي مس کڻڻ جيترو بار. ان" ماپي جو هڪ قسم - سَتِ ڪاسا - خَرار - ويھ مڻ تور ان". ڏسو "خَرارُ".

● خَرُوَنيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو افغانن جو هڪ قبيلو).

● خُرُوجُ: ذ. [ع. خَرَجَ= هو لڪتو] نيڪال - ٻاهر نڪرڻ - لڪري اروار ٿيڻ. حملو - بغاوت - شورش - فتنو - باغي ٿيڻ جي حالت. علم عروض موجب اهو لفظ جو نظم ۾ وصل کان پوءِ اچي.

● خُرُوسُ: ذ. [ف] پاليل پکيءَ جو هڪ قسم - ڪُڪڙُ.

- خُرُوسِ عَرُشُ: ذ. صبح ٿيڻ کان اڳ آواز ڪندڙ پکي.

● خَرُوشُ: ذ. [ف] آواز - شور - غل - هَنڱامَس - لَڙُ - هُل - راماڻو - ڌَمچر - حَشر - هنگامو - هلڙ - ماچانگ - ممڻ - غلغلو. دنگو - فساد - بکيڙو - دانهن - فرياد - پُڪار. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ جيئن: "جوش و خروش" وغيره.

● خِرِيبُ ۽ خِرِيبَ: ذ. ['فريب' جي بگڙيل صورت] فريب - ٺڳي - دولاب - دغا - چَلَ - ترڪٽ - ڪُپت - ڪوٽ - گهات - مڪر - ڏوڪو - دوکو. اٽڪل - چالاڪي - تجويز - ڪُڏتِ - رمز. لَبُ.

- خِرِيبيُ ۽ خِرِيبيُ: ذ. صفت. فريب ڪندڙ - ٺڳ - تريناڪ - ڪُپتي. ٽيٽالي. بد معاش - لُچُ - لُفنگو.

● خَرِيدَنُ: مصدر. [ف] خريد ڪرڻ - ناڻي وٺڻ - مُلھ وٺڻ - سودڻ - گِنهڻ - وٺڻ - وِهائڻ.

- خَرِيدَ ۽ خَرِيدونُ: ث. مُلھ ڏيئي ڪا شيءِ وٺڻ جي حالت - گِنهپ - خريدي - سودو - وڻج. اگهه - مُلھ.

- خَرِيدارُ ۽ خَرِيدارَ: ذ. صفت. خريداري ڪندڙ - گِنهندڙ - ونندڙ - مُلھ وٺندڙ - گِراڪ - گراهڪ. واپاري - وڻجارو - تجارتي - سوداگر. خواهان - چاهيندڙ - طالبو.

- خَرِيداريُ ۽ خَرِيداريُون: ث. وٺڻ جي حالت - خريد ڪرڻ جي حالت - گِراڪي - وڪرو.

- خَرِيدُ فِروخَتُ: ث. مال جي ڏي وٺ - وڪرو ۽ خريداري - ڏيتي ليتي (مال جي) - واپار - سودو - ڏندو - تجارت - وڻج - سوداگري.

- خَرِيدُ فِروخَتُ ڪرڻ: ث. واپار جي شين مان ڪي وڪڻڻ ۽ وٺڻ.

- خَرِيدُ ڪَرَڻُ: مُلھ گِنهَڻ - خريدڻ - سودڻ.

- خَرِيْد وَ فِروخْتَ: ث. خريد فروخت - ڏيتي ليتي.
- خَرِيْدِي: ث. خريد - خريداري. سُاهه - اگهه - نرخ. قيمت - ناڻو. صفت. واپار ڪيل - ورتل - ڳِنهيل - ڳِڌل.
● خَرِيْطو ۽ خَرِيْطا: ذ. [ع] ننڍو ڳوترو - ٻُجڪي - ٿيلهي - ڳوٿري. زمين جو نقشو.
● خَرِيْفُ ۽ خَرِيْفَ: ذ. [ع. خَرَفَ = هَٽن سَرءُ جي موسم ۾ وڻ سان ميوو ڪَٽڻو ڪيو] هڪ موسم جو نالو - خزان - سَرءُ. سانوڻيءَ جي فصل جي مُنڍ - سرءُ جو فصل - خزان جو فصل - سانوڻيءَ جو فصل. ڪَتِيي.
● خِزانُ: ث - ذ. [ف] سَرءُ - هڪ موسم جو نالو - وڻن مان پنن ڇڻڻ جي موسم (آڪٽوبر، نومبر ۽ ڊسمبر مهينا). بي رونقي - زوال - تباهي - بربادي.
- خِزانُ اچڻُ: بربادي ٿيڻ - بهاريءَ جو ختم ٿيڻ - ويراني اچڻ.
- خِزانُ ٿِيي وَڃَڻُ: خراب ٿيڻ - تباهه ٿيڻ - ويران ٿي وڃڻ.
● خَزانُو ۽ خَزانَا: ذ. [ع. خَزَنَ = هَٽن ڪٺو ڪيو] سون، چاندي وغيره گڏ ڪري رکڻ جو هنڌ - گنج. ناڻو - ملڪيت - ڌن. دليا - مايا - سرمايو - ڏوڪڙ - دولت - ذخيرو. گودام - انبار - توشاخانو. سرڪاري پئسا حفاظت سان رکڻ جي جاءِ - بئنڪ - خزاني آفيس. قُل يا توبي (چِلم يا حقي جي) ۾ تماڪ ۽ چِغل رکڻ جي جاءِ (ت). اسم خاص تعلقي مجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- خَزانچِي ۽ خَزانچِيُ: ذ. صفت. خزاني جو ڪُنجي دار - خزانو رکندڙ - خزاني جي سنڀال ڪندڙ - خزاني وارو - پنڊاري - اڪائونٽنٽ - خازنُ.
- خزانچي دارُ ۽ خزانچي دارَ: ذ. صفت. خزانچي.
● خَزانَہ بَنْدُ: اسم خاص. بلوچستان ۾ "بارشو" وٽ هڪ جهونو دڙو. (١٩١٣ع ۾ راءِ صاحب ديوان جمعيت راءِ کي، جو رياست قلات جو بالا عملدار هو، جتان هڪڙي تصوير هٿ لڳي، جنهن تي هڪڙي هاٿيءَ جي پالڪي ۽ فيل بان سميت شڪل نڪتل هئي).
● خَزرَجُ: اسم خاص. [ع] عربستان جي هڪ قبيلي جو نالو.
● خَزِيْمَهُ: اسم خاص. بلوچستان جي جهلاوان علائقي جو هڪ ڳوٺ (جتان غزنوي تاجدارن جي زماني جا ڪي سِڪا هٿ لڳا آهن).
● خَزِيْنُو ۽ خَزِيْنَا: ذ. [ع. خزانہ] خزانو.
● خَسُ: ذ. [ف] سَڪل گاهه - ڪَکَ - ڪانا.
- خَسُ ٿِيڻُ (ت): جُوئر جو ان" (جو مرض سبب سنگ ۾ مارجي وڃي).
- خَسُ وخَاشَاڪ: ذ. ڪک ڪانا - گاهه گند - ڪِن ڪچرو. ٻهر. اجائي سجائي ڳالهه.
● خَسَارو ۽ خَسَارا: ذ. [ع. خَسِرَ = هَٽن گهاٽو پاتو] نقصان - گهاٽو - ٽوٽو - ڇيهو - زيان - ضرر.
- خَسَارو پَوَڻُ: ٽوٽو پوڻ - نقصان پوڻ - حرج پوڻ - گهاٽو پوڻ.
● خَسْتُو (خَسْتُہ): ذ. صفت. [ف. خَسْتَن = زخمي ڪرڻ] ڏکويل - ستايل - رنجور - رنجايل - عاجز. مايُوس - لاآسيد - بيزار - ڪَڪِ - خَفِي - ڪاوڙايل - چيڙايل - ڏمرايل. هيڻو - ايرو - ڏُبرو - زخمي - گهايل - عاشق - بيمار - مُفلس - تنگدست.
- خَسْتائِي ۽ خَسْتائِيُون: ث. ڏک - رنج. ڳِنِي - ڪِپت - ڪِجائي. ڪاوڙ - ڏَمرُ - چيڙ. خرابي - بيماري - مُفلسي.
- خَسْتِگِي ۽ خَسْتِگِيُون: ث. زخمي ٿيڻ جي حالت - گهائلي. دلگيري - مايوسي - رنجيدگي - آداسي - پريشاني - ڏُک - ارمان - غم. ناراضپو. مُفلسي - تنگدستي.
● خَسْتُورِي ۽ خَسْتُورِيُون: ث. خوشبودار وکر جو هڪ قسم (جو چيو وڃي ٿو ته هرڻ جي دُن مان نڪري ٿو) - ڪستوري - ڪٿوري - مُشڪَ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● خَسْتَہ: ذ. صفت. [ف. خَسْتَن = زخمي ٿيڻ - زخمي ڪرڻ] زخمي - گهايل - دلگير - ڏکويل. رنجيده - رنجور - ڏاڪئون - پِرُٺو - پرڪٽ. بدحال - پريشان - تنگدست - ذليل - خاموش - بيمار - نادار - مفلس.

- خَسْتہ حالُ ۽ خَسْتہ حالَ: ذ. صفت. خراب حال - بدحال - پريشان حال. ڏکويل - رنجايل - پيڙيل - دل شڪسته - ناخوش - رنجيده خاطر - آزرده دل.

- خَسْتہ دِل: ذ. صفت. رنجيده دل - دل شڪسته - پريشان حال وارو - بُري حال وارو.

● خَسُ خَسُ: ث. [سن. ڪَسُ ڪَسُ. ف. خشخاش] پسارڪي وکر جو هڪ قسم - پوسُتَ جي ڏوڏيءَ جي ڪڻ يا ٻج - ڪس ڪس - پوسُت ڪڻ. ڪچيءَ جي ڪاہر جهڙيون سنهيون تندون (جن مان جاءِ کي ٿڌي رکڻ لاءِ پٽرون ٺهن ۽ الهن تي قوهارا ڪجن).

● خُسُرُ: ذ. [ف] سهرو.

● خَسْرُو ۽ خَسْرا: ذ. زميداري خرچ پکي جو ڪتاب - تپيدارن وٽ زميندارن جو رکيل حساب ڪتاب. مسواڙ جو ڪتاب. واهن جي ڪاٽيءَ وغيره جي ڪم جو رکيل حساب ڪتاب. ڪرڙو - کسرو - سوڙهہ - آرڙيءَ جي بيماري (جنهن ۾ ٻارن جي بدن تي داڻا نڪرن).

- خَسْرُو تيارُ ڪَرَڻُ: وصولي يا ساپ جو ڪتاب تيار ڪرڻ - ٻاهرازيءَ ۾ گهرن ۽ گهرن جي مالڪن جي نالن جو رجسٽر.

● خُسْرُوُ: ذ. صفت. [ف] خوبرو - خوبصورت - سهڻو - حسين. مشهور - نالي وارو - نامور - هاڪارو. اسم خاص. خواجہ ابوالحسن بن اميرالدين محمود لاچين عرف امير خسرو هندي ۽ فارسي جي مشهور شاعر جو تخلص. ايران جي بادشاهہ جو لقب - خسرو پرويز هرمز جو پٽ ۽ نوشيروان جو پوٽو جيڪو شيرين جو عاشق هو.

- خُسْرُوانہ: ذ. صفت. بادشاهانو - شاهانو.

- خُسْرُوِيُ: ث. شاهي - بادشاهي - شاهانو.

● خَسْرُو ۽ خَسْرا: ذ. صفت. جنهن ماڻهوءَ کي قدرتي طرح ڏاڙهيءَ جا ۽ ٻيا ساري بدن جا وارَ نہ هجن.

● خُسُوفُ: ذ. [ع. خَسَفَ = هو ٻُڏو] چنڊ گرهڻ.

● خَسِيُ ۽ خَسِيُ (ت): ذ. صفت. [ع. خَصِيُ = ڪُٽيل جي بگڙيل صورت] ڪدڙو - نامرد - خصِّيُ. ڪارڪن جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڪَکڙي ڪانہ ٿئي).

- خَسِيُ ٿِيَڻُ: نامرد ٿيڻ - ڪدڙو ٿيڻ - خصّي ٿيڻ. ڪارڪن جو ککڙي نہ ڪرڻ (ت).

- خَسِيُ ڪَرَڻُ: ڪُٽ ڪرڻ - جانورن جا خصيا ڪٽڻ، انهن جي جنسيت ختم ڪرڻ. نامرد بنائڻ - بي اثر ڪرڻ - خالي ڪرڻ.

● خَسِيسُ: صفت. [ع. خَسَّ = هو رذيل ٿيو، هن گهٽايو] گهٽ درجي جو - معمولي - نيچ - رواجي - ٿورڙو - گهٽ - ادني - خفيف - سفلو - غير ضروري. ٿوري مُلهہ وارو - ڪينَ جهڙو - غريباڻو. ڪميڻو - بخيل - ڪنجوس - هلڪڙو - اُرڙو - هلڪڙي طبيعت وارو.

● خِشْتُ: ث. [ف] سِرَ.

- خِشْتِ خام: ث. ڪچي سِرَ.

- خَشْخاشِ: ث. [ف. خَسُ خَسُ، سن. ڪَس ڪَس] پسارڪي وکر جو هڪ قسم - پوست جي ڪڻ - ڪَسُ ڪَسُ - خَسُ خَسُ.

● خَشُ خَشُ: ث. [ف] خشخاش.

● خُشْڪَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● خُشْڪُ ۽ خُشْڪَ: ذ. صفت. [سن. آچشڪ = سُڪل] سُڪل - سُڪو - ٺوٺ - آساٽيل. لُوساٽيل - آجايل - ڪومائل. اٻيو - اڻوڳو - رُکو. خالي - ٺلهو - پالهو - سکڻو. بي مروّت - رُک مٺهون - بي لطف - بي مزه - بي سمجهہ. پرت جو هڪ قسم.

- خُشْڪُ ٿِيَڻُ: سُڪڻ. رُکو ٿيڻ. ڪومائجڻ.

● خُشْڪُ پوڪَ ۽ خُشْڪُ پوڪُون: ث. سُڪل پوڪ - ڪومائل پوڪ - آساٽيل پوڪ (جنهن کي پاڻي پورو آيل نہ هجي).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خُشْڪُ دِماغُ ۽ خُشْڪُ دِماغَ: ذ. صفت. بي مغز - بي عقل. چريو - پاڳل - چرپٽ - ديوانو. سودائي - خفقاني - ٻورالو. بي مروّت.

- خُشْڪُ دِماغِيَ: ث. ديوانگي - چريائي. سودا - خفقان.

- خُشْڪُ سالُ: ذ. سوڪ وارو سال - ڏڪار وارو سال - اٺاٺ وارو سال - ڪميءَ وارو سال. جنهن سال مينهن نه پوي يا درياءَ جو پاڻي نه اچي - ڏڪار - قحط.

- خُشْڪُ سالِيَ: ث. ڏڪارُ - قحطُ - سوڪَ - ڪالُ.

- خُشْڪُ قُنْدِيَ: ث. ننڍهن نچڻو - تندي - ٽوٽ - ننڍو نئون - هلڪڙو - ننڍڙو - تونئو. تيندئي - ماڪوڙي. ڪنج ڪلاهه.

- خُشْڪُ مِزاجُ ۽ خُشْڪُ مِزاجَ: ذ. صفت. رُڪورُوحُ - تُرش رُو - بد مزاج. دنيا کان ڪٽڪ.

- خُشْڪو ۽ خُشْڪا: ذ. (هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ). پٽ جو هڪ قسم - داغ کان سواءِ رڏل چانور - آٻاريل چانور - فقط پاڻيءَ ۾ ٺهڪيل چانور - ٿوري گيهه سان رڌل چانور. سُڪل اٽو جيڪو پچائڻ مهل چاڻي کي لڳايو وڃي - پلپٽڻُ.

- خُشْڪِيُ ۽ خُشْڪِيُون: ث. سوڪ هجڻ جي حالت - سُڪل زمين - سُڪي. وات ۽ نڪ سُڪي وڃڻ جي حالت - آج - تونس - پياس. چيڙ - غصو. قحط - ڏڪر - ڪالُ. مٿي جي خُشڪي (جنهن ۾ تيل نه ملائڻ ڪري مٿي جمي وڃي).

- خُشْڪِيُون پچائِڻُ: اجايا خيال ڪرڻ - بيسود اڳڪٿيون ڪرڻ - پهه پچائڻ - ٻور جاڳڻ.

- خُشْڪِيُون جاڳڻُ: اجايا خيال ڪرڻ - پهه پچائڻ - بي سود اڳڪٿيون ڪرڻ.

- خُشْڪِيُون چاڙهڻُ: تونس ڪرڻ - آج لڳائڻ. حواس گم ڪرڻ. حيران ڪرڻ - پريشان ڪرڻ. زبان خشڪ ڪرڻ - ڳهٽو ڳالهائڻ نه ڏيڻ.

- خُشْڪِيُون چڙهڻُ (خُشْڪِيُون وَٺڻُ): ڳالهائي نه سگهڻ - حواس باخته ٿيڻ - وائڙو ٿي وڃڻ.

- خُشْڪِيُون هڻڻُ: خيال هڻڻ - ٻور هڻڻ.

● خَشَمُ: ذ. [ف] چيڙ - ڪاوڙ - غصو - غضبُ - طيشُ - عتابُ.

- خَشَمِ آلُودَهَ: ذ. ڪاوڙسان ڀريل - ڪاوڙيل - چيڙيل - غصي ۾ - رنج.

- خَشَمْگِينُ: ذ. صفت. ڪاوڙيل - چيڙيلُ.

- خَشَمْناڪ: ذ. صفت. خشمگين - ڪاوڙيل.

● خُشْنُود (خشنود): ذ. صفت. [ف] خوش ٿيل - خوش - پرشن - رضامند - لهال - راضي - سُکي - آسودو.

- خُشْنُودِيَ (خوشنودي): ث. خوشي - راضپو - رضامندي.

● خُشُوعُ: ذ. [ع. خَشَعَ = هن عاجزي ڪئي] عاجزي - نيازي - نياز - نئڙت - هيڻاهين. تابعداري.

- خُشُوعُ خُضُوعُ: نهايت عاجزي ۽ نئڙت واري دلي حالت.

● خُشُونَتُ: ث. [ع. خَشُنَ = هو سخت ٿيو] سختي - کهرائي - ڪٽڙ پڻ - ڪراهت. وير - دشمني - عداوت. تندي - چيڙ - ڪاوڙ - غصو. نفرت - بيچان.

● خَشِيَّتَ: ث. [ع. خَشِيَ = هو ڊنو - ڊپ - خوف - ڏرُ - ڀؤ - ڊچ.

● خَشِيئَتَ: ث. خشيّت.

● خِصالُ: ذ. [ع. "خصلت" جو جمع] خصائل - خصلتون - عادتون - لڇڻ - اعمال - اخلاق.

- خَصالَتُ ۽ خَصالَتُون: ث. [خصلت جي بگڙيل صورت] لڇڻ - عادت - خصلت - رَوِش - وضع - طبيعت.

● خَصْلَتُ ۽ خَصْلَتُون: ث. [ع. خَصَلَ = هو فائق ٿيو، اڳرو ٿيو] عادت - لڇڻ - سياءُ - ارڪان - اعمال - اخلاق - پرڪار - علّت - خوءِ - چال - سيرت - چلت. رغبت - طبيعت - مزاج. خاصيت - وصف - گُڻ - صفت - لياقت. قسم - نمونو - جنس.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● خَصمُ: ذ. صفت. [ع. خَصَمَ = هن جهڳڙو ڪيو] ويري - دشمن - بدخواهه - حريف - مُقابل - مخالف. مالڪ - آقا - خاوند. گهر وارو - مڙس - پتار - شوهر.

● خُصُوصُ: صفت. ظرف. [ع. خَصّ = هن خاص بڻايو] خاص - خاص ڪري - خاص طرح - خصوصاً - تاڪيد مان.

- خُصُوصاً: ظرف. خاص طرح - علي الخصوص - خاص ڪري - گهڻو ڪري - انهيءَ ڪري - ان سبب.

- خُصُوصِيَّتَ ۽ خُصُوصِيَّتُونُ: خاصيت - خاص گڻ - خاص صفت. خاص ڳالهه.

● خُصُومَتَ ۽ خُصُومَتُونُ: ث. [ع. خَصَمَ = هن جهيڙو ڪيو] دشمني - عداوت - بدخواهي - وير - وِروڌ - ڪُلفت. ايرکا - بغض - ڪينو. عڪس - خار - ڪارَ - حسد - ساڙ - تيسو. جهڳڙو - جهيڙو - ٽونٽو - فساد.

● خَصِيُ (خَصِّيُ - خَصّيٌ): ذ. [ع. خَصيٰ = هن خصيا ڪٽيا] ٻيلا ويڙيل - ڪُٽ ڪيل - ڪُٽ - مُخَنَّثُ - نامرد - ڪدڙو - اها عورت جنهن کي پستان (ٿڻا) نه هجن.

- خَصِي ڪَرَڻُ: ڪدڙو ڪري ڇڏڻ. ڪنهن ڪم جو نه ڪرڻ - بيڪار ڪري ڇڏڻ - بي همت ڪري ڇڏڻ.

- خَصِيو ۽ خَصِيَا: ذ. ٻيلو - آنڊورو - ڪپور.

● خِضَابُ ۽ خِضَابَ: ذ. [ع. خَضَبَ = هن وار رنگيا] عام طرح هڪ رنگ - خاص طرح هڪ وسمه ميندي ۽ ٻئي مان تيار ڪيل رنگ - وارن کي ڪارو ڪرڻ جو رنگ - ڪيس.

- خِضَابُ لائڻُ: وارَ ڪارا ڪرڻ. ٽڪو لائڻ - عيب لڳائڻ - الزام مڙهڻ - گِلارو بڻائڻ.

● خَضِرُ (خِضرُ): اسم خاص. [ع. خَضِرَ = هو سائو ٿيو] رهبر - رهنما - گمراهه کي رستو ڏيکاريندڙ. هڪ پيغمبر سڳوري جو نالو (جنهن لاءِ روايت آهي ته هو جنهن هنڌ ويهندو هو يا هلندو هو ته اهو هنڌ هميشه سرسبز ۽ آباد رهندو هو. قديم خيالن مطابق هو سمنڊ ۽ درياءَن جو بادشاهه ليکيو ويندو هو). هڪ نبي جو نالو جنهن لاءِ چيو ويندو هو ته هن ظُلمات ۾ وڃي آبِ حيات پيتو هو، جنهڪري هو قيامت تائين جيئرو رهندو. حضرت خضر عليه السلام (ان جي نبوت ۾ اختلاف آهي، ڪي چون ٿا ته نبي هو، پر ڪن جو خيال آهي ته ولي هو. ان جو اصل نالو آرميا چيو ويندو هو).

● خُضُوعُ: ذ. [ع. خَضَعَ = هن عاجزي ڪئي - هو لٿو] عاجزي - نيزاري - نياز - نوڙت. نرمي - نرم دلي - ٻاجهه.

● خَطُ ۽ خَطَ: ذ. [ع. خَطّ = هن ليڪو پاتو - هن لکيو] ليڪو - ليڪ - رِيکا - ريک - سِٽ. نِشانُ - علامت. حَدّ - ڪنارو. لکڻ جو نمونو - لکيت - لِکت - لِکڻي - تحرير - چٺي - رُقعو - پترُ - نامو. رَسمُ الخَطُ - صورتخطي - دستاويز - سَنَدَ. ڏاڙهيءَ جي رِيهه - مونهاري - رِيش جو ڳلن وارو حصو. سِڌين ليڪن ڪڍڻ لاءِ واڍي جي اوزار جو نالو.

- خَطُ اچڻُ: ڏاڙهيءَ جي رِيهه لهڻ - ڏاڙهي ظاهر ٿيڻ. چٺي اچڻ - ڪاغذ اچڻ.

- خَطِ اِستِوا: ذ. زمين کي ٻه حصا ڪندڙ خيالي ليڪ - وڏي ۾ وڏي ويڪرائي ڦاڪ - پُوچڪرُ - اها ليڪ جا زمين کي اُتر ۽ ڏکڻ وارن ٻن پُورن حصن ۾ ورهائي ٿي - دنيا جو تمام گرم حصو.

- خَطِ اُفق: ذ. ڌرتي ۽ آسمان جي ملڻ واري حد جو ليڪو. حد نگاهه.

- خَطُ لاهڻُ: حجامت لاهڻ - حَجامت ڪرڻ.

- خَطَ ٽَپڻُ: سُنهن ۽ ڪنڌ جا وارَ لاهڻ.

- خَطُ پَٽُ ۽ خَطَ پَٽَ: ذ. چٺي چپاتي - حال احوال - سُڌ سَماءُ.

- خَطِ جَدِيُ: ذ. سياري ۾ سج جي هلڻ لاءِ خَطِ اِستِوا کان ماڊا ٽيويهه درجا ڏکڻ واري هڪ خيالي ليڪَ - لڪير ريکا - جدي گهيرو (جنهن تي سج پهچي ته ڌرتيءَ جي اُترئين اڌ گول ۾ ڏينهن ننڍي ۾ ننڍو ۽ موسم سرد ٿئي).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خَطُ خُطُوطَ: خط پٽ - چٺيون چپاٽيون.
- خطِ سرطان: ذ. سج جي اونهاري ۾ هلڻ لاءِ خط استوا کان سادا ٽيويهه درجا اُتر واري خيالي ليڪ - ڪرڪ ريکا - سرطان گهيرو (جنهن تي سج پهچي ته ڏرتيءَ جي ڏاکڻي اڌ ۾ ڏينهن ننڍي ۾ ننڍو ۽ موسم سرد ٿئي).
- خطِ طُغرا: ذ. بادشاهي فرمان جو نمونو.
- خطِ عمود: ذ. اُتر کان ڏکڻ تائين آيل خيالي ليڪ - پايو - اها ليڪ، جيڪا ٻي سنئين ليڪ تي پوي ۽ ٻه گونيون ڪنڊون ٺاهي.
- خطُ ڪتابت: ث. چٺي چپاٽي - خط پٽ - حال احوال - سُڌ سماءُ.
- خطُ ڪش: ذ. مقرر ماپ جي ليڪن ڪڍڻ لاءِ هڪ واڍڪو اوزار.
- خطُ متوازي: ذ. ٻي ليڪ سان لڳو تار برابر مفاصلي تي هلندڙ ليڪ - پور وچوٽ ليڪ.
- خطُ محور: ذ. اها خيالي ليڪ، جا زمين جي هڪ قطب کان ٻئي قطب تائين مقرر ڪيل آهي ۽ جنهن تي زمين ڦرندي رهي ٿي.
- خطُ مستقيم: ذ. سڌي ليڪ - سنئين ليڪ - اها ليڪ جنهن ۾ هڪڙي چوٽيءَ کان ٻيءَ چوٽيءَ تائين ڪا ڪجهي يا ڪو گهُٻ نه هجي.
- خطُ ملاقي: ذ. جاميٽريءَ موجب گهيرو هڪ ۽ فقط هڪ هنڌ ڇهندڙ ليڪ.
- خطِ مماس: ذ. خط ملاقي.
- خطُ نڪرڻ: ڏاڙهي اچڻ - ڏاڙهيءَ جي ريهه لهڻ.
- خطَ وَنائڻ: حجام کان ڏاڙهيءَ جي وارن جا خط نهرائڻ - سنوارت نهرائڻ.
- خط و ڪتابت: ث. خط پٽ - لکپڙهه.
● خطا ۽ خطائون: ث. [ع. خطيءَ = هن غلطي ڪئي] چوڪَ - ڀُل - غلطي - ڏوهه - سهوَ - قصور - تقصير - جرم - پاپ - گناهه - دوش - اسم خاص. اُتر چين ۾ مشڪ کان مشهور هڪ شهر جو نالو.
- خطا آموزگار: ذ. صفت. گناهه بخشڻ وارو - خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.
- خطا بخش: ذ. صفت. ڏوهه معاف ڪندڙ - خطا بخشيندڙ.
- خطا ٿيڻ: ڀُل ٿيڻ - چوڪ ٿيڻ - سهوَ پوڻ - ڏوهه ٿيڻ - گناهه ٿيڻ. گُسڻ - نه لڳڻ (تير وغيره). نڪرڻ - وَهڻ (پيشاب وغيره).
- خطاپوش ۽ خطاپوش: ذ. صفت. خطا ڍڪيندڙ - عيب پوش - عيب ڍڪيندڙ.
- خطا رضا پوڻ (ت): ڏوهه گناهه ٿي پوڻ.
- خطاڪار ۽ خطاڪار: ذ. صفت. خطا ڪندڙ - گنهگار. ڏوهي - اپراڌي.
- خطا ڪرڻ: چوڪ ڪرڻ - غلطي ڪرڻ. ڏوهه ڪرڻ - گناهه ڪرڻ.
- خطا کائڻ: چوڪ ڪرڻ - ڀُل ڪرڻ - ڀُلجڻ - غلطي ڪرڻ - ڏوهه ڪرڻ - گناهه ڪرڻ - سهوَ ڪرڻ - ڪيل گناهن جي سزا ڀوڳڻ - سزا ملڻ - ڪيتو لوڙڻ.
- خطا کي اصلاح ڏيڻ: غلطي درست ڪرڻ. گناهه بخشڻ - ڏوهه معاف ڪرڻ. چشم پوشي ڪرڻ - ڀُل چوڪ کي نه ڏسڻ.
- خطاوار ۽ خطاوار: ذ. صفت. قصوروار - ڏوهي - گنهگار - مجرم.
- خطائون ڪٽڻ: گناهه بخشڻ - ڏوهه معاف ڪرڻ.
● خطاب ۽ خطاب: ذ. [ع. خطب = هن وعظ ۽ نصيحت ڪئي] ڪنهن جي روبرو ٿي ڳالهائڻ جي حالت - ڳالهه ٻولهه - گفتگو - ڪلام - روءِ سخن - ليڪچر - تقرير - ڀاشڻ - سرنامو. تعريفي لقب - عزت جو نالو، جو حڪومت جي طرفان ملي - لقب - اسم - نالو. غصو - ڪاوڙ - چڙ - عتاب.
- خطابت: تقرير جو فن.
- خطاب ڏيڻ: لقب ڏيڻ.
- خطاب ڪرڻ: تقرير ڪرڻ - ڳالهائڻ.
- خطابي ۽ خطابي: ذ. صفت. خطاب مليل - خطاب ڏنل.

● خُطَابُ ۽ خُطَابَ: ذ. مدرسو - اسڪول - مڪتب - ڪُتّاب.
- خُطَابِيُ ۽ خُطَابِيُ: ذ. صفت. طالب علم- شاگرد - ڪُتّابِي.
- خُطْبو ۽ خطْبَا: ذ. [ع. خُطْبَةٌ = تقرير] اهو ڪلام، جنهن ۾ خدا تعاليٰ جو حمد، تعريف، ثنا، ساراهہ ۽ واکاڻ ڪئي وڃي - جمعہ نماز يا عيد نماز مان اڳ خدا تعاليٰ ۽ رسول الله صلي الله عليہ و سلم جي ثنا، نعت ۽ عام نصيحتون ڪرڻ. وعظ - ليڪچر - واکاڻ - تقرير. سمجهاڻي - نصيحت - اپديش. مُهاڳ - مُقدمہ.
- خَطِيْبُ ۽ خَطِيْبَ: ذ. صفت. [ع. خَطَبَ = هن تقرير ڪئي] خطبو پڙهندڙ - وعظ ٻڌائيندڙ - تقرير ڪندڙ. واعظ - ليڪچرار - مُقَرِّر.
● خَطْرو ۽ خَطْرا: ذ. [ع. خَطَرَ = دل ۾ خيال آيو - حادثو ٿيو] خوف - ڊپ - ڀؤ - ڏَرُ - ڏِڄ - انديشو - جوکو - آفت - دُشواري - سختي - وَسْوسو - حيراس.
- خَطَرْناڪُ ۽ خَطَرْناڪ: ذ. صفت. خطري وارو - ڊپ وارو - ڀوائتو - خوفناڪ - خوفائتو - ڀيانڪ.
- خَطْري ۾ وجهَڻُ: جوکي ۾ وجهڻ - مصيبت ۾ ڦاسائڻ.
● خَطْمِيُ: ث. [ع] ٻسارڪي وڻ جو هڪ قسم - گل خيرو. ٻَتْمَرُ (ڏِکڻ وانگر، ڳاڙهي رنگ جي ستارن جهڙو ميراڻ تي مائل ٻِجُ).
● خَطِڻُ: مصدر. (خط مان جهاڻ نڪتل) ليڪڻ - ليکو ڪڍڻ - حد مقرر ڪرڻ.
● خِطّہُ: ذ. [ع] زمين جو ٽُڪر - سر زمين - پلاٽ. حصو - ٽُڪر (مُلڪ جو). ننڍو شهر. مُلڪ.
● خَطِيرُ: ذ. صفت. [ع] گهڻو - جهجهو - وڏو - گهڻو - نهايت.
● خَفَا ۽ خَفَا: ذ. صفت. [ف] ناراض - رنج - آزرده - ناخوش. بيزار - ڪَڪ - وِرچيل - خفي.

- خَفَا ٿيڻُ: ناراض ٿيڻ - رنج ٿيڻ - بيزار ٿيڻ.
- خَفِي ڪَرَڻُ: رنج ڪرڻ - ناراض ڪرڻ - بيزار ڪرڻ.
● خَفْتُ ۽ خَفْت: ذ. ("خَفَقُ" يا "خَفْقَان" جي بگڙيل صورت) خيال - ڌيان - لوري - تات - ياد گيري - جهوري - ڳڻتي - فڪر - ڀَوُر. مرضي - خواهش - تمنّا - اِڇا - ڪامنا - مَنْشا - سَڌَ - دِل - رُچي. دماغ ۾ خلل - چرياڻي - سوداءُ - جنون. (ڪ) شوق.
- خَفْتِيُ ۽ خَفْتِيُ: ذ. صفت. خفت ڪندڙ - خيال وارو - فڪرمند - ڀُورالو - اِڇاوان - سڌائتو - خواهشمند - خواهان. شوق مند - شوقين - سرگرم - آتساهي - آچهائيتو. نيهي - غورشي - حيرصي. سودائي - خفقاني - خللي - جنوني. جانور (شڪار لاءِ) يا پکي (ڪڪڙ، تتر وغيره ويڙهائڻ لاءِ) ڌاريندڙ، سانڍيندڙ يا پاليندڙ.
● خِفّتُ: ث. [ع. خَفَّ = هو هلڪو ٿيو] هلڪائي - ڦِڪائي - شرم - خجالت. ذِلّت - بي عزتي - هَتَڪَ. نماڻائي - عاجزي - مسڪيني.
● خُفْتہُ: ذ. صفت. [ف. خُفْتَنُ = سُمهڻ] سُتل - غافل - اڻ واقف - جاهل.
● خَفْخَانُ ۽ خَفْخَانَ: ذ. ("خَفقان" جي بگڙيل صورت) دماغ جي خرابي - چرياڻي - ڳڻتين جو سبب - سوداءُ - دِل هَول - خفقان. ڊپ - حراس - خوف. اعصابي ڪمزوري - بدني طاقت جي گهٽتائي. هيڻائي - ضُعْفُ - ضعيفائي - ڪم طاقتي.
- خَفْخَانِيُ ۽ خَفْخَانِيُ: ذ. صفت. خفخان جي بيماريءَ ۾ ورتل - سودائي - ڀورالو - خفقاني. ڊيڄو. اعصابي ڪمزوريءَ ۾ ورتل - بدني طاقت جي گهٽتائيءَ وارو.
● خَفْقَانُ ۽ خَفْقَانَ: ذ. [ع. خَفَقَ = اضطراب ۾ ٿيو] دِل جي ڌڙڪ - گهٻراهٽ - بي قراري. هڪ بيماريءَ جو نالو (جنهن ۾ دل جي حرڪت وڌي وڃي) - دل هَول - سوداءُ - ماليخوليا - چرياڻي - جنون - خفخان - اعصابي ڪمزوري - بدني طاقت جي گهٽتائي - ڊپ - حراس - خوف.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خَفقَقانُ ٿيڻُ: سوداءُ ٿيڻ - جُنون ٿيڻ.
- خَفقَقانُ پَچائڻُ: اجاين خيالن ۾ پاڻ کي خوش ڪرڻ - اجايا هُورَ پَچائڻ.
- خَفقَقانِيُ ۽ خَفقَقانِيُ: ذ. صفت. ڊِيڄُو - اعصابي ڪمزوريءَ ۾ ورتل - بدني طاقت جي گھٽتائي وارو. چريو - سودائي - جُنوني - پاگل - خفقاني.

● خَفگِيُ ۽ خَفگِيُون: ث. [ف] ناراضگي - رنجش - بيزاري - پريشاني - ناخوشي. رنج - ڪاوڙ - چِڙ - جوش - غُصُو - ڏَمر - غَضَبُ.

● خفو ۽ خَفا: ذ. [ف] دماغي وڪوڙ - خَلَلُ - خَفتُ - سوداءُ - ويچارُ - گِھٽي - ڪچائي - ڪَڀٽ - آلڪو - آڌِ ڪو. دل جي ڏڙڪ - آنڌ مانڌ - ولوڙ - وِرِڄ - بيزاري - دِقت. ناراضگي - رنجش. ڪم جي گھٽائي - گِھلَ - تڪليف - ڏوجھرو - مَرچَلُ - مصيبت. چِڙ - تيسو - کِيڄَ - ڪاوڙ.
- خَفو ٿيڻُ: سوداءُ ٿيڻ. آنڌ مانڌ ٿيڻ. ويچارڻ.
- خَفَو پَچائڻُ: خيال ڪرڻ - ويچار ڪرڻ - سوداءُ پچائڻ.

● خَفِي ۽ خَفِي: ذ. صفت. ناراض - رنج. ڪَڪ - بيزار - وِرچايل - آتو - هلاڪ.
- خَفي ٿيڻُ: ڪاوڙجڻ - ناراض ٿيڻ - چِڙڻ - رنج ٿيڻ - پريشان ٿيڻ.
- خَفي ڪَرڻُ: بيزار ڪرڻ - ڪَڪ ڪرڻ. رنج ڪرڻ.

● خُفيَہ: صفت. [ع. خَفِيٌ = هن لڪايو] لِڪل - ڳجهو - پوشيده - الوپ - مخفي - باطني - ڇُپيل - ڳُجهہ - اولاٽو. دِلي ذِڪر - ڳُجهہ - اندر باطن (ل).
- خُفيہ پُوليس: ث. پوشيده پوليس - جاچ ڪندڙ پوليس - جاسوسي پوليس - سي - آء - ڊي (C. I. D).

● خَفِيفُ: صفت. [ع. خَفَّ = هو هلڪو ٿيو] هلڪو - خسيس - گھٽ - ٿورو - باريڪ - ذليل - رُسوا - بي‌عزت - ليچ - ڪمِ ذات - بداخلاق - بدچال - فاحش. هڪ بحر يا وزن جو نالو.

● خَلا: ذ. [ع. خَلا = هو خالي ٿيو] خالي جاء - خالي هنڌ - خال - زمين ۽ آسمان جي وچ وارو خال - پورُ - پولارُ - وايو منڊل.

● خَلاصُ ۽ خلاصَ: ذ. صفت. [ع. خَلَصَ = هو آزاد ٿيو] آزاد - ڇُٽل - رِها - ڇُٽڪ - ڇُوٽ. فارغ - واندو - آجو - ڇُڙواڳ - خَتم - مُڪمَّل - پورو - ڪَٽيل - ڪم آيل - ڇُڙيل.
- خَلاصِي ۽ خَلاصِيُون: ث. آزادي - رهائي - نجات - مُڪتي - ڇوٽڪارو - موڪ - ڇڙواڳي.

● خَلاصَ پَاڙِي: ث. پسارڪي وَکَرَ جو هڪ قسم (ڳاڙهي، سيري، زردي ۽ اچي رنگ جون نڪيون ٿين).

● خُلاصو ۽ خُلاصا: ذ. صفت. [ع. خَلَصَ = هو خالص ٿيو] صاف. خالص - ليچُ - نيجو - خاص - پنهنجو - ذاتي - شخصي - نيو يڪلو - اڪيلو - علاحده - خانگي - غير سرڪاري. هڙَ - مُوڙي - سچو ئي - بلڪل - پوشيده - بي اولو. اختصار - تت - لچوڙ - حاصل ڪلام. سَتُ - جوهر - عرق.
- خُلاصائِي ۽ خُلاصائِيُون: ث. ويڪرائي - ڪشادگي - موڪرائي - فراغت - چوڙائي. نيويڪلائي - اڪيلائي - لِڪ - پوشيدگي.
- خُلاصِيڪائِي ۽ خُلاصِيڪائِيُون: ث. واندڪائي - اڪيلائي - خلاصائي - خَلوت.
- خُلاصو ٿيڻُ: ويڪرو ٿيڻ - وڏو ٿيڻ - ڪُشادو ٿيڻ. ڍلو ٿيڻ. کُلڻ. اڪيلو ٿيڻ - نيويڪلو ٿيڻ.
- خُلاصو ڪَرڻُ: ويڪرو ڪرڻ - ڪشادو ڪرڻ - وڏو ڪرڻ - کولڻ. ڍلو ڪرڻ. اختصار ڪرڻ - تَتُ ڪرڻ.

● خَلاصِي ۽ خَلاصِي: ذ. صفت. ولنديزي هلائيندڙ - ناکئو - ملاح - ميربحر. توبخاني يا جهاز تي ڪم ڪندڙ. تنبُن جو رکپال.

● خِلافُ ۽ خِلافَ: ذ. صفت. [ع. خَلَفَ = هن مخالفت ڪئي] پٺتي هٽي ٻئي جي حالت - برخلاف - برعڪس - آبتڙ - ضِد - ناموافق - ڪَوڙ - جُوت - کوٽ - حريف - دشمن - مقابل - سامهون.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خِلافُ بَيانِي ۽ خِلافُ بَيانيون: ث. ڪوڙي ڳالهه - ڪوڙو بيان.
- خِلافُ چَوڻُ: ڪوڙ ڳالهائڻ. طبيعت جي ناموافق ڳالهه ڪرڻ.
- خِلاف حَقّ: سچ جي برخلاف.
- خِلاف دَسْتُورُ: صفت. رواج جي خلاف - قانون کان ابتڙ - بي قاعده - بي قانون.
- خِلافِ راءِ: مرضيءَ جي خلاف - ڪنهن جي خيال جي ابتڙ.
- خِلافُ سَمُجهڻُ: ابتڙسمجهڻ - ڪوڙ سمجهڻ.
- خِلافِ شَرع: شريعت محمديءَ جي ابتڙ - شريعت جي برعڪس - ناجائز.
- خِلافِ طَبْع: طبيعت جي برخلاف - مزاج جي برعڪس.
- خِلافِ عَقْلُ: عقل جي ابتڙ - سمجهه کان ٻاهر.
- خِلافِ قِياسُ: ناممڪن - عقل جي خلاف.
- خِلافُ ڳالهائِڻُ: ابتڙ ڳالهائڻ - فائدي ۾ نه ڳالهائڻ.
- خِلافُ وَرْزِيُ: ث. قاعدي جي ڀڃڪڙي - برخلاف ڪم ڪرڻ.
- خِلافِ وَضْع: طريقي ۽ عادت جي برخلاف - رسم ۽ رواج جي ابتڙ - عام دستور جي خلاف.
- خِلافُ هُجَڻُ: برخلاف ٿيڻ - مخالف هجڻ - ابتڙ هجڻ - دشمن هجڻ.
● خِلافَتُ ۽ خِلافَتُون: ث. [ع. خَلَفَ = هو پوءِ آيو] ڪنهن جي وفات کان پوءِ ان جي جاءِ تي ويهڻ جي حالت - نائبي - نيابت - وليعهدي - مسلمانن جي بادشاهت - مسلمان خليفي جو عهدو - نبي يا ولي جي جاءِ نشيني.
- خِلافَتِ تَحْرِيڪ: ترڪيءَ ۾ خلافت کي ورق قائم ڪرڻ لاءِ هندستان ۾ ۱۹۲۰ع ۾ هلايل هلچل.
- خِلافَتِ راشِدَهُ: ث. حضرت ابوبڪر صديق، حضرت عمر فاروق، حضرت عثمان غني ۽ حضرت علي رضوان الله تعاليٰ عليهم جي حڪومت ۽ حڪومت جو زمانو.

- خِلافَتِيُ ۽ خِلافَتِيُ: ذ. صفت. خلافت ڪندڙ - خلافت جو - خلافت تحريڪ ۾ بهرو وٺندڙ.
● خَلّاقُ: ذ. [ع. خَلَقَ = هن پيدا ڪيو] پيدا ڪرڻ وارو - گهڻو پيدا ڪندڙ.
● خَلالُ: ذ. [ع. خَلّ = هن وِڌي ڪئي] ٻن شين جي وچ ۾ مفاصلو. ڏندن کوٽڻ جو اوزار. فقهه موجب ڏاڙهيءَ جي ٻاڙن يا هٿن ۽ پيرن کي پاڻي پهچائڻ لاءِ وارن ۽ آڱرين کي جدا ڪرڻ جي حالت.
- خَلالُ ڪَرَڻُ: ڏند کوٽڻ - ڏاڙهيءَ جي وارن جي ٻاڙن کي پُسائڻ لاءِ وارن کي هٿن جي آڱرين سان کولڻ ۽ ٻار ٻار جدا ڪرڻ.
● خُلَّتُ: ث. [ع. خَالهُ = هن ان کي دوست ڪري ورتو] دوستي - يارانو - ٻاراڻو - سنگت - ياري - اخلاص - آشنائي. محبت - سچو عشق ۽ مستي، جيئن ته:
"دوستي دار ذري، جِهَ خُلت خنجر آيو"
(شاهه).
- خُلَّتُ خَنْجَرُ: ذ. محبت جي ترار (ل).
● خَلْجانُ: ذ. [ع. خَلَجَ = هن چوريو يا هلايو] ڏڪ - تردد - انديشو - فڪر - گهٻراهٽ - چنتا.
● خَلْجِيُ: اسم خاص. ترڪ نسل مان دهلي جي بادشاهن جو هڪ گهراڻو (جنهن جو پهريون بادشاهه جلال الدين فيروز شاهه خلجي هو. عيسوي سنه ۱۲۸۱ کان ۱۳۲۱ تائين). هڪ ذات جو نالو (ت).
● خَلْخالُ: ذ. [ع] ڳهڻ جو هڪ قسم - پازيب - آواز ڪرڻ وارو ڳهڻ.
● خُلْدُ ۽ خُلْدُ: ذ. [ع. خَلَدَ = هو هميشه لاءِ رهيو] هميشگي - هميشه رهڻ جي حالت - بهشت - جنت - فردوس - سُرڳ - هميشه رهڻ واري شيءِ.
- خُلْدُ آشِيانُ: ذ. صفت. [آشيان = آکيرو] جنتي - بهشتي - جنهن جو بهشت ۾ مڪان هجي.
- خُلْدِ بَرِيْنُ: ذ. سڀ کان اعليٰ بهشت - فردوس اعليٰ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خُلدُ مَڪانِي: ذ. صفت. بهشتي - جنتي - خلد آشيان.

● خَلِشُ: ث. [ف]. چُڀڪار - ڪنڊي جو جسم ۾ چُڀڪو. ڪُتڪو. خُصومت - جهيڙو - رلڊڪ - پيچڪڙي. بي آرامي - بي قراري - چوراڪو را.

- خَلِشُ ونَڻُ (ت): خار لڳڻ - ڪنڊو لڳڻ. ڪاوڙ لڳڻ.

● خَلطُ: ذ. [ع. خَلَطَ = هن ملايو] گڏجي وڃڻ جي حالت - ملاوت - ميل - ميل جول - مونجهارو - گڙٻڙ - رولو. صفت. گڏيل - مليل - گاڏڙ. هميشه مرڪب ۾ ڪم ايندڙ لفظ، جيئن: "خَلطُ مَلطُ" وغيره.

- خَلطُ مَلطُ: صفت. ميليل جُليل - ملاوت ڪيل - گاڏڙ ماڏڙ.

● خِلطُ ۽ خِلطَ: ذ. [ع] آدمي ۾ پيدا ٿيل گندگي. انساني طبيعت مان هڪ مواد جهڙوڪ: صفرا، بلغم، خون ۽ سودا. طبع - مزاج. پاڻي - رطوبت. مذاق - خوش طبعي - ڪيل - ٽوڪ - چرچو - موج - لهر - ٻور - خيال - ريچڪ.

● خِلعَتَ ۽ خِلعَتُون: ث. [ع. خَلَعَ = هن عزت مان چوغو پهرايو] ٻئي کي بخشش طور ڏنل لباس - وڳو - جامو - لبادو. ڪنهن بادشاهه جي امير يا سردار کي عزت طور پهرايل پوشاڪ - جُبو - فرغل - سروپا - پاڪر. تحفو - عطيه.

- خِلعَتُ پَهرائِڻُ: پوشاڪ عطا ڪرڻ - انعام ڏيڻ.

- خِلعَتُ فاخِرَهُ: ث. اهڙي سروپا جنهن تي فخر ڪجي - نازڪ ۽ نفيس لباس - نهايت عمدي پوشاڪ.

- خِلعَتُ مِلَڻُ: پوشاڪ يا لباس جو انعام ملڻ.

- خِلعَتي ۽ خِلعَتِي: ذ. صفت. خلعت ڏيڪايل - سروپا وارو - عزت جي وڳي وارو. پهريل - ڏيکاريل - انعامات حاصل ڪيل.

● خَلَفُ: ذ. [ع. خَلَفَ = هو پوئلڳ ٿيو] نيڪ فرزند - صالح فرزند - سياڻو پٽ - فرزند - پٽ. جاءِ نشين - مستحق - حقدار - وارث.

- خُلفاء: ذ. [ع] "خَليفه" جو جمع. خليفا - نائب - جاءِ نشين - پوئلڳ.

- خُلفاءِ راشِدِين: رشد ۽ هدايت وارا خليفا - اسلامي سلطنت جا پهريان چار خليفا (حضرت ابوبڪر صديق، حضرت عمر فاروق، حضرت عثمان غني ۽ حضرت علي رضوان الله تعاليٰ عليهم اجمعين).

● خُلقُ ۽ خُلقَ: ذ. [ع. خَلَقَ = هن پيدا ڪيو] پيدائشي سڀاءُ - لڇڻ - عادت - سيرت - مزاج - گڻ. آڻ ويهڻ ۽ ملڻ جلڻ جو اخلاق - پيش اچڻ جو سهڻو نمونو - آدر ڀاءُ - تعظيم - آب - عزت - مانُ - لياقت - مروت - فضيلت - خوش اخلاقي - خوش مزاجي - ڪيلمڪائي.

- خُلقُ ڏيَڻُ: سهڻي نموني پيش اچڻ - محبت سان هلڻ.

- خُلقَ وارو ۽ خُلقَ وارا: ذ. صفت. بااخلاق - مروت وارو - فضيلت وارو - سلڇڻو.

● خَلقِڻُ: مصدر. (عربي مان ورتل) پيدا ڪرڻ - آپائڻ - ناهڻ - بنائڻ. ڪين مان ڪي ڪرڻ - "نيست" مان "هست" ڪرڻ.

- خَلقَ: صفت. پيدا ٿيل - پيدا ڪيل - پيدائش - آپايل. ث. انسان ذات - بني نوع انسان - بني آدم - عام ماڻهو - لوڪ - عالم - آدمي - رعايا - رعيت - جنتا.

- خَلقَ آزارُ ۽ خَلقَ آزارَ: ذ. صفت. عام ماڻهن کي آزار ڏيندڙ - ظالم.

- خَلقَتَ ۽ خَلقَتُون: ث. خلق - مخلوقات.

- خِلقَتُ ۽ خِلقَتُون: ث. پيدائشي حالت - سرشتي - فطرت - خميرو.

- خَلقَ ڪِلائِڻُ: بدنام ٿيڻ - خوار ٿيڻ - ماڻهو ڪلائڻ.

- خَلقَڻهارُ: ذ. صفت. پيدا ڪندڙ - آپائيندڙ - خالق. الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

- خَلقِيَلُ: ذ. صفت. پيدا ڪيل - آپايل. ث. ڪائنات - خلقتَ.

- خَلقِيندَڙُ: ذ. صفت. پيدا ڪندڙ - آپائيندڙ - خالقُ - خلقڻهار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● خَلَلُ ۽ خَلَلَ : ذ. [ع. خَلّ = هو لاغر ليو - هن وٽي ڪئي] رُخنو - سوراخ - ٽُنگُ - پرڪُهلُ - دَرُز - وِٿي. رَنڊڪ - پيچَڙي - رُڪاوٽ - روڪَ - اٽڪَ - دَخَلُ. وگوڙ - پَنگ - بکيڙو - جهيڙو - جنگ - جهڳڙو - فتنو - فتور - اٿوٿ - اٿبٿ - اختلاف - ابتري - ڦيتاڙو - ڏُقيڙ - ٻلوو - فتنہ انگيزي - بغاوت - رولو - گڙٻڙ - مولجهارو - بي انتظامي - تڪرار - نقصان - خسارو - ٽوٽو - حرج - دشمني - وروڌ. بيماري - روڳ. ڏک - تڪليف.

- خَلَلُ اندازُ ۽ خَلَلَ اندازَ : ذ. صفت. فسادي - جهيڙاڪُ - فتنائي.

- خَلَلُ جاڳائڻُ : رولو مچائڻ - فساد مچائڻ - رنڊڪ وجهڻ - رُڪاوٽ وجهڻ.

- خَلَلِ دِماغُ : ذ. صفت. دماغ جو فتورُ - چريائي - ماليخوليا - سوداءُ - جُنون.

- خَلَلُ ڪَرڻُ : نقصان ڪرڻ.

- خَلَلي ۽ خَلَليُ : ذ. صفت. جهيڙائي - فسادي - تڪراري - معاملائي - فتنہ انگيز - بغاوتي - مولجهارو وجهندڙ - جهيڙاڪار - وڙهنو - جنگير - ٻچاڙو - لوتيڙو - ڪَتَهَرُ - ڇيٽا پورُ - شرير - حرڪتي.

● خَلَمُ ۽ خَلَمَ : ذ. حرڪت - چترائي - لُچائي - ڪئونس - ڪيچل. نقصان - حرج - ڇيهو - ٽوٽ - مونجهارو - وگوڙ - ڏقيڙ - خلل - رولو - ڦيتارو - مالڏائُ - پائيتال - گوڙ.

- خَلَمُ پارڻُ : گهڻي حرڪت ڪرڻ - زياده نقصان ڪرڻ.

● خَلوَتُ ۽ خَلوَتُون : ث. [ع. خَلا = هو خالي ٿيو] ڪنهن جاءِ جي خالي ٿيڻ جي حالت - خالي جاءِ - اڪيلائيءَ وارو هنڌ - پوشيدگي - علحدگي - تنهائي - اڪيلائي - خلاصگائي - ايڪانت - گوشو - گوشہ نشيني - نِويڪلائي - اڪيلائپ. جيئن:

"جن کي عشق عميق جو، سي خلوت خيالي" (شاهه).

- خَلوَتُ پسَندُ : ذ. صفت. اڪيلائي پسند ڪندڙ - نِويڪلو گذاريندڙ.

- خَلوَتُ خانو ۽ خَلوَتُ خانا : اڪيلائيءَ واري جاءِ - نِويڪلي جاءِ. سمهڻ جو ڪمرو.

- خَلوَتُ سَراءِ : ث. اڪيلائيءَ واري جاءِ.

- خَلوَتُ ڪَرڻُ : اڪيلو ٿيڻ.

- خَلوَتُ گاهه : ث. اڪيلائيءَ واري جاءِ - ايڪانت واري جاءِ - نِويڪلي جاءِ - خلاصو ڪمرو.

- خَلوَتُ نَشِينُ : ذ. صفت. اڪيلو ويهندڙ - اڪيلائيءَ ۾ ويهندڙ. دنيا کان تياڳ ڪيل. سنياسي. رِشي. لاطمع - تارڪُ دنيا.

- خَلوَتيُ ۽ خَلوَتيُ : ذ. صفت. اڪيلائيءَ ۾ گذاريندڙ - اڪيلائپ پسند ڪندڙ - ايڪانتي. لوڪ تياڳي - سنياسي - رِشي. گهرو دوست - گهاٽو دوست - حال محرم - خاص ملاقاتي.

● خُلُوصُ : ذ. [ع. خَلَصَ = هو پاڪ صاف ٿيو] سادو ۽ پاڪ ٿيڻ جي حالت - سادگي - صفائي - پاڪائي. نيڪ دوستي - سچي دوستي - اخلاص - محبت - صداقت - سچائي - وفاداري.

- خُلُوصُ نِيَّتُ : ث. سچائي - نيڪ ارادو.

● خَليتُو ۽ خَليتا : ذ. [ع. "خَريطہ" = ڪيسو" جي بگڙيل صورت] اهو ڳوٿري، جنهن جو منهن ڌاڳي سان اُڏين سِبيِّلُ هجي جو ان کي ڪولي يا بند ڪري سگهجي. ڳوٿري - ٻوتيڙي - ڦوٿيڙي - ٿيلهو.

● خَليجُ : ذ. [ع] آبسمنڊ - پاڻيءَ جو هڪ ڀاڱو، جنهن جي ٽن پاسن کان خشڪي ۽ چوٿين پاسي کان سمنڊ ملَيل هجي. جيئن: خليج بنگال، خليج فارس وغيره. درياءُ - نهر.

● خَلِيفُو ۽ خَلِيفَا : ذ. صفت. [ع. خَلِيفَہ < خَلَفَ = هو پوءِ آيو] ڪنهن کان پوءِ ايندڙ - ولي عهد - قائم مقام - جاءِ نشين (بادشاهه وغيره جو بدران آيل يا بدران موڪليل - عوضي - نائب. الله تعاليٰ جي طرفان ملڪ جي حڪومت هلائيندڙ - خدا جو نائب. پرٿ ڪم ڪندڙ - مدد گار - واهرو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سهايتڪ. سيد يا پير جو خاص نوڪر. حجام - لائي. گهٽ درجي وارن ڪمي مڙڻ جو هڪ لقب. جهڙوڪ درزي وغيره. خادم - نوڪر - ٻيلي.

- خَلِيفَةُ اللهِ: ذ. صفت. الله جو نائب. اسم خاص. حضرت آدم عليه السلام جو لقب.

- خَلِيفَةُ الْمُسْلِمِينَ: ذ. صفت. مسلمانن جو بادشاهه يا خليفو.

● خَلِيفَه: ذ. ڏسو "خليفو."

● خَلِيقُ ۽ خَلِيقَ: ذ. صفت. [ع. خَلَقَ = ھُن پيدا ڪيو] پيدائشي نيڪ سڀاءُ وارو - خلق وارو - سهڻي هلت چلت وارو - مروت وارو - لحاظي - ڪلمڪ - سليڇڻو - خوش مزاج - نرم دل - رحم دل - ٻاجهارو - مهربان.

● خَلِيلُ ۽ خَلِيلُون: ث. تاس راند جو هڪ قسم (جنهن ۾ رکو تي چڙا راند ڪري سگهن ٿا).

● خَلِيلُ ۽ خَلِيلَ: ذ. [ع. خُلَّةٌ = دوستي] سچو دوست - مخلص دوست - سنگتي - ساٿي - يارُ - سڄڻ - همراه. سنڌ جي هڪ شاعر جو تخلّص.

- خَلِيلُ اللهِ: ذ. صفت. الله جو دوست. اسم خاص. حضرت ابراهيم عليه السلام جو لقب.

● خَلِيلائي: اسم خاص. بلوچن جو هڪ قبيلو.

● خَمُ ۽ خَمَ: ذ. [ف. خَمُ = ڏِنگُ] ڏِنگائي - ڏنگ - ٽيڙُ - آڏائي - وَرُ - وڪڙُ - موڙُ - پيچ - وَٽُ - پيچ.

- خَمِ ابْرُوْ: ذ. ڀرن جي ڏِنگائي.

- خَمُدارُ ۽ خَمُدارَ: ذ. صفت. وَرُوَڪڙ وارو - وَنگ وارو - ڏِنگو - ٽيڙو - آڏو - ترڇو - پيچدارُ - پيچيدو.

● خُمُ: ذ. [ف]. شراب جو مٽُ - دُنگُ - پيپُ.

- خُمُخانَه: ذ. شراب خانو - ڪُٽو - شراب پيئڻ جي جاءِ - ڀٺي.

● خُمارڻُ: مصدر. [فارسي مان ورتل] شراب پيارڻ - نشئي ڪرڻ.

- خُمارُ ۽ خُمارَ: ذ. نَشو. نشي جي مستي - نشي جا پُورَ - مد هوشي. نشي لهڻ کان پوءِ سستي - پڇاڙيءَ جو نشو. ننڊ جو زورُ - آونگهه - گِرمُ - گهرَ - ننڊا ڪڙائي - خماري - پينڪي. اکين جي گِراڻ - اکين جي ڳاڙهاڻ. متوالي نظر.

- خُمارُ آلُودَه ۽ خُمارُ آلُودَه: ذ. صفت. نشي ۾ چُورُ - مخمور - مست - متوالو.

- خُمارجڻُ: مصدر. نشي ۾ پُر جڻ - نشو ٿيڻ - هلڪي بيهوشي طاري ٿيڻ. ننڊ ۾ پُر جڻ - گهرجڻ.

- خُمارِيُ ۽ خُمارِيَ: ذ. صفت. خمار وارو - خمار جو - نشئي - پينڪيلُ.

- خُمارِي: ث. خمار - نشو - پينڪي.

● خُماسِي ۽ خُماسِي: ذ. صفت. [ع. خَمْسَة = پنجَ] علم نحو جي اصطلاح موجب پنجن اکرن وارو لفظ. جهڙوڪ: سَفَرجَل وغيره.

● خَمِيرُو: ذ. [ع. خمير] ٻن ڏينهن جو ڳوهيل ڪڻڪ اٽو.

● خُمْچو ۽ خُمْچا: ذ. [ف. خُمْچَه = ڪُومچو] ڪاٺ يا لوهه جو وڏو ٿالهه (جنهن ۾ ڪاڌي جا گهڻا ٿانو رکجن) ڪومچو - خونچو. نازُ - نخرو - انگلُ (ڪ).

- خُمْچا ڪَرَڻُ (ڪ): ناز نخرا ڪرڻ.

● خَمْرُ ۽ خَمْرَ: ذ. [ع. خَمْرُ = شراب - نشو] انگورن جو رَسُ (پچايل) - شراب - مئي - مَدُ. مستي (محبت جي) - عشق.

● خُمْرو ۽ خُمْرا (ت). ذ. [ف]. نيڪر جي ٿانوَ جو هڪ قسم (جو گدري جي ڦاڪن وانگر ٿهيل هجي) - ٿيو.

● خَمْسُ: صفت. پنج - پنجن جي نسبت ڏيکاريندڙ، "حواس خمسه" - پنج حواس (ڏسڻ، سنگهڻ، چکڻ، ٻڌڻ ۽ ڇهڻ جا حواس).

● خَمُوشُ: صفت. [ف]. ماٺ ڪيل - چُپ - سانت - خاموش.

● خَمْيازَه: ذ. [ف]. آرس - اوٻاسي - ليڪ - ڪَر. بدلو - عوض - تاوان. رنج - تڪليف. پشيماني - افسوس.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● خميده: صفت. [ف] ڏنگو- ڦڏو- خم وارو- مُڙيل- ڪُبو- چِبو- جهُڪيل.

● خَميرُ ج خَميرَ: ذ. ڳوهيل پاروٺو اٽو (جو ڪجهه وقت اڳ ڳوهي رکجي ۽ ڪٽو ٿي پوي)- ڪٽو اٽو- ڳوهيل اٽو. ڪنهن به ڳوهيل شيءِ جو چاڻو- پنوڙو. ماڻهوءَ جي اصلي بناوت جو موادُ- سِرشتي- خلقت- فطرت- پيدائش- ترڪيب- ملاوت. سَتُ- جوهر- عرق- مغز- عطر. دفن ڪرڻ جي جاءِ (ڪنهن مُردي ڪي)- لحد- قبر. مِٽي (جسم جي). صفت. بالغ- رَسيلُ- ساماڻل. پڪو- پڪل. مزاج- طبيعت- سُڀاءُ.

- خَميرو ج خَميرا: ذ. ڳوهيل اٽو جو ڪٽو ٿي ويو هجي- ڪنهن به چاش ڪيل دوا، جيئن: "خميرو گاؤزبان وغيره".

● خَميسَ ج خَميسُون: ث. [ع] هفتي جي ستن ڏينهن مان هڪ ڏينهن. هفتي جو پنجون ڏينهن- وسپت. قميص مان بگڙيل شڪل- چولو- پهراڻ.

● خَميصَ ج خَميصون: ث. خميس- قميص- چولو- پهراڻ.

● خَنّاسُ ج خَنّاسَ: ذ. [ع. خَنَسَ = هو پوئتي هٽي ويو] سرڪش ديوُ- شيطان رجيم- خبيث روح- بد روح. شيطان- بِڇڙو- پاپي- بدڪارُ. صفت. وسواس ۾ وجهندڙ. مردود- شرير- جيڪو بڇڙائيءَ جو ڏس ڏيئي پاڻ هٽي وڃي.

● خُناقُ ج خُناقَ: ذ. صفت. [ع. خَنَقَ = هن ڳلو گهُٽيو] ڳلي گهُٽڻ جي حالت. بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڳلو يعني ليڙي سُڄي پوندي آهي ۽ ماڻهو ساهه نه کڻي سگهڻ ڪري عموماً مري ويندو آهي).

● خُنامُ ج خُنامَ (ل): ذ. ڦڏو- فساد- مانداڻ- پائيتال. نقصان- حرج- ڇيهو- ٽوٽو.

● خَنبِيرَ (ل): ذ. ["خمير" جي بگڙيل صورت] ڏسو "خَميرُ".

● خَنجَرُ ج خَنجَرَ: ذ. [ف] هڪ مشهور هٿيار جو نالو. ننڍي تلوار- ڪٽار- ڇُرو- وڏو چاقو.

● خَنجِري ج خَنجِريُون: ث. دُهلڙي- ڊپڪي- ڪنجري.

خَنْدانُ: ذ. صفت. [ف. خنديدن = کلڻ] کلندڙ- کلمُک.

● خَندَقُ ج خَندَقُون: ث. [ع] شهر جي بچاءَ لاءِ چئني طرفن کان کوٽيل کَڏَ- کاهي. اونهي کڏ. غارُ- چِرَ. آڙَ- آڏَ- مورچو.

● خَندُو ج خَندا: ذ. [ف. خنديدن = کلڻ] کِل- ٽَهُڪ ٽَهڪ- ٽهڪڙو- هاسي- هَسي- کِلڪو- ٺٺول- مسخري- چٿر. ڏولڳل- ڏيڪ.

- خَندو ڪَرَڻُ: کِل ڪرڻ- ٽهڪڙو ڪرڻ- ٽهه ٽهه ڪرڻ- کِلون ڪرڻ- هاسي ڪرڻ- مسخري ڪرڻ- چٿر ڪرڻ- ٺٺول ڪرڻ- ڏولڳل هڻڻ.

- خَندَهُ: صفت. [ف] کِلندڙ.

- خَندَه پيشاني: ذ. صفت. کلمُک- خوش طبع- کِلڻو.

- خَندَه رُوءِ: ذ. صفت. کلمُک- خنده پيشاني.

- خَندَه رُوئي: ث. خوشي- خوش مزاجي- کلمُکائي.

- خَندَه زَنُ: ذ. صفت. کِلندڙُ.

● خِنزِيرُ ج خِنزِيرَ: ذ. [ع] هڪ جانور جو نالو- سوئرُ- سِرُون.

● خُنساءَ: اسم خاص. [ع] عرب جي هڪ بهترين شاعر عورت جو نالو (ان جو ديوان به هو. قادسيه واري لڙائيءَ ۾ هوءَ پنهنجن چئن پٽن سان شامل هئي ۽ آتي سندس چارئي پٽ شهيد ٿيا).

● خُنڪ: صفت. [ف] ٺريل- ٿڌو- سردُ- يخ- برف چڱو- سٺو- خوش- ڪڙو تڙو.

- خُنڪارَ ج خُنڪارُون: ث. ٿڌ- ٿڌڪار- سردي. خوشي- موج- فرحت. خوشبوءِ- سُگنڌ. مستي- نشو- مؤ- خمار. شهنشاهه- قيصر- مهاراجا. خُنڪي.

- خُنڪي ج خُنڪيُون: ث. ٿڌائي- ٺارُ- سردي. خُنڪار. وڏائي- آڪڙ. بي پرواهي. ڪڙائي.

- خُنڪي ڏيکارڻُ: بي پروائي ڏيکارڻ- وڏائي ڏيکارڻ. آڪڙ ڏيکارڻ. ڪڙائي ڏيکارڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● خَوُ: ث. [ف] سڀاءُ - عادت - خصلت - سيرت.
- خَوُ ڪَرُ: ذ.صفت.عادِيُ-علتي-هيراڪ-پانڊائي.
● خَوابُ ۽ خَوابَ: ذ. [ف]. ننڊ ۾ ڏٺل نظارو - سُپنو - رُوُيا. ننڊ - آولڳهه - آرام. خيال - تصوُر - ويچار - وهم - گمان. بشارت.
- خَوابُ آلُودَهُ: ذ. صفت. [ف. آلودن = رَلِ مِلِ ڪرڻ] ننڊاکڙو - ننڊائتو - خماريل - ڀنڪيل - ننڊ جا جهوٽا کائيندڙ.
- خَوابِ پريشانُ: ذ. ڏيڄاريندڙ خواب - بڇڙو خواب - بگڙيل خواب - مُنجهيل خواب.
- خَواب جُوُن ڳالهيُوُنَ: ث. خيالي ڳالهيون - اجايون ڳالهيون.
- خَوابُ خيالُ ۽ خَوابَ خيالَ: ذ. وهم گمان - ويچار. اجايو ڏيک. گذريل ڳالهه جي آکاٽي - درگذر - فنا - ختم ٿيل.
- خَوابُ خيالُ نَہ هُئَڻُ: ڪو به خيال نه ٿيڻ - ڳالهه ويچار هيٺ نه هجڻ - ارادو نه رکڻ.
- خَوابُ ڏِسَڻُ: ننڊ ۾ ڪجهه ڏسڻ - سُپنو لهڻ.
- خَوابِ غَفلَتَ: ذ. غفلت جي ننڊ - بي پرواهيءَ جي ننڊ - لاغرضيءَ جي ننڊ - ويسلائي - اڳولڙائي.
- خَوابُ گاهه ۽ خَوابُ گاهُوُنَ: ث. سمهڻ جو ڪمرو - آرام ڪرڻ جي ڪوٺي يا جاءِ.
- خَوابُ لَهَڻُ: ننڊ ۾ ڪا ڳالهه ڏسڻ - سپنو ڏسڻ. شڪ پوڻ - وهم اچڻ - گمان پوڻ.
- خَواب ۾ بَرُڪَڻُ: ٻڙڻ - ورڻ.
- خَوابُ وَ خيالُ: ذ. وسريل ڳالهه. ڪوڙي ڳالهه يا خيال.
- خَوابُ هُجَڻُ: ڪجهه به نه هجڻ - خالي وَشمُ هجڻ.
- خَوابيدَگيُ ۽ خَوابيدگيُوُنَ: ث. غفلت - سُستي - ننڊ جي حالت - ڪاهلي - بي پرواهي.
● خَواجا: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو - اسماعيلي ۽ اثناعشري فرقن جا پوئلڳ.
● خَواجو ۽ خَواجا: ذ. [ف. خواجه = سردار] مالڪ - ڌڻي - گهر ڌڻي. سردار - آقا. ڪدڙو - غلام. (توران ۾ سيّد کي "خواجو" چيو ويندو آهي).
- خَواجَہ تاشُ: ذ. صفت. هڪ مالڪ جي ٻن نوڪرن مان هرهڪ.
- خَواجَہ سَرا: ذ. بادشاهن ۽ اميرن جي محلن جو داروغو - گهر ۾ ايندڙ ويندڙ يا ڪم ڪار ڪندڙ ڪدڙو غلام. (اڪثر ڪري مغل بادشاهن وٽ خواجه سرا هوندا هئا).
● خَواجَہ خِضرُ: اسم خاص. هڪ نبيءَ جو نالو، جنهن لاءِ چيو وڃي ٿو ته ان کي حيات حاصل ٿيو، ان ڪري هن کي "پاڻيءَ جو بادشاهه" سڏيو وڃي ٿو ۽ زنده آهي) - زنده پير - زنده ولي.
● خَوارُ: صفت. [ف. خوردن = کائڻ] کائيندڙ - کائڪ - کائُو. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ، جيئن ته: شيرخوار وغيره. پيئندڙ - پياڪ، جيئن ته: شراب خور، خونخوار وغيره.
● خُوارُ ۽ خُوارَ: ذ. صفت. [ف]. بدنام - بي عزت - بي مانُ - رُسوا - گِلارو - ڏتو - ذليل. آواره - ڪميڻو - ٿُڇ - ڪِريل - اوڇو - رول - دربدر - ردي - بُڇڙو - خراب - پريشان - تنگ - دُکي.
- خُوارزيلُ: ذ. صفت. ["خارجي" جي بگڙيل صورت] خُوارُ - تڙيل - بدنام - رُسوا - گِلارو. بدچال - ڪميڻو - ڪِريل.
- خُوارُ ڪَرَڻُ: ذليل ۽ رُسوا ڪرڻ - بُڇڙو ڪرڻ. حيران ۽ پريشان ڪرڻ. گِلارو ڪرڻ.
- خُوارِيُ ۽ خُوارِيُوُنُ: ث. بدنامي - گِلا - بي عزتي - بي ماني - ذِلّت - رُسوائي - ننداڻي - بدناموسي. بڇڙائي - نيچپڻ - ڪميڻائي - ڏاميڇائي.
- خُوارِيُ ڪَرَڻُ: بي عزتي ڪرڻ - بدنامي ڪرڻ.
- خُوارِيءَ ڪاڏو ۽ خُوارِيءَ ڪاڏا: ذ. صفت. بدنام ٿيل - بڇڙو ٿيل - گِلارو.
- خُوارِيءَ ڪاڏو هُئَڻُ: بدنام هئڻ - گلارو هئڻ - بي عزت هئڻ.
● خَوارِ زَمُ: اسم خاص. [ف]. جيحون نديءَ جي ڪناري تي هڪ شهر جو نالو.

● خَواستُ: ذ. [ف. خواستن = گهُرڻ] گهُر - طلب - چاهه. مرضي - خواهش. آسَ - اُميد. عرض.

- خَواستہ: گهر ٻيل (خدا نخواستہ = خدا نہ گهُري يا خدا نہ ڪري).

- خَواستگارُ ۽ خَواستگارَ: ذ. صفت. چاهيندڙ - گهُرندڙ - طلبگارُ - طالبو - طالب - آسائتو - اُميد وار - خواهشمند - درخواست ڪندڙ - عرضدار.

- خَواستگاريُ ۽ خَواستگاريُون: ث. طلب - خواهش - گهُر - چاهنا.

● خَواصُ ۽ خَواصَ: ذ. [ع. "خاص" جو جمع] اميرَ - رَئيسَ - نَوابَ - اعليٰ درجي جا ماڻهو - خاندانَ - وڏا ماڻهو (مگر سنڌيءَ ۾ واحد طور ڪم ايندڙ). اعليٰ درجي جو نوڪرُ - خاص - وڏو نوڪر. خدمتگارُ - ممتاز نوڪر. خاصيتون - اثرَ.

- خَواصِيُ ۽ خَواصِيُون: ث. خدمتگاري - خدمت - نوڪري - چاڪري. هم نشيني - شاهي سواريءَ ۾ پٺيان وِهڻ جي حالت.

● خَوانُ: ذ [ف] ماني يا طعام کڻي وڃڻ جو ٿانءُ - کاڌي رکڻ جو ٿالهہ - طباقُ - طشت - دسترخوان.

- خَوانُ پوشُ ۽ خَوانُ پوشَ: ذ. صفت. خونچي ڍڪڻ جو ڪپڙو. طعام ڍڪڻ جو ڪپڙو.

- خُوانچو (خونچو): ذ. خوان - ننڍڙو دسترخوان. گهورڙين جي شين رکڻ لاءِ ٿالهہ - ڪاٺ جو وڏو ويڪرو ٿالهہ.

- خَوانُ سالارُ ۽ خَوانُ سالارَ: ذ. صفت. طعام ڏاهيندڙ - کاڌي تي نظرداري ڪندڙ - داروغو.

- خَوانُ سامانُ ۽ خَوانُ سامانَ: ذ. صفت. خان سامان - بورچي خاني جو نوڪر - کارائڻ پيارڻ جو سامان ڪندڙ. ڀنڊاري. عام مختيار. بورچين جي مٿان آفيسر.

- خَوانِ نِعمتُ: ث. انيڪ قسمن جي کاڌي جو خونچو - طرح طرح جي قسمن جي کاڌن وارو ٿانءُ.

● خَوانُ: صفت [ف. خواندن = پڙهڻ] پڙهندڙ. ڳائيندڙ. مرڪبات جي آخر ۾ ٿو اچي؛ جيئن: ثناخوان، مدح خوان، نوحہ خوان وغيره.

- خَوانُدگيُ: ث. [ف]. پڙهائي - پڙهڻ جو ڪم.

- خَوانُدَنُ: مصدر. [ف]. پڙهڻ - علم سکڻ - لکڻ پڙهڻ جو هنر سکڻ. پڙهڻ - پڙهڻ - پڙهڻ جاڻڻ.

- خَوانُدو: ذ. صفت. [ف. خوانده = پڙهيل] تعليم يافتہ - عالم - ڄاڻندڙ. هوشيار - سمجهدار - ڄاڻو - چتُر - ڏاهو - عاقل - سنئو پيرو - عقلمند - دانائُ - سياڻو.

- خَوانِي ۽ خَوانِيُون: ث. پڙهڻ جو ڪم - پڙهائي. هيءُ لفظ مرڪبات جي آخر ۾ ٿو ڪم اچي؛ جيئن: "قرآن خواني، مرثيہ خواني وغيره".

● خَواهُ: صفت. [ف. خواستن = گهُرڻ] گهرندڙ - گهورو - چاهيندڙ - طلبگار - طالبو - خواهشمند. مرڪبات جي آخر ۾ ڪم ايندڙ لفظ؛ جيئن: "خيرخواهہ، بدخواه وغيره". (حرف جملو) يا - يا تہ - توڙي - توڻي. ٺ. چاهي - ٻيءَ حالت ۾ - نہ تہ - ٻنهي مان هڪڙو؛ جيئن: "فلاڻو خواهہ فلاڻو".

- خَواهانُ: صفت. چاهيندڙ - گهُرندڙ - طالبو - طلبگارُ.

- خَواهُ مَخَواهُ: ظرف. هروڀرو - اجايو - ريءَ گناهہ - بنا ڏوهہ - بي سبب - بي ڏوهہ - بي واجبي - بنا ڪنهن سبب جي - خالي ڀلي - لاچار - لاچار - بي وس - زوري - زبردستي - مجبوراً.

● خَواهِشُ ۽ خَواهِشُون: ث [ف. خواستن = گهرڻ] گهُرَ - طَلَبَ - چاههُ - سَڌَ - اِڇا - منشا - مرضي - ڪامنا - دل. چاهنا - گهُرپَ - آرزو - تمنّا. خيال - ارادو - نيّت - رايو - آڪير - شوق - حُبّ - آڪنڊ. مطلب - مقصد - مُراد.

- خَواهِشمَندُ ۽ خُواهِشمَندَ: ذ. صفت. گهُرندڙ - چاهيندڙ - طالبو - گهورو - خواهان - سڌائتو - اِڇاوان - آسائتو. گهُرجائو - ضرورتمند.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● خَواهَرُ: ث. [ف]. ڀيڻ - همشيره - ڀينرُ.

● خُوبُ ۽ خُوبُ: ذ. صفت. [ف]. چڱو - سٺو - ڀلو - بهترين - تمام سٺو - عمدو - سهڻو. ڀلارو - آڇو - آتم - اعليٰ - ليڪ - لائق - وڻندڙ - پيارو - زيبا.

- خُوب ڀِلهاڙو ڪَرَڻُ (ت): خوب ڪشمڪش ڪرڻ.

- خُوبُ تَرُ: صفت. وڌيڪ چڱو - وڌيڪ سٺو.

- خُوبروُ ۽ خُوبروُ: ذ. صفت. سهڻي شڪل وارو - سهڻو - خوبصورت - حَسين - مَلوڪُ - سُندر.

- خُوبروُئِيُ: ث. شڪل جي سهڻائي - سونهن - حُسن - سُندرتا - خوبصورتي.

- خُوب سِيرَتُ: ث. صفت. نيڪ سيرت - سٺن لڇڻن وارو - ليڪ اعمالن وارو - چڱن افعالن وارو - سٺين عادتن وارو - فضيلت وارو.

- خُوبُ صُورَتُ: ذ. صفت. سهڻي شڪل وارو - سهڻو - سُندر - حَسين - حُسن وَنُدُ - سوپياوان - ٺاهوڪو - وينگس - شڪيل.

- خُوب صُورَتِيُ ۽ خُوب صُورَتِيُونُ: ث. شڪل جي سهڻائي - سُونهن - حُسن - سُندرتا - سوپيا.

- خُوب نُمَا: ذ. صفت. چڱو ڏسڻ ۾ ايندڙ - سهڻي ڏيک وارو. سٺي ڳالهه - سُٺائي - عُمدائي.

- خُوبِيُ ۽ خُوبِيُونُ: ث. چڱائي - ڀلائي - بهتري - فائدو - نيڪي - لابُ - نفعو - ٿورو. سُندرتا - سُهڻائي - سُونهن - مَلُوڪائي - سُياءُ - خصلت - خاصيت - ڱُڻ. نيڪي - ناموس - ساراهه - واکاڻ.

● خُوبانِيُ ۽ خُوبانِيُونُ: ث. ميوي جو هڪ قسم - زَرْدالو.

● خوجو ۽ خوجا: ذ. صفت. ڪدڙو - مُخَنَّثُ.

● خُودُ: ضمير. [ف]. پاڻَ - پنڊ - پنهنجي سِر - ذات - نَفْسُ.

- خُود آرائِيُ: ث. پاڻ کي سينگارڻ جي حالت - ٺاهه ٺوهه - هار سينگار. خود نمائي - فخر - تڪبر.

- خُود اِخْتِيَارُ: ذ. صفت. خود مختار - پنهنجي وَس - روءِ سوءِ - آزاد - ڇُڙواڳ.

- خُود اِخْتِيَارِيُ ۽ خُود اِخْتِيَارِيُونُ: ث. خود مختاري - آزادي - ڇڙواڳي.

- خُودُ بِخُودُ: ظرف. پنهنجو پاڻ - ازخود - پاڻمرادو - پاڻهي - بنا چوڻ جي.

● خُودُ بِينُ ۽ خُودُ بِينُ: ذ. صفت. پاڻ کي ڏسندڙ - پاڻ کي پسند ڪندڙ - وڏائي خور - پاڻ کي وڏو سمجهندڙ - خود پسند - ايمانُ - هٺيلو - مغرور - پاڻ کي پڏائيندڙ.

- خُودُ بِينِيُ: ث. پاڻ کي ڏسڻ جي حالت - خود پسندي - مغروري - غرور - تڪبر - هٺُ - وڏائي - ايماني.

- خُود ثَنَا: ذ. صفت. پنهنجي پاڻ واکاڻ ڪندڙ - پاڻ کي ساراهيندڙ - ٻٽاڪي. مغرور.

- خُود ثَنَائِيُ: ث. پاڻ ساراهڻ جي حالت - آپ وڏائي - پنهنجي ساراهه - پنهنجي ساک.

- خُودُ پَرَسْتُ: ذ. صفت. پنهنجو پاڻ کي پوڄيندڙ - پنهنجي نفس جو پوڄاري. خود پسند - هٺيلو - مغرور - وڏائي ڪندڙ - ايماني - پڏٺو - ٽرڙو - ٻٽاڪي - هلڪي طبيعت وارو. خود مطلب.

- خُودُ پَرَسْتِيُ: ث. پنهنجو پاڻ پوڄڻ جي حالت. خود ثنائي - خود پسندي. مغروري - وڏائي - هٺُ - تڪبر. خود مطلبي.

- خُودُ پَسَنْدُ: ذ. صفت. پاڻ کي پسند ڪندڙ - پنهنجو پاڻ وڻندڙ. پنهنجو پاڻ کي هر ويرو ٻين کان بهتر سمجهندڙ. پنهنجي مرضي مطابق هلندڙ. خود بين - خود ثنا - خود پرست.

- خُود پَسَنْدِيُ: ث. پنهنجو پاڻ کي بهتر سمجهڻ جي حالت. خود رائي - خود بيني - خود ثنائي - خود پرستي.

- خُودُدارُ ۽ خُودُدارَ: ذ. صفت. پنهنجو پاڻ رکندڙ - پنهنجي آبرو جو پاڻ خيال رکندڙ - غيور - غيرتمند - غيرت وارو. ٻين جي اڳيان پنهنجي کهٽتائي نه ڏيکاريندڙ - ٻئي جي محتاجي نه قبوليندڙ. گنڀير - سنجيدو - صابر - بردبار.

- خُودداري: ث. پنهنجو پاڻ کي سنڀالڻ جي حالت - پنهنجي عزت - شخصيت - مان - شان - عزت نفس - غيرت. بي پرواهي - لاغرضي.
- خود راءِ: ذ. صفت. پنهنجي راءِ تي هلڻ وارو - پنهنجي مرضيءَ موجب هلندڙ - خود خيال - هٺيلو.
- خُود رَفتگي ۽ خُود رَفتگيون: ث. پاڻ کان ٻاهر نڪرڻ جي حالت - بي خودي - مدهوشي - بي خبري.
- خُود رَفتَہ: ذ. صفت. پاڻ کان نڪتل - پاڻ کان ٻاهر - مدهوش - بي خبر - بي خود - جنهن کي پنهنجي خبر نہ هوي - هوش کان ٻاهر.
- خُود رو: ذ. صفت. پاڻهي اُڀرندڙ (جهنگلي ٻوٽا).
- خُود ساختَہ: ذ. صفت. پنهنجو جوڙيل - ٺاهيل - هٿ جو ٺاهيل - بنايل - پنهنجي منهن ٺهيل - پنهنجو پاڻ ٺهيل.
- خُود ستائي: ث. پنهنجي تعريف پاڻ ڪرڻ جي حالت - خودثنائي - ٻٽاڪ - ٻاڙ - پاڻ کي ڦٽڻ.
- خُود سَر: ذ. صفت. سرڪش - ضدي - هٺيلو - هوڏي - خود راءِ - پنهنجي مرضيءَ موجب هلندڙ.
- خُود سَري: ث. سرڪشي - ضديت - هٺيلائي - تڪبر - خود رائي.
- خُود غَرض ۽ خُود غَرض: ذ. صفت. پنهنجي مطلب وارو - پنهنجي غرض وارو - پنهنجي ڪم وارو - غرضائتو - مطلبي - خود مطلبي. فقط پنهنجو فائدو ڳوليندڙ - لالچي.
- خُود غَرضي: ث. پنهنجو ڪم - پنهنجو مطلب - پنهنجو غرض - خود مطلبي - لالچ - پنهنجو فائدو سوچڻ واري حالت.
- خُود فَراموش ۽ خُود فَراموش: ذ. صفت. پاڻ کي وساريندڙ - غافل.
- خُود فَراموشي: ث. پاڻ کي وسارڻ واري حالت - غفلت.
- خُود ڪامي: ث. خود غرضي - خود مطلبي - فقط پنهنجي بهتري چاهڻ واري حالت.
- خُود ڪشيدو ۽ خُود ڪشيدا: ذ. صفت. پنهنجو پاڻ ڇڪيندڙ - سوهيندڙ - تمام متو - بهترين.
- خُود ڪُشي: ث. پاڻ کي مارڻ جي حالت - آپگهات - آتم هتيا.
- خُود ڪُشي ڪَرَڻ: پنهنجو پاڻ کي مارڻ - آپگهات ڪرڻ - آتم هتيا ڪرڻ.
- خُود مُختيار ۽ خُود مُختيار: ذ. صفت. پنهنجي مرضيءَ تي هلندڙ - خود خيال - خود راءِ. (مختار عربي ٻوليءَ جو لفظ آهي، جو سنڌيءَ ۾ ڦري "مختيار" ٿيو آهي). اختيار وارو - ڇڙواڳ - آزاد - سُوتنتر - پابنديءَ کان آجو - بي پرواهہ - بي ڪانيو. پنهنجي پيرن تي - پاڻ پرو - روءِ سوءِ - پنهنجيءَ وارو - هولڊ وارو - بي احتياج.
- خُود مُختياري: ث. آزادي - خود خيالي - بي پرواهي - لاپرواهي - ڇڙواڳي - شخصي حڪومت.
- خُود مَطلَب ۽ خُود مَطلَب: ذ. صفت. خود غرض - رڳو پنهنجو فائدو چاهيندڙ.
- خُود مَطلَبي: ذ. صفت. خود غرضي - فقط پنهنجي شخصي ڀلائي چاهڻ جي حالت.
- خُود نُما ۽ خُود نُما: ذ. صفت. پنهنجو پاڻ ڏيکاريندڙ - ڏيکاائتو - ڏيکر - ڏيکي - آڊمبري. ضدي - مغرور - هٺيلو - ترڙو - هلڪڙو.
- خُود نُمائي: ث. پنهنجي ڏيکائي ڏيڻ واري حالت - ڏيکاءُ - ڏيک - ڏيکر - اڊمبري. مغروري - شيخي - وڏائي - ضديت.
- خُودي ۽ خُودِيُون: ث. پاڻ پڻو - آپو - شخصيت - انانيت. وڏائي - ڪبرِيائي. خود مختياري - خود سري. خود غرضي. خود پسندي - خود بيني. خود داري. غرور - هٺ. گهمنڊ - ايمان - تاڻ - ٽينڊ. احساس برتري.
- خُود ياوَري: ث. پنهنجي مدد - پنهنجي همت - پنهنجي سڙمي.
- خُود يُون وَ رنِد يُون ڏيڻ: (ت): سامهون ٿيڻ - اجابا مجايا لفظ ڪڍڻ - لحاظ نہ رکڻ.
- ● خُود ۽ خُود: ذ. [ف]. لڙائيءَ ۾ مٿي جي بچاءَ لاءِ ڪم ايندڙ هڪ قسم جي لوهي ٽوپي يا ٽوپ - لوهہ جو هول - مٿي جي زرهہ - ڪلنگي - لوهو ٽوپلو (ت).

● خُودباف: ذ. [ف] گل جو هڪ قسم. ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم (جنهن ۾ گُل آئيل هجن).

● خُورُ: ذ. [ف. 'خورشيد' سان تخفيف ٿيل] سج - آفتاب - سورج - سهر - شمس.

● خورُ ۽ خورَ: صفت. [ف. 'خوردن' منجهان امر جو صيغو] کائيندڙ. مرڪبات ۾ استعمال ٿئي ٿو، جيئن: "گوشت خور، رشوت خور، حرام خور وغيره."

- خورد: ذ. کاڌو - چوڏو - قُوت.

- خورد ونوش: کاڌو ۽ پيتو - داڻو پاڻي.

● خوراڪ ۽ خوراڪُود: ث. [ف. خوردن= کائڻ] کائڻ جي شيءِ - کاڌو - کانو - ماني - طعام - راشن - کاڄ - غذا - پوچن - آهار. روزينو - راتب - چوڻو - رسد. آذوقو - توشو - قوت - گذران. جانورن جو کاڌو - چارو. عمدو کاڌو - مغزيات ڀول کاڌو - طاقتور غذا - طاقتور شيءِ - پوڳهڙو. (ڊاڪٽرن ۽ حڪيمن جو اصطلاح) هڪ وزن (دوا وغيره جو).

- خوراڪي ۽ خوراڪبي: ذ. صفت. خوراڪ وارو. سٺا ۽ طاقت وارا کاڌا کائيندڙ. طاقت واريون شيون (کاڌو ۽ دوائون وغيره) کائيندڙ. سٺي کاڌي جو شوقين.

● خُورد: ذ. صفت. ننڍو.

- خُورد بينئي ۽ خُورد بينيون: ث. ننڍين شين کي وڏائي وڏو ڪري ڏيکاريندڙ اوزار.

- خُورد سال: صفت. ننڍيءَ عمر جو - صغير - ننڍو.

- خُوردوڪلان: ذ. صفت. [ف. ڪلان= وڏو] ننڍا وڏا.

● خُورد بُرد: ذ. [ف. خوردن+بردن= کائي وڃڻ] هضم ڪرڻ جي حالت (پئسا کاڌو وغيره) خيانت - بي ايماني - ٺڳي - هڙپ - هضم - غبن - تغلّب. بي جا ڪاهو - فضول خرچ - بي جا تصرّف (پئسن وغيره جو).

- خُورد بُرد ڪرڻ: ڪالي ناس ڪرڻ. ڪنهن جا پئسا کائي وڃڻ - هضم ڪرڻ. بي ايماني ڪرڻ. خيانت ڪرڻ. ڪنهن سان ٺڳي ڪرڻ. بي جا ڪاهو ڪرڻ.

● خُوردو ۽ خُوردا: ذ. [ف. خورد= ننڍو] ننڍو سڪو - ننڍا سڪا - ريجو - ريزو - ريزگاري.

● خُورزَين ۽ خُورزينون: ث. [ف] خُرجين - ڪُرجين - ڪرسَڻ.

● خُورسَند: ذ. صفت. [ف] خوش - سرهو. سکي - آسودو - خرم.

● خُورش ۽ خُورشون: ث. [ف. خوردن منجهان] کائڻ جي شيءِ - کاڌو - خوراڪ - غذا - پوچن - طعام - آهار - کاڄ - قُوت - چارو - چوڳو - چوڻو - داڻو - پالنا.

● خُورشيد: ذ. [ف] سج - سُورج - سورهه - سج - سهر - آفتاب - شمس - خاور - اندرُ.

● خورڪائيڻ: کوڙ کائڻ - سٽل ڪرڻ (پيس ڪوٽ راند ۾).

● خورماڪيي: اسم خاص. بلوچستان جو هڪ علائقو.

● خُوش: صفت. [ف. خُش= سرهو] سرهو - راضي - مگن - مست - شاد - شادان - مسرور - خرم - نهال - پرسن - سکي - سکيو - آسودو - توالو - چاق - پٺو - لو بنو - چڱو ڀلو - تندرست - آباد - ساوو - سرسبز - تازو - شاداب. بخت وارو - بختاور - ڀاڳوان - سياڳو. وڻندڙ - چڱو - اڇو - سٺو - عمدو.

- خُوشا: حرف ندا. اي خوش! - مبارڪ!

- خُوش آب: ذ. صفت. پاڻيءَ وارو - تازو. صاف - چمڪيدار - خوشاب. مرڪبات ۾ هيءُ لفظ "دُرُ" يا گوهر" سان ڪم اچي. جيئن: "دُر خوشاب" چمڪندڙ موتي."

- خُوش آمد: حرف ندا. ڀلي ڪري آيا! مرحبا جو لفظ. ث. خُوشامد.

- خُوش آمدي: حرف ندا. استقبال جا لفظ. ڀلي ڪري آيا.

- خُوش آوازُ ۽ خُوش آوازَ: ذ. صفت. سٺي آواز وارو. مٺي آواز وارو. سريلو.

- خُوش آهنگ: ذ. صفت. خوش آواز. مٺي سُر وارو. سريلو. ڪل خوشيءَ سان ڪم ڪرڻ وارو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خُوشُ آيِنْدَهُ: صفت. خوش ڪندڙ - وڻندڙ - دلپسند - سٺو - عمدو.
- خُوشُ آخْلاقُ: ذ. صفت. سُهڻن لڇڻن وارو - سُلڇڻو.
- خُوشُ آسْلُوبُ: ذ. صفت. سٺي اصولي وارو - خوش وضع. خوبصورت - عمدي طريقي وارو.
- خُوشُ آسْلُوبِيُ: ث. چڱو لمولو - سهڻي طرز - سٺيءَ طرح - عمدو طريقو.
- خُوشُ آطْوارُ: ذ. صفت. سٺين عادتن وارو - سُلڇڻو - سَليقي مَنْدُ - سُگهڙُ - هٿين سچو - فضيلت وارو - تهذيب وارو.
- خُوشُ اِقْبَالُ: ذ. صفت. سڀاڳو - نصيب وارو - خوش نصيب - بخت وارو - بختاور - بامُراد - وڏي اقبال وارو.
- خُوشُ اِلْحَانُ: ذ. صفت. سهڻي آواز وارو - سُريلو - خوش آواز - خوش آهنگ - مٺي آواز وارو.
- خُوشُ اِلْحَالِيُ: ث. خوش آوازي - مٺو آواز - سُريلائپ - سُريلائي.
- خُوشُ اِنْتِظامِيُ: ث. عمدو بندوبست - سٺو انتظام.
- خُوشُ اَنْدامُ: ذ. صفت. سهڻين وصفن وارو - سهڻي شڪل وارو - شڪيل - خوبصورت - ڊولائتو - سَڊولَ.
- خُوشُ بَاشُ: صفت. پنهنجي خوشيءَ سان رهندڙ - مهنجو - سُکيو - آسود و. راضي. تند رست - نوبنو. بي پرواهه - بي فِڪر.
- خُوشْبُوْ ج خُوشْبُوْيُوْنُ: ث. سٺي باس - وڻندڙ بُوءِ - سُٺي بُوءِ - سُگند - سُرهاڻ - سُرهاڻي - هڳاءُ - هُٻڪار - مَهڪَ. عطر - خوشبوءِ.
- خُوشْبُودارُ ج خُوشْبُودارَ: ذ. صفت. سُٺي بُوءِ وارو - سُرهو - سُگندُ - مُعَطَّر. خوشبوءِ دار.
- خُوشْبُوءِ ج خُوشْبُوئِيُوْنُ: ث. ڏسو "خُوشْبُوْ".
- خُوشْبُوءِ دارُ ج خُوشْبُوءِ دارَ: ذ. صفت. خوشبودار.
- خُوشُ بَيَانُ: ذ. صفت. سٺي نموني ۾ ڳالهه ڪندڙ - خوش ڪلام - شيرين گفتار. عمدي تقرير ڪندڙ - ڳالهائڻ جو فصيح ۽ بليغ.
- خُوشُ بَيَانِيُ: ث. تقرير جي عمدگي - خوش گفتاري - فصاحت - بلاغت.
- خُوشُ تَقْرِيْرُ: ذ. صفت. عمدي تقرير ڪندڙ - خوش بيان - خوش گفتار - خوش آواز - فَصِيْحُ.
- خُوشُ ٿِيَڻُ: راضي ٿيڻ - سرهو ٿيڻ - شاد ٿيڻ - کِلڻ.
- خُوشُ پوشاڪُ: ذ. صفت. سُٺو لباس پهريندڙ - سفيد پوش. سٺن ڪپڙن وارو - سکيو ستابو - آسود و.
- خُوشُ جِيْئَڙو ج خُوشُ جِيْئَڙا: ذ. صفت. خوش باش - خوش - شاد - سرهو. خوش خلق - خوش مزاج. کِلڻو - کِلمُک - کِل مُنْهُوْنُ - کلائيندڙ - فرحتي - سهڻو. مزيدار - وڻندڙ.
- خُوشُ حَالُ ج خُوشُ حَالَ: ذ. صفت. سٺي حال وارو - سٺي حالت وارو - آسودو - سکيو - خوش - سرهو. امير - تونگر.
- خُوشُ حَالِيُ ج خُوشُ حَالِيُوْنُ: ث. آسودگي - سُکيائي - خوشي - سَرهائي - هولا - يُسْرُتُ - ثَرْوتُ.
- خُوشُ خَبَرُ: ث. سُٺي خبر - وڻندڙ ڳالهه - بِشَارتَ.
- خُوشُ خَبْرِيُ: ث. سٺي ڳالهه - خوشيءَ واري ڳالهه - وڻندڙ خبر - بشارت - نَويد.
- خُوشُ خَبْرِيُ ڏِيَڻُ: بشارت ڏيڻ - مبارڪ ڏيڻ.
- خُوشُ خَرامُ: ذ. صفت. سهڻو هلندڙ - ناز سان آهستي هلندڙ - خوش رفتار. ٽِلَندڙ.
- خُوشُ خَرامِيُ: ث. سهڻي هلت - آهستگيءَ سان هلڻ جي حالت - ناز وارو هلڻ - ٽِيلارو.
- خُوشُ خِصَالُ: ذ. صفت. خُوشُ آطْوار - سهڻين عادتن وارو - سهڻين خصلتن وارو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خُوشُ خَطُ: ذ. سٺو لکڻ - عمدي تحرير - سهڻا اکر. صفت. سهڻا اکر لکندڙ - سٺو لکندڙ. عمدا اکر لکڻ وارو.
- خُوشْخَطي ۽ خُوشْخَطيئون: ث. ڪتابت - سهڻي لکڻي. عمدي تحرير. سهڻا اکر.
- خُوشُ خُلُق: ذ. صفت. سٺي سڀاءُ وارو. خوش آخلاق. صاحبِ اخلاق. سٺين عادتن وارو. مُلڻو - کِلمُک - خوش طبع - رلڻو ملڻو - لحاظ وارو. مُرُوَّت وارو.
- خُوشُ خُو: ذ. صفت. سٺي سڀاءُ وارو. سٺي خصلت وارو.
- خُوش خُوراڪ ۽ خُوشُ خوراڪ: صفت. عمدو ۽ لذيذ کاڌو کائيندڙ. سٺو کاڌو کائيندڙ - خوش غذا. خوش گذران. مچي ماني ۽ وارو. چشڪن تي هيريل. پيٽَ لَٽ.
- خُوشُ خيال: ذ. صفت. عمدن خيالن وارو. خوش فڪر - شاعر - مُصَنِّف.
- خُوشُ دِل: ذ. صفت. خوش - شادان - مگن - مَست - بشاش - رلڻو ملڻو - کِلمُک - چرچائي - ڀهڳائي - خوش ڪندڙ - وڻندڙ. خوش جيئڙو - زنده دل - مذاقي.
- خُوشُ دِلي: ث. خوشي - مزو - فرحت - لذّت - ذوق - لطف - وندر - دلپسندي - خاطري - راضپو - زنده دلي - چرچا ڀهڳا.
- خُوشُ دِماغ ۽ خُوشُ دِماغ: ذ. صفت. خوش خيال - هوشمند - سمجهدار - عقل وارو.
- خُوشُ ذائِقه: ذ. صفت. سٺي سواد وارو. لذّت وارو - ذائقي وارو - لذيذ - سوادي - مزيدار.
- خُوشُ رَفتار: ذ. صفت. سٺي چال هلندڙ.
- خُوشُ رَنگ: ذ. صفت. سٺو ۽ چٽو رنگ. وڻندڙ رنگ وارو. شوخ رنگ.
- خُوشُ زَباني: ث. خوش بياني - چترائي - مٺو ڳالهائڻ.
- خُوشُ طَبع ۽ خُوشُ طَبع: ذ. صفت. سٺي طبيعت وارو. چرچائي - مذاقي - کِلمُک - زنده دل - ڀوڳائي - ظريف - مسخرو - کِلائيندڙ.

- خُوشُ طَبعي: ث. چرچو ڀهڳو - کِل مسخري - کِلمُکائي - خوش مزاجي - ظرافت - مسخري - چرچا مسخري - روح رهاڻ.
- خُوشُ طينَت: ذ. صفت. نيڪ خصلت - خوش اطوار - نيڪ طبيعت.
- خُوشُ عِنان: ذ. صفت. [عنان = واڳ] سهڻي خصلت وارو - مُطيع - فرمانبردار. گهوڙو - اشاري سان هلندڙ گهوڙو - اصيل گهوڙو.
- خُوشُ قِسمَت: ذ. صفت. سٺي بخت وارو. سڀاڳو - بختاوَر - خوش نصيب.
- خُوشُ قِسمَتي: نيڪ بختي - سڀاڳ - خوش نصيبي.
- خُوشُ قَلَم ۽ خُوشُ قَلَم: ذ. صفت. سهڻو لکندڙ - خوش خط.
- خُوشُ ڪَرَڻ: راضي ڪرڻ - سرهو ڪرڻ - نهال ڪرڻ - مسرور ڪرڻ - فرحت ڏيڻ. تسڪين ڏيڻ.
- خُوشُ گُذَران ۽ خُوشُ گُذَران: ذ. صفت. سٺي گذران وارو - خوش خوراڪ.
- خُوشُ گُفتار ۽ خُوشُ گُفتار: ذ. صفت. سٺي ۽ طرح ڳالهائيندڙ - خوش بيان.
- خُوشُ گُلُو: ذ. صفت. [ف. گُلو = ڳلو - نڙي] خوش الحان - سُريلو.
- خُوشُ گوار: صفت. مزيدار - مفيد - نِرُوِيو - لذيذ - وڻندڙ - دلپسند - صحت بخش - فائدي وارو - هضم ٿيڻ جهڙو - زُود هضم. آها شيءِ جنهن جي کائڻ سان طبيعت خوش ٿئي.
- خُوش لِباس ۽ خُوش لِباس: ذ. صفت. سٺي پوشاڪ وارو - خوش پوشاڪ - سفيد پوشاڪ.
- خُوشُ مِزاج ۽ خُوشُ مِزاج: ذ. خوش طبع - سهڻي سڀاءُ وارو.
- خُوشُ مُعامَلُ: ذ. صفت. سٺي ڪم وارو. ڪم ۾ چڱو هٿ وارو. چڱي هٿ وارو. ڏيتي ليتيءَ جو صاف.
- خُوشُ نَصيب ۽ خُوشُ نَصيب: ذ. صفت. سٺي ڀاڳ وارو. نصيب وارو. خوش قسمت. ڀاڳوان. نيڪ بخت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خُوشُ نَصِيبِي: ث. خوش قسمتي - ليڪ بختي.
- خُوشُ نُمَا: ذ. صفت. سٺو ڏسڻ ۾ ايندڙ - خوبصورت - دلچسپ - وڻندڙ - سهڻو - زيبائتو.
- خُوشُ نَمَائِي: ث. زيبائش - ڏيک ويک. دلچسپي.
- خُوشنُودُ: ذ. صفت. خُوشُ - خُرّم - راضي - لهال - سکي - آسودو. خوش باش - خوش خُرّم - سهڄو - هوند وارو.
خُوشنُودِي: ث. خوشي - آنند - فرحت - راضپو - رضامندو. مرضي.
- خُوشُ نَوِيسُ يا خُوشُ نَوِيسَ: ذ. صفت. عمدو لکندڙ - خوش خط - عمدو ڪاتب - سٺا اکر لکندڙ.
- خُوشُ نِيَّتُ: ذ. صفت. سٺي نيت وارو - ليڪ نيت - ايماندارُ - ديانتدارُ - خيرخواه.
- خُوشُ نِيَّتِي: ث. ايمانداري - نيڪ نيتي - خيرخواهي.
- خُوشُ وَ خُرَّمُ: صفت. شادان و فرحان - خوش باش - چڱو ڀلو - شاد - آنند - سرهو - تندرست.
- خُوشُ وَقْتُ: ذ. ظرف. خوشحال - آسان زندگي - آسودگي.
- خُوشِي يا خُوشِيُون: ث. سک - ڪلياڻ - آنند - پرسنتا - آسودگي - سُرور - مُسَرّت - سرهائي - منگل. راحت - بهاري - مزو - آمنگ - لذت - فرحت - ونڊر - لطف - ذوقُ - موج. عيش پسندي - ڀوڳ بلاسُ - شادماني. مرضي - رضامندو - راضپو. بي فڪري.
- خُوشِي جِيئَڙو يا خُوشِي جِيئَڙا: ذ. صفت. خُوشُ جيئڙو - ڪلمڪ.
- خُوشِيءَ سَانُ: ظرف. ڏاڍي آمنگ ۽ چاهه سان - مرضيءَ سان - رضامندي سان.
- خُوشِي ڪَرَڻُ: جشن ڪرڻ - خوشي ملهائڻ. شادي ڪرڻ.
- خُوشِي مَلَهَائِڻُ: خوشي ڪرڻ.

● خُوشَامَدِ: ث. [ف]. چاپلوسي - چَٽَ - ڏاڏر. اجائي ساراهه - ڪوڙي تعريف. مرحبا - آدرڀاءُ - خاطرداري. نازبرداري.
- خُوشَامَدُڙِيو يا خُوشَامَدُڙِيَا: ذ. صفت. خوشامد ڪندڙ - چَٽَ ڏيندڙ - چاپلُوسُ - خوشامدي.
- خُوشَامَدُ ڪَرَڻُ: چاپلوسي ڪرڻ - چَٽَ ڀَڏَڻُ. مرحبا ڪرڻ - آدرڀاءُ ڪرڻ.
- خُوشَامَدِي يا خُوشَامَدِي: ذ. صفت. خوشامدڙيو.
● خُوشَہ: ذ. [ف]. سنگ (ڪنهن ٻوڪ جو). چڳو (انگورن، ڊاک وغيره جو). ٻکيءَ جو هڪ قسم. اِنڊَ لٺ.
- خُوشَہ چِينُ: ذ. صفت. [ف. چين = چونڊيندڙ] ٻين کان فيض حاصل ڪندڙ. ٻين جي ڪلام وغيره مان ڪجهه کڻندڙ يا چولڊيندڙ. رهيل کهيل کڻڻ وارو.
● خُوشِي يا خُوشِيُون (ڪ): ث. ٻڪريءَ جي رنگ جو هڪ قسم - ڪنن ڪڙي ٻڪري.
● خُوشِيرُو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● خَوضُ: ذ. [ع. خَوضَ > خَاضَ = هڻن ٽُبي هڻي] پاڻيءَ ۾ ٽُبي هڻڻ جي حالت - غوطو - ٽُبي. ڪنهن ڳالهه جي ڳنتي - ڳوڙهو ويچار - فڪر - ويچار - غور - سوچ - ڌيان - ڪَٿَ ڳوتِ.
● خَوفُ يا خَوفَ: ذ. [ع. خَافَ = هو ڊڄي ويو] ڊپ - ڀَو - ڊاءُ - هول - ڊِڄُ - هيبت - ڏَرُ - خطرو - انديشو - دهشت - هراس - اُڌڪو - آلڪو.
- خَوفَنَائِتو يا خَوفَنَائِتَا: ذ. صفت. ڊپ وارو - ڀَوُ وارو - ڀوائتو - خوفناڪ - هيبتناڪ - خطرناڪ - ڀيانڪ.
- خَوفُ زَدَہ: ذ. صفت. ڊپ ۾ ڀريل - هراسيل - ڊِنل.
- خَوفُ ڪَرَڻُ: ڊڄڻ - ڊپ ڪرڻ. انديشو ڪرڻ. رحم ڪرڻ - ترس کائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خوفناڪ ۽ خوفناڪ: ذ. صفت. ڊپ وارو- ڀوائتو- ڊپائتو- ڊيڄاريندڙ- هيبت وارو- ڀيانڪ- خوفائتو.

● خوڪ: ذ. [ف] هڪ جانور جو قسم- سوئر- ميرون- خنزير.

● خول ۽ خول: ذ. [ف] مشيون غلاف (تلوار وغيره جو). مياڻ- کوپو.

● خوليسر: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم. چوٽيءَ وارو هڪ پکي.

● خومان ۽ خومان (ت): ذ. [ف. خوان= دسترخوان] گهڻو ۽ سنو کاڌو.

- خومان کائڻ: سنو کاڌو کائڻ.

● خومچو ۽ خومچا: ذ. [ف. خوانچه= خونچو- خومچو] کاڌي رکڻ جو وڏو ٿالهه. طبق- ٿالهه- لغن- خوانچو.

● خون ۽ خون: ذ. [ف] ساهه واري جي بدن جي پاڻيٺ- رت- لهو- لوهو. ڪنهن ساهه واري کي مارڻ جي حالت. جيوَ هتيا- مردم ڪشي- موت- ڪوس- خونريزي. اولاد- عزيز- عزازت- مائٽيءَ جو ناتو- نسل- پيڙهي- ذات.

- خون آشام: ذ. صفت. رت جو پياسي- خونخوار.

- خون آلود: ذ. صفت. رت ۾ ٻڏل- رتورت- رت ٿيل. رت لڳل- رت سان ڳاڙهيل. اسم خاص. گل جو هڪ قسم (جو رات جو سُرهاڻ ڏيندو آهي).

- خوناب: ذ. رت وارو پاڻي. رت جا ڳوڙها. ڳاڙهو رنگ.

- خون افشان: ذ. صفت. خون وهائيندڙ.

- خون افشاني: ث. رت وهائڻ جي حالت. رتوڇاڻ- خونريزي.

- خونبار: ذ. صفت. (ف) رت وهائيندڙ (هيءُ لفظ اک سان گڏ گهڻو ڪري استعمال ٿيندو آهي، جيئن: "چشم خونبار" وغيره). رت روئڻ.

- خون بگڙڻ: رت خراب ٿيڻ- ڪوڙهه يا جذام ٿيڻ.

- خون بها ۽ خون بهائون: ث. خون جي قيمت. رت جو عيوضو. مقتول جي وارثن کي خون جي عيوض مليل نقدي. مقتول جي عيوضي جي رقم.

- خون ٿيڻ: قتل ٿيڻ- مارجڻ- زخمي ٿيڻ.

- خون پاڻيءَ هڪ ڪرڻ: گهڻا خون ڪرڻ. رت کي پاڻيءَ وانگر وهائڻ. گهڻي خونريزي ڪرڻ. سخت محنت ڪرڻ.

- خون پيئڻ: رت پيئڻ- خون چوسڻ- قتل ڪرڻ- ستائڻ- تنگ ڪرڻ- ڪڪ ڪرڻ.

- خون پيئڻ: جوش يا ڪنڌيءَ ۾ ڳرندو رهڻ.

- خون جام: ذ. ڳاڙهو شراب.

- خون جگر: ذ. صفت. جگر جو رت.

- خون جگر پيئڻ: غصو کائڻ. غم کائڻ. رنج ڪڻڻ. سخت محنت ڪرڻ.

- خون جو پياسي: ذ. صفت. جاني دشمن.

- خون جو پياسي هئڻ: سخت دشمن هئڻ.

- خون جو جوش: ذ. مائٽيءَ جو جوش. رشته داريءَ جو جوش. خانداني محبت.

- خون جو دورو: ذ. رت جو جسم جي اندر ڦيرو. رت جو دؤرو.

- خون جو عيوض: ذ. قصاص (جان جي عيوض جان). خون جو بدلو.

- خون جي بو اچڻ: دشمنيءَ جا اهڃاڻ اچڻ.

- خون چڪان: ذ. صفت. رت وهائيندڙ- رت ٽمائيندڙ- رت ۾ ٻڏل- خونريز.

- خون چڪان: ذ. صفت. ڏسو "خون چڪان".

- خون خرابو ۽ خون خرابا: ذ. خونريزي- رتوڇاڻ- مارڪُٽ- جنگ- فساد.

- خون خروس: ذ. ڪڪڙ جو رت. ڳاڙهو شراب.

- خون خشڪ ٿيڻ: هراسجي وڃڻ. ساهه سڪي وڃڻ. خوف چالنجي وڃڻ. خوف طاري ٿيڻ.

- خون خوار: ذ. صفت. رت پيئندڙ - رت پياڪ - رت جو پياسي. ظالم - وحشي - هتيارو - قاتل - ڪيس ڪندڙ - خوني - جلاد - سفاڪ - بي رحم - رهزن. وڏو دشمن.
- خون فشان: ذ صفت. رت وهائيندڙ - رت ڏيکاريندڙ.
- خون ڪبوتر: ذ. صفت. ڳاڙهو شراب.
- خون ڪرڻ: قتل ڪرڻ - هتيا ڪرڻ - ڪيس ڪرڻ - ڪهڻ - مارڻ.
- خون ناب: ذ. رت جا ڳوڙها - خالص رت - نج رت. پاڻيءَ ۾ مليل رت. صفت. ڳاڙهو - لال - سرخ.
- خون وهائڻ: رت وهائڻ - رت ڳاڙڻ - رتوڇاڻ ڪرڻ - گهڻا خون ڪرڻ.
- خون وهڻ: رت وهڻ - قتل ٿيڻ.
- خوني ۽ خولي: ذ. صفت. اهو شخص جنهن ڪنهن کي ماريو هجي - قاتل - قتل ڪندڙ - ماريندڙ. ظالم - هتيارو - بي رحم - جلاد - هچارو - رهزن.
- خوني دست: ذ. رت جو دست - پيچش.
- خونين: ذ. صفت. خون وارو - رت وارو - رت جو. رت سان اسبت رکندڙ. خون آلوده - رت ۾ ٻڏل. صفت. ڳاڙهو - لال - سرخ.

● خونچو ۽ خونچا: ذ. [ف. خوالچہ = ننڍڙو ٿالهه] ماني جي ننڍن ٿالهن کڻڻ لاءِ ٿالهه يا مستطيل نموني تي ٺهيل ڪاٺ جو تختو - دسترخوان - خومچو - ڪومچو - خوانچو. (ڪڇي محاوري ۾) ڪيسو - جيب - گوندو (ڪ).

● خوءِ: ث. [ف]. سڀاءُ - عادت - لڇڻ - پيرڪار - خصلت. طبيعت - مزاج. رواج - ريت - چال - رسم. انتظام - تربيت - ڍنگ - طريقو - نمونو - قسم.
- خوءِ بد: ذ. صفت. خراب عادت - خراب خصلت - بدلڇڻ - خراب سڀاءُ.

● خوئيد ۽ خوئيد: ذ. ڪڻڪ جي ڀهرئين اوپر يا نڪتل گاهه جا پالڌ جي مال کي ڪارائجن - ڪهيد - کوئيد. مال جي چاري لاءِ ساوا وڍيل جو.

● خويش: ضمير. [ف. خويش = پاڻ] خود - پاڻ - پنڊ. پنهنجو - پنڊ جو. صفت. ويجهڙائيءَ جو - قريبي - مائٽ - عزيز - رشتيدار، جيئن: "اول خويش بعد درويش" (چوڻي).

● خيابان ۽ خيابان: ذ. [ف]. باغ - گلن جو پارو - ڦلواري - چمن. باغ جي وچ وارو رستو. سبزي - وسندون - آبادي. بيابان جي وسندي.

● خيال ۽ خيال: ذ. [ع.] جا ڳالهه ماڻهوءَ جي دماغ ۾ اچي - تصور - ويچار - پور - سوچ - غور - سمجهه - سوجهه - راءِ - ڳڻت - انسنو - همت - ڪت - ڳڻتي - ٻچار. صلاح - ارادو - مرضي - منشا - ڌيان - چيت - توجهه - جاچ - سنڀال. موج - آرو - لهر - ريجهڪ - جڳڪي - وهم - گمان - شڪ - دليل - فڪر - انديشو - قياس - جنون - چريائي - خبط. دنيا جي وهمي صورت. مازو عالم، ويدانت موجب 'مايا' ۽ تصوف موجب 'وهم' ۽ ڪنهن سچي اهليت ڪالسواءِ. هڪ راڳ جو نالو. گيت جو هڪ قسم. هندي شاعريءَ جو هڪ قسم. هنديءَ ۾ ماپ جو هڪ قسم. راند روند - چرچو گهڻو. سينگار - ٺاهه ٺوهه. جاڳ - چلو لائي.
- خيالات: ذ. خيال جو جمع - خيال.
- خيال اڏڻ: خالي تجويزون رٿڻ - بي معنيٰ سوچڻ، جيئن:
"اجايو خيال ڇو اڏجي، اها عادت اجائي آ" (منثار).
- خيال اولڻ: دليل ڊوڙائڻ - گمان ويڙهائڻ.
- خيال بندي ۽ خيال بنديون: خيالن جو سلسلو - خيالي تصوير.
- خيال ٻڌڻ: وهم پچائڻ - تصور ڪرڻ. دل ئي دل ۾ ڳالهه ويچارڻ. منصوبا سٽڻ.
- خيال تان لهي وڃڻ: وسري وڃڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خَيالَ تي چَڙهڻُ: سمجهہ ۾ اچڻ. ياد اچڻ.
- خَيالُ ڏيڻُ: تَوَجُہ ڏيڻ. ڌيان ڏيڻ. ويچار ڏيڻ. يادگيري پوڻ. لحاظ ڏيڻ.
- خَيالُ پَرَسْتُ ۽ خَيالُ پَرَسْتَ: ذ. صفت. خيالي - وهمي - خواب لهندڙ.
- خَيالُ ٻَوَڻُ: خيال ڏيڻ.
- خَيالُ رَکَڻُ: فکر رکڻ. تَوَجُہ ڏيڻ. ياد رکڻ. ڌيان رکڻ. سنڀال رکڻ.
- خَيالُ ڪَرَڻُ: سوچڻ - ويچار ڪرڻ - غور ڪرڻ - ڌيان ڏيڻ - توجہ ڪرڻ - فڪر ڪرڻ. انديشو ڪرڻ - ڳڻتي ڪرڻ - تَصَوُّر ڪرڻ - تجويز ڪرڻ - قياس ڪرڻ - مروّت ڪرڻ - رعايت ڪرڻ.
- خَيالُ ڪَمَائِڻُ: صوفين جي اصطلاح موجب توجہ پچائڻ.
- خَيالَ ۾ آڻَڻُ: ويچار ۾ آڻڻ. سمجهہ ۾ وِيهارڻ.
- خَيالَ ۾ آچَڻُ: ياد پوڻ. سمجهہ ۾ اچڻ. ذهن نشين ٿيڻ. خيال ۾ ويهڻ.
- خَيالَ ۾ نَہ آڻَڻُ: توجہ ئي نہ ڏيڻ. ڌيان ئي نہ ڏيڻ. لحاظ ئي نہ ڪرڻ.
- خَيالُ نَہ رَکَڻُ: ياد نہ رکڻ - وِسارڻ. ڌيان نہ ڏيڻ. ويچار نہ ڪرڻ. پرواهہ نہ ڪرڻ.
- خَيالُ نَہ رَهَڻُ: ڌيان نہ رهڻ. ياد نہ رهڻ.
- خَيالِيُ ۽ خَيالِيُ: ذ. صفت. خيال وارو - خيال جو - ڌياني - فڪري - ويچار ڪندڙ - ويچاري - ڳاڻو - سوچيندڙ - ويچاروان - شڪي - وهمي - گماني - ٻُڌو رالو - قياسي - دماغي - عقلي - حرفتي - سياڻو - شوقين.
- خَيالِيُ پُلاءُ پَچَائِڻُ: اجايا خيال ڪرڻ. بي فائدا منصوبا سِٽڻ. ناممڪن ڳالهيون سوچڻ.
- خَيالِيُ عَدَدُ ۽ خَيالِيُ عَدَدَ: ذ. غيرمحسوس عدد. ذاتي عدد. صافي انگ - عدد مُجَرَّد.

خِيانَتُ ۽ خِيانَتُونُ: ث. [ع. خَانَ = هُن ٺڳيو يا هُن ڌوڪو ڏنو] ڪهوٽي - بي ايماني - دغا. امانت ۾ چوري. بد دیانتي - ڪُپٽ - ٺڳي - چوري - غَبَنُ - تَغَلُّبُ - وِيساهہ گهاتي.
- خِيانَتَ ڪَرَڻُ: امانت جي چوري ڪرڻ. امانت ۾ ٺڳي ڪرڻ. غبن ڪرڻ - چورائڻ.
● خَيّامُ: اسم خاص. [ع. خَيْمَ = هُن تنبو لڳايو] تنبو ٺاهيندڙ - خيمه دوز. هڪ مشهور فارسي شاعر (عُمَر) جو تخلّص - عمر خَيّام.
● خَيْبَرُ: اسم خاص. عربستان ۾ هڪ قلعي جو نالو (مدينہ شريف جي ويجهو جيڪو حضرت علي ڪرم الله وجهه جي هٿان فتح ٿيو). پاڪستان ۽ افغانستان جي وچ ۾ هڪ لَڪَ جو نالو.
● خَيْبَرانِي: اسم خاص: بلوچ قوم جو هڪ قبيلو.
● خَيْرُ ۽ خَيْرَ: ذ. [ع. خَارَ = هو بهتر ٿيو] ڀلائي - ڀلائي - چڱائي - ثواب - درجو - اجر - برڪت. سلامتي - تندرستي - عافيت - صحت - چاقائي - چڱڀلائي. خوشي - سُک - آنند. دانُ - خيرات - زڪوات - صدقو - ڀِک - پِنَ. (قبوليت لاءِ) هائو - بَجا - دُرست - ٺيڪ. صفت. چڱو - سٺو - عمدو. درميانو - وچولو - نہ سٺو نہ خراب. ظرف. ڪو نہ - نہ - ورلي ڪو.
- خَيْرُ الْبَشَرُ: ذ. صفت. انسانذات ۾ ڀلارو. حضرت محمّد صلي الله عليہ وسلم جن جو لقب.
- خَيْرُ الْعَمَلُ: ذ. صفت. چڱو يا ثواب جو ڪم.
- خَيْرُ الْوَرِيٰ: ذ. صفت. خلق ۾ سڀ کان چڱو - خيرالبشر.
- خَيْرَ انْديشُ ۽ خَيْرَ انْديشَ: ذ. صفت. ڀلائي چاهيندڙ - خيرخواهہ - نيڪ خواهہ.
- خَيْرْ بادُ: [ف. خير = چڱو + باد = هجي يعني خير هجي] آسهڻ وقت "فِي اَمَانِ الله" وانگر چوڻ جو هڪ ڪلمو. خدا حافظ - الله ٻيلي - اسرو الله جو - الوداع. شل اوهان ڏي خير هجي:
- خَيْرْ باشَدُ: جملو. خير تہ آهي. خدا خير ڪري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- خَيْرُ بَرْڪَتْ ج خَيْرُ بَرْڪَتُونَ: ث. خوشيءَ جي موقعي تي مبارڪ جو جواب. خير ۽ برڪت يا وڌيڪ. خوشحالي - آسودگي.
- خَيْرُ ٿو گهُرجي: نه ڪپي - ڪونه گهرجي.
- خَيْرُ ٿِيَڻُ: امن ٿيڻ - سلامتي ٿيڻ - بچاءُ ٿيڻ (ڪنهن حادثي کان).
- خَيْرُ چاهِڻُ: ڀلائي يا سلامتي گهُرڻ - عافيت گهُرڻ. ڀلو چاهڻ.
- خَيْرُ خَبَرَ ج خَيْرُ خَبَرُوْنَ: ث. خيرعافيت - خيريت - سٺي خبر - خير واري ڳالهه - نيڪ احوال - خوشخبري.
- خَيْرُخَوَاهُ ج خَيْرُخَوَاهَ: ذ. صفت. ڀلائي چاهيندڙ - همدرد - خير انديش - ڀَلُو گهرو - هڏڏوکي.
- خَيْرُخَواهِي ج خَيْرُ خَواهِيُون: ث. ڀلائي - نيڪي - چڱائي - بهتري - سلامتي - ڀلوگهرائي - همدردي - هڏڏوکائي.
- خَيْرُ دَلالِي ج خَيْرُ دَلالِيُون (ت): ظرف. خير جي ڪم ڪندي - هرو ڀرو - ناحق. ”خير دلالي ڪندي ٿا هٿ سڙن“ (چوڻي).
- خَيْرُ سَان اُسْهَڻُ: ٻاهر وڃڻ - سفر تي روانو ٿيڻ.
- خَيْرُ سَان گُذْرَڻُ: سلامتيءَ سان گذرڻ - آسودگيءَ سان گذرڻ (حياتي).
- خَيْرُ سَلاَّ: ث. خير و عافيت - خيرخوبي - مزاج پُرسيءَ جو ڪلمو.
- خَيْرُ عَافِيتَ: ث. ڪُل خير - سڀ خير - خير سلامتي - چاقائي - تندرستي.
- خَيْرُ ڪَندي هَٿَ سَڙَڻُ: چڱي ڪم ڪرڻ مان نقصان پهچڻ.
- خَيْرُڪو ج خَيْرُڪَا: ظرف. ڪونه جي مفهوم ۾ استعمال ٿيندڙ لفظ. نه - ڪجهه به نه - نه آهي - ڪونهي.
- خَيْرُ ڪِي هُئَڻُ: موجود نه هئڻ.
- خَيْرُ ڪيشَن: ث. خوش خيرعافيت پڇڻ وقت ڪم ايندڙ جملو - خيرعافيت - خيرسلامتي - سڀ خير - خير ئي خير. خوشي. صحت - تندرستي - چاقائي - چڱڀلائي.
- خَيْرُ گهُرَڻُ: ڀلائي يا سلامتي چاهڻ - امن گهرڻ - خير جي وائي ڪڍڻ ”خير گهُر، ائين نه چئو“ - عافيت چاهڻ - دعا گهُرڻ. توبه ڪرڻ.
- خَيْرُ مَقْدَمُ: ذ. ڪنهن وڏي ماڻهو يا بزرگ جي اچڻ وقت جو جملو - خوش آمديد - ڀلي ڪري آيا - آجيان ڪرڻ - ساراهڻ.
- خَيْرُ مَنَائِڻُ: ڀلائي چاهڻ - عافيت چاهڻ - سلامتي گهُرڻ.
- خَيْرُ وَنَڻُ: خيرات وٺڻ - ڀڃڻ.
- خَيْرُ وَ عَافِيتَ: ث. خيريت - ڀلائي - سلامتي - امن. تندرستي - چڱڀلائي -. ڀَلُوگهرائي - بهبودي - خيرخواهي.
- خَيْرُ هُجَڻُ: سلامتي هجڻ - امن هجڻ.
- خَيْرُ ئي خَيْرُ: ذ. انڪار جي مفهوم ۾ ادا ڪندڙ اصطلاح - ڪجهه به نه. سڪ سانت - ”هتي خير ئي خير لڳو پيو آهي.“
- خَيْرِي ج خَيْرِي: ذ. صفت. خير جو - سلامتيءَ جو - چڱو - نيڪيءَ وارو - امن وارو - مفت جو.
- خَيْرِيَّتُ: ث. نيڪي - ڀلائي - چڱائي. امن - سلامتي، تندرستي - عافيت.
- ● خَيْرَاتُ ج خَيْرَاتُون: ث. [ع. ’خير‘ جو جمع] نيڪيءَ جا ڪم - نيڪيون - ڀلايون - چڱا ڪم. دانُ - پُنُ. امداد - بخشش - بکيا - ڀيک - ڀِڪ - خير. صدقو - لنگر - زڪوات.
- خَيْرَاتِ خَانُو ج خَيْرَاتِ خَانَا: ذ. صفت. دان ڪرڻ جي جاءِ - محتاج خانو - لنگرخانو.
- خَيْرَاتِ ڏِيَڻُ: خداڪارڻ ڏيڻ - دان ڏيڻ - مفت ڏيڻ - صدقو ڏيڻ.
- خَيْرَاتِي ج خَيْرَاتِي: ذ. صفت. خداڪارڻ جو - دان جو - صدقي جو. مفت جو. جيئن: ”خيراتي مال، خيراتي اسپتال“ وغيره.

● خَيۡرو: ذ. [ع] گل جو هڪ قسم - خَطۡمي.
● خيِرِه: ذ. صفت. [ف] اونداهيءَ وارو - اولداهو. ڪيني وارو - ويري - بدخواهه - مغرور - شوخ - گستاخ. پريشان - حيران.
- خيرگي: ث. اکين اڳيان اونداهي - اونداهي ڪاراڻ - پريشاني - عداوت وير.
● خَيۡري: ذ. [ع] ٻوٽيءَ جو هڪ قسم.
● خير پجا ت: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● خيز: ذ. امر [ف. مصدر: برخاستن = اُٿڻ] اُٿ - ڪرُوٽيءَ. صفت. اُٿاريندڙ - پيدا ڪندڙ. (مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ، جيئن "زرخيز، مردم خيز وغيره") - ٽَڪ - ٽِپو - چال - ٻِڏ - ڇلانگ - ٻَل، جيئن:
"ڏيان خيزخزان ۾، جي تو منجهه دعار"
(شاهه)

● خيزران: ذ. [ف] وڻ جو هڪ قسم. ٻيد - نيپتُ.
● خَيۡل: ذ. [ف. ع] گهوڙو - گهوڙيسوار - سُوار. سُوارن جو جنگي رسالو. فوجي سُوار. جماعت - پارٽي - ميڙ - انبوهه - ٽولو.
● خيمو يا خيما: ذ. [ع. خَيۡمَه] تنبو - وڏو تنبو - کيمو - شاميانو - سائبان. ڪپڙي جو ٺهيل گهر.
خيما کوڙڻ: تنبو کوڙڻ - منزل ڪرڻ - رهائش اختيار ڪرڻ.
- خَيۡمَه: ذ. [ع] خيمو - تنبو.
- خَيۡمَه دوز يا خيمه دوز: ذ. صفت. تنبو سبندڙ يا تيار ڪندڙ - خيام.
- خَيۡمَه گاهه يا خيمه گاهه: ذ. منزل ڪرڻ جي حد. تنبن واري جاءِ. تنبن کوڙڻ واري جاءِ.

د

● د: ث. (ع. ف) سنڌي الف، بي جو اوڻيهون، عربيءَ جو اٺون، فارسيءَ جو ڏهون اکر. ابجد موجب سندس عدد چار. فارسيءَ ۽ هنديءَ ۾ ب، ت، ج، ز، س، ش، گ، ل، ن، و، هه سان بدلجندڙ.
● دَابُ: ذ. [ع. دَأبُ = آدم ڪرڻ] نمونو - ريت - رواج - رسم - طريقو - طور - ڪم - ڪاج - ڍنڍو - چال. دَٻاءُ - رُعب - تاب - دڙڪو (ت). صفت. جوش. ڪيفيت - معاملو - عادت. ٻريل - تکو - سخت - ڏاڍو - زورائتو.

● دُبِ آڪبَرُ: ذ. (ع) آسمان جو هڪ برج يا نکٽ. ستن تارن جو ميڙ. دُبِ اڪبر - سپت رشي - ڪَت.
● دَابشليم: اسم خاص. هندستان جي هڪ قديم عادل راجا جو نالو.
● دَابو يا دَابا: ذ. ماتا جو نشان. دائو - آنءُ - آناج. ذرو - ٻيرُ - مٺيو - موهيڙو - ڦوڦيندو - ڇُٽو - ڏ ٻو.
● دَاب يا دَابُون: ث. گهوڙي جي اڳين ۽ پوئين ٽنگ ۾ ٻڌڻ جو رسو. دَبَڪ (ل). پاراني - پاري - ڪاٺ جو ٻيرم - ڪانو. گوڏي جيترو پاڻي. هلڪي مالي - ٿلڪو (ت).

● دَابُ ۽ دَابَ : ذ. [پرا. دَپُّ. سن. دَرْپَ] زور- بار. ڏيڪو- چِٽو- داغ. دِپُ- دَپاءُ- دڙڪو.

● دَاپاڪَرُ ۽ دَاپاڪَرَ: ذ. صفت. چمڙي جون دَپيون ٺاهيندڙ اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ت).

● دَاپڙُ ۽ دَاپڙَ: ذ. ڏاڪو- پاڇهين. جهاز جو هڪ پُرزو. لنگر جي رسي ويڙهڻ جي چرخي.

● دَاپڙُو ۽ دَاپڙا: ذ. ڪپڙن ڌوئڻ لاءِ ڪاٺ جو ڦرهو- ٽختو.

● دَاپڙِيُ ۽ دَاپڙيُون (ث): ث. دانگي يا جنڊ جي مٿان (گول) مٽيءَ جي ٺهيل ٺِلهي.

● دَاپيڪِري: اسم خاص. تعلقي ڳوليءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَاپيلو ۽ دَاپيلا: ذ. ٺانءُ جو هڪ قسم. وڏو ڪاٺ يا ٽامي وغيره جو گول ٺيڙو دِهو- پهڳڻ- ڏاپلو- ڏاپورو. ٽين يا لوهه جو بند ٿيل دَهو- دَبلو- ڏهو. ڍاڪون- ڍاڪُنئون- سُڪبو. صفت. ٿلهو- موٽو- متارو- بٽ ۾ پريل- دوڦرو.

- دَاپيلي جهڙو: ذ. صفت. ٿلهو- سڄيل- دوڦرو.

● دَاپڻ: مصدر. ڪنهن شيءِ کي مٿان زور ڏيئي ايڇائڻ. زور ڏيڻ- پيڙو ڏيڻ- پيچائڻ- سوڙهو ڪرڻ- دَٻڻ- چِپڻ- پيچائڻ.

- دَابَ ۽ دَاپيون: ث. مٿان ڪان هيٺ ايندڙ زور- دَٻَ- بوجهه- بار. دَبڪ- ڏاڍوڻ- ڏاڍ. ڪام کي هيٺان ايندڙ ٽيڪ.

- دَابُ ۽ دَابَ: ذ. مٿان آيل زور- دَباءُ- زور- دَپَ- سختي- تنگي. بار- بوجهه- وَزن. دَهمان- دڙڪو- تاب- ڌمڪي. خوف- رعب- دٻدٻو. داغ- عيب- چٽو.

- دَاپائڻ: مصدر. دَبائڻ- زور ڏيڻ.

- دَاپائتو ۽ دَاپائتو: صفت. اڳين حصي ۾ وڌيڪ بار پيل گاڏي. بار سان پريل گاڏي.

- دَاپائتون: ذ. صفت. هيٺائون- جهم وارو- لوڙ وارو.

- دَابَ دَڙڪو ۽ دَابَ دَڙڪا: ذ. ڪاوڙ. دهمان- تاب دڙڪو.

- دَابَ ڏيڻ: مٿان زور ڏيڻ- پيچائڻ- چپڻ.

- دَابُ رکڻ: حشمت رکڻ- زور رکڻ- رعب تاب رکڻ.

- دَاپڙ دُوپڙ (ت): ث. دڙڪو- تاب- هائڙ هوئڙ.

- دَابُ و ويهارُ: رعب ويهارڻ- حشمت ڄمائڻ.

- دَابو ۽ دَابا: ذ. حشمت- رعب- ڏاڪو.

● دَابو ۽ دَابا: ذ. سفر ڪرڻ ڪان پوءِ ٿورو آرام وٺڻ يا ساهي پٽڻ جي حالت. منزل- ويساهي- مانجهاند- ڊابو- ڊارو (ٿ).

- دَابو ڪرڻ: منزل ڪرڻ- ساهي کڻڻ- ٿڪ ڀڃڻ.

● دَابوٽ (ٿ): ث. ڪنڊ جو هڪ قسم. سنهي پيڻل ڪنڊ.

- دَابوٽيي ۽ دَابوٽييون: ث. لرم- ڪُنئري- نازڪ- سوڪي. دابوٽ.

● دَابوڙو ۽ دَابوڙا: ذ. صفت. دَٻلي جهڙو- سڄل- ٿلهو- متارو. ڪرڻ جو آواز- دَٻڪو (ڪ).

● دَاپيچا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● دَاپيچي: اسم خاص. ضلعي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَاتِ ۽ دَاتون: ث. [سن. دا=ڏيڻ] ذات.

● دَاتا ۽ دَاتا: ذ. صفت. [سن. داتا < دا= ڏيڻ] ڏيندڙ- ڏيڻ وارو- ڏاتا- ڏاتار. خيرات ڪندڙ- بخشش ڏيندڙ- داني. سخاوت ڪندڙ- سخي- درياءُ دل- آدارچيت- فراخ دل- فياض. جيئن:

"داتا وٺان نه دان کي، وٺن قيراڻي قيل" (شاهه).

روزي ڏيندڙ- رزاق- رازق. خداتعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو. ڏاتي- خدا- الله. درويش- فقير- گرو- مرشد.

- دَاتارُ ۽ دَاتارَ: ذ. صفت. داتا- ڏاتار.

- دَاتو ۽ دَاتو: ذ. صفت. ڏاتا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دَاجَ ۽ دَاجُونَ: ث. [ع. دُجۃ = سخت اولڌاهي] اونڌاهي- ڪاراڻ- ٻِنُڀَ- اونڌاهي رات.

● دَاچُو ۽ دَاچَا: ذ. صفت. ٻيرو- غليظ- گدلو (ل. ق).

● دَاڇُو ۽ دَاڇَا: ذ. صفت. گيڙُو ۽ رَتو- دَاءُ ڏنل- ڪَڪو ڳاڙهو رنگ ڏنل. اوابي رنگ جو سادو ڪپڙو. ڪَڪو ڳاڙهو صوف. ٻَڪِنُون. ٻيرو- غليظ- گدلو (ل. ق).

● دَاخَرُ ۽ داخَرَ: ذ. صفت. ڳائيندڙ- راڳيندڙ.

● دَاخِلُ: ذ. صفت. [ع. دَخَلَ = هو اندر آيو] اندر ايندڙ- پهچندڙ- گهڙندڙ- حاضر ٿيندڙ. گهڙيل- شامِلُ- وِڌل- پيل- اندر ڪيل. ظرف. اندر- وِچَ ۾- منجهه. صفت. لکيل- نُوڌيل- درج ڪيلَ (بيل وغيره).

- دَاخِلاَ ۽ دَاخِلاَئُون: ث. اندر پهچڻ جي حالت. اندر اچڻ جي حالت. رَسائي- پُهچَ- سُپرد ڪي- حواليگي. (ليکي جي ڪتاب ۾) داخل ڪرڻ جي حالت- لکيت- نُوڌَ. اسڪول ۾ تعليم لاءِ نالي شامل ٿيڻ جي حالت.

- دَاخِلاَفِي ۽ دَاخِلاَفِيُون: ث. ڪنهن ادارِي ۾ نالي داخل ڪرائڻ جي فِي.

- دَاخِلُ ٿِيَڻُ: اندر آچڻ- اندر پوڻ- منجهه ٿيڻ- گهڙڻ- پوڻ. شامل ٿيڻ- شريڪ ٿيڻ- جمع ٿيڻ (پئسن وغيره جو حساب ڪتاب ۾). رجسٽر ۾ لکجڻ. پهچڻ.

- دَاخِلُ دَفتَر ٿِيَڻُ: آفيس ۾ لکپڙهه ڪي بنان ڪارروائي جي رکي ڇڏڻ. رفع دفع ٿيڻ. ڪنهن ڳالهه جو دٻجي وڃڻ. درخواست تي ڪوبہ تدارڪ نہ ٿيڻ.

- دَاخِل دَفتَر ڪَرَڻُ: ڪنهن ڪاغذ ڪي بنان ڪارروائي جي رکي ڇڏڻ. درخواست وغيره تي غور نہ ڪرڻ.

- دَاخِلُ ڪَرَڻُ: اندر ڪرڻ- گهڙڻ- گهيڙائڻ- وجهڻ- آماڻڻ- لنگهائڻ. شامل ڪرڻ- ملائڻ- گڏڻ- جمع ڪرڻ- گڏ ڪرڻ. رجسٽر تي نالو وغيره لکڻ- درج ڪرڻ- لکڻ.

- دَاخِلُو: ذ. اندر گهڙڻ جي حالت- دَاخلا- اندراج- شموليت. ڏسو "داخلا".

- داخِلِي ۽ دَاخِلِي: صِفت. اندريون- اندروني- گهرِيلو- خانگي- گهر جو (معاملو). داخل.

● دَادِ (ڪ): ذ. ٻکيءَ جو قسم. ڳوٺهُ خورُ.

● دَادُ ۽ دَادَ: ذ. ف. انصاف- عدل- نياءُ- آچار- فيصلو- نبيرو. تَدارُڪُ- بيلو- پيٺي. فرياد- بدلو- عيوضو. سچائي- دريافت- ڪوجنا- پُڇاڳاڇاهہ عطا- بخشش- سوکڙي. آفرين- واهہ واهہ- تَحسِين- مرحبا- شاباس.

- دَادُ ڏِيَڻُ: انصاف ڏيڻ. عدل ڏيڻ.

- دَادُخوَاهُ: ذ. صفت. انصاف گهرندڙ- فيصلي لاءِ سُوالي- فريادي- دعويدار- مُدَّعِي- دانهين.

- دَادُخَواهِي ۽ دَادُخَواهِيُون: ث. فرياد- دعوي- دانهن- پُڪار. انصاف لاءِ فرياد.

- دَادُ دَوَرُ: ذ. عدل ۽ انصاف وارو زمانو- سُکيو وقت- آوُج وارو وقت- فتح منديءَ جو وقت.

- دَادُدَهِشُ (ف): ث. سخا و ڪرم- مهرباني ۽ بخشش- خير و خيرات- سخاوت- دان پُنُ- عَطِيہ.

- دَاد ڏِيَڻُ: انصاف ڏيڻ- انصاف ڪرڻ- عدل ڪرڻ- تَحسِين ۽ آفرِين ڪرڻ- آفرين ڏيڻ- شاباس ڏيڻ- همّت افزائي ڪرڻ- قابليت جو اعتراف ڪرڻ.

- دَادرسِي ۽ دَادَرسِيُون: ث. انصاف- فيصلو- نياءُ- آچار- نبيرو- تدارڪ- بيلو- پيٺي- دريافت- ڪوجنا- حقّ رَسِي.

- دَاد فَرُيَادُ: ذ. عدل انصاف. واوِيلا- دانهَن ڪُوڪَ- فرياد ٻڌي انصاف ڪرڻ جي حالت.

- دَاد فَرُيَاد ڪَرَڻُ: ظلم جي بي انصافي کان دانهون ڪرڻ. واويلا مچائڻ- هُل ڪرڻ. فرياد مچائڻ- انصاف ڪرڻ- عدل ڪرڻ- نياءُ ڪرڻ.

- دَاد فرياد نہ هُئَڻُ: بي انصافي هئڻ. بيداد لڳلِي هئڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دادگرُ ۽ دادگرَ: ذ. انصاف ڪندڙ- عادلُ- مُنصِفُ.
- دادُ گهُرَڻُ: انصاف گهرڻ- نياءُ گهرڻ. آفرين وٺڻ- تعريف وٺڻ.
- دادِ نه مستادِ: ظرف. نه ڏيتي نه ليتي. نه ڏيڻ نه وٺڻ. هَروُ پَرُو- خواه مخواه- بنا سبب- بيگناهه.
- داد ۽ فريادُ: ذ. انڌير- ظلم- بي انصافي- نه پڇا نه ڳاڇا- انڌيرنگري.
- داد وٺڻُ: ڪنهن کان پنهنجي هنر يا ڪمال جي تعريف ڪرائڻ. پنهنجي قابليت جو اعتراف ڪرائڻ.
- داديءَ: ذ. فرياد- داد فرياد- دانهن.
- دادي استاديءَ: ث. ڏي وٺ. (گهٽو ڪري نفعي ۾ ڪم ايندڙ).
- دادي نه استادي: ظرف. بي سبب- بنا ڪنهن سبب- هروپرو- ناحق- بي گناهه- آجايو.
● داداگيرُ ۽ داداگيرَ: ذ. صفت. بدمعاش- لوفر- لفنگو- پاٿاريءَ وارو.
● داداڻيُ: اسم خاص. جسڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو.
● دادپوٽا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● دادرَ ۽ دادَرُونءَ: ث. ستار جهڙي ساز جي پاسي واري تارَ يا تندُ.
● دادرو ۽ دادرا: ذ. (هه). پوربي گيت جو هڪ قسم- ڏاڏرو.
● دادلاڻيُ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● دادلو ۽ دادلا: ذ. صفت. (سن. تاتَ+لو) پيارو- محبوب- لاڏلو- سيڪيلڌو- مُحبُّ- دوست- رانولُ- سهاڳي- پريتمُ- پرينُ- لڏڻُ. مِٺو- منٺ- لاڏَ ڪوڏَ مان نپايل- ناز جو پاليل- چڇلو- ڪوڏ نپنو- آنگلي- هٿائو- هٿَ جو هيراڪُ- هٿ پالُ- دالو- بودلو- منڊول- پاندپلو (ث. دادليءَ ۽ دادليون).
- دادلو ڪرڻُ: لاڏلو ڪرڻ. هٿ هيرو ڪرڻ. سچلائڻ- آنگلي ڪرڻ. پيار ڏيئي خراب ڪري- ڪاري چڏڻ- بگاڙڻ- ڦٽائڻ (ٻار وغيره کي).
● دادلوءِ: اسم خاص. تعلقي ڪوٽ ڏيجيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● دادليءَ ۽ دادليونءَ (ت): ث. سارين جو هڪ قسم (سگداسي، سنهڙا ۽ خوشبوءِ دار چانور).
● دادو ۽ دادا: ذ. [ف. دادَر= ڀاءُ- برادر- دوست] پيءُ جو پيءُ- ڏاڏو. وڏو ڀاءُ- آدو- ڀائُو- برادر. صفت. وڏي عمر جو پوڙهو. (ث. داديءَ ۽ داديونءَ).
● دادو: اسم خاص. سنڌ علائقي ۾ هڪ ضلعي، تعلقي، تپي ۽ ديهه جو نالو.
● داديءَ ۽ داديونءَ (ڪ): ث. ڳچ جي پرت جو هڪ قسم.
● داديءَ: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● دانيجا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● داڏاڪُ ۽ داڏاڪَ (ل): ذ. صفت. ڳالهائڻ ۾ حشمت وارو. پهلوان- همت پريو.
● داڏر ۽ داڏرُونءَ: ث. چٽ- ڳلٿو- ڳرهو- گيرگهٽيُ- ٽلُ- ڦسلاءُ- چڙهو. ڏڙڪو- دٻاءُ- دهمانُ (ت).
- داڏ رائيُ ۽ داڏ رائيُ: ذ. صفت. چٽ ٻڌندڙ- ڦسلائيندڙ- ڳلٿا ٻڌندڙ- ڳلٿائي.
- داڏر ٻڌڻُ: چٽَ ٻڌڻ- ڳلٿو ٻڌڻ. پرائي ملڪيت تي پنهنجو حق" ڄمائڻ (ت).
- داڏر ڏوڏر (ت): ث. ٿوري گهڻي ڪاوڙ.
● دارُ: صفت. (ف. داشتن= رکڻ) رکندڙ- جهليندڙ- ڪئندڙ. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ جيئن "خانه دار، چوبدار، نگهدار، آبدار وغيره".
- دارُمدارُ: ذ. دارومدار- ٻيهڪ- انحصارُ.
- داروگيرُ: ث. پڪڙ پڇاڙ- وٺ پڪڙ- چڏ وٺ- لڙائي- جنگ- جهڳڙو- جهيڙو.
● دارُ: ث. (ف) سوري- سولي- ڦاسي- ڦاهي.

● دارُ ۽ دارَ : ذ. (ع). رهڻ جو هنڌ - گهر - مڪان - جاءِ - ماڳ - مقام - خانو - جڳهه. جيئن: "دار دنيا ڇڏي، لنگهه اُڪاپُر ڏانهه" (گرهوڙي). دنيا - جهان - سنسار.

- دارُالادبِ : ذ. مڪتب جي جاءِ - علم جي جاءِ - علم ادب جو مرڪز.

- دارُالآخرتِ : ذ. آخرت جي جاءِ - آخرين رهڻ جي جاءِ - ٻيو جهان - دارُالبقا. قيامت.

- دارُالارشادِ : ذ. حڪم جو گهر - فرمان ملڻ جي جاءِ - حڪم جاري ٿيڻ جي جاءِ.

- دارُالاقامهِ : ذ. رهڻ جي جاءِ - بورڊنگ هائوس.

- دارُالامارتِ : ذ. تخت گاهه. ڪنهن بادشاهه يا امير جي رهڻ جي جاءِ.

- دارُالامانِ : ذ. سلامتيءَ جي جاءِ (جتي لڙائي يا فساد نه هجي).

- دارُالامنِ : ذ. امن جو گهر - چين ۽ آرام سان گذارڻ - سلامتيءَ وارو هنڌ - اهو ملڪ جتي مذهب ۾ دست اندازي نه ٿئي.

- دارُالبقا : ذ. قائم رهندڙ گهر - هميشگي وارو هنڌ. عالم بالا - ٻيو جهان - هُوءَ دنيا - اڳيون جهان. پرلوڪ.

- دارُالبوارِ : ذ. تباهيءَ جي جاءِ - موت جو گهر يعني دوزخ.

- دارُالجزاء : ذ. بدلي جو گهر - عالم آخرت - نيڪ يا بد ڪمن جي عيوضي ملڻ واري جاءِ.

- دارُالحربِ : ذ. لڙائي جو گهر - جنگ جو هنڌ - اهڙو گهر جتي لڙائي جائز هجي - اها جاءِ جتي مذهبي فرض ادا ڪرڻ ڏوهه هجي - ڪافرن جو مُلڪ - انهن ماڻهن جو مُلڪ جن اسلام تي ايمان نه آندو هجي.

- دارُالحڪومةِ : ذ. گاديءَ جو هنڌ - تخت گاهه - مرڪزِ حڪومت - پايهءِ تخت - صدر مقام - دارُالسلطنت.

- دارُالخلافه : ذ. گاديءَ جو هنڌ - تختگاهه - راجڌاني. دارالحڪومة.

- دارُالسّرورِ : ذ. خوشيءَ جو گهر - بهشت - جنّت.

- دارُالسّلامِ : ذ. صُلح جي جاءِ - سلامتيءَ جو گهر - بهشت.

- دارُالسّلطنتِ : ذ. گاديءَ جو هنڌ - تخت گاهه - پايهءِ تخت.

- دارُالشّرعِ : ذ. قاعدي قانون جي دربار. ڪورٽ - ڪچهري.

- دارُالشّفا : ذ. اسپتال - صحت حاصل ڪرڻ جو هنڌ - تندرستي ملڻ جو گهر - شفاخانو - دواخانو.

- دارُالضّربِ : ذ. ضرب خانو - سڪن ٺاهڻ جو ڪارخانو - ٽڪسال.

- دارُالعبادةِ : ذ. عبادت جو گهر. مسجد.

- دارُالعدالة : ذ. انصاف جو گهر - ڪچهري - ڪورٽ.

- دارُالعلومِ : ذ. علمن جو گهر - مدرسو - اسڪول.

- دارُالعملِ : ذ. عمل ڪرڻ جي جاءِ - دنيا.

- دارُالعيارِ : ذ. ڪسوٽيءَ جي جاءِ - اها جاءِ جتي کوٽي کري جي پرک ڪجي.

- دارُالفنا : ذ. بي بقا گهر - ناپائدار گهر - فاني گهر - دنيا - زمين.

- دارُالقرارِ : ذ. هميشه آباد رهندڙ دنيا - نه فنا ٿيندي دنيا - آرام ۽ راحت واري دنيا - ٻي دنيا - جنّت - بهشت.

- دارُالقضا : ذ. عدالت خانو - ڪچهري - انصاف ٿيڻ جي جاءِ. ڪورٽ.

- دارُالڪتبِ : ذ. اخبارون ۽ ڪتاب پڙهڻ وغيره جي جاءِ - لائبريري.

- دارُالمرضِ : مريضن جي علاج ٿيڻ جو هنڌ - اسپتال - دواخانو - شفاخانو.

- دارُالمڪافاتِ : ذ. جزا ۽ سزا جي جاءِ - بدلي ملڻ جو گهر - آخرت.

- دارُالملڪِ : ذ. گاديءَ جو هنڌ - تخت گاهه - پايه تخت.

- دَارُالمُومِنِينَ : ذ. مومنن (ايمانُدارن) جي جاءِ - بهشت.

- دَارُالنَّعِيمِ : ذ. نعمتن جو گهر. بهشت - جنّت.

- دَارُشَش : ذ. دنيا - جهان - سنسار.

- دَارَيَن : (عدد تثنيه) ذ. ٻہ گهر - ٻئي گهر - ٻئي جهانَ - دنيا ۽ آخرت - هيءُ جڳُ ۽ هُو جڳُ - دنيا ۽ قيامت.

● دَارِ ۽ دَارُون (ت): ث. لنڊي مڇي.

● دَارُ ۽ دَارَ : ذ. قوتِ - ڇيڙُ - ڪِنِ - ڏڪاءُ - ڪَپو - سپڙُ - ڦاڙ (ل. ق).

● دَارا : اسم خاص. (ف) ايران جي هڪ قديم بادشاهہ جو نالو (جو سڪندر جي وقت ۾ ماريو ويو هو، هن کي داراء اڪبر ۽ داراب بہ چوندا آهن).

- دَارَائي ۽ دَارَائيُون : ث. بادشاهت - حڪومت - سلطنت.

● دَارَاپُور : اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● دَارِچِيني ۽ دَارِچِينيُون : ث. (ف) گرم مصالح جو هڪ قسم. هڪ خوشبوءِدار وڻ ۽ ان جي ڇوڏي جو نالو. دال چيني بہ چون.

● دَارُسِي : اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● دَارُو ۽ دَارُو : ذ. (ف) دوا - علاج - مٽي - شراب - مٽي. بارُود. دارُون.

- دَارُو دَرْمَان : ذ. علاج - معالجو - دَوا دَارُو.

- دَارُو دَرمَن : ذ. علاج - معالجو - دوا دارُو.

- دَارُو فَرُوش ۽ دَارُو فَرُوش : ذ. صفت. دوائون وڪڻندڙ - شراب وڪڻندڙ.

- دَارُئِين : ذ. صفت. دارُون سان - دوائن سان "دَرِدُ نہ لٿهي دارُوئين، زُلفَ زورُ ڏِنوم" (شاهہ).

● دَارُو بيج : ذ. دوا طور ڪم ايندڙ ٻج جو هڪ قسم.

● دَارُوغو ۽ دَارُوغا : ذ. (ف. داروغہ) ڪنهن ڪم جو سنڀاليندڙ - مُحافِظ - نِگران - رَکوال. ڪنهن جماعت جو سردار. نظر ڪندڙ - چوڪيدار - رَکوالُ. انجنيري کاتي ۾ هڪ ملازمت - واهن جو ڪم سنڀاليندڙ - واهن جو سپروائيزر - آبدار.

- دَارُوغَائي ۽ دَارُوغَائيُون : ث. دارُوغي جو ڪم - مُحافَظَتَ - نگهباني - انتظام - اِهتِمامُ - حڪومت - آفيسري - عملداري - بالادستي.

- دَارُوغي ۽ دَارُوغيُون : ث. دَارُوغائي.

● دَارُون ۽ دَارُون : ذ. [دارُو. سن. دُرَوِيہ] دوا - علاج - طِبّ - ٻُڪي - ڦَڪي - ڊَپ - دَرمَل. باروت - بارود. بندوق جو تيل. طاقت وارو ڏاتو - تيزاب. ڏِيهي شراب - سولفي (سولفن وارو) شراب.

● دَارِيُسِي : اسم خاص. تعلقي ميرپورساڪري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● دَاڙَ ۽ دَاڙُون (ت): ث. متاهون هنڌ - متاهين زمين - آتاهين زمين - ٻَڏرو. ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو. اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

- دَاڙَ ٻَائي : ث. ٻيڙيءَ وغيره جو هڪ عضوو، جنهن تي ڪانيون وغيره يا سامان رکجي.

● دَاڙِ : اسم خاص. تعلقي کپري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● دَاڙُ ۽ دَاڙَ (ل): ظرف. صفا صاف - بِنهہ جيئن: "تون تہ ڪو وڏو دَاڙُ حرامي آهين" صفت. وڏو لُچ - بدمعاش.

● دَاڙَ اڦاڙَا ڪَرَڻُ : خراب ڪرڻ - آجايو وڃائڻ. پوري ورهاست نہ ڪرڻ. رقم آڏاري ڇڏڻ.

● دَاڙُو ۽ دَاڙُو : ذ. (سن. داترُو = دا = ڏيڻ) شفيع - ڇڏائيندڙ - وڪيل - سفارش ڪندڙ - وچوارو - خيال ڪندڙ - ٻاجهہ وندڙ - ٻاران ڪَالهائيندڙ - ٻدران ڪالهائيندڙ - ثالِثُ - تيساڪُڙُ - وِچو. حمايتي - مددگار (شاهہ جي بيتن ۾ حضرت محمد صلعم جن ڏانهن اشارو آهي) (سر سريراگ شاهہ).

● داڙهہ ۽ داڙهون (ت): ث. ڳوڙ- هٿل- ڏوڏ- ڏاڍ- خالي رعب- ٻاهريون ڏاڍ.
- داڙهہ ٻڌڻ: ڏاڍ رکڻ- وڏي رقم ٻڌڻ.
- داڙهہ هڻڻ: خالي ڏاڍ رکڻ- هيسائڻ لاءِ رعب و هارڻ- ڳوڙ ڪرڻ- هٿل مچائڻ- ڏوڏ ٻڌڻ.
● داڙي ۽ داڙيون: ث. ونجهوٽيءَ راند ۾ هڪ ٻاري- ڏري (ت). ڏڪهي راند ۾ ڪم ايندڙ ڪاٺ جي پٽي- ٻيٽ (ت).
● داس ۽ داسَ: ذ. صفت. [پرا. داس. سن. داس = ٻانهو] غلام- نوڪر- ٻانهو- گولو- خدمتگار- چاڪر- چوڪر- پڳهاردار- ٽهليو- خادم. چيلو- مريد- شاگرد- ڏن پيرو. (ث. داسي ۽ داسيون) صفت. آڀاريل- ڏميل- ڏم پخت- رنڊ يل.
- داس ڪرڻ: غلام ڪرڻ- ٻانهو ڪرڻ- خادم ڪرڻ. آڀارڻ- ڏمڻ- رنڊڻ. ڏانڊيون ڪرڻ. پلو يا مڇي مهڻڻ (ت).
- داسي ۽ داسيون: ث. ٻانهي- نوڪرياڻي- گولي.
● داستان ۽ داستانَ: ذ. (ف). آکاڻي- قصو- ڪهاڻي.. ڳالهہ- ڪٿا- وارتا- بيان- حڪايت- افسانو- فسانو- داستانو- روايت- ذڪر- نقل- نظير. وڏو قصو- سرگذشت- احوال.
- داستان گو ۽ داستان گو: ذ. صفت. آکاڻي ٻڌائيندڙ- قصا، ڪهاڻيون، نقل ٻڌائيندڙ- قصہ خوان.
- داستانو ۽ داستانا: ذ. داستان- بيان- آکاڻي- ڳالهہ- وارتا.
● داستانو (دستانو) ۽ داستانا: ذ. (ف). هٿ جو جوراب- داستانو (شڪارين جو هٿ چاڙهڻ جو چمڙي يا ڪپڙي جو جوراب، ٻليءَ جي چنبن کان بچاءَ لاءِ).
● داسڙڪي: اسم خاص. تعلقي ٽنڊو محمد خان ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● داسڙا: اسم خاص. سومرن جي هڪ ذات جو نالو.

● داسڙو: اسم خاص. شاهہ جي رسالي ۾ منسوب ڪيل چنيسر لاءِ- چنيسر جو ڪناية نالو (سُر ليلا چنيسر. ڪر).
"سُون ڪي ڇنڊ مَ داسڙا! وَڃان نہ و ٽيواند"
(شاهہ. ليلا چنيسر).
● دامڻ ۽ دامڻَ (ڪ): ذ. ٻيڙيءَ جو هڪ رسو- داماڻ. (سڙهہ جو مکيہ واجهہ جنهن کي ڇڪڻ سان سڙهہ جا ماڪا سڀ کُلي پوندا ۽ سڙهہ سنئون ٿيندو).
● داسو ۽ داسا: ذ. [سن. درشت.] جاءِ جي ڇت ۾ ڪم ايندڙ چورس ڊگهي ڪاٺي- لنڊي ڪام- شهتير. ٿُلهي ڪاٺ جي پٽي. ڪاٺيءَ جو ڊگهو ۽ سنئون ٽڪر- ڪاٺي- لٺڙهو- لڪڙو. آٽ جي پَلڻ جي پاسن وارو ڏڪ (ٻار وغيره جي جهل جي ڪاٺي) (ت). ٿلهو ڏڪو- ٿلهي لٺ- سونٽو (ت). شڪارين جي اصلاح ۾ ٻچاءَ لاءِ ڪنيل وڏي لٺ يا ڪلو (ت). خاص ڪري دروازي يا دريءَ جي سرد ري واري پٽي. ڪاري جي ٻيڙيءَ جو هڪ عضوو، ٻيڙيءَ جي پاسي واري وٽ جو مٿيون سطحي تختو- درياءَ جي ٻيڙيءَ جي ڪَڙهہ. پوک جو سوڪرو صفت. سادو يا لسو ڪپڙو- گيڙوءَ رتو ڪپڙو.
● داشت: [ف. داشتن = رکڻ] گڏ ڪري رکيل مال، نقد وغيره.
- داشتہ: بنا نڪاح جي رکيل عورت- سُريت.
● داعي ۽ داعي: ذ. صفت. [ع. دَعا = هن سڏيو] سڏيندڙ- سَڏ ڏيندڙ- دعوت ڪندڙ- دعوت ڏيندڙ. دعوا ڪندڙ- فريادي- مُدَّعي. دُعا ڪندڙ- خيرخواه- دعاگو. پيغمبر- مُبلغ- پرچار ڪندڙ.
- داعي مُداعي (مُدَّعي): ذ. صفت. فريادي ۽ جوابدار- داعي- مُدَّعي.
● داغل: ذ. گل جو هڪ قسم- داگُل.
● داغڻ: مصدر. [ف. "داغ" مان ورتل] نشان ڪرڻ- چٽو ڪرڻ- ٽڪو ڪرڻ- داغ ڪرڻ- ڏَنڀو ڪرڻ- داگڻ. چاڀڻ. ڏاڀ ڪرڻ-

ڏَنبُ ڏيڻ - ڏليڻ - عيب ڪرڻ - عيبدار ڪرڻ - ڪارنهن لائڻ - ڪَلنڪُ لڳائڻ. ٽِڪو لڳائڻ.

- داغُ ع داغَ: ذ. چِٽو - نِشان - داڳُ - ٽِڪو - ٽِڏو - ڏَاٻُ - مٽِيل هنڌ (بدن جو). ڦٽ جو نشان - سيڙُرو. ڪَلنڪُ - ڪارث - ڪارهن. نقص - عيب. زخم - نامور - گهاءُ - چِهَڪُ - وَڍُ - چِيرُ. لَغارَ. (طعام ڪي گيهه، بصر ۽ ٿوٿي جو داغ. تيڙڪو - وَگهار - رنج - غم - ڏُک - درد - صدمو - وڇوڙو - وِرهُ. ڪنهن عزيز جي مرڻ جو غم. رَشڪُ - حَسَدُ.

- داغ ٿِيڻُ: نشان ٿيڻ - ڏنبُ ڏيڻ - اثر ٿيڻ - عيب ٿي ويهڻ.

- داغِ جِگَرُ: ذ. دل جو زخم.

- داغِ دارُ ع داغِ دارَ: ذ. صفت. داغ وارو. داڳدار - داغ لڳل - داغي - داغِيَلُ - ڪاري نشان وارو - ٽِڪي وارو - چِٽ چِٽ - چِٽَڪرو. ڪَلَنڪي - عيبدار. ڪارهينُ وارو - ڪارائنو. اشان وارو - ڪنهن جاءِ تان ڳري ويل ميوو - گيهه جي لغار ڏنل طعام - داڳي.

- داغ دوزي ع داغ دوزِيُون: ث. زخم ڏيڻ - ڏنبُ ڏيڻ - گهاءُ ڪرڻ. ڪَلَنڪُ ڏيڻ. رنج ڏيڻ - صدمو ڏيڻ - ڏک ڏيڻ. طعام ڪي گيهه يا بصر جي لَغار ڏيڻ.

- داغ رانجهَنُ دا: رانجهن جي جدائيءَ جو داغُ

”سيني اندر داغ رانجهن دا،
جيوين ڏيکان تيوين رووان“

(شاهه).

- داغ سَڙَڻُ: رڌڻ مهل ديڳڙي ۾ گيهه جو سڙڻ.

- داغ ڪَرَڻُ: نشان ڪرڻ - چِٽا ڪرڻ - ڏَيا ڪرڻ - خراب ڪرڻ.

- داغ لَڳائِڻُ: عيب لڳائڻ - بدنام ڪرڻ.

- داغ لَڳَڻُ: عيب لڳڻ - بدنامي ٿيڻ - نشان ٿيڻ. طعام جو ديڳڙيءَ ۾ سَڙَڻ - جلَڻ.

- داغِي ع داغِيُ: صفت. داغدار - داغيل - داغ وارو. چِٽِي وارو - مٽيل - داغ ڏنل - اشان وارو - ڏَبَن وارو - ڏَنبِ ڏنل. عيبدار - نقط گيهه ۾ رڌل چانور - باصري خشڪا.

- داغِيُ ڪَرَڻُ: ڪارو ڪرڻ - گنهگار ڪرڻ - ٽِڪو لڳائڻ.

● داقَ ع داقُونُ (ت): ث. صفت. [سن. سَتَڦُوپَ = ٿڦڻ. سن. سَتراپَنَ. سٿا = قائم ڪرڻ.] ٿَافَ. پٽڙي ڪپ - گارو. سارين جي زمين ڪي پاڻيءَ ۾ ڏنل هَرُ - ريجُ ڏيڻ ڪان پوءِ ڏنل هَرُ. وڏو چِيٽو - ٿافَ. ث. صفت. وڏي - ڀارِيُ - ڳورِيُ.

- داقَ ڪَرَڻُ: پاڻيءَ ۾ هَرُ ڪاهڻ.

● داقُ ع داقَ: ذ. صفت. [سن. سَتُوپَ = ٿَقِڻ] ڀاري - ڳورو - ڳرو - گِران. وڏو ڳڙو.

● داقِڻُ: مصدر. [سن. سَتُوپُ = ٿِقڻُ] دقِڻُ - ميٽي يا چيٽو پٽ تي هڻڻ. گهٽو ڳالهائڻ - بَڪَڻ - ڪاڏهون جو ڪاڏي ڳالهائڻ - بڪواس ڪرڻ - بيهود و ڳالهائڻ - ڪوڙ ٻَڌ وڙ ڪرڻ - واهيات ڳالهائڻ - چُغلي هڻڻ. خراب ڪرڻ.

- داقَ ع داقُونُ: ث. ذ. اجائي بَڪَ - بيهودي گفتگو. گاري جي داق - راڪو - ليپو - چِيپَ.

- داقَ داقِڻُ: خراب ڳالهائڻ - واهيات ڳالهائڻ - دَق ڪرڻ. بَڪَ ڪرڻ - اجايون بيسود ڳالهيون ڪرڻ.

- داقَ ڪَرَڻُ: اجايو ڳالهائڻ - واهيات ڳالهائڻ.

● داقوڙو ع داقوڙا: ذ. [سن. سَتُوپَ - ٿقڻ] آٽ جو پيرُ - ترڻ مهل پاڻيءَ ۾ هٿ پير هلائڻ جي حالت - ٿاقوڙا. ڦَدَرُ پير.

● داڪَلَ ع داڪَلَ (ت): ث. دڙڪو - داٻ - هاها ماشا.

● داڪَ ع داڪَ (ت): ذ. پوڙهو. نَرٻيلو.

● داڳِڻُ: مصدر. [ف. داغُ منجهان ورتل = نشان] نشان ڪرڻ. داغڻ - داغ ڏيڻ. ڏاپ ڏيڻ - مال ڪي ڏليپرڻ سان ڏنبِ ڏيڻ. طعام ڪي بصر يا ٿوٿي جو داغ ڏيڻ. وڇوڙو ڏيڻ - غم ڏيڻ. مارڻ (ل). جيئن: ”سرونءَ ڪي دواليءَ سان داڳي ڇڏ پائين“.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دَاڳُ ۽ دَاڳَ: ذ. [ف. داغ جي بگڙيل صورت] دَاغُ. ڏاٻُ - چٽو. دَاسُ (ڀاڃي وغيره جو).
- دَاڳَ ڏِيَڻُ: داغ ڏيڻ.
- دَاڳي: ذ. صفت. داغي.
- دَاڳِي ۽ دَاڳِيُونِ: ث. نار جي پَٽ ڳاڏِي.
● دَاڳِينُو ۽ دَاڳِينَا: ذ. ڪَنِڙي - ٻُجڪو - هَڙَ - ٻِڌڙي - ٻُشڪو (ت) - نَنڍُڪُ. زِيوَرُ - مَٽِيون - ڳَهُہ.
● دَالِ ۽ دَالِيُونِ: ث. [پرا. دال. سن. دَلِ=ڏرڻ] اناج جو هڪ قسم. ڏريل (مٽر، چڻا، مُڱَ، ماتهن، مُهري، آڙَ، چؤنرا، سگٽي، مالجهلي، تُوهر وغيره) جو ٻوڙ طور رڌڻ جي ڪم اچي. ڏار - مُڱَ - مَٽَرَ وغيره ڏَرِيَل - ڀاڃيءَ جو هڪ قسم.
- دَالِ جُتِيَنِ ۾ وِرِهائڻ: هڪ ٻئي کي موچڙا هڻڻ.
- دَالِ روٽِي: ث. دال ماني. غريباڻي خوراڪ. مڃي مالي. روٽي لنگوٽي. ساد و گذران.
- دَالِ رَوٽِي وَارو هُئَڻُ: چڱي حيثيت وارو هئڻ. پنهنجيءَ وارو هئڻ. ٻي جو محتاج نہ هئڻ. دستوري گُذَر سفر ڪرڻ جي لائق هجڻ.
- دال خور: دال کائو. گهڻو ڪري دال کائڻ وارو 'ڪنايت'. بزدل.
- دَالِ ڪَڍَڻُ: ڏاڍي مار ڏيڻ. ڀيڙ ي چڏ ڻ.
- دَالِ ڳَرَڻُ: دال جو ڳري نرم ٿيڻ. پُهچي سگهڻ - وَس ڪرڻ - حيلو ڪرڻ - پُڄي سگهڻ - مراد ۾ ڪامياب ٿيڻ.
- دَالِ ۾ ڪَارو هُجَڻُ: شڪ" هجڻ - انديشو هجڻ - ڪجهہ خرابي هجڻ. گمان هجڻ - ڪو راز هجڻ.
- دَالِ مَانِ سِيڙُرو ٿِيَڻُ: ڀاڳ وارو ٿيڻ. هڪدم غريب مان شاهوڪار ٿيڻ "جي ڏلو ڀاڳ ڀيڙُو، تہ دال مان سيڙُرو" "جي ڏني بخت دب، تہ سيڙُرِي مان رَبَ".

- دَال مَاليءَ وارو هئڻ: ث. دال روٽي وارو هئڻ. پوري پُڄي حيثيت وارو هئڻ.
- دَالِ مَانِي کَارَائِڻُ: غريباڻو کاڌو کارائڻ. حاضر کاڌو کارائڻ. 'ڪناية'. جيل موڪلڻ. جيل ۾ وجهڻ.
- دَال نہ ڳَرَڻُ: پهچي نہ سگهڻ. وَسِ نہ هجڻ. مقابلو نہ ڪري سگهڻ. پُڄي نہ سگهڻ. ڪاميابي نہ ٿيڻ. پُهچَ نہ هجڻ.
● دَالاَنُ ۽ دَالاَنَ: ذ. [ف] محراب جي شڪل وارن وڏن دروازن واري ڪوٺي - وڏو صُفحو. ٿنڀن سان ڏِيڍِي. سُتُونُ دار ڏيڍي. جاءِ جو اڱڻ يا صَحَنُ. اِيوان - وِرانڊو - آڳَنڌُ - دَالو. درياهہ جي ٻيڙيءَ جي وچ مٿان تختن جو کليل ميدان.
● دَال چِڪنو: ذ. ٻارِي ۽ سَنڱي جو مرڪب (جو سَلَم ٺاهڻ ۾ ڪم اچي).
● دَالچِينِي ۽ دَالچِينِيُونِ: ث. [ف. دارچيني. سن. دَارُ=ڪاٺ+چيني=چين ولايت جو] گرم مسالي (مصالح) جو هڪ قسم. هڪ خوشبوءِ دار وڻ جو ڇوڏو.
● دَالڙو ۽ دَالڙَا (ل. ت): ذ. ڏُهائي جو ٿانءُ - ساڙهو - ڀاڳيو (مُنهَن ويڪرو مال جي کير ڏهڻ جي ڪم ايندڙ) - دَڪي. لنيڊو ڪُنو.
● دَالو ۽ دَالاَ: ذ. صفت. هَٺَ هيرو - ڀاليَلُ. آٻيلو - دادِلو - چڙواڳ - چَرِڙيو. (ف) اِيوان - اڱڻُ - ورانڊو - دالان. پرت جو هڪ قسم. آنن ڦاڪُنِ وارو گل (ث).
- دَالو بَنِجَڻُ: دادِلو ٿيڻ. پيارو ٿيڻ. چڙواڳ ٿيڻ. هٺ هيرو ٿيڻ.
● دَالِهن (ت): ث. ڪکن جو ٺهيل لنيڊو ڪارو - ٿُنڀي.
● دَالِي ۽ دَالِيُونِ (ل): ث. کُنڊِي. جيئن "دُختر تنهن جيءَ کي هڻ تون دالِي" (چام خان).
اسم خاص. تعلقي نوشهرِي ۾ هڪ دِيهہ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دَاليِڊَالِ: اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَالپرِي ج دَالپرِيُون: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

● دَاپِي ٽَنڊِي: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَالِي وَڏِي: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَامَ: ظرف. ع. هميشه ـ سدائين ـ دائم ـ قائم ـ شالَ هميشه هلي:

ـ دَام اِقبَالهُ: جملو. شل هن جو اقبال دائما رهي.

● دَامُ ج دَامَ: ذ. (ف) پکين قاسائڻ جو چار ـ جال ـ چاري ـ چَنڊُ ـ ڊِبِي. ڦاهي ـ ڦَنڊو ـ ڦاهو ـ ڪوڙ ڪو. سِرڪِڻي ـ رَسي ـ نوڙي. دوڪو ـ فريب. (سن) پئسي جو چوويهو حصو ـ چار ڪوڏيون. دَمڙِي ـ ڪوڏِي. قيمت ـ مُلهه ـ نُرخ ـ آگهه ـ ناڻو ـ پئسو ـ جيئن "دَامُ ڪري سڀ ڪام" ڪَرتُ. ڏِکھو ڪيل. دوائن تورڻ جو وَٽُ ـ تور جو هڪ وزن (هڪ تولو آٺ ماسا).

● دَام آڙائڻُ (ت): چارُ وجهڻ. چنڊ پکيڙڻ ـ لالچ رکڻ.

ـ دَامدَارُ ج دَامدَارَ: ذ. صفت. دام وارو ـ ڦاهي وارو ـ پکي ڦاسائيندڙ ـ ماري ـ شڪاري. پاپي ـ ظالم ـ بي رحم (ت).

ـ دَام دُوَالِي (ت) برهه ۽ عشق جي ڦاهي.

ـ دَام رَکَڻُ: ڦاهي آڏڻ. پلؤ پکيڙڻ.

ـ دَام ۾ آڻَڻُ: قابو ڪرڻ ـ ڦاسائڻ ـ مڪر ۽ فڪر ۾ آڻڻ ـ اثر هيٺ آڻڻ.

ـ دَام وِجهَڻُ: ڦاهي وجهڻ ـ ڦندو وجهڻ ـ چنڊُ ڪرڻ ـ مَنڊُ مَنبڙڻ.

ـ دَاميو ج دَاميا (ت): ذ. صفت. دام وارو. وڏو چور ـ ڀاڙاريدار.

● دَامَادُ ج دَامَادَ: ذ. (ف) ڌيءَ جو مُڙس ـ نياڻو ـ ناٺي ـ جاٽو.

● دَامَانُ ج دَامَانَ: ذ. [ف] دامَنُ ـ پَلئُ ـ ڪِنارَ. آڪَرِ ـ ڪاوڙ ـ دَهمانُ (ل).

● دَاميڙو ج دَاميڙا: ذ. ٿانءَ جو هڪ قسم. پِتَلَ جو دِلو ـ ٽامائي ـ ٽاميڙو.

● دَامَنُ ج دَامَنَ: ذ. (ف) چولي وغيره جو لٽڪندڙ پَلئُ ـ دَاوَنُ ـ پَلؤ ـ پانڊُ ـ پاند ـ پَهڪُ ـ چيڙو ـ جهولي. جبل جي وٽ ـ پَٽ ـ دامان ـ ڪنار ـ ڪَپُ ـ ڪَسَ ـ مَٿاڙِ ـ حَدّ ـ پنارو. آسرو ـ آجهو ـ پناهه.

ـ دَامَن پَڪَڙڻ: پلاند جهلڻ ـ دَاوَنُ وٺڻ. روڪڻ ـ منع ڪرڻ ـ باز رکڻ. پناهه وٺڻ ـ مدد گهرڻ ـ آسرِي لڳڻ.

ـ دَامَن پَکپڙَڻُ: پلاند پکيڙڻ ـ جهولي جهلڻ ـ دعا گهرڻ ـ خدا کان التجا گهرڻ. پِنڻ ـ اُميد رکڻ.

ـ دَامَن ڪَشِي ڪَرَڻُ: پرهيز ڪرڻ ـ ڪناره ڪَشِي ڪرڻ ـ پاڻ بچائڻ.

ـ دامَنگِيرُ ج دامَنگِيرَ: ذ. صفت. چُهٽِيَل ـ چنبڙِيَلُ. دعويدار ـ مُدعِي. ساٿي ـ پاسو وٺندڙ ـ رفيق ـ پوءِ لڳ ـ مريد ـ طرفدار.

ـ دَامَنگِيرُ هُجَڻُ: پيڇو ڪرڻ ـ ڀنيان پوڻ ـ تنگ ڪرڻ ـ ستائڻ ـ تڪليف ڏيڻ. چنبڙي پوڻ ـ پَڇِرَ نه ڇڏڻ.

ـ دَامَن ۾ وِيڙهَڻُ: دامن ۾ لڪائڻ ـ آجهو ڏيڻ ـ سهارو ڏيڻ ـ پناهه ڏيڻ ـ محفوظ رکڻ ـ سلامتي بخشڻ.

ـ دَامَن وَٺڻُ: پناهه وٺڻ ـ آجهو وٺڻ ـ آسرو وٺڻ ـ اوتَ وٺڻ.

● دَامِنِي ج دَامِنِيُون: ث. [سن. سَوداميني] ڪاٺ جو ننڍو دامو ـ ٽوٽي. داوني (هه). ڪِنوڻِ ـ وِڄُ ـ وڄئي ـ برق. ترني ـ ڪَنگورُ

"مُکُ پَسِي مَحبُوبَ جو، ارِن ٽيون اولي،
دَامِنِيُون سڀ دُور ٿيون، آنگ اندر جولي".
(بودو).

● دَامَڻُ ج دَامَڻَ: ذ. پيڙيءَ جي وَنجهه جو رسو جنهن جي ڇڪڻ سان سِڙَهه جا ماڪا يا چادرون سڀ کُليل پوندا آهن) ـ داماڻُ ـ دامنُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دانُ ۽ دانَ: ذ. [پرا: داڻُ. من. دان < دا = ڏيڻ] بخشش - خيرات - ڀيکَ - ڀِکيا - پُنُ - پِنُجُ - عطا - ڏاڻُ - عَطيو - اِمداد - اِنعام - تُحفو. ڏَنُ - ڏاڻُ - لَڌ رالو - سوکڙي - سوغات.

- دانُ پُنُجُ ۽ دانَ پُنُجَ: ذ. دان - خيرات - بخشش. سوغات - تحفو.

- دانُ پُنُ: دانُ پُنُجُ.

- دانيُ ۽ دانيُ: ذ. صفت. خيرات ڪندڙ - سخا ڪندڙ - سخي - فَيّاض - وڏي دل وارو - درياه دل.

- دانيُ پُرُشُ ۽ دانيُ پُرُشَ: ذ. صفت. سخاوت ڪندڙ - سخي مَرّد.

● دانُ ۽ دانَ: ذ. صفت. [ف. داشتن = رکڻ] رکڻ جي جاءِ - گهر - جڳهه - مڪان - هنڌ. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ، جيئن: "آتَشدان، قلمدان، شمعدان وغيره." (ف. مصدر. دانستن = ڄاڻڻ) ڄاڻندڙ - ڄاڻُو. مرڪبات ۾ "فارسي دان، عربي دان، نادان وغيره".

● دانَا ۽ دانَا: ذ. صفت. [ف. مصدر. دانِستَن = ڄاڻڻ] ڄاڻندڙ - ڄاڻو - سياڻو - ڏاهو - عاقل - زيرڪ - هوشمند - عقلمند - ڳَڻَ وارو - هوشيار - ڀهڪڻ. چالاڪ.

- دانا بِينَا: ذ. صفت. ڏسندڙ ۽ وائِسندڙ - عاقل هوشيار - سمجهو سياڻو. ڏاهو - اڪابَرُ - هوشيار. اسم خاص. الله تعاليٰ جو صفاتي نالو.

- داناھُ ۽ داناھَ: ذ. ف. داناءَ جي بگڙيل شڪل. صفت. ڄاڻندڙ - ڄاڻو - سُڄاڻُ - سُرِيتو - عقلمند - هوشيار - سياڻو - داناءُ.

- داناھِيُ: ث. ڄاڻُ - پَروڙ - سياڻپ - عقلمندي. هوشياري - ڏاهَپَ - چِتَرائي - عقل - زيرڪي - سمجهه - بُڌي - هوش - گيانُ.

- دانائِيُ: ث. ڏسو "داناهي".

● دان بَنُدِيُ (داڻ بندي): ث. [ف. دانَهُ = داڻو + بَستَنُ = ٻَڌڻ] ٻيڻل فصل تي ڍل ٻَڌڻ جو طريقو - ٻيڻل فصل جي ڪَتَ يا اندازو.

● دانبُو ۽ دانبَا (ک): ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم - (گِسِر جي جنس مگر رنگ ڳاڙهيرو ۽ اڇا ٽِڪا ڏيکي، اڌ فوٽ کان ڏيڍ فوٽ تائين).

● دانُدَ لَڻُ: مصدر. [هه. دانُدَ لَنَا = دانُدَل ڪرڻ] دانُدَل ڪرڻ - گَهه پِيُهَ ڪرڻ - وِڳڙو ڪرڻ - جهڳڙو ڪرڻ - جهيڙو ڪرڻ - لَڙ ڪرڻ - آئِتَڻ - جهُنُبَڻ - تڪرار ڪرڻ - پائيتال ڪرڻ - ڪروڌ ڪرڻ. تَڳي ڪرڻ - چالاڪي ڪرڻ - چشم بندي ڪرڻ - جادو ڪرڻ.

- دانُدَ لِ: ذ. جهڳڙو - جهيڙو - ڦڏو - گهپي - رَڏي - ڪِل ڪَل. پائيتال - مانداڻ. ريڙهه پيڙهه.

● دانُدَ وُلَڻُ: مصدر. دوندارڻ - داندَ لڻ. ڪَڪِ ڪرڻ. ڏُک ڏيڻ.

● دانُدَ وِلُو ۽ دانُدَ وِلا: ذ. لوڏو - جهوپو - ٽيلهو - جهوڪو.

● دانَرُ ۽ دانَرَ (ل): ذ. صفت. اڻ وڻندڙ - بدشڪل - بيڊولو - ڪُڏَبَ. ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم.

● دانِستُ: ث. [ف. دانِستَنَ = ڄاڻڻ] ڄاڻُ - دانِشَ - پَروڙَ - واقفيت. راءِ - سمجهه.

- دانِستِگيُ: ث. ڄاڻُ - ڄاڻَپَ. سمجهه - خيال - راءِ - عِلمُ.

- دانِستَ نامُو ۽ دانِستِ نامَا: ذ. رپورٽ - اطلاع - سڄاڻپ جو بيان - خبر - جاچ - تلاش - پَنچُ نامو.

- دانِستُ وِهارَڻُ: پنچات سڏائڻ - تلاش ڪرڻ - ڳولا ڪرڻ.

- دانِستَه: ظرف. ڄاڻي ٻجهي - سمجهي ڪري. "دِيدَه دانِستَه" = اکين ڏٺو - اکين اڳيان.

● دانِستِيُ ۽ دانِستِيُون (ٽ): ث. ڪَنگهه.

● دانِشُ: ث. (ف. دانستن = ڄاڻڻ) ڄاڻ - ڄاڻڻ - ڄاڻپ - سمجهه - عقل - فهم - ٻوڌ - علم.

- دانِشُ مَنُدُ ۽ دانِشُ مَنُدَ: ذ. صفت. عاقل - سمجهو - هوشيار - ڄاڻو - سياڻو - عقلمند - ڏاهو - داناءُ - ٻُڌُوانُ - سگهڙ.

- دانِشمَندِيُ ۽ دانِشمَندِيُون: ث. دانائي - عقل - سمجهه - هوشياري - عقلمندي - فراست - حڪمت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دانِش' وَرُ: ذ. صفت. سياڻو - ڏاهو - عقلمند - سمجهو - ذهين - دانشمند.
- دانِش' وَرِي': ث. سياڻپ - عقل - ڏاهپ - علم. حڪمت. سائنس - وِگيان - هنر.
● دانِشِڻُ (ڪ): مصدر. گهٽي بڪ بڪ ڪرڻ - جهڳڙي' هڻڻ - گوڙ شور ڪرڻ.
● دانِقَلُ: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر. (گاهه جو هڪ قسم، پن ڊگها ۽ پڙدار شاخون، گل ميرو آسماني).
● دانِقُ: ذ. (ف). سڪي جو هڪ قسم - چانديءَ جو هڪ ننڍو سڪو - درهم جو ڇهون حصو - دانگ.
● دانگُ ۽ دانگَ: ذ. (ف). تورڻ جو هڪ وزن - ڇهن رتين جو هڪ وزن. مثقال يا درم جو چوٿون حصو. (طبي اصطلاح ۾ وزن چار رتيون، شرعي اصطلاح ۾ ٻه رتيون ۽ ايراني ايڪيهه جَوَ آهن). ڪنهن به شيءِ جو ڇهون حصو - حصو - پاڳو - ٽڪرو. طرف - ڏس - پاسو. ذ. صفت. بيوقوف - عقل و يَلُ. ٽَوِيلُ - نياڳو. بدمعاش - چور - ڪُوڙو (ت).
- دانگَرِ دانگُ (ت): ذ. صفت. تمام وڏو بدمعاش - آڙاهه لُچ.
- دانگو ۽ دانگا: ذ. صفت. بي وقوف. موڳو. بدمعاش - ڪرَيلُ. ڏنگو. پليت. اندر ڪارو.
- دانگُوڙو ۽ دانگُوڙا (ت): ذ. صفت. دانگو - اندر ڪارو - مُنهن ڪارو - دانگيءَ جهڙو.
● دانگڙو ۽ دانگڙا (ت): ذ. پاڻيءَ جي حوديءَ جي حاطي جو دَرُ.
● دانگِي' ۽ دانگِيُون': ث. ماني پچائڻ لاءِ ٺڪر جو ٿانءُ. ٺڪر جو تئو.
- دانگِي' پِچِي' ڪُتي جِي' ذات پَرُکَڻُ: نقصان سهڻ ۾ به ٿي جي لياقت پرکڻ.
- دانگِي' (روپي) چِڙهَڻُ: ڏڪار پوڻ - گهر جو خرچ وڌي وڃڻ - معيارِ زندگي اوچو ٿي وڃڻ.
- دانگِي' گهمائڻُ: ڇڙو ڪرڻ - منهن ڪارو ڪرڻ - ڪم ڪري ڏيکارڻ.

- دانگِي' مُنُهَن' ٿِي مَلِڻُ: شرمسار ڪرڻ - خراب خوار ڪرڻ - تعدي ڪرڻ.
- دانُو: اسم خاص. (ف. دانستن = ڄاڻڻ مان نڪتل) نالو ماڻهوءَ جو.
● دانَهُ ۽ دانَهَ: ذ. صفت. (ف). دانا - داناهه - داناءُ - سياڻو - ڏاهو - سمجهو.
● دانهِڻُ: مصدر. دانهن ڪرڻ - ڪُوڪَ ڪرڻ - رڙ ڪرڻ - ڪُوڪِڻ - رڙِڻ. واءِ ويلا ڪرڻ. سڏڻ - فرياد ڪرڻ - پڪارڻ.
- دانهَن ۽ دانهُون: ث. رڙ - ڪُوڪَ - پڪار - رِيهُه - راڙو - واڪو. روڄ - رودن - رڙو رڙ - واءِ ويلا - پاڪر ڪُٽو - زاري - راڙهو. سڏُ - پڪار - ڪُوڪارُ - فرياد - نالش - آهه - شڪايت.
- دانهَن' جو دادِ ڪَرَڻُ: فرياد پڌڻ - داد رسي ڪرڻ - انصاف ڪرڻ. آهه زاري جو قدر ڪرڻ - دانهن وَرنائڻ.
- دانهَن' ڪَرَڻُ: فرياد ڪرڻ - پڪار ڪرڻ - رڙ ڪرڻ - شڪايت ڪرڻ.
- دانهَن' ڪُوڪَ ۽ دانهَن' ڪُوڪُون': ث. فرياد - دعوي - شڪايت - آهه وزاري. فرياد فرياد.
- دانهِينڙُ ۽ دانهِينڙَ: ذ. صفت. دانهون ڪندڙ - دانهيندڙ - دانهين - رڙيون ڪندڙ - واڪا ڪندڙ - عرضدار - دانهن ڪرڻ جو عادي - هر وقت شڪايت ڪرڻ وارو - بي صبرو.
- دانهوڙِي' ۽ دانهوڙِي': ذ. صفت. دانهن ڪندڙ - فرياد ڪندڙ - عرض ڪندڙ - شڪايت ڪندڙ - واڪا ڪندڙ - هردم پڪاريندڙ.
- دانهُون' دانهَن' لائڻ: دائما دانهون ڪرڻ - لڳو لڳ دانهون ڪرڻ - رڙين تي رڙيون ڪرڻ - پيو روئڻ - هردم پڪاريندو رهڻ.
- دانهِيرُ ۽ دانهِيرَ: ذ. صفت. دانهينڙُ. فريادي - پڪاري - پڪار ڪندڙ.
- دانهِين' ۽ دانهِين': ذ. صفت. دانهين - فريادي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دَانهين وَاري دَانهَن: ث. راڙي واري ڪُوڪ. وڏو اعتراض- وڏو واڪو- واويلا- راڙ ڪوڙا.
- دَانهين وَاري دَانهَن ڪرَڻ: بالڪل ڪُٺو پڪارڻ. پڪارڻ جيئن پڪارڻ جو حق" هجي.
● دانهين ۽ دانهين (ت): ث. مُج يا ڏِيَن جي مَٽ (جا نوڙي وٽ ۾ ڪم اچي).
- دانهين وِجهَڻ: فساد آثارڻ- جهيڙو وڌائڻ. ڳالهه کي تيکو ڏيڻ- سفارش ڪرڻ. مُج يا ڏِيَن جو مُڇو لوڙي وٽڻ وقت وِجهڻ.
● دانيي ۽ دانيي: ذ. واڪس- پُوت- جِين- ديو. پريت جيڏو- هيبت جهڙو- ديٺت- راڪاس- ڏِينارو.
● دانيال: اسم خاص- هڪ پيغمبر جو نالو.
● دَانُ دَانُ: ث. [ف- دانه دانَ] ڪڻا- داڻا- ٻيج. ذرا ذرا- پُرزا پُرزا- تير تير- پور پور- پُڪا پُڪا. پُر پُر- ٻِنار- آرايون.
● دَانُو ۽ دَانُا: ذ. [ف- دانه = دانو. گ. دانو. پرا. دَنا. سن. ڌانِيه] هڪ عدد- ڪڻو. آن جو ڪڻو- اناج- ٻج. ننڍڙو ذرو- آٽي ذرو- جُزو. هار ۾ پيل هڪ هيرو يا جواهر- مڻيو- موتي- منڪو. مانا جو هڪڙو جسم تي داغ- چِٽو- چِٽڙو. ڳوڙي جو ڪاج جهڙوڪ چِٺا، جوئر، جَوَ وغيره).
- دانا: ذ. هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ. آن جو تورو انداز. جيئن "آٽي داڻا، لُوڻ داڻا" وغيره.
- دانو پاڻي: ذ. آن پاڻي- آبدانو- کاڌو پيتو- رزق- قسمت- نصيب- لکيو- ڀاڳ- ڪنايتہ. حياتي- زندگي.
- دانو پاڻي هُئڻ: قسمت ۾ هئڻ. حياتي هئڻ.
- دانو پاڻي کُٽڻ: حياتيءَ جا ڏينهن پورا ٿي اچڻ- حياتي پوري ٿيڻ.
- دانو پڙهيو هُئڻ: جادو ڪرڻ- اکر ڪرڻ- ميرو اکر ڪرڻ- ٽونو ٽيڻو ڪرڻ- جوئر جي ڪڻي تي مُرليءَ جي سُنبڙڻ لاءِ منتر پڙهڻ.

- دائي دائي تي مُهر هُئڻ: مقرر نصيب ضرور ملڻ- هڪ جو نصيب ٻئي کي هرگز نه ملڻ.
- دائي دائي جو مُحتاج: صفت. غريب- ڪُهڙ جاڻو- ڪُهڙ جائيتو.
- دائيون ڀائيون وِجهڻ (دَئيون ڀائيون وجهڻ): چٽ يا خراب ٿيڻ- سمورو خراب ٿي وڃڻ.
● داو ۽ داوَ: ذ. (ف) داءُ- وارو- چال- چالو. گهيرو- ڦيرو (راند جو) تڪڙي. حيلو- وسيلو.
● داور ۽ داوَر: ذ. [ف. دادور. داد = انصاف+ آوردن = آڻڻ > دادور > داور] انصاف ڪندڙ- عادل. مُنصف. بادشاهه- سلطان- شاهه- راجا- عظيم- اعليٰ- سڀ ڪان مٿي. خداتعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو. ڳاڙهو رنگ نڪرڻ کي لاڻ لاءِ. داءُ- ڌاءُ. شرط- وارو- آڳ. ڏاڍشڻ- اٽڪل- تجويز.
- داوَر مَحشَر: قيامت جي ڏينهن سڀني جو فيصلو ڪرڻ وارو- خداتعاليٰ.
● داوَن ۽ داوَن: ث. (دامن جي بگڙيل صورت) پلاند- پلئو- پوتيءَ جي ڪنبڊ- ڪپڙي جي ڪنار- پاند- دامن.
- داوَن وٺَڻ: دامن وٺڻ- سام پوڻ- پڪو آسرو ڪرڻ.
● داوڻ ۽ داوَڻيون (ک): ث. ٽَنج- چاڙي.
● داوُن ۽ داوُنون: ث. ڪاٺ جي پيتيءَ جو هڪ قسم- پِڃرو- ڪايو. لڙهو- چڙهو- چڙ هي- دامو.
● داهه ۽ داهون: ث. دانهن- فرياد- رڙ- پڪار.
- داهڙ ۽ داهڙيون (ت): ث. دهاڻ- اکڙ.
● داهه ۽ داهڙ: ذ. [سن داهه: د هه = سڙڻ] مڙدي کي جلائڻ لاءِ ڪاٺين جو سَچ- چِيڪيا- آڙاهه- ڏاگهه. اگني سنسڪار- مُڙدي کي ساڙڻ جي ڪيريا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● داءُ ۽ داء: ذ [سن. دَرَوِيَہ = لاڻو: ڀالي. دَوَ: پرا. دوا] شرط ۾ بَدل رقم - جوا جي پڙ ۾ رکيل رقم - جُڳَ ۾ رکيل رقم - شرط يا جُوا جي جُڳَ کي پيٽو ڪرڻ جي حالت. ڀاري جو وارو - گهمرو - وَجهہ - موقعو - چالبازي - فريب - موقعو - گهاتُ - سمجهہ - ڦيرو - وڪڙ - وَرُ - ساجي - پَڪُ - ڪٽُو - بَلُ - ٽيڻ. ڏانءُ - اٽڪل - تجويز. ٻئر جو هڪ قسم - ڪنيارن کي رانگ طور ڪم ايندڙ ڳاڙهو پٿر.

- داءُ اچڻُ: وجهہ ملڻ - موقعو ملڻ - ڪٽُو پوڻ.
- داءُ ڏيڻُ: وجهہ ڏيڻ - بَل ڏيڻ - موقعو ڏيڻ. ڪنيار جو ڪچن ٿانون کي مٽان ميٽيءَ جو راڳو ڏيڻ.
- دائِرُ ۽ دائِرَ: ذ. صفت. داءُ وارو - داءُ ڪٺندڙ. داءُ هڻندڙ.
- داءُ رکڻُ: جوارين جي اصطلاح ۾ - بازي رکڻ - شرط رکڻ.
- داءُ گسائڻُ: وارو گسائڻ - وجهہ وڃائڻ - موقعو ٽاري ڇڏڻ.
- داءُ لڳڻُ: وجهہ لڳڻ. ڪمائيءَ يا پيدائش ۾ گهڻو اضافو ٿيڻ.
- داءُ هڻڻُ: جو پڙ راند ۾ داو وآچاڻ - وارو وٺڻ. نصيب آزمائڻ - بخت آزمائڻ.

● دائِيدُ (ڪ): اسم خاص. هڪ نئين جو نالو.

● دائِرُ: صفت. [ع. دارَ ـ هو ڦريو - هن چڪر ڪاڏو] دوره ڪندڙ - ڦرندڙ. زير تجويز - درپيش. اڳيان آيل قاعدو.

- دائِرُ ڪرڻُ: رجوع ڪرڻ - اڳيان ڪرڻ - هلائڻ (مقدمو) - سلسلو شروع ڪرڻ - حڪم جاري ڪرڻ.
- دائِرو: ذ. گهيرو - چڪرُ - گول - ڦيرو - چڪلي - پڙ - حلقو - مدارُ. دوستن جو ميڙ - زمرو - گروهہ. جاءِ - جڳهہ - اوطاق. مسلمان فقيرن جي ويهڻ جي جاءِ - آستانو. مڪان - اوتارو - اوطاق. مڙهي - دُنار - خانقاهہ. جيئن ” هتڙ ۾ تماڪ ته جهڳ ميڙوئي دائرو“ - ديري - هڪ ٻاجي جو نالو جيڪو هڪ ٻاسي ڪان ڪليل هوندو آهي ڪنجيري.

● دائِري ۽ دائِريئون (ت): ث. مسخري - کِل - ٺوڳ.
- دائِري وِجهڻُ: چرچا ڪرڻ - مسخري ڪرڻ.

● دائِريُو: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● دائِمُ: ظرف. [ع. دامُ = هن جٽاءُ ڪيو] هميشه - سدائين - مُدام - سَدا - نيتُ - ٻارهوئي - دائما - دائمي. ۽ڪي طرح.

- دائِمًا: ظرف. دائِم - هميشه - سدائين - دائمي - لڳو تار.
- دائِمُ المَرِيضُ: ذ. صفت. هميشه بيمار رهندڙ - سدائين بيمار.
- دائِمي: ظرف. هميشه جو - سدائين جو - مُدامي.
- دائِمي تاڪيدُ: ذ. هميشه جو حڪم نامو يا منع نامو - ۽ڪو حڪم يا فرمانُ.

● دائِڻُ (ت): مصدر. وهنجڻ. ساءُ جي تنجُ ۾ٺڻ. ڏائڻ.

● دائُو: اسم خاص. ٺٽي ڀارڻ جي الهندي طرف هڪ جبل جو نالو.

● دائُود: اسم خاص. (عبراني) محبوب - عزيز. هڪ پيغمبر جو نالو، جو باد شاهہ ۽ نبي هو، هن تي زبُور جو آسماني ڪتاب نازل ٿيو هو.

- دائُودِي: ث. صفت. دائود جو - دائود وارو - دائود جهڙيون، جيئن:
” دائودي دَيون ڪري رَڪَن ڪونهي رنگُ“ (شاهہ).
هڪڙو زردي مائل اچو گُلُ - دائُودي گُلُ - ڪٽڪ (مفيدي مائل ڪٽڪ جو قسم).

● دائود پوٽا: اسم خاص - هڪ ذات جو نالو.

● دائِيءُ ۽ دائِيئونُ: [سن. ڌاتري = دائي. ف. دايہ. گ. دائي. پرا. ڌَتي] ويم ڪرائيندڙ - ٻار ڄڻائيندڙ عورت - تنج پيار يندڙ عورت - تنج ڏارائيندڙ عورت - ننڍي ٻار کي پاليندڙ - لپائيندڙ - سنڀاليندڙ - ٽهل ٽڪور ڪندڙ - خدمت ڪندڙ - ٽهلي - ٻانهي - نوڪرياڻي - خدمتگار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دَائِيءَ کَان پيٽ لَڪائِڻُ: حال مَحرَمَ کان ڳالهه مخفي رَکَڻُ.
- دَائي کان پيٽ ڳُجهو نه هُئَڻُ: حال محرم کي سَڀُو رِيءَ حقيقت معلوم هئڻ.
- دَائِپَائِپِ ۽ دَائِپَائِپُون: ث. دائپو. تيمارداري- ٽهل- خدمت- چاڪري.
- دَائِپُو ۽ دَائِپَا: ذ. دائي جو ڪم- دائپڻو- ٻار ڄڻائڻ جو ڪم- ٻار پالڻ يا کيڏائڻ جي نوڪري. چاڪري- خدمت- ٽهل. مسخري (ت).
- دَائِپُو وِجهَڻُ (ت): مسخري وجهڻ- مسخري لائڻ.
- دَائِڪو ۽ دائِڪا: ذ. صفت. دائيءَ وارو- دائيءَ جو- دائيءَ سان واسطو رکڻ وارو.
● دَائِيءَ دَائَا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● دَايَا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. دائپو ڪندڙ.
● دَايَڪ: صفت. [سن]. ڏيندڙ- ڏيڻ وارو. جيئن "سک دايڪ" وغيره.
● دَايِمُ: ظرف. (ع) دائم.
- دَايِمَا: ظرف. دائما- هميشه لاء- سدائين لاء.
● دَايو ۽ دَايَا: ذ. (سن. ڌاتري). دائي جو مذڪر. نوڪر- ٻار سنڀاليندڙ- ٻار لپائيندڙ.
● دُبُّ: ذ. ع. رِڇُ.
- دُبُّ اَصغَرُ: ذ. اتر قطب جي ويجهو ستارن جي رڇ جهڙي ننڍي شڪل- ننڍڙو رِڇُ.
- دُبُّ اَڪبَرُ: اتر قطب جي ويجهو ستارن جي رڇ جهڙي وڏي شڪل- وڏو رِڇُ- ڪَتَ.
● دُبَارُو ۽ دُبَارَا: صفت. [ف. دُو=ٻه+ ٻار=گهرو] ٻيو دفعو- ٻيو گهرو- ٻيهَرَ- موٽيو- وَرِي- ٻيو ڀيرو.
● دَبَائِيءَ جَتَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● دُبِدَا: ذ. [سن. دُوِدَا] دل جي ڪوتائي- دل جي ٻيائي- سَنسو- شَڪُّ- دولاب- ننگي.
● دَبدَبُو ۽ دَبدَبَا: ذ. [ف. دَبدَبَهٗ= دبدبو] دَبدَبو- شان شوڪت- رُعب تاب- ٻيڪو- ڌام ڌوم- تنوار- شور- آواز- زور سان ڳالهائڻ.

● دَبَر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاه ضلعي ۾).
● دُبِرُ ۽ دُبَرِيُون: ث. ع. اڃاڙي- پٺ- پٺيُون. ڳُٿيءَ جا ٻئي پاسا- ڳُٿي- کِين- گُدِيا- مَقعد.
● دَبِرَڻُ (ت): مصدر. تپ ۾ و ڦِلڻ- بيهوشيءَ ۾ ڳالهائڻ- ٿِڙِيون ڳالهائڻ.
- دَبِرَ ۽ دَبِرُون: ث. بيهوشيءَ ۾ ڳالهائڻ- وِ ڦلڻ.
● دُبَرِ واهڻِ: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● دَبِستَانُ: [ف. اَدَبستان. ادب=چڱي حالت+ستان=جاء] اسڪول- مَڪتَب- مَدرِسُ- تعليم گاهه.
● دَبِگَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (جي چَمَ جي ڪم جا ڪاريگر آهن). جوٽيجن جي هڪ پاڙي جو نالو.
● دَبِگَرُ ۽ دَبِگَرَ: ذ. صفت. چمڙي جون ڏالون ٺاهيندڙ- سپرساز. چم جا دَبا ٺاهيندڙ. دَبِيُون جوڙيندڙ. لغارن کي چَمُ مَڙهيندڙُ.
● دَبَل: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ۾).
● دَبَلا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● دَبو ۽ دَبَا! ث. [ع. دَبَّةٌ= گيهه جو ٿانءُ] چمڙي جي ڪُلِي (جا گيهه يا تيل جي رکڻ جي ڪم اچي). دَبِي- آڏوڙِي. (ث. دَبِي ۽ دَبِيُون).
● دَبِيرُ: ذ. لکندڙ- ڪاتِبُ- مُنشي- مضمون نگار- مُصَنِّفُ- (ڪتاب لکندڙ). مُؤلِف- سيڪريٽري- مشهور شاعر مرزا سلامت علي لکنوي جو تخلص.
- دَبِيرِ فَلَڪُ: ذ. هڪ تاري جو نالو- عطارد- ٻُڌُ- وِ هاڻو.
● دَبُ: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَٻَ ۽ دَٻُون: ث. [سن. دَمُ = دَٻَڻُ] مٿان ڪان هيٺ تي زور- ڀيڙ - داٻُ - ڀيڙو- دٻاءُ. سختي- زور- ڌاءُ- تاٻُ. چنبَ- چيٻ- تڙي - جبرُ- زبردستي - ڀيڪي - تنبيهه.

- دَٻ ٻڌائڻُ: ڌمڪائڻ - دڙڪو ڏيڻ - تنبيهه ڪرڻ.

- دَٻجڻُ: ڪنهن شيءِ جو هيٺان اچي وڃڻ - ڀيڙجڻ - ڀيچڻ - سوڙهو ٿيڻ - ڀيچڻ - چيڀجڻ. هيسجڻ - مغلوب ٿيڻ. ٻوڙجڻ - ڊڪجڻ.

- دَٻجي وڃڻُ: هيسجي وڃڻ - سست ٿيڻ - هيٺاهين اختيار ڪرڻ.

- دَٻَ دَٻاءُ ڪرڻُ: زور آڻڻ - ست ستاءُ ڪرڻ - رعب تاب رکڻ.

- دَٻَ دُسَ ڪرڻُ: زور سان مڃائڻ - لاچار ڪري قبول ڪرائڻ - زبردستي ڪرڻ - دَٻَ ڌُس ڪرڻ.

- دَٻَ ڏيڻُ: زور ڏيڻ - ڀيڙ ڏيڻ. سختي ڪرڻ - تنگي ڪرڻ.

- دَٻڙ دُسَ: ث. زبردستي - زوراوري - ڌاڌائي - ٻوسات. زور- ڌاڍُ- جبرُ - عام جهڙو - دنگو.

- دَٻڙ دُوس ڪرڻُ: ڌاڍُ ڪرڻ - زوراوري ڪرڻ. ماري ڪُٽي ڪم پورو ڪرڻ - ڌاڍ مڙسي ڏيکارڻ.

- دَبَ ڌُسَ: ث. دَٻَ دُسَ - زوربار - دٻدٻاءُ - زبردستي - قانون جي خلاف - ڌاڍَ مڙسي - مرضيءَ جي خلاف.

- دَٻَ ڌُسَ ڪرڻُ: زور مس ڪري مڃائڻ يا لاچار ڪرڻ - زوري قبول ڪرائڻ - بي قاعدگي ڪرڻ.

- دَٻَ ڪيڏڻُ: تنبيهه ڪرڻ - جِٽ ڪرڻ - جهڻڪڻُ - چڙٻڻُ - دڙڪو ڏيڻ.

- دَٻلاتَ ۽ دَٻلتُون: ث. دَٻَ ڌُسَ - دٻردُوس (دٻڙ دُسَ).

- دَٻتامُو ۽ دَٻتامَا: ذ. تنبيهه - تاڪيد - ملامت.

● دَٻَ ۽ دَٻُون (ڪ): ث. ڏندن جي چوگرد وارو گوشت وارو حصو - مَهار - مالهي.

● دَبُ: صفت. سَريشٺ. آتم.

- دَبُ دَرِشٽي بخشڻُ: سنئون رستو ڏيکارڻ - ڏٺيءَ جي ديدار وارو رستو ڏيکارڻ.

- دبُ رتنُ: ذ. بي بها موتي - انمول هيرو.

● دبُ ۽ دَبَ: ذ. لڪَ - چُپُ- رُوپوشي - غائب. لڪڻ جي جاءِ.

- دَبُ ڪرڻُ: هوا کان بچائڻ کي لڪائڻ - بدن کي گرم رکڻ لاءِ هڪڙي مٿان اوڇڻ (جهڙوڪ چادر- ڪمبل - لحاف) وجهڻ.

● دِٻَ ۽ دِٻُون: ث. (آواز) ڪرڻ جو آواز- ڦهڪو- دَٻڪو- دَٻڙاٽ. ٻُٽن تي هنيل ڌڪ- مُڪَ.

● دُٻا: اسم خاص. تعلقي گهوڙا ٻاري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَٻالَتَ ۽ دَٻالتُون: ث. (سن. دَمُ = دَٻڻُ) دٻاءُ وجهڻ - زور وجهڻ - مٿان زور ڏيڻ - ٻچائڻ - ڀيچائڻ - ڀيچاڻ - سوڙهو ڪرڻ - نپوڙڻ - ٻيڙهڻ - چيپائڻ - ٻوڙڻ - دٻڻ - لتيڻ - دفن ڪرڻ - دُوسڻ - لڪائڻ - چپائڻ. هيسائڻ - عاجز ڪرڻ - تنگ ڪرڻ - ڌمڪائڻ - دڙڪو ڏيڻ - ڏڏو ڏيکير ڪرڻ. زبردستي پرائي مال تي قبضو ڪرڻ - غصبُ ڪرڻ.

● دَٻائڻُ: مصدر. [سن. دَمَنَ. دَمُ = زور ڏيڻ] زور ڏيڻ - هيسائڻ - اک ڏيکارڻ.

- دَٻاءُ ۽ دَٻاءَ: ذ. زور- داٻ - بوجو - بوجهه - بار. رُعب - تاب - هيسَ - دٻپ - ڌَهڪاءُ - خوف - ڌمڪي - دَٻڙَ - دَڙٻَ - ڌَڌڪو - دڙڪو- ڏَڏو ڏيکرُ - دَهمان - دهشت - سختي - جبرُ. زبردستي.

- دَٻاءُ رکڻُ: زور آڻڻ - زبردستي ڪرڻ - زوربار ڪرڻ.

● دٻڌا: ث. ڪوتائي - ٻپائي - دَٻڌا.

● دبُ دَبُ: ذ. (آواز) ڪُٽڻ يا ڌَڪَن هڻڻ جو آواز- ڌَڪ ڌَڪ. ٻريل دنگي کي ليٽائي شراب ڪيڏڻ وقت آواز ٿيڻ - گهَتُ گهَتُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڊَپ ڊَپ ڪَرَڻُ: ڏاڍيان ڏڪ هڻڻ.

● ڊَبِدِبُو ۽ ڊَبِدِبَا: ذ. [ف. دَبدَبَه] رعب تاب - شان و شوڪت - حشمت - هاڪ - ٺٺ - ٺاهه ٺوهه - ٺُومان - اڊمبر - ٺپڪو - ڏامَ ڏومَ. طاقت - جَبرُوتُ - ڌمڪاءُ. آب - مان - شان - اقبال - مرتبو - وڏو عهدو - درجو.

● ڊَبَرَ ۽ ڊَبَرُونَ (ڪ): ث. ڏَڙڪي - رِلي - گودِڙِي. رِلهڪو - رلهي.

● ڊَبِڙا (ٿ): اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڊَبِڙائِڻُ (ل): مصدر. ڊَبائڻ - ڌمڪائڻ - ڊَپَ ڪيڻ - تنبيهه ڪرڻ.

● ڊَبِڙ ڊُلِي ۽ ڊَبِڙ ڊُلِيُون (ل): ث. ٿلهي متاري - وَڏَرُ سَتَرُ.

● ڊَبِڙِ ڊِنگ (ٽ): ذ. (آواز) مٿان ڪِرڻ جو آواز - ٺهڪو - ڊَبڪو.

- ڊَبِڙِ ڊِنگ ڪَرَڻُ: ٺهڪو ڪري ڪِري پوڻ - اوچتو ڪري پوڻ.

● ڊَبِسُ ۽ ڊَبِسَ: ذ. ارٽَ ڦيرائڻ جو هٿيو - آڏائپي جو مُٺيو.

● ڊَبِسڙُو: ذ. ماتا جي بيماريءَ جو هڪ قسم - ننڍي ماتا.

● ڊَبِڪُ ۽ ڊَبِڪَ: ذ. وَهٽَ ڪي ڇيڪ ۽ ڇڏڻ لاءِ اڳئين ۽ پوئين پيرن ۾ بدل رسو - ڏانُ - ڏاوَڻُ. تيلين مان ٺهيل ماني رکڻ جي ننڍي پِنڊِي - ڊَبڪي - ڇابَ (ٽ). نشان - چٽو - داغ - دابُ.

● ڊَبِڪَا (ٿ): ذ. پرت جو هڪ قسم.

● ڊَبِڪَڻُ: مصدر. [سن. دَمُ = ڊَبَڻُ] لِڪڻ - ڇپڻ - ڳجهو ٿيڻ. ڊِڄڻ - ڊپ ڪرڻ. بيهي رهڻ - ساهي پٽڻ. ترسڻ.

- ڊَبِڪُ ۽ ڊَبِڪَ: ذ. ٺَهرَ - ٿانئهرَ - بيهڪ. دابو - ڊابو - مانجهاندو - ٿورو آرام.

- ڊَبِڪَائِڻُ: مصدر. ترسائڻ - بيهارڻ.

- ڊَبِڪُو ۽ ڊَبِڪَا: ذ. ٿوري بيهڪ - دابو - ڊابو.

● ڊَبِڪو ۽ ڊَبِڪَا: ذ. (آواز) گهٽن شين جي ڪِرڻ جو آواز - ٺهڪو - ٺپڪو - شپڪو. گهوڙي وغيره جي پيرن جو آواز.

● ڊَبِڪَو: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊَبِڪِي ۽ ڊَبِڪِيُون: ث. ڪجيءَ يا تيلين مان ٺهيل ماني رکڻ جي پنڊي يا ٿانو - ڇٻي - ڇابَ.

● ڊُبِڪِيائُون (ڪ): ذ. صفت. ڊَبِڪَنِ وارو. لَسِي پَرت جو هڪ قسم.

● ڊَبِڪِرَ (ٿ): اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڊَبِڪَرُ ۽ ڊَبِڪَرَ: ذ. صفت. (ف. دبگرُ) چمڙي جون ڊَبيون ٺاهيندڙ. دبگر. نغارا ۽ ڍُهل مڙهيندڙ - بزگر. لوهه جي ڊبن وغيره جا ڍَڪَ ٺاهيندڙ - ٽينگر - ٽيناڻي.

● ڊَبِلو ۽ ڊَبِلا: ذ. ڪنهن ڌاتوءَ يا ڪاٺ مان ٺهيل ننڍو ڊَبو (جنهن ۾ قيمتي شيون يا ماني وغيره رکجي) - داٻلو.

● ڊَبِلِي ۽ ڊَبِلِيُون: ث. ننڍو ڊبلو - ڊَبِي - ڏابِي - ڏَبِي. سُونگي - سُونگهي (ل).

- ڊَبِلِي گهِٽائِڻُ: ڳَهَنِ جي سڄي ساهَ جوڙائڻ.

● ڊَبِلِي: اسم خاص. تعلقي ٺُل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊُبِلِي: اسم خاص. تعلقي آوباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊَبِڻُ: مصدر. [سن. دَمُ = ڊبڻ] مٿان کان هيٺ تي زور ڏيڻ - پِيڙِڻ - چيپڻ - دٻائڻ. زور سان وجهڻ - گهُوچڻ - جهُوڪِڻُ - ڦسڻ. پُورڻ - لِڪائڻ - ڇُپائڻ.

● ڊَبو ۽ ڊَبا: ذ. [ع. دَبَّهُ = ڊبو] گيهه يا تيل رکڻ لاءِ چمڙي جو مٽ جهڙو ٿانءُ. لوهه جو ٺهيل وڏو ڊبلو - ڏول - ٽين. (ث. ڊبي ۽ ڊَبيُون).

- ڊِبِي ۾ ٽِڪِيرِ يُون: ظرف. ڪجهه به نه - اجائي ڪَڙُ ڪَڙُ - ڪجهه به سمجهه ۾ نه اچڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دُٻُوَ ۽ دُٻَا: ذ. [سن. درو = دُٻو] پاڻيءَ جي تمام ننڍڙي ڪَنَڌَ - چُڏو - ننڍڙو ڪامون پاڻيءَ مان پيدا ٿيل. هيٺاهين زمين جي ٿوري تُڪر ۾ بيٺل پاڻي. مَسُ جو تيل چٽو - چيٽو - نشان - ٽِڪو - ڏام - داغ. اسم خاص. تعلقي ميرپورساڪري ۽ تعلقي روهڙي ۾ ديهن جو نالو.

● دُٻَهِروُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديھ جو نالو.

● دَٻَهڙوُ ۽ دَٻَهڙا (ت): ذ. پڪين ڦاسائڻ جو هڪ نمونو (ڪارو زمين تي آپو رکي هيٺان ان داڻا رکي، ڇڪ ڏيڻ).

● دَٻُهو ۽ دَٻُهَا (ت): ذ. پکين ڦاسائڻ جو هڪ نمولو.

● دَٻِيُ ۽ دِٻِيُونُ: ث. چمڙي جي ٺهيل دلي يا گهاگهر (گيھ يا تيل واسطي ڪم ايندڙ)- پيٽاڙِي. ننڍو دَٻو - دَٻلي - ڏَٻِي - مُونگي.

● دُٻِيُ: اسم خاص. جيڪب آباد ضلعي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو. تعلقي سانگهڙ، ٽنڊو محمد خان، دادو ۽ نُل ۾ ديهن جو نالو.

● دَتُ ۽ دَتَ: ذ. [هہ] سُستي - ڪاهلي. مڪرُ - ڊولڪ - ٽالُ - مَڪَرُ - فريب - ڪوڙ - اٽڪل - ٺڳي. ٻهانو - ڪَشو - ڪَهُہ - چِنڊُ - ڪَنَ لاٽار - ماٺ - چُپ. ل. صفت. اهو ماڻهو، جو چيو نہ مڃي - هوڏي - نَحَس - اڙو - نافرمان - ڏَڏُ - ڪُنڌفهم. بيوقوف - بي عقل. سُست - ڪاهلُ - ٺَرُ.

- دَتُ دَتَانِيُ ٻيھُڻُ: ٺر ٿيڻ - ضدي ٿيڻ - نَحَس ٿيڻ.

- دَتُ هڻڻُ: ذ. ڳالهائڻ - ماٺ ڪري مُنهن. چنڊ هڻڻ - چُپ هڻڻ. ذ. صفت. مڪريلو - ٺڳيڪارُ - ڊولڪي - ٽالي - ٺڳ.

- دَتو ۽ دَتَا: ذ. صفت. مڪريلو - ٺڳيڪاري - ڊولڪي - ٽالي - ٺڳ.

● دَتُ ٻيرُ (ڪ): ذ. ٻير جو هڪ قسم (جيڪي ٻير ڪاٺڻ مان اڙيءَ ۾ ڦاسن).

● دُتُ: صفت. [سن. دو = ٻہ] ٻٽو - ٻيٽو - ڏوڙو. خاص ڪري ٻٽو اکر.

● دُتارو ۽ دُتَارا: ذ. (سن. دُوِ = ٻہ + تار) وَجِتَرِ جي تار جو هڪ قسم - ٻہ تالو - ٻہ تارو.

● دُتَالو ۽ دُتَالا: ذ. دُتارو - ٻن تارن وارو - ٻن تالن وارو.

● دُتَاهو ۽ دُتَاهَا (ت): ذ. آسرو. انجام. اميد. ٺڳي. خيال. دَغا. ذ. صفت. ويساهہ ڏيئي ٺڳي ڪندڙ (ت).

● دُتَڙُ ۽ دُتَڙَ (ل): ذ. صفت. ٿلهو متارو - ٻي ڊولو - گوٺي ٿولهہ وارو.

● دُتِنو ۽ دُتِنَا (ت): ذ. صفت. ٿلهو - ڊوبرو - دُگنو.

● دُتِيَا: ث. [سن. دُوِ = ٻہ] دُوئي - ٻي تاريخ - ٻيجُ. ٻيائي - ڪوتُ - دل جي ٻيائي - اندر جي ٻيائي - ٻہ اکيائي.

- دُتِيَا ڀاوَ: ذ. ٻيائي - ٻہ اکيائي.

● دُتِيڪُ ۽ دُتِيڪَ: ذ. ڏسو "ڏُتِيڪُ".

● دُتَالُ ۽ دُتَالَ: ث. آٿ جي ساز (سنج) جو هڪ قسم - رِڪيبَ جي جهَل واري وَڏي.

- دُپَارا: ظرف. [سن. دُوِ = ٻہ + پار = طرف] ٻنهي طرفن کان - اوراران ۽ پاران
"مٺي متي ميهراڻَ ۾، اچن دُپارا دَڙڪا"
(شاهہ).

● دُپَتُو ۽ دُپَتَا: ذ. [سن. دُوِ = ٻہ + پَتّ = پٽو] ٻن پٽن وارو - ڪپڙي جو هڪ وَستر - رَئو - پوتِي - چُنِي. ميدان - پوٺو (ڪ).

● دُپَسْتِيُ ۽ دُپَسْتِيُونُ: ث. [ف. دُ = ٻہ + آپشت = پُٺ] ٻن پُٺين واري. ٻن جيئَن واري - پيٽَ مان - حَمَلَ واري - ڊُڪي - گَرڀڻي.

● دَجّالُ: اسم خاص. ع - [دَجَلَ = هن دوکو ڏنو، هن ڪوڙ ڳالهايو - هن ڪوڙي دعويٰ ڪئي] اهل اسلام جي عقيدن موجب، هڪ ماڻهوءَ جو قيامت کان ڪجهہ اڳي پيدا ٿي، اصفهان مان ظهور ڪندو، اک کان ڪاڻو هوندو،

اهل دنيا کي حواس باختہ مشاهدا ڏيکاري پنهنجي پاسي آڻيندو، مومن منهن سحر کان محفوظ رهندا. کيس حضرت عيسيٰ عليہ السلام قتل ڪندو. صفت. تمام گهڻو ڪوڙ ڳالهائيندڙ - ٺوڳي - ڪپتي - ليپامي - دغاباز - ٺڳ - مڪار - بد معاش - ڪوڙو - ڪذاب - ڪساڪي. فسادي - لُچ - خون خوار - وحشي - ڦندڙي - بڇڙو. ذ. طلا - زر - ٺيڄ سون - ڪندن - سون. جوهردار تلوار.

● دَجراج: [س. دَرجراج] چنڊ (ڏهس).

● دَجلہ: اسم خاص. [ع] عراق جي هڪ مشهور درياءَ جو نالو.

● دَجو: ذ. لُڙي جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

● دَچڙ ۽ دَچڙَ (ل): ذ. گوڙ - گهمسان - هَل - هنگامو.

● دَچ: ث. [س. دَشَنَ = ڏنه] ڏندن جي چمڪ (ل).

● دَچنُ ۽ دَچنَ: ذ. [پرا. دَسَڻ. س. دشَنُ = ڏند] ڏند. جيئن:

"ڏوڏر دچن دهان ۾، لب لاکي لاک لڳات"
(ڏهسنامو ڪبير شاهہ).

● دُخانُ: ذ. [ع] دونهون. ٻاڦ. ڪُورو. دُکان - هٽ - هٽي - ڇاپ. قرآن شريف جي هڪ سورة جو نالو.

● دُختَرُ ۽ دُختَرون: ث. [ف. دُختَر: س. دُهتَر = ڌيءُ] ماءُ - پيءُ جو مونث اولاد - ڇوڪري - ڌيءُ - نياڻي.

- دُختَرِ رَز: ث. [ف. رَز = انگور - ڊاک] انگور جي ڌيءَ. شراب - انگوري شراب.

● دَخلُ ۽ دَخلَ: ذ. [ع. دَخلَ = هُو اندر آيو] آوت - آمد - پيدائش - آهٽ - آمدلي. اندر اچڻ يا گهڙڻ جي حالت - داخلا - دخول. رسائي - پهچ. قبضو - پهچندي - پهچت - دسترس. ڪنهن ڪم ۾ ٽپي پوڻ جي حالت. دست اندازي - حد دخلي - مزاحمت - هٿ چراند - وچ ۾ ٽپو. بي جاءِ دخل. اندر گهڙڻ جو هنڌ - گهيڙ - لنگهہ - گهٽي - گذر. دڪان تي ويهڻ جي جاءِ آسڻ - مسند.

- دَخلِ دَرِ معقولات: ث. ڪنهن ڳالهہ ۾ خواه مخواه دخل ڏيڻ جي حالت - وچ ۾ ڳالهائڻ - اجايو ڳالهين ۾ ٽپي پوڻ.

- دَخل ڏيڻ: وچ ۾ پوڻ - دست اندازي ڪرڻ.

- دَخلڪارُ ۽ دَخلڪارَ: ذ. صفت. ڪم ۾ قبضو ڪندڙ - ڪم شروع ڪرڻ وارو.

- دَخل ڪرڻ: قبضو ڪرڻ - اختيار ۾ آڻڻ - دست اندازي ڪرڻ - وچ ۾ ڳالهائڻ.

- دَخل ۾ آڻڻ: ڪنهن شيءِ کي ڳڻتي ۾ آڻڻ - اندازي ۾ آڻڻ - حساب ۾ آڻڻ - تخميني ۾ آڻڻ.

● دُخولُ: ذ. [ع. دُخول = داخل ٿيڻ - اندر اچڻ] درآمد - آمدني داخلا. لنگهہ - گهيڙ - گذر.

- دُخولُ ڪرڻ: جماع ڪرڻ. وجهڻ. (ل - ق).

● دَخيل: صفت. [ع. دَخل = هو اندر آيو] دخل ڏيندڙ - دخل ڪندڙ - اندر اچڻ وارو.

- دخيل ڪارُ ۽ دَخيل ڪارَ: ذ. صفت. ڪاروبار ۾ دخل ڏيڻ وارو - ڪمڪار شروع ڪرڻ وارو. قبضي وارو - متصرف.

- دخيل ڪار ٿيڻ: ڪم شروع ڪرڻ - چارج وٺڻ - عهدو سنڀالڻ.

- دَخيل ڪاري ۽ دَخيل ڪارِيُون: ث. قبضو - چارج.

● دُدائڻ (ت): مصدر. پريشان ڪرڻ - برغلائڻ - پڙلائڻ.

● دَدِڙو ۽ دَدِڙا (ت): ذ. ڏڏڙو - ڪَکِڙو - ڪوڪِڙو - ٻير وغيره جو اندريون ٻج وارو حصو - ڪَکِڙو.

● دُدَستو ۽ دُدَستا: ذ. صفت. ٿلهو - ٽوٽالڪ - متارو - پهلوان - طاقتور - سترو تر. بي وقوف - جاهل - الاڙي.

● دَدَنُ ۽ دَدَنَ (ت): ذ. مال - ملڪيت - لاٽو - دولت - دليا.

● دُدَنگُ ۽ دُدَنگ: ذ. لانگ جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دُدِنُو ۽ دُدِنَا (ت): ذ. صفت. ٿلهو. ماني يا لولو جيڪو ڳر سان پچائجي - ڍوڍو. (ث. دُدِنيُ ۽ دُدِنيُون).

● دَدُو دَدَا: ذ. [د دُ=چوپايو جانور] جانور- حيوان - دَرِندو.

● دُدُو ۽ دُدَا: صفت. [ف. دُوتا=ٻيٺو] ٻيٺو- ٻٽو- دُهرو- ڏوڙو- دُڳڻو. وڏو- ڪشادو- ويڪرو. ڳهٽو- جهڄهو.

● دُدَ ۽ دُدَ: ذ. صفت. [ف. دُوتا=ٻيٺو] ٻيٺو- ٿلهو- دُهرو- ٻٽو- ڏوڙو. متارو- ٿلهو- دُدو.

● دَدُ ۽ دَدَ: ذ. [س. اَدَڊ] سمنڊ.

- دَدُسُتُ: ذ. [س. اَدَڊِ=سمنڊ+سُتَ= پُٽ: سمنڊ جو پُٽ ۽ پيدائش] موتي

"تِي ڦُڙَ ڦُڙُ ڦوهارن جِي،
دَدَسُتُ صاف سمولبد.
(جلال).

● دَدَڙُ ۽ دَدَڙَ: ذ. ڏاجوڙي جي پاڙ جي مِيٺيُ ڳنڍيُ- اڌَڙُ (لس).

● دَدَڙُ (دَدَڙِ): ث. ڌوڙِ- دَڙَ- رَتيِ- خاڪ- دُسيڙ.

● دَدَڙو ۽ دَدَڙا: ذ. پيسر جو ٻج- ڪڪڙو. ٻير جي اُگرين ۾ يا ترڻيءَ ۾ ظاهر ٿيل گوشت جي ڳوڙهي. (جنهن ۾ تمام ڳهٽو سُورُ هوندو آهي ان ڪري جيستائين ويانبو نه آهي تيستائين هلي نه سگهبو آهي)- ڪُڪُرو.

● دَدِڪارَ ۽ دَدِڪارُونُ: ذ. ڳوڙ- هُل- غُل- شور. مينهنَ جي ڳوڙ. توب جو آواز. دَدَڪَرُ- دَدَڪو.

● دَدِڪَرُ ۽ دَدَڪَرُونُ: ث. ڏسو "دَدَڪارُ".

● دَدِڪُو ۽ دَدِڪَا: ذ. ددڪار- ددڪر- وڏو آواز (ڪنهن شيءِ جي ڪِرڻ جو يا هلڻ جو)، ريل جي انجڻ جو هلڻ مهل آواز. ٻاڻيءَ جي ڌارَ ڪِرڻ جو آواز.

● دَدَلُ ۽ دَدَلَ (ت): ذ. ڳهٽو مال- دليا- زَرُ- ملڪيت.

● دَدَلُ دَوُرو: مالدار. پيارو.

- دَدَيڙيُ: ث. مِٺي پاڻيءَ جي مڇي جو هڪ قسم (شڪل ۾ ٻِٺوريءَ جهڙي، ٻَر ويڪري، ڊگهه ۾ انچ ڪن).

● دُڏِ ۽ دُڏُون: ث. چيلهه ۽ ستر جي وچ وارو حصو- ڍاڪَ. چُتَڙُ- ڪُچڙ- ٻُنڊَڙُ. ٻن سنڌن جي ميلاپ واري ڪَنڌَ. ناريا هَرَڻي جي نمونو يا ٻارُولي ۾ تيل ڪَنڌَ (جنهن ۾ شيخلو يا مهرو رکجي). چوڪاٺ جي چوُڙ جنهن تي دروازي جو طاق ڦِري) (پوک جي ٻوڙي جي سُنڍي- تُڏي (ت). ڪُڪُڙ جي لنڊڙي ڪَرُهَ - دُڏو- تُڏڪو (ت).

- دُڏِ ٻَڌَڻُ (ت): تيلي جو ڌَڏو ٻڌڻ - ٻاڙ مضبوط ڪري وجهڻ- آسودو ٿيڻ.

- دُڏِرُ ۽ دُڏِرَ: ذ. صفت. ننڍيُن ڪَڙَهُن وارو ڪُڪڙُ

● دِدُڪڻُ (ڪ): مصدر. لُڏڻ- آلوڻ- ٿيڙڻ- ٿيڙُ ڪائڻ.

● دُڏُو ۽ دُڏَا: ذ. دُڏِ- چيلهه ۽ ستر جي وچ وارو حصو- ٻُنڊڻ- چُتَڙُ- ڍاڪو- ٻُنڊڻ- ڦُڙو. ڪپڙي جي چُڙِ لاءِ ڪاٺ جو ٺپو- ڪارَبُ (قالب)- ٻُور. اڪ جو اندر وبل دوڏو.

● دُڏِيُ ۽ دُڏِيُون (ت): ث. ڪوڏين جي رانڊ ۾ هڪ داٿو.

● دُڏِيُ ۽ دُڏِيُون (ڪ): ث. سُڪِي وبل وڻ جي پاڙ- تُڏي.

● دَرُ: ظرف. (ف) اندر- منجهه- ۾- درميان- وچ. جيئن ته "درحقيقت، دراصل". پري- ٻاهر. جيئن "بي سپ ڳالهه دَرُ آهي".

- دَرآمدُ: صفت. اندر آيو- ڳهڙي آيو- پهتو- ظاهر ٿيو- جيڪا شيءِ ٻئي ملڪ کان اچي. آمد نيءَ واري شيءِ.

- دَرآمدُ برآمدُ: ظرف. اندر اچڻ ۽ ٻاهر وڃڻ جي حالت- آمد لي روانگي- ملڪ ۾ ٻاهران اچڻ واريون ۽ ملڪ کان ٻاهر وڃڻ واريون شيون.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دَرُبَابُ: ظرف. حق ۾ - نسبت ۾ - بابت.
- دَرُتيُ: ظرف. اندر گهڙي - اندر ٿي. دل ۾ - اندر (ل - ق).
- دَرُپَرُدَهُ: ظرف. پردي ۾ - لڪ ۾ - لِڪَل - مَخفي طور - غائبانہ - پَرپُٺ. ڳجهو - پوشيده - راز ۾.
- دَرُاِهي: ظرف. پنيان - خواهان - چاهڻ وارو.
- دَرُپيشُ ۽ دَرُپيشَ: ذ. صفت. اڳيان - سامهون - روبرو - ويجهو - ويچار هيٺ - زيرو يچار - زير تجويز - بحث هيٺ.
- دَرُپيش ٿيڻُ: سامهون ٿيڻ - اڳيان اچڻ - ويچار هيٺ اچڻ.
- دَرُپيش ڪَرَڻُ: سامهون ڪرڻ - اڳيان ڪرڻ - پيش ڪرڻ - اڳيان رکڻ.
- دَرُپيشُ هُئَڻُ: سامهون هئڻ - اڳيان هئڻ. زير ويچار هئڻ.
- دَرُحَال: ظرف. يڪدم - هڪدم - جهٽ پٽ - تُرت - في الحال - هاڻي - هن وقت.
- دَرُحقيقَت: ظرف. بيشڪ - بي شڪ - دراصل - حقيقت ۾ - اصل ۾ - سچ پچ - تحقيق.
- دَرُخُصُوصُ: ظرف. خاص ڪري - خُصُوصاً.
- دَرُزَمَانُ: ظرف. يڪدم - هڪدم - جهٽ پٽ - هينئر جو هينئر - هن وقت - هاڻي جو هاڻي.
- دَرَوُنُ: ظرف. اندر - مَنجهہ - وچُ - وچ ۾.

● دَرِ (ت): ذ. مڇين جا ننڍا ٻچا - ننڍڙين مڇين جو وَلَرُ.
- دَرِ هَجَڻُ: بي انداز هجڻ - ڪافي هجڻ - گهڻو هجڻ.

● دَرُ ۽ دَرَ: ذ. [سن. دوار. ف. دَر = دروازو] دروازو - چوڪٺ - چوڪاٺ - لنگهہ - ڦاٽڪ. ڪوڙا - لَڪُ. قيمت - مُلهہ - اگهہ. آهه جاء جتي سَتَبي چڪيا تي چڙهي هجي.
- دَرُ اچِيُ وَڃَڻُ (ت): بند ٿيڻ. ختم ٿيڻ - پورو ٿيڻ. بس ٿيڻ - سڀ گهر جا ڀاتي ختم ٿي وڃڻ - سارو خاندان ختم ٿي وڃڻ.
- دَرُبَانُ ۽ دَرُبَانَ: ذ. صفت. دَرَ تي بيهندڙ - سنتري - حاجِبُ - دَروانُ - دروانُ - پهريدار - چوڪيدار. پٽيوالو - چَپڙاسي.
- دَربَدَرُ: ظرف. هڪ دروازي کان ٻئي دروازي تائين - رولڙي ۾ صفت. ڀٽڪندڙ - رُلندڙ - رولُو - آواره - حيران - پريشان. بي گهر.
- دَرُبَدَرُ ٿيڻُ: دَر دَر رُلڻ - رولُو ٿيڻ - ڀٽڪڻ - رُلڻ - رُلي وڃڻ. بيگالو ٿيڻ - اُجڙو ٿيڻ - تباهہ ٿيڻ. حيران ٿيڻ - پريشان ٿيڻ - ڪٿي بہ نڪاڻو نہ هجڻ.
- دَرُبَدَرُ ڪَرَڻُ: حيران يا پريشان ڪرڻ. تباهہ ڪرڻ.
- دَرَ تي وَڃِي پَوَڻُ: پناهہ وٺڻ - سامَ پوڻ.
- دَرُ پَرَڻُ: (ت) در بند ڪرڻ.
- دَرُڪَارُ ۽ دَرُڪَارونُ: ث. ضرورت - گهرج. ضروري - گهربل.
- دَرُڪِنَار: ظرف. هڪ پاسي - عليحده - الڳ - جُدا - علاوه. [ف] بغل ۾ - پاڪر ۾.
- دَرُگُذَر: ظرف. معافي - چشم پوشي - ٽاري ڇڏڻ جي حالت.
- دَرُگُذَرَ ڪَرَڻُ: ٽارڻ - چشم پوشي ڪرڻ - ڇڏڻ - معاف ڪري ڇڏڻ - معاف ڪرڻ - ڀُلائي ڇڏڻ - وِسارڻ - ڇڏي ڏيڻ - نِٽائي ڇڏڻ.
- دَرُمَاهُ: ظرف. هرمهيني - ماهوار - ماهيانہ.
- دَرُمَاهو: ذ. ماهيانو پگهار - ماهوار پگهار - مهني جو عيوض.
- دَرُمِيَانُ: ظرف. وچُ - جي وچ ۾ - منجهہ - وچ ۾ - اندر - دوران ۾.
- دَرُمِيَانُو ۽ دَرُمِيَانَا: ذ. وچ جو - وچولو - پورو - موافق - پورو پُنو.
- دَرُمِيَاني ۽ دَرُمِيَانِيُون: ظرف. وچون - وچ وارو - مُتَوسط - اندروني.
- دَرُواشَ (ت): ث. گهرج - احتياج - ضرورت.
- دَرُواقِعُ: ظرف. حقيقت ۾ - درحقيقت - اصل ۾.
- دَرونُ: ظرف. اندر - منجهہ - وچ - منجهان.

books.sindhsalamat.com www.sindhsalamat.com

- دَروُن پَردهٗ: پردي ۾ - پردي اندر - ڳجهي طرح - لڪ ۾.
- دَرِ هجڻُ: بي انداز هجڻ - ڪافي هجڻ - گهڻو هجڻ.
- دَرُ تي پَچِي اچڻُ: پناهه وٺڻ لاءِ اچڻ - لطف ۽ احسان جي آسيد رکي اچڻ - ٻاڏمراد و اچي پيش پوڻ.
- دَرُ تي دِيرو وِجهڻُ: دونهون دُکائي ويهڻ - دروازي تي نوڪر ٿي ويهڻ - ڪنهن ڪم لاءِ چنبڙي پوڻ - پَچرَ نه ڇڏڻ.
- دَرُ پَائڻُ: در بند ڪرڻ.
- دَرُ پَتِجڻُ: اولاد ٿيڻ - نصيب جا دروازا کُلڻ. ”هڪ دَرُ لَٿي، سَو دَرَ کُلي“.
- دَرُ پَدَرُ (ت): ظرف. دربدر.
- دَرُ پَردو ۽ دَرُ پَردا: ذ. دَرَ جو پڙدو - چِڪَ.
- دَرُ پَردَهٗ: پڙدي اندر - لڪ ۾ - لڪي ڇپي - مخفي طرح.
- دَرُ دَرُ: ظرف. گهر گهر - هڪ هڪ دروازي تي - دربدر.
- دَرُ دَرُ گهمڻُ: هرهڪ دروازي تي سوال ڪرڻ - پِنڻُ.
- دَرُ لَهِيُ وَڃڻُ (ت): خوار ٿيڻ - گيلا هاب ٿيڻ.
- دَرَ ۾ مُنهُن وِجهڻُ (ت): ليو پائڻ - جهاتي پائڻ - ڪنايةً. نه مڃڻ - انڪار ڪرڻ.
- دَروازو ۽ دَروازا: ذ. دَرُ.
- دَروانُ ۽ دَروانَ: ذ. صفت. دَرَ جو پهريدار - چوڪيدارُ - حاجب - دربان. نوڪر - چوبدار - پٽيوالو - چپراسي.
- دَروانُ ۽ دَروانَ: ذ. صفت. دروان - دربان.
- دِرايَتُ: ث. دانائي - عقل - سمجهه - اونهو خيال - غور - فڪر - ڏاهپ - سياڻپ.
● دُرُ: صفت. [س] بد - خراب - بڇڙو - ڪينو - لڪندو - زَبُون - نَحس - لياڳو. مشڪل - ڏکيو - ڪَٺن. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ اڳياڙي، جيئن: ”دُر اچار، دُربل“ وغيره.

- دُرُ اچار: ث. خراب چال - بد هلت - بد چالي - ناجائز نفس پرستي.
- دُرُ اچاري: ذ. ث. [س دُراچاري. دُشٽ = خراب + آچار = چال چلن، ريت.] پاپي.
- دُراهو: ذ. [ف. دو = ٻه + راهه = رستو، ٻن رستن وارو]. ڳجهارت يا هُنر جو قسم، جنهن ۾ ٻن قسمن جي لِڪَ رکيل هجي.
- دُرِ بَلُ: ذ. صفت. ڪمزور - اُربل - هيڻو - نِستو - بي طاقت.
- دُرِ بَلِتَا: ث. ڪمزوري - هيڻائي - اپراڻي - ڏُٻرائي.
- دُربچنُ: خراب وَچَنُ يا خراب وعدو - ڪوڙي ڳالهه - بڇڙي ڳالهه - بد ڪلامي - بد زباني - بي لغام ڳالهائڻ وارو - وات ڦاتوڙو.
- دُرجنُ: ذ. صفت. خراب ماڻهو - بدافعالو - بڇڙو - بد ڪار. دشمن - بدخواه - ويري.
- دُردَشا: ث. [س. دُردَشا] خراب حالت - بگڙيل نصيب - بُري حالت - ڪمبختي - غمگيني صورت. تنگي حالت.
- دُرڪامي: بد چال - بد ڪار - بڇڙو.
- دُرگتِ: ث. خراب حالت - بڇڙو حال. جوڳي جُٺ - درگتي - مصيبت - بد حالي.
- دُرگتِ بڻائڻُ: بڇڙي حالت ڪرڻ - بُري گتِ بڻائڻ - ذليل ڪرڻ - خراب خوار ڪرڻ.
- دُرگتِي: ث. بُرو يا خراب حال - مصيبت - هيڻو حال.
- دُرگتي: ڏسو ”دُرگتي“.
- دُرگنڌ: ث. ڪِني باس - بد بوءِ - بوڻ - باس - ڌَپ - عُفُونَت.
- دُرلَڀُ ۽ دُرلڀَ: ذ. صفت. ملڻ ۾ مشڪل - ڏکيو هٿ ايندڙ - اڻ لڀ - ناياب - ڪمياب.
- دُرمتي: ذ. صفت. خراب مت وارو - بيوقوف - نادان - احمق. لوفر - لُچ - لُمب - بد معاش - خراب خيالن وارو.

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

● دُرَّ ۽ دُرُّ: ذ. [ع] موتي - ڦاٽوڪ - گوهَرُ - مٽيو - رَتَنُ - جوهر. ڪنن ۾ پائڻ جي ڳهه جو هڪ قسم.

- دُرّافشاني [ف. افشالدن = ڇَنڊِڻُ]: ث. موتي ٻکيرڻ - موتي ڇنڊڻُ - موتين جهڙا لفظ ڪم آڻڻ. خوش ڪلامي - خوش بياني - گوهرفشاني - فَصاحت - بَلاغت.

- دُرّپچو: ذ. ڪنن ۾ پائڻ جي ڳهه جو هڪ قسم. (ٻُنڊي جي لموني تي ڪجهه ويڪرو ٿئي).

- دُرّ ڙو ۽ دُرّ ڙا: ذ. دُر جو اسم تصغير - ڪنن ۾ پائڻ جا دُرّ.

- دُرِّ شَهوارُ: ذ. بادشاهن جي لائق موتي - تمام وڏو موتي - بي بَها موتي.

- دُرِّ مَڪنُونُ: ذ. [ع. مَڪنُونُ = بند ٿيل] اڻ لپ موتي - بيش قيمت موتي - تمام مهانگو موتي. سِپَ ۾ لڪل يا بند ٿيل موتي.

- دُرِّ نامُفتَہ: ذ. [ف. سُفتَنُ = سوراخ ڪرڻ] اڻ وِنڌيل موتي - بغير سوراخ موتي - ڪنواري عورت - دوشيزه.

- دُرِّ نَجَفُ: ذ. موتيءَ جو هڪ قسم (جو بلور والگر سفيد ۽ شفاف ٿئي، منجهس ڪجهه ليڪا ڪارن وارن والگر ڏسبا آهن، جي حضرت علي عليہ السلام ڏانهن منسوب ڪري، انهن جي تعظيم ڪندا آهن) هڪ قسم جو سفيد پٿر - شريف - نَجيب - اصلي نَسلي سيّد (فرهنگ آصفيہ).

- دُرِّ يَتيمُ: ذ. موتيءَ جو اهو داڻو، جو سِپَ مان اڪيلو نڪري - وڏو موتي - قيمتي موتي - يڪو موتي - لاثاني موتي - بي مثل موتي.

- دُرِّ يَڪتا: ذ. دُرِ يتيم - بي مثال موتي - لاثاني موتي.

● دَرا: ذ. (ف) گهنڊُ - جَرسَ - گهنٽي. هڪ سچيءَ جو قسم - لنڍڙا ڪرڙيءَ جا ٻچا (ت).

● دَراجَ (ت): ث. ڪاٺي سڌي ڪرڻ لاءِ لوهه جو اوزار.

● دُرّاج: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم - تتر.

● دَراڙِ (ت): ث آهي ساريون، جن ۾ اڻ لہ هجي - ڦاٽَڙُ - درهاڙ. مڇيءَ جو هڪ قسم.

● دَراڙَ: اسم خاص. تعلقي گمبٽ (رياست خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ شهر جو نالو (جتي سنڌ جي مشهور صوفي شاعر سچل سرمست جي درگاه آهي) هڪ ذات جو نالو.

● دَرازُ: ذ. صفت. [ف. دراز = ڊگهو] ڊگهو - وڏو - لمبو - الماڙي يا ميز جو خانو. (ف) ڪاٺيءَ ڪي چيلي سڌو ڪرڻ جو هڪ واڍڪو اوزار.

- دَرازُ ٿيڻُ: ڊگهو ٿيڻ - لمبو ٿيڻ - سنئون سڌو ٿي ليٽي پوڻ - چنگهون ڊگهيون ڪرڻ.

- دَرازُ دَستُ: ذ. صفت. ظالم - زوراور - زبردست.

- دَرازُ دَستي: ث. ظلم - بي انصافي. زوراوري - ڏاڍائي.

- دَرازُ قَدُ: ذ. صفت. ڊگهي قد وارو - قداور - ڊگهو - چانگهڙيل.

- دَرازُ گوش: ذ. صفت. ڊگهن ڪنن وارو - وڏن ڪنن وارو.

● دَراڙو ۽ دَراڙا: ذ. سالچو.

● دُراغُ (ل): ذ ڏاريو - ڏورالهون سَنگُ.

● دُراڪَتَ ۽ دُراڪَتُون: ظرف. ٻہ دفعا - ٻہ ڀيرا - ٻيٺو - ٻيڻو - ٻيهر - دوباره ٻيڻي - وڌيڪ - زياده - ڏوڙو - دُهرو - آتو تنگ.

● دَرامُ ۽ دَرامَ: ذ. سوالرن جو هڪ اوزار - ڪنگڻ جي ڦلن ٺپڻ لاءِ لوهه جو گول ٺڪر.

● دُراني: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. پٺاڻن جو هڪ فرقو - احمد شاهه دُراني جي قوم. ڪنن ۾ موتي پائيندڙ پٺاڻن جو گروه.

● دُرّاڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● دَراوَڙ: اسم خاص. قديم هندستان جي هڪ قوم جو نالو.

● دَراهِمُ: [ع] "دِرْهَمْ يا دِرَم" جو جمع - چانديءَ جا قديم سِڪا، جيئن آنن جي ٻرابر - ٻہ ماسا ۽ ڏيڍ رتي جو وزن - روپيو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دُراهو ۽ دُراهَا: ذ. ٻن معنائن وارو شعر جو هڪ قسم- ڪچهارت جو هڪ قسم. صفت. ٻن رستن وارو- ٻيوائو.
● دُراهي: حڪومت- اميري.
● دَرَبَ (ڪ): ذ. گاهه جو هڪ قسم.
● دَرْبُ: [ع] وڏو دروازو- ڦاٽڪ - ڪوچه- گلي- گهٽي- محله.
● دَرْبُ ۽ دَرْبَ: ذ. [سن. دُرَوْيہ = ڏن] ڏن - نائو - مال ملڪيت.
● دَرباب: [ف] بابت- جي باري ۾.
● دَرْبَارَ ۽ دَرْبَارُونُ، دَرْبَارِيُونَ: ث. [ف] بادشاهي ڪچهري - دربار- درگاهه- بارگاهه- آستانو. اميرن ۽ بادشاهن جي مجلس- شاهي عدالت. عدالت خالو. جشن - اجلاس.
- دَرْبَارِ بَرْخَواسَتُ ٿيڻُ: ڪچهري ختم ٿيڻ - حاضر مجلس جو اٿي وڃڻ.
- دَرْبَارِ خَاص: ث. آها دربار جنهن ۾ عام مائهن کي اجازت نہ هجي- اجلاس خاص- خصوصي ڪچهري.
- دَرْبَارِ عَامُ: ث. عام مائهن جي دربار- کليل مجلس.
- دَرْبَارِ ڪَرَڻُ: بادشاهن جو ظاهر ويهي اميرن وغيره کان سلامي وٺڻ - ڪچهري ڪرڻ- رعايا سان ويهي، ملڪي انتظام وغيره جا حڪم احڪام ڏيڻ.
- دَرْبَارِ لَڳَڻُ: شاهي مجلس لڳڻ. هجوم ٿيڻ - ڪچهري ٿيڻ.
- دَرْبَارِيُ ۽ دَرْبَارِيُ: ذ. صفت. دربار جو- شاهي يا سرڪاري ملازم- مُقَرَّب (ويجهو رهڻ وارو).
● دَرْبَانُ ۽ دَرْبَانَ: ذ. [ف. نيگهبانُ] دروازي تي ويهندڙ- در جي سنڀال ڪندڙ- حاجِبُ. دروانُ - درواڻُ - سَنْتري - چوڪيدار.
- دَرْبَانيُ: ث. رکوالي - پهريداري - دروانپي - دربان جي ڊيوٽي.
● دَرْبَنْدُو (ڪ): ذ. سُرماڻي مڇي ڦاسائڻ لاءِ ڪاري جي رَڇَ جو هڪ قسم (ٻاڪي کان ٿلهين تندن وارو).
● دَربَنْدُ: [ف] قلعو - وڏو دروازو- پُل - بَندَرُ.
● دَرْبو ۽ دَرْبَا: ذ. مٿهائن جا ٢٠-٢٥ مَڏَ.
● دَرْبَارَ ۽ دَرْبَارُونُ، دَرْبَارِيُونُ: ث. [ف. دَرْبَار] ڏسو ”دربار“.
- دَرْبَارَ خَاص: ث. دربار خاص.
- دَرْبَارَ عَامُ: ث. دربار عام.
- دَرْبَارِيُ ۽ دَرْبَارِيُ: ذ. صفت. درباري. هڪ راڳڻي جو نالو.
● دَرْبَرْدَرازِيُ: ث. دَبَڙدُس- دَب ڦُس- زوران زوري- حُڪمان حُڪم- دَبَڙدونس- زوراوَري- دَست درازي- ٻُوسات بازي.
- دَرْبَرْدَونْسَ: ث. ٻَل- طاقت- قُوت- زُور- چوهه- ڏاڍ- ڏاڍائي. زوري- مجبوري- لاچاري- زبردستي.
● دَر ٻيلو: اسم خاص. ساهتي ۾ هڪ مشهور ڳوٺ جو نالو. تعلقي ڪنڊياري جو هڪ شهر.
● دُرْتَلُ ۽ دُرْتَلَ (ڪ): ذ. صفت. حيران- هَڪو ٻَڪو- پريشان- مُنجهيل- موڳو.
- دُرْتُلُ ٿيڻُ: ٻُلجي وڃڻ- مُنجهي پوڻ.
● دُرْپَدُ ۽ دُرْپَدَ: ذ. ڳائڻ جو هڪ قسم- ڌُرپد.
● دَرْپَنُ ۽ دَرْپَنَ: ذ. [پرا. دَپڻُ. سن. دَرْپَڻُ = درسني] آرسي- آئينو- آهينو- آهري- ٽِڪَ- شيشو- دَرْپَڻُ
”ويهي درپڻ دل جو آديسي آجار“ (دلپت).
● دَرْپَڻُ ۽ دَرْپَڻَ: ذ. [سن] درسڻُ- آئينو.
● دَرْجُ: ذ. [ع. دَرَجَ = داخل ڪرڻ] لکڻ جي جاءِ- داخلا جي جاءِ. لکڻ يا داخلا ڪرڻ جي حالت- لکيت- تحرير.
- دَرْجُ ڪَرَڻُ: داخلا ڪرڻ- لکي ڇڏڻ- قلم بند ڪرڻ. ڪنهن رجسٽر ۾ لکڻ- فهرست ۾ داخل ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دَرْجَنُ ۽ دَرْجَنَ: ذ. [انگ - Dozen] ٻارهن جو مجموعو - ٻارهن - ڊَزَنْ - درزن. هڪ جنس جون ۱۲ شيون.

● دَرْجو ۽ دَرْجا: ذ. [ع. درجَ = هو ڏاڪو ڏاڪو ڪري چڙهيو] لغوي معنيٰ ڏاڪڻ جو سيڙهي ڪان مٿيون ڏاڪو - مٿيون ڏاڪو. ڏاڪو - ڏاڪڻ جون پيرڙيون - پوڙي. وڏو عهدو. مرتبو - رُتبو - عُهدو - تدريج - پَدْوِي - مَنْزِل - مَنْصَبْ. جماعت - ڪلاس - ٽولي. وڏائي - آب - اقبال. حَشْمت - دٻدٻو - رُعب. حِصّو - بَخرو - پَتي - نمونو - ڀاڱو. حَدّ - حَدّبندي - اِلڊو - دنگ. آجْرُ - ثواب - ليکي - بدلو - عيوضو. زمين جو تي سو سٺيون حصو (يا ڊگري) (جو اٽڪل رُوءِ ۹۶ ميلن جي مفاصلي جو ٿيو آهي ۽ سج" کي اهيءَ مفاصلي طيءِ ڪرڻ ۾ ع منٽ ٿا لڳن).

- درجو پائڻ: نيڪ ڪم جو بدلو حاصل ڪرڻ. وڏو درجو ملڻ.

- دَرْجا: ذ. (جمع ۾) الڳن جا درجا. جيئن: "ايڪا، ڏهاڪا، سَوَ، هزارَ، ڏهه هزارَ، لَکَ وغيره".

- دَرْجا ڦيرائِڻُ: امتحان ٿيڻ بعد شاگرد کي هڪ درجي مان ٻئي درجي ۾ ڪرڻ. حساب ۾ ڏنل رقمن جون جنسُون جدا جدا ڪري رکڻ.

- درجا وڌائڻ: ترقي ڏيڻ - اضافو ڪرڻ - رتبو وڌائڻ - منزل وڌائڻ.

- دَرْجي بَہ دَرْجي: ظرف. ڏاڪي بہ ڏاڪي - منزل بہ منزل - قدم بہ قدم - رفتہ رفتہ - هوريان هوريان - آهستہ آهستہ - سلسليوار.

- دَرْجيوارُ ۽ دَرْجيوارَ: ذ. صفت. سلسلي وار - رُتبہ وار - واري سان - مَرتبي آهر - شان آهر - عُهدي آهر.

- دَرْجي وارُو: ذ. صفت. وڏي مرتبي وارو.

● دَرَخْتُ ۽ دَرَخْتَ: ذ. [ف] وَڻُ - شَجَرَ - ٻوٽو - ٻوٽو.

● دَرْخْشانْ: صفت. [ف. دَرْخْشيدن = چمڪڻ] روشن - چمڪندڙ - جهلڪندڙ - جهرڪندڙ - تجليدار.

● دَرْخَواسْتَ ۽ دَرْخَواسْتُونُ: ث. [ف. دَرْ = ۾ + خواستن = گهرڻ] ڪيل گهُر - خواهش - عرض - عَرْضداشت - عَرِيضي - سُوال. التماس - گذارش - آرزو - تمنّا. لکيل عرض - عرض نامو - گذارش نامو - وِنتي پَتر.

- دَرْخَواسْتَ ڏِيَڻُ: عريضي ڏيڻ - ڪنهن شيء حاصل ڪرڻ جي تمنا ظاهر ڪرڻ.

● دَرْخَواسْتَ ڪَرَڻُ: درخواست ڏيڻ - ڪنهن تي پُڪارڻ.

● دَرْدُ ۽ دَرْدَ: ذ. [ف] ڪَشْتُ - ڏنجهو - ڏکُ - سُورُ - آهنجُ - دُکُ - وِيڙا - تڪليف. افسوس - رنج - شُوڪَ - غم. آهنج - اوکائي - سختي - مصيبت - مشڪلات. ڪشالو - جاکوڙ.

- دَرْدْآلُودَه: ذ. [ف. آلُودَن = رلڻ - ٽمڪڻ] صفت. ڏُکويل - درد ڀريو.

- دَرْدْآميز: ذ. [ف. آميختن = رَليڻ] صفت. ڏک سان ڀريل - ڏکارو - رنجيده - درد ناڪ.

- دَرْدآنگيزْ: ذ. صفت. دُکُ پيدا ڪندڙ (دل تي) - ڏک جهڙو - ڏکارو - رنجيده - ڏُکَ ڀَريو.

- دَرْدَبانِيْ: ث. درد واري - سورن واري.

- دَرْد جاڳِڻُ: سور ٿيڻ. ڏک ٿيڻ. ايذاءُ ٿيڻ.

- دَرْد جي دَوا هُئڻ: فائدو پهچائڻ. ڪم جي شيء هُئَڻُ.

- دَرْد دُف ٿِيَڻْ: درد دفع ٿيڻ - ڏک سُور لهي وڃڻ - خوشي حاصل ٿيڻ - آرام ۽ اطمينان نصيب ٿيڻ - خوش گذارڻ.

- دَرْدِ دِل: ذ. دل جو رنج - دلي صدمو.

- دَرْد ڪَٽَڻُ: درد دفع ڪرڻ - ڏُکُ سُورُ وِڃائڻ.

- دَرْد لَڳَڻُ: سور ٿيڻ - ڏک ٿيڻ. بيماري ٿيڻ. اهنج ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دَرْدمَنْدُ ۽ دَرْدِمَنْدَ: ذ. صفت. درد وارو - ڏکارو - ڏکيو. غمزده. غمخوار - رحم دل - همدرد - ترس وارو.
- دَرْدِمَنْدِيءَ: ث. همدردي - غمگساري - رحم دلي - ترس.
- دَرْدُناڪُ ۽ دَرْدَناڪَ: ذ. صفت. ڏک وارو - تڪليف وارو - سور وارو.
- دَرْدَن جا داسْتانَ ڪولَڻُ: ڏک ڀريون ڳالهيون ڪرڻ.
- دَرْدُوَنْدُ ۽ دَرْدُوَنْدَ: ذ. صفت. درد وارو - ڏک وارو - رنج وارو - درد ڀلو - ڏکويل - رنجور - سور وارو - غم ڀاڻي - ڏک ڀاڻي - همدرد - غمخوار.
- دَرْدُوَنْدِيءَ: ث. درد واري - ڏک واري - رنج واري - سوريتي - ڏکايل - سور ڀل.
- دَرْدِيءَ ۽ دَرْدِيءَ: ذ. صفت. ڏک وارو - سور وارو.
- دَرْدِياڻيءَ: ث. ڏک واري - دک واري.
● دُرِدُنْبارِ (ل): ذ. وڏو ڀتڪو - ڀڳڙ.
- دُرِدُنْبالِ: ذ. دُرِدُنْبارُ.
● دِرْدِ ۽ دِرْدِ: صفت. [من. دِرْدِ = پڪو] پڪو - مضبوط - پختو. ڏاڍو - قابو - سوگهو. برقرار - اچل - اچلُ - ڪٽپ ڪوڙ - اِستر.
- دِرْدِتا ۽ دِرْدِتائون: ث. ڏِڍِرجُ - پختائي - آچلتا - پڪائي - ثابت قدمي.
● دَرِڙا (ٿ): اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.
● دَرْڙو ۽ دَرْڙا (ت): ذ. ننڍي مڇي.
● دُرِڙو ۽ دُرِڙا: ذ. صفت. بيوقوف - احمق. لڪڻ - ڏوڀيءُ - ڪُپتي - مڪريلو. لچو - هرتال - شودو - چيڪرو - حرامزادو. رولو - آواره. (ث. دُرْڙي ۽ دُرْڙِيُون).
- دُرْڙائيءَ ۽ دُرْڙائيُون: ث. سنافقي. بيوقوفي - لچائي - شودپائي.
● دُرْڙي ۽ دَرْڙِيُون (ل. ت): ث. مرونو - سوٽ - وَڍُ. حرڪتبازي - لڪي.

" پوء ڪرين دُرڙي دغا اي دل ۾ ٿي تون بيوقوف " (قاسم).
سيسراٽي - چيرڪ.
- دُرْڙِي پَرَڻُ (ت): چيرڪ پرڻ. حيران ٿيڻ. ڊڄڻ - ڊڄي وڃڻ.
- دُرْڙِي ڪاڍڻُ: چرڪ پرڻ - ڏسو " درڙي پرڻ ".
- دُرْڙِي مَتائِڻُ (ت): ڪاوڙ ڪرڻ. الڳي وڃڻ - انڪار ڪرڻ - ڳورو غصو ڪرڻ.
- دُرْڙي نَه پَرَڻُ: ذرو به خوف نه ٿيڻ.
● دَرِزَ ۽ دَرِزُونَ: ث. [ع. دَرِزَ = هن توبو ڏنو] ٻن سرن جي وچ ۾ وِٿي يا جاء - خالُ - ڦوٽ - چيرُ - ڏارُ - ڦوڙُ - اڌ و اڌ - سَنْڌُ. شگافُ. [ف. دَرْزَن = سڻي] سيڻُر. اوڻي ڪپڙي جي - توبو - سيبو.
- دَرْزَ پَرَڻُ: خالُ پرڻ - ڦوٽ پرڻ.
- دَرِزُونَ وَٺَڻُ: جاء جي سرن جون وچ وارئون وِٿيون پرڻ - چير بند ڪرڻ - وِٿي بند ڪرڻ - ڏارِ ليئبڻ.
● دَرْزادَهُ: اسم خاص. مڪران ۾ رهندڙ هڪ ذات جو نالو. (جنهن ڪي گهٽ درجي ۾ شمار ڪن ٿا. " تاريخ بلوچستان " ص - ۲۵).
- دَرِزِيءَ ۽ دَرِزِيءَ: ذ. [ف. دَرزن = سڻي. درز = توبو + زن. زدن = هڻڻ] ڪپڙا سبڻ وارو - خياطُ. (ث. درزڻ ۽ دَرزِيُونَ).
- دَرزي جي سئي هڻڻ: هميشه هڪ حال ۾ نه هئڻ.
- دَرِزِڪو ۽ دَرِزِڪا: ذ. صفت. ڪپڙن سبڻ جو - دَرزيءَ جو - دَرزيءَ وارو.
- دَرِزِڪو ڪم: ذ. ڪپڙ سبڻ جو ڪم.
- دَرِزِياڻيءَ: ث. " درزيء " جو مؤنث. درزڪو ڪم ڪندڙ عورت.
● دَرَسَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● دَرْسُ ۽ دَرْسَ: ذ. [ع] سبق - ڀاڻُ. مذهبي وعظ - نصيحت - ڪٿا اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- دَرْس خَانَہ: ذ. مڪتب- سڪول- مدرسہ- پاٺشالا.

- دَرْسُ ڏيڻُ: سبق ڏيڻ - پڙهائڻ - وعظ نصيحت ڪرڻ.

- دَرْس گاهہ ۽ دَرْس گاهُون: ث. پڙهڻ جي جاءِ - مڪتب - اسڪول- مدرسو- پاٺشالا.

- دَرْس وَتَدْرِيس: ذ. پڙهڻ پڙهائڻ جي حالت.

- دَرْسُ و نَنڍُ: سبق وٺڻ- پڙهڻ- نصيحت پرائڻ.

- دَرْسِيُ ڪِتَابُ ۽ دَرْسِيُ ڪِتَابَ: ذ. سبقن وارو ڪتاب. پڙهڻ وارو ڪتاب. لازمي ڪتاب. ڪتاب جيڪو اسڪول ۾ پڙهايو وڃي.

● دَرْسُ ۽ دَرَسَ: ذ. [سن. دَرْشَن=ڏسڻ] ديدار- نظارو- ڏيکاءُ.

● دُرُسُ: صفت. [ف. "دُرُسْتُ" جي بگڙيل صورت] درست- برابر- صحيح- سچ پچ - نيڪ- پورو- سچ - حقي.

● دَرْسَانُو چَنُو: اسم خاص. ڪراچي جي آسپاس هڪ ديهه جو نالو.

● دُرُسْتُ ۽ دُرُسْتَ: ذ. صفت. [ف] صحيح- پورو- برابر- نيڪ- دُرس- موزون- لائق.

- دُرُسْتُ ڪَرِڻُ: نيڪ ڪرڻ- ٺاهڻ- سڌارڻ- سنئون ڪرڻ- برابر ڪرڻ- صحيح ڪرڻ.

- دُرُسْتِيُ ۽ دُرُسْتِيُون: ث. سڌائي- برابري- سچائي- راستبازي- صحت- تصحيح- اصلاح- سنوار- ڪاٽ ڪُوٽ- سڌارو- ترتيب- ترميم- مرمت- شايستگي- گوشمالي.

● دَرْسَڪِي: اسم خاص. تعلقي ميرپورساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَرَسَ: اسم. [سن. دَرْشَ] ديدار- نظر.

● دَرْسَنُ ۽ دَرْسَنَ: ذ. [سن. دَرْشَنُ= ڏسڻ] ڏسڻ جي حالت- ديدار- مشاهدو- ڏيک. تماشو- نظارو- ڏيکاءُ. زيارت- ملاقات- مُڪاميلو- گڏجاڻي- ميلاپ- دَرْشَن.

- دَرْسَنُ ڏيڻُ: ديدار ڏيڻ- درشن ڏيڻ- ملاقاتي ٿيڻ- حاضر ٿيڻ- گڏجاڻي ڪرڻ.

- دَرْسَنُ ڪَرائِڻُ: ديدار ڪرائڻ- جهلڪ ڏيکارڻ. گڏجاڻي.

- دَرْسَنُ ڪَرَڻُ: ملاقات ڪرڻ- گڏجڻ- ملڻ- مُڪاميلو ڪرڻ. زيارت ڪرڻ.

- دَرْسَنِيُ ۽ دَرْسَنِيُ: ذ. صفت. ڏسڻ جهڙو- ڏسڻ لائق- سهڻو- ٺاهوڪو- ملوڪ.

● دَرْسَنِيُ ۽ دَرْسَنِيُون: ث. [سن. دَرْشَنِيءَ. دَرْشَن=ڏسڻ] منهن ڏسڻ جو شيشو- آئينو- آهينو- آرسي- ڏيک. هُنڊيءَ جو هڪ قسم (آها هُنڊي جنهن جي ڏيکارڻ شرط پئسا ملن). صفت. گل جو هڪ قسم

"داغل، جنگي، درسني، ڪيا هزارين هيڪار" (سڳهڙ).

- دَرْسَنِيُ هُنڊِيُ: ث. هُنڊيءَ جو هڪ قسم، آها هنڊي جنهن جي ڏيکارڻ سان پئسا يڪدم ملن.

● دُرُشْتُ: صفت. (ف) سخت- ڪٺور- شوخ- ڪرڙو- دُرُشْتُ ميزاج- تُندُمزاج- ڪرڙي طبيعت وارو.

- دُرُشْتِيُ: ث. سختي- ڏاڍائي- ڪٺورائي. ڪنوراڻي- بي رحمي. بدخلقي- ڪرڙائي.

● دِرِشْٽِ: ث. [سن. دَرْشَ=ڏسڻ] نظر- نگاهه- ڏسٽي- نيرت- بصارت- جوت- دِيدَ. ڏيکاءُ- نظارو. تماشو.

● دِرِشْٽَانْتُ: ذ. نقل- تمثيل- چوٽي- نمونو- مثال- نظير. باعث- عبرت- پهاڪو. سنهڙي ڪيل- مَرڪَ- مَشْڪَ.

- دِرِشْٽَانڪَ: ذ. ڏسو "درشٽانت".

- دِرِشْٽِ بَنْدَڪَ: ث. گِروي - رَهْنُ- ڪُنهه رکڻ.

- دِرِشْٽِ مانُ: ظرف. جيڪي نظر ۾ اچي ٿو. جو ڏسجي ٿو (سامي).

- دِرِشْٽِ وِدْيا: ث. مشاهدي جو علم- علم نظر- اکين جو علم.

- دِرِشْٽِيُ: ث. نظر- نگاهه- نيرت- جوت- دِيدَ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- درِشتيءَ مانَ ڪَيڻُ: نظر مان ڪيڻ - متاڇرو ڏسڻ. سرسري طور ڏسڻ.

● دَرِشَنُ ۽ دَرْشَنَ: ذ. [سن. دَرْشَن = ڏسڻ] ڏسڻ جي حالت - ديدار - مشاهدو - ڏيک. تماشو - نظارو - ڏيکاءُ. زيارت - ملاقات - مُڪاميلو - گڏجاڻي - ميلاپ. دَرْسَنُ.

- دَرْشَنُ ڏِيڻُ: ديدار ڏيڻ - ملڻ - ملاقات ڪرائڻ - سامهون اچڻ - صورت ڏيکارڻ - درسن ڏيڻ.

- دَرْشَنُ ڪَرائِڻُ: ديدار ڪرڻ - اچي ملڻ - ملاقات ڪرائڻ. صورت ڏيکارڻ - سامهون اچڻ - درسن ورائڻ.

- دَرْشَنُ ڪَرَڻُ: زيارت - ملڻ - ملاقات ڪرڻ - ڏسڻ - ديدار ڪرڻ - دَرسن ڪرڻ.

● دَرْشيڪ: اسم خاص. بلوچ قوم جو هڪ قبيلو.

● دُرَفْشانُ: ذ. صفت. [ف. دُرَفْشيدن = چمڪڻ] چمڪندڙ - روشن - شاندار - عمدو - پيڪيدار.

● دَرْڪُ: ذ. [ع. ادْرَڪَ = هن پروڙيو] سمجهه - پَروڙُ - اِدراڪ - پُوجهه - واقفيت - عقل - گيانُ - فهم - ڄاڻُ. استعمال - آزمودو - تجربو. واسطو - ڪم (ت).

- دَرْڪَ پَوَڻُ: سمجهه پوڻ - اِدْراڪ ٿيڻ - پَروڙ پوڻ.

- دَرْڪَ ڏِيَڻُ: دخل ڏيڻ - وچ ۾ ڳالهائڻ - دست اندازي ڪرڻ.

- دَرْڪَ هُجَڻُ: واقفيت هجڻ - پروڙ هجڻ - ڄاڻُ هجڻ.

● دَرْڪارَ ۽ دَرْڪارُونُ: صفت. [ف. دَرْ = ۾ + ڪار = ڪم] ڪم ۾ - گهربل - ضروري. (ث) ضرورت - حاجت. سوڙهه - گهرج - ڪَٽِتُ - تنگي - لاچاري. پرواه.

- دَرْڪار ٿِيَڻُ: گهرج ٿيڻ. پرواه ٿيڻ.

- دَرْڪارِ هُجَڻُ: ضرورت هجڻ. پرواهه هجڻ.

● دَرْڪاڻي: اسم خاص. بلوچ قوم جو هڪ قبيلو.

● دُرْڪِي: ث. گهوڙي جي هڪ چال - دُڙڪي.

● دُرْگا: ث [سن. دُرگا. دُرْ = مشڪل. گَ - گَمُ = وڃڻ. اهو جنهن ۾ مشڪل سان وڃي سگهجي. درگ = قلعو] هندو ڌرم موجب اِستريءَ روپ ۾ اِيشوَرِي شڪتي - اناري شڪتي. شِوَ جي استريءَ جو نالو (هن ديويءَ جي جدا جدا روپن جا جدا جدا نالا آهن، جهڙوڪ چنڊي، پواني، ڪالي وغيره).

● دَرْگاهَ ۽ دَرْگاهُونُ: ث. [ف] جاءِ - ڪچهري - دربار، ڪورٽ - آستان. محلات - ڪنهن جاءِ جو مُنڍ - دِڪي - پُنيو - چانئٺ. ڪنهن ولي الله جي مزار - آستانو - چوڪي - قُبو - روضو - مقبرو. زيارت گاهه - عبادت گاهه - خانگاهه. بادشاهه يا امير جي ڪچهري - دربار - بارگاهه.

- دَرْگاهِي ۽ دَرْگاهِي: ذ. صفت. درگاهه وارو - درگاهه جو. درگاهه جي سنڀال ڪندڙ - مُجاوِرُ.

- دَرْگَهه ۽ دَرْگَهونُ: ث. درگاهه.

● دُرْلَپ: ذ. [سن. دُرْلَپ. دُرْ = گهٽ + لَپُ = ڪپڙ] الَپ - نَاياب - انوکو - اڻ لَڀُ.

● دِرَمُ ۽ دِرَمَ: ذ. [ع. دِرْهَمْ. پرا. دَمِّ. سن. دْرَمّ ديو. دِرام) سڪي جو هڪ قسم. پائليءَ جهڙو چانديءَ جو هڪ سڪو - درهم. تور جو هڪ وزن (ڪن وٽ ٽي ماسا، ڪن وٽ چار ماسا استعمال ٿئي). درم شرعي جو وزن ساڍا ٽي ماسا آهي.

● دَرْمانُ ۽ دَرْمانَ: ذ. [ف] دوا - دارون - علاج. چارو. آپاءُ.

● دَرْماندو ۽ دَرْماندا: ذ. صفت. [ف] بيوس - لاچار - مجبور - پريشان. بي واهو - بي وسيلو - لڏ ڏکو - بي پهچ - اوَسُ - عاجز - نِدَرُ - اپالو - اڏِيڻُ. لاعلاج - ڏکي. ويا ڪل - تنگ - مُنجهيل. بي قرار - بي آرام - مَلُول - حيرن. بيهوش. (ث. درماندي ۽ دَرْماندِيُونَ) جيئن: "هڏ نه ماهه مڏ ير، دِل درماندي دوست ري" (شاهه).

- دَرْمانْدِگِي ۽ دَرْمانْدِگِيُون: ث. لاچاري - بي وسي - عاجزي - مجبوري. پريشاني - مشڪلات - تنگي. غمگيني - آداسائي - غم - ڏک - رنج. بيقراري - بي آرامي. بلا - مصيبت.
- دَرْمانْدَهُ: ذ. صفت. دَرْماندو - مصيبت زده - ويچارو - لاعلاج.

● دَرِماڻُون: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَرْماهَ: ظرف. [ف. دَرْ=۾+ماهه=مهنو] مهني ۾ - مهني سر مهني - هر مهني - ماهوار - ماهه پيرو - ماهه به ماهه.
- دَرْماهو ۽ دَرْماها: ظرف. هرمهني. ذ. ماهوار ملندڙ پگهار - تنخواهه.

● دَرْماهُ: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دُرْمُحَمَّدِ: اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَرْمَلُ ۽ دَرْمَلَ: ذ. [ف. درماڻ> درمن>درمل=علاج] درمان - علاج - دوا - دارُون.

● دَرْمَنُ: ذ. [ف. درمان=علاج] علاج - درمان - دوا - دارون.

● دَرْمِيانُ: ظرف. [ف. دَرْ=۾+ميان=وچ] وچ ۾ - اندر - منجهه - ۾.
- دَرِمْيانو ۽ دَرِمْيانا: صفت. اندريون - اندروني - وِچون - وچولو - وچوارو - ٻوررو - ٻوروٽو - موافق - مُعْتَدِلُ - وِچٿرو - ماڌارڻ - مدير - مُتَوسِّطِ.
- دَرْميانو دَرْجو: وچولو درجو.
- دَرْمِيانِي ۽ دَرْمِيانِيُ: ظرف. درميالو.

● دَرِنْدو ۽ دَرِنْدا: ذ. [ف. دريدن = چيرڻ] ڦاڙيندڙ - چير يندڙ - خون خوار - وحشي. چيري کائيندڙ جانور (رڇ، شينهن، بگهڙ وغيره). شڪاري جانور. جيئن

"درندا درياهه ۾، واڪا ڪيو ورن"
(شاهه).

● دُرِنَرُ ۽ دُرِنَرَ (ت): ذ. ٻڪيءَ جو هڪ قسم (ميرانجهڙي رنگ جو ۽ ڏانڊي)

● دِرَنْگُ ۽ دِرَنْگَ (ت): [ف. دِرَنْگ= دير] هٻڪ - هٽڪ. خوفُ - ڀَو - ڊِڄُ - ڊپ - خطرو. وِيچار - ڌيان - خيال - ڌيرج - تاملُ - دِيرَ - تاخير - وقفو.

■ دِرنگ نَہ ڌِيڻُ: خوف نہ ٿيڻ - خيال نہ ٿيڻ.

● دُرنگو ۽ دُرَنْگا: ذ. صفت. [ف. دُ= ٻه+رنگ] ٻن رنگن وارو. ٻٽي چال هلندڙ. بي وفا. (ث. دُرَنگِي ۽ دُرنگيُون) مڪارُ - مُنافِق - اندر هڪڙو ٻاهر ٻيو - اندر ٻليت.

● دَرو ۽ دَرا: ذ. [ف. دَرهُ=ماٿري] ٻن جبلن جي وچان رستو - لنگهه - لانگهو - گهٽُ. مِٺي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم (لنڍڙي مڇي جا ڳاڙهيرن چيلُرن سان مٿ پر ۽ قد هڪ انچ کن) - ننڍي مڇي.
- دَرو ڏِيَڻُ (ڪ): آرو ڏيڻ - وَلو ڏيڻ - وَڪڙ وجهڻ.

● دِرو ۽ دِرا (ک): ذ. صفت. اک ڦريل - ٽيرڙو - ٽيڏو.

● درو ۽ دُرا: ذ. [ع. دُرَّهُ=چابُڪُ.] چم جو پٽو. چمڙي جو ٿهيل چهبڪ (جو سزائن ڏيڻ ۾ ڪم اچي) - ڦٽڪو - ڏُرو - تازيانو - ڪوڙو.
- دُرّا لڳڻ: شرعي يا فوجي سزا جا ڪوڙا يا تازيانا لڳڻ - جسماني سزا ملڻ.
- دُرّا هڻڻ: ڪوڙا يا تازيانا هڻڻ. شرعي سزا ڏيڻ - جسماني سزا ڏيڻ.

● دَراوَت: اسم خاص. جبل جو هڪ لَڪُ جو نالو (جنهن مان نئين بارڻ لنگهي).

● دَرِوازو ۽ دَرِوازا: ذ. [ف. دَرْوازه= دَرْ] جاءِ ۾ اندر يا ٻاهر وڃڻ جو لنگهه - دَرُ - ڪِوارُ - ڦاٽَڪُ - لَڪُ - ڏيڍِي - ٻَنُيو. موريءَ جو دروازو.
- دَرِوازو بَنْدُ ڪَرَڻُ: در بند ڪرڻ - در ٻوڙڻ - اندر اچڻ نہ ڏيڻ - منع ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دَروازو ٻَرَڻُ: در بند ڪرڻ - در ٻُوڙڻ.
- دَروازو ڦانئِي ڪَرَڻُ: در بند ڪرڻ.
- دِروازو ڦانئِي هَڻَڻُ: در بند هڻڻ.

● دِرِواش (ت): ث. [ف. درخواست جي بگڙيل صورت] گهرج - ضرورت - ڪَپُ - حاجت.

● درواڻِي: ذ. ت. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو، جو رستمائين جي شاخ آهي.

● دُرُو: ذ. هڪ تاري جو نالو - قُطبي تارو - ڌُرو.

● دُرُودُ ۽ دُرُودَ: ذ. [ف] رحمت - تحسين - آفرين - تعريف - دُعا - تسبيح - صلواة (جيڪڏهن خدا جي طرفان هجي رحمت ۽ برڪت جي معنيٰ، ملائڪن طرفان هجي تہ اِستغفار ۽ مسلمانن طرفان هجي تہ دعا سلام ۽ جانورن ۽ پکين طرفان تہ تسبيح) ڌڻيءَ جي مهر لاءِ دعا - اها دعا ۽ سلام جيڪو حضور نبي ڪريم محمّد مصطفيٰ صلي الله عليہ و سلم تي پڙهيو وڃي.
- دَرُودَ پَڙهَڻُ: سلام پڙهڻ - دعا پڙهڻ.

● دَرُوغُ ۽ دَرُوغَ: ذ. (ف) ڪُوڙُ - جُوٺ - ڪِذْبُ - بُهتانُ.
- دَرُوغَ زَنُ: ذ. صفت. ڪوڙو - جوٺو - ڪوڙ ڳالهائيندڙ.
- دَرُوغ گو: ذ. صفت. ڪُوڙ ڳالهائيندڙ - ڪُوڙو - ڪاذِبُ.
- دَرُوغ گوئِي ۽ دَرُوغ گوئِيُون: ث. ڪُوڙ - ڪِذْب - جُوٺ.

● دَروغُو ۽ دَروغا: ذ. [ف. داروغہ] واهن جي سنڀال لاءِ رکيل سرڪاري عملدار - داروغو.

● دَرُونجَ: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻساڙڪو وڪر (ٻاڙ وڇونءَ جي ڏنگ والگر ڳنڍيون ڳنڍيون، ان ڪري هن کي درونج عقربي (وڇون واري) سڏين، ڪل خاڪي رنگ تي، ڪَوڙِي ۽ خوشبوءِ واري).

● دَرُونِي: [ف] ظرف. اندروني - اندريون - مخفي - ڳُجهو - لِڪل.

● دِروهُ ۽ دِروهَ (ت): ذ. سن. ڊوهہ - ٺڳي - مَڪَرُ - وِيساهہ گهاتي.
- دِروهِي ۽ دِروهِي: ذ. صفت. ٺڳي ڪندڙ - ٺڳُ - ڊوهي.

● دَرْوِيشُ ۽ دَرْوِيشَ: ذ. صفت. [ف. دُرْ = در. آويختن = لڙڪائڻ] ڪَنن ۾ دُرْ وِجهندڙ فقير. پِينُو - گدا - ٻِيکاري. مَنْگتو - مائِلُ - سُوالي. ٻهتل - بزرگ - سالِڪُ - ولي الله. مَستُ. نيڪُ - ديندار - مُتّقِي - سَچار - عابِد - غريب - مُفلس - مسڪين. سادو - ڪم فهم (دنيا جي ڳالهين ۾) - صاحب معرفت (روحاني طرح).
- دُرْوِيشاڻُو ۽ دَرْوِيشاڻا: ذ. صفت. فقيراڻو - غريباڻو - بُزرگاڻو.

● دَرْوِيشِي ۽ دَرْوِيشِيُون: ث. فقيري - گدائي - مِسڪيني - غريبي - مفلسي. بزرگي.

● دَرِوِيشِ لَانئِچ: اسم خاص. تعلقي مير پور ماٿيلي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● دَرَهُ: ذ. [ف] ٻن جبلن جي وچ وارو رستو - دَرو.

● دُرّهُ: ذ. [ع] چمڙي جو چهبڪ - ڦٽڪو - ڌُرو.

● دُرْهَا دُرْهَا: جملو. (بلوچڪي) خوش خوش - چڱا ڀلا.

● دَرَهَڙُ: ذ. (آواز) ڌَڌِڪو - ڌَمڇَرُ
"دَرَهَڙَ ڌَنْسَ درياهہ ۾، جِتَ لَهريون ڪن لِوڙا" (شاهہ).

● دَرْهَمُ: صفت. [ف] اُلَٽ پُلَٽ - ڳُڙ ٻڙ - هيٺ مٿي - ٽِڙو ڪِڙ - تَهہ وَ بالا. حيران - پريشان - مُنجهيل - غمگين - رنجيده.
- دَرْهَمُ بَرْهَمُ: صفت. هيٺ مٿي - اُلَٽ پُلٽ - تهہ و بالا - ڳُڙ ٻُڙ. خفا - ناراض - پريشان.
- دَرْهَمُ بَرْهَمُ ٿِيڻُ: هيٺ مٿي ٿيڻ - اُلَٽ پُلَٽ ٿيڻ. خفا ٿيڻ - پريشان ٿيڻ - نيست نابود ٿي وڃڻ.
- دَرْهَمُ بَرْهَمُ ڪَرَڻُ: هيٺ مٿي ڪرڻ - اُلٽ پُلٽ ڪرڻ - معاملو خراب ڪري ڇڏڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دَرْهَمُ ڏِيَڻُ: سزا ڏيڻ - ڪيتو لوڙائڻ.
- دَرْهَمُ ڪَرَڻُ: ناس ڪرڻ - بگاڙڻ - خراب ڪرڻ - آلٽ پلٽ ڪرڻ - برباد ڪرڻ - رُلائڻ.

● دِرْهَمُ ۽ دِرْهَمَ: ذ. [ع] سڪي جو هڪ قسم - دَرم. آئن جَوَن جو وزن.

● دَرْهِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر خيرپور رياست ۾).

● دَرِيُ ۽ دَرِيُون: ث. [سن. دَرِيُ] ننڍو دروازو - ڳڙڪي - ڳلڪيُ - دريچو - جَهروڪُ - ڪِڙڪي - ڀاسي جو لنگهه - خال - درز. بادگانُ - روشندان. فرش - گلم. ڀارِيُن رانه ۾ ڪڍيل هڪ خانو. آنّ جي ماڻ جو هڪ قسم. پاڻيءَ جو چوٿون حصو (ت).

● دَرِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر نواب شاهه ۽ حيدرآباد ضلعن ۾).

● دُرِيُ ۽ دُرِيُونُ: ث. ڏڪي ڳاڏيءَ جي ٿالهي هيٺان لوهه يا رُڪ جي ٻيل ڪامَ (جنهن ۾ ڦيٿا پيل هجن). زيور جو هڪ قسم. ڪڇيءَ ۾ پاڻڻ جو ڳَهَه - دُهُرِي.

● دَرْيَا ۽ دَرْيَا: ذ. [ف] آٿاهه پاڻي - سمنڊ - ساگر. ندي - درياءُ - درياهه. مٺي پاڻيءَ جو وهڪرو، جو ڪنهن جبل يا ڍنڍ مان نڪري وچي سمنڊ ۾ پوي.

- دَرْيَا بَرْآمَدِيُ: ث. پاڻيءَ جي لاهه وقت ظاهر ٿيل زمين (جا پاڻيءَ چڙهڻ وقت پاڻي هيٺ آئي هجي).
- دَرْيَابُرْد: ث. دريا جي ٻوڏ هيٺ آيل زمين.
- دَرْيَابُرْد ٿِيَڻُ: برباد ٿيڻ - ناس ٿيڻ - ويران ٿيڻ. ٻُڏي وڃڻ - لُٽجي وڃڻ. ڪشتي وڃڻ - لوڙهي ڇڏڻ.
- دَرْيَابُرْدِيُ: ث. دريا هيٺ آيل زمين.
- دَرْيَا چَڙْهَڻُ: درياءُ جو پاڻي چڙهڻ.
- دَرْيَاخوردي: ث. درياءُ هيٺ آيل زمين - درياءُ پاڻي ويل زمين - ٻُڏل زمين.
- دَرْيَادِلُ: ذ. صفت. وڏيءَ دل وارو - سخي - فياض - ڏاتار.
- دَرَيا دِل ٿِيَڻُ: سخي ٿيڻ - وڏي دل وارو ٿيڻ.
- دَرْيَادِلِيُ ۽ دَرْيَادِلِيُونُ: ث. سخاوت - فياضي - ڏاتاري.
- دَرْيَاالنَعْل: ذ. پاڻيءَ جو ديوتا - خواجه خِضْرُ.
- دُرْيَا لَهَڻُ: دريا جو گهٽجڻ - درياءُ جو پاڻي گهٽ ٿيڻ.
- دَرْيَاهَه ۽ دَرْيَاهَ: ذ. دريا - درياءُ.
- دَرْيَاهَه بَرْآمدِيُ: ث. درياءُ جي ڇڏيل زمين - ڪَچو.
- دَرْيَاهَه بُرْدِيُ: ث. درياءَ هيٺ آيل زمين. درياءُ جي پاتل زمين - درياءُ خوردي يا درياءُ جي ڪاڌل زمين.
- درياهه پِرَ تي چوڪر ڪڍڻ: جوکي واري جاءِ تي لاغرضائي يا بيپرواهي ڪرڻ. جيئن "درياهه پِرَ تي چوڪر ڪڍي، آجُ اِ ٻڌي تِه مُيان ٻڌي".
- دَرياهه پِرَ تي واڳن مان وير وِجهَڻُ: ڏاڍي جي حد ۾ رَهِيُ آنَ جي مخالفت ڪرڻ.
- دَرْيَاهه جَا پِلَ: ذ. درياءُ جا وَرَ - درياهه جا ريلا.
- دَرْيَاهَه جي دِيگ ڪَرَڻُ: ڪُٽيِ ڪرڻ - ڪُٽُ هڻڻ.
- دَرْيَاهه خوردِيُ: ث. دريا بُردي - درياه جي ڪاڌل.
- دَرْيَاهِيُ ۽ دَرْيَاهِيُ: ذ. صفت. درياءُ جو - نديءَ جو - پاڻيءَ جو - سامونڊِي - بَحرِي. ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم.
- دَرْيَاهِيُ نَارِيلُ: ذ. دريائي ناريل سمنڊ جي ڪناري تي ٿيندڙ هڪ ناريل جو قسم. سامونڊي ناريل - نائيرُ.
- دَرْيَاءُ ۽ دَرْيَاءَ: ذ. دريا - درياهه.
- دَرْيَاءُ بي پَايَانُ ۾ ٽُٻِيُ هَڻَڻُ: تمام اونهي ويچار ۾ پئجي وڃڻ. حقيقت حاصل ڪرڻ. ڪنهن ڳالهه جي باريڪي مان جاچڻ.

- دَرْياءُ پَلْٽَڻُ: خيال ظاهر ڪرڻ. ويچار ونڊڻ - تمام وڏي تقرير ڪرڻ.
- دَرْياءُ ڪي ڪُوزي ۾ بَنْد ڪَرَڻُ: گهڻو مطلب ٿورن لفظن ۾ ادا ڪرڻ.
- دَرْيائِي ۽ دَرْيائِي: ذ. صفت. درياءَ جو - درياءَ وارو. بحري - سامونڊي - دريائي.
- دَرْيائِي چور: ذ. پاڻيءَ تي ڦُر ڪندڙ چور. بحري ڌاڙيل.
- دَرْيائِي گهوڙو: ذ. درياهه جي هڪ جانور جو نالو (گهوڙي جي شڪل جو).

● دَرْيا خانُ: اسم خاص. تعلقي ڏوڪريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو. ڄام نظام الدين سمي جو وڏو وزير دولهه دريا خان.

● دَرْيارِي (ڪ): ث. وَڏُفَ - سَوانُف - هڪ پسارڪو وکر.

● دَرْيافَتَ: ث. (ف) پڇا - تلاش - ڇاڻ - پروڙ - باز پُرسي - پڇا ڳاڇا - جاچ جوچ. پڙتال - جُونڇ - چوڪ - پونواري - تپاس - کوجنا - اوڪ - ڏوڪ - ڦولها - جُستجو - ڳولا - پڇاڻ - تحقيق - تفتيش - ويچار. عدل - انصاف.

- دَرْيافَتَ ٿِيَڻُ: معلوم ٿيڻ - پتو لڳڻ - خبر پوڻ - ڳولا هٿ اچڻ.
- دَرْيافَتَ ڪَرَڻُ: معلوم ڪرڻ - تحقيق ڪرڻ - پڇا ڪرڻ - انصاف ڪرڻ - حق پلئي وجهڻ.
- دَرْيافَتَ هَڻَڻُ: خبر هڻڻ - ڇاڻ هڻڻ - پڇا ڳاڇا ٿيڻ.

● دَرْيالِي: اسم خاص. هندو ديوانن جي هڪ ذات جو نالو.

● دَرِبْهارَ ۽ دَرِبْهارُون (ت): ث. [ف. ”دربار“ جي بگڙيل صورت] پهراڙيءَ جو مستعمل لفظ - دربار - درٻار - ڪچهري.

● دِرِيٺُ (ٿ): ذ. جنُّ - ڀُوت - ڏينارو.

● دُرِيجِي: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو. (حب نديءَ جي اورئين پاسي اوپر طرف).

● دَرِيچو ۽ دَرِيچا: ث. [ف. ”در“ جو اسم تصغير] دري - ڪِرڪي - ڳُڙڪي - ڳِلڪي - جهروڪ.

● دَرَيڙو: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ، تعلقي ساماري ۽ تعلقي ميرپورخاص ۾ ديهن جا نالا.

● دَرِيڙِي: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَرِيشَ (ڪ): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● دَرِيشَ ۽ دَرِيشُونُ: ث. [انگ. ڊريس = لباس] پوشاڪ - لباس - ڊريس.

● دَرِيغَ: ذ. [ف] افسوس - حسرت - غم. پشيماني - پڇتاءُ - انڪار - تامّل - بُخل - نفرت - ڪنجوسي.

● دِرِيَلُ: ذ. واڍن جي هڪ اوزار جو نالو - سَلُ ڪڍڻ جو اوزار.

● دِرِيْن: ث. اِندَلَٺ - ڦوس - ڦُزَح - سَتَ رنگي ڪمان، جيڪا بارش ڪان پوءِ آسمان ۾ نمودار ٿئي.

● دَرْيُوزَه: ذ. [ف] ڀيک - گدائي - ڀِنَ - مَنگڻ - فقيري.

- دَرْيُوزَه گَر: ذ. صفت. گداگر - ڀِڪو - فقير.
- دَرْيُوزَه گَرِي: ث. ڀِنَ - ڀيک - گداگري جو پيشو.

● دَڙَ ۽ دَڙُون: ث. (آواز) گوڙ - هُل - شور - آواز. ڌمچر - دَڙڪو - دَرهَڙ. جيئن
”چنبڊ نالو ناهِ ڪو، دَرياهَ دَڙَ لائي“
(شاهه).
لهرين جو آواز - لهرين جا ٺاڪوڙا - گجگوڙ - گجڪار. بکيڙو - فساد - جهيڙو.

- دَڙَهَڙ (ت): ث. پيرن جو آواز - کڙڪو سڙڪو - دَبڪو.
- دَڙُ دَڙُ: ث. زمين تي زور سان پير هڻڻ جو آواز. دَبڪو.
- دَڙَ دَڙَڻُ: ٽرا مٿي ڪرڻ - اجايا نينگ ٽپا ڏيڻ - ڦڙپاٽيون هڻڻ - بَڪ بَڪ ڪرڻ. جيئن
”دُزد دعوي ٿو ڌَري ۽ ٿو دڙي دَڏوٺُ دَڙ“
(فاضل شاهه).

- دَڙُ دِلاسو ۽ دَڙُ دِلاسا: ذ. آٿَت - آسرو - دلاسو.

- دَڙُ لائِڻُ: زور لائڻ - طاقت آزمائي ڪرڻ.
● دَڙاڪاڏ: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● دَڙامَاچِيِ: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● دڙائِڻُ (ڪ): مصدر. دڙڪا ڏيڻ - دڙڪا ڏيارڻ - دعويٰ ڪرائڻ. ٻني وَلائڻ. هَٿِي تَپِي ڪرائڻ.
● دَڙُٻائَڻُ: مصدر. هيسائڻ - هيسڻ. دڙڪا ڏيڻ - تنگ ڪرڻ. چڙٻِيڙون ڏيڻ - دَٻائڻ - تنبيهه ڪرڻ - ڏَمڪائڻ - دَهمان رکڻ. ظلم سان حڪم هلائڻ. شور ڪرڻ - گوڙ ڪرڻ.
- دَڙُٻَاتَ ج دڙٻاٽُون: ث. دڙڪو - داٻ - زور - دٻاءُ - ظلم. گهوڙي جي سُنبَنِ جو آواز.
● دڙٻو: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● دُڙتو ج دُڙ تَا (ت): ذ. صفت. ٿُلهو. ٻندرو.
● دَڙِدَ ج دڙِدُون: ث. تڪليف - ڏاڍُ - سختي - تنگي. دٻاءُ. اهنجُ - مصيبت - ظلمُ.
- دُڙِدُون ڪَاٽِڻُ: ڏاڍا ڪاٽڻ - سور ڪاٽڻ. تڪليفون ڏسڻ.
● دَڙُڪَلو ج دَڙُڪَلاَ (ت): ذ. صفت. متارو - ٿلهو.
● دُڙِڪيِڙو ج دُڙِڪيڙَا: ذ. صفت. بلڪل سوڪُ ٿيل - سخت ٿيل - ڏاڍو ٿيل.
● دَڙُڪو ج دَڙُڪَا: ذ. تَابُ - ڌمڪي - دٻاءُ - ڏَڪو - پَيڪي - ڌَڙِڪو - دَهمانُ. سَتَ - دَٻَ. هيٻسَ. دٻپ - خوف - دَهشَت.
- دَڙُڪو دَاٻُ ج دَڙُڪَا دَاٻَ: ذ. هائڙ هونڙ - دڙڪو دٻاچو - دڙڪو ڪُڙڪو.
- دَڙُڪو دَٻاچو ج دَڙُڪَا دَٻَاچَا: ذ. تنبيهه - منعُ - دڙڪو.
- دَڙُڪو ڦَڙُڪو ج دَڙُڪَا ڦَڙُڪَا: ذ. هائڙِ هونڙِ - دڙڪو دٻاچو.
- دَڙُڪو ڪُڙڪو ج دَڙُڪَا ڪُڙُڪَا: ذ. هائڙِ هونڙِ - دڙڪو ڦڙڪو.

● دَڙُڪيِ ج دَڙُڪيِئُون (ل): ث. [ع. دَلَق (گودڙيءَ) جي بگڙيل صورت] رَلي - گودڙي - ڌَڙڪي. دلق.
● دُڙُڪيِ ج دُڙُڪيِئُون (ت): ث. [سن. دَلَنَ] گهوڙي جي ٻنڌ جو هڪ لمولو - دُڙِڪِيُ.
- دُڙِڪيِ آچَڻُ: بلڪل تڪو ۽ جلد اچڻ.
● دَڙُڪَ ج دَڙُڪَ: ذ. داغ (ڪپڙي تي رنگ وغيره جو) - چٽو - دُٻو. رت جو چميل داغ. عيب - ڪَلَنڪُ. ڪاراٺِ - ڏاگهَ. وڏو تنگ - ڳڙڪو - ڳرڪ. گهاڙو - گهارو - ڪنبُ - گهٽُ - گهيرو. جيئن
”بايد وڏو ٻنڌ ڪي دنا ٻي مون دڙڳ،
توڙي جهوليون ڪن جهڙگ، ته به ڪنيو وڃي
خداباد ڪي“.
(بايه).
● دُڙ گِيِ ج دُڙ گِيِئُون (ت): ث. گهوڙي جي ٻنڌ جو قسم - دُڙڪيِ.
● دَڙِميِ ج دَڙِميِئُون (ت): ث. زمين جي حد“ ڏيکاريندڙ دَڙِي. ٻنين ٻارن جي وچ ۾ دڙي - مٽيءَ جي ڍڳي.
● دُڙِنگو ج دُڙِنگَا (ل): ذ. صفت. ٿلهو - متارو.
● دَڙَڻُ: مصدر. جهيڙو ڪرڻ - وڙهڻ - فساد ڪرڻ - دنگو ڪرڻ - تڪرار ڪرڻ - بحث ڪرڻ - چيٽ ٿيڻ. ڪاوڙ سان ڳالهه ڪرڻ - زور سان ڳالهائڻ - تکو ڳالهائڻ - جوشيلو ڳالهائڻ - ڳالهه بکيڙو ڪرڻ - مار ڏيڻ - ثابت ڪرڻ - مڃائڻ - دليل ڏيڻ - قائل ڪرڻ - تقرير ڪرڻ.
- دَڙِي دَنگيِ: صفت. مُڙسان مُڙسي - همت سان - وِڙهي جهيڙي.
● دَڙو ج دَڙَا: ذ. [سن. ڌَتَ < دَلُ = دڙو] آثارهين زمين جو تڪر - ننڍي ٽيڪري - مٽيءَ جو ڍِڳَ - ڍِٻَ - ڍِڙو. ڪيچري اچاڻ جو هنڌ - اروڙي - ڍِير. واهه جو ڪپُ - ڪنارو (ل). (ث. دَڙِيِ ج دَڙِيُون). ڍِڳ - ڍِير - ستو - سٽي - انبار - ڪوڙو - انبوهه - ڪوڙ. ٻوڙو - ڳوڙهو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڳنڍو – ڦيري. چاڙو – دڳل. ٻن. ٻڪي جي ٺيراڻي – ٺڪو (ڪ). اسم خاص. تعلقي ميرپور ٻٺوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دڙهر ۽ دڙهر: ذ. (آواز) درياءَ جي ڇوليءَ جو آواز – گجگوڙ – گجڪار – گاج – دڙهڙ.

● دڙهڙ ۽ دڙهڙ: ذ. وڏو آواز – دٻدٻو – دهشت – رعب – حشمت.

● دڙهو ۽ دڙها: ذ. زمين تي زور سان (ڪنهن جانور جو) لت هڻڻ جو آواز – دٻڪو – ڌٻڪو – ڦهڪو – پير جو ڌڪ – ٺُسٽي – لت. طوفان لڳڻ تي پاڻيءَ جي پيدا ڪيل گجگوڙ – گاج.

– دڙها هڻڻ: زور سان پير هڻڻ (زمين تي). گهوڙي وغيره جو سُنبن سان زمين کي کٽڻ يا لتون هڻڻ.

– دڙهي ۽ دڙهيون (ت): ث. ”دڙهو“ جو مذڪر.

– دڙهي هڻڻ: ڇڙهي هڻڻ – لت هڻڻ. ٻار جو رُئڻ ۾ ٽنگون هڻڻ. اِت هڻڻ – ڪيل انجام کان ڦرڻ. مڇيءَ مارڻ وقت مڇيءَ کي ڄار ڏانهن ڀڄائڻ لاءِ ٻيڙيءَ جي تري ۾ پيرن جو ٺڪاءُ ڪرڻ.

● دڙهي ۽ دڙهيون: ث. ڪنهن اڙچ يا ڇڄ مان اُن مان ميٽي ڪڍڻ جي حالت – وانڊر – ڇنڊ – صفائي.

● دڙي ۽ دڙيون: ث. [سن. دل = دڙو] مٽيءَ جو ننڍو ڍڳ – ڍِبَ – ننڍو دڙو. ڪنهن زمين جي ڊنگ تي (حدون ڏيکارڻ لاءِ) مٽيءَ جو ٺهيل نشان – دڪي. لشان – ٻنو – ٻنڌ و. ٻيلي مان لنگهندڙ ننڍو رستو – پنهو – پيچرو – ڊڳي – ٿڦي – سٽي – ڪوڙي – ٽيري گهوڙن جي هڪ بيماري (ت). اسم خاص. جيڪب آباد ضلعي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو. تعلقي شڪارپور، تعلقي ڪنڌڪوٽ ۽ تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ ديهن جو نالو.

– دڙي دڪي پٽڻ: سنئون سڌو ڪرڻ – سنوارڻ – هڪ جهڙائي ڪرڻ – برابري ڪرڻ – همواز ڪرڻ – تراڪڙو ڪرڻ.

– دڙي دڪي ونڻ: سطح هموار ڪرڻ – سڌائي وٺڻ – سنوار ڪرڻ – هڪجهڙائي ڪرڻ.

– دڙيون ٿيڻ: ڏسي ٺرڻ – خوش ٿيڻ – ڪڳيون هڻڻ – وهسڻ – راضي ٿيڻ – سرهو ٿيڻ – بود ۾ اچڻ.

– دڙيون ڏيڻ: خوشي ڪرڻ – ڪڳيون هڻڻ – ٽپا ڏيڻ. خوشيون ڪرڻ – اجايا ڪم ڪرڻ – ڏاڍ مڙسيءَ جا ڪم ڪرڻ.

– دڙيون چاڙهڻ: زمين جي حد بندي ڪرڻ.

– دڙيون وڃهڻ: ٻيلي ۾ ننڍا رستا ٺاهڻ.

● دڙيلو: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دڙيلي: اسم خاص. تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دز ۽ دزون: ث. ميٽي – سنهڙي ميٽي – ڌوڙ – ڌِس – لٽ – غبار – رني – خاڪ – واري. اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

– دزائڻ (ت): مصدر. مٽيءَ سان لٽائڻ. ٺنبوهه ڪرائڻ.

– دزجڻ (ت): مصدر. مٽيءَ ۾ لٽجڻ.

● دُز (لس): ذ. صفت. [ف. دُزد جو مخفف] چور – چٽ – بيوقوف – اٺچاڻ

”آهي اونهيون ڳالهيون ڳجهه جون،
جنهن جو دُزن ڪونهي ڏيان“
(احمد شاهه).

● دُزانو: ظرف. [ف. دُ = ٻه + زانو = گوڏو] گوڏن ڀر – جوتن ڀر – گوڏا ڀچي ويهڻ جي حالت.

● دُزدُ ۽ دُزدَ: ذ. صفت. [ف] چور – چوري ڪندڙ – ڌاڙو – لُٽيرو – ڪاڙڪو.

– دُزدي: ث. چوري – ڦُر.

● دُزڪَ ۽ دُزڪون (ڪ): ث. ٻُڪي هوندي ٻه ورِ يامڻ تائين ڪير ڏيندڙ ڍڳي.

● دَس ۽ دَس: صفت. [ف. دَهه: سن. دَشن = ڏهه] ڳڻپ جو هڪ تعداد – ڏهه. ڪنهن ٻه شين جو گهڻو اندازو. جيئن: ”ماڻهن جا دَس،

گھوڙن جا دَس، دِلِن جا دس، بندوقن جا دس وغيره." (ذ) وارو وار- وسڪارو- وِرڪا- ڏوڙيو. جيئن: " ڳارين جا دس وغيره". دُهل جو واڇو جيئن: "پرِي دس وڄائي، سيڪجهه ملندءِ". ڪُڪڙ جي بانگ. جيئن: "اڌ رات تي ويٺي آهي، ڪُڪڙ دس پيا ڏين." هلڪو قدم. ڌابو- پير ڪسڪ- آٿيڙو- ٿڏو- خطا- ڀُل- چُوڪ.

● دِسِ ۽ دِسِيُون: ث. [سن. دِشا: ڏِسِ] ڏِسِ - طرف - پاسو. دِيس - ڏِيهه. پرديس - پرانهون ملڪ- ڏيساوَر (ت).

- دِسِ ڪاري ڪَرڻُ: ديس لڇائڻ- ديس وارن کي ڪلارو ڪرڻ.

- دِسِ لتاڙڻُ: مُلڪ گهُمڻ. مُلڪ ۾ اچڻ - گھمڻ سير سياحت ڪرڻ.

● دُسَ (ٿ): صفت. ڏُکهي- دوڙسي (مالي يا عورت وغيره).

● دُسُ ۽ دُسَ (ٿ): ذ. واري يا مٽيءَ جو ڍِڪُ - ڍڙو.

● دَسْتُ ۽ دَسْتَ: ذ. (ف) هٿ- پَهُ- چنبو. پنڙو- نورو- زور- زراينڊڙ- نورو- پنڙي تيڪَ - جڳلابُ.

- دَسْت آموزُ: ذ. صفت. هٿ سان سيکاريل - سُڌيع ڪيل- مات ڪيل- وَسُ ڪيل- ٿڏو - هيراڻل- هيريل- گهريچو- پاليل- گهرجو- ڌاريَلُ- هيراڪ- گهرپلو- هٿ جو نِپايل. هنري- هنرمند- ماهرُ- حاذق- چتُر- سگهڙ- پنڙ- چالاڪ.

- دَسْت اچڻُ: جلاب اچڻ- پنڙو نورو اچڻ- پيٽ اچڻ.

- دَسْت اندازُ [ف. اندا ختن = آڇلڻ]: ذ. صفت. دست اندازي ڪندڙ- وچ ۾ ٽپي پوندڙ- هٿ وجهندڙ- ٻئي جي ڪم ۾ دخل ڏيندڙ- هَتَ چُرائيندڙ- هَتَ اَٽڪائيندڙ- خَلَلُ ڪندڙ.

- دَسْت اندازي: ث. وچ ۾ ٽپي پوڻ جي حالت- دُخُول- مُداخلت- هٿ چراند.

- دَسْت اندازي ڪَرڻُ: مُداخلت ڪرڻ- هٿ وجهڻ. ٻين جي ڳالهين ۾ ٽپي پوڻ.

- دَسْتانُو ۽ دَسْتانا: ذ. هٿن تي چاڙهڻ جا جوراب. وڏي ڪرچ يا تلوار جو قبضو.

- دَسْت بَدَسْت: ظرف. هٿو هٿ- جلدي- انهي وقت.

- دَسْت بُردُ: ث. خيانت- کهو پي- ناجائز تصرف. لُٽَ- غَبَنُ- خَرد بُرد.

- دَسْت بَردار ٿيڻُ: هٿ ڪَڍڻ- ڇڏڻ- باز اچڻ- ترڪ ڪرڻ.

- دَسْت بُرد ڪَرڻُ: کهو پي هڻڻ- خيانت ڪرڻ- لٽڻ.

- دَسْت بَسته: [ف. بَستن = ٻَڌڻ] ظرف. هٿ ٻَڌي- هٿ جوڙي.

- دَسْت بُوس ٿيڻُ: [ف. بوسيدن = چمڻ] هٿ چمڻ- نياز ۽ لوڙت ڪرڻ.

- دَسْت بيعت ڪَرڻُ: مريد ٿيڻ- ڪنهن جي هٿ تي بيعت ڪرڻ.

- دَسْت پناهُ: ذ. ٽالڊن ڪڍڻ جو چِمٽو.

- دَسْت خَطُ ۽ دَسْت خَطَ: ذ. هٿ جو لکيل- هٿ جي لکيت- لکت- لکڻي- هٿ اکر- پنهنجي هٿ جي علامت يا نشاني- قلمي نسخو.

- دَسْت خَطي: ذ. صفت. هٿ جو لکيل- قلمي- دَستي.

- دَسْت دَرازُ: ذ. صفت. چالاڪ. هٿ ڊگهير يندڙ. چور- ظالم- زيادتي ڪندڙ.

- دَسْت دَرازي: ث. هٿ جي چالاڪي. رُڪاوٽ- رنڊڪ. خلل- ظلم- زيادتي.

- دَسْت دَرازي ڪَرڻُ: زيادتي ڪرڻ- ڪم ۾ اٽڪاءُ وجهڻ.

- دَسْت راسْت: ذ. ماجو هٿ- مُعتبر- اعتماد وارو- سچو مددگار.

- دَسْت رَسُ: [ف. رسيدن = پهچڻ] ث. پهچ- پُهچت- پُڄندي- رَسائي- طاقت- هَلندي- هٿ پُهچ- هٿ ڊِگهيڙ- تَوانگري- حيثيت- آهڙ- هَتَ وَسُ. آباءُ- وسيلو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دَسْتَرْسِيُ: ث. دَسْترس - پَهچ - رَسائي - هَلندي.

- دَسْتِ شِفَا: ذ. صحت بخشيندڙ هَٿُ - حڪيم يا طبيب، جنهن جو علاج هميشه ڪامياب وڃي.

- دَسْتِ غَيْبُ: ذ. ظاهري وسيلي کان سواءِ آمدني - غيبي مدد - ڪناية. مفت جو مال - رشوت جو مال.

- دَسْتِ قُدْرَتُ: ذ. طاقت - قدرت - سگهه - قدرت جو هٿ - شڪتي - سَمَرٿي. قابو - اختيار - وَسُ.

- دَسْتَڪَ: ث. هٿ جو ڌَڪُ - دروازي تي هٿ سان ڌَڪُ - آواز - کَڙڪو - کَڙڪاٽ - ٺَڪاءُ - تاڙيُ.

- دَسْتڪارُ: ذ. صفت. هٿ جو ڪاريگر - هنرمند - اهو شخص جنهن جي هٿ ۾ ڪو نه ڪو هنر هجي - هنر وارو.

- دَسْتڪاري ۽ دَسْتڪاريُونُ: ث. هٿ جي ڪاريگري - هٿ جو هُنر - هٿ جو ڪم - ڪاريگري - هنرمندي.

- دَسْتَڪُ ڏِيَڻُ: دَرُ کَڙڪائڻ - تاڙي وڄائڻ - کَڙو کَڙڪائڻ - سڏڻ.

- دَسْت ڪَرَڻُ: هٿ ڪرڻ - حاصل ڪرڻ - لهڻ - قبضي ۾ ڪرڻ.

- دَسْتْ گاهه: ث. مال ۽ اسباب، طاقت - زور - مدد - آڌارُ وسيلو - رسد - پُهچَندي - قدرت - پُهچَت - مَقْدُور - مَهارت - مَشْقُ.

- دَسْتگِيرُ ۽ دَسْتگِيرَ: ذ. [ف. دست = هٿ. گرفتن = وٺڻ]. صفت. هٿ وٺندڙ - ٻانهن ٻيلي - مدد ڪندڙ - واهرو - مددگار - سهائتا ڪندڙ - حامي - حمائتي - پُٺ ڀَرو - مُعاوِنُ. باد شاهه پير حضرت عبدالقادر جيلاني رحمت الله عليه جو لقب.

- دَسْتگِيرِيُ ۽ دَسْتگِيرِيُونُ: ث. هٿ وَٺڻ - مدد ڪرڻ - پهچ - رسائي - مدد - سهائتا - بچاءُ.

- دَسْتِ لَڳَڻُ: تورو لڳڻ - هرهر پائخانو اچڻ - اِسْهال ٿيڻ.

- دَسْتِ مالَ: ذ. هٿن صاف ڪرڻ جو رومال. انڊڙو ٽُوال.

- دَسْتِ نِگَرَ: ذ. صفت. ٻئي جا هٿ تَڪيندڙ - مُحتاج - حاجتمند - مفلس - تنگدست.

- دَسْتِ وَٺَڻُ: هٿ وٺڻ - دستگيري ڪرڻ - رهبري ڪرڻ - مدد ڪرڻ - حمايت ڪرڻ - حامي ٿيڻ - ڏک درد دفع ڪرڻ.

- دَسْتِيُ ۽ دَسْتِيُ: ذ. صفت. هٿ جو - هٿ وارو - هٿوهٿ.

- دَسْتِيابُ ۽ دَسْتِيابَ: ذ. صفت. هٿ آيل جهڙو - هٿ آيل - مُيَسَّرُ - موجود - حاصل. پيدا ڪرڻ جهڙو - ملي سگهڻ جهڙو.

- دَسْتِيابُ ٿِيَڻُ: حاصل ٿيڻ - هٿ لڳڻ - ملڻ.

● دَسْتارُ ۽ دَسْتارُونُ: ث. پڳڙي - پَڳَ - عَمامو - پٽڪو - لُونگي - پاڳَ - سوليهانو - مولهيو - ڦَهڙَ.

- دَسْتاربَنْدُ: ذ. صفت. پٽڪو ٻڌندڙ - پٽڪو ٻڌل.

- دستاربندي: وڏن ماڻهن جي هڪ رسم جنهن ۾ فوتي جي وڏي پٽ يا وارث کي پڳ ٻڌرائي وڃي. يا ديني علم مان فراغت لهڻ مهل شاگرد کي پڳ ٻڌائجي.

- دَسْتارِ فَضِيلَتَ: ث. ديني علم ۾ فاضل ٿيڻ جو پٽڪو - عمامهٔ فضيلت.

● دَسْتانُ ۽ دَسْتانَ: ذ. (ف) نَغمَہَ - آواز - ڪهاڻي - آکاڻي - تواريخ - داستان - قصو - ساز جي چاڙهي - ڏوکو - دغا - فريب. رستم جي پيءُ جو نالو.

● دَسْتاوِيزُ ۽ دَسْتاوِيزَ: ذ. (ف) هٿ سان لکيل قُبُوليت جو ڪاغذ - قُبُوليت نامو - اقرار نامو - قَبْضُ - ضمانت نامو - لکيت - لکيو. حڪومت جي مهر سان لکيل ڪاغذ - تَمَسُّڪ.

- دَسْتاوِيزِيُ: صفت. دستاويز جو - دستاويز موافق - قبض پٽاندر.

● دَسْتَرُ: ذ. [ف] دسترخوانو - ماني رکڻ جو ڪپڙو.

- دَسترخانُو ۽ دَسترخانا: ذ. ماني ۽ رکڻ جو ڪپڙو - دسترخوان.

● دَسْتَرخوانُ ۽ دَسْتَرخوانَ: ذ. [ف. دَستارخوان. دستار = پٽڪو، ڪپڙو + خوان = خوانچو] کاڌي جو ڪپڙو جنهن تي ماني رکي کائجي - چادر - سُفرو - دسترخانو.

- دَسْتَرخوان جي پلي پا سک هڻڻُ: کاڌي ۾ زوري شريڪ ٿيڻ.

- دَسْتَرخوانُو ۽ دَسْتَرخوانا: ذ. ميز پوش - ميز جو ڪپڙو - ماني کارائڻ لاءِ وڇايل ڪپڙو - ڍاڪون ڍڪي کٽي وجهڻ وارو ڪپڙو.

● دَسْتو ۽ دَسْتا: ذ. [ف. دَسْتَه = هٿيو] هٿيو - هٿُ - مُٺيو - مُٺ - ڳَن - هٿو. مُٺِ - چنگل - چُرون. لَپَ. مصالح وغيره ڪُٽڻ لاءِ ڏاتُو يا پٿر جو مُهرو - ڏاٻو. جيئن "هاون دستو". فوج جو هڪ حصو. ٽُڪڙي پلٽڻ - جٿو. ماڻهن جي ٽولي - جماعت - گروهه. ڪاغذن جو ڪجهه اندازً ۲۴ پنن جو بنڊل - ٿهو - ڍِڳُ - مَٺو. بدن جو هڪ حصو.

● دَسْتُورُ ۽ دَسْتُورَ: ذ. [ف. دست = زور، ور = هڪ صفتي پڇاڙي] طرز - رَوِشَ - رسم - رواج - ريت - پَرِ - اصول. ڍنگ - ڍَبُ - لهوڄو - وٿيرو - طور - طريقو - عادت - چال - هلت - وَجهه - آٽ ويهه - ڍول - پرڪارُ - افعال - عادت - ليڇڻ - لَلُ. قاعدو - قانون - نيم - آئين (ظرف). جيان - والڪيان - وانگر - طرح.

● دَسْتُورُالْعَمَلِ: ذ. رواج - قاعدو قانون - ريت رواج - هلت چلت جو طريقو - آٿڻ ويهڻ جو ڍنگ. حڪومت جو سرشتو - سرڪاري حڪمن جو ڪتاب - هدايت نامو. ناهه نوهه - سنوار - ضابطو.

- دَسْتُورُ ٻڌَڻُ: قاعدو مقرر ڪرڻ - عادت وجهڻ - معمول ٺاهڻ.

- دَسْتُورُ جارِي ڪَرَڻُ: قاعدو ڪيڻ - رواج وِجهڻ.

- دَسْتُوري ۽ دَسْتُوري: ذ. صفت. دستور موجب - رواج موجب - لمولي مطابق - رواجي - هالوچالو. (ث) دلالي - لاٽِ - هنڊ ياڻو - لاڳ - لاپو - ابواب - پانت. بالائي آپت - رشوت.

● دَسْتِي ۽ دَسْتِيون: ث. [ف. دَسْت = هٿ] هٿ جو - هٿ ۾ کٽي وجهڻ جهڙو - زيور جو هڪ قسم، ڳچي يا ٻانهن ۾ پائڻ جو هڪ زيور - چوڙو - ڪنگڻ - هولچي. هٿ ۾ جهلي پيئڻ جو حقو. چم جو دستانو، جنهن تي باز وهارجي. ترار جو مُٺيو - ڀالي جو هٿيو - مُٺ. ڪپڙي ۾ بدل ڪاغذن جي هَڙَ - ٿهي - مٺي - بنڊلي. وَهَٽَ ڪي اڳين ٻن ٽنگن ۾ پيل ڏاڻُ - (ت). ڪُلهي وارو گوشت جو ٽُڪر.

● دَسْتِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (بلوچ قوم جو هڪ قبيلو، جو دشت مڪران مان آيل آهي). تعلقي شڪارپور، تعلقي جيڪب آباد، تعلقي اسدين ۽ تعلقي ماتلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَسْرو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ضلعي ۾).

● دُسَرِي ۽ دُسَرِيون: ث. ڳَهَه جو هڪ قسم - ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه - ٻن سَرن جي دُهري (لس).

● دُسِڙَ (ت): ث. ڍُسِڙَ - کهٽي مِٽي. خراب رستو.

● دَسْ قُسَ: ث. ڌڙدونس - دِباءَ - دٻ قس - زورا زوري - حڪمان حڪمي.

- دَسَ قُسَ ڪَرَڻُ: دٻ قس ڪرڻ - زوري ڪرڻ - دَباءَ ڪرڻ.

● دَسَ ڪَرَڻُ (ڪ): ڪيڻ جو پنڄهو ٽورو ٽورو ڪري هارڻ.

● دُسْڪِنُو ۽ دُسْڪِنا (ت): ذ. صفت. ڏلهو - دونسو. (ث. دُسْڪِني ۽ دُسْڪِنيون).

● دَسَ لَهَڻُ (ت): ڪورين جي اصطلاح ۾، پاڻ ۾ ڪنڍي سُواري تاڻيءَ مٿان آهستي آهستي گهمائيندو وڃڻ ۽ خيال ڪري ڏسڻ (تہ تندون هڪ ٻئي کان ڌار ٿين ٿيون).

● دَسْمَرُ ۽ دَسْمَرَ: ذ. مٽيل جاءِ تي رکڻ لاءِ گيهه ۾ رڌل اَنَ جي پوٽيسُ. ڦُرڙي تي رکڻ لاءِ ڳوهيل اٽو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دسمل ۽ دَسمَلَ (ت): ذ. کنوار کي آڻڻ هٿڻ جو ڪم.

● دَسَڻ: مصدر: [سن. دَسَن=دسڻ] ٻيئل شيء کي هيٺ ڪيرائڻ - ڪيرائڻ - ڊاهڻ - ليٽائڻ - هيٺان آڻڻ. جيئن "وڻ دسڻ وغيره." آتلائڻ - چوهڻ - آوندو ڪرڻ - جيئن "وهٽ دسڻ وغيره." جيتڻ - غالب پوڻ. پائمال ڪرڻ. جيئن "دشمن دسڻ، مَلهه دسڻ وغيره."

● دُسَڻُ: مصدر. ڪپ ۾ ڦاسڻ - ڦَنڊڻ - ڦَچڻُ. داخل ٿيڻ - گهڙڻ.

● دَسو: اولي ڪپڙي جو هڪ قسم.

● دُسو ۽ دُسَا: ذ. [ف. دُشال. سن. دُوِشَاتَ]. اوڇڻ جو هڪ قسم - دُشالو - دُشو. ڪمبل. جيئن:

"دُسَا پَهرن ڍِيهِ تي، مَارُو رِيتا ڪَن."

(هنر).

● دَسِوَانُ ۽ دِسِوانَ (ت): ذ. [سن. دشن= ڏهه] ڏهون - بدن جي ڏهن عضون (جهڙوڪ ٻن اکين، ٻن نانءِ، ٻن ڪَنَن، وات، ڳدي، آلت ۽ ٽارون) مان هر هڪ عضوو. دَسوُون در - ڏهون در.

● دَسهڙو ۽ دَسهڙَا: ذ. [سن. دَشرا: دشن= ڏهه + هَرَ=مارڻ، ڪٽڻ، ۱- ٽي ڏوهَ جسم جا: خون، چوري، زنا، ۲- چار ڏوهه زبان جا: گندي گفتگو، شوخ ٿيڻ، گلا ڪرڻ، ڪوڙ ڳالهائڻ. ۳- ٽي ڏوهه مَنَ جا: پَرَائو مال تَڪَڻ، دل ۾ خراب خيال ڪرڻ. ايمان نه ڌارڻ. هندن جي عقيدي موجب، جيڪڏهن هو گنگا ندي ۾ سنان ڪندا تہ سندن پاپ لهي ويندا.] هندن جو هڪ وڏو ڏينهن (جيٺ مهني جي ۱۰ تاريخ جنهن ۾ هندو عقيدي موجب گنگا اشنان ڪري گناهه ڌوتا وڃن، انهيءَ ڏينهن تي رامچند رشري، راوڻ کي شڪست ڏني ان ڪري ملهايو پيو وڃي) شُڪُلُ پَڪشُ - ڪنديءَ پوڄڻ جو ڏينهن.

● دُسِي ۽ دُسِيُون (ت - ل): ث. چڙهتِ رِشڪُ. خارَ - چِڙَ - ڪاوڙ. ٽائي جي چوٽَ - ڪوٽ - رالد ۾ ڏوڪي ڏيڻ لاءِ وڏي رقم جو داءُ.

- دُسِي ڏِيَڻُ: جوٽڻ - ڪٽڻ - سوپ ڪرڻ - بازي ڪَٽڻ. خار ڏيڻ - ساڙڻ - ڏوڪي لاءِ وڏي رقم داءُ ۾ وجهڻ.

● دُسِي هَٽَڻ (ت): جوارين جي اصطلاح ۾ رالد ۾ اوٽَ تي وڏيڪ پئسا وجهڻ - راند ۾ اڳلي کي گهٽا پئسا وجهي پڇائڻ - راند ڇڏائڻ لاءِ رواجي چال کان وڌيڪ چال ڪرڻ لاءِ پئسا وجهڻ.

● دَسِيُون (ل): ذ. ڏاس جو اوچيدار ڏاڳو جو گهوٽ جي گهر ۾ ٻڌبو آهي - نانگ جيان وٽيل ٽنگيو پيو هوندو آهي.

● دَشَا ۽ دَشَائُون: ث. (سن) حالت. "وُرُشَا."

- دَشَا مَٽَائِڻُ: پائخاني وڃڻ - رفع حاجت لاءِ وڃڻ.

● دِشا ۽ دِشَائُون: ث. [سن. دِش = طرف] طرف - ڏس - پاسو.

● دُشَالو ۽ دُشَالاَ: ذ. [سن. دِوُ = ٻہ + سالور = شال] ٻٽي شال - ٻيٽي شال گڏ آنيَلَ.

● دَشتُ: ذ. [ف] صحرا - بيابان - رڻ پٽ - رُجَ - ميدان. جهنگل. اسم خاص. بلوچستان ۾ هڪ برساتي نديءَ جو نالو. رياست مڪران جو هڪ ضلعو.

دَشتِ بي دولَتُ: اسم خاص. رياست قلات ۾ بولان دَري جي منهن وٽ هڪ ميدان (جو ڪرد قوم جي ملڪيت آهي).

- دَشت پَيِمَا: ذ. جهنگل، بيابان ۾ ڦرندڙ - آواره - پريشان - وانڊو.

- دَشت پَيِمَائِي: بيابانن ۾ رُلڻ جي حالت - جهنگل جهاڳڻ جي حالت.

- دَشت خَانِيُ: اسم خاص. ايران ۽ مڪران ۾ رهندڙ هڪ قوم جو نالو.

- دَشت نَوَرَدُ: صفت. جهنگل ۾ رُلندڙ - بيابان جهاڳيندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دَشت نَورَدِي: ث. جهنگل بيابان ۾ رلڻ ۽ دربدر ٿيڻ جي حالت.

● دَشتِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. بلوچستان جو هڪ قبيلو.

● دِشتِ: ث. [سن. دِرِشُ=ڏسڻ] نظر- نگاهه- درشٽ.

● دُشٽُ ج دُشٽَ: ذ. [سن. دُشٽ=ڀيا ڪُرُ. دُشُ=دشمني ڪرڻ] خراب- ڪنو- بڇڙو. ڀيا ڳو- چنڊول- نحسُ. ظالم- بي رحم- پاپي. ڪوڙو- ڪُوڙو. بد ڪار- بدذات- بدچال.

- دُشٽتائيِ: ث. خرابي. بڇڙائي- بدڪاري. بُرائي- گناهه- پاپ.

● دُشڪارِيُ ج دُشڪارِيُون (ت): ث. آلٽي- قيء- اوڪارو.

- دُشڪارِيُ اچڻُ: قيء اچڻ- الٽي آچڻ.

● دُشمَنُ ج دُشمَنَ: ذ. صفت. [ف. دُشمن: سن. دُشٽ=خراب+من=ويچار جي شڪتي] خراب نيّت وارو- بدخواه- ويري- مخالف- دشمن- شُترُو- غنيم- رِپَ- عَدُو- وِروڌِي. پنيان پيل- ٽنگهُرو- حريف- رقيب.

- دُشمَنائُو: ذ. دشمني- دشمنو.

- دُشمَنُ جانِيُ: ذ. صفت. جان جو دشمن- وڏي ۾ وڏو دشمن- قاتل دشمن- موتمار دشمن.

- دُشمَنُ مَرُ لَئِيِ: جملو. پار ڪي پاراتو ڏيئي دعا ڪرڻ.

- دُشمَنو: ذ. وير- عَداوَت- بدخواهي- وِروڌُ- دشمني.

- دُشمَنُ هيٺ ڪَرَڻُ: دشمن کي زيربار ڪرڻ. دشمن کي فتح ڪرڻ.

● دُشمَنِيُ ج دُشمَنِيُون: ث. ويرُ- عداوت- وروڌ- ضِدُ- خَصُومت. بُغضُ- دُشمني- ڙنڪ- ڪلفت.

- دُشمَنُ ج دُشمَنَ: ذ. دشمن.

- دُشمَنائُو ج دُشمَنائا: ذ. صفت. دشمن جو- ويرين جو- دُشمني وارو- دشمڻڪو.

- دُشمَنِڪو ج دُشمَنِڪا: ذ. صفت. دشمني وارو- دُشمني جو- دشمڻائو.

- دُشمَنِيُ ج دُشمَنِيُون: ث. دشمني.

● دَشنَا: ذ. [ف] خنجر- تلوار- ڪٽاري.

● دُشنامُ: ث. [ف] گار- گارگند- خراب لفظ.

● دُشو ج دُشا: ذ. [سن. دُشا] اوني چادر جو هڪ قسم- دُشالو- مليرُ- بوڇڻ. ديسي آئيل ڪپڙو- اڻ گهڙيو ڪپڙو. ٿلهو، کهرو، جاڏو، سادو (ڪپڙو). (هه. دُشا).

● دُشوارُ ج دُشوارَ: ذ. صفت. [ف. دُشُ= خراب+"وار" نسبت جي نشاني] ڏکيو- آهنجو- مُشڪل- سخت- ڪٺنُ.

- دُشوارِيُ ج دُشوارِيُون: ث. مشڪلات- ڏکيائي- اهنجائي- سختي- تڪليف.

● دُعَا ج دُعائُون: ث. [ع. دَعَا= هن سڏيو] گهُرَ- سَڏُ- خواهش- آرزو. گهُرج- ضرورت. درخواست- عرض- التجا- استدعا- منٿ- آرداسُ- سوال. خيرعافيت جي چاهنا- مُناجات- مَغفِرَت- آسيسُ- آشيرواد- پراٿنا. نيڪي- ڀلائي- عافيت. برڪت- نعمت.

- دُعَا دَفعا ڪَرائِڻُ: ڦيڻو وجهائڻ- تعويذ وٺڻ- تندرستي ۽ بخت جي بلندي لاءِ دعا گهرائڻ.

- دُعَا دِل سانُ نہ لڳَڻُ: پڪ نہ ٿيڻ. اعتبار نہ اچڻ.

- دُعَا ڪَرَڻُ: ڀلائي چاهڻ- نيڪي گهرڻ- خدا کي التجا ڪرڻ- آسيس ۽ عافيت گهرڻ.

- دُعاگُو ج دُعاگُو: ذ. صفت. ٻئي جي لاءِ دعا گهرندڙ- دعا ڪندڙ- خيريت گهرندڙ- خير گهرندڙ- ڀلو گهرندڙ- آسيس ڏيندڙ. خيرخواه- عرضدار- نيازمند- دُعاڳو.

- دُعاڳو ج دُعاڳو: ذ. صفت. ڏسو "دعاگو".

- دُعَا گهُرڻُ: خداتعاليٰ کان ڀلائي گهرڻ- مراد گهرڻ- ڀلو گهرڻ- عافيت گهرڻ- حاجت روائي چاهڻ.

- دُعَا لڳَڻُ: دُعا جو اثر ڪرڻ- مراد پوري ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دُعَائِي خير: ث. درگاهہ باريءَ ۾ نيڪ دُعا. مني التجا برڪت - آسيس. نڪاح. فاتحہ.

● دَعوِيٰ ۽ دَعوائُون: ث. [ع. دَعَا = هُن گهُر ڪئي] گهُر - طلب - تقاضا - چِڪ - طلبي - خواهش - مطالبو. مُعاملو - تڪرار - بحث - حَقُّ. مقدمو - ديواني ڪيس - فرياد - دانهن - ڪُوڪَ - پُوڪار - پُڪار - قاعدي جي ڪاروائي.

- دَعوِيٰ ٻَڌَڻُ - مقدمو ٺاهڻ - مقدمو ڪرڻ. ڪنهن ڪم جو شرطيہ اعلان ڪرڻ.

- دَعوِيٰ چَمَائِڻُ: مقدمہ جمائڻ - قبضو جمائڻ - حق جمائڻ.

- دَعوِيٰ داخِل ڪَرَڻُ: ڪورٽ ۾ ڪيس ڪرڻ - مقدمو ڪرڻ - گهُر داخل ڪرڻ.

- دَعوِيٰ دارُ ۽ دَعوِيٰ دارَ: ذ. صفت. دعويٰ ڪندڙ - فريادي - پُڪاريندڙ - مقدمہ ڪندڙ - حق گهرندڙ - عرضدار - دانهين - مُدعي - چِڪيندڙ - تقاضا ڪندڙ. دشمن - رقيب.

- دَعوِيٰ گِيرُ ۽ دَعوِيٰ گِيرَ: ذ. صفت. گهڻيون دعوائون ڪندڙ - جهڳڙالو - تڪراري.

- دَعويدارُ ۽ دَعويدارَ: ذ. صفت. مُدعي - فريادي. رقيب. مُخالف - تقاضا ڪندڙ.

- دعوِيٰ ڪَرَڻُ: مُطالبو ڪرڻ - گهُر ڪرڻ - فرياد ڪرڻ - مقدمہ ڪرڻ - درخواست ڪرڻ.

● دَعوتَ ۽ دَعوَتُون: ث. [ع. دَعَا = هن سَڏُ ڏنو] ڪوٺَ - نيند - نوتو - سَڏُ. ڪاڄ جي ڪاني، شاديءَ جي ڪوٺ - مجلس ۾ شريڪ ٿيڻ جو سَڏُ - نينڊهَنڊَ. ضيافَت.

- دَعوتُ اِسلام: ث. اسلام ۾ اچڻ يا مسلمان ٿيڻ جي دعوت ڏيڻ. نصيحت وسيلي مسلمان ٿيڻ جو چوڻ.

- دَعوتِ تي وَڃَڻُ: ڪاڄ جي ڪوٺ تي وڃڻ.

- دَعوتُ ڏِيَڻُ: ڪاڄ يا مجلس لاءِ سڏڻ.

- دَعوتُ شيراز ڪَرَڻُ: دال ماني کارائڻ - تڪليف نہ ڪرڻ - جيڪي هجي سو کارائڻ - حال پڄاڻان نال ڪرڻ.

- دَعوَتُ قبُول ڪَرَڻُ: ڪاڄ ڪاڻ جي استدعا منظور ڪرڻ - ڪوٺ وَرنائڻ.

- دَعوَتُ ڪَرَڻُ: ڪاڄ ڪاڻ لاءِ ايند ڏيڻ - مجلس ڪرڻ.

دَعوتُ نَامُو ۽ دَعوَتُ نَامَا: ذ. دعوت جو خط يا سَڏُ.

- دَعوَتُ وَليمَہ: ث. شاديءَ جي موقعي جي دعوت - نڪاح جي موقعي تي ڪاڄ جي ڪوٺ.

● دَعِيُ مُدَعِيُ: ذ. صفت. فريادي ۽ جوابدار ٻئي - ڪيس جون ٻئي ڌريون - مخالف ڌريون. ظرف. آمهون سامهون - منهن مقابل - هڪ ٻئي جي روبرو.

● دَغَا ۽ دَغَائُون: ث. (ف. ع) ٺڳي - دلبو - دولاب - ڌوهو - ڌوڪو - دوڪو - دم - مڪر - فريب - ڪوٽ - ڪپٽ - ڪُڌت - چَلُ - ڊوهہ - ويساهہ گهاتي - بي ايماني.

- دَغَابَازُ ۽ دَغَابَازَ: ذ. دغا ڪندڙ - دولاب ڪندڙ - دوکيباز - دلبو ڏيندڙ - ڌوڪيباز - دغلباز - دغائي - فريبي - ڪپٽي - ڊوهي. چلٻاز - مڪار. بي اعتبار.

- دَغَا ڏِيَڻُ: ڌوڪو ڏيڻ - ٺڳي ڪرڻ - انجام ڪان ڦرڻ - وعدو ڪري ڦري وڃڻ - اصل شيءِ جي بدران ٻي شيءِ ڏيڻ.

- دَغَا ڪَرَڻُ: ٺڳي ڪرڻ - فريب ڪرڻ - دولاب ڪرڻ.

- دَغَا ڪَائِڻُ: شڪ ٿيڻ - گُمان اچڻ.

- دَغَائِيُ ۽ دَغَائِيَ: ذ. صفت. دغاباز - ڪوڙو - ڪُڌو - ڪُپٽيو - داغَ يا چِٽُ لڳائڻ جي اُجرت.

● دُغَاڙو ۽ دُغَاڙا (ت): ذ. صفت. جهَٽُ - جهَٽپُ - سُوٽو (ٻيڙي يا حُقي جو) - ڪَشُ - چالاڪي.

- دُغَاڙا هَڻَڻُ: حُقي جا وڏا سُوٽا هڻڻ - وڏا ڪَشَ پرڻ.

● دُغامُونُ (ت): ذ. کهوڙي جو هيٺاهون ٻند - دُگامون.

- دَغدَغا: هڪ قسم جي چوٿي ڦنڊيلَ - روشن - چمڪندڙ.
● دَغدغه = (ع) خوف - هراس - ڊپ. وڳوڙ - فساد - بکيڙو - خلل - بي آرامي. ڪيتڪيتائي.
● دَغزو ۽ دَغزا: ذ. ٻڪين ڦاساڻ لاءِ ڪاٺين ۾ ڪتل چاري.
● دَغَلُ دَغَلَ: ذ. (ع) مَڪَرُ - فريب - دغا - دولاب. ويساه گهاتي. گوشت جو يا ڏوڏري جو ٽڪر - دڳل (ت).
- دَغَلبازُ ۽ دَغَلبازَ: ذ. صفت. دغاباز - ٺڳ ڏوکيباز - فريبي.
- دَغَلبازُ ٿيڻُ: ٺڳ ٿيڻ - دغا ڪرڻ.
- دَغَلبازي ۽ دَغَلبازيون: ٺڳي - ڪوڙو - ڪپٽ - ريبُ - فريب - دغابازي - ويساه گهاتي.
- دغلي ۽ دَغليون: ث. دغلبازي.
● دُغلو ۽ دُغلا: ذ. [ف] جنهن جو پيءُ ماءُ هڪ قوم مان نه هجن - گهٽ گهراڻي وارو - ڪم ذات - ڪمينو.
● دَفُ ۽ دَفَ: ذ. (ف) وڄائڻ جو هڪ ساز - ڪنجري - ڪنجري - دَڦُ. سمهڻ وقت اوڏيل اوڇڻ (رلي - ڪنٿو، لوئي، بلازڪيٽ، سوڙ، رضائي وغيره).
- دَفائي: ۽ دَفائي ذ. صفت. ڪنجري وڄائيندڙ - ڪنجري وڄائيندڙ - ٻاليدي - دَڦائي.
● دُفُ ۽ دُفَ: صفت. دُڦ - چٽُ - نابود - ناسُ - ويرانُ - اجڙ - تاباه - برباد - ختم. وڃايل - بگاڙيل - ٻهيلاڙيل - نقصان ڪيل.
- دُفُ ڪرڻُ: وڃائي ڇڏڻ - چٽُ ڪري ڇڏڻ - برباد ڪرڻ - ويران ڪرڻ - ناس ڪرڻ - اجڙ ڪرڻ.
● دَفتَرُ ۽ دَفاتِرُ: ذ. (ف) آفيس جا ڪاغذ - حساب ڪتاب جا ڪاغذ - ڏيتي ليتي جا ڪتاب. رڪارڊ - چوپڙا. ڪاغذن جو بنڊل. دفتر رکڻ جي جاءِ - آفيس. آها جاءِ جتي حساب ڪتاب ڪيو وڃي. وڏو ڪتاب. ڊگهي ڳالهه - داستان - بيان. جيئن
"هُن جو دفتر ڪير پڙهندو."
- دَفتَرِ اَعمالُ: ذ. اعمالن جو ڪتاب. زندگيءَ جي ڪارنامن جو احوال - اعمالنامو - اهو ڪتاب جنهن ۾ عمل لکيا ويا هجن.
- دَفتَربَندُ ۽ دَفتَربَند: ذ. صفت. دفترخالي جو سنڀاليندڙ - دَفتَري - دفتردار.
- دَفترخانو ۽ دَفتَرخانا: ذ. دفتر رکڻ جي جاءِ - آفيس.
- دَفتَردارُ ۽ دَفتَردارَ: ذ. صفت. دفتر سنڀاليندڙ. ڪليڪٽر يا ڪمشنر جي ٻاران زمين وغيره جو ڪم ڪندڙ - ڪليڪٽر جو مددگار.
- دَفتَر ڪُتا ڪَٽي وَڃڻُ: عقل ڇڏي وڃڻ - مت ڪمجي وڃڻ - سڀ ڳالهيون وسري وڃڻ - رواج ناس ٿي وڃڻ.
- دَفتَر نَويسُ ۽ دَفتَر نويسَ: ذ. صفت. منشي - ليکڪُ - لکندڙ. ڪتاب لکندڙ.
- دَفتَري ۽ دَفتَري: ذ. صفت. دفتر جو - دفتر وارو. دفتر سنڀاليندڙ - دفتر ۾ داخل ڪرڻ يا لکڻ جو ڪم ڪندڙ. دفتر بند. آفيس جي عملي ۾ چپڙاسي ۽ ڪلارڪ جي وچ وارو عهدو - دفتر کي سنڀالي ترتيب سان رکڻ وارو.
- دَفتَري ۽ دَفتَريون: ث. ٿلهو ڪاغذ - پانو - جلدن ٻڌڻ ۾ ڪم ايندڙ ٿلهي ڪاغذ جو قسم - گتو. ڦڙڪو.
● دَفعُ: ظرف. (ع) پري - دُور - دَفانُ - الڳ. ختم - پورو - چٽُ - ناس - دَڦُ. بيانُ - نفرت - ڪراهت - ڌڪار. شڪست - هار. تاهُ - قوت - ڦيٽاڙو - ياجَ.
- دَفعُ الوَقتُ: ظرف. وقت ٽارڻ - ٽال مٽول ڪرڻ - حيلا بهانا ڪرڻ - وقت ٽپائڻ - موقعي کي ٽارڻ جي حالت.
- دَفعُ ٿيڻُ: پري ٿيڻ - دور ٿيڻ - هٽڻ، چٽُ ٿيڻ - ناس ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دَفعُ ڪَرَڻُ: پري ڪرڻ - هٽائڻ - روڪڻ - ٽارڻ - گم ڪرڻ - دور ڪرڻ - پَچائڻ - پوئتي هٽائڻ - گسائڻ. لاهڻ - آجو ڪرڻ. ناس ڪرڻ. چٽ ڪرڻ.

● دفعتاً: ظرف. [ع. دفعة = اوچتو] هڪ ئي دفعو - يڪبارگي، اچانڪ - ناگاهہ - اوچتو - يڪدم - فوراً - ناگهان.

● دَفعو ۽ دَفعا: ذ. [ع. دَفعه = هڪ ڀيرو] هڪ ڀيرو. ڀيرو. گهمرو - وارو - ڦيرو. وَلو - گهُمُٽار - چَڪر - وَرُ - ڏ رائو - گردش - وَڪڙ. دَمُ - نوبت - دَوُر - پورُ - وقت - ويلو - ٽائو - ويرم - سَمو - ايام - زمانو - وِيرَ - صاحبي - ايام ڪاري. قانون جو فِقره يا نمبر - قانون جي قاعدي جي حد جو فقره - قَلم - جيئن ”دفعي فلاڻي موجب سزا ڏجي ٿي“. درجو - جماعت - سَيا - ڪَلَرُ - چالڪ - وَلَرُ - دستو. ميڙ. ماڻهوءَ جو جسم - تن - بدن - جُسو. ذات - جنس - فرقو.

- دَفعدارُ ۽ دَفعدارَ: ذ. صفت. هڪ درجي (جماعت) جو آفيسر - سپاهين جي ٽوليءَ جو عملدار - پوليس ڪاتي جو سوار - گهوڙي سوار - پوليس هيڊ ڪانسٽيبل - جمعدار.

- دَفعِي دَفعي: ظرف. هر ڀيري - ڀيري ڀيري - ڦيري ڦيري - گهمري گهمري. هرهر - گهڙي گهڙي - واري واري سان - وري وري. هر هميشه - هردم.

● دَفِنَڻُ: مصدر. [ع. دَفَنَ = هن پوريو - ڍڪيو] پورڻ - لڪائڻ - ڍڪڻ. مڙدي کي زمين ۾ ڍڪڻ - بند ڪرڻ - دَٻڻ.

- دَفَنُ ۽ دَفَنَ: ذ. زمين ۾ پورڻ جي حالت - پورُ - ڍَڪُ. صفت. ڍڪيل - لڪايل - گُجهو.

- دَفِنائِڻُ: مصدر. قبر ۾ پورڻ - دفن ڪرڻ - لٽائڻ.

- دَفنَ ٿِيَڻُ: پورجڻ - زمين ۾ بند ٿيڻ - مرڻ.

- دَفنَ ڪَرَڻُ: زمين ۾ پورڻ - قبر ۾ رکڻ. ڪفن ۾ دفن ڪرڻ.

- دَفِينُ ۽ دَفِينَ: ڍڪيل - پوريل - زمين ۾ داخل ڪيل.

- دَفِينُو ۽ دَفِينا: ذ. پوريل - دفن ڪيل - لڪل خزانو - دَٻايل مال - پوريل لاٽو - پوريل مال - گُپت ڌنُ.

● دَقُ ۽ دَقَ: ذ. [ع. دَفّ = دقُ] ساز جو هڪ قسم - دُهُل جو قسم - ننڍو طبلو. ڏِڦُ - ڏِپر - ستُٽي - ستو. سمهڻ وقت اوڍڻ جو اوڇڻ - ٻه - ٽي رليون گڏي اوڍيل - ٻه - ٽي ڪپڙا گڏي اوڍيل.

- دقُ دقُ: ذ. دقَ جو آواز.

- دَقُ ڪَرَڻُ: هڪٻئي مٿان ٻٽي رليون اوڍڻ ته ٻاهرين هوا نہ لڳي ۽ بدن گرم رهي.

● دِقِ (ڪ): ذ. پرت جو هڪ قسم.

● دُقُ ۽ دُقُ: صفت. سڄ تيل - تباهہ تيل - چٽُ تيل - دُفُ. غبار - رائو - ڪارهن (ت) نشان - داغ (ت).

- دُقَ ٿِي بَنِدُ وقون چوڙَڻُ: خاطريءَ ڪانسواءِ ڪا ڳالهہ چوڻ يا ڪا راءِ قائم ڪرڻ - ڏ ٿي ٿي ڪم ڪرڻ - ڏُڪا هڻڻ.

- دُقُ ڪَرَڻُ: لُٽي ڇڏڻ - ضايع ڪرڻ - آڏائي ڇڏڻ - چٽ ڪري ڇڏڻ - فضول خرچڻ - خلاص ڪرڻ - اجايو وڃائڻ.

● دُقانُ ۽ دُقانَ (ت): ذ. [ع. طوفان جي بگڙيل صورت] دوقان - طوفان.

● دَقُرو ۽ دَقَرا [ل. ڪ]: ذ. صفت. ٿُلهو - مَتارو - ٿُنو. (ث. دَقري ۽ دَقريون).

● دَقِرِي: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● دَقِڙڻُ: مصدر. ڦٿڪڻ - تڙڦڻ - تڙڪڻ.

● دَقِڙو ۽ دَقِڙا: ذ. پيڙيءَ جو هڪ اوزار - پيڙيءَ جو جهَلو.

● دُقِڪُ ۽ دُقڪَ: ذ. پري کان نظر ۾ ايندڙ ڪو جسم، جو سُڃاڻي نہ سگهجي (ل). آوندَهہ - غُبار - ڌُنڌُ (ل). جيئن ”اکين اڳيان رکي دُقڪَ پئي ڏسجي“. ٻَرپٽ - غيرحاضري (ل).

- دُقڪ سَود و: ذ. ٻنا شيئن ڏسڻ جي سود و يا ستا ستا.

● دِقَڻ (ل): تنگ ٿيڻ. جيئن ”تو تہ مون کي مٿيءَ مان دِقي ڇڏيو آهي“.

● دَقو ۽ دَقا: ذ. سخت هوا – طوفان – آنڌي.
واچ. هير. ڇوڪرين جي راند جو هڪ قسم (ٿ).

● دُقي ۽ دُقيون (ڪ): ٿ. ڪاري جي رڇ جو هڪ عضوو (ڪاٺ جا ٽڪرا جي (متاڙ) جي چوٽيءَ جي مٿان پڌل ۽ پاڻيءَ ۾ ترندي بيهندا آهن).

● دَقپلو ۽ دَقپلا: ذ. ڪنهن وهندڙ پاڻيءَ جو (اونهائيءَ ۾) وڃي وري مٿي اچڻ ۾ ٿيل وٽ، وَڪڙ وغيره.

● دِقُ: صفت. [ع. دَقّ = هن ڪُٽيو – ڪُٽي سنهو ڪيو] سنهو – ايرو – سوڪيم – نازڪ. (ذ). پراڻو تپ – بخار جو هڪ قسم جنهن ۾ ماڻهو ايرو ٿي آخر مري وڃي – سلهہ. صفت. تڪليف ۾ آيل – هلاڪ – پريشان – ڪَڪُ – تنگ – بيزار – آزرده – وياڪُل – رنجيده – ناخوش.

– دِقُ تپُ: ذ. گهڻو وقت هلندڙ تپُ – سنهو بُخار – وڏو تپ – سلهہ جو تپ.

– دِقُ ٿيڻُ: دِق مرض جو شروع ٿيڻ. تنگ ٿيڻ – عاجز ٿيڻ – بيزار ٿيڻ – ڪَڪ ٿيڻ.

– دِقُ ڪرڻُ: ڪڪ ڪرڻ – تنگ ڪرڻ – حيران ڪرڻ – هلاڪ ڪرڻ – بيزار ڪرڻ – پريشان ڪرڻ – ستائڻ – ڏکوئڻ – آزارڻ – ڏک ڏيڻ.

– دَقائِقُ ۽ دقائِقَ: ذ. [ع. دَقِيقَة = مئن] دقيق جو جمع – باريڪ يا سنها نڪتا. مينٿُ.

● دِقَّتَ ۽ دِقَّتون: ٿ. [ع] سنهائي – باريڪي. مشڪلات – ڏکيائي – تڪليف – تنگي – بي آرامي – وياڪلتا – پريشاني – بيزاري – ڪپت – هلاڪي. مصيبت – زحمت.

– دَقِيقُ ۽ دَقِيقَ: صفت. باريڪ – پتلو – سنهو. نازڪ – ڪومل – سوڪيم. تمام ٿوري شيءِ – ذرو. مشڪل – ڏکيو – ڳوڙهو – منجهيل.

– دَقِيقو ۽ دَقائِقُ: ذ. باريڪ نڪتو. مشڪل مسئلو. ڪلاڪ جو سٺيون حصو – مينٽُ.

● دَقيانُوسُ: اسم خاص. هڪ ظالم، بُت پرست، جابرُ ۽ تمام پراڻي بادشاهہ فارس ۽ عرب جو ٿالو، جنهن جي خوف کان اصحاب ڪهف پنهنجو شهر ڇڏي، جبل جي غار ۾ وڃي لڪا هئا. صفت. نهايت پراڻو – پراچين – جهونو – اڳين وقت جو – ڪُهنو. تمام پوڙهو – وڏيءَ عمر وارو.

– دَقيانُوسِي: ذ. صفت. تمام پراڻو – پراڻي زماني جو – آڳاٽو. قدامت پسند – پراڻن خيالن وارو.

– دَقيانُوسِي خَيَال: ذ. پراڻا خيال.

● دَڪ: ذ. جنديءَ جي ڪم جو هڪ اوزار.

● دُڪَانُ ۽ دُڪَانَ: ذ. (ف) سودي وڪڻڻ جي جاءِ – واپاري جي ڪوٺي – هَٽُ – هٽڙي – ڇاپَ – شاپَ هنر واري جو هَٽُ (دُخان – دُڪاڻ. بگڙيل صورت ۾).

– دُڪَانَ جي ڪَنڌَ: ٿ. ڪوريئن جي اوزارن هيٺان وڏي ڪڏ، جنهن ۾ پير لهي وڃن.

– دُڪَانَدارُ ۽ دُڪَاندارَ: ذ. صفت دڪان هلائيندڙ – دڪان جو مالڪ – هَٽَ وارو – دڪان وارو.

– دُڪَانَدارِي ۽ دُڪَانَدارِيُون: ٿ. دڪان جو ڪم – سودو واپار – ڏي وَٺُ – خريداري – وڪرو – واپار – ڏلڙو – ڪِرت.

– دُڪَانُ کولَڻُ: وڪڻڻ جون شيون کولي رکڻ – دڪان کڻڻ – هَٽُ کولڻ.

– دُڪَانُ لَڳَائِڻُ: دڪان کولڻ – دڪان کڻڻ.

– دُڪَانُ وڌِهَڻُ: وڪڻڻ جون شيون بند ڪري رکڻ – دڪان بند ڪرڻ.

– دُڪَانُ هَلَڻُ: خوب وڪرو ٿيڻ – چڱيءَ طرح ڏنڌو هلڻ.

– دُڪَانِي ۽ دُڪَانِيون: ٿ. لنڍڙو هَٽُ – هٽاڙي. ڪاري جي وڏي پيڙي (واڻ) جو هڪ پاڳو ۽ پاڇيل طرف.

● دُڪَانِي ۽ دُڪَانِيون: ٿ دَڪي.

● دَڪَڙَ ۽ دَڪَڙَ (ڪ.ل): صفت. ميناج ڪانسواءِ – بي سواد – بي سود.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏَڪِ ڏَڪِ: ث. [ع. دَقَ دَقَ] دل جي هلڻ جو آواز - ڏَڪ ڏَڪ - ڌَڙڪو. ڏَانَ ڏَانَ (مٽي جي) - ڏَوُنَ ڏَوُنَ (لوندڙيءَ جي).
- ڏَڪڏَڪ ڪَرَڻُ: ڏَوُنَ ڏَوُنَ ڪرڻ - ڏَانَ ڏَانَ ڪرڻ - ڌڙڪو ڪرڻ. ڏَڪڻ - ٿَڙڪڻ.
- ڏَڪيڏَڪو ۽ ڏَڪيڏَڪا (ت): ذ. ڳڻتي - آلڪو - خيال - فڪر. آسرو.
● ڏِڪِ ڏِڪِ (ڪ): ذ. (آواز) ٻاڪِيَڻ جو لفظ - پنهنجو مال پٺيءَ ڪان ڌار ڪرڻ جو آواز.
● ڏَڪَلُ ۽ ڏَڪَلَ: ذ. گلاس جو هڪ قسم - شيشي جو هڪ قسم.
ڏَڪو ۽ ڏَڪا: ذ. لوڏو - ڌوڏو - ڌَڌڪو - جهٽڪو. ڌَڪَ - صدمو - دِل جي چوٽ - چَپيٽَ - ڪَنُبُ.
● ڏِڪو ۽ ڏِڪا: ذ. جاءِ اڳيان ٺلهي ٿَلهي ٿَلهو. سامان وغيره (گاڏي يا جهاز مان) لاهڻ جو هنڌ - زمين جو مٿاهون ٿلهو.
● ڏُڪو ۽ ڏُڪا: ذ. [سن. ڏُوڪ] وزن جو هڪ قسم - رپئي برابر تور جو هڪ وزن - تولو - ١٢ ماسا (تولي جيترو مِڪَڻُ جو ذرو (جو ننڍڙي ٻار کي ڪارائجي).
- ڏُڪو ڏِيڻُ: ٻار کي مقرر وزن جو مکڻُ ڪارائڻ.
- ڏُڪو ڪارائڻُ: ننڍي ٻار کي مکڻ جو ذرو ڪارائڻ.
- ڏُکيءَ جي نينڊُ: ٻار جو ڏُکو ڪائي سمهي پوڻ.
- ڏِڪيِ ۽ ڏِڪيون: ث. مٿيري سندريل زمين جو ڪجهه حصو - ٿلهي - ٿلهو. چاڙهيءَ جو ڏاڪو. آڙ. چبوترو - ڏُڪاني - آڳاسي. ڏِبَ - ڏَڙي - ڏڪو - ٽپو.
● ڏُڪَه: ذ. ارڙهن ماسا.
ڏُڪيَ ۽ ڏَڪيون: ث. [سن. دو: ف. ڏ=ٻ] تاس جو هڪ پتو - ٻن داڻن وارو پتو - ٻڪَ - ٻڪِي.

● ڏِڪيِرَڻُ: (ل): مصدر. ڌار ڪرڻ - جدا ڪرڻ. جيئن ”اڄ اسان پنهنجو مال قاسم جي مال ڏکيري ورتو آهي.“
● ڏَڪَ ۽ ڏَڪَ: ذ. وڏو - تداور - ڳرو - ٿلهو، مگر بيڪار نڪمي ٽولهه وارو - بيوقوف. ٻوڙهو - جهور (ت).
ڏَڪَ ٻلو: موٽو مٽارو ٻلو - ڏاهو ٻلو.
● ڏِڪَ ۽ ڏِڪون (ت) ث. باهه - آگ.
● ڏُکَ ۽ ڏُکَ: ذ. [پرا. ڏُکَ. سن. ڏُهک]. درد - پيڙا - آڌاب - ڏک - عذاب - ڪشٽُ - سور. رنج - افسوس - غم - ارمان - ٻَرو - ڳوندر - شوڪ. ڪشالو - جاکوڙ - محنت - ڏَرُڏ سَري. مرض - بيماري. اهنج - تڪليف. آلڪو - انتظار - اشارو - خبر.
- ڏُکائتو ۽ ڏُکائتا: ذ. صفت. ڏُکَ وارو - سورائتو - ڏکويَل.
- ڏُک پوڻُ: تڪليف سهڻ - ڏُکُ سهڻ.
- ڏُک ڏائڪ: ذ. صفت. ڏک ڏيندڙ - صدمو پهچائيندڙ - ڏکارو - سورائتو - ڏکوئيندڙ - مشڪل ڏکيو - ڏکَ ڀَريو.
- ڏُک ڏائي: ذ. صفت. ڏک دائڪ.
- ڏُک ڏِسڻُ: تڪليف پوڻ - پيڙا ڏِسڻ - ڪشالو ڏسڻ - جاکوڙا ڪرڻ - درد سري ڪرڻ - عذاب پوڻ. ڪشٽُ سهڻ.
- ڏُکُ ڏِيڻُ: تڪليف پهچائڻ - ستائڻ. آزارڻ - ايذاءُ پهچائڻ.
- ڏُکِڙو ۽ ڏُکِڙا: ذ. ”ڏُکَ“ جو اسم تصغير.
- ڏُکُ سُکُ ۽ ڏکَ سُکَ: ذ. تڪليف ۽ راحت - عذاب ۽ خوشي - غم ۽ خوشي - رنج ۽ گنج - رنج ۽ راحت. محنت ۽ آرام - ڏک سُکُ.
- ڏُک لڳڻُ: مصيبت پوڻ.
- ڏُکِيَ ۽ ڏُکِيَ: ذ. صفت. ڏک وارو - ڏکِيَ - ڏکيو - ڏکويل - ڏکايل - غمگين. پيڙا ۾ - مصيبت زده - درد مند - سُورائتو - عذابي. آرهو - رَنجيده - ناخوش - ناراض. پريشان - بيقرار - ڏُڪِڙِيَل. بيمار - مريض - آگهو.

- ڏُڪيارو ۽ ڏُڪيارا: ذ. صفت. ڏُڪي. (ٿ. ڏُڪياري ۽ ڏُڪيارِيُون).

- ڏُکيي هُجڻ: رنجيده هجڻ - نهايت تڪليف ۾ هجڻ. مريض هجڻ - روڳي هجڻ.

- ڏُکيو ۽ ڏُکيا: ذ. صفت. ڏُکيي.

● ڏُڪانُ ۽ ڏُڪانَ: ذ. [”ڏُڪان“ جي بگڙيل صورت] دڪان - دخان - دڪڻ. ذ. ڪوريءَ جي آڏائي واري ڪَنڌ. (ٿ. ڏُڪاني ۽ ڏُڪانيُون).

● ڏُڪاڻُ ۽ ڏُڪاڻ: ذ. [ف. ”ڏُڪان“ جي بگڙيل صورت] دُخان - دڪان - هٽ - ڏُڪان. ڪنهن ڪاريگر (جهڙوڪ لوهار، واڍو، موچي وغيره) جي ڪم ڪرڻ جو هنڌ. ڪوريءَ جي آڏائي واري ڪَنڌَ.

- ڏُڪاڻي ۽ ڏُڪاڻيُون: ٿ. ننڍڙو ڏُڪان - ڏُڪاني - هٽڙي. ڏِڪي - ٿلهي - ٿڙي. ٻيڙيءَ ۾ هڪ هنڌ ويهڻ جي جاءِ. جبل جو مٿانهون پاڳو - اُتوڙي (ڪ).

● ڏُڪائڻ: مصدر. ذ. [سن. ڌُڪش=ڏُڪائڻ] باهه کي جاڳائڻ - ڏڪائڻ - جلائڻ - ٻارڻ - مچائڻ (باهه). وَزَمُ ڏُڪائڻ - ڏونهون ڏڪائڻ - حقو چڪڻ. واسڻ - واس - ڌوپ ڪرڻ. چورڻ - جاڳائڻ - اُٿارڻ - آيارڻ. هوشيار ڪرڻ - سجاڳ ڪرڻ - جوش ڏيارڻ - پڙڪائڻ. جهيڙو ڪرائڻ - ويڙهائڻ - چيڙڻ.

● ڏَکَرُ ۽ ڏَکَرَ (ڪ): ذ. ڍِڪُ - ڍِڪُ - ڍِبر.

● ڏَکڻ: ذ. [سن. داکشڻ=ڏکڻ] هڪ طرف جو نالو - ڏکڻ - جنُوبُ. ڏکڻ هندستان. هندستان جو هڪ علائقو ”دکن هندستان“.

- ڏَکڻيي ۽ ڏَکڻيي: ذ. صفت. دکن جو - دکن وارو. ڏکڻ وارو - جنُوبي - ڏکڻ هندستان جو رهاڪو.

● ڏَکينو ۽ ڏَکينا (ل): ذ. صفت. چوٽڙو ۽ ٿلهو متارو - ٿَڙُوٽ.

● ڏَکيني ۽ ڏَکيني: ذ. تتر جو هڪ قسم (ڳاڙهو رنگ، اڇا چٽا). وڏو ۽ پهلوان ڪڪڙُ.

● ڏُکَڻُ ۽ ڏُکَڻَ (ت): ذ. [ف. ڏُڪان= هَٽُ] ڪاريگرن جي ڪم ڪرڻ جو هنڌ - ڏُڪاڻ - دخان. ڪورين جي اصطلاح ۾ آڌوت جي اوزارن جي هيٺين ڪنڌ.

● ڏُکَڻُ: مصدر. [سن. ڌُکُشَ=ڏُکڻ. سن. ڏهُ] پوريءَ طرح باهه لڳڻ سبب ڏونهون اکرڻ. ٻرڻ - جاڳڻ - سڙڻ - ڪامڻ - ٻچڻ - ٻيچرڻ - تيمڻ. [سن. ڏُهُڪ=ڏُک] ايذاءُ ٿيڻ - ڏک ٿيڻ - ڏکڻ - ايذاءُ ڪرڻ - درد ڄڻ. شروع ٿيڻ - جاڳڻ - هوشيار ٿيڻ. ڪاوڙجڻ.

● ڏُکوئڻ: مصدر. [سن. ڏهُڪَ=ڏکڻ] ڏک ڏيڻ - ڏکوئڻ. ايذائڻ - تڪليف ڏيڻ.

● ڏَکيي ۽ ڏَکيُون: ٿ. اَڪر جي ٿانءَ جو هڪ قسم - ننڍو ڪنگرُ - لوٽو اَڪر جو - ٽيپو - لوٽيي - ٽيپي - چوٺري (اڪر جي) - لاٽَ.

● ڏَڳُ ۽ ڏَڳَ (ت): ذ. ڏِڳُ - رستو - واٽ.

● ڏُڳاڙو ۽ ڏُڳاڙا (ت): ذ. حقي يا ٻيڙيءَ جو ٽڪڙو ۽ وڏو سُونٽو - وڏو ڪَشُ - وڏي ڦوڪَ.

- ڏُڳاڙا هڻڻ: ٻيڙي وغيره جا وڏا سُوٽا هڻڻ - ٻيتاڪُون هڻڻ. ڍِنگ ڏاهڻ.

● ڏُگامُ ۽ ڏُگامَ: ذ. [سن. ڏوَ= ٻه+ گرم= هلڻ] گهوڙي جو ڏکيو پنڌ. ڏُگَ - ڏُگام - ڊوڙ - ڊاڪڙ - ڏُڪَ - ٻاچ.

- ڏُگامو ۽ ڏُگاما: ذ صفت. ڊِڳ ۾ هلندڙ گهوڙو - ٻيٺيون وکون هلندڙ گهوڙو - ڊوڙ هلندڙ گهوڙو.

- ڏُگامُون: ذ. صفت. ڏُگامو.

● ڏگانا: [ف. دو=ٻه+ گانہ=ٻيرو - دنعو] ٻه دفعا - ٻه نفل - نفل جون ٻه رڪعتون.

● ڏُگجو ۽ ڏُگجا: ذ. پکين ڦاسائڻ جو رَڇُ.

● ڏُگڏُگيي ۽ ڏُگڏُگيُون: ٿ. زناني زيور جو هڪ قسم (جو ڳچيءَ ۾ پائجي). ڌهري ۾ پيل ڏُگلِيي - ڌگڌگي - اَڪڙي - ڳلو - حمائلُ - سيني جي هڏِي - سيني ۽ ڳچيءَ جي وچ واري ڪنڌَ.

● ڏَگَدُ ۽ ڏَگَدَ: ذ. [سن. ڏگدهه: ڏَهُ= ساڙڻ] چار - رَکُ - راک - خاڪ - ڇاري - ڦلهيار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دِگَرُ: صفت. (ف) ٻيو - غير - ڌاريو.

- دِگَرانُ ۽ دِگيرانَ (ت): ذ. صفت. ٻيائي رکندڙ - اندر جو پليد - ڪينه وارو - دغاباز - ٺڳ. ڪميڻو. بُغيضي.

- دِگَرُبار: ظرف. ٻئي وقت - ٻئي گهڙي - ٻئي پهري.

- دِگَرُ پيشُ ڪَرَڻُ (ت): ضد ڪرڻ - بهانو ڪرڻ.

- دِگَرُ پيشيُ ڪَرَڻُ (ت): ضد ڪرڻ - وڙهڻ.

- دِگَرُگُون: صفت. ٻئي رنگ جو - رنگ بدليل. اَلٽ پُلٽ.

- دِگَرُگُونُ ٿيڻُ: بدلجي وڃڻ - هيٺ مٿي ٿيڻ - ٻيءَ حالت ۾ اچي وڃڻ.

- دِگيروُ ۽ دِگيرا (ت): ذ. صفت. دِگيرانُ.

● دِگيرَانُ (ت): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم. (تمام سهڻو ٿئي، چون ٿا ته سندس کنڀن جي چِڻن مان قرآن شريف جي ڪن لفظن جو گمان ٿئي ٿو).

● دُگُنو ۽ دُگُنا: ذ. صفت. [ف. دُوَ = ٻه + گُنا = دفعا] ٻيڻو - ٻٽو - دُهرو

"دگنا دام دلبر جا، وڃهن ڪُونڊَرَ ۾ ڪجلو" (ڪنڀار).

● دِڳو ۽ دِڳا: ذ. حڪم - آگيا - فرمانُ - ارشاد. اختيارُ. وَسُ - سَنَدَ - پرماڻ - دِڳو. زور - ٻَل - طاقت - قوت - زُور - سگهه. چنُوهه - ڏاڍائي.

● دَڳُ ۽ دَڳَ: ذ. شاهي رستو - وڏو رستو - مکيه لنگهه - سڙڪ - گهاڙو - رَنڊُ. واٽَ - راههَ - ڳَسُ - پيچرو.

- دَڳُ ڀُلجَڻُ: رستو ڀلجڻ - ڀٽڪَڻُ - گمراهه ٿيڻ.

- دَڳُ چَڙهِڻُ (ت): ڀلجي وڃڻ. رستو ڇڏڻ - دوستي ڇڏڻ.

- دَڳُ ڏِيکارَڻُ: رستو ڏيکارڻ - رستي لائڻ - رهبري ڪرڻ - واٽَ ٻُڌائڻ.

- دَڳُ سهيي ڪَرَڻُ (ت): احوال معلوم ڪرڻ - ارادو معلوم ڪرڻ - ارادو سمجهي وڃڻ.

- دَڳُ لائِڻُ: واٽ ڏيکارڻ - سونهون ڪرڻ - نيڪ صلاح ڏيڻ - واٽ لائڻ. ڏس ڏيڻ - هدايت ڪرڻ - رهبري ڪرڻ - سمجهائڻ.

- دَڳُ لائي ڇڏَڻُ: سُڃائڻ - ڌوڪو ڏيڻ - ٺڳڻ "تو جهڙا هُنَ ڪيترائي دڳ لائي ڇڏيا."

- دَڳُ وَٺائِڻُ: رستو وٺائڻ. روانو ڪرڻ. دربدر ڪرڻ.

● دِڳُ ۽ دِڳَ: ذ. [س. دِگَڌُ = دِڳُ] ڇيل شيءِ جو ٽُڪرُ - ڇڪو - ڳِپَلُ - ڳنڍو - ڳنوڙو - ڇاپوڙو - روڙو. ڊِڳ - ڊِيرُ (سٽيءَ جو). ڏَؤنري جو (ڇڪو). آسٽ - دوڳ. وڏو ڪانگهارو. ماسَ جو ٽڪر.

● دُڳُڊڳيُ ۽ دُڳُڊُڳيُونُ: ث. زيور جو هڪ قسم - دهري ۾ پيل دُڳلي. ڏسو "دڳدڳي".

● دَڳِڙُ ۽ دَڳڙَ (ل): ذ. اگڙي - وڏي اِگڙي - وڏو ٽُڪُر.

- دَڳِڙ دُليُ: ث. ٿُلهيُ متاري.

● دِڳِلُ ۽ دَڳِلَ: ذ. [س. دَڳُڌُ = دِڳُ] ڪنهن شيءِ جو ٽڪر - گوشت جو ٽڪر - ڳپلُ - وڏو ٽُڪُر.

● دُڳِلوُ ۽ دُڳِلاَ (ل): ذ. دُهريءَ جو ٻُٽلو - دڳڙي. (ن). صفت ڇوٽڙو ۽ ٿلهو متارو. (ث. دُڳِليُ ۽ دُڳِليونُ).

● دِڳو ۽ دِڳا: ذ. حُڪم - فَرمان - ارشاد. اختيار - زور - طاقت - جَبْرُ - جَمَتِ. جيئن "تون وري ويٺو آهين. دڳو جمائڻ." آسرو - ڀروسو "تنهنجي پالڻهار جي دِڳي سان." ڏاڍُ - دِڳو.

- دِڳو جَمَائِڻُ: اختياري يا حڪومت جو بنياد وجهڻ - حڪم هلائڻ. زور سان مالڪ بنجي ويهڻ - رعب تاب رکڻ.

- دِڳهيدارُ ۽ دِڳهيدارَ: ذ. صفت. حاڪم - فرمانروا - راڄ ڪندڙ - حڪومت ڪندڙ - سردار - واليُ. ليڊُڪڻو - فتيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دِڳو دِڳو ڪَرَڻُ (ت): دڙڪا ڏيڻ.

● دَلَ: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۽ تعلقي ڏگهڙيءَ ۾ ڏيهن جو نالو. هڪ ذات جو نالو.

● دَلُ ٿ دَلَ: صفت. [سن. دَلَ = دِڳُب] گهڻو- جهجهو- جام- مَڻو- زياده- ٻَهُون- وافر- تمام گهڻو- تمام جهجهو- آڪيچار- بي شمار- بي اَنتُ- بي انداز- اَيلَ چيپَلَ. (ذ). ڪوڙُ- دِڳُب- البار- ميڙُ. ڪکرن جو جهڳٽو- جيتن جو ميڙ- ساهه وارن جو انبوهه، گهڻو لشڪر- وڏي فوج- لشڪر- فوج- ڪَٽَڪُ- اَڙِدُ- سينا- هشام. (چون ٿا ته دنيا ۾ ڪل اڻاٽي دل آهن. جنهان هڪ دَلُ مَڪڙن جو، ٻيو دَلُ ماڪوڙين جو ۽ اڻ دَل آهي باقي سمورن ساهوارن جو). تُلسيءَ جو پَنُ. ڪورين جي هڪ اوزار جو نالو (پنج فوٽ ڪن ڏگهو رسو جو ٻيڻ ڪندي تاڃيءَ جي مُنڍ ۾ مُنيءَ سان ٻڌبو آهي). اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● دَلَ: ذ. [سن. ڏيلا = اَڪَ جو تارو] اَڪَ- تارو.

● دَلّ: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● دِلِ ٿ دِليوُنُ: ث. (ف) بدن جي هڪ رئيس عضوي جو نالو (جنهن جو ڪم آهي سڄي بدن ۾ رت پهچائڻ). قلب- هِردو- مَنُ- هيانءُ- هِيُونُ- جگر- سينو- چِتُ- باطِنُ- اندرُ- منجهه. هانئُوُ. هِمت- شُجاعت- دليري- طاقت- بهادري- جرئت. مرضي. خيال- راضپو- خواهش- مُتِ- ارادو- مطلب- مَنُشيا- نيت. جيئن "منهنجي هينئر هلڻ تي دل ڪانهي". ڌيان- حوصلو- تَوجهه- رُخُ.

― دِل آب ٿيڻُ: پيتو پاڻي ٿيڻ، دل نرم ٿيڻ- ارمان ٿيڻ- تمام گهڻو ڏُکُ ٿيڻ.

― دِلِ آرا: ذ. صفت. [ف. آراستن = سينگارڻ] دل کي وڻندڙ- دلبر. پريتم- پيارو- جاني- معشوق- محبوب- دِلِ گهُريو- دِلپَسند.

― دِلِ آرامُ ٿ دل آرامَ: ذ. صفت. دل کي آرام ڏيندڙ- دل کي راحت ڏيندڙ. پيارو- محبوب- مَنٺارُ- دِلِ ٺاريندڙُ.

― دِلِ آزَارُ ٿ دِل آزَارَ: ذ. صفت. دل ڏکائيندڙ- تڪليف ڏيندڙ- ڏُکُ پهچائيندڙ- ظالم.

― دِل آزَارَڻُ: ڏکوئڻ- ستائڻ- تڪليف ڏيڻ.

― دِل آزارِيُ: ث. ظُلم- سِتم- ايذاءُ- رنُجُ.

― دِل آزُارُ: ذ. صفت. ناراض- ڪاوڙيل- رنجيده- ناخوش.

― دِل آوِيزُ: ذ. صفت. دل کي وڻندڙ- دلپسند.

― دِل اُٿڻُ: موج ۾ اچڻ- وَجدَ جي حالت ۾ اچڻ- سُڌِ هئڻ- چاهتَ هئڻ، ڪنهن ڪم لاءِ هڪدم تيار ٿي وڃڻ. چريو ٿيڻ.

― دِل اُٿڻ يا اُٿِيُ وَڃَڻُ: بيزار ٿيڻ- محبت يا پيار نه رهڻ.

― دِل اٽڪائِڻُ: دل ڦاسائڻ- عشق ڳنڍڻ- دل لڳائڻ.

― دِل اٽڪَڻُ: عشق ٿيڻ. محبت ٿيڻ- نيچ ٿيڻ.

― دِل اُچاٽ ٿيڻُ: جيءُ گهٻرائڻ. بيزار ٿيڻ- دل کَڄي وڃڻ.

― دِل اُفتادَهُ: ذ. صفت. دل شڪسته- بد دل- بيدليو.

― دِل افروز: ذ. صفت. دل کي روشن ڪندڙ.

― دل افگارُ: ذ. صفت. زخمي دل وارو- غمگين- رنجيده.

― دِلبازُ ٿ دِلبازَ: ذ. صفت. جرئت وارو- همت وارو- دلير. بي شرمو. چالاڪ. هوشيار.

― دِل باغ باغ ٿيڻ: نهايت خوش ٿيڻ- سرهو ٿيڻ- مسرت حاصل ٿيڻ- گهڻي خوشي ٿيڻ.

― دِلبَرُ ٿ دِلبَرَ: ذ. صفت. دل کڻي ويندڙ- دل وارو- دل گهُريو. وڻندڙ- موهيندڙ- سوهڻو- سندرُ- خاصو- سهڻو- حَسِينُ. پيارو- محبوب- معشوق- موهَنُ- سُپرين- ساجَنُ- مُحِبُ- پِرين.

- دِلبَري ۽ دِلبَريون: ث. دل کڻي وڃڻ جي حالت - معشوقپڻو - پيار - محبت. دلي آڌت. دلداري - تسلي. خاطرتواضع - مهمان داري - آدرڀاءُ - آجيان - مرحبا - خوش آمديد.

- دِل بَستَه: ذ. صفت. عاشق - موهيت - آڪن چڪن. ڏکويل - رنجايل - پيڙيل.

- دِلِ بَند ۽ دِلِ بَند: ذ. صفت. جگر - فرزند - اولاد، دوست. دل جي برابر هنيون پاڳو يعني هنئي جيڏو. ڪان متي ڪلهن جو وچ، هنئيءَ جي ڪرنگهي جا ٻئي پاسا (ڪ).

- دِلِ بَهار: ذ. صفت. دل کي بهاري ڏيندڙ - دل کي فرحت ڏيندڙ.

- دِلِ بَهار بَهار ٿيڻ: خوشي ٿيڻ - مسرت ٿيڻ.

- دل بهار ٿيڻ: خوش ٿيڻ - مسرت ٿيڻ.

- دِلِ بَهلا ئڻ: دل کي سير تماشي ۾ مصروف ڪرڻ يا رُڌائڻ - ٻئي طرف دل لائڻ - دل وندرائڻ.

- دِل ٻَڌڻ: همت ڪرڻ - پڪو ارادو ڪرڻ. هانوڪار ڪرڻ. جرئت ڪرڻ.

- دِل ٻُڏڻ: بي هوشي اچڻ - آهرجڻ - هانءُ لهي وڃڻ - پڪو ارادو نه ٿيڻ ”اڄا دل ٻُڏي تري ٿي“.

- دِل ڀَڄڻ: بيزار ٿيڻ - ڪڪ ٿيڻ - خفي ٿيڻ - ڪِتو ٿيڻ - ڏهڻ - ورچجي پوڻ - دل شڪسته ٿيڻ. نفرت ٿيڻ - نه وڻڻ. نا اميد ٿيڻ - بي همت ٿيڻ - ڊِرو ٿيڻ - بي ايمان ٿيڻ. دلگير ٿيڻ - ڏکي ٿيڻ.

- دِلِ ڀڄڻ: دل تي اثر ٿيڻ. قياس آچڻ - ڪهل پوڻ.

- دل ڀَڄڻ: بيدليو ٿيو پوڻ - دلچسپي نه وڻڻ.

- دِل ڀَڃڻ: بي همت ڪرڻ - ڪِتو ڪرڻ - دلگير ڪرڻ - نا اميد ڪرڻ - مَن مارڻ - شوق لاهي ڇڏڻ - دل شڪسته ڪرڻ - ڊِرو ڪرڻ. شرمنده ڪرڻ.

- دِل پَرجڻ: تمام گهڻو ڏک ٿيڻ. ڪنهن جو ڏک ٻڌي روئڻ جهڙو ٿيڻ - ارمان ٿيڻ - ڏکارو ٿيڻ - رنڀارڪو ٿيڻ. افسوس ٿيڻ - رنج ٿيڻ - ڏک ٿيڻ. شرمنده ٿيڻ. ڊَوَ ٿيڻ - اطمينان ٿيڻ - خوش ٿيڻ.

- دِل پَرجي آچڻ: تمام گهڻو ڏکارو ٿيڻ - روئڻهارڪو ٿيڻ - ڏک ٿيڻ - اکين ۾ پاڻي تري اچڻ.

- دِلِ تان ڪِرڻ: دل کي پسند نه آچڻ - حقير ٿيڻ - پيار نه رهڻ - قدر نه رهڻ.

- دِلِ تان لَهڻ: وسرڻ - ياد نه رهڻ، نه وڻڻ.

- دِل تان لَهي وڃڻ: وسري وڃڻ - ياد نه پوڻ.

- دِلِ تپائڻ (ت): ناراض ڪرڻ - رنجيده ڪرڻ.

- دِلِ تڙپڻ: دل جي چاهت وڌڻ - بيتاب رهڻ - بيقرار ٿيڻ.

- دِل تنگ ۽ دِل تَنگ: ذ. صفت. سوڙهه دليو - تعصبي - ٿوري گجيءَ وارو - ڪَنُڌو. ڪنجوس - بخيل - مکي چوس - پَڪو. رنجيده.

- دِلِ تَنگ ٿيڻ: ڪَڪ ٿيڻ - بيزار ٿيڻ.

- دِلِ تَنگ ڪَرڻ: ڪنجوسائي ڪرڻ.

- دِلِ تي: ظرف. مرضيءَ موجب - اختيار موجب - پسنديءَ موجب. خوشيءَ موجب. خيال تي - ارادي تي - نيت تي. دل سان جان سان.

- دِل تي بارُ پوڻ: ڳڻتي ٿيڻ - هاضمو خراب ٿيڻ.

- دِل تي تري آچڻ: يادگيري اچڻ - ياد پوڻ - خيال ۾ اچڻ.

- دِلِ تي چڙهڻ: خيال ۾ اچڻ - ياد پوڻ - اوچتو ياد اچي وڃڻ.

- دِلِ تي رکڻ: ياد رکڻ - ياد ڪرڻ. تمام گهڻو پيارو گهرڻ - هروقت ياد رکڻ.

- دلِ تي اَثَرُ ٿيڻُ: ڪنهن ڳالهه جو چِٽي وڃڻ - دل تي ويهي وڃڻ - پڪو اثر ٿيڻ.
- دلِ تي هٿُ رَکَڻُ: خيال ڪرڻ - ويچار ڪرڻ. ياد ڪرڻ - قياس ڪرڻ - پنهنجي حالت تي قياس ڪرڻ.
- دلِ ٿيڻُ: چاهه وڻڻ - شوق پيدا ٿيڻ - مرضي ٿيڻ - دل کي وڻڻ - پسند اچڻ.
- دلِ ٿِيءُ وَڃَڻُ: محبت ٿي وڃڻ - پيار ٿيڻ - عشق لڳي وڃڻ.
- دلِ ٽِپا ڏيڻُ: خوشي ٿيڻ - بهار بهار ٿيڻ - خوشي حاصل ٿيڻ.
- دلِ ٽُٽَڻُ: همت هارجڻ - بي همت ٿيڻ - مايوس ٿيڻ - نااميد ٿيڻ.
- دلِ ٽُڪُرُ ٿيڻُ: سخت صدمو ٿيڻ - ڏک ٿيڻ.
- دلِ ٽوڙڻُ: نااميد ڪرڻ - همت ٽوڙڻ - بي همت ڪرڻ - شوق ٽوڙڻ - مايوس ڪرڻ - بيدل ڪرڻ.
- دلِ ڦِرڻُ: دل ڇڄڻ - نفرت پيدا ٿيڻ.
- دلِ ڦيڻون ڦيڻون ڪَرَڻُ: دل هُرُڪَڻ - روح جو ريلو ڏيڻ - اُڇهڙائي ڪرڻ - سڌُون ڪرڻ. انتظار هجڻ - ڳڻتي هجڻ - آلڪو هجڻ.
- دلِ ٺارَڻُ: خوش ڪرڻ - مسرت حاصل ڪرڻ.
- دلِ ٺرڻُ: خوشي ٿيڻ.
- دلِ ٺوڪَڻُ: اطمينان ڪرڻ - خاطري ڪرڻ.
- دلپاڪُ ۽ دلِپاڪ: ذ. زالي زيور جو هڪ قسم (جنهن جو پتلو چاڙيءَ تي لٽڪيل هجي). سون يا چانديءَ جي پتلي ۾ سڙهايل دعا - تعويذ.
- دلپذيِرُ: صفت. دل کي وڻندڙ - دل آويز. ڪِل مَک - وڻندڙ - رلڻو ملڻو.
- دلِ پَرِيشانُ ٿيڻُ: بي آرام ٿيڻ - حيران ٿيڻ.
- دلپسَنْدُ ۽ دلپسَنْدَ ذ. صفت. دل کي وڻندڙ - طبيعت کي وڻندڙ - پاءِ پوندڙ. مرضيءَ وارو - خواهش موجب - موافق.
- دلِ پَڪِي ڪَرَڻُ: دل مضبوط ڪرڻ - دل قابو ڪرڻ - دل کي ضابطي هيٺ رکڻ.
- دلِ پَلَڻُ: آسرو پلڻ - اميد لاهڻ. چڪ يا سڌ نه هئڻ - دلجاءِ ڪرڻ - خيال ني ڇڏي ڏيڻ.
- دلِ جا اَنگُورَ (ت): ذ. دل جا ڌُڪَ - دل جا سُور.
- دلجاءِ: ث. آسرو - اميد - خاطري - پَڪَ - تَسلّي - دلاسو - ويساهه - خاطر جمعي - آٿتُ - ڀروسو. همٿ - ٽيڪَ - مدد. ڀرچائي.
- دلجاءِ ڪَرُ: جملو. هوش سنڀال - مغز ٺڪاڻي ڪر - هوشيار ٿي. پرواهه نه ڪر - دل نه لاهه - مانڊو نه ٿي - تسلي ڪر - ڌيرج ڪر - فرحت ڪر - آرام ڪر - تازو ٿي - دم پٽ - خاطري ڪَر - سُکَ سان رَهُه.
- دلجاءِ ڪَرَڻُ: پڪ ڪرڻ - يقين چائڻ - يقين محڪم ڪرڻ - چيتو جاءِ ڪرڻ - ڀروسو ڪرڻ - اعتبار ڪرڻ.
- دلِ جلڻُ: دل سڙڻ - ساڙ لڳڻ - خار لڳڻ - ڪاوڙ لڳڻ. حسد ٿيڻ - رَشڪُ ٿيڻ - ڪِروڌ ٿيڻ - خراب لڳڻ.
- دلِ جليو ۽ دلِ جليِا: ذ. صفت. دل سڙيل - مظلوم.
- دلِ جَمعُ رَکَڻُ: آرام ۾ ويهڻ يا رهڻ - سک ۾ رهڻ.
- دلِ جَمعِيءُ: ث. بي فڪري - تسڪين - آٿتُ - اطمينان - تسلي - خاطري - پڪ - دلاسو - ڏَيُ.
- دلِ جمعِي ڪَرَڻُ: خاطري ڪرڻ - تسلي ڪرڻ - پڪ ڪرڻ.
- دلِ جُو ۽ دلِ جُو: ذ. صفت. گهڻو خوش ڪندڙ. دل کي وڻندڙ - محبوب - پيارو.
- دلِ جو اُڇو هَئَڻُ: اندر جو صاف هئڻ - ايماندار هئڻ - نيڪ ليٿ هئڻ - خيرخواهه هئڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دل جو ارمان ڪيڻ: دل مان ڏک ڪيڻ - ساڙ ڪيڻ. جيڪي چوڻو هجي سو چئي ڏيڻ - دل ۾ حسرت باقي نه رهڻ.
- دل جو بادشاهه: ذ. صفت. مرضيءَ جو مالڪ - خود مختيار. آزاد.
- دل جو بخار ڪيڻ: دل مان ليڪل ڪاوڙ ڪيڻ - گهٽ وڌ يا بد شد ڳالهائڻ. جيڪي چوڻو هجي سو چئي ڏيڻ.
- دل جو دريا: ذ. صفت. سخي. وڏي دل وارو. فياض - فراخ دل.
- دل جو غبار نيڪرڻ: دل مان دغا يا ڪدورت نڪرڻ - دل منجهان غم غصو نڪري وڃڻ.
- دل جو قاضي ڪرڻ: ويچار ڪرڻ - خيال ڪرڻ - دل مڃڻ.
- دل جو ڪارو هئڻ: دل جو پليت هئڻ - ڪوڙو هئڻ - دغاباز هئڻ.
- دل جو ڪس لاهڻ (ڪ): دل جو ارمان دور ڪرڻ.
- دل جو گهاءُ جاڻڻ: ڳجهي ڳالهه سي ڪان واقف هئڻ.
- دل جو ملڪ لٽائڻ: عشق ۾ گرفتار ٿيڻ - حسن تي حيران ٿيڻ - محبت ۾ مبتلا ٿيڻ - قرب ۾ ڦاسي پوڻ - دل ڦرائي ڇڏڻ.
- دل جون تندون وڃڻ: تمام گهڻو خوش ٿيڻ - رڳ رڳ ٽڙڻ - گدگد ٿيڻ.
- دل جون سڪون دل ڪپي لڳڻ (ت): پنهنجن عزيزن مان ڪي نقصان رسڻ.
- دل جو هلڪو هجڻ: هلڪي طبيعت جو هجڻ. گنڀير نه هجڻ - بردبار نه هجڻ - راز جون ڳالهيون کولي ڏيڻ.
- دل جوئي: ث. دلداري - تسلي - ڏڍ - دلاسو - آسرو - تسڪين.
- دل جوئي ڪرڻ: دلداري ڏيڻ - تسڪين ڏيڻ.
- دل جي آڪ ۾ جاءِ ڪرڻ: تمام گهڻو وڻڻ - پيارو لڳڻ - محبوب بڻجڻ - منظورِ نظر ٿيڻ.
- دل جي آڪ ۾ سرمو پائڻ: من جي ميرائي لاهڻ - اندر اجارڻ - دل جي دري کولڻ - قلب روشن ڪرڻ - حقيقت حاصل ڪرڻ - خدا کي سڃاڻڻ.
- دل جي دل ۾ رهجي وڃڻ: اميد پوري نه ٿيڻ - خواهش پوري نه ٿيڻ. حسرت رهجي وڃڻ.
- دل جي دل ۾ رهڻ: اميد جو پورو نه ٿيڻ - حسرت رهڻ.
- دل جي ڪنجي: همراز - صلاحڪار - مشير - همدم.
- دل جي لڳي: عشق - محبت - پريت.
- دل چمڙڻ: دل لڳڻ - جيءُ لڳڻ. ڪنهن ڪم ۾ توجه ڏيڻ. خيال هڪ هند ڪرڻ.
- دل جهلڻ: همت ٻڌڻ - جرأت ڪرڻ - دل کي مضبوط ڪرڻ - مڙسي ڪرڻ - بهادري ڏيکارڻ.
- دلچسپ ۽ دلچسپ: ذ. صفت. دل لڀائيندڙ - دل کي پسند ايندڙ - دلپسند - وڻندڙ. مٺو - خوبصورت - سلوڪ - من موهڻ - خوشنما. مزي جهڙو - مزيدار. شوق جهڙو.
- دلچسپي: ث. شوق - چاهت - مزو - لطف.
- دل چورائڻ: دل وٺڻ - دل تي قبضو ڪرڻ - ٻئي جي دل هٿ ۾ ڪرڻ.
دل چڪي ڏيڻ: سڪ لڳڻ. دل چڪجڻ - آڪير ٿيڻ.
- دل خراش: ذ. صفت. دل ڏاريندڙ - دل چيريندڙ - جگر ڦاڙ. رنج پهچائيندڙ - جانڪاه - دل کي صدمو ڏيندڙ.
- دل خسته: ذ. صفت. ٽٽل دل - ڀڳل دل. رنجيده - غمگين - آفت زده - مصيبت زده - ڏکي.

- دلِ خواه : مرضيءَ موجب - پسند يءَ موجب - دلپسند.

- دلِ خوش: ذ. صفت. سرهو - خوش - خوش مزاج.

- دل خوش ڪرڻ: راضي ڪرڻ - خوش ڪرڻ - ريجھائڻ. پاڻ کي راضي ڪرڻ.

- دلدار ع دلدار: ذ. صفت. دل رکندڙ - دل وارو - دل کي وڻندڙ - پيارو - دلبر - محبوب - معشوق - جاني - يار - سڄڻ. منوهر - دلچسپ - ڪشش ڪندڙ.

- دلداري ع دلداريون: ت. دلاسو - آسرو - تسلي - دلبري - تسڪين - همدردي - ڏڍ - آٿت. پرچائي.

- دلداريون ڏيڻ: ث. تسلائيون ڏيڻ - ڏڍ ڏيڻ. آٿت ڏيڻ - همت وڌائڻ.

- دلِ دٻلي ۾ رکڻ: ڪوڙو آسرو رکڻ - اجائي آسِ رکڻ. دلجاءِ ڪرڻ - تسلي ڪرڻ.

- دل دڪ دڪ ڪرڻ: دل ڌڙڪڻ.

- دلِ دڪي ڪرڻ: دل مضبوط ڪرڻ - دنيا جي تڪليفن کان نه گھٻرائڻ - مستقل مزاج بڻجڻ.

- دلِ دکائڻ: رنج ڏيڻ - ڏکوئڻ - صدمو رسائڻ. آزارڻ.

- دلِ دکڻ: غم ٿيڻ - افسوس ٿيڻ - رنج ٿيڻ - تڪليف ٿيڻ.

- دلِ دڪيءَ ۾ رکڻ: دلجاءِ ڪرڻ.

- دلدوز ع دلدوز: دل تي اثر ڪندڙ - دل کي چيندڙ - دل کي سبندڙ - دل کي ڦاسائڻ وارو جگر دوز - تکو.

- دل دهلڻ: خوف ڪرڻ - ڊڄڻ - دل ڌڙڪڻ - بي همت ٿيڻ.

- دلِ ڌتارڻ: دل وٺڻ - راضي ڪرڻ - ريجھائڻ - پرچائڻ.

- دلِ ڌڙڪڻ: دل جو ڌڪڻ - دل جو ڌڪ ڌڪ ڪرڻ. دل لڏڻ - دل ٿڙڪڻ - دل ڪنبڻ (ڪنھن خوف يا صدمي سبب).

- دلدِير: ث. دلاسو - ڏڍ - تسلي - آسرو - ٽيڪ - دلداري - آٿت - آرام - اطمينان - فرحت - راحت - تسڪين.

- دلِ ڏسڻ: حوصلو يا دل جي ڪشادگي کي آزمائڻ.

- دلِ ڏيڻ: ڏيان ڏيڻ. عاشق ٿيڻ - دل ڦاسائڻ - محبت ڪرڻ.

- دلِ ڍيلي ۾ رکڻ: دلجاءِ ڪرڻ - تسلي ڪرڻ.

- دلربا ع دلربا: ذ. صفت. دل ڇڪيندڙ - دل کسيندڙ - دل کي موهيندڙ - دل کي گدگد ڪندڙ - دل کي خوشي ڏيندڙ - پيارو - پرين. دلبر - معشوق.

- دلربائي: ث. دل جي ڪشش - محبت - دلبري - معشوقي.

- دلِ رهڻ: دل کي ريهڻ - دل کي نڀڻ. دل کي ريجھائي قبضي ۾ ڪرڻ.

- دلِ زده: ذ. صفت. غمزده - مايوس - غم رسيده.

- دلِ ساز ع دلِ ساز: ذ. صفت. دل کي خوش ڪندڙ.

- دلِ سازگي ع دلسازگيون : خوشي - خورمي.

- دلِ سان ڪرڻ: خوشيءَ سان ڪرڻ - شوق سان ڪرڻ - خيال سان ڪرڻ.

- دلِ سان لڳڻ: وسهڻ ۾ اچڻ - ياد گيري اچڻ - ياد اچڻ - هري آچڻ - اعتبار ۾ اچڻ - هنئين سان لڳڻ. معلوم ڪرڻ - سچ پالڻ - صحيح سمجهڻ - برابر ٿيڻ.

- دلستان: ذ. صفت. دل کسيندڙ - دل جو چور - معشوق.

- دلِ سڙڻ، دل جلڻ. افسوس ٿيڻ - ڏک ٿيڻ - حسد ٿيڻ.

- دلِ سوخته: ذ. صفت. دل سڙيل. صدمو آيل دل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دلِ سوڙهي ڪَرَڻُ: ڪنجوسي ڪرڻ- ڪنجوسائي ڪرڻ- ڪنجوسائپ ڏيکارڻ- بي همت ٿيڻ.
- دلِ سُوزُ ع دلِ سُوزَ: ذ. صفت. دلِ جلائيندڙ- دل کي ساڙيندڙ- دل پچائيندڙ- دردانگيز- دل گداز- رقت انگيز.
- دلِ سُوزِيُ ع دلِ سُوزِيُون: ث. دردمندي- غمخواري.

دلِ سيپارَهُ: ذ. [ف سي= ٽيهَ+ پاره= ٽڪر] ٽيهہ ٽڪرا ٿيل دل- سخت مجروح دل- شڪسته دل.
- دلِ شادُ ع دلِ شادَ: ذ. صفت. دل کي خوش ڪندڙ. خوش- سرهو- مگنُ- خُورَمُ.
- دلِ شاد ڪَرَڻُ: خوش ڪرڻ- مَسرُور ڪرڻ.
- دل شاهِدِيُ نَ ڏِيڻُ: اعتبار نہ اچڻ- ڀروسو نہ اچڻ.
- دلِ شِڪَستُ ع دلِ شِڪَستَ: ذ. صفت. دل ٽُٽَلُ- ڀڳل دل- بي وس- لاچار- مرضيءَ خلاف. نااميد- مايوس. ناراض- رنج- غمگين.
- دل شڪستو ع دل شڪستا: ذ صفت. ڀڳيءَ دل وارو- نااميد- بي دل. ناراض- رنجيده- اداس.
- دلِ شڪستِيُ: ناآميدي- دل شڪني- بي وسي- لاچاري.
- دلِ شڪنِيُ: ث. دل ڀڄڻ جي حالت- نامرادي- نااميدي.
- دلِ شگفتَهُ: ذ. صفت. وڏيءَ دل وارو- کُليل دل وارو- ٽڙيلدڙ دلِ- خوشيءَ سان ڀريل دل.
- دلِ فَروُز: ذ. صفت. روشن دل وارو.
- دلِ فريبُ ع دلِ فريبَ: ذ. صفت. دل کي ٺڳيندڙ- موهيندڙ ڀائيندڙ- رِڊُجهائيندڙ.
- دلِ فريبِيُ ع دلِ فريبيُون: ث. دل لڀائڻ جي حالت. عاشقي- پريت- چاهنا.
- دلِ فگارُ ع دل فگارَ: ذ. صفت. ٽٽل دل وارو- اداس- غمگين- آپاڻڪو- عاشق.
- دلِ قاتَڻُ: ڪنهن ڏک واري ڳالهہ ٻڌڻ سبب دل جو قابو ۾ نہ رهڻ.
- دلِ قاسَڻُ: عاشق ٿيڻ- مائل ٿيڻ.
- دل قيجَڻُ: ڏکارو ٿيڻ- غمزده ٿيڻ- دکدائڪ ٿيڻ- عاشق ٿيڻ.
- دلِ قِرَڻُ: بيزار ٿيڻ- ڏَو سبب تَوَجُّہ نہ هجڻ. آلتي جو خيال ٿيڻ- دل ڦري وڃڻ- دل ماندي ٿيڻ- دل ڪچي ٿيڻ.

دل قيرائِڻُ: بيزار ڪرڻ. بي رخ ڪرڻ- برغلائڻ.
- دلِ ڪباب ٿيڻ: دل کي تمام گهڻو رنج پهچڻ- دل سڙڻ- دل پچڻ- اندر جلڻ.
- دل ڪتِجَڻُ: دل ڪاري ٿيڻ- دل ۾ پيائي ٿيڻ- دل ۾ ڪُدُورت اچڻ.
- دلِ ڪچِي ٿِيَڻُ: قئي اچڻ- آلتي اچڻ- آپِشو ٿيڻ- اوڪارو ڏيڻ- ڪراهت ڏيڻ- طبيعت خراب ٿيڻ- ارچ ٿيڻ. آپڙ ڪا اچڻ- ٻُچان لڳڻ.
- دلِ ڪيدُڻُ: خواهش ڪرڻ- سڪ ٿيڻ- بي چين ٿيڻ- دل ڀرجي اچڻ- روح جو ريلو ٿيڻ- ٻڪڻ- ڇڪيون ڏيڻ. آڪنڊجڻ- آندا آٿلڻ- دلِ هُرجڻ آسڪائڻ- تڙ ڦڻ. وياڪل ٿيڻ.
- دلِ ڪَرَڻُ: همت ڪرڻ- جرأت ڪرڻ- بهادري ڪرڻ. سخاوت ڪرڻ- دل کهڙڻ.
- دلِ ڪڙُهڻُ: غم ڪرڻ. افسوس ڪرڻ- رنج ڪرڻ. جلڻ- پچڻ- سڙڻ (دل).
- دل ڪشُ ع دلِ ڪشَ: ذ. صفت. دل کي ڇڪيندڙ- موهيندڙ- لپائيندڙ- سهڻو- خوشنما- دلپسند- حَسِيڻُ.
- دلِ ڪُشتا: ذ. صفت. دل کي کوليندڙ- فرحت ڏيندڙ- دل روشن ڪندڙ.
- دلِ ڪشيدَہ ٿيڻُ: بيزار ٿيڻ- رنجيده ٿيڻ.
- دلِ ڪوسيُ ٿيڻُ: ڏک ٿيڻ- ارمان ٿيڻ.
- دلِ ڪوسيُ ڪَرَڻُ: ناخوش ڪرڻ- ناراض ڪرڻ- بدگمان ڪرڻ.
- دلِ ڪُومائِجَڻُ: سُست ٿيڻ- بي همت ٿيڻ. ارمان ٿيڻ.

- دِلِ کَٽِي ٿِيَڻُ: ڪک ٿيڻ - نااميد ٿيڻ. بيزار ٿيڻ - خفي ٿيڻ - آتو ٿيڻ. مزو نہ اچڻ.

- دِلِ کُلَڻُ: دل جو حجاب لهڻ. سمجهہ ٿيڻ.

- دِلِ کُليَلُ: ۽ دِلِ کُليَلَ: ذ. صفت. وڏيءَ دل وارو - ڪشاده دل - فراخ دل. سخي - داتا - ڏاتار - فيّاض.

- دِلِ کُليَلَ يَا ڪُشَادِي هُئَڻُ: داتا يا دُولهہ هئڻ.

- دِلِ کوُلَڻُ: ڳجهہ ظاهر ڪرڻ - حال ٻڌائڻ - اندر جو احوال ڏيڻ.

- دِلِ کولهي: ظرف. چڱيءَ طرح - بخوبي - ٻهي ڏڙڪ.

- دِلِ کي اوِڙڻُ: دل کي لڳڻ - دل سان لڳڻ. ساءُ آچڻ.

- دل کي دل جي ڪَشش ٿيڻ: پيار ڪرڻ واري کي پيار ڪرڻ.

- دِلِ کهي ڏِڪو آچَڻُ: ارمان ٿيڻ. دل جو ڳالهاپو ٿُٽي پوڻ.

- دِلِ کي لَڳَڻُ: ياد آچڻ - ياد پوڻ - دل تي اثر ٿيڻ - يقين ٿيڻ - پڪ ٿيڻ - دل سان لڳڻ.

- دل کي هَٽ هڻَڻُ: دل کي مضبوط ڪرڻ - ڏک جي وقت صبر ڪرڻ - رضا تي راضي رهڻ.

- دِلِ کانئُون مَانئُون ٿِيَڻُ: دل پريشان ٿيڻ - دل خراب ٿيڻ. ڳڻتيون کائڻ. انتظار ۾ رهڻ.

- دِلِ گُدَازُ: ۽ دِلِ گُدَازَ. ذ. [ف. گُداختن = پگهارڻ] صفت. دل ڳارِيندڙ. دل پڄائيندڙ. رنجائيندڙ - ڏکوئيندڙ.

- دِلِ گَڏِجڻُ: ميلاپ ٿيڻ - همراز ٿيڻ.

- دِلِ گيِرُ ۽ دِلِ گيِرَ: ذ. صفت. اداس - مايوس - مَلُول - آپاڻڪو. ڏکي - غمناڪ - شڪستو - ڏکويل - رلجايل - ايذايل - ڏک پريو - سوڳي - ڏکدائڪ - ڏک جهڙو - مغموم - غمگين. حيران - پريشان.

- دِلِگيِرَائي: ث. دلگيري - غمگيني.

- دِلگيِرُ ٿِيَڻُ: آپاڻڪو ٿيڻ - مايوس ٿيڻ - نااميد ٿيڻ - همٿ ڇڏي ڏيڻ.

- دِلگيِرُ ڪَرَڻُ: نااميد ڪرڻ - مايوس ڪرڻ - آپاڻڪو ڪرڻ.

- دلگيِرُ هُئَڻُ: مايوس هئڻ - نااميد هئڻ - خفا هئڻ - آپاڻڪو هئڻ.

- دلگيِرِي: ث. افسوس - ڏک - غم - غمگيني - غمي - سوڳ. پريشاني - لاچاري. مَلُولائي.

- دل گهُرِيو ۽ دِل گهُرِيَا: صفت. مرضيءَ موجب - خواهش موجب - دل تي - گهربل - پسنديده - پيارو - محبوب.

- دِل لاَهڻُ: همت هارڻ. دل ننڍڙي ڪرڻ. ڳڻتي ڪرڻ - اميد آسرو ڇڏڻ.

- دِل لاَهي هَٿ ۾ ڪَرَڻُ: دل شڪستو ٿيڻ - دل ننڍڙي ڪرڻ. ڊپ ٿيڻ.

- دِل لائڻُ: چت لائڻ - خيال ڏيڻ. محبت ڪرڻ - عشق ڪرڻ. ڪنهن ڪم سان دل لائڻ. دل و جان سان ڪم ڪرڻ.

- دِل لَڳائڻُ: لاڳاپو ڳنڍڻ. محبت ڪرڻ - عشق ڪرڻ. فدا ٿيڻ. ڪو ڪم ڌيان سان ڪرڻ - سچيءَ دل سان ڪرڻ - چاهہ وٺڻ.

- دِل لَڳَڻُ: طبيعت جو مُتَوَجہ ٿيڻ - روح جو رِلو ٿيڻ - چاهہ ٿيڻ - شوق پيدا ٿيڻ. محبت ٿيڻ - عشق ٿيڻ - قرب پيار ٿيڻ.

- دِلِ لڳِي ۽ دِلِ لڳيُون: ث. پيار - قرب - عشق - موهہ - پيوند. مسخري - چرچو - کِل - ڀوڳ - کِهو.

- دِل لوڏو کَائڻُ: شڪ پوڻ - گمان پوڻ.

- دِل لوڏو نہ کَائڻُ: پڪ هئڻ - ڳڻتي نہ هئڻ - يقين هئڻ - خوف نہ رکڻ.

- دِل لوڙهڻُ: همت هارڻ - بي همت ٿيڻ - همت وڃائڻ - دل شڪستو ٿيڻ - دل لاهڻ - سَنڌہ رو ڇوڙڻ، غمگين ٿيڻ.

- دِلِ لَهڻُ: همت ڇڏڻ - نااميد ٿيڻ - آسرو لاهي ڇڏڻ. ڪنهن واقعي کي اڱوات سَهڻ (ت). منجهہ لهڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

– دِل ۾ اچَڻُ: خيال ٿيڻ – ياد پوڻ – ياد اچڻ – ڪنهن ڳالهه جو دل ۾ تصور اچڻ.

دِلِ مَارَڻُ: نفسياتي خواهش ڪان دل ڪي روڪڻ – طبيعت کي ڪنهن شوق ڪان هٽائڻ.

– دِلِ مَالُڊي ٿيڻُ: دل جو ڪيچ ڪيچ ڪرڻ. مولجهه ٿيڻ. بي آرامي ٿيڻ.

– دِل ۾ اَمَنگَ اَٿَڻُ: دل ۾ جذبات پيدا ٿيڻ – دل ۾ ولولا جاڳڻ – دل تي عجيب قسم جي ڪيفيت طاري ٿيڻ.

– دل ۾ پَرَمَ وِجَهڻُ: دل ۾ رحم پيدا ٿيڻ – پاڻهه پنجي وجڻ – ترس کائڻ – قياس ڪرڻ – مهربانيءَ لاءِ آماده ٿيڻ.

– دِلِ ۾ ٿيڻُ: خيال ٿيڻ. ڏک ٿيڻ. ارمان ٿيڻ.

– دِلِ ۾ جَاءِ ڏِيَڻُ: پاڻ وٽ آڻڻ – وڏي حُب سان آڻڻ.

– دل ۾ جاءِ ڪَرَڻُ: دل تي اثر ڪرڻ – دل ۾ وِيهَڻ.

– دِلِ ۾ چُڀَڻُ: دل تي اثر ڪرڻ.

– دِلِ ۾ چور وِيهَڻُ: بدگماني ٿيڻ – شڪ پوڻ – دل ۾ فرق پوڻ.

– دِلِ ۾ رَکَڻُ: لِڪَلُ رکڻ – ڳُجهو رکڻ – مخفي رکڻ. ظاهر نہ ڪرڻ – نہ ٻڌائڻ.

– دل مرڻ: سيني خواهشن تان دل کڄي وڃڻ.

– دِلِ ۾ ڪَرَڻُ: ڏک ڪرڻ – ارمان ڪرڻ – غم ڪرڻ. ويچار ڪرڻ – خراب محسوس ڪرڻ. ڪاوڙ ڪاڙڻ – غصو ٿيڻ – ڪاوڙ ڪرڻ – ناراض ٿيڻ. دل سان هنڍائڻ – ياد ڪرڻ – دل ۾ ٿيڻ.

دِلِ ۾ ڪَڙهَڻُ: اندر ۾ پچڻ – جلڻ – سڙڻ.

– دِلِ ۾ کُپَڻُ: دل ۾ ويهي وڃڻ – دل ۾ گهَرُ ڪرڻ – دل تي اثر ڪرڻ – دل ۾ گهڙڻ. پسند اچڻ.

– دِلِ ۾ گيدڙُ پَوڻُ (ت): گهٽي ٿيڻ – بي ايماني ٿيڻ – آلڪو ٿيڻ.

– دِلِ ۾ گهَرُ ڪَرَڻُ: دل ۾ ويهڻ – دل تي اثر ڪرڻ – پسند آچڻ. پاڻ کي وڻائڻ – ٻي جي دل وڻڻ. ليکي ڪرڻ.

– دِلِ ۾ گهڙَڻُ: دل تي اثر ڪرڻ – دل ۾ ويهڻ. پسند اچڻ.

– دِلِ ميلَڻُ: دلين جو گڏجڻ. ڪنهن سان ڏاڍي محبت ٿيڻ.

– دِلِ مَنَ پُڇَڻُ: پاڻ سان صلاح ڪرڻ – دل ۾ خيال ڪرڻ – سوچ ويچار ڪرڻ. خيال ڪرڻ. ڳڻ ڳوت ڪرڻ – اڳ پوءِ جاچڻ.

– دِلِ ۾ وِجهَڻُ: ڪنهن ڳالهه کي دل ۾ پيدا ڪرڻ. خدا جي طرفان الهام ٿيڻ. ياد رکڻ – مغز ۾ ڳالهه ويهارڻ.

– دِلِ موهڻُ: دل لُٽائڻ.

– دِلِ ميري ٿيڻُ: قلب ڪارو ٿيڻ – اندر پليد ٿيڻ – دل ۾ دغا هئڻ – دل ۾ شڪ شبها جاڳڻ.

– دِلِ ميري ڪَرَڻُ: نيت بد ڪرڻ.

– دِلِ نہ ٻولائڻ: اعتبار ۾ ڳالهه ئي نہ اچڻ.

– دِلِ نَشِينُ: ذ. صفت. دل ۾ ويهندڙ – دل ۾ گهر ڪندڙ.

– دِلِ نَشِينُ ٿيڻُ: دل ۾ ويهڻ – دل تي چڙهڻ – ياد ٿيڻ.

– دِلِ نَشِينُ ڪَرَڻُ: دل ۾ ويهارڻ – ذهن نشين ڪرڻ – دماغ ۾ ويهارڻ. چڱيءَ طرح ياد ڪري ڇڏڻ. دل ۾ ڄمائڻ.

– دِل نَشِيني: ث. دل ۾ ويهي وڃڻ جي حالت.

– دِل نَنڍِڙِي ٿيڻُ: نااميد ٿيڻ – مايوس ٿيڻ. ناڪامياب ٿيڻ – گهٻرائڻ – سست ٿيڻ. دل لاهڻ – مونجهارو حاصل ٿيڻ.

– دِلِ نَنڍِي ڪَرَڻُ: بي همت ٿيڻ – سست ٿيڻ. ڪنجوس ٿيڻ – مکيي چوس ٿيڻ.

– دِلِ نَوَازُ ۽ دِلِ نَوازَ: ذ. صفت. روح کي آرام ڏيندڙ – دل خوش ڪندڙ – محبوب.

- دِل وارو ۽ دِل وارا: ذ. صفت. دل جو. دل کي وڻندڙ. بهادر - دلير - سورمو - سورهيه. سخي - فياض - ڏاتار.

- دِل وَٽان: ظرف. چاهه موجب - مرضيءَ موجب هئڻ - مَن گهريو.

- دِل وَٽان هئڻ: مرضي مطابق هئڻ - دل کي وڻڻ - دل پسند هئڻ.

- دِل وَٽڻ: ڪنهن جي دل پنهنجي طرف مائل ڪرڻ - راضي ڪرڻ - خوش ڪرڻ - چتَ پَٽڻ - پرچائڻ - ڏاڍ رائڻ - رِيجهائڻ - ناز برداري ڪرڻ - همدردي ڪرڻ - مرضي رکڻ - دل جوئي ڪرڻ - پيار ڪرڻ. موهڻ - عاشق ڪرڻ. بهادر ڪرڻ.

- دِل وَ جان: ث. من ۽ بدن - تن ۽ من - جند جان - ساهه پساهه. هرطرح.

- دِل وَ جان سان: نهايت خوشيءَ سان - شوق سان - بخوبي. سچيءَ دل سان - سچائيءَ سان - صاف نيت سان.

- دِل وَ دِماغ: ذ. سمجهه ۽ فهم - عقل ۽ اِدراڪ.

- دِل وَڌائڻ: همت ڀڌائڻ - دلير ڪرڻ. واهه واهه ڪرڻ - ٿڦڪي ڏيڻ - شاباس ڏيڻ - همٿائڪي ڏيڻ.

- دِل وَڌڻ: همت اچي وڃڻ - فراخ دل ٿيڻ - گستاخ ٿيڻ.

- دِل وڌِي وَڃڻ: غرور اچي وڃڻ - وڏائي ٿيڻ.

- دِل وِسامڻ: رنجيده ٿيڻ - مايوس ٿيڻ - دل مرده ٿيڻ.

- دِل وِندرائڻ: دل خوش ڪرڻ (مشغول ڪرڻ). دل سان ٻي طرف ڏيان ڦيرڻ - غم ٽارڻ.

- دِل وَرڻ: دل جو لاڙو ٿيڻ.

- دِلِيُون دوُر ڪرڻ: وِساري ڇڏڻ.

- دِل هٽيجِي وَڃڻ: برخلاف ٿيڻ - مقابل ٿيڻ. دل شڪستو ٿيڻ.

- دِل هٽڻ: دل ڪٽي ٿيڻ - بيزار ٿيڻ - شوق لهڻ - شوق ڀڄڻ - نفرت ٿيڻ.

- دِل هِچڻ: دل گهرڻ - دل لڳڻ - ويساهه اچڻ - اعتبار اچڻ.

- دِل هئڻ: ڏسو: دليون هئڻ.

- دِل هول ۽ دِل هول: ذ. ڊپ - خوف - خطرو - انديشو - گمان - شڪ. وسوسو - ڳڻتي. گهٻراهٽ - ماندڪائي - بيچيني - آلاماند. سوداءُ - ماليخوليا - خفقان. بي همتي - نسن جي ڪمزوري. نااميدي - پريشاني - نراسائي - دلگيري.

- دل هول ٿيڻ: سخت پريشان ٿيڻ - ماليخوليا جو مرض ٿيڻ - ڳڻتي ٿيڻ.

- دلِهيِر ۽ دِلِهيِر (ت): ذ. صفت. دلگير - غمگين.

- دل ئي دِل ۾: ظرف. اندر ئي اندر ۾ - منجهه ئي منجهه - مخفي طرح - راز ۾ - ڳجهي طرح.

- دِلِي ۽ دِلِي: ذ. صفت. دل جو - دل وارو - جاني جگري. حُبَّ وارو - قُرب وارو - پيارو. دل تي - مرضيءَ تي.

- دِليَان: ظرف. دل سان - جان سان - پنهنجي مرضيءَ سان. دِليون - دل کان - دل سان - دلئون.

- دِليخَمُ: [دل خام] دل شڪسته. ڪَڪُ.

- دِليخَمُ ٿِي پَوَڻ: دل شڪسته ٿي پوڻ - ڪڪ ٿي پوڻ.

- دِليِوَن: ظرف. دل سان - مرضيءَ سان - رضا خوشيءَ سان - دليون جانيون. دليان. دل کون - دل مون - دل کان - دل سان - دلئون.

- دليُون ٻَجانيُون: ظرف. وڏيءَ خوشيءَ سان - دل جان سان - دل جي صدقي ۽ سچائي سان.

- دِليُون جانيُون: ظرف. دليون - رضا خوشيءَ سان - مرضيءَ سان - خود خيال - دل جان سان - وڏي حب سان - قرب سان - چائي واٽي - سمجهي ٻُرجهي.

- دِليُون هئڻ: پهه پچائڻ - خيال ڪرڻ - ڳڻتيون ڪائڻ.

● دَلا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● دُلارو ۽ دُلارا: ذ. صفت. [سن. دُرلالَن] پيارو - لاڏو - معشوق. [ث. دُلارِي ۽ دُلارِيُون].

- دلاسو ع دلاسا: ذ. ڏڍ- آسرو- دلجاء- تسلي- تسڪين- آٿت- دلداري. همت- فرحت- آرام.
- دلاسائي ع دلاسائيون: ذ. صفت. فقط دلاسا ڏيندڙ.
- دلاسو ڏيڻ: تسلي ڏيڻ- تشفي ڏيڻ- همت ٻڌائڻ- آٿت ڏيڻ- دلداري ڏيڻ- خاطري ڏيڻ- دل وڌائڻ- هوشياري ڏيڻ- ڪم ڪرڻ جو وعدو ڪرڻ.
- دلاسي جبي ٻڪ نہ ھڻڻ: رڳو هائو هائو ڪرڻ پر ڪجهہ نہ ڪرڻ- ڪوڙا وعدا ڪرڻ- ٽال مٽول ڪرڻ- ڪوڙا دلاسا ڏيڻ.
- دلال ع دلال: ذ. [ع. دلّ = هن اڳواٽي ڪئي] رستو ڏيکاريندڙ- واٽ لائيندڙ- خريدار ۽ وڪڻندڙ جي وچ ۾ سودو ڪرائيندڙ- سودو ٺاهيندڙ- گماشتو- آڙهتيو- ڀلاوڙو. ٻن جي وچ ۾ ڳالهائيندڙ. ٽياڪر- وڪيل- ثالث. گراڪ ڦاسائيندڙ- سؤدي باز- آصيل- ڪٽڻ- وچڙونو- ڀڙوو- دلو.
- دلالي ع دلاليون: ث. دلال جو ڪم- ڀلاوڻي. ٽياڪري- ثالثي. سؤدي ڪرائڻ جي عيوض وڪڻندڙ ۽ خريدار کان مليل معاوضو- ڪجهہ سيڪڙو، جو خريد فروخت جي عيوض ڏبو آهي- دستوري- آجورو- ڪميشن- ڀلاوڻ. ڪنايتہ. حرام جي ڪمائي- ڀڙوت.
- دلالي ڪرڻ: ڪميشن وٺڻ- آجورو وٺڻ. ڀڙوت جي ڪميشن وٺڻ.
- دلالت ع دلالتون: ث. [ع. دلّ. هن سونهون ڪيو] هدايت- راهنمائي. نشان- علامت- ڀتو- آثار- آهڃاڻ. دليل- ثابتي- شاهدي.
- دلالت ڪرڻ: دليل هجڻ- ثابتي هجڻ.
- دلان: اسم خاص. ڏاڙهياڙي جبلن مان وهندڙ هڪ نئين جو نالو.
- دلاور ع دلاور: ذ. صفت. [ف. دل + آوردن = آڻڻ] دل وارو- ڇاتيءَ وارو- همت وارو- دلير- بهادر- شجاع- سورمو- جوانمرد- سورهيہ.

- دلاوري ع دلاوريون: ث. شجاعت- بهادري. جوانمردي. جرأت- دليري.
- دلاورپور: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- دلبر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- دلبر ع دلبر: ذ. [ف. دل + بردن = کڻڻ جو امر] دل کڻي ويندڙ- دل کسي ويندڙ- محبوب- معشوق.
- دلبر لڪ (ٿ): اسم خاص. چاچري پرمان سرڪاري ناڪو يا حد بندي لاءِ ڪوڙيل نشان.
- دلبڻ: مصدر. [سن. دلڀ = دلبو] فريبڻ- ٺڳڻ- دغا ڏيڻ- دلبو ڏيڻ.
- دلبو ع دلبا: ذ. [سن. دلڀ] دولاب- دغا- ٺڳي- چل- ترڪت- گهات- کوٽ- ڪپٽ- مڪر- ڏنو- فريب- ڏنڊ- ڏوکو- ويساهہ گهاتي. اڪپٽڌي- بازي- پيچ. پکين ڦاسائڻ لاءِ ڪکن مان جڙيل پکي. باز کي شڪار تي هيرائڻ لاءِ ڏور ۾ ٻڌل ڪالو يا ڪڪڙ جا کنب (جن تي باز سٽون ڏيندو آهي). پلبل کي ڏنل ڪاڏو- پيتي. پتو.
- دلبائي ع دلبائيون: ذ. صفت. دلبو ڏيندڙ- فريب ڏيندڙ- ٺڳي ڪندڙ- دغاباز- ڏوکيباز- ڏنائي- کپٽيو- دغاخور- چل باز- ترڪتي- گهاتو- کوٽو- فريبي- ڪوڙو- لڇو- نل- ٺپٽائي.
- دلبو ڏيڻ: ٺڳي ڪرڻ- دغا ڪرڻ- چل ڪرڻ- ترڪت ڪرڻ- فريب ڪرڻ- ڏوکو ڏيڻ.
- دلپاڪ ع دلپاڪ: ذ. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ زيور. پٽ جو هڪ قسم (جو سوراخ ڪري ڌاڳي ۾ پوئي ڳچيءَ ۾ ٻڌبو آهي).
- دلپري: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- دل پيچ: ذ. گل جو هڪ قسم.
- دلجيءَ وارو: اسم خاص. جبل جو نالو.
- دلچند: اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دُلدُلُ: اسم خاص. (ع) اسڪندريه جي حاڪم ڪان حضرت مقبول صلعم جن کي تحفه طور مليل هڪ خچر جو نالو (جا وري حضرت علي ڪرم الله جن کي ملي)- ذوالجناح. گهوڙي جي شڪل جو هڪ تعزيه.

- دُلدُلُ سوارَ: ذ. حضرت علي ڪرم الله وَجههُ جن جو لقب.

- دُلدُلُ ڪَڍَڻُ: اهل تشيع جي دستور موجب مُحرم جي اٺين تاريخ حضرت امام حسين عليه السلام جي شهادت جي ياد گيريءَ ۾ سينگاريل گهوڙو گهمائڻ.

● دِلشا تَلاٽِيءُ: اسم خاص. جسڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو.

● دِلشاهُ دَائِروُ: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دِلفِينُ: اسم خاص. [انگ. ڊالفِين: ع. دِلفِين] ماهواديءَ مڇيءَ جو هڪ قسم.

● دلق ۽ دلق: ذ. (ع) اڳڙين جي ٽڪرن مان ٺهيل فقيراڻو چوغو- فقير جو لباس- چتين لڳل جُبو- گودڙي- خرقو- جيئن

"دلق ڍڪائج دل کي لانئج ڪونه لباس"

(روحل).

آدامي فقيرن جي مٿي ۾ پائڻ جو ڇنبدار ٽوپ- ڪلنگيدار ٽوپي- ڪُلاهُ.

- دَلقُ پوش: ذ. صفت. گودڙي پوش- گودڙي پائيندڙ درويش- گودڙيو فقير- گودڙيو.

- دَلقُ جو ڏاڳو: ذ. جاڳوٽو.

● دلڪي: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَلَنگڪَ ۽ دَلَنگڪَ (ت): ذ. صفت. وڏو لچ- ڪاٽڪو- ٺڳ- چالاڪ- بدمعاش.

● دَلَڻُ: مصدر. [سن. دَلُ = ڏرڻ] ڏَرِڻ (اَنُ دال وغيره) دالِ ٻٽائڻ- ڏرڻ- ڪنايتہ. تباهه ڪرڻ- برباد ڪرڻ.

● دَلِڻُ ۽ دَلِڻُون (ت): ث. هارين جي جهنگ هٽڻ جو اوزار- کهِيءُ (ل).

● دَلوُ: ذ. [ع] لغوي معنيٰ ڏول يا دِلو. اسم خاص. آسمان جو يارهون برج- ڪُمڀ (ڪُنڀُ).

● دلو ۽ دلا: ذ. صفت. [ع. دلال جي بگڙيل صورت] دلالي ڪندڙ- ڀڙوو- ڀڙوو- ڀانڊي- ڪُٽڻ- ڀڙوت وندڙ- بي غيرت- دلال- ڪنجر- چاڙتو- چور- بد معاش. بد افعال- دغائي- فريبي. (ث. دَلِيءُ ۽ دَلِيُون).

● دِلو ۽ دِلاَ: ذ. [ع. دَلوُ = ڏول يا دلو] هڪ پاڻي رکڻ لاءِ مٽيءَ جو ٿانو- گهڙو- لنيو مٽ. (ث. دِلِيءُ ۽ دِلِيُون).

- دِلاَ پِرَڻُ: خدمت چاڪري ڪرڻ. ٻئي جي ڀاران ڪوشش ڪرڻ يا مدد ڏيڻ.

- دِلِيءُ ۽ دِلِيُون: ث. ننڍو دِلو- گهڙيءُ- ننڍي مٽيءُ.

- دِلِيءُ پِرَڻُ: شاديءَ رات جو دِلي پِرڻ جو سَنٿوَڻُ ڪرڻ.

● دِلو ارو: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَلَواڻِيءُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر حيدرآباد ضلعي ۾).

● دَلُوچو ۽ دَلُوچا: صفت. گهڻو- دِلُ- دُهرو- جهجهو (ل. ق). (ذ). مَلِيدو- ڪاجُ- ڪورمو- قورمو- سَتَ رَڇِي. (ث) نزاڪت- نازڪ ميزاجي- نازڪي، لطف- نفاست- مَلُوڪت (ل).

جيئن، دُانُ دَلوچا دل وٽيا، وٽي راضي ٿي (شاهه).

● دِلو دِيرو: اسم خاص. تعلقي ماتليءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دُلهَنُ ۽ دُلهَنُون: ث. [سن. دُلهَنُ] ڪُنوار- ڪُنوار- وَلِيءُ.

● دِلِهِيرُ ۽ دِلِهِيرَ: ذ. صفت. غمگين- دلگير.

● دَلِيءُ: اسم خاص. تعلقي فيض گنج (رياست خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دليءُ ۽ دليئون (ت): ث. مستيءَ وقت
آٿ جي وات مان نڪتل ماس جي ٿيلهي.
● دلهپادلي: ظرف. کُليو کُلايو - ظاهرظهور -
شاه. شاهوڪاري - پڌري پٽ - صاف صاف -
دڙيناداستي - کولي کولي.
- دلهپادلي چوڻ: کُليو کُلايو چوڻ -
پڌري پٽ چوڻ.
● دلهپوتا: اسم خاص. هڪ ذات جو لالو
(اڪثر حيدرآباد سنڌ ۾).
● دلهپوتا: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ
ديهه جو نالو.
● دليجي: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ
ديهه جو نالو.
● دليرُ ۽ دليرَ: ذ. صفت. [ف] وڏي دل وارو -
ڇاتيءَ وارو. همت ڀريو - جرأت ڀريو - وڙُ -
بهادر - سورمو - سورهيه - پهلوان - جودو -
پهلوان. بي ڊپو - بي خوف - بيباڪ - بيپرواه - نِڊرُ.
- دليرانه: ذ. صفت. جرأت سان - دليريءَ سان -
همت سان - بهادريءَ سان - بهادرانه.
- دليري ۽ دليريون: ث. سورهيائي -
بهادري - سورمائي. پهلواني - همت - جرأت.
بي ڊپائي - بيباڪي - بيپرواهي. استقلال -
ڏيرج.
● دليري: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾
هڪ ديهه جو نالو.
● دليڪُ ۽ دليڪَ (ت): ذ. پاڻيءَ جي
پکيءَ جو هڪ قسم.
● دليلَ ۽ دليلون: ث. واڪ - ڏور -
سهار. سرڪڻ - ڦاهي. آٿ جي سنڌ جو
هڪ قسم - ناڪيليءَ ۾ بدل ليکيءَ جو ڪڙو.
(انگ. ڊرل) ڪنهن فوجي يا پوليس جي ملازم
کي ڏنل سزا - ميکت - سختي - ڊرل.
● دليلُ ۽ دليلَ: [ع. دلّ = هن وات
ڏيکاري] رستو ڏيکاريندڙ - سونهون - بحث -
مباحثو - بيان. تقرير. سوال و جواب. ثبوت - ثابتي -
مثال - برهان. ڪنهن ڳالهه جي ثابتيءَ ۾
ڏنل شاهدي. حجت. سمجهاڻي. ويچار - خيال -
رايو. گمان - وهم. جيئن
"درياهه جي دليل، لوڙهي لهوارا ڪيا"
(شاهه).
آسرو - ڏڍُ - وسيلو. ڏک - فڪر - انتظار.
- دليل بازي ڪرڻ: بحث مباحثو ڪرڻ.
- دليل پيش ڪرڻ: ثابتي پيش ڪرڻ -
ثبوت ڏيڻ.
- دليلُ ڊوڙائڻ: ويچار ڪرڻ - خيال
ويڙهڻ - سوچڻ - سمجهڻ. شڪ ڪرڻ. دماغ ۾
اجائي ڳالهه ويهي وجهڻ. جيئن
"تي ڊوڙائي دليل پنهنجي مانڙهو موڪليو"
(شاهه).
بحث ڪرڻ - مباحثو ڪرڻ.
- دليل قاطع: ث. آخرين ثابتي - لبيرو
ڪندڙ ثابتي - صاف ثابتي.
● دليل ديرو: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾
هڪ ديهه جو نالو.
● دليلو ۽ دليلا: ذ. [ع. دليل =
سونهون] آٿن جي هڪ سنج جو نالو (جو ٽلي
يا ڇڙي وانگر ٿئي، جيڪڏهن آٿ ڪسي بدل
هوندو آهي ته آٿ جي ڳِچيءَ تي وجهڻ تي ڏٺي
ڪيس يڪدم الهيءَ آواز وسيلي ڳولي لهندو آهي).
ڍانڍي پکيءَ جو هڪ قسم (ت).
● دَمَ: ذ. (ع) خون - رتُ - لهو - لوهو.
● دَمُ ۽ دَمَ: [ف]: ذ. پساهه - جيءُ - جانُ -
پراڻ - ساس - جيئاپو - حياتي - زندگي - روح -
چونو - عمر - جيو - آتما. ساهه. يعني پنهنجي
جان، جنهن ۾ ئي محبوب موجود آهي. جيئن
"دَمُ ۾ سڄاڻن، دالهون ڪن سڄڻ جن"
(ف).
هڪ دفعو ساهه کڻڻ جي حالت - ساهه - ساس.
درياهه جو ساهه - درياهه جي ڦوڪ. درياهه جي
ڇڪ (سهڻي گرُ). جيئن
"دهشت دَمُ درياهه ۾، جت هيبت هلاچو"
(شاهه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڊگھو ساھ - ڦوڪ - ڦيٿو - دعا - منتر - جادو (جو ٻئي تي ڦوڪارجي). حُقي يا چلم جي هڪ ڦوڪ - سُوٽو - وَزَمُ. جيئن "ٻيھ تہ يار ٻہ چار دم ھئي هلان ٿو" (ف. دَمَہ). بيماريءَ جو هڪ قسم، جنھن ۾ وڏا ساھ ٿيندا آهن - آپ ساهي - سَهڪو - دَم ڪشي، وڏو ساھ کڻي حواسن کي روڪڻ جي حالت (اڪثر يوگي دَمُ ساهي ڪيترائي ڏينهن جيئرو رهي سگهندا آهن). پَلُ - ساعت - گهڙي - لحظو - پَلَڪ - مَهل. جيئن "دلبر کي دل ڏيڻ ۾ دم دير نا ڪجي". دوکو - مڪر - فريب. ٺڳي. دلاسو - آسرو - ڏَيُ. لَباڙَ - ٻَٽاڪَ - ڊاڙَ - لافَ. مغروري - گهمنڊ - ٺانءُ - هَٺُ - دماغ - غرور - فخر - مَرڪُ. زور - طاقت - سگهه - سَتُ. طعام کي پُوريءَ طرح رڌڻ لاءِ هلڪي توءَ تي رکڻ جي حالت - هَنڌُ مارڻ جي حالت. ڪورين جي اصطلاح ۾ تاڃيءَ جي اڌ هيٺ ۽ اڌ مٿي ٿيڻ تي ٺهيل خال. (ت). لڪڻ ۾ ٻيهڪ جي نشانين مان هڪ نشاني - پورو دَمُ (جنھن تي ساھ کڄي). ڏوٻين جي محاوري ۾ ڪَنُڀَ کي رليءَ وغيره سان ڍڪڻ جي حالت (ت).

- دَمادَمُ: ظرف. لاڳيتو - هڪ ٻئي ٺويان - ٻئي ڊر ٻئي - گهڙي گهڙي - هر هر. هميشه - سالهه - هردم.

- دَمائِڻُ: دَم ڏيڻ. ساھ کڻڻ جي فرصت ڏيڻ.

- دَمُ بازُ ۽ دَمُ بازَ: ذ. صفت. ٺڳ - دوهو - فريبي. دغاباز - ويساھ گهات - ڪپٽيو، چالاڪ - حريف - ڏوڀائي.

- دَمُبازِي ۽ دَمُبازِيُون: ث. ٺڳي - مڪاري - ڏوهه.

- دَمُ بخُودُ: صفت. خاموش - ساڪِتُ - چُپِ - ماتِ - مُتَحَيِّر - حيران - پريشان.

- دَمُ بَدَمُ: ظرف. گهڙي گهڙي - هروقت - هر گهڙي - هر دم - هر لحظي - ذري ذري - ساعت ۾ - ٿوري ٿوري وقت ۾. دائما - هميشه.

- دَمُ بَنُدِ ڪَرَڻُ: خاموش ٿيڻ - ساھ روڪڻ.

- دَمُ بَهاءُ الْحَق" ڪَرَڻُ: ملتاني فقيرن جو هڪ نعرو هڻڻ.

- دَمُبهُو ۽ دَمُبَهَا (ت): ملتاني فقيرن جو هڪ نعرو. هن سبب ٿي امان جي حياتي آهي، وحدانيت جو ڪلمو، حق جي تصديق ڪرڻ جو نعرو.

- دَمُبهَا هَڻَڻُ: توحيد جا نعرا هڻڻ - فقيريءَ جا دم ڀرڻ.

- دَمُ ڀَرُجَڻُ: ساھ گهٽجڻ - وڏا ساھ کڻڻ - سهڪڻ - دم گهٽجڻ. ڏانءُ ۾ ڀرجي وڃڻ - ھيٺ ڪرڻ - وڏائي ڪرڻ - ٽيڙي ڪرڻ - آڪڙِ ۾ ٻوڻ - ڦولجي وڃڻ.

- دَمُ ڀَرَڻُ: ڦوڪ ڀرڻ - سُوٽو ڀرڻ - چِلم جو سوٽو ڀرڻ - دونهو ڪيڻ. ساھ ڦوڪڻ. ٻٽاڪ هڻڻ - ڊاڙ هڻڻ - لباڙَ هڻڻ - ڪوڙا دلاسا ڏيڻ. هامَ ڀرڻ - اروار ٿيڻ - لياقت ظاهر ڪرڻ - جوهر ڏيکارڻ - قابليت ڏيکارڻ - دعوي ڪرڻ.

- دَمَ تي رَکَڻُ: جانورن جو ڍيڳڙو باهه تان لاهي، ان جي مُنهن تي ڍَڪُ ڏيئي، مٿس بار ڏيئي رکڻ (جيئن جانورن منجهان ٻاڦَ ٻاهر نہ نڪري، ۽ باقاعدي رَڌجي تيار ٿيڻ).

- دَمَ تي هَجَڻُ: جانور تيار ٿيڻ تي هجڻ.

- دَمُ ٿيڻُ: ساھ بندجي ٻوڻ. دمڪشي ٿيڻ - دَم جي بيماري ٿيڻ.

- دَمُ ٽُٽَڻُ: دم ڏيڻ - ساھ ٽُٽڻ - مرڻ - اِنْتِقال ڪرڻ.

- دَمُ پَٽَڻُ: ساھ کڻڻ - ٿورو آرام وٺڻ - ساهي پٽڻ.

- دَمُ پُخْتُ ۽ دَمُ پُخْتَ: ذ. دم ۾ رڌل طعام - دَمِيَلُ جانورَ - آباريَلَ جانور. پُلاءُ جو هڪ قسم.

- دَمُ پُورَا ٿيڻ: حياتي پوري ٿيڻ - مرڻ جو وقت اچڻ.

- دَمُ جهلَڻُ: ساهه کڻجڻ. پاڻ روڪڻ - پوساتڻ. صبر ڪرڻ - ماٺ ڪرڻ. همت جهلڻ. تحمل ڪرڻ. ٿانُهر ڪرڻ.
- دَمُ چڙهَڻُ: ساهه چڙهڻ - ساهه کڻجڻ - سَهڪڻ - سَهڪي مان پرجڻ. جلدي ساهه کڻڻ - تڪڙو ساهه کڻڻ.
- دَمُ خُشڪُ ٿيڻُ: دم بند ٿيڻ - تمام گهڻو ڊڄڻ - سخت ڊڄي وڃڻ.
- دَمُ خَمُ: ذ. تاب و طاقت - مضبوطي.
- دَمُ دِلاسا ڏِيڻُ: آسرا ڏيڻ - دلداريون ڏيڻ.
- دَمُ دِلاسو ۽ دَمُ دِلاسا: ذ. اميد ۽ فريب - آسرو ۽ ڏَڍُ - تسلي - دلداري. ڪوڙي آسيد - ڪوڙو آسرو - ڪوڙي تسڪين - ڪوڙو ڀروسو - ڏوڪو.
- دَمُ دلاسو ڏِيڻُ: فريب ڏيڻ - ٺڳڻ - ڦَسلائڻ. رکو هائو هائو ڪرڻ - ڪوڙا دلاسا ڏيڻ.
- دَمُ دَمُ: ظرف. ذري ذري - ساعت ساعت ۾ - هَرُ هَرُ.
- دَمُ دَمَڻُ: مصدر. نعرو هڻڻ - ساهه کڻڻ.
- دَمُ ڏِئَڻُ: مرڻ - فوت ٿيڻ - پساهه ڇڏڻ - وفات ڪرڻ - رحلت ڪرڻ - چالاڻو ڪرڻ - جهان ڇڏڻ. شاهو ڏيڻ - چاڙهه ڏيڻ - ريهڻ ريهڻ - چڙهو ڏيڻ - گيلڻو پَٽڻ.
- دَمُ ڏِيڻُ: مري وڃڻ - وفات ڪرڻ - فوت ڪرڻ - پساهه ڏيڻ - رحلت ڪرڻ - رضا ڪرڻ - چالاڻو ڪرڻ - جهان ڇڏڻ - پلاڻڻ - فنا ٿيڻ. شاهو ڏيڻ - گيلڻو پَٽڻ - چِٽ پٽڻ - ڦَسلائڻ - ٺڳڻ - ڏوڪو ڏيڻ - دغا ڏيڻ - پنيلائڻ - ڊوهڻ. آهستي آهستي ٿوڪڻ لاءِ ڇڏڻ - ڪاڏي ڪي رڃهي وڃڻ ڪان پوءِ سيجهن لاءِ بند ڪرڻ. ٿانوءَ جو هڪ اڌ هيٺ ۽ اڌ مٿي ڪرڻ (يعني خال ڏاهڻ جنهن مان نار لنگهندي آهي).
- دَمُ ڏِيئيُ وَڃَڻُ: ڪَسائي پڇڻي وڃڻ - دلاسو ڏئي هليو وڃڻ.
- دَميرُ ۽ دَميرُ: ذ. صفت. دم وارو - وڏائي وارو - دمباز - مغرور - هٺيلو.
- دَمزنيُ ۽ دَمزنيُونُ: ث. لاف - ٻٽاڪ - ڏاڙ - لٻاڙ - ڦوڏ - ڊڙ. فخر - وڏائي - آپمانُ.
- دَمزنيُونُ هَڻَڻُ: ٻٽاڪون هڻڻ - ڏاڙون هڻڻ.
- دَمُ سَاڌِڻُ: ساهه بند ڪرڻ يا کڻڻ - ساهه کڻڻ - جوڳين وانگي ڌڪر ڪرڻ - پوڪ ٻچائڻ. دَٽُ هڻڻ - چُپُ هڻڻ - ساهه روڪڻ.
- دَمسَازُ ۽ دَمسَاز: ذ. صفت. همراز - رازدار - حال محرم - همدم - حال ياڻي. گهاٽو دوست - گهرو دوست - جاني دوست - ٻِڪ مِٽ يار. يار و پس - دل گهريو - همدرد - دل وارو سنگتي - ساٿي.
- دَمسَازِي ۽ دَمسَازِيُونُ: ث. گهاٽو سڀنڌ - ياراڻي - گهاٽيلي ماڻيپي - دلي تعلقات.
- دَمُ سَانُ دَمُ ڳَنڍَڻُ: پنهنجو بنائڻ - محبت ڪرڻ - دل دل سان ملائڻ - رازدان بنائڻ.
- دَمُ سَچَائِڻُ: پنهنجي ساهه ۾ الله پسڻ. پاڻ کي سچائڻ.
- دَمُ قَدَمُ: ذ. زندگي - حياتي - هستي - وجود - ظرف. هر حالت ۾.
- دَمُ قَدَمُ جو خير: جان جي سلامتيءَ جي دعا - هر حال ۾ خير جي دعا.
- دَمُ ڪَرَڻُ: ڪجهه پڙهي شُوڪارڻ يا ڦوڪارڻ يا ڦوڪڻ - شُوڪارو هڻڻ. چانور پلاءُ وغيره رڌي پچائيءَ جو دم ڪرڻ يا ڏيڻ. دفع ڪرڻ - ختم ڪرڻ

"تون شافي تون ڪافي، تون دردن ڪرين دم" (راضي).

- دَمُ ڪَشِيُ ۽ دَمڪشيُونُ: ث. بيماريءَ جو هڪ قسم - دم جي بيماري - آپو ساهه - دمُ - سَهڪو - آپسَا هيي.
- دَمُ گهُٽجَڻُ: ساهه کڻجڻ - گهبرائڻ - مُونجهارو ٿيڻ - منجهي پوڻ.
- دَمُ گهُٽِڻُ: ساهه روڪڻ - ڪنهن کي سخت وڙڻ - سخت پڪڙ پڇاڙ ڪرڻ.
- دَمُ لَڳَائِڻُ: حقو پيئڻ - حقو چڪڻ - سُوٽا هڻڻ - وڏا ڪش هڻڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

– دَمُ ۾: ظرف. لحظي ۾ – گهڙيءَ ۾ – تمام جلدي – ٿوري وقت ۾.

– دَمُ مَٽڪِڻُ: ڪورين جي اصطلاح ۾ آئڻ شروع ڪرڻ لاءِ ڪپڙي جي مُنڍ تي آلو لٽو گهمائڻ سان تندن کي آلو ڪرڻ.

– دَمُ نِباهڻُ: وقت ٽپائڻ يا وقت لنگهائڻ. هر حال ۾ ساٿ ڏيڻ – آخر تائين وفاداري ڪرڻ – دوستيءَ جا حق پورا ڪرڻ.

– دَمُ نہ ڏيندا: جملو. پلڪ بہ نہ ترسندا.

– دَمُ نِڪرڻُ: ساهہ نڪرڻ – مرڻ ”دَمُ نڪري يا غم نڪري“.

– دَمُ نہ هڻڻُ: عاجزي ڏيکارڻ – هرگز نہ ڪڇڻ – بالڪل خوش رهڻ – پنهنجي طاقت جو اظهار نہ ڪرڻ – پاڻ کي ڪجهہ بہ نہ سمجهڻ.

– دَمُ واپسين: ظرف. آخري دَمُ – مرڻ واري گهڙي – پويون پساهہ.

– دَمُ واندو نہ هئڻُ: هڪ گهڙيءَ جي فرصت نہ هئڻ – هروقت ڪم ۾ رُڌل رهڻ – عديم الفرصت هئڻ – فارغ نہ هئڻ – فرصت نہ هئڻ – تمام گهڻي ڪم ۾ مشغول رهڻ. صوفين جي اصطلاح ۾ هر هڪ دَمَ سان ذڪر ڪندو رهڻ.

– دَمُ وٺڻُ: ساهہ کڻڻ يا آرام ڪرڻ – ساهي پٽڻ – فرحت وٺڻ – ٿڪ ڀڃڻ – ترسڻ – ٽڪڻ – دم پٽڻ – سهڙڻ – ليهرڻ – تازو توانو ٿيڻ.

– دَمُوِيُ: صفت. رت جو – رت وارو – خوني. خوني مزاج وارو ماڻهو – قهر جهڙو – ڪٺور – خونخوار.

دَمُوِيُ مِزاج: وڏيل خون جي خطا وارو ماڻهو.

– دَمَهڙو (ت): ظرف. ڪجهہ دم – ٿورو وقت.

– دَمُ هَلائِڻُ (ت). خفيي ذڪر ڪرڻ.

– دَمُ هڻڻُ: چرس يا حقو ڇڪڻ. ٻٽاڪ هڻڻ – پاڻ ساراهڻ – خود ثنائي ڪرڻ – لاف هڻڻ – وڏائي ڪرڻ – هڏڻ – سرڪڻ – ٿونيد جڻ – ڊاڙ هڻڻ – دعويٰ ڪرڻ. همت ٻڌڻ.

– دَميُ ۽ دَميُ: ذ. صفت. هٺيلو – تڪبر ڪندڙ – هوڏ ڪندڙ.

● دِرُ: اسم خاص. تعلقي سالگهڙ ۽ تعلقي موري ۾ ڍنڍهن جو نالو.

● دُمُ ۽ دُمَ: ذ. (ف) پڇ – دُنبُ – ڇيڙو – پوڇڙ – پوڇڙي – پڇڙي – پڇاڙي.

– دُمدارُ ۽ دُمدارَ: ذ. صفت. پڇَ وارو – پڇڙيءَ وارو – دلبدار – هڪ تاري جو قسم.

● دَماچَ (ت) اسم خاص. هڪ ذات جو نالو – ڏماچ.

● دِماغُ ۽ دِماغَ: ذ (ع) مغز – ميجالو. مٿو – مير – سيمُ. سمجهہ – عقل – فهم – ادراڪ – دانائي. اوسانُ – هوش – حواس. گهمنڊُ – تڪبر – وڏائي – بالنورُ – مغروري – آڪڙ – سيٺ – غرور – بيهودگي. نشو.

– دِماغ آسمان تي هئڻ: پاڻ کي وڏو سمجهڻ – تڪبُر ڪرڻ – ڪنهن تي اک نہ ٻڌڻ – هيٺ نظر نہ هئڻ.

– دِماغُ چٽڻ: ڪنهن جو مٿو کائڻ – بڪواس ڪرڻ.

– دِماغُ چڙهيُ وڃڻُ: دولت جي نشي ۾ پاڻ ڀلائڻ – مغرور ٿيڻ.

– دِماغُ جاءِ اچڻ: دماغ صحيح ٿيڻ – غرور ختم ٿيڻ – ٺانءِ وڏائي نہ رهڻ – هوش ۾ اچڻ.

– دِماغُ خاليُ ڪرڻُ: اجايو مٿو هڻڻ – بڪ بڪ ڪري پريشان ڪرڻ – ڪنهن ڳالهہ سمجهائڻ لاءِ پوري پوري ڪوشش ڪرڻ.

– دِماغ رَکڻُ: وڏ ماڻهپائي ڏيکارڻ – مغرور ٿيڻ.

– دماغ سوزي ڪرڻ: وڏي دماغي محنت ڪرڻ – وڏي سمجهہ ويڙهائڻ.

– دِماغ ڪرڻُ: وڏائي ڪرڻ.

– دماغ کائڻ: ڏسو ”دَماغ چٽڻ“.

– دِماغ ۾ خللُ هئڻُ: حواس درست نہ هئڻ – چريو هئڻ – ماليخوليا هجڻ – جنون هجڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دِماغِي ۽ دِماغِي: ذ. صفت. مغز وارو- مٿي وارو- دماغ وارو- دماغ جو. فهم وارو- عقل وارو- سمجهه وارو. هٺيلو- هٺيلو- مغرور- فخر ڪندڙ. پاڻ کي ڪجهه سمجهندڙ.

● دَمامو ۽ دَماما: ذ. [ف دَمامه= نقارو] دُهل جو هڪ قسم- نغارو- نقارو- پيرُ. ڏڪڙ- طبلو- رونق- ڇهڇٽو- وڏو نَٽ (خوشيءَ جي موقعي تي).

- دَمامون: ذ. هڪ ساز جو قسم- دمامو. خوشي.

- دَمامَن (لس): ذ. واڄا- آواز- دهل جو ڪڙڪاٽ- ڌامو

● دِمامون: اسم خاص. تعلقي مير پور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَمانُ: (ف) طاقت وارو- سخت- ڪرڙو- خون خوار- تکو. تيز هلڻ وارو- تکڙو- شوخ. (پيلِ دَمانُ= تيز هلندڙ هاٿي).

● دَماوَنْد: اسم خاص. (ف) هڪ جبل جو نالو.

● دُمباڙِڻُ (ت): مصدر. ذرا ذرا ڪرڻ- ڪپهه پيڃڻ- تُنبِڻُ- لتاڙِڻ- ڀيٽڙڻ. مار ڏيڻ.

● دَمچَرُ ۽ دَمچَرَ: ذ. گوڙ- گپوڙ- هُلُ- ڌمچر.

● دُمچِي ۽ دُمچِيُون: ث. (ف. دُمچي= پُوچڙي). گهوڙي جي سنجن مان هڪ سنج- پُڇي- دُنبچي- پچڙنگ. آهو ڪپڙو جو هنني يا پاکڙي جي پنهي پاسن کان پَڌِي وَهٽ جي پُڇ هيٺان لنگهائي ٻڌجي.

● دَمدَمو ۽ دَمدَما: ذ. [ف. دَمدمه] مٽيءَ يا واريءَ جي گوڏين مان ٺهيل قلعو- مورچو. مٿي چڙهيل رستو- مٿيرو- بَنْدُ- بَنْدُ. ريلوي يا پڇاءَ بند تان آمدرفت جي جاءِ. درياءَ جي مٿان لنگهه لاءِ گهيڙ وٽ- وڏي بند تي چڙهڻ لاءِ لهوارو حصو- پُل- موري- ڦڙدو. ناموس- هاڪَ- شُهرت- گوڙ- هُل- غوغاءُ- بکيڙو- هنگامو.

- دَمدَمو ٻڌڻُ: ڪنهن جي برخلاف خراب صلاح ڪرڻ- مورچو ٻڌڻ- بَنْدُ ٻڌڻ- حملي لاءِ تياري ڪرڻ.

● دَمَرُ ۽ دَمَرَ: ذ. [سن. ڊَمَرُ] دُهل جو هڪ قسم- ڪنجري- ڪنجري. ناچ جو هڪ قسم- ڌَمالَ- ناچ- جهُمِرِ- همبوڇي (لس)- هَمبوشي- ٻَغلِيُون هٿي ناچ ڪرڻ جو قسم.

● دَميڙا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● دَميڙو ۽ دَميڙا (ت): ذ. ننڍڙو پٿر. ڪُڪُرو- ڪرڪيڙو.

● دَمڙِي ۽ دَمڙِيُون: ث. [ف. سن. دِرَمِ] اڳيئن وقت جي سڪي جو هڪ قسم- پئسي جو اٺون حصو- تولي جو آٺون حصو. جوارين جي اصطلاح ۾ هڪ راند (ت). پرت جو هڪ قسم.

- دَمڙِيءَ جي دَال تي وقت ڇاڙهڻ: وَڏِي قناعت ڪرڻ.

- دمڙيءَ جي دال چڙهي نه ڪرڻ: اجائي پَڪائي ڪَرَڻُ.

- دمڙي نه وڃڻ: سخت پڪائي ڪرڻ- ڪنجوسائي ڪرڻ "چمڙي وڃي ته وڃي پر دمڙي نه وڃي" چوڻي.

● دَمشق: اسم خاص. شام ملڪ ۾ هڪ شهر جو نالو.

● دَمَڪَ: ث. (د هه. چمڪَ. سن. چمتڪرَ) چمڪ. شوڀا رونق سونَ يا چهُرِي جي.

● دَمَل: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ۾).

● دَمِڻُ: مصدر. [ف. دَميدَنَ= ڦوڪڻ منجهان ورتل] ساهه ڪڻڻ- دَم کڻڻ. ترسڻ- صبر ڪرڻ- دم دلاسو ڏيڻ. (سن. دَمن) طعام کي ٿوري تَءُ تي رڌڻ- آٻارڻ- جوش تي چانور رڌڻ- آب تي چانور رڌڻ- ڪاڏو يا ڀاڄي ٻاڦ تي رڌڻ- دَم ڏيڻ- پچائڻ رسوئي ڪرڻ.

● دَميهيا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڊِمِيُ ۽ ڊِمِيُون: ث. ڇوٽي موٽي شيء- ڳڙ جو وڏو ڇڪو (اٽڪل ۵ سير ڪَسُ).
ڊِمِيُ - ڇوٽو موٽو- ڇوٽڙي قد وارو ٿلهڙو ماڻهو. هڪ هندائي جو قسم- تراڪڙو- ويڪرو ڳيڊرو. ڳول هندائو. ڪَدُو (جو تنبي لاء ڪم اچي). ڳڙ جي ڦيلهِيُ (ت). ڀيتن ڏاڪڻ وارو ڦورو (ت).

● ڊَنُ ۽ ڊَنيُون: ث. [سن. ڏَنُ] اناج جو ڍير يا ڳنڍيون جنهن ۾ اَنُ جمع ڪري رکجي. ڳاهِه يا ڪانن جو وڏو ڍيرُ - ڍِڳُ - سٽي.

- ڊَنِ ڪَرَڻُ: ڍِڳُ ڪرڻ- ڳدام ڪرڻ- ڍير ڪرڻ. ڪارڪن جو ڍِڳ ڪرڻ (ت).

● ڊِنُ: ذ. [سن. دِنِ. پرا. دِڻ] ڏينهن- روز- وارُ. ڏهاڙو- موسم- رُتِ- مُنڊُ.

- ڊِنُ بَدِنُ: ظرف. روزبروز- ڏهاڙي- ڏينهون ڏينهن - هرروز- رفته رفته - ڏينهن ڏينهن - هلندي هلندي.

● ڊُنُ ۽ ڊُنَ: ذ. (سن. تُنڊُ) هڪ عضوو- پيٽ جي وچواري ڪَنڌَ- ناف- ڌُنڌي واري جاء. ڪنهن ڏانوَ جي وچ ۾ مٽي آيريل ٻوٽو- ڏَليدي. ڪنهن به شيء جو پورو وچ. ظرف. وچ ۾- وچُ- گهٽو- انبار. جيئن "مال ڳاهن جي ڊُنُ ۾ پيو چري".

- ڊُنيرُ ۽ ڊُنيرَ: ذ. صفت. وڏي ڊُنَ وارو- وڏي ناف وارو. وچ مٿي ٿيل ڪوٻ ڏانءُ.

● ڊُناٻُ ۽ ڊُناٻَ: ذ. ڏولهه- سوچ. جيئن "گهوڙي تي ڊُناب لڳا پيا آهن".

- ڊُناٻُ ٿيڻُ: جانور جو ٿلهو ٿيڻ.

- ڊُناٻي ۽ ڊُناٻِيُ: ذ. صفت. ڏولهه وارو- متارو- سوٽل.

● ڊُناڙُ ۽ ڊُناڙ: ذ. لڪ جو هيٺيون پاڳو- ڊُون- ڊُوناڙ.

- ڊُناڙَ پيچي وجهڻ: نڪُ چيٽي وجهڻ- منهن تي ڏڪ هڻڻ- سخت سزا ڏيڻ.

● ڊُنبُ ۽ ڊُنبُون (ڪ.ڪ): ث. ڊُنبن ڪي پيرن ۾ ٿيندڙ هڪ بيماريء جو نالو.

● ڊُنبَ ۽ ڊُنبَ: ذ. [ف. دُمُ = پُڇ] دُمُ- پُڇ- پُڇَ- پڇي. پول- چيڙو- پڇڙي. گهوڙي جي پول وارو حصو. گهوڙي جي هڪ سنج جو نالو (ت).

- ڊُنبيرُ ۽ ڊُنبِيرَ: ذ. صفت. وڏي پڇ وارو- پُڇڙُ- ڊُميرُ. وڏن پُڇَنِ وارو.

● ڊُنبا: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙي ۾ هڪ ڍِيهه جو نالو.

● ڊُنبار (ڪ): اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● ڊُنباڙَڻُ: مصدر. پيرن هيٺان چيڙڻ يا لتاڙڻ- جهڳورڻُ. ٻيو پيرو ڪپهه صاف ڪرڻ- دوبارهِ تُنبڻُ- جانورن کي ٻيو دفعو چيڙڻُ. زور سان سٽڻ. ڪُٽڻ. ڏاڍي مار ڏيڻ- پُڇَ ڪيڻ يا ڏيڻ.

- ڊُنبار ۽ ڊُنبارُون: ث. ڪپهه کي ٻيو دفعو پچ- سَٽَ. جانورن جي ٻيو دفعو چيڙ. زور سان سَٽَ ڪُٽَ- مارَ- ڊُنباڙَ.

● ڊُنباري ۽ ڊُنباريُون: ث. ٻِڪ- لُونڪي- پَٽڪو.

- ڊُنباري ٻڌائڻُ: ٻِڪ ٻڌائڻ.

- ڊُنباڙ ۽ ڊُنباڙُون: ث. ڏسو "ڊُنبار".

● ڊُنبال: ذ. [ف] چوپائي جانور جو پُڇ- ڊُنب.

● ڊُنبالو ۽ ڊُنبالا: ذ. [ف. دُنباله] پُڇ- ڊُنب. ٻيڙي يا جهاز جو پٺيون حصو يا چيڙو.

● ڊُنبالو جاگير: اسم خاص. تعلقي ڊيري محبت ۾ هڪ ڍِيهه جو نالو.

● ڊُنب ٿيڻُ (ت): غرق ٿيڻ- شهر جو ويران ٿي ٻُوڙجي وڃڻ- عمارت ڪِري ڀوڻ- محل ويران ٿيڻ- ڊُٻ ٿيڻ.

● ڊُنبڇي ۽ ڊُنبڇيُون: ث. (ف). ڏسو "ڊُمڇي".

● ڊُنبڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڊُنبڙي ۽ ڊُنبڙيُون: ث. ف. ڊُنبل = ڦرڙي] ڦرڙي- ڦِٽ- رت ڳڙو- ڳڙڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏُنبو ۽ ڏُنبا: ذ. صفت. [هہ. ڏُنّاب = ٿُلهو. اُڪرن جي مَٿَ مسَٽ ٿيل. ڏُناب = ڏُنبا = ڏُنبو] ٿُلهو - موٽو - موٽَل - سُچيل - سَپِرَ - متارو. (ف). گهيٽي جو هڪ قسم، جنهن جو پُڇ ٿُلهو ٿئي - ٿُلهي پُڇ وارو - ڏُنبِ وارو. (ذ). گهيٽو. (ت. ڏُنبِي ۽ ڏُنبيُون).

- ڏُنبو بَڻائِڻُ: ٿُلهو ڪرڻ - سُچائڻ - متارو ڪرڻ. ماري ماري سُچائي ڇڏڻ - ڏاڍي ڪُٽَ ڪيڻ.

- ڏُنبو ٿِيَڻُ: ٿلهو ٿيڻ - متارو ٿيڻ.

● ڏَنبُورو ۽ ڏَنبُورا: ذ. [ع. طَنبُورو جي بگڙيل صورت] وڄائڻ جو هڪ ساز - پنجن تندن سان هڪ ستارَ - سُرندو - طَنبورو - هڪ تارو - تنبورو - جنبورو.

● ڏَنبُوقَ: [" بَندوق" جي بگڙيل صورت] بندوق - رائفل - تُفَنگ - توڦاقَ.

● ڏُنبُ ۽ ڏَنبَ: ذ. رِياءُ. ڏِيکاءُ.

● ڏَنجَ ۽ ڏَنجُون (ٿ): ث. ڏَزَ - ڏُوڙِ. [ڏَز>ڏَجَ>ڏَنجَ].

● ڏَنجهِ (ل): ث. ڏَنجَ - ڏَزَ. ڏُوڙ - ڪنگهہ، (ڪنگهہ جو نمونو، جنهن ۾ ڪانگهارو نہ اُٿڻي رڳي ڇڙي سُڪي ڪنگهہ هجي).

● ڏَنڊُ ۽ ڏُنڊَ: (هہ) وڏو نقاره. شور. ظلم.

- ڏُنڊُ ڏَيَڻُ: شور ڪرڻ. ظلم ڪرڻ.

● ڏَنڊاگِيرُ ۽ ڏَنڊاگِيرَ: ذ. تمامر ڏاهو - سياڻو - عقلمند - اڪابر - چالاڪ - ذهين - هوشيار - عاقل - سياڻپ وارو - تجربيڪار - آزمودگار - جهان ديدو، اُستاد - گوهر - ڪاريگر - ماهِرُ. جيئن

" ڪاڪ پڌيو ڪنبندا وڃن، دالهن دنداگير".

- ڏَنڊاگِيرِي حَلوو: ذ. [ف. دندان = ڏَندُ + گير = پڪڙيندڙ] حلوي جو هڪ قسم، جو ڏندن ۾ چنبڙي پوي - چاپڙو حلوو - چنبڙُ حلوو.

● ڏَنڊانُ: ذ. (ف) ڏندُ - ڏَچَنُ.

- ڏَنڊان سازُ ۽ ڏَنڊان سازَ: ذ. صفت. ڏند ٺاهيندڙ - ڏندن جو علاج ڪندڙ - ڏندن جو ڊاڪٽر يا طبيب.

- ڏَنڊان سازِي: ث. ڏند ٺاهڻ جو ڪمر.

- ڏَنڊان شِڪَنُ: مُنهن ٽوڙ - ڏَندَن ٽوڙ - بس ڪرائي ڇڏڻ وارو - زبان بند ڪرائڻ وارو.

- ڏَنڊانُو ۽ ڏَنڊانَا: ذ. ڏَنڊو (ڪاراڻي وغيره جو). خط يا چِٺيءَ جي مٿان ليڪو يا گهيڪو.

● ڏَنڊڻُ ۽ ڏَنڊڻَ: ذ. [سن دنڊڻ = ڏ راڙ] لَٺ رکندڙ - لَٺَ ڪٽندڙ - لَٺ وارو. مال ولدي - پاگيو. عملدار - عملي وارو - چوبدار - پهريدار " تُنهنجي مُنهنجي ٽَڪ ٽَڪ ڏَڻُ ميڙي ڏَنڊَڻ جو" چوٽي.

● ڏَنڊو ۽ ڏَنڊا: ذ. ڏانڊو - هنر - واپار - ڪِرت - ڪمر. رهٽي ڪرٽي - رهايش.

● ڏَنڊوڙِڻُ (ٿ): مصدر. ڏوڙارڻ - لوڏڻ - ڏوڙڻ - جهَنجهولڻُ - ڏانڊ ولڻ.

● ڏَنڪَڻُ: مصدر. [سن. دا = چمڪڻ] ٻَرَڻ - ٻَڙڪَڻ. چمڪڻ - ڏَونڪڻ.

● ڏَنگُ ۽ ڏَنگَ: ذ. حد - سنڌو - سرحد - ڇيهہ - ڇيڙو - پڇاڙي - انتها. ميعاد - مُدو - عرصو. رستو - ڏگُ. (ف) حيران - واٺڙو - ديوانو - چريو - احمق - پريشان - ششدر - موڳو.

- ڏنگ ڏَڙَڻُ: ڪاوڙ ۾ پير ڌرتيءَ تي هڻڻ - ڏَڙها هڻڻ. ميٽي آڻارڻ.

- ڏَنگَ ڏُڙو: ذ. حد - ڇيڙو - پڇاڙي. رستو - ڏَگُ.

- ڏَنگُ رَهَڻُ: حيران رهڻ - واٺڙر رهڻ.

- ڏنگُ رَهجي وڃَڻُ: هَڪو ٻَڪو ٿيڻ - سُنَ ۾ پئجي وڃڻ - بيحس ٿيڻ - هڪ عند ڪُپي وڃڻ (فڪرات ۾).

- ڏنگ ڪَرَڻُ: پڇاڙي ڪرڻ - سنڌ ڪرڻ - حد مقرر ڪرڻ - چوٽيءَ تائين پهچڻ - چوٽي ڪرڻ - توڙ کي پهچڻ.

- ڏَنگو ۽ ڏَنگا (ت): ذ. انتها ڪرڻ - حيران ڪرڻ. شڪارين جي اصطلاح ۾ سوئرن جي اچ وڃ لاءِ ٺهيل رستو.

books.sindhsalamat.com www.sindhsalamat.com

- دَنگا ٹاهڻُ: جهنگ ۾ سوئرن جي اچڻ وڃڻ لاءِ رستا ٺاهي ڇڏڻ.

- دَنگئي ۽ دَنگئيءَ: ذ. صفت. سرحدي – سرحد تي رهندڙ – پَرَ واري زمين يا جاءِ جو مالڪ.

- دُنگُ ۽ دُنگَ: ذ. (ف) شراب وغيره رکڻ لاءِ تمام وڏو ٺامي جو مٽُ – شراب جو مٽُ. شراب جو وڏو شيشو. شراب جو پيالو.

● دُنگُ پَرَڻُ (ت): مٽُ پرڻ. پيالا پرڻ. پرائو مال گهڻو کائڻ.

- دُنگَ چاڙهڻ: شراب جا مٽَ پئي وڃڻ – حد کان وڌيڪ شراب پيئڻ.

- دُنگڙو ۽ دُنگڙا (ت): [دُنگَ جو اسم تصغير] ذ. شراب جو ننڍڙو مٽُ.

دُنگڙي ۽ دُنگڙيون: ث. شراب جو ننڍڙو برتن – شراب رکڻ لاءِ ٺامي جو ننڍڙو مٽُ.

- دُنگي ۽ دُنگيون: ث. شراب جو ٺانو – شراب جو شيشو. شيشو – بوتل.

● دَنگ ٻيلو: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دِنگ چاچڙ: اسم خاص. تعلقي کهونکيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَنگَلُ ۽ دَنگَلَ: ذ. پاڻ ۾ گڏجي ويهڻ ۽ خوشي ملهائڻ جي حالت – گڏجي هُل هنگامو ڪرڻ جي حالت – ميڙ – گوڙ – ٻيهه – انبوهه – هشام – هُل – لڙ – گهمسان – ڀائيتال – شور. ميڙو – ملاکڙو – اکاڙو – ڪُشتيءَ جو مقابلو. عملو – دَنبلو – آٺالو – چاڪر چوڪر.

● دَنگڻُ: مصدر. ٽپڻُ – ٽپ ڏيڻ – هيٺ مٿي ٽپڻ – نچڻ. پرت جي اصطلاح ۾ ٽاڪڻُ – سبڻُ – ڏِانگڻ.

● دَنگو ۽ دَنگا: ذ. تڪرار – جهيڙو – ڀائيتال – فساد – هُل – هنگامو – معاملو – ٽنٽو – ٻکيڙو – جهگڙو – ٽوٽڙو – بغاغو – گوڙ – خلَلُ – قضو – لڙائي – شرارت.

- دَنگائي ۽ دَنگائيءَ: ذ. صفت. فسادي – جهيڙاڪار – شرير – فتنه انگيز – جهيڙاڪرُ – ٻکيڙائي – جهڳڙائي – ٽنٽائي – رڳڙائي – معاملائي – وڙهاڪو – جهڳائي – تڪراري.

- دَنگو ڪرڻُ: لڙائي ڪرڻ – فساد ڪرڻ – شور ڪرڻ.

- دَنگئي ۽ دنگئيءَ: ذ. صفت. دنگو ڪندڙ – فساد ڪندڙ – فسادي – جهيڙاڪرُ – لڙاڪو – شرير.

- دَنگونا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۽ ٿرپارڪر ۾).

● دُنگي ۽ دُنگيون: ث. وڏيءَ ٻيڙيءَ جو هڪ قسم – وڏي ٻيڙي – سامونڊي ٻيڙي – ننڍو واپاري جهاز. جيئن

"دَنگي منجهه درياهُ ٻڏي ڪ آهڙي."

● دُنڊنگو ۽ دُنڊنگا (ل): ذ. صفت. ڏٿومٽو – ٿلهو متارو – ڏٻرو.

● دنڱورُ ۽ دَنڱورَ (لس): ذ. دَور. ڍو. گهڻو – جهجهو – بي انداز.

● دُني ۽ دُنيءَ: ذ. صفت. [ع. دَنيءَ = هو نيچ ٿيو] گهٽ – خسيس – نيچ – ڪميڻو – ڪمذات – اوڇو – ڪرتوتن ڪينو – بڇڙو – بي عزت – نالائق – پست همت – ڪوتو – گهٽ اخلاق وارو (ث). دنيا – ڌَنُ – دولت – مال – ملڪيت – ناڻو. جيئن

"جو تن ستان جُتڪي، دُنيءَ تنهنجي دارَ" (شاهه).

● دُنيءَ: دُن تي "ڪتيءَ دُنيءَ" ماڻهن جي حدَ ٿئي." ماڻهن جي آخر ڏاري سج آيرئي کان اڳ ڪتي (نڪت) متل ماڻهن جي اوري دُن تي هولدي آهي.

● دُنيا ۽ دُنيائون: ث. [ع. دَنا = هو ويجهو ٿيو] موجوده زمانو – جهان – جڳ – جڳت – ڪائنات – سنسار – لوڪ – عالم – ورس. زمين – پرٿوي – پرٿيءَ – دَهر – پون – ڌرتي. خلقت – مخلوقات – سرشٽي – ماڻهو – دنيا جا ماڻهو. دنيا جو سامان – دولت – ڌَنُ – مايا – ناڻو – پئسو – مال ملڪيت – خزانو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دُنيا آميد تي قائم هئڻ: انسان جو آميدن جي آسري زندگي بسر ڪرڻ.
- دُنيا (اکين اڳيان) اونداهي ٿيڻ وڃڻ: غمن ۽ ڏکن جو غلبو ٿيڻ.
- دُنيا پر جُون ڳالهيون ڪرڻ: بيسود ۽ بي فائدي ڳالهيون ڪرڻ - بڪواس ڪرڻ.
- دُنيا پرست: دنيا ۽ دولت جو پوڄاري - لالچي - طمعي - ٻيچي.
- دُنيا جا جهڳڙا: دنياوي معاملات - زماني جون ضروري ڳالهيون (گهر، شادي، خوراڪ وغيره).
- دُنيا جا رنگ: دنيا جون ڦرندڙ گهرندڙ حالتون - دنيا جا بي بقا نظارا.
- دُنيا جا سبب قطع ڪرڻ: دنيا جي حب دل مان ڪڍي ڦٽي ڪري ڇڏڻ.
- دُنيا جو جهان ڇڏڻ: فوت ٿيڻ - موجوده زندگي ختم ٿيڻ.
- دُنيا جُون ٺوڪرون کائڻ: ڏک ڏولاوا سهڻ - تڪليفون برداشت ڪرڻ.
- دُنيا جي اکين ۾ هئڻ: سڀني جي نظرن ۾ هئڻ.
- دُنيا جي تختي تان ڪڇي وڃڻ: زندگي ختم ٿيڻ - وفات پائڻ - مرڻ.
- دُنيا جي هوا لڳڻ: دنيا جي خواهشن ۾ لڳي وڃڻ - دنيا جي مزن ۾ ڦاسي پوڻ - زماني جي چال اختيار ڪرڻ - معاشرو مڃائڻ.
- دُنيادارُ ۽ دُنيادار: ذ. صفت. پئسي وارو - شاهوڪار - امير - ملڪيت وارو - ڌن پتي - دولتمند - ونڀيون - تونگر - غني - هُوند وارو - ڀاڳيو - ساهُو - سکيو - ڏاتُ - ستابو - مالامال - پرپُور - جوپُ - آسود و - لکاپتي - سٽيو.
- دُنياداري ۽ دُنيادار يُون: ث. دنيا سان تعلقات رکڻ جي حالت - زماني سازي - جهالگيري - لوڪ سازي - دنيا جي واقفيت - دنيا جي هلت چلت يا هلي چلي. تونگري - دولتمندي - ڀاڳيائي - آسودائي - ونهيائي.

- دُنياسازُ: دنيا جي معاملن ۾ ڀهرو وٺڻ وارو.
- دُنياسازي: دنيا ۾ سڀ سان سهڻا تعلقات قائم ڪرڻ جي حالت.
- دُنياسازي جُون ڳالهيُون: ظاهرداريءَ جون ڳالهيون - سياست جا معاملا.
- دُنيا کان پري پڄڻ: دنيوي تعلقات توڙي ڇڏڻ.
- دُنيا کي ٺوڪر هڻي ڇڏڻ: دنيا کي ترڪ ڪرڻ.
- دُنيا کي لت هڻي ڇڏڻ: دنيوي حرص و هوس کي ترڪ ڪري ڇڏڻ.
- دُنيا گذرگاهه هئڻ: دنياوي زندگيءَ جو عرصو ٿورو هئڻ.
- دُنيا مان هٿ ڌوئڻ: دنيوي ڏنڌن تان دست بردار ٿيڻ - عيش کي ترڪ ڪرڻ.
- دُنيا منجهان سِڌارڻ: دنيا منجهان ڪُوچ ڪرڻ - وفات پائڻ - فوت ٿيڻ - مرڻ.
- دُنيا و آخرت: ث. دنيا و عقبيٰ - هيءَ دنيا ۽ ٻي دنيا.
- دُنيا و ما فيها: ذ. دنيا ۽ جيڪي دنيا ۾ آهي - سنسار ۽ جيڪي ڪجهه اُن ۾ آهي - سارو جهان - دنيا ۽ اُن جا جمادات، نباتات، حيوانات ۽ انسان ۽ جِنّ وغيره.
- دُنيا هيٺانهين جي هوڏانهن ٿي وڃڻ: وڏو انقلاب اچڻ.
- دُنيائي ۽ دُنيائي: ذ. صفت. دنيا جو - دنيا وارو - جهان جو - زماني جو - لوڪ - سنساري.
- دُنيوي: صفت. دنيا جو - دنيا وارو - دنيائي - دنيا سان لاڳاپو رکندڙ - سنساري - گرهستي - گهرٻاري - فاني.
● دَنيرُ ۽ دَنيرَ: ذ. صفت. [سن. ڌ ينور] تمام ڪارو. ٿلهو - ٿلهڙ - ڏٻرُ - ڏاڍو - موٽو - ڌُڌ مٽو - سٽرُ - ڌُنبو. وڏو ٿلهو ٿانگ. ڇچي مار - سهاڻو.
● دُنيُ: ث. [ع. دُنيُ] جڳ - جهانُ - دنيا - سنسار. جيئن "هن دُنيُ ۾ ڪيئن آيا ڪيئن ويا." زمين - پُونءِ - ڌرتي - ارض.

- دُٿيئان پٺاٿيئان نڪرڻ: حوصلي کان لڪري وڃڻ - دين دنيا کان وڃڻ. بي حيا ٿيڻ - ڪنهن ٻه ڪم جو نه رهڻ.
- دُٿيون پٺاٿيون ڪيڍي چڏڻ: دين دنيا کان ڪيڻ - ٻني جهان وڃائڻ - صفا ڪاري چڏڻ - اصلاح جي اميد باقي نه چڏڻ.
- دُٿيون پٺاٿيون نيڻ: نڪمو ڪرڻ - بيڪار ڪرڻ - صفا ڪاري خراب ڪرڻ.
- دُٿيون پٺاٿيون وِيتل: ٻنهي چٽ - ليڪار - ليڪمو - بي ڍلڪو - هرگاله کان وِيتل - بيڪار. دين دنيا کان نڪتل. دين ۽ دنيا ٻنهي کان خارج ٿيل.

● دُو: صفت. [ف. دُو: من. دِوُ = ڏُون، ٻه] هڪ عدد جو نالو - ٻه - ڏُون - جوڙو. ٻيڻو - ڏوڻو - ٻٽو - دُهرو.
- دوآبُ ع دوآبَ: ذ. صفت. ٻن لهرن جي وچ واري زمين - دوآبو - دوآبو - دُوابو.
- دُوابو ع دُوابا: ٻن لهرن جي وچ واري زمين.
- دوآبو ع دوآبا: ذ. صفت. ٻن ندين جي وچ واري سڪل زمين - دوَابُ - دوآب - دوآبو. اسم خاص. حيدرآباد جي ڀرسان هڪ ڳوٺ جو نالو.
- دوآتشو ع دوآتشا: ذ. صفت. ٻن باهين مان نڪتل - ٻه دفعا چڪايل عرقُ.
- دوآني ع دوآنيون: ث. هڪ سڪي جو نالو - ٻيانِي.
- دوَابو ع دوَابا: ذ. صفت. ٻن لهرن جي وچ واري سُڪل زمين.
- دُوانِي - ع دُوانِي: ذ. صفت. ٻن زبانن وارو - ڪُوڙو.
- دوبارُ ع دوبارَ: ذ. صفت. ٻه دفعا - ٻيهو دفعو - ٻيو ڀيرو - ٻه ڀيرا - ٻه ڀيرا - وري وري. ڪهڙو (ل ق).
- دوبارَه: ذ. صفت. ٻيو دفعو - ٻيو ڀيرو - وري وري.

- دُوبالاَ: صفت. ٻيڻو - ٻٽو - ٻيڻه تمام گهڻو.
- دُوبيِنائي ع دُوبيِنائيون: ث. ٻه ڏسڻ جي حالت. دوئي - ٻيائي. دوئو - داغ جا ٻه داٺا

"دوبينائي دُور ڪري، معرفت ملهاهِ" (شاهه).

- دُوتاَ: صفت. ٻٽو.
- دُوتارَ ع دُوتارَ: هڪ ساز جو نالو - ٻن تارن وارو هڪ ساز.
- دُوتارو ع دُوتارا: ذ. دُوتار.
- دوتهو ع دُوتها: ذ. صفت. ٻن تهن وارو. جبرو - جانئو - ٿوري - جنڪب. ڏتو مٺو - مٿر وتر - ٿوقانگ - مٺيڪو - ڌِگب.
- دُوهٽو ع دُوهٽا: ذ. ٻن پٽن واري چادر - اوتي - رئو - گندي.
- دُوپُستي ع دُوپُستيون: ت. صفت. ڏڪي - ايت سان - گرڀڻي - حمل سان - حامله - ڳرڪڙي.
- دُوپهري ع دُوپهريون: ث. ٻه پهر - منجهند - ظهر - ٻپهري. (ذ). گل جو هڪ قسم (جو منجهند جو ڪلندو يا ڦُڙندو آهي).
- دُوپيازَه: ذ. ڪاڌي جو هڪ قسم، گوشت (رڌل) جو هڪ قسم (جنهن ۾ ٻه دفعا بصر وڌو ويو هجي).
- دُوجو ع دُوجا (ٿ): صفت. ٻيو (ث. - دُوجي ع دُوجيون).
- دوجهانَ: ذ. ٻه جهان - هي ۽ هو دنيا. موجوده ۽ آئنده واري دنيا.
- دُوچارُ ع دُوچارَ: صفت. ٻه چار - ڪچهه - چنڊ. (ذ). ميڙ - ملاقات - مجلس - ميا.
- دُوچار ٿيڻ: مقابل ٿيڻ - سامهون ٿيڻ - مٺ ڀيڙ ٿيڻ - منهن مقابل ٿيڻ.
- دُوچند: صفت. ٻيڻو - ٻٽو. دُوهرو - دُگنو - ڊبل - ٻه ڪهرا.
- دُوچوبو ع دُوچوبا: ذ. ٻن ڪاٺين وارو تنبو - ٻه سرخو (تنبو).

- دُوچتي ج دُوچتيون: ث. ٻن چتين يا ڪُنڊن واري جاءِ. ٻچتي – جاءِ ۾ ٺهيل طاق وانگي اڌ ڇت (سامان وغيره رکڻ لاءِ).

- دُو دَستو ج دُو دَستا: ذ. صفت. ٻن هٿن وارو– مضبوط – زبردست – اڻ گهڙيو – بي ڍولو – بد شڪل. اڍنگو – بيهودو – بد فضيلتو – ٺرڙو. اناڙي – ڄڏو – بي هنر.

- دو دِلُ: ذ. صفت. ٻه دليو – ٻه چتو. ڦرلڙ ڳهراڙ ٻه ڦرٺو گهرٺو.

- ٻڌو ڏاريو: ذ. ٻن ڏارين يا منهن وارو. هڪ واڍڪو اوزار.

- دُو راهو ج دُو راها: ذ. آها جاءِ جتان ٻه رستا لڪرن – ٻه واٽو.

- دُورخو ج دُورخا: ذ. صفت. دورنگو – دوطرفو – ٻيائي وارو.

- دُورنگو ج دُورنگا: ذ. صفت. ٻن رنگن وارو – ٻه رنگو – چٽڪمرو – چٽ چٽ. گهوڙي جو هڪ قسم – ڪارو – ابلق. ٻيائي رکندڙ – الٽر هڪڙو، ٻاهر ٻيو – منافق – ڪوڙو – ٺڳ – پاکنڊي – ڪپٽي.

- دُورنگي ج دُورنگيون: ث. ٻيائي – ڪپٽ – دغا – چَلُ – مڪر – فريب.

- دُو زانو: ظرف. ٻن گوڏن ڀر – جوتن ڀر.

- دُو زانو ويهڻ: گوڏن ڀر ويهڻ – جوتن ڀر ويهڻ – گوڏا کوڙڻ – جهڪڻ – هشڻ (وهٺ جو) – ڪُپ کوڙي ويهڻ.

- دُو سالو ج دُو سالا: ذ. صفت. ٻن سالن جو – ٻن سالن وارو.

- دُو سيتي ج دُو سيتيون: ث. وهٺ جي ٻن اڳين پيرن ۾ وجهڻ جو زنجير.

- دُوسرا: ٻه گهر – ٻه جهان.

- دُوشالو ج دُوشالا: ذ. ٻن پٽن واري شال – دُوپٽو.

- دُوطرفو ج دُوطرفا: ذ. صفت. ٻن طرفن وارو – ٻنهي طرفن کان – ٻنهي طرفن جو – ٻه پاسو.

- دُوطرفي ج دُوطرفيون: ث. ٻن طرفن واري – ٻن پاسن واري – ٻنهي پاسي. ڪن ٻه ٻن ڌرين جي پاڻ ۾ وڙهڻ جي حالت – نااتفاقي – اڻبڻت – جهيڙو – نفاق – مخالفت – ڪلفت – ضديت – دشمني – وير – برخلافي – اختلافي.

- دوتا: صفت. ٻيڻو – ٻيو دفعو – مٽڙيل – موٽيل.

- دوتا تيتا: ث. گولين راند ۾ هڪ داءُ – اوت موت – ٻئي ٽئي – هرطرح.

- دُوناڙي ج دُوناڙيون (ت): ث. ٻه نالي. ٻن نالين واري بندوق – دُونالي – دُنالي.

دُونالي ج دُوناليون: ث ٻه منهين – ٻن منهن واري بندوق – دُنالي.

- دُونيم: صفت. ٻه اڌ – ٻه ٽڪر.

● دَوُ: ذ. [سن. دَوُ: چمڪڻ] روشنائي – سوجهرو – اولڙو – روشني. پاڇو – پرتوو – عڪس.

● دَوا ج دَوائون: ث. (ع). سٺي – ڦڪي – دارون – دَرمل – علاج – تدارڪ – ڊَپُ – ٻڪي. دَرمان – چارهه – چارو. پسار – جڙي ٻوٽي.

- دَواخانو ج دَواخانا: دوائن ملڻ جو هنڌ – دوا جو گهر – ويڄ گهر – طبابت خانو – درمل خانو – شفاخانو – اسپتال – مطبَّ.

- دَوا دارون: ذ. دوا دارو – علاج معالجو – سٺي ڦڪي.

- دَواساز ج دَواساز: ذ. صفت. دوائون ٺاهيندڙ – دوائون رکندڙ – ويدُ – حڪيم – طبيب – ڊاڪٽر. دوا فروش – دوائون وڪڻندڙ – پساري.

- دَوا فَروش ج دَوا فَروش: ذ صفت. دوا وڪڻندڙ.

- دَوائي ج دَوائيون (ت): ث. دَوا.

● دُوابو: اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دُواٻو: اسم خاص. تعلقي جوهي تعلقي دادو ۾ ديهن جو نالو.

● دَوات ج دَواتون: ث. (ع) مَس جي شيشي – مَس ڪپڙي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دُوَاپَرُ: ذ. سن. هندو فلسفين جي حساب موجب زمانيءَ جو ٽيون جُڳُ (جو ٨٦٤٠٠٠ ورهين جو آهي ۽ ان وقت ماڻهوءَ جي عمر هڪ هزار ورهيه هئي).

● دُوَادَسِ: صفت. هڪ عدد جو ناالو- ٻارهن.

- دُوَادَسِي: ث. پَکَ جو ٻارهون ڏينهن- ٻارس.

● دُوَارُ: ۽ دُوَارَ: ذ. [سن] [ع. دَارُ] گهَرُ، اندر وڃڻ جو لنگهه- ٻاهر پرن دروازو- لنگهه- دَرُ- گهٽي- پُٺيو، چائنٺ- آستان- آستانو. مُلڪ- ديسُ- هَنڌُ- پَٽُ. پکين جو ڪُجهه تعداد- ٻُرٻلن جو وَلَر.

- دُوَارُ پَالُ ۽ دُوَارُ پَالَ: ذ. صفت. دربانُ دروانُ- رکوال- رکوالو- رکپالُ.

- دُوَارو ۽ دُوَارَا: ذ. آستانو. دروازو- چائنٺ. دُئارو. جيئن "گُرُدُ وارو- ٺاڪرُدوارو".

● دُوَارا: ظرف. (ف) جي هٿان- جي وسيلي- جي ذريعي- منجهان- مان- معرفت- هٿان- هٿون- وسيلي- دُوارانِ

- دُوَارَانُ: ظرف. دُوارا.

● دُوَارڪَا: اسم خاص. ڀارت ۾ هندن جو هڪ مشهور تيرٿ.

- دُوَارڪو ڪَرَڻَ: ٽانيءَ ۾ جهڪي ٻه راڳن جا ڳوڙها هجن تن کي گڏي سُوڌي آڻڻ. لائق ڪري ٻڪو هڪ ڳوڙهو ڪرڻ.

● دُوَالُ ۽ دُوَالَ: ذ. (ف). گهوڙي جو هڪ سَنجُ- رڪيبن کي جهلڻ لاءِ چم جو ٽڪرو- چمڙي جي وَڌي- چمڙي جو تسمو- پٽو.

- دُوَالِي ۽ دُوَالِيُون: ث. [ف. دُوَالُ = چمڙي جي وَڌي] ٻاڙن، ٽترن وغيره پاليل پکين کي پيرن ۾ ٻڌل سَڳا (جي هٿن ۾ جهلجن). جيئن

"دَامُون دُوالِيُون، پيچ جي ٻيئڙ ۾" (سنتار).

چابڪيءَ جي چم وَارو پٽو. جيئن

"نوڙي دونئي جو تو، دوالي ڏئي هڪ ست" (لجفي).

- دوالي بند: دُوال ٻڌندڙ- ملازم- نوڪر- خدمتگار.

● دَوَامُ: ظرف. [ع. دَامَ = هُن جتاءُ ڪيو] هميشه- دائم- سدائين- سدا- ليتُ- مُدام.

- دَوَامِي: ظرف. هميشه لاءِ- سدائين- هميشه جو- مُدامي.

● دِوَانِخَانُو ۽ دِوَانِخَانَا: ذ. [ف. دِيوانخانو] هڪ وڏي جاءِ- ڪورٽ- مَڙدن جي ويهڻ جو هنڌ.

● دَوَانُ ۽ دَوَانَ: ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (سنها چِلُرَ، پُٺِ ڪاري، پيٽ اڇو، بدن ۾ گول، قد ڏيڍ ڪان اڍائي فوٽ).

● دوبدو: ظرف. [سن. دانُد = دف. دُوبدو. سن. دُو يِودُ پَردُوي]. آمهون سامهون- منهن مقابل- دَعِي مُدَّعِي- روبرو- سَنمُڪ- آڏو.

- دُوبَدُو ٿِيَڻُ: هڪ ٻئي جي سامهون ٿيڻ- روبرو ٿيڻ- مُقابِل ٿيڻ.

- دُوبَدُو ٿِيَڻُ: مُنهن تي ٻُڌائڻ- رُوبرو چوڻ.

- دُوبَدُو ڪَرَڻُ: روبرو ڪرڻ- سامهون ڪرڻ- مقابل ڪرڻ.

● دُوبِڙو ۽ دُوبِڙا (ت): صفت. ٿلهو- ٿُلهو- متارو. ٿُلهي ڪاٺ جو ٽڪر- دوڳُ.

● دُوبِڻُ: مصدر. جهوڪڻ- باهه ۾ ڪاٺيون وجهڻ- باهه ٻوڪڻ. لتاڙڻ- لتون هڻڻ.

● دُوبو ۽ دُوبا: ذ. [سن. دُرَوَ = دُبو] هڪ سُرڪ- هڪ سُرڪي- هڪ ڍُڪ. هٿ جي تري تي پيل پاڻي ۾ ڳريل آفيم (موالين جي تري تي تماڪ جو ذرو ۽ پاڻي ملائي کائڻ لاءِ تيار ڪيل). مَس جو ڦُڙو- دُبو- چٽو.

● دُوتُ ۽ دُوتَ: ذ. [سن. دُوتَ = قاصد] پيغام پهچائيندڙ- قاصد- پيامبر- ايلچي- وڪيل. چغلخور- ڏُوتو. فرشتو- ملائڪ. جن- ڀُوت. (ث. دُوتِڻِ ۽ دُوتِڻِيُون).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دوٿ ۽ دوٿُون (ڪ): ث. ڪوڙي تُهمت - بُهتان - الزام - دوڙ.

● دوٿرُ ۽ دوٿرَ: ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ڇلرن سان ٿورا ڪنڊا ٿينس، ڊيگهه فوٽ ڪان ڏيڍ فوٽ تائين) - ڪاري جو ٻچو. صفت. ٿُلهو ماڻهو - موٽو - ڦيڦو.

● دوٿرِيو ۽ دوٿريا: ذ. دوٿرَ جو ننڍو ٻچو.

● دوٿاڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو - افغانن جو هڪ قبيلو.

● دوپَهُرِي: ذ. گُل جو هڪ قسم.

● دوپيرُ ۽ دوپيرَ: ذ. وَهٽن جي اڳين يا پُٺين ٽنگُن ۾ ٻڌڻ جو زنجير.

● دُوجَ: ث. [سن. دو = ٻه] پَکَ جي ٻي تِٿِ - ٻي تاريخ - ٻيج.

● دُوجُ ۽ دُوجَ: ذ. هندن جي پهرين ٽن ذاتين (برهمڻ، ڪتري، ونش) مان ڪنهن به ذات جو ماڻهو.

● دُودُ ۽ دُودَ: ذ. (ف). دواهون - ٻاڦ - ٻخار. وَزم - چلم جي ڦوڪ. سُوٽو - دمُ - ڪشُ.

- دُودا: ذ. دلهان - غبار - ٻاڦ.

- دُودَ ۾ آچلَڻُ (ت): دونهين ۾ آچلڻ. تڪليف ۾ وجهڻ.

● دود: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● دوداپور: اسم خاص. تعلقي گڙهي خيرو ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دودال وَل: اسم خاص. ڪيرڙين ۽ ڪبڙن ۾ ٿيندڙ وَل جو هڪ قسم.

● دوداڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (گورچاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو).

● دوداڻيڪو: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دوداڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دُودڙيو ۽ دُودڙيا: ذ. اجايا گوڙَ - لُڙهه - گوڙ - شور - هَل - ڳالهوڙو - ڪتيراڳ - ڏالڪل - ڪپيٽو - راڳ - ٻکيڙو - ٻٽو ٻٽڙ.

● دُودَستِي ۽ دُودَستِيُون: ث. [ف. دُ = ٻه + دست = هٿ] ٻنهي هٿن ۾ جهليل. وهٽ جي اڳين يا پوين ٽنگن ۾ ٻڌڻ جو زنجير - ٻگهياڙي. جيئن

"دُودَستِي، دُوپيرَ، سيني سنگهر رُڪَ جي"
(شاهه).

● دودَ قُلَ: (ل): ث. ول جو قسم (سانوڻيءَ ۾ سيلابي زمين تي هڪ وَل جا ڪيرڙن تي چڙهي جنهن ۾ اڇيون قُلڙيون ٿين جي ڪائجن).

- دودِ قُلو ۽ دودِ قُلا: ذ. دود قل وَل جون قُلڙِيُون.

● دودَڪ قلو: اسم خاص. ڳاهه جو هڪ قسم.

● دودِلو ۽ دودِلا (ل): ذ. ننڍين ٽنگن وارو ڪُڪُڙ - تمام ڇوٽي ٽنگن ۽ ٿلهن ٻڪين وارو مرد. (ث. دودِلِي ۽ دودِليُون).

● دوداري: اسم خاص. تعلقي لاري (رياست خيرپور) ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دودِيجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر خيرپور ۽ نواب شاهه ضلعي ۾).

● دوڙُ ۽ دوڙَ (ت): ذ. ڪوڙ - دغا - ٺڳي - دولاب - ترڪت - ڪوٽُ - دغابازي.

- دوڙُ ٻڌَڻُ: ڪوڙي مالڪي ڏيکارڻ - ڪوڙ ٻڌڻ - دولاب ڪرڻ.

● دُوڙَتُ ۽ دُوڙَتَ: ذ. گهڻو گهٽ - گهڻو گهاٽ. پاڻيءَ جو زور اُن وَهڻ جو آواز (ل).

● دُوڙو ۽ دُوڙا (لس): ذ. ڍڳ. ظرف. زبردست - ڏمر ڏمان - گهڻو گهمان.

● دُوڙَ قلي: ث. [هـ. دوڙ + قلي: ڪير واري قلي] ٻوٽي جو هڪ قسم - ڪيڙرول.

● دوڙَ ۽ دوڙون (ل): ث. لوهارڪي ڪم جو هڪ اوزار - ڪوڏار جي پاهي مان اسيون وغيره ڪيڻ جو اوزار.

● دوڙو ۽ دوڙا: ذ. [ف. دِيد >ديدو = دوڙو] چِپرن الله رڍ ڪيل اک جو گولو - اک جو وڏو وتارو - وڏي اک - ڏيلهو نرڳڪڙجي ننڍي منڊي ڪڙهه - ٽڪو - ڏڪو. ٻڪيءَ جو هڪ قسم - وڏو ڪانڌات).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دوڏا ٿوٿيارڻ: وڏيون اکيون ڏيکارڻ - اکيون ڦوٽارڻ - ڏيلها ڏيکارڻ - ڊيڄارڻ - اکيون ڏيکاري هيسائڻ.

● دَوْرُ ۽ دَوْرَ: ذ. [ع] ڦيرو - گردش - چَڪَرُ - گهمرو - وارو - ڦيرُ - ڦيرو. درياءَ جو ڦيرُ - پاڻيءَ جو چَڪَرُ - درياءَ جو زور.

جيئن "دِلو دَوْرَ دَرِياهَ جي، ڪيو آزادي اڌَ". (شاهه).

ڪتاب يا سبق جي ٻي پڙهڻي - سبق جي آٿلائي - سبق کي ڦيرو، اوساريءَ جو هڪ ڦيرو - پٺ جي هاري. قرآن شريف جي وري پڙهڻي - تلاوت. ڪنهن محل ۾ شراب جي پيالي جو ڦيرو. چال - رفتار - روش - هلت - هلڻي. جيئن "زماني جا عجيب دَوْر آهن" وغيره. حڪومت جو وقت - زمانو - عرصو - مهل - نوبت - وارو - مدت. انقلاب - تغير. دِليل - خيال - ڀُور - ٻُڌٻُڌو - مَن موج - رِيجَڪُ - لَهر - رِتا - ٻُودڪي. خيال - قياس - فهم - سمجهه. درد - غم - ڏک - رنج - سُور.

جيئن "جي ويهين ڪڏ گوڏي تہ دُور سٽائين دل جا" (شاهه).

وڏائي - هَٺ - تڪبر - مغروري.

- دَوْرَانُ: ذ. صفت. گردش ڪندڙ - ڦرندڙ. وقت - زمانو - جُگُ - عُمر - آوستا. چڪر - ڦيرو - دورو - انقلاب.

- دَوْرِجَڻُ: مصدر. ڏڪرِجَڻُ - دَوْري جي بيماريءَ جو اثر ڪرڻ.

- دَوْرِجيو وَڃَڻُ: بي هوش ٿي وڃڻ - گمراهه ٿي وڃڻ.

- دَوْردرس جو: ذ. ديدار جي خوشي - درشن جي خوشي.

- دَوْر دَوْرو: ذ. زمانو - وقت - عرصو - مدت. حڪومت - اقبال - اختيار - راڄ - عمل.

- دَور دَورو هڻڻ: پورو قبضو هئڻ - اوج ۾ هئڻ.

- دَوْرُ ڪَرَڻُ: وري وري پڙهڻ - ياد ڪرڻ - ڦيرو ڏيڻ - اورڻ. ٻن ماڻهن جو ويهي هڪٻئي کي قرآن شريف ٻڌائڻ - تلاوت ڪرڻ. حڪم هلائڻ.

- دَوْرو ۽ دَوْرَا: ڦيرو - وَرُ - چڪر - گهمرو - گشتُ - سفر - سيرُ - شيشلِ - گهمتاري - گردش - وارو. ڀُورُ - خيال. لوبَتُ.

- دَوْرو آچَڻُ: دوري جي بيماريءَ سبب بيهوشي اچڻ.

- دَوْرو ڪَرَڻُ: چڪر لڳائڻ - گشت ڪرڻ - چڪر لڳائي معائنہ ڪري اچڻ.

- دَوْرِيُ ۽ دَوْرِي: ذ. صفت. گڏ دؤ ڪندڙ. ڪلاسي - هم سبق - ساڳئي درجي ۾ پڙهندڙ - ساڳئي سبق وارو.

● دَوَرُ (ڪب): ذ. ڪاري جي وڏي پيڙي (واڻ) جو هڪ اوزار - لنگر ڪڍڻ واسطي هڪ وڏو ڪاٺ جو چڪر و.

● دُوْر: ظرف [ف. دُور؛ سن. دور = ڏُوْر] پري - ڏور - ڏورانهون - بعيد. علحده - جدا - الڳ - وِڇِڙيُ.

- دُوْرافتادَه: ذ. صفت. تمام پري ويل - پري رهندڙ - پري آچلايَلُ.

- دُوْرانْدِيشُ ۽ دُوْرانديشَ: ذ. صفت. اڳ ڀوءِ جو خيال ڪندڙ - ڏکهي نظر رکندڙ - آڳو پيڇو سنڀاليندڙ - ڳٺڳوپ وارو - اڳ وِيچاري - سياڻو - داناءُ - سُڄهت - چَترُ - چالاڪ.

- دُوْرانديشي ۽ دُوْراندِيشيون: ث. اڳ ڳڻتي - ڏکهي نظر - سوچ ويچار - ڳٺڳوت - اڳ ڀوءِ جو خيال. دانائي - عقلمندي.

- دُوْرباشُ: ندا. پري رهه - پري ٿي - خبردار. پري ٿي وَڃُ!

دُوْرِبِيُ: ث. [دوربيني جي بگڙيل صورت] پري ڏسڻ جو هڪ اوزار.

جيئن "دائما دُوربِيءَ ۾، پَسين وِلاتُن وِتُ". (شاهه).

- دُوْرِبينَ ۽ دُوْرِبِينُون: ث. پرانهين شيءِ کي ويجهي ڏسڻ جو اوزار - ڊريگهه درسي.

- دُور بِينِي ۽ دُور بِينِيُون ث. دُوربين.
- دُور ڀَڄَڻُ: الڳ رهڻ - پري رهڻ. نفرت ڪرڻ.
- دُورُ ٿِيءُ: ندا. پري! پري هَٽُ! هليو وڃ!.
- دُور ٿِيڻُ: علحده ٿيڻ - جُدا ٿيڻ - پري ٿيڻ. هٽڻ - سُرڪڻ - رِڙهڻ.
- دُور دَرازُ: ظرف. تمام گهڻي مفاصلي تي - تمام پري - گهڻو پري.
- دُور دَستُ: ظرف. تمام پري - آها جاء جتي پهچڻ مشڪل هجي يا پهچي نه سگهجي.
- دُورُ ڌِيرو ڪَرَڻُ: جدا ٿيڻ - پرديس ۾ رهڻ - لاڳاپا لاهي ڇڏڻ - تعلقات ٽوڙي ڇڏڻ - بي وفائي اختيار ڪرڻ.
- دُور رَهَڻُ: الڳ رهڻ - پري رهڻ - جدا رهڻ.
- دُور ڪَرَڻُ: پري ڪرڻ - جدا ڪرڻ - الڳ ڪرڻ - هٽائڻ. موقوف ڪرڻ - نوڪري کان برطرف ڪرڻ. غائب ڪرڻ - پوشيده ڪرڻ.
- دُورگو: ذ. [ف. دُور + گو (گفتن منجهان) ڳالهائيندڙ] پري کان آواز پُڄڻ جو اوزار - ٽيليفون.
- دُورِي ۽ دُورِيُون: ث. پرانهين - پري پنڌ - وڏو مفاصلو - پريرائي. جدائي - وڇوڙو.
● دُوران (ل): صفت. تمام وڏو - شاهي. جيئن "مِڙس ته دُوران لڳو پيو آهين".
● دُورانِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (پٺاڻ).
● دُوربِينِي ۽ دُوربِينِيُون: ث. [ف. دور = پري + ديدن = ڏسڻ] پري ڏسڻ جو هڪ اوزار - دُورَ دَرِشڪ.
● دُورِ گيلَ (ڪ): ذ. ٻيڙيءَ جي چوٽيءَ وارو ٽُنگ (جنهن مان وڏي سڙهه جي چوٽيءَ وارو رسو ڪٺي هاڪارڻ وقت (گوس) لنگهائي ٻڌي ڇڏيو آهي).
● دَورَنگ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● دَورَو (ڪ): اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● دَورَڻُ: مصدر. [ع. دَورَهُ = ڦيرو] دَورُ يا گهمري ۾ آڻڻ (ل. ق) چارڻ لاء ڪاهڻ - پهرائڻ (مال وغيره). (ڪ).
● دُورو ۽ دُورا: ذ. صفت. ٻيارو - وٺندڙ - دادلو. سلُوڪُ - سُهڻو.
● دُورِ پِلَو ۽ دُورِ پِلا (ٿ): ذ. صفت. ڪم عقل - بيوقوف - اناڙي - چِٽُ.
● دوڙَ ۽ دوڙُونُ: ذ. صفت. خسيس - نيچ - گهٽ - ادني - دُونُ. (ٿ). ٻالهي - ڪولي - خادم. تمام ٿلهي - متاري (ل).
● دَوڙدَنگُ ۽ دَوڙدَنگَ: ذ. صفت. جانٺو - جبرو - قَوي - سگهارو - هيڪل - زبردست - طاقت ور - مضبوط - ڏنو مٺو - بهادر - پهلوان - جامَڙدُ - ٿُلهو.
- دَوڙُ ڊنگوڙُ (ٿ): ذ. صفت. بلڪل ٿُلهو.
● دوڙِ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● دُوڙِ ڪيُون: اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● دوڙموڙُ: ذ. صفت. ڊول مول - ٻي ڊولو - خراب حصو - خراب پاڱو.
- دَوڙَ ۽ دوڙُونُ: ث. پڃَ ڊُڪَ - ڊوڙ - ٽاهي (ٽُراپِي).
- دَوڙائِڻُ: مصدر. ڊوڙائڻ - ڀڄائڻ - ٽاهي ڪڍائڻ. موڪلڻ - روانو ڪرڻ.
● دَوڙَڻُ: مصدر. [پرا. ڌاوَڻَ. سن. ڌاوَنَ] ڊُڪڻ - ڊوڙڻ.
● دَوڙو ۽ دَوڙا: ذ. [ف. دَورَهُ = دورو] ڦيرو - وارو - چڪر - گهمرو - گهمتاري. شتَنَلُ - سفر - سَيرُ. ذ. صفت. دوڙو ڪندڙ - قاصد - پانڌي. پيامبر. گهوڙي جي پنڌ جي چوٽ. غنيم جو گهوڙن سان حملو ڪرڻ جي حالت. لڳي - دابو (ل. ق). ضدُ - اڙِي - حسد (ٿ).
- دَوڙو ڌارَڻُ (ٿ): ضدُ ڪرڻ - دٻاءُ ڪرڻ - ڪنبائڻ. ضدُ ڪري ويهي رهڻ.

● دُوڙهيو ۽ دُوڙهيا (ل): ذ. ڏُوڙيو- ڏُوڙ جو وَسڪارو- لَٽَ- ڏُوڙ- رُڃي- مٽيءَ جو طوفان- انڌاري.

● دوز: صفت. [ف. دوختن = سبڻ] سبندڙ- سبڻ وارو. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ، جيئن "ڪفش دوز، ڪفن دوز وغيره".

● دَوزان: اسم خاص. ڪراچي ضلعي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دَوزَخُ ۽ دَوزَخَ: ذ. (ف) گنهگارن کي سزا ڏيڻ لاءِ خدا تعاليٰ جو پيدا ڪيل عذابن جو گهرُ- جَهَنَّمُ- نَرڪُ- نُرڳُ- پاتال- سَقَرُ- سِجِيّنُ- نار- باهه جو مَچُ- اوڙاهه (گنهگارن کي سزا ڏيڻ لاءِ پيدا ڪيل ست طبقا).

– دَوزَخِيُ ۽ دَوزَخِيُ: ذ. صفت. دوزخ جو لائق. سخت گنهگار- جَهَنَّمي- نُرڳي. پاپي- اپراڌي- ڏوهاري- بدڪار.

● دوسُ ۽ دوسَ: ذ. [سن. دوش = ڏوهه] ڏوهه- گناهه- اپراڌ- قصور- دوش. خطا- ڀُل.

– دوسِيُ ۽ دوسِيُ: ذ. صفت. ڏوهي- گنهگار- اپراڌي.

● دوسُ ۽ دوسَ: ذ. [ف. دوست جو مخفف] دوست- سنگتي- يار- سڄڻ- گهڻگهرو- محبوب. ڌيان- خيال. پيار- چاهه.

– دَوسانُ: ذ. صفت. دوستان- دوستن جو.

– دوساڻو ۽ دَوساڻا: ذ. دوستالو- دوستي- يارائي- سنگت. ميتي- ناتو- لاڳاپو. ٻَڌِي. ايڪو- اِتِحادُ- اتفاق.

– دوسائي ۽ دوسائيون: ث. دوستائي- دوستي- سنگت- يارائي.

– دُوساهُم! ايدا. اي دوست! اي دوس!

– دوسدارُ ۽ دوسدارَ: ذ. دوستدار- مُحِبُّ- سڄڻ- محبوب.

– دوس ڏيڻُ: ڌيان ڏيڻ- توجهه ڏيڻ- خيال- ڪرڻ- غور ڪرڻ. پيار ڪرڻ.

● دُوسائي ۽ دُوسائيون (ڪ): ث. رلين سبڻ جي وڏي سئي.

● دوستُ ۽ دوستَ: ذ (ف) لغوي معنيٰ، گَنڍيل- لاڳاپيل. [ف. دُو = ٻه + دَستُ = هٿ] ٻه هَٿَ- ٻن ڄڻن جو هٿ سان- هٿ هٿ ۾ ڏيندڙ. سنگتي- يار- ميتر- ساٿي- سڄڻ- حبيب خيرخواهه- غمخوار پيار ڪندڙ- چاهيندڙ- مُحِبُّ- محبوب- صَنَمُ- پِرِيَمُ- معشوق. آشنا.

– دوستالُو ۽ دُوستالا: ذ. دوستي- ياري- يارالي- سنگت- آشنائي.

– دوستاڻُو ۽ دوستاڻا: ذ. صفت. دوست جو- سنگتيءَ جو- يار جو- سڄڻ جو- دوسائو- دوستن وارو (ذ). دوستالو- ياري- دوستي- آشنائي.

– دوست بَڻائِڻُ: يار بڻائڻ- همراز- بڻائڻ- طرفدار بڻائڻ.

– دوستدارُ: ذ. صفت. دوست رکندڙ- خيرخواهه- همراز- مُشْفِقُ- هَمدَرد.

– دوستداريُ: ت. خيرخواهي- دوستي- مُروَّت- همدردي.

– دَوستِيُ ۽ دوستِيُون: ث. يارائي- يارالي- ياري- يارائو- دوستاڻو. سنگت- مترتا، سڄڻائي- آشنائي. پيار- پريت- محبّت. ميلُ- ناتو- ٻَڌِي- ايڪو. اِتحادُ.

– دوستيءَ جو دَمُ هڻڻُ: دوستيءَ جي دعويٰ ڪرڻ- وفاداريءَ همدرديءَ جي دعويٰ ڪرڻ.

– دوستيُ هيڪ پاسي رَکَڻُ: دوستي جي ڇڏڻ- تعلقات ٽوڙڻ- بيوفائي ڏيکارڻ. دوستيءَ ۾ دوست جي گلا ڪرڻ- دوست منجهان دشمن بنجڻ- مخالفت تي لاهي پاهي بيهڻ.

● دوستلاڻيُ (ت) اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ڪومن جو پاڙو).

● دُوسَڻُ: مصدر. زور سان وِجهڻ- اندر زور ڏيڻ- ڌِڪڻ- ڌِڪڻ- دٻائڻ- ڦَسڻ- وجهڻ- ڏُوڪڻ- ٺُٽِڻ- ڏَٽِهڻُ- پِٽَڻُ- ڌَڪوڻ- جهُوڪڻ- گهيڙائڻ. هڙپ ڪرڻ- هپا ڪرڻ- هائنو هائو ڪري کائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دُوسَ ۽ دُوسُون: ث. زور سان الدر ورجهڻ جي حالت - دَٻ - ڦَس - دٻاءُ - ڌُوڪَ - جهوڪَ.

- دُوس دُوسان: ث. ڪهيس ڪهيسان - ڌوڪ ڌوڪان - ڪپا ڪپهه - دَٻ ڦَس - پيڙ.

● دوسو: ذ. ڪجين سان نڪتل رَسُ - ڪارڪن جو رس.

● دُوسو: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دوش ۽ دوشَ: ذ. [سن. دوش=ڏوهه] ڏوهه - گناهه - دوس - پاپ - اپراڌ - قصور - جرم. عيبُ - ستقُم - نقُص - خطا - ڀُل. حرف - ميار. (ف). ڪلهه.

- دوش بدوش: ظرف [ف]. ڪلهو ڪلهي سان - ڪلهو ڪلهي سان لڳائيءَ اتفاق سان - ٻنديءَ سان - ساڳيءَ رفتار سان.

- دوشي ۽ دوشي: ذ. صفت. ڏوهي - خطاڪار - اپراڌي - گنهگار - دوسي - خاطي - عيبدار - قصوروار. حرفي - مياري.

● دوشا (ڪ): ڪجور جي چاش. (جا ڪارڪُن ڪي ڪاڙهي ناهين، ماڪي جهڙي ٿئي جنهن ۾ گيهه ملائي کائبو آهي).

● دوشنبه: ذ. (ف). هڪ ڏينهن جو نالو - سُومر.

● دوشيزه: ث. (ف). ڪنواري ڇوڪري - نوجوان حسين عورت.

- دوشيزگي: ث. ڪنوارپڻو.

● دوغُ ۽ دوغ: ذ. (ف). آٽ جو جميل کيرُ - اونو ڌونرو - آست. ڏهي - جهنگب - ڏُڌ - ڏهي - دوڳ.

● دوغلو: ذ. [ف]. جنهن جا پيءُ ماءُ ساڳي قوم جا نه هجن - ڪمذات - ڪمينو.

● دوغابَ ۽ دوغابون: ث. ڪوتيل زمين. ران جو گوشت.

● دُوفانُ ۽ دُوفانَ: ذ. [ف. طوفانُ جي بگڙيل صورت] سخت هوا - واچ - ڌوڙيو - طوفان - واچوڙو. وڏو ڪوڙ - ٻتاڪ - پتُ (ت). افواهه - هُل (ت). ڪپڙي جو هڪ قسم (ل).

● دوقَ ۽ دُوقون (ل): ث. وڏو ڇيٽو - ٿاقَ - داقَ.

● دوقَرَ (ڪ): ذ. ڪوڙي ڳالهه جو اُناءُ - هُل - افواهه.

● دوقَڙ (ت): ث. ٿلهي ستاري - سوٽيي - ڦيٽي - کهٽي ماس واري.

● دوڪُ ۽ دَوڪَ: ذ. پنجن سالن جي عمر جو اُٺ (الهيءَ عمر ۾ اٺ کي ٻه ڏند اڪرندا آهن). ٻه ڏَندو اُٺ. ٽن سالن جي عمر جو گهوڙو.

- دوڪيي ۽ دَوڪيون: ث. ڏوڪ واري حالت - دوڪَ.

● دُوڪانُ ۽ دُوڪانَ: ذ. (ف) هَٽُ - هٽيي - دُوڪان. دُڪانُ.

- دوڪان کولي ويهڻُ: سامان وڪري لاءِ تيار ڪري رکڻ. سيڪجهه پڌرپٽ تي ظاهر ڪري رکڻ.

- دُوڪاندارُ ۽ دُوڪاندارَ: ذ. صفت. هٽ وارو - دوڪان وارو - دوڪان تي ڪم ڪندڙ.

- دُوڪانداري: ث. دوڪان جو ڪاروبار - خريد فروخت ڪرڻ وارو ڌنڌو - واپار يا تجارت جو پيشو.

- دُوڪان ڪيڏڻُ: هٽ ڪيڏڻ شاپ ڪولڻ. ڪورين جي اصطلاح ۾ تاليءَ کي آڻڻ لاءِ ڍڳهڻ مُنيءَ سان پٽڻ.

● دوڪو ۽ دوڪا: ذ. [سن. دُهڪَ=دُڪ] ٺڳي - ويساهه گهاتي - ڪُپتُ - دولاب - فريب - چَلُ - ڌوڪو - مڪر - ميڪر. ٽالُ - ڍَونگ - ڪُوڙ. غلطفهمي - ڀُل. خطرو - خوف - ڊپ. نقصان - چيهو.

- دوڪو ڏيڻُ: ٺڳڻ - فريب ڏيڻ - دغابازي ڪرڻ.

- دوڪو ڪائڻُ: ٺڳجڻ - فريب ۾ اچڻ - دولابجڻ - ريبجي وڃڻ.

- دوکِيُ ع دوکِيُ: ذ. صفت. دوکو ڏيندڙ - دوکيباز - ٺڳ - ڪپتيو - ويساهه گهاتُ. دُکي - پريشان - ڏچهارو - بي حال. ڪمبخت - شامت ماريو - خراب حال.

- دوکيبازُ ع دوکيبازَ: ذ. صفت. دوکو ڪندڙ - دغاباز - فريبي - ٺڳُ - ڪوڙو - مڪار.

- دوکي ۾ رَکَڻُ: ڪوڙي دلاسي ۾ رکڻ - رکو آسري ۾ رکڻ.

● دوکامُ ع دوکامُون (ت): ذ. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ قسم - ڊُڪام - ڊُڪامون.

● دوکلو ع دوکلا (ت): ذ. [ف "دوغلو" جي بگڙيل صورت] ٽتر جو هڪ قسم (جو سنڌي ماديءَ ۽ ايراني نر مان پيدا ٿئي) - دوڳلو.

● دوکِيُ ع دوکِيُون (ت): ث. ٿُلهو ڪاٺ - ٻنڌ - دوڳِيُ.

● دوڳُ ع دوڳَ: ذ [ف. دوغُ > دوڳ. س. ستوڪ] اٽِ جو چمائيل کير - آمت - دوغ - دوڳ - دڳَلُ - ڏؤنرو. چانو - ڳنڍو - ٻنوڙو. گوشت جو ٽُڪر - سُڏي - ماهه. ڪاٺ جو ٿلهو ٽڪر - ٻُنڊُ - دوڳِي. ڳچ جي پسرت جو هڪ ڪٽڻ - بخيو.

- دوڳِيُ ع دوڳِيُون: ث. ڪاٺ جو هڪ ٿُلهو ٽڪرو - ڪاٺ جو ٽڪرو - وڏيل ٿنهي ڪاٺي - ٻُنڊُ. لار جي ڍينگهي جي ڪاٺي - اٺ يا ڦيٿي جو ٿنڀو.

● دوڳلو ع دوڳلا (ت): پکيءَ جو هڪ قسم.

● دوڳَڻُ: مصدر. سونو پاڻي چاڙهڻ - ملمع ڪرڻ - سولا ورق لڳائڻ. چلڪائڻ - زينت ڏيڻ. چٽي رکڻ - چٽيُون هڻڻ - اڪڙيون لڳائڻ. لوهار جو ڪوڏر ٺاهڻ وقت پٽيءَ کي اڏورو تيار ڪرڻ. واهه وغيره کي پيل ڪنڌ کي چيڪي مٽيءَ سان سخت بند ڪرڻ (ت).

- دوڳُ ع دوڳَ (ت): ذ. ڪوڏر سان ڪنيل آلي مٽيءَ جو لپو.

- دولَهه: ث. مايا - ملڪيت - ڌن - لاٽو.

● دولابُ ع دولابَ: ذ. ٺڳي - ڌوڪو - دوکو - فريب - ڦوپو - دغا - ڪوٽ - ترڪٽ - چٽل - ڊوهه - گهات - ڪپٽ. مڪرُ - مڪرُ - ڪوڙ.

- دولابِيُ ع دولابِيُ: ذ. صفت. ٺڳُ - مڪريلُ - ڌوڪيباز - دوکيباز - دوکائي - ڌوپائي - ڪوڙو - ڪاذبُ - دغاباز - ڪوڙو - فريبي - دغاخور - ترڪٽي - ويساهه گهات - ڪپٽيو - ڪپٽيو - ڊوهي - چٽباز.

● دولادَکو (ت): ذ. صفت. ٻئي جي مت تي هلندڙ - پرمٽيڙيو.

● دولاريُ ع دولارِيُ: ذ. جهنگلي گاهه کائيندڙ هڪ پکي.

● دولالائيُ: اسم خاص. بازيگرن جو هڪ قبيلو.

● دُولانُ ع دُولانَ (ل): ذ. صفت. ڏٿو مٿو - ٿلهو متارو - دوانسون - دَپَڙدُلو.

● دولَتَ: ث. بخت - اقبال - نصيب - ڀاڳ. فتح - سوڀ. ملڪيت - زر - ناڻو - ڌن - مايا - مال - متاع - مُوڙي - اجهي - نقدي - خزانو - دُرنگي - پئسا - ڏوڪڙ - ٽڪا. زر خريد ٻانهي. ملڪ - سلطنت - راڄ. "دولت ايران، دولت خداداد وغيره."

- دولَتِ آڏائڻُ: اجايا خرچ ڪرڻ - فضول خرچي ڪرڻ - اسراف ڪرڻ - حد کان وڌيڪ خرچ ڪرڻ.

- دولَت پناهُ: ذ. حڪومت جو اجهو يا پناهه - آسري جي جاءِ - اميد جي جاءِ - بادشاهن جو هڪ لقب.

- دولَت جو دامَنُ هٿ اچڻُ: پئسي وارو ٿيڻ - امير ٿيڻ - شاهوڪار ٿيڻ - ڪنهن آسودي ماڻهو سان رشتو قائم ٿيڻ.

- دولَت خانو ع دولَت خانا: ذ. ڌن رکڻ جي جاءِ - شاهوڪار جو گهر. بادشاهن يا اميرن جي رهڻ جو هنڌ. محلات - عاليشان عمارت.

- دولَت خُداداد: ث. خدائي نعمت - الاهي ڏات - خدائي انعام - خدا جي ڏات.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دولَت سَرا ج دولت سَرائون: ث. تعظيماً بادشاهن يا اميرن جي رهڻ جي جاءِ - دولتخانو.
- دولَت عُظميٰ: ث. وڏي ۾ وڏي حڪومت - سلطنت - شهنشاهت.
- دولَت مَند ج دولت مَند: ذ. صفت. نصيب وارو - بخت وارو - بختاور. ملڪيت وارو - ٽڪن وارو - پئسي وارو - مايا وند - شاهوڪار - ڏَنُو ندي - ڏَنوان - دولتوند - مالدار - لکا پتي - تونگر.
- دولَتوند ج دولَتوَند: ذ. صفت. دنيادار - تونگر - شاهوڪار - ڏنوان - ملڪيت وارو - ٽڪن وارو - ڏَنُوَندي - دولتمند.
- دولَتي ج دولَتي: ذ. صفت. شاهوڪار - ڏنوان - دولتمند.
● دولَتپور: اسم خاص. تعلقي موري، تعلقي ڪنڊڪوٽ، تعلقي ميرپورخاص، تعلقي آباوڙي، تعلقي ٽنڊو محمد خان، تعلقي گهوڙاباريءَ ۾ ديهن جا نالا. سيوهڻ جي پر ۾ هڪ شهر جو نالو.
● دولڪاڻي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (درڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو. تاريخ بلوچستان).
● دُولَهه ج دُولَهه: ذ. صفت. سهڻو - سٺو - عمدو - پيَلُ پلورُ - ناهوڪو - سوڊو - ڏسڻ جهڙو لطيف - نازڪ. فراخ دل - دريادل - سخي - فيّاض - آدارچت. مردانو - بهادر - مڙس ماڻهو - همت وارو - همت ڀريو - پهلوان. ڀَنو - ڀَنرو - گهوٽ. اسم خاص. هندن جو هڪ ديوتا - جَلُ ديوتا - خواجه خضر - دريالعل. نَوَن گرهن مان هڪ گِرَهه - ايپچون. صفت. ڀيٽ وڏو - ڀيئرُ - ڀيٽوڙي (ت).
- دُولَهه ٻَنَجڻُ: گهوٽ ٿيڻ. سخي ٿيڻ.
- دُولَهه لعل: قلندر شهبازرحه جو هڪ لقب.
● دولي ج دوليون: ث. [سن. دولا] ننڍي ديگ - اڌ ديگ.
● دُولي ج دَوليون: ث. پٽن رالد جو هڪ قسم (جنهن ۾ هڪ هٿ ۾ ٢٤ پٽا هجن).
● دُوم: صفت. (ف) ٻيون. زيردست. سادو - گهٽ - هلڪو. (ث) بدبودار پراڻي ڪاٺ (ت).
- دُومِسو م (دُمشُم): ظرف. سڀ کَڏ - کَڏوچڙ - اٽڪل روءِ - گول سول - صافي صاف - آکو دُکو - مٿاسٿا - هرسوڙي - مڙني مڙني - ٻَکو - ٿُلهيي ليکي - ڪسو ڪاٽو.
- دُومِسوم (دُمشُم) ڪَرَڻُ: ٿُلهو ليکو ٻَڌڻُ - ٺڪيءَ سان پيڻو قرض اڳاڙڻ - حساب ڪتاب سٺو نہ ڏيڻ.
● دُون: صفت. [ع] حقير - ڪمينو - ادني - گهٽ - هيچ - هيٺ - هيٺاهين - تَحتُ. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ "دُون همت، دُون نواز، وغيره".
- دُونُ ج دُونَ (ت): ذ. اک جو هيٺيون پاڳو - دُناڙ. مُنهن - پوٽ - دوناڙ.
- دُون ني دُونُ ڪَٽڻُ: مُنهَن وارا ڏڪ هڻڻ - اک ۾ مُڪون هڻڻ - سخت مارڪُٽ ڪرڻ.
- دُونارُ ج دُونارا (ت): ذ. ٻوٽُ - مُنهَنُ - دُناڙ. وڏن وجن وارو نہ سُونرُ.
- دُونارو ج دُونارا: ذ. ٻوٽُ - مُنهَن - دوناز.
- دُوناڙُ ج دُوناڙا: ؟. دُونار - ٻوٽُ.
- دُونُ ٻُجڙو: ذ. صفت. بدشڪل. منهن ڪِنو - ٻجڙو - نياڳو - نَڪُ ڦِٽَلُ.
- دُونَ ڪِنو (ت): ذ. صفت. مُنهَن ٻجڙو - بدشڪل. نياڳو.
● دُونابُ ج دُونابَ (ل): ذ. گوشت جو گنيدو - دَگلُ. تولِهه - ٽَارائي - گوشت جا ٽَهه. جيئن "گهوڙي تي دُناب چڙهيا پيا آهن."
● دَوناڙِڻُ (ت): مصدر. لتاڙڻ - پيڙڻ - ڪوشش ڪرڻ. گولا ڪرڻ. سخت ستائڻ.
● دُونبَڙُ ج دُونبَڙَ (ت): ذ. صفت. ٿلهو - متارو - دَوُنسو.
● دُونڊَالي ج دُونڊَاليون (ت): ث. صفت. ٻٽ ۾ پربل - ٿُلهي - موٽي - مٽاري.
- دُونڊِي ج دُونڊِيون: ث. ٿوري ٿُلهي - ٿُلهيري.
● دَونڊرو ج دَونڊرا (ڪ): ذ. آٽ جي رنگ جو هڪ قسم.

● دَونُس ع دَونُسُون: ث. ڪوڙ- هُل- آواز- ڏَمچَر- ڪَرڳِل. ڪنگهه. خارَ- ماڙُ- اَچُ- ڪامَ. لهِٽ- سيلاب- طغياني.

- دَوْنُسَاڙو ع دَوْنُسَاڙَا (ڪ): ذ. ڪوڙ- گهمسان- ڏَمچَرُ- هُلُ. ڏام ڏوم.

● دُونَسِڻُ (ٿ): مصدر. زور سان مَهِڻُ- آدِڻ.

● دَونُسو ع دَونُسَا: ذ. صفت. ٿلهو- متارو- ڏَتومَتو- دوتَر- همت ڀريو- جان مَرد- پهلوان- مضبوط- جانوڙ- مَتِرُ- جَبرو- جانئو- قَوِي- جَنگُ- ڦوقانگ- مَتَرُ مَتَرُ- مُتڪو- ڏِگُ- بت ۾ ڀريل- زبردست- سخت- تڪڙو- چست- چالاڪ- ڦڙت- جلد باز. لچو- بد معاش.

- دَوانُسَائِي ع دَوْنُسَائِيوُن: ث. تَڪَڙ- چستي- چالاڪي. ٿلهائي- متارائي- لوجوالي- ڏَتمتائي.

- دُوَنسو ع دُوَاسَا (ٿ): ذ. باهه يا ٻتي ٻرڻ سبب چِتِ ۾ ڪڏ ٿيل ڪاراڻِ يا ڪارو چارو.

● دَوانْڪَڻُ: مصدر. [سن. دُيُتَ > دِوُ = چمڪڻ]. ٽمڪڻ- ٿوري روشنائي ڏيڻ- ٿورو ظاهر ٿيڻ- ٻري ڪان ڏيکارجڻ. چمڪڻ- دَهڪَڻ- جهرڪڻ- تجلا ڪرڻ.

- دَوانْڪَ ع دَونْڪُون: ث. ٿوري روشنائي- ٽِمڪو- دَونڪو- چمڪو- جهرڪو- تَجَلو.

- دَوانْڪو ع دَوانْڪَا: ذ. چلڪو- چمڪو- چمڪاٽ- جهرڪو- تَجَلو- ڏيکاءُ.

● دُونگَار ع دُونگَارُون (ل): ث. ڪنهن شيءِ جو ٿورو مَڪُ- لَغارَ- چِتَ- چِتڪو. ٻِتَ يا ٻوڙَ کي گيهه جي ٿوري لغارَ- داغ.

● دُونِگي ع دُونگِيُون (ت): ث. (ف) بوتل- شيشي- شيشو- دُنگي.

● دُونُو ع دُونَا: ذ. [سن. درٽي = دونو] وڻ جي پنن مان ٺاهيل وَٽِي. (وَڻَ جي) پَنَنِ جو ڪپڙو- پاتل = پَڙو.

● دُونهُ ع دُونهَ: ذ. [سن. دُومَ = دونهون] دُکندڙ- باهه مان نڪتل ڪارَنهن- دُونهون- ڪارَنهن- سياهي. چمني- توڪري.

- دُونُهارو ع دُونُهارَا: ذ. صفت. دونهين وارو- دونهن جو- دونهون ڇڏيندڙ- دونهيرو.

- دُونُهاڙَ (ل): ذ. تمام گهڻو دونهون- دونهين جون لاٽون. جيئن "گهر مان الاجي ڪهڙا دونهاڙَ پيا نڪرن".

- دُونُهاڻِڪو ع دُونُهاڻِڪَا: ذ. صفت. دُونهين ۾ خراب ٿيل- دُونهاٽيل.

- دُونُهيَارو ع دُونُهيَارَا: ذ. صفت. دونهن وارو- دونهاٽيل- دونهارو.

- دُونُهيرو ع دُونُهيرَا: ذ. صفت. دونهارو- دونهيارو.

● دُونُهاٽِڻُ: مصدر. [سن. دُوم = دونهون] دُونهين جي اثر ڪري ڪارو ٿيڻ- دونهاٽجڻ.

- دُونُهاٽُ: ذ. دُونهون- ڪاراڻ. دونهين جي اثر واري شيءِ. صفت. دونهين جي ڏَپَ وارو- دونهين وارو. (ذ) دونهين تي رڌل ڪاڌو کوهه مان نڪتل ٻخار- آبَ. دونهين واري فَضا- دونهاڙ.

- دُونُهاٽِجَڻُ: مصدر. دونهين ۾ خراب ٿيڻ- دونهين جو اثر لڳڻ- ڪاراٽِجَڻ. دونهين سان ڀَرجڻ.

● دُونُهارو: اسم خاص. تعلقي ڏکڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● دُونُهون ع دُونُهان: ذ. [سن. دوم = دونهون] دکندڙ- باهه مان نڪتل ڪاري هوا- دُونهون- دونهه- دُودُ. ڪاراڻِ- ڪارَڻ. ٻخار- ٻاڦ- آبَ. واسُ- ڦُوپ. ڪک- ڪَهَچَرُ ۽ مُشڪل چيٽي جو باهه ڏنل ڍِڳُ. اسم خاص. تعلقي خيرپورميرس ۾ هڪ ديهه ۽ شهر جو نالو.

- دُونُهان ڏَڪَائِڻُ: مچ مچائڻ- باهيون ٻچڻ- ڪُورا پارڻ- دل ۾ درد پيدا ڪرڻ- عشق ۽ محبت ۾ گرفتار ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دُونُهَانُ ڪيدِيُ چِڏَڻُ: ڪم يڪدم پورو ڪرڻ. حيرت ۾ وجهي ڇڏڻ. عبرت جهڙي ڳالهه پڌائي، ڪَنَ مان دولهان ڪيدي ڇڏڻ.
- دُونُهَالئِڻُ: مصدر. دولهائڻ - دولهڻ وارو ڪرڻ.
- دُونُهَائِجَڻُ: مصدر. دولهن ۾ خراب ٿيڻ - ڪارانجڻ.
- دُونُهَائِڻُ: ڪارانجڻ - دونهين ۾ ڪارو ٿيڻ.
- دُونُهونُ دُکَائِڻُ: حرڪت سٽڻ - مَمَڻ مچائڻ - شروعات ڪرڻ.
- دُونُهُونُ دُکَڻُ: باهه مچڻ. جهيڙو ٿيڻ - شرارت شروع ڪرڻ. محبت جو مچ ٻرڻ.
- دُونُهِيُ ۽ دُونهِيُونُ: ث. دولهين واري ٽوري باهه. ڪک ڪهجر ۽ ڇيڻن وغيره جو باهه ڏنل ڍِڳُ دونهين. جهيڻي باهه (جا ڪن مَندرن ۾ سدائين ٻرندي رهي آهي. سنڌ ۾ ٺٽي ۾، دونهين وارو مندر مشهور آهي).
- دُونُهِيُ دُکَائِڻُ: باهه ٻارڻ. باهه جو مچ مچائڻ. آستان ڪري ويهڻ. شروع ڪرڻ - راس ڪرڻ. ڏَرٺو ڏيڻ. جهيڙو ڪرائڻ - فتنو وجهڻ - کُپُ ڪوڙي ويهڻ.
- دُونهِيُ دُکَائي ويهَڻُ: ڪپ ڪوڙي ويهي رهڻ - فقير ٿي ويهي رهڻ - ڌرڻو ماري ويهڻ.
- دُونُهِيُ دُکَڻُ: پُٽ جي پڌرائي ٿيڻ - اولاد وارو هجڻ - وارثن وارو هجڻ - خاندان آباد هجڻ.
- دُونُهِيُ واسِڻُ: دُولهي جا ڳائڻ - باهه ٻارڻ.
- دُونهِينُ ۽ دُونُهِيُونُ: ث. دُولهي.
- دُونُهين جا ڪَڪَرَ آڏارَڻُ: بي بنياد ڳالهيون ڪرڻ - بيسود منصوبا رٿڻ.
- دولهين دڦو (ت): ذ. دولهين.

● دونهيارِيُ ۽ دُونُهيارِيون: ث. ڪاڻ ڪَنُڇِيُ - پکيءَ جو هڪ قسم.

● دُوهَاتَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر ٿرپارڪر ضلعي ۾).

● دوهتارِيُ (ڪ): اسم خاص. پکيءَ جو هڪ قسم - دوتاري.

● دوهائِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو).

● دُوهَرُ ۽ دُوهَرَ (ل): ذ. ڪَنڙيُ جَنڊِي اڏيل ڇکو (جنهن جا پاسا زمين ڪي ويجها هجن).

● دَوهِرو ۽ دوهِرا: ذ. [سن. دو + هَرا = ڇاڙي] ٻن مصرعن جو شعر. ٻن سٽن وارو بيت - دوهو - دوهيڙو - ڏوهيڙو - دُراهو.

● دُوهَرِيُ ۽ دُوهَرِيُونُ: ث. ڳهه جو هڪ قسم - ڳچيءَ ۾ پائڻ جو ڳهڻ - دُهري. صفت. ٻيٽي - ڏوڙِيُ. ٽَلهيُ (ت).

● دُوهَڙُ ۽ دُوهَڙَ (ت): ذ. صفت. اڍ لڳو - ٻي ڍ نڪو - ٻي ڍ ٻو.

● دَوهيڙو ۽ دوهيڙا: ذ. [سن. دُوِ = ٻه + "هرا" ڇاڙي. (٢) سن. دُوِيدا]. ٻن سٽن جو شعر.

● دوهو ۽ دوها: ذ. سن. دِوُ = ٻه] جوڙو - جُٽ - ٻن مصرعن جو شعر - ٻه ٽُڪو بيت. ڏوهيڙو - دوهيڙو.

● دُوءُ ۽ دُوئيُونُ: ث. لنڊي مڇيءَ جو هڪ قسم. سنهي مڇي - ڪرڙي.

● دُوئو ۽ دُوئا: ذ. [سن. دِوُ = ٻه] ٻه. ٻه دانا - ڪوڏين جي چَنَهر ۽ ستالي راند ۾ داري اچليل يا داءُ وڌل ۾ ٻه آئيئون ٻيَل ڪوڏيون. راند جو هڪ داءُ.

● دوئي ۽ دوئيون: ث [سن. دِوُ = ڏُونُ] دُوئو جو مونث - ٻه. ٻيائي - نفاقُ - آڻ ٻَڻَت. علحدگي - جدائي - فرق. ڦيري - چڪر - مٽي جي ڦيري (ڪ). داري راند ۾ هڪ داءُ.

● دُويتَ ۽ دُويتُونُ: ث. دِوُ = ڏُونُ] ٻيڻ - دُئائي - ٻيڻائي - دُهرائي - ٻٽائي. ٻيائي - دئائي - ڪوٺائي.

● دَهُ: صفت. [ف. دَهُ: سن. دَشَنُ = ڏَهَ.] هڪ عدد جو نالو - ڏهه. مرڪبات ۾ تعداد ظاهر ڪندڙ. جيئن دَهُ هزار، دهه لک، دَهَ ڪروڙ، دهه ارب، دهه پدم، دهه نيل وغيره.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دَهدار (لس): صفت. ڏهن رنگن وارو - گھڻن رنگن وارو.
- دَهہ دِسُ ۽ دَهہ دِسئون: ث. ڏهہ پاسا - ڏهہ ڏسائون - ڏهہ طرف. چوگرد - چوڌاري - آسپاس.
- دَهہ دُور (ت): صفت. ڏَهوڻو پري - سؤ کوهہ پري. تمام پري - ڏاڍو ڏُور.
- دَهہ دُوري (ک): ث. پري پنڌ - پرانھين - ڏوراڻي.
- دَهلو ۽ دَهلا: ذ. تاش جو ڏهن اشان وارو پتو - ڏهلو - ڏهو - ڏهہ خال - دَهو - ڏهي.
- دَهر: صفت. ڏهون (عدد قطاري).
- ● دِهہ ۽ دِهون: ث. [ف] زمين جو ٽڪر - ڳوٺ. بستي. جاگرافيءَ موجب پہ - چار سؤ ايڪڙن جي ايراضي. سن. جسم - بدن - تن. [ف. دادن = ڏيڻ جو امر] ڏيندڙ. مرڪبات جي آخر ۾ ڪم ايندڙ. جيئن "آرام دِهہ = آرام ڏيندڙ، تڪليف دِهہ = تڪليف ڏيندڙ" وغيره.
- دِهہ بندي: ث. حلقي بندي - تفصيل بندي. دِهہ جي حد مقرر ڪرڻ.
- دِهدارُ ۽ دِهدارَ (ت): ذ. صفت. ديهہ جو مالڪ. زميندار - جاگيردار - وڏو ماڻهو - امير.
- دِهوارُ ۽ دِهوارَ: ذ. صفت. دِهہ دِهہ جو جدا تفصيل.
- ● دِهاتُ ۽ دِهاتَ: ث. [ف. دِهہ جو جمع] ڳهٺا ڳوٺ. ٻهراڙي - واهڻ - ڳام. ديهہ - قصبو.
- دِهاتي ۽ دِهاتي: ذ. صفت. ڳوٺاڻو - ڳامڙيو - ٻهراڙيءَ جو - دقيانوسي - پراڻن خيالن وارو - سادگي پسند - شهريءَ جو ضد.
- ● دَهانُ: ذ. [ف] وات - منهن - مک - سوراخ - خالُ. زخم - ٽنگ - ورٽي.
- دَهان بندُ ۽ دَهان بندَ: ذ. صفت. منهن بند ٿيل - جنهن ٿانءَ جو منهن بند هجي.
- دَهانو ۽ دَهانا: ذ. منهن - وات - مک. (درياءُ، مشڪ، ناليءَ وغيره جو). شروعات - ابتدا - مُنڍُ. لَغام جو هڪ حصو. لغام - واڳ.

- ● دُهائي ۽ دُهائيون: ث. [هہ. دُهائي] قسمُ - دوهي - سنهن. فرياد - داڻهن - پُڪار.
- ● دَهر: ذ. زمانو - جُڳ - وقت - عرصو - مدت - سمو. دُنيا - سنسار - جهان.
- دَهري: صفت. دنيوي - سنساري - جهان جو. لفساني رواني.
- دَهريہ (دَهريو): زماني پرست - رڳو هن جهان جو قائلُ - خدا تعاليٰ جي وجود ۽ ان جي حڪمن جو منڪر - لامذهب - بي دين - مُلحِدُ.
- ● دُهرُ ۽ دُهرَ: ذ. [سن. دِوَ = ڏُون] ٻيڻي چادر جا سياري ۾ بُت جي چوگرد ويڙهجي. صفت. ڏوڙو - ٻيڻو - ٽلهو - پيڙو.
- ● دُهرائڻُ: مصدر. [سن. دِوَ = ڏُون] ٻيڻو ڪرڻ - ٻيڻو ڪرڻ - ٻہ ٽهو ڪرڻ. ڦيرائڻ - گهمرو ڏيڻ. دور ڪرڻ - وري چوڻ - وري بيان ڪرڻ.
- ● دُهرڻ (ل): هڪلڻ. آڻ جڏهين اوني هڪليندا آهن، تڏهين آڻن کي دُهريندا آهن.
- ● دُهرو ۽ دُهرا: ذ. صفت. [سن. دِوَ = ڏُونَ] ٻہ دفعا - ٻيڻو - ٻيڻو - ٻہ ٽهو - ڏوڙو. ٽلهو - ٿوڌانگ - ڏٽو مٽو - سٽر وٽر - مٽڪو - دونسو - سخت - مضبوط. ڳورو - ثقيل - وزندار. گهٽو - جهجهو. جيئن
"زهري زلف زوردار توکي دُهرا دام پيا" (بيدل).
- دُهرا دامَ پوڻُ: چوکنيو ڦاسڻ - مضبوط زنجير پوڻ.
- دُهرو دُوشالو ٻڌڻُ: ٻيڻي ڪوشش ڪرڻ. ٻيڻي محبت ڪرڻ - ٻيڻو عشق ۾ گرفتار ٿيڻ. ٻيڻيون مصيبتون سِر تي سهڻ.
- ● دَهرَمُ: ذ. بيقراري - اضطرابُ - ڳڻتي - گهٻراهٽ. نقصان. ايذاءُ. سنڌيءَ ۾ رهڻ ڪري ٿيل تڪليف.
- دَهرَمُ ڏيڻُ: سيکت ڏيڻ - د ٻائڻ - هيسائڻ.
- ● دُهرڻُ (ل): مصدر. وِني وجڻ - ڪاهڻ (ڪنهن وهٽ کي).
- دُهرَ ۽ دُهرون: ث. آڻن ڪاهڻ جو آواز.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دُهُرِي ۽ دُهُرِيُون: ث. [سن. دِو = ٻه + سَرِي = ٻن سرن واري - ف. دُر = موتي] ڳهڻ جو هڪ قسم - ڳچيءَ ۾ پائڻ جي موتين ڳتيءَ مالها. چالديءَ جي ڳاني.

● دُهريارو: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

دَهڙو ۽ دَهڙا (ل): ذ. صفت. ٿلهو - متارو. جيئن "تو جهڙو دَهڙو ته اسان کي الله ڏياري".

● دَهشت ۽ دَهشتون: ث. (ف) ڊپ - خوف - پيو - ڊڄ - ڏر - خطر - هراس. ڏکو - ڏيا - هول - هيبت - ڏهڪاءُ - حشمت.

- دَهشت انگيز: ذ. صفت. خوفناڪ - خطرناڪ - ڀوائتو - ڀيانڪ - مُهيب.

- دَهشت زده: ذ. صفت. خوف جو ماريل - خوفزده - ڊنل - سَهميل.

- دَهشتناڪ ۽ دَهشتناڪ: ذ. صفت. خوف ڀريو - خوفائتو - خوفناڪ - ڀيانڪ - ڀوائتو - ڊپ وارو - ڊيڄاريندڙ - هيبتناڪ.

- دَهشتي: ذ. صفت. خوف وارو - ڊپ جهڙو - هيبتناڪ.

● دِهقان ۽ دِهقان: ذ. صفت. (ف. دِهه = زمين جو ٽڪر + قان < قان = مالڪ) ديهه جو مالڪ - دهدار. زميندار. ڳوٺ جو مالڪ - رئيس - چڱو مڙس. ٻهراڙيءَ جو ڳوناٺو - هاري - ڪڙمي. جاهل - ڄٽ - قصبو - ديهات - ٻهراڙي - واهڻ.

- دِهقاني ۽ دِهقاني: ذ. صفت. ٻهراڙيءَ جو - واهڻي - ڳوناٺو - ڳامڙيو - ديهاتي. ڪڙمي - هاري - مزرعي - ٻني وارو. اڻ گهڙيو - ڳنوار - اڻاڙي - ويڙهيچو - ڄٽ - بي عقل - جهنگلي. "شهري" جو ضد".

- دِهقاني آدب: ذ. ٻهراڙيءَ جي ٻولي.

● دَهڪڻ: مصدر. (دل جو) آواز ڪرڻ - ڌڪ ڌڪ ڪرڻ - دَڪ دَڪ ڪرڻ - ڌڙڪڻ ڌڙڪڻ ڪرڻ. دل جو دوڙو ٿيڻ. ڌڪڻ - ڌڙڪڻ - ڦڙڪڻ.

- دَهڪ: ث. دِل جي دَڪ دَڪ - ڌَڪ ڌَڪ - ڌڙڪڻ ڌڙڪڻ.

- دَهڪار ۽ دَهڪارون: ث. حشمت - خوف - رعب - تاب.

- دَهڪارو ۽ دَهڪارا: ذ. دَهڪار.

- دَهڪائڻ: مصدر. ڊَپائڻ - هيسائڻ - ڌڙڪائڻ.

- دَهڪو ۽ دَهڪا: ذ. دَڪ دِڪ - ڌڪ ڌڪ - دل جي حرڪت - ڌڪڪو - آواز - دَهڪو (دل جو) - ڌڙڪڻ ڌڙڪڻ (لونڊڙيءَ جو) ڌڙڪو (دل جو). لوڏو - ڌِڪو - ڌيلهو. ڇرڪ - ڇونڪار - ڊپ - هراس.

- دَهڪو پوڻ: ڇرڪڻ پوڻ - هراس پوڻ - ڊپ ٿيڻ.

● دَهل ۽ دَهل: ذ. ڪپهه جي ڦٽين جو وڏو ڍڳ - انبار - ڪوڙ - ڍڳ. جيئن "مڇيءَ جو دَهل، ڦٽين جو دهل، ٻليءَ جو دهل وغيره" آهي جاءِ جتي مير بحر مڇي ماري ڪٺي اچي هڪڙي هنڌ گڏ ڪن جتان اجاره دار مڇي نيلام ڪري.

● دُهل ۽ دُهل: ذ. [سن. ڍول: ف. دُهل] ڍول - ساز جو هڪ قسم جنهن کي ٻنهي پاسن کان چمڙو چڙهيل هجي ۽ هڪ پاسي جو چمڙو ٿلهو ۽ ٻئي پاسي جو سنهو هجي.

- دُهلاري ۽ دُهلاري: ذ. دُهل وڄائيندڙ - ڍوڪڙي - ڪوازي - طبلچي. نقارچي. منگهار.

- دُهل تي ڌونڪو (ت): ذ. سخت بدنامي - بدناموسي - وڏي خواري يا شهرت.

- دُهل تي ڌونڪو هڻڻ: وڏي واڪي ٻڌائڻ - هڙهو ڏيڻ - کُليو کُلايو مقابلو ڪرڻ.

- دُهل جو آواز پري کان مٺو لڳڻ: پري جي ڳالهه چڱي لڳڻ.

- دُهلڙي ۽ دُهلڙيون: ث. دُهل جو اسم تصغير- ننڍڙو دُهل. دُهل جو هڪ قسم- ٻٽڪواز- ڍولڪ- ڍيٻڪ- ڍيٻڪي- ڍولڪي. راند جو هڪ قسم (جا ٻہ ڄڻا منڊيڙي والگر ليڪا ڪيڏي رهن).

- دُهل گِچيءَ ٻڌائڻ: هنڌ هنڌ ٻڌ رائي ڪرڻ- مشهوري ڪرڻ. ٻَڙهو ڏيڻ.

- دُهل وڄائڻ: مشهور ڪرڻ- ڍَنڍورو ڏيڻ. خوشيون ڪرڻ- شادمانا ڪرڻ.

- دُهل وڄڻ: خوشيون ٿيڻ.

● دَهلڻ: مصدر. [سن. دَرُ = ڊڄڻ + هُلُ = ڏڪڻ] ڊڄڻ- خوف کائڻ- هراسجڻ- دَهلجڻ- ڀَوَ ۾ اچي وڃڻ- هيراسجي وڃڻ. ڊپ کان ڏڪڻ- ڏڪڻ.

- دَهل: ث. دهشت- هيبت. حراس- هراس- ڊج- ڊيڄو- ڊپ- ڀَوُ.

- دَهلائڻ: ڊيڄارڻ- ڏڪائڻ. ڇرڪائڻ- هيراسڻ.

- دَهلجڻ: مصدر. دَهلجي وڃڻ- هيسجي وڃڻ- ڊپ ٿيڻ- ڊڄي وڃڻ- خوف ڪرڻ- خوف کائڻ- خوف ۾ اچڻ- ڪنبڻ- هراسجڻ. ڏڪي وڃڻ.

● دُهلوارو: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● دَهلي: اسم خاص. هندستان جي گاديءَ جو هنڌ، هڪ تمام پراڻي شهر جو نالو- راجا دَهلو جو وسايل شهر- دِلّي. (ف). چائنٺ- آستانو. ڏيڍي- دهليز.

- دَهلوي: ذ. صفت. دهليءَ ۾ رهڻ وارو- دهليءَ شهر جو رهاڪو.

- دَهليز ۽ دَهليزون: ث. چائنٺ- آستان- ڏيڍي- چوڪٽ- ٽَنبين مان ڏيڍي. ٻن دروازن جي وچ ۾ جڳهہ.

● دهمان ۽ دَهمانَ: ذ. دڙڪو- دباءُ- ڌمڪي- رعب- ڇَمَت. ڪوڙا دليل- من گهڙت دليل. دوڙ- ٻَڌ ٻَڌو. ڪوڙ- ٻُهتان. هيبت. ڪَڙڪو، ڪَڙڪو.

- دَهمان ٻَڌڻ: وڏو ڪوڙ ٻڌڻ- وڏي تهمت ڌرڻ- الزام مڙهڻ- دوهہ ٻڌڻ.

- دَهماني ۽ دَهماني: ذ. صفت. دٻائيندڙ- ڌَمڪائيندڙ- ڇَمَت رکندڙ. رُعب رکندڙ- رعبدار- رُعب تاب وارو.

● دهمڙدو ۽ دَهمڙدا: ڌهن مڙدن جي طاقت رکندڙ شيءِ. ڪناري تي ٻيڙيءَ ٻَڌڻ لاءِ ڪِلُ ڪاٺ- لنگر.

● دَهَن ۽ دَهَنَ: ذ. [ف. دَهان جو مُخفف] وات- مُنهن- مُک.

- دَهنر ۽ دَهنرَ: ذ. صفت. ٻيٽوڙي- گهٽو کائيندڙ. کاڌي لاءِ وڏو وات ٽڙيندڙ.

● دَهو ۽ دَهَا: ذ. [سن. دِوِ = چمڪڻ] دَئو- اوليڙو- آرسيءَ جو تجلو. جهڪي روشنائي- ٽِروِرو. سج جي روشنائي. تيڙڪو. چمڪاٽ- تَجَلّو- روشني- چِلڪو- چمڪو. خبر- سُرت- ٻوجهہ- سمجهہ- مَتِ (ت). حال- افعال (ت). جيئن "جيڪو دَهو هوس، سو ٻہ نڪري ويس".

- دَهو ٿيڻ (ت): سُڌ ٿيڻ- خبر ٿيڻ- سمجهہ ٿيڻ. ٿورو ٿورو ڏسڻ ۾ اچڻ.

● دَهوڙڻ: مصدر. ڊيڄارڻ- خوف ڏيڻ. دهلڻ- هيبت ۾ ٿيڻ (ل. ق). ڀڄائڻ. ڦٽڻ- گهائڻ. جيئن

"اڪين جَرُ ڦِٽو ڪيو، جن دَهوڙيا ٿي دَلَ" (آچر).

- دَهوڙجڻ: مصدر. دهلجڻ- هيبت ۾ ٿيڻ.

● دَهي ۽ دَهيون: ث. [سن. دُهہ = ڌُهڻ] چاول کير- ڏُڌُ- ڏَوارو. [سن. ديهہ = بدن] جسم- بدن- دِيهي.

● دُهي ۽ دُهيون (ت): ث. [سن. تُش = تُهہ] ڳاهڻ بعد انّ مان نڪتل تُهڙ- تُهي. ميٽي- دز. اِپٽڪر جون سٽيون منهيون ڪٽلون.

● دُهيلا: ذ. (هندي) ڏُهيرو- ڏُکيو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● دَهيُون: ث. [سن. دَشنا=رِيڙَ اَڳڙيءَ جي] ذَرِيون - ٽُڪرِيُون - پُرزِيون - ٽڪرا ٽڪرا- ذرا ذرا (ڪپڙي جي ٿان آڇڻ بعد سُٽ جا بچيل ٽڪر جي ٿاني ڳنڍڻ بعد ڪي ڇڏيندا آهن) - ڏَهيُون. جيئن

"اڇيو ٿيان لطيف چوي ڪارڻ دوست دَهيون" (شاهه).

- دَهيُون ٿيڻ (ت)؛ ٽڪريون ٽڪريون ٿيڻ - ذريون ذريون ٿيڻ - پُرزا پُرزا ٿيڻ.

- دَهيُون ڪيري ڇڏڻ (ث)؛ اُڳڙيون ڪيڻ - نامس ڪري ڇڏڻ.

● دَءُ ۽ دَءَ؛ ذ. [سن. دِو=چمڪڻ] ليرت - نظر - نگاهه - دَئو. چمڪو - ٽمڪو - دَهو.

- دَنُڪارُ ۽ دَنُڪارَ؛ ذ. چمڪو - ٽمڪو. ڦوري ليرت - نظر.

● دُئاپُر: اسم خاص. [سن. دواپر] هندن جي چئن جُڳن مان ٽئين جُڳ جو نالو - دُواپُر.

● دُئارُ ۽ دُئارَ؛ ذ. [سن. دُوارَ=دروازو] دروازو - دَرُ - چائنٺ - ڏيڍِي. جاءِ - جڳهه - هنڌ - مڪان. مُلڪ - شهر - دِيسُ. جيئن ("ٺاڪرُدوارو، گردُوارو وغيره"). ڏينهن - روز - ڏهاڙو - وڏو ڏينهن - ٿِهاڙو - ٿِڻ - ڏِڻُ - ٻارها ماسو - ڏينهن - عيدَ. وَلَرُ - بُربِلُمين جو وَلَرُ.

- دُئارو ۽ دُئارا: ذ. فقيرن جي رهڻ جي جاءِ - اوتارو - ديوتا جو ٽِڪاڻو - مَنُدرُ - دِيوِل - مَڙهي - دائرو. بت - بوتو. جسم.

● دُئاسِتو ۽ دُئاسِتا: ذ. صفت. [سن. دِوُ=ٻه+سَتُ=رَسُ] ٻه دفعا چِڪايَلُ (شراب وغيره). دوآتشو - ٻه ٻاهيو (جنهن کي ٻه دفعا ٻاهه جي مَچَ ۾ ٻاريو وجي).

● دُئالُ ۽ دُئالَ؛ ذ. [ف. دُوال=چمڙي جي وَڍي] چمڙي جي پَٽي - وَڍي. سَنُجَ جو هڪ قسم (چمڙي جي پَٽي جنهن جو هڪڙو چيڙو هني ۾ ٻيو چيڙو رڪاب سان ٻڌجي).

- دُئالِي ۽ دُئالِيُون: ث. دُئالي جهڙي. پَٽي واڳ - مضبوط ٻنڌڻ. جيئن

"ڏسي اچرج ۾ آيس، بي پرواهه جيءُ چالِيءُ، سڏيو شهبازن کي، پائي پيرن دُئالي" (جان علي).

- دُئالِيءُ بَنُدُ: ذ. صفت. رڪيب ۾ پير پائڻ لاءِ دئال جهليندڙ - خدمتگار - مسڪين. ٿهليو - هروقت خدمت ۾ حاضر رهڻ وارو.

● دَئِيتُ ۽ دَئِيتَ: ذ. [سن. دَئِيتم=راڪاس] دَئِيتُ - راڪاسُ - هند کي ڌرم ڪان ڦريل بدروح - خبيث روح. تڪليف ڏيندڙ ماڻهو - بد معاش.

● دَئُرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه ۽ سکر ۾).

● دَئِرجِيُ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو (اڪثر ڪراچيءَ ۾).

● دَئُرِيُ: ذ. هڪ شڪاري پکيءَ جو نالو.

● دَئِرِيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۽ خيرپور ميرس ۾).

● دُئُڙڻُ: مصدر. ڊوڙ پائڻ - ڊوڙڻ - ڊُڪڻ - ڊوڙڻ - ڀَڄڻ. تکو هلڻ - سَٽَ ڪڍڻ. شرط ٻڌڻ.

- دَئُڙَ ۽ دَئُڙُون: ث. ڊوڙ - ڊُڪ - ڊوڙ - ڀَڄ.

- دُئُڙائِڻُ؛ مصدر. ڊُڪائڻ - ڊوڙائڻ - ڀڄائڻ - ڪنهن سبب ڊوڙڻ لاءِ چوڻ. سَٽَ ڏِيارڻ. شرط ٻُڌائڻ.

● دَئِقَ (ت): ذ. صفت. بي سمجهه - بي عقل - جاهل.

● دَئُڪُ ۽ دَئُڪَ: ذ. [سن. دِوُ=ڏون يا ٻه] ڪنهن وَهَٽَ جي ان ڏندن نڪرڻ واري چار، پنج سالو آٺ. ٻه سالو گهوڙو. دَوُتُ.

● دَئِنُ ۽ دَئِنَ: ذ. (ع) قرض - اوڌر - ڏڪڻو. جوابداري. احسان - مهرباني - وَڙُ - ٿورو. ڏَنُبُ - ٻَنُڌَنُ.

● دَئُنَ: ث. [سن. دِوِ=چمڪڻ] چمڪو - دَوُ - دَهو - دَئو.

- دَئُنڪَڻُ: مصدر. ٽِمڪڻ - چمڪڻ - رڪي رڪي چمڪات ڪرڻ.

● دَٿو ۽ دَٿا: ذ. [سن. دِرو = چمڪڻ] سج جي روشني - تيزڪو. هلڪي روشني - دَهو- دَوُ - نيمڪو - چلڪو. روشنائي - سوجهرو. اولڙو - پاڇو- عڪس - سايو. خبر - سُڌ - سماءُ - پُروڙ.

- دَٿو پَڌَڻُ (ت): اجايو قبضو ڪرڻ - ضد ڪرڻ - ڦُرڻ.

- دَٿو پَوَڻُ (ت): ٿوري نظر پوڻ - سماءُ پوڻ. سوجهرو پوڻ.

● دَٿُوسُ ۽ دَٿُوسَ: ذ. صفت. [ع. دَيُّوثُ] پنهنجي زال جو ڀڙوو- بي غيرت - بي حيا - مَچُو. ايياڪو - نحس - بد بخت - چنبو.

● دٿوڪُ ۽ دَٿوڪَ: ذ. [سن. دِوُ = ڏون] ٻہ. ٻن ڏندن وارو آڻ يا گهوڙو- دَوڪُ.

● دَٿوڪِي: اسم خاص. تعلقي ٽنڊو محمد خان ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● دَٿيُ ۽ دَٿيُونُ: ث. [سن. دَو = چمڪڻ] تجلو- روشني - چمڪو- شُعاع - دَهو. رواق - جوت - ڀِڪو- شان - تَجَمل - تِيجُ - جَلوو - سوڀيا - جهلڪو - ڀڙڪي - ورتاب - ڏَما - ڊانيس. دڙڪو. ذرو- جرو- هَوَ- رَتيُ - تمام ٿورو حصو. مٽي جي مچيءَ جو هڪ قسم (ڏيکھ ١-٢ انچ).

- دَٿيُ ڪَرَڻُ: ڏيکارڻ - ڏهڪائڻ - ڏڪائڻ - ڏمڪائڻ - اک ڏيکارڻ - دڙڪو ڏيڻ - ڌاهڻ - ڏپائڻ - دَڙپائڻ - ڏمڪي چاڙهڻ - ڏڏڪو ڪيڻ.

- دَيُونُ ڪَرَڻُ: تابش ڪرڻ - چمڪڻ - ڀڙڪڻ - جهرڪڻ - جرڪڻ - تجلو ڏيڻ - آب تاب ڏيکارڻ - چلڪڻ - روشنائي جي بهار لائڻ - حشمت ڏيکارڻ. جيئن

”داٿودي دَيُون ڪري، رَنڪَنِ ڪونهي رنگ“
(شاهہ).

● دُٿيُ: ث. [سن. دِوُ = ٻہ، ڏون. ف. دُوئيُ = ٻيائي] ٻيائي - بي ايماني - ٺڳائي - بد نيتي - کوٽ - ٻهالو - مَڪَرُ - ڊونگ - مڪرُ.

- دُٿيتَ: ث. دغا - ٻيائي - کوٽُ - دوئي.

● دَٿيِتُ ۽ دَٿيِتَ: ذ. صفت. [سن. دَيتہ = راڪاس] دَيتُ - راڪاس - خطرناڪ.

● دِيُ: ظرف. (ف) گذريل - آخرين. گذريل ڏينهن - ڪلهہ - ڪالهہ.

- دِيروز: ظرف. گذريل ڏينهن - ڪالهہ.

- دِيشَبُ: ظرف. گذريل رات - ڪالهوڪي رات.

● دَيَا ۽ دَيَائُونُ: ث. [سن. دَيَا. دَيَہ = رحم ڪرڻ] رحم - ٻاجهہ - ڪَهَل - قياس - تَرسُ. رحمدلي - همدردي. مِهر - مهرباني - ڪرم - اِحسان - لطف - فضل - آسيس - ڪرپا. سخا. بخشش - عنايت.

- دَيَا دِرشِتيُ: ث. مِهرَ جي نظر - ڀلائي جي نظر.

- دَيَالُ ۽ دَيَالَ: ذ. صفت. ديا وارو - ٻاجهہ وارو- دياوان - دڀالو- رحم دل - ڪهل وارو - ترس کائيندڙ - نرم دل - رحمي - ٻاجهارو. سخي - مهربان.

- دَيَالُو ۽ دَيَالُو: ذ. صفت. دياوان - ديال. رحمدل - مهربان - ٻاجهارو.

- دَيَاوانُ ۽ دَيَاوانَ: ذ. صفت. ديال - ديالو- رحمدل - مهربان - ٻاجهارو.

- دَيَاوَنتُ ۽ دَيَاوَنتَ: ذ. صفت. ديال - ديالو- دياوان - رحم دل - مهربان - سخي - ٻاجهارو.

● دِيَارُ: ذ. [ع. دَيرُ = گهرُ ۽ دِيَارُ] ديسَ - ملڪ - ڏيهہ - وطن - ماڻيهہ - ماڳ - هنڌ - جوءِ. ڀاڳو. [سن. ديودار] هڪ قسم جو عمارتي ڪاٺ - دَيالُ - چيڙهُ - صنوبرُ.

● دَيَالُ ۽ دَيَالَ: ذ. [سن. ديوار] وڻ جو هڪ قسم - چيڙهَ جو وڻ - صنوبر جي وڻ جو قسم.

● دِيَانَتَ: ث. [ع] ايمانداري - سچائي - ستِ - سچيائي - ديانتداري - امانت - سالمي. گڻ - نيڪي - خاصيت. ثواب.

”ديانت کو سب دُک هَرِيُ،
اديانت کو هَريُ راج“

www.sindhsalamat.com　books.sindhsalamat.com

- دَيانتدارُ ۽ دَيانتدارَ: ذ. صفت. ايماندار- سچار- ڀروسي جهڙو- صادق- آمين- سُپتيو- اعتبار وارو- پَتِ وارو. وفادار- خداترس- ڏرمي.

- دَيانتداري ۽ دَيانتداريُون؛ ث. ايمالداري- سچائي- سُپتيائي- وِساهه- اعتبار- پَتِيڪار- معتبري- يقين- پَتِ- ڀروسو.

● دِيباچو ۽ دِيباچا: ذ. ديباچه ديبا= پَٽَ جو ڪپڙو+"چه" اسم تصغير جي نشاني. ٢. ديباج [ف. ديباه=ريشمي چوغو. اڳي ڪتابن جي پهرئين صفحي تي چِٽ ڪيدا هُئا] ڪتاب جو مُنڍ- ڪتاب جو مقدمو- ڪتاب جي شروعات جي لکيت- مُنڍُ- شروعات- تَمهيد- پُومڪا- مُهاڳ- مُقدمہ- مَهنڊُ- آپاسُ- اَڳُرَ.

● دِيپَ ۽ دِيپُون (ل)؛ ث. ڏاڍي مُڪ- دِبَ- مُٺِ- مُڪَ.

● دَيتُ ۽ دَيتَ: ذ. صفت. [سن. دئيتيہ= راڪاس] وڏي جسم وارو- راڪاس. دَئيت- دُئيتُ.

- دَئيتُ پَريتُ: ذ. جنّ ۽ ڀَريون.

● دِيَتَ: ث. [ع] خون بها- خون جي عيوض قيمت- قصاصُ- خونَ جو بدِلو. جيئن

"دِيَتَ آهي دوسُ مارڳَ ۾ مُئين جِي" (شاهه)

● دِيپُ ۽ دِيپَ: ذ. [سن. دَويپُ= ٻيٽُ، مُلڪُ، کَنڊُ] اقليمُ- زمين جو ستون حصو- ٻيٽُ- جَزِيرو- ٽاپُون جيئن "مالدِيپ- سنگلديپ وغيره". مَهاديپ- بَرِّاعظمُ- دِيسُ- ڏيهُ- ملڪ- کَنڊُ. دليا- اِقليمُ. (هفت. اقليم =ست حصا زمين جا) ١. جَمبُو ٢. پَلڪشا ٣. سلمالي ٤. ڪُسا ٥. ڪِراونڪا ٦. سَڪا ٧. پُشڪار) حڪومت- بادشاهت- راڄ. [سن. دِيپ=ڏِيو] روشني- چمڪو- ڏِيو (ڏِيئو).

- دِيپ مالاَ ۽ دِيپ مالائُون؛ ث. ڏِيَن (ڏيئن) جي قطار.

● دِيپَر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● دِيپَڪُ ۽ دِيپَڪَ: ذ. [سن. ديپڪ=ڏيو (ڏيئو)] روشنائي- سوجهرو- تجلّو- جوت- شعاع- پَرڪاش- سُجهند و- آجالو- سُهائو. ڏيئو- ڏِيو- شَمعُ- بَتِي- چَراغُ. ڇهن راڳن مان هڪ راڳ جو نالو (ڀيرو، مالڪوس، هِنڊول، سِري، ميگهه، دِيپَڪُ). ديپڪ راڳ، هندستاني موسيقيءَ جي تمثيلي تصوير مطابق، باهه وانگر چمڪات ڪندڙ ڪپڙا پهريل، پِشاليءَ مان آڳ جا آلا نڪرندڙ، مست هاٿيءَ تي سوار آهي، هي راڳ گرم مند ۾ ڏينهن ٻپهرن يا شام جو ڳائجي، هن جي ڳائڻ مان باهه پيدا ٿئي ٿي. هن راڳ جون ڇهه راڳڻيون (١. چاپانتُ ٢. هَمير ٣. ڪَلياڻ ٤. ڀاڳ ٥. ڪيدار ٦. ايمن) آهن. آتشبازي جو هڪ قسم.

● دَيجُور: [ع. دَيجُور=اونداهي] اونداهي رات- خاڪي رنگ جي ڪاراڻ مائل ميٽي- اونداهي- تاريڪي- آنَ چِٽائي- گمنامي.

● ديجوڪَارائِي: ذ. ڳَڏهه جو قسم.

● دِيدَ ۽ دِيدون: ث. ذ. [ف. دِيدَنُ= ڏسڻ] اک. ڏسڻ جي حالت- ڏِسڻي. نظر- نگاهه- نِرت. جوت- سوجهرو- روشني- ذَوُ- دَهو- دَئو. جيئن "فلاڻي جي اکين جي ديد گهٽجي ويئي آهي." ڏيک- ڏيکاءُ- لظارو- لماءُ- جهلڪ- لقاءُ- ديدار- درشن. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ جيئن "قابل ديد، چشم ديد وغيره". لڄ- حيا- شرم- حجاب- سنڪوچ. محابو- مرجاتا- لحاظ- مَرَمُ- پاسخاطري- ماڃَهِه- سچائپ- مَرُوّت. ڏِڪا- ڏک- سُور- ڪشٽ (ڪ).

- دِيدَ جو آنڌو ٿيڻُ: نظر نه هوڻ- بي حيا ٿيڻ- بي شرم ٿيڻ- بي شناس ٿيڻ- حيا شرم نه ڪرڻ.

- دِيدَ جَهاڪُ: ذ. صفت. بي حيا- بي شرم- بي مُحابو.

- دِيدو (دِيدَه): ذ. ف. اک- اک جو تارو- دوڏو- ڏيلهو. نظر- نگاهه. چشم- نيڻ.

- ڊيڊون ورجهڻ (ت): نظر ڪرڻ. خيال ڪرڻ. ديدار ڪرڻ - گهورَ پائي ڏسڻ - عشق محبت جي نظر ڪرڻ.

● ڊيڊا: اسم خاص. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ ذات جو نالو.

● ڊيڊارُ ۽ ڊيڊارَ: ذ. (ف). نظر - نگاهه - نرت - ڏسڻ جي حالت - ڏسڻي - ڏيکاءُ - ڏيک - ڏيکارو. درشن - درسنُ - جلوو - شڪل - صورت - ڊول - روپُ - مُنهن - مُهانڊو - مُکڙو. گڏجاڻي - مقابلو - ملاقات - ميلاپ. لقاءُ - تماشو - جلوو.

- ڊيڊارَبازي ۽ ڊيڊارَبازيون: ث. ديدار ڪرڻ جي حالت - نظاره بازي - ڏيک ويک - ديکا ديکي. دَرشن. سرسري نظر. عشق بازي - اک جو اشارو. نگاهه عشق محبت واري.

- ڊيڊار ڪرڻ: درشن ڪرڻ - درسن ڪرڻ. جلوو پسڻ. مُنهن ڏسڻ - صورت ڏسڻ. تماشو ڏسڻ - زيارت ڪرڻ.

- ڊيڊاري ۽ ڊيڊاري: صفت. ديدار جهڙو - ڏسڻ جهڙو - ڏيک وارو - مَلُوڪُ - سُهڻو - خاصو - ناهُوڪو.

● ديدڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر سکر ۽ لاڙڪاڻي ۾).

● ڊيڊڪي: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊيڊه: صفت. [ف. ديدن مصدر جو اسم مفعول] ڏٺو - ڏٺل.

- ڊيڊه دانِسته: ظرف. [ف. ديدن = ڏسڻ + دانستن = سڃاڻڻ] ڄاڻي واڻي - ڏسي وائسي - ڊيڻا دانستي.

- ڊيڊه دلير: ذ. صفت. شوخ چشم - دلير - بهادر. بي پرواهه - اکين جو پڪو - نظر جو پڪو.

- ڊيڊه دليري: ث. ڏسي وائسي ڪو ڏاڍائي جو ڪم ڪرڻ.

● ڊيڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر سکر، نواب شاهه ۽ حيدرآباد سنڌ ۾).

● ڏيرُ ۽ ڏيرَ: ذ. (ف). بتخانو - مندر - ٽڪاڻو - مڙهي. آتش پرستن جي مڙهي. گٽو - شراب خانو - ڪلال خانو.

● ڊير ۽ ڊيريون: ث. (ف). ڪيسر - سيڙپ - چرڪ - اوير - اوسيڙو - ليٽ - سيڙهه - ڪُمهلائي. آهستگي - ڍرائي - سُستي - ڍل.

- ڊير بازُ ۽ ڊير بازَ: ذ. صفت. دير ڪندڙ - ڪيسر ڪندڙ - اوپرو. ڍرو - سُستُ - آهستي هلندڙ.

- ڊير پا: ظرف. گهڻي وقت تائين - جٽاءُ ڪندڙ - پائدار - هميشه لاءِ - مستحڪم - جهالُو - مضبوط.

- ڊير رنج: ذ. صفت. گهڻي وقت جو تڪليف ۾ آيل.

- ڊير ڪرڻ: اوير ڪرڻ - وقت لڳائڻ - چرڪ ڪرڻ.

- ڊير لڳائڻ: وقت لڳائڻ - ٽائيم لڳائڻ - گهڻو وقت خرچ ڪرڻ.

- ڊير هضم: صفت. دير سان هضم ٿيندڙ - ڳرو (کاڌو وغيره).

- ڊيري ۽ ڊيريون: ث. اوير - چرڪ - ليٽ - دير. آهستگي - ڍل.

- ڊيرينو ۽ ڊيرينا: ذ. صفت. گهڻي وقت جو - پراڻو - جهونو - ڪُهنو - قديمي. تجربيڪار - ڳڻ ڳوتي - گنڀير - سنجيدو - بُرد بار - ڪانڌ وارو - ڀاري. بزرگ - چالاڪ - سياڻو.

● ڏيرو ۽ ڏيرا: ذ. [ف. ديره. ع. دائره. من. مُتَبَرِيَه] جاءِ - جڳهه - هنڌ - ماڳ - مڪان - گهر - ڪوٺي. رهڻ جي جاءِ - منزل - ڏاپو - آستانو - ٺاڪ - ويسانهين - بستي - ڳوٺ. جيئن مرڪبات ۾ ڪن شهرن پٺيان آيل نالا "محبت ديرو، لئون ديرو، رتو ديرو وغيره". ڪٽنب - خاندان - گهراڻو. حويلي - گهرٻار - زال - زوج - زنانه خانو. جيئن "سيدن جو ديرو، ميرن جو ديرو وغيره". تپيدارن جي رهڻ جي جاءِ - اوطاق - منزل گاهه - ڇاوڻي - تنبو - خيمو - ڏيرو. لاباري بعد انَّ پا وَلِ رکڻ جي جاءِ - پار - ڪرو. مسڪن جو

ڳُرد وارو- مند ر- ڏيرو. ڪاري جي وڏي ٻيڙي (واڻ) هاڪارڻ ۾ طرفن يا ڏسن وغيره جي رهبري ڪندڙ اوزار- ڪمپاس.

- ديرو ڄمائڻ: هڪ هنڌ دايو ڪري ويهڻ- گهڻو وقت رهڻ- پڪي پختي رهائش ڪرڻ.

- ديرو دمائڻ: جاءِ هٿ ڪري ويهڻ. ڪپ ڪوڙي ويهڻ- منزل ڪرڻ- ٽڪڻ- ترسڻ.

- ديرو دمائي ويهڻ: پڪو انتظام ڪري ويهڻ- رعب تاب سان رهڻ- ڪپ ڪوڙي ويهڻ.

- ديريدار ۽ ديريدار: ذ. صفت. ديري وارو- ديرو رکندڙ- ديري جو مالڪ. گهر وارو- ٻارن ٻچن وارو. وڏيرو- سردار- ڳوٺ ڌڻي- ڪَرِي وارو- پاروارو- ڪري جو رکوال. ٽپيدار.

- ديريداري: ث. ٽپيدار جي ديري سان ٻنڌيل زمين جو ٽڪر.

- ديري وال ٻتيلو: ذ. ننڍڙي دريائي ٻيڙي جو هڪ قسم.

● ديرو پراڻو: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ديرو محبت: اسم خاص. هڪ شهر جو نالو- تعلقي ماتليءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ديڙُ ۽ ديڙ: ذ. مکڻ جو ڳنڍو- چاڻو- ٻنوڙو.

● ديڙو ۽ ديڙا: ذ. ٻت جو ٻريل پکي. پکيءَ جو هڪ قسم- ٻلبل. گوشت جو وڏو ٽڪر- دڳل. مٽيءَ جو دپو (سارين ڏرڻ لاءِ). (ت). شريعت موجب هڪ اک جي سزا (ت). ڏمڪ.

● ديڙا هٽائڻ: سخت سيڪت ڏيڻ- ڏمڪ هٽائڻ- ڪنڌي چڏڻ.

● ديز (ڪ): ث. جبلن جي قطار.

● ديسُ ۽ ديس: ذ. [سن. ديشُ ؛ ٻرا. ديش. ديهو=ڏيهه] ڏيهه- ملڪ- راشٽر. صوبو- پرڳڻو- ڄمڻ جو هنڌ- علائقو- اباڻو ملڪ- وطن- ساٿيهه. طرف- ڏس. هڪ راڳ جو نالو جيڪو اڌ رات جو ڳايو ويندو آهي.

- ديستان ديس: ظرف. ملڪان ملڪ- هرهنڌ- سڀني ملڪن ۾.

- ديس ٻه ديس: ظرف. ملڪان ملڪ- هڪ ملڪ کان ٻئي ملڪ تائين.

- ديس ٻديس ڦرڻ: ملڪ ملڪ گهمڻ- سير ڪرڻ. ڀٽڪندو رهڻ- ٿاپا کائڻ.

- ديس ڀاشا: ث. ديسي زبان- پنهنجي ملڪ جي ٻولي- ڏيهي ٻولي.

- ديس ڀائي ۽ ديس ڀائي: ذ. صفت. هموطن- هموطني- ساڳئي ملڪ جا رهندڙ.

- ديس پرديس: ظرف. پنهنجو ۽ پرايو ملڪ- هرهنڌ- سڄو جهان- جيتي ڪٿي.

- ديس چوري پرديس ڀکيا: نيچ ڪم ڪرڻ کان ڪٿي به شرم نه اچڻ.

- ديس ڇڏڻ: وطن ترڪ ڪرڻ- ملڪ ڇڏڻ.

- ديس دورا: ظرف. پرديس ۾- ٻئي ڪنهن ديس ۾- ڏورانهين ڏيهه ۾.

- ديس ديس: ظرف. ملڪ ملڪ- هنڌ هنڌ- ڏيهه ڏيهه- هرهنڌ.

- ديس ديسانتر: ظرف. ملڪان ملڪ.

- ديس گهاتڪ: ذ. صفت. ملڪ سان بغاوت ڪندڙ- راڄ ڊروهي- بغاوتي- غدار.

- ديس گهاتي: ذ. صفت. ملڪ سان ڊروهه ڪندڙ- راڄ ڊروهي- ديس ڊروهي- باغي- غدار- شترو.

- ديس ميتر ۽ ديس ميتر: ذ. صفت. وطن دوست- ملڪ جو خيرخواهه- محب وطن- ديش ميتر- ديش ڀڳت- وفادار.

● ديس ميترتا: ث. حب الوطني- وطن جو پيار- ديس جي حب. ديش ڀڳتي.

- ديس نيڪالو ۽ ديس نيڪالا: ذ. صفت. ديس نڪار- ڏيهه نيڪالي مليل- ملڪ بدر ٿيل.

- ديس نيڪالي: ث. جلاوطني- ڏيهه نيڪالي- ملڪ نيڪالي- وطن يا ملڪ ۾ رهڻ جي اجازت نه هئڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- دِيس نيڪالي ڏيڻ: جلاوطن ڪرڻ. - ملڪ مان ڪڍي ڇڏڻ.
- دِيسي ۽ دِيسي: ذ. صفت. پنهنجي ملڪ جو - ڏيهي - ملڪي - ڳوٺاڻي - وطني - ساڻيهي. وطن ۾ پيدا ٿيل شيءِ. قدرتي - اصلي - ذاتي - ڳامتو.
- دِيسي هُنر ۽ دِيسي هُنر: ذ. ملڪي ڏانءُ - وطني ڪاريگريون - وطن جا ڪارخانا - ملڪي صنعتون - خاص ملڪ جو هنر يا ڪاريگري.
● دِيسڪار ۽ دِيسڪار: [سن. ديشڪار: ديس ڪار] هڪ راڳڻي جو نالو (جا صبح جو ڳائجي).
● دِيسي: ث. مالڪوس راڳ جي هڪ راڳڻيءَ جو نالو.
● دِيش ۽ دِيش: ذ. [سن. ديش: پرا. ديهو=ڏيهه] ديس - وطن - جنم جو هنڌ.
● دِيغ ۽ دِيغون: ث. طعام رڌڻ جو وڏو ٿانوَ - ديگ - ديڳ.
● دِيق ۽ دِيقون (ت): ث. وڏو ڇيٽو - داق. هٿ سان ٿڦيل ڇيٽو (جو ٻارڻ جي ڪم اچي).
● دِيقر: ث. سٽي پاليءَ جي سڄيءَ جو هڪ قسم.
● دِيقڙي ۽ دِيقڙيون (ت): ث. سڄيءَ جو هڪ قسم.
● دِيڪار (ل): ث. (آواز) ٻڪرين جي ڳڌجي ويل ٻن ڌڻن کي جدا ڪرڻ لاءِ پڪار جو هڪ خاص آواز.
● دِيڪ دِيڪ (ل): ذ. (آواز) ديڪار.
● دِيکڻ: مصدر. [سن. درشن: ف. ديدن= ڏسڻ. ديکاءُ.] ڏسڻ - نظر ڪرڻ - معائنو ڪرڻ. ڳولڻ - ڏوڙڻ - تلاش ڪرڻ. آزمائڻ - امتحان ڪرڻ. جاچڻ - پرکڻ - سکڻ.
- دِيک ۽ دِيکون: ث. ڏسڻ جي حالت - ديد - نظر - ڏيک. تکيءَ نظر سان ڏسڻ جي حالت - گهور. جهوهه - جهوت. پاهريون ناهه نوهه - ديک - ڏيکارو.

- دِيکادِيکي: ث. ٻاهريون ڏيک - اجايو ڏيکاءُ - نڪيءَ جو ناهه. هڪٻئي کي ڏسڻ جي حالت. حرص - رشڪ. نقل - اهل - پيروي. ملاقات - ميلاپ (ت).
- ديکاديکي ڪرڻ: هڪٻئي ڏانهن نهارڻ. اهل ڪرڻ. ملاقات ڪرڻ. ملڻ - منهن مقابلي ٿيڻ.
- دِيک ڀال: ث. سنڀال - جاچ جوچ. تلاش - ڳولا - جستجو.
- دِيک ڀال ڪرڻ: جاچ جوچ ڪرڻ -
- دِيک ڏيڻ (ت): هڪ جاءِ تي گهڻو وقت نظر ڪرڻ.
- ديکيندي ديدار کي:
"ديکيندي ديدار کي ڪل سڃاتو ڪن."
(شاهه).
● دِيکيا ۽ دِيکيائون: ث. [سن. ديکشا= ڌرمي هدايت] سکيا - اپديش. نصيحت - ڌرمي هدايت - سمجهاڻي.
● دِيگ ۽ دِيگون، دِيگيون: ث. (ف) کاڌي رڌڻ جو وڏو ٿانءُ - ٽامي جو وڏو ديگڙو - ديڳ. پيتا - خيرات - تيل ڦل - ڇنڇي. جانور رڌي اڌراني طور ڏالَ.
- ديگ تيغ جو مالڪ هئڻ: ڌنوان ۽ ٻلوان هئڻ - شاهوڪار ۽ طاقتمند هئڻ - ونهيو ۽ وير هئڻ.
- دِيگ جي ڪُرڙ هئڻ: وڏي خاندان سان رشتو هئڻ.
- دِيگ چاڙهڻ: عام جام ڪري ڇڏڻ.
- دِيگچي ۽ دِيگچيون: ث. ٽامي ۽ پتل جو ننڍو ديگڙو - ديگڙي - ديگڙي.
- دِيگڙو ۽ دِيگڙا: ذ. رڌ پچاءَ لاءِ هڪ برتن - ننڍي ديگ. (ث. دِيگڙي ۽ دِيگڙيون).
- ديگڙي چاڙهڻ: رڌي ڪائڻ - پنهنجي محنت ڪرڻ.
● دِيگچڻي ۽ دِيگچڻيون: ث. لوهه جا ننڍا پراڻا ٽڪر - سڙيل لوهه جا پراڻا ڪٽيل ٽڪر - پراڻي لوهه جي پور.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڊِيگَرُ: صفت. ڊيو- وڏيڪ- ڊِگر.

● دَيگمبَرُ: ذ. [سن دِڪ>اگهاڙو- ناڳو] اگهاڙو- ناڳو. جين ڌرم جو اگهاڙو فقير. ملڪ جي ڇهنب. ملڪ- طرف.

● دِيڳِ ۽ دِيڳُون، دِيڳِيُون: ث. [ف. ديگ=ديگ] ديگ.

● دِيڳِ ٻاسڻ: چانورن جي ديڳ تيار ڪرائي خيرات ڪرڻ. طعام جي خيرات ٻاسڻ.

– ديڳ جي ڪَرِڙَي ڪافي هئڻ: ڪنهن سال سنجهان ٿورو حصو به ڪافي هجڻ.

– دِيڳچِي ۽ دِيڳچِيُون: ث. دِيڳچي.

– دِيڳڙو ۽ دِيڳڙا: ذ. ديڳڙو.

– دِيڳيين: ظرف. دِيڳين ۾.

● دِيڳُوڙو ۽ دِيڳُوڙا (لس): ذ. ڳپد وڙو- ليسُوڙو.

● دِيڳين وارو: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● دِيمَ ۽ دِيمُون: ث. فوج- لشڪر- سپاهه. ڳَهٽ- ميڙ- آنبُوهه (ل- ق).

– دِيمَ ڪَرَڻُ: ڪنهن تعداد ۾ گڏ ٿيڻ. هڏبوءِ ڪرڻ (ت).

– دِيمِي ۽ دِيمِيُون: ث. هڪ وڏي فوج- لشڪر جو ڪَٽَڪُ- آڻ ڪُٽُ خزانو.

● دِيمَاڪُ ۽ دِيمَاڪَ (ت): ذ. [ع. دماغ جي بگڙيل صورت] دماغ- مغز- مٿو.

● دِيمَڪُ ۽ دِيمَڪَ: ذ. اُٺ جي هڪ سَنڌ جو عضوو- پلاڻ جي ٻوڻين حصي کي مضبوط ڪري جهلڻ وارو رسو- آڏ هبي.

● دَيْنُ ۽ دَيْنَ: ذ. [ع. دَيْن=قرض] قرض- اُڌار- ڪَٽَتِ- لَهڻو- ڏِيتي. بخشش- عطيه- احسان- ڪرم.

● دِينُ ۽ دِينَ: ذ. [ع. دَانَ=هن دين اختيار ڪيو] مَذهَب- مِلَت- ڌرم- پَنٿ. ايمان- عقيدو- وِساهه- يقين- ڀروسو- نشچو- اعتبار. انجام- وچن- قول. عاقبت- آخرت.

– دِينَائِتو ۽ دِينَائِتَا: ذ. صفت. دين وارو- دين جهڙو. ايمانداري واري حالت ۾- نيڪ نيت.

مذهبي- ڌرمي- ديندار- ڌارمِڪ- خداپَرَسْت- مُتَّقِيُ- ڌَرمشٽ- خداترس- عابد- پرهيزگار. عبادتي.

– دِينَائِي ۽ دِينَائِي: صفت. هم مذهبي- مذهبي- ساڳي ڌرم وارو- ڌرمي.

– دِينُ اِيمَان مان ڪَيڻُ: مرضيءَ جي ابتڙ ڳالهه ڪرائڻ. مذهب جي خلاف ڪم ڪرائڻ.

– دِينُ ڀَائِي ۽ دِينُ ڀائِي: ذ. صفت. ساڳئي مذهب وارو- هم مَذهَبُ.

– دِينُ پَرَسْتُ: ذ. صفت. مذهبي. مذهب کي مڃيندڙ- زاهد- عابد- دين جي پيروي ڪندڙ.

– دِينُ پَرْوَرُ: ذ. صفت. دين کي بچائيندڙ- دين جو راکو- مذهب جو مددگار.

– دِينُ پَنَاهُ: ذ. صفت. دين جو مُعاوِنُ- دين جو مُحافِظُ- مذهب جو آجهو- دين جو حامي.

– دِينْدَارُ ۽ دِينْدَارَ: ذ. صفت. دين وارو- ايماندار- دين جو پابند- ايڪ- دِينائتو. مذهبي- ديني- ڌرمي. مُتَّقِيُ- پرهيزگار- شَرْعَ جو پابند- جيڪو مذهب تي پورو هجي. آمين- ايڪ- سچار- راستباز.

– دِينْدَارِيُ: ث. دين واري حالت- دين جي پابندي- ايمانداري- امانتداري. سچائي- پرهيزگاريُ- شريعت جي پابندي- پاڪائي- پارسائي- خداترسي- ديني.

– دِينَ دُنيَا کَان وَڃَڻُ: ٻنهي جهانن کان رد ٿيڻ.

– دِينْ کي دَابُ ڪَرَڻُ: مذهبي اصولن تي قائم رهڻ.

– دِينْ مَلُوڪِيُ رَکَڻُ: پائيجي پيٺيي رکڻ- دوستي رکڻ.

– دِينُ وَ دُنيَا: ث. مذهب ۽ ملڪ. ديني حالت ۽ دنيوي حالت- دين جون ڳالهيون ۽ معاشري جون ڳالهيون. هوءَ دنيا- ٻئي جهان.

– دِينِيُ ۽ دِينِيُ: صفت. دين وارو- دين جو- مذهب جو- ڌرم وارو- ڌرمي- مذهبي- روحاني- آتمڪ.

- دِينِيات: ث. دين سان تعلق رکندڙ ڳالهيون - دين جي اصولن جو علم - فِقهہ جا مسئلا.

● دِينُ ۽ دِينَ: ذ. [س. دِينَ = غريب] غريب - مسڪين - ڪنگال - مُفلس - محتاج - ڪهرجانُو - ويچارو - ڪُنّل - حاجتمند - سُچو - ٻڪڙو. مانيٺو. حليم - نيهٺو.

- دِينَانَاتُ: ذ. [س. دِينَ = غريب + نَاتُ...] غريبن جو مالڪ. اِيشوَرُ.

- دِينَ بَنڌُوُ: ذ. صفت. غريبن جو دوست - پڪوان.

- دِينتَا: ث. غربت - مسڪيني - ڪنگالپڻو - ڪنلائي. هيناهين - ايوِرّتَ (نِمرتَ) - نياز - لهنائي - لمرتا - عِجزُ.

- دِينُ دَيَالُ [دَيَالُ = مهر ڪرڻ وارو]: ذ. صفت. غريبن تي رحم ڪندڙ - غريب نواز - غريبن لاءِ رحمدل - مهربان - ٻاجهارو - نرم دِل - دينناٿ - دَيالو - رَحمانُ - رحيم - غريب پرور.

- دِينَنَاتُ ۽ دِينَنَاتَ: ذ. صفت. غريبن جو همدرد - مسڪينن جو اجهو - غمخوار. حاجتن پوريون ڪندڙ - دِينَہ دَيال - ٻاجهارو - دَيالو - رحمان.

● دِينَاپُور: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيرو، تعلقي ڪنڌڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● دِينَاداستِيُ: ظرف. [ف. دِيدَهٗ دَانِستَہٗ] ڄاڻي وانسي - ڄاڻو وانئو - ڄاڻي واڻي - ڄاڻي ٻجهي - سوچي ويچاري. ڄاڻو وانئو - ظاهرظهور - اکين اڳيان - پڌري پٽ - ڏينهن ڏٺي - کُلي طرح - کُليو کُلايو - آڇين ڪَڇين - سڀني جي ڏسندي - زبردستي - زورِ سَرَ ڪري.

- دِينَا داستِيُ ڇَوَڻُ: ظاهر ظهُور يا کُليو کُلايو چوڻ.

- دِينَادَاستِيُ ڪَرَڻُ: ظاهر ظهور ڪرڻ - کليو کلايو ڪرڻ. زوري زبردستي ڪرڻ - ڏاڍ ڪرڻ.

- دِينَارُ ۽ دِينَارَ: ذ. عربستان ۾ رائج ٿيل سونَ جي سِڪي جو هڪ قسم.

- دِينَارِيُ ۽ دِينَارِيُ: ذ. ڪهوڙي جو هڪ قِسم. (جنهن جي هنيءَ تي دينار جيترا چٽا هجن).

● دِينَارِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ٻڪٽي پاڙو).

● دِينَنبَارِيُ: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ دِيهہ جو نالو.

● دِينَ پَنَاهُ: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● دِينَ پُورِ: اسم خاص. تعلقي ننڍي محمد خان ۾ هڪ دِيهہ جو نالو. تعلقي اٻاوڙي ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو. جتان جو هڪ بزرگ حافظ محمد صديق رحہ سنڌ جو مشهور اهل الله ٿي گذريو آهي.

● دِينَدارِ (ل): ث. ٻار کي مڇرن يا مکين کان بچاءَ لاءِ سمهڻ وقت مٿان رکيل ڪاٺ جي کهوڙي (جنهن تي ڪپڙو وجهي ڇڏبو آهي). ننڍي مَڇَرداني - مُنهن رَکڻي.

● دِينڪَ ۽ دِينڪَ: ذ. طعام رڌڻ لاءِ ٺڪر جو ديڳڙو - ڪُنو.

● دِينڪَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهہ ۽ اتر سرحد سنڌ ۾).

● دِينَ ڳَڙهُ: اسم خاص. تعلقي ٺُل ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● دِينُورُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● دِيوُ ۽ دِيوَ: ذ. صفت. [ف. ديو. پرا. ديوَ. س. ديوَ. دَوُ: چمڪڻ]. ديوتا. پريت جيڏو - ڀوائتو. راڪشش - شيطان - اِبليسُ - خَنّاس. ڀُوتُ - جن - ڏائڻ - آدم خور - اگهوڙي. پَرِيُنِ جو مڙس.

- دِيوزادُ: ذ. صفت. دِيوَ جو اولاد - وڏي قَدَ ۽ جُثي وارو.

- دِيوَستَانُ: ذ. صفت. دِيوَنِ جي رهڻ جي جاءِ - واسو ڪيل جاءِ - ڳَرِي جاءِ (جنهن تي دِيوَ يا جنّ جو اثر هجي).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ديوُ ع ديوَ: ذ. [س. ديوَ؛ دِوُ=چمڪڻ] چمڪندڙ- تجلّيءَ وارو. هندو ڌرم موجب پوڄا جي لائق- لائق پرستش. ايشور- ڀڳوان- ڌڻي- خدا- الله- مالڪ. ايشور جي حڪم سان سنسار کي هلائيندڙ خيالي جيوُ (جنهن لاءِ سمجهيو ويندو آهي ته هو هن جهان جي جدا جدا ڪمن يا جدا جدا لوڪن جي نگهبانيءَ ۽ سنڀال ڪن ٿا، خراب ڪمن تي ناراض ۽ ڀڪين پرارٿنا تي خوش ٿيندا آهن). اوتار- پاڪ اوتار. ديوتا- بزرگ- مُقدّس- پاڪ.

- ديوَ ڀاشا: ث. ديوتائن جي مُقدّس زبان- سنسڪرت.

- ديوتا ع ديوتا، ديوتائون: ذ. پاڪ اوتار- ڀڳوان. پرميشر. بزرگ- مُقدّس. اهو مضمون جنهن جو ڪٿهن ويد جي منتر ۾ بيان ٿيل هجي.

- ديو رشي: ذ. صفت. سالڪ- ڪهڙو- عقلمند- ڏاهو- سگهڙ. ديوتا سروپ- گياني رشي. ليڪ پالهو- ساڌ و- گياني- اولياءُ- پهتل شخص- عبادتي- رياضتي- سنت- مهاتما.

- ديورو ع ديورا؛ ذ. ديوَ جي رهڻ جي جاءِ- ٺاڪر دوارو- ڏيورو- ٽڪاڻو.

- ديولوڪ ع ديولوڪَ؛ ذ. ديوتائن جي رهڻ جي جاءِ- هندن جو بهشت- سرڳ- جنّت- فردوس- عالمِ قدس. آپ- آڪاس- آسمان.

- ديوماتا: ث. هندن جي عقيدي موجب ڀڳوان جي ماءُ.

- ديومالا ع ديومالائون؛ ث. ديوتائن جو احوال- ديوڪٿا- ديوتائن جي وارتا. هندن جو ڌرمي ڪتاب- پراڻ.

- ديووائي ع ديووائيون؛ ث. آڪاس وائي- الهام- خدائي ڪلام. پرواني- ٺهين خبر- بشارت- خوشخبري.

- ديوي ع ديويون؛ ث. ديوتا جي زال- ديبي. "ڪالڪا، ڀواني، دُرگا، ڪالي وغيره. ماتا. هندن جي عقيدي موجب سنسار ۾ ايشور پاران ڪم سنڀاليندڙ خيالي عورت. عورت- زال- ناري- ڪنيا- ڪنواري- دوشيزه. راڻي- ملڪه.

- ديوي جو درشن ڏيڻ: ماتا جي بيماري جو ٿيڻ. چيچڪ يا وڏي مائي نڪرڻ.

● ديوار ع ديوارون، ديواريون: ث. (ف) ڀت- ديوال. پلئو- پڙو- پناهه- اوٽ- پرده.

- ديوارِ چين: اسم خاص. تاتار جي سرحد تي ٨٠٠ سؤ ڪوهه ڊگهي ٺاهيل ديوار (جا عيسوي سن کان ٢١٤ ورهيه اڳ تاتارين جي حملي کان بچاءُ لاءِ ختاين ٺاهي هئي).

- ديوار کڻڻ: ڀت ٺاهڻ- ديوال ٺاهڻ- ڀت اوسارڻ.

- ديوار قهقهه: اسم خاص. سڪندر ذوالقرنين جي ٺهرايل ديوار جا ياجوج ماجوج قوم جي روڪ لاءِ ٺاهي ويئي هئي- سد سڪندري. چيو وڃي ٿو ته اُن مان هميشه کلڻ جو آواز ايندو آهي ۽ جو به ماڻهو اُنهيءَ تي چڙهندو سو کلندو اندر ويندو.

● ديوال ع ديوالون؛ ث [ف. ديوار=ڀت] ديوار- ڀت.

● ● ديوالي ع ديواليون: ث. صفت. [س. ديپاولي. ديپ=ڏيئو+آولي=قطار] ڏياري- ڏياريءَ جو ڏڻ- ڏياريءَ جا ڏيا.

● ديوان ع ديوانَ: ذ. (ع) شاهي دربار- ڪچهري- دربار- عدالت- انصاف جي جاءِ- عدالت گاهه- عدالتخانو. اباڻ سڀا- عدالتي محڪمو- دفتر- آفيس- دفتر جو مالڪ- دفتر سنڀاليندڙ. آفيس جو وڏو عملدار- آفيسر- وڏو منشي- هيڊ منشي- مير منشي- رُڪنِ سلطنت- وزير- منتري. سڪرو يا شريف ماڻهو. خزاني جو وڏو آفيسر- ڀنڊاري. ڪارخاني جو مهندار (ل. ق). غزلن جو ڪتاب (جنهن ۾ غزل، قافيه وار ٺاهي رکيل هجن). جيئن "ديوان حافظ وغيره". هندن جي هڪ ذات جو نالو (جي مسلمانن جي حڪومت ۾ روينيو کاتي جا وڏا عملدار هئا). جيئن "خيرپوري ديوان، حيدرآبادي ديوان وغيره".

- ديوانِ اعليٰ: ذ. وزيراعظم - وڏو وزير - پرڌان منتري.
- ديوان خانو ج ديوان خانا: ذ. ڪورٽ - عدالت خانو. آفيس - دفتر. اميرن جي ويهڻ جي جاءِ - بيٺڪ - ملاقات جو ڪمرو. سردارن جي ويهڻ جو ڪمرو.
- ديوانِ عام: دربار عام - کليل ڪچهري (جتي سڀڪو اچي سگهي).
- ديوانگري: ث. ديوان جو ڪم - ڌنڌو.
- ديواني ج ديوانيون: ث. ديوان جي آفيس - ڪورٽ - مال ۽ جائداد جي رقم جو فيصلو ڪندڙ عدالت. پئسن جي ڏيتي ليتيءَ بابت ڪيس.
- ديواني دعويٰ: ث. جائدادي مقدمو - پئسن يا قرض بابت ڪيس - ڏيتي ليتي بابت فرياد.
- ديواني ڪورٽ: ث. ڏيتي ليتي جي معاملن بابت فيصلا ڪندڙ عدالت - سول ڪورٽ.
● ديوانو ج ديوانا: ذ. صفت. [ف. ديوانه = چريو] مستانو - چريو - مست - سودائي - پاگل - مجنون - خبطي - باولو - آبيل. بيوقوف - بيهودو - دعواسي. خفي - چيتو - هرڪلو. (ث. ديواني ج ديوانيون). اسم خاص. هڪ نٿين جو نالو.
- ديوانگي: ث. چريائي - بي عقلي - بي سمجهي - ناداني - جنون - مستي - پاگلپڻو - چيتائي - خفو - بيوقوفي.
● ديوث ج ديوث: ذ. صفت. (ع) بي غيرت - بي حميت - پڙوو - ياڙي. بيشرم - بيحيا - نرلڄو. ياڙي (جنهن کي پنهنجي ننگ جي غيرت نه هجي).
● ديوڪاري: اسم خاص. هڪ ڪاري ڍنڍ جو نالو.
● ديوڪندار: ث. هڪ واڻڪي جو نالو - ديوڪنداري.
● ديول ج ديولون: ث. [سن. ديو + آليه = رهڻ جي جاءِ] ديو جي رهڻ جي جاءِ. ٺاڪر دوارو - مندر. عيسائن جي عبادت جي جاءِ - ڪرسٽ منڊلي - ڪليسا - گرجو. مڙهي - ٽڪاڻو.

- ديولي ج ديوليون: ث. ننڍڙو مندر - ڏيوري. ننڍي ديول - ننڍو گرجو.
● ديوناگري: ث. سن. هندي زبان (سنسڪرت الف - بي) ناگري زبان (جنهن ۾ موجوده سنسڪرت، هندي، مرهٽي وغيره ٻوليون لکيون وڃن ٿيون).
● ديوري ج ديوريون: ث. وڻ جو هڪ قسم. ولائتي ٻير.
● ديهه ج ديهون: ث. [سن. ديهه = بدن] بدن - جسم - بت - سرير - ڏاڍو - تن - ڪايا - جسو - ديرڙ، جيئن
"دلبر ديهه بدر جان، اٽس آطلس جهڙا انگ"
(جلال).
[ف. ده = زمين جو ڪجهه ٽڪر] ٻوڪ واري زمين جي ڪجهه ايراضي - آبادي. تپي جو هڪ حصو. ڳوٺ - بستي - واهڻ - ڳام - قصبو - دهه. ننڍو علائقو. مجيءَ جو هڪ قسم.
- ديهات: ذ. جمع ديهه جو - گهڻا ڳوٺ - دهات - ديهون - ڳوٺ.
- ديهاتي ج ديهاتي: ذ. صفت. ديهه جو - ڳوٺ جو - ڳوٺاڻو - دهقاني - جهنگلي - جٽ - غير مهذب - "شهري" جو ضد.
- ديهداري: ذ. صفت. ديهه ڌارڻ وارو - جاندار - سرير ڌرڪ. بدني - جسماني.
- ديهي ج ديهيون: ث. بدن - بت - جسم - تن - قالب - چولو - وجود - سرير - ڪايا - آنگ - جسو. آره - سينو - ڇاتي. جيئن
"ڪشادگي ميدان جي، ڏس د پاڻي ديهي"
(سچل).
ڪنبارن جي اصطلاح ۾ ٿڪل ٺڪر (جنهن تي نيهائين يا آويءَ کي ترتيب ڏيڻ وقت ڪچو ٺانءُ پيهاريو آهي). ذ. صفت. ڳوٺاڻو - ديهاتي - دهقاني.
- ديهي دتائين: اندر ۾ جاچڻ - پاڻ سڃاڻڻ - حقيقت حاصل ڪرڻ.
● ديهات: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ديهاڻي: اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.

ڏ

● ڏ: سنڌي 'الف - بي' جو ويهون اکر- 'د ۽ ھ' جو گڏيل اچارُ (اچار 'ڏال'). ابجد موجب سنڌ ۾ عدد چار.
● ڏَ ذ. آوازُ- لَئي - تالُ. ڇهين سر جو نالو. 'ڌَيوَتَ' جو مُخَفَّفُ- هندي راڳ جو ڇهون پَدُ (سا- رِي - گَ - مَ - پَ - ڏَ - نِي).
● ڏا (ل)؛ ذ. وڏو ۽ ڳرو آواز.
● ڏابو ۽ ڏابا (ت)؛ ذ. ٽَڙيءَ جو ٻالي.
● ڏاتِ ۽ ڏاتُون- ڏَاتيُون؛ ث. [سن. ڏات] ٻَڪُ- ٻَخشش- بخشش- لطف- ڀيٽ- سوکڙي. کاڻين مان کوٽي ڪڍيل مَوَادُ (جنهن ۾ ڌاتوءَ جي خاصيت هجي، جهڙوڪ: سون، چاندي، ٽامو، شيهو، جست، پارو، ٽين وغيره)- ڌاتو. رستو- راهه- واٽ- مارِڳُ- دستور- طرح - طرزَ- اصول- طريقو- عادت- هلت- چال- رفتار- ڍنگ- روش، جيئن

"ڏکين ڏات ٿئو، هينئڙو لوهه سندا جيئن
سنياري کي سَجَهين، ورچي تان نه ويو."
(شاهه ڪريم).

"جي پائين پرينءَ سيڙان،
سِڪُ چوراڻ کي ڏاتِ."
(شاهه).

ثابت قدمي - پختائي - پڪائي. گرامر موجب لفظ جو بنياد- پاڙ- اِشتِقاقُ- ڌاتُو.
- ڏاتِ کيسَڻ؛ منيءَ جو وهڻُ.
● ڏَاتُ ۽ ڏَاتَ؛ ذ. [سن] زمين مان کوٽي ڪڍيل معدني شيءِ- ڌاتُو.
● ڌاتُو ۽ ڌاتُو؛ ذ. [سن. ڌَاتُ= بنيادي عُنْصرُ] کاڻين مان کوٽي ڪڍيل مواد (جنهن ۾ ٻکهرجڻ جي خاصيت هجي)- معدنيات- ڪچو ڌاتو- ڪُکري. جهڙوڪ: "سون، چاندي، ٽامو، لوهه، شيهو، جست، پارو، ٽين وغيره". لفظ جو اصل- مُول- بنياد- پاڙ- اشتقاق- مصدر.
- ڌاتوڪَ تَتَوَ: ذ. کاڻين مان کوٽي ڪڍيل معدني شيون.
- ڌاتوڪَ وِدَيَا: ث. ڌاتُن جو علم.
● ڏَاتُورو ۽ ڏاتُورَا: ذ. زهريلي ٻوٽيءَ جو هڪ قسم. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻوٽو. (هن جا ٣ قسم آهن: ١. چريو ڏاتورو ٢. ول ڏاتورو ٣. ڪارو ڏاتورو).
● ڏاتُوريَا: اسم خاص. تعلقي شاهه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏاتِ وَلِ (ت): ث. ول جو هڪ قسم.
ڏاهَڻُ: مصدر. [سن. ڏَهه= ڏاهڻ] ڏاهي وجھڻ- ڏاهجڻ- ڏائجڻ- چوسجي وڃڻ. چوسجڻ- چوٻجڻ- چکڙ جڻ.
- ڏاهيُ وَڃَڻُ: مينهن پيا ڍڳيءَ جو کير سنڌ ۾ ڦَرَ جو اپي وڃڻ.
● ڏاچُ ۽ ڏاچَ؛ ذ. [سن. ڏوهه= جهنبڙو، ڏاليَہ= آنُ] تجمل- ٺاٺ. انُ- اناج- ڏالو- ڏارو. تور جو هڪ وزن.
● ڏاچو ۽ ڏاچا؛ ذ. صفت. ڏوُ= چمڪڻ] چمڪندڙ- پيڪي وارو. ڪيڙوءَ رتو- هيڊو رنگيل (ڪيڙو).

"اج ملينديس ماءُ، ڏاچا ڪنديس ڪپڙا"
(سُر آبري- شاهه).

ڏهلن جو ڪڙڪو- واڄو- ٽاچو- ٽاهُو.

● ڏاچُورو ٻ ڏاچُورَا: ذ. پاڻيءَ تي پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم - ڏايورو.

● ڏَاچُوڙ (ٿ): ث. ٻوٽي جو هڪ قسم.

● ڏَاڄُ ٻ ڏَاڄَ: ث. [سن. ڏاليہ = هرقسم جو اَنُ". پرا. ڏاڄُ = اناج] هرقسم جو اَنُ". هرقسم جو سنڌو. ڪنهن بہ قسم جي اپت - فصل - پيدائش - پوک. اَنُ - اناج - ڪٺو - داڻو. جيئن
"هَرَ"ا هٿي لور دين تہ ڏرتي ڏاڄ ٿي ا. ڪري"
(ليم).

● ڏاڃُو ٻ ڏَاڃَا: ذ. طاقت - ستُ - ٻَلُ. ڪَلَ گاھہ جي پاڙ.

● ڏاچُورُ ٻ ڏاچُورَ: ذ. گاھہ جو قسم (وَس جو گاھہ، ڪَلَ ۽ ڇيهي جهڙيون لامون ۽ پن ٻر وڏيڪ سنها، پاڙ ۾ گول ڪاري خوشبودار پاڙ جنهن کي ڏاچورو چئجي، جو ڏَٽ طور کائجي. تيتر خاص طرح ڏاچورا ڪيڏي کائين) ڏامُور (ٿ).

● ڏَاچُورو ٻ ڏاچُورَا (ٿ): ذ. [سن. ڏاليہ = اناج] گاھہ جو هڪ قسم جنهن جي پاڙ ۾ ٿيندڙ گول، ڪارا ۽ خوشبودار داڻا ٿين جي ڏٽ طور ڪم اچن (تيتر خاص طرح کوٽي کائيندا آهن). مڇيءَ جو ڪاڻ، جو سيٺياري ول جي پاڙ ۾ ٿين (ڪل ٿلهي). مٺي زمين تي مينهن جي پاڻيءَ تي چاول سنهڙي ڪل جي پاڙن جو لوڙھ. [سن. ڏَجَيانُ = رِپُڙُونُ] ليڙ - رِ يڙَ - چيٿڙ - ڏَهي - ذرو - پرزو.

- ڏَاچُورا ڪَيڻُ: پرزا ڪيڻ - ليڙون ليڙون ڪرڻ. جناڪون ڪيڻ.

- ڏَاچُورا ٿِيڪرِي وَڃڻُ: تمام گهٽي سيڪت اچڻ - چيٿجي رجڻ.

● ڏَاچُورِيُ: ث. [سن. ڏاليہ] بارش ۾ پيدا ٿيل گاھہ جو هڪ قسم.

● ڏاڏاڪُ ٻ ڏاڏاڪَ: ذ. صفت. ڦداوَرُ - ڊگهو - جاڻو.

● ڏَاڏَرِ ٻ ڏَاڏَرون: ث. چاپلوسي - چالبازي. ٺيرپَ - رِيبُ - رِ پهہ.

● ڏڏ رَائڻُ: مصدر. پرپائڻ - ريجهائڻ - رپڻ.

● ڏاڏَڪُ ٻ ڏاڏَڪَ: ذ. صفت. ماهر - چاتُو، پهلوان - سُورِمو.

- ڏاڏَڪُ نَاٿي جو: ٻسن جو ڊِڳَ - ڏکوي ڊِڳَ - ڊِ پرُ.

- ڏاڏَڪُ لاٿي جو هٿَڻُ: وڏو يا گهٽو الداز ٻسن جو هٿڻ - وڏي رقم جو موجود هٿڻ.

ڏاڏِرو ٻ ڏاڏِرا: وڄت جو هڪ قسم.

● ڏارَ ٻ ڏارُون: ث. [سن. ڏَارَا = وهڪرو] ڪنهن پاڻياٺي شيءِ جي سنهي وَهُڪَ - لارَ. لاٽَ - گُوهو - رِيلو. وهڪرو - وَهڻ - سيرو - وَهُڪَ. ڪنهن هٿيار جي تکائي - تيزي - چوٽي - لوڪَ - ڪِنار - وَٽِ. پيڙيءَ جي تختي جو چيرُ - وِتي. پاڻيءَ جي سطح الدر ڏانڊو. واھ ڪي اوزار جو هڪ آلو - رنڌي جو هڪ قسم.

● ڏَارُ: صفت. ظرف. ڌري - پرانهون - علحده - الڳ - جُدا - خلاصو. ٻٺي لمولي - وِ ڏيرڪو ليارو - آزاد و - نيجو.

- ڏَارا: ظرف. ٻنا - ڪان سواء - رِي - پاجهوڻ - ويجهو - قريب - نزديڪ - اوري - اوڏو.

- ڏَارَان: ظرف. ڪان سواء - ٻنا - ٻن - بيڪم - ٻي - بغير - پاجهون - ڏارون - ويجهو - چو ڏاري.

- ڏار پارَ: ظرف. جدافدا - الڳ - جُدا - علحده. ڏاروڏار - بلڪل الڳ.

- ڏاروڏارُ: ظرف. جدا - ڏار - ڏارَونڏار - الڳ - نيجو - ڌري - ڪو بہ تعلق نہ هجڻ جي حالت.

- ڏارونُ: ظرف. جُدا - ڌري - ڪان سواء - جدافدا - ڏارو لڏارَ.

- ڏارو انڌارَ: ظرف. ڏاروڏار - ڌري - جُدا جُدا - بلڪل الڳ - صفا بي تعلق - قطع تعلقات.

- ڏ ارَنڌُنُ: ظرف. جُدا - ڪان سواء - ڏاراڻ - ڏارُون.

- ڏَارِي: ظرف. آس پاس - آتي - آتهين - آن هنڌ - وٽ - پاسي - پاس - قريباً - ويجهو - اوري. الڪل - تخميني - لڳ ڀڳ. جيئن "چند ڏاري".

- ڏاري ڀاسي: ظرف. چوڌاري - سيني ڀاسي - چوگرد - چوڦير - چوطرف - آس پاس.
- ڏَرين: ظرف. کان سواءِ - جُدا - ڌاران - ڌارون - ڌارئين.

● ڏارَا ۽ ڏَارائُون: [ث. سن. ڌارا] ڪنهن وهڪري جو مُنهن - ڌهالو. پاڻي وَهڻ جي جاءِ - وهڪرو - وَهڪَ. چشمو - آبشار - جهرڻو. جبل جو سلسلو - جبل جي چوٽي.

● ڏاراڙُ ۽ ڏاراڙَ (ل): ذ. مال چاريندڙ - ڌنارُ - ڌراڙُ.

● ڏَارَائڻُ: مصدر. ٻيو ڀيارڻ - ڪير ڀيارڻ - لڃ ڀيارڻ.

● ڏَارڻ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڌارَڻُ: مصدر. [سن. ڌرِ = رکڻ] اختيار ڪرڻ - رکڻ - هٿ ۾ هجڻ - قبضي ۾ ڪرڻ. سنڀالڻ - جهلڻ - ڪٽڻ. سنڀال هيٺ رکڻ - پرورش ڪرڻ - پالڻ - بڻائڻ - ڌاڙڻ - سانڍڻ - ڌهرائڻ (جانور وغيره). حفاظت ڪرڻ - هلائڻ - مدد ڪرڻ.

● ڌاري ۽ ڌاريِ: ذ. صفت. [سن] رکندڙ - اختيار ڪندڙ. جيئن: "مايا ڌاري، ڀيک ڌاري."

● ڌاري ۽ ڌاريون: ث. [سن] ليڪ - ريکا - خط. صفت. جدا - علحده - اوپري - پرائي - غيرقوم واري.

- ڌاريُهَارُ ۽ ڌار يُهارَ: ذ. صفت. ليکن وارو - ليکائُون - پَٽاهتي.

● ڌاريجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه ۽ سکر ضلعي ۾).

● ڌاريجا چاچڙَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. ٻارهن پاڙا: ١. چنّا ٢. جنگاڻند ٣. نورلگ ٤. جوڻيجا ٥. ڏجڏيهه ٦. جوکياڻي ٧. حلوائي ٨ سڌاڻي ٩. متاڻي ١٠. جوالانا ١١. ڪنّا.

● ڌاريندڙو: اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڌاريو ۽ ڌاريا: ذ. صفت. بيگانو - پَرائُو - ٻيو - ڌياڪڙ - اوپرو. اڻ ٻهڪندڙ - غير - نئون - اڻ سڃاتل - نه ڏٺل - نه ٻُڌل نه ڏِٺل - غيرواقف - اجنبي. جيئن

"ڏُريائين ڌاريا، ميٺ مٺيءَ جا نه ٿيا"
(شاهه).

عجب جهڙو - عجيب - نادر - ويڳاڻو - پرديسي - وِديشي - بِديهي - بِديشي.

● ڌاريُنُو ۽ ڌاريُنَا (ٿ): ذ. هٿيار جو هڪ قسم - ڀالو - نيزو.

● ڌاڙ ۽ ڌاڙُون: ث. رَهزنَن يا ڌاڙيلن جي ٽولي - ڦورُن جي ٽولي - چورَن جي ٽولي. ڌاڙيلن جي ڪاهَ - ڌاڪو - ڦُر - لُٽ - ڌاڙو. حملو - ڪاهه - جُلهَ - هلان. وڏو هُل - بغاغو - ڌانهن - هنگامو - گهوڙا گهوڙا (ت). منڇر وارن جي اصطلاح ۾ مڇيءَ ڦاسائڻ لاءِ ڄَر وجهڻ وقت زور سان پَٽل جون ٿالهيون وڄائڻ جي حالت.

- ڌاڙِ ڌاڙِ (ت): ث. گهوڙا گهوڙا. ڌانهون - رڙيون - واڪا - ڪُوڪُون.

- ڌاڙِ ڌاڙِ ڪَرَڻُ: رڙيون ڪرڻ. ڌانهون ڪرڻ - ڦُريا ڦُريا ڪرڻ - ڀاڪارڻ - مدد لاءِ پڪارڻ - وڏو شور مچائڻ.

- ڌاڙِ وَائي ۽ ڌاڙِ وائي: ذ. صفت. ڦورُو - لُٽيرو - چور - رهزن - ڌاڙيل.

- ڌاڙو ڀس: حرف ندا. گهوڙا گهوڙا - واڪو - واڪاڻ - واويلا.

● ڌاڙِ ڪِي ۽ ڌاڙِ ڪِيُون: گوڏڙي - ٻڪري.

● ڌاڙو ۽ ڌاڙا: ذ. جماعت - گروهه - ٽولي - جٿو. چورن جو ٽولو - چورن جو حملو - چورن جي ڦُرمار - ڌاڙ - لُٽَ - لوٽ - ڌاڪو - رهزني - چوري - اوچتي ڦُرلٽ.

- ڌاڙا ڦاڙا ڪَرَڻُ (ت): نقصان ڪرڻ - اجايو زيان ڪري ڇڏڻ - خرابي ڪرڻ - خرچي کپائي ڇڏڻ.

- ڌاڙائي ۽ ڌاڙَائي: ذ. صفت. ڌاڙو هڻندڙ - ڌاڙيل - ڌاڙيلو - رهزن - ڦورُو.

- ڌاڙو لڳڻ: ڦُر ٿيڻ - لُٽ ٿيڻ - اوچتو ڦُرلٽ ٿي وڃڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏاڙو هڻڻ: زوري ڦُر ڪرڻ - زوري چوري ڪرڻ - ڦُر ڪرڻ.
- ڏاڙ ِيچو ۽ ڏاڙ ِيچا: ذ. صفت. ڏاڙائسي - ڏاڙيل - ڏاڙيلو - ڏاڙ يوال. ڏاڙي ۾ ڪنيل ملڪيت - ڦُرلُٽ جو مال - مال غنيمت.
- ڏاڙ ِيل ۽ ڏاڙ ِيل: ذ. صفت. ڏاڙو هڻندڙ - ڏاڙ ئي. ڌاڪو - ڪانڪو - رهزن - ڦُورُو.
- ڏاڙي ۾: ظرف. ارزان - سستو - تمام ٿوري قيمت ۾ - مفت ۾ - سهالڪو.
- ڏاڙ ِيوال ۽ ڏڙ ِيوال: ذ. صفت. ڏاڙيل - ڏاڙيچو.

● ڏاڙ ِي (ٽ): ٿ. ڪاٺ جي سيپر (جا راند ۾ ڪينهون جهلڻ واسطي ڪتجي) - بچاءُ - جهلاءُ.

● ڏاڪ ۽ ڏاڪُون: ٿ. ٽالو - ٽانءُ - ٽاماچار. ڏاڪو - هاڪ - ٽاموس - شهرت - ليکي - مشهوري - وڏائي - پَڌ - سارا هه - واڪاڻ - پڌرائي - ڏوهُ. رتُ - افواهه - هل - هلاچو. هيبت - هڪل - ڏَيا - ڏَکو - دپاءُ - ڌمڪاءُ. رعب - خوف - ڊپ - حشمت. عزت - شانُ.
- ڏاڪو ۽ ڏاڪا: ذ. ڏاڪ. ٽالو. هيبت - رعب - هل - هلاچو. ڊپُ - ڏرُ - ٽاموس - شُهرت - ڌمڪاءُ.
- ڏاڪو وجهڻ: مشهور ٿيڻ - ٽاليرو ٿيڻ - رعب جمائڻ - سِڪو جمائڻ - ناميي ٿيڻ - ٽالو ڪيائڻ.

● ڏاڪوڙو ۽ ڏاڪوڙا (ل): ذ. چوپائي مال جي رڙ - ڪنهن ڏکيي يا مينهن جي ڦَرَ لاءِ ڪيل رڙ.

● ڏاڳا: ذ. ڪپڙا - پوشاڪ - متبرڪ لباس - ڪنهن بزرگ يا ولي جا پاتل ڪپڙا.
- ڏاڳا پائڻ: پوشاڪ پائڻ - ڪنهن بزرگ جا ڪپڙا ان جي وفات کان پوءِ ورسيءَ تي سندس جانشين جي پائڻ جي حالت - ڏاڳا ڏيڻ - ڏاڳا ڪرڻ.
- ڏاڳا ڌوئڻ: ڪپڙا ڌوئڻ - جسماني صفائي ڪرڻ - ٻاهرين پاڪائي رکڻ.

"الدر اڇو نه ڪري، ڌوئي تو ڏاڳا" (شاهه).
- ڏاڳا ڏيڪڻ: ڏسو "ڏاڳا پائڻ".
- ڏاڳا ڪيڏڻ: اُڏيرڻ - آڪيلڻ - تباهه ڪرڻ.
- ڏاڳا ڪرڻ: ڏسو "ڏاڳا پائڻ".
- ڏاڳا لاهڻ: ڪپڙا لاهڻ - بزرگ جو لباس لاهي سانڍي رکڻ - پردو لاهڻ - عيب اُگهاڙڻ - خوار ڪرڻ.

● ڏاڳو ۽ ڏاڳا: ذ. [سن. تارڪو. ڪ. ڌاڳو. هيم. ڌروڳ] سُٽ جي تند - سڳو - سُٽ - تندُ - تندو - تَڳو - تارُ. سُوٽلي - ڏورُ - ڏورو - ڏوري. پيچ - ورُ - وَڪڙُ - سلسلو - ليڙُ - ريڙ - لينگهه. (ٿ). سڳِي - چوني (ٿ). فقير کي مٿي تي ويڙهيل سڳو - بيماريءَ کان چوڪاري لاءِ ٻڌهيل سڳو.
- ڏاڳو ٻڌڻ: لشالي ٻڌڻ (يادگيريءَ لاءِ).
- ڏاڳو ڪيڏڻ: (ڪورين جو اصطلاح) اڏي تي تاڃي لاهڻ. تند وڪيڻ. اجائي اڇ وڄ ڪرڻ.
- ڏاڳو ڪرڻ: تعويذ ڦُل ڪرڻ. دعا ڪرڻ - سڳو وٽڻ - ڦيڻو پڙهڻ - جهاڙ رکڻ - جادو ڪرڻ - منتر ڪرڻ - فال وجهڻ.
- ڏاڳي ۾ ٿيڻ: آڳياڪاري ٿيڻ - معتقد ٿيڻ - فرمانبرداري ڪرڻ - چنبي ۾ ٿيڻ - وس ۾ ٿيڻ.
- ڏاڳي ۾ ڳنڍ هڻڻ: رلڊ ڪ هڻڻ - اٽڪ هڻڻ - پيچڪڙي هڻڻ - مونجهاري جهڙو ڪم هڻڻ - معاملو سڌو نه هڻڻ.

● ڏالچ: مصدر. ڏارڻ - هيرائڻ - پالڻ.

● ڏالو ۽ ڏالا (ٽ): ذ. صفت. لنڍي هولدي ماءُ مري ويل جانور - هٿ هيرو ڦَرُ - هٿائڙو - هٿايو - ڏالو.

● ڏامُ ۽ ڏامَ: ذ. [ڏامُ = تجمّل] سوڀيا - جلوو - رونق - ٺهپ - پرتاب - پڙڪي - ڪرالٽي - جهلڪو - ڏِالڏِيسُ - لَٽُ - تجمّل - پيڪو.

● ڏامُ ۽ ڏامَ: [سن. ڌامَنُ = جاءِ] رهڻ جي جاءِ - هنڌ - گهرُ - جاءِ - جڳهه - آستانو. هندن جي تيرٿ جي جاءِ (جي مشهور چار آهن: ١. جڳننات ڏام ٢. بدريناٿ ڏام ٣. رامنات ڏام ٤. دوارڪانات ڏام).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏامرُ ڏامو ۽ ڏامرَ ڏامَا: ذ. [پرا. ڏامر
سن. ڏامن = ٻالڻ] ڪاٺ وغيره ٻوجَنُ.
● ڏامَاچي: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏاماسو ۽ ڏاماسَا (ٿ): ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم - دوا طور ڪم ايندڙ هڪ ٻوٽو - ڏاماهو.
● ڏامتَ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● ڏاميراهَ (ٿ): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏاميراهَ: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏامڙاهَا (ٿ): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏاميراهو: تعلقي وارهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏامڙو ۽ ڏامڙا: ذ. ٺڪر جو ٿانءُ ڪير ۽ پاڻيءَ سان ڀريل (ترڙي ۾ ٽن ٽيل هيٺان ڪير پاڻي وهندل. مري ويل جي ڪرياڪرم لاءِ گهر ۾ رکيل).
● ڏامڻُ: مصدر. [سن. ڏامَنُ = ٻالڻ] دعوت ڪرڻ - مهماني جهلڻ - ڪاڌو موڪلائڻ - ڪوٺ ڏيڻ. مجلس ڪرڻ. وِندُرَ ڪرڻ.
- ڏامرَ ۽ ڏامُونُ: ث. دعوت - ڪاڌو - مهماني - ڪوٺ - نينڊ - مجلس - محفل - چوياري - منڊلي - جڳ. وِرُونهه - وِندُرَ - تماشو. وڏي دِل - ڪشاده دلي - فراخ دِلي.
- ڏامرُ ۽ ڏامرَ: ذ. وڏو ڏينهن - ساليانو ڏڻُ - خوشيءَ جو ڏينهن - عيد - آتسو. محفل ڪرڻ جو ڏينهن.
- ڏامو ۽ ڏامَا: ذ. ڪوٺ - دعوت - نينڊَ - سَڏُ. موڪلايل مالي - ڪاڄُ - ڪاڌو - ڪاٺو. مهمانيءَ ۾ مليل ڪاڌو - ڪنهن برهمڻ کي ڏنل دعوت. ڪٽڪ جو پڪَلُ ڏارو (جنهن ۾ کيهه، کنڊ وغيره پيل هجي).
- ڏامُو ڏيڻُ: ساني ڏيڻ - ڪاڌو ڏيڻ. (هندن ۾) ڪرياڪرم بعد برهمڻ کي ڪاڌو ڏيڻ.
● ڏامُور: ذ. گاهه جو هڪ قسم - ڏاڇُور.

● ڏامولو ۽ ڏامولاَ (ٿ): ذ. لوڏو - ڏوڏو - ڏِڏڪو - ٽپڙُ - آڏِيڙو - ڏاٻو - ٽيلهو.
● ڏامپچَا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.
● ڏانُ ۽ ڏانَ: ذ. [سن. ڏاليُ = هر قسم جو اناج] اَنُّ - اناج - ڏاڄُ.
● ڏنڏارِيُ: اسم خاص. تعلقي گهوڙاٻاريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏانڏانُ: [سن. ڏِوَانُ = آواز] آواز جو هڪ قسم - دَڪ دَڪ - دَهڪو - ڏانُ ڏانُ - ڏوُڻ ڏوُن - زُونُ زُونُ - آواز - گوڙ - هُل - ٽڪاءُ.
- ڏانُ ڏانُ ڪرَڻُ: گوڙُ ڪرڻ - هُل ڪرڻ - هُلاچو ڪرڻ. ٽڪڙِ لائڻ. تنگ ڪرڻ - سختي ڪرڻ (ٿ).
● ڏانڊَلَ — ڏانڊَلِ ۽ ڏانڊَلُونُ — ڏانڊِلِيُونُ: ث. ڪيتراڳ - ڪٽ پٽ - رِيڙهه پيڙهه - چڪتاڻ - کِهَلَ ڪيندڙَ - اجايو بحثُ - رڳڙو - کَهُپي - پائيتالُ - تڪرار - جهيڙو - جهڳڙو - لڙُ - آنتُ - جهنڊي - ڪِروڌ. حجت - وَدُوادُ. ڦڏو - فساد. اجايو گوڙ - گهمسان - غوغاءُ - هنبوسُ - ماچالڪَ - غلغلو - هنگامو - بکيڙو - ڏمچر - ممڻ - خرخشو. بي ايماني - دغا - مڪرُ - فريبُ - ٺڳي. ٺيڙڪُ - ٺيڪڙ - چالاڪي - جادوگري - چشم بندي. اسم خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو (ٿ).
- ڏانڊِلائيُ ۽ ڏانڊلائي: ذ. صفت. ڏانڊل ڪندڙ - رِيڙهه پيڙهه ڪندڙ - پائيتال ڪندڙ - ڦڏائي - فسادي - ڪيتراڳي.
- ڏانڊَلِ پَڏَڻُ: ڪيتراڳ ڪرڻ - کِهَلَ ڪرڻ - ڪٽ ڦِٽ ڪرڻ - ڪِروڌ ڪرڻ. گهمسان ڪرڻ. اجايو بحث ڪرڻ.
- ڏانڊَلِ ڪرَڻُ: ڪنهن به ڳالهه کي ڏکو ڪرڻ - رِيڙهه پيڙهه ڪرڻ. گهمسان ڪرڻ - اعتراض وٺڻ - ڦڏو ڪرڻ - شورُ ڪرڻ - پائيتال مچائڻ - اجايو فساد مچائڻ. بي ايماني ڪرڻ - دغا ڪرڻ - جهڳڙو ڪرڻ - بحث ۽ تڪرار ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏانڊو (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏانڊولڻ: مصدر. لوڏڻ - ڏوڏڻ. ڏوڙڻ - ڏڏڪائڻ - ڏولڏاڙڻ - ڇاچولڻ - چولڻ. ڏڪائڻ - ڏڙڪائڻ. ڇڪتاڻ ڪرڻ - ڪسرائڻ - ڳوهڻ.
- ڏانڊول ۽ ڏانڊولئون: ث. لوڏو - ڏوڏو - ڏُوڙي - ڏِڙڪو - ڏِڏڪو - ڏولڏاڙ - لوڏ. ڇاڪو - ڇاچول - ڇَڇِڪو.
● ڏانوڻ: مصدر. وهنجڻ - سَنان ڪرڻ - مٿو ڌوئڻ - ٻُت تي پاڻي وجهڻ - ڏاڻڻ - تَڙ ڪرڻ - غسل ڪرڻ.
● ڏانُور ۽ ڏانُورا (ت)؛ ذ. گاهه جو هڪ قسم - ڏلارڪنڊوري.
● ڏانڀقول ۽ ڏانڀقول؛ ذ. گل جو هڪ قسم. هڪ قسم جي وڻ جون سُڪڙيون ۽ گل.
● ڏانڻ: مصدر. ڏانوڻ - وهنجڻ - غسل ڪرڻ - ساري بدن تي پاڻي وجهڻ.
- ڏانڻين ڌوئين آتڻ: ويم کان پوءِ خير سان گهمڻ ۽ ڪم ڪار کي لڳڻ - بيماري کان پوءِ صحت جو مٿي تي پاڻي وجهڻ. سڀ ضروري ڏاڪا طئي ڪري بيهڻ.
● ڏانيوال: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏانا: ذ. [سن. ڏاليڪ=الاچ] مصالح جو هڪ قسم. مصالح طور ڪم ايندڙ خوشبودار ٻوٽي جو هڪ قسم. ٻوڪ جو هڪ قسم.
● ڏانڪ: ذ. جادوگرن جو وڏو - ايشور - مهاديو.
● ڏانڪي: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏانو ۽ ڏانا: ذ. [سن. ڏانيه=الاچ] مصالح جو هڪ قسم. ڪوتمير جو سُڪل ٻج.
● ڏائي ۽ ڏائيون: ث. [سن. ڏانيه=الاچ] ٻُڪل آهي (جو ٻوڇا مهل چٻجي). مٺائيءَ جو هڪ قسم - اوٻاريل - سُڪايل ۽ ڳُڙ ملايل آهي - ڳُڙڏائي.

● ڏاواڄ ۽ ڏاواڄ (ل): ذ. صفت. ڏائيندڙ ڍَر - ڪير پياڪ ڍَر. ڏائڪ - ڪير ڏائڪ. (ڍڳي، مينهن، ٻڪري وغيره جو).
● ڏاوڻ (ت): مصدر. (سن. ڏاوَن=صاف ڪرڻ] وهنجڻ - تڙ ڪرڻ. جيئن ”زالان ڏاوڻ، مردان ڪاوڻ“ (چه ٿي). ڍَرن جو ڏائڻ.
● ڏاوڙيو ۽ ڏاوڙيا (ت): ذ. ٻُٻو - ڦڻ - آرهُ.
● ڏاءِ ۽ ڏائيون: ث. [سن. ڏاتري=ڪير پيارڻ واري] ڏارڻي ٻار کي آجوري تي ڪير پيارڻ واري عورت - دائي.
● ڏاءُ ۽ ڏاءِ: ذ. [سن. ڏاءُ=ڳيڙو رنگ] رنگ جو هڪ قسم - ڳاڙهو رنگ. ڪنيارن جي اصطلاح ۾ ڪچن ٿانون کي رڱڻ لاءِ ڳيڙوءَ جهڙو ڳاڙهو رنگ. جيئن.
”پالئيم نه پيلو، مون کي ڏاءَ ڏُناريو“
(شاهه).
ٺڪاءُ - آواز - ڏڪاءُ - ڏڪ جو آواز.
● ڏائڪ: ڏائيندڙ - ڪير ڏائيندڙ - ڪير پياڪ ڍَر.
● ڏائڻ: مصدر. ٻار يا ٽنڍي ڍَر جو وات سان ٿڻ يا ٿڻ مان ڪير چوسي پيئڻ. چڪڙڻ - چوسڻ - چُوپڻ - ڏڳڙڻ - ٺچوڙڻ - چُسڪڻ. تڙ ڪرڻ - غسل ڪرڻ - وهنجڻ (ت).
- ڏائي وڃڻ: ڪير ڏيندڙ جانور مان سڄو ڍَر جو ڪير پيئي وڃڻ.
● ڏائي ۽ ڏائيون: ث. اوڙيءَ وٺڻ وقت ٽنڊي ۾ ڳنڍيل پيش، ڏِپ، ڪجي يا مُڇ جي ڍرهن جي مُٺ - ڳُر - ڳُت - چُڻ. ٻن رسين کي ڳنڍيندڙ رسيءَ ٽُڪر - ڳوپ. (وارن جي) چوٽي. (قميص جي) ٻَري. ٻن ڌرين جي وچ ۾ پرچاءَ ڪرائڻ جي رِٿ.
- ڏائي وائي (ت): ظرف. فقط - رڳو - صرف.
- ڏائي وجهڻ: ڳَنڍڻ - ڳنڍڻ - چُٽڻ. ڳوپ ڏيڻ - ملائڻ. ڳنڍيندو هلڻ. پرچاءُ ڪرڻ. پرچائڻ (ل).
- ڏئيون ڏار مڄ ڏار ڪرڻ: هرهڪ جنس جدا ڪري ڏيکارڻ - حقيقت کولي ٻڌائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏائيءُ ۽ ڏائيئُون: ث. [مصدر. ڏاوڻ= وهنجڻ] وهنجڻ وقت پاڻيءَ جي هڪ رالد جو نالو- ڏائي رالد.
– ڏائيي پُڄي ڪيڏن: پاڻيءَ ۾ ٽٻي هڻي هڪبئي کي ڳولهڻ جي رالد.
– ڏائيءُ رانڊ: ث. ڏائي رالد.
● ڏَبُ ۽ ڏَبُئُون: ث. ڏڪڻي – ٿڙڪڻي – ڏوڏو – لوڏو – جُنبش – لرزش.
– ڏُباٽيءُ ۽ ڏُباٽيئُون: ث. ڏُبڻي – ڏڪڻي – ڪنبڻي – لرزش. جُنبش – حرڪت – ڇُر پُرُ – لوڏو.
● ڏبِ ڏبِ: ث. (آواز) زور سان هلڻ جو آواز.
– ڏَبِ ڏَبِ ڪَرَڻُ: آواز ڪرڻ. هلڻ وقت پيرن جو زور سان آواز ڪرڻ. ٺڙڪو ڪرڻ – دڙها هڻڻ.
● ڏَپرُ ۽ ڏَپرَ – ڏَپرُونُ: [ث. سن. ڏَوَلَ = سنڌ] اڇي ڪٽي يا لوٽي. جيئن

"بالله اُهيان بند ۾، ڏنان ٿي ڏَپَرُ"
(شاهه).

پُراڻين اڳڙين مان ٺهيل گودڙ – رلڪو – ٽپڙ – گيدڙو – گيهنو – رلي – آٿر – گودڙي. آچو – سفيد.
● ڏَپرُ ۽ ڏَپرَ (ت): ذ. صفت. ڏَبن وارو – ڇٽن وارو – دبڪيائون – ڇٽن وارو. شڪارين جي اصطلاح ۾ سُوئر جو ننڍو بچو (جنهن جي بدن تي ڏَبا يا ڇٽا يا داغ هوندا آهن).
● ڏَپڙاٽُ ۽ ڏَپڙاٽَ: ذ. (آواز) ڪنهن ڳري شيءِ جي ڪرڻ جو آواز. ڌڪاءُ – ٺڪاءُ – ٺهڪو.
● ڏپڙ ڏُڪو ۽ ڏَپڙ ڏُڪا (ل): ذ. صفت. مضبوط – ڏاڍو. متارو – سوڪهو – ٺُلهو – سٿپو.
● ڏپڙ ڏلو ۽ ڏَپڙ ڏلا: ذ. صفت. جبرو – جالنو – قوي – جُنگُ – بُت ۾ پور ٻل زبردست – ڏنو مُٺو – ٺُلهو – ڦُوقانگ – دوٽرُ – متارو – ستَرُ و ٽرُ – دُولسو – مُٺڪو – ڏَڳڻ – جاڏو – جهالو – پَڪو – سڌَرُ – سخت – چالاڪُ – ٺڙت – پنهنجو مطلب پورو ڪرڻ وارو.
● ڏپڙيءُ ۽ ڏپڙيئُون: ث. گودڙي – رلي.

● ڏپڪڻُ (ث): مصدر. ڊڄي وڃڻ – هڻي وڃڻ – هيسجي وڃڻ.
● ڏَپڪو ۽ ڏَپڪا (ت): ذ. تورو لوڏو – ٺيلهو – اڌيڙو – ڪِرڻ جو آواز.
● ڏَبڻُ: مصدر. [سن. ڏو=ڏڏڻ] ڏَڏَڻ – لڏڻ – آلڙڻ – ڏڪڻ – ٿڙڪڻ – ڪنبڻ. هيٺ مٿي ٿيڻ – لرزڻ – لوڏا کائڻ.
● ڏَبڻ ۽ ڏَبڻيُون، ڏَبڻُون: ث. [سن. ڏو=ڏڏڻ] لچڪدڙ ۽ کهِرڪندڙ. پاڻياڻي زمين يا گپ جنهن ۾ ڪاٻ وزندار شيءِ هيٺئون هيٺ پيهي وڃي – ڇِڪڻ – گپٽي – گهيچڻ – مَچرُ – گهرَڻ.
● ڏَبيٺيُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏَبو ۽ ڏَبا: ذ. داغ – لشان – ڇٽو. عيب.
= ڏَبو لڳڻُ: داغ لڳڻ – لشان ٿيڻ. ڇٽو ٿيڻ. عيب لڳڻ – ڪلنڪ لڳڻ.
● ڏَتَ ۽ ڏَتُون (ت): ث. دباءُ – دڙڪو – دهشت. منع – روڪ – تنبيهه.
– ڏَتِ ڏَتِ ڪَرَڻُ: دَٻائڻ – هيسائڻ.
– ڏَتِ ڪَرَڻُ: دباءُ رکڻ – منع ڪرڻ – اڪ ڏيکارڻ – دڙڪو ڏيڻ – تنبيهه ڪرڻ.
● ڏُتُ ۽ ڏُتُون: ث. [سن. ڏُوُرت= نڳِ] ڏُتارُ – نڳي – ڏوهو – ورغلاءُ.
– ڏُتَرُ ۽ ڏُتَرَ: ذ. صفت. ڏُتارو – ڏُتاريندڙ – نڳُ – ڏوپاني – رَماڪي.
– ڏُتو ۽ ڏُتا: ذ. ڏسو "ڏُتَرُ".
● ڏُتَارَڻُ: مصدر. [سن. ڏُوُرت= نڳِ] نڳڻ – ريبڻ – دلبو ڏيڻ – دوڪو ڏيڻ – فريب ڏيڻ – ڏُتڻ. پنيلائڻ – پيرمائڻ – برغلائڻ – ڦسلائڻ – پَٽلائڻ – گمراهه ڪرڻ – ورغلائڻ. پاڻ ڏانهن ڪشش ڪرڻ. جيئن

"پائنيم لَ پيلو، مون کي ڏاءِ ڏتاريو"
(شاهه).

لالچائڻ – ڏاڏرائڻ – ريجهائڻ – راضي ڪرڻ – موهڻ – هرکائڻ – چترائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏُتارَ ج ڏُتارُون: ث. ٺڳي - ريب - دڳو - فريب - ڏو ڀو - مڪر - رسا ڪ - ڏُتَ - پِرمُ - ڀرغلاءُ - چورَت - ڏاڍر - ٺڳارَ - لوپُ - موهُ - چتَرُ - ڊيکپڙو.

- ڏ تارو ج ڏُتارا: ذ. ڏُتارينڊڙُ - ڏُتارينڊڙَ - ريبينڊڙُ - لڳينڊڙُ - ريبي - ڏُوتڙُ - ڏو ڀائي - رساڪي. لالچائيندڙ - هِرڪائيندڙ - ڦِسلائيندڙ - ريجهائيندڙ. بگيڙيندڙ.

● ڏُتِڻِ ج ڏُتيڻيون (ت): ث. جُوئر جو هڪ قسم. صفت. دَليُ - ڀَڙوِيُ - ڏُوتي - ڏِياڪَڙِ - وِچ ڪُٺي - ڪُٺڻِ.

● ڏُتڻُ: مصدر. [س. ڏُورُت = ٺڳ] ڏ تارڻ - ٺڳڻ - ڀرغلائڻ.

● ڏُتو ج ڏُتا (ڪ). ذ. ٺڳي - فريب - مڪر - ڏو ڀو - ڀهالو. رماڪُ - ڀرغلاءُ - ڏُتَ.

● ڏَتورو ج ڏَتورا (ٿ): ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم - ڏاتورو.

● ڏُتيلُ ج ڏُتيلَ (ت): ذ. صفت. هيسيل - ڪَنيڀَيلُ. عيب هاڻو. کهٽِ - ڀِٽي ڀِيل.

● ڏپَ ج ڏَپون: ث. [س. ڏُوپ] ٻالس - ٻُوء - بد بوء - خراب هوا - چِٽَ - واسُ - ڏَمرَ - ڏَمڪَ - سُڳنڌ - سُرهاڻ - هَڳاءُ. چُسڪَ - چُسڪڻ جو آواز (ل).

- ڏَپ ٽوڙُ ج ڏَپ ٽوڙَ: ذ. صفت. ٻالس ناس ڪ - ٻالس ختم ڪندڙ.

- ڏَپَ پوڻُ: ٻُوء اچڻ - ڏَپَ اچڻ. پتو لڳڻ - خبر پوڻ.

● ڏِپَ ج ڏِپون (ٿ): ث. ڀِت - ديوار - ڊِيوال.

● ڏُپَ ج ڏُپون: ث. [س. ڏُوپ] سج جي تپش - گرمي - ڪاڙهو - آس - تپِتِ.

● ڏَپاتَ ج ڏَپاتُون: ث. ڊولهين جي ڏَپَ. آواز. ڏَهو.

● ڏ پاڙَ ج ڏَپاڙون (ت): ث. ٿوري خبر - پتو - معلومات - ڪُڙڪَ - ڏ هو.

● ڏَپائِجڻُ: مصدر. ڏپجڻ - ٻالس ڪري وڃڻ - واسجڻ خراب ٿي وڃڻ. شڪار ڪرڻ ۾ شڪار جي سُڌ پوڻ - شڪار جي ٻُوء اچڻ. کِهلجڻ - کِهلبو وڃڻ.

● ڏَپجڻُ: مصدر. ”ڏ پائجڻ“.

● ڏَپڙُ ج ڏَپڙَ: ذ. هڪ سال کان ٻن سالن تائين عمر جو آٺ - ڪنوات - ڳوارو (گورو) - اڏِيڪُ - جهُرتُ - ڪانگهارو (ٿ). ڏوهين ڪي سڙا ڏيڻ جو ڪاٺُ.

● ڏ پڙڻُ: مصدر. ننڍي ٻار يا مال جي ننڍي ڦر جو ٿڻن ڪي زور سان ڏاڻڻ - ٿَيجُ ڏاڻڻ - ڪير ڏاڻڻ.

- ڏَپڙُ ج ڏَپڙَ: ذ. آٺ جو ٻچو ڪير ڏائڪ - ڏاوچ - ڏائِڪُ.

- ڏ پڙائِڻُ (ل): مصدر. ڳئون يا مينهن وغيره جي ڦرَ کي ڪير ڏارائڻ.

● ڏَپڻُ (ل): مصدر. ٻار يا مال جي ننڍي ڦر جو ٿڻ ڏاڻڻ مهل زور سان آواز ڪرڻ.

● ڏَپو ج ڏَپا: ذ. ٻوء - ٻانسَ - ڏَپَ - ٺڳي - ڏوڪو - دوڪو - ڏو ڀو. آسرو - آميد - آواز. اکين جي ٿوري لظر. (ت) ٿوري خبر. ڪاٺي - ٻهالو - عذر (ت).

- ڏَپا ڏِيڻُ (ڪ): ناسُون هڻڻ - جهوتون ڏيڻ.

- ڏ پا کڻڻُ (ت): شڪاري ڪُتي کي جانورن جي ڏَپَ اچڻ.

- ڏ پائِي ج ڏَپائِيُ: ذ. صفت. ڏوڀو ڪندڙ - ٺڳُ - ڏوڪيباز.

- ڏَپو پوڻُ: پتو پوڻ - خبر پوڻ - معلوم ٿيڻ. ٻُوء اچڻ.

● ڏَجَ (ٿ): صفت. سُڄي - تمام سُڄي - عمدي - آڇي.

● ڏَجا ج ڏَجائُوي: ث. [س. ڏَوُجا = جهنڊي] جهنڊو - ٻانسُٽو - ڏ جا.

● ڏج ج ڏَجُون: ث. (س. ڏَجَ = روشن] روشني - چمڪو - دَوُ - ٻَهَڪَ. ٻاهر. روپ - شڪل - ڊ نگ. هوا. لباس - پوشاڪ -

[سن ڏَوُجَا=جهنڊي] پيڙيءَ جي جهنڊي- جهنڊي- بيرق - ڏ چا- ٻانٺُو. جيئن
"ڏچون ٿيون ڏَنُگُڪَنِ، آيل ساموندين جون"
(خان زئي).
چنڊ جون ٻهريون پندرهن راتيون. ٽئون چنڊ.
[پرا. ڏَاءُ<سن. ڏاتُو] مِٺي - ڏُوڙِ - دَزَ. جيئن
"مون تي جا ميهار جي، سا ڪيئن ڏُڏان ڏَچَ"
(شاهه).
وارَ.
● ڏَچُ ۽ ڏَچَ: ذ. صفت. [سن. دَجَ=روشن- چمڪندڙ] روشن - چمڪندڙ - ٻهڪندڙ. سهڻو - ملوڪ - حسين - وڻندڙ - بهترين. پيڪي وارو- چولڊيل - ليجو. ذ. زنانو محاورو (ت) سونهن - حسن - خوبصورتي - ناهه نوهه.
"هَٿ سهڻل جي پَٽَ جا ڳانا او!
موڙن لاتس ڏج ڙي، آہَل ڳُل مولا جوا!"
وارَ- چِتا- ڪيسُ. چنڊ جون ٻهريون پندرهن راتيون. ٽئون چنڊ. آواز- ڳائڻ. جيئن "ڳيچن جا ڏَچَ."
- ڏَچُ مَچُ جهڙِي: ظرف. تمام سهڻي - نهايت حسين.
● ڏَچَا ۽ ڏَچَائُون: ث. [سن. ڏَوُجَ= جهنڊي] ٻانٺُتي - بيرق - جهنڊي - جهنڊو - عَلم - روشنائي - تجلّي - سونهن - سوڀيا- ٻهڪو - چمڪو. خوشي (ت). دولت - ملڪيت - ناڻو - هاڪَ- ناموس.
- ڏَچَائُون چاڙهڻُ: فتح جون جهنڊيون بلند ڪرڻ.
- ڏَچَايَا: ذ. جهنڊي وارا.
● ڏچڻُ: مصدر. وڏي آواز سان وَڄڻُ.
● ڏَچڻُ: مصدر. لَڏَڻ - ڀڄائڻ.
● ڏَچو ۽ ڏچا: ذ. رڳڙو - جهيڙو - جهڳڙو - تڪرار معاملو - فساد - ويڙهه. ڪيروڏ- روڏَنُ.
● ڏَچِي ۽ ڏَچِيُون: ث. ڏسو "ڏَچَ".

- ڏَچِيُون آڏارِي ڇڏَڻُ: ليڙون ليڙون ڪري ڇڏڻ، ذرا ذرا ڪري ڇڏڻ، ناس ۽ نابود ڪري ڇڏڻ.
● ڏُچُ ۽ ڏُچَ: ذ. ڏُٿو - چولڊيندڙ - وائُرَ ڪندڙ- ڳالهه ڪي چنڊڻ چاڙهڻ وارو.
● ڏَچَائِي ڏَچَائِيُون: ث [سن. ڏن=ڏڻ] ڏن واري- ڏڻ جي مالڪيائي- مالڪيائي- سائڻِ- ڏيائي - بيبي - واسطيدارڻ.
● ڏَچَ ۽ ڏَچَ: ذ. ٿلهو متارو پلو- دَڪَ پلو- ڏ ڦرو- جهنگراڙ پلو.
● ڏَچَرَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏَچَرُ ۽ ڏَچَرَ: ذ. حراس - خوف - ڊيجو - دَپُ. گوڙ - شور - گهمسان. هوڪو - چتاءُ - تاڪيد - آگاهي - اڳ خبر - اطلاع - سُڌ.
● ڏَچُراپُور: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏچَرُ پُلاهُه ۽ ڏَچَرَ پُلاهَه (ڪ): ذ. پُلاهه جو هڪ قسم. گهٽن قسمن جي گڏيل اناج وارو مصالح دارُ پلاهُه - پلاءُ.
● ڏَچِرو ۽ ڏَچِرا (ت): ذ. صفت. ڏاڍو ڏاهو- جهروتُ. ڪجهه وڏيرو.
● ڏچِرِي ۽ ڏَچِرِيُون (ت): ث. ڏکي لَٽِ (انڪل ۾ ٿي فوت ڊکهي).
● ڏچِڙو ۽ ڏَچِڙا: ذ. صفت. بدخواهه - مٺ گهُرو - بي ايمان - اندر پليت - بد نيت. ويري - دشمن. حاسد - نياڳو - چنڊو.
● ڏَچِڪو ۽ ڏَچِڪَا (ل): ذ. ڏابو - آٽيڙو - آڏيڙو - ڏ ڪو - لوڏو.
● ڏَچو ۽ ڏچا: ذ. گوڙ - فساد - لڙ- بکيڙو - هَل - هنگامو. جهيڙو. جيئن
"آءُ شرع تي سورا! مَ ڪر ڏُومَ ڏ چَا"
(ڳُدان).
● ڏُچو ۽ ڏُچَا: ذ. گولين رالد ۾ مخالف جي گوليءَ کي پيو دفعو ڏڪ هڻڻ - ساڙو- اوڻي موڻي.
● ڏ چِين ۽ ڏَچِيڻَ: ث. صفت. [سن. دَشُنَ آشُنَ] ڏندن جي سفيدي - چِلڪو. جيئن

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”جب گوري گهنا ڪري تب نورا چيمو چِين َ
ڪامڻ ڪنول ڪَرِيَل ڦَل ڌهنون ڏچن ڏچين“
(خضر).

● ڏَڏُ ج ڏُڏَ: ذ. صفت. بهادر. ڏاهو. ڦداور. مَتارو.

ــ ڏَڏَ جَهُڙو: ذ. ڏڏو- ڏُلهو.

● ڏَڏِڙِ ج ڏُڏِڙُونُ، ڏُڏِڙِيُون: ث. [سن. ڏُول = ڏُوڙِ] رِٿيي- ٻيٽي ڌوڙِ- ڌُمڙ- دَزَ- ٻُس- لَٽ- ٻُسڙ- خاڪَ- پُيٽو- ڌُميڙِ- راکَ- ڊُسَ- ڊاڳ.

ــ ڏُڏِڙِ ۾ ٻيرُ هڻَڻُ: اصل انڪار ڪرڻ. صحي حقيقت نہ ٻڌائڻ- لتاڙڻ- انڪار ڪرڻ- ڳِديءَ ۾ منهن وجهڻ- لاهرائڻ- آلي وجهڻ.

● ڏَڏِڙو ج ڏڏِڙا: ذ. ڪنهن ميوي وغيره جو سخت ڪل سان ٻج- ڪکڙو- ٽَڏِڙو.

● ڏُڏِڙِيُ ج ڏَڏِڙِيُون: ث. ان جي وڪري تي ورتل محصول- آڪَٽُ- ڏانُ. ٻہ ڏڙِيون- پنج سير.

● ڏڏِڪَڻُ: مصدر. گجگوڙ ڪرڻ- گوڙ ڪرڻ- آواز ڪرڻ. ٺڪاءُ ڪرڻ. خوفناڪ رڙ ڪرڻ. ڏَڏِڪو ڪرڻ- ڪڙڪات ڪرڻ- گهوگهات ڪرڻ- گَجَڻُ- ٻُڙڪڻ- پاڻيءَ جو ڪُڙڻ- رَڙَڻ- دانهون ڪرڻ.

ــ ڏَڏَڪَ ج ڏڏَڪُون: ث. ڦِيڪي- ڏمڪي. گاجِ- گجڪار- هڪل- رڙ.

ــ ڏَڏِڪارَ ج ڏڏِڪارُون: ث. ڏَڏِڪو- بندوق جو ٺڪاءُ- گوڙ جو ڏڏڪو- پاڻيءَ واري جهاز جو آواز. گهمسان- آواز- ڏڏڪو. هلچارو.

● ڏَڏَڪو ج ڏَڏِڪا: ذ. گجڪار گجگوڙ- گوڙ- گاجَ. رڙ- گهوگهاتُ. ڏڏڪار- ڏپڪو. دانهن- رَڙِ- ڪيڪڙاتَ. لُڙُ- هُل- گوڙ. بندوق جو ٺڪاءُ- خوفناڪ آواز. لوڏو- غم- صدمو. پاڻيءَ جي جهاز جي هلڻ جو آواز.

ــ ڏڏِڪو آچَڻُ: لوڏو اچڻ- ڏوڏو اچڻ.

ــ ڏَڏِڪِيُ ج ڏڏِڪِيُون: ث. ڦِيڪي- ڏمڪي- هڪَل- رڙِ. گوڙُ- اڪاءُ.

● ڏُڏَڻُ (ت): مصدر. [سن. ڏُو=ڏُڏَڻ] ڏوڏِڻُ لوڏِڻ- چورِڻ.

● ڏَڏو ج ڏَڏا: ذ. صفت. ڏاهو ڳرو- ڀاري. جبرو- جانٺو- ڦوي- جنگ- ڏَڏو ٽو- ڦوڦانگ- سٽروٽر- مٽڪو- دَڙُس. ڏِگ- بهادر- برجستو- بانڪو. واڻڪي ”الف- ب“ جو ڏالُ.

● ڏُڏو ج ڏڏا: ذ. ڪوڙي تهمت- ڪوڙو الزام- ڪوڙو ڦَڏو- رڏي- اڙي- دَلڪو- دوٽو- ٽوٽو.

● ڏِڏِ ج ڏِڏُون (ت): ث. ضدُ- انڪل- ٺڳي- چِٻِ.

ــ ڏِڏِ مارِڻُ: ضدُ ڪرڻ- هوڏ ٻڌڻ.

● ڏُڏِ ج ڏُڏِيُون: ث. بدن جي هڪ عضوي جو ٽالو- ڏُڏِ. پاڙَ- مُنڍ- بنياد.

● ڏُڏائِڻُ: مصدر. [سن. ڏُو=ڏڏڻ] لوڏڻ- چورڻ- ٿيڙِڻُ.

ــ ڏُڏِ ڏُڏِ: ث. لوڏو- تلڪو- ڏُوٽو- ڏُوٽو- ڏُڏَڪ ڏُڏَڪ.

● ڏَڏِرو ج ڏَڏِرا (ڪ): ذ. ڦڙڪي- دٻاءُ- رعب- تابُ. هيسَ.

● ڏُڏِڪَڻُ: مصدر. [سن. ڏُو=ڏُڏَڻُ] ٿورو ٿورو لوڏو کائڻ- لُڏڻ- ڏوڏو کائڻ- ڏڏڪو اچڻ- جهُوٻو اچڻ- ڏُڏَڻ. هيٺ مٿي ٿيڻ. جهُولڻ- ڏُٻڻ. ڏَڪڻ- جهنجهوڙجڻ- گِيڙجڻ.

ــ ڏُڏِڪَ ج ڏُڏِڪون: ث. لوڏو- ڏوڏو- ڏِڏڪو- جهوٻو- جهُولو.

ــ ڏُڏِڪائِڻُ: مصدر. هيٺ مٿي ڪرڻ- لوڏائڻ. ڏوڏڻ- لوڏڻ جهنجهوڙڻ- ڏانڊولڻ- گيڙاڙڻ- ڏُوٽڻ- ٽُلڪائڻ. ڏولڏاڙڻ- چاڱولڻ- چولِڻ- چيچڪو ڏيڻ.

ــ ڏُڏَڪُ ڏُڏَڪُ: ڏُڏِڪو- ڏُڏِ ڏُڏِ- لوڏو- ٽُلڪو- ڏوڏو.

ــ ڏُڏِڪو ج ڏُڏِڪا: ذ. ٿورو لوڏو- ڏِڪو- ڏوڏو- لوڏو- جهوٻو- ڏُوٽو- ڏوٻو. ڏولڏاڙَ- گيڏاڙَ- ٽاٻو- آڏيڙو- آٽيرو (ل).

● ڏُڏُڻُ: مصدر. [سن. ڏُو=ڏُڏَڻُ] هيٺ مٿي ٿيڻ - ڏڏڪڻ - لُڏڻ - ڏُبڻ - آلوڙڻ - ٿَلڪڻ. ڏڪڻ - ٿڙڪڻ - ٿِڙڻ. ڪَنبڻ.

● ڏرِ ۽ ڏَرُونُ: ث [سن. ڏَرا=ڌرتي] ڌرتي - زمين - ڀونءِ - ڀومِ - ارض - ڌرٿي - ڀرٿوي. جيئن

"ڪوسا ٿين ڪڪرا، ڌرڌر تپي ڏَرِ"

(شاهه).

خاص جاءِ - آخرين مڪان. جهَلو - ٽيڪ - ٽَيو - ٽُوڻي - ٿُلهي - آڌار - پَرَ - سهائتا - ٽڪيو - ٿُلَ - پيٺي - تاري.

- ڏَرِ تَتي ۽ ڏَرِ تَتِيُون: ث. تتل ڌرتي - گرم زمين - ٽاڪَ منجهند - ڏينهن تتو - ڪاڙهو - ٻه پهر - ڏوپهر - سج جي گرمي - ڪاڙاري سج - ٽامٽي - تَپِش.

● ڏَرُ ۽ ڏَرَ: ذ. جهلو - ٽيڪ - ٽَيو - ٽُوڻي - پُشتي - سهارو - آڌارُ - پَرَ - سهائتا - ٽڪيو - ٿُلَ - تاري - پيٺي.

● ڏرُ ۽ ڏرُونُ (ت)؛ ث. همت - جُرأت - طاقت - دليري.

- ڏرُ جهَلَڻُ: همت ڪرڻ - جرأت ڏيکارڻ - دل جهلڻ.

● ڏُرِ ۽ ڏُرِيُونُ: ث [سن. ڏُرُ=ڇاڙي] حد - ڇاڙي - ڇيڙو - آخيرَ - ڏنگ. اصل - اسل - بنياد - بنا - ٿاهُ - ابتدا - شروعات - مُنڍ - مُنهن - لڪاس - آزَلُ - پاڙَ - جَڙَ. ظرف. الهيءَ هند - آتي - ٻريان - پري. خود - پنڊ - پاڻ - ڌڻي - مالڪ. پاسو - طرف - رخ. ٽولي - جماعت - گروهه - جٿو. شخص - آسامي. فرد - هڪ - يڪو - اڪيلو - خاص. ڪُنڀارن جي اصطلاح ۾ آويءَ (لِهائين) کي باهه ڏيڻ جي ڏَرِي (ت).

- ڏَرانُ ڏرُ: ظرف. آتي جو آتي - الهن وٽ - اصلي مالڪن وٽ - ڇيڙي وٽ - ڇاڙيءَ وٽ - آخر ۾ - پاڻ ڌڻين وٽ - خود وٽن - آخر تائين - ڇيهان ڇيهه - نيڌان.

- ڏُرانيتو ۽ ڏُرانيتا: ذ. صفت. ڏُرِ جو. بنيادي - بڻائتو - اصل لسل وارو. ٻهچ وارو - اهو ماڻهو جنهن جا قوي مددگار هجن.

- ڏُرِ چڏَڻُ: ظرف. چڏڻ - پاسو چڏڻ. آخر هند تي چڏڻ - منزل مقصود تي پهچائڻ.

ڏُرِ ڌڻي: ذ. اصلي مالڪ - شروعاتي مالڪ - اڳيون ڌڻي.

- ڏُرُ ڪَرَڻُ: ڏُڻڻُ - چولڻ - انتخاب ڪرڻ. جيئن

"دوستن جا ڏُرُ ڪَئي،

سا صحيح پائيندا پنهنجي"

(اچڻ شاهه).

- ڏُرُ ڪانَ: ظرف. اصل کان - مُنڍ کان - بنياد کان - پاڙ کان - جَڙ کان - شروعات کان.

- ڏُرِ وَڃَڻُ: آخر تائين وڃڻ - ڇيهه تائين وڃڻ - منزل مقصود تائين وڃڻ.

- ڏُرَوُن؛ ظرف. منڍ کان ئي - شروع کان ئي - ڏُرَئُونُ.

- ڏُرِئا؛ ظرف. ڏُريان - مُنڍ کان - شروع کان.

- ڏُرُيَان؛ ظرف. مُنڍ کان ئي - اول ئي - ڏُر کان - اصل کان - پرينديئي - شروع ۾. جيئن

"پا لنگهائي لطيف چئي،

پا ڏُريان ڪري ڏالهن"

(شاهه).

- ڏُرُيَانُ ئِي: ظرف. اصل کان ئي - توڙ کان ئي. جيئن

"ڏُريان ئي ڏاريا، سِٽ مُئيءَ جا نه ٿيا"

(شاهه).

● ڏَرارُ ۽ ڏَرارَ: ذ. [سن. ڏَنُ=ڏڻ] چوپايو مال چارينڌڙ - مال جو راڪو - ڏنارُ - ڏنار - ڏراڙ - گوهري.

- ڏراڙُ ۽ ڏَراڙَ: ذ. صفت. [سن. ڏَنُ=ڏڻ] ڏڻ وارو - ڏنار - ڏرار.

● ڏَرارَ ڪَٿُورِي: هڪ خوشبودار ٻوٽو - ڏنار ڪٿوري - سُرها موٽ.

● ڏراڙ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏَرائي: ث. [سن. ڏَرُ=رکڻ] رَکَتِ جو محصول - وياج - معاوضو. ڏڻ چارڻ جي عيوض مليل معاوضو - چارائي.

● ڏراوت ۽ ڏَراوتون: ث. [سن. ڏَرُ=رکڻ] امانت طور رکيل رقم - ڪنهن (شاهوڪار) وٽ رکيل پئسا - امانتي پئسا. لڪايل رقم - سيڙايل رقم.

● ڏرِبَرُ (لس): ث. ڳالهه ٻولهه - گفتگو - چُرپُر.

● ڏَرت ۽ ڏَرتون: ث. ڌرتي - زمين - پُونءِ - ڀرتي.

● ڏَرت ۽ ڏَرتون: ث. عادت - علت - هير - چال - خوءِ - رَوِش - شيوو - خصلت - سڀاءُ. ڀتر - رِيتِ - رسم - رواج. نمونو - ڍنگ. اسم خاص. وَچِتِ جو هڪ لمونو.

● ڏَرتي ۽ ڏَرتيون: ث. [سن. ڏَرتَوَري = جهلي بيهندڙ] ڀرتوي - پرٿوي - پونءِ - پٽ - ارض - ڀومي - ڀرتي. ميٽي - سُڪي - خشڪي - ڀوڪ جي زمين - اراضي. ميدان - پَڙُ. جڳت - دنيا - جهان - ملڪ - ديس. علم نجم موجب نون (٩) گرهن مان هڪ گرهه جو نالو.

- ڏرتي آلِلي ٿيڻ: ڪجهه به نه ٿيوَڻُ.

- ڏَرتي ڦِيرڻُ: زمين جي رنگ جهڙو ٿيڻ (ڪپڙو وغيره) - ميٽي ٿي وڃڻ - ميرو ٿيڻ. خراب ٿيڻ - ڪينو ٿيڻ.

- ڏَرتي ڀيرن هيٺان لڪري وَڃڻُ: سخت صدمو پهچڻ. وائڙو ٿيڻ - موڳو ٿيڻ. حيران ٿيڻ.

- ڏَرتي جو لَڏَڻُ: ڌرتيءَ جو ڏُڪڻُ.

- ڏَرتي ڏُڪڻُ: ڌرتيءَ جو لُڏڻ - زمين جو ڏُڪڻ - زلزلو ٿيڻ - ڀُون ڪَپُ ٿيڻ - ڌرتي ڏڏڻ.

- ڏَرتي ڏَڏَڻُ: ڌرتي ڏُڪڻ.

ڌَرتي ڏِي تڪڻُ: زمين ڏانهن ڏسڻ - سوچ ويچار ۾ پئجي وڃڻ - خيال ڪرڻ - ڌيان ڪرڻ - حيرت ۾ پئجي وڃڻ.

- ڏَرتي ڍَلڻُ: زمين سنئين ڪرڻ - هيٺ مٿاڇين زمين کي هموار ڪرڻ.

- ڏَرتي ڪاغذُ ڪَرڻُ: تمام ڳهٽي تعريف ڪرڻ. جيئن

"ڌرتي سڀ ڪاغذ ڪروڻ، ليکڻ ڪرون وڻراءِ" (شاهه).

- ڏَرتي ماتا: ث. هندن جي عقيدي موجب سڄي جڳت جي ماءُ.

- ڏَرتي ليَوار: ذ. [سن. ڌر=ڌرتي + لروار=بيان] ڌرتيءَ جو علم - پٽون ورِدِيا - جاگرافي - جغرافي.

- ڏَرتي ڪُوڙي لَهِ ڪوڙڻُ: لڳاتار ٻوڙلهه وڙهڻ - ڪٿي به نه ٻيهڻ - ڪٿي به ٽِڪُ نه پيَجڻ - سالدهه مسافري ڪرڻ - تمام تڪڙو ڊوڙڻ - منزل جي پرواهه نه ڪرڻ.

● ڏَرُپَت: ث [هه] راڳ جو هڪ قسم. ڳائڻ جو هڪ ڍنگ - ڏَرُپَدُ. هندي شعر جو هڪ قسم (جنهن ۾ ٣٢ پَدَ ٿين).

- ڏَرُپَتَ پَڏائڻُ: ڪُتو جواب ڏيڻ - آڏو آيتو جواب ڏيڻ - سِڌي پَڏائڻ - کري ڪري ڳالهه ڪرڻ.

- ڏَرُپَتِيءَ ۽ ڏَرُپَتِيُون: ث. [سن. ڌُرُپَدَ] دوهي جو هڪ قسم. ست سٽري - ليڪتي (ڪاوڙ ۾ چئبو آهي).

● ڏَرُپَتُ ۽ ڌَرُپَتَ: ذ. آئينو - آرسي - درسني - ٽِڪَ. جيئن

"ڪوتل قابل وٽ، ويهي ڪر وصال،
چڙ ميا جو مامرو، مَست ڦِٽو ڪر مال،
ڏوئي ڌرپت جان ڪري، ساهه سينگارڻ سال".
(جلال).

● ڏَرُپَدُ ۽ ڏَرُپَدَ: ذ. [هه] راڳ جو هڪ قسم (جنهن جي هرهڪ مصرع ۾ ٣٢ رڪن ٿين) - ڏَرُپَتَ. ڳالهه جو هڪ ڍنگ (جنهن ۾ ٻهرين مصرع کي بار بار ڳائجي).

● ڏَرِڏَپِ (ل): ث. ساٽِ - ڳهٽ - ٿهر - سالت.

● ڏَرِڙِي ۽ ڏَرِڙِيُون (ت): ث. خوف - هراس - ڊپ - ڀَو - ڏڏو ساهڻ - سيسوات.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڌرڙي آيرڻ: لفرت سبب دل کي ڌڪو اچڻ. بدن لڏي وڃڻ. ٽڏو ساهه آيرڻ.

● ڌرسر: ذ. [ڌهسنامي جو لفظ] هڪ پکيءَ جو قسم - هُماءُ. جيئن

"ڌرسر ويهي ڌ ورک تي، توڙي پيهل رات."

● ڌرم ۽ ڌرم: ذ. [پرا. ڌرمّ. سن. ڌرمّا. ڌ رُ=جهلڻ، پڪڙڻ] ايمان - عقيدو - وساهه - اعتقاد. مذهب - دين - امّت - ملّت - پنٿ - مت. انصاف عدل. دينداري - خداترسي - پاڪائي. نيڪي - چڱائي - ثواب. لڇڻ - گڻ - خاصيت - وصف. ريت - رسم - ٻتر. احسان - مهرباني - ور - ٿورو - حق - قبضو - اڪار. خيرات - دان - پُنّ.

- ڌرماتما: ذ. [سن. ڌرم+آتما=روح] دين جو پابند - ديناٽتو - ديني - ڌرمسٽ - دیندار - متقي - خداترس. مذهبي. ڌارمڪ. سنياسي - راهب - بزرگ. پاڪ - نيڪ - فياض - سچار - ايماندار - سخي.

- ڌرم اپديش: ذ. [سن. ڌرم+اپديش=نصيحت] مذهبي وعظ - تبليغ - پرچار - ديني نصيحت. اخلاق - آدب.

- ڌرما ڌرمي: صفت. قسماقسمي - قسم سان. بلڪل سچ - انصاف موجب. مذهب جو قسم کڻي ڪجهه چوڻ.

- ڌرم اوتار ۽ ڌرم اوتار: ذ. [سن. ڌرم+اوتار=پرچار ڪندڙ] ڌرم جو پرچارڪ - ڌارمڪ - نيڪ - مقدّس - پاڪ - پوتر.

- ڌرمائيتو ۽ ڌرمائيتا: ذ. صفت. ڌرمي - مذهبي - دينهار. خداپرستيءَ وارن اخلاقن ۾ - پاڪائيءَ واري اصولي ۾.

- ڌرمائتو ۽ ڌرمائتو: ذ. صفت. ڌرم وارو - ڌرم جو - خيري - خيراتي - دان ۾ ڏلل. بناپسي - صفت.

- ڌرم ڀڳارڻ: ايمان وڃائڻ - مذهب خراب ڪرڻ - ڀڄڙا ڪم ڪرڻ.

- ڌرم پال: ذ. صفت. خيرات ڪندڙ - دالي پُرش - سخي.

- ڌرم پتني ۽ ڌرم پتنيون: ث. [سن. ڌرم+پتني=زال] زال - عورت - جوءِ - گهرواري - ٻيبي - زوجه.

- ڌرم جا ڌڪا کائڻ: پيٽڪڻ - رلڻ - دربدر ٿيڻ. لڪيو لوڙڻ.

- ڌرم جو پٽ: ذ. گود جو پٽ - دين جو پٽ - پنهلو.

- ڌرم جو ڀيءُ: ذ. دين جو ڀيءُ.

- ڌرم چاري: ذ. صفت. ڌرمي - نيڪ - نيڪوڪار - نيڪ بخت - دیندار - پاڪدامن - پارسا - صالح.

ڌرم ڌڻي: ضمير جي سڏ تي مرڻ - الدر واري جي حڪم تي جان ڏيڻ. شهيد ٿيڻ. ڪنهن جي سچي لصيحت يا هدايت پويان مرڻ.

- ڌرم ڌوهو ۽ ڌرم ڌوهيا: ذ. صفت. مذهب جو دشمن - بي دين - ڪافر.

- ڌرم راج: ذ. عادل ۽ منصف بادشاهه - عدل ۽ انصاف واري حڪومت.

- ڌرم راءِ: ذ. هندن ۾ مذهبي حڪومت ڪندڙ (يم ديوتا، پاتال ديوتا).

- ڌرم راءِ جي وهي: اعمال نامو - عملن جو حساب ڪتاب.

- ڌرم ريت: ث. مذهبي رسم.

- ڌرمسال: ث. [سن. ڌرم+شال=جاءِ] خيراتي گهر - ڌرمشالا - مسافرخانو - سراءِ - گروناڪ جي فقيرن جي رهڻ جي نهيل جاءِ - آشرم - آستانو.

- ڌرم سالا ۽ ڌرم سالائون: ث. ڌرم سال.

- ڌرم سان: ظرف. ايمان سان - سچ پچ.

- ڌرم سپنڌ: ذ. ڌرم جو لاڳاپو.

- ڌرم سڀا ۽ ڌرم سڀائون: ث. مذهبي ادارو - ديني انجمن.

- ڌرم سماج ۽ ڌرم سماج: ذ. مذهبي مجلس - ديني انجمن.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڌَرَمُ شاستِرُ ۽ ڌَرَمُ شاستِرَ: ذ. [س. ڌرم+شاستر>شاس=سيکارڻ] هندن جي مذهبي اصولن جا ڪتاب - شاستر - مُقدّس ڪتاب - پاڪ ليکيت - گرنٿ - پوٿي.
- ڌَرَمُ شالا ۽ ڌَرَمُ شالائون؛ ث. (س. ڌرم+شالا=جاء] خيراتي گهر - مسافرخانو - خيراتي سراء - ڌرم سالا.
- ڌرمشٽُ ۽ ڌَرمشٽَ: ڌرماتما - سچار - ايڪ - بزرگ. ايمالدار. مذهبي - ڌرمي - ديني - ديندار.
- ڌَرَمُ ڪَرَڻُ: ايڪي ڪرڻ. خيرات ڪرڻ - ثواب جهڙو ڪم ڪرڻ.
- ڌَرَمُ گياني ۽ ڌَرَمُ گياني: ذ. صفت. ڌرم جو عالم - پنڊت.
- ڌَرَمُ ليکي: ظرف. خيرات جي ٻيلهي - دان جي ٻلهي - ڌرمائتو - في سبيل الله.
- ڌَرمي ۽ ڌَرمي؛ ذ. صفت. ڌرمائتو - ڌرم جو - ڌرم سان واسطو رکندڙ - ڌرمشٽ - ديني - مذهبي - دينائتو - ديندار - ڌارمڪ. ڌرم ڪندڙ - ڌرمائتو - مُتّقي - خداترس - بزرگ - ايڪ - الله لوڪ - سنياسي - عبادتي - پرهيزگار - ايڪ ليٽ. عادل - سچار - انصافي. سخي - داتي - خيراتي.
● ڌَرِماهي ۽ ڌَرماهيون: ث. مٺي پاڻيء جي مڇيء جو هڪ قسم (پٽي ڪارڙي، پيٽ ڳاڙهو ۽ ڏيکڻ اِنڪل پڻ فوٽ).
● ڌَرَن ۽ ڌَرنيون: ث. [س. ڌر=ڌرتي] ڌرتي - پَٽ - زمين - پٽ - ميدان. مُلڪ - ديش. جسم - ڌڙ - بدن - ديهي.
- ڌَرَن ڌَڙ ڪَڻُ: بدن ڌڪڻ - جسم ڌڪڻ.
● ڌرنو ۽ ڌَرنا: ذ. [س. ڌر=رکڻ] ڪپ ڪوڙي ويهي رهڻ جي حالت. جسم - ڌَڙ - بدن.
- ڌَرنو ماري ويهڻ: جمي ويهڻ - ڪُپ ڪوڙي ويهي رهڻ - جند نه ڇڏڻ.
● ڌَرَڻ ۽ ڌَرَڻيون؛ ث. جان - جسم - جند - ڌَرَن.

- ڌَرَڻ ڌَڪَڻُ: بدن ڪنبڻ - جسم ڌڪڻ - ڏڃڻ - هيراسجڻ.
● ڌَرَڻُ: مصدر. [س. ڌر=رکڻ] رکڻ - هيٺ لاهڻ - هيٺ رکڻ. ماليڻ - بچائڻ. سنڀالڻ - پالڻ. روڪڻ - جهلڻ - منع ڪرڻ. ٽِڪڻ - رهڻ - ٺهرڻ - ترسڻ. سهڻ - جالڻ - جتاءُ ڪرڻ. قابو رکڻ - دٻائڻ. جمائڻ - ويهارڻ. ڪيرائڻ - ڊاهڻ - ليٽائڻ. وجهڻ - سَٽڻ هڻ.
● ڌرنو ۽ ڌَرنا: ذ. و هَڪ - ٻيٺڪ - نِشست. ڪُپ ڪوڙ وِهَڪ. ضد - هوڏ - بحث (ت).
● ڌرنو ڏيڻ: ڌرنو مارڻ.
- ڌرنو مارڻ: ڪنهن گهر جي لاء ڪنهن جي در تي هڪ هنڌ جمي ويهڻ. ٻيٺڪ ڪرڻ. ڪيڏاهن به نه چُرڻ - پندي ڪرڻ - تڙپيڙ ڪرڻ - چِڪ تاڻ ڪرڻ - لاڳاپا لاهي ويهڻ. جم جمائي ويهڻ. ضد ڪرڻ - هوڏ پڪڙڻ (ت).
● ڌرنو هڻي ويهي رهڻ: جم جمائي هڪ جاء تي ويهڻ - آتان نه چُرڻ - ڪُپ ڪوڙي ويهي رهڻ.
● ڌرو ۽ ڌرا؛ ؟. [س. ڌر] آڏالي جي لٺ. ڦيٿي جي سرائي - شيخ - سيخ - لٺ - ڏنڊو. ڪام - دامو - لڙهو. بيل گاڏي جي منجي جو ٻيون پاڳو (ت). صفت. بهادر - پهلوان - طاقتور - سورهيه (ت). جوارين جي اصطلاح ۾ بيوقوف - ٻُڌو - جاهل (ت).
● ڌرو ۽ ڌرو: ذ. [س] قطب - زمين جي اتر ۽ ڏکڻ وارو نقطو. قطب تارو - ڌرو تارو.
● ڌَري: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ضلعي ۾).
● ڌري ۽ ڌريون: ث. [س. ڌرا] محور. لوهه جي سيخ جنهن تي ڦيٿو ڦري - ڌري.
● ڌريا سلار: ذ. هڪ راڳڻي جو نالو (جا مينهن وسڻ ڪان اڳ ڳائبي آهي).
● ڌڙ: ث. تند. ڪمربند - سنهرو. چپاهڪي. پيٽ - پيٽو - خردم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏَڙُ ۽ ڏَڙَ: [سن. ڏرو = ڏڙ. ڏُر = جهلڻ]
سر کان سواءِ بدن - ڌڙ - ڍڍري - ڏڏر - ڍيڍر - لوٿ -
لاش - جسم - بدن - ڌڙ. [سن. ڌٽ] تورو - وزن -
ماپو - پيمائش - ماڻ - پيمانو. گوڙ - آواز - ڏَڏِڪارُ
(پاڻيءَ جو).
- ڏَڙَ لائڻُ: گوڙ لائڻ - ڪڙڪو ڪرڻ
(پاڻيءَ جو).
- ڏَڙُوائي ۽ ڏَڙُوالي: ذ. صفت. ڏڙو
ڪندڙ - ماڻ ڪندڙ - اناج ماپيندڙ - تور ڪندڙ.
● ڏَڙ ڏَڙ: ظرف. يڪدم - آسالڪ. ڪنهن شيءِ
جي لڳاتار ڪِرڻَ يا ڪُٽڻ جو آواز. هڪٻئي
جي مٿان.
● ڏڙامُ: ذ. (آواز). ڪنهن ڳري شيءِ جي
ڪِرڻ جو آواز. جيئن ”هو ڏڙام ڪري اچي
هيٺ ڪريو.“
● ڏڙُڏَڙُ: ث. ڌَڪِ ڌَڪِ (دِل جي) دل جو
آواز - هلڻ جو آواز. ڌَبُ ڌبُ.
- ڏڙ ڏڙ ڪَرڻُ: ڌَڪِ ڌڪ ڪَرڻُ.
● ڏَڙِڪَ ۽ ڏڙِڪون: ث. ڏيساور ڏالهن
ويندڙ مال - رلي ڏپڙ (ٿ).
● ڏَڙِڪڻُ: مصدر. [سن. ڏر = ڏُڏَڻُ]
ڌَڪ ڌڪ ڪرڻ - ڌَهڪڻ (دل جو). ڏَڪڻ -
ڪنبڻ - ٿڙ ٿڙ ڪرڻ - رڦڻ ٿَڙِڪڻُ -
ٿڙڪڻ. ڏُڏَڻ - لُڏڻ - ٿَڙِپَڻُ - بيقرار ٿيڻ.
ڊپ ۾ پرجڻ ڊڄڻ. سُپ ۾ آن وجهي چِنبڻ -
انڊڙڻ. ڌَهلڻ خوف کائڻ.
- ڏَڙِڪَ ۽ ڏَڙِڪون: ث. ٿڙڪو - بيقراري -
لوڇَ - تڙپَ - آندمانده. ڊَپُ - خوف پوءِ.
- ڏَڙِڪو ۽ ڏَڙِڪا: ذ. دل جو ڌَهڪو.
دل جو آواز - ڏَڙِ ڏَڙِ - ڌَڪ ڌَڪ. ٿيو -
ٿڙڪو - ڏوڏو - لوڏو - لرزش. ڊيڄو - خوف -
هراس - ڊپُ.
- ڏَڙِڪيُ ۽ ڏَڙِڪيون: ث. اڳڙين جي
ٽُڪرين مان ٺهيل رلي - گودڙي - رلي.
● ڏَڙَپُ ۽ ڏَڙَپَ (ل): ذ. پاهه جو سَچُ -
آڙاهُ - پيڙُ.

● ڏَڙُلو ۽ ڏَڙُلا (ل): ذ. کوهِي - ڦبڻ -
خيانت - ٺڳي.
- ڏَڙُلو هڻڻُ: کوهي هڻڻ - ٺڳي ڪرڻ.
● ڏَڙو ۽ ڏَڙا: ذ. [سن. ڏرا] ٽولي - جماعت -
جٿو - ميڙ. [سن. ڌٽ = وزن] بوجهو - بار،
ساهميءَ جي ڪاڻ برابر ڪرڻ جو وزن. وزن -
تور - تورو - ماڻ - پيمانو (جو اڪثر اڍائن، پنجن،
ڏهن ۽ ويهن سيرن جو ٿئي). پنج سير - ڏڙي.
هڪ پيرو تورڻ لاءِ ساهميءَ ۾ وڌل تورا - بار
جي تورَ. تارازيءَ ۾ هرهڪ واري جي تورڻ جي
ماپ. جيئن ”هڪ ڏڙو، ٻه ڏڙا، پنج ڏڙا وغيره“.
اڌ مڻ جو ڏاڻ (ت). ڳاهل آنءُ جو (صاف ٿيل
يا اڻ صاف) ڍِڳُ - ڪوڙُ - انبارُ.
- ڏڙا تورڻُ: مقرر ٿيل ڏڙي موجب تور
ڪرڻ.
- ڏَڙو ٻَڌِيُ ايهڻُ: وارو وار ڪرڻ - وارا
لائڻ - سَنٻيري ٻڌڻ - مقابلو ڪرڻ.
- ڏَڙو ڍِڪِڻُ (ت): آنءُ جي ڍِڳ مٿان گاهه
يا ٽُونُو وجهڻ.
- ڏَڙو ڪَرڻُ: ساهميءَ جي ٻنهي پڙن ۾
ڪو وزن وجهي پورو ڪرڻ. ڳاهيل آنءُ ڪٺو
ڪري رکڻ.
- ڏڙيُ ۽ ڏَڙِيون: ث. پنجن سيرن جو
وزن (اڍائي سيري ۽ ٽِيهه سيري به ٿئي).
● ڏُڙو ۽ ڏُڙا: ذ. صفت. وڏو ماڻهو - اڳوان -
شاهوڪار - امير - مُکي - رئيس - وڏيرو - سردار -
نواب - حاڪم - خاص معتبر. مکيه - وڏو - خاص.
هڪجهڙو - مَٽُ - ٿالي - ڳرو - ڏِنگو - معاملائي -
ٿَڏائي.
● ڏَڙُوائي ۽ ڏَڙُوائيُ: ذ. صفت. [سن. ڌَٽ]
ڏڙي وارو - ڏڙو ڪندڙ. (آنءُ جي) تور ڪندڙ -
تور وارو - تورارو. وزن ڪندڙ - ماپيندڙ - ماڻ
ڪندڙ - ماپيندڙ. ٻنهي ڪندڙ - تورهي مان آنءُ
سَٽڻ وارو.
● ڏُڙهَڙَ: ث. درياهه جي پڪڻِ ڪِرڻ جو
آواز. جيئن

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ڏڙهڙ ڏولس درياءَ ۾،
جت سوج ڪري مهراڻ"
(بيلا).

● ڏَڙهيرَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏَڙِي ۽ ڏَڙِيُون: ث. [سن. ڏڙڪا] ڪپڙي جي رنگين ڪنار- ڪناري- ٻاهريون رنگين پٽو- ڪورَ. [سن. ڏَتِ=ڏَڙِي] پنجن ميرن يا اڍائي ميرن جو وَٽُ- تورو- ساڻ- وَزَنُ. زورواري لت- زورائتو ڏَڪُ. ڏَڙَ- هَلُ. ٻڪيڙو- ڪچڪات- گوڙ. جيئن
"سارنگ سنبهي آيو، ڏو ڏو ڏم ڏڙيون"
(اشرف شاهه).
ڳاهيل اناج جي ڍِڪي (ت).

- ڏَڙِي ٻَڌَڻُ: گوڙ ڪرڻ- هل ٻڪيڙو ڪرڻ. گوڙيون ۽ ڪچڪات ڪرڻ. جيئن
"اصل ٻيدل کي دم دم دل تي،
درد ٻڌي آهي ڏڙي"
(ٻيدل).

- ڏَڙِي ڏَمالَ ٻَڌَڻُ: هرهر اچڻ. وري وري چوڻ- ٻڪ ٻڪ لائي ڏيڻ- مٿو کائي وڃڻ- وڏا واڪا ڪرڻ.

- ڏَڙِيُون لائِڻُ: زورائتا ڏڪ هڻڻ.

● ڏُڙِي ۽ ڏُڙِيُون (ت): ث. وسڪارو- ڏُوڙِيو- وِرڪا.

- ڏُڙِي مَچائِڻُ: وسڪارو لائڻ. جيئن
"ڪارين جي ڏُڙي مچائي ڏالئين."

● ڏُڙِيلُ ۽ ڏُڙِيلَ (ت): صفت. ڏُٻرو- مٺارو- آڏِيڪُ.

● ڏُسِڙِ ۽ ڏُسِڙِيُون: ث. [سن. ڏوسر] ڏُوڙِ- ڏُڏِڙِ- مِٽي- دَزَ- دِسَ- غُبار.

- ڏُسِڙِ ۾ پير هَڻَڻُ: ٽالڻ- بهانا ڪرڻ- انڪار ڪرڻ.

● ڏُسو ۽ ڏُسا: ذ. [سن. دورشن=آن جو ڪپڙو] اوني پرت سان ٺهيل ڪپڙو (جو ڪلهن تي رکجي) شالَ- چادر- اوڍڻي- ڏُشالو- ٻوڇڻ- ٻوڇڻي- ٿُوال- ڏُسو.

● ڏَڪُ ۽ ڏَڪَ: ذ. [سن. ڏڪ] ٺُڪَ- ٺُڪَ- ٻئي هَٿَ جو ڏَڪُ- ڌولشو ڦهُو- ٺِڪو. ٺوڪر- ٺينس- چمٽ- پچاڙ- ٺوڪَ- ٽڪرُ. زخم- ڦَٽُ- رَهڙَ- گهاءُ. صدمو- نقصان- ڇيهو- زيان- تاوان. قسمت جو موچڙو- بربادي- ناآميدي.

- ڏَڪُ آچِڻُ: صدمو پهچڻ- نقصان پوڻ.

- ڏَڪُ جهلائِڻُ: ٻيڙيءَ وارن جي اصطلاح ۾ ٽارڻ- ٻري ڪ ڻ- باز رکڻ- دور ڪرڻ.

- ڏَڪُ جهلَڻُ: وارُ جهلڻ- مارَ يا چيٽ جهلڻ. پاڻ پرو ٿيڻ. نقصان برداشت ڪري وڃڻ.

- ڏَڪِرُ ۽ ڏَڪِرَ: ذ. صفت. ڏڪ هڻندڙ- ويڙهاڪُ.

- ڏَڪُ ڪائِڻُ: ڏِڪو کائڻ. سيڪت سلڻ. نقصان ۾ پوڻ- ٽوٽي ۾ اچڻ.

- ڏَڪُ لَڳَڻُ: هرج پوڻ- نقصان پوڻ. بي عزتي ٿيڻ- صدمو پهچڻ.

- ڏَڪُ مُٺُ: ث. ڏَڪُ مُڪَ- چنبو ٻُجو- ٺُڪ ٺُنبَڙُ- هٿو پائي مارڪُٽ. چڪري- ماراماري- لڙائي- ٺيهو ٺونشو. ڇڪتاڻ.

- ڏَڪُ نہ جهلَڻُ: جٽاءُ نہ ڪرڻ- پُورائو نہ ڪرڻ- مقابلو نہ ڪرڻ- برابري نہ ڪري سگهڻ.

- ڏَڪُ هَڻَڻُ: مُڪَ هڻڻ. مارڻ- ڪُٽڻ. ڳجهارت يا بيت جي پڇڻ لاءِ ڪجهہ نہ ڪجهہ چوڻ.

● ڏِڪَ ۽ ڏِڪُون: ث. اڳي زور- دَبَ- آچَلَ- ڏَمَ- لوڏ- ٽَڙَ- ٽيلهو- ٺيلهو.

- ڏِڪَ ڏِڪان: ث. دَب دَبان- ٺيلهہ ٺيلهان- ڪلهي ڪَسَ- ڏُنَ- ڏُمان.

● ڏِڪُ ۽ ڏِڪَ: ذ. ڏِڪو- ٽيلهو- لوڏو- اڏيڙو- آچَلَ- ٽاپو- ڦهڪو. [سن. ڏشهہ=زخم] ڦَٽُ- چوٽَ- زخم.

● ڏِڪارڻُ: مصدر. [سن. ڏِڪ=ڏِڪارڻ] نفرت سان پري ڪرڻ- پچان آڻڻ- نفرت ڪرڻ. لوڏڻ- ٽڙڻ- هڪالڻ- ڏِڪڻ- ٻاهر ڪيڻ- پري ڪرڻ- لڪلي ڏيڻ. نہ ليکڻ- ڪين جهڙو جاڻڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏِڪارَ يا ڏِڪارُون: ث. نفرت. لعنت- ڦٽڪارَ- نِندا- ملامت- لوڏَ- تَڙَ. عتابُ- ويڻ- مهڻو- ڏوراهو- طعنو. ڦاراتو- پِٽَ- سراپ.

- ڏِڪارَ ڪَرَڻُ: نفرت ڪرڻ- بُڇان ڪرڻ- ڪراهت ڪرڻ. هڪالڻ- ڪيڻ- ٽارڻ- ڏِڪارڻ.

- ڏِڪارِيلُ يا ڏِڪارِيَلَ: ذ. صفت. ڏِڪاري ڪڍيل. نفرت لائق- بڇڙو. لوڏِيَلُ- تڙيَلُ- هڪاليلُ.

● ڏِڪامَڻُ: مصدر. ڀڄي پوڻ. تباهه ٿيڻ- برباد ٿيڻ- ستياناس ٿيڻ- پيڙي پَٽُڻ- ويران ٿيڻ- ناس ٿيڻ. پوئتي پوڻ- ڏيوالو ڪيڻ- نادار ٿيڻ.

- ڏِڪاٺُو يا ڏِڪاٺا: ذ. صفت. ڪنهن ڏَڪَ سان پڪل- ٽُٽل- چُورُ- شڪست. ڏَڪ لڳل- ڏڪيل- زخمي- گهائل. برباد- چَٽُ- ناسُ. پوئتي پيل- ڏِڪاٺيل.

● ڏَڪاءُ يا ڏَڪاءَ: ذ. [سن. ڏم] ڪنهن ڳري شيءِ جي هيٺ ڪِرڻ جو آواز. وڏو آواز- ٺَڪاءُ- ڦهڪو. بندوق يا توب جو ٺڪاءُ. ڊَپُ- خوفُ. انديشو- خطرو- هراس- ڏَرُ.

● ڏِڪائِڻُ: مصدر. ڏِڪا ڏيئي ڇڏڻ- هڪالڻ- هٽائڻ- پري ڪرڻ.

● ڏَڪِ ڏَڪِ: ث. [سن] دل جي هلڻ جو آواز- دل جي حرڪت- ٺَڪُ ٺَڪُ- ڏَڙُ ڏَڙُ. زور سان ڊوڙڻ جو آواز- ٽَڦ ٽَڦ- ڏب ڏب- ڏوُن ڏوُن.

- ڏَڪُ ڏَڪُ ڪرڻ: ڏڙ ڏڙ ڪرڻ.

- ڏَڪُ ڏَڪُ ڪَرِي وَنَڻُ: جلدي ڪم پورو ڪري وڃڻ.

- ڏَڪِ ڏَڪِيُ: ث. دل جي چال. لرزش- ڌَڪِڻِيُ- ٽڙُڪِڻِيُ.

● ڏَڪَڙُ يا ڏَڪَڙَ: ذ. صفت. ڀاتو ڳالهائيندڙ- ڀاتو- هَڪَڙُ- هَڪيلو.

● ڏُڪَڙَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ت). تعلقي ڪوٽ ڏيجي، ضلعي خيرپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏُڪَڙُ يا ڏُڪَڙَ: ذ. [سن. دُو=ٻه+ ڪُنڊُ=ٿانءُ] ساز جو هڪ قسم. هڪ پاسي واري پکواز- طبلو.

- ڏُڪَڙَ تي آنو لَڳَڻُ: معاملو مچڻ- جهيڙو ٿيڻ. پکواز جي آواز ڪي جهڪي ڪرڻ لاءِ آنو هڻڻ.

- ڏُڪَڙُ ٿيڻُ: ٿلهو ٿيڻ- بدن ۾ پرجي وڃڻ.

- ڏُڪَڙَ کي آنو لائِڻُ: جهيڙو وڌائڻ- جهيڙو شروع ڪرڻ- ڪوبه ڪم شروع ڪرڻ.

● ڏَڪِڙَڻُ: مصدر. ڏَڪَ هڻڻ. منر يا ڪڙڪيءَ کي مترڪي سان ڏڪ هڻي سَرڻُونُ يا هَڪَڙ ڪرڻ. آکريءَ ۾ چانور وجهي مُهريءَ سان ڪُٽڻ- ڇڙڻ- ڪُٽڻ.

● ڏَڪِڙو يا ڏَڪِڙا: ذ. ٽامون ۽ جست گڏجي رجائي ٺاهيل ريهه. ٽامي ۽ پتل جي برتن کي ريهه ڏيڻ لاءِ جست ۽ ٽامي کي ملائي ٺاهيل پُورو يا ريهه.

● ڏَڪِڻُ: مصدر. ڏڪ هڻڻ- زخمي ڪرڻ- گهائڻ- واڍِ وڙڻ (ناڳ کي).

● ڏِڪَڻُ: مصدر. [سن. ڏِڪ] ڏڪو ڏيڻ- ٺيلهو ڏيڻ- ٺيلهڻ- اڪِتي. هلائڻ- پِيلَڪَ ڏيڻ- ٺَلَ ڏيڻ. پري ڪرڻ- لوڏڻ- ڏَڪارڻ. نفرت يا بڇان آڻڻ.

● ڏَڪو يا ڏَڪا: ذ. دِڪو- بندر تي جهاز جي بيهڻ ۽ مال لاهڻ جي جاءِ. استيشن تي ٻار گاڏن مان مال لاهڻ جي جاءِ. ٿلهو- پليٽ فارم.

- ڏڪي تي آڻِڻُ: جهاز يا ريل کي مال لاهڻ واري هنڌ تي بيهارڻ- بندر تي آڻڻ- پليٽ فارم تي آڻڻ.

● ڏَڪو يا ڏَڪا: ذ. [سن. ڏِڪ=ٺيلهو] ٺيلهو- ٺيلهو- لوڏو. وار- ڦيٽَ- ٺوڪَ- چوٽَ. جهٽپ- سَٽَ. صدمو- ضرب ڪاري. نقصان- ٽوٽو- موڙي- گهٽتائي.

- ڏِڪا ڏُومانُ ڪَاٽِڻُ: ڏک ڏاڪڙا ڏسڻ- ڏکا ٽاپا ڪاٽڻ- دردر پٽڪڻ- بيحد تڪليفون سهڻ- دنيا جون لاهيون چاڙهيون ڏسڻ. تجربو حاصل ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏِڪا ڪائڻُ: ڏاڍا ڪائڻ - رُلڻ - آواره گهمڻ - ڀٽڪڻ.
- ڏِڪو ڏِيڻُ: لوڏو ڏيڻ - ڌڪو ڏيڻ - نقصان رسائڻ - ٽوٽ وجهڻ.
- ڏڪي وَهيڻو: ذ. صفت. ٿورڙي ڏڪي تي جهٽ ڪري پوندڙ - ضعيف - ڪمزور - ڀُرسن.
● ڏُڪو ۽ ڏُڪا: ذ. ٿلهي لٺ - ٻالنو - ڏنڊو - سونٽو. رخ تي ورتل نالو. اوٽ تي ڏلل اهڃاڻ - ٽَڪ - انڪل - ٽَل - الومان - قياس. سوراخن ڪيڻ جو اوزار.
- ڏُڪائي ۽ ڏُڪائيءَ: ذ. صفت. ڏُڪي وارو - ڏُڪا هڻندڙ - لٺ باز - ڏنڊائي - ڏنڊي باز - ويڙهاڪ - جهيڙاڪ. ٻنا سوچ ويچار جي ڳالهائيندڙ - ڳشائي - ڏنائي - ٻتاڪي. انڪل روء ڪم ڪندڙ - انو مائي - انڪلي.
- ڏُڪو ڪٽڻُ: ڏنڊو ڪٽڻ - لٺ ڪٽڻ - طرفداري ڪرڻ - ڀاسو وٺڻ. "ڳالهه ڪجي الله لڳ، ڏُڪو ڪجي پاءُ لڳ."
- ڏَڪو هڻڻُ: ڏنڊو هڻڻ - سونٽو هڻڻ - لٺ هڻڻ - گهوٻاڻو هڻڻ. ٽَل ڏرڻ - ڪٽ ڪرڻ. انڪل روء چوڻ - تڪ ٻڌڻ. انڪل ڪرڻ - الدارو ڪرڻ. سلڻ - ٻڌائڻ (ٻرولي). ٻنا ويچار جي چوڻ - رخ تي ٿالو وٺڻ. غلط جواب ڏيڻ.
- ڏُڪئي ۽ ڏُڪئيءَ: ذ. صفت. ڏُڪو هڻندڙ - ڏَڪائي - ڏُنڊ ٺِي.
- ڏُڪي بازُ ۽ ڏُڪي بازَ: ذ. صفت. ڏنڊي وارو - ڏنڊو هڻندڙ - ڏُڪائي.
- ڏُڪي بازيُ ۽ ڏُڪي بازِيُونُ: ث. ڏنڊن سان ويڙهه - ڏنڊي بازي - لٺين سان جهيڙو - چڪري - ماراماري - مارڪُٽ - ويڙهه. انڪل روء - تخميني - اندازا.
- ڏُڪي بازيُ هڻڻُ: ڏنڊن سان جهيڙو ٿيڻ - ماراماري ٿيڻ - چڪري لڳڻ.
● ڏُڪئي (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏَڪيڇو ۽ ڏَڪيڇا (ڪ): ذ. ٻارن جو هُل - ڏَمچر - گوڙ - گهمسان - مستي.

● ڏِڪيَلُ ۽ ڏِڪيَلَ: ذ. صفت. [سن. ڏِڪُرَت] ٿيلهي ڪيل - ڏِڪي ڪيل - ٽڙيل - بيڪار - نڪمو.
● ڏِڪيلڻُ: مصدر. ڏڪو ڏيڻ - ٿيلهڻ - ٺيلهڻ - ريڙهڻ - سيرَڻُ.
● ڏڳلُ ۽ ڏَڳَلَ: ذ. ڍڳ - ڍير - ٿهو - ستو.
● ڏڳَ ۽ ڏَڳون: ث. [سن. د گت=دُڪيل] باهه جي تپش. باهه جو مچ - آڙاهه. ذ. صفت. ڏُلهو - متارو - سَواڙ (ث).
● دڳاٺا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏَڳائڻُ: مصدر. [سن. دَڳ=دُڪڻ] دُڪائڻ. جلائڻ ٻارڻ - ٻچرائڻ.
● ڏڳڙَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏڳڙُ ۽ ڏَڳڙَ (ت): ذ. صفت. ڦڙت - چالاڪ - طاقتور. احمق. لُچ.
● ڏَڳڙو ۽ ڏَڳڙا: ذ. صفت. فاحش عورت جو يارُ - سينڌو. ڏُلهو - متارو - سواڙ (ت). بيوقوف - جاهل - ابوجهه - بي سمجهه (ت). ٻين مائهن جو مال ۽ دولت زبان جي چالاڪيءَ سان هضم ڪندڙ.
● ڏَڳَلُ ۽ ڏَڳَلَ: ذ. ڍڳُ - ڍِيرُ - انبوهه - ڪوڙُ - ڍِڳي - ستو - ٿهو (ڀُسن جو).
● ڏڳڻ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏَڳڻُ: مصدر. [سن. دَڳ=ڏَڳڻُ] تجلّي سان ٻرڻ - تجلّو ڪرڻ - روشن ٿيڻ - چمڪڻ - ٽمڪڻ - ڀَڪڻُ. باهه جو آواز (ڏڳ ڏڳ) ڪري ٻرڻ - جلڻ - سڙڻ - ٻچڻ - ڪامڻ - ٻرڻ. دُکڻ. جيئن
"ڪٽ ڪڙهي، لوهُ ٻري، ڏُوڏا جت ڏڳن"
(شاهه).
وڏو آواز ڪرڻ - گجڻُ - گوڙ ڪرڻ - وڏي سڏ ڳالهائڻ.
● ڏڳيُ ۽ ڏَڳيُون (لس): ث. ڪوڙ ڪنڊڻ.
● ڏِڳَ ۽ ڏِڳَ: ذ. صفت. مضبوط - پڪو - پختو - سوکهو - ڦاٻو - سخت. قويّ - جٽڪ - جبرو - جانٺو - ڏنو مٺو - ٿلهو - توانڪ - سَتَرُ وَتَرُ -

ڦڏاوَر- ڏؤسو. پهلوان- سورهيه- بانڪو- ٻَلوان- بهادر- جوڌو- جوان. تمام ڦِلهو- گَبرو- ڍِڪهو- لنبو.

● ڏگَٺو ۽ ڏگَٺا (ڪ)؛ ذ. هُلَ- گوڙ.

● ڏگاٺو ڪيڏڻ (ت): شاديءَ وقت هڪ رسم ادا ڪرڻ (جنهن ۾ گهوٽيتن کي ڪنوار پتا اچڻ نه ڏيندا آهن ۽ رستو روڪي بيهندا آهن گهوٽيتا اندر وڃڻ جي ڪوشش ڪندا آهن، پوءِ جڏهن اندر وڃي نه سگهيا ته ڏَنڊُ ڏيندا.

● ڏگَڻهي وارو: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● ڏِگَنِي ۽ ڏِگاني: ذ. صفت. بندوق جو باروت ٺاهيندڙ- گندرف ۽ شورو گڏي باروت ٺاهيندڙ- دارون ٺاهيندڙ.

● ڏَلائِڻُ: مصدر. [سن. ڏولَ= ڏولڻ] ڏُٺارِڻ (ڪپڙو وغيره)- ٻڏڻ.

● ڏَلوٽَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد ۾).

● ڏَمُ: ذ. ث. ڪِرڻ جو آواز- ڦهڪو.

● ڏَمَ ۽ ڏَمُون: ث. ٻَالسَ- ٻُوء- ٻُونء- ڌپَ- واسُ- ڌَمڪَ- ڇَڪَ. سُرهاڻِ- خوشبُوء- سُگنڌُ زور- زبردستي- جَبُرُ- ڏاڍُ- دپاءُ. خوف- خطرو- ڊَپُ. دڙڪو- دپاءُ. چِڙپَ- ڇڪ- سَٽَ- دٻَ آٿرُ- چپيت- مارڪُٽَ- مهميز- سزا.

- ڏَمُون ڏِيڻُ: ڇڪون ڏيڻ- سَٽون ڏيڻ. دڙڪا ڏيڻ. ڪوڙ سيڻَڻُ (ٿ).

● ڏِمِ ۽ ڏِمُون: ث. سوڙهائي- تنگي- ڪَش- ڇڪَ.

● ڏُمَ ۽ ڏُمُون: ث. [سن. ڏُومَ= دونهون] رَش- پيڙ- گوڙُ- گِاهَٽُ پيهم- گهاگهه- انبوهه هُل- شور- گوڙُ- غوغاءُ- آواز- بغاغو. زور- ڇڪَ- تَڪڙ.

- ڏُمِ دَرازِي ڪَرَڻُ: پيار جون ڳالهيون ڪرڻ- قرب ۽ محبت ونڊڻ- روح رهائيون ڪرڻ.

- ڏُمِ ڏُمَا: ظرف. ڇهڄي وارو- ٿَٽ سان- ٿُومانَ سان.

- ڏُمَ لائِڻُ: گهڻو زور رکڻ. گهڙي گهڙي چوڻ- ٻڪواس ڪرڻ. تنگ ڪرڻ.

- ڏُمَ مَچائِڻُ: زور رکڻ. گوڙ ڪرڻ.

- ڏُمَ هَڻَڻُ: شور هڻڻ- غوغا هڻڻ. نالو هڻڻ. ناموس هڻڻ- شُهرت هڻڻ- واڪاڻ هڻڻ.

● ڏُمُ: صفت. گهڻو- اٿاهُ- بي حد- تمام گهڻو- تمام وڏو. سخت. تکو. (ٿ) چيڙو- ٻِاڙي- حد.

● ڏما ۽ ڏمائُون (ت)؛ ث. چمڪو- چلڪو- تجلو- روشني. حشمت- رونق. ٺاٺُ- آڊمبرُ.

● ڏَماچ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏماچُ ۽ ڏَماچَ؛ ذ. [سن. دِيمجَ] ڪمخواب يا زربفتي ڪپڙو.

● ڏَماچائِي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. ٺٽي قيصر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏَماچو؛ ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم.

● ڏَماچو ڪيڙي ۽ ڏماچوڪيڙيُون: ث. ٽِيپَ ڪڏ- ٽپڪو. گوڙ گهمسان- هُل هنگامو- شور. ٻارن جي ڊوڙ ڊُڪ ۽ گوڙ گهمسان- شور شَرَرُ- فساد- جهيڙو- ڪِروڌ (ت).

- ڏَماچو ڪيڙِي لائِڻُ: گهڻو گوڙ ڪرڻ- لُڙ ڪرڻ- فساد ڪرڻ- ڪروڌ ڪرڻ. هُل هنگامو ڪرڻ- ڪل مسخري لائي ڏيڻ.

- ڏَماچو ڪيڙِي مَچائِڻُ: گوڙ گهمسان مچائڻ. هُل ڪرڻ.

● ڏَماڏَمُ: ث سَٽَ ڪُٽَ جو آواز- لڳاتار ڏَڪِن جو آواز- ٺَهه ٺَهه- سَٽ سَٽ.

● ڏَماڏُومُ: ذ. وڏو ميڙ- انبوهه- ڏڻ- عملو- آڻالو- ڊِبلو. شانُ- پيڪو- ٺُومانُ- آڊمبر- چوچ- ٺاٺ- دبدبو ڏام ڌوم. ناهه نوهه. گجگوڙ.

- ڏَما ڏُوم هَڻڻُ: وڏو ميڙ هڻڻ- انبوهه هڻڻ. پيڪو هڻڻ- دبدبو هڻڻ.

● ڏَمارُ ۽ ڏَمارَ: ذ. آوازُ.

● ڏماڙَ ۽ ڏَماڙُون (ل)؛ ث. تمام وڏي- تمام ڳري. جيئن "چوڪريءَ کي ابڏي ڏَماڙَ پري ته نه ڪٺاهه."

● ڏَماڪو ۽ ڏَماڪا: ذ. زور سان آواز- ٻم جو آواز- وڏو ٺڪاءُ (بندوق يا توب وغيره جو).
● ڏَمالَ ۽ ڏَمالُون: ث. [ع. دمار] ٽَپَ- ڪُڏَ- نچڪو. قلندري فقيرن جو ٽپڻ- نچڻ جو هڪ تارَ. شور گوڙ- هُل هنگامو. دهل جي وڄت جو هڪ تار. پيرن فقيرن جي درگاهن تي هڪ خاص واڄو.
ڏمالَ ڏَڄُ رَکَڻُ: دهل تي ناچ ڪرڻ ۽ عجيب ڇهچٽو پيدا ڪرڻ.
- ڏمالَ ڪَيَڻُ: سخت جٺ ڦٺ ڪرڻ- مارَڪُٽ ڪرڻ.
- ڏمالَ وَڄڻُ: مقرر ٿيل وقت تي نغارو وڄڻ (پيرن جي درگاهن تي).
- ڏَمالُون هڻڻُ: آواز ڪرڻ- پالڪون ڏيڻ- دَس هڻڻ- ڪُڪڙو ڪُو ڪرڻ.
- ڏَمالِي ۽ ڏَمالِي: ذ. صفت. ڏمال وڄائيندڙ. فقير.
● ڏَمالَڻُ: مصدر. [سن. ڏمار= ڏَڪُ] ڏونڌاڙڻ- ڇاڇولڻ- لوڏڻ- ڏوڙڻ- ڏُوڏِڻ. مارڻ- ڪُٽڻ- سَٽڻ- لَتاڙڻ- سزا ڏيڻ. سخت ڳالهائڻ.
● ڏَمامُو ۽ ڏماما: ذ. ننڍي دهل جو هڪ قسم- دمامو. خوشي ملهائڻ.
● ڏَمانُ ۽ ڏَمانُون: ث. [سن. ڏَمانُ > ڏام= تجمّل] تجمّل- ڊالُڊ س- ٺَٽُ- ٺيڪو. سوڀيا- جلوو- رونق. تيج- پرتاب- چمڪ- ڏَمَڪَ- تجلو- چمڪو- ڀڙڪي- جهلڪو- رَوش- صورت- سُهائڊو.
- ڏمانُ لَهِيُ وَڃَڻُ: ٻنو لهي وڃڻ (مُنهن جو)- چمڪ ڇڏي وڃڻ- مايوسي وٺي وڃڻ.
● ڏَمانِيُ ۽ ڏمانِيُ (ڪ): ذ. صفت. ٺگ- د لُبانِيُ- ڏپائي- مَڪارُ- فريبي.
● ڏَمُتَرُ ۽ ڏَمُتَرَ: ذ. صفت. [سن. دَڪُش] سيانو- حريف- خبردار- سمجهُو- سُدٻر- عقلي- هوشيار- ڏاهو. چالاڪ- پَٽُ- چترُ- انڪلي- حرفتي- ڪيڏاري. ٺڳُ- ڦورو- مڪار. ٺُلهو- متارو (ل). جناءُ ڪنهڙ- جاٺانو (ل).
● ڏَمُتالُ ۽ ڏَمُتالَ: ذ صفت. [سن. ڏَوُنتالُ > ڏَنُ + دَلُتَ = شاهوڪار] شاهوڪار- پئسي وارو- مالدار- ڏالولدي- ڏاتار- هوند وارو- همٿ ڦاڙ. جُنگ- قوي- جانٺو- جبرو- جاڏو- پڪو- جهالُو- سَدَرُ- ٺُوٺالڪ- ٺُلهو- زٽو- متارو- جٽو- ڀٽو- ڏَٺومٽو- ڏِگُ- مُٽڪو- دڦلسو- سَتَرُ و ٿَرُ- زبردست- مضبوط. بي ڍولو- بدزيبو- اٺَ ڪهڙيو.
● ڏمَچُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏَمچَرُ ۽ ڏَمچَرَ: ذ. گوڙ- شور- هُل- لُٽُ- ڪهسان- پائيتال- غوغاءُ- ڪڙڪو- هلڙ- ماچانگ- هَنبَسُ- غلغلو- هلاچو- بڪيڙو- مَمَڻُ- خلل- ڏَمچَڪرُ.
- ڏمچَرُ مَچائِڻُ: گوڙ ڪرڻ- هُل ڪرڻ- شور ڪرڻ.
● ڏَمچَڪَرُ ۽ ڏَمچَڪَرَ: ذ. هُل- گوڙ- ڪهسان- غوغاءُ- ڪڙٻڙ.
- ڏمچَڪِري ۽ ڏَمچَڪِرِيُون: ث. هُل- گوڙُ- ڇهچٽو- رولق- رنگ.
● ڏَمُ ڏامِيُ: ذ. هُل- ٻڪيڙو- گوڙ- ڪهسان.
● ڏَمَ ڏَڙِيُ ۽ ڏَمَ ڏَڙِيُون (ت): ث. ذوق شوق- زورشور- جوش خروش. تڪڙ- جلدي.
- ڏَمُ ڏَڙِيُ لائِڻُ: ذ. ذوق سان ڪم ڪرڻ- دل لائي ڪم ڪرڻ. زور سان ڪم ڪرڻ- تڪڙ ڪرڻ. آنڌ مانڌ پيدا ڪرڻ- بيتاب ڪرڻ.
● ڏَمَرُ ۽ ڏَمَرَ: ذ. دهل جو هڪ قسم- مگرمانو.
● ڏَمَڪَ ۽ ڏَمَڪُون: ث. پيرن جو آواز- آهٽُ. هلڪو آواز. ڏَپَ- چِٽَ. بوءِ- بانس- واسُ- سُرهاڻ- سُگند- خوشبُوءِ. ڪلاڪ ڪن جي جهڪَ.
● ڏَمَڪُ ۽ ڏَمَڪَ: ذ. لوهه جي تختي سان يا وزن دار شيءِ سان رستي جا پٿر ڪُٽجن يا هموار ڪجن- پٿرن پچڻ جو اوزار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏمڪڻ: مصدر. ڊپ ڪرڻ - ڊڄڻ - خوف ڪرڻ - ڀؤ ڪرڻ - ڏرُ ڪرڻ - هيسجڻ - دٻجڻ - سهمجي وڃڻ. انديشو ڪرڻ - آڌڪو ڪرڻ. سور ٿيڻ - ايذاءُ ٿيڻ - سور جي سوٽ آيرڻ. آواز ڪرڻ - ٺهڪو ڪرڻ. اڇڻ - اڇي سهڙڻ - امي رسڻ. گهوڙي ڪن ايهڻ - ترڻ - ٺهرڻ.

- ڏمڪ ع ڏمڪون: ث. ڊپ - ڊڄ - خوف - وحشت - ڀؤ - ڏرُ. انديشو - آڌڪو.

- ڏمڪائڻ: مصدر. ڏيڄارڻ - ڊپ ڏيڻ - هيسائڻ - ڌٻائڻ - ڌيرائڻ - ڏمڪي ڏيڻ - ها ها ڪرڻ - چِنڊ ڪيڏڻ - چِڻيڻ - چِڙٻڻ - ڏمرڪيڏڻ - دٻ ڪيڏڻ - دڙڪو ڏيڻ - اک ڏيکارڻ.

- ڏمڪجڻ: مصدر. هيسجڻ - دهلجڻ - هيسجي وڃڻ - انديشو ٿيڻ - آڌڪو ٿيڻ. وهم ٿيڻ. ڊڄڻ - خوف ڪرڻ.

- ڏمڪي ع ڏمڪيون: ث. دڙڪو - داٻ - ها ها ها شا - ڏڪو - ڀيڪي - دڙٻاٽ - تنبيهه - جٺ - چينب - چيڙٻون. ڊپ - ڊاءُ - خوف - خطرو.

- ڏمڪي ڏيڻ: دڙڪو ڏيڻ - هيسائڻ - ڏيڄارڻ - تنبيهه ڪرڻ.

● ڏمڪياڻي: اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.

● ڏمِلي ع ڏمليون (ل): ث. حشر - واويلا - ماتم - گهوڙا گهوڙا.

- ڏمِلي مچائڻ: حشر برپا ڪرڻ - واويلا ڪرڻ - شهر مٿي تي کڻڻ.

● ڏمڻ ع ڏمڻيون: ث. [سن. ڏمن] لوهارن جي هڪ اوزار جو نالو - باهه کي هوا ڦوڪڻ جو اوزار - ڌنوڻ - ڌنوڻي - ڦوڪڻي. گهوڙي گاڏيءَ جو ڏڪ - چٽي.

- ڏمڻي ع ڏمڻيون: ث. ٻاجهي جي هوا پرڻ جي پيتي - ڦڦڙن ۾ ساهه کڻڻ جي نلي - نبض.

● ڏمڻ: مصدر. [سن. ڏمن] واءُ ڀرڻ - هوا ڏيڻ - هوا ڦوڪڻ - ڌنوڻ - ڌنوڻ - زور سان ڏيڻ - ڦسڻ - وجهڻ - دٻائڻ. زور ڏيڻ - زور لائڻ - چِڪڻ. هلائڻ - چورڻ. وڃائڻ - وڃڻ. ڪوڙ ڪرڻ.

- ڏمن ڏمي لائڻ: پچ پچان لائڻ. ماندهه ڪڪ ڪرڻ. ڪو ڪنهن ڳالهه کي وٺڻ.

- ڏمنوار: ذ. ڏانوڻ جي مهل - ڏمڻ جو وقت، جيئن

"ڏنءُ ڏنءُ ڏمڻ وار، اڄ ڀڻ آڳڙين جي" (شاهه).

صفت. ڏنوڻ وارو - هوا ڦوڪيندڙ - ڏنيندڙ. هڪ ٻئي ٻنيان ڏنءِ ڏنءِ - ڏمڻ جو ٺهڪو - ڏمادم.

● ڏمڻ (ت): ث. درياءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

● ڏمڻ: مصدر. سوڙهو ڪرڻ - تنگ ڪرڻ - ڪشڻ - چڪڻ - ساهڻ. قابو ڪرڻ - پختو ڪرڻ - ڏاڍو ڪرڻ - پڪو ڪرڻ.

● ڏمڻ (ت): ث. جوئر جو هڪ قسم.

● ڏموڻي: اسم خاص. تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏميچا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو - ڏاسيچا - ڏاميچا.

● ڏن ع ڏن: ذ [سن. ڏن] چوپايو مال (ڍڳيون، مينهيون وغيره). ڏڻ. نصيب - بخت - ڀاڳ. ملڪيت - نائو - دولت - مال - متاع - مايا - خزانو - دليا - زر - املاڪ - ٽڪو - ٽڪر - سوڙي - پونجي - اجڪو - اجهالڪ - الٿهو ٿلٿهو. (هن وقت "ڏن" معنيٰ دولت، پر اصل معنيٰ هئي "ڏڻ وارو يا مالدار." وري جڏهن سون ۽ چانديءَ جا سڪا جڙيا ۽ ٻي ملڪيت ميڙڻ جو چسڪو پيدا ٿيو تڏهن "ڏن ۽ ڏڻ" لفظن جي معنائن ۾ به ڦير اچي ويو يعني "ڏلي" معنيٰ ڏن وارو يا شاهوڪار ۽ "ڏني" معنيٰ ڏڻ وارو يا چوپائي مال يا ٻي ڪهڙي به ملڪيت جو مالڪ). ٻارهن راسين مان هڪ جو نالو. قوس - ڪمان. (ندا) جس! شاباس! آفرين! واهه واهه! خوش رهه!

- ڏن ڀاڳ ع ڏن ڀاڳ: ذ. نيڪ بختي - خوش نصيبي - خوش حالي. (ندا) واهه واهه! شاباس! مرحبا!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏَلتَرُ ۽ ڏَلتَرَ: ذ. صفت. دولتمند - ملڪيت وارو - شاهوڪار - مالدار - زبردست - زوراور - سَرڪَشُ.

- ڏَنُ تِرشنَا: ث. ڌنَ جي آج - لوڀُ - موهُ - لالچ - حرصُ.

- ڏَنپاتِرُ ۽ ڏَنپاتِرَ: ذ. صفت. دولتمند - ملڪيت وارو - شاهوڪار - دنيادار.

- ڏَنُ ٻتيُ ۽ ڏَنُ ٻتيُ: ذ. صفت. شاهوڪار - ڌن جو مالڪ - ڌن ولد - دولتمند - دنيادار.

- ڏَنُ ڏَنُ: ذ. صفت. دولتمند - اقبال مند - سڀاڳو.

- ڏَنُ لوڀَ ۽ ڏَنُ لوڀَ: ذ. ملڪيت ميڙڻ جو حرص - لالچ - طمع.

- ڏنَنتَرُ ۽ ڏَنَنتَرَ: ذ. صفت. شاهوڪار - ملڪيت وارو.

- ڏَنوانُ ۽ ڏَنوانَ: ذ. صفت. ملڪيت جو مالڪ - مايا وارو - مالوندُ - مالدار - شاهوڪار - غني - اميرُ - دولتمند. خدا ترس - نيڪ.

- ڏَلوَنتُ ۽ ڏنوَنتَ: ذ. صفت. شاهوڪار - دولتمند.

- ڏَلوَندُ ۽ ڏَلوَندَ: ذ. صفت. ڌلوان - شاهوڪار - دولتمند.

- ڏَنيُ ۽ ڏَنيُ: ذ. شاهوڪار - دولتمند - دولت وارو.

- ڏَليُ: ذ. صفت. سڀاڳو - نصيب وارو - خوش قسمت.

● ڏُنِ ۽ ڏُنُونُ: ث. [سن. ڏَوَنِ = آواز] هوا - واءُ - پَوَنِ - باد. آواز - راڳ جو آواز - سُرُ - تانُ - تالُ - لئي. راڳ - گيتُ - ترالو. ڳائڻ جو هڪ خاص اصول. ڳائڻ جو لمولو. مکيہ سُرُ [سن. ڌونُم] ڳوڙهو ويچار - غورُ - غلطاني - اونهون خيال - گهري سوچ. ڪنهن هڪڙي ڳالهہ جو خاص خيال - هڪ طرفو رجحانُ - لاڙو - ڌيان - خيال - توجہ - تصورُ - لڳاتار فڪر يا غور - مستي - بيخودي. مُراقبو - چِلو - سرگرمي - اتساهہ - شوق - آدر - پڙڪي - ڦلڪَ. لنئو - عشق.

- ڏُنُ ڏ يانَ ۾: ظرف. ڌيان ۾ مَحوُ.

- ڏُنَ لائڻُ: ڌيان ڏيڻ - مَحوُ ٿي وڃڻ.

- ڏُنَ لڳَڻُ: ڌيان لڳڻ. لنئو لڳڻ. توجہ ٿيڻ - خيال ٿيڻ.

- ڏُنِيُ ۽ ڏُنيُونُ: ث. هلڪو آواز - هڪ سرد راڳ - سُرُ - آلاپ. مستي. مُراقبو. ڀڻڪڻ - ٻِنڪو - پرڙاٽ - روجُ.

● ڏَنارُ ۽ ڏنارَ: ذ. صفت. [سن. ڏَن = ڏَنُ] چوپايو مال چاريندڙ - ڌڻ وارو - ڌنارُ - ڌراڙُ.

- ڏَنارَنِ جا هَٽَ لڳَڻُ (ت): سڙا ڪاٺڻ - لنيون جهلڻ.

● ڏَنارَ ڪَٽُوريُ: ث. گاهہ جو هڪ قسم (سَرهو گاهہ نازبوءِ جي ٻُوٽي ڪان ننڍو پوٽو ۽ ڪِنبي ڪاٺيءَ جي ٻن جهڙا ٻَن).

● ڏَناسِرِيُ: ث. [سن ڏَناشري] هڪ راڳڻيءَ جو نالو (مالڪوس راڳ مان). آتي سبتي ڳالهہ - هٽ جي چالاڪي - ڪيڏ - اٽڪل.

● ڏَنج ۽ ڏَنجُونُ: ث. لَٽَ - دزَ - ڌُوڙِ - مِٽي.

● ڏنچڪَرُ ۽ ڏ نچڪَرَ (ت): ذ. صفت. [سن. کهَنَ = جهٽُڙ + چڪُرَ = ڦيرو] مٿو ڦيرائي ڇڏڻ وارو - کهڻ ڳالهائو - بي وقوف - اڻ ڄاڻ - جاهل - ڄٽ.

● ڏُنڌُ ۽ ڏُنڌَ: ذ. [سن. دُواله و = ڏلڌ] ميرُ - ميراڻِ - ميرالجهہ - سُنهن مير - آجهند و - اولداهہ - ڪاراڻ - پنب - کهورُ. ڪوهيڙو - ڊونگر - غبار - لُٽو - لٽاٽ - چاٽ - ماڪَ. رائو - مٽي - دَزَ. اکين جي هڪ بيماريءَ جو نالو - نظر جي گهٽتائي - ڇُنجهہ - جهانو رائي. هُل - شور - گوڙُ - ڪهسان. ظلم - انڌير - بيداد.

- ڏُنڌارو ۽ ڏُنڌارا: ذ. الڌارو - ميراڻ - ميرانجهہ - اولداهي. ڌُوڙ جو طوفان - ڪوهيڙو - لٽاٽُ.

- ڏُنڌُ چڙهڻُ: رءُ چڙهڻ - اونداهي اچڻ. ڪا شيءِ نظر ڪان ڪم ٿيڻ. پردو چڙهي وڃڻ.

- ڏُنڌُڪارَ ۽ ڏُنڌُڪارُونُ: ث. آولدَهہ - ميراڻِ. نظر جي گهٽتائي. گهٽ روشنائي. ڌُلڌُ - ڏُلڌارو.

- ڏنڊڪارُ ع ڏنڊڪارَ: ذ. ٿوري اولداهي- اولڌه- الڏوڪار- ڪاراڻ. ڏوڙجي طوفان جي سبب- آسمان ۾ ڪارو ڏنڊ- غبارُ- لٽاٽ. گهٽتائي. گهٽ روشنائي. ڪوڙ- شور.
- ڏنڊلو ع ڏنڊلا: ذ. آونڌه- انڌيرو- تاريڪي صفت. دونهين جهڙو غير شفاف- ميرو.
- ڏنڊ مچائڻ: شور هُل ڪرڻ. ظلم باري ڏيڻ.
- ڏنڊوڪارُ ع ڏنڊوڪارَ: ذ. مينهن جي طوفان سبب ٿيل گهاٽي اونده- الڏوڪار- الڏڪار- ڀنڀ اونده- انڌيرو.
● ڏنڊو ع ڏنڊا: ذ. [گ. ڏنڊو. سن. ڏنڊاڻيه] ڪم- ڪار- ڪرت- حاج- ڪسبُ- هنر- پيشو- ورڪنڊيُ- مشغولي- ڪاروبار- وڻج واپار- ڪاجُ- روزگار- نوڪري.
- ڏنڊا چڙهي ڏيڻ: ڪمال درجي تي پهچڻ- وڏيءَ حد تائين هڻڻ.
- ڏنڊا لاهڻ (ت): نقصان ڪرڻ- تنگ ڪرڻ.
- ڏنڊائي ع ڏنڊائي: ذ. صفت. ڏنڌي وارو- ڪم وارو- ڪاسبي- گهڻن ڌنڌن وارو- گهڻ واسطو.
- ڏنڊو ڌاڙي: ذ. ڪم ڪار- ڪرت حاج- وڻج واپار- ڪاروبار.
- ڏنڊو ڌاڙي ڪرڻ: ڪم ڪار ڪرڻ- ڪرت ڪي لڳڻ.
- ڏنڊوڙي ع ڏنڊوڙي: ذ. صفت. ڌنڌو ڪندڙ- واپار ڪندڙ.
- ڏنڊو ويڻ: فيصلو ڪرڻ- جهيڙو چڪائڻ- واڳ ڪپڻ- نبيرو ڪرڻ. رقم چڪائڻ- هٿ ڪڍڻ- واسطو ٽوڙڻ.
● ڏنڊورڻ: مصدر. ڪنهن شيءِ کي دونهين سان ڪارو ڪرڻ- دولهائڻ- ڪارائڻ. بدنام ڪرڻ- ڪارنهن لڳائڻ.
● ڏنڊيُ ع ڏنڊيون (ت): ث. [سن. دونڊو = ڏنڊ] انڌيرُ- ظلم- بيداد. ڦُر- لٽَ- زوري- دٻاءُ.

- ڏنڊي ٻارڻ: هرهر چوڻ- ڪَڪ ڪرڻ. ڏونڪ ٻڌڻ.
- ڏنڊي لاٿي ڏيڻ: لڳاتار چوڻ- وريوري چوڻ.
● ڏنراليُ ع ڏنراليون (ت): ث. ڪاٺ جي هڪ اوزار جو نالو (پاهوڙي يا ڏانداري).
● ڏنيرو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر مسڪر ۾).
● ڏنسَ: ث. (آواز) [گ. ڏنش. م. ڏونش] دهشت- ڏونس. جيئن
"ڏرهڙ ڏنسَ درياهه ۾،
جت لهريون ڪن لوڙا"
(شاهه).
● ڏنشُ ع ڏنشَ: ذ. [سن. ڏنس] ڪمان- ڏنڪ- ونگ- آڪيل.
● ڏنڪَ ع ڏنڪون: ث. [سن] ٻانڪَ- ٻانڪ- زري- ڪلابات. سنهون ڳالهيون. ناز نخرو. ٺال- چخن- لاڏ- چاڪٽ- ماڻو. هلڻيءَ جو هڪ نمونو- لوڏ- ڀار سان هلڻي. طعنو- چٽر- مسخري- ٽوڪ (ت). قوس- ڪمان- انڊلٺ- ڏلش.
- ڏنڪ ڏيئي هلڻ: لوڏ سان هلڻ- لوڏو ڏيئي هلڻ. ناز سان هلڻ.
- ڏنڪ وجهڻ: مسخري وجهڻ.
● ڏنورَ ڦلي (ت): ث. گاهه جو هڪ قسم.
● ڏنوڙي ع ڏنوڙيون (ت): ث. وادي ڪي اوزار جو هڪ قسم- ڪمان ڪشو- اڪيڙ.
● ڏنوڙي: اسم خاص. ٿر ۾ هڪ ڀٽ جو نالو.
● ڏنوڻ ع ڏنوڻيون: ث. [سن. ڏمن] لوهارن جو هڪ اوزار- ٻاهه ڏکائڻ جو اوزار- ڏمڻ- ڏوڻ- کَلَ- ڦوڪڻي- ڏمڻي.
- ڏنوڻي ع ڏنوڻيون: ث. [سن. ڏمن] ڏنوڻ- ڏمڻ.
● ڏنوڻ: مصدر. [سن. ڏما = هوا ڏيڻ] ڏمڻ کي هلائڻ يا چڪڻ. ڦوڪڻيءَ کي هوا ڀرڻ يا ڏيڻ. ڏنڻين ڏنڻين ڪرڻ. ڏلشن ڏلشن ڪرڻ. نبض جو هلڻ. ڏمڻ- ڏوڻ.

● ڏَنٺُون (ل): ذ. وڏو ڦٽ- چهَپَرُ وڏو سوراخ.
● ڏَنٺُنڙو ۽ ڏَنٺُنڙا: ذ. چاولُ کيِر- ڏهي- ڏَهبي.
● ڏَنٺُرڪ (ت): ذ. اَٽ جو هڪ قسم. پوري ۽ سائي رنگ جو اَٽ.
● ڏَنءُ ڏَنءُ: ذ. [سن. ڏَمُڏَمَا] ڏلوڻ جو آواز. ڏمڻ هلائڻ جو آواز. نغارن وغيره جو آواز.
● ڏَنڻ: مصدر. ڏَمڻ کي هلائڻ- ڏمڻ سان ٻاهر ڏيڻ. ڏنءُ ڏَنءُ ڪرڻ- ڏان ڏان جو آواز ڪرڻ. ڦوڪڻ- ٻَرڻ. ڪوشش ڪرڻ. سَٽِڻ- ڪُٽِڻ- ڏڪ هڻڻ. ڳالهائڻ (ت).
● ڏنُ ۽ ڏَنُ: ذ. [سن. ڏنُ=ڏڻ] چوپائي مال جو ولر- وڳ- وَڳرُ- ڪَنلو- ڪَنڌَرُ- ميڙ- مجموع- گوهر- چانگ- ڏولو.
- ڏَنارُ ۽ ڏَنارَ: ذ. صفت. چوپائي مال کي چاريندڙ ڏنار- ڏراڙ- چراهو.
- ڏَنو نڊِيُ ۽ ڏَنوانڊِيُ: ذ. صفت. ڏڻ وارو- مال وارو. چوپائي مال جو ڌڻي. سائو- سُکيو- آسودو- ٻاڪيو.
- ڏَنِيُ ۽ ڏَنِيُ: ذ. صفت. ڏڻ جو مالڪ- مالڪ.
- ڏنِيارُ ۽ ڏَنِيارَ: ذ. صفت ڌڻي.
● ڏَنَ ۽ ڏُنُون: ث. چولڊ- انتخاب. قبوليت.
● ڏِناڻُ (ڪ): مصدر. سنڀال ڪرڻ- بچاءُ ڪرڻ.
● ڏُنائِيُ ۽ ڏُنائِيُون: ث. ڪڇ کي اچڻ جي حالت. ڪڇ اچڻ جي مزوري.
● ڏَنڪَ ۽ ڏنڪُون: ث. ڪڪ جو هڪ قسم- ڪريل ڪڪ (جنهن جو دانو ساڙ سبب ڪارو ٿئي).
● ڏنِڪو ۽ ڏَنِڪا: ذ. صفت. ڌڻيءَ وارو- ڏَنِيڪو. وارثن وارو- پنهنجي وڳر وارو. عزيزن وارو.

● ڏُنڻ: مصدر. [پرا. ڏُنڻ: سن. ڏوت] چوندڻ- ڏولچڻ- ڳولي ڪڍڻ- پسند ڪرڻ- منتخب ڪرڻ. ڪنڌ ڏوڻڻ- لوڏڻ. واڏڻ- صاف ڪرڻ- چنڊڻ. جيئن

"ويهي وڏي ڏيک سان، ڏُني وجهج ڏوڙ"
(شاهه).

ڳنهڻ- وٺڻ ياد ڪرڻ- جپڻ.
● ڏُنُو ۽ ڏُنا: ذ. صفت. چولڊيندڙ- منتخب ڪندڙ- ڏُنندڙ.
● ڏُنِيُ ۽ ڏُنِيُ: فعل. چوندي- ڳولي- پسند ڪري.
- ڏُنِيُ ڪَڍَڻُ: چولڊي ڪڍڻ- ڳولي ڪڍڻ- پسند ڪري ڪڍڻ.
● ڏَنِيُ ۽ ڏَنِيُ: ذ. صفت [سن. ڏَنِيُ] مالڪ- خاوند- آقا- سَرُوَرُ- آڪو- سوامي- والي- مختيار سائين. مالدار- دولتمند- ٻاڪيو- ڏلوان- دن ونت- گهر وارو- مڙس- پتار. اسم خاص. الله تعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.
- ڏَنيُ تَعَاليٰ: اسم خاص. الله تعاليٰ- خداتعاليٰ- آپانڀار- پالڻهار.
- ڏنِڪو ۽ ڏَنِڪَا: ذ. صفت. ڌڻيءَ وارو- مالڪ وارو- ڏنِيڪو- جنهن جو مددگار هجي. "نڌڻڪو" جو ضد".
- ڏَنِيَڪو ۽ ڏَنِيَڪا: ذ. صفت. ڌڻيءَ وارو- ڌڻڪو- مالڪ وارو.
- ڏَنِيُشَڪو ۽ ڏَنِيُشَڪا: ذ. صفت. ڏسو ڏَنِيَڪو".
● ڏُنِيُ ۽ ڏُنِيُون (ت): ث. مکيه هنڌ- مرڪز. جاءِ- هنڌ- تِڪ. ٺڪي. ٺِڪ- وِهڪَ جو هنڌ- پاڙاري.
- ڏُنِيُون جاچَڻُ: مقرر جايون ڳولهڻ- مکيه جايون تلاش ڪرڻ- پاڙاريون ڳولڻ.
- ڏُنِيشُون پائِيشُون ڪَيَڻُ: صفا ناس ڪرڻ- خراب ڪرڻ. ديس ڌليا ڪان ڪيڻ- تمام زبون حالت کي پهچائڻ.
● ڏنُوارَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏُوُ: ظرف. ٻاٽيءَ ۾ ڪِرڻ يا ٽپ ڏيڻ جو آواز. ٺڦون - ٺڏو - ٺوڏو - ٺولو - ٻراٻر - ٺيڪُ. ٺُورو ٺُورو - ٺڦون ٺڏو - ٺيڪ لشان تي - ان ٺي هنڌ - پوريءَ طرح - ٺُز.

- ڏُوُپارُ ع ڏُوُپارَ: ذ. صفت. ٻن پار ٺڏو ويندڙ. هر ڪم مان پار پوندڙ - اڻ سوٽ - سدائين ڪامياب رهندڙ.

● ڏُوُپِڪو ع ڏُوُپِڪا (ٽ): ذ. ڏَڪُ - دَبَ - مُڪَ.

● ڏوپڻُ: مصدر. ڏوڏڻ - لوڏڻ. ڏڪو ڏيڻ.

- ڏوپ ع ڏوپُون: ث. ڏِڏڪو - لوڏو. ڏِڪو. ٺيلهو.

- ڏوپُ ع ڏوپَ: ذ. صفت. ڏپائيندڙ - ڏوڏائيندڙ - لوڏيندڙ.

- ڏوپوجِ ڏوپا: ذ. لوڏو - جهوپو - ڏوڏو - پونڪنپ - ڌرتيءَ جو ڏپڻ - زلزلو.

● ڏوپو ع ڏوپا (ٽ): ذ. ٻُڪ - لَپ - چُرون.

● ڏوپي ع ڏوپي: ذ. صفت. [سن. ڏاوڪ> ف. ڪاڌر=ڏوئندڙ] ڪپڙا ڏوئندڙ - ڪتي - پريٽ - پرٽ. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

- ڏوپِڪو ع ڏوپِڪا: ذ. صفت. ڏوپيءَ جو - ڪتڪو - ڪتيءَ جو - ڏوپيءَ وارو.

- ڏوپيءَ جو ڪُتو: بيڪار - رولُ - بي گهرُ - آواره.

- ڏوپِيُ گهاٽُ ع ڏوپِي گهاٽَ: ذ. ڪپڙن ڏوئڻ جو هنڌ - ٽڙ.

● ڏوتارو ع ڏوتارا: ذ. صفت. [سن. ڏورت] ڏتاريندڙ - ٺڳ - دغاباز.

● ڏُوُتارِيُ ع ڏُوُتارِيُون (ڪ): ث. آرسي - درسني - ٺِڪ - آهري - آئينو.

● ڏُوُتَپَ ع ڏُوُتَپُون (ڪ): ث. ڏوئڻ جو ڪم - ڏوپُ.

● ڏُوتِپڻُ: مصدر. [سن. دُوتُ - قاصد] ڏوتهائي ڪرڻ - پَرُوت ڪرڻ - ڪُٽنپو ڪرڻ. ٺڳي ڪرڻ.

- ڏُوتپَ ع ڏُوتپُونُ (ڪ): ث. پَڙُوتَ - ڪُٽنپو - ٻچاٻڙائي. لڳي.

- ڏُوُتِپائِيُ ع ڏُوُتِپائِيُونُ: ث. پڙوت - ڪُٽنپو.

- ڏُوتِپڻَ: ذ. پڙوت - ڪُٽنپو - دلالي.

- ڏُوُتِپڻُو ع دُوُتِپڻَا: ذ. پڙوت - ڪُٽنپائي. لڳي - بي ايمالي.

- ڏُوُتَپو ع ڏُوُتِپا: ذ. پڙوت - ڪُٽنپو. دلالي.

- ڏُوُتَپو ڪَرَڻُ: ٺڳي ڪرڻ. چغلي هڻڻ. ڪُٽنپو ڪرڻ.

● ڏُوُتِرِ: ث. ڏُوتي - دَلي - پَڙوي - بدڪار عورت.

● ڏُوُتِرَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏوتَلُ ع ڏوتَلَ: ذ. [سن ڏوت=ڏوتل] ڏوئي صاف ڪيل - ڏوپي ويل - ڏوئي چڏيل - آڪهاريل.

● ڏوتو ع ڏوتا (ڪ): ذ. ٺڳي - فريب - دغا - دولابُ - ڪوٽ - ويسا گهاتي. ٺاپو - ڏِڪو - ٺيلهو - رولڙو - آڏيڙو. بدنظر - بدنظر ڪرڻ وارو. عيب جاچڻ وارو. ٺڳ - دغاباز.

- ڏوتا ڪائِڻُ: ڏِڪا کائڻ - ٺاپا کائڻ - رُلڻ.

- ڏوتائِيُ ع ڏوتائِيُ: ذ. صفت. ٺڳي ڪندڙ - ٺڳ - دغاباز. رولاڪ - رولو. گشائي - پٺاڪي.

- ڏوتو چورينُدَڙُ: ذ. صفت. فريب ڪندڙ - ٺڳي ٻڪيڙيندڙ.

- ڏوتو ڏِيَڻُ: برغلائي وجڻ - ٺڳي وجڻ.

● ڏُوتو ع ڏُوُتا: ذ. صفت [سن. دُوُتَڪَ = قاصد] نياپو ڏيندڙ - خابرو - پالدي - ايلچي. ٽياڪڙ - ويچوئو - ثالث - دلال - ڪُٽڻ - وچ ڪٽو - ڪٽپو ڪندڙ - پڙوو - پڙيو - پيٺو - دلبو ڏيندڙ - دغاباز - ٺڳ - عيار - مڪار.

● ڏُوتِيُ ع ڏُوُتِيُونُ: ث. ڏائڻ - بدلظر عورت - عيب جاچيندڙ عورت - ڪُٽنپو ڪندڙ عورت - پڙوي.

● ڏوُتِيُ ع ڏوُتِيُونُ: ث. [سن. ڏوتر] گوڏِ ٻڌڻ جو ڪپڙو - گوڏِ. اهو ڪپڙو جو هندو

قوم جا ماڻهو سٿڻ جي بدران گوڏ والکر ڪم آئين (اهو ڪپڙو جنهن جو هڪ ڇيڙو چيلهه مان ۽ ٻيو ڇيڙو ٽنگن جي وچان لنگهائي پٺيان چيلهه ۾ ٻڌي ڇڏيندا آهن). لاڪ- منجهلو- تهبند (تهمد)- ڌوت.

- ڌوتِ ۽ ڌوتيون: ث. ڏسو ”ڌوتي“.

- ڌوتيرُ ۽ ڌوتيرَ: ڌوتي پائڻ وارو- ڌوتي ٻڌڻ وارو- واڻيو- ڪراڙ- مهتو- هندو.

- ڌوتي بندُ ۽ ڌوتي بندَ: ذ. صفت. ڌوتي ٻڌندڙ- هندو- واڻيو- وچالت- مهتو.

- ڌوتي چوڙڻُ: همت هارڻ- بزدل ٿيڻ- ڊڄڻ- ڪيڏي ٿيڻ.

- ڌوتيءَ ۾ هتُ ٻيڙ هڻڻُ: ڍلو هڻڻ- سست هڻڻ.

- ڌوتيو ۽ ڌوتيا: ذ. گوڏ ٻڌڻ جو ڪپڙو- ڌوتي. انگوڇو- انگوشو- ننڍڙي گوڏ- انگرکو.

● ڌوتڙُ: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم.

● ڌُوپَ ۽ ڌُوپون: ث. [سن. ڌوپ= چمڪڻ] سج جي روشني. آس- ڪاڙهو- ڌُپ- تپت.

- ڌُوپَ ڇانوَ: ث. آس ڇانوَ. بدل سدل- مت ستَ. ٿڌي ڪوسي.

- ڌُوپَ ڇتيُ ۽ ڌُوپَ ڇتيون: ث. آس کان بچاءَ جو ڍڪُ- ڇتي- ڇتري.

- ڌُوپَ ڏيڻُ: آس ڏيڻ- تيز ڪو ڪانڻ- آس ۾ تورو گرم ڪرڻ.

● ڌوپُ ۽ ڌوپ (ٿ)؛ ذ. ڪپڙن ڌوئڻ لاءِ ڪاٺ يا پٿر جو تختو- ڦرهو- داٻڙو.

● ڌوپڻُ: مصدر. [سن. ڌوپَ= صاف ٿيڻ] پاڻيءَ مان صاف ٿيڻ- ڌوئجي وڃڻ- ڌوپجڻ- اجرو ٿيڻ- اجلو ٿيڻ- اڇو ٿيڻ- پاڪ ٿيڻ- پوتر ٿيڻ. جيئن

”ڌوپي منجهه درياهه،

ته به اوجهه نه ڇڏي اوجهري“

- ڌوپُ ۽ ڌوپَ: ذ. ڌوئڻ جو ڪم. ڌوئڻ واري حالت- ڌوئڻي- ڌوئپ- ڌوپ جي ڪيپ. اشنان- غسل. ڪنهن شيءِ کي ڌوئڻ منجهان ٻچيل پاڻي- ڄج. آپڻ- پوچي- سفيدي. چونو. ڪپڙن ڌوئڻ لاءِ پٿر يا ڪاٺ جو تختو (ٿ).

- ڌوپجڻُ: مصدر. ڌوپڻُ.

- ڌوپُ ڪرڻُ: ڪپڙا ڌوئڻ.

● ڌُوپڻُ: مصدر. [سن. ڌُوپ] لوبان وغيره جو دونهون ڪرڻ- واس ڏيڻ- واسڻ. خوشبوءِ- سرهاڻ ڪرڻ.

- ڌُوپ ۽ ڌُوپَ؛ ذ. واس- لوبان. سڳنڌ- سرهاڻ- عطر- ڦليل. چؤ جو هڪ قسم (جو جواهري يا سونارا زيور جي خالي ٽڪن کي پرڻ لاءِ ڪم آڻيندا آهن).

- ڌُوپَ داڻيُ ۽ ڌُوپَ داڻيون: ث. ڌوپ کي ساڙڻ جي ڪٽيجي.

- ڌُوپُ واسُ: ذ. ڌُوپ ڏيڻ جي حالت- لوبان ٻارڻ جي رسم.

- ڌُوپُ واسڙو: ذ. ’ڌوپ واس‘ جو اسم تصغير. مختصر طور ڌوپ ٻارڻ جي رسم.

● ڌوهو ۽ ڌوها: ذ. ٺڳي- ڪيڏي- دغا- ڌوڪو- فريب- ڊوهه- دولاب. اٽڪل- ٺڳو لو- ٺل- وجهه- پيچ. شاهو- ڳلٿو- جڙهو- چٽ- داڙر. پتُ- ڪشو- ڪوڙ- ٺڳاڪ.

- ڌوهالي ۽ ڌوهائي: ذ. صفت. ڌوهو ڏيندڙ- ٺڳي ڪندڙ- دغاباز- ڊومي- دولابي- ڪيڏيخور. ڳٺائي- چڙهيباز- چٽباز- ڏاڏراڻي- ڳشائي- ٺڳاڪي- ڪوڙو (ڪ).

● ڌوجُ ۽ ڌوجَ: ذ. [سن. ڌوجا= جهنڊو] ڌوج- ڌاج- ڌجا- ٻيرق- جهنڊو- علم.

● ڌوچڻُ: مصدر. چونڊڻ- ڌُڻڻ- پسند ڪرڻ- انتخاب ڪرڻ.

● ڌوڏُ ۽ ڌوڏَ: ذ. ظلم- انڌير- ناحق- بيداد. الزام- بهتان. ٺڳي- دولاب- مڪر- فريب.

- ڌوڏُ ٻڌڻُ: ڪوڙي رقم ٻڌڻ. تمام گهڻي رقم جي دعوي ڪرڻ.

- ڌوڏُ ڪرڻُ: ظلم ڪرڻ- انڌير ڪرڻ. بهتان مڙهڻ. ٺڳي ڪرڻ- دولاب ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏُوڏُئيُ: اسم خاص. تعلقي شاهہ بندر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ڏُوڏُٽَ ۽ ڏُوڏُاٽَ: ذ. (آواز) درياءَ جي وهڪري جو آواز- ڏڏڪو. ڏڏڪارُ- ڪڙڪاٽُ.
- ڏُوڏُٽَ ڪَرَڻُ: ڪڙڪاٽ ڪرڻ ڏڏڪار ڪرڻ.
● ڏُوڏُڙيو ۽ ڏُوڏُڙيا: ذ. افواهہ- سَنُسَنِي- اڏو- هَنُورُ- ڪپُ- ڪپوڙو- هُل- هاوانو.
● ڏوڏو ۽ ڏوڏا: ذ. ڏوهو- دوٿو- ٺڳي- دغا- ڊوهہ- چَلُ- فريب- دوکو- دولاب- لڪٽُ. ڪُوڙ- جُوٺ- ڪُساڪ- دروغُ.
● ڏُوڏُو ۽ ڏُوڏُا: ذ. [پرا. دوڏءَ. سن درت] ٻاهہ جو مچ- اُڙاهہ. ڪُورو. ٽالڊن جو ڍڳ. رَڪ جو ڍڳ- ڦلهار جي مٺ- ڪيريءَ جو ڀنوڙو- چارِ جو ليهو. صفت. ٻاهہ ڏکائيندڙ- ڏلوٺي هلائيندڙ.
- ڏُوڏُئيُ ۽ ڏُوڏُائيُ: ذ. صفت. ٻاهہ ٻارڻ وارا- مچ ٻارڻ وارا. ڏوڏن وارا.
- ڏُوڏُيُ ۽ ڏُوڏُيُون: ث. ڏلوٺي- ڏلوڻ- ڏَمڻ.
- ڏُوڏُيو ۽ ڏُوڏُيا: ذ. صفت. ڏَلُوڻَ وارو- ڏمڻ وارو- ڏَنُنڊڙ- ٻاهہ ٻاريندڙ. لوهارن جي اصطلاح ۾ نئون ڪم سکندڙ- سوکڙاٽُ. (دستور آهي تہ جڏهن ڪو بہ نئين سر لوهارڪو ڪم سکندو آهي تہ ڪاريگر هن کي پهريائين ڏَوڻِ تي ويهاريندو آهي، جيستائين ڪم مان واقف ٿئي. هتي ڏُوڏي جي مراد آهي، نئون طالب، جو طريقت تي هلڻ چاهي ٿو. جيئن
”ڏُوڏا ڏيئُ مَ ڏارَ،
جم ڪچو رڪ ڪٽيون ٿئي“
(شاهہ).
● ڏُوڏُوُ: (آواز) راڳ جي هڪ آواز جو قسم. ڏلوڻ جي ڦُوڪ جو آواز. آوز- ڪوڙ- ڪڙڪاٽ. ظرف. وچ ۾- اندر- منجهہ.
- ڏُوڏُوڪارُ: ذ. ڪوڙُ- ڪڙڪو- ڏُنڏُڪارُ- اولاهي.

● ڏوڏِيُ ۽ ڏوڏيُ: ذ. صفت. ظالم- ڪٺور- ڦهٽار- بي قياس- سنگدِل- ڪٺيلُ- ڪاسائي- ستمگر.
● ڏِوڏِيلِيُ: اسم خاص. ول جو هڪ قسم (جنهن جي ڏالڊيءَ مان ڪير وَهي).
● ڏوڏڻُ: مصدر. لوڏڻ- جهوٻڻ- ڏونداڙڻ- جاجهولڻ- ٺيلهڻ- ڌِڪڻ. چورڻ.
- ڏوڏَ ۽ ڏوڏُون: ث. لوڏَ- لوڏو- جهولو- ڏونداڙ- اُچل. ٻڪاڙَ- آونڌپ- گمراهي. هوڏ- ضد- ڏن- ڪيروڏ- کهپي. مناظرو- بحث مباحثو.
= ڏوڏَ ٻَڌَڻُ: ٻڪ ماهيءَ ڏولڏاڙڻ- ٻڪو لوڏڻ. ڏن ڪري ٻيهڻ- ڪروڏ ڪِري ٻيهڻ- ضد ڪرڻ- هوڏ ڪرڻ- بحث ڪرڻ. اڙي ڪرڻ.
- ڏوڏَ لائِڻُ: ڏوڏَ ٻَڌَڻُ.
- ڏوڏو ۽ ڏوڏا: ذ. لوڏو- ڌِڌِڪو- جهوٻو- چِلڪو- ڌِڪو- ٺيلهو- لِچڪو.
- ڏوڏو ڪائڻ: ڌِڪو کائڻ- ٺيلهو کائڻ- ڪنهن مان ٽڪرجي لوڏو کائڻ.
● ڏُوُراڙو ۽ ڏُوُراڙا: ذ. [سن. دوُرڻ] محل- محلات- عاليشان عمارت- قصر- بنگلو. راڄ مندرُ. دولت خالو.
● ڏُوُرائُو ۽ ڏُوُرائا: ذ. ڏسو ”ڏُوراڙو“.
● ڏُوُرِتُ ۽ ڏُوُرِتَ: ذ. [سن. ڏوُرت] ٺڳُ- لُچو- بد معاش- اوباش- حرفتي.
● ڏوُرو ۽ ڏوُرا: ذ. صفت. جميل ڪير- اڇو سفيد.
- ڏوُرو آلبُ ۽ ڏوُرا آلبَ: ذ. صفت. الب جو هڪ قسم- اڇو الب.
● ڏورِيُ ۽ ڏورِيُون: ث. عورت- زال. جانورن جو ميڙ.
● ڏوُرِيو ۽ ڏوُرِيا (ٽ): ذ. ڪورڪي ڪم جو هڪ اوزار- ٽرِ کي جهلڻ لاءِ ڪاٺي.
● ڏُوُڙِ: ث. [سن ڏول=مٽي] مٽي- دَزَ- ڏَڏڙِ- ڌِسڙِ- ڊَسَ- لَٽَ- ٻُسڙِ- چانئي- ڏُوڙڪَ- رئي- رَڪ. ڪجهہ بہ نہ.
- ڏُوُڙِ ٻائڻُ: خراب ڪم ڪرڻ- بچڙائي ڪرڻ. ڏوهہ ڪرڻ. بہ فعلي ڪرڻ.

- ڏُوڙِ جُونُ ڏاٿِـيُونُ (ٿ): ڪجهه به نه.
- ڏُوڙِ ڏاٿِي ۽ ڏُوڙِ ڏاٿِـيُون: ظرف. لَتَ ۾ - مِٽيءَ ۾. اجايو ڪجهه به نه. ناس- برباد - نابود. زيان - نقصان - عدم - ڪم.
- ڏُوڙِ ڏاٿِـيءِ نُ ڪَرِي چِڏَڻُ: ڦٽائي ڇڏڻ - خراب ڪرڻ - فنا ڪرڻ - نابود ڪرڻ - وڃائي ڇڏڻ - خرچي ڇڏڻ (پئسا وغيره).
- ڏُوڙِ ڏَڪاءُ: ذ. طوفان جو آواز. وڏو آواز- گجگوڙ.
- ڏُوڙِ ڏويو ۽ ڏُوڙِ ڏويا: ذ. صفت. ڏوڙ ڏوئيندڙ - سونارن جي ڪورن جي رَڪَ ڌوري لاٿي ۾ خريد ڪري، آن کي ڌوئي صاف ڪري آن مان سون جا ذرڙا هٿ ڪندڙ.
- ڏُوڙِ ڏُئو ۽ ڏُوڙِ ڏُئا: ذ. صفت. ڏسو "ڏوڙ ڏويو".
- ڏُوڙِ ڏِڪِي ڪَرَڻُ (ٿ): معاملو آجهائڻ - خالي ڪرڻ.
- ڏُوڙِ ڏَڪَ ۽ ڏُوڙِ ڏَڪُون: ٿ. مِٽِي - ڏُسِڙ- ڏوڙ.
- ڏُوڙِ ڪَمائِڻُ: ڪجهه به فائدو نه لهڻ - ڪجهه به نه حاصل ٿيڻ.
= ڏُوڙِ ڪِرڙو ۽ ڏُوڙِ ڪِرڙا (ٿ): ذ. صفت. مِٽيءَ هاڻو - ڏوڙ ڳديل - مِٽيءَ مليل.
- ڏُوڙو ۽ ڏُوڙا: ذ. ڏوڙ سان پريل - لِتِيـل- مِٽيءَ هاڻو. جيئن

"ڏَرِيائي ڏوڙا ٿيا، وَرَڙيءَ وِ هاڻا"
(شاهه).

صفت. سفيد - اڇو (ٿ).
- ڏُوڙِ يالو ۽ ڏُوڙِ يالا: ذ. ڏُوڙِ يو- مٽي- مٽيءَ جو طوفان.
- ڏوڙيو ۽ ڏوڙيا: ذ. مٽيءَ جو طوفان - ڏوڙ يالو - جهَڪَ. صفت. چندو - لپاڪو. ڪنهن ڪم جو - بيڪار.
● ڏُوڙِ ڏِيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏُوڙِ يو ۽ ڏُوڙِ يا: ذ. [سن. ڏُولِي = مِٽي] ڏُوڙِ- مِٽِي- ڏُسِڙ- مِٽيءَ جو طوفان - ڏوڙيالو - جهَڪَ - اَنڌي. مٽيءَ جو وسڪارو - ڏَسَ- وَرُ ڪا- آرانيو (ڪارين جو). اسم خاص. هنن جي هوليءَ جو آخرين ڏينهن ڏينهن.
- ڏُوڙِ يا لائي ڏِيَڻُ: حد° کان وڌي وڃڻ- گهڻي الداز ۾ يا وڌي زور سان ڪم ڪرڻ.
- ڏُوڙِ يو ڪَرَڻُ: مٽيءَ جو وسڪارو ڪرڻ- ڪاهي پوڻ - مٽي آڏائڻ - ڦهڪو ڪرڻ - هيٺ ڪرڻ.
- ڏُوڙِ يو وَسَائِڻُ: ڏُوڙِ وسائڻ - گهڻي دَزَ آڏائڻ. ڪارين ڏينڻ وسڪارو ڪرڻ.
● ڏُوڙِي ۽ ڏوڙِي: صفت. [سن. ڏُرِيَـ] سَنَ- جيئُس- جهڙو- ثاني - برابر- سَرتو- مِهل- اڙو- تُل- شريڪ - جوٽياڪ- مَٽَ- مثل - همُسَر- پيچي - سريکو- هموزن- سمان - مساوي.
● ڏُوڙِ يا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏُوسَ ۽ ڏُوسُون: ٿ. گهڻي تڪڙ- آپهرائي - جلدي - تيزي.
● ڏُوسُ ۽ ڏوسَ: ذ. ڏُوڪ ڏُوڪان. منهن پَرِ ڪرڻ. آسمان ۾ مينهن، ڳوڙن جو تهڻ.
● ڏوڪَ (ل): صفت. مضبوط - جهالائو- جٽادار- هنڊائڻ ۾ گهڻو وقت هلندڙ (ڪمڙو). ڏِڪَ (ڏِڪڻ مان)- ٿيلهه (ٿيلهڻ مان)- مٿان ڪان هيٺ زور ڏيڻ جي حالت.
● ڏُوڪَر: اسم خاص. ذات جو هڪ قسم.
● ڏُوڪَر ۽ ڏُوڪَر (ٿ): ذ. (آواز) ڪنهن شيءِ جي مٿان ڪِرڻ جو آواز- ڦهڪو. منهن تي چٽي ڏيڻ جي حالت.
● ڏُوڪِڙِي ۽ ڏوڪِڙِي: ذ. صفت. ڏُڪي وجائيندڙ - دهلاري - لغارچي- طبلائي - طبلچِي.
● ڏوڪڻُ: مصدر [سن. دُوَڪ] مٿان کان هيٺ زور ڏيڻ - دَٻڻ- دَٻ سَٽَ ڪري ٿيلهي اندر وجهڻ يا اندر ڪرڻ. ڏُوڻِ کي ڦُوڪڻ.
● ڏُوڪڻ: مصدر. کهوچڻ - جهوڪڻ - زور ڏيئي اندر ڪرڻ - ٺوڪڻ - دبي وجهڻ - ڦَسڻ - ڏٽڻ- ڪپائڻ. ڪاهي پوڻ - اڳتي زور سان وڌندو وڃڻ- ڪاهه ڪرڻ- زور سان اندر وجڻ- ڏُوڻِ کي ڦُوڪڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏُوڪَ: ث. اڪثر ڏڪڻ جي حالت - ڪَهُوچَ - جهوڪَ - دَبَ - ڦَسَ. ڪاهَ.. حملو - هلان - زُورُ (زُرُّ) - رُوسَڙُ.

- ڏُوڪارَڻُ: مصدر. ڏڪا ڏيڻ - زور پرڻ. زوري ڪاهي پوڻ.

- ڏُوڪ ڏُوڪان: ث. دَبَ - ڏِڪَ - ڦَسَ. جلدائي - اُهرو. رُوسَڙُ - هلان - ڪاهَ. ائڏ ڏڪ. ٻهه - گڙدي - زُورَ (زُرَ سان).

- ڏُوڪيندُ وَجَڻُ: ڪاهيندو وڃڻ - تمام تڪڙو هلڻ - زورشور سان وڃڻ - اُهرائيءَ ۾ وڃڻ - زُور سان وڃڻ - رومڙ ڪري وڃڻ.

● ڏوڪو ۽ ڏوڪا: ذ. فريبُ - مَڪَرُ - دولابُ - دغا - ٺڳي - ويسا گهاتي.

- ڏوڪو ڪائڻُ: ٺڳجڻ - ويسا گهاتي ٿي وڃڻ - ٻئي جي فريب ۾ اچڻ. نقصان هيٺ اچڻ.

● ڏوڪيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاهه، سکر ۽ لاڙڪاڻي ۾).

● ڏُولِ ۽ ڏُولُون: ث. ڏُوڙ - مِٽي - دَزَ - دَسَ.

● ڏُورِ ۽ ڏُورُوهُ: [سن. ڏوَنِ = آواز] هُل - شور - گوڙ - آواز - لُڙ - بڪيڙو - گهمسان - پائيتال - غوغاءُ - ڪرڪو - ماچانگ - هَنبُسُ - غلغلو - هنگامو - هَلَتڙُ - ڏَمُچر - ڏمچڪر - مَتمَنُ - خرخسو. چوپول - افواهه. شهرت - ناماچار - ناموس - هاڪ. سراسر ۽ سربستو زور - ڏوڪ - ڪاهه - حملو. ٽيڪ - زور.

= ڏُورُ دامُ: ذ. شان و شوڪت - زورشور - ڪَرُوفرُ. دٻدٻو - رُعب.

● ڏُومانُ ڏِيَڻُ: مخفي طرح گولا ڪرڻ - گهٽي مٿي ماري ڪرڻ.

● ڏُورَ ڪيٽُ: ذ. چوٽيرُ تارو - پُڇرُ تارو.

● ڏُونُ (ث)؛ ث. چوڻ - پسنديءَ کي انتخاب - ڏُچ - ڏُوڻ.

● ڏُولاڙَڻُ: مصدر. ڏسو "ڏُونڌاڙڻُ".

● ڏُولپُ ۽ ڏُولپَ (ڦ)؛ ذ. ڏسو "ڏُوپَ".

- ڏُونپارو ۽ ڏُونپارا: ذ. صفت. ڏُوپ وارو - واس ڪيل - واسيَلُ.

● ڏُونپڪارِڻُ (ث): مصدر. ٻُسي يا ڏونرا رڌڻ - داغ ڏيڻ - پُچڻ (طعام وغيره).

● ڏُونيجَڻُ (ل): مصدر. ڏُوڻ ڪرڻ - چونڊ ڪرڻ - انتخاب ڪرڻ - مرضيءَ موجب ڪڻڻ.

- ڏُونجَ ۽ ڏُونجُون: ث. ڏُوڻَ - انتخابُ - چونڊَ - پسندي - سُڪياري.

- ڏُونجَ ڪَرَڻُ: چونڊ ڪرڻ - انتخاب ڪرڻ.

● ڏُونڌاڙِڻُ: مصدر. [سن. ڏُو=ڏُڏَڻُ] لوڏڻ - ڏوڏڻ - جهوٻڻ - ڏڪائڻ - ڏوٻڻ - ڌُڙڪائڻ. جهاڳُورڻ - کيهلڻ - کيهل گينداڙ ڪرڻ - چانچولڻ.

- ڏُونڌاڙَ ۽ ڏُولڌڙُونُ: ث. چڪتاڻ - کيهلَ - گينداڙ - لوڏ - ڏوڏو - لوڏو - ڏوٻو - جهوٻو - ٺيلڪو - ٺڙڪو.

● ڏُوڻُ ڏُونُ: ذ. [سن. ڏُوَن = آواز ٻرا ڏَرڏسا] دِڪ دَڪِ - ڏَڪ ڏَڪ - دهڪو - ٺڙڪ - ڏَمڻ کي ڦوڪڻ جو آواز.

● ڏَوانرا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏَوارو ۽ ڏَوارا: ذ. صفت. اڇو - سفيد - کيرو - صفا - چمڪندڙ. ڪابه اڇي رنگ جي شيءِ. ذ. اڻ ولوڙيل جميل کير - کنو ٿليل کير - پَڌو ڏڌُ - ڏَهي - ڏِڪَ - ڏِڪُ. وهٽ (ڍڳي يا آڻ) جي رنگ جو هڪ قسم. ڊاليءَ ٻڪيءَ جو هڪ قسم. صفت. خراب - ميرو - گدلو.

- ڏَونرائڻُ: مصدر. ڏواري وانگر ڏسڻ ۾ اچڻ. اڇي رنگ جو ڏسڻ ۾ اچڻ.

- ڏَونرائي ۽ ڏَونرائيون: ث. اڇاڻ - سفيدي - جهرڪاڻ - چلڪاڻ.

- ڏَونرسارُ ۽ ڏَونرسارَ: ذ. صفت. اڇي ۽ ميري رنگ تي ڪپڙي جو هڪ قسم - زناني چُني - گنڍي - ٻڪيڙو.

- ڏَونرسارَ چُنيُ (ل): ث. زناني گنديءَ جو هڪ قسم - ٻڪيڙو - ٻڪ (اهڙا گندي جنهن کي چار گل ڪُنڊن تي ۽ هڪ گل وچ تي هجي ۽ تر کهڙي به رنگ جو هجي).

ـ ڏَوَلرَسَرُ ع ڏَوَارَسَرَ: ذ. صفت. اڇو ۽ ڪجهه ميرانجهڙي رنگ تي. اڇي ڳاڙهي رنگ وارو.

ـ ڏَوَنرسِرو ع ڏَوَنرسِرا: ذ. صفت. جنهن جي مٿي جا وار ڪَڪا يا ميرانجهڙي رنگ تي هجن. ڀُورن وارن وارو ۽ ڀورِ رنگين.

ـ ڏَوَنرو آڇو ع ڏَوَنرا آڇا: ذ. صفت. وهٽ جي رنگ جو هڪ قسم ـ سفيد ـ اڇو.

● ڏَوَارِيُ ع ڏَوَارِيُون: ث. بيماريءَ جو هڪ قسم. تِليءَ جي بيماري ـ سائي ـ يرقان ـ ڪامڻ ـ ساوڪ ـ هيانءَ جي بيماري. صفت. اڇي ۽ ڳاڙهي رنگ واري.

● ڏَوَلس ع ڏَوَلسُون: ث. [سن. دَلش] دَهشَانُ ـ دهشت ـ دباءُ ـ دڙڪو ـ ڌاب. خوف ـ ڪاوڙ ـ غصو ـ تاءُ ـ چِڙ ـ هَڪَل هورَ ـ طَبَلُ. هُلُ ـ هنگامو ـ شورُ ـ غوغاءُ. رَوِش ـ هلت چلت ـ چال ـ ڍنگ ڍارُ ـ ڀِڪاڪَ. ڪاهَ ـ هلان ـ چڙهه ـ حملو نِڪي ـ مَڪَرُ.

● ڏَونڪَ: اسم خاص. هڪ لڙهن جو نالو.

● ڏَونڪَانِيُ: اسم خاص. تعلقي جوهي آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏَونڪَڻُ: مصدر. [سن. ڏورـ ڊوڙهون] آهستي آهستي ٻَرڻ. هري هري جلڻ. دُکڻ ـ ٻرڻ ـ سَڙَڻُ ـ ڪامڻ ـ ٻَچَڻُ. لورو لورو دلو ڪرڻ ـ ڏونڪڻ ـ ٽِمڪڻ ـ جهرمرائڻ.

ـ ڏَونڪَ ع ڏَونڪُون: ث. ٻَچَرَ ـ چَلَ ـ ڪامَ ـ ٻَچُ ـ ساڙُ. ٽِمڪو ـ چِلڪو.

ـ ڏَونڪائِڻُ: مصدر. ٻارڻ ـ دُکائڻ ـ ٻچرائڻ ـ چلائڻ ـ ٻَچائڻ.

ـ ڏَونڪ لائِڻُ (ت): ڪهڙو چوڻ ـ ڪهڙي ڪهڙي چوڻ ـ ٽپائي ڏيڻ.

● ڏُونڪارَڻُ (ل): مصدر. تيار ڪرڻ.

● ڏُونشُونُ: ذ. نرلو ـ ڪُولو ـ ٻَنُٽُ ـ ٻاتَ ـ ٻِهڪُ ـ ٻِڪُ ـ مَتو ـ مٽ (فقيرن جو).

● ڏُوڻِ ع ڏُونيُون (ت): ث. [سن. ڏُوليُ=آواز] ٽالڪ يا ٻلا جو سُوساٽ ـ ڦُوڪ ـ شُوڪَ ـ شُوڪو.

● ڏَوَڻِ ع ڏَوِنيُون: ث. [سن ڏولي=آواز] لوهارڪي اوزار جو هڪ قسم. باهه کي هوا ڏيڻ جو اوزار. ڌَمڻ ـ ڌَائُوڻ ـ ڦُوڪڻي ـ ڪلڙي ـ ڪَلَ.

● ڏَوِنِيُ ع ڏَوِنِيُون: ث. [سن. ڏَوليُ=آواز] آواز ـ گوڙ ـ پڙلاءُ ـ ٻڙاڏو ـ ڳالهائڻ جو هَلڪُ ـ سُرُ. دهل جو آواز. ڦوڪ ـ شُوڪ ـ شُوڪو (ٻلا وغيره جو). هوا ڀرڻ ۽ ٽالڊن کي دُکائڻ جو آواز ـ ڌَمَڻِ ـ ڏَوَڻِ ـ ڦُوڪڻي ـ ڪلڙي ـ ڪَلَ (ل).

● ڏَوَڻُ: مصدر. [سن. ڏَوَنُ=آواز] ساڳي ڳالهه هرهر چوڻ. ڪنهن ڪم جي پٺيان ڏوَلدو رهڻ ـ مٿو هڻڻ ـ ڪنهن جي پٺيان لاهي ٻاهي ٻوڻ ـ رُون رُون ڪرڻ.

● ڏُوَڻُ: مصدر. ڌوئڻ (ڪپڙا وغيره) ـ صاف ڪرڻ ـ زور سان لوڏڻ ـ ڏُوڻو ڏيڻ (وڻ وغيره کي).

● ڏُوڻِڻُ: مصدر. [سن. ڏُوـ ڏُوڏڻ] لوڏڻ ـ ڏڏڪائڻ ـ ڏولڏاڙڻ ـ ڏوڏڻ ـ ڏانڏولڻ ـ چاچولڻ ـ ڏڏڪائڻ. ڏَڪائڻ ـ لُڏڪائڻ ـ ڦڙڪائڻ. جهوٻڻ ـ چيٻي ڏيڻ. [سن. ڏُوُت] چولڊڻ ـ انتخاب ڪرڻ ـ چونڊي ڪڍڻ ـ پسند ڪرڻ.

ـ ڏُوڻَ: ث. زورائتو لوڏو. ڏوڏو ـ ڏالڏول ـ هلڪو ڏُوڻو ـ جهوٻو ـ چيٻي. ڏ ڪڻي ـ لُڏڪڻي ـ چاچولَ. چونڊ ـ پسند ـ مرضي ـ انتخاب ـ سُڪباري.

ـ ڏُوڻِجَڻُ: مصدر. لوڏجڻ ـ ڏوڏجڻ.

ـ ڏُوڻَ ڪَرَڻُ: لوڏَ ڪرڻ ـ ڏڏڪائِڻُ ـ ڏونڏاڙَڻ. پسند ڪرڻ ـ چُولڊ ڪرڻ ـ مرضي مطابق ڪڍڻ.

ـ ڏُوڻُو ع ڏُوڻا: ذ. زور سان لوڏو ـ جهوٻو ـ ڏوڏو. ذ. صفت. لوڏو ڏيندڙ ـ لوڏيندڙ (ڪنهن وڻ کي). ڏُونڊڙ ـ ڳوليندڙ ـ پسند ڪندڙ ـ چولڊيندڙ ـ چُونڊ ڪندڙ.

ـ ڏُوڻُو ڏِيَڻُ: لوڏو ڏيڻ ـ ڏوڏو ڏيڻ.

● ڏُونِيُ ع ڏُونيُونُ: ث. هري هري دُکندڙ باهه ـ دُونهِين. فقيرن جو مچ ـ ڪنهن طعام کي ڏلل داغ ـ داڳُ (ل).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏُوهو: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏُونڪ: اسم خاص. تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڌوئڻ: مصدر. [سن. ڌاوَ=ڌوئڻ] ڌوئي صاف ڪرڻ - پاڻيءَ ۾ آگهارڻ - سيرُ ڪڍڻ (ڪپڙن جو).

- ڌوئجڻ: مصدر. ڌوپجڻ - ڌوپڻ واري حالت ۾ ٿيڻ.

● ڌُئارڻ: مصدر. [سن. ڌاوَن] "ڌوئڻ" جو متعدي بالواسطہ. ڌوئڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ - صفا ڪرائڻ - اڇو ڪرائڻ - اُجرو ڪرائڻ - اُجلو ڪرائڻ.

- ڌُئارائي ۽ ڌُئارائيون: ث. ڪپڙن ڌوئڻ جي مزوري - ڌوپ ڪرائڻ جو اُجورو.

- ڌُئارڻي ۽ ڌُئارڻيون: ث. ڪپڙن ڌوئڻ جي مزوري.

- ڌُئائي ۽ ڌُئائيون: ث. [سن. ڌاوَن] ڌُئارڻي - ڪپڙن ڌوئڻ جي اُجرت.

● ڌُئپ ۽ ڌُئپون: ث. ڪپڙن ڌوئڻ جي حالت - ڌُئارڻي - ڌوئڻي.

● ڌُئجڻ: مصدر. ڌوپڻ.

● ڌِئر ۽ ڌِئرون: ث. [سن. دُهتر=ڌيءَ] ڌيءَ - اياڻي - ڇوڪري.

- ڌِئائو ۽ ڌِئائا: ذ. صفت. ڌيءَ جهڙو. ڌِيئن جو.

● ڌَنَ ڌَنَ: ذ. [سن. ڌَوَنِ=آواز] ڌَنڌَنَ يا ٻاجهہ ٻارڻ جو آواز.

● ڌَئڻ: مصدر. [سن. ڌَمَڻ=ڌَوَڻِ] ٻاهہ کي ڦوڪڻيءَ سان هوا ڏيڻ - ڦُوڪڻ جيئن
"ڌُکايو ۾ ڌَئين، ڇپرو اندر جند ڙي"
(شاهہ).

● ڌُئڻ: مصدر. [سن. ڌاوَن=وهنجڻ] پاڻيءَ سان صاف ڪرڻ - پاڪ ڪرڻ - اڇو ڪرڻ - مير ڪڍڻ (ڪپڙي جي). وهنجڻ - سنان ڪرڻ - اشنان ڪرڻ. [سن. ڌُوَنَ] لوڏڻ - چنڊ کو ڏيئي مير يا ميل ڪڍڻ - صاف ڪرڻ.

- ڌُئنئي ۽ ڌُئنئيون: ث. ڌوئڻ واري حالت - ڌُئپ - ڌوپ - ڌُئارڻي.

● ڌَئورو ۽ ڌَئورا: ذ. جهاڙيل ڪير - ٻَڌو ڌُڌُ - ڌُڌِ هي. وهٽ جي رنگ جو هڪ قسم. صفت. اڇو - سفيد (ڪ).

● ڌَليوَت: ذ. ساز جي سٽن سُرن سان ڇهون سُر.

● ڌِيانُ ۽ ڌيانَ: ذ. [سن. ڌيان=خيال] خيال - ويچار - سوچ - غور - تصوّر - ارادو - ڌُن - تَوَجُّهہ - ساڻ وائي - غوض. قياس - سمجهہ - راءِ - رِٽ - اٽڪل - نڪ. آنسٽو - ڳڻت - ڪٽڪ. چاڻ - پروڙ - پوڄ - خبر - ڪل. ڳڻتي - فڪر - انديشو. تاڙ - تاڪ - سنڀال - نظرداري. طرفداري - عبادت - بندگي - پوڄا. مراقبو - لئُون - سَمڌو پڻت.

- ڌِيانُ آڇڻ: ياد اچڻ - ياد پوڻ. خيال اچڻ.

- ڌِيانَ تي چڙهڻ: ذهن تي اچڻ - ياد پوڻ - ڪنهن ڳالهہ جو خيال ۾ اچڻ.

- ڌِيانُ چڙهڻ: ياد اچڻ. خيال ۾ اچڻ.

- ڌِيانُ ڏِيڻ: تَوَجُّهہ ڏيڻ - خيال ڏيڻ - ڪو ڪم دلچسپيءَ سان ڪرڻ.

- ڌَيانُ رَهڻ: خيال رهڻ - تَوَجُّهہ رهڻ. يادگيري هجڻ.

- ڌِيانَ سان: ظرف. تَوَجُّهہ سان - خيال سان - سنڀال سان - يادگيريءَ سان - هوشياريءَ سان.

- ڌِيانُ ڪَرَڻ: تَوَجهہ ڪرڻ - خيال ڪرڻ. سوچڻ. فڪر ڪرڻ - سمجهڻ. هوشياري ڪرڻ - سُرت ڪرڻ. سنڀال ڪرڻ.

- ڌِيانُ لڳڻ: خيال ٿيڻ - تَوَجُّهہ ٿيڻ.

- ڌِيانَ ۾ آڇڻ: خيال ۾ اچڻ - ذهن ۾ اچڻ.

- ڌِيانَ ۾ نہ آڻڻ: خيال ۾ نہ آڻڻ - تَوَجُّهہ نہ ڪرڻ - پرواهہ نہ ڪرڻ.

- ڌِيانَ وارو ۽ ڌِيانَ وارا: ذ. صفت. ڌيان ڏيندڙ - خيال ڏيندڙ. ويچاروان - ساڌوان - ويچارسيڻُ - دورانديش - سوچيندڙ. هِڪ ڌِيانو - ايڪ منو - هِڪَ مَنُو - هِڪ چِتو - سُچِيتُ - مُتَوَجُّهہ - ساڄهہ وارو.

— ڏِيانِي ع ڏِهانِي: ذ. صفت. ڌيان وارو — ويچاروان خيالي — متفڪر. اسمازي — پنڪت — ديندار — عارف عابد.

● ڏيائي ع ڏيائيون: ث. "ڏائي" جو مؤنث. مالڪياڻي — وارثياڻي — ڏياڻي — مالڪياڻي.

● ڏِياءُ ع ڏياءَ: ذ. [س] باب — فصل — آڌياءُ — اسڪند — پرسنگ — پارت — ڀاڱو — ڀاڱ — حصو.

● ڏِيائِڻُ: مصدر. [س. ڌيان] ڌيان ڏيڻ — خيال ڪرڻ — ويچارڻ — سوچڻ. ڌيان — تور تڪڻ — رِٿڻ — ارادو ڪرڻ. ڌيان ڪرڻ.

● ڏِيجَ ع ڏِيجُون: ث. آبرو — آڌر — آئت — ڀروسو.

● ڏِيچاهو ع ڏِيچاها (ت): ذ. نقصان — لوٽ — سزا. ڏوکو — کوڙو دلاسو.

— ڏِيچاهو ڏِيڻُ: نقصان وجهڻ — سزا ڪارائڻ. ڏوکو ڏيڻ — ڪوڙو دلاسو ڏيڻ.

● ڏِيچو ع ڏِيچا: ذ. تسلي — ڀروسو — ڀرجهلائي — ٽيڪ — دلداري — دلاسو — هينئاري — آٿت — خاطرجمعي — ڏَڍُ. مشڪ. اسودگي — آسائش.

● ڏِيرَ ع ڏِيرُون: ث. [ڀرا. ڏِيرَهُ. س. ڌِيرْيَم] ڌيرج — ماٺ — صبر — استقلال — ٺانٺ — ٺهر. همت — جرأت — دليري. ڀروسو — دلداري — دلاسو — تسلي — آڌار — ڏَڍُ — ٽيڪ — ڀرجهلائي — فرحت — آرام (ت).

— ڏِيرائتو ع ڏِيرائتا: ذ. صفت. ڌيرج وارو — تحمل وارو — صبر وارو — بردبار.

● ڏِيرُ ع ڏِيرَ: ذ. صفت. [س. ڌير = سياڻو] ڌيرج وارو — صبر وارو ٺانٺ وارو — متحمل — صابر — استر — مضبوط — ڏاڍو — پختو. بهادر — پهلوان — همت وارو — جرأت وارو — دليرُ. سياڻو — ڏاهو.

● ڏِيرائِڻُ (ل): مصدر. هضم ٿيڻ — ڦبي وڃڻ.

● ڏِيرَج: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ۽ ٺرپارڪر ضلعي ۾).

● ڏِيرَجُ ع ڏِيرَجَ — ڏِيرَجُون: ذ. ث. [س. ڌيرْيه = صبر] صبر — تحمل — سانت — ڪالهه.

ماٺائي — خاموشي — ماٺار — اوائي. جرأت — دليري — همت — دل جي پختگي. ٺوڙت — ڪميا — لياز — لهنائي. پڪو ارادو — قصد — ٺهراءُ — پَرَڻ — رَٿ. پختائي — ثابت قدمي — پڪائي — دلاسو — دلداري — تسلي. فرحت — آرام.

— ڏِيرَجُ ڌارَڻُ: صبر ڪرڻ — ماٺ ڪرڻ.

— ڏِيرَجُوانُ ع ڏِيرَجَوانَ: ذ. صفت. ڌيرج وارو — سانتيڪو — ماٺيڻو. صبر وارو — تحمل وارو — پڪي ارادي وارو — بردبار — گنڀير — هيڪ مٿيو — ڪاهوڙو — اٽل — برقرار — ڪٽپ ڪوڙ — ثابت قدم.

● ڏِيرَڪُ ع ڏِيرَڪَ: ذ. صفت. [س. ڏيرگهه = ڊگهو] ڊگهو — وڏو.

● ڏِيرو: اسم خاص. تعلقي قمبر ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● ڏِيرو ع ڏِيرا: ذ. صفت. آهستگي وارو — آهستي هلندڙ — ڍرو — ڍلو — ڍَرُ — سست — ڪاهل — آلسي (آرسي) ديرينو — ٺونٺي. ظرف. هوريان — هَرِي — آهستي.

— ڏِيرِي: ظرف. آهستي — هوريان — هري — ماٺ سان — هَرين — ڌيمي.

— ڏِيرِي ڏِيرِي: ظرف. آهسته آهسته — هوريان هوريان — ڌيمي ڌيمي — هَري هَري.

— ڏِيرِي ڏِيرِي ڏَنُوَڻُو چڙهڻُ: آهسته آهسته ڪم لڳڻ — درجي بدرجي ترقي لهڻ.

● ڏِيرِي ع ڏِيرِيُون: ث ولوغارو — پيڙهه.

● ڏِيڙُ ع ڏِيڙَ (ل): وڏو — سڪيو.

● ڏِيڪڻي مڪڻي: ﻫ. اولاد — ٻارٻچا.

● ڏِيمو ع ڏِيمَا: ظرف. [س. ڌيمون، مَنْدِمَ = هَرين] هرين — آهستي — ڍيري — ڍرو — ڍلو. سست. ڌيمي سُڀاءَ وارو. سستُ.

— ڏِيمو ڪَرَڻُ: آهستي ڪرڻ — ڍيري ڪرڻ.

— ڏِيمي ڌِيمي: ظرف. ڍيري ڍيري — هَرين هَرين — آهستي آهستي. ورلي — ائلپ — ايڪڙ ٻيڪڙ (ت).

● ڏِيڻَ: ث. يادگيري — ڏڻ.

- ڏينگالو: اسم خاص. تعلقي ننگرپارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏينگالو ۽ ڏينگالا (ڪ): ذ. جهيڙو- مقابلو- دنگو- زور آزمائي.
● ڏينڻ ۽ ڏينڻون: ث. [س. ڏينڻ = ڏيڻون] ڏکي- ڏيون- ڪانءُ. سونا مٿهن يا ڪشون. ڪيرُ (ل).
- ڏينو ۽ ڏينا: ذ. صفت. ڪور ڏينهن ۾ ور- ڏيڏي ڏاني- ميڙالڪ مال- ولوڙو. ذ. جهجهو ڪيرُ.
● ڏينوڙ (ت): ث. آڏوڙ- اڏوڙي.
● ڏيءُ ۽ ڏيئرون: ث. [پرا. ڏيٺا، س. دُهتا > دُهتر = ڌيءُ، دُهتر = ڏُهڻ. اڳي

ڏهن تي ڪير ڏُهڻ جو ڪم هوندو هو] مؤنث. اولاد- ڌياڻي- ڇوڪري- دختر.
- ڏيٺاڻو ۽ ڏيٺاڻا: ذ. صفت. ڌيءُ جو- ڌيءُ جي پاسي وارو. ڇوڪرين جهڙو.
- ڏيٺڙي ۽ ڏيٺڙيون: ث. "ڌيءُ" جو اسم تصغير. ڇوڪرڙي- ٻارڙي- ننڍڙي ڌياڻي.
- ڌيءُ جهڙو پٽُ: ذ. ڌياڻيءَ جهڙو پٽ- غريب پٽ- لڄارو پٽ- اشراف پٽ- شريف ڇوڪرو.
- ڌيئنتو ۽ ڌيئنتا: ذ. صفت. ڌيءُ وارو- جنهن کي ڌيءُ هجي- ڌيءُ جو پيءُ.

ڏ

● ڏ: ذ. سنڌي الف، ب جو ايڪيهون اکر. ابجد موجب عدد "م" (اچار ڏال).
● ڏابَ ۽ ڏابون (ڪچ- ل): ث. ڌوتيءَ پلاند جو هڪ لمولو. ڪلهن تي ڪپڙي وجهڻ جو هڪ لمولو. لونگي پلاند جو هڪ لمولو (جنهن ۾ لونگيءَ کي ڪلهن تان ورائي، هٿ ڇلهه تي ڳنڍ ڏيئي ٻڌي ڇڏجي). جهولي پوشاڪ ۾ ڪالر جي مٿان ڍڪ، پردي، آڙ يا اڏ طور پلال اڏ ڪوڏ. ڪوڏ لاڪ- منجهلو- پوتڙو- ڌوتي. لاک (ل). جيئن
"آءِ سهٽي سترسان ستڻ، متي چادر جي ڏابَ" (ڪل).
جُهنب (ل). وهندڙ پاڻيءَ کي آنڪ- چابَ (ل) جيئن "پاڻيءَ کي هتي ڏابَ آيل آهي."

مٽڏي لار. جهڪي- ٻخ- ٻڪ (ل). گهوڙي جي سنبن جو آواز (ل).
- ڏابجي هوڻُ: وهندڙ پاڻيءَ جو ڪٿي اٽڪي بيهڻ. چابَ اچڻ.
- ڏاب هڻڻ: جهڪي هڻڻ- ٻڪ ڪرڻ. پٽاڪ هڻڻ.
● ڏابرُ ۽ ڏابرَ (ل): ذ. ارتن جو هڪ قسم. ٽامي يا جست جو ٿڪ سان گول ٻرتن- ڏابورو- سولڪو- ديلو. ٺڪرَ جو ٺڪرو. ڪاٻو- ڏاٻو- ڏبرو- ڏاوڙ (ت). واهه جي پاڻي سڪي وڃڻ جي حالت
● ڏابڙو ۽ ڏابڙا (ل): ذ. صفت. ڪاٻي يا ڏاٻي هٿ سان ڪم ڪندڙ- ڏاوڙ- ڪاٻڙو- ڪاٻڙو (ت). ڪاٻو هٿ- ڏاٻو هٿ. وڏو ٻڪو (ت). [مرهٽي. ڏابرا= ڪاٻڙ].

— ڏاپَڙ ڪُتو: وڏي قد وارو ۽ وڏي سَنهَن وارو ڪتو.

— ڏاپَڙ ِيو ع ڏاپِڙ ِيا؛ ظرف. ڏاڍي هٺ وارو- ياسمرو.

● ڏاپلِيءُ ع ڏاپلِيوُنءَ : ث ڪاٺ جي ننڍل ننڍڙي گول يا چوڪنڊي پيٽيءِ- ناس وجهڻ جو رچ (برتن). دَٻليءِ- دَٻيءِ- مولکي (ل). پَٽولِيءِ جو هڪ قسم (هميشه سانئو رهي، ارماڻ جي موسم ۾ ٻيلا گل ۽ ڦرڙ گول ڊٻلي واڪر ٿيئي، تنهن ڪري لَنالو "ڏاپليءِ ول" ان کهو ٽي ڦٽن ڦرڙين تي رکجن). (ث).

● ڏَپڻُ (ت): مصدر. چيڙتَپ ڪرڻ- چيڙهڻ. هيساڻ- رعب جماڻ.

● ڏاپو ع ڏاپا؛ ذ. صفت. ٽيرِڙو- ٽيرِيڏو (جنهن جون اکيون ٽورو ڦريل هجن). ڏاٺو- ڪاپو- ڪپو (ث).

● ڏاپورو ع ڏاپورا (ل. ث): ذ. برتن جو هڪ قسم- ٽامي يا جست جو ٺهيل ۽ ڪَن سان گول برتن- داٻلو- ڏاپَرُ- مٽولڪو.

● ڏاتِ ع ڏاتوُنءَ، ڏَاتيوُنءَ: ث. [سن. دَاتِ< دا= ڏيڻ] ڪابه ڏنل شيءِ- بخششءِ- خيرات- دانُ- سخا- ڏانُ- خدائي بخشش- خدائي عنايت- الاهي ڏاجُ- قدرت جي طرفان مليل غير معمولي طاقت جهڙن ت.

"لنڌِ يسون، لطيفُ چئي، ڪتنان ڏاتَرَ ڏاتِ"

(شاهه)

ڪشاده دلي- آدارتا- سخاوت- فرخُ. العام- عَطيو- سوغات- تحفو- امداد- نذرانو. هنه ن جو لڏيءِ پوڄا وقت پاڻيءَ سان ٻڻ لاه ورپل چِرُوڻ- لپ- سُرڪيءِ- ڍُڪُ- چُرُونءَ.

— ڏاتُو ع ڏاتُو: ذ. صفت. ڏينه ڙ- ڏيڻ وارو. سخيءِ- درياهُ دلِ- سخاوت ڪندڙ. هٿ ڦاڙ. ڏاتارُ- ڏاتَرُ.

— ڏاتِ وِتَنُ: ڌرمي ڪريا ڪرم ۾ پاڻيءَ جو ڍُڪُ پيئڻ- آچمن وٺڻ.

— ڏاتِ وِجهَنُ (ت): پارڻ ڪي دوا پيارڻ.

— ڏاتيءُ: ذ. صفت. ڏاتُو.

● ڏاتا ع ڏَاتا؛ ذ. صفت [سن. دَاتا= ڏيندڙ] ڏاتارُ- ڏاتر- داتا.

● ڏاتارُ، ڏاتارَ؛ ذ. صفت. [سن. داتَرُ= ڏيندڙ]. ڏيڻ وارو، انعام ڏينه ڙ- بخشش ڏيندڙ- رزقُ ڏينه ڙ- داتا- ڏاتا- ڏاتَرُ، وڏيءَ دلُ وارو- درياه دلُ- سخي- آدار چيتُ- دالي. بختاور- خوش نصيبُ، "جنهن جي ڳالهِ لپاڪي، تنهن جو ڏُهنو ڪيئن ڏاتارلي" خرپه ڪندڙ- ڪَراهُڪُ. خدا جو هڪ صفاتي نالو. جهولا ڪُڙه ۾ جبل جي هڪ واديءَ جو نالو.

— ڏاتاريءُ ع ڏاتاريوُنءَ؛ ث. سَخاوت- آدارتا- فراخ دلي- درياه دلي- مَروتُ- فرخُ.

● ڏاتَرُ ع ڏاتَرِ؛ ذ. صفت [سن. داتَرُ< دا= ڏيڻ] داتا- ڏاتا- ڏاتارُ.

● ڏاتِرو ع ڏاتِرا (ث)؛ ذ. [سن. دَاتْرا] گاهه لڻڻ يا لاباري ڪرڻ جو هڪ اوزار- ڏاٽو.

● ڏاتو جماليءُ؛ اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏاتِ ع ڏاتيوُنءُ؛ ث. [سن. دَاتْرَ] گاهه لڻڻ يا لاباري ڪرڻ جو هڪ اوزار- ڏاٽو- ڏاٽو.

● ڏاتِرو: ذ. گاهه جو هڪ قسم.

● ڏاتِڙِيءُ (ت): ث. گاهه جو هڪ قسم.

● ڏَاٽو ع ڏاٽا؛ ذ. [سن. دَاتْرَ. پرا. دتّ] گاهه لڻڻ جو هڪ اوزار- ڏاتِ- ڏاتِرو- ڏاٽو.

— ڏاٽو ڏَلهائڻُ؛ ذ. ڏاٽي کي تکو ڪرڻ- ڏاٽي جا ڏَلها تکا ڪرائڻ.

— ڏاٽو وِجهڻُ: رَهَ وِجهڻ- سخت ڳالهائڻ. سڪو ڪرڻ- ٻاڙوڻ ٻڌڻ- خاتمو ڪرڻ.

— ڏاٽيءِ ع ڏاٽيوُنءُ: ڏاٽي جو مؤنث. ننڍڙو ڏاٽو.

— ڏَاتيءُ ڏِيَڻُ (ڪ)؛ دَٻائڻ- ڪَهُروڳالهائڻ- تڙي ڏيڻ.

● ڏاتَ ع ڏاتُونَ: ث [سن. دَ نشترا=ڏاتَ.
دَنشُ=چَڪ وِجهڻ]. ڏند جو هڪ قسم- وڏو
ڏلهو ڏند- جاڙين جي پٺيان وارو ڏاڙهه- ڏوڙو ڏاڙهه-
پيٺو ڏند- ڪاڏ و پهندڙ ڏند- ڏاڙه- هوڙَ- هنوڙَ-
ٻيشُ- سُنگهو. ڇاڙي.
- ڏاتَ چورَڻُ: رشوت کائڻ شروع ڪرڻ-
ناجائز فائدو وٺڻ شروع ڪرڻ.
- ڏاتَ ڏِيڻُ: زبان درازي ڪرڻ- وڙهڻ-
جهيڙو ڪرڻ- چَپُ ٿيڻ- گستاخُ ٿيڻ-
چَباڙ ڪرڻ- هيرڻُ.
- ڏاتَ ٿيي نه ڏيڻ: ٻنا چباڙڻ جي ڳهي چِٻڻ- هَڙپ
ڪرڻ- هضم ڪري وڃڻ- ڦِٻائي وڃڻ- ڪائي وڃڻ.
- ڏاتِرُ ع ڏاتِرَ: ڏ. صفت. ڏاتن وارو- وڏن
ڏندن وارو- ڏاتيل- سُنگهارو- سُنگهرُ. ٻوڙهو.
جهيڙاڪ- چَڪُ پائيندڙ.
- ڏاتَ رسُ: ڏ. صفت. مٺين شين جو شوقينُ.
- ڏاتَ ڦوڙُ ع ڏاتَ ڦوڙَ (ت)؛ ڏ. صفت.
شڪارين جي اصطلاح ۾ هڪ سال جي عمر
وارو سوئر.
- ڏاتَ گرم ڪرڻُ: رشوت کائڻ- رشوت
کائڻ تي هيرڻُ.
- ڏاتُونُ ڏِيڻُ: سخت ڳالهائڻ- چِڙو ڳالهائڻ-
ڪائڻَ کي اچڻ- پَشُون ڏيڻ.
- ڏاتَ هيرڻُ: ڪنهن سواد سان چاهه ٿيڻ-
هري پوڻ- مٺائيجي پوڻ- سوادُ اچڻ- چَشڪو
اچڻ- عادت پئجي وڃڻ- هيرَ پئجي وڃڻ.
● ڏاتو ع ڏاتا: ڏ. [سن. تَنتُو=ڌاڳو، ريشو]
ٿماڪ جي پَنَ جي وچواري سُڪَلَ ڏاڍي-
ڪاهَ يا ڪاني جو سخت حصو- ڪمند جي ڳُري
وارو سخت ٽڪر. ڪانو- ڪِنو- ڪاني- ڏاڍو-
ٿنڀ ڙو. ڪاهه جو هڪ قسم.
● ڏاتيلُ ع ڏاتيلَ؛ ڏ. صفت. [سن. دَ نشترا=
ڏات]. ڏاتِرُ. ٽالي وارو- ٽالي چڙهيو- ناميو-
نام ڪيئيو- نامي گرامي.
● ڏاپَ ع ڏاپُونَ: ث. چادر جا پَلوَ ٻڌڻ يا
ڳنڍ ڏيڻ جي حالت. (ل. ق).

● ڏاپڻ: مصدر. چادر جا پَلوَ ٻڌڻ.
● ڏاجُ ع ڏاج: ڏ. [سن. دايَہ، دا=ڏيڻ]
عورت کي شادي وقت مائٽن کان ڏنل سامان-
ڏاجو- ڏيجُ- ڏيپُ. ورثو- حصو- ڀاڱو- قسمت-
نصيب. ڪنهن جو لڄ يا ذاتي ڪمالُ- خوبي-
ڪاڻو. مَهرُ- نڪاح جي موقعي تي مليل شيون
(ڪپڙا- گهڻا- گهر جو سامان- جائداد وغيره).
- ڏاجُ ڏِيڻُ: نياڻيءَ جي شادي ۾ سامان ڏيڻ.
- ڏاجَ ۾ ملڻُ: ڏاج طور ملڻ- ورثي طور ملڻ-
پنهنجي ذاتي يا اُجي شيءِ هئڻ.
- ڏاجو ع ڏاجا: ڏ. ڪنوار کي گهوٽ پاران توڙي
ڪنوار پاران طرفان مليل سامان- ڏاجُ- ڏيپُ-
ڪاڻو- مَهرُ.
- ڏاجهيلو ع ڏاجهيلا؛ ڏ. صفت. ڏاج ۾ مليل
ڪا به شيءِ- حصي ۾ ڏنل- ورثي ۾ آيل- شاديءَ
۾ ڏنل- ڪاڻو- ڏاجُ.
● ڏاجهَ ع ڏاجهونُ: ث. [سن. دهه=ساڙڻ]
ساڙُ- جَلُ- ٻَچُ- ڪارَ- ٻَجَرَ. حسد- ڇاوت-
بڇائي- بدخواهي- بُغضُ- ڪينو. وير- دشمني-
ايرکا- عَڪسُ- خصومتَ- رنجُ- ڏُکُ-
ڏنجهُ- تڪليف- اهنج- ايذاءُ- مصيبت- ويلو-
بانڌنُ- ڏالتَ. اوپ لالچ- طمع- هيج- حرص-
موهه- هانُو هانُو- ڏاجهو.
- ڏاجهو ع ڏاجها: ڏ. ڏاجهَ.
● ڏاجهوڙو ع ڏاجهوڙا (ت)؛ ڏ. ٻهرين دفعي
حمل- ٻهريون پيٽُ.
● ڏاچيرِيُ: اسم خاص. تعلقي مير پور بٺوري ۾
هڪ ديهه جو نالو.
● ڏاچِلاَ (ٿ): ڏ. (جمع ۾ ڪم ايندڙ) سُڪَلَ
ڇيڙ- ڳِتيرا- ڪِنچڻ پٿون.
● ڏاچو ع ڏاچا (ت)؛ ڏ. آٺُ. صفت. قداور-
ڏکو. بهادرُ وڏي آواز سان ڳالهائڻ (ڪ).
● ڏاچيُ ع ڏاچيُون: ث. آٺَ جي مادي-
آٺ- آٺڻ- آٺيُ- توڏِيُ.
- ڏاچيءَ جي ڏيکارَ ڏِيڻُ (ت)؛ ڪڻڪ جي
فصل جو پڇڙي ڳاڙهو رنگ ڏيکارڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏاڍِ ۽ ڏاڍِيُون: ٿ. [سن. دَهُہ=ساڙڻ] ساڙُ - جلَنُ - ڪاڙَ - ٻَچَرَ. چمڙيءَ جي هڪ بيماري - ڏَڍِ. منهن تي ڪارا داغَ - داغ - ڏَبَ - داب داب - چانءِ.

● ڏاڏاهُہ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏاڏَرِ ۽ ڏاڏَرُون: ٿ. دَڙڪو - تابُ - رُعبُ - سَڪُو دَڙ ڪو - گِدڙ ڀبڪي.

- ڏاڏَرِ ڪَرَڻُ: ٺلهو دَڙڪو ڏيڻ - تاب ڪرڻ - ها ها ڪرڻ - هيٺ مٿي ڪرڻ - گِدڙ ڀَبڪي ڏيڻ.

- ڏاڏو ۽ ڏاڏا: ذ. [سن. تَاتِ=پالیندڙ] پيءُ جو پيءُ - پيءُ جو چاچو. شيدِيُنِ جو هڪ رسمي خطابُ.

- ڏاڏاڻا: ذ. پيءُ جا مائٽَ - ڏاڏِي جا مائٽَ - ڏاڏي جي آڪهه - ڏاڏِي جا رشتہ دار.

- ڏاڏاڻڪو ۽ ڏاڏاڻڪا: ذ. صفت. ڏاڏاڻو - ڏاڏِي سان واسطو رکندڙ.

- ڏاڏاڻڪي: ٿ. ڏاڏي واري صفت - وڏن واري پِرَ - ابي ڏاڏي جا گڻ.

- ڏاڏاڻو ۽ ڏاڏاڻا: ذ. صفت. ڏاڏي جو - ڏاڏِي جي رشتي وارو - اباڻو - ڏاڏي جي آڪهه جو - ڏاڏاڻڪو.

- ڏاڏَنڱُ ۽ ڏاڏَنڱَ: ذ. ڏاڏاڻي آڪهه - ڏاڏي سان تعلّق رکندڙ مائِٽُ. پيڙهي - بنياد. اصل نسل.

- ڏاڏِي پوٽو ۽ ڏاڏِي پوٽا: ذ. پيءُ يا ڏاڏِي جي عزيزن مان ڪو رشتہ دارُ - برادريءَ وارو - ٺڪائي - ٺڪرِيو.

● ڏاڏو: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏاڏوڪي: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏَاڍُ ۽ ڏَاڍَ: ڏاڍُون: ذ. ٿ. [سن. دَرُڍ= ڏاڍو] زور - ڏاڍائي - سختي - جبرُ. زورآوري - سَبرائي - زبردستي - دَبَدَبو ڌُونسَ - بي داد - زوري - جورُ - جفا - ظُلمُ - انڌيرُ. بند - قيدُ.

جيئن:

"ڏمر ڏک ڏاڍَ تنهنجا وچي ڳلين ۾ ڳائيندس"

(ظرف) گهڻو - ڏاڍو - زياده - مضبوط.

- ڏاڍَ مُڙسِي ۽ ڏاڍَ مُڙسِيُون: ٿ. زبردستي - سينہ زوري - زورآوري - ڏاڍائي - ظلم.

● ڏاڍو ۽ ڏاڍا: صفت. ظرف. [سن. دَرُڍ= ڏاڍو] زور وارو - زور - مضبوط - قابو. پختو - سوگهو - پڪو - قائم - اچل - برقرار - مَتَڪم - سخت - سگهارو. سوٽ - ٽاٽ - سوڪُ - چيڪِيَل. مُشڪل - ڪَٺَنُ - اؤکو - اهنجو. ڪَرڙو - ڪَٺورُ - جَبرُو - جابير - ظالم. (ظرف) تيز - تکو. بي انداز. تمام گهڻو - بيحد - بلڪل.

- ڏاڍاڻِ ۽ ڏاڍاڻُون: ٿ. زور - سختي - مضبوطي.

- ڏاڍائِڻُ: مصدر. ڏاڍو ڪرڻ - سخت ڪرڻ - پڪو ڪرڻ - ڊِيٺ ڪرڻ - لوهُ ڪرڻ - ڄمائي ڇڏڻ. جَبَر ڪرڻ - ڏاڍ ڪرڻ.

- ڏاڍائِي ۽ ڏاڍائِيُون: ٿ. زوري - سختي - مضبوطائي - ڏاڍُ. زبردستي - ڏاڍَ مُڙسي - ظلم - انڌيرُ - ڪنورپائي - راج هٺُ - آنڌو ڌُنڌُ - ڏوڏُ - بيداد - فرعونيت - بغداد - هيلائي - ڏلگائي.

- ڏاڍِيان: ظرف. مضبوطيءَ سان - سختيءَ سان - ڏاڍائي سان - زور سان - زبردستي - زوري. جبراً - زورائتو - قهراً - وڏي آواز سان - وڏي واڪي.

- ڏاڍِي جٽ ٿيڻُ: وڏو وَيل ٿي وڃڻ - وڏي تعدي ٿيڻ - ڪم خراب ٿيڻ - مطلب پورو نہ ٿيڻ. ڪم جو دل وٽان نہ ٿيڻ. پريشاني حاصل ٿيڻ.

- ڏاڍِي جي هَلَڻُ: زور واري ماڻهوءَ جي مَچتا ٿيڻ.

- ڏاڍي مُڙس کي مٿو ڏِيَڻُ: پاڻ کان زور واري سان مقابلو ڪرڻ. قرآن شريف قسم لاءِ مٿي تي کڻڻ.

● ڏارَ ۽ ڏارُون: ٿ. [سن. دَرُ=ڏرڻ] ڏَرِيَلُ (ڇِٽا، مٽر وغيره) - دَالِ - چِيرُ - ڦوٽ - شِگافُ - سِيرُ.

● ڏارُ ۽ ڏارَ: ذ. وڻ جو هڪ حصو - وڻ جي وڏي ٽاري - ٽارُ. جبل جي چوٽي. پرت جو هڪ قسم (ڪ).
● ڏاراڙُ ۽ ڏاراڙَ: ذ. آپرو انسان يا چوپايو مال. ڏٻرو - ضعيف - هيڻو.
● ڏاراٽيِ ۽ ڏراٽيون (ٽ): ث. چوپائي مال جي ڦرجڻ جي حالت.
● ڏارَت ۽ ڏارَتُون: ث. ٻُڪَ - خواهش - سڌَ - اِڇا - ڏالت.
● ڏار دَر (ٽ): ث. مصيبت - آرَسُ. ڪجهه ڀ نه هجڻ واري حالت.
- ڏارَ دري ۽ ڏَارَ دَرِي: ذ. صفت. نياڳو - وڏي مصيبت وارو.
● ڏارَڪَ (ڪ): ث. ٻڪريءَ جو هڪ قسم - ڪنَنِ چيرِيَلَ ٻڪري.
● ڏارَڻُ: مصدر. [سن. دَرُ = ڏَرَڻُ] ٻيڻ جو سَنڌو وجهڻ - چيرڻ - ڦاڙڻ - ڦوڙڻ - ڦوٽ وجهڻ - سِيرَ وجهڻ - ٽوڙڻ. ڀ آڌ ڪرڻ - جدا جدا ڪرڻ.
- ڏارُ ۽ ڏَار: ذ. چيرُ - چِنُ - ڦوٽ - ڦاڙُ - وَڍُ - ڪنهن ديوار جو چير - شگاف - وِٿي - ڦاڪُ - سِيرُ - ڪَڙڪاتُ - سَرڙاتُ - ڏارَ.
- ڏارَاٽيِ ۽ ڏارَاٽيُون: ث. ڏارڻ جي اُجرت - ڦوڙائي - چيرائي.
- ڏارَ ڦاڙَ: ث. پائڻ جي پوشاڪ لاءِ ڪپڙي جي وِهتَ - چير ڦاڙ - ڪتَر سَتَر - رِيڊ ڦيڊ - پَٽَ ڪوهَ - چِن ڦاڙَ.
● ڏارو ۽ ڏارا: ذ. [سن. دَلَّ - دَرَّ = ڏرڻ] ڦُلهو ٻِيڙَل يا ڪُٽيَل اناج - آڌُ ڏَريَل آنُ (جهڙوڪ چڻا، مٽر، ڪڻڪ، چالور وغيره). چانورن يا ڪڻڪ جو ٿُلهو پيٺل اٽو. سنهين داڻ - ڏَڏَرِ - ٻاٽ. ڏريل ڪڻڪ ۾ گِڙ وجهي رَڌل پَتُ. ولجهه وٿي يا دَريُن راند ۾ شروع ٿيڻ وقت پنهي ڏوڙِيَن يا هارِيُن جي هٿن جو هلائڻ يا ٽاڙِي. جنگ جو سڏُ. ٻاٽو ڳالهائڻ. ڪيرِ ڪيرِ - ڪيرِ سيڙي - واري. هڪ جهونو سِڪّو (صفت). ڳالهائڻ جو ادب لڳو. لَچو - لانگَ چوتو - اوباش.

- ڏارو ڏِيَڻُ: وِهتَن ڪي آنُ ڏيڻ. دُرِيُن راند شروع ٿيڻ وقت وڏن پيچيُن جو پاڻ ۾ هٿ ملائڻ - ٽاڙِي هڻڻ. ٻڇي وجڻ - تڪو پنڌ ڪرڻ (ت).
● ڏارِي ۽ ڏاريُون: ث. [سن. دالَ = ڏارُ. گ: ڊاري. هر. ڊن. ڊالي] ڏارُ جو مئولث - ٽاري - شاخ - ڊالي.
● ڏاريا (ٽ): ذ. [سن. دَلَ = ڏرڻ] چڻا - ٻيڳڙا.
● ڏاڙَ دَري ۽ ڏاڙَ دَرِي (ٽ): ذ. [سن. دَرِيدَرُ = بي حال]. ڪُٽَلُ - مسڪين - ڪنگالُ - مفلس - غريب.
● ڏاڙَهُ ۽ ڏاڙهُون (ل): ث. [سن. د نشترا = ڏاٺَ] ڏند جو هڪ قسم - وات جي پاسي وارو ڏند - ڄاڙيءَ وارو ڏند - پيڙو ڏند - ڏاٺَ - هوڙَ - ڏاڙَ - ڏانٺ. سُنگهو - لپشُ - ڪٽلي - ڏَنگُ (ڪنهن جانور جو). رَنج - سُور - اهنج - ڏکُ - تڪليف - مشڪلات. لاچاري حالت - سوڙهه - تنگي - پريشاني.
- ڏاڙهه رَسُ ۽ ڏاڙهه رَسَ: ذ. ڪنهن ٻه شئي جو مزو - چشڪو - لذّت - ميناج - سَواد.
● ڏاڙهُ ۽ ڏاڙَهُ: ذ. [سن. دَنشترڪا = ڏاڙهي] وڏي ڏاڙهي.
- ڏاڙَهُرُ ۽ ڏاڙَهرَ: ذ. (صفت) وڏي ڏاڙهي وارو.
● ڏاڙَهڻُ: مصدر. [سن. ڊَنشن = ڏَنگڻ]. ڪاٽڻ - چڪ پائڻ (ڪتي وغيره جو) - پَونڪَڻ. ڦَٽڻ - زخم رسائڻ - ڪاوڙ مان چَڪَ پائڻ. وڙهڻ - تکو ڳالهائڻ - ٻچڙو ڳالهائڻ - چِڙ پُون ڏيڻ.
- ڏاڙَهُ ۽ ڏاڙهُون: ث. ڪتي جو چڪُ - پَونڪَ.
- ڏاڙهائڻ: چَڪُ پارائڻ - ٻَچ ڪرائڻ (ڪتي ڪان).
- ڏاڙَهُ ڏِيَڻُ: ايذاءُ رسائڻ - چڪُ هڻڻ - ڪاوڙ ۾ ڳالهائڻ.
● ڏاڙهُون ۽ ڏاڙهُون: ذ. [سن. دادِم: ڀرا. داليِم = ڏاڙهون] ميوي جو هڪ قسم - انار. سوپاري. آتشبازي جو هڪ قسم. ٽارُن ۽ چوٽيءَ جي وچ وارا وار يا چوٽيءَ جي اڳ وارا وار.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پرت جو هڪ قسم (ٿ). (اسم خاص) تعلقي شهداد پور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- ڏاڙهُون ڇڏائڻ: تارون ۾ مٿان وار ڇڏائڻ يا رکائڻ.

● ڏاڙهي ۽ ڏاڙهيُون: ٿ. [سن. د نشترڪا =ڏاڙهي] سُونهاري - ريش - پلاري. ڳاريل ڳوڙهي تي وارن جو پيٺل سُچو - پڪَر جي ڪاڏيءِ هيٺان ڍڳهن وارن جو سُچو.

- ڏاڙهي ٻئي جي هٿ ۾ ڏيڻ: پرائي پروسي تي رهڻ - پاڻ ۾ همت نه سمجهي ڪم ٻئي جي حوالي ڪرڻ - ٻئي جو محتاج ٿيڻ. پنهنجي اختياري ٻئي کي سونپڻ.

- ڏاڙهيءَ تي هٿ رکڻ: سچو قول ڪرڻ - پڪو انجام ڪرڻ - سچو وعدو ڪرڻ - دل سان اقرار ڪرڻ.

- ڏاڙهي ٺوڪڻ (ت): بنا مطلب جي پنڌ ڪرڻ - بي فائدو هلڻ - دَر دَر تي وڃڻ - گهڻا دفعا حاضري ۾ وڃڻ - هَر هَر اچڻ.

- ڏاڙهي پٽ ڪرڻ: جهيڙو ڪرڻ - فساد ڪرڻ. پاڻ ۾ هٿين پوڻ - جانيوتا هڻڻ - بي عزتي ڪرڻ.

- ڏاڙهي پٽڻ: جهيڙو ڪرڻ - فساد ڪرڻ - ڦڏو ڪرڻ. سامهون ٿيڻ - وڙهڻ. بي عزّتي ڪرڻ.

- ڏاڙهي پٽي تيري ڪرڻ: سموري ڏاڙهي ڪوهڻ. سخت بي عزّتي ڪرڻ.

- ڏاڙهي پيٽ ۾ هئڻ: ننڍي عمر ۾ سياڻو ۽ ڏاڍا هئڻ.

- ڏاڙهيءَ جو ٻچو: چپ جي هيٺان چاول وار - تيڏ - تيڏي.

- ڏاڙهيءَ جيي رهڻ هجڻ: شروعاتي ڏاڙهي چاول هئڻ - نوجوان هئڻ - جوانيءَ جي ابتدا هجڻ - ڦوهه جواني هئڻ.

- ڏاڙهي ڏس: ذ. بي معنيٰ ڏس - منجهيل پتو - اڻ چٽو رستو.

- ڏاڙهي ڏس ڏيڻ: منجهيل پتو ڏيڻ - اڻ چٽو رستو ڏيکارڻ - پورو پتو نه ڏيڻ. ڪنهن وڏي ماڻهو جو ڏس ڏيڻ. بي دليو ٿي هنر ڏسڻ.

- ڏاڙهي ڏکائڻ: ٻئي جي اڳيان عاجزي ڪرڻ - ذليل طريقي سان سوال ڪرڻ يا ڪجهه گهُرڻ.

- ڏاڙهي ڏڪڻ: خوف ۾ ٿڙڪڻ سبب ڏاڙهيءَ جو لڏڻ.

- ڏاڙهي ڏيکارڻ: منهن ڏيکارڻ - ديدار ڪرائڻ - روبرو ٿيڻ - شخصي طرح اچڻ.

- ڏاڙهي ڏيڻ: پڪو انجام ڪرڻ - وعدو ڪرڻ - قَوْل ڪرڻ - پرتگيا ڪرڻ - وچن ڏيڻ - ٻول ڪرڻ - اقرار ڪرڻ - سخن ڏيڻ.

- ڏاڙهي ڦٽائي ڏيڻ (ڪ): ٻئي لاءِ سُونهاريءَ جو قسم کڻي اعتبار ڏيڻ - ساک ڏيڻ. پڪو انجام ڪرڻ.

- ڏاڙهي ڪوڙڻ: تعدّي ڪرڻ - ٻُچڙو ڪرڻ (عورتن جو مڙدن لاءِ هڪ طعنو).

- ڏاڙهي ڪُوڙائڻ: خراب ڪم ڪرڻ - گلارو ڪم ڪرڻ - عيب وارو ڪم ڪرڻ.

- ڏاڙهي مان ڦڪو نه رهڻ: ڏاڍي بي عزتي ٿيڻ - ساري ڏاڙهي پٽجي وڃڻ - سموري عزت برباد ٿي وڃڻ - ڏاڍو خراب خوار ٿيڻ.

- ڏاڙهي مُڇ ۾، مُڇ ڏاڙهيءَ ۾ ڏيڻ: پٽي سٽي پورائو ڪرڻ - هٿي ڏٺي پوري ڪرڻ. جيئن تيئن ڪري ڪم سرانجام ڪرڻ.

- ڏاڙهي مُنڻ: ڏاڙهي ڪُوڙڻ - ڏاڙهي ڪُوڙي پدر ڪري ڇڏڻ. ڪنهن سان دوکو ڪرڻ - دغا ڏيڻ - ٺڳي ڪرڻ - ڪنهن کي ٺڳڻ.

- ڏاڙهي منهن ۾ آچڻ: وڏو ٿيڻ - بالغ ٿيڻ - جوان ٿيڻ - ڇوڪري منجهان جوانمرد ٿيڻ.

- ڏاڙهي ۾ ڏانڊ پڌڻ: خراب ڪرڻ. ضدّ ڪرڻ. ڏاڙهي پٽرائڻ - ذليل ۽ خوار ڪرڻ.

- ڏاڙهي ۾ رسو وجهڻ: قابو ڪرڻ - سوگهو ڪرڻ - بيوس ڪري ڇڏڻ.

- ڏاڙهي ۾ ڪجهه نه هئڻ: بي همت هئڻ - ڪابه لياقت نه رکڻ - بي غيرت هئڻ.

- ڏاڙهي وڏيو ڪرڻ (ڪ): بدنام ڪرڻ - گيلارو ڪرڻ - خوار ڪرڻ.

- ڏاڙ هُيارُ ۽ ڏاڙ هُيارَ: ذ. صفت. ڏاڙهي وارو- ڏاڙهيارو- ڏاڙهيالُ. پهلوان- جوڌو- بهادر- دليرُ- سورهيه- سُور وِيرُ- سورمو.

● ڏاڙهيارو: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● ڏاسَ ۽ ڏاسُون: ث. ٻڪريءَ جا وارَ يا ٻُجَ. گهٽي يا رِڍَ جي اُنَ.

- ڏاسِرُ ۽ ڏاسِرَ: ذ. صفت. ڏاسَ وارو- ٻُجيرُ- ٻُجَنِ وارو.

- ڏاسَ ڪاتِرو ۽ ڏاسَ ڪاتِرو: ذ. صفت. ٻڪرين جي ڏاسَ ڪترينڌڙ- ٻڙُ- چَٽُ- پَونش.

- ڏاسِيُ ۽ ڏاسِيُ: صفت. ڏاس جو- ڏاسَ وارو- ڏاس مان نهيل.

● ڏاسِڙو: ذ. ڏسو "ڏاسو" ("ڏاسو" جو اسم تصغير).

● ڏاسو ۽ ڏاسا: ذ. تازي چاول ڳاهي يا پاڏِي يا چيلي وغيره جو چيٹو. لنيڏڙي ٻار جو ڪاڪُوسُ- ڏاسِڙو.

● ڏاسُو ۽ ڏاسُو: ذ. صفت. ڏسُ ڏيندڙُ- سُونهَونُ- ڏَسُ ڏيکاريندڙُ.

● ڏاسِيارِيُ تُنيُ: ٻَڪريءَ جو هڪ قسم.

● ڏاڦَ ۽ ڏاڦُونُ (ت): ث. سُڌي تراڙِ. ڏکهي لتَ.

● ڏاڦُ ۽ ڏاڦَ: ذ. هٿيار جو هڪ قسم- ڏقو- ڀالو- نيزو.

● ڏاڦِڙو: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● ڏاڦَڙ ۽ ڏاڦَڙَ: ذ. ڏاوَڙُ هَٽُ- ڏاٻَڙ هَٽُ- ڪِهو هَٽُ- ڏائو هَٽُ.

● ڏاڦِڙا (ت): اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڏاڦِيُ ۽ ڏاڦِيُونُ (ل): ث. ڪاٺ جي ڏکهي ڳنَ سان چِپَرُ- وڏي ڏوئي- ڏوئيلو- ڪاٺو- ڪُرڇي- آنبيو- هَٿڙي.

● ڏاڪَ ۽ ڏاڪُونُ: ث. [م. گ. ڊاڪَ. سن. ڊَڪا= ڍولڪيءَ يا ڊيبڪيءَ جو قسم] ڪانيءَ جو (اٽڪل ڇه فوٽ) وَڏِيَل ٽُڪر- ڏڪَرُ- ڏانديو (جو ڏاڪَ چُمِٽي راند ۾ ڪم اچي).

جلائو ڪانين جا وڍيل ٽُڪَر (جي پارڻ يا ڀئي ڪنهن ڪم ۾، جهڙوڪ قبر ۾ ساميءَ کي ڍڪڻ وغيره ۾ ڪم اچن). آلتي- ڦيءَ- آچَل- ڪَنِڌ (ت). ڏِڪو. ڀيرو (ڪورٽ جو). ڊاڪَ- پوسٽ- ٽپال. مُنڌيءَ جي ٽِڪَ يا ٽيٽي هيٺان ڏنل رنگين پني ٽڪر (هه. ڊاڪ) ساز جو هڪ قسم (جو ڏڪڙ نموني ٺئي ۽ ڏونڪي سان وڄائجي- ل). ڏُهلَ وڄائڻ جو هڪ نمونو (ٿ). ناچ جو هڪ قسم- ڏانڊِيا. ڏيڏرن جو آواز. جيئن:

"ڏاڪَ ڏين ڏيڏر، سيڻ سُٺيءَ جا سَرَ"

—(شاهه)

رَڙ- دانهن- هُلُ. جيئن:

"اوچنگارن سان آڏ ڪيائين، ڏونگر ڏيئي ڏاڪَ"

—(حمل)

اوچنگار. ڏهڪار- ڏڪڻي- تڙڪڻي- هراس.

- ڏاڪَ پاڻيُ پيڻُ: پاڻيءَ جو ٿانءَ مٿي جهلي ٻُڪ ۾ پاڻي پيئڻ.

- ڏاڪَ چُمَڻُ: ذ. راند جو هڪ قسم- ڏاڪَ چمٽي.

- ڏاڪَ چُمُٽِيُ: ث. راند جو هڪ قسم- ڏاڪَ چُمِڻ (اها راند جنهن ۾ وڻ هيٺ گول ليڪو ڪڍي ان جي وچ ۾ ڏاڪ (ڪاني) رکجي. پوءِ هڪ نگهبان ويهندو ۽ باقي ٻيا سڀ وڻن تي مٿي چڙهيل هوندا، جيڪو سيني ڪان اڳي وڻ تان لهي نگهبان ڪان ٻچي ان ڪانيءَ کي چمي ويو ته پوءِ وري اهو نگهبان ٿيندو ۽ ٻيا وري وڻ تي چڙهندا).

- ڏاڪَ خانُو ۽ ڏاڪَ خانا: ذ. ٽپال گهر- ڊاڪخانو.

- ڏاڪَ ڏِيَڻُ: مُنڌي وغيره جي پٽڙي کي هيٺان رنگ خاطر پَنِي ڏيڻ.

- ڏاڪَ گاڏِيُ ۽ ڏاڪَ گاڏِيُونُ: ث. ٽپال گاڏي- ڊاڪَ گاڏيُ- ايڪسپريس گاڏي.

- ڏاڪَ وجهَڻُ: ڪانيون وجهڻ (ٻاهه وغيره ۾).

- ڏاڪِڻِ ۽ ڏاڪِڻِيُونُ: ث. ماڻهوءَ جو ماس کائيندڙ هڪ عورت- ڏيڻِ- ڏائڻِ- ڏينوتِي- جادو گرياڻِيُ- ڀوٻي- ٻانڀپَ.

- ڏاڪيٽيِ ۽ ڏاڪيٽيُون: ث. ڏاڪڻ - ڏائڻ.

● ڏاڪارَ ۽ ڏاڪارُون: ث. کاڌي بعد پيٽ مان وات رستي نڪتل هوا ۽ ان جو آواز - اوڳرائي - اوگرائي - ڏَڪارَ. آوازُ - گوڙ - گجگوڙ (شينهن جي گوڙ) (هہ. ڏَڪار).

● ڏاڪارڻُ: مصدر. ٻَڇڻ - هشڪارڻ.

● ڏاڪرَ ۽ ڏاڪرُون: ث. ڪٽير ڪيَلُ ستڪل گاهہ - مال جي کاڌي لاءِ ڪٽير. پوک جا هَٿَ جيترا سلا. ننڍيءَ مڇيءَ جا ورا (ت). زبان کي تارُونءَ مان هڻڻ جو آواز - ڳيتڪارَ - ٻَچَ - هشِيِ (ت).

- ڏاڪرَ ڪرڻُ: ٻَچَ ڪرڻُ. هاها ڪرڻ. ڪاوڙ ڏيکارڻ.

● ڏاڪڙُ ۽ ڏاڪڙ (ت): ذ. قي يا آلٽي ڪرڻ جو آواز. ڍورن جي ويڙهہ ۾ ماريل جانور جي زور سان ڪيل رڙ - آنَ جي رڙ - دانهن - رَنڀَ.

- ڏاڪڙَ ڪرڻُ: دانهون ڪرڻ - واڪا ڪرڻ - رڙيون ڪرڻ - رنڀڻ - آلٽي يا قيِ ڪرڻ.

● ڏاڪڻ ۽ ڏاڪڻون، ڏاڪڻيُون: ث. ڇت يا مٿي چڙهڻ لاءِ ڪاٺ يا سِرُن جي ٺهيل سيڙهي - ٻوڙي - چڙهٽي - چڙنِي - چاڙهي - ڏاڪيٽِي. ڏيڻ - ڏائڻ - ڏيٺوتي (هہ. ڏاڪني).

- ڏاڪڻ ڪيڻُ: دشمني ڪرڻ - ويساهي ڏکُ ڪيڻُ. نقصان پهچائڻ.

● ڏاڪو ۽ ڏاڪا: ذ. ڏاڪڻ جي پير رکڻ لاءِ هڪ ڪاٺي - منزل جو هڪ پدُ - ڏاڪڻ جو هڪ طبقو. جبل جو چاڙهيڪو - لڪُ.

- ڏاڪائيُون: ذ. صفت. ڏاڪڻ وارو - ٿُنيُن وارو (دروازو).

- ڏاڪي تي وڃي ٻيهڻُ: ڪوبہ ڪم پوري ڪرڻ تي اچڻ. ذري گهٽ اميد وڃائڻ - آئي پائي ڳالهہ تي ٻيهڻ.

● ڏاڪورو ۽ ڏاڪورا (ل): ذ. ڪاٺ جو سنهو ۽ ننڍو ٽڪرُ - ڏاڪَ.

● ڏاڪولو ۽ ڏاڪولا: ذ. [سن. ڊَنڊِڪا = ڏونڪو] ڪانيءَ جو ٽڪر - ڏاڪَ - ڏانڊيو - ڏونڪو.

● ڏاڪيِ ۽ ڏاڪيِ (ث): ذ. صفت. گهٽو پيٽي.

● ڏاڪيِ ۽ ڏاڪيُون (ت): ث. طاعون - وبا. موت.

● ڏاڪيِ ڏَهرُ: اسم خاص. تعلقي ڇاڇري ۾ هڪ آباد ٿيل ميدان جو نالو.

● ڏاڪَ ۽ ڏاڪُون: ث. ڪڪَ - ڪهچرُ.

- ڏاڪرِ ۽ ڏاڪرُون: ث. ڏسو "ڏاڪَ".

● ڏاڪڙو - ڏاڪڙا: ذ. [سن. دُهکَ = ڏُکَ]. سخت تڪليف - جاکوڙو - محنت ڪشالو - مشڪلات - ڏوجهڙو - هلاکي - دِقّت - پورهيو - جيدُ وجهد. اهنج - ڏُکُ - دُک - ايذاءُ - سور - درد.

- ڏاڪڙا ڪيڻُ: سخت جاکوڙا ڪرڻُ - وڏيون تڪليفون سهڻ.

● ڏاڪڻاهُ: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڏاڪڻُو ۽ ڏاڪڻا: ذ. صفت. [سن. داڪشڻ، دَڪشڻ = ڏکڻ] ڏکڻ جو - ڏکڻ وارو - ڏاڪٽيون - ڏکڻ طرف جو - دکني - دَکڻِي.

● ڏاگِرو ۽ ڏاگِرا: ذ. جُتيِن ٺاهڻ جي ڪارَبَ کي مضبوط ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جو ٽُڪر.

● ڏاگو ۽ ڏاگا (ث): ذ. ڏاگهو - آنُ - ڪرَهو.

● ڏاگوري: اسم خاص. هڪ گهٽ ذات جو نالو. (ڇُهڙو - ميهتر - ڀنگي - پالپشاهي - جهاڙُ وال - ڏَقيرُ - شڪاري).

● ڏاگهہ ۽ ڏاگهون: ث. [سن. داهہ، دَهہ = ساڙڻ - ٻرا. داگهہ. ف. داغ] باهہ جو وڏو سَچُ - چڪيا. (هندن ۾) مُردي کي ساڙڻ جي باهہ. سَچُ - داهہ - باهہ - آگَ. سوزُ - ساڙو - پَچُ - جلُ - ڪامُ - داغ - ڏ لپُ. ڪلنڪ - ڪارنهن - ٽيڪو. جيئن:

"آءُ اوراهُون، سُپرين! ڏکيءَ ڏيج مَ ڏاگهہ"
(شاهہ)

سُوري - سُوني - ڦاهو - ڦاسي - ڦاهي (ل - ق).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏاگهہ چڙهڻُ: چڪيا تي چڙهڻ - ٻاههَ ۾ سڙڻ - هندڪي رسم موجب ستيءَ ٿيڻ. ڦاهي چڙهڻ. مصيبت ۾ پوڻ - آزار ۾ پوڻ.

● ڏاگهُہ ج ڏاگهہ: ذ. صفت. وِڪٽ - وِرالگهہ - پِرانگهہ - ٻِلانگهہ - قدم. ڊگهن ٽنگن وارو جانور يا انسان. ڪُونجَ ٻڪي. بندرگاهہ تي جهازن ۾ مال لاهڻ يا چاڙهڻ جي مشين يا ڪَلَ. [هہ. ڊِينڪا، ڊِينڪَ > ڊِيگهہ > ڊِگهہ > ڊاگهہ > ڏاگهہ = ڊگهو].

- ڏاگهڙُ ج ڏاگهڙَ: ذ. صفت. ڊگهو ماڻهو - ڄانگهڙيل.

● ڏاگهڻُ: مصدر. اڃائجڻ - پياسَ لڳڻ - ڏو گهڻ - وڏا وڏا ڍڪَ پرڻ. اُڃَ لڳڻ.

- ڏاگهہَ ج ڏاگهون: ث. اُڃَ - پياسَ - ٽِهہ - ڏوگهہ.

- ڏاگهو ج ڏاگها: ذ. اُڃَ - پياس - ڏوگهو.

.. ڏاگهو لڳڻُ: ڏاڍي اُڃَ لڳڻ.

● ڏاگهو ج ڏاگها: ذ. قد جو وڏو - ڊگهو. ڊگهو اَٺ. اَٺ - ڪَرَهو - لِيڙو - ڄانگو - مَيو - توڏو - موڏو - روڏو - ٻوتو - متارو. جوان اَٺُ.

● ڏاگرو ج ڏاگرا: ذ. ڪاٺ جو وڏو ٽڪر - ڏسو "ڏانگورو".

● ڏاگورڻُ: مصدر. سخت مار ڪڍڻ - هڏُ گڏُ ڀڃڻ - مارَ ڏيڻ - سَٽَڻُ - ڪُٽڻ - سِٽُڙهڻ - سَٽِڪائڻ. ڏِڪر ٽڪر ڪرڻ.

- ڏاگورَ ج ڏاگورُون: ث. ڏاڍي مار - سَٽُ - ڪُٽَ - ڀڃ.

- ڏاگورو ج ڏاگورا: ذ. اَلِي ڪاٺ جو وڏيل ٽُڪر.

● ڏالَت ج ڏالتُون > ڏالتيوُن: ث. [سن. دَرِدرَتا = ڪنگالپڻو] هَٻَڇ - ٻانڌڻ - آلي - ڏاجهہ - وِيلو - هائُو هائُو. لالچ - لوڀ - ڏَنُ تِرِشنا. ٻُک - اڻَ هُوندَ - ڪُٿِلائي - محتاجي - سڃَ - غريبي - ڪنگالپڻو - اِفلاس - وِيهائي - ڏُمي - گهٽتائي - مفلسي - ڪوتاهي - ٻوڻائي - اڻاڻِ - اوڏائي - آپڙائي. تمام رَڏِي شئي - لِڪمي - بِيڪار - بيڪمي ناڪار - ڪنهن نه ڪم جي - ڏالڊِ.

- ڏالڊِيءُ ج ڏالڊِيُ: ذ. صفت. هٻڇي - لالچي - لوڀي - ٻُکيو - ٻُوڪِيڙُو - ڏَرو - ٻِيڻُو - ٻِيٽَ لڻُ - مانِيڻِ ٽوڙُ - ٻِيٽوڙي - ٻِيٽِرُ غريب - مسڪين - محتاج - ڪنگال - ڪُٺَل - سَڪٽُو - سُڃو - ڏالڊي.

● ڏالڊ ج ڏالڊُون: ث. [سن. دَرِدرتا = ڪنگالپڻو] ڏالتِ.

- ڏالڊِيُ ج ڏالڊِيُ: ذ. صفت. ڏالڊِيُ.

● ڏاليوتنُ ج ڏاليوتنَ (ت): ذ. پَٽَنِ واري ڀاڄيءَ جو هڪ قسم - پَٽِروساڳ.

● ڏاليهِيُ ج ڏالهيمُون (ل): ڏسو "ڏالي".

● ڏاليُ ج ڏاليُون: ث. [سن ڊَلَّڪَ] تحفو - سوکڙي پاڪِڙي - ڏيپ - سوغات. سوغات طور ڏنل ميوو مٺائي وغيره. وڪرو ڪيل اَنن مان (يا ٻي ڪنهن ڀاڄيءَ مان) مقرر ڪيل اندازَ يا وزن جيڪو تحفي طور ورتو يا ڏنو وڃي.

● ڏامَ ج ڏامُون (ت). ث. داغداري - ڪَلنڪُ - ٽِڪو - ڪارَنهِن - داغُ - چِٽو.

- ڏامائڻ. مصدر. داغدار ڪرڻ - ٽِڪو لڳائڻ.

- ڏامَچُ ج ڏامَچَ: ذ. صفت. لُچُ - بد معاش - بدڪار - ڏاميچُ.

- ڏامرائيتو ج ڏامرائيتا: ذ. صفت. ڪِيروڙي - ضدي. تَپيٽو - تامشي - جوشيلو - چِڙِ ڙو.

● ڏامُ ج ڏامَ (ت): ذ. [ف. دام = مُلهہ] آگهہ - دامُ - مُلهہ - قيمت - ناڻو.

● ڏامالو ج ڏامالا (ل): ذ. ڪارخالو. مڙهي.

● ڏامَرُ: ذ. ڪوئلن مان ٺاهيل ڪاري رنگ جي روغن جو هڪ قسم (جو رستن ٺاهڻ جي ڪم اچي) - ڪارو روغن - ٽارُ - تار - ڊامرُ.

● ڏامَرڪِيُ: اسم خاص. تعلقي سنجهوري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڏامَڻُ: ذ. گاهہ جو هڪ قسم - ڊامڻُ.

● ڏاميچُ ج ڏاميچَ: ذ. [انگ. ڊيميج Damage] خسارو - ٽوٽو - نقصان - ضَرَرُ - هرج. صفت. نقصان ڪار - خيانتي. عيبدار - داغي - تهمتي - ملزم - لالچهو - لُچ - بد معاش - ڏِنگو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏامپيچُ ٿيـَل: ذ. صفت. داغدارُ- عيبدارُ- بد چالُ- بد افعال. نيڪالي مليل- موقوف ڪيل- بدنام ٿيل- رُسوا ٿيل- ذليل ٿيل.
● ڏامپيچ ع ڏامپيچَ: ذ. صفت. ڏسو "ڏامپيچُ".
● ڏانُ ع ڏانَ (ل): ذ. [سن. دا=ڏيڻ] دانُ- خيراتُ- بيکَ. انعام- بخشش- سوغات- ڏاتِ- سُوکڙي- ڏاليِ.
● ڏاناسُرُ ع ڏاناسُرَ: صفت. بي رحم- بي قياس- سخت دل- پٿر دِل- نِيرو يا- نِيروئي.
- ڏاناهي ع ڏاناهيُون (ل): ث. اشارو- آهنجُ- اطلاع- چاڻُ. دَڙکو- ڏَمڪي- ڏانائي- ڏهنائي. جيئن: "احمد ڏاديُون ڏاناهيُون پيو ڏي".
- ڏانائي ع ڏانائيُون: ث. ڏاناهي- ڏهنائي.
● ڏانڀُ ع ڏانڀَ (ٿ): ذ. صفت. نِياگو- نحس- ڪمبخت- بد نصيب.
● ڏانٽِرو ع ڏانٽِرا (ٿ): ذ. [سن. داتر=ڏاٽو] گاهه لُڻڻ لاءِ هڪ اوزار- ڏاٽو- ڏانٽو.
● ڏانٽِرو ع ڏانٽِرا (ل): ذ. مڇي سَٽِڻ لاءِ ڪم آندل ڪَک (پَلالُ).
● ڏانٽو ع ڏانٽا: ذ. [سن. داتر=ڏاٽو] گاهه لُڻڻ جو هڪ اوزار- لاباري ڪرڻ جو اوزار- ڏاٽو- ڏانٽِرو.
- ڏانٽو پَوَڻُ: فصل ۾ لابارو پوڻ- ڪَٽَ ٿيڻ- ڪَمي يا گهٽتائي شروع ٿيڻ- گهٽجڻ- ٿورو ٿيڻ.
● ڏانٺَ ع ڏانٺُون: ث. [سن. دَنشٽرڪا= ڏاڙهه] ڏند جو هڪ قسم- ڏاڙ- ڏاڙهه- هَوَڙ.
- ڏانٺَ تَران ڏِيَڻُ (ڪ): ڏسو "ڏاڙَ ئي نہ ڏيڻ".
● ڏانٺُ ع ڏانٺَ (ٿ): ذ. صفت. رُکو- سخت.
- ڏانٺُ ڏِيَڻُ: تکو ڳالهائڻ- سخت ڳالهائڻ- خراب ڳالهائڻ.
● ڏانٺِري ع ڏانٺريُون (ٿ): ث. سَنگَنِ جي وچواري ڪاني- ڏانٺي- ڏانڊِي.
● ڏانٺو ع ڏانٺا (ٿ): ذ. گاهه پن ڪائڻ ڪالپوءِ باقي بچيل ڪانا- پَٽَنِ بنا ڪانو.

● ڏانٺِي: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم چِلَمَرَن سان بت (دوٿَرَ) جهڙو رنگ مٿان ڪارو ۽ پيٽ اڇو. سردي ۾ تمام لذيذ، قد ڏيڍ فوٽ کان ٻہ فوٽ).
● ڏانجهُ ع ڏانجهَ: ذ. د گڌ=سڙيل] داغ- ڏَنڀ- ساڙُ. سور- درد- ايذاءُ- پيڙا- تڪليف- ڏَنجهُ- دَرُدَسَرِي- ڪشالو- دِقَّت- جاکوڙو- ڏکُ- ڏُکُ. وِياڪُلتا- پريشاني- هلاڪي- آپاڌي- ڪاڪاهو. جَنجالُ- آزار- زحمت- خرابي- گڙٻڙ- وِڳوڙ.
- ڏانجهو ع ڏانجها: ذ. ڏسو "ڏانجهُ".
● ڏانجهو ع ڏانجها (ل): ذ. جوئر يا ٻاجهري جي ناڙُ ۾ پيليـَل ڪانا يا ٻاجهري جي ٻوڪ (جنهن پَلُ نہ ڪيو هجي).
● ڏانچُ ع ڏانچَ (ٿ): ٻنيءَ تي جهارَ هَڪلِڻ لاءِ ٺاهيل پَهو.
- ڏانچِي ع ڏانچِيُون: ث. ننڍو ڏانچُ (ڪَڏَ يا لانڊيءَ اندر ٺهيل پَهي، جنهن تي هَنڌَ، بِسترا، رِليون وغيره وِڇائي رکجن)- مَنجَڻِ.
● ڏانڊَ ع ڏانڊُون: ث. کاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم- دوٿر جو هڪ قسم (دوٿر کان وڏي، وڏيڪ ويکري، رنگ ڳاڙهو، کائڻ ۾ گهٽ لذيذ، ٻنيءَ تي آٽ وانگر ٿوهو).
● ڏاند ع ڏاند: ذ. [سن. بَلِي وَرُدَ=ڍڳو] چوپائي مال جو هڪ قسم- ڍڳو- ٻيلُ- سانُ. مڇيءَ جو هڪ قسم- ڏاندَ (ڪ).
- ڏَنڊائي ع ڏَنڊائي: ذ. صفت. ڍَڳَنِ وارو- ڍَڳَنِ جو مالڪ.
- ڏاند ٻَڌَڻُ: ڍَڳَنِ کي هَرَ يا گاڏيءَ ۾ ڏُڪائڻ.
- ڏاندَ ٻَچو ع ڏاندَ ٻَچا: ذ. جنهن جو ڏاندَ ٻَچَ جهڙو ٻَچُ هجي- وِچُ ٿُلهو پاسا يا چپڙا سنها- گاوُ دُمُ- چهنبدارُ. اهو گهوڙو جنهن جو ٻچ ڏاند جي ٻچ وانگر هجي- عيبدار گهوڙو.
- ڏاندُ ڏُهَڻُ: بخيل مان ڪم ڪڍڻ- ڪنجوس مان فائدو وٺڻ- مَرچُوٽَ کي ٻہ نہ ڇڏڻ-

ناآميد سان اميد پوري ڪرڻ ـ نامُمڪن ڪي مُمڪن ڪري ڏيکارڻ ـ نہ ٿيڻ جهڙو ڪم ڪري ڏيکارڻ.

ـ ڏانڊُ ڏُهٺو ۽ ڏانڊَ ڏُهٺا: ذ. صفت. ڪنجوس ـ مکي چوس ـ مُوذي ـ شومُ ـ ڪرپڻ ـ ڪمُ رڃ ـ چمُ چوسُ ـ مرچوٺ ـ بخيل ـ پيسي جو پُٽ.

ـ ڏانڊِڙو ۽ ڏانڊ ڙا: ذ. ڪچيءَ مٽيءَ مان ٺهيل ڍڳيءَ جي شڪل جنهن جي هندو ماڻهو بدري مهيني جي ستين تاريخ پوڄا ڪندا آهن. ڇيڄي جو وڏو مڪ.

ـ ڏانڊُ مُناڙو ڪرڻُ (ت): ٺڳي ڪرڻ ـ دولاب ڪرڻ ـ فريب ڪرڻ يا ڏيڻ ـ چالاڪي ڪرڻ ـ خراب اکر لکڻ ـ ليڪن وانگر اکر لکڻ.

ـ ڏانڊُ مُنٽُو ۽ ڏانڊ مُنٽا (ٿ): ذ. ٻيرت جو هڪ قسم.

ـ ڏانڊ وڙِنو ۽ ڏانڊوڙِنا (ل): ذ. پڳل مٽ يا ڪنيءَ جو ڪنو (جو پار راند ۾ ڪم اچين).

ـ ڏانڊُ وَسڻُ: ڍڳيءَ جو ڇيٽو لاهڻ.

ـ ڏانڊِينَ مُڙسين خيرُ (ت): هر طرح جو خير ـ ڪلِ خيريت ـ هر طرح جي تسلي ـ گهرَ وارن ۽ مال رزقَ جي سلامتيءَ جي دعا.

● ڏانڊارُ ۽ ڏانڊارَ: ذ. [سن. د نت = ڏند] ڪاٺ يا لوهہ جو ڏندن وارو (ڪوڏر جي نمولي) هڪ اوزار (جنهن سان ڪک، ڪچرو، پاڻ، گاهہ، انّ وغيره ميڙِ جي) ـ پاهوڙو ـ سبرڪتي ـ ڏانڊارِي. لار يا هرلي جو هڪ قسم. ڪُوهَ جي مُنهن واري اوساري يا پڳ (ت).

ـ ڏانڊارِي ڪلهي تي رکڻُ (ت): ڪجهہ بہ نہ ڪٿڻ ـ هٿين خالي ورڻ ـ خالي موٽڻ.

● ڏانڊاڙُ ۽ ڏانڊاڙَ (ڪ): ذ. ٻيڙيءَ جو هڪ رسو ـ ڏانڊاڙ.

ـ ڏانڊگڙو ۽ ڏانڊا گِڙا: ذ. ڏانڊاڙُ.

● ڏانڊاڻون: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڏانڊاڻِي (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏانڊِرِي ۽ ڏانڊِرِي: ذ. صفت. [سن. دَنت = ڏند] ڏَندڻ وڪڻندڙ ـ ڏانڊڙيو ـ ڏانڊٽي ـ مِسواڪُ وڪڻندڙ.

ـ ڏانڊِٽي ۽ ڏانڊِٽي: ذ. صفت. ڏانڊِرِي.

● ڏانڊَڙُ ۽ ڏانڊَڙَ: ذ. زيور جو هڪ قسم ـ نڪ ۾ پائڻ جو ڪِهڙ.

● ڏانڊڙو ۽ ڏانڊِڙا: ذ. [سن. بلي ورد = ڍڳو] بدي مهني جي ستين تاريخ تي هندن جي پوڄا ڪرڻ لاءِ مٽيءَ جو ٺاهيل هڪ هٿرادو ننڍڙو ڍڳو. ڍڳيءَ تي وهندڙ هڪ مک ـ ڇيڄي جي وڏي مک. اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڏانڊڙيو ۽ ڏانڊڙيا: ذ. ڏَندڻَ وڪڻڻ وارو ـ ڏانڊارِي ـ ڏانڊٽي.

● ڏانڊُ ۽ ڏانڊُون (ت): ث. [سن. دَنڊ = ڏندو] ٻڻ جي ٽلهي نس ـ ڏانڊِي ـ ڳنرَ.

● ڏانڊِ ۽ ڏانڊِيُون: ث. ٻڻَ جي ٽلهي نس ـ ڏانڊِي ـ ڳنرُ. ڳچيءَ جو پٽو ـ طوقُ ـ ڳٽُ.

● ڏانڊاڙُ ۽ ڏانڊاڙَ (ڪ): ذ. ٻيڙيءَ جو هڪ رسو (آڏَ جي هيٺينءَ چوٽيءَ ۾ واءَ جي رُخَ موجب سڙه جي جهل واسطي ٻہ رسا، هڪ ننڍو ٻيو وڏو) ـ ڏانڊاگِڙو.

ـ ڏانڊاڙو ۽ ڏانڊاڙا: ذ. ڏانڊاڙُ.

ـ ڏانڊاگڙو ۽ ڏانڊاگِڙا: ذ. ڏانڊاڙُ.

ـ ڏانڊاڻِ ۽ ڏانڊاڻون: ث. ڏَنڊاڙُ.

● ڏَنڊا وِرهہ ۽ ڏَنڊا وِرَهہ: ذ. پٽو ـ ڪمر بندُ ـ ڪشو ـ تسمو.

● ڏانڊو ۽ ڏَنڊا (ل ـ ت): ذ. مٿاهين ٻني يا زمين (جتي پاڻي مشڪل سان چڙهي يا بيهي نہ سگهي) [سن. دَنڊ = ڏندو] ڏنڊو ـ ڏُڪو ـ لٺ. توري آنّ وارو سنگُ. ڳئون يا ميهن جر پُڇُ. پاپوڙي جي ڏانڊِي.

● ڏانڊِي ۽ ڏانڊِيون: ث. (سن. دَنڊَ) گل جي مُکڙِيءَ جي پاڙَ واري ٽاريءَ جو ٽڪرو ـ ٻُونڊِي ـ ڳنر ـ ڪاني ـ ڪانو ـ ڳني. ٻڻَ جو ڇيڙو ـ ٻن جي ڏُنڊي. ٽاري ـ ڳُونچُ ـ ٻُونڊِ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نماڪ جو ڪڏو (ت). ناچ يا راند جو هڪ قسم (ڪ). خاندان جي شاخ ـ بنياد ـ اصل نسل ـ خاندان.

● ڏانڊيو ۽ ڏانڊيا: ذ. ڏانڊو.

● ڏانڪر ۽ ڏانڪر (ل): ذ. ٽوري يا جانيي جو لٽڪيل ناڙ.

● ڏانگ ۽ ڏانگون (ل ـ ت): ث. [سن. دنڊ = ڏنڊو ـ ه. ڊانگ] ڊگهي ڪاٺي ـ ڊگهي لٺ ـ وڏي لٺ ـ لڪڻ.

ـ ڏانگر ۽ ڏانگر: ذ. ڊگهي لٺ ـ ڏانگ.

ـ ڏانگڙ ۽ ڏانگڙ: ذ. صفت. ڊگهو ماڻهو ـ تمام ڊگهو ـ لانبٽ.

● ڏانگڙو ۽ ڏانگڙا (ث): ذ. آسمان ۾ برسات وقت ظاهر ٿيل رنگارنگي پٽو ـ اِندر لٺ ـ اِنڊ لٺ ـ ڏنڪ.

● ڏانگي ۽ ڏانگيون: ذ. صفت. ٻلا ڪاڏل ماڻهوءَ کي ڏمر ڪندڙ ـ جهاڙ رکندڙ. (اسم خاص). ٿر ۾ مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڏانگهه ۽ ڏانگهون: ث. وڏي لٺ ـ ڏاگرو ـ ڏاگهه [ه. ڊانگ > ڏانگهه = لٺ].

● ڏانگڻ (ل): مصدر. ٽڪر ڪرڻ ـ ڏاگ ڏاگ ڪري وڙهڻ.

ـ ڏانگ ۽ ڏانگون: ث. ڪاٺ جو ٽڪر ـ ڊگهي ڪاٺي.

ـ ڏانگورو ۽ ڏانگورا: ذ. ڪاٺ جو وڏيل ٽڪر ـ دوڪ.

● ڏانور ۽ ڏانور: ذ. جيت جو هڪ قسم ـ ڪوريٽڙو ـ چيراڙو.

● ڏانورو: اسم خاص. تعلقي خيرپور ميرس ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏانوڻ ۽ ڏانوڻ: ذ. اٺ کي اڳين ٽنگن ۾ ٻڌڻ لاءِ رسو.

ـ ڏانوڻ ڪپڻ: آزاد ڪرڻ ـ ڇوڙڻ ـ ڇڏي ڏيڻ.

ـ ڏانوڻ هڻڻ: سوگهو ڪرڻ ـ ٻڌڻ ـ قابو ڪرڻ ـ جهلڻ.

● ڏانوڻ: مصدر. شاديءَ جي هڪ سوڻ ۾ لائن تي ايندڙ گهوٽ کي آڏو هڪ ماڻي جو

ونجيڙيءَ ۾ ٻٽ جو سڳو ٻڌي ٻوءِ انهيءَ کي ڪوشش ڪري گهوٽ جي ڳچيءَ ۾ وجهڻ.

ـ ڏانوڻ ڏائيڻ: ڪنوار جي ڪوٺيءَ جي در جي ڪنڊي ۾ سٽ ٻڌي گهوٽ جي ٻن جي آڱوٺن ۾ ست ڦيرا وڪڙ ڏيڻ.

ـ ڏانوٽي ۽ ڏانوٽيون. گهه جو هڪ قسم ـ ڏاٽي (چاندي يا سون جي هڪ قسم جي ويڪري زنجير جا وارن جي پٽي (سينڌ) جي مٿان سينڌ جي ٻنهي طرفن کنن تاءِ گولائي تي ٻڌي؛ وچ ۾ ڪنڊو ٿيس جو مٿان سينڌ جي اڪي ۽ ڏاٽوٽي جي وچ کي مٿي جهلي ٻڌي).

● ڏانهن: ظرف. آن طرف ـ آن طرف ڏي ـ ان پاسي ـ ڏانهون ـ ڏانهين.

ـ ڏانهس: ظرف. هن ڏالهن ـ ان طرف ـ الهي پاسي ـ ڏي ـ ڏانهن.

ـ ڏانهون: ظرف. ڏانهن.

ـ ڏانهين: ظرف. ڏانهن ـ ڏالهون ـ آن طرف ـ آن طرف ڏي. (ڪيڏانهين ـ اوڏانهين).

● ڏانءُ ۽ ڏالو: ذ. ڍنگ ـ طرز ـ نمونو ـ طرح ـ ڍول ـ رواج ـ چالو ـ پرويهز ـ ٻر ـ پٽ ـ ڍب ـ ٻار ـ وجهه ـ ويترو ـ دستور ـ هلت ـ ڍار ـ ريت ـ قسم ـ پرڪار. لڇڻ ـ لڇڻ ـ عادت ـ افعال ـ ڇيهڙ ـ اٿڻ ويهڻ ـ شعور ـ ادب آندازو. اٽڪل ـ هنر ـ تجويز. ڏنگائي. ٺڳي. ڏانيءَ. سبب ـ ڪارڻ.

ـ ڏانءُ اچڻ: اٽڪل اچڻ ـ رمز اچڻ ـ اوت هجڻ ـ ڏالئي اچڻ ـ حرفت اچڻ ـ چالاڪي اچڻ ـ ڍنگ اچڻ ـ تجويز اچڻ ـ ڪري سگهڻ ـ سمجهه ۾ اچڻ ـ خيال ۾ اچڻ ـ ناهڻ ـ جوڙڻ ـ تيار ڪرڻ.

ـ ڏانءُ ڏائڻ: ڪو نه ڪو بهانو ڪرڻ ـ فريب ڪرڻ ـ مڪر هلائڻ.

ـ ڏانءُ نه اچڻ: مثال جهڙو نه ڪري سگهڻ ـ ڪري نه سگهڻ ـ (پسند نه پوڻ ـ ا. وڻڻ ـ پانءِ نه پوڻ).

ـ ڏانئي: ذ. ڏانءُ.

● ڏالڻيڻ: مصدر. ڊگهي رسي سان جانور کي ٻڌڻ ـ ڏالوڻ وجهڻ.

”هن ۾ آلهي الاهه، ڪٿي گهوڙو ڏانيو ڳاهه ۾“
(چتو ڪتي).

شروع ڪرڻ - اٿڻ - تيار ڪرڻ.

● ڏاني ۽ ڏاني: ذ. ث. ڏنُ يا ڏيل پرينڊڙ - محصول پرينڊڙ - چهه آنڪي پرينڊڙ - زيردست - مُطيع - تابع - تابعدار - چيلو - مُريد - مڃيندڙ - ڏاڻ.

● ڏاڻ ۽ ڏاڻَ: ذ. [سن. دامن = رسي] جانورن کي (پڇڻ کان جهلڻ لاءِ) اڳين ٽنگن ۾ ٻڌڻ جو رسو - ڏاوَڻ - نيشَرُ - سنگهرَ. [سن. دانَ. دا = ڏيڻ] عطا - بخشش - دانُ - عطيو - امداد - انعام. سوکڙي - سوغات - تحفو - وَٿَ. ڪنهن بزرگ وٽان مليل مراد - نذرانو - سخا - ڏات.

”تو ڏان توهي ڏاڻ، هي پلاڻ اتي مڱئون“
(شاهه ڪريم).

خيرات - پيچُ. ٻارن کي پيارڻ جو هڪ جلاب - دوا - سُتيُ - اوٿي (ت). وهٽن کي وجهڻ جو هڪ جلاب - ڍُڪُ. سُنگُ - محصول - ٽڪس - چُونگي. مڇي ڦاسائڻ جو مَنڊُ - ڪُڙ - رَڇُ (ڪ). هڪ ڳهه جو نالو - ٽَٽَ کي سوگهي جهلڻ جو ڏاڳو يا زنجير - ڏاوِٽي.

- ڏاڻُ ڏيڻُ: دانُ ڏيڻ - سخا ڪرڻ - احسان ڪرڻ - عنايت ڪرڻ - ٿورو ڪرڻ - مهرباني ڪرڻ - لائق ڪرڻ - وڏا پيالَ پرڻ. اوٽ وجهڻ - ڏاند وغيره کي تيل، گيهه يا ڪا پٽيڙي شئي وجهڻ.

- ڏاڻي ۽ ڏاڻي: ذ. صفت. محصول وٺندڙ - ڏاني.

● ڏاڻابو ۽ ڏاڻابا: ذ. [سن. دا = ڏيڻ] ڏاڻَ جي رقم. سامان جو گهٽو اندازو - سامان سڙو. سُڏِي. آڏالو - سواري - لَڏو.

● ڏاڻڻُ: مصدر. [سن. دامني = پاءِ بند: دامن = رَسي] چوپائي مال جي اڳين ٽنگن ۾ رسو وجهڻ - ونگُ وجهڻ - ڏاوڻ وجهڻ - ڏاڻُ وجهڻ - ٻڌڻ - قابو ڪرڻ - بند ڪرڻ - جهلڻ. روڪڻ - ڦاسائڻ - اٽڪائڻ.

● ڏاڻو ۽ ڏاڻا (ڪ - ٿ)! ذ. [ف. دانهَ = داڻو] اناج - داڻو - ڪڻو - ڪاڏو - ڦوٽ.

● ڏاڻي ۽ ڏاڻيون: ث. [سن. دامن = ڏاوڻ]. زيور جو هڪ قسم - نٿ جي بار جهلڻ لاءِ سوني زنجيري ڏاوِٽي.

● ڏاو اڙو ۽ ڏاوَاڙا (ڪ): ذ. ڏاڪڙو - ڪشالو. جيئن:

”سونهٽي کهڙي ميڙ ۾، جنهن ڪيو ڏاڍو ڏاواڙو“
(صاحبڏنو).

پيلاين جا پول.

● ڏاوَچ: اسم خاص. تعلقي دادوءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏاوَچ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏاوَرُ ۽ ڏاوُرَ: ذ. ڏنوارُ - جيٽ جو هڪ قسم - ڪوريئڙو.

● ڏاوَڙُ ۽ ڏاوَڙَ: ذ. صفت. ڏاٿي هٿ سان ڪم ڪندڙ - ڏابڙو - ڪابڙو. (ضد: ساڄڙو ۽ ساڄڙَ).

● ڏاوَڻَ ۽ ڏاوَڻيون: ث. (سن. دامن = رَسي]. ڏاڻُ - ڏاڻي - ڏاوِٽي.

● ڏاوَڻُ ۽ ڏاوَڻُ: ذ. [سن. دامن = رسي]. چوپائي مال کي اڳين ٽنگن ۾ پيل رسو - ڏاڻ - نيشر - واڳهه پيڙيون - آشڪول - پنند. نٿ سوگهي ڪرڻ لاءِ ڪلابات جي ڪارن ڌاڳن جو نهيل پٽو - ڏاڻُ - ڏاڻي. شاديءَ جو هڪ ماٺ - ڏانوَڻ.

- ڏاوَڻ ڏاڻڻُ: شاديءَ جي رسم ۾ گهوٽ جو سرگس تان لهڻ وقت پير جو آڱوٺو ۽ هٿ جو آڱوٺو ڌاڳي سان ٻڌڻ. وري شروع ڪرڻ - نئين طرح شروع ڪرڻ.

- ڏاوڻُ ڪپڻُ: ننڍي ٻار جي پهرين هلڻ وقت مامي هٿان ٻنهي ٽنگن ۾ رسمي طور ڪچو ڌاڳو ٻڌي، وري وڍائڻ جي رسم ادا ڪرڻ.

- ڏاوَڻ وڍڻ: ڏاوَڻُ ڪپڻُ.

● ڏاوَٽي ۽ ڏاوٽيون: ث. [سن. دامن = رسي] ڏانٽوِٽي - ڏاڻُ - ڏاڻي - ڏاوَڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏاوِڻيءَ ٽِڪيءَ ث. [پرا. داسِڻِي. سن. دامني] ڏاڻيءَ سان گڏ پيشاني تي پائڻ جو هڪ زيور- پٽلو- آليءَ.

● ڏاهُه: ظرف. ڏانهن- آن طرف- جهي طرف- جهي پاسي. جيئن:

"لانچي لَڪ، لَطِيفُ چئي، هَلي ڏاهُه حضور" (شاهه).

- ڏاهُه عَهَدَ: ظرف. عَهدَ جي طرفان- ميثاقانءَ- ميثاق کان- جيئن:

"جيڪَس آيس ڏاهه عَهدِ، سو پاري مُنڊ پاتارم" (شاهه).

- ڏاهَنئُنءَ: ظرف. آن طرف- آنهيءَ طرف- انهيءَ پاسي.

● ڏاهَه ۽ ڏاهُونءَ: ث. [سن. دَشُ=ڏسڻ] ڏَسُ- پتو آهيڃاڻ- آهيج- پرو. خبر- خبرچار- سُڌِ- سَماءُ- احوال. سُڻسَ- کُڙڪ. جيئن:

"ڪتو جهڪي م آئيئيءَ، ڏجهڻ پئي مَ ڏاهَه" (خليفو نبي بخش)

چِتاءُ- آگاهي- اطلاع- ڄاڻ- واقفيت. گجهارت- پِرولي- مامَ. [سن. دَڪْشَ=سمجهه]. سمجهه- عقل- هوش- فهم- بُڌي- ڏاهپَ- سياڻپَ- سُڄيتائي- دانائي- چِتَرائي- چالاڪي- هوشياري. [ف. داهُ: سن. داسَ=ٻانهو] زرخريد عورت- ٻانهي- گولي- نوڪرياڻي. ڏنَ ۾ ڏنل عورت. جيئن:

"جِني سان مون ڏاهه، جي پَليءَ لَڳي لَجَ" (خانزئي)

ساڙو- تپش.

- ڏاهَپَ ۽ ڏاهَپُونءَ: ث. سياڻپ- عقلمندي- هوشياري- چالاڪي- چترائي- زيرڪي- دانائي- سمجهه- فهم- گيانُ- بُڌِي- دور انديشي- ڏاهي.

- ڏاهَه پُڄائِڻُ: ڪنهن جي مرڻ جي اوچتي خبر وجي سندس عزيزن ۽ مائٽن کي پهچائڻ- ڏاهه ڏيڻ- ڄاڻُ ڪرڻ- موت جو پيغام پهچائڻ. اطلاع ڪرڻ.

- ڏاهَه ڏورَڻُ: ڏَسُ پڇائڻ- ڏَسَ تي هلڻ- ڏسُ کي ڪاهڻ.

- ڏاهَه ڏِيَڻ: ڏاهه- پچائڻ- خبر ڏيڻ- سُڌِ ڏيڻ. پَتاڪ هڻڻ.

- ڏاهَه وِجهَڻُ: هوڪو ڏيڻ- مشهور ڪرڻ.

- ڏاهيءَ ۽ ڏاهِيءَ: ذ. صفت. ڏاهه ڏيندڙ- اطلاع ڪندڙ- چِتاءُ ڪندڙ- سڌ سماءُ ڏيندڙ- خبرچار ڏيندڙ- آگاه ڪندڙ- خاٻِرو. عقل مند- هوش وارو- ٻُڌِيوانُ. سَمَجهُو- فهميدو.

● ڏاهُه ۽ ڏاهَه: ذ. [سن. داسَ=ٻانهو]. ٻانهو- غلام- گولو. ڏک- غم- شُوڪَ- گُوندَرُ- دُکُ- رَنج- کَشْٽُ. وڏو سَچُ- گهٽي ٻاهه- آڙاهه (ل). پَچُ- ساڙُ- سَوز- حسد. وير- دشمني- بغض. (صفت) وڏو- ڪُشادو- ويڪرو- چَوڙو. جَجهو- گهڻو. اوچو- آتاهون- بُلند. هَنيلو.

● ڏاهائِيءَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (بلوچ قوم جو هڪ قبيلو).

● ڏاهِرُ: اسم خاص. سنڌ جي برهمڻ گهراڻي جي پوئين حاڪم جو نالو. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڏاهُرجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏاهِرڪِيءَ: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏاهِرِيءَ: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو. (صفت). چريو- بيوقوف- نادان- مُورکُ- چِسو- احمق- جاهل- ٻُڙُ- ڪم عقل- بي سمجهه.

- ڏاهِرِيءَ ٻَنْجَڻُ: چريائي جا ڪم ڪرڻ.

● ڏاهِڙو ۽ ڏاهِڙا (ث): ذ. پَنْجَ ڪَٽيءَ.

● ڏاهلَڻُ: مصدر. چِيرڻ- ڦاڙِڻ- ڏارِڻ.

● ڏاهَليءَ: اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏاهو ۽ ڏاها: ذ. [سن. دَڪْشَ=سَمَجهُو] عقل وارو- عقل مند- ٻُڌوانُ- عاقل- مُدَبِرُ- زِيرَڪُ- سَمُجهُ- سَڄاڻُ- سياڻو- سمجهو- داناءُ- اڪابر. سَنوِيرو- فهميدو- چِتَرو- هوشيار- هوشائتو- گِياني- چالاڪ- چائُو- دُورُ آنْدِيش-

جهاندِيدو. شريف ـ ماڻهو. حڪيم ـ طبيب ـ ويڄ.

ـ ڏاهاڻو ۽ ڏاهاڻا: ذ. صفت. ڏاهن وارو ـ سياڻن وارو. عقل جو ـ سياڻپ جو ـ ڏاهو ـ سياڻو ـ عقلمند ـ هوشيار ـ چالاڪ.

ـ ڏاهو ڪَانُ ۽ ڏاهَا ڪَانَ: ذ. عقل وارو.

ـ ڏاهو ڪانُ ٻہ ٽنگو ڦاسَي: حد کان وڌيڪ سياڻپ هلائڻ منجهان نقصان جو انديشو هئڻ.

● ڏاهِي ۽ ڏاهِيُون: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم ـ ڏائي (چلر ڪارا، ڊيگهہ ١ کان ٣ فوٽن تائين، وات ننڍو، مڇن سان، سنهن پرن سان، شڪل ٽيري مڇيءَ جهڙي).

● ڏاهيجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد، سکر ۽ اتر سرحد سنڌ ۾).

● ڏاهين: ذ. ڦيرو ـ گهمرو ـ دفعو (هي لفظ اڪيلو ڪين ڪم اچي آهي، بلڪ اڳيان ضرور ڪو انگ لڳل آهي، جيئن تہ "ٻہ ڏانهين = ٻہ ڦيرا".

● ڏاءُ ۽ ڏاءَ: ذ. نمونو ـ حالت ـ طرز ـ ڍنگ ـ طريقو. شڪل ـ شباهت ـ هنر ـ ڪاريگري. چترائي ـ ڦڙتي ـ چالاڪي ـ ڏانءُ.

ـ ڏاءُ ڏِنگ ۽ ڏاءُ ڏنگ: ذ. چَل وَل ـ ٺڳي ـ مڪر ـ فريب ـ دولاب ـ ڏائي ڏنبي.

● ڏائيڙ ۽ ڏائيڙون (ث): ث. ڪنهن بہ ڪم جي ڪرڻ لاءِ رٿ ـ تجويز ـ ڏانءُ.

● ڏانڪو ۽ ڏانڪا: ذ. [سن. ڊنڊڪا = ڏاڪو] ڏاڪڻ جو هڪ ڏڪر ـ يا ڏاڪورو ـ ڏاڪو. پيڙهيءَ جي تري ۾ لڳل ڪاٺ جو ڏڪر.

● ڏائڻ ۽ ڏائڻ: ث. ڍول ـ طرز ـ نمونو ـ ڏانءُ.

● ڏائڻ ۽ ڏائڻيون: ث. [سن. ڊاڪني = ڏائڻ]. هڪ خيالي ۽ خوفناڪ عورت جا تصوري طاقت سان نظر ملائي ٻارن جو هيانءُ کائي يا قبر مان مُڙدا ڪڍي کائي ـ جنڙي ـ ڀوتڻ. جادوگريائي ـ بدصورت عورت ـ ڀانپي. مڪار عورت ـ ڀوهي ـ ڏوتي ـ ڏِيڻ. ڪنايتاً بندوق.

● ڏائڻُ: مصدر. [سن. دامني = رسي]. جانورن جو اڳيون ٽنگون رسي سان ٻڌڻ ـ وڪڙ ڏيڻ ـ قابو ڪرڻ ـ ڏانوڻ وجهڻ ـ زنجير يا بيڙيون وجهڻ ـ ڪڙ ڻ ـ روڪڻ. شروع ڪرڻ ـ آرنڀ ڪرڻ ـ مهورت ڪرڻ ـ جوٽڻ ـ مُنڍڻ، پيرت پرن جي شروعات ڪرڻ (ٿ).

● ڏائو ۽ ڏائا يا ڏاوا: ذ. [سن. وام = ڪٻو] ڪٻو ـ ڪاٻو ـ ڏاٻو. ڪٻي پاسي وارو ـ ڪٻو پاسو. آٻتو ـ ڏِنگو. کاٻي پاسي کان ٻولينڊڙ تيتر (ل). جيئن:

"ڏائو ڏياري پريا مات پٽن ۾"

اپاڳو ـ نڀاڳو ـ نحس ـ بدسوڻو. دغاباز ـ بي ايمان ـ بدنيت ـ گنهگار. بڇڙو. هندن وٽ سوڻ خاطر ڪم ايندڙ (ڏيئي جي شڪل جهڙو) ٽڪر جو بوٽو.

ـ ڏائو جهائو (ٿ): ذ. خراب هوا.

ـ ڏائي ڪڙي ڏنيڻ: بدنظري تارڻ لاءِ ڏنڀ ڏيڻ جو هڪ سوڻ ڪرڻ.

ـ ڏائي ڪڙيءَ ۾ عقل هئڻ: سمجهہ جو گهٽ هئڻ ـ بي عقل يا ڪم فهم هئڻ.

● ڏائي ۽ ڏائيون: ث. نشاني طور ڪم آندل ڪا بہ شئي. سميءَ جي دڙي (رستي جي نشان لاءِ) پيتر آچليل (رستي ڏيکارڻ لاءِ). نديءَ ۾ پاڻيءَ جي ماپ لاءِ کوڙيل ڪاني. سودي جي مهل واپارين جو قميص جي پلاند جي هيٺان هڪ ٻئي کي قيمت ٻڌائڻ لاءِ ڏيکاريل آڱريون؛ نشاني لاءِ ڪم آيل جهنڊو يا جهنڊي. چتاءُ ـ اشارو ـ نشاني ـ آهنج ـ آڄ ـ آهڃاڻ ـ ڏهڻائي (ل). سنهڻ. ورهاڱو ـ ورڇ. مقرري ـ جڳهہ. انجام ـ ٺهرايل وقت. پاڻيءَ ۾ راند رهڻ مهل ٽٻيءَ ۾ ڏيکاريل ٻہ آڱريون ـ ڪنڊرو. مڇيءَ جو هڪ قسم ـ ڏاهي.

ـ ڏائي رانڊ: ث. راند جو هڪ قسم ـ پاڻيءَ ۾ ٽٻي هڻي، هٿ مٿي ڪڍي ٻہ آڱريون ڏيکارڻ جي راند ـ ڪونڊرو ـ ڪونڊر (ل).

● ڏائِي ڏِنڀِي ج ڏائِيون ڏنڀِيون: ث. چَلُ وَلُ - ٻوهَه - دولابُ - ڪُپَتِ - ڏِنگي - ڏاءُ ڏِنگُ.

● ڏايَارُ ج ڏايَارَ (ث): ذ. صفت. [سن وامَ = ڪاٻو]. ڏائي هٿ سان ڪم ڪندڙ - ڪاٻَرُ - ڏاوَرُ.

● ڏُٻرو ج ڏُٻرا (ٿ): ذ. صفت. [پرا. دُبَّلَ. سن دُرُ = خراب + بَلُ = طاقت] گهٽ طاقت وارو - ڪمزور - ٿَڪَلُ - هيڻو آٻرو - ضعيف - ڏُٻرو.

● ڏَبَ ج ڏَبُون (ل - ٿ): ڏَٻِي سِنگَ وارِي مِينهَن يا ڍڳي - هِڪَ بيمارِيءَ جو قسم. ڪل جي پاڙ.

● ڏِبَ ج ڏِبُون (ت): ث. پاڻيءَ تي پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قسم (گاهه - گاهه جي پاڙ جا ماڻهو ڪائِين).

● ڏِباڪو ج ڏِباڪا (ت): ذ. صفت. حريف - لالچي - لوڀي. خراب عادتن وارو - بدلڇڻو.

● ڏُباءَ ج ڏُبائُون: ث. [سن. دَمَ =] دَبَ مَهُميزَ - چوڪَ. جيئن ته:

"وَهِ وِڄائي پاڻ، ڏي ڏَبائون ڏُگرين"
(شاهه)

گهٽَ - جهوتَ. [سن. دُرُ = خراب + وائي = ڳالهه] عِتابُ - پاراتو - ڏوراٻو - ڏواءُ - ڏُبائي.

- ڏُبائِي ج ڏُبائِيُون: ث. ڏُباءَ - ڏُوائِي.

● ڏَبَرُ ج ڏَبَرَ (ل): ذ. واٽرڪورس، ڪڙيُّ يا واهه ڪي بندڻ بعد منجهس رهيل پاڻي - لٽل پاڻي - واهه جي لاٽَ. ماٺي وهڪ وارو پاڻي. موٽر جو ٻچو - پُونڊِڻ - پُونڊِي.

● ڏُٻرو ج ڏُٻرا: ذ. [پرا. دُبَّلَ. سن. دُرُ = خراب، گهٽ + بل = طاقت] ڪمزور - بي زور - ضعيف - آٻرو - ڏَبَلُ - لاغر. ناتوان - هيڻو - نِستو - نِبَلُ - پَٽنگُ - پَڪُتَهو - پانڊِيو - پانڊو - چينجهرو - ٽِينجهه. جهڙو - گريل - ٻوڏو - ڪَڙنگُ - سُڪل - ڊانگُ (ضد. سُٻرو ج سُٻرا). (ث. ڏُٻرِي ج ڏُٻرِيُون).

- ڏُٻراڻِ ج ڏُٻرائُون: ث. ضُعفُ - ڪمزوري - نِستائي - آٻرائي - ناتواني - هيڻائي - نِبلتا.

- ڏُٻرائِي ج ڏُٻرائِيُون: ث. ضُعفُ - ڪمزوري - نِستائي - هيڻائي - ضعيفائي - دُرٻلتا - لانجهه - ڪم هستي - نبلائي - آٻرائي - بي طاقتي - هَلڪڙائي - پَتلائي - هَلڪائي.

- ڏُٻرو آچارُ ج ڏُٻرا آچار: ذ. گهٽ ۾ گهٽ رِتَ يا تخمينو. آخري فيصلو. ساکَ - پَتِ - قسمُ.

- ڏُٻرو آچارُ هئڻُ: ٿوري اٽڪل هئڻ - ننڍي ڪَٿ هئڻ.

- ڏُٻرو آچارُ ڪَرَڻُ (ت): گهٽ ڪرڻ - فڪر ڪرڻ. پَچَڻَ جا خيال ڪرڻ - انجام ڪري ڦرڻ جو گفتو ڪيڻ.

- ڏُٻرو هاٿِي سَوا لَکَ لَهڻُ: سادي ۾ سادُو امير ٻه غريب ڪان شاهوڪار هئڻ.

● ڏُٻَلُ ج ڏُٻَلَ: ذ. صفت. [سن. دُرُ = خراب + بَل = طاقت] ڏُٻرو. بيماري مان تاز آٿيل - البت سڪر - صِحَّت پَذِيرُ.

- ڏُٻلائِي ج ڏُٻلائِيُون: ث. ڏٻرائي. سڪرائي (ڪنهن بيماريءَ مان) - اِفاقه - نِمرائي - صحت يابي.

● ڏَٻو ج ڏَٻا: ذ. صفت. لڙيل سگن يا ڪَنن وارو (ڍڳو يا پاڏو وغيره). هيٺ لِڙيل. جهُڪيل - لِميل - لڙڪيل - ڍُرڪيل. آڪُ ٻيٺيل - اک ٻند ٿيل - ڪاٺو (ت). ذ. ٽِين يا لوهه جو ڏَٻو. ريل جو بارگير گاڏو (ل).

● ڏَٻهه ج ڏَٻهُون (ل): ث. ڪاوڙ مان ڪيل ڄاڀه - هَلان - آلَر.

● ڏَٻِي ج ڏَٻِيُون: ث. مٿي ۾ پائڻ جي ٽوپي - ٽوپِڙي. ڪا ٻالي ٽوپي.

● ڏَٻِي ٽوپِي ج ڏَٻِيُون ٽوپِيُون: ث. لَڙيلَ ٽوپي - ٽيڙِهي ٽوپي - جَمُني ٽوپي.

● ڏُپالُ ج ڏُپالَ: ذ. [ذ = ڏينهن + پالُ = آپالُ > آپار]. هڪ طرف جو نالو - اوڀر - آڀرُندو - مَشرِق.

● ڏَپَڻُ: مصدر. [پرا. دَهَڻ. سن. دَهَه = سڙڻ] سڙڻ - جلڻ، جيئن:

"مَحَبَّتَ سند و مَنَ ۾، ٻَرُ ٻِيالو جن،
پِيَڻُ پَرَچاءُ ناهِ ڪو، ڪنهن جنهن ڏاهِ ڏَپَنِ"
(شاهه)

تباهه ٿيڻ ـ برباد ٿيڻ ـ چٽ ٿيڻ ـ ناس ٿيڻ ـ ڦِٽڻ ـ پامال ٿيڻ ـ آبِتَرُ ٿيڻ ـ آجَڙُ ٿيڻ ـ آجاڙ ٿيڻ. سُڄو ٿيڻ ـ ڪُٽي وڃڻ ـ لُٽجي وڃڻ.

● ڏُپَڻُ: مصدر. [سن. دُهُ = ڏُهَڻُ] جانور جي ٿڻن مان کير نڪرڻ ـ ڏيڄڻ ـ ڏهڄڻ ـ اچونڄڻ (و هٿ جو) ـ چوسجڻ ـ ڏِيي وڃڻ. عذابُ ڪاٽڻ ـ پيڙ هڄڻ ـ ڏَجها ڏسڻ ـ ڪُنجهڻ ـ ڪُرڪَڻ ـ دانهون ڪرڻ.

● ڏَتِ ۽ ڏِتِيُون: ث. واندڪائي ـ اڪيلائي ـ فرصت ـ نسچنتتا ـ فرجو ـ وارڪائي ـ وارَ ـ فراغتَ ـ نِويڪلائي ـ ساڪنا. وَجهُ ـ وَقتُ ـ سَجهُ ـ ساچي ـ ٽِڻ ـ موقعو ـ سَنو ـ سانگو. اعتبار ـ يقين ـ ويساهُ. انجام ـ وعدو ـ ٻولُ ـ وچن.

ـ ڏَتِ ٻَتِ: ث. قول ـ انجام ـ پرتگيا ـ واعدو ـ وَچَنُ ـ ٻِرَنُ ـ ٻولُ ـ ڳالهه ـ اقرار. ميلُ ـ ناهُ ـ صُلح.

● ڏتُ ۽ ڏَتَ: ذ. [سن. دَتّهَ = بخشش: دا = ڏيڻ] مهرباني ـ احسان ـ ٿورو ـ وَڙُ ـ عنايت ـ بخشش.

● ڏِتِ ۽ ڏِتُون: ث. نمائي نظر ـ اک ٽوهه ـ ڏيت. شوق يا چاهه سان نهارڻ جي حالت ـ قرب جي نظر. عادَت ـ طريقو ـ رواجُ ـ هالُ ـ چالُ ـ هير ـ وَردُ ـ ريت ـ خوءِ ـ پِر ـ روش ـ شيوو ـ خصلت ـ عِلت ـ رسم ـ راه ـ ريت ـ پرويڙ ـ هالو چالو. صورت ـ شڪل. مٿاءُ ـ ٻيهڪ. جيئن:

"سونَهن موتي صِفَ ۾، آهي تهڙي ڏِتِ ڏندن"
ـ (ملار).

ڏيا ـ ڏيڪاءُ ـ چلڪو ـ جهلڪو.

● ڏتُ ۽ ڏِتَ (ت): ذ. سٺي وارو ڪاڏو.

ـ ڏَتَرَ سَنَوانُ هُئَڻُ: ڏاهه يا سُلُوڪُ هئڻ ـ صلح هئڻ.

ـ ڏَتَرَ سَٽِڻُ: شاديءَ جي هڪ رسم ۾ گهوٽ ۽ ڪُنوار جو لائَنِ وقت اناج جا ٻُڪَ ڀري هڪ ٻئي کي ڏيڻ ـ تِرَ مٽڻ ـ تِرَ ٻِرَڻ. وڙهڻ ـ جهڳڙو ڪرڻ.

● ڏُتِرِجَڻُ: مصدر. ڀاڄي وڃڻ ـ گمراهه ٿيڻ ـ اوجهڙجڻ ـ رولُ ٿيڻ. غريب ٿيڻ ـ مسڪين ٿيڻ ـ ڪنگال ٿيڻ. حالتن ۾ خراب ٿيڻ ـ تڪليف ۾ اچڻ ـ ڏُتِڙِجڻ.

● ڏُتِڙُ ۽ ڏُتَڙَ: ذ. [سن. دُرُ = خراب + تَٽُ = گهيڙ. پرا. دُتَرِيُ. سن. دُسْتَتَي، دُسُ: دُشُ = خراب. تٽي: تيٽُ = ڪنارو]. ڏڪيو گهيرو ـ خراب تَڙُ ـ خراب جاءِ ـ خراب هنڌ ـ ڪِنو ماڳُ ـ ڏُجهڙُ ـ اوجهڙ ـ برباد ـ تباهه ـ ويران ـ ڦِٽَلُ. (ضد. سُتَڙُ). (اسم خاص). سنڌونديءَ جي هڪ قديم بندر جو نالو (پارينگر تعلقي ٺٽيءَ جي ڀاسي ۾).

● ڏُتِڙَڻُ: مصدر. [سن. دُرُ = خراب + تَٽُ = گهيڙ]. گهمراهه ٿيڻ ـ اوجهڙُ ٿيڻ ـ دربدر ٿيڻ ـ رُلڻ ـ ٿَلڪڻ غريب ٿيڻ ـ بي حال ٿيڻ ـ بدحال ٿيڻ.

ـ ڏُتِڙِجَڻُ: مصدر. ڏُترجڻ ـ ڏاڍو غريب ٿي وڃڻ ـ صفا نادار ٿيڻ.

● ڏِتِلُ واهُ: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏتيڪُ ۽ ڏَتيڪَ: ذ. [سن. دُوِ = ٻه، ڏُونُ]. هندڪي سَنبُتَ ۾ ٽيئن سال ۾ (شمسي سال سان پوري ڪرڻ لاءِ) ڳنڍيل وڌيڪ مهنو (چاڪاڻ جو قمري سال، شمسي سال کان هر سال ڏهه ڏينهن اڳ ۾ پورو ٿئي ٿو). ڪَبِيسَهَ ـ لُنڊُ (مهنو) آڌَڪُ ـ آڌِڪُ ـ پَرشوتمُ.

● ڏُٽُ ۽ ڏُٽَ: ذ. جهنگ جي گاهه مان پيدا ٿيل اناجُ ـ جهنگلي ڦل ڦولُ ـ جهنگ جو اَنُ ـ جهنگلي ڪاڏو ـ جهڙوڪ (ڏونئرا، ٽُوهَه جو ٻج، سالئُون ٻُسي ـ مانڌاٺو ـ مکڻي، پُرُٽُ ـ ڪُوري، ڪِرنگهُ، مَنڪها، مرٽ، ٻٽ بصر، ڪوڏير، گولاڙو، لِيار وغيره) ڪک جن مان اَنُّ نڪري.

ـ ڏُٽُ ڪَرَڻُ: ڏُٽُ (جهنگلي اَنُّ) ڪَڏ ڪرڻ ـ ڏُٽَ تي گذران ڪرڻ ـ جهنگ جي ڪاڏي تي گذران ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏُتُ هَلَڻُ: ڏُتُ چوندڻ يا ڳولڻ واسطي هلڻ.
● ڏَتائِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏَتِڪارَ ع ڏِتِڪارُونُ: (آواز) ث. ٻڪرين ۽ رِڍُنِ وغيره کي هَڪلڻ، ڀَهُرائڻ يا اٿارڻ جو.
● ڏَتَڻُ: مصدر دَٻي ڀَرِڻ - زور سان ڀَرِڻُ - مُنُهَنُ تار ڪرڻ - ڀرڻ - دَٻاڙِڻ - ڦُسِڻ. ڪنهن بہ شئي جو ٻُوتُ يا وات بند ڪرڻ - ٻُنجو ڏيڻ - ٻُنجڻُ - ٻُوچ ڏيڻ - ليڙو ڏيڻ - ڏَتو ڏيڻ. ڪَڏَ ڪوٺي منجهس بند ڪرڻ - زمين ۾ پورڻ - دفن ڪرڻ. (ھ. ڏاٽنا).
- ڏَتِجَڻُ: مصدر. ڏاڍو ڀَرجڻ - ڪَنُنَ ڪَرَ تيڻ - چڱيءَ طرح ڀَرِجڻ.
● ڏَتو ع ڏَتا (ل): ذ. [سن. دانت]. گيهہ يا تيل سان ڀريل دٻي جي ٽنگ کي بند ڪرڻ جي ترڪيب (نوڙي جو چلو ناهي، سوراخ مٿان رکي مٿائنس ڪپڙي ٽڪر ڏيئي، ڪپڙي جي مٿان سوراخ کي ڪٽڪ جي اٽي يا گپ سان ڀرڻ) - ڪاٺ جو ٻُوچُ - اگِڙيڻِ جو ٻُوچُ - ٻُنجو - ٻتو - ليڙو. مردنگ (پکواز) جي ڪشن چڪڻ يا سخت ڪرڻ لاءِ ڪاٺ جو گول ڏگهو ٽڪرو. نڙ ۽ گوهہ کي هڪ ٻئي سان گڏ ٻڌڻ واري هنڌ تي اگڙين جو ڳتو (ت). ڪوڙو انجام - گشو - دِلاسو - فريبُ - ڀَتُ - زَتُ - ڪوڙُ - ڦَڙَدُ - ٻتاڪَ. (آواز) جانورن کي هَڪلڻ مهل وات جو آواز (ت). (صفت) ٿُلهو - موٽو - ٿُوٿِنو - همت ڀريو - سگهارو - جَبرُو - جانٺو - قَوِي - جُنگ.
- ڏَتائِيُ ع ڏَتائِيُ ذ. صفت. ڏتو ڏيندڙ - گشائي - ٻتاڪي - زَٽيلي. ڪوڙو - دَغاباز - ٺڳ.
- ڏَتو ٻُوزِيُ ع ڏَتا ٻُوزِيُونُ (ت): ث. ٻتاڪ - ٺڳي - ڏاڙ. چالاڪي - ڪوڙو دلاسو - فريب.
- ڏَتو ڏِيَڻُ: گشو هڻڻ - ڪوڙو دلاسو ڏيڻ. دغا ڪرڻ - فريب ڪرڻ - ٺڳي ڪرڻ. گهوڙي کي هڪلڻ لاءِ زبان سان ٽڪاءُ ڪرڻ - ڏاند يا ڪنن کي هڪلڻ - ڪتي کي هوشيار ڪرڻ (ت).
- ڏَتومُٽو ع ڏَتامُٽا: ذ. صفت، ٿُلهو متارو - وَگرو ٽو - جاڪسُٽو - ٻَرجُسُٽو - همت ڀَريو - زور ڀَريو - سگهارو - دُونسو - جانٺو.
- ڏَتو سِلائِڻُ: ڪوڙ ڳالهائڻ - ڪوڙو دِلاسو ڏيڻ - گشو ڏيڻ. ٺڳي ڪرڻ.
- ڏَتئِيُ ع ڏَتئِيُ: ذ. صفت. ڏسو "ڏَتائِيُ".
- ڏَتي تي طُرُو چڙهَڻُ (ت): اجائي وڏائي ڪرڻ - ٽيڙِي ڪرڻ.
- ڏَتي ٻُوزِيءَ تي ڪم هلائَڻُ: دَمِ دِلاسا ڏيئي ڪم ڪڍڻ.
● ڏَتورِ ڪِيُ ع ڏَتورِ ڪِيُونُ (ل): ث. صفت. ٿُلهِي متاري - وَگر وَتي - جاڪِستي - دُونسِيُ.
● ڏَتيُ ع ڏَتيُونُ (ت): ث. ڪورين جو هڪ اوزار. ڪاٺَ جي ٽڪري (جنهن ۾ تاڃيءَ کي سڳي سان ٻڌجي).
- ڏَتيُونُ ڏِيَڻُ: ڦيرِيُون ڪائڻ - چڪر هڻڻ.
● ڏِٺَ ع ڏِٺُونُ: ث. [سن. دَرُش = ڏسڻ]. نظر - ڏيکاءُ - جهلڪو - نظارو - چمڪو - نگاهہ - جاچ - غور - لقاءُ - مَنظَرُ - ڏِيکُ. راءِ - سمجهہ - مَتِ - ويچار - مُلاحِظو - خيال. مطلب - مُراد - منشا. ڳجهارت جو هڪ قسم (جا، سگهڙ ڪا شئي ڏسي ٿا هيندو آهي؛ مثلاً "لوهہ - کهنڊي، عضوو - ڪُڙِيُ" کهنڊي لڳي هئي تہ ڪَڙي ڪري وجي ڪاڏيءَ کي رسين ها. ڳجهارت - ڀرولي - مُعَمّہ.
- ڏِٺيرولِيُ ع ڏِٺيرولِيُونُ: ث. ڳجهارت جو هڪ قسم - ڏِٺَ.
● ڏُٺُ ع ڏُٺَ (ڪ): ذ. ڦُرڙيءَ جو سخت ڳوڙهو يا ڳنڍو - ڏِٻَڙُ.
- ڏُٺُ وُٺُ ع ڏُٺَ وُٺَ: ذ. شڪ - گمان - شُبهہ - آنومان.
● ڏِٺَڻُ: مصدر. [سن. دَرُشَن = ڏسڻ] ڏسڻ - ڀسڻ - ديکڻ - نهارڻ - نظرڻ.
● ڏِٺو ع ڏِٺا: "ڏسڻ" مان "زمان ماضي مطلق". ڀَسيو - نِهاريو - ديکيو - نظريو - تڪيو.

= ڏِنو ٿيڻُ: پڌرو ٿيڻ - ظاهر ٿيڻ. بدنام ٿيڻ. لڄي ٿيڻ - شرمندو ٿيڻ - ڦڪو ٿيڻ.
- ڏِنوڙو ۽ ڏِنوڙا (ٿ): ذ. صفت. واقِفُ - ڏِنلُ - وانِنلُ - پَسيلُ.
- ڏِنو ڪَرَڻُ: ظاهر ڪرڻ - پڌرو ڪرڻ. (ٻين جي اڳيان) بي عزّتو ڪرڻ - بدنام ڪرڻ - ڀرُسيڪارُ ڪرڻ - خراب خوار ڪرڻ - بي مانو ڪرڻ - بڇڙو ڪرڻ. شرمندو ڪرڻ - لڄي ڪرڻ - ڦڪو ڪرڻ.
- ڏِنو نَہ وَڻَڻُ: ڪراهت اچڻ - نفرت ٿيڻ - ڏِڏُڪار اچڻ.
- ڏِنو وائِنو ۽ ڏِنا وائِنا: ذ. صفت. ڏِنل وائِنلُ. ظاهِر ظُهُور - پڌري پَٽ - کُليو کلايو - عَلَي الاِعْلاَن. سُڃاڻو ماڻهو - واقِف ڪار.
- ڏِنيءَ مَکِ گِيڙهڻُ: ڏِسي وائسي هرج سهڻ - عيب ڇڙو ڪم برداشت ڪرڻ.
● ڏُنيءَ ۽ ڏُنيُونءَ: ٿ. آڱرين جي هڪ بيماري - آڱر يا آڱوٺي ۾ ٿيل ڦُرڙِي.
● ڏَپُ ۽ ڏَپَ: ذ. خاصِيّتَ، جنهنڪري ڪا شئي وڌي، جيئن: زور - طاقت - سَتُ - جوهَرُ - ٻَلُ - قوّتَ. جيئن:
”ناهہ طاقت تاب تنهن جي ڏئي بينا ڏَپَ“
سُونهَن - حُسْن - سوڀيا - خُوبصورتي. جواني. چمڪو - چِلڪو - روشنائي - اُجلائي. مِناڻُ - مِناسُ - مِهِناجُ.
● ڏِپُ ۽ ڏِپَ (ٿ): ذ. ڪنهن ضَربَ يا ڏَکَ سبب سُڄيل ماس جو ڳوڙهو - ڳنڍو - ڏِٻو - ڊِٻڙ.
● ڏَپَڻُ: مصدر. مٿان هيٺ زور ڏيڻ - دَٻڻ.
● ڏِٻو ۽ ڏِٻا: ذ. ڪنهن ڏک سبب بدن ۾ سُڄيل ماس جو ڳنڍو - سوڄ - دِڳُ - دِڳَلُ. ڪنهن بہ شئي جو ڳڙڪايل ڳنڍو - ٻِنُ - ٻِنوڙو - چاڏو - ٽِپرِيءَ.
● ڏُپَهرو ۽ ڏُپَهرا: ذ. [سن. دُو = ٻہ، ڏون + پَرَهَرَ = پَهَرُ] ٻن پهرن جو وقت - دُپهَرو - ٻِپَهر - ٻپهرو - منجهند.
- ڏُپَهرو ڪَرَڻُ: منجهند (ٻنپهرن) جي ماني کائڻ ۽ آرام ڪرڻ - ٻپهرو ڪرڻ.
● ڏُجاري ۽ ڏُجاريءَ (ٿ): ظرف. ڏکيو - اهنجو - ڏُجهاري - تڪليف ۾.
● ڏُجاڙَ ۽ ڏُجاڙُونءَ (ل): ٿ. خراب زمين - پَتوائيتو هنڌ.
● ڏِجڻُ: مصدر. ڏيڻ ۾ اچڻ - ڏنو وڃڻ - ڏيئي ڇڏجڻ - ڏيڻ. ڏِنو - ڏِنلُ.
● ڏُجَڻُ ۽ ڏُجَڻَ: ذ. صفت. [سن. دُر = خراب + جن = جڻ، ڄڻيل، ماڻهو) خراب ماڻهو. جهيڙو پيدا ڪندڙ - جهڳڙو جاڳائيندڙ - ڏُڦيڙُ وجهندڙ - چِيڙا پورُ - اِتفاقي - بغاوتي - دشمن - وِيري. نياڳو - ڪمبخت. ڏُجَڻ.
● ڏُجَڻَ ۽ ڏُجَڻَ: ذ. صفت. [سن. دُرْجَنَ = خراب ماڻهو] وِيري - دشمن. جيئن:
”چَنڊن چُور ڪريندي رتو مٿہ ڪُهاڙَ،
سَڄڻ ڏُجَڻُ نہ ٿئي جي رُسِي سَؤ وارُ“
(شاهہ ڪريم).
(ضدّ. سَڄَڻُ ۽ سَڄَڻَ).
● ڏَجَهہ ۽ ڏَجهُونءَ: قَرْضُ - لهڻو.
- ڏَجَهہ لَهڻُ: قرض ادا ٿيڻ - قرض لهڻ.
● ڏَجَهڻُ: مصدر. [پرا. دَجَهَّنَ: دَهَنَ. سن دَهَنَ: دَهہ = ساڙڻ]. سَڙَڻُ - ڪامَڻ - پَچَڻ - جلَڻ. ساڙي ۾ سَڙَڻُ - حسد ۾ ٻرجڻ - اِيرِ ڪا ۾ ٻرجڻ - رِيسَ ڪرڻ - تَسيو ڪرڻ. پوسِرڻ - پَڄِرَڻُ - اِيرِ ڪجَڻ - رِيسجڻ. تڪليف ۾ اچڻ - ڏکَ ڏسڻ - رلڄ ٿيڻ - هِيڻو هجَڻ - سَتائجڻ - ڏڪوئجڻ. تنگ ٿيڻ - بيزار ٿيڻ - خفي ٿيڻ - هُڙڪَڻ - ڪُرڪَڻ - ڪُڙَڻُ - ڪونچائجڻ. رَڳِڙجڻ - گَهجَڻُ - گَسڻ - ڪاڄَڻ. چِيٺِ پوڻ.
- ڏَجُهہ ۽ ڏَجَهہ: ذ. ٻَچُ - ساڙ - سوز - جَلُ - ڪام. جاڙُ - ڏک - درد - غم. جيئن:
”هڪ سِک نہ ساريم سرتيون، پيو ڏکيس ڏيرن ڏَجُهہ“.
- ڏَجَهارو ۽ ڏَجهارا: ذ. صفت. ڏکويل - ڏکارو - ڪُهيَلُ - مصيبت زَدَہ - رَنْجيدَہ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏجهو ۽ ڏجها: ڏک ـ درد ـ رنج ـ عذاب ـ تڪليف. جيئن:

”جت ڏيرَ ڏيئي ويا مٺيءَ کي ڏجهو.“

(بيکس)

ـ ڏجهو ڏسڻ: تڪليف ڏسڻ ـ ڏکن ۾ گذارڻ.

ـ ڏجهو ڏيڻ: دل کي ماڙڻ. دل کي گهاءُ ڪرڻ ـ صدمو رسائڻ. ڏک ڏيڻ ـ تڪليف ڏيڻ ـ آزارڻ ـ ستائڻ ـ سور ڏيڻ ـ ڪَک ڪرڻ ـ ايذائڻ ـ تنگ ڪرڻ. ڇُهڻبڙي پائڻ ـ چموٽو وجهڻ ـ چيوٽ ڏيڻ.

● ڏڇو ۽ ڏڇا (ت): ذ. ڏڪار ـ آڏاتَ.

● ڏچر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏچرُ ۽ ڏچر (ل): ذ. صفت. [سن. دُرُ = خراب + چرُ = هاڻ] خراب هلت وارو ـ اڍ لڳي هلت وارو ـ بي آرڪانو ـ بدلچڻو ـ بدافعال ـ بدتميز. بيوقوف. مسخرو ـ چرچائي ـ مشڪرو. جوڪر.

● ڏچرُ ۽ ڏچر: ذ. صفت. [سن. دُرچر. دُرُ = گهٽ + چرُ = چرڻ]. چڱيءَ طرح نہ چرندڙ جانور ـ ٿور چرو ـ ٿور کائيڪ. (ضدّ. سُچرُ ۽ سُچر). گهوڙن جو اصطلاح. ٿورو کاياڪ (گهوڙو) منچرُ (گهوڙو).

● ڏچڪو ۽ ڏچڪا (ل): ذ. [هہ. ڏچڪو] اپو ساهُ ـ لوڏو ـ ڌيڏو ـ هچڪو ـ ڇڪي ـ آپسا هيي ـ ڌڏڪو ـ ٽپلهو. نقصان ـ زيانُ.

● ڏچڻُ (ت): مصدر. تڪڙو تڪڙو ڪائڻ ـ هبچ مان کائڻ.

ـ ڏچي کائڻ: هبچ ڪري کائڻ.

● ڏچو ۽ ڏچا: ذ. فساد ـ گوڙ ـ گهمسان ـ لُٽُ ـ وڳوڙ. آزار ـ ويلُ ـ مصيبت ـ ڪٽ ـ ستچر.

ـ ڏچي جي مهل: ث. ڪٽ يا مچر ۽ پين جيتن جي جانورن کي کائڻ جو وقت ـ سانجهي.

● ڏچو پرڻُ: ڏوکي بند ڪرڻ ـ ڏوڪڻ ـ ڏتڻ ـ ڦسڻ ـ گهوچڻُ.

● ڏچليو (ت): ذ. هولي کانپوءِ ڏسهي جي ڏينهن وارو ايڪاٽو ـ ڏسليو.

● ڏُدرَ ۽ ڏُدرون (ٿ): ث. چمڙيءَ جي هڪ بيماري ـ ڏبر ـ ڏڏر. ڦرڙي ـ ڦٽُ.

● ڏُڏرِ ۽ ڏُڏيون: ث. صفت. اڻپوري ـ آشُڌ ـ ناجائز ـ بيجاءُ ـ اڻ سهائيندڙ. نادرست ـ اڻ صحيح ـ آڪاريہ ـ پلاڻتي. آبتي ـ اونڌي ـ آلٽي.

● ڏُڏُ ۽ ڏُڏ: ذ. [پرا. دُڌ. سن. دُهہ = ڏُهڻُ] ولوڙيلُ کير ـ ولوڙي مکڻ ڪڍيل ڏونرو ـ لسي ـ مَهي ـ جهڻ ـ ڇاڇ. ڇايل کير ـ ڏونرو ـ ڏهي ـ دهي.

ـ ڏُڏُ پوڻُ: ڏگي يا ٻڪريءَ جو ڦرجڻ.

ـ ڏُڏُ ڦوڪي کائڻُ: حدّ کان زياده احتياط ڪرڻ.

● ڏڏرُ ۽ ڏڏر: (لجيءَ جو) اڏڙُ ـ سڪل اڏ ڪارڪ ـ ڏڏڙ. ٽُڪر ـ ڏرو ـ سڙيلُ ـ جليلُ. مٺو ـ بيحال ـ ڏکي ـ دل شڪستو ـ ڏڏو.

ـ ڏڏر پڌرا ڪرڻ: ڪنهن جا پول پڌرا ڪرڻ ـ ڪوڙ ظاهر ڪرڻ ـ ڏوهہ يا عيب پڌرا ڪرڻ ـ عيب جوئي ڪرڻ.

● ڏُڏر (ڪ): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏُڏرَ: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم.

● ڏڏڙُ ۽ ڏڏڙ: ذ. ذرڙو پڪل ـ پورُ ـ پڪو ـ ٽڪر ـ ڏڏرُ. ڏڏر.

● ڏڏڙي: ث. چٽن يا ستن جون رڏل ڦريون ـ ستري ـ چپ چٽيٽي ـ پڪي.

● ڏڏلُ ۽ ڏڏل: ذ. صفت. [سن. دُڪہ] ڏکُ ڏنل ـ ڏکويل ـ ڏڏو.

● ڏُڏل ۽ ڏُڏل: صفت. [سن. دُهہ = ڏهڻ] کير ڏڏل ـ نچوئيل. پيڙي غريب ڪيل ـ ڪنگال.

● ڏڏو ۽ ڏڏا: ذ. صفت. ماريل ـ ستايل ـ ڏکويل ـ آزاريل ـ ڪشتُ ڏنل ـ رنجايل ـ دُکيي ـ ستم زده ـ پيڙيل ـ ڏڏلُ. حاسد ـ ساڙي کاڏو ـ ارکائو ـ رسارو. اڏ پڪلُ آنّ.

ـ ڏڏا پوهر (ت): اڏوگابرو پڪل فصل ـ ڪچو فصل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏُڏو ۽ ڏُڏا: ذ. صفت. [سن. دُهُ=ڏهڻ] "ڏُهَڻ" مصدر جو اسم مفعول- کير ڪڍيل- کير نچوئيل- ڏُڏَلُ.

- ڏُڏو کيرُ ٿَڻن ۾ نہ پَوَڻُ: گذريل وقت جو وري موٽي نہ اچڻ- ساڳي حالت ۾ وَرِي موٽي نہ اچڻ- ساڳي حالت ۾ وَرِي سُوٽيي نہ سگهَڻُ.

● ڏَڏورُ ۽ ڏَڏورَ: ذ. صفت. [پرا. دَڏَ. سن. ڏَگڏ+اور] ڏَڏَلُ- سَڙيل- مُتَل- رنجيده- ستايل- مصيبت زده. آڏَ رڏو- آڏِ پَڪو- آڏ ڪَچيي- آڏَ پَڪيي رَڏَلَ جُوارِ يا ٻاجهري- ڏَڏَرُ- ڪوهَرُ.

● ڏُڏ ٻلِيي: ث. وَلِ جو هڪ قسم (سنهڙا پن جن مان کير نڪري)- کيرُولَ (ت).

● ڏَڏُ ۽ ڏَڏَ: ذ. صفت. [ف. دَدُ=سِرُونِ] بي عِلم- اڻ پڙهيل- جاهل. آڻ ڄاڻُ- بي سمجهہ- آناڙي- بي وقوف- نادان- مورِ ڪُٺ- ڄَٽُ. جَڏو- جَڏالُ- ڄَٽُ- مُڏُ- موڳو- موگَشتُ- موڏَنُ- موگِٽُ- ڏُٽُ- ٻؤدو- ٻِسُون- سهيڪڙاتُ.

ڏَڏائيِ ۽ ڏڏائِيُونِ: ث. بي وقوفي- مورکتائي- نادائي- ڄٽپائي- ڪُندُ ذِهنيي.

● ڏِڏُ ۽ ڏِڏَ (ت): ذ. صفت. ڪچو- تمام ڪچو- آپَڪُ- آڻ رَسيلُ.

- ڏِڏائيِ ۽ ڏِڏائِيُونِ ث. ڪچائي.

● ڏُڏا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏَڏَرُ ۽ ڏَڏَرَ: ذ. چمڙيِ جي بيماريءَ جو هڪ قسم- ڏَڍُ- چاپاڪو- ڊِڦَڙُ- سُرڏو- دَپڙُ- ميٽالگُ. سَنگَ ۾ اڌ ڪچو اڌ پڪو اَنُ- اڌ رڌل ڪچو آنُ- ڏڏورُ- پڪو مڙسِ- آڏڙوت- ڪَرِڙوَيُ (ت). ڪَڙڪَڙِيو لاٽُونِ (ل).

- ڏِڏَرُ ٿيڻ: سَنگَنِ ۾ انُ جو اڌوڪابِرو پچڻ (ت).

- ڏِڏِرِجَڻُ: مصدر. چاپاڪي جي بيماري ٿيڻ- چاپاڪجڻ- دِپڙجڻ- سُرجڻ.

● ڏَڏَرَڻُ: مصدر. [سن. تِرُٽ: دَرُ دَرُهُ= تکر تکر ڪرڻ]. ڪنهن شئي کي اڌ ڪارو ڪُٽڻ- اڌورائو ڪُٽڻ- ڏڏرُ ڪرڻ- ڏارو ڪرڻ- ڏڏرڻ- پورِڻ- ڀُڪا ڪرڻ- ذَرِيُون ذَرِيُون ڪرڻ- تکر ڪرڻ- زمين کي سادي طرح سڌو ڪرڻ- سنوارڻ.

- ڏَڏَرُ ۽ ڏَڏَرَ: ذ. صفت. اڌوڪارو ڪُٽِيَلُ- اڌورائو ڪُٽِيَلُ- ٿُلهو ڪُٽيل- ڏَرِيَلُ. (ذ) آڏُ ڏَرِيَل آنُ- ڪچو آنُ (ت). ڏَڏَڙُ- ذرڙو- ٽُڪر- ڀُورُ- ڦڏر- ڀُڪو- ڏارو- ڇُورو.

- ڏَڏَرُ ڪرڻُ: اڌوگابرو ڪُٽڻ- ٿُلهو ڪُٽڻ- ڏَرِڻ.

● ڏَڏو ۽ ڏَڏا: ذ. ڪوڙي دعويٰ- دولاب- ڪوڙي تهمت- ڦڏو- ٺڳي- چالاڪي.

- ڏَڏو ٻڌَڻُ: ڪوڙا ٿاهَہ ٿاهڻ- ڦڏو ٻڌڻ.

- ڏَڏو ڏَکَرُ: ذ. دهمان دڙڪو- رعب تاب- هائَڙُ هُوئَڙَ- هاها هوئَڙَ.

- ڏَڏو ڏَکَرُ ڪَرَڻُ: هائڙُ هُوئڙَ ڪرڻ- دهمان ڪرڻ.

- ڏَڏوڙُ ۽ ڏَڏوڙَ (ت): ذ. صفت. ڪوڙو دعويدار- ڦَڏَئِيي.

● ڏُڏو ۽ ڏُڏا (ت): ذ. کيرو. شَلَ.

● ڏَٻُ ۽ ڏَٻُونِ: ث. [سن. دَدُرُ]. چمڙي جي بيماريءَ جو هڪ قسم- ڏَڍُ.

● ڏَٻُ ۽ ڏَٻَ (ت): ذ. ڏَڍُ.

● ڏَڍُ: ث. [سن. دَدُر=ڏَڍُ]. چمڙي جي بيماريءَ جو هڪ قسم- خارشي مَلو.

● ڏَڍُ: ذ. [سن. دَرُڍَ=دلاسو]. آسرو- آڌار- ٽَڪُيو- دِلاسو- دِلجاءِ- ڀَروسو- ڀُرجهلو- سَهارو- جَهلو- ٽيڪَ- ٽنيو- ٽوڻي- پُستي- ڀَرَ- ٽَلَ- ٽارِيُ- دَرِ- مدد- اميد- توڪل- سَهائِتا- همراهي- حِمايتَ- پُٺِ- پٺيرائي- واهَرَ. ٽُڪَ- ليچَ- بنياد. ڏاڍائي- همت. تسلي- آٿَتِ.

- ڏَڍُ ڏِيڻُ: اميد هئڻ- آسرو هئڻ- احسان جي توقع هئڻ- مهرباني ۽ مروت نظر اچڻ.

- ڏَڍُ ڏِيڻُ: تسلي ڏيڻ- دلاسو ڏيڻ- دلداري ڏيڻ- آسرو ڏيڻ- آٿَتِ ڏيڻ- مدد ڪرڻ جو آسرو ڏيڻ. همت افزائي ڪرڻ.

● ڏُڏَرِ: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم.

● ڏَرُ ۽ ڏَرَ. يا ڏَرُون: ذ. ث. [سن. درّ = چيرڻ] جيتَنِ ۽ سِرجَڻِ وغيره جي رهڻ جو ڏَرڙُ- تنگ- سوراخ- ٻِرُ- ٻرگهَلُ- ڏوڙُ- سَلُ- ڇيدُ- ڦوٽَ- چيرُ- ڏارُ- ڦوڙ. ڪنهن جهنگلي جانور جي رهڻ جو ڪوتَيل هند- گدڙ جي رهڻ جي جاء- چُرَ- غارَ. آنّ ڏرڻ جي حالت. "گيدڙَ ڪي گتيءَ پوي، تہ ڏَرَ ۾ وڃي لڪي".
—(ٻهاڪو).

- ڏَرَ تي شينهن هُجَڻُ: پنهنجي گهر اندر ڏاڍو هئڻ.

- ڏَراچِڙا ڪَرَڻُ: ڏَرِڻ چِڙِڻ (آنّ) چِنبَ ڦوڪَ ڪرڻ- وائُرِڻُ.

- ڏَرَ ڦَرَ ڪَرَڻُ: آڏو اُبتو ڪم ڪرڻ- جهڙو تهڙو ڪم ڪرڻ.

● ڏَرُ ۽ ڏَرَ: ذ. [پرا. دَرَ. سن. دَرَهُہ = ڊپ] ڊِ ڄ- ڊَپُ- ڀؤ- خوفُ- سَنْڪوچُ- هَيبَتَ- هيراس- حشمت- تابُ. آڏڪو- آنديشو- خطرو. [سن. دَرّ = چيرڻ] ڪپڙي جي ٿان يا تاڪئي مان ڏاريل ٽُڪر. جيئن "ٻہ ڏرِي چادر، ٽہ ڏرِي چادر وغيره". ڪپڙي جو ٻَرُ- عَرضُ- وِيڪَرِ. زريءَ جي پَرِڻ لاءِ ڪپڙي جو ٽُڪر. پکي يا ٽوپي جو هڪ پاسو يا ڀاڱو.

- ڏَرَ ڪَٽَڻُ: ڪپڙي جا ٻہ وڏا ٽڪر پاڻ ۾ ملائي سِبَڻ.

● ڏُراڄُ ۽ ڏُراڄَ: ڏاڪڙو- ڏُکُ- تڪليف. جيئن "ڇڏي ڏُک ڏُراڄُ، هن پر مزا ماڻيئين" (خان زئي).

- ڏُراڇو ۽ ڏُراڇا: ذ. صفت. ڏکويل- ستايل.

● ڏَرائِڻُ: مصدر. [سن. دَرّ = چيرڻ] ڏَرڻِ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ. اناج ٽُلهو پيهائڻ- چانور يا ڏِڪ جو ڏريو ڪرائڻ- ڏارو ڪرائڻ. چيرائڻ- ڦوڙائڻ (ڪاٺ وغيره). ڊپ ڏيارڻ- هيسائڻ- ڊيڄارڻ.

● ڏُرتَ ۽ ڏُرتَ: ذ. [سن. دُرِتَ]. مصيبت- آپدا- آفت- هَچا- غضب. تڪليف- دِقت- ڏُکُ- رنج- سور- غم- اهنج- ايذاءُ. سوڙِهہ- تنگي- مشڪلات- لاچاري. اِفلاس- بدقسمتي- نڀاڳ- بدنصيبي- پريشاني- ڏولاءُ- شامت- ڪمبختي. ڀؤ- خوفُ- ڊَپُ- ڊِڄُ. ڏُڪارُ- ڪالُ- قحطُ. سَهڪي- تَڪُ.

- ڏُرتُ پَوَڻُ: قدرتي ڪا تڪليف پوڻ. قحطُ پوڻ- ڏڪار پوڻ- آفت سماوي نازل ٿيڻ.

- ڏُرتُ ڏوس: ڏک و ڏاڪڙو- رَنج و غم- دُکَ دَردَ.

- ڏُرتُ ڏولائو وڃڻ: ڏُڪار هليو وڃڻ- سُڪار ٿيڻ- هر جاء آسودگي ٿيڻ- سڀ دُکَ دَردَ دَفعَ ٿيڻ- ظلم ۽ فِتنو فساد نہ رهڻ- هر جاء عدل ۽ انصاف ٿيڻ.

- ڏُرتُ ڏُئارَ: ذ. آهنج آفتون- مصيبتون- ڏُکُ.

- ڏُرتُ ڏِئَڻُ (ث): ڏک ڏئڻ- ظلم ڪرڻ يا پهچائڻ- ايذاءُ رسائڻ- رَنج ڏيڻ.

- ڏُرتُ لَهَڻُ: ڏولائو لهڻ- آفت دفع ٿيڻ.

- ڏُرتُ نِڪُرڻ: ڀؤ نڪرڻ- مصيبت ٽَرَڻ- ڏُڪار وڃڻ.

● ڏُرتُ ۽ ڏُرتَ (ڪ): ذ. ڏسو "ڏُرت".

● ڏَرِجَڻُ: مصدر. [سن. دَرّ = ڏَرَڻ] جنبد يا جنبديءَ ۾ آنّ جو اڌڙ اڌڙ ٿيڻ يا ٽُهي لهڻ- ذرا ذرا ٿيڻ- ڇُورو ٿيڻ- ڀور ڀُڪو ٿيڻ. تڪليف ۾ اچڻ.

● ڏَرَڙَ: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڏَرڙُ ۽ ڏَرڙَ: ذ. [سن. دَرّ = چيرڻ] زمين جو چيرُ- ڦوڙُ- ڏارُ- ڦاڙُ- شگافُ- دِرزَ- ٽُنگ- سوراخُ. ڪنهن جيتَ يا سُرٽي جي رهڻ جو سوراخ. جهنگلي جانور جي رهڻ جي کَڏَ- چُرَ- ڏَرُ- کَڏَ. ذ. صفت. گهڻو ڪائيندڙ- پيٽيرُ- پيٽُو (ت).

● ڏَرِڙڪو ۽ ڏَرِڙڪا (ث): (آواز) نڪ ۽ وات جي مدد سان هڪ خاص قسم جو آوازُ- رَڙڪو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏرڙي جاگير: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏرسڻ ۽ ڏرسڻ (ث): ذ ۾ [ه. درشن]. ڏيکائي ـ درسن ـ ديدار.

● ڏرڪلي ۽ ڏرڪليون (ث): ث. جهڪي ـ ڪکي.

● ڏرڪڻ (ث): مصدر. [سن. ڏر = چيرڻ] ڦاٽي پوڻ ـ ڏري پوڻ ـ چيرجي پوڻ.

ـ ڏرڪي پوڻ: ڦاٽي پوڻ ـ چيرجي پوڻ ـ ڏري پوڻ ـ ڏرڪڻ.

● ڏرڪو ۽ ڏرڪا (ث): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

● ڏرڳهڻ: مصدر. ڏبرو ٿيڻ ـ ڳرڻ ـ اپرو ٿيڻ ـ ڪيڻ ٿيڻ ـ پتڙو پوڻ ـ ڪمزور ٿيڻ ـ سڪي ڪاني ٿيڻ ـ ضعيف ٿي وڃڻ ـ نيربل ٿيڻ.

● ڏمر: ذ. گسٽي ـ ڪپت ـ خفو ـ ڪيچ. ڪڙڪو ـ ڪنجهه ـ ڪرڪر ـ ڪل ڪل. ڏک ـ تڪليف ـ سختي ـ نفرت ـ ناراضپو ـ ناخوشي ـ اپرنيستا ـ ارهائي ـ رنج ـ بيدلي ـ ناراضگي ـ لاچاري. ڪاوڙ ـ غصو ـ چڙ.

● ڏمرائڻ: مصدر. خفي ٿيڻ ـ ڪڪ ٿيڻ ـ ڪرڪڻ ـ جهڻ جهڻ ڪرڻ ـ ڪپت ڪرڻ. ناراض ٿيڻ ـ ناخوش ٿيڻ ـ رنج ٿيڻ ـ ارهو ٿيڻ ـ بي مزي ٿيڻ. ننهڻ ڪرڻ ـ نٽائڻ ـ ڪٽائڻ ـ انڪار ڪرڻ (ت). ڏمرجڻ ـ ڪاوڙجڻ.

● ڏرمائجڻ: مصدر. "ڏرمائڻ" مان فعل مجهول. رنجيده ٿيڻ ـ ڏکارو ٿيڻ.

● ڏرڻ: مصدر. [من. در = ڏرڻ. پرا. دلن. ف. دريدن = ڏرڻ] ٽڪرا پيهڻ (اناج وغيره) ڏريو ڪرڻ ـ ڏارو ڪرڻ. اڌو اڌ ڪرڻ ـ ٻه اڌ ڪرڻ ـ ٻه ڦاڪون ڪرڻ. ڦٽڻ ـ ڦاٽڻ ـ ٽڪر ٿيڻ ـ چيرجڻ. زور سان رڙڻ ـ رڙيون ڪرڻ ـ ڪوڪڻ ـ رانباڙ ڪرڻ. [سن. دره = ڊپ] خوف ڪرڻ ـ ڊڄڻ ـ ڊپ ڪرڻ ـ خطرو ڪرڻ. ڳهٽو ڪانئڻ ـ ڏڪليهڻ. سلڻ (ڳجهارت).

● ڏمرڻ: مصدر. ڏملڻ ـ ڏولاون ۾ اچڻ ـ رلڻ ـ خراب ٿيڻ ـ دربدر ٿيڻ ـ ڌڪا کائڻ ـ ديس ڇڏڻ ـ پرديس وڃڻ. ڪري پوڻ ـ اپرو ٿيڻ ـ لهڻ (ل). جيئن:

"ڍڳي ڏمرندي وڃي پر چڙهي ڪانه ٿي".

بار جو هڪ پاسي لڙڻ ـ ڍرڻ ـ نمڻ ـ جهڪڻ (ث).

● ڏرٽو گهوڙو (ت). مڪڙ جو هڪ قسم ـ ڊگهين ٽنگن سان مڪڙ (جو ويهندو آهي ته پيو لڏندو آهي) ـ بيبيءَ جو گهوڙو (ٻه چوندا اٿس).

● ڏرٽي ۽ ڏرٽيون (ل): ث. [سن. در = ڏرڻ]. رانباڙ جو آواز ـ شور ـ گوڙ ـ پيهه. ڏوڙيو ـ وسڪارو ـ ٺهڪو. جيئن:

"ڳارين جي ڏرٽي پئي پئي".

● ڏرو ۽ ڏرا: ذ. [سن. در = ڏرڻ]. زمين ۾ ڪوٽيل وڏو ٽنگ ـ سل ـ سوراخ ـ پور ـ ڏرڙ ـ ٽوٽي وغيره کوڙڻ لاءِ زمين ۾ ڪوٽيل سوراخ ـ کوڏ ـ کڏ ـ کوهو. ذ. صفت. گهڻو کائيندڙ ـ گهڻ کائو ـ پيٽوڙي ـ پيٽيمر ـ پيٽوڙو ـ هٻڇي ـ طفيلي.

ـ ڏرا ڏئڻ: اکين ۾ کڏون ٿيڻ ـ اکين جو اندر پيهجي وڃڻ. طاقت ۾ گهٽجي وڃڻ ـ اپرو ٿيڻ ـ لهي وڃڻ ـ هلڪو ٿي پوڻ ـ ڳري وڃڻ ـ لهڻ ـ ڍرڪڻ ـ ڍلڪڻ ـ ضعيف ٿيڻ ـ نبل ٿيڻ ـ نستو ٿيڻ ـ سسي وڃڻ ـ ڪمزور ٿيڻ.

● ڏره ۽ ڏرهون: ث. [سن. در = ڏرڻ] کڏ ـ ياڏ.

● ڏمره ۽ ڏمره: ڏمرهون: ذ. ث. خدا کي ڪنهن ظلم بابت ڪيل عرض ـ فرياد ـ دانهن ـ ڪوڪ ـ انصاف جي تقاضا ـ آهه ـ پٽ ـ پاراتو ـ التجا ـ مناجات.

ـ ڏمرهائڻ: مصدر. رنج ٿيڻ ـ ناراض ٿيڻ ـ ناخوش ٿيڻ.

● ڏري ۽ ڏريون: ث. [سن. در = ڏرڻ] پکي جو ٽڪرو پڙ ـ پکي جو هڪ پاسو (ل). چپر يا ڪيڙ جو لام وارو پاسو (کس). تنڏي جو ٽڪر ـ چپري ـ تنڏو (ل). ڪپڙي جي ڊگهي

ٻتي-ڏَرُ-ٽاڪُ. جيئن "چوڏري (سٽڻ وغيره)".
جبل جي گهاري ۾ وَٽَ. جيئن:
"اڳيان سجهي سخت ٿي ڏولڪر ڏاه ڏَري"
(خان زئي).
زمين جي ٽُڪري (ت). ڪنوار کي شاديءَ تائين گوشہ نَشِيِنُ ڪرڻ واري رسم-وَڻاهه (ت). گهوڙي جي سنجن مان هڪ سَنجُ-ٽڙي-تَنلُ (ت).

- ڏَرِيُ ڏوٿو (ت): ذ. راند جو هڪ قسم.

● ڏَرِيو ۽ ڏَرِيا: ذ. [سن. دَرُ=ڏرڻ] ڏرِيَلُ اَنُ (ڪچو يا پڪو)-ڏَڏِرِيَلُ اَناجُ-ڏَڏَرُ. ڏَڏِرِيلَ ڪڻڪ جو رَڏَلُ ٻِتُ-ڏارو.

● ڏَڙَ ۽ ڏَڙون (ت): ث. [سن. دَرُ=ڏرڻ] ڪتي جي ويهڻ يا رهڻ جو هنڌ-ڏرِ.

● ڏڙو ۽ ڏَڙا (ڪ. ڪ): ذ. ڪهنوڙو-ڪهنهوڙو-بالُ-ڏڙهو.

● ڏَڙَهه ۽ ڏَڙَهَ: ذ. ڳنڙو-غير آباد زمين.

● ڏڙَهڻُ: مصدر. چڪُ هڻڻ-ڏاڙهڻُ-ڪائڻ-ايذاءُ رسائڻ. گوڙ ڪرڻ-هُلُ ڪرڻ.

- ڏَڙَهُ ڏَڙَهُ: ث. گوڙ شور-هُل. جيئن:
"کهڙي ڪٿي ڏڙه ڏڙه ڪئي اٿو".

- ڏَڙَهُ ڏَڙَهُ ڪري روئڻ: زار زار روئڻ-گهڻا ڳوڙها وَهائڻ.

● ڏَڙهو ۽ ڏَڙها: ذ. ڪِهنهوڙو-ڪهنوڙو-ڪِهنهون-ڪِنهون-ڳِينڊ-بالُ-ڏَڙو.

- ڏَڙهي راند: ث. بالَ راند-ڪهنهوڙي راند.

● ڏَڙهيُ ۽ ڏَڙهِيون: ث. ڪاوڙ مان ڪيل هَڪَلَ-دَڙڪو-تابُ-چِنڊَ-ڏَمڪي-دَٻَ-ڳالهائڻ-ڏَمالَ-تابَش-هَڏِي-چڙبَ-ٻِيڪِي.
تَنلَ جو هڪ قسم (ل). سوٽارن جو هڪ اوزار-لَتَ جي ساريءَ جو ٽُپو (ت).

- ڏَڙهيون ڏيڻُ: دڙڪا ڏيڻ-ڏَمڪيون ڏيڻ.

● ڏَڙِيُ ۽ ڏَڙِيون (ت): ث. ڊوڙَ-ڪاهَه-رُوڙِ-چوهه-اَلَرَ-هَلان.

- ڏَڙِيُ ڪرڻُ: ڊوڙ ڪرڻ-ڪاهه ڪرڻ.

- ڏَڙِيُ ڏوٿو: راند جو هڪ قسم.

● ڏَسَ (ت): صفت. [سن. دَشَنُ: ف. دَهُ= ڏَهَہ] ڏَهَہ-ڏهَہ.

● ڏَسَ: ث. پتو-نشان-ٻڌائڻ جي حالت.

- ڏَسَ ڪرَڻ: ٻڌائڻ-اشارو ڪرڻ.

● ڏَسُ ۽ ڏَسَ: ذ. (سن. دَشِ=ڏَسڻُ). نشان-پارُ-پتو-نشاني-اشارو. خبر-اطلاع. سُونهَپَ-سُڌِ-سُهڃاڻُ-سُهڃاڻي-هدايت-ڏَهنائي-سُرُ-مامَ-آهيڃُ.

- ڏَسُ ٻڌائڻُ: نشان ٻڌائڻ-پتو ڏيڻ.

- ڏَسُ پتو ۽ ڏَسَ پتا: ذ. پار پتو-خبرچار-سُڌِ سماءُ-سُڌِ-ڄاڻُ-نشانُ.

- ڏَسُ پتو ڏِيڻُ: خبر ڏيڻ-نشان ٻڌائڻ.

- ڏَسُ ڪُرُ ڪيڏائِڻُ: پار پتو ڪڍائڻ-خبر چار وٺڻ-سُڌِ سماءُ لهڻ-حال احوال وٺڻ-نشان پُڇڻ.

● ڏِسِ ۽ ڏِسُون: ڏِسِيُون: ث. [سن. دِشَ > دِشا=طرف] طرف-پاسو-جِهٽ-دِسَ-سُوءِ-پهلُو-ڏِسا-سِمت. (چار ڏِسِيُون: اُتر، ڏکڻ، اوڀر، اولهه). ڏرُ-پارُ. حاشيو. قطب نما جيُ طرف ڏيکاريندڙ سُئِي. ڏيهه-مُلڪ.

● ڏِسا ۽ ڏِسائُون: ث. ڏِسِ.

- ڏِسِ ڪاري ڪرڻ: ڏيهه يا مُلڪَ کي بد نام ڪرڻ.

- ڏِسِ ڪاٽيُ ڪرڻُ: ڪارِٻتِ وڃائڻ-اعتبار وڃائڻ-قرض کڻي ڀڄڻ-پاڻ کي ڪِلارو ڪرڻ-بد نام ڪرڻ.

● ڏَسا ۽ ڏَسائُون: ث. [سن. دَشا=حالت]. حالُ-حالت-صورت-سبب-نمونو. درجو. قسمت-نصيب-ڀاڳُ-طالعُ-تارو-نيڪتُ.

● ڏسارنو (ت): اسم خاص. هڪ ڍَر جو نالو.

● ڏَسا سُولُ ۽ ڏَسا سُولَ: ذ. [هه. دِساسُولُ] آسمان جا خاص نشان، جي جنهن طرف هجن انهي طرف سفر ڪرڻ نہ گهرجي (اهل نجوم جي چوڻ موجب هن جو اثر روزانو لنوَ گهڙِيُون ٿي ڪلاڪ ۽ ٽيهه منٽ سج لهڻ وقت رهي ٿو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

الهيءَ حالت ۾ اهو جنهن طرف هجي، انهيءَ طرف سفر ڪرڻ باعث نقصان آهي. جيڪڏهن ڪاٻي طرف هجي ته پرواهه نه آهي. پٺيان هجڻ نهايت مناسب آهي. ليڪن سامهون ۽ ساڄي هٿ تي منحوس آهي).

● ڏَسائِڻُ: مصدر. [سن. دَشِ = ڏَسڻُ] ٻُڌائڻ - پار پتا ڏيڻ - سڌ سماءُ ڏيڻ - ڏسُ پچڻ - ٻڌائڻ.

"اگڻ اسانجي سيئي آيا، جن تي ڏور ڏ سائيو" (سچل)

[سن. دَنْشَ = ڏَنگڻ] ڏنگڻ - ڏنگ هڻڻ.

● ڏَسائو ۽ ڏَسائا: ذ. [سن. دَشُ = ڏَهه] قضيي کان پوءِ ڏَهون ڏِينهَن - ڏَهو - ڏهين ڏينهن تائين ڪيل خيرات وغيره.

● ڏِسجڻُ: مصدر. [سن. دَرْشُ = ڏِسَڻُ] ڏسڻ ۾ اچڻ - پَسجڻ - ظاهر ٿيڻ - حاضر ٿيڻ - معلوم ٿيڻ - ڀانئجڻ.

● ڏِسراڙو ۽ ڏِسَراڙا (ٿ): ذ. هندن جو هڪ وڏو ڏينهن - دَسهڙو.

● ڏُسڪڻُ: مصدر. (آواز). سُڏڪا ڀَرڻ - سُڏِڪَڻ. جهلي جهلي رئڻ. جيئن:

ڏکويون ڏُسِڪَن، ڏُسڪي ڪالهه ڏکَ رِيءَ، وِلاڏو وَٺين چڙهي ڏسڪيو جهلي ڏار. (شاهه)

ـ ڏُسِڪو ۽ ڏُسڪا: ذ. رئڻ جو هڪ نمونو - هِچڪو - سُڏڪو.

● ڏَسلِيو (ٿ): ذ. ڏسو "ڏَچلِيو".

● ڏَسْمِي: ٿ. [سن. دَشْنُ = ڏهه] پَکُ (آونداهي يا سَهائي) جو ڏهون ڏينهن - ڏَسَنِئن".

● ڏِسَنْدو ۽ ڏِسَنْدا: ظرف. [سن. درشن = ڏسڻ] هن کان پوءِ - ايندڙ - آئينده - ڏِسيو. هلندڙ مهني کان پوءِ اچڻ وارو مهنو - متيون مهينو - ايندڙ (سال يا مهنو) پيو - پر وارو (مهينو وغيره).

● ڏَسَنِئن: ٿ. [سن. دَشْنُ = ڏهه] قمري مهني جي ڏهين تاريخ - چنڊ ڏينهن تاريخ - ڏَسْمِي.

● ڏَسڻُ: مصدر. [سن. دُرْشُ. دَشِ = ڏسڻ. پرا. ديک] ڏيکارڻ - ڏيان چڪائڻ. پتو ڏيڻ - ڏَسُ ڏيڻ - نشان ڏسڻ - پارَ ٻڌائڻ - اشارو ڪرڻ - سونهَپ ڪرڻ. ٻُڌائڻ - اطلاع ڪرڻ. رستو ڏيکارڻ - دَڳ لائڻ - طرف ڏيکارڻ. ظاهر ڪرڻ - پڌرو ڪرڻ - ٻڌائڻ - چوڻ - سچي ڪرڻ. هدايت ڪرڻ.

ـ ڏَسيِي ۽ ڏَسيِئون: ٿ. ڏَسُ ڏيندڙ - ڏيکاريندڙ - نشان ڏانهن اشارو ڪندڙ. هٿ جي آڱرين مان آڱوٺي جي ڀرسان ٻهريون نمبر آڱر - شهادت واري آڱر - شاهد آڱر - ڀَنوتري آڱر.

● ڏِسِڻُ: مصدر. [سن. دَرْشُ = ڏسڻ] نهارڻ - نظر ڪرڻ - پَسَڻ - جاچڻ - تَپاسڻ - وِيکڻ - وائِسَڻ - تَڪِڻ - پاسِڻ - واچِڻ - جُوچڻ. ديدار ڪرڻ. سمجهڻ. ميلڻ - ملاقات ڪرڻ. معلوم ڪرڻ. آزمائڻ.

ـ ڏِسَڻُ جو تُوهُه هُئَڻُ: ظاهري هڪڙو ۽ اندر ۾ ٻيو هئڻ - فقط ٻاهرين ڏيکاءُ وارو هئڻ - مُنهَن ۾ موچارو اندر ۾ ڪارو هئڻ.

ـ ڏِسِٺُو ۽ ڏِسِٺا: ذ. صفت. ڏسندڙ - جاچيندڙ - تڪيندڙ. ڏسڻ جهڙو - سهڻو - زيبائتو - پوشيدو. سمجهو - پارکو - سالم عقل. لائق - وَڙائتو - آڇَتُ - شايان - شائِستو - فضيلت ڀريو - ڏِسٺو وائسٺو - اشراف - ڪِلِمُڪُ.

ـ ڏِسَڻ وائِسَڻُ: جاچڻ جوچڻ - جاچي جُوچي ڏسڻ - نهارڻ. غور ڪرڻ - خيال ڪرڻ - ويچار ڪرڻ - سمجهڻ - سهي ڪرڻ - معلوم ڪرڻ - پڪ ڪرڻ. ملاقات ڪرڻ.

ـ ڏسِٺو ٽَنْيو ۽ ڏِسِٺا ٽَنْيا: ذ. نشاني لاءِ ڪوڙيل پٿر.

ـ ڏِسِٺُو وائِسِٺُو ۽ ڏِسِٺا وائِسِٺا: ذ. صفت. هر روز ميلڻ وارو - چڱي طرح واقف ڪار - سُڃاتل - گاهِلُ مائِلُ.

ـ ڏسِٺو وائِسِٺُو هُئَڻُ: سڃاتل هُئَڻُ. فضيلت وارو هئڻ.

ـ ڏِسِٺِي ۽ ڏِسِٺِيُون: ٿ. ڏسڻ جو ڪم - نظر - تَڪَ - جاچ. صورت - شڪل.

ـ ڏِسي رَهَڻُ: انتقامُ وٺڻ - بَدِلو ۽ عيوض وٺڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏُسو ۽ ڏُسا (ت): ذ. ڏُک - اهنج - تڪليف - ڏَکجهو.

- ڏُسا ڏِيڻُ: ڏُک ڏيڻ - آهنج ڏيڻ.

● ڏُسيِرا: اسم خاص. تعلقي شاهه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏُسيِلُ ۽ ڏُسيِلَ (ل): ذ. صفت. ڳريل - ميرو تيل - خراب تيل - ڪينو تيل. جيئن:
"آءٌ ڏسيل گيدُرو ڪونه کائيندس".

● ڏُسٽُ ۽ ڏُشٽَ: ذ. [سن. دُشٽَ = پاپي] خراب - ڪينو - بڇڙو - بُرو - مَندو - بَدُ. خبيثُ - شريرُ - لچو - حرڪتي. وِيلُ - نيڀرِ يلُ - چٽُ - ساقِطُ - پُرشٽُ - پاپي - پاپاڻو - بَدُو - بدڪارُ.

- ڏُشٽائِي ۽ ڏُشٽائِيون: ث. بڇڙائي - برائي - مَندائي - بَدي - بدڪاري. پاپُ - گناهُ - ڏوهُ. شرارت - لچائي - حرڪت - ڏِنگائي. ڏاڍائي - زوري.

● ڏَق ۽ ڏَقون (ت): ث. ٽيڪي ڊُڪَ - ڊوڙَ.

● ڏُقُ ۽ ڏُقَ (ت): ذ. ڪوريِنِ جو هڪ اوزار (اوني يا ريشمي ڪپڙي ٺاهڻ ۾ ڪم اچي).

● ڏُقاٽِي ڏُقاٽِيون (ڪاڇو): ث. ٻن ڄاڻن تان ڦاٽندڙ - بندوق.

● ڏَقَڙُ ۽ ڏَقَڙَ (ت): ذ. صفت. ڊِگهو - لاٽبَٽُ - ڊگهين ٽنگن وارو - ڇانگٽڙُ.

● ڏَقِيِي ۽ ڏَقِيِيون: ث. لوهه جي ڏَقِي - ٽقِيِي - وَرائِي - وَرِٽي.

● ڏَقو ۽ ڏَقا: ذ. هٿيار جو هڪ قسم - ميرون مارڻ جو هڪ هٿيار - لوهه جو ڇنبيارو هٿيار - ڀالي جو هڪ قسم. نيزو - بَڇي - سانگُ - برڇي.

- ڏَقِڙِيو ۽ ڏَقِڙِيا: ذ. صفت. ڏَقو هڻندڙ - ڏَقائي. شڪاري.

- ڏَقِي ۽ ڏَقِيون: ث. ننڍو ڏَقو - ننڍو - ڀالو.

- ڏَقِيرُ ۽ ڏَقِيرَ: ذ. صفت. ڏَقو هڻندڙ - ڏَقِڙِيو - شڪاري.

● ڏَقورُ ۽ ڏَقورَ (ت): ذ. صفت. بيوقوف - بي عقل - ناسمجهه.

● ڏَقِيٽِ ۽ ڏقِيٽون (ت): ث. زمين کوٽڻ جي ڪاٺي.

● ڏَقِيرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. گهٽ ذات - ڪمذات - مينگهواڙ - ڪولهي - ڍِيڍَ - شڪاري - ڀيلُ - جهاڙُو وارو - ٻهاري دارُ - ڀنگي - بالپشاهي - چُهڙو - مِهتَرُ - حرام خور - مُردار خور. بد افعالو - بي ڍنگو.

● ڏُقيرُ ۽ ڏُقيرَ: ذ. جهيڙو - جهڳڙو - فساد - ٽنٽو - رَڳڙو - مُعاملو - تڪرارُ. گوڙ - ڪَٽَراڪَ - جهٽو - مانڊاڻُ. وروڌُ. مذهبي ڦوٽ - ڦوٽ - ڦيٽاڙو - رِفضُ - تفاوت - تفرقو - ڦيرُ - فرق - جدائي - اختلاف - اڻ بڻت. بغاوت - وِڳوڙ - لچائي - ڏنگائي. پريشاني - حيراني.

- ڏُقيڙُ ۽ ڏُقيڙَ: ذ. ڏسو "ڏُقيرُ".

- ڏُقيڙِي ۽ ڏُقيڙِي: ذ. صفت. جدائي وجهندڙ - ڦيٽاڙو وجهندڙ - ليفاقُ وجهندڙ.

● ڏَڪُ ۽ ڏَڪ: ذ. [سن. دَرُ گهرم = روڪ] ڪاٺ جو ننڍو گول ٽڪر (جو نار، هرلي، دَرَ يا پيهي ٺاهڻ ۾ ڪم اچي) - ڏاڪَ - ڏَڪَرُ - ڏاڪورو. قبر جي لَحدَ مٿان جهلَ خاطر ڏنل ڪاٺ جو ٽڪر. ٿنڀ جي ٽيڪَ لاءِ جهلو - ٿوڻي - ٿنڀو - آڌار - ٽڏَ - سهارو - پَرَ - پَرَ جهلو. مدد - پُٺَ پرائي - همٿ - تسلي - ڏڍُ.

- ڏَڪُ ڏيڻ: ٽيڪ ڏيڻ - آسرو ڏيڻ - سهارو ڏيڻ - جهلي بيهڻ.

● ڏُڪُ ۽ ڏُڪ: ذ. ننڍين جوان ٿيندڙ ڇوڪريءَ جو ٻبو - ننڍي ٻبي - آرهُ - ٿڻُ - ڇاتي - پِستان - ڏُڪو.

- ڏُڪِرِ: ث. صفت. ڏُڪنِ واري ڇوڪري - نئو بالغ ڇوڪري - ڳرٽُ (ڪ).

● ڏَڪارَ ۽ ڏَڪارون: ث. [سن. آدُ ڪارَ + آدُ = مٽي + ڪُر = منهن ڪان نڪرڻ] معهي جي هوا (جا وات مان نڪري) - ڏاڪارَ - اوڪرائي - اوڪرائي. [هـ. ڊَڪارَ].

● ڏَڪارُ ۽ ڏَڪارَ: ذ. ڏَهڪارَ - خوف - ڊَپُ - ڊِڄُ - دَهشتَ - ڏَهڪو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏُڪارُ ۽ ڏُڪارَ: ذ. [سن. دُشڪالُ، دشت+ڪال=خراب وقت]. ڏکيو وقت. هر شئي (اناج وغيره) جي کوٽ يا ڪمي-اَڻ هوند-اَڻاٺ-کوٽ-ڪمي-قِلت. ڏُڪَرُ-ڪاڻ-اُسَرُ-بُکَ-گراني-مَهانگائي وارو زمانو-مَهانگائي، ڏُرتُ-وُبَلُ. بيماري.

- ڏُڪارِ جَڻُ: ڏڪار ۾ اچڻ-قحطَ ۾ اچڻ. اثاثَ ۾ ٿيڻ-غريب ٿيڻ-سڃو ٿيڻ-پينگيو ٿيڻ-ڪنگال ٿيڻ-بُکيو ٿيڻ.

- ڏُڪارَ جو مارِيَلُ: ذ. صفت-ڏُبرو-اَپرو-بُکايل-پينگلو.

- ڏُڪارِ ئو ۽ ڏُڪارِ ئا: ذ. صفت. ڏڪار وارو-ڏڪار جو-ڏڪارِيَلُ-ڏُڪاري-ڏُڪاريو. اَڻ گهڻ ڪري مهانگو ۽ کَندڙ.

- ڏُڪاري ۽ ڏُڪاري: ذ. صفت. ڏُڪارِ ئو-واپاري، جيڪو مهانگي شئي وڪڻي.

- ڏُڪارِيَلُ ۽ ڏُڪارِيَلَ: ذ. صفت. ڏُڪارَ ۾ وَرِتل.

- ڏُڪارِيو ۽ ڏڪارِيا: ذ. ڏُڪارِ ئو.

● ڏَڪامالِي: ذ. هڪ پسارڪو وکر جو دوا طور ڪم اچي-ريالُ-ڏُوپُ-رالَ. چنبيليءَ جو ميڻُ.

● ڏَڪائِڻُ: مصدر. جلدي جلدي لوڏِڻ-تَڙِ ڦائڻ-تَڙِ پائڻ-ڏڪائڻُ-تَڙِ ڪائڻ. سِياتُ وجهڻ-ڦڙِ ڪائڻ-سياڻو وجهڻ. ڪنباڻڻ. لرزش ڪرائڻ-ڏُڏائڻ-ڏِڏِ ڪائڻ.

● ڏَڪَڏَڪَ (ت) ث. هر هڪ ٿهَڪَ سان ڪِلَڻَ واري عادت.

● ڏَڪَڏَڪَنڊو ۽ ڏَڪَڏَڪَنڊا: ذ. صفت. جيئرو-ڏَڪندڙ-ڪَنبندو-تازي ڦاسايل (مڇي، پلو وغيره).

● ڏَڪَرُ ۽ ڏَڪَرَ: ذ. ڪاٺ جو ننڍو سنهو ٽُڪَر-ڏَنڊو. اِتي ڏکر راند ۾ ڪم ايندڙ ڪانيءَ جو ٽُڪر. ننڍي سَٽُونٽي يا ڏنڊي مَردانه عضوو-آلت (ت). مڇيءَ جو هڪ نسم-ڪُرڙو (ت). مٽي جي ڦيري سبب آيل لوڏو-چَڪَرُ-پَنڌواٽي (ت). ٽُلهو-مضبوط-ڏَٿو مٽو.

● ڏُڪَرُ ۽ ڏُڪَرَ: ذ. [سن. دُشڪالُ=ڏُڪارُ] ڏُڪارُ-قَحطُ.

- ڏُڪَرانو ۽ ڏُڪَرانا: ذ. صفت. ڏکر جو-ڏکار جو-مهانگو-گهٽي قيمت-چوڻ آگهه.

- ڏُڪَرالو ۽ ڏُڪَرالا: ذ. صفت. ڏسو "ڏکرانو".

● ڏِڪرو ۽ ڏِڪرا (ت): ذ. پُٽُ-فرزندُ.

● ڏُڪِڙي ۽ ڏُڪِڙيون: ث. وِيم مهل لِڪِتل پاڻيءَ جي دِلي.

● ڏڪلو ۽ ڏڪلا (ت): ذ. ڪنهن شئي مان ڪَپِيل ٽُڪر-ڳِتِرو. گيرَه-گِرائِه.

● ڏَڪَڻُ: مصدر. ڪنبڻ-ٿَڙِ ڪَڻ-ڏَڪيٺي ٿيڻ-ڏُڏَڻ-لُڏَڻ-ڏِڏِ ڪڻ-لَرزڻ. سياٽجڻ-سياند جڻ-هُڙِ ڪَڻَ. ڦَرِ ڪَڻ-(اک جو). ڏَڙڪَڻ-دَهَڪَڻ-ڏُپَڻ-دَڪَ دَڪ ڪرڻ. ڏوڙِجَڻ ڊِرڻ-جهلَڻ-ڇُوڻ-رڙهڻ-ٿرڪڻ-ڪِسڪَڻ-ڪِسڪَڻ. ذ. ڪتي جي بيماريءَ جو هڪ قسم (ت).

- ڏَڪيٺو ۽ ڏَڪيٺا: ذ. صفت. ڏَڪندڙُ-ٿَڙِ ڪيٺو-ڪنبيٺو-ڏَڏِٺو-ڦَرِ ڪيٺو. لُڏِڏو. ڊِڄڻو-ڳيدي-بزدلُ.

- ڏَڪيٺي ۽ ڏَڪيٺيون: ث. ٿَڙِ ڪيٺي-ڪنبيٺي-لَرِزَشَ. ڏَوڻَ-ڏُولڏاڙَ-ڏِڏِ ڪو-لوڏو-ڏوڏو. پَوُ-ڊِپُ-خوف-انديشو-هِراسُ.

- ڏَڪيٺي وَٺَڻُ: ڪنبڻ-ٿَڙِ ڪَڻ. سرديءَ سبب ڏَڪڻ. ڊَپُ وٺڻ-ڦِڦِڙِي پوڻ-خوفزده ٿيڻ.

● ڏِڪَ ۽ ڏِڪُون: ث. [سن. دِکا: ديکشا=ڏِسڻ] شاديءَ جي هڪ رسم-شاديءَ واري ڏينهن ڪان ٿي ڏينهن اڳ ۾ گهوٽ ۽ ڪنوار کي ڳاڙهو ڏاڳو هٿ ۽ پير ۾ ٻڌي چِلهي ۾ ويهارڻ جي رسم. شاديءَ ڪان اڳ گهوٽ ۽ ڪنوار جو سينگار-هار سينگار. شاديءَ ڪان هڪ ڏينهن اڳ يا پوءِ ڪيل مجلس:

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"آيو سو آتوار جنھن ڏُکيئون ڏ ِ ک وھاريون".
ھار سينگار- سُونھن- ڏ يک:
"صورت جا ساھڙ جي، ڏيل پھچي ڏ ِ ک".
(شاھ)

- ڏ ِ ک تيئڻ: سينگارجڻ- ظاھر ٿيڻ.
- ڏ ِ ک چڙھڻ: مصدر. شادي کان اڳ ۾ ڪنوار کي تيل لڳائڻ جي رسم ادا ڪرڻ- سينگارجڻ- تيار ٿيڻ.
- ڏ ِ ک مٿي چڙھڻ: ڪريا ڪرم کان اڳ ۾ سانت سنوڻ ڪرڻ. ھار سينگار ڪرڻ.
- ڏ ِ ک وِھارڻ: شاديءَ جي رسم (جنھن ۾ گھوٽ کي سوڙ پڌائي لائڻ لاءِ تيار ڪري وھارڻ يا ڪنوار کي سيج تي وھارڻ ۽ گھوٽ کي ٻه وھارڻ). شاديءَ جو ھڪ سنوڻ ڪرڻ- پرڻي کان ھڪ رات اڳي گھوٽ کي منجيءَ تي وِ ٻھاري ھيٺان ڏيئو ٻارڻ، ڳانو ٻڌڻ ۽ ڪپ يا ڪاتي ٻيٺ ۾ ھڻڻ. ڪنوار کي وناھ ۾ وھارڻ ۽ ڪارائڻ پيارڻ

"آيو سو آتوار جنھن ڏُکيون ڏ ِ ک وھاريون".
(شاھ).

- ڏ ِ ک وِيٺل: وَناھ ۾ وِيٺل ڪنوار.
● ڏُکُ ۽ ڏُکَ: ذ. [پرا. دُکّ. سن. دُھڪ = ڏُک] سُور- دَرَدُ- عذابُ- ايذاءُ- پيڙا- ڪشٽُ. رنج- غم- افسوس- ارمان- شوڪ- گوندر- دُکُ- اھنج- مشڪلات- سوڙھ- تنگي- تڪليف- سختي- اِفلاس- آپدا- مصيبت.
- ڏُکارو ۽ ڏُکارا: ذ. صفت. ڏک وارو- دکارو- ڏکوئيل- رنجايل- غمگين- دردمند- رنجيده. ستايَلُ. رُنُٺھارڪو.
- ڏُکائيتو ۽ ڏُکائيتا: ذ. صفت. ڏکارو- درد ڀريو- سُوريتو.
- ڏُک پوڳڻُ: تڪليفون سھڻ- ڏُک ڏِسڻ.
- ڏُک پيٽڻُ: ڏُکن جون ڳالھيون ڪرڻ- دردن جا داستان ٻڌائڻ.
- ڏُک ڏاکيڙو ۽ ڏُک ڏاکيڙا: ذ. ڏُک ۽ تڪليف- محنت- مشڪلاتُ.
- ڏُک ڏوراپا ڪڍڻ: سورن يا ڏُکن جو حال اورڻ. ميارُون ڏيڻ.
- ڏُک ڏولاڻون ڏاجُ آچڻُ: حياتي سورن ۾ گذرڻ- سُورن جي سٽيءَ پوڻ- ننڍي ھوندي ڪانئيءَ مصيبت ۾ گرفتار ٿيڻ- سدائين سورن ۾ ھئڻ.
- ڏُک ڏيڻ: تڪليف پھچائڻ يا رَسائڻ- آزارڻ- رنجائڻ. ايذائڻ.
- ڏُکڙو ۽ ڏُکڙا: ذ. "ڏُک" جو اسم تصغير. ڏک- دکُ- غم- شوڪ- افسوس- رنج- ارمان- گوندر- سور- درد- وِيدَنِ- رودَنِ- ماتم.
- ڏُکڙا ڏارڻُ: سور سھڻ- تڪليفون ڏسڻ.

"اوھان ٻاجھون سُپريِن،
وِيئي آءُ ھت ڏکڙا ڏاريان"
(سچل).

- ڏُکڙا ڏرڻُ: ڏک ڏسڻ- تڪليفون سھڻ- سور سھڻ.
- ڏُکڙو اورڻُ: سور بيان ڪرڻ- دردُ وَنڊڻ- حال چوڻ.
- ڏُکڙيءَ ۽ ڏُکڙيون: واريءَ ۾ منھ پريءَ وانگي پڪڙيل.
- ڏُک سُکُ ۽ ڏُک سُک ذ. رنج راحت- غمي شادي- ارمان خوشي. ڏانھن ڪوڪ- اھنج ايذاءَ
- ڏُک سُورُ پيٽڻُ: ڏُکن سورن جو احوال ڏيڻ- دردن جو داستان بيان ڪرڻ- ڏُک ونڊڻُ- سُورَ اورڻ.
- ڏُکن جو ڏنڊُ پرڻُ: ڏک پوڳڻ- سور سختيون سھڻ.
- ڏُک وَنڊڻُ: ڏک ونڊڻ- سور اورڻ- دَرَدَنَ جو داستان ٻڌائڻ.
- ڏُک ھڄڻُ: تڪليف ھڄڻ. ارمان ھڄڻ. غم ھڄڻ.
- ڏُکيو ۽ ڏُکيا: ذ. صفت. ڏک وارو- ڏکائيتو- ڏُکارو- ڏک ۾- غم ۾- ڏُکيو- ستايلُ- دردمند- دُکي- رنجيل- گھايلُ- پيڙيلُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پريشان - تنگ - وياڪُل - لاچار - حيران. ڏُجهارو - بي حالُ. (ضد، سُکيو ۽ سُکي).

- ڏُکيرو ۽ ڏُکيرا: ذ. صفت. البت ڏکيو - ڏکوارو - غمگين - دردي - ڏُکي.

- ڏُکيو ۽ ڏُکيا: ذ. صفت. ڏکوارو - ڏُکي - درد وارو. ڏهلو - تنگ حال ۾ - ناخوش.

- ڏُکيو ڏينهن ٽارڻ: تڪليف دور ڪرڻ. رنج دفع ڪرڻ - آرام وٺائڻ - سُکيو ستابو ڪرڻ.

- ڏُکيو ڏهيرو ۽ ڏکيا ڏُهرا: ذ. صفت. رَنجائيل.

● ڏُکائڻ: مصدر. [سن. دُهڪَ=ڏُکَ) ايذائڻ - سور ڪرائڻ - درد پهچائڻ. رنجائڻ - تڪليف پهچائڻ يا ڏيڻ - ستائڻ - ڏُکوئڻ - سور ڏيڻ - ڪاوڙائڻ.

● ڏُکرائڻ ۽ ڏُکرائيون: ث. ماڪوڙيءَ جو هڪ قسم - ايذائيندڙ ماڪوڙي - ڏکرائي - ڏکنهاري.

- ڏُکرائي ۽ ڏُکرائيون: ث. ڏُکرائڻ - ڏُکنهاري.

● ڏُکندو ۽ ڏُکندا: ذ. صفت. [سن. دُهڪَ = ڏُکَ) دُکدائڪُ - ڏک ڏيندڙ - سورائتو - دردمند. مشڪل - ڏُکيو. درد پريو - گهايلُ - قتيل. ڏُکندڙ - سور ڪندڙ. درد - غم - الم - رنج - سورُ - ڏکُ - ايذاءُ. بيماري - مرض - ڏکندڙ عارضو - ايذائيندڙ مَرضُ. جيئن:

"ڏکندو ئي ڏيکار، تڪون تن طبيب کي" (شاهه).

● ڏَکڻُ: ذ. [پرا. دَکڻ. سن. دَڪشڻُ = ڏکڻ] هڪ طرف جو نالو - چئن طرفن يا ڏسن مان هڪ ڏس جو نالو - اتر جي سامهون وارو طرف - ڏکڻُ - ڪاچيلُ - ڏاکڻو پاسو - جنوبُ [سن. دَڪشن = اپرڻ] قديم آرين جي بستيءَ جي لحاظ کان (جي ميرو پربت يا اتر طرف رهندا هئا. جتي سج ڏکڻ طرف کان اپرندو نظر ايندو آهي). سج اپرڻ وارو پاسو ڏکڻ طرف جي هئوا.

- ڏکڻائڻ: ذ. سورج جو ڏکڻ طرف جي آخرين حد تائين وڃڻ جو وقت يا گهيرو - راس الجدي - جدي گهيرو.

- ڏکڻ قطب: اسم خاص. ڌرتيءَ جي هيٺين پڇاڙيءَ وارو خيالي ٽڪو.

- ڏکڻو ۽ ڏکڻا: ذ. صفت. ڏکڻ طرف جو - ڏکڻ طرف وارو - ڏاکڻو - جنوبي.

● ڏِکڻُ: مصدر. شاديءَ جي هڪ رسم ادا ڪرڻ - شاديءَ کان اڳ ۾ ڪنوار کي تيل لڳائڻ واري رسم ادا ڪرڻ. گهوٽ ۽ ڪنوار کي شاديءَ جي ڏينهن کان ٽي ڏينهن اڳ ۾ هٿ ۽ پير ۾ ڳاڙهو ڏاڳو ٻڌي چلهي ۾ وهارڻ جي رسم پوري ڪرڻ. سينگارڻ - جوڙ جنسار ڪرائڻ.

● ڏُکڻُ: مصدر. [سن. دُهڪ = دکُ] ايذاءُ ٿيڻ - درد ٿيڻ - سور ٿيڻ - ڏک ٿيڻ - ڪشٽ ٿيڻ - تڪليف ٿيڻ - شوڪ ٿيڻ - رنج ٿيڻ - غم ٿيڻ. پوسرائڻ - چُپڻُ.

- ڏُکڻو ۽ ڏُکڻا: ذ. صفت. ڏک ڏيندڙ - اهنجو - سورائتو - ڏکارو - دل پيٺلُ - دل کي لڳڻ جهڙو. نازڪ - ڪومَلُ - سو کيمُ - پتلو - ملائم - ضعيف - لفيس - نرمُ - نازڪڙو - ملوڪائو، تنڪ ميزاجُ - تنڪ حواسُ - ستاسو.

- ڏُکڻي سُکڻي شئي: ث. تمام نازڪ ۽ قيمتي شئي. جهڙوڪ، زيور، شيشي جو سامان وغيره.

ڏُکڻي ڳالهه ڪرڻُ: ڏکوئيندڙ ڳالهه ڪرڻ، اثر ڪندڙ ڳالهه ڪرڻ.

● ڏَکڻا ۽ ڏَکڻائون: [سن. دَڪشڻا = ڏکڻا] هديو - تحفو - سوغات - سوکڙي - پاکيڙي. نذرُ - نذرانو - پيٽا - پاسَ - نياز - سيسا. خدا جي راه ۾ ڏنل خيرُ - خيرات - دانُ - پنجَ ڪڻي، ڪنهن ساڌو فقير کي ڏنل دانُ.

- ڏَکڻا ملڻُ: انعام ملڻ - سوکڙي ملڻ - تحفو ملڻ - سوغات ملڻ - نذرانو ملڻ - پيٽا ملڻ.

● ڏَکڻيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏُڪٿهاري ج ڏُڪٿهاريئون: ث. [سن. دُهُڪ=ڏڪ]. جيت جو هڪ قسم - ماڪوڙيءَ جو هڪ قسم جنهن جو چڪ تمام سور ڪري - ڏُڪيراڻ - ڏُڪيرائي - ڏڪيٽي.

● ڏُڪيٽي ج ڏُڪيٽيون (ڪ): ث. [سن. دُهُڪ=ڏُڪ] ڏُڪٿهاري.

● ڏُڪو ج ڏُڪا: ذ. [سن. ڌَڌِشُ=] ڊَپُ - ڊِڄُ - ڀَوُ - هراسُ - ڏرُ - خوف - ڏڙڪو - ڪُڙڪو - ڪاوڙ - تابُ. جيئن:

"ڏَڪا ڏونگرَ جامَ! مَ ڪَرِ مَعذورِ نِ تي" (شاهه).

اولَرَ - آلارَ - جُلهه - ڪاههَ - آلَرَ. جيئن:

"ڏڪيءَ ڪي دَرياهُ جا ڏُڪا ڪيمَ ڏيڪار" (خان زئي).

هيبت - حشمت - دَهشت - راڪاسُ. ڏڪيو ڏڪُ - ڏڪُ - اهنج - ايذاءُ - تڪليف (ل).

- ڏَڪو ڏِيکارَڻُ: زور ڏيکارڻ - ڊپ ڏيڻ يا ڏيکارڻ - ڊِيڄارڻ.

- ڏَڪو ڏِيَڻُ: ڊيڄارڻ - ڀَوُ ڏيڻ - ڊپ ڏيڻ - ڏڪو ڏيکارڻ.

- ڏَڪو ڪَرَڻُ: دڙڪو ڏيڻ - اک ڏيکارڻ - تاب ڪرڻ - دَهُمان رکڻ - ڄمائڻ - رعب ڏيکارڻ - آلَرَ ڪرڻ. شوخي ڏيکارڻ. گوڙ ڪرڻ - هُل ڪرڻ.

- ڏَڪو وِيهارَڻُ: هيبتَ وِيهارڻ - دَهشتَ وِيهارڻ - تابش ڪرڻ - هراسائڻ - ڊپ وِيهارڻ - هيسڻ. سُهُمائڻ - ڇاپا وجهڻ - ڊيڄارڻ.

● ڏُکوئڻُ: مصدر. [سن. دُهُڪ=ڏُڪ] سور ڪرائڻ - ڏکائڻ - دَرْدُ ڪرائڻ - ايذاءُ پهچائڻ - رَنج پهچائڻ - دَرْدُ ڏيڻ. رَنج ڪرڻ - رنجائڻ. ظلم ڪرڻ.

● ڏِڪي ج ڏِڪيون: ث. هار سينگار - ڏِڪَ - سينگارُ - سونهن.

● ڏُکي ج ڏُکيون: ث. [سن. دُهُڪ= ڏُکُ] آهنج واري - تڪليف واري - ڏک ڏيندڙ - آهنجي - مشڪل.

- ڏُکي لَڳَڻُ: مشڪل لڳڻ - تڪليف واري محسوس ٿيڻ - رَنجُ پهچڻ - ايذاءُ رسڻ - سِهڻا پُڌڻ - طعنا ٻڌڻ - شڪايت (پنهنجي) ٻُڌڻ.

● ڏُکيو ج ڏُکيا: ذ. صفت. [سن. دُهُڪ= ڏڪ]. اوکو - مشڪل - سخت - تڪليف وارو - درد وارو - سور وارو - اڙانگو - ڪَٺِنُ - آؤلو - آهَنڊُ - اهنجو - ڏُهلو - آهُکو. دُکِي - اهنجو - لاچار - ڏکائيتو - ڪمبخت - نِپاڳو - بيحالُ. ناخوش - آرَهو. اداس - پريشان. آنرو - آٿائس. ڏکيرو.

- ڏُکيائي ج ڏکيائيون: ث. آهنجائي - مشڪلات - تڪليف - لاچاري.

- ڏُکيو ڏُهرو ج ڏُکيا ڏُهرا: ذ. صفت. رُليل - ڏُتڙيل.

- ڏُکيو ڏِينهن ٽارڻ: تڪليفون دور ڪرڻ - رنج دفع ڪرڻ. روح کي راحت بخشڻ - جدائي کان ڇڏائڻ - ملاقات ڪرڻ. ڌن ۽ دولت ڏيڻ - آرام ڏيڻ يا وڻائڻ - سکيو ستابو ڪرڻ.

● ڏَڳُ ج ڏَڳَ: ذ. صفت. [سن. تَنْڪا= ٽنگ] ڊگهو - لنبو - قداوَرُ - ڄانگهڙ - لانبٽُ - ڏَگهُ.

● ڏَڳرُ ج ڏَڳرَ: ذ. ڪپڙي جو وڏو ٽنگ يا سوراخ - ڏَڳهرُ.

● ڏَڳري ج ڏَڳريون: ث. ڪنهن ڌاتوءَ يا ڪاٺ جي ٿالهءَ کي لڳل ڇتي - ٽُڪري. ڪاٺ جي ٽُنگَ ۾ لڳل ڦٽيلُ - ڄهلُ - ٽيڪَ - ڏَڳهڙي. چيٽي.

● ڏَڳڙُ ج ڏَڳڙَ (ث): ذ. پٿر - ڦٽوٽو - پَهڻُ.

● ڏُڳيلي ج ڏُڳيليون (ث). ڪپهه وڏل آنڪرڪو.

● ڏَڳڻ (ل): مصدر. ڀڄڻ - ٽُٽڻُ - ڳسڻ. ڪِسڪڻُ. جيئن:

"ڪاٺي جتي رکيل هئي، اتيئي رکي آهي،
ذرو به ڏُڳي ڪانهي."

● ڏِڳيٺو ج ڏِڳيٺا (ث): ذ. صفت. روح رِيڪيٺو. سِڪيٺو. بد فضيلتو - بد لڇڻو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏَگو: اسم خاص. تعلقي عمر ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏُگو: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏُگيءَ ج ڏُگيئون: ث. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (گول، ڊگهي، ٻنا ڏندن، چلرن سان (مرريءَ) جهڙي مگر ان کان وڏي، قد اٽڪل اڌ کان ڏيڍ فوٽ).

● ڏِگيو ج ڏِگيا (ت): ذ. صفت. بد اچڻ - بد اخلاق - بد فضيلتو - آڏنگو.

● ڏَڳو ج ڏَڳا: ذ. ٻيڙيءَ جو هڪ قسم - ننڍي درياهي ٻيڙي.

● ڏَگُهه ج ڏَگهہ: ذ. صفت. [سن. تَنگڪا = تنگ] وڏين ڏِنگن وارو - چالگهڙ - ڊگهو. وڏي قد وارو - قداور - لنبو - ڏاگو - لنبوس. اجايو وڏو ۽ ڊگهو ماڻهو. وڏي عمر وارو پر بي عقل ۽ ڏَڏُ. جاهل - اناڙي - بيوقوف - چَٽُ - چسَو - اڻ ڄاڻُ - ٻُوڪَ. نيڪر جو وڏو ڊلو (ت).

- ڏَگهچڙ ج ڏَگهچڙَ (ت): ذ. صفت. لنبو - تمام ڊگهو.

- ڏَگِهلو ج ڏَگِهلا: ذ. صفت. ڏَگهہ.

● ڏَگهرُ ج ڏَگهرَ (ک): ذ. ڪپڙي جو تنگ يا سوراخ (قاتل) - ڏَگرُ.

● ڏَگِهرِيءَ ج ڏَگِهرِيُون: ث. ڏگري - ڏَگرُ - ليڙو - چتي - ڳنڍُ.

- ڏَگِهرِيءَ لَهڻ: ليڙو لهي پوڻ - الدر ظاهر ٿيڻ - بي حيا ٿيڻ - بي شرم ٿيڻ - واهيات ٿيڻ - بد فضيلتو ٿيڻ - اخلاقي پابندي کان ٻاهر وڃڻ. آجايو ڳالهائڻ.

● ڏَگِهڪيءَ: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۽ تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏَگهو ج ڏَگها: ذ. ڏُک - ايذاءُ - تڪليف - اهنج.

● ڏُگهو ج ڏَگها: ذ. ڏِنگو - ميهڻو - طعنو. جيئن:
"ڏُنگا ڏاڍي پوٽين، ڪين ڏِٺا، ڪي ڏِين"
(شاهه).

● ڏَگُ ج ڏَگَ: ذ. [سن. ڊَنبَڪَ =] پارڻ جو ڪاٺ - بندُ.

- ڏَگرِيءَ ج ڏَگرِيُون: ث. ڪاني - ٻنڊيءَ.

● ڏُگِنو ج ڏُگِنا: ذ. صفت. ٿُلهو - موٽو - سٿبرُ - ڊُنبو - رُڏُ - متارو - پِرتوُ - پِريلُ - ڏَگرُ - وَترُ سترُ. جبرو - جانٺو - قويءَ - جنڱُ - ڏَنو - مُٺو - ڦوقانگ - ڊُونسو - مُٺڪو - ڏِگُ. سٺي حالت ۾ - سٺو - موچارو - چڱو.

● ڏُگِرو ج ڏُگِرا: ذ. [سن. ڊ نبڪ + روه] ٻه يا ڪنهن ڳوري ڪاٺ جو گول ٽڪر جنهن کي هٿيو ٻه ٿئي (ڪڙمي ماڻهو هن سان ڊَپُ ڪٽيندا آهن ۽ لوهار پڻ مٿرڪي طور ڪم آڻيندا آهن).

- ڏُگِرِيءَ ج ڏُگِريون: ث. ڪپڙن ڌوئڻ لاءِ ڏنڊو يا ڏنڊي - سٺونٺي - ڏُونگري.

● ڏَلُ ج ڏَلَ: ذ. [سن. دَلَ = پَنُ] پَنُ - ورق. ٽلسيءَ جي ٻوٽي جو پن. ڍُوَ. علاج.

● ڏُلَ ج ڏُلئون: ث. پريشاني - حيراني.

● ڏُلائڻُ: مصدر. [سن. دُلءَ = لڏڻ] پريشان ڪرڻ - ڏُولائي ۾ وجهڻ - تڪليف ۾ وجهڻ - سڄو ڪرڻ.

● ڏِلاهُ: ذ. [ڏينهن + لاهُ] هڪ طرف جو نالو - ڏينهن پوري ٿيڻ وارو طرف - الهندو - مغرب.

● ڊُلڻُ: مصدر. [سن. دُلءَ = لَڏَنُ] دربدر ٿيڻ - ڏِڪا کائڻ - ديس ڇڏڻ - پرديس وڃڻ - ديس بدر ٿيڻ - ديس ليڪالي واري حالت ۾ اچڻ - خانہ بدوش ٿيڻ - پِنِڪَڻ - بي ٺانيڪو ٿيڻ - رُي نِڪائي ٿيڻ. غريب ٿيڻ - بُکيو ٿيڻ - ٻِنڻ - رُلڻ. حيران ٿيڻ - ٻه چتو ٿيڻ - پريشان ٿيڻ.

● ڏَلو ج ڏَلا: ذ. مٽي وغيره کڻڻ لاءِ تيلين جي چلي - ڏَلهو. کيڻ جو پنجو هڪ جاءِ تان کڻي ٻي جاءِ تي رکيل (ک).

- ڏَلهِوانُ ج ڏَلهِوانَ: ذ. صفت. ڏَلهو (ٻيگ ٻسترو - چلي وغيره) کڻندڙ - حمالُ - ڪُولِيءَ - مزورُ.

● ڏَلهُ ۽ ڏَلهَ: ذ. بي طاقت ـ ڪمزور. دل خالي. سُڃو.

ـ ڏُلهائي ۽ ڏَلهائيون: ث. سُڃائي ـ پينگيائي ـ اڻ هوند ـ مُفلسي ـ ناداري.

● ڏِلهِ ۽ ڏِلهه (ت): ذ. زورُ ـ دابُ ـ آڦري.

● ڏَلها (ث): اسم خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڏَلهرَ ۽ ڏَلهرون (ث): ث. سوڙ ـ پٿرائي ـ وڇاڻ.

● ڏَلهڻُ: مصدر. ڀرڻ ـ ڀرپور ڪرڻ ـ ڌوسي وجهڻ ـ گهوچڻ ـ جهوڪڻ ـ ڌوسڻ ـ ٺوسڻ. ڪاٺڻ ـ ڀيٽ ڀرڻ ـ ڏوُ ڪرڻ. گهڻو ڪاٺڻ ـ زورسان ڪاٺڻ ـ نڪ تائين ڀيٽ ڀرڻ. ڪنهن کي احسان هيٺ يا قرض هيٺ ڪرڻ.

ـ ڏَليهجڻُ: مصدر. ڍَئجڻ ـ رَڄ ٿيڻ ـ ڀرجڻ ـ راضي ٿيڻ ـ ڀرپور ٿيڻ ـ ڪاٺي ڀورُ ڪرڻ ـ ڦٿڻ. جوڳرجڻ. ڪَنو ٿيڻ ـ ٺڪجڻ.

● ڏَلهو ۽ ڏَلها: ذ. [سن. ڍِلڪم = ٽوڪري] ٽوڪريءَ جو هڪ قسم ـ لئي جي سنهين ڪاٺين جو ٺهيل ٽوڪرو (جو مٽي وغيره ڍوئڻ يا ڪانون وغيره رکڻ جي ڪم اچي). ٽوڪرو ـ ڪارو. وڏو پيٽ ـ ڍِڍُ. (ث. ڏَليهي ۽ ڏَليهيون). واهه جي کاٽيءَ وقت ڪم ڪندڙ مزدورَ. ڪم لاءِ گڏ ٿيل ماڻهن جو ميڙ.

ـ ڏَلهو ڪَڻُ: مصدر. مزوري ڪرڻ ـ ٽوڪري کڻڻ ـ ٽوڪريون ڍوئڻ.

● ڏَليهو: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏَمَ ۽ ڏَمُون (ث): ث. ماديءَ آڻ (جنهن تي پاڪڙو رکي سواري ڪجي).

● ڏَمُ ۽ ڏَمَ: ذ. صفت. ڀوڙي ـ هيريَلُ ـ هيرايل ـ هيراڪُ ـ هٽايو ـ هٿ هيرو ـ سيکاريل ـ ڀاڙهيلُ ـ سکيلَ (ڍڳو وغيره جنهن تي سواري ڪجي). مصيبت ـ ڏَجهو. شومُ. (اسم خاص) سُهڻي (ميهارجي معشوق) جي مڙس جو نالو.

● ڏِمَ ۽ ڏِمُون (ت): ث. سيڪُ ـ ٽاٽارَ ـ ٽاڪوڙ ـ ٽاڪورَ ـ ٽڪورَ ـ سيڪو.

ـ ڏِمَ ڪرَڻ: ٽاڪورَ ڪوڻ ـ سيڪُ ڪرڻ ـ ٽَڦ ڏيڻ ـ سيڪو ڏيڻ.

● ڏُمُ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏَميرو ۽ ڏَميرا (ت): ذ. درياهه جي مڇيءَ جو هڪ قسم ـ ڪُرڙو ـ وڏو ڪُرڙو.

● ڏُمَدُ ۽ ڏُمَدَ: ذ. پيٽ ۾ ٿيندڙ ڪيئون ـ سيڪي ـ ڏُمَنڊُ.

● ڏَمرَڻُ: مصدر. [سن. ڍَمرَه = دانهون ڪري ڏَڪائڻ] ڪاوڙڻ ـ ڪاوڙجڻ ـ چڙڻ ـ ڪروڌ ڪرڻ ـ غصو ڪرڻ ـ ناراض ٿيڻ. رنج ٿيڻ.

ـ ڏَمرُ ۽ ڏَمرَ: ذ. ڪاوڙ ـ غُصو ـ چڙ ـ ڪِروڌ ـ وِڏوڻ ـ جذبو ـ ڦهر ـ تيڪ ـ تاءُ ـ جوش. ناراضپو ـ ناراضگي ـ رنج ـ رنجيدگي.

"ڏمر ڀاسو ڏک سين ڪانڌ ڪتوري هوءِ" (شاهه).

ـ ڏَمرائيتو ۽ ڏَمرائيتا: ذ. صفت. ڏمر وارو ـ ڏمرجو ـ ڪاوڙيل ـ غصي وارو ـ جوشيلو ـ تپڻو ـ ڪروڌي ـ چڙٽو ـ جوشي ـ جوش ڀريو ـ تامشي ـ ڏمريَلُ ـ وِڏوٽو ـ رَنجُ ـ غصي ۾ ـ ڏک وارو.

ـ ڏَمرائيڻُ: مصدر. ڪاوڙائڻ. ناراض ڪرڻ ـ غصو ڏيارڻ ـ چيڙائڻ ـ چڙَ ڏيارڻ ـ چيڙخاني ڪرڻ ـ آپي کان ٻاهر ڪيڻ ـ جوش ڏيارڻ. رنجائڻ ـ ڏکوئڻ ـ ناراض ڪرڻ.

ـ ڏمرِجڻُ: مصدر. ڪاوڙجڻ ـ چِڙڻ يا چِڙڻ ـ غُصي ٿيڻ ـ جوش ۾ اچڻ ـ غصي ۾ اچڻ. ناراض ٿيڻ ـ رنج ٿيڻ ـ ڏکوئجڻ.

ـ ڏَمرُ ڏوٽُ: ذ. غصو ـ ڪاوڙ. رَنجُ ـ ڏُکُ.

ـ ڏَمرُ ڏوٽُ ٿيڻ: چڪتاڻ ٿيڻ ـ ناراضگي ٿيڻ ـ شڪرَ رنجي پيدا ٿيڻ ـ ڪاوڙجڻ ـ رُسامو پيدا ٿيڻ.

ـ ڏَمرِيَلُ ۽ ڏَمرِيَلَ: ذ. صفت. ڪاوڙيل ـ وڏوٽو ـ غُصي ـ ناراض ـ رَنجُ ـ چِڙيَلُ ـ رنجيده ـ غصي ۾ ٽمتارُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏمري ج ڏمريون (ل): ث. ننڍي سنهي ڪڪري - مهڙ (جهڙ جون ڏمريون، مڪڙن جون ڏمريون).

● ڏمڙيا: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏمڪي: ذ. پرت جو هڪ قسم.

● ڏمنڊ ج ڏمنڊ: ذ. معدي ۾ پيدا ٿيندڙ ڪيئن جو هڪ قسم - آنڊي ۾ پيدا ٿيندڙ ڪيئون. چپ وارو ڪيڙو - سپولو - سيانتو - سيڪو - ڏمو.

● ڏمڻ: مصدر. پوئي ڪرڻ - هٿ هيرو ڪرڻ - هٿيرو ڪرڻ - ڏومڻ. ڏپڻ. پاڻيءَ جي چنبڙ ڏيئي ڪپڙا هڪ ٻئي مٿان ويڙهي رکڻ.

● ڏمڻ (ت): مصدر. ليريءَ جي سوچ مٿان آهستي آهستي ٽاڪورڪرڻ - ٽڪورڻ. ٽاڪورڪرڻ.

● ڏمڻ ج ڏمڻ: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم - مٺي پاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

● ڏمو ٻڌجڻ (ت): و ڏ. وڄڻ - ڪاوڙجڻ - ڏمرجڻ.

● ڏمونڳيو ج ڏمونڳيا (ث) ذ. صفت. نحس - چنبڙو - نياڳو - بد نصيب - ڪمبخت - اڻ سهو - مَنسهو.

● ڏميهوڳي ج ڏميهوڳي (ث): ذ. صفت. ڏمونڳيو.

● ڏن ج ڏن: ذ. [سن. دا، دند = ڏيڻ] خراج - ڍل - محصول - رائير - ڏاڻ. فقير کي ڏنل خيرات - دان - پنج. هر ڪنهن مال ڪنهن فقير يا مرشد کي ڏنل ڪجهه پئسن جو اندازو - لاڳو - لاڳ - نذرانو - پيتا - مريداڻو - پنڌاڻ - ماليانو - ٽڪ - پيراڻي وندري - مرشداڻي ڦوڙي - چوٽ. ذات.

- ڏن پرو: ذ. صفت. ڏن پريندڙ - تابعدار - زيردست. باجگذار جيه آنڪي پريندڙ - ڍل پرو. مريد.

● ڏڻ ج ڏڻ (ث) ذ. [سن. دڪشن = آپڻ] روز - ڏينهن - ڏهاڙو - يوم.

● ڏڻ (ت): ذ. بيماريءَ جو هڪ قسم - ماتا - لاڪيڙو - چيچڪ.

- ڏڻ نڪرڻ: ماتا نڪرڻ - چيچڪ نڪرڻ.

● ڏنب ج ڏنب (ت): ذ. پاڻيءَ جو چشمو.

● ڏنبرلو: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏنبيرو ج ڏنبيرا: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم ڳاڙهيري گلابي رنگ جي ٿورن ڪنڊن ۽ ڏندن سان). (ث. ڏنبيري ج ڏنبيريون).

- ڏنبيرو هٿ ڪرڻ وڃڻ: چڱو چوکو ڪاڏو نه ملڻ - خوشامند جو دروازو بند ٿيڻ - ڦرڻ کائڻ جي اميد باقي نه رهڻ - آسودي آسامي هٿن مان وڃڻ.

● ڏنبيريو: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏنبڻ: مصدر. ڏامب ڏيڻ - داغڻ - داغ ڪرڻ - ٽِڪو لڳائڻ - نشان ڪرڻ - ٽڪوڏيڻ - (ڪنهن تتل شئي سان). ساڙڻ - جلائڻ - ڪانئڻ (ڪامڻ مان). تڪليف ڏيڻ - ضرب هڻڻ - عذاب ڏيڻ - پيڙهڻ - چيچلائڻ - ستائڻ - آزارڻ - دق ڪرڻ - هلاڪ ڪرڻ - ڪَڪِ ڪرڻ - ڏکوئڻ - ڏکائڻ. سخت ڳالهائڻ.

- ڏنب ج ڏنب: ذ. ساڙ - داغ - داڳ - ڦل - ٽڏو - مڙيل هنڌ جو نشان - ساڙ جو نشان. ٽڪو - تِڪو - چٽو. چاپ - نشان - ڪلنڪ.

- ڏنبائڻ: داغ ڏيارڻ - داڳائڻ - داغائڻ - ساڙائڻ.

- ڏنب ڏيڻ: داغ ڏيڻ - ساڙڻ - چٽو ڏيڻ. عذاب ڏيڻ - سور ڏيڻ.

- ڏنبي ج ڏنبيون: ث. اهو لوهه جو ٽڪر جنهن سان داغ ڪجي - ڏنبڻ ڏيڻ واري لوهه جي ڪاني - ڏنبڻ جو اوزار - ڪُرپي - ٽِڪڻي.

● ڏنت ج ڏنت (ت): ذ. [سن. دنت = ڏند] ڏند.

- ڏنتاري ج ڏنتاريون: ث. ڪاٺ جو ڏندن سان هڪ اوزار (ڪَک ڪچرو ميڙڻ لاءِ) - ڏانڌاري - ڏندناري.

- ڏَنْتَڻُ ۽ ڏَنْتَڻَ: ذ. ڏَنْدَڻُ ـ مِسْواڪُ.
- ڏَنْتو ۽ ڏَنْتا: ذ. ڦٽي وغيره جو ڏَندو.
- ڏَنْتِي ۽ ڏَنْتِيُون: ث. ڪَنِگي ـ ڦٽي.
- ڏَنْتِي ڏِيَڻُ: وارن کي ڦٽي ڏيڻ.
- ● ڏَنْتِيرُو ۽ ڏَنْتِيرا (ت) ذ. گُڙَ جو هڪ قسم.
- ● ڏَنْجُ ۽ ڏَنْجَ: ذ. بيماري ـ مرض ـ ڏوارُ ـ اگهائي ـ ناچاڪائي ـ ناچڱائي ـ روڳ ـ ڏوکُ ـ ڏُجهندو ـ لِڱائي ـ آزارُ ـ بي مزائي. سورُ ـ درد ـ آهَنْجُ ـ ايذاءُ. ڏکُ ـ افسوس ـ شوڪُ ـ غمُ ـ ارمان. تڪليف ـ ڏولائو ـ لاچاري. حسد ـ ساڙو. ڏَنْجهہ. جيئن:

  ”ڏُجهڻ ڏيئي ڏَنْجُ، مونکي مچڻ ميڙئين“
  (خليفو نبي بخش).
- ڏَنْجائِڻُ: مصدر. ڏُکوئڻ ـ اِيذائڻ. رَنْجائِڻ.
- ● ڏَنِجَڻُ: مصدر. بيواه ٿيڻ ـ وڌوا ٿيڻ ـ رنَ زال ٿيڻ ـ رَنڙِي ٿيڻ ـ ڏُهاڳُ اچڻ. ڇڙو ٿيڻ ـ وانڊو ٿيڻ ـ رَنَڙُ ٿيڻ.
- ● ڏَنْجهہ ۽ ڏَنْجهہَ: ذ. [سن. دهيتي: ٻرا. دِجّهئي = ڏکيو] ڏانجهو ـ ڏُکُ ـ ڏولائو ـ اهنج ـ ايذاءُ ـ تڪليف ـ دردُ ـ سورُ ـ رَنْجُ. بيماري. دشمني.
- ڏَنْجهہَ ڏيڻ: سُورَ ڏيڻ ـ ايذاءُ پهچائڻ ـ صدما ڏيڻ.
- ڏَنْجهَڻُ ۽ ڏَنْجهَڻَ: ذ. ڏَنْجهہ.
- ڏَنْجهو ۽ ڏَنْجها: ذ. تڪليف ـ سورُ ـ سختي ـ تنگي ـ ڏُکيائي. ايذاءُ. آهنجُ ـ دَرْدُ ـ سورُ ـ ساڙو.
- ● ڏَنْدِ ۽ ڏَنْدُونِ: ڏَنْدِيُونِ: ث. وَتِ ـ آنْدِ ـ ڪِنار ـ ڪنارو ـ ڪنارَي ـ ڀڇاڙي ـ ڇيڙو ـ ڪپَرُ جبل يا ٽَڪِري وغيره جو. پَکي جي ڪِنارَ (ل). جبل جي چوٽيءَ جي ڪِنار (ڪ). پرتَ جو هڪ قسم (جو ڪپڙي جي ڪناريءَ تي پيرجي (ڪ)).
- ● ڏَنْدُ ۽ ڏَنْدَ: ذ. [سن. دَنْتَ: دَشَنَ ف. دَندان = ڏندُ] وات ۾ چٻارڻ لاءِ هڏن جي ٽُڪرن مان هڪ ٽُڪر ـ دَچَنُ.

- ڏَنْدَ آچِا ڪَرَڻُ: ڏَنْدَ صاف ڪرڻ ـ ٿورو ڪير ڏِکُ پِيئَڻُ.
- ڏَنْدارُ ۽ ڏَنْدارَ: ذ. صفت. ڏَندَن وارو ـ ڏَندائُون. (ذ). ڪاٺ جو ڏَندَن سان هڪ اوزار (جنهن سان ڪَنُ ڪِچرو ميڙجي) ـ ڏاندارُ.
- ڏَنْدارِي ۽ ڏَنْدارِيُون: ث. ڏسو ”ڏَنْدارُ“.
- ڏَنْدالُ ۽ ڏَنْدالَ (ت): ذ. ڏاندار ـ ڏندار ـ ڏانداري.
- ڏَنْداوِ پٽيِ ۽ ڏَنْداوِ پٽيُون: ث. ڪاٺ چيرڻي.
- ڏَنْدائِتو ۽ ڏَنْدائِتا: ذ. صفت. ڏندن وارو ـ ڏَندِرُ. ڏندن جو. اهو ٻارُ جنهن کي ڏند نڪرڻ شروع ٿين (ڪ).
- ڏنْدائِجَڻُ: مصدر. ڏند جَڻ ـ ڏَندَ ٿيڻ ـ ڏَندَ اچڻ ـ ڏَندَ نڪرڻ ـ ڏَندائتو ٿيڻ.
- ● ڏنْدائِڻُ: مصدر. ڪنهن اوزار (جهڙوڪ: ڏاٽي وغيره) جي ڏندن کي سيراڻِ تي تيز ڪرائڻ.
- ڏَنْدَ پِيَڻُ: ڏند ڪيڻ ـ سار ڏيڻ ـ مزا ڏيڻ ـ عاجز ڪرڻ.
- ڏَنْدَ پِچائِڻُ: ڏند زور سان بند ڪرڻ ـ ڏند پِيڙِڻ.
- ڏَنْدَ پِڪوڙَڻُ: ڏَندَ پِيڙَڻُ.
- ڏَنْدَ پِيڙَڻُ: ڏَندَ پِچائڻ. چُپ ڪرڻ ـ مات ڪرڻ ـ خاموش رهڻ.
- ڏنْدَ تي رَکڻُ: چکَڻُ ـ سَوادُ وٺڻ.
- ڏَنْدَ ٽِيڙَڻُ: ڏاڍي کلڻُ ـ وڏا ٽهڪَ ڏيڻ ـ اجايو کِلَڻ. واهيات ٿيڻ.
- ڏَنْدَ ٺاهڻُ: مَصنوعي ڏند بنائڻ.
- ڏَنْدُ نُڙِڪو ۽ ڏَنْدَ نُڙِڪا: چرڙاٽُ ـ ٺُڪ ٺُڪ. ٻَڪِ ٻَڪِ ـ سَڪتو رعب تاب ـ ٿورو دَڙکو (ت).
- ڏَنْدَ نُڙکو ڪَرَڻُ: ڪجهہ نہ ڪجهہ ڪائڻ ـ وات چورڻ ـ وات هلائڻ ـ چٻَڻُ ـ سَکتو رُعب تاب رکڻ (ت).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏَنڊَ نَهڪائڻ (ت)؛ ڏند ڪڙڪائڻ - ڏِکو ڳالهائڻ - ڏند ڏيڻ. چيڙ ڀيون ڏيڻ.
- ڏند پيهڻ: ڪاوڙ ۾ ڏند ڪرٽڻ - ڪاوڙ ڏيکارڻ - ڏند پيهڻ - ڏند ڪرٽڻ. خار کائڻ.
- ڏَنڊَ پيهڻ: ڏند پيهڻ - ڏند ڪرٽڻ - خارَ کائڻ.
- ڏَنڊَ چپن سان لڳڻ: حيرت ۾ پوڻ - عجب ۾ پوڻ - وسمي ۾ پوڻ - هائس ۾ پوڻ.
- ڏَنڊَ چرچو ۽ ڏَنڊَ چرچا: ذ. خبر چار - واءُ سُتاءُ - حال احوال - ڳالهه ٻولهه. گپ شپ - کِلَ چرچو - ٽِٽَ شٽ.
- ڏَنڊُ چڪُ ڪرڻ: وڙهڻ جهيڙڻ - واتورجڻ - وات ڏيڻ - گهٽ وڌ ڳالهائڻ - جانيوتجڻ.
- ڏَنڊَ چيڪَ ۽ ڏَنڊَ چيڪون (ت): ٿ. ڏند شيڪَ - محبت - سيڪَ - قُربُ - ڪاڏِ و- چيڪَ. کِلَ - ڀوڳُ - مسخري.
- ڏَنڊَ چيڪَ ڪرڻ: اجايو کلڻ - ڏندَ ڪيڻ. کيڪارڻ - آدرڀاءُ ڪرڻ.
- ڏ نڊَ ڏِسڻ: چمار ڏسڻ - عمر جاچڻ (جانورن جي) "چمَ جي واقف جا ڏند کهڙا ڏسجن".
- ڏَنڊَ ڏَنڊَن سان ٻڙڻ: بيهوش ٿيڻ - ڏَنڊَنَ ٻوڻ.
- ڏَنڊَ ڏيکارڻ: ڏند ظاهر ڪرڻ. ڪاوڙ ڪرڻ - رنج ظاهر ڪرڻ. ڊيڄارڻ. کِلڻ.
- ڏَنڊَ ڏِيڻ: وات سان ٽُڪو ڏيڻ (ڏاڳي وغيره کي) - چڪُ پائڻ - چباڙڻ. ايذاءُ رسائڻ. مُنهن ڏيڻ - مهاڏو اٽڪائڻ - تڪرار ڪرڻ - رَدُ ڏيڻ - گهٽ وڌ ڳالهائڻ - وات ڪرڻ - جهيڙو ڪرڻ - فساد ڪرڻ - هوڏ جڻ - وڙهڻ.
- ڏَنڊِرُ ۽ ڏَنڊِرَ: ذ. صفت. ڏندن وارو - وڏن ڏندن وارو - ڏندن سان - ڏندن آڏيل - ڏند ٻاهر نڪتل - ڏَندوُ - ڏَندِرو.
- ڏَنڊِرو ۽ ڏَنڊِرا: ذ. صفت. ڏندِرُ - ڏندو.
- ڏَنڊرو چڪرو ۽ ڏَنڊِرا چڪرا (ت): ڏند چڪُ ڪندڙ - وٺ پڪڙ ڪندڙ - محنتي - چالاڪ - هوشيار - هرطرح ڪم ڪرڻ وارو - سڀ طريقا اختيار ڪرڻ وارو.
- ڏَنڊَڙُ ۽ ڏَنڊَڙَ: ذ. ڏندن صاف ڪرڻ جي گهڙيل ڪاٺي - ڏَندڻُ.
- ڏ نڊ شيڪَ ۽ ڏَنڊَ شيڪون: ٿ. ٿورا ڏند ڪڍي کلڻ جي حالت - ٿوري کِلَ. ڏند ٽيڙ - ناراضگي - مخالفت - دُشمني. متاچري دوستي - چل چلائو ياري - خوشامدَ واري منگت (ت).
- ڏَنڊَ شيڪَ ڪرڻ: ڏِکو ڳالهائڻ - ناراض ٿيڻ - ڪاوڙجڻ.
- ڏَنڊَ شيڪڻ: کِلڻ. ڪاوڙجڻ. لڄي ٿيڻ - ڦِڪو ٿيڻ - شرمندو ٿيڻ. ڏند ڏيکارڻ.
- ڏَنڊَ ڪٿا ۽ ڏَنڊَ ڪٿائون: ٿ. بي بنياد ڳالهه - خيالي قِصو - بناوتي ڳالهه - مَن گهڙت ڳالهه - قياس آرائي - ڪوڙو قصو. ٽوٽڪو - پراڻي ڳالهه - وارتا - حڪايت - آکاڻي - ڪهاڻي - روايت - سمرتي - اِتيهاسُ.
- ڏَنڊَ ڪيڏڻ: ڏند ظاهر ڪرڻ - بنا مطلب جي ڏند ڪڍي کلڻ - ڪوڙي کِلَ کِلڻ. ٽهڪ ڏيڻ - خوش ٿيڻ. ڦِڪو ٿيڻ - شرمندو ٿيڻ - لڄي ٿيڻ - شرمسار ٿيڻ.
- ڏَنڊَ ڪرٽڻ: ڏند گسائڻُ - ڏند پيهڻ. ننڊ ۾ ڏند گهڻ. ڪاوڙ ۾ ڏند گسائڻ. سخت ڪاوڙجڻ.
- ڏَندَ ڪنائي چپن سان لڳڻ: ڪراڙو جهور ٿيڻ - تمام پوڙهو ٿيڻ. نالائقي ڏيکارڻ. سڀ مال ملڪيت کائي کپائي ڇڏڻ.
- ڏَنڊَ ڪتا ٿيڻ: بيزار ٿيڻ - ڪڪ ٿيڻ - منهن پيت سان لڳڻ - تمام شرمند و ٿيڻ - ڏاڍ و ڦِڪو ٿيڻ.
- ڏ نڊ ڪتا ڪرڻ: بيزارڪرڻ - عاجزڪرڻ - ٿڪائڻ - ڪڪِ ڪرڻ. جهيڙو ڪرڻ - فساد ڪرڻ - واتورجڻ.
- ڏَنڊَ ڪُڙڪو ۽ ڏَنڊَ ڪُڙڪا: ذ. ڏندن جو ٽڪاءُ - ڏندن جو آوازُ. ڇيڙڪو - ڇباڙو. دڙڪو - دَهمان - دَٻ - ها ها. گِدڙ ڀڀڪي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏَنڊَ ڪَڙڪو ڪَرَڻُ: آهستي آهستي ڪا شي چباڻ. ڏڪو دهمان ڪرڻ - ٿورو رعب تاب ڏيکارڻ.
- ڏَنڊَ ڪَڙڪَڻُ: سيءَ سبب ڏند وڄڻ. ڪا شي ڪائڻ جو آواز ٿيڻ.
- ڏَنڊَ ڪِڪائِڻُ (ت): هرو ڀرو جهيڙو ڪرڻ - واتورجڻ - منهن ڏيڻ - تڪرار ڪرڻ.
- ڏَنڊَ ڪَوتِڻُ: ڏندن مان ڦاٿل ڪاڏي جا ذرا ڪيڻ - ڏندن کي صاف ڪرڻ.
- ڏَنڊَ ڪوتڻ لاءِ ڪَکُ نه بچڻُ: ڪجهه به نه بچڻ - سارو مال متاع تباهه ٿيڻ.
- ڏَنڊَ ڪَوتيشِيُ & ڏَنڊَ ڪَوتيشِيُون: ث. ڏندن کوٽڻ جو اوزار - ڏندبري - ڏندٻلي - چينگهه.
- ڏَنڊ ڪِيڪِرَ ڪَرَڻُ: ها ها ڪرڻ - جٺ ڪرڻ - ڪَنهرو ڳالهائڻ - ڳوٺ وڏ چوڻ - دٻائڻ.
- ڏَنڊَنَ تي وَهِ چڙهڻُ (ت): تمام ناراض ٿيڻ - سخت ڪاوڙجڻ.
- ڏَنڊَنَ جيِ پيرِيتَ: ث. ٿوري گهٽي ڀيڪ - ٿورو گهٽو قرب - پيار - محبت. آشنائي - دوستي.
- ڏَنڊَن جهي وِچَ ۾ زِبانَ وانگر رَهڻُ: دشمن جي وچ ۾ سلامت رهڻ.
- ڏَنڊَنَ کي ڪَالي ڏِيڻُ: صبر ڪرڻ - مات ڪرڻ.
- ڏَنڊَنَ ۾ آڱر ڏِيڻُ: حيرت ۾ پوڻ - عجب ۾ پوڻ.
- ڏَنڊَڻُ: مصدر. ڪنهن ڏندن واري اوزار (جهڙوڪ: ڦڪي، ڏاٽي ياڏاندار ي) جا ڏندا ڪيڻ.
- ڏَنڊَڻُ & ڏَنڊَڻُ: ذ. ڏندن صاف ڪرڻ لاءِ وڻ (نيرِ، ٻٻر، ڪَٻر يا ٻئي ڪنهن وڻ) جي تازي يا سُڪل ڪائي - مسواڪ - ٻرياتي - ٻرياتيو. ڏندڻ پوڻ جي هڪ بيماري - بيهوشي.
- ڏَندڻ پيچڻُ: ڏندڻ ٻيل (بيهوش ٿيل) جو وات ڪولڻ - سرجيت ڪرڻ - هوش ۾ آڻڻ - پچيل ڏند کولڻ.
- ڏَنڊڻَ پَوَڻُ: ڏندن جو پاڻ ۾ ميڙڻ - ڏندن جو چيپيا تجڻ - ڏندڙيجڻ - ڏند پيڙجي وڃڻ - بيهوش ٿيڻ - ڏيڪير جڻ.
- ڏَنڊڙيجڻُ: بيهوش ٿيڻ جي حالت ۾ ٻنهي جاڙيون پاڻ ۾ پيچري وڃڻ.
- ڏَنڊڻَ ڪَتِڻُ: پيپڙ ٻل وات کي آڻڻ يا کولڻ - بيهوش ٿيل ماڻهوءَ جون جاڙيون کولڻ - ڏندن پچڻ - پچيل ڏند کولڻ.
- ڏَنڊو & ڏَنڊا: ذ. (ڪنهن مشن جي چڪري، ڦٽيءَ، ڏاندار ي، ڪاراٿي وغيره جو). ڦٽيءَ جي هڪ ڦاڪ. آر يا هرلي جي چڪر جو آرو. ڦٽيءَ ۾ جُوڙيل ڪيڻ لاءِ ٻڌل ڏاڪو (ت). ڪينار - وٽ - مٿالهين زمين (ت).
- ڏَنڊو & ڏَنڊ: ذ. صفت. وڏن ڏندن وارو - ڏندر.
- ڏَندوريُ & ڏَندوريُون (ڪ): ث. ڪِير ڪير ڪِيل ڪيل - ڪِٽ ڦِٽ - جهيڙو - فساد - ڪِهيي.
- ڏَنڊ هيرڻُ: ذات هرڻ - عادت پوڻ - چوس پوڻ.
- ڏَنڊ هڙڪو (ت): ذ. سرديءَ سبب ڏندن جو ڪڙڪو.
- ڏَنڊ هيٺ ڪَڪرو اچڻ: غيرت اچڻ.
- ڏَنڊي & ڏَنڊيُون: ث. ڏَنڊ جو چڪ. چيرٻ - هڏي.
- ڏَنڊي پَوڻُ: ڏنڊڻ پوڻ.
- ڏَنڊي ڏِيڻُ: تڙي ڏيڻ - هڏي ڏيڻ. ڪاوڙ ڪرڻ - اک ڏيکارڻ - ڪَهرو ڳالهائڻ.
- ڏَنڊ برِيُ & ڏَنڊ برِيُون: ث. ڏندن واري - ڏندن جي. ڏند ڪوتيشي - ڏندٻلي - چنگهه.
- ڏَنڊٻَلُ & ڏَنڊ ٻَلَ: ذ. صفت. ڏَنڊَ ڏَنڊ - ڏندن وارو - ڏندائتو - ڏندر - ڪندن وارو.
- ڏَنڊ ٻليِ & ڏَنڊ ٻليُون: ث. ڏَنڊ ڪوتيشي - ڏندبري - چنگهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏنڊين آڱريون اچي وڃڻ: عجب ۾ پوڻ. حيرانيءَ ۾ پوڻ - حيرت کائڻ - عجب کائڻ.
- ڏَنڊِين ڏانڊُ ۽ ڏَنڊِين ڏاندَ: ذ. پنهنجي مڙسيءَ وارو - مڙسان مڙس - مڙس ماڻهو. پنهنجي همت وارو - آپي سمرٿ - ٻچڻ جوڳو - همت ڀريو - دليرُ - بهادر - ڦَوِيُ - جُنگ.
- ڏَنڊِين ڏانڊُ هڻڻُ: پنهنجي مڙسيءَ وارو هڻ - سٺيءَ جي ٻُجھڻ لائق. همت وارو هڻ.
- ڏَنڊِيو ۽ ڏَنڊِيا: ذ. صفت. ڏندن وارو - ڦٽي - ڦلوڻو - ڪنکهو.
- ڏَنڊِي وَرائي: ث. ڪارائيءَ جي ڏندن ورائڻ جو اوزار.
● ڏنڊِيي ۽ ڏَنڊِيُون: ث. سڄيءَ جو هڪ قسم.
● ڏَنڊو: اسم خاص. ٽنڊي باگي، مجاول، بدين تعلقن ۾ ديهن جو نالو. هڪ ريلوي اسٽيشن ۽ شهر جو نالو.
● ڏَنڊِي ۽ ڏَنڊِيُون: ث. [س. دنت=ڏند] وارن مان ڦٽو، چانهيُن ۽ جونئين ڪيڻ لاءِ ڦٽي جي ڏندن ۾ ڏنل ڏاڳو. ڪناري - وٽ - آنڊِي - ڏَنڊِ. لشون ڦٽلُ ڪاهه - چُونڪو (ت).
- ڏَنڊِي ڏِيڻُ: ڦٽي جي ڏندن کي ڏاڳي سان ٻڌي (جونئين يا ٻڦي) ڪيڻ لاءِ ڦٽي ڏيڻ.
● ڏَنڊِيو ۽ ڏَنڊِيا: ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم.
● ڏَنڊو: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏَنڊِيسار (ٿ): اسم خاص. مينگهواڙ جي هڪ ذات جو نالو.
● ڏَنڊ ۽ ڏَنڊُون: ڪپڙي جي وَٽ - ڪناري. ڳچ جي پرت جو هڪ نالو.
● ڏَنڊُ ۽ ڏَنڊَ: ذ. [س. ڏَنڊ=ڏَنڊُ] ڪيل ڏوهه جو عوض - عوضو - جرمانو - تاوان - تاوان - هرج - مصيبت - چٽي - سزا - سيڪت. محصول - ڏَنُ. سزا جو هڪ قسم (روڪڙا پئسا وصول ڪرڻ يا سڱ عوض ۾ وٺڻ). جاهلو ڪر جو سڱ (جو وڃائڻ جي ڪم اچي) - نادُ - ڪوڏ - سينگ - سينڪ - نفيلُ. ڏ ونڊرو - ڏورو - ٽونٽ ڪان مٿيون ٻانهن جو حصو. ڪسرت يا ورزش جو هڪ نمونو. ڏنڊو - ڏُڪو - لٺ - حملو. راڄ نيتي جي چئن سزائن مان آخرين سزا "، - شام، ٢- دانُ، ٣- ڀيل، ٤- ڏنڊ". (ذ. صفت) ٿلهو - متارو - ميٽيل (ل) جيئن:

حرام جو ڪائي ڏنڊ ٿيو آهين".

- ڏَنڊُ ڀَرڻُ: جرمانو ادا ڪرڻ - ڪيل ڪرمن جي سزا ڀوڳڻ. ورزش ڪرڻ.
- ڏَنڊُ ڀَوڻُ: چٽي ڀوڻ - هرج ڀوڻ - جرمانو ڀوڻ.
- ڏَنڊُ ڏيڻ: جرمانو ڏِيڻُ.
- ڏَنڊُ وِجهڻ: تاوان وجهڻ - هرج وجهڻ.
- ڏَنڊُ ۽ ڏُنڊَ: ذ. ميوي ۾ لڳل ڪائيءَ جو ٽڪر - جُنبي - ڏُنبي.
● ڏَنڊَرُ ۽ ڏَنڊَرَ: ذ. صفت. بي خوف - بي ڊپو - بي ڀؤ - نِڊَرُ - نِرڀؤ - بهادر - دليرُ - بي پرواه - الغرض - ڪِهپلو. ٿلهو - متارو - ڀريل - ڪائي ٻي ڏؤ ڪيل.
● ڏَنڊَڻُ: مصدر. [س. دَنڊه=ڏنڊ وجهڻ] ڏنڊ وجهڻ - ڏنڊ رکڻ - جرمانو ڪرڻ - چٽي وجهڻ. سزا ڏيڻ. محصول وجهڻ - زبردستي اڳاڙڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ (ٿ). جيئن ته:

"التو چور ڪوتوال کي ڏنڊي".

● ڏَنڊو ۽ ڏَنڊا: ذ. [س. ڏَنڊَ: پرا ڊنڊو=ڏنڊو] ٿلهو لڪڻ - سوٽو - ڏڪو - سانٽو - ڪهوپاٽو - ڏگرو. لٺ - لوڙهه - ٻانٺو - وڏولڪڻ - ڏانگهه. شيون گهوٽڻ لاءِ ڪاٺ جو گول ٽڪر - دستو - ٻهرو - گهوٽو - ملهڙو. (ذ. صفت). ٿلهو - متارو - مضبوط. جيئن:

"فلاڻو ڏنڊو لڳو پيو آهي".

(ث. ڏَنڊِي ۽ ڏَنڊِيُون).
- ڏَنڊائي ۽ ڏَنڊائِي: ذ. صفت. ڏنڊا هڻندڙ - ڏڪيبارُ. جهيڙاڪ. ڏاڍو مڙس - مٿيرُ.

- ڏنڊو ڪَٽَڻُ: ڪنهن شئي جي بلڪل سختيءَ سان نگراني ڪرڻ. هوشيار ٿيڻ. ڪن ٿيڻ. مقابلو ڪرڻ.
- ڏَنڊو مُٺو ۽ ڏَنڊا مُٺا: ذ. صفت. ٿلهو متارو- سٽر و تَر- ڏگرُ و گرُ.
- ڏنڊو مُڇائي وِهَڻُ: بي پرواه ٿي وهڻ. مقابلي لاءِ تيار وِيهڻ.
- ڏَنڊو هَڻَڻُ: ٿاڏل يا پنگ گهوٽڻ. ڏڪُ هڻ- مُونتو هڻ.
- ڏَنڊِي تي هَڻَڻُ: خرچڻ ڪپائڻ (پئسا وغيره). ناس ڪرڻ- دُڦ ڪرڻ- اُڏائڻ.
- ڏَنڊِي جي زور تي هلڻ: ڏاڍَ تي هلڻ- زورَ تي هلڻ. ظلم ڪرڻ.
- ڏَنڊِي ڪُونڊِي هيٺُ لَنگهائي ڇَڏَڻُ: فضول خرچيءَ ۾ پئسو اُڏائي ڇڏڻ.
● ڏَنڊوَتِ ۽ ڏَنڊِوَتُون: ث. [سن. دَنڊوَت: دَنڊ=ڪاٺيءَ جو ٽڪر + وت= وانگر=ڪاٺي وانگر سڌو]. مٿي ٽيڪڻ جي حالت- جهڪي ڪَيل سلامُ (جو هندو پوڄاري پنهنجي معبود کي ڪري)- هيٺ نمڻ واري حالت- سَجدو- نمسڪار- ڪورنش -- مُجرو- ڪُرنِشي- آدابُ.
- ڏَنڊوَتِ ڪَرَڻُ: سَجدو ڪرڻ.
● ڏَنڊيِي (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏَنڊِي ۽ ڏَنڊِيُون: ث. ميوي ۾ اٽڪيل وڻ جي ڪاٺيءَ وارو ذرو- پُنڊي- چِنڊي- پُنجي- پُونڊ- بُونڊ- بُولڊي- بُونب- ڏانڊِي- گَنر- گِني (ڪنهن ٽاريءَ جي ميوي سان اٽڪيل).
● ڏَنڊيو ۽ ڏَنڊيو: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم- (مڇي (ڪسيءَ جي) رنگ تي، گرميءَ ۾ مَرِي، ڊيگهه ۳-۴ انچ، ۳ قسم: ڪارو، ناپرتو، ناهارو، ناهارچو، ۱- هيٺا پَڪَ، ۲- صاف اڇو، ۳- نائين رتو، چنيو ڏلڊيو ڪارو، پَڪَ هيٺا ڇپن وٽان ۽ اک وٽان هيٺا پٽا).
● ڏَنرِي ۽ ڏَنرِيُون (ت): ث. لئي جي وڻ جي بيماريءَ جو نالو.

● ڏَنڪو ۽ ڏَنڪا (ٿ): ذ. (آواز) آواز.
● ڏَنڪَرُ ۽ (ل): ذ. ڪاٺ جو ڏَڪَرُ- ڏَڪُ. ٿلهو متارو ماڻهو.
● ڏَنگُ ۽ ڏَنگَ: ذ. [سن. دَنش=ڏَنگُ] وهڻ کي ڏنگيندڙ جيت جو هڪ قسم- وڏو مکو- وڏي مک. ڪاڏو- چارو (وهڻ لاءِ). وزن (دوا وغيره جو). ڪارڪ جو هڪ قسم- اڏ نرم ۽ اڏ سخت ڪارڪ.
- ڏَنگَ پَوَڻُ: ڪارڪن جو ڏونڪن کان وڌيڪ پچڻ.
- ڏَنگِجَڻُ: ڪجهيءَ جو اڌ پڪي ٿيڻ.
- ڏَنگُ ڪَرَڻُ: ڏولڪن سان پچي اڌ ڪارڪون ٿيڻ.
● ڏِنگَرِ: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏِنگِ ۽ ڏِنگُون (ڪ. ت): ث. نراڙ جي ڪُنڊَ لوٺي جي مٿان وارو حصو- ٽپڻ- ڪِڙي.
● ڏِنگُ ۽ ڏِنگَ: ذ. وَرُ- وَنگُ- جهڪَ- موڙ- چَڪَرُ- ڦيرُ- ڦيرو- لاڙو- وَڪڙُ- وَٽُ- پيچُ. سِڌَ کان ڦِرڪڻ واري حالت. ڪوڙ- ڪپٽ- گِدِيِ نَڪِيِ. ارڏائي- لچائي- بد معاشي- ڏنگائي. برخلافي- وروڌ- مخالفت- وِڪُهن- دشمني- رَدُ ڪَدُ.
- ڏِنگائي ۽ ڏِنگائيُون: ث. ٽيڙائي- ڦڏائي- نورائي- ٽيڏائي- اڻ سِڌائي. حرڪت- لچائي- مستي- شرارت- بدمعاشي- ارڏائي- ڏاڍائي- اڙينگائي. ڪُپت- نَڪِي- دلبو، ضد.
- ڏِنگُ ڏِنگائيِ (ل): ث. پاراٽي هڪ راڳ جو نالو. ڏکن اچلڻ جي هڪ راڳ جو نالو.
- ڏِنگو ۽ ڏِنگا: ذ. صفت. ڦڏو- مڙ يل- وريل- اڻ سڌو- ٽيڏو- وِنگو- ٽورو- پيچدار- خمدارُ- اڏو ٽيڏو- ٽنگ وِنگو- اڏو ترڇو. برو- بڇڙو- شرير- لچو- حرڪتي- مستي خور- ڪپتائي- ارڏو- شيطان.
- ڏِنگا ڏِيڻهن ڏِسَڻُ: تڪليف وارا ڏينهن ڏسڻ يا ڪاٽڻ.

- ڏنگو ڪُڙو ج ڏنگا ڪُڙا: ذ. صفت. ونگو - ڏنگو - ڦڏو - مڙيل - وريل - پيچدارُ - خمدارُ - وَرَ وڪڙ وارو.
- ڏنگَ ونگيڙو ج ڏنگ ونگيڙا ذ. صفت. ڏنگو ڪُڙو.
- ڏنگي ج ڏنگيون: ث. صفت. ڏنگو جو مؤنث.
- ڏنگي ليڪَ: ث. اڻ سڌي ليڪ - مڙيل ليڪ.
● ڏنگاچيي ج ڏنگاچيون (ل): ث. صفت. ٿوري ڪار واري ڪارائي (زمين).
● ڏنگاري ج ڏنگاريون (ڪ): ث. ٽانءَ جو هڪ قسم - ٻنگاري. تغاري - تگاري. ڪنجي - ڪنهي.
● ڏَنگيرُ ج ڏَنگيرَ (ت): ذ. صفت. وَهڙو (ڏِگو) جو ڳِنڍون تهي نہ پوي - ڪُٽ - اڻ وَڌو - خصي.
● ڏُنگرُ ج ڏُنگرَ: ذ. جبل - پهاڙ - ڏُونگر.
- ڏُنگرُ ڄامُ ج ڏُنگرَ ڄامَ: ندا. اي جبل جا ڄامَ! اي ڪوهيارا! اي پنهون! جيئن تہ:
"ڏَ ڪا، ڏُونگرَ ڄامَ! ڪَرِ معذورُ رِنِ تي".
- ڏُنگرَ ڏِيهيي: ذ. صفت. جبل جو رهاڪو - ڪوهيارو - پنهون.
● ڏَنگراڄُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏَنگيرو: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- ڏَنگيري ج ڏَنگريون: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم. (اسم خاص) تعلقي ڏگهڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ڏِنگيري ج ڏِنگيريون: ث. ٿار يا هرلي جي ننڊي چڪر جو ارو - ڏِنگڙي.
● ڏَنگيڙو (ت): ذ. پرت جو هڪ قسم.
● ڏَنگيڙي: اسم خاص. تعلقي ميرو خان ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ڏِنگيڙي ج ڏِنگيڙيون (ت): ث. نار جو هڪ عضوو - ڪاليءَ جو وريل لڪر.

● ڏَنگڻُ: مصدر. [من. دَنشَنَ = ڏنگڻ. پرا. ڊَنسَڻُ] وڇونءَ، نانگ يا ڪنهن زهريلي جيت جو چَڪُ پائڻ - ڏنگ هڻڻ - ڪڪڻ - گهائڻ - ڪاپائڻ - دَرُدُ رسائڻ - ڦٽڻ - زَخمَڻُ. ڪِل ۾ اوزار وغيره سان زخم ڪري رت ڪڍڻ. زهر پريو ڳالهائڻ - ڪاوڙ ڪرڻ - ٽونڪڻُ.
- ڏَنگُ ج ڏَنگَ: ذ. ڪنهن بلا يا نانگ، وڇونءَ يا زهريلي جيت جو چَڪُ - جَهٽُ - جهڙپَ - چيڪو - وَڍُ - گهاءُ. پڻونءَ جي پڇ ۾ چيڙي وارو ڪنڊو - نيشُ - نشتر - ڪَڪُ. ڏکيئي ڳالهاءُ - مهڻو - طعنو - اولاڀو - چڙپ - هڏي.
- ڏَنگائڻُ: مصدر. ڏنگ هڻڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ.
- ڏَنگجڻُ: مصدر. ڪنهن زهري جيت وغيره کان ڪکجي پوڻ - ڪائجڻ.
- ڏَنگُ ڏِيڻُ: ڏوراپو ڏيڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ.
- ڏَنگيرُ ج ڏَنگيرَ: ذ. صفت. ڏنگ هڻندڙ - ڏکيندڙ - ڏَنگيلُ - ڪڪيلُ.
- ڏَنگيٺو ج ڏَنگيٺا: ذ. صفت. ڏَنگيرُ.
- ڏَنگيٺي ج ڏَنگيٺيون: ث. ڏنگڻ جو طريقو يا نمونو. اسم جنس. گاهہ جو قسم جنهن ۾ سارنگ جهڙا ڪنڊا ٿين. صفت. اها شيءِ جا ڏنگ هڻي. ماڪي لاهيندڙ تي حملو ڪندڙ ماکيءَ جي مک.
- ڏَنگو ج ڏَنگا: ذ. چَڪُ - چيڪو - وَڍُ - گهاءُ - ڏکو.
- ڏَنگُ هڻائڻُ (ت): جنڊ آهوڙائڻ.
- ڏَنگُ هڻڻُ: ڏنگڻ - چَڪُ هڻڻ. مهڻا يا طعنا ڏيڻ - جهيڙو ڪرڻ - اوپالا ڏيڻ.
● ڏَنگيٺا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏَنگيٺي ج ڏنگيٺيون: ث. [من دَنشَن = ڏنگڻ] ڪپڙن کي چُهٽيي پوندڙ گاهہ جو هڪ قسم. جيت جو هڪ قسم (ڏنگيندڙ). لوهارن جو هڪ اوزارُ جنهن سان ڏاٽي وغيره جا ڏندا ڪڍجن - ڪَنهي - ڪَڪيرلي.

● ڏَنگو ۽ ڏَنگا: ذ. ٻيڙيءَ ۾ تن يا چيرُ- سوراخ- سيرلکھ- ٽونگ- ٽينڊي. اڦير يا امل جو ٿورو ذرو- لغار- ٿهارَ- چِٽَ- مَنڪَ. مٽي زمين ۾ ڪلر جو ٿورو ٽڪرو- کاري زمين جو تراڪڙو- زمين جو ڪلراٺو ٿَهُ- مٿاڇرو- ٽانگهڙو- تَراشو. لوهارن جي اصطلاح ۾ لوھ کي وَڍَ جو نشان (ل)- نشان- سنهي ليڪ- وَڍُ- گهاءُ. جيئن ته "ڪاٺيءَ کي ڏنگا ڏي ته جلد سُکي." کهڻ ۽ هلڻ چلڻ ۾ آزادي- چالاڪي- چستي- ڪڙائي- جهانجهرائي.

- ڏَنگو چاڙهڻُ: اڦير ڪاٺي لٽي ۾ ٽيڻ- خمارجڻ- اڦير کائڻ- لشئي ٿيڻ- لشي ۾ مست ٿيڻ.

- ڏَنگو ڏِيڻُ: لغار ڏيڻ- چِٽَ ڏيڻ. پاڻيءَ جي چِٽڪار ڏيڻ.

- ڏنگو ڪَڍَڻُ: سرنگھ ڪڍائڻ.

- ڏَنگو ڪَرَڻُ: اوچتو ٽنگ ٽيڻ (ٻيڙيءَ ۾)- ٽينڊيءَ جو اوچتو لڪرڻ.

- ڏَنگو ڪَٽَڻُ: (ڏينهن جو) گرم ٿيڻ- تپڻ- ڪوسو ٿيڻ- جلڻ- سڙڻ- پچڻ- باھ ٿيڻ.

- ڏَنگيدارُ ۽ ڏَنگيدارَ: ذ. صفت. مٽيءَ زمين ۾ ڪلر وارو ٽڪر. جيئُ وارو وهٽ- پاڻياٺو- تيکو- پتلو- سنُو. چالاڪ- چست- ڪڙتڙو- جهانجهرو.

● ڏِنگو: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديھ جو نالو.

● ڏُنگو ۽ ڏُنگا: ذ. ڏاڙَہ- چيڙبَ- تابُ- دڙڪو. جيئن ته:

"هڪ ڏُنگا ڏاڏاڻا، ٻيو موتيو تان نہ مينڌرو" (شاھ).

طعنو- مهڻو- ڏوراپو- اوپالو. (ت).

● ڏَنگيُ ۽ ڏَنگيُ: صفت. ڏنگي جو سون (جو تمام سٺو سمجهيو وڃي ٿو). (سون وغيره جي) لَٽِ- لَسيرِيُ. ريشي- چَڪيُ- سيرَ (چانديءَ جي).

● ڏَنگهجا: اسم خاص. تعلقي نوشهري ۾ هڪ ديھ جو نالو.

● ڏنگھ ۽ ڏِنگهُون؟ (کس)؛ ث. ڪوڙيل مٽر- ٿوڙ- روڏَ.

● ڏُنگهو ۽ ڏُنگها: ذ. ناريل جي کَتَلَ جو لسو آڌُ- ڏونگهو. جيئن ته:

"پرڻ چيو ڏُنگهي کي ته هل ڙي نہ ٽنگا" (چوٽي).

(ذ. صفت) وريل- چپو- ڏوڙو (ت).

● ڏَنگَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏُنگَرُ: اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ ۾ هڪ ديھ جو نالو.

● ڏَنَڻ: مصدر. ڦٽڪا هڻڻ- چهبڪ هڻڻ- نيٽ هڻڻ- لڪڻ سان مارڻ- سَٽڻ- سٽڪو لڳائڻ. ڏنا ڪرڻ- ٻَنا ڪرڻ. گوڏن ڀر ڪرڻ. رنجائڻ- ڏکوئڻ- تڪليف ڏيڻ- ڪاوڙائڻ- چيڙائڻ- ڪلپائڻ- هلاڪ ڪرڻ- دق ڪرڻ- ستائڻ- خفي ڪرڻ- آزارڻ. هيسڻ. لاڳ وٺڻ- ڏن وٺڻ- خيرات تي گذران ڪرڻ. (زالَ جي) مڙس جو مري وڃڻ (ل).

● ڏَنؤ ۽ ڏَنوَ: ذ. حسد- ساڙو- اير ڪا- جلن- بغض- ٻيائي- ساڙُ- ٻَچُ- جترَ- دُشمني- عداوت- ڪينو.

- ڏَنوَ چِڏَڻُ: ٻِڄڻ- ٿهڻ- چيرڪڻ. لڄ ٿيڻ- شرم ٿيڻ- حجاب ٿيڻ- سنڪوچ ٿيڻ.

- ڏَنوَ ڏارُ ۽ ڏَنوَ ڏارَ: ذ. ڊَپُ- خطرو- ڀؤ.

● ڏَنو ۽ ڏَنا (ل): ذ. چهبڪ، نيٽ يا لڪڻ جي ڌَڪَ جو نشان- ٻنو- ڦٽڪو- نيل- نشان- وَڍُو- داغُ- ٻَنُ- ليڪو- ليڪ- ٻنو- ٻني- گهاري. ڪَشَلُ- سُک. سريُکَ- ڪناري. مٿاهين زمين- دَڙَو- ڊ ڀو- مٿان- پيٽَ- ڊِڀ (ل). ٽَڪري- ٽوڙو- ٽاڪرُ- لوڙهاٺو- جبل جي چوٽي. ڪورين جو هڪ اوزار- مٽي ٽنگيل رُولُ جنهن ۾ نوڙيون ٻڌيون آهن، جن ۾ وري آڏاڻو ٽنگيل هوندو آهي (ت).

- ڏَنگا ڏُونگَرُ ٽُونَ: ذ. جبلن جا چاڙها ۽ لاها- مٿيان ۽ هيٺاهان ٽڪر.

- ڏَنا ڏُونَ: ظرف. مٿي هيٺ- هيٺاهون مٿانهون.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏَنا نُوڻَ: ذ. ڏَنا ڏُوڻَ.
= ڏَنو وَراڻُ (ت): ڪورين جي هڪ اصطلاح موجب تاڪيءَ تاڪيءَ ڪانپوءِ ڪڙن کي گسڻ جي ڊَپَ کان ڦيرائڻ.

● ڏِنو ۽ ڏِنا: [سن. دا = ڏيڻ] (ڏيڻ مصدر مان) ڏنل - ڏيئي ڇڏيل.

- ڏِنُو ڀِنو: خيرات جو نيڪ ڦل - اجورو.

- ڏِنو ڀِنو ٿيڻُ: خيرات جي ڪري، آخرت، سوچاري ٿيڻ - خير و خيرات قبول پوڻ ڪنهن مصيبت کان ڇٽڻ.

- ڏِنو وَرتو: ذ. اجورو - ڦل - جزا.

● ڏَنوَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏَنوَرُ ۽ ڏَنوَرَ (ت): جهت جو هڪ قسم - ڏانئور - ڏاوَر - ڪوريئڙو.

● ڏَنورو ۽ ڏَنورا: ذ. ڪرڙ جي وڻ ۾ ٿيل ڦلُ.

● ڏِنو ماڪُو: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏِنَهَ (ڪ): ذ. گاهه جو هڪ قسم.

● ڏِنيهَرُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم.

● ڏَنهَنُ (ت): ذ. گاهه جو هڪ قسم.

● ڏَنهُنُ: ظرف. طرف ڏي - ان طرف - ان پاسي.

● ڏِنهُنُ ۽ ڏِنهَنُ: ذ. [سن. د ڪش = اڀرڻ] رات کان پوءِ ٻارهن ڪلاڪن جو عرصو - روز - تاريخ - وار - ٿيڻُ - ڏڻُ - تيتَ - يَومُ - ڏِينُهن.

- ڏِنهَنڪُ ۽ ڏِنهَنڪَ: ظرف. هڪ ٻي ڏينهن ۾ - انهيءَ ٻي ڏينهن.

- ڏِنهُو نِڏِنهُنُ: ظرف ڏينهن پنيان ڏينهن - جيئن پوءِ تيئن - روزانو - ڏيهاڻي.

- ڏِنهوڪو ۽ ڏِنهوڪا: ظرف. صفت. اجوڪي ڏينهن وارو - ڏِينهن وارو - ڏينهن جو - ڏينهاڻڪو. ڏينهوڪو (ل).

- ڏِنهُوڻڪو ۽ ڏِنهُوڻڪا: ظرف. ڏنهوڪو - ڏينهاڻڪو.

- ڏِنهوڻو ۽ ڏِنهوڻا: ظرف. صفت. ڏنهوڪو - ڏنهوڻڪو - ڏينهالڪو.

● ڏِنهِيُ (ت): ث. گاهه جو هڪ قسم.

● ڏَنُ ۽ ڏَنءُ (ل): ذ. [سن. دَنڊ =] - ساڙ - پَچُ - جَلُ - دامَ - پِڃرَ. ڏنڊ - سزا - سيکت. ڏکُ - عذاب - ڏنجهه. جيئن:

"اي ڏنءُ ڏي ڏير پاڻا پراهان وِيا".
(شاهه).

ٻارڻ - ڏانڊو (ل).

- ڏَنءُ چِڏَنُ: ڊِ جڻ - تهڻ - چِڙڪڻ. شرمندو ٿيڻ - لڄي ٿيڻ.

- ڏَنءُ ڏائيڻُ: ڏکيو ڪم شروع ڪرڻ.

● ڏَنءُ ڏارُ ۽ ڏَنءُ ڏارَ: ذ. آنتيرو يا هٽرو چوڪرو - حرڪتي ٻارُ - (جيڪو راند ۾ ڪيڙا ڦاڙي اچي).

● ڏَنتُرا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏَنتُرو ۽ ڏَنتُرا: ذ. ڪِرڙ (وڻ) جو ڪچو ڦلُ.

● ڏَنتُوڙا: ذ. ڪَهَهَ جو هڪ قسم - سوليءَ ڏاٿيءَ جو ٻه شاخُون جي ڪنن ۾ آنيڪنڊيُون آهن. (نئين زندگي، فيبروري ۱۹۵۱ع، ص ۳۵).

● ڏَنِي ۽ ڏَنيُون: ث. [سن دنت] ڪنڌي - ڪنارو - ڪنڌو - ڪَر - ڪنڌو - ڪپرُ - پَٽر - ماحيلُ - ڪَپُ (ندي وغيره جو) جيئن ته:

"سُکي ڏَني سرين، پيو مڙوئي تار"
(شاهه).

ٻکي جي وَٽَ (ل). جبل جي اتانهين ٽي ماٿري يا متالهون ٽَٽُ - جبل ۾ زمين جي ٽني (ڪ) پلاڻ جي ٻچڙيءَ واري ڪالي.

● ڏَني ۽ ڏَنيُون: ث. صفت. وڏوا - رَنَ زالَ - پيوَهَ - ڏَليل - ڏهاڳڻ - ڦلاوَتيُ.

- ڏَليَلَ ۽ ڏَليلُون: ث. صفت. وِڏوا - ٻيوا هَ - ڦلاوَتي - ڏَني.

● ڏِني: اسم خاص. ٺٽي جي لزديڪ ڪنهن قديم واهه يا ڏُت جو نالو. جيئن ته:

"وَسي واسي مينهَن جيئن ڪري هنڌ هيڪا،
تهڙو عملي تـوڻ ۾ تهڙو ڏِني ڏانهن."
(مخدوم محمد هاشم).

● ڏَنِّيرُ ۽ ڏَنِّيرَ: ذ. صفت. وڏو ۽ ٿلهو ٿانگ - دَنِّيرُ.

● ڏِڀُ ۽ ڏَڀَ: ذ. گاھ جو ھڪ قسم (جنهن مان سادا رسا ٺهن) سَرَ - ڪاٺا يا ڪاڻيون - ڪِپَ - دَڀ - ٻيِشَ.

● ڏِڻُ ۽ ڏِڻَ: ذ. [سن. دِنَ: ڀرا. دِنُو = ڏينهن] ڏينهن - وڏو ڏينهن - خوشيءَ جو ڏينهن - وارُ - ٻارنهن ماهو ڏينهن - جشن ملهائڻ جو ڏينهن - پَربُ - خوشيءَ جي ڏينهن تي پنهنجي ڏَيءَ يا ڀُيءَ ڪنهن عزيزيانيءَ کي موڪليل سوکڙي.

- ڏِڻائيتو ۽ ڏِڻائيتا: ذ. صفت. ڏِڻَ وارو - ڏِڻَ جو.

- ڏِڻُ وارُ ۽ ڏِڻُ وارَ: ذ. ڏينهن وار.

● ڏِٺهَنُ (ل): ذ. بيابان - سَڃ. جيئن ته:

"ملڪ سارو ڏِٺهَنُ لڳو پيو آهي".

● ڏوهه ۽ ڏوهَ: ذ. [سن. دهه = ساڙڻ] حَسَدُ - ساڙو - اير ڪا. رِيسَ - هَوَسُ. ڏُکُ - دَرْدُ (ت). ڪامَ - جَلَ - ڇَڇَرَ - ٻاهه - تؤ - سڙڪُ.

- ڏوهُ لڳڻُ: باهه لڳڻ. حَسَدُ ٿيڻ.

● ڏَواڄَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

- ڏواخ ۽ ڏَواخُون (ت): ث. پوڙهي مائي - ٻڍي عورت - ٻانيءَ.

● ڏُوارُ ۽ ڏُوارَ: ذ. ڏُکُ - آهنج - ڏُنارُ - مصيبت - ڇڻي - تڪليف - هَڇا (ل). جيئن ته:

"ڪاڏي پيتي منزيون، نه ڪر ڏُکَ ڏنار" (خانزئي).

مرض - بيماري - اگهائي. جيئن ته:

"آئي وِڏم ڏکن جي، ڏولي ڏوار سان" (لطف).

● ڏَواڻِ (ل): ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

● ڏُواءَ ۽ ڏُوائُون: ث. [سن. در = خراب + واڻي = ٻولُ] بد دعا - پِٽَ - آهَ - سراپَ - ٻاراتو - وين - عتابُ - مهڻو - ڏوراپو - طعنو - وِيارُ.

- ڏُوائِي ۽ ڏُوائِيُون: ث. خراب واڻي واري - لباڪي - نڌوري - ڏکي.

● ڏُواءُ ۽ ڏُواءَ (ل): ذ. [سن. دُر = خراب + وايو = واءُ] خراب هوا - اڻ وڻندڙ هوا - ناپسند هوا.

● ڏوبتو: اسم خاص. تعلقي کپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏُوَ ٻاسو ۽ ڏُوٻاسا: ذ. اوپالو - مهڻو - ڏوراپو.

"ڏوٻاسا ڏيو، ور ڪيڏي ٿو ولهيون".

● ڏُوٻاڪڙُ ۽ ڏُوٻاڪڙَ (ت): ذ. صفت. بد چال - بد لڇڻو - ڪُلڇڻو. لالچي - لوڀي - طمعو.

● ڏوٻاڪ ۽ ڏوٻاڪُون: ث. صفت. تمام اپري ۽ پوڙهي.

● ڏوٻر ۽ ڏوٻرون: ث. [سن. در = خراب + ٻل = زور] ڏٻرائي - ڏٻلائي - ڪمزوري - هيڻائي. ڪسيءَ وغيره ۾ آخري بچيل پاڻي (ت).

- ڏوٻر ڪرڻُ: ضعيف ٿيڻ - ڪمزور ٿيڻ. ليٽ جي پاڻيءَ جو هڪ هنڌ گڏ ٿيڻ - وَهڪَ نه ڪرڻ.

● ڏوٻرُ ۽ ڏوٻرَ (ٿ): ذ. مٽيءَ جو ٿانءُ - ٺڪر جو ٿانءُ (هه. ڊوبرا).

● ڏوپُ ۽ ڏوپَ: ذ. [سن. دَهنُ = ڏهڻ] مال جي ڏهڻ جو وقت - ڏهائيءَ جو ٽالو - ڏهائي. ڪنهن کير ڏيندڙ مال جو هڪ وِيم ۾ کير ڏيڻ وارو عرصو (ت-ل). جيئن ته:

"مون ڍڳي ہر ڏوپَ ڏڏي آهي".

● ڏوتُ ۽ ڏوتَ: ذ. صفت. سن. ڏُورت =] گهٽو ڪائيندڙ - گهٽڪاپاڪُ - جهجهو ڪائيندڙ - گهٽڪائو - پيٽَ لَٽُ - مانين ٽوڙ - هيڃي - پيٽوڙي - ڏٿيتُ - دَٿيتُ - پيٽو - آڪالُ (ع) - ڏرو. ڪُلڇڻو - بد عادتو - بد فضيلت - بي ارڪانُ. ڏورت - ٺگ. پليت - پريت - شر. جيئن ته:

"ارڪ سرڪ سيد چئي، لکيس ڏوت ڏهي" (شاهه).

دنيا ۽ دُنيوي بندڻن کان فارغ - آڏَوت (هندو فقيرن جو هڪ فرقو جي ڌرمي ڪريا ڪرم تي ڌيان ڏين، اڪثري سندن افعال پوڙا هوندا آهن ۽ ڪاڏي پيتي جا ڳوٺرا هوندا آهن).

بي ڊؤلو (ت). [سن. دُوتَ=قاصد] قاصد- پيامبر- دُوت.

● ڏُوتڙيُ: اسم خاص. تعلقي شاهه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏُوتو ج ڏُوتا: ذ. ڪمائي- آپراسو- آوَت- آمدني- آيت. قوت- ڪاڏو. جيئن ته:
"جيڏا بوتا تيڏا ڏوتا" (پهاڪو).

● ڏوتي ج ڏوتي: ث. ڪاري جي پيڙيءَ ۾ (جود) ۽ (ڪڙي) جي رسن کي ڳنڍيندڙ ڪاٺ جو ٿلهو نوت ڪن ٽڪر- درياءَ جي پيڙيءَ ۾ (گيلي). ڏاسَ جي ويڙهي (ڪ).

● ڏوتيُ ج ڏوتيُ: ذ. صفت. ڏٿَ تي گذران ڪندڙ- جهنگل جي شين تي پيٽ پاريندڙ- ڏٿ ڪائيندڙ مارو ماڻهو- جهنگلي- غريب. ڏٿُ (جهنگلي اَنُ) وڪڻندڙ- مارو ٺڙا. جهڙن ته:
"آدا ڙي ڏوتي، آءُ پڇان تو ٿيي"
(شاهه)

پنهنجي ڪم ۾ ايماندار- آدمي- اتساهي- سرگرم- تڪو- خفتي. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو.

● ڏوٿو ج ڏوٿا (ت): ذ. ٿلهو لڪڻ- سَونٽو.

● ڏوتيُ ج ڏوتيئونُ ث. حقي جي نڙ کي گوه سان ڳنڍيندڙ ٽونٽي. زناني زيور جو هڪ قسم. (ث. صفت). ڏَونٽي- ڏَٽي مٽيي- وَگر وَٽي- چوٽي موٽي- ٿاهي متاري- مکهي سُکهٽي- ڪڙي ٽڙي.

● ڏوٿُ ج ڏوٿَ (ت): ذ. ڏوراپو- طعنو- عتاب- مهڻو- ميارَ. ڪاوڙ- رَنج- غصو. تڪليف- ڏک- بار. (سن. دُٿ=ڏَٿُ) بي ترس- بي رحم- ظالم- ڪنور- سنگدل. (ديوان فاضل، ص ١٦٩).

- ڏوٿُ ڏوراپو ڏيَڻُ: طعنو ڏيڻ- ڏوراپو ڏيڻ- مهڻو ڏيڻ. ڪاوڙجڻ- ڪاوڙجي سختي ڪرڻ.

● ڏُوپارُ (ل): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

● ڏوجُ ج ڏوجَ: ذ. مرض- بيماري- روڳ- اڳهائي. اها بيماري جنهن ۾ گهوڙيون سنڍ ٿيو پون (و يامڻ کان رد ٿيڻ واري حالت).

- ڏوجيرُ ج ڏوجيرَ: ذ. صفت. اڳهو- روڳي- بيمار- مريض- مرضيل.

● ڏوجيرو ج ڏوجيرا: ذ. ڏکُ رَنجُ- تڪليف- سورُ- سُهيمو- انتظاري- گهٽي- ڏوجهرو.

● ڏوجو: اسم خاص. تعلقي جاتي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏوجهُ ج ڏوجهَ (ٿ): ذ. ڪير- ڪير ڏيندڙ مال جو ٿر وارو عرصو ڪير ڏيڻ واري حالت- ڏوڀُ. ٿَڻُ.

- ڏوجهارو ج ڏوجهارا (ث)؛ ذ. صفت. ڪير ڏهڻ وارو- ڏهندڙ- ڏوهو.

● ڏوجهرو ج ڏوجهرا: ذ. ايذاءُ- دَرْدُ- پيڙا- ڏولائو- ڏوجهرو. ڏکُ- رَنْجُ- تڪليف- سُورُ- سُهيمو. گهٽي- فڪر- چنتا- انتظار- اوڪيا- ٻوڪيا- آڊڪو- وسواسُ- آنديشو- سانگو- اونَ- اوسيڙو- چِڙنرا ڪَتولرا- اَڻ تُڻ. بيماري- روڳ- مرض.

● ڏوجهو ج ڏوجها (ت): ذ. صفت. ڏکيو- تڪليفن ۾.

● ڏوچِلاَ (ٿ): ذ. جمع ۾ ڪم ايندڙ. ميهَنُ، چيڙن وغيره جا سُڪايل اڌ ٽڪر- ڪچير يون.

● ڏوچڻُ (ٿ): مصدر. سيٽَ ڪرڻ- جٽ ڪرڻ- چينپ ڪرڻ. ڪرڪو ڪرڻ.

● ڏوڏ ج ڏوڏُونُ (ل)؛ ث. [سن. دُهمُ= ڏهڻ] گهڻن قسمن جو ڪير. ڪير ڏيڻ جي حالت- ڏهائي- ڏوڀُ. ڏڏل ڪير- خيرات ڪيل ڪيرُ- ڪيرَ جي خيرات.

- ڏوڏ تي ڏيَڻُ: چارپ تي مال ڏيڻ. (جنهن موجب ڏراڙُ مالُ جو ڪير ۽ پاڻ استعمال ڪندو آهي).

- ڏوڏ پائيُ ج ڏوڏ پائيئونُ: ث. ڪيرَ وڪڻڻ جو ڌندو- ماهيو- ڏوڏ پڻ- ڏوڏ پو- ڏوڏ ٽهو.

- ڏوڏ پڻُ ج ڏوڏ پڻُ: ذ. ڏوڏ پائي- ڏوڏ پو- ڏوڏ ٽپر- ڪير وڪڻڻ جو ڌندو.

- ڏوڏ پو ج ڏوڏ پا: ذ. ڏوڏ پائي- ڏوڏ پڻ- ڏوڏڪو- ڪير وڪڻڻ جو ڌندو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏوڏ ٽپو ۽ ڏوڏ ٽپا: ذ. ڏوڏ پاڻي - ڏوڏ ٻڻ - ڏوڏ ٻو - ڏوڏ ڪو - ڪير وڪڻ جو ڏنڊو.

- ڏوڏِي ۽ ڏوڏِيُ: ذ. صفت. ڏڏ ڪير وڪڻندڙ - ڪير وارو. وِپسَرُ - پاڪيو - ماهيڙُ - ماهيڙُ.

● ڏوڏَڪُ ۽ ڏوڏَڪَ: ذ. هيرِي يا موتيءَ ۾ ٻيل داغُ (جيئن هڪ رنگ ۾ ٻئي رنگ جو داغ) - داغُ - چيٽو - ٽِڪو - عيبُ. رُڪاوٽ - رَنڊڪ - اٽڪاءُ. (ذ. صفت) ڪنهن ڪم ۾ اٽڪاءُ وجهندڙ.

● ڏوڏو ۽ ڏوڏا: ذ. ڪيرو (انّ جي سنگن جي جهلڻ واري حالت). ڪير وارو ڪچو انّ جهليل سنگ (پڪيءَ واري حالت کان ٻهرين حالت).

● ڏوڏِي ۽ ڏوڏِيُون: ث. ٻوڙ ۾ گهاٽائي ڪري وجهڻ لاءِ ڳڏيل اٽو ۽ پاڻي - لاسَ.

● ڏوڏِيلِي (ٿ): ث. گاهه جو هڪ قسم (زمين تي پکڙندڙ جنهن جو ڪيرُ دوائن ۾ ڪم اچي).

● ڏوڏِپُنڙو ۽ ڏوڏِپُنڙا: (ت) ذ. جيت جو هڪ قسم (جو آڏامي ڏُڏَ ۾ ٻولڊو آهي).

● ڏوڏا (ٿ): اسم خاص. مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڏوُڏَرِ ۽ ڏوُڏَرُونِ (ٿ): ث. ميتانگ جو مرض - چاپاڪو - ڏَڏرُ.

● ڏوُڏوُ ۽ ڏوُڏا: ذ. [هه. ڊوڊا] پست جي ٻج جو ڪوپو - ڏيلهو - ڏينهو - ڏوڏي. ٻيڻ جو ٻج - سُڪل ٻيڻيءَ جو ٻجُ - ٻيڻ - ڏوڏي. آڳر جو ٻهريون سنڌُ - ٽٽي. اڪ جو تارو - دوڏو - ڏيلهو - (ث. ڏوڏي ۽ ڏوڏيُون). ڪپهه جو هڪ قسم - ڳچيءَ ۾ ٻڌڻ جو تعويذ - ڪارڪ - ڦَل. ڪجور - ڪٽل - ڏونڪو - هليلو.

● ڏوڏِهارُ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏوڏِيُ ۽ ڏوڏِيُ: ث. اسم. [سن. تُندُ] پست جو ڦلُ، جنهن مان آفيم لڪري ٿو.

● ڏوڏِيُ: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏوڏِپُڙو ۽ ڏوڏِپُڙا: ذ. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم.

● ڏَوُڊو ۽ ڏَوُڊا (ت): ذ. چالاڪُ - هوشيار - عيار - زيور جو هڪ قسم - ڪنن ۾ پائڻ جو وڏو والو.

● ڏَورَ ۽ ڏَورُون: ڏورِيُون: ث. [پرا. دورَ. سن. دور: ڊور = ڏور] ڌاڳي جو هڪ قسم - وٽيل ڌاڳو - ٿلهو ڌاڳو - سُٽَ جي سنهڙي رَسي - ڏور - ڏوري - سوٽلي (جا، انٽ هلائڻ، لغڙ آڏائڻ، لاٽون ڦيرائڻ ۽ ٻين ڪمن ۾ ڪم اچي). اڳٽ - پنهڙ (ل. ث).

- ڏورَ تي هلَڻُ: پاسو وٺڻ - همدرد ٿيڻ.

- ڏورِڪِي ۽ ڏورِڪِيُون (ٿ): ث. ڏور - ڏوري.

- ڏورو ۽ ڏورا: ذ. ٿلهي ڏور - وٽيل مضبوط سُٽَ جو تندو. (ث. ڏوري ۽ ڏوريُون).

- ڏورِ واڳَ ۽ ڏورِ واڳون: ث. وَهٽَ (گهوڙي وغيره) کي ٻڌارڻ لاءِ لغام ۾ وِڌل رَسي - واڳَ - مهارَ - ڏليلَ - ٻڌائڻ - سرڪشي - ڦاهي. اختيار - عام مختاري. حق ۽ واسطا. ڇُڙواڳي - آزادي - خودمختاري.

- ڏورِ وِجهڻُ: ڦاسائڻ - اٽڪل ويڙهائڻ. جيئن ته:

"ڏورِ وڌي تو ڏاهي"

(سچل).

- ڏورُ ۽ ڏورَ: ذ. معمي يا ڳجهارت جو هڪ قسم (جو ڏوهيڙن ۾ ٿيندو آهي).

● ڏُوُرُ: ظرف. [سن. دُور = پري] پري - دُورُ - ڏورانهين - ڇيٽو - ڇيٽو - پرانهين - وٿيرڪو - پنڌ تي - جُدا - پرتي - گهڻو پري - آڳاهون - گهڻو مفاصلو - پرَ پرو - جو ويجهو نه هجي.

- ڏُورا: ظرف. ڏُوران - پري کان.

- ڏُوراڏو ۽ ڏُوراڏا: ظرف. ڏُورانهون - پرانهون - پري جو - ڏُورُ - پري.

- ڏُوُرانُ: ظرف. پريان - پري کان.

- ڏُورانهُون ج ڏُورانهان: ظرف. پرپرو- ڏورو پري- ڏُورُ- دُور- پرانهون- تمام پري- دوران دُورُ- پري وارو- دُوريءَ وارو- آڳاهُون- ڏوري مفاصلي تي- پري پري جو- وڇيرڪو- ڇيٽو.
- ڏُورانهين: ظرف. پري واري- ڏور واري- پري پنڌ واري- دُوريءَ واري- پرپرائي- ڏورانهن.
- ڏُوراڻِ: ث. دُوري- ڏوري- پر پرائي.
- ڏُوراڻو ج ڏُوراڻا: ظرف. پري جو- ڏُورانهُون.
- ڏُورائي ج ڏُورائيُون: ث. دُورائي- پرپرائي- ڇيٽائي- دوري- مفاصلو- پنڌ. پري جو- پري ڪان.
- ڏُور تانهُون: ظرف. پري ڪان- ڪجھ پنڌ تان- گھڻي مفاصلي تان- مفاصلي ڪان.
- ڏُورڙو: ظرف. ڏورو پري- پرپرو- پري- دور.
- ڏُور لڳڻُ: ڏکيو لڳڻ- آهنجو لڳڻ- دل کي نہ وڻڻ.
- ڏورهين: ظرف. پري ڪان- مُفاصلي تان.
- ڏوريو ج ڏوريا: ظرف. صفت. پري وارو- ڏور وارو- دوريءَ وارو. پري- دور- ڏور- ڏورانهين- وڇيرڪو- پرانهون- ڏورانهون- بَعيدُ. دور دَستُ.
- ● ڏوراڀڻُ: مصدر. ڏوراڀو ڏيڻ- عتاب ڏيڻ- مهڻو ڏيڻ- طعنو هڻڻ- ويڻ ڏيڻ- گِلا ڪرڻ- شڪايت ڪرڻ- شڪوو ڪرڻ.
- ڏوراڀائيتو ج ڏوراڀائيتا: ذ. صفت. مهڻي گور- اهو ڪم جنهن مان ڏوراڀو ملي- ڏوراڀي وارو- ڏوراڀي جو- مهڻي جوڳو- گِلا وارو- شڪايت وارو- شڪوي وارو.
- ڏوراڀجڻُ: مصدر. ڏوراڀي وارو ٿيڻ- ڏوراڀو ملڻ- مهڻا جهلڻ- عتاب سهڻ- ويڻ برداشت ڪرڻ- طعنا جهلڻ- ڏوراڀي هاڌو ٿيڻ- طعنہ هاب ٿيڻ- ميار دارُ ٿيڻ.
- ڏوراڀو ج ڏوراڀا: ذ. شڪوو- گلا- دانهن- شڪايتَ- عتابُ- ويڻ- مهڻو- طعنو- وِيارُ- اوڀالو- مَيارَ- حرفُ. ڇينڀ- جهِڪَ.
- ڏوراڀو ڏِيڻُ: طعنو هڻڻ- مهڻو ڏيڻ- اوڀالو ڏيڻ- عتاب ڏيڻ- ميارَ ڪرڻ. شڪايت ڪرڻ.
- ● ڏوراڄُ ج ڏوراڄَ: ذ. آڏ ڍؤ- اڏورو.
- ڏوراڇو ج ڏوراڇا (ل): ذ. صفت. اهو چوپايو مال جنهن کي گاهہ پاڻي گهٽ ملندو هجي- آڏُ ڍاوَلُ- آڏورو. اپرو- ضعيف- ڏُٻرو. وِيڪارو- نفرت ڪندڙ. (ث. ڏوراڇي ج ڏوراڇيُون). گدلائي کان پاسو ڪندڙ- صفائي پسند ڪندڙ. سوگهارو. ث. سوگهاري "ڏوراڇي گهوڙِي".
- ● ڏوراڙو ج ڏوراڙا: ذ. ماڇين جي محاوري جو لفظ. مهتو- واڻيو- ڪِراڙُ.
- ● ڏورائيڻُ: مصدر. آڻ مهل پيٽو ڏاڍو ڪرڻ. هڪ دفعو ڍارو سِڌو نہ پوي تہ وري ٻيو دفعو آڇڻ. گهوڙيءَ کي ڏرائيڻ (ٿ)
- ● ڏُوُرَتَ (ڪ): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
- ● ڏورِڙو ج ڏورِڙا: ذ. [سن. دور= ڏور] ڏوري جو اسم تصغير ڏاڍو- ڏورو- ڏوري. هڪ هندڪي رسم- ٻڌي مهني جي چوڏهين تاريخ ڏونري يا ٻانهن جي ڏوري ۾ ٻڌڻ جو ڳاڙهي رنگ جو ريشمي ڏاڳو. زيور جو هڪ قسم- بازو بند- ٻانهن رَکي (ل). پرت جو هڪ قسم (ل).
- ● ڏورَ ڦرَهو ج ڏور ڦرها: ذ. هي هڪ چورس نوَ انچ ڪن ٿيندو آهي جنهن ۾ هڪ فوٽ ڪن ڳن ٿيندو آهي، جنهن تي ٿانون کي ڏوربو آهي.
- ● ڏورمائِڻُ: مصدر. ڪنهن ٻئي جي ڳالهہ جو نہ وڻڻ. ڪم کان ڪيپائڻ- اهرائڻ.
- ● ڏورَڻُ: مصدر. ڪنهن بہ شئي جي پنيان ڳولا ۾ رلڻ- ڳولڻ- ڳولا ڪرڻ- ڍونڍڻ- وانڍڻ- وڙڻ- ولاڙڻ- سُوجهڻ- هٿ ڪرڻ- پنهان پوڻ- ڳولهڻ- ڦولهڻ- پڇڻ- جهاڳڻ- رُلڻ- رَمڻ- ڀٽڪڻ- گهمڻ- پٽڻ- پسڻوڻ- لُٽڪڻ- پرمڻ- آجهڙڻ- ڪوجڻ. گهُرڻ- چاهڻ. لڳائڻ- منڊڻ-

ناهڻ-شروع ڪرڻ-ٻَڌائڻ (سودو، واپار وغيره) (ل). جيئن ته "مون عبدالله سان سؤدو ڏوريو آهي." ٻ. آڏَ ڪرڻ. لياڻ چِڪڻ. آڏَ گهڙيو ڪرڻ. گهوڙي جو گهوڙِيءَ تي چڙهڻ (ت).

- ڏورِ ۽ ڏورُون: ث. ڳولا-ڦولها-کوجنا-تلاش-آهوڙَ-جاچَ-ٻوڙَ-رولڙو.

- ڏورِي ۽ ڏورِي: ذ. صفت. ڏوريندڙ-ڳوليندڙ.

- ڏورِي ڏِسَڻُ: هَلي ڏسڻ-پُڇڻ يا پُڇائي هٿ ڪرڻ.

● ڏورَڻُ ۽ ڏورَڻَ (ڪ-ل): ٻاچاريءَ جو ٻاهريون ڪِلو (ڏِڪِن جون ڳِچيون قابو ڪندڙ) ڏورٺو.

● ڏورِٺو ۽ ڏورِٺا: ذ. ٻاچاريءَ جو ٻاهريون ڪِلو (ڏِڪِن جي ڪَنڌ مضبوط ڪرڻ لاءِ)- ڏورڻ (ڪ). آٽَ جي گاشي کي ٻڌڻ جي رَسِي يا نوڙي-ڪَشڻ-ڏور (ل).

- ڏورِٺا ڏِيَڻُ: مدد ڪرڻ-ڏُکَ سُکَ ۾ پائيوار ٿيڻ-ٻانهن کي ٻڌل رکڻ-وِکون وجهڻ-زور ڏيڻ.

- ڏورِٺي تي ڪِرَڻُ (ت): پاسو وٺڻ-رِياءَ رکڻ.

- ڏورِٺي تي هَلَڻُ: رايو رکڻ-مرضي موجب هَلڻ.

- ڏورِٺيچوڙُ ۽ ڏورِٺيچوڙَ: ذ. صفت. ڏورِٺو ڇوڙڻ وارو يا ڇوڙيندڙ-ٻاچاريءَ جا ڪِلا ڪڍندڙ. ختم ڪندڙ-ڪم بند ڪندڙ-آجو-واندو. پنهنجي مرضيءَ موجب هلندڙ.

- ڏورِٺيچوڙُ اچَڻُ (ت): مڙو اچڻ-بنا روڪ ٽوڪ اچڻ-بي حجاب اچڻ.

● ڏورو ۽ ڏورا: ذ. [سن. دور: ٻور=ڏور] سُٽَ جو وَٽِيل ٽُلهيرڙو ڌاڳو-ڏور-ڏوري. ٽاهو سُٽُ-سَڳو-سَنهي نوڙي (جا لغڙ آڏائڻ وغيره ۾ ڪم اچي). زَريءَ يا مقيش واري پٽي-پانڪَ-پامڪ-ڏوري. ميينڊي-چَڙو-سَڳِي. ٻانهن جو مشڪ وارو مٿيون حصو-ڏونٺرو. انچ جو اٺون حصو-سُوت. پَٽُون-ڳوٽري-ٽيلهي. ڳيت جو هڪ قسم (ت). ڏُکَ-فڪر-ڳڻتي-وِماس. زور-ظلم-زبردستي-ڏاڍائي.

- ڏورو وَهائِڻُ (ت): پرت پرڻ.

- ڏوري تي هَٿُ هَڻَڻُ: ٻُچڙائي ڪرڻ-لاهي پاهي ٻيهڻ-تيار ٿي ٻيهڻ-وڙهڻ لاءِ آماده ٿيڻ.

● ڏورَهو ۽ ڏورَهَا (ت): ذ. اهنج-مشڪل-تڪليف. ساهه جي مونجهه. ڏکيو موت.

● ڏورِي ۽ ڏورِيُون: ث. [سن. دور: ٻور=ڏور] سنهي سٽ جي وَٽيل رَسِي-سِڳو-ڏورِ-سنهي رَسِي-ڏورو. پاڻي ڪڍڻ لاءِ رَسِي. ڪاٺ کي چيرڻ وقت ليڪ ڪڍڻ لاءِ ڪم ايندڙ لوڙي. رازڪي ڪم ۾ اوساريءَ جي سڌائي لاءِ ڪم ايندڙ نوڙي. چاريءَ واري ڪپڙي جي چيرن تي سيبُيَل ڌاڳو. ڪپڙن سڪائڻ لاءِ ٻڌل رسِي-رَس. نَٿَ جي جهلڻ لاءِ ڪاري سُٽَ يا پَٽَ جو پٽو. ڪپڙي جي ڪنار تي زريءَ جو لڳل پٽو-پٽي-پانڪ-پامَڪَ. چوٽي-سڳي-مينڊي. واڳ-اختياري.

- ڏوري ڏِيَڻُ: اختياري ڏيڻ-حڪومت ڏيڻ-واڳ ڏيڻ.

- ڏورِيءَ ۾ بند هُئَڻُ: محبت ۾ مبتلا هئڻ-عشق جي دامَ ۾ گرفتار هئڻ-قرب ۾ قابو هئڻ-پريت ۾ پيوند هئڻ.

- ڏورِيءَ ۾ ٻَڌَلُ رَهَڻُ: چئي ۾ هئڻ-حڪم هيٺ هئڻ-فرمان ۾ هئڻ.

● ڏوريو ۽ ڏورِيَا: ذ. [سن. دور=ڏوري] ڪپڙي جو هڪ قسم-سنهڙين ڏورين وارو سنهو ڪپڙو-ڌاريدار ملَمل-ليڪن واري مَلمَلَ-پٽاپٽي مَلمَل-رنگين شبنما. ڊانڊي پڪيءَ جو هڪ قسم [چُهنبَ ڪاريءَ ۽ ويڪري، ٽنگون وڏيون ۽ ڪاريون). لوڙي-رَسِي-ڏورو (ت).

● ڏورِڙ ۽ ڏوڙُون (ت): ث. سُونٽَرَ يا ميرُونءَ جي اکين ٽنڪ يا چنڪهه.

● ڏوڙُ ۽ ڏوڙَ (ل): ذ. پاسو- پلاند- ڪناري- وَٽ (ڪپڙي وغيره جي).

● ڏوڙاڪيِ بَرِيِ ۽ ڏوڙاڪيُون بَرِيُون: ث. برِيءَ ٻڪريءَ جو هڪ قسم (بدن تي اڇا ۽ ڪارا ٽِڪا؛ اهو نالو انڪري پيو اٿس ته جڏهين سنڌ ۾ پهريُ هڪ ۽ ساڻُ جو پيو قسم، جڏهن ڪارو ڳِلهو ٻڪر بَرِيءَ ٻڪري سان لڳ ڪندو آهي تڏهن هي ڏوڙاڪيِ بَرِيِ پيدا ٿيندي آهي، ڪِس "ٻسَرِيءَ" ۾ چٽيو آهي، يعني ٻن جي ڏيءَ؛ ۽ جهڙي ريت گهوڙو ۽ گڏهه لڳ ڪندا آهن ته خچر پيدا ٿيندو آهي، تيئن ڪاريءَ ٻرو ٻڪر پيو ته ڏوڙاڪيِ بَرِيِ پيدا ٿيندي آهي).

● ڏَوڙَڻُ (ث): مصدر. ڊوڙڻ.

- ڏوڙَ ۽ ڏوڙُون؛ ث. ڊوڙَ. گوڙ- آواز- رڙ- رَنڀ- دانهن- ڪوڪ.

- ڏوڙِيِ ۽ ڏوڙِيُون: ث. تيز هلڻ ڪري ڪنهن جانور جي پيرن جو آواز. سوار جهي سيڪاريل اٺَ جيِ ڊوڙَ.

- ڏوڙِيُون هَڻَڻُ: آواز ڪرڻ- گوڙيون ڪرڻ- رڙيون ڪرڻ- رنيون ڪرڻ.

● ڏوڙو ۽ ڏوڙا؛ ذ. صفت. ٻيٽو- ٻٽو- ٻه پوٽ- ڏوٽو- ٻه دفعا. ڪٽي جو هڪ قسم (ٻه پوتو). وريل- ڦڏو- ڏنگو وڏو ڳرو. مٽو- ٽلهو- متارو (ڪ). (ث. ڏوڙِيِ ۽ ڏوڙِيُون). سگهو- ڏاڍو- جهاڙ- ڦيٽو. ڦيرو. جيئن ته:

"ڏڪ ڏيئي ويو ڏوڙو".

● ڏوڙهو ۽ ڏوڙها (ت): ذ. پاڻيءَ تي پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽي جو قِسم.

● ڏوڙِيِ (ت)؛ (ث). رِڍَ جو هڪ قسم. سوٽرَ جي هلڻ جو آواز. ڪُرَ ۽ چيريل جانور جي هلڻ جو آواز.

● ڏوڙُ ۽ ڏوڙَ (ڪ): ذ ڪُڪڙ جي هڪ بيماري. ڇيھ جي مٿان هڪ جوڙ جي داڻي جيڏو گوشت جو داڻو نڪري جنهن سان ڪڪڙ آنا ڏيڻ بند ڪندي آهي ۽ وري ان گوشت جي ڏري ڪپڻ سان ڪڪڙ آنا ڏئي).

● ڏوسَ (ث): صفت. [سن. دَشَنُ = ڏَهه] هڪ عدد جو نالو- ڏَهه.

● ڏوسُ ۽ ڏوسَ: ذ. [سن. دوشَ = ڏوهُ] گُناهه- ڏوهُ- قصور- پاپُ- اپراڌُ- دوشُ- ڪُڪَرم. چوڪَ- ڀُل- غلطي- عيبُ- سقمُ. ڏُکُ- پيڙا- عذاب- ڪَشٽُ- ڪليش- وِپنا. عتابُ- ڪاوڙ- قهر- تابُ. جيئن ته:

"تنهنجو ڏوسُ ڏمرُ ڪوڻ سهندو اُن ري"
(شاهه).

پَري يا جن جي ڇانوَ جو اثر. (ث).

- ڏوساڻو ۽ ڏوساڻا (ث): ذ. صفت. جِنَ يا پَريءَ جي ڇانوَ جي اثر هيٺ آيل ماڻهو.

● ڏوسو ۽ ڏوسا (ث): ذ. وڏي عمر وارو مرد- پوڙهو ٽُنڊُ- ڪُراڙو- جهولسو- ڀَڦُ- ڀُڏو. بخيل- ڪنجوسُ- مکيي چوسُ- چوڙهو (ڪ). ڏائڻُ- ڇَنڊو- واتَ ڪارو- نياڳو (ت). زال جو پردي پويان مرد جهڙي پولسي ڪري کيلائڻ واري حالت (ث).

● ڏوڦو ۽ ڏوڦا (ث): ذ. بيوقوف- بي سمجهه- اٻوجهُ.

● ڏَڪارو ۽ ڏَڪارا (ث): ذ. (آواز) وَهٽ هَڪلڻ جو آوازُ.

● ڏوڪو ۽ ڏوڪا (ت): ذ. [سن. ڍَڪا.] دُهلَ وڄائڻ لاءِ ڪم ايندڙ سنهيرڙي کهڙيل ڪاٺي- ڏونڪو. اٺ پَڪل ڪارڪ- ڪچي ڪارڪ (جنهن مان اوٺي ڪارڪ ٺهي). جوئر جو رَسَ وارو ڪانو- ڳنو (ث).

● ڏوڪيِ ۽ ڏوڪيُون (ت): ث. ڪاٺيءَ ٽُڪر- سنهڙيءَ ڪاٺيءَ ٽُڪر. ڪوهه جي ڀُل هيٺان ڏنل ڪاٺين مان هڪ ڪاٺي.

- ڏوڪيِ جهلَڻُ: سيڌي ڪاٺي جهلڻ. زور آزمائڻ.

● ڏوڪاجُ ۽ ڏوڪاجَ (ڪ): جيت جو هڪ قسم (رنگ سائو، ٽنگون وڏيون، سائي وڻ ۾ گهڻو ٿئي، جو ٻڪري وغيره کي اتفاق سان گاهه سان گڏ پيٽ ۾ وڃي ته اهو وهٽ بيمار ٿي پوي).

● ڏوڪاھو ۽ ڏوڪاھا: ذ. [سن. دُھڪَ = ڏُکُ] مصيبت ـ ويڌن ـ سختي ـ آپدارن. جيئن ته:
"وھيان تين وتاءِ ڏوڪاھي ھئان جي"
(شاھ).

ـ ڏوڪاھي ۽ ڏوڪاھيُ: ذ. صفت. ڏُکُ يا ڏُکيائي ۾. سُڃو ـ ويران.

● ڏوڪيڙو ۽ ڏوڪيڙا: ذ. [سن. دُھڪَ = ڏُکُ] سُور ـ درد ـ دُکُ ـ ڏُکُ ـ اِيذاءُ ـ اھنج. تڪليف ـ مشڪلات ـ جاکوڙ ـ ڪشالو ـ درد سَري ـ محنت ـ ڏاڪڙو ـ ڏنجھ ـ ڏوجھرو ـ مصيبت ـ آزارُ ـ ھلاڪي. دُرگتي ـ ڳَرو دُکُ ـ ٻُرو حالُ ـ پريشاني ـ ڪمبختي ـ ڏولو ـ ڏوکڙو.

ـ ڏوڪيڙائتُون ۽ ڏوڪيڙائتَان: ذ. صفت. ڏُکائتو ـ اھنجائتو ـ ھلاڪ ڪندڙ ـ کپائيندڙ ـ تڪليف ڏيندڙ ـ ڪَھُ ـ ٿڪائُو ـ ٿَڪائتو. محنت طلب ـ ڏُکيو ـ اوکو ـ اڙانگو ـ آنڪائو.

● ڏوڪُو ۽ ڏوڪا (ت ـ ٿ): ذ. [سن. دُھڪَ = ڏُکُ] اِيذاءُ. بيماري ـ اگھائپ.

● ڏوڪيئو ۽ ڏوڪيئا: ذ. [سن. دھڪ = ڏُکُ] غم ـ شوڪ ـ ڏُکُ ـ گوندر ـ ڏنج ـ سوسُ ـ افسوس ـ ارمان ـ رنجُ. سورُ ـ درد ـ ڪليش ـ ويڌن ـ تڪليف ـ مصيبت ـ دُکُ. ماتم ـ روڄَن. ڏُکيو

● ڏوڪيُ ۽ ڏوڪيُ: ذ. صفت. [سن. دُھڪ = ڏُکُ] ٻئي کي ڏک ڏيندڙ. ٻئي جو ڏک معلوم ڪندڙ ـ ٻئي جو ڏک پاڻ تي ھموارُ ڪندڙ. ڏُکَ وارو ـ ڏُکُ سھندڙ ـ تڪليف برداشت ڪندڙ ـ دُکي. سخت محنت ڪندڙ. جيئن ته: "ھڏ ڏوڪي" وغيره.

● ڏوگَرَ: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو. (خاص ڪري لوابشاھ ۽ لاڙڪاڻي ۾).

● ڏُوگرُ: اسم خاص تعلقي ڪڪڙ ۾ ھڪ ديھه جو نالو.

● ڏوڳاھو ۽ ڏوڳاھا: ذ. ڏولاھو ـ ڏنجھُ ـ ڏُکُ ـ تڪليف ـ ڏولائو. جيئن ته:
"ڏور ڏوڳاھا پنجُ جو مينھن مُنڌائتو آيو"
(خليفو نبي بخش).

● ڏوگھَرُ: اسم خاص. تعلقي ٻني عاقل ۾ ھڪ ديھه جو نالو.

● ڏوگھلو ۽ ڏوگھلا (ل): ذ. نيڙي ـ لِڙ گھوٽو.

● ڏوگھڻُ: مصدر. ھَرَ ھَر پاڻي پيئڻُ ـ گھڙي گھڙي پاڻي واپرائڻ ـ گھڻو پاڻي پيئڻ ـ مُسَلسَل پاڻي پيئڻ ـ ڏوڪڻُ. يَڪُ ساھي پاڻي پي وڃڻ. گھڻي اُڃَ لڳڻ ـ سخت اُڃائجڻ.

ـ ڏوگھَ ۽ ڏوگھونُ: ث. پاڻي پيئڻ جي اوتَ اوتانُ ـ گھڙي گھڙي پاڻي پيئڻ واري حالت ـ ڏوڪَ ـ گھڻي اُڃَ ـ آساتَ ـ آليُ ـ ڏوگھو.

ـ ڏوگھَ ڏوگھانُ ڪرڻ: گھڻي اُڃَ ڪري گھڻو پاڻي پيئڻ ـ ڏوڪَ ڏوڪانُ ڪَرَڻُ ـ پاڻيءَ جي اوتَ اوتانُ ڪَرَڻُ.

ـ ڏوگھيرُ ۽ ڏوگھيرَ: ذ. صفت. يَڪُساھيُ پاڻي پيئندڙ ـ گھڻي اُڃَ وارو ـ جھجھو پاڻي پيئندڙ ـ آليُ وارو ـ آجايَلُ ـ ڏوڪيرُ.

ـ ڏوگھو ۽ ڏوگھا: ذ. گھڻيُ اُڃَ ـ آليُ ـ ڏاڍيُ اُڃَ ـ پياسَ ـ ڏوڪَ ـ ٿِرھ ـ تيھَ.

ـ ڏوگھيُ ۽ ڏوگھيُون: ث. اُڃَ ـ پياسَ ـ خشڪي ـ تيھَ.

● ڏوگھو ۽ ڏوگھا (ٿ): ذ. وَڏيُ اکيـ دوڏو ـ ڏيلھو ـ ڏِيڏو. ڦوٽارِ ٻَلُ.

ـ ڏوگھا تاڻَڻُ: نظر تيز ڪري ھَر ھَر ـ نَھارَڻ ـ گھورڻ ـ تڪڻ ـ جوھڻُ.

ـ ڏوگھَرُ ۽ ڏوگھَرَ: ذ. صفت. اکين ڦوٽاريل ـ دوڏِرُ ـ ڏِيڏَرُ.

● ڏولُ ۽ ڏولَ: ذ. [سن. دول = لُڏَڻ. سن. ڏُلُ < مٿي ڪرڻ. ع. دُلو] جھولو لڏڻ جو ـ پينگھَ ـ پينگھو. (کوھ وغيره مان) پاڻي ڀري ڪڍڻ جو برتن ـ باڙدي ـ باردي ـ بالٽي. لوھَ جو ٿانءُ ـ دَٻو ـ ڏٻو ـ ٽين ـ ٻوڪو. خوف ـ ڊَپُ ـ ڀَوُ (ت). فساد ـ بد امني ـ جھيڙو ـ فتنہ انگيزِيُ (ت). ڏولو ـ ڏولائو ـ ڏنجھ ـ ڏکُ. مصيبت ـ آپدا. ڏوڪارُ ـ ڏڪارُ ـ قَحَطُ (ت).

- ڏولُ وِجهَڻُ: فساد مچائڻ - هيراسُ وجهڻ - خوف پيدا ڪرڻ. ڏڪار وِجهَڻُ.

● ڏُولُ ۽ ڏُولَ (ل. ث): ذ. [سن. دُل = لُڏَڻُ] ناسُ - برباد - تباهُه - چَٽُ - سُڃَ. جيئن تہ:

> کهڙي هيسيَلُ ڪندو هَولُ،
> ڏاوڙ رن تہ ڏِيسرو ڏُولُ،
> مڙس مُئيءَ تي هَرهَر هولُ.
> (چام خان).

- ڏولُ ڪَرَڻُ: برباد ڪرڻ - ناسَ ڪرڻ - چَٽُ ڪَرَڻُ.

● ڏولاڪو ۽ ڏولاڪا (ل): [سن. دُل = لُڏَڻُ] ڏولو - ڏولائو - رولو - مصيبت - پريشاني.

● ڏولائو ۽ ڏولائا (ل): ذ. [سن. دولا. دُل = لُڏَڻُ] ڏُکُ - ڏاڪڙو - ڏوجهرو - رولڙو - اَلڪو - تڪليف - آهنج - دربدرائي - ڏُکُ - رَنجُ - دردُ - مصيبت. ٿرٿلو - هِراسُ - ٿاڪوڙو - ڦڙڦوٽ - هاها ڪارُ - هائيدوس - ڏهڪاءُ - ڊپ - ڦڙڦڙ - وِلوڙو - واڄٽ - گوڙ شور - هَلچَل - ٻَکيڙو - وِگوڙ - تڪرارُ - بَحثُ - ڏُکُ ٻُکَ - ڏُڪار - ڏحط - ڏُکر - ڏولاڪو.

- ڏولاَئي مانُ ۽ ڏولائي مانَ: ذ. صفت. ڏِڪائَلُ - تَرين پَرُ.

● ڏوليڇيُ ۽ ڏوليڇيئُون (ل. ت): ث. چڙي جو ٿانءُ پاڻي پرڻ لاءِ چم جو دِهو يا ٻالٽي - دَلُوچو - ٻوڪو - چڙهي - ڪوس. بندوق رکڻ لاءِ چمڙي جي ڊگهي ڳوٿري.

● ڏولَڻُ: مصدر. ڳولڻ - ڦولهڻ - تلاش ڪرڻ. ڏورڻ - ٻئيان وجهڻ - ٻويان ٻوڻ - پِٽڪڻ. پڇا ڪرڻ. لوڏڻ - ڏولائي ۾ وجهڻ - پريشان ڪرڻ.

● ڏولو ۽ ڏولاَ: ذ. [سن. دُل = لُڏَڻ] دُرگتي - ٻروحالُ - ڪمبختي - شڪست حالي - جوڪڙو - ڏولائو - ڏوجهرو - ڏُکُ - رَنجُ - تڪليف - دَرِبدَريُ - پريشاني.

● ڏوليُه ۽ ڏولَه (ل): ذ. [سن. دُل = لڏڻ] پاڻيءَ ڪڍڻ جو ٿانءُ - ڏولُ.

● ڏوليهو ۽ ڏوليهَا (ت): ذ. ٻترجي وچ وارو ڪانو.

● ڏولَهڻُ: مصدر. ڏَلَهڻُ.

● ڏولهيُ ۽ ڏولهيئُون (ل): ث. [سن. دُل = لُڏَڻُ] ڏولي.

● ڏولي ۽ ڏوليون: ث. [سن. دولا: دُل = لڏڻ. پرا. ڊولا] پرده دار عورتن جي سواري لاءِ هڪ جهولو يا مانڊو - ننڍو ڪجائو (جنهن کي ماڻهو ڪلهي تي کڻندا آهن) - پالڪيُ محفو - لوڏي - چئو ڏولُ. لاش وغيره کڻڻ لاءِ کٽ جو هڪ قسم. پاڻي پيڻ لاءِ لڪر جو ننڍو ٿانءُ - چَلَ ڪيپيُ - ڪُوڄيُ (ت).

- ڏوليُ وَٺڻُ: گهوٽيتن جو ڪنواريتن وٽ وڃي ڪنوار کي وٺي اچڻ.

● ڏُومَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو - گهمنڊڙ ڳويَن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڏُومُ ۽ ڏُومَ: ذ. [سن. ڊُومَ] ڏُوم ذات جو هڪ فرد - چارڻ - ڀاٽُ - ڀَٽُ - مَنگتو - مگڻهار - ڏاڍي - پينو - لنگهو. (ث. ڏوميڙِيُ ۽ ڏوميڙِيُون). نياڳو - بدنصيب - رولو. رُکو - بي سَوادُ (ث).

- ڏُومڪا ڪُونهانُ (ت): ذ. صفت. چرڙ - چَڙا چانڊَ - رولَ.

- ڏُوميُ ۽ ڏُوميُ (ث): ذ. صفت. نياڳو - بدبخت - بدنصيب.

● ڏُوماڻُو: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڏوماڻيُ: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڏوماڻيُ آلهنڊِيُ: اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڏُومَڻُ: مصدر. ڏَمَڻُ - ٻوٽي ڪرڻ - هٿيڙو ڪَرَڻُ - هَٿَ هيرُو ڪرڻ. ڏَهڻُ - ڪپڙا هڪ ٻئي تي پاڻيءَ جي ڇنڊ ڏيئي رکڻ.

● ڏميواليُ: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڏُونُ ۽ ڏُونَ: ذ. باهہ - اُگ - آڳ - اُگني - چيرو - ٻارڻ عذابُ - ڏک - اهنج - ساڙو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏُونُ: صفت. [سن. دُوَ=ٻه] ٻَہ هڪ جي ٻيڻ- ٻيڪ- دُونو- جوڙي- ٻيلهه- ٻڏي- ٻٽو.

● ڏونائيِ آيرُنڊِيُ: اسم خاص. تعلقي ٺٽي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏُونٻَرَ ۽ ڏُونبرَ: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم.

● ڏَوُنٽو ۽ ڏَوُنٽا: ذ. صفت. [سن. ڌَشَهُ=غَرُورُ] جبرو- جانٺو- قَوِيُ- مضبوط- بهادرُ- جنگ- ٺلهو- متارو- ڏتو سٽو- دَونسو- سٽڪو- ڏِ ڪُ- سٽرُ وَ ٽرُ- ڦو ڦانڪُ. جهنگلي- وَحشي- اڻ گهڙيو- ٻڙ- خون خوار. شوخ- بي آدبي.

● ڏَوُنٽيُ ۽ ڏَوُنٽيُونُ: ث. [سن. ٻُڊَ= ٻُونڊَ] ٻبي يا ٽڻ جي چوٽي- ڇڳڊي- ڏُنڊي- ٽوٽيُ- ڏوٽي- ٻڻڊ- ٻُونڊِ. ڇڪي يا ٽڙَ جي ٽونٽي- ڏوٽيُ.

● ڏونٽُ ۽ ڏونٽَ (ٿ): ذ. صفت. شوخ سياهه جو ماڻهو- ڪَهرُو- رُڪو.

● ڏُونجهو ۽ ڏُونجها (ل): ذ. اهنج-ايذاءُ- تڪليف- درُد- ڏُڪُ.

● ڏُونجڻُ (ٿ): مصدر. چيڀڙ- چٽ ڪرڻ- ملامت ڪرڻ.

● ڏُونڊِ ۽ ڏُونڊِيُونُ. ث. [سن. ٻُڊَ= ٻُونڊ] ميوي جا گل جي ڏانڊي- ميوي ۾ اٽڪيل ڪاٺيءَ ذرو- ڏنڊِيُ- ٻُونڊِ- ڳنڊرُ- ڳنو. ٻبي جي چوٽي- ڏُنڊِي- چُوليڙِيُ (ل).

● ڏُنڊِڙو ۽ ڏُونڊِڙا: ذ. صفت. عضون سوڙهو- ٺونڊڙو- ڪُرُونڊڙو- ٻُونڊِڙو- رُونڊڙو- ٻانُبوٽيل. ويڙهيل سيڙهيل- وَٽيل سَٽيَلُ- سونڙو- سونٽڙو- سيَلُ- سوڙهو- جُهڪيَلُ.

● ڏُونڊِڙو ٿيڻَ: ڪُرُونڊِڙو ٿيڻ- ڇُڪڻ- ڇِهڻ ٺارڻ- ٻَهيُ پوڻ- ڪري پوڻ.

● ڏُونڊِڪيُ ۽ ڏُونڊِڪيُونُ: ث. ٻري کان اچلي ڏڪ هڻڻ وارو سَونٽو.

● ڏونڊِيُ ۽ ڏُونڊ ٻُونُ: ث. ٽونٽي- ٽونٽي- ٽَڻ- ڏُنڊِيُ- ٽنيي- ڦوهارو- نيسارو- ڏونٽيُ.

● ڏَوُنڙَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏَونڙو ۽ ڏَونڙا: ذ. ڪيرڙ جو ڪچو ڦرُ يا ڦَلُ- ڏِ ٻلهو- ڏيٻهون، ڪلهي ۽ لونڊ جي وچ وارو ٻانهن جو مشڪي حصو- ڏورو. (صفت) ننيڙو. (ه. ڊَنڊ).

- ڏَونڙو ٺوڪڻُ: وڙهڻ لاءِ تيار ٿيڻ- جهڳڙي لاءِ آماده ٿيڻ. بهادرِيءَ جو ڏاڪو وجهڻ.

● ڏَونڙو ۽ ڏَونڙا: صفت. [سن. دُوَ=ٻہ] ڏوڙو- ڏوٽو- ٻيڻو- جهجهو- گهڻو- زياده (ديوان فاضل ۴۹).

- ڏَونڙا ڏِيج ڏِيڻُ: ٻيڻي مهرباني ڪرڻ- تمام وڏو احسان ڪرڻ. جيئن ته:

"ڏِيج ڏونڻا ڏيوم ڏات ڏيار"

(فاضل).

● ڏونڙُ ۽ ڏونڙَ (ل): ذ. آٽ جي بيماريءَ جو نالو (جنهن ۾ اٽن جي رحم ۾ ڳوڙهيون ٿي پونديون آهن).

● ڏَونڪو ۽ ڏَونڪا: ذ. نغارِي يا دهل وڄائڻ جي هڪ سنهيري ننڍي گهڙيل ڪاٺي- ڪاٺ جي رڱيل ڳٽي- ڏانڊيو. ڪچيءَ جو هڪ داڻو- تازي ڪجي- اڌ پڪل ڪارڪ- هليلو- ڏوڏو. (هميشه جمع ۾ "ڏونڪا" چئبو آهي).

- ڏَونڪا ٿيڻَ: ڪجيءَ جي ڦر جو رسجي وڃڻ- هليلا ٿيڻ.

- ڏَونڪا رَهڙَڻَ: گوشن مان ڏونڪا پٽڻ.

- ڏَونڪانٽُونُ ۽ ڏَونڪانٽَانُ: ذ. صفت. ڏَونڪَنُ وارو- ڏونڪن جو. رنگيل ڪاٺي گهنگهرا ٻڌل راند ۽ ناچ جي ڪم ايندڙ- دُهل وڄائڻ جي ڪاٺيءَ جو.

- ڏَوُنڪا هڻڻُ: ڏانڊين تي ناچ وجهڻ. (جنهن ۾ وچ ۾ دهلاري ٻيهندو آهي جو ٻيٺ ۾ جوندو آهي ۽ ٻيا ماڻهو چوڌاري ٻه ٻه ڏونڪا کڻي دُهلَ جي سُرَ تي ٺڪاءَ ڪندا آهن).

- ڏونڪائي ج ڏونڪائيون: ذ. صفت. ڏونڪن وارو - ڏولڪن جو - ڏونڪن سان رانـد ڪندڙ راند يڪو.
- ڏونڪو لڳڻ: ڪنهن ڳالهه جو اطلاع ملڻ - جنگ جو ڏونڪو لڳڻ - نغارو وڄڻ.
- ڏونڪو وڄائڻ: نالو ڪڍائڻ - مشهور ٿيڻ - نامي گرامي ٿيڻ - ناموس ڪڍائڻ - هاڪارو ٿيڻ - ناميارو ٿيڻ - نالپيرو ٿيڻ. رعب تاب وجهڻ.
- ڏونڪو وڄڻ: نالو ٿيڻ - مشهوري ٿيڻ - ناموس ٿيڻ. ڌوم مچڻ.
- ڏونڪي چاچي: ذ. صفت. تماشي ڏسڻ وارو - تماشبين - ساکي - درشڪ. فقط نالي ماتر ڪم ڪري سهيڙ يا مجلس ۾ شريڪ ٿيندڙ.
- ڏونڪي چاچي ٿيڻ: ڪم مهل ڪم نه اچڻ، باقي خوشيءَ مهل اچي شريڪ ٿيڻ.
● ڏونڪي ج ڏونڪيون (ٿ): ذ. صفت. سنگهيرو - سنگيرو.
● ڏونگر (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏونگرُ ج ڏونگرَ: ذ. [سن. اودڳ: ڀرا. ڏونگري = ڏونگرُ] ننڍو جبل - پهاڙي - ٽڪرُ - ٽڪري - ٽوڙهو. پهاڙُ - جبلُ - ٻاهڙ - چهبرُ - پربت - ڪوهه - روهه.
- ڏونگر ڏارڻ: جبل ٽاڪڻ. سخت محنت ڪرڻ - تڪليفون سهڻ.
- ڏونگر ڏورڻ: جبل جهاڳڻ - تڪليفون سهڻ.
- ڏونگر هارڻ (ت): گهڻو روئڻ - هنجون هارڻ.
- ڏونگري ج ڏونگريون: ث. جبل جي ننڍي چوٽي - ننڍو ٽڪرُ - ننڍڙي ٽڪري - ڏنو - ٽوڙهو.
- ڏونگري ج ڏونگري: ذ. صفت. ڏونگر جو - جبل جو - جبل وارو - جابلو - ڇاپرو - پهاڙي - پربتي.
- ڏونگر يا!: حرف ندا. اي ڏونگرا. اي ڏونگر يا جبل جا رهاڪو! پنهون!.
- ڏونگرين ڏنگ هڻڻ (ڪ): چيتو ٿيڻ - چريو ٿيڻ - اوڙي ٻاڙي ڪي ڏکوئڻ ۽ ستائڻ.
- ڏونگريو ج ڏونگريا: ذ. صفت. جبل وارو - ٽڪر وارو - جابلو - ٽاڪيرو - پهاڙي - ڇاپرو - ڏونگيري.
● ڏونگرُ راءُ: اسم خاص. ڪڇ جي هڪ راءُ جو نالو.
● ڏونگيرو: اسم خاص. گڏڙي ۽ ٻارمير جي وچ ۾ هڪ ٽڪر جو نالو.
● ڏونگري ج ڏونگريون: ث. اوڀڙ جو هڪ قسم - بصر - پياز. ڪهڙن وغيره سٽڻ لاءِ ڪاٺ جو اوزارُ - سٽونٽي - ڏگري. ڏينهوءَ جو هڪ قسم (ڪ).
● ڏونگها (ت): وهٽن جي سڃاڻپ لاءِ ڪم ايندڙ لفظ. جانورن جي سڱن جي بيهڪ جو هڪ خاص نمونو.
● ڏونگهو ج ڏونگها: ذ. ناريل جي خالي کوپي جو هڪ اڌ (جنهن سان پاڻياٺ وغيره ڪڍجي) - رڏني - ڪيوي - ڏوني - ڪرنڊي - ٽپڙي - ٽپري. ڏونگهيءَ جيترو ماڻ يا وزن. ٽولهو - پنڻ جي ٽولهي. طعنو - مهٹو - اوپالو. ٽيڪو - عيب - داغ. (ذ. صفت) اونهو - آونهو ۽ وِرِيل - عميق - اٿاهه.
- ڏونگهن سان ڏلهڻ: طعنا ڏيڻ - مهٹا ڏيڻ.
● ڏونگهي ج ڏونگهيون: ث. ناريل جي گولي جو سڪايل اڌ - ناريل جي کل جو اڌ - کوپرو.
- ڏونگهيءَ جو تيل: سڪل ناريل جو رس يا ستُ - کوپري جو تيل.
● ڏونٺ ج ڏونٺون (ڪ): ث. ڪٽن جي گهاٽي ڀونڪ.
● ڏونٺڪ ج ڏونٺڪون (ت): ث. زنجير - نيٺر - ڏاڻ.
- ڏونٺڪ پوڻ: زنجير پوڻ. قابو ٿيڻ - سوگهو ٿيڻ.

● ڏُونھِين: ظرف. ڏانھِين.

● ڏُونھُون ۽ ڏُونھا (ت)؛ ظرف. اونھو- ڏونگھو- عميق- اٿاھہ. پري- دور.

- ڏُونھو ڏيھہ ۽ ڏُونھا ڏيھہ: ذ. پري وارو ملڪ- پرانھُون مُلڪ- ڏُور ڏيس.

● ڏُونُ: صفت. [سن. دُو = ڏُونُ ٻہ] ٻيڻُ - ٻيڻو- ڏوڻو - ڊُھرو - ڏوڙو - ڊَبِلُ - ڊَبل - ٻڙو.

- ڏُونا: صفت. ٻيڻا- ٻيڻا- ڊُھرا- گھڻا- جھجھا.

- ڏُونائِڻُ: مصدر. ٻيڻائِڻُ - ٻيڻو ڪرڻ - ٻيڻو ڪرڻ- ٻيڻو ڪندو وڃڻ- ڏوڻو ڪرڻ - ڊُھيرو ڪرڻ.

- ڏُونائِيءَ ۽ ڏُونائِيُون: ث. ٻيڻائي - ٻيڻائي - ڏوڻائي - ڊُھرائي.

- ڏُونو ۽ ڏُونا: صفت. ٻيڻو- ٻيڻو - ڊُھيرو- ڏوڙو- ڊَبلُ. گھڻو- جھجھو.

● ڏُوھَہ (ت): صفت. [سن. دَشَن = ڏھہ] ھڪ عدد جو نالو- ڏَھہ - ڏَھہ.

● ڏُوھُہ ۽ ڏُوھہ: ذ. [سن. دوشُ، دُشُ = خطا ڪرڻ. ڏوھُہ] گناھ - پاپ - تقصير - اپراڌ- قصور- جُرم - دوشُ- الزام. خطا- ڀل - چوڪ- غلطي- عيبُ- سُقم. عتاب- ميار- حرف.

- ڏُوھارِيءَ ۽ ڏُوھارِي: ذ. صفت. ڏوھي- ڏوھہ جو ڪُو. تقصير وارو- پاپي - عاصي - بدڪارُ- ڪُڪرمي- اپراڌي- قصور وارو- گنھگار. خطاوار - مُجرم. حرفي - عتاب جوڳو - مياري.

- ڏوھاڙو ۽ ڏوھاڙيتا: ذ. صفت. ڏوھہ وارو- ڏوھہ جو- ڏوھي- ڏوھاري- گنھگار- عيبدار- حرفي- مياري- عتاب جوڳو.

- ڏوھہ ٻاسَ ۽ ڏوھہ ٻاسُون: ث. قبوليت- مڃتا- اقرارنامو- سچي (ڪنھن ڏوھہ جي).

- ڏوھہ ٻاسڻُ: قبولدار ٿيڻ - (قصور) قبول ڪرڻ- (خطا) مڃڻ- ھائوڪار ڪرڻ.

- ڏوھہ ٻاسِنو ۽ ڏوھہ ٻاسِنا: ذ. صفت. ڏوھہ ٻاسيندڙ- قصورمڃيندڙ- قبولدار- قراري.

- ڏوھہ ڏيڻ: الزام لڳائڻ- خطا وار ڪرڻ. عيب لڳائڻ.

- ڏوھہ ڍڪڻُ: عيب ڍڪڻُ - خطا پوشي ڪرڻ- گناھن کي ظاھر نہ ڪرڻ.

- ڏوھہ ستو ھجڻُ: (ٻئي کي) خطاوار ٺھرائڻ- ڏوھہ ڏيڻ (ٻئي تي) گناھ ٿڦڻ.

- ڏوھيءَ ۽ ڏوھي: ذ. صفت. ڏوھہ وارو- ڏوھہ ڪندڙ- ڏوھاري- گنھگار- پاپي- مجرم- اپراڌي- تقصير وارو. مياري- حرفي - عتاب جوڳو.

- ڏوھاڪَ ۽ ڏوھاڪَ: ذ. مڙس جو زال تي رنج يا ناراضپو- ڏُھاڳ.

● ڏوھيٽ (ٿ): اسم خاص. ٺڪرن يا راجپوتن جي ھڪ ذات جو نالو.

● ڏوھيٽو ۽ ڏوھيٽا: ذ. [پرا. دوھيٽُ. سن. دؤھيترُ= ڌيءَ جو پٽُ] ڌيءَ جو پٽُ- ڌيءَ جو مذڪر اولادُ.

- ڏوھيٽاڻ: ذ. ڌيءَ جو اولاد- ڌيءَ جي پُٽھائي- جيئن تہ:

"ڏوھيٽاڻ لہ پيٽاڻ، جيئن وڏي تيئن وڻري" (چوڻي).

- ڏوھيٽاڻو ۽ ڏوھيٽاڻا: ذ. صفت- ڏھٽن جو- ڏھٽن وارو- ڏوھيٽاڻَ.

● ڏوھٽيءَ ۽ ڏوھٽيون (ٿ): ث. ميناڻيءَ جي ھڪ ڇڪي- ٽيڪي.

● ڏوھيٽ (ٿ): اسم خاص. مسلمانن جي ھڪ ذات جو نالو.

● ڏوھڻُ (ٿ): مصدر. پسند نہ ڪرڻ.

● ڏوھرَ ۽ ڏوھرون (ت): اوڇڻ جو ھڪ قسم- کيس- ڪتو- لوئي.

● ڏوھيرِيءَ ۽ ڏوھيرِيُون (ٿ): ث. ھيٺاين زمين- ڏَھرِ.

● ڏوھيڙو ۽ ڏوھيڙا: ذ. ٻہ سٽو بيتُ- دوھو- دوھڙو- ڏوھيڙو.

● ڏوھليو ۽ ڏوھيلا (ٿ): ذ. گھر جو وڏو صفحو- وڏي ڪوٺي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏوهو ع ڏوهَا: ذ. صفت. [سن. دوهِيُ = ڏهندڙ] کير ڏهندڙ- ڏوپُ ڪندڙ - ڏُهائي ڪندڙ- ڏُهندڙ. کيرَ ڏُهڻ جو ٿانءُ- وڏي دَکِيي - چونئرِي (ت). [سن. دوها = ڏوهيرو]. ٻن سٽن جو بيتُ- ڏوهيڙو - دوهو.

● ڏوُهُورُ ع ڏُوهورَ (ت): ذ. ٻن دڙن جي وچ وارو ميدان - ڏَهرُ.

● ڏوهيتيرو ع ڏوهيترا (ت): ذ. [سن. دَوُهِتر = ڏوهيتو] ڌيءَ جو پٽُ- ڏُهتو- ڏوهيتو.

● ڏوهيڙو ع ڏوهيڙا: ذ. [سن. دوها = ڏوهيڙو] ٻن سٽن جو بيت- دوهو- ڏوهو- ڏوُئو- بيت- دَوڙو- ڏوهيڙو- لوڙائو (ٻليڪس). (هڪ جهونو ۽ مقبول عام، پراڪرتي ۽ هندي ٻولين جو بحر وَزَن جو شعر- ٻن تڪن وارو، هرهڪ تڪ (۲۴) ماترائن واري ٿئي (ٻليڪس).

● ڏوئيڙُ ع ڏوئيڙَ (ت): ذ. وِک- قدم. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم- ڏوئلُ.

● ڏوئيڙو ع ڏوئيڙا (ت): ذ. [سن. دَرُوِيُ = ڏوئي] ڪاٺ جو چمچو يا ڏوئي- ڏوئلو.

● ڏوئيلُ ع ڏوئيلَ: ڏوئلون: ذ. ث. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم (جنهن جي چهنب ڏوئي وانگي آهي ۽ مڇي ماري کائيندو آهي).

● ڏوئلو ع ڏوئيلاَ: ذ. [سن. دَرُوِيُ = ڏوئي] ڪاٺ جي وڏي ڏوئي- ڏوئي- وَڏلي- ڪپِوِيُ- چَمچو- ڪفگيرُ. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم- ڏوئيلُ.

● ڏوئليِيُ ع ڏوئليئون: ث. [سن. دولِڪا = ڏولي] پالڪي- ڏولي.

● ڏُوئو ع ڏُوئا (ل): ذ. سُرو (ڪاٺ کي کائيندڙ جيتُ). بيماري- ڳارو- ڳارانجهو- جهجهڻ- جهوري- جهوراٽو. ذ. صفت. پيٽو- گهڻ کائو- هبچي- مُفتخورُ- چُهَنڊڙُ- ٽڪِرِيَلُ- پيٽُ لٽ- مائين ٽوڙُ- پيٽوڙي.

● ڏوئيِيُ ع ڏوئيئون: ث. [سن. دَرُوِيُ = ڏوئي] طعام رڌڻ جو اوزارُ- ڪاٺ جو وڏيرڙو چَمچو- ڪفگيرُ- ڪپگيرُ- ڪپِوِيُ- ڏوئلو.

- ڏوئيءَ ۾ ڏِکَڻُ گيهُہ ٿيڻُ: ڪجهه حاصل ٿيڻ- فائدو ٿيڻ. (ڪِنايَة) سڀ خراب ٿيڻ- نقصان ٿيڻ- ڇيهو ٿيڻ.

● ڏوئيلو ع ڏوئيلاَ: ذ. پاڻيءَ جي پکيءَ جو هڪ قسم (رنگ اڇو، قد ڏيڍ فوٽ، چهنب ڪاري ڏوئيلي جهڙي، ڊِنيد ۾ ٿئي)- ڏوئيلُ.

● ڏويارُ ع ڏويارَ (ڪ): ذ. پاڻيءَ جي هڪ پکيءَ جو نالو يا قسم.

● ڏويڙُ ع ڏويڙَ (ت): ذ. ڏِنگُ- خرابي.

● ڏويو ع ڏويا (ل): ذ. [سن. دَرُوِيُ = ڏوئي] وڏي ڏوئي- ڏوئلو.

● ڏَهَہ: صفت. [سن. دَشَنُ: ف. دَہُ = ڏَهَہ. پرا. دَسَ] هڪ انگ يا عدد جو نالو- نون (۹) کانپوءِ ايندڙ انگ (۱۰)- پَنجَ واڌو پَنجَ- ڏهن ايڪن جو جوڙُ- هڪ ڏهاڪو- دَہ.

- ڏَهَہ آڱريون ٻارِي ڏِيئا ڪرڻ: فضول خرچ ڪرڻ- اجايو خرچ ڪرڻ.

- ڏَهَہ ڏِسيون: ث. ڏَهَہ طرف (۱- مشرق = اڀرندو ۲- مغرب = الهندو ۳- شمال = اتر ۴- جنوب = ڏکڻ ۵- تحت = هيٺ ٦- فوق = مٿي ۷- آڳني ڪون = ڏکڻ اڀرندي جي ڪُنڊ ۸- نَيرُت = ڏکڻ الهندي جي ڪنڊ ۹- ٻائب = اتر الهندي جي ڪنڊ . ۱۰- ايسان = اتر اڀرَنڊي ڪُنڊ) آصفيہ.

- ڏَهَہ سانڱتن: هڪ عدد جو نالو- هزار سنک برابر ڏَهَہ سانڱتن.

- ڏَهَہ سَنکَ: صفت. هڪ عدد جو نالو- هزار لکرب برابر ڏَهَہ سَنکَ.

- ڏَهَہ سِٽِيُ ع ڏَهَہ سٽيُ: ث. ڏهن تندن وارو ڪپڙو (جنهن ۾ ڏهہ سٽو تندون تاڃيءَ ۾ هجن.

- ڏَهَہ ڪُنڊو ع ڏَهَہ ڪُنڊا: ذ. (جاميٽري وغيره ۾) ڏهن ڪنڊن واري شڪل.

- ڏَهَہ مُکِيُ ع ڏَهَہ مُکيُ: ذ. صفت. ڏهن واتن وارو- راوڻ جو لقب.

- ڏَهَہ نِکَرُب: صفت. هڪ عدد جو نالو- هزار اَرب برابر ڏَهَہ نکربَ.

- ڏَھُونُ: صفت. قطار ۾ نائين نمبر ڪانپوءِ آيل نمبر.
- ڏَھُونِ: ث. صفت. ڏَھَ دفعا وڌيڪ ھجڻ جي حالت ـ ڏَھَ دفعا ـ ڏَھَ ڀيرا. (ظرف) گھڻو وڌيڪ.
- ڏَھوڻائِي ۽ ڏَھُوڻائيُون: ث. ڏَھُونِ.
- ڏھُوڻو ۽ ڏَھُوڻا: صفت. ڏھ دفعا وڌيڪ ـ ڏھ ڀيرا زياده. (ظرف) گھڻو ـ زياده.
- ڏَھُوڻو ڏاڻُ ۽ ڏَھُوڻا ڏاڻَ: ذ. جھجھو انعام ـ تمام گھڻي بخشش.
- ڏَھُوڻُو ڏاڻ ڏِيَڻُ: جھجھو انعام ڏيڻ ـ تمام گھڻيون سوغاتون بخشڻ.
- ڏَھَ وِيري: ذ. ڏھ دُشْمَنُ. (١ـ نفس ٢ـ شيطان ٣ـ زال ٤ـ پُٽُ ٥ـ پيٽ ٦ـ آڳ ٧ـ شھوت ٨ـ تڪبر ٩ـ ننڊ ١٠ـ ڏَمرُ) جيئن ته:

"ڏھن ويرين وچ ۾ آيو آ انسان،
پھريون ويري پنھنجو نفس نحس نادان،
ٻيو وِيري تنھن سين شامل آ شيطان،
ٽيون وِيري ويرو محبت زال زيان،
چوٿون وِيري ٿا چون بيٽو (پٽ) بي فرمان،
پنجون وِيري پيٽ آ جو نت ٿت گھري نان،
ڇھون وِيري آ آڳَ جو لئي پائيءَ پريشان،
ستون وِيري شھوت آ جنھن ڪيا ھزارين حيران،
اٺون وِيري آڪرو تڪبر تولان،
نائون وِيري ننڊ آ غفلت جو گذران،
ڏھون وِيري ڏمر آ جھل وڏو جولان،
انھن ڏھن ويرين وچ مان جو ڪٽي جنگ جوان،
آءٌ سر ڪريان قربان تنھن سور ھ تان ساھو چوي.
(ساھو).

- ڏھين: صفت. ڪيترا ڀيرا ڏھ. بيشمار ـ بي انداز. جيئن:

"ساھڙ مٿاءِ صدقو، ڏَھين ڏَمَ ڏيانءِ"
(شاھ).

● ڏَهُ: ظرف. ڏانھن ـ طرف ڏي.
● ڏهُ ۽ ڏِهَ: ذ. [سن. ديشُ = ڏِيھُ] ڏِيھُ ـ وطن ـ ملڪ ـ ديش.
- ڏِھا ڏِھُ: ذ. ڏيھان ڏيھ ـ ملڪان ملڪ ـ ھر ھنڌ.
- ڏِھائِي ۽ ڏِھائِي: ذ. صفت. ڏيھي ـ ملڪي ـ ديسي.
- ڏِھُڙاڳُ ۽ ڏِھُڙاڳَ (ت): ذ. صفت. ديس نيڪالي ڏنل ـ بدنام.
● ڏُھاڄَ ۽ ڏُھاڄُون: ث. ڦلاڻتي عورت پيون دعوو پرڻيل ـ ھڪ مڙس تان ٻيو دعوو مڙس ڪندڙ عورت (ھ. دُھاجو).
● ڏُھارِي ۽ ڏھاري: ذ. صفت. [سن. دَوشُ = ڏوھ] ڏوھ ڪندڙ ـ ڏوھي ـ مجرم ـ گنھگار ـ پاپي ـ خاطي ـ ڏوھاري.
● ڏِھاڙو ۽ ڏِھاڙا: ذ. [سن. دِوُ = چمڪڻ + "ڙو" اسمَ تصغير جي علامت. دِوَس = ڏينھن] ڏينھن ۽ رات جو عرصو ـ ھڪ ڏينھن يوم ـ زور ـ وار ـ ٿيٿِ. زمانو ـ سمون ـ وقت. اولياءَ جي ختمي جو ڏينھن.
- ڏِھاڙِي ۽ ڏھاڙي: ظرف. زور ـ ھر روز ـ روزانو ـ روزمره ـ نت نئون ـ تاريڪَ ـ ھميشه ـ سدائين. ھڪ ڏينھن جي مزوري. ھڪ ڏينھن جي ڪير مان نڪتل مکڻ. مٿي تي پٽڻ جو ٻوچڻ وغيره.
● ڏَھاڪو ۽ ڏَھاڪا: ذ. صفت. [سن. دَشَنُ = ڏھ] ڏھن ايڪن جو جوڙ ـ ڏھن جو مجموع ـ ڏھن جي لڳ ڀڳ ـ اٽڪل ڏَھَ ـ ڏَھَ ڪن. قضئي (موت) ڪانپوءِ ڏھون ڏينھن ۽ ان تي ڪريا ڪرمُ.
● ڏُھاڳ (ت): اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.
- ڏُھاڳُ ۽ ڏُھاڳَ: ذ. [سن. دُرُڀاڳيہ = بڇڙو + ڀاڳيہ = ڀاڳ] بد بختي ـ نياڳائي ـ ڪم نصيبي ـ اڀاڳ ـ زحمت. وڇوڙو ـ جدائي ـ فراق ـ ڦوڙائو ـ ڏڪ ـ مصيبت ـ تڪليف. مڙس جو وڇوڙو. ڪنھن زال کي طلاق ملڻ واري حالت يا مڙس جي مري وڃڻ جي حالت ـ رنوڙ پڻي ـ رَنائپو ـ رنھڻ ـ طلاقَ. مڙس جو زال تي رنج يا ناراضپو يا اڻوٽ. (ضد. سُھاڳُ ۽ سُھاڳَ).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏهاڳڻ: مصدر. ڏهاڳ ڏسڻ. رنڙ ٿيڻ- بيوه ٿيڻ.
- ڏهاڳ ڏيڻ: رنڙ ڪرڻ- اڪيلو ڪرڻ يا ڇڏڻ- ڏک ڏيڻ.
- ڏهاڳ ڏور ٿيڻ: سهاڳ سڌرڻ- ليا ڳ هليو وڃڻ- ميهر وارو مڙس ملڻ- گهر جو سک نصيب ٿيڻ- عيش و آرام حاصل ٿيڻ.
- ڏهاڳڻ ۽ ڏهاڳڻيون: ث. مڙس مري ويل عورت- مڙس جي ڌڪاريل عورت. بيوه- رانڙ- رنڊ ڙ- وڌوا- ڌنيل- ڌني- ڦلا ونتي. ليا ڳي- ڪمبخت.
- ڏهاڳي ۽ ڏهاڳي: صفت. ڏهاڳ وارو- ڏهاڳ هيٺ آيل- جدا ڪيل- ڌڪاريل- تڙيل. حرفي- عتابي- مياري.
● ڏهان: ظرف. ڏانهن- ڏي- ان طرف ڏي- ايڏانهن- ايڏانهين- ڏهون.
● ڏهائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏهائي: ظرف. ڏهاڙي.
● ڏهائڻ: مصدر. [سن. دهه=ڏهڻ] ڏهڻ جو ڪم ٻئي ڪرائڻ.
- ڏهائو ۽ ڏهائا: ذ. ڪير ڏهڻ جو ٿانءُ. ڪاٺ جو ٿانءُ جنهن ۾ ڏاچيءَ جو کير ڏهجي- ساڙهو- گهاگهر. ڏوپ- ڏهائي- ڏوڻ (ل). (صفت). ڏهندڙ- ڏوهو. جيئن ته:
"ڪي ڏهائي ۾ ڏوهه، ڪي ساڙهي ..انگيڙي" (چوٽي).
ڏکيو- ڏهليو- ڏوليو. (ضد- سهائو).
- ڏهائي ۽ ڏهائيون: ث. ڏوهڻ- ڏوپ. کير ڏهڻ جو ٿانءُ. کير ڏهڻ جي اجرت.
- ڏهائي ڪرڻ: کير ڏهڻ- ڏوپ ڪرڻ.
● ڏهائي ۽ ڏهائيون: ث. [سن. دشن= ڏهه] ڏهون حصو- ڏهائس. علم رياضي موجب ڪنهن به عدد جي ڏهين ٻئي.
- ڏهائي جي نشاني: ث. ڊيسيمل "؟".
● ڏهيترو ۽ ڏهيترا (ت): ذ. [سن. دُوهترُ=ڏهيٽو] ڏيءَ جو مذڪر اولاد- ڏيءَ جو پٽ يا فرزند- ڏهيٽو. (ث. ڏهيٽري ۽ ڏهيٽريون).
● ڏهٽو ۽ ڏهٽا: ذ. [سن. دُوهترُ=ڏهيٽو] ڏيءَ جو مذڪر اولاد- ڏيءَ جو پٽ- ڏهيٽرو.
- ڏهٽاڻ ۽ ڏهٽاڻيون: ث. ڏيءَ جو اولاد.
● ڏهه ڏيڻ: ڳجهه بيان ڪرڻ- ڀيد کولڻ- راز ظاهر ڪرڻ.
● ڏهر: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏهر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ستن پاڙن ۾ ورهايل) ١- برهمائي ٢- پٽي ٣- دودائي ٤- جنگائي ٥- ڪانجا ٦- ڪاٻڙي ٧- راڄڙي.
● ڏهر ۽ ڏهر: ذ. سنڌيءَ راڳڻيءَ جو هڪ نالو- بيتن جو هڪ قسم- تعريف جا بيت- سريلا بيت جي دعا يا ذڪر خاطر ملتان جي غوث بهاوالدين ۽ مخدوم نوح جا مريد وڏي آواز سان پڙهن. مصرع ڪلي- انڊرو- پد. ڪوتا- شعر- نظم- ڇند. ٻن واريءَ جي دڙن ۾ نهيل ماٿري يا ميدان (جتي زمين ڪي هجي ۽ سال بسال برسات پوڻ تي آبادي ٿئي، جيئن هيڪل ڪوريءَ جو ڏهر). هيٺاهون ميدان جتي پاڻي گڏ ٿئي. (هه. ڏهرُ=ڏهر). ڪپهه جو هڪ قسم (ت).
● ڏهراج: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر لاڙڪاڻي- نواب شاهه ۾).
● ڏهرڪي: اسم خاص. هڪ ديهه جو نالو.
● ڏهه رنگ: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.
● ڏهرو ۽ ڏهرا: ذ. بتخانو- بتڪده- ڏيرو- مندر- ديرو- دير (رسالو عام راهه).
● ڏهري: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (صفت). ٻوڙ- بيوقوف- جاهل- اناڙي.
● ڏهر يجا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏَهسُ لنامُون ج ڏَهسُ لنامان: ذ. [سن. دشنُ = ڏَهه + نام = نالو] سنڌي شاعري ۾ سگهڙ ڀائي جو هڪ نمونو - شاعرانه فن - اهڙو بيت، جنهن ۾ ڏهن مختلف ٻولين جا يا ڏَهه هر معنيٰ مختلف ڏکيا لفظ استعمال ڪيل هجن - اهڙو بيت، جنهن ۾ هڪ ڪان وڌيڪ ٻين ٻولين جا انوکا لفظ استعمال ڪيل هجن. جيئن رات جي ڏهن نالن لاءِ ڏَهسنامون: تُکِي، توهياري، تامني، تَمُهَر، تامس، مس، شب، رين، رجني، لَيل هَيءِ. (نم شاعر).

● ڏَهيسُو ج ڏَهيسا: ذ. ڪپڙي جو هڪ قسم (جنهن جي ٻيٽي ۾ هڪ هزار تندون هجن).

● ڏَهڪارُ ج ڏَهڪارَ: ڏَهڪارُون: ذ. ث. [سن. دَمشِ] هراس - ڊپ - ڊيڄو - ڌاءُ - ٻيالڪ حالت - ڀَوءِ - ڏَرُ - ڏَڪڻي - خوف - ڊِڄُ. ٿاڪوڙو - ٿرٿلو - ٿرٿوت - هاهاڪارُ - دهشت - هائيدُوسُ - ڏَهڪو - ڌاڪو - دَهڪو - دَهمانُ - ڏهڪاءُ - ڇيرڪو - ڇيرڪ - ٿاهُ.

● ڏَهڪاءُ ج ڏَهڪاءَ: ذ. ڌاڪو - ڌاڪ - هيراس - وسوسو - دهشت - رعب - تاب - ڊَپُ خوف. حشمت - دٻدٻو - اقبالُ. نالو - ناموس - ٻڌ رائي - وڏائي.

- ڏَهڪاءُ پَوڻُ: ڌاڪو وهڻ - رعب وِهڻ. ڊپ وِهڻ.

- ڏَهڪائيجڻُ: ڏهڪڻ - ڏهڪجڻ.

● ڏَهڪَڻُ: مصدر. ڊڄڻ - ڀؤ ڪرڻ - ڊپُ ڪرڻ - خوف ۾ اچڻ - ڏڪڻ - رَڙڻ - ڪَنبڻ - ڏرڻ - هراسجڻ - دَهلجڻ - خوف کائڻ - ڪَؤڪرڻ.

- ڏَهڪيجَڻُ: مصدر. ڊڄڻ - هراسجڻ - ڊَپُ ڪرڻ - خوف ۾ اچڻ - ڏهڪڻ.

● ڏَهڪاڄُ ج ڏُهڪاڄَ (ڪ): ذ. جيت جو هڪ قسم (سائي رنگ جو جيت، جنهن ڪسي جيڪڏ هن مال کائي ته مال هڪدم مري وڃي) - ڪارو واءُ.

● ڏَهگُ ج ڏُهگَ: ذ. [سن. دُرُ = خراب + ڀاگيه = ڀاڳ] ڏهاڳُ.

● ڏَهلُ ج ڏَهلَ: ذ. وڏو ٿانءُ - وڏو ٿالهه - وڏي ٿالهي. ڪاڏي سان خوب ٻريل برتن - ٻاٿوڙو - ڇهپرُ. (صفت) گهڻ ڪاياڪُ. وڏو ڏرڙ - ٻير گهلُ. ڏلهي جيڏي ٻيٽ سان (ل).

● ڏَهلَ (ڪ): ث. گاهه جو هڪ قسم.

● ڏَهلَ ج ڏُهلُون (ڪ): ث. صفت. [سن. دُهُ = ڏُهڻُ] ڏوڏ وغيره تي ڏلل يا ورتل چوپايو مالُ.

● ڏَهيلُو ج ڏَهيلا: ذ. [سن. دَمَنُ = ڏهه] ٻتن يا ٿاس راند کيڏڻ ۾ ڏهن داڻن وارو پتو - ڏهو - ڏهيلو - ڏهه خال - دَهلو - دَهيلو - دَهليي - دَهيليي - دَهو.

● ڏِهلو ج ڏِهلا (ل): ذ. ديرو - ڏيرو - ڏِهرو. جيئن ته:

"اسين فلاڻي جي ڏِهلي تي وياسين".

● ڏُهلُو ج ڏُهيلا (ل): ذ. [پرا. دُهيه؛ سن. دُهڪتَ + دُهليي + دَهڪ = ڏُڪ] ڏُک وارو - ڏُکيو - تڪليف وارو - سُورائتو - ايذايَلُ ڏُهيلو - ڏهيرو. ڏکيو - مُشڪل - اهنجو. جيئن ته:

"ڏينهن ڏُهيلا ڏَمَ سين، آهيان اوهان ڌار" (شاهه).

ڏکيو گذران ڪندڙ. سنهڙو - اپرو - ڏٻرو - لاغر - ضعيف - ڪمزور - هيڻو - ليستو - ٻوڙلو. هڙيل - ڏِنگو.

- ڏُهلائيي ج ڏُهلائييُون: ث. درد - ڏک - تڪليف - ڏکيائي - ڏهيرائي.

● ڏُهليي ج ڏُهليُون: ث. [سن. دوُل = لڏڻ] ڏولو - ڪجاٿو - محمل - محافو - ڏولي.

● ڏَهُن: ظرف. ڏانهن - طرف ڏي.

- ڏَهنئُن: ظرف. ڏانهن - ڏَهُن.

● ڏهنائيي ج ڏَهنائييُون: ث. ڳالهه ۾ ڪنهن ڪي اشارت ڳالهه جي ڏيڻ واري حالت - اشارو - آڄ - آهيڃاڻ - ڏسُ - نشالي - آهنائي. چتاءُ - اطلاع - ڄاڻ - خبر - سُڌ - ڏوراپو - طعنو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏَهنائِي ڏِيَڻُ: ڏَسُ ڏيڻ ـ نشاني ڏيڻ ـ اَهڃاڻ ڏيڻ. ڏوراپو ڏيڻ ـ طعنو ڏيڻ.
- ڏَهنايُون ڏِيَڻ: وِيڻ ڏيڻ ـ طعنو هڻڻ ـ مِهڻا ڏيڻ.

● ڏهنور: اسم خاص. تعلقي ڊگهوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏَهَڻُ: مصدر. [سن. دَهَ = ساڙَڻُ] ساڙڻ ۾ مڙڻ ـ مڙڻ ـ جاڻ ـ پڇڻ ـ پڇرڻ ـ ڏجهڻ. جيئن ته
"ڏاڍي ذات جتن جي، ويئي ڏِيل ڏَهي"
(شاهه).
"اوِيارِي عميق جو ڏکيءَ ڏيل ڏَهي"
(خان زئي).
ڏکوئڻ ـ رنجائڻ ـ پيڙڻ ـ آزارڻ ـ ايذاءَ رسائڻ ـ ويڏن ڪرڻ ـ ستائڻ ـ چيچلائڻ ـ عذاب رسائڻ. خفي ڪرڻ ـ چڙ ڏيارڻ ـ چورڻ ـ خار ڏيڻ. ڏڪڻ ـ ڊڄڻ ـ خوف ڪرڻ ـ راند ڪندي بال کي جهلڻ ـ روڪڻ ـ جهلڻ ـ گسائڻ. ڦرڻ ـ کسڻ ـ وٺڻ ـ نڳي ڪرڻ (ت).

● ڏَهي ڇڏَڻُ: برباد ڪرڻ ـ تباهه ڪرڻ. نابود ڪرڻ ـ ناس ڪرڻ.

● ڏَهڻُ ۽ ڏَهَڻ (ت): ذ. وڻ جو ٽارُ ـ ڏارُ.

● ڏُهَڻُ: مصدر. [سن. دُهُ = ڏُهَڻُ. پرا. دُهَڻ: دوهَڻ. سن. دوهَن] کير ڏيندڙ جانور مان کير ڏهڻ يا ڪڍڻ ـ کير ڏهڻ ـ ڏوپُ ڪرڻ ـ ڏهائي ڪرڻ ـ نِچوئڻ ـ سِچوئڻ ـ نِپوڙڻُ ـ چوڪڻ. ميڙڻ (ت). ڪم ۾ وهائڻ. ڦرڻ ـ آهستہ آهستہ ڦرڻ ـ ڦري سڄو ڪرڻ ـ صفا خالي ڪرڻ.
- ڏُهڻُو ۽ ڏُهڻا: ذ. کير ڏهڻ جو ٿانءُ.
- ڏُهي ڇڏَڻُ: خالي ڪرڻ ـ سڪائي ڇڏڻ ـ ٺلهو ڪرڻ ـ سڄو ڪرڻ ـ ڪنگال ڪرڻ ـ ڦرِي ڇڏڻ. ناس ڪرڻ ـ چٽ ڪرڻ ـ ويران ڪرڻ ـ برباد ڪرڻ ـ اجاڙي يا اُجڙ ڪري ڇڏڻ.

● ڏَهو ۽ ڏَها: ذ. [سن. دَشَن = ڏهه] ڏهن ڏينهن جو عرصو ـ ماه محرم الحرام جا پهريان ڏهه ڏينهن ـ ڏهن ڏينهن جو چلو (رمضان جي منهي ۾) ڏهن ڏينهن جو روزو. موت کان پوءِ ڏهون ڏينهن. راند جي پتن ۾ ڏهن داڻن وارو پتو ـ ڏَهلو ـ دَهلو. انگن ۾ ڏَهه ـ ڏهن ايڪن جو جوڙ ـ ڏهاڪو ـ دَهو. ڪورين جي اصطلاح ۾ سورهي کان ٿورو ٿلهو سٽُ (ت). سور ـ درد ـ غم ـ دک ـ ڏک (ل). صفت. ڏهن وارو ـ ڏهن جو.
- ڏَهوتَرُ ۽ ڏَهوتَر: ذ. ۽ ڏَهه ـ ڏهن سان.
- ڏَهوتِرو ۽ ڏهوترا: ذ. هڪ سئو جي پويان ڏَهه ـ ڏَهه سيڪڙو ـ ڏهه فِي صدِي.
- ڏَهو ڏِيَڻُ: سيڪجهه چورائي ڪٿي وڃڻ ـ ڦري وڃڻ ـ لٽي وڃڻ.
- ڏَهو ڪڍَڻُ: هڪ هندو گوشانئو ويهي ڏَهه ڏينهن خدا جي عبادت ڪرڻ يا خدا کي ياد ڪرڻ ـ ڏهن ڏينهن جو چلو ڪڍڻ.

● ڏِهو ۽ ڏِها: ذ. [سن. دِيش = ڏيهه] ڏيهه ـ ملڪ ـ وطن ـ دِيس ـ ساڀيهه ـ دَيارُ ـ وِلايَت.

● ڏَهوت: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏَهوچُ ۽ ڏَهوچ (ڪ): ذ. صفت. لانبٽ ـ ڊگهو ماڻهو.

● ڏَهون: ظرف. ڏَهان ـ ڏانهن ـ ڏي ـ ان طرف ـ طرف ڏي ـ ايڏانهين.

● ڏَهي ۽ ڏَهيُون: ث. [سن. دَڌ: پرا. دَهي = ڏَهي] جميل کير ـ ڏَونرو ـ کهاٽي لسي ـ ڏڌ ـ دڳ ـ دِڳل. [سن. دَشا = ڏِهي] ڪپهه ڌاڳو ـ تند ـ لُون ـ ليڙ. اڻ وٽيل سٽ ـ تاڪيشي مان پچاڙي ۾ بچيل سٽ ـ تاڃيءَ جو ڇيڙو. ذرو ـ پرزو.
- ڏَهي توڙَڻُ: گنبذ يا جوڙ ڇنڻ ـ ناتو ڇنڻ ـ تعلقات ٽوڙڻ.
- ڏَهيَن تائين اَڻَڻُ: پڇاڙي تائين ڪم پورو ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ.
- ڏَهيَن سوڌو اَڻَڻُ: توڙ يا حد ڪرڻ ـ پڇاڙي ڪرڻ.
- ڏَهي وارو ۽ ڏَهي وارا: ذ. صفت. ڏوڏي ـ وِيسر ـ کير وارو ـ کير وڪڻندڙ ـ ماهيڙ.

- ڏَهيُون نڪَرڻُ: ڪپڙي جي پچاڙي ٿيڻ- پوچڙيون نڪرڻ- صفا ڦاٽي وڃڻ- ليرون ٿيڻ. ٽڪجي پوڻ.

● ڏُهيِ ۽ ڏُهيُون: ث. ٻاجهريءَ جا ٿُهَرَ- ٿُهيِ- ٻُهِي- ٻُرِي. ٽاجيءَ کان ٻاهر نڪتل ٽنل ڏاڳا.

● ڏَهيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏهيٺُ ۽ ڏَهيٺَ (ٿ): ذ. صفت [سن. دَئيِٽيِڻُ =] بدن ۾ مضبوط طاقت وارو- همت ڀريو- سگهارو- پهلوان.

● ڏَهيترَو ۽ ڏهيتَرا (ٿ): ذ. مناٺيءَ جو هڪ قسم- ڪنڍ چڙهيل ٽڪي- ٽيڪي.

● ڏَهيٺيِ: اسم خاص. تعلقي ڊگهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏُهيرو ۽ ڏُهيَرا: ذ. صفت. [سن. دُهڪ= ڏک] ڏهيلو- ڏُهلو- ڏکيو- درديلو. بي سرو سامان- سڃو. آپالو- ميرو- گدلو. جيئن ته:

”پهڻ اوهانجي آهيان پيئي، مٽان ڏيئين ڏهاڳ ڏهيري“ (جانعلي لغاري).

ڪمزور- ضعيف. ڀاڳيو- ڪمبخت- اڀاڳو- ڏهيرو.

- ڏُهيرائيِ ۽ ڏُهيرائيُون: ث. ڏهلائي- ڏهلائي- ڏکيائي- مشڪلات- بي آرامي. ڏُک- رنج- درد- دُکُ- آپرائي- ڏُپرائيِ.

● ڏُهيڙو ۽ ڏُهيڙا: ذ. [سن. دِوِ= ٻه + واي= وائيِ] ٻه سٽو بيت- ڏوهيڙو- دوهو- دُراهو.

● ڏَهيسَرُ ۽ ڏَهيسَرَ: ذ. صفت. [سن. دَشَنِ= ڏَهَ+سَرَ= سٿو] ڏهن متن وارو- متپرُ- پهلوان- بهادر. سخي.

● ڏهيل (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏُهيلو ۽ ڏهيلاَ: ذ. صفت. [سن. دُهڪ= ڏک] ڏهيرو- ڏُهلو- ڏُکيو- دَرِدِيلو- تڪليف ده. وزندارُ- ڳرو- ڀار وارو. اپرو- ضعيف. نياڳو- بدنصيب- ڪمبخت.

- ڏُهيلائيِ ۽ ڏُهيلائيُون: ث. ڏکيائي- تڪليف- آهنجائي- ڏُهيلائيِ.

● ڏَءُ ۽ ڏَءَ: ذ. [سن. دَهُ= سڙَڻُ] حسد- ساڙو- ڪام- ڀچ- اپرڪا- هُومَ- رِيسَ- ستدَ. شڪ- گمان- بدگماني- خدشو- غيرت.

● ڏِئَاتَ ۽ ڏِئَاتُن؛ ث. [سن. دِوِستاه: دِوِ= چمڪڻ+ستا= بيهڻ] ڏيئي جي روشنائي جي لاٽَ- آمازيءَ جي ٻرندڙ باھ. ڏئائيِ- ڏِئائيِ- مَشعَلُ- مَشعالُ- ڪترگي- ڏِيو. بتي رکڻ جي جاءِ.

- ڏِئَاتيِ ۽ ڏِئَاتيُون؛ ث. ڏئات.

● ڏُئَارُ ۽ ڏُئَارَ: ڏُئَارُون: ذ. ث. [سن. دشڪال: دش= ڏکيو+ڪال= وقت] بيماري- مرض- لاچڱائي- روڳ- پيڙا- ڏُوار- اگهائي- ڏوج- لڱائي- خرابي- ڏکندو- ڏُجهندو- بي مزائي- لاچاڪائي. ڏُکُ- سختي- اوکائي- تڪليف. عَيبُ. ڏُڪارُ- وِيل- چٽِ (ل). ڪپوتُ ماڻهو (ٿ).

- ڏِئَارِيِ ۽ ڏُئَارِيِ؛ صفت. بيمار- مريض- لاچاڪُ- اگهو.

● ڏِئَارَڻُ: مصدر. [سن. دَا= ڏِيَڻُ] وٺي ڏيڻ- ڏيڻ- ڏِيارڻ- ٻئي جي هٿان ڪنهن کي ڪا شئي ڏيارڻ يا حوالي ڪرائڻ- سپرد ڪرائڻ- ميلائڻ.

- ڏِئَارِي مُنُجَڻُ: روانو ڪرڻ- موڪلي ڏيڻ- ڊوڙائڻ- ڀَلَٽڻُ- مُنُجَڻُ.

● ڏِئَارِيِ ۽ ڏِئَارِيُون: ث. [سن. دِيپُ مَالاَ= ڏِيَن جي سَر يا قطارَ] هندن جو هڪ وڏو ڏينهن- رام جي بن مان موٽڻ واري ڏينهن تي خوشي ملهائڻ جو وار يا ڏينهن- آسو مهني هندن جو هڪ پَوِتر وارُ (جنهن ۾ گهر گهٽيون ڏِيَنِ سان روشن ڪندا آهن)- ڏِيارِيِ.

● ڏِئَالُ ۽ ڏِئَالَ: ذ. [سن. ديپ=] بتي رکڻ جي ڪاٺي- ڏيئي رکڻ جي ڪاٺي. بتيءَ جو هڪ قسم- شمعدان- بتي- ڏيئو- ڏِيو. اولياءَ جي مقبري يا مسجد ۾ ٻرندڙ ڏيئو- ڏِئات.

● ڏِئَاليِ ۽ ڏِئَاليُون: ث. ٻَدڪَ جو هڪ قسم- جهالي- ڏَيالي.

● ڏُڻاءُ ۽ ڏُڻاءَ: ذ. مرض ـ بيماري ـ اڳهائي ـ ڏنارُ ـ ڏواءُ.

● ڏِنَتُ ۽ ڏِنَتَ (ل): ذ. صفت. [سن. دا = ڏِيَڻُ] ڳهربل رقم لاءِ انجام ڪندڙ ـ ڏيندڙ ـ ڏِنھارڪو.

● ڏُنَليءِ ۽ ڏُنَليئون: ث. [سن. دولڪا = ڏولي]. پالڪي ـ ڏولي ـ محافو. هندورو. محلات.

● ڏَنَن ۽ ڏَنَن: ذ. ڊول ـ دستور. ڍنگ.

ـ ڏَنَن ڏائڻُ: ڪم شروع ڪرڻ.

● ڏِنَڻُ: مصدر. [سن. دا = ڏِيَڻُ. ف. دادن] حوالي ڪرڻ ـ آڇڻ ـ قبضي ۾ ڪرائڻ ـ سپرد ڪرڻ ـ بخشڻ ـ ڏِيڻ ـ مڃائڻ.

ـ ڏِنھاتُ ۽ ڏِنھاتَ: ذ. ڪابہ ڏيڻ جوڳي شئي. جيڪي ڏجي.

ـ ڏِنھو ۽ ڏِنھا: ذ. صفت. ڏِيڻ جوڳو ـ جيڪو ڏنو وڃي ـ قرض.

ـ ڏِنَڻُ وَنَڻُ: ڪار وهنوار ڪرڻ ـ ليکو لهڻو پرڻ ڪرڻ.

ـ ڏِنھو ڪَرَڻُ: ادا ڪرڻ ـ ڏيڻ ـ آڇڻ ـ لاهڻ ـ پرڻ ـ پيارڻ ـ ڏيڻ لائق ڪرڻ.

ـ ڏِنھو ڪَهڻُ ۽ ڏِنھا ڪَهڻا: ذ. جمع واصل ـ ڏيتي ليتي.

ـ ڏِنھو لَهڻو: ذ. ڏيڻ وٺڻ. ڪار وهنوار ڪرڻ.

ـ ڏِنھو وَنھو ۽ ڏِنھا وَنھا: ذ. صفت. ڏيڻ وٺڻ جوڳو.

ـ ڏِنھي ۽ ڏِنھيون: ث. حوالي ڪرڻ يا ڏيڻ جو ڍَنگُ ـ حوالي ڪرڻ.

ـ ڏِنھيَاتُ ۽ ڏِنھيَاتَ: ذ. ڪابہ ڏيڻ جوڳي شئي. ڪنوار جو پيءُ يا ڀا عزيز جي ڪنوار کي ڏاج وغيره ڏين. ڏيندڙ. قرضدارُ.

ـ ڏِنھيدارُ ۽ ڏِنھيدارَ: ذ. صفت. جنهن کي قرض واپس ڪرڻو هجي ـ ڏيندڙ ـ لهڻيدارُ.

ـ ڏَنيءِ پيھائڻُ: ڀاڻ کي جوکي ۾ وجهڻ.

ـ ڏِنيءِ وَنيءِ رَهڻُ: ڪمزور. طاقت نہ رهڻ.

● ڏَنو ۽ ڏَنا: ذ. [سن. دَهُ = سڙڻ] ڏَءُ ـ حسد ـ ساڙو ـ ايرڪا ـ جلن ـ ڀچر ـ ڪامَ ـ ڪينو ـ بُغض ـ وِروڌُ ـ پيائي ـ بيماني. دشمني ـ ويرُ ـ خارُ ـ ضديت.

ـ ڏَنون ۽ ڏَنان: ذ. ڏنو ـ ڏؤ.

ـ ڏَنيارو ۽ ڏَنيارا: ذ. صفت. دشمن ـ ويري ـ حاسد ـ ساڙوندو.

● ڏِنو ۽ ڏِنا: ذ. [سن. دِيپُ] ٺڪر جي وَٽي (جنهن ۾ ڪڙو تيل ٻري) ـ ٻتي ـ تيل جي ڏِئائي ـ ڏِيئو.

ـ ڏِنهي ٻَرَنهي: ظرف. سانجهيءَ جي سهل ـ نماشام وقت ـ ڏيئي ٻرڻ جي مهل ـ سنجهالو ـ سج لٿي.

ـ ڏِنهي تي وَٽ رَکَڻُ: شام ٿيڻ.

● ڏُنو ۽ ڏُنا (ل): ذ. ڦرندڙ گهرندڙ هَوا ـ چؤماسو واءُ ـ خراب هوا.

● ڏَنوتُ ڏَنوتَ (ل): ذ. صفت. [سن. دَئيتيہ = ڏَنوتُ] گهڻو کائيندڙ ـ پيٽُيرُ ـ پيٽوري ـ ڏنيٽُ. خرابُ ـ خوفناڪ ـ ڀَيانڪُ ـ بدصورت.

● ڏَنو وو ۽ ڏَنووا: ذ. گجراتي زبان جو شعر (جو گهڻو ڪري ڪولهي ۽ مينگهواڙ ڳائيندا آهن).

● ڏَنيٽُ ۽ ڏَنيٽَ: ذ. [سن. دَئيتيہ = ديوُ ـ جن ـ ڀوتُ ـ راڪاسُ ـ راڪشش ـ دائيٽُ ـ راڪسُ ـ سخت دلُ ـ بي رحم ـ بي قياسُ ـ بي دل ـ قهارُ ـ ظالم. خونخوارُ ـ درندو ـ وحشي. پيٽيرُ ـ هيڇي. وڏي جسم وارو ـ توانگ.

● ڏُنيڙُ ۽ ڏِنيڙَ (ت): ذ. پکيءَ جو هڪ قسمُ (اڇي رنگ، ڊگهين ٽنگن ۽ چهنب سان گاهہ ۽ مڇي کائيندڙ).

● ڏِي: ظرف. ڏانهن ـ ڏَهون ـ طرف.

● ڏِيا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏَيا ۽ ڏَيائون: ث. [سن. دئيوُيا =] حشمت ـ دهشت ـ دبدٻو ـ دَهڪو ـ ڊَپُ ـ خوف ـ هيبت ـ ڌهڪاءُ ـ ڀؤ ـ ڏَرُ ـ روبُ ـ رُعبُ.

طاقت - زور. مٺيا - جوت - تجلي. الاهي نور. قسمت - نصيب - ڀاڳ. [سن. ديا] سخاوت.

- ڏيال ۽ ڏيال: ذ. صفت. ڏيا وارو - ڏيا وان - تجليدار - ڏهڪي وارو - مٺيا وارو - سخي - داتا - مهربان - رحمدل.

● ڏياٽ ڀَٽُ: اسم خاص. تعلقي عمر ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏياٽي ۽ ڏياٽيون: ث. [سن. دِيپ = ڏيئو] ننڍو ڏيئو - مشعلو. ڏيئي جي وٽ جي روشنائي - لاٽ. ڏيئي رکڻ جي گهوڙي (ت). ڏياٽي.

● ڏياچ ۽ ڏياچ: ذ. صفت. [سن. دا = ڏيڻ] ڏيندڙ. (اسم خاص) هڪ سخي راجا جو نالو - راءِ ڏياچ.

● ڏيارڻ: مصدر. [سن. دا = ڏيڻ] ڏيڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ - وٺي ڏيڻ - ٻئي جي معرفت وٺي ڏيڻ.

- ڏياري مُنجڻ: مصدر. ڏياري موڪلڻ - روانو ڪرڻ (ڪا شئي، ڪنهن ڏانهن).

- ڏياري موڪلڻ: روانو ڪرڻ - موڪلڻ - آڪلائڻ - روانگي ڪرڻ.

● ڏياري ۽ ڏياريون: ث. [سن. دِيپالي = ديپ + آولي = ڏيئن جي قطار] ڏيئن جي قطار - ديپ مالا. هندن جو هڪ وڏو ڏينهن يا ڏڻ (جنهن تي تمام گهڻي روشني ڪندا آهن - ڏيا ٻاريندا آهن - ڏياري - ديوالي.

"ڏئي ڏياري، سامونڊيڻ، سيڙهه سنباهيا" (شاهه).

● ڏيال: اسم خاص. تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏيب ۽ ڏيب: ذ. [سن. دا = ڏيڻ] ڏاج - ڏاجو - ڏيج. انعام - ڏاڻ - بخشش. ڏيکاءُ (ت). وارو - گهرو. جيئن ته:

"مليو قسمت ۾ جڏهن، ڏکن جو ڏيب" (نجفي).

- ڏيبُو ۽ ڏيبُو (ت): ذ. صفت. ڏيکاءُ وارو - ڏيکاءُ جو.

● ڏيباٿي ۽ ڏيباٿيون (ت): ث. ڪنهن ديوتا جي نالي ڪيل ٻڪري - باسيل ٻڪري - ڏيبٿي.

● ڏيبٿي ۽ ڏيبٿيون (ت): ث. صفت. ڏيباٿي.

● ڏيپَڪ ۽ ڏيپڪون: ث. ڪمر پٽي ٻڌڻ جو هڪ لمونو. وَرُ - ڪنجهه - ٽپڪ.

● ڏيت ۽ ڏيت: ذ. [سن. دَئيتيه] دَيت - دَئيت - ڏئيت - ڏئوت.

● ڏيٽڪي: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏيتي ۽ ڏيتيون: ث. [سن. دا = ڏيڻ] ڏيڻ واري - ڏيڻ جهڙي (رقم - شئي وغيره) - ڏيڻ لائق - ڏيٺي.

- ڏيتي ليتي ۽ ڏيتيون ليتيون: ث. ڏيڻ وٺڻ جي حالت - ڏي وٺ - وهنوار - ليکو - حساب ڪتاب - خريد فروخت - ڪاروبار - سؤدو واپار - لڙهه وچڙ - واهپو - وهي وات. هندن ۾ ڪنوارين جو گهوٽين کي روڪڙ يا زيور، ڪپڙا ڏيڻ واري هڪ رسم.

● ڏيٿا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي نوشهري ۽ تعلقي حيدرآباد ۽ تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ريلوي اسٽيشن جو نالو.

● ڏيٿي: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏيٺي ۽ ڏيٺيون (ت): ث. آنءَ، سُٽ، پٽ وغيره ويڙهڻ لاءِ ڪاٺيءَ جو ٽڪر. اٽي ڏکر راند ۾ ڪم ايندڙ اٽي - گلي.

- ڏيٺي ڏڪر ۽ ڏيٺيون ڏڪر (ت): ذ. اٽي ڏڪر - گلي ڏڪر.

- ڏيٺي ڏڪر ڪڍڻ (ت): ٻاڻ ۾ سخت وڙهڻ.

- ڏيٺيون ڪڍڻ (ت): (وڙهڻ وقت) وار پٽڻ.

● ڏيٺ ۽ ڏيٺون: ث. [سن. د ر شٽا. ٻرا. درٺي = ڏسڻ]. ڏسڻ جي حالت - ڏيکاءُ - نظر -

لڳاھ. ملاقات ـ مڪاميلو ـ مُھاڪيڙو ـ گڏجاڻي.
واقفيت ـ سُڃاڻ ـ سُڃاڻپ ـ ڄاڻ سڃاڻ ـ پڇاڻ ـ
واقفي ـ پرچو ـ سهيپو ـ لڳ لاڳاپو. سار سنڀال.
مجلس ـ ڪچهري ـ رهاڻ ـ دارڪو. سنگهي. دوستي.
ـ ڏيہاہي (ت): ظرف. تخمينًا ـ اٽڪل موجب ـ
ڏسڻ موجب ـ اٽڪل روءِ.
ـ ڏيہارو ۽ ڏيہارا: ذ. صفت. ڏيکارو ـ ڏيکاءُ ـ
ڏيہ ـ واقفيت ـ ملاقات. (ظرف) ڏٺو وائٺو ـ ڪليو
ڪلايو ـ ظاهر ظهور.
ـ ڏيہاريو ۽ ڏيہارِيا: ذ. صفت. ڏيہ وارو ـ
واقف ـ ملاقاتي ـ دوست. ڏٺل ـ وائٺل.
ـ ڏيہائي ڏيہ: صفت. نظاري ڏسڻ ـ حسن
ڏسڻ.
ـ ڏيہِ ويہِ ۽ ڏيہڻون ويہڻون: ث.
ڄاڻ سڃاڻ ـ واقفڪار ـ منهن لڳائي.
ـ ڏيہِ ويہِ هُئَڻُ: واقفيت هئڻ ـ سڃاڻپ هئڻ.
ـ ڏيہي ۽ ڏيہيون: ڏيہِ ـ ڄاڻ ـ سڃاڻ ـ
واقفيت ـ ڏيہ ويہ ـ ملاقات. جيئن تہ
"آهي عنايت الله جني ڏکن سان ڏيہي".
ـ ڏيہي ۽ ڏيہي: ذ. صفت ملاقي ـ ملاقاتي ـ
واقف ـ سڃاڻو. (ظرف) مقابل روبرو ـ منهن سامهون.
● ڏيہارو ۽ ڏيہارا: ذ. [سن. دَرشتا: پرا.
دِٺي = ڏسڻ] چمڪات ـ سوجهرو ـ روشنائي ـ
جهلڪو ـ تجلو ـ اوجل ـ جرڪو ـ ڀهڪو. ڏيکارو
[جن يا غيبات وغيره جو] جن جو اثر ـ جن ـ
ڀوتُ ـ ڀائُو ـ جُوجائُو. ڊپُ ـ خوف ـ ڊاءُ ـ
ڇرڪُ ـ حراسُ.
ـ ڏيہارو ڏيڻُ (ث): رات جو ڪنهن ڪنهن
جن ڀوت وغيره جي ڀيانڪ شڪل نندبہ ڏسڻ.
ـ ڏيہارِي جو حسابُ: ذ. لڳت جو حسابُ ـ
جن ڀوتُ جو اثر.
● ڏيپارُجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو ـ
ڏيپارچا. تعلقي ميرواہ ۾ هڪ ديهہ ۽ هڪ ڳوٺ
جو نالو.
ـ ڏيپارچا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو ـ
ڏيپارچا.

● ڏيپارجا جاگيرُ: اسم خاص. تعلقي موري ۾
هڪ ديهہ جو نالو.
● ڏيپالجي ۽ ڏيپالجي (ڪ): ذ. شاگرد ـ
ٻالڪو ـ چيلو. مريد.
● ڏيپر: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏيپُرَ ۽ ڏيپرون: ث. جوئر جو هڪ قسم.
● ڏيپيلو: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهہ
جو نالو.
● ڏيپَڻُ (ث): مصدر. ٽانڊي تي گيهہ وغيره
وجهڻ سان لاٽ نڪرڻ.
● ڏيجُ ۽ ڏيجَ: ذ. [سن. دايہ > دا = ڏيڻ]
عورت کي شاديءَ وقت مائٽن کان مليل سامان ـ
ڏاجُ ـ ڏاجو ـ ڏيجو ـ جهيزُ ـ استري ڌَنُ ـ مَهرُ.
لڏو ـ ڏتي ليتي. جيڪي ڏجي ـ بخشش ـ عطا ـ
سخا ـ ڏات ـ دانُ ـ انعام. جيئن تہ:
"ڏيجُ ڏونئا ڏيوم ڏات ڏيار"
(فاضل شاھ).
چوپائي مال کي ڪارائل مکڻ وغيره. ڀاڳو ـ
حصو ـ ورثو.
ـ ڏيجامُ ۽ ڏيجامَ: ذ. ڏاجُ يا ڏيجُ سان
گڏ ويندڙ ماڻهو ـ ڏاجو کڻي ويندڙ ماڻهو.
ـ ڏيجُگرُ ۽ ڏيجُگرَ: ذ. احسان مند ـ ٻئي
جي مهرباني هيٺ آيل ـ مرهون منت ـ ممنون ـ
ٿورائتو. قرضي ـ قرضدارُ ـ مقروض ـ ڏنئات ـ ڏيبو ـ
تَليدو.
ـ ڏيجُوانُ ۽ ڏيجُوانَ: ذ. گهرجائو ـ محتاجُ.
ـ ڏيجي ۽ ڏيجي (ل): ذ. صفت. ڏيجَ ۾
مليل ڪابہ شئي ـ ڏيجَ وارو ـ ڏاجيلو.
● ڏيڃاوَڙ ۽ ڏيڃاوَڙون (ت): ث. ٻھڙي عورت ـ
لانگ چوڻي ـ ويڇهَڙ.
● ڏيڏَرُ ۽ ڏيڏَرَ: ذ. [سن. دَرُ دَرُ = ڏيڏر.
ف. غوڪ] پاڻيءَ جو هڪ ننڍڙو جانور ميڏَڪ.
ڏوري واري مشڪَ ـ پاڻهن جي مشڪ تي
ڏَڪُ هڻڻ سان گوڙهو.
ـ ڏيڏِرِي ۽ ڏيڏِريون: ث. ننڍو ڏيڏر ـ
ڏيڏر جو مؤنث.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏيڏريءَ کي زُڪامُ هَئڻُ: خسيس ماڻهوءَ جون ڪنهن عهدي ڪم مان ويڪُون ڪيڻ. هيڻيءَ کي جوش اچڻُ.

● ڏيڏر ٽپي: ذ. پرت جو هڪ قسم.

● ڏيڏرڪي ع ڏيڏرڪيون (ڪ): ث. ڀاڄيءَ جو هڪ قسم- توري. وَل جو هڪ قسم (ٿوهال وَلِ جهڙي، ڦَرُ ڇِپر جيڏو جنهن تي ننڍڙا ڪنڊا ٿين جو جلاب طور ڪم اچي)- گوسانو (ت).

● ڏيڏو ع ڏيڏا: ذ. وَونڻَنُ جي ٻوٽي جو ڦرُ- گوگڙو- ڏينو- ڏيلهو. پست جو ڏوڏو. (لس).

● ڏيڏيِنا (ت): اسم خاص. ميگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڏيڍُ: صفت. [سن. آڌُيرُدُّ] هڪ سڄو ۽ ٻئي جو اڌ- ٻن مان اڌ گهٽُ.

- ڏيڍ چنگهُ (ت): صفت. هڪ ٽنگ کان عاجز- منڊو.

- ڏيڍ چانئورَ ڌارِ رڌڻُ: پاڻ کي اختياريءَ وارو سمجهڻ. خود مختيار ٿيڻ.

- ڏيڍَ سيري: ث. رازن جو اصطلاح- اوساريءَ جو هڪ قسم.

- ڏيڍُ ڳنڍُ ع ڏيڍَ ڳنڍُون: ث. رسي وغيره کي ڳنڍ ڏيڻ جو هڪ لمولو- هڪ سڄي ڳنڍ ۽ ٻي اڌوري ڏنل ڳنڍ.

- ڏيڍُونڻُون: ظرف. ڏيڍُوڻو.

- ڏيڍو ع ڏيڍا: ذ. صفت. هڪ سڄو ۽ اڌ وارو- ڏيڍُ.

- ڏيڍوترو ع ڏيڍاترا: ذ. هڪ سڄو ۽ ٻيو اڌ سيڪڙو- ڏيڍ سيڪڙو- ڏيڍ في صدي.

- ڏيڍُونڻُو ع ڏيڍُونڻا: ذ. صفت. هڪ سڄو ۽ ٻئي جي اڌ جيترو.

- ڏيڍُوڻِ ع ڏيڍُوڻِيُون: هڪ سڄو ۽ ٻئي جو اڌ مقدار- ڏيڍ دفعو وڌيڪ.

- ڏيڍُوڏو ع ڏيڍُوڏا: ذ. صفت. ڏيڍو- ڏيڍُونڻُون.

● ڏيڍو ع ڏَيڍَ: ذ. ڪنن ۾ پائڻ جو هڪ ڳهه- وڏو والو. ڪواز جي وڄڻ جو هڪ قسم. (صفت) ڏنگو- ٻاسيرو- ٽيڙو- ٽيڏو- ڦريل.

- ڏيڍو ڳالهائڻُ: سڌو نه ڳالهائڻ- آڏو ڳالهائڻ- رُکو ڳالهائڻ.

- ڏيڍي ٻُڌائڻ (ڪ) ابتو جواب ڏيڻ- ڪاوڙ ۾ آڏو جواب ڏيڻ. ٻررو جواب نه ڏيڻ.

- ڏيڍي ميڙي (ت): ث. مٽي جي وارن ويڙهڻ جو هڪ نمونو.

● ڏيڍي ع ڏيڍيُون: ث. [هند. ڊيوڙهي. پرا. ديوڊي. ف. دهليز. سن. ديهلي]. ڪليل دروازو- گهر جو دروازو (آصفيه). گهر جي ٻاهرئين دروازي اڳيان ڪاٺ يا سرن جي ڏنل ڀت (جيئن دروازي مان اندر لڳاهه نه پهچي سگهي). پردي وارو دَرُ- حويليءَ جو مُهڙ- ڍڪيل ڀنيو- پيش دالان- آوسارو. زال جي گهر ڏي وڃڻ جو دروازو- زالن جي رهڻ جي جاءِ- زالن جي ڪمري کي اڳيان ڏنل ننڍي ڀت. دربان جي رهڻ لاءِ دَرَ جي ٻاهران ٺهيل ڪوٺي- پيش خانو- ڀهرين ڪوٺي. ٽتر جي ڀولڻ جو هڪ نمونو (ل). ڪجيءَ جو هڪ قسم (پيڏر وانگر ٿيندي آهي، کائڻ ۾ تمام لذيذ ۽ ڪڙهه واري ڪجي کان پيو نمبر (ت)). ڪوهه جي اها مالهه جنهن ۾ ٻارنهن ايرڙيون هڪ جيتري مفاصلي تي وِجهي وچ ۾ ڪجهه وڌيڪ مفاصلو ڇڏي وري ٻه ايرڙيون هڪ جيتري مفاصلي تي هجن (ت). هُرلي جي هيٺئين چڪر واري لٺ. لوهه کي ٽنگ ڪرڻ جو هڪ اوزار (ت).

- ڏيڍيِدَوانُ ع ڏيڍيدوانَ: ذ. صفت. دربان- دورانُ- دئارپال در راکونو.

● ڏيرُ ع ڏيرَ: ذ. [سن. دِيور>دِوَ= راند ڪرڻ؛ راند پائي- ساٿي (٢) دِوُ= ٻه + ور= مڙس= ٻيو مڙس] زال جي مڙس جو ڀاءُ- ديوَرُ.

- ڏيرِپو ع ڏيرِپا: ذ. ڏير جو سڱ.

- ڏيراڻي ع ڏيراڻيُون: ث. ڏير جي زال- ڏيرياڻي.

- ڏيرياڻي ع ڏيرياڻيُون: ث. ڏيراڻي.

- ڏيهروٽُ ۽ ڏيهروٽَ: ذ. ڏيهر جو پٽُ.
● ڏيِرُ ۽ ڏيرُ: ذ. [ف. زاخل] گاهه جو هڪ قسم پاڻيءَ جو. ”رکن ڏير سان ڏا پڪڙيو ٻليل“ (مهراڻ).
- ڏيرُ سچِيءُ بوٽيءُ: ث. ڏيرُ گاهه جو هڪ قسم (جنهن مان پکا وغيره ٺهن).
● ڏيرا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏيرا: اسم خاص. تعلقي واره ۽ تعلقي قمبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏيراڄُ: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.
● ڏيرانُ: اسم خاص. تعلقي سڪرنڊ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏيرا وَرَ: اسم خاص. شهداد پور تعلقي ۾ مير صاحبن جي رهائش لاءِ ٺهرايل جدا جدا ڪوٽ- ڏيرهه جات. جيئن ته:

”تڏهن مير سان جي هر داستان،
ڏيرا وَر جي جانب ڏي ٿيا اوروان“.

● ڏيرا وڙو: اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏيراهَ: اسم خاص. تعلقي فيض گنج (خيرپور رياست) ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.
● ڏيرو ۽ ڏيرا: ذ. [ف. ديرهَ=جاءِ: ع. دائيرهُ=هنڌ. سن. ديئو=بت خانو) رهڻ جي جاءِ- گهر- هنڌ- ماڳ- مڪان- حويلي- آستان- ديرو. مسافري ۾ جنهن هنڌ ترسجي- ڊاپو- منزل- منزل گاهه- ڇانوڻي. جيئن ”هن لشڪر الور ۾ ڏيرو ڪيو“ ڳوٺ- ڳامُ- راڄَ (ل). [سن. ديو آليَہ: پرا. ديولُ] هندن جو مندر- مڙهي- ٺڪاڻو. جين ڌرم وارن جو مندر. جيئن ته:

”فلاڻي وٽ ٻن هزارن جو ڏيرو آهي“.

- ڏيرو ڏيڻُ: منزل ڪرڻ- بت خانو ٺاهڻ- مڙهي ٺاهڻ.
- ڏيريدارُ ۽ ڏيريدارَ: ذ. صفت. ديري وارو- ڪري وارو- ديري ڏڻي. سردارُ- وڏيرو- قومي مهندارُ- پانڌَپُ. ڪنهن ڳوٺ جو چڱو مڙس- ٻڌيل- مکي- رئيسُ- پڳدارُ.

● ڏيڙو ۽ ڏيڙا (ث): ذ. ساندارو- پخالَ- ڪلي. (ث. ڏيڙي ۽ ڏيڙيُون).
● ڏيهه ۽ ڏيهَ: ذ. [سن. ديشُ=ڏيهڙ. پرا. ديهو] ديس- ملڪ- وطن- ڏيهڙ.
- ڏيهارُ ۽ ڏيهارَ: ذ. پرانهون ملڪ- دور ديش- غير ملڪ- ڏاريون ملڪ- پرڏيهڙ- پرديسُ- ولائت- ڏيساوَرُ.
- ڏيهارو ۽ ڏيهارا: ذ. صفت. ڏيهاوَرَ وارو- غير ملڪي- پرڏيهي. ڏورانهون- پرانهون- ڏاريو- ورديشي- ولائتي.
- ڏيهاري ۽ ڏيهاريُون: ث. ڏيساوَر- ڏورُ ملڪ- پرانهون ملڪ.
- ڏيهانڌَرُ ۽ ڏيهانڌَرَ: ذ. [پرا. ديسنتره. سن ديشانتر. ديش=ملڪ + انتر=بيو] ڏورانهون ملڪ- پرديسُ- ولائت- ڏيساوَرُ. ديس- ملڪ- ڏيهڙ. نظارو- منظر- ڏيکاءُ- نماءُ.
- ڏيهانڌرُ پاندُ: طرف. پرديس ڏانهن- ولايت طرف- پرڏيهه ڏانهن.
- ڏيهاوَرُ ۽ ڏيهاوَرَ: ذ. [سن. ديشاپَر. ديش=ملڪ + اَپَرَ=بيو] ڏورانهون ملڪ- پرديسُ- ڏاريو ملڪ- ورديشُ- ولائت- پيو ملڪ- ڏيهان ڏورُ- ملڪان پري- ڏيس کان ٻاهر. اهو شهر جو ڪارخاني واري هنڌ کان گهڻو پري هجي، جتان مال گهرائجي ۽ موڪلجي. ڏيهه- ملڪ- ديسُ. (ث. ڏيساوَري ۽ ڏيساوَريُون).
- ڏيسُ نيڪالو ۽ ڏيسَ نيڪالا: ديس نيڪالي- شهر نيڪالي- جلاوطني- ديس بدري- بنواس- نيڪالي- پرواس.
- ڏيسُ نيڪالو ۽ ڏيسَ نيڪالا: ڏيس نڪارو.
- ڏيسِيءُ ۽ ڏيسِيءَ: ذ. صفت. ساڳئي ملڪ جو- پنهنجي ملڪ جو- ڏيهي- وطني- ملڪي- ديسي.
● ڏيسَرُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر ڪراچي ۽ ٿرپارڪر ۾).
● ڏيسِيءُ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏيڪرُ يا ڏيڪرَ (ل): ذ. ڌهڪاءُ - ڏهڪاءُ - ڊپُ - خوف. جيئن: "ڏڏو ڏيڪرَ" وغيره.

● ڏيڪرو يا ڏيڪرا: ذ. ڇوڪر - نينگرُ - ڏوڪرو.

● ڏيڏو يا ڏيڪا: ذ. پکي جو وچ وارو ٽنبُ - ٽوٽي - ضامن.

● ڏيکارڻُ: مصدر. نظر ڪرائڻ - جاچڻ - معائنو ڪرائڻ. ڏسڻُ - اشارو ڪرڻ. ٻڌائڻ - آگاهه ڪرڻ - ٻتائڻ - سمجهائڻ. ظاهر ڪرڻ - پڌرو ڪرڻ. پيش ڪرڻ - روبرو ڪرڻ.

- ڏيکُ يا ڏيکَ: ذ. نظارو - لقاءُ - ڏيک ويک - ديدارُ. ٻاهرين يا ظاهري شڪل و صورت. ٺٽُ - ٺپڪو - ٺاهه ٺوهه - ٺڙڪو ڦڙڪو - ٽيپ ٽاپُ - اڊمبر - ٺاسُ - ٺاٺُ. نماءُ - جنسار - بناوٽ - سينگار. ويسُ - ليباسُ.

- ڏيکارو يا ڏيکارا: ذ. نظر - نگاهه - نرت - ڏسٽي - بهارت - درشٽ - جوتُ - ديدُ. نظارو - نماءُ - تماشو - لقاءُ - ديدارُ. پڌرائي - ظاهرائي - پرڪاش - ظهور - ويکني - ڏيکاري - ڏيکائي - اکهت. وَوش - هلت - ڍنگُ - ورتاءُ. شڪل - صورت. ڏيکارو.

- ڏيکارا ڏيڻُ: ڏيکائي ڏيڻ - ڏيکاري ڏيڻ - اڳو اچڻ - ظاهر ٿيڻ - درپيش اچڻ.

- ڏيکاري يا ڏيکاريون: ث. ڏيکارو - ڏيکاءُ - ديدارُ - ڏيکارو.

- ڏيکاري ڏيڻُ: پرگهٽ ٿيڻ - نازل ٿيڻ - ظاهر ٿيڻ - ڏسڻ ۾ اچڻ - نظر تي چڙهڻ - حاضر ٿيڻ.

- ڏيکاءُ يا ڏيکاءَ: ذ. ديدارُ - نظارو - نمائش - بناوٽ - ٺاهه ٺوهه. ظاهري ٺٽُ - ڏيکارو.

- ڏيکائيتو يا ڏيکائيتا: ذ. صفت. ڏيک وارو - ڏسڻ جهڙو. موچارو - سٺو. مهانڊي وارو - ڊولائتو - شڪيل - مهانڊي ڀريو - سهڻو. سينگاريل - آراسته - رنگين - زينت ڀريو. وڻندڙ - لائق - آڇت - ڏسڻو.

- ڏيکائڻُ: مصدر. ظاهر ٿيڻ - پڌرو ٿيڻ.

- ڏيکائي يا ڏيکائيون: ث. ڏسڻ ۾ اچڻ جي حالت. نمائش - نظارو. ٺاٺ - تجمل.

- ڏيکائي ڏيڻُ: نظر اچڻ - ظاهر ٿيڻ - پڌرو ٿيڻ.

- ڏيکُ پسندُ يا ڏيکُ پسندَ: ذ. صفت. نمائش بين - شوقين - ڏيکرُ.

- ڏيکدارُ يا ڏيکدارَ: ذ. صفت. ڏسڻ جهڙو - ڏيکائتو. ديداري. چمڪيدارُ - چمڪيلو - رونقدارُ - طلسمي. ٺاسي - اڊمبري - لباسي - ڏيکرُ - ڏيکي.

- ڏيکرُ يا ڏيکرَ: ذ. صفت. ڏيک وارو - ڏيکائو - ڏيکُ پسند - اڊمبري - ٺاٺ پسند - ڏيکي - ڏيکدارُ.

- ڏيکڙو يا ڏيکڙا (ڪ): ذ. سنو ڏيکُ ويکُ - ٺپڪو - ٺاٺُ - ٺاهه ٺوهه.

- ڏيکڻُ: مصدر. ڏسڻ.

- ڏيکُ ويکُ يا ڏيکُ ويکَ: ذ. ظاهري ڏيکاءُ - ڏيکُ - ٻاهريون ٺٽُ - ٺاسُ - اڊمبر - ٺپڪو - ٺڙڪو ڦڙڪو - ويسُ - ٺاهه ٺوهه. لقاءُ - نمائش - تماشو - نماءُ - ڏيکاءُ.

- ڏيک ويکُ رکڻُ: ٻاهريون ٺٽُ رکڻ.

- ڏيکُ ويکيو يا ڏيکُ ويکيا: ذ. صفت. ڏيکائتو - ڏيکي - اڊمبري - چمڪيلو - نمودارُ - ديداري - ڏيکرُ.

- ڏيکي يا ڏيکي: صفت. ڏيکائتو - اڊمبري - چمڪيلو - نمودارُ - ديداري - طلسمي - ٺپڪيدارُ.

● ڏيلُ يا ڏيلَ: ذ. [هه. ڊيل.] بدن - جسم - ديهه - ٻيري - جثو - ڏيهي - ديهي - ٻت - تن - سريرُ - ڪايا - ڊيڊُ - پيٽُ. بدن جي بيهڪ - هائي - قد - ڪاٺي - قدُ بُت - قد قامت. اندر - من - دل. اندازُ - ڪاڇو - ماپ - ڪَٽ - ٺَڪَ - آڪارُ - مقدارُ. ٻاهرين بناوٽ - تجمل (ت). ڊپُ - خوف هراسُ. (ت) گاهه جو هڪ قسم - ڏيٺُ (ت).

- ڏيلُ ڏرڻُ: گهڻو ڀئو ٿيڻ ڊپ ٿيڻ - بدن ڪنبڻ - ٿڙڪڻ (ڊپ سبب).

- ڏِيلُ ڏَڪَڻُ: هِيڻِيُونَ ڪنبڻ - دِلُ ڏڙڪڻ - تمام گهڻو ڊڄڻ - حد کان زياده خوف طاري ٿيڻ - ڏيلُ ڏرڻ.

● ڏِيلو ٤ ڏِيلاَ (ٽ - ت) : ذ. [ف. دِيرَهَ: ع. دائِره = ڏِيرو] ڏِيرو (ث. ڏِيلِي ٤ ڏِيلِيُون).

● ڏِيلِهو ٤ ڏِيلِهَا: ذ. ڪرڙ جو ڪچو ڦرُ - ڏونئرو - پَڪو - ڏينو - ڏينهو.

● ڏِيلَهه ڏُڪِي ٤ ڏِيلهه ڏُڪِيُون (ت): ث. سن بلوغت کي پهتل ڇوڪري - ٻُراڪَ. ننيڊن ٻين واري ڇوڪري.

● ڏيلهُون ڏِسڻَ (ت): ڏک ڏسڻ - تڪليف ڏسڻ - تڪليف اچڻ.

● ڏِيڻُ ٤ ڏِيڻَ: ذ. صفت. [س. دِيڻُ = غَريبُ] غريب - مسڪين - گهرجائو.

● ڏِينڀُو ٤ ڏِينڀُو: ذ. [ف. زنبور] زهريلي جيت جو هڪ قسم - ککر - ڇيلاٽو - ڀُونئِيُن - (ٻه قسم ١- ڦنڊاري ٢- سنڌي).

● ڏِينِيُوڙِي ٤ ڏِينِيُوڙِيُون: ث. ٽيرو ڪيڙي - سيڙي - تلڪڙي - ٽِيلڪُ (جو اڪثر هندو عورتون سونهن خاطر ڪيڊائينديُون آهن).

● ڏِينڇُ ٤ ڏِينڇَ (ٽ): ذ. سَنجَڻ - پڀهي (هنڌن رکڻ لاءِ).

● ڏِينگسڙُ ٤ ڏينگسڙَ (ٽ): ث. اڃايا ٻِتَ - ٻاڻ پڏائڻ واري حالت - ٻناڪون هٽڻ.

● ڏِينگيو ٤ ڏِينگِيَا: ذ. ڏنڪو لڪڻ - مٽي کان گول وڏيل هٿ جو اڪڻ - ٽينگيو - ڏونگيو (پلوش). (هه. ڊِينگا).

● ڏِينو ٤ ڏِينَا: ذ. ڏينهو - ڦلُ (ونڻ يا ڏاٿوري وغيره جو) ڏيلهو - گوگڙو - ڏوڏو - ڪنهن ٻوٽي (ڏاٿوري - آڏيري - ڪرڙ وغيره) جو ڦر.

● ڏِينهڪَڻِ ٤ ڏِينهڪَٽيُون (ٽ): ث. کهوٽ ڪنوار جي ساٿ سڱڻ جي جاءِ - ڏيوا ڪوٺي - لڱن منڊپ. شاديءَ وقت ٻٽ ۾ ڪيڊل چورس ڇٽ.

● ڏِينهُن ٤ ڏِينهن: ذ. [س. دوسَ: پرا. دِنهو = ڏينهن] سج اڀرڻ کان سج لهڻ وارو، ١٢ ڪلاڪن وارو عرصو - سج جي روشنائي وارو عرصو - روز - يومُ - تاريخ - تٿ - وارُ - ڏيهاڙو - ڏڻُ - سمون - وقت - زمانو - دَور - ايام - پرهه - فجر - صبح. نصيب - طالع - قسمت. حياتي. گاهه جو هڪ قسم (ڪ).

- ڏِينهاڙِي: ظرف. روزمره - روزانو - هر روز - ڏهاڙي.

- ڏِينهان ڏِينهن: ظرف. روزانو روز - هر روز - ڏينهاڙي.

- ڏِينهن آچڻُ: موسم اچڻ - رُت اچڻ. وقت اچڻ - مقرر وقت اچڻ. وارو اچڻ - زمانو اچڻ.

- ڏِينهن ٻه ڏينهن: ظرف. روز بروز - هر روز - روزمره. آهسته آهسته - رفته رفته.

- ڏِينهن ٻَڌَڻُ: ڏينهن مقرر ڪرڻ (مڱڻي، پڪي، شادي وغيره جو) - ڏينهن مقرر ڪرڻ.

- ڏِينهن پرجڻُ: مقرر ڪيل وقت ويجهو اچڻ - مدو پورو ٿيڻ.

- ڏِينهن ٿيڻَ: صبح ٿيڻ - باک ڦٽڻ. وارو اچڻ.

- ڏينهن ٽرڻُ: مقرر ڪيل وقت جو ٽري وڃڻ.

- ڏِينهن ٽارڻُ: ٻن ٻهرن جو آرام ڪرڻ - ڪاڙهي ٽپهي آرام ڪرڻ - ساهي کڻڻ يا پکهر ٽارڻ (اس ۾) - اس ٽارڻ.

= ڏِينهن ٽرِئي: ظرف ڪاڙهي ٽپهي ڪانپوءِ - ٻنپهرن ڪانپوءِ - وِچين مَنهل - سج لڙئي.

- ڏِينهن ٽڪاءَ تي آچڻُ: پَڌر ٿيڻ - ڏرتنيي ٿيڻ.

- ڏِينهن پُڄڻ: حياتي کٽڻ - عمر پوري ٿيڻ. مدو ختم ٿيڻ.

- ڏِينهن پَڪا ڏاڙهون ڳَهرڻُ: ترياءَ تي بهشت گهرڻ - ڪنهن ڪم کي يڪدم پوري ڪرڻ جي خواهش ڪرڻ.

- ڏِينهن پُورا ٿيڻُ: عمر گذرڻ - حياتي ختم ٿيڻ.

ڏِينهن پُورا ڪَرَڻُ: وقت گذرڻ - وقت ڪاٽڻ. حياتي جيئن تيئن پوري ڪرڻ.

- ڏِينهَنُ پنوڻُ: عرصو پوڻ - وقت پوڻ.
- ڏينهَن جا تارا ڏيکارڻُ: سخت سزا ڏيڻ يا سختي ڪرڻ جو اکين اڳيان ترورا اچي وڃن - ملامت ڪرڻ. ڦيهه ڪيڻ - مار ڪيڻ. خوب سيکت ڏيڻ - سخت مصيبتون ڏيڻ - عقوبتُون ڪرڻ - زبردستي ڪرڻ. عجب ڏيکارڻ.
- ڏينهن جا تارا ڏسڻُ: حواس باختہ ٿيڻ.
- ڏِينهَنُ جو ڏيئو بارڻُ: ڏيوالو ڪيڻ - ڪوٽ ڪيڻ - پاڻ کي ڪنگال ظاهر ڪرڻ - ناداري ڏيکارڻ.
- ڏينهن چٽا ڪَرڻُ: تت ٻڌڻ - ڏينهن صاف يا ظاهر ڪرڻ. ڏِينهَن ٻڌَڻ.
- ڏِينهَنُ چڙهَڻُ: سج ڪافي مٿي چڙهڻ - ٻَهَر ٿيڻ. عورت کي حمَلُ رهجي وڃڻ.
- ڏِينهَنُ چڙهيئي: ظرف. سج اڀرئي کان دير سان - صبح جو دير سان - سج مٿي اچڻ ڪانپوءِ.
- ڏِينهَنُ ڏِکڻُ: مصيبت جي ڏينهن کي ٽارڻ - ڏکيو وقت گذارڻ.
- ڏِينهَنُ ڏَونرو ۽ ڏِينهَن ڏَونرا: ذ. چٽو يا صاف ڏينهن - صفا صبح.
- ڏينهَن ڏِٺي: ظرف. ڏينهن جو - سج بيٺي، ظاهر ظهور - ٻڌري پٽ - کليو ڪلايو - عام مشهور.
- ڏِينهَن ڏِسَڻ: وارو ڏسڻ - زمانو ڏسڻ - دؤر ڏسڻ.
- ڏِينهَنُ ڏِهاڙو ۽ ڏِينهَنُ ڏِهاڙا: ذ. ڪوبہ ڏينهن. وڏو ڏينهن - ڏِڻُ - ڏهاڙو.
- ڏِينهَنُ ڏِيَڻُ: انجام ڪرڻ - وعدو ڪرڻ - قَوَلُ ڪرڻ. شاديءَ وغيره جي تت ڏيڻ. حياتي ڏيڻ - زندگي ڏيڻ.
- ڏينهَنُ رات جو فَرقُ: ذ. تمام گهڻو تفاوت - زياده فرق. جيئن تہ "هنن ٻنهي ڀائرن جي اخلاقن ۾ ڏينهن رات جو فرق آهي."
- ڏينهَنُ رات جو فرق هَئڻُ: وڏو تفاوت هئڻ - گهڻي ڦيرڦار هئڻ.
- ڏِينهَنُ رات هِڪَ ڪَرَڻُ: هرڪا ممڪن ڪوشش ڪَرَڻُ.

- ڏينهَن سان هجڻ: پيٽ سان هجڻ.
- ڏِينهَنُ شينهَنُ هَئڻُ: ڏينهن ڏٺي جو سڀ ڪجهہ ٿي سگهڻ.
- ڏِينهَن ڦرڻُ: سٺا ڏينهن اچڻ - ڀاڳ ورڻ - نصيبُ کاڻ. نيا ڀَڳَ ڪانپوءِ سڀا ڀَڳَ اچڻ - تنگدستيءَ ڪانپوءِ خوشحاليءَ جو وقت اچڻ.
- ڏِينهَنَنڪُ: ظرف. هڪ ٻي ڏينهن ۾ - هڪ ڏينهن لاءِ - ساڳئي ڏينهن جو - روزانو - ڏينهون ڏينهن - انهي ڏينهن.
- ڏِينهَنُ ڪاٽڻُ: حياتي گذارڻ - ڏکي سکي زندگي بسر ڪرڻ - وقت پاس ڪرڻ - ٽائيم پورو ڪرڻ - عرصو لنگهائڻ (تڪليف ۾).
- ڏِينهَنُ ڪَرڻُ: تمام گهڻو عرصو لڳائڻ - وقت لڳائڻ. صبح ڪرڻ - سج اڀارڻ.
- ڏِينهَنُ ڳرا ٿيڻُ: سخت ڏِينهَنُ ٿيڻ - تڪليف جا ڏينهن ٿيڻ.
- ڏِينهَنُ ڳڻڻُ: انتظار ڪرڻ - وقت گذارڻ.
- ڏِينهَنُ لاهڻُ: گهڻي دير ڪرڻ - ڏينهن لائڻ - تمام گهڻو وقت ٻاهر رهڻ - مدت ڪانپوءِ اچڻ يا موٽڻ.
- ڏِينهَنُ لائڻُ: ڏينهن لاهڻ - گهڻو وقت لڳائڻ - جلد واپس نہ اچڻ.
- ڏِينهَنُ لٿئي: ٻنپهرن ڪانپوءِ - وچينءَ وقت - ڏِينهَن لٿڻ ڪانپوءِ.
- ڏِينهَنُ لڳڻُ: گرميءَ جي چهٽ اچڻ.
- ڏِينهَنُ مانُ رات ٿيڻُ: سکيءَ مان ڏکي ٿيڻ - ڦرڪو ڦري وڃڻ.
- ڏِينهَنُ لِڪڻُ: سج لڪڻ - صبح ٿيڻ - پيرہ ڦٽڻ.
- ڏِينهَنُ وَڃڻُ: ڏِينهَنُ ٽرڻُ.
- ڏِينهَنُ هُجڻُ: حياتي هجڻ.
- ڏِينهون ڏِينهَنُ: ظرف. هرهڪ ڏينهن بعد - جيئن پوءِ تيئن - ويران وير - هڪ ٻئي پٺيان لاڳيتو - جلدي جلدي.
- ڏِينهوڪو ۽ ڏِينهوڪا: صفت. ڏينهن وارو - ڏينهن جو. ڏينهن کان وٺي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏينهوتو ۽ ڏينهوٽا: ذ. صفت. ڏينهوڪو- ڏينهَن جو.
- ڏينهَنئي آهو ڪرَڻُ: وري نہ ڪرڻ.
● ڏينهنڇي ۽ ڏينهنڇيئون (ٿ): ث. رلين يا بسترن وغيره رکڻ لاءِ منيءَ جي پيهي.
● ڏينهونئي (ٿ): ذ. گاهہ جو هڪ قسم.
● ڏيَڻُ: مصدر. [سن. دَدَن> دا = ڏيَڻ. ف. دادَن = ڏيڻ] حوالي ڪرڻ - سونپڻ - چڙهڻ - رکڻ (ڪا شئي ڀئي وٽ). عطا ڪرڻ. بخشڻ - دان - خيرات ڪرڻ. امداد ڪرڻ. پيش ڪرڻ - نذر ڪرڻ. ادا ڪرڻ - چڪائڻ.
- ڏيڻ لئي ڪري آڏي اچَڻُ: ڪنهن نيڪيءَ سبب تڪليف کان بچڻ.
- ڏيڻُ وٺڻُ: ذ. ڏيتي ليتي - ڏنو ورتو. (مصدر) قرض وغيره ڪٽڻ. ادا ڪرڻ - حساب ڪتاب لاهڻ.
- ڏيڻُو ۽ ڏيڻا: ذ. ڏيڻ جوڳو - ڏيڻ جهڙو. قرض - ادائي.
- ڏيڻيدارُ ۽ ڏيڻيدارَ: ذ. صفت. ڏئڻات - قرضي.
- ڏيڻي وٺي ۽ ڏيڻيون وٺيون: ث. ڏيڻ وٺڻ جي حالت - قرض - اوڌر - قرض پکو.
● ڏيڻُ ۽ ڏيڻ: ذ. ماڻهن جا هيئنان ڪي ڪائينڌڙ هڪ خيالي مرد - ڏائڻُ - چنڊالُ - ڀو ڀو - جادوگر - ڀانڊپ - ساحرُ - ڪامڻگور.
● ڏيوُ ۽ ڏيوَ: ذ. [سن. ديوَ > دِوُ = چمڪڻ] ديوُ - ديوتا. ڏتي - جوتي سروپُ. جيئن تہ:

"سو ڏيوُ ڏٺائين ڏيهہ ۾"
(سامي).

"تو جو ڏيو ڀانئيو، سا سورج سهائي"
(شاهہ).

- ڏيوتا ۽ ڏيوتائون: ذ. ديوتا - ديويءَ جو مڙس - مٿها پرش.
- ڏيوي ۽ ڏيويون: ث. ڏيوُ جو مؤنث - ديوي.
- ڏيوريءَ جو دَرُسَنُ ڏيڻُ: ماتا يا سيتل نڪرڻ.
- ڏيوري ڏارڻ، ٽارڻ، نيڪرڻُ: توري ماتا نڪرڻ.
- ڏيورو ۽ ڏيورا: ذ. [پرا. ديوُل. سن. ديوالئہ. ديو = ديوتا + آلئہ = جاءِ. ديوتائن جي جاءِ] ڏيوتا جي بت رکڻ لاءِ تمام لئي جڳهہ - ٺڪاڻو - مندر - شيوالو - ٺاڪر - دوارو - مڙهي. ديول.
- ڏيوري ۽ ڏيوريون: ث. هندن جو مندر - ٺڪاڻو - مڙهي. سماڌ - ياد گار - نشاني. ڏيري.
● ڏيو ۽ ڏيا: ذ. [سن. دِيپُ = ڏيو] ٺڪر جو ڪپڙو جنهن ۾ تيل وجهي ٻارجي - ٺڪر جو چراغ - ڏيئو.
- ڏيو ٻارَڻُ: سوجهرو ڪرڻ - مڙسي ڏيکارڻ - پونئو ٻارڻ.
- ڏيو ٺرَڻُ: ڏيو وسامڻ - ڏيو اجهامڻ.
- ڏيو گل ٿيڻُ: ڏيو وسامڻ - ڏيو اجهامڻ.
- ڏيو گل ڪرَڻُ: ڏيو وسائڻ - بتي اجهائڻ.
- ڏيو وڏو ٿيڻُ: ڏيو ٺرڻ - ڏيو وسامڻ.
- ڏيوي ۽ ڏيويون: ث. ڇٽن ڪنڊن وارو ڏيئو - چراغي.
- ڏيو وڏو ڪرَڻُ: ڏيو اجهائڻ.
● ڏيوارُ ۽ ڏيوارُون: ث. ديوار - ديوال - ڀت.
● ڏيوارَڻُ: مصدر. [سن > دَدَن دا = ڏيڻ] ڏيارڻ - بخشڻ - عطا ڪرڻ.
● ڏيواڙي ۽ ڏيواڙيون (ٿ): ث. هندن جو هڪ وڏو ڏينهن - ڏياري - ديواري.
● ڏيواسري ۽ ڏيواسريون (ڪ): ث. ماچيس جي تيلي.
● ڏيوا ڪوني ۽ ڏيوا ڪونيون (ٿ): ث. کهوٽ ۾ ڪنوار جي سات سڳڻ ڪرڻ جي جاءِ - ڏينهڳڻ.
● ڏيوالُ ۽ ڏيوالُون: ث. ديوار - ڀت - ديوال.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏيوالُ ؏ ڏيوالَ: ذ. [سن. دُيوُتَ = نقصان] ناداري - ڪنگالئي - ڏيوالپڻو - ڏيوالائي - ڏيوالو.

- ڏيوالئي ؏ ڏيوالئيِ: ذ. صفت. ڏيوالي ۾ ويل.

- ڏيواليپڻو ؏ ڏيواليپڻا: ذ. ڏيوالي واري حالت - ڏيوالو.

● ڏيوَالو ؏ ڏيوَالا: ذ. [سن. دُيوُتَ = نقصان] ٽوٽو - نقصان - هرج - خسارو - گهاٽو - ناداري - ڪنگالئي - سڃائي - پينگهائي - مفلسي - سڃ - پينگ هڪ دستور هو تہ جڏهن ڪنهن بہ دڪاندار کي ڏيتي ليتي ۾ نقصان پوندو هو تہ دُڪان ۾ ڏينهن جو ڏيئو ٻاري ٽيڙ اٿلائي پٺلائي ڇڏيندو هو، جنهن مان خبر پوندي هئي تہ ڪجهہ بہ وٽس باقي نہ آهي).

(هہ. دِ والا = ديوا + ٻالا = ڏيو ٻارڻ).

- ڏيوالو ڪَڍَڻُ: مفلسي جو اظهار ڪرڻ - واپار ۾ ٽوٽ پوڻ سبب قرضدارن ۽ سرڪار کي قرض جي ادائگي کان مجبوريءَ جو ثبوت ڏيڻ - ڪوٽ ڏيکارڻ - اڻ هوندَ جو هوڪو ڏيڻ - ڪتي وڃڻ - ٽوٽ هيٺ اچڻ - ڪتي پوڻ. بکيوتيڻ - پينگو ٿيڻ.

- ڏي وَٺَ ؏ ڏي وَٺُون: ث. ڏيڻ وٺڻ واري حالت - ڏيتي ليتي - حساب ڪتابُ - مٽا سٽا - وهنوارُ - ليکو چوکو. واپار. معاملو.

- ڏي وٺِ ڪَرَڻُ: ڏيڻ وٺڻ. وهنوار ڪرڻ. واپار ڪرڻ. هڪ ٻئي کي سڱ ڏيڻ - مٽي مائٽي ڪرڻ.

● ڏيوڍِي ؏ ڏيوڍِيُون (ت): ث. گهر جي اڳيان دروازي تي ڏيڏي پٽ - پناهہ - ڏيڏي.

● ڏيوار ؏ ڏيوارَ: ذ. ڏيو - ڏيئو.

● ڏيوَرِي: اسم خاص. تعلقي آوباوَڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڏيوَنُ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڏيوَنَمَلائِي: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڏيورِي: ث. ماتا جي بيماري.

- ڏيورِي جو دَرشَنُ ٿيڻُ: ماتا جي بيماريءَ جو اچڻ.

- ڏيورِي ڏِسَڻُ: ماتا جي بيماري جو اچڻ.

- ڏيورِي ڏارِين ٽارِين هَڻَڻُ: ماتا ٿوري انداز ۾ نڪرڻ.

- ڏيورِي جيِ موج هَڻَڻُ: ماتا گهڻي نڪرڻ.

- ڏيورِي جو ڪيِرُ پيٽُ پَرَڻُ: ماتا جي بيماري جو ڇڏي وڃڻ.

● ڏيوين لَڳَڻُ: نهي ٻيهڻ - نهڪي ٻيهڻ سيبائڻ - شان و ٽان هجڻ - ڀانءِ پوڻ - وڻڻ - پسند اچڻ. قبول ڪرڻ - مڃڻ - اقرار ڪرڻ.

● ڏيهُ ؏ ڏيهَ: ذ. [سن. دِيش: ف. دِہ = ملڪ] دِيسُ - ملڪ - ڏيسُ - دِيش. پنهنجو شهر - ڳوٺ - گام (ل). وطن.

- ڏيهارو ؏ ڏيهارا: صفت. وطن وارو - ڏيهي - ڏيهاڻو.

- ڏيهان ڏورُ ملڪان ٻرِي: ظرف. تمام ٻري - بلڪل دورُ - گهڻي مفاصلي وارو.

- ڏيهان ڏوٿو هارُ: ذ. ڏيهہ کان ڀيٽو - پڻ کان پيٽي سُلهہ جو.

- ڏيهاڻو ؏ ڏيهاڻا: ذ. صفت. ڏيهي - دِيسِي - مُلڪي - وطني.

- ڏيهائيتا ؏ ڏيهائيتا: ذ. صفت. ملڪي - ڏيهي - ڏيهاڻو - دِيسي - وطني. ملڪي رواج موجب.

- ڏيهہ تان ڏُرُت لَهَڻُ: ملڪ مان ڏڪار ٽري وڃڻ - ملڪ تان مصيبت دُورُ ٿيڻ.

ڏيهہ ڀَهاڄَ ؏ ڏيهہ ڀَهاڄون: ث. جڳ جي جوءِ.

- ڏيهہ ڏارِي ؏ ڏيهہ ڏارِيُون ث. صفت. بڪهڙ زالَ - چنڊي - جهيڙاڪ زال - ٽونڪِي - رنوڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏيهہ ڏاڍي ڪَرَڻُ: ملڪ تابع ڪرڻ - ملڪ کي ڏَنُ پريندڙ ڪندڙ - ملڪ تي قبضو ڪرڻ - ملڪ جو حاڪم ٿيڻ.
- ڏيهہ ڏاڍي هُئَڻُ: سردار هئڻ - ملڪ ۾ وڏي عزت وارو هئڻ - جڳ محتاج هئڻ - هزارن مريدن جو مرشد هئڻ.
- ڏيهہ ڏورَڻُ: پرديس ڦِرڻ - دَرُ دَرُ رُلڻ - تمام وڏي مسافري ڪرڻ - جدا جدا ملڪن ۾ گهمڻ.
- ڏيهہ ڪَارُ ۽ ڏيهہ ڪَارَ (ڪ): ذ. صفت. ملڪ ڦٽائيندڙ - تباهي آڻيندڙ.
- ڏيهَنُ جِي ٻَهاجَ: ث. بدڪار عورت - جهيڙاڪ عورت.
- ڏيهہ لِيڪَارو ۽ ڏيهہ لِيڪارا: ذ. ديسَ ليڪالي - ديسَ بدري.
- ڏيهِي ۽ ڏيهِي: ذ. صفت. ساڳئي وطن يا ڏيهہ جو - هم وطن - مُلڪي - ڏيهاڻو. پنهنجي ملڪ جو (ماڻهو). شراب جو هڪ قسم - سينڌيُ - ڪَنُٽير يُ.
- ڏيهِي حِسَابُ ۽ ڏيهِي حِسَابَ: ذ. ملڪي حِسَابَ.
● ڏِيْهہ ۽ ڏِيْهہ: ذ. [سن. دِوَسُ: پرا. دِئهو = ڏينهن] ڏينهن. وقت - زمانو - دؤر. قسمت - بخت - نصيبُ.
- ڏِيْهَاڙو ۽ ڏيْهَاڙا: ذ. ڏينهن - ڏينهاڙو.
- ڏِيْهاڙي ۽ ڏيهاڙيون: ث. روزانو - روزمره - هميشه. آهو مڪڻ جو مقدار جو روزانو لهي.
- ڏِيْهائِي: ظرف. ڏيهاڙي - روزانو - روزمره - هر روز - ڏهاڙي.
● ڏِيْهَر (لس): ذ. گاهہ جو هڪ قسم - ڏِيرُ گاهَ.

● ڏيهرو ۽ ڏيهِرا (ت): ذ. ڏيرو.
● ڏيهِي ۽ ڏيهِيُون: ث. ڏِيلُ - بدن - جسم - تن - ديهِي. جيئن:
”جاڳائج جانعلي چوي، ڏيهِي منجهہ ڏاڍو“
(جانعلي لغاري).
- ڏيهِي ۾ سُرو لِڳَڻُ: جسم ۾ خرابي پيدا ٿيڻ.
● ڏيءُ ۽ ڏيءَ: ذ. [سن. دِيْوَ > دِوُ = چمڪڻ] يَهُودِين جو خدا. جن ڀوت - ديوُ - راڪَسُ. ديوتا - مهاپرش - ڏيوُ.
● ڏِيْئا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏيٺَيِ ي ۽ ڏيٺَيئُون: ث. ڏيڍي.
● ڏِيْٺَرو ۽ ڏِيْٺَرا (ت): ذ. مالدارو - ٻَخالَ. (ث. ڏيْٺَري ۽ ڏِيْٺَريُون).
● ڏيْٺَڙا: اسم خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.
- ڏيْٺَنُ: مصدر. [سن. دا = ڏيڻ] ڏٺڻ. (ڏلو - ڏئيندو - ڏنل).
● ڏيٺِي ٻُجهائِڻُ: بحث ۾ لاجواب ڪرڻ.
- ڏيٺِي وَنِي ٻيهڻ: زور لڳائي ٿڪجڻ - سخت ڪوشش ۾ ناڪام ٿيڻ - ڪَڪ ٿيڻ. همٿ هارڻ.
- ڏيٺِي وَنِي وِهَڻُ: همٿ ڏوئي وهڻ - آسرو لاهي ڇڏڻ - بي آبرو ٿيڻ - خالي ٿي وڃڻ - دل واري يا قيمتي شئي گم ڪرڻ - سخت بيمار ٿيڻ.
● ڏِيْئَو ۽ ڏِيْئا: ذ. [سن. دِيْپُ: پرا. دِيوو = ڏيئو] نڪر جي لنڊي چمني جنهن ۾ تيل ۽ ڪپهہ جي وٽ وجهي ٻارجي - ڏيو - ڏئو.
- ڏِيْئي ٻَرِئِي: ظرف. رات جو - سانجهيءَ جو وقت - مَنْهن اونداهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏ

ڏ : ث. [هه] سنڌي ’الف ب‘ جو ٻاويهون ڪر ۽ هنديءَ جو تيرهون اکر. ابجد موجب عدد ۴ ۽ آواز ’ڏ‘ ي.

● ڏابيرِي ۽ ڏابَرِيُون (ل): ث. صفت. وڏي پيٽ واري.

● ڏابَ ۽ ڏابُون: ث. [سن. دُرَوُيَہَ =] نندي سڪي جو هڪ قسم- ننڍڙو سڪو. ٽاپُو راند ۾ ڪم ايندڙ ٺڪر جو ننڍڙو گول چڪرو- ڏَبُو- تيزي. سارين ڏَرڻ لاءِ مٽيءَ مان ٺهيل ڏيبي جو مٿيون حصو. ڏُڏڙ- ميٽي- ڏَزَ- رئيي- ڏُمڙ- ڏُوڙ (ت).

● ڏابُ ۽ ڏابَ: ذ. [ع. درم] سڪي جو هڪ قسم- پائي يا پيسي جهڙو هڪ سڪو- ڏمر- ڏبُ، جيئن:

”جي خزانا سو لٽي ڪو، اهل دنيا جو هزار،
ٿاهه تهڙو جوڙو ڏي، مسڪين تو هڪڙو ڏاپ“
(گُل).

● ڏاپاڙو ۽ ڏاپاڙا (ت): ذ. ٻه ٽي ڏينهن ٻُسائي رکيل شيءِ.

● ڏابڙو: اسم خاص. ٿر ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● ڏاپڻُ (ت): مصدر. گهڻو مٽڪُ ڏيڻ.

● ڏاپو ۽ ڏاپا: ذ. ٽڪ پيچ- وِسرام- ڏهو- آسائش- اجهاپو- مالجهاندو- ساهي- دم پٽ- سُڪ- قرار- ٺورو آرام. ٽيڪ- آڏار- فراغت- ويساهين- ٽَهر- هَٻَڪَ- بيهڪ. ڏُوٺڪو- جهُونٽو- ٻِنڪي (ننڊ). ڏاسڙ زمين- ڏُڏڙ- ڏوڙ- ڏَزَ- رئيي (ڪ).

- ڏاپو ڪَرَڻُ: آرام ڪرڻ- قرارڻ. ٽڪ پيچڻ- جوڪڙو پيچڻ- ساهي پٽڻ- دم پٽڻ- وِسرام ڪرڻ- منزل ڪرڻ- ويساهي ڪرڻ- لهڻ- ٺهرڻ- بيهڻ- ترسڻ.

● ڏاپهاڙو ۽ ڏاپهاڙا (ت): ذ. وهٽن کي ڏيڻ لاءِ گوار يا ڪٽڪ جو ٻُسائي رکيل ڏارو. اَٽ کي بيماريءَ جي حالت ۾ (لوڻ، ڳُڙ ۽ ڪٽڪ جو ڏارو ٻسائي) ڏنل ڪاڏو.

● ڏاپِي ۽ ڏاپِيُون (ل): ث. ڳُڙ واري شيءِ.

● ڏاپَري: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏاپَڙو ۽ ڏاپَڙا (ت): ذ. سن. [دُرپ] گاهه جو هڪ قسم- ڏڀ.

● ڏاپُنڻُون ۽ ڏاپُنڻان: ذ. صفت. [سن. دَرپ] ڏڀن وارو- ڏڀن جو- ڏڀن ھالو. ڏاپو.

● ڏاپُنڻُون: اسم خاص. تعلقي ساماري ۽ تعلقي لنگرپارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏاپو ۽ ڏاپا: ذ. صفت. [سن. درپ] ڏڀن وارو هنڌ- ڏڀن واري زمين. گهٽا ڏڀ.

- ڏاپوڙِ ۽ ڏاپوڙُون- ڏاپوڙيُون (ت): ث. گهٽن ڏڀن واري ٻني- گهٽن ڏڀن واري زمين.

- ڏاپُوڙو وِياءُ (ت): ذ. ڏڀءَ- ٺيالي- ڇوڪرياڻو اولاد.

- ڏاپُنُون ۽ ڏاپُنان: ذ. صفت. ڏڀ وارو- ڏاپنٺون.

● ڏاپِي ۽ ڏاپيُون (ت): ث. [سن. درپ] واري سخت زمين- ڏاپوڙَ. اسم خاص. ڪوٽڙي، ديري محبت، رتي ديري ۽ ڏگهڙي تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

● ڏاپيرو ۽ ڏاپيرا: ذ. صفت. [سن. درپ] ڏاپنٺون- ڏڀن وارو.

● ڏاپيلِي ۽ ڏاپيليون (ت): ث. [سن. درپ] ڏڀن واري سخت زمين- ڏاپي- ڏاپوڙَ.

● ڏاٽري: اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏاٽَ ۽ ڏاٽُون- ڏاٽيُون: ث. پيچَ- ڏاهَ- ڪَسَ.

- ڏاٽَ ڪَرَڻُ: ڏاهَ ڪرڻ- پيچ ڪرڻ- ميسارڻ.

● ڏاپِ ڏاپِ ڪَرَڻُ (ت): خوشامد ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڊاپيڄڻُ (ت): مصدر. ڪڪ ٿيڻ.
● ڊاڊَ ۽ ڊاڊُون (ت): ث. تمام وڏي ڪهوڙي. (اسم خاص) تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊاڊِرِيُ: ڪاري ۽ مٽي جي ڳالڳٽ جو هڪ قسم.
● ڊاڙَ ۽ ڊاڙُونُ - ڊاڙِيُونُ (ل)؛ ث. وڏي آچنگار. رڙ - دانهن - وڏي آواز سان ڳالهائڻ.
● ڊاڙُ ۽ ڊاڙَ (ل): ذ. وڏو مچ - پيپُرُ.
● ڊاڙِر ۽ ڊاڙَرِيُونُ (ڪ): ث. ننڍي بند وق.
● ڊاڙَرُ ۽ ڊاڙَرَ (ت): ذ. صفت. ٿلهو - مضبوط.
● ڊارلنگُ: صفت. [انگ. Darling] پيارو - پريتم - محبوب.
● ڊارونُ؛ اسم خاص. [انگ] هڪ مشهور عالم حيوانات. سياحت، فلسفه ۽ اصول ارتقا جو موجد (جنهن جي خيال موجب انسان پهريائين بالدر هو ۽ پوءِ ترقي ڪري موجوده منزل تائين پهتو آهي).
● ڊاڙَ ۽ ڊاڙُونُ: ث. وڏائيءَ جو بيان - پٽاڪ - لاف - ڦوٽو. هَل - بي بنياد ڳالهه - گشو - پَٽُ - زَٽُ. ڦسيٽ - لپاڙ - زبان خوري - اجائي بَڪَ. مثالهين زمين.
- ڊاڙَ ڇڪڻُ (ت): پٽاڪ هڻڻ - پٽ شٽ هڻڻ.
- ڊاڙُون هڻڻُ: پٽاڪون هڻڻ - لپاڙون هڻڻ.
- ڊاڙِيُ ۽ ڊاڙِيُ: ذ. صفت. پٽاڪون هڻندڙ - پٽاڪي - لپاڙي.
- ڊاڙِيُونَ ڊَشيُونَ هڻڻُ (ت): ڪَل مسخري ڪرڻ.
● ڊاسوُ ۽ ڊاسا: ذ. وارياسو هنڌ - ڊُسڙ.
● ڊاسوڙيُ ۽ ڊاسوڙِيُونُ: ث. وارياسو هنڌ - ڊاسو - ڊُسڙ. (اسم خاص) تعلقي ٽنڊو الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊاسولُ ۽ ڊاسولَ (ڪ): ث. صفت. پراڻي قَبر تي ميڙيندڙ مال.
● ڊاهِ ڊوشِ (ٿ): اسم. آڌرڀاءُ - خوشامد - عزت.

● ڊافڙُ ۽ ڊافڙَ (ت): ذ. صفت. اجايو وڏو - بي ڊولو.
● ڊاڪُ ۽ ڊاڪَ: ذ. ڊپ - خوف.
● ڊاڪَ ۽ ڊاڪُونُ: ث. [اردو] ٽپال - خط پٽ.
- ڊاڪُ خانو ۽ ڊاڪُ خانا: ذ. ٽپال آفيس - پوسٽ آفيس.
- ڊاڪُ گاڏِيُ ۽ ڊاڪُ گاڏِيُونُ: ث. ٽپال کڻڻ واري گاڏي.
● ڊاڪُ بنگلو ۽ ڊاڪُ بنگلا: ذ. سرڪاري مسافرخانو.
● ڊاڪٽرُ ۽ ڊاڪٽرَ ذ. [انگ. Doctor] علاج ڪندڙ - طبيب - ويد - ويج - جراح - حڪيم - علم حڪمت جو ڄاڻو. عالم - فاضل - فيلسوف - محقق.
● ڊاڪرُ ۽ ڊاڪرَ: ذ. ننڍو گهوڙو - ٽٽون - ٽوري سان واري گهوڙو - ڊَڊو. جيئن:
"ڊَڊو ڊاڪر وڪڻي ڏڻ رڍن جو ڏارُ".
● ڊاڪُوُ ۽ ڊاڪُو: ذ. صفت. [اردو] ڌوروُ - رهزن - ڌاڙيل - لٽيرو - چور - بدمعاش - قزاق.
● ڊاکَ ۽ ڊاکُونُ: ث. [هه. ڊاکُ. س. درڪشا] هڪ وَل ۽ ميوي جو نالو - انگور جو ننڍو قسم - ڪشمش - انگور - گڇون جو نالو (ڪ).
- ڊاکَ جو ستنهڻُ: ذ. جت تي چڙهيل ڊاک جي وَل - انگورستان.
● ڊاکانُو: اسم خاص. تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊاکاڻيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊاکرُ ۽ ڊاکرَ (ت): ذ. اڀرو - ضعيف - ڏٻرو. بلڪل پوڙهو - جهورُ.
● ڊاکِشُو ۽ ڊاکِشا: ذ. صفت. [س. تڪشڪ] ڊکڻ وارو - واڍ ڪو.
● ڊاگهُو ۽ ڊاگها (ٿ): ذ. نرم پٽيي - آهه واريا سي زمين، جتي نديءَ جي پاڻيءَ جو وهڪرو ڊرو ٿئي ۽ پڪڙي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڊاڪ ج ڊاڪُون (ت): ث. دز- ڏوڙ- رَنئي.

● ڊاڪو ج ڊاڪا (ٿ): ذ. تمام گهڻي واريءَ وارو هنڌ (جتي مشڪلات سان هلي سگهجي). گسر. (اسم خاص) تعلقي گهوٽڪيءَ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● ڊاڪوڙَڻُ (ت): مصدر. مٽي ڪوٽڻ. ڏاڍي سار ڏيڻ - جهاڪورڻ. هارين جي اصطلاح ۾ وٽڻن جي فصل جو چوندو خراب نموني ۾ ڪرڻ، جيئن: "چوندن وٽڻ ڊاڪوڙي ڇڏيا آهن."

● ڊالَڻُ: مصدر. [هـ. ڊالنا = وجهڻ. سن. تَلَنَ] وجهڻ - اوتڻ - اندر لاهڻ. پلٽڻ - هارڻ.

- ڊال ڊالانُ: ظرف. پاڻي يا ڪنهن ٻي شيءِ جو تمام گهڻي الداز ۾ ڦانون ۾ وجهڻ جي حالت - اوت اوتان - جهوڪ جهوڪان.

● ڊالَرُ ج ڊالَرَ: ذ. آمريڪا ۾ هلندڙ هڪ سڪي جو نالو.

● ڊاماهو ج ڊاماها: ذ. دوا طور (خارش جي بيماريءَ ۾ وهنجڻ لاءِ) ڪم ايندڙ هڪ ڪنڊائين ٻوٽي جو قسم.

● ڊامانُ ڊولُ (ڪ): ظرف. هيٺ مٿي - بي ترتيب - آلٽ پلٽ.

- ڊامانُ ڊولُ ڪَرَڻُ: هيٺ مٿي ڪرڻ - الٽ پلٽ ڪرڻ (شين يا سامان کي) - ڦيڻائڻ - بگاڙڻ.

● ڊاميڙا ڪاميڙا: ذ. هميشه جمع ۾ ڪم ايندڙ. ٽيڙ ٽاڙي - سامان سڙو - ٽامڙا ٽومڙا - ڪامڙا ٽامڙا - نيڪر نوڪر.

● ڊامڻ ج ڊامڻَ: ذ. گاهه جو هڪ قسم (ڪارو يا اڇو سنگ ٿئي ۽ مال لاءِ طاقت بخش آهي. غريب ماڻهو هن جون پاڙون ڏٽُ ڪري کائين).

- ڊامَڻُ ساٽُ ج ڊامڻَ ساٽَ (ل): شاديءَ جو هڪ سوڻ (جنهن ۾ پنج يا اٺ آلين ڪائين جا ٽڪرا ڪٺي گهوٽ ۽ ڪنوار جي مٿي تي رکجن ۽ گيت پڙهجن) - جيئن:

"ڊامڻ لٽڙيون رانيون ڙي، اسان ونيءَ گهر آيون".

(—).

● ڊاميٺِي ج ڊاميٺِيُون (ڪ): ث. گاهه جو هڪ قسم.

● ڊامپش ڪَرَڻُ (ت): وڃائڻ - خراب ڪرڻ.

● ڊانُبُ ج ڊانُبَ (ڪ): ث. هيٺاهين زمين - ڪَسُ. هيٺاهين زمين وارو جهنگ.

● ڊانبو ج ڊانبا (ڪ): ذ. صفت. وڏي پيٽ وارو - پيٽيڙُ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسم (چلرن سان، رنگ ڳاڙهو قد چار يا پنج انچ).

● ڊانبورَ ج ڊانبورُون (ل): ث. وڙهڻ لاءِ تياري - ڪاهَ - جُلهه - هلان.

- ڊانبورجڻُ: ج مصدر. ڪاوڙجڻ - آڪڙجڻ. آلر ڪرڻ - ڪاهه ڪرڻ.

● ڊانبڙُ ج ڊانبڙَ (ٿ): ذ. ڪنهن جيت وغيره جي چڪ ڪان جسم تي ٿيل گوڙهي - ڊَپڙُ.

● ڊانڊِرَڻُ (ل): مصدر. پيٽ جي پرتي ٿيڻ - بدهضميءَ سبب آفري ٿيڻ - آڦرجڻ. ڦوڪجڻ - پرجڻ.

- ڊانڊَرَ ج ڊانڊَرُون: ت. پرتي - آڦري.

- ڊانڊَرِجَڻُ: مصدر. آڦرجڻ - پرجڻ - ڦوڪجڻ.

● ڊانڊَس - ڊانڊَشُ ج ڊانڊَسُون - ڊانڊَشُون: ث. وڏائي - فخر. آڪڙ - چڙ. ڏيکاءُ - سينگار.

- ڊانڊَس ڪرڻ: وڏائي ڪرڻ. سينگارڻ. آڪڙ ڪرڻ.

● ڊانڊَڻَ (ڪ): ث. مٽي جي مڇيءَ جو هڪ قسم.

● ڊانڊو ج ڊانڊا (ل): ذ. [هـ. سن. دانڊا = ڍڳو] ڍڳو - بيل.

● ڊاندورو ج ڊاندورا (ل) ذ. هيٺاهين - لهندي - لاهي - جهوڪَ - جيهمَ - نِيوڻ.

● ڊانڊيُ ج ڊانڊِيُون: (ل) ث. لٺي جو هڪ قسم. وڻ يا ڳاٽڻ جي طرز. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (ڪ).

● ڊانڊُ ج ڊانڊَ: ذ. باهه جو مچ - وڏو آڙاهُ. آلو - شعلو - پنسيٽ - پيَڙُ - لاٽ - جيي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڊانڊُ ڪَرَڻُ (ت): واڌارو ڪرڻ ـ ترقي ڪرڻ. همت ڪرڻ ـ مڙسي ڪرڻ.

● ڊانڊِرو ۽ ڊانڊِرا (ت): ذ. [هه. ڍنڍورا = پڙهو] پڙهو ـ اعلان ـ ڍنڍورو.

- ڊانڊِرو ڪَرَڻُ: خواري ڪرڻ ـ بدنامي ڪرڻ.

● ڊانڊيو ۽ ڊانڊيا: ذ. [هه. ڊانڊيا =] ڏڳو ـ پوڙهو ڏڳو ـ ٻيل (ل. ڪ). (صفت) جهڪو ـ هيٺ ـ امِيل. پڳل ڍلو ـ پانڊو.

● ڊانڊِيڙو ۽ ڊانڊِيڙا (ت): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

● ڊانڱ ۽ ڊانڱُون (ت): ث. ڏکي ڪائي ـ ڄانگهه ـ ڏانگهه. (اسم خاص) تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊانگَرُ ۽ ڊانگَرَ: ذ. [هہ] چوپايو مال ـ ڍور. احمق ـ بيوقوف.

● ڊانگيرو: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊانگيرِي ۽ ڊانگيرِيُون (ل): ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

● ڊانواندول ۽ ڊانواندول: ذ. صفت. [سن. ڌاوَنَ + ڌولَنَ] هيٺ مٿي ـ الٽ ـ پلٽ ـ اُبتو سُبتو ـ اَڌ ڙ ڦڌ ڙ ـ اونڌو سونڌو ـ ڪُرو مرو ـ درهم برهم. خراب ٿيل ـ بگڙيل ـ ڪريل ـ منهجيل ـ وِڳوڙيل ـ بگاڙيل ـ مُنجهايل ـ ڦِٽل ـ برباد ـ ناس ـ ابتر ـ زبون. پريشان ـ گمراهه ـ رولو ـ رمتو.

- ڊانوانُ ڊولُ ٿيڻُ: هيٺ مٿي ٿيڻ ـ اُبتو سُبتو ٿيڻ. بگڙڻ ـ ڦٽڻ ـ چٽ ٿيڻ ـ زبون ٿيڻ.

● ڊانهَرُ ۽ ڊانهَرَ (ت): ذ. [هه.ڊال = ڏار] وڻ جو ڏار ـ ٽارُ.

● ڊانءُ (ت): ث. هڪ ٻاراٽي راند ۾ ڪم ايندڙ ڪاٺيءَ جو ٽڪر ـ ڏاڪ.

- ڊانءُ ٽيڻُ: ٽڪجي پوڻ ـ هڄُ ٿي پوڻ.

● ڊانءُ ڏيڻُ: ث. اجائي وڏائي ـ ٽانءَ ـ ٽيڻُ ڦُونُ ـ آڪڙ ـ ليڪو ـ سيٺ ـ وڏائي.

● ڊانٺيرُ ۽ ڊانٺيرَ (ل): ذ. صفت. ڏڇڻو ـ گيدي ـ بُزدل ـ ڪانئر.

● ڊاٺابُو ۽ ڊاٺابا: ذ. اها ملڪيت جنهن تي ڏاڻ (ڏڻ) ورتو وڃي.

● ڊاهڻُ: مصدر. [هه. ڊانا = ڊاهڻ. سن. ڌ ؤنس] ڪيرائڻ ـ ڦِٽائڻ ـ ڀڃڻ ـ پورڻ ـ ناس ڪرڻ ـ بگاڙڻ. مٿان ڪيرائڻ ـ لاهي ڀَٽ ڪرڻ ـ هيٺ آڇلڻ ـ ڦِٽو ڪرڻ ـ هيٺ ڇِڪڻ. مسمار ڪرڻ ـ ميٽڻ ـ ميٽائڻ ـ ميسارڻ ـ ڪرڙڻ. ليٽائڻ ـ اونڌو ڪرڻ ـ دَمڻ.

- ڊاهَ ۽ ڊاهُون: ث. ڀڃڻي ـ ڪيرائڻي ـ ڦِٽاءَ. ڊاٽَ ـ مَهٽ سَهٽ ـ ميسارَ.

- ڊاهَ پاهَ: ث. ڊاهه ڊوهه ـ ڀيچ گهڙ. ڪُرڙسُرڙ.

- ڊاهَ پاهَ ڪَرَڻُ: ڊاهڻ ـ ڦٽائڻ ـ ڊاهڻ ڊوهڻ.

- ڊاهِڻُ ڊوُهَڻُ: ڦِٽائڻ.

- ڊاهو ۽ ڊاهو (ت): لاڳيتي ڏَهي پوڻ جي حالت.

● ڊاهوُ ۽ ڊاها: ذ. پيلي مان رستو ـ ڪَسُ ـ پيچرو ـ واٽ ـ سَڙڪ ـ لَنگهُ ـ ڏَهو. درياءَ جو غيرآباد پيٽ. (اسم خاص) تعلقي نَل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊاهيُ ۽ ڊاهِيُون (ڪ): ث. انجام ـ وعدو ـ ٻول ـ وچن ـ ڊاڻي. ٽيڪ.

- ڊاهِيُون ڪَرَڻُ: وعدو ڪرڻ ـ انجام ڪرڻ. جيئن: ”چور پڇن، ڊاهيون ڪن.“

● ڊاءَ ۽ ڊاءَ: ذ. [سن. درُ = اِيذاءَ رسائڻ] ڏپ ـ ڀؤ ـ خطرو ـ ڏَرُ ـ ڏڄ ـ هراس. سنڪوچ. انديشو ـ آڌڪو. تاب ـ دهشت ـ هيبت ـ ڏڪو ـ دَهڪو.

● ڊائيرِي ۽ ڊائيرِيُون: ث. [انگ] روزاني ياداشت ـ روزنامچو ـ روزمره.

● ڊائيرِيڪٽَرُ ۽ ڊائيرِيڪٽَرَ: ذ. [انگ] هدايتڪار ـ هدايت ڪندڙ ـ مُک. انتظام ڪندڙ ـ منتظم.

● ڊائيفرَمُ: ذ. [انگ] پيٽ جو هڪ پردو ـ پيٽ ڇَپُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڊائيلُ ۽ ڊائيلَ: ذ. [انگ] گهڙيال يا واچ جو انگن وارو پاسو.

● ڊائيمنڊُ ۽ ڊائيمنڊَ: ذ. [انگ] هيرو- الماس.

- ڊائيمنڊُ جُبلِيُ: ث. سٺ سالہ جشن.

● ڊائيُ ۽ ڊائيئون- ڊايُون: ث. وعدي تي ملڻ جو هنڌ- مقررجاءِ- تنت- پيٺي- ماڳ. قول- انجام- پڪ- ٻول- وچن- ڪنڻ- جاٽز- ٺهرايل وقت. وارو- کهرو- پيرو. دلبري- ڏنو- خوشامد (ت). لوهارن جو هڪ اوزار.

- ڊائيُ پَنوَڻُ (ت): ڊپ پوڻ- پاڄ پوڻ.

- ڊائيئونُ ڏيڻُ: انجام ڏيڻ- ٻول ٻڌڻ. دلبريون ڏيڻ- خوشامد ڪرڻ- ڏَتا ملائڻ- خوشامد طور وڏائي ڪرڻ- چاڙهيون ڏيڻ(ت).

● ڊَبُ ۽ ڊَبُ: ذ. [پرا. دبُ. من. درويہ] دَوا- دارُون- علاج- ڊپ. جيئن:

"تون حبيب، تون طبيب، تون ئي ڊنن ڊَبُ" (شاهہ).

گم- غائب (ت).

- ڊبُ ٿيُ وَڃڻُ: گم ٿي وڃڻ.

● ڊَبرو (ڪ): ذ. سمنڊ جي ڪناري تي ٿيندڙ گاهہ جو هڪ قسم.

● ڊَبِلُ ۽ ڊَبِلَ: صفت. [انگ] ٻِٽو- ٻيڻو- دهرو. ٽلهو.

- ڊَبَلُ روٽِيُ ۽ ڊَبَلُ روٽيئونُ: ث. خميري جي تنورَ ۾ آپاريل ٽِڪي.

● ڊَبَڻُ: مصدر. پرڻ- کُهڻ- کهوچڻ.

● ڊِبِ ۽ ڊِبئونُ: ث. واريءَ جو دڙو يا ڍِڳ- سِنيءَ جو ڍير- دَڙو- پِٽَ. هڪ قسم جي گاهہ جي پاڙ (جا غريب ماڻهو کاڌي طور کائيندا آهن). ڏنو- ٻنو- لوڙهہ. پنوري- اروڙي (ڪ). اسم خاص. تعلقي خيرپور، تعلقي ميرپور ۽ تعلقي ٺٽي عاقل ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڊَبُ چِڙهيُ (ت): ٻاراڻي راند جو هڪ قسم- گهوڙيءَ راند.

● ڊَبِنَڻُ (ت): مصدر. تمام تڪڙو کاهي وڃڻ.

● ڊِبِ ڏيتريُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڊَبُ ڊَبُ: ذ. (آواز). جاءِ جي ڪِرڻ جو آواز- دبِ دبِ.

● ڊَبُ ڊَبِيُ ۽ ڊَبُ ڊَبيئونُ: ث. پڪين قاسائڻ جو دام- دٻلي- ڪوڙڪي- ڪاري.

● ڊَبِڙُ ۽ ڊَبِڙَ: ذ. جيت جي چڪ يا ڏنگ جي سبب بدن تي ٿيل ماس جي گوڙهي- نشان- ٻنو- نيل.

● ڊِبڙُ ۽ ڊِبڙَ: ذ. سامونڊي مڇيءَ جو هڪ قسم.

● ڊِبِ طَولانُ: اسم خاص. تعلقي خيرپور ناٿن شاهہ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڊِبڪَڻُ (ت): مصدر. پيمر جي وڻ ڪي ڏُوٽڻ- ڏُوڻ ڏيڻ.

● ڊُبڪَڻِ ۽ ڊُبڪَڻُون (ت): ث. ٿورو کير ڏيندڙ جانور (ٻڪري، مينهن ۽ ڍڳي وغيره).

● ڊَبڪو ۽ ڊَبڪا (ت): ذ. ڪنهن شيءِ جي ڪِرڻ جو آواز- ٺهڪو- ڏَڪاءُ.

- ڊَبڪو ڪرَڻُ: وڏي آواز سان ڪِرڻ- ٺهڪو ڪرڻ.

● ڊُبِڪيُ ۽ ڊُبِڪيئونُ (ٿ): ڪنهن وهٽ جا اڳيان پيمر رسيءَ سان سوڙهيرا ٻڌڻ جي حالت.

● ڊِبِ مينو: اسم خاص. تعلقي قنبر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڊِبِ مورِيو: اسم خاص. تعلقي ڪوهي خيري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڊُبَڻُ (ٿ): مصدر. سياري ۾ سيءَ کان بچڻ لاءِ پاڻ کي چڱيءَ طرح ڪپڙن ۾ ويڙهڻ. سوکهو ڪرڻ.

● ڊَبو ۽ ڊَبا: ذ. [هہ. ڊِبّا] وڏو ڏول- دَٻو.

● ڊَبُوُ ۽ ڊَبُوُ: ذ. [من. ڏُوبت، ڏُو= ٻ + ٻت = ٽلو] ٽلهو ماڻهو- ٻي ڊولو آدمي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڊَبٽيي جو ٽوٽُ (ح): اسم خاص. ڏاڙهياڙي جبل جي هڪ حصي جو نالو.

● ڊَٻيِ ۽ ڊَٻيُون: ث. پکين ڦاسائڻ جو دام- جار- ڊٻي.

● ڏَبُ ۽ ڏَبَ: ذ. [هہ. ڏَبَ. سن. دَرْڀَ. پرا. ڏَبّ] ٻوٽي يا گاهه جو هڪ قسم (هرڪنهن قسم جي زمين ۾ ڦٽندڙ ۽ نوڙين وَٽڻ جي ڪم ايندڙ). [سن. دُرْدُيَہ] اکين وجهڻ جي ڪهرو دوا، چوَڙن، رَسوَل، سُرخيءَ وغيره مان ٺاهيل- دارون- ڦڙو- سٽي- علاج.

- ڏَبَ جي نوڪ لڳڻ: ٿورو ايذاءُ رسڻ- معمولي نقصان ٿيڻ.

- ڏَبَ چمڻ: گهڻو وقت لڳڻ- دير ٿيڻ. گهڻو وقت سيڙجڻ- سيڙاپو ٿيڻ.

- ڏَبِرِ ث. ڏبن واري زمين- ڏَبرو.

- ڏبرو ۽ ڏبرا: ذ. ڏبن واري زمين- ڏبر.

- ڏَبرِي جو ڪمي هئڻ: بيڪار زمين جو مزدور هئڻ. مفت ۾ ڪمائيندڙ هئڻ- بيگر ۾ هئڻ- دربدر ٿيڻ- ڏتڙيل هئڻ- ٻڌڪو هئڻ.

- ڏَبڙا ڏِکائڻ: مٽيءَ ۾ لٽڻ (ٿان جو مٿان ڏب جمي وڃڻ) سخت تڪليف سان آزمائڻ.

- ڏَبَ سورجي وَڃڻ (ت): اجائي عمر گذري وڃڻ.

- ڏَبورو ۽ ڏَبورا: ذ. صفت. ڏبن جهڙو.

- ڏَبوري ۽ ڏَبوريون: ث. صفت. ڏبن جهڙيون. جيئن: "ڏَبون ڏبوريون آهن". جي ٻن جي مقابلي ۾ ڏب والگر ڏکپ بک ۾ به وڏي وڏيون ٿينديون آهن.

● ڏَباني: اسم خاص. تعلقي ڪنڌ ڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏِبِرِ ۽ ڏَبرُون (ل): ث. [سن. دَرْڀُ= ڏَبُ] ڏب جو هڪ قسم- ڏبورُ- ڏَبوري.

● ڏِبَرُ: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏِبَرو: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۽ تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه. هڪ شهر جو نالو.

● ڏَبيري: اسم خاص. تعلقي هالا ۽ تعلقي جوهيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو- تعلقي هالا ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● ڏَبڻ: مصدر. اکين ۾ دوا وجهڻ- ڏَبُ وجهڻ- ڦڙو وجهڻ- دارون وجهڻ.

● ڏَبورِ ۽ ڏَبوريون (ل): ث. ڏَبرِ.

● ڏَبوري ۽ ڏَبوريون (ل): ث. ڏب جو هڪ قسم. ڏبر ڪنڊو- سُونو- ڪنڊڙو.

● ڏِٻهڙو ۽ ڏِٻهڙا (ت): ذ. ڏب ڪان ڀاڄ- ٿاهُہ.

● ڏَٽي ۽ ڏَٽيون (ل): ث. ملاحن جو اصطلاح هوڙي جي آئل جهلڻ لاءِ ٻن ڪاٺن جي چوٽيءَ ۾ ٻڌل ڏنگو ڪاٺ جو ٽڪر.

● ڏِٽُ ۽ ڏِٽَ- ڏِٽون (ڪت): ذ. ث. ضد- هوڏ- بحث. هاٺ دَتُ- هپُ. (اسم ذات) ماٺ- ضديت.

- ڏِٽُ هڻڻ: بحث ڪرڻ- ضد ڪرڻ. چُپ ڪري ويهڻ- جواب نہ ڏيڻ. دَتُ هڻڻ.

● ڏَٽرُ ۽ ڏِٽرَ (ت): ذ. صفت. ٽٽر- ضدي- ماٺيڻو. دَتُ هڻندڙ.

● ڏَٽڙ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏُٽيڙو: اسم خاص. تعلقي سنجهوري ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.

● ڏَٽلُ ۽ ڏَٽلَ: صفت. ٻَٽ تي ٻيل- ڪِريل- ڏهيل. زبون ٿيل- چٽ ٿيل.

● ڏَٽو ۽ ڏِٽا: ذ. صفت. [سن. درشت= هوڏي. پرا. ڏِٽ] ضدي- هوڏي- ٽيٽر- مَٽرُ- آٽرُ- وڏنڪو- الوٺو- شبدتي- لِيرجو- بي شرم- اکين جو ٻڪو- بي ديدو. آهنڊ- دُشٽ- اڙٻنگ- ڏلکو- ارڏو- گمراهه- وِيلُ- بگڙيل.

- ڏِٽائي ۽ ڏِٽائيون: ث. [پرا. ڏِٽم. سن. درشتا. ڏُرُ= رکڻ] ضد- هوڏ- بحث- مچلائي- ڏوڏ- ٽٽرائي- ڍيٺائي. دشائي- ڏنگائي- ڪج بحثي. بي شرمي.

● ڏَپُ ۽ ڏَپَ: ذ. [هہ. ڏَرُ= خوف. سن. دُرس= ڏڪائڻ] ڊاءُ- ڀؤ- خوف- ڊِ ڄُ- ڏَرُ- ڊيڄو- خطرو- هراس. آڌڪو- انديشو- سنڪوچ. تاب- دهڪو- دهشت- هيبت. ڏکو.

● ڊَهَائيتو ج ڊَهَائيتا: ذ. صفت ڊَپ وارو- ڊَپ جو- ڊپ جهڙو. خوفائتو- ڀوائتو- هيبتناڪ.
- ڊَپُ ڪَرَڻُ: ڊڄڻ- ڀؤ ڪرڻ. انديشو ڪرڻ.

● ڊِپارٽمينٽ: ذ.ث.[انگ. Department] محڪمو- کاتو.

● ڊِپازِٽ ج ڊِپازِٽون: ث. [انگ. Deposit] امانت- ڌراوت.

● ڊِپٽي ج ڊِپٽيون: ذ. صفت. [انگ. Deputy] نائب.

● ڊِڄَڻُ (ل): مصدر. [هہ. ڊرنا = ڊڄڻ] ڊڄڻ.

● ڊِڄُ ج ڊِڄَ: ذ. [هہ. ڊَرُ = ڊپ] ڊپ- خوف.

● ڊِڄَڻُ: مصدر. [هہ. ڊرنا = ڊڄڻ. سن. ڊچڪڻي = ڊڄڻ] ڊپ ڪرڻ- ڀؤ ڪرڻ- خوف ڪرڻ- ڌرڻ. ڪنبڻ- دهلجڻ- ڪؤ ڪرڻ- ڇرڪڻ.
- ڊِڄِڻُو ج ڊِڄِڻا: ذ. صفت. ڊڄندڙ- ڊپ ڪندڙ- ڊيڄو- گيدي- بزدل. ڌاهڙ- ڏهڻو- ڀڄڻو

● ڊچو ج ڊچا (ت): ذ. صفت. ڪٻو- ڪٻرو- چيلهہ ڏنگو.

● ڊَڊُ ج ڊَڊَ: ذ. صفت. نالائق- بيڪار- نڪمو- نڪار. گڻ هيڻ- وٺواندُ- ناخلف- نامراد- ڪسيرڪُ- ڪمينو- بيهودو.

● ڊَڊِ گوليءَ (ڪ): ث. ٻارائي راند جو هڪ قسم- ٻارن جو هڪٻئي کي پٺن تي کڻي ڊوڙڻ.

● ڊُڊُ ج ڊُڊَ (ت): ذ. صفت. ٿلهو- مضبوط. ڀيٽ وڏو- پيٽيرُ. چٽ- اڻ پڙهيل- جاهل- موڳو.

● ڊَڊِڻِ ج ڊَڊِڻيون (ل): ث. مال- ڌڻ.

● ڊَڊو ج ڊَڊا: ڪم قيمت يا ڪمذات وارو گهوڙو- جڏو گهوڙو. گهوڙو. ننڍو گهوڙو- ٽٽون.
- ڊَڊا ڊوڙَ ج ڊَڊا ڊوڙون: ث. گهوڙن جي ڊوڙ. ڀڄ ڊُڪَ- ڪوشش.
- ڊَڊو ڊُڪائڻُ: سخت ڪوشش ڪرڻ- چاپلوسيءَ طور ڀٺيان لڳو رهڻ.
- ڊَڊِي ج ڊَڊِيون: ث. ننڍي قد واري گهوڙي.
- ڊَڊِي ڊوڙَ ٿيڻُ: گهڻن مهمانن جو اچڻ.
- ڊَڊِي ڊِڪَ ڪَرَڻُ (ت): ڪنهن وٽ هر هر ۽ اجايو سجايو وڃڻ.

● ڊُڊو ج ڊُڊا (ت): ذ. صفت. اندر جو پليد- اندرڪارو- منافق- بدنيت. ٺڳ- دولابي- فريبي- مڪار- چٽ- جاهل. موڳو- ڪند فهم.
- ڊُڊائپ ڪَرڻُ: منافقت ڪرڻ- ٺڳي ڪرڻ.

● ڊُڊِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر لاڙڪاڻي ۾).

● ڊُڊِي ج ڊُڊِيون: ث. بدن جو پٺيون پاسو- پٺ- پٺي- ڊُڊي.
- ڊُڊِي ڏيَڻُ: پٺ ڏيڻ- پٺي ڏيڻ- پٺيءَ تي کڻڻ.

● ڊُڊِيڻُ: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم- ڪوڙي ميندي (اڪثر باغيچن ۽ پارڪن ۾ ڀيت جي بجاءِ پوکيندا آهن).

● ڊَڏُ ج ڊَڏَ- ڊَڏون: ذ.ث. تغاري يا دهل جي وڄت جو هڪ قسم (جو ماتم جي وقت وڄائجي).

● ڊُڏُ ج ڊُڏَ (ل-ت): ذ. [هہ. ڊينڊا = وڏو ڀيٽ] وڏو ڀيٽ- ڀيٽ واري عورت جو ڀيٽ- حامله عورت جو ڀيٽ- معدو. اوجهري- گجي.
ڊِڍرا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڊِڍو ج ڊِڍا: ٻوڪ جو اهو سنگ جو اڃان ٻن ۾ ويڙهيل هجي ۽ ظاهر ٿيل نہ هجي- ٻن ۾ ويڙهيل ڪچڙو سنگ- ڊُڍيو. ٻاهر نڪتل ڀيٽ- ڊِڍُ. ڪاغذ جي لغڙ جو وچ وارو حصو.
- ڊِڍِي ٿيڻُ (ت): ٻوڪ جو نسرڻ- سنگ جو ظاهر ٿيڻ.

● ڊُڍو ج ڊُڍا (ڪ): ذ. ڊِڍو.
- ڊُڍِي ٿيڻُ: ڊِڍِي ٿيڻ.

● ڊُڍِيو ج ڊُڍِيا (ڪ): ذ. ڊِڍو.

● ڊَرَ ج : ذ. هڪ قسم جي بلا.

● ڊِرامو ﷺ ڊِراما: ذ. [انگ] دلچسپ واقعو. ناٽڪ ـ کيل ـ تماشو.
● ڊِرائيوَرُ ﷺ ڊِرائيوَرَ: ذ. صفت. [انگ] هلائڻ وارو ـ هلائيندڙ ـ گاڏي هلائيندڙ؛ جيئن: موٽر ڊرائيور ـ انجن ڊرائيور وغيره.
● ڊِرائينگ ﷺ ڊِرائينگون: ث. [انگ] گُلڪاري ـ چٽسالي ـ مصوري.
● ڊَرَ ڙاٽُ ﷺ ڊَرِڙاٽَ (ٿ): ذ. (آواز) اٺ ڦيرڻ يا ڪنهن چڪري هلڻ جو آواز. ٽيٽ جو آواز ـ پرڙاٽ ـ ڦرڙاٽ.
● ڊَرُڪارَڻُ (ل): مصدر. وات سان ٽٽول طور ڊر ڊر جو آواز ڪرڻ.
● ڊُرُڪو ﷺ ڊُرُڪا: ذ. (آواز) وات سان "ڊَرُ ڊَرُ" جو کيل آواز. ريڊار جو رڍ کي سڏ ڪرڻ جو آواز.
● ڊِرُگ روڊ: اسم خاص. فيڊرل ايريا ڪراچي ۾ هڪ ديهه ۽ شهر جو نالو.
● ڊِرِلَ ﷺ ڊِرِلون: ث. [انگ] فوجي قواعد ـ صف آرائي ـ قواعد ـ پريڊ ـ پريڊ.
● ڊَرَمُ ﷺ ڊَرَمَ (ت): ذ. [انگ. Drum] ڪورين جو ٽاچي ڪڍڻ جو هڪ اوزار (جنهن تي تندون ٻه ويڙهيون ويڙهيون آهن ۽ پڻ ٻه چڙهندو ويندو آهي).
● ڊَرنَنگيانا: اسم خاص [يوناني] بلوچستان جي الهندي حصي يعني سيستان ۽ زابلستان جو قديم نالو (اهو نالو مشهور يوناني جاگرافي دان "استرابو" پنهنجي تصنيف ۾ ڄاڻايو آهي). (تاريخ بلوچستان ص ١٢).
● ڊِرُيائي (ڊيائي): ذ. صفت. [ڊرنءَ = واري > ڊرن + يائي = واريءَ جي طرف جا] سنڌ جي اَنن جو هڪ قسم ـ ٿر ۾ اڇڙي جي ٻاجهي جا اَٽ.
● ڊَڙَ ﷺ ڊَڙون: ث. مٿاهين زمين. ڏاڍي سارَ ـ ڦيهه ـ سَٽ ڪُٽ. مينهن جو زور سان وسڪارو. ٻڪرين ۽ رڍن جو برساتن ۾ گهٽي انداز ۾ ڦرجڻ جي حالت.

● ڊِڙُ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊِڙُ ﷺ ڊَڙَ (ل): ذ. گهوڙن جو طبيلو ـ ڪڙهه ـ ٿاڻ.
● ڊَڙا ٻاشي هَٽڻُ (ت): پٺاڪون هٽڻ ـ ڪچهري ڪرڻ ـ رهاڻ ڪرڻ.
● ڊَڙاشُ ﷺ ڊَڙاشون (ت): ذ. ڊِڪ ـ گهٽو ـ جهجهو.
● ڊَڙامون ﷺ ڊَڙامان: ذ. ڊوڙندڙن جي پيرن جو آواز ـ آواز ـ دِڪو. ٺاهه ٺوهه ـ بند و بست.
● ڊَڙُجَڻُ: مصدر. ڪِرڻ ـ ڊهڻ. گهايل ٿيڻ ـ زخمي ٿيڻ ـ ڦٽجي پوڻ (جهڳڙي وغيره ۾). موچڙا کائڻ ـ ڪُٽجڻ ـ سٽجڻ. ونجڻ ـ ڦاٻو ٿيڻ (بيماري وغيره ۾).
ـ ڊَڙجي پوَڻُ: سٽجي پوڻ ـ ونجي پوڻ (بيماريءَ ۾). مري وڃڻ.
● ڊَڙَڻُ: مصدر. سٽڻ ـ ڪُٽڻ ـ ڪٽڻ ـ ڳاهڻ ـ ڏاگورڻ ـ سڙهڻ ـ جهڳورڻ. سخت مار ڏيڻ ـ ڏڪ مٽ ڪرڻ ـ ڏڪ هڻڻ ـ پيچ ڏيڻ ـ پَچ ڪيڻ ـ مار ڏيڻ ـ گُڏڻ. ڪپهه، ڏاس يا پشم کي سنهن لڪڻ سان سٽي ڪُٽي صاف ڪرڻ ـ ٽپڻ ـ پڃڻ (ڪ). چالهين يا گدرن جي واڙيءَ سان گاهه يا ڪانڊيرا ڪيڏي صاف ڪرڻ (ل). ڊاهڻ ـ ڪيرائڻ ـ ڦيٽائڻ ـ ناس ڪرڻ (ت).
ـ ڊَڙي رَکَڻُ: سٽي رکڻ ـ ڪُٽي ڇڏڻ. سخت مار ڪيڻ ـ جهڳور ڪيڻ.
● ڊِڙو ﷺ ڊِڙا (ل): ذ. مينءَ جو دڙو ـ ڊَٻَ ـ دَڙو.
● ڊَڙُهه ﷺ ڊِڙُهو: ذ. صفت. مضبوط ـ پڪو ـ اچَلُ ـ اِستِرُ ـ اٽَلُ ـ پُختو ـ ڏاڍو ـ ڦابو ـ سوگهو ـ قائم ـ کپ کوڙ ـ ثابت قدم.
ـ ڊِڙُهتا ﷺ ڊِڙُهتائون: ث. مضبوطي ـ پختائي ـ پڪائي ـ ڏاڍائي. سوگهائي ـ برقراري ـ ثابت قدمي.
● ڊِزائين ﷺ ڊِزائينون: ث. [انگ]. نقشو ـ خاڪو ـ نمونو ـ بيهڪ ـ اڏاوت.

www.sindhsalamat.com   books.sindhsalamat.com

● ڊِمَنَ ۽ ڊِمَنُون: ث. مٽيءَ جو غبار- ڌوڙ- دَزَ- رڃي (ت). بَدعا- پِٽَ- پاراتو- اولانڀو (ڪ).

● ڊُمَنَ ۽ ڊُمَنُون (ل): ث. ڊاسڙ زمين- واريءَاسي زمين- ڊَسڙُ- ڌُوڙ واري زمين- ڀُسڙُ.

● ڊَسٽَرُ ۽ ڊَسٽَرَ: ذ. [انگ] بورڊ صاف ڪرڻ جو ڪپڙو.

● ڊِسٽرڪٽ: ذ. [انگ] علائقي جو حصو- ضلعو.

● ڊَسڙَ ۽ ڊَسڙُون: ث. ڪجهه واري گڏيل چيڪي يا کهري مٽي. ڀُيڙ- ڌُڌڙ- ڀُسڙ- ڌُوڙ. واريءَاسي زمين.

● ڊُسڙِ ۽ ڊُسڙُون: ث. واريءَاسي زمين- ڊَسڙ.

● ڊَسڪَڻُ (ت): مصدر. کهلجڻ- ڪِهرڪڻ- ڪِيري پوڻ. ڌِڪو کائڻ- ٿاپو کائڻ.

- ڊَسڪو ۽ ڊَسڪا: ذ. ڪِرڻ جو آواز. ڌَڪَ هڻڻ جو آواز- ٺَهڪو.

- ڊَسڪو مَچائِڻُ: گوڙ ڪرڻ- هُل ڪرڻ- جهيڙو ڪرڻ.

● ڊِسمِس: ذ. [انگ] خارج- معزول- برطرف- نيڪالي- رخصت- جواب (نوڪريءَ کان).

- ڊِسمِس ڪَرَڻُ: خارج ڪرڻ- نوڪريءَ مان ڪيڍڻ.

● ڊِسمبَرُ: اسم خاص. [انگ] عيسوي سال جو ٻارهون مهينو.

● ڊُسَڻُ (ڪ): مصدر. ڊاهڻ- ڦِٽائڻ- لاٻود ڪرڻ.

● ڊُسيُ ۽ ڊُسيُون (ت): ث. ڏِکيءَ جو سگهن سان ڏنل ٺيلهو- ٺونو- ڍِڪو.

● ڊَسيڙَڻُ (ت): مصدر. زور سان ڪيرائڻ- ٺيلهو ڏيڻ.

● ڊِشُ ۽ ڊِشَ (ت): ذ. ڍِڪُ- ڍِيرُ.

● ڊِشُ: ث. [انگ] ٿالهي- پليٽ- رڪيبي- طباخ.

● ڊِشٽانگُ ۽ ڊِشٽانگ: ذ. [من. د رشتانت] مثال- ننڍي ڳالهه- آکاڻي- قصو.

● ڊَشيُ ۽ ڊَشيُون (ڪ): ث. پِٽ- پاراتو- سراپ- اولانڀو.

● ڊَفَرُ ۽ ڊَفَرَ: ذ. صفت. [انگ] ٻَد- خراب- ڪِنو- اجايو- نِڪمو- بي ڪار (ت). لائنون رالد ۾ لائنون ۾ ڦِرڻ جي حالت.

● ڊِڦَ ۽ ڊِڦُون (ت): ث. ڍِڪ- ڍِيرُ. پٽيءَ يا مٽي تي ڏنڊي وغيره جي ڌَڪَ لڳڻ جو آواز. ڪنهن شيءِ جي هيٺ ڪِرڻ جو آواز.

- ڊِڦِ ڪَرَڻُ: ڊهي پوڻ- ڪِرڻ- ٺهڪو ڪرڻ.

● ڊَفَرُ ۽ ڊَفَرَ: ذ. بيماريءَ جو قسم- چاپاڪو- ڌَڌَرُ.

- ڊَفِرِجَڻُ: مصدر. چاپاڪي جي بيماريءَ ۾ ورجڻ.

● ڊَڪَ ۽ ڊَڪُون: ث. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ قسم- گهوڙي جي خراب هلڻي- ڊِگَ- ڊِگِ ڍِگِ ڊُڙڪي- ڊڪو- ڊَڪي. ڪپڙي جو هڪ قسم. نرم زمين. ڪاري جي رَڇ جو هڪ قسم. (رمي کان تلهين تندن وارو).

- ڊَڪَ ڊاهڻ (ت): ڀِتاڪون هڻڻ. خراب ڳالهيون ڪرڻ. افواهه اُڏارڻ.

● ڊَڪُ ۽ ڊَڪ (ڪ): ذ. وڏي مڇي ڦاسائڻ جو هڪ رَڇ.

● ڊِڪَ ۽ ڊِڪُون (ڪ): ث. رنب- رڙ (ڪنهن جانور جي). ڪنجهه- ڪُرڪَ. ڍِڪَ.

● ڊُڪَ ۽ ڊُڪُون: ث. [ف. تک = س. ڊوڪر　=　] ڊوڙُ- ڊُڪَ- ڀاڄ- ڀَڄ- ڀاڀي- سَٽَ- لُوهَ.

● ڊُڪَ ڊوڙَ ۽ ڊُڪُون ڊوڙُون ث. ڀڄ ڊُڪَ- ڀڄ ڀڄان- وٺ پڪڙ. ڪوشش- سعيو.

- ڊُڪَ ڊوڙَ ڪَرَڻُ: ڀڄ ڀڄان ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ- سعيو ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com　　books.sindhsalamat.com

● ڊِڪائِڻُ: مصدر. [سن. ڊِ وڪر=ڊُڪڻ] تکو هلائڻ- سٽ ڪڍائڻ- ڊوڙ پائڻ- ٽاهي ڪڍائڻ- ڀڄائڻ- ڊوڙائڻ- ڊُڪائڻ.

● ڊِڪري ع ڊِڪريُون: ث. [انگ] ڪورٽ جو حڪم- عدالت جو فرمان. ديواني ڪورٽ جو قرضدار جي ملڪيت تي ضبطيءَ جو حڪم- ڊگري- ضبطي.

● ڊِڪشنري ع ڊِڪشنريُون: ث. [انگ] لفظن جي معنائن جو ڪتاب- لُغت- لُغات- ڪوش.

● ڊَڪڻُ: مصدر. ڊُگڻ- ڊُگ هلڻ. ڊُڪڻ- ڀڄڻ- ترندو وڃڻ- ترڻ.

● ڊِڪڻُ: مصدر. مڇيءَ جو آواز ڪرڻ.

● ڊُڪڻُ: مصدر. [سن. ڊوڪر = ڊوڙڻ] تمام تکو هلڻ- ڊوڙ پائڻ- ڊوڙڻ- ٽاهي ڪڍڻ.

- ڊُڪيئُو ع ڊُڪيئا: ذ. صفت. ڊُڪندڙ- ڊوڙندڙ- ڀڄندڙ. تيکو- تيز- چوهو- جلد- تڪڙو- ڊوڪو- ڊوڪٽو- چُوٽ- چانگهو- وڪڙيو- تيزرو- هلئو- پلو- چاندو- جَل ڦٽاڪو.

● ڊَڪو ع ڊَڪا (ل-ت): ذ. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ قسم- گهوڙي جو ڏکيو پنڌ- چؤ باز.

- ڊَڪئي ع ڊَڪئي: ذ. صفت. ڊَڪي وارو- ڏکيو پنڌ- هلندڙ گهوڙو- ڊَڪي.

- ڊَڪي ۾ پوَڻُ: گهوڙي جو ڏکيو پنڌ شروع ڪرڻ. اجايو وات هڻڻ- بڪ ڪرڻ. ڪينا لفظ ڳالهائڻ- ڪچ مٿڻ.

● ڊَڪاءُ ع ڊَڪاءَ (ک): ذ. نظرداري- سنڀال- چوڪسي- ڊوڪاءُ.

- ڊَڪاءُ ڪرڻُ: نظر ڪرڻ- ڊوڪاءُ ڪرڻ.

● ڊَڪڻُ ع ڊَڪڻَ: ذ. صفت. [هہ. تر ڪان سن. تڪشڪ] ڪاٺ جو ڪم ڪندڙ- واڍو- وِ ڪهاٽل- سٽار- سوٽار- سوٽارُ- سوٽهڙو. (اسم خاص) سکر، حيدرآباد ۽ لاڙڪاڻي ۾ هڪ ذات جو نالو. شهدادڪوٽ، شڪارپور ۽ ٽُل تعلقي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- ڊَڪڻُ پکي: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم- ڪاٺ ڪٽو- هُد هُد.

● ڊُگ ع ڊُگون: ث. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ قسم- گهوڙي جي هلڪي ڊوڙ- ٽور- رفتار- ڊِگ ڊِگ- ڊُڙڪي. رانڊ جو هڪ قسم (جنهن ۾ هڪٻئي جي پٺن کي پٺر هڻبا آهن).

- ڊُگيرُ ع ڊُگيرَ: ذ. صفت. ڊِگ ۾ هلندڙ وهٽ- ڊگ وارو.

- ڊُگ ۾ پوَڻُ (ت): خراب لفظ ڳالهائڻ- بڪ ڪرڻ.

● ڊُگامُ ع ڊُگامَ: ذ. [ف. دو= ٻه + گام= قدم] گهوڙي جي پنڌ جو هڪ قسم- گهوڙي جو ڏکيو پنڌ- ڊِگ- ڊڙڪي.

● ڊُگاني ع ڊُگاني: ذ. صفت. چٽُ- ويل- لوٽيو- بدمعاش- ڪالينگهو- شودو- اوباش- ابتر- بدتر.

● ڊُگائِڻُ: مصدر. گهوڙي کي ڊُگ پنڌ هلائڻ- ڊوڙائڻ- ڊُڪائڻ- ڀڄائڻ- هلائڻ- هڪلڻ- ڊِڪائڻ- ٽورڻ.

● ڊِگرُ ع ڊَگرَ: ذ. وڏو چڙو- ساليڙ.

● ڊِگر ع ڊَگروُن (ت): ث. وڏائي- مغروري- ٽيڙ.

● ڊَگرو ع ڊَگرا (ل): ذ. اٺ وڻندڙ آواز وارو منترُ- پڪل چڙو- ٻي سرو چڙو منترُ.

● ڊِگري ع ڊِگريُون: [انگ] حڪم- فيصلو. فتح- سوڀ- جيت. قرض ثابت ٿيڻ جو سرڪاري فيصلو- ڊِڪري- ضبطي- درجو- منزل. ڪاميابيءَ جي سند.

- ڊِگري وٺڻُ: درجو حاصل ڪرڻ- سند وٺڻ.

● ڊَگلو ع ڊَگلا: ذ. [هہ. دگلا] ڪپهه وارو ڀراٽ- گدلو.

● ڊُگڻُ: (ل): مصدر. ڊُگ هلڻ- ڊوڙڻ- ڊُڪڻ- ڀڄڻ.

● ڊِگوشُ ع ڊِگوشَ: ذ. ڍانڍي پکيءَ جو هڪ قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏڪوشي ۽ ڏڪوشيون (ت): ث. ڏڪوش.
● ڏَڪِي ۽ ڏَڪِيون: ث. صفت. بدچال عورت.
● ڏَڪِرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏَڪِرُ ۽ ڏڪِر: ذ. ڪڻڪ جي اٽي مان ٺهي پڪل ماني - روڊلو - روٽلو - ڊوڊو - ٻٺا گيهه ماني. پڪل ماني جو هيٺيون ڀاڱو ڀاڪل (ت).
- ڏَڪِڙِي ۽ ڏَڪِڙِيون: ث. ڪڻڪ جي سنهي پڪل ماني - ڦلڪو - چپاتي.
● ڏگهہ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو تعلقي سڪرنڊ، تعلقي ٽنڊي باگي ۽ تعلقي ماتلي ۾ ديهه جو نالو.
● ڏِگهہ ۽ ڏگهون: ث: [سن. ديرگهہ=ڏيگهہ] ڇڏ - واڳ - ڀاڙ - ڏيگهہ.
- ڏِگهه رس: ث: رسي ڏگهي ڇڏڻ جي حالت - ڇڙواڳي - آزادي. اختياري جي ڀچ. ڀاڙَ - واڳ.
- ڏِگهڙُ ۽ ڏِگهڙَ: ذ. صفت. ڏگهو - ڇانگهڙيل - ڇانگهو.
- ڏِگهہ ڪَرَڻُ (ت): شڪارين جو هڪ اصطلاح - سُونڪي واڳ سان ٻڌڻ.
● ڏِگهہُ ۽ ڏِگهہَ: ذ. صفت. [سن. ديرگهہ = ڏيگهہ] ڏگهو.
● ڏِگهارڻُ: مصدر. [سن. ڏِيرگهہ=ڏيگهہ] ڏگهو ڪرڻ.
● ڏِگهائي ۽ ڏِگهائيون: ث. [سن. ديرگهہ = ڏيگهہ] ڏيگهہ - ڏگهارڻ - ڏگهائي - لمبائي - طول. اوچائي - مٿاهين - بلندي - لام.
- ڏگهائي ڦاڪ ۽ ڏِگهائي ڦاڪون: ث. ڌرتيءَ تي اتر قطب کان ڏکڻ قطب تائين پيل خيالي ليڪ (جا ڌرتيءَ کي پورا ٻه اڌ ڪري ٿي ۽ ڏگهائي ڦاڪن ڪُل ٣٦٠ آهن).
● ڏَگهرائين: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏِگهڙي: اسم خاص. تعلقي ڏگهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏگهل: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڏگهو ۽ ڏگها: ذ. صفت. [سن. ڏِيرگهہ = ڏيگهہ] ڀانت ۾ وڏو - لمبو - لامبو - ٽينگ - ٽينگو - ڏگهہ - طول - مٿي - آتا هون - آچو - آتم - اعلي - وڏو - صدر.
- ڏِگهاڻِ ۽ ڏِگهاڻيون: ث. ڏيگهہ.
- ڏِگها هٿَ هُئڻَ: ڇنڊي کهٽي هئڻ. ٻري جي پهچ هجڻ - طاقت هئڻ - اثر رسوخ هئڻ. ٻري جي دوستي هئڻ.
- ڏِگهو ٿيڻُ (ت): پاڻ کي معتبر سمجهڻ - وڏو ٿيڻ.
- ڏِگهو رسو ڏِيڻُ: ڍر ڏيڻ - آزادي ڏيڻ - ڇڙواڳي ڏيڻ. هر هڪ ڪم ۾ پوري اختياري ڏيڻ.
- ڏگهو منڊرو چوڻُ: بدشد ڳالهائڻ - ڦٽڪارڻ - جٺ ڪرڻ. گهٽ وڌ چوڻ - لنڊڻ.
- ڏگهو گول ۽ ڏگها گول: ذ. آني جهڙي شڪل جو بيضوي گول.
- ڏِگهي ۽ ڏِگهيون: ث. صفت. ”ڏگهو“ جو مؤنث.
- ڏگهي جُهلَ (ت): ث. لڪل عيب.
- ڏِگهي واڳ هئڻ: مرضيءَ جو مالڪ هئڻ (ٿوري وقت لاءِ) - آزاد هئڻ - خود مختيار هئڻ.
● ڏِگهوش ۽ ڏِگهوشَ: ذ. ڏسو ”ڏِگوش“.
● ڏِگهيرڻُ: مصدر. [سن. ڏِيرگهہ = ڏيگهہ] ڏگهو ڪرڻ - ڏيگهہ ڏيڻ - اينگهائڻ - ڏگهارڻ - وڌائڻ - لمبو ڪرڻ - طول ڏيڻ. پکيڙڻ - ڦهلاءُ ڪرڻ - پسارڻ - وستار ڪرڻ. کولڻ - آکولڻ - آکوڙڻ - آکيڙڻ - و ڇائڻ - ڦٽڻ.
- ڏِگهيرَ ۽ ڏِگهيرون: ث. ڏيگهہ - اينگهہ - طول - وڌاءُ - پکيڙ - ڦهلاءُ - وستار.
- ڏِگهيرَ ڪَرَڻُ: اينگهہ ڪرڻ - وڌاءُ ڪرڻ. ڏيگهہ ڪرڻ. گهڻن سان ناتو رکڻ - ماڻهو وڌائڻ.
- ڏگهيرڙو ۽ ڏگهيرڙا: اسم تصغير. ڪجهه وڌيرڙو - اوچيرڙو.

- ڊِکھيرو ۽ ڊِکھيرا: ذ. صفت. ڪجھ ڊگھو- ڪجھ وڏو- ڊورو لمبو- وڏيرڙو- ڪجھ قداور. ڪجھ اوچو.

● ڊِکھيڙَڻُ: مصدر. [سن. دِيرُگھ = ڊيگھ] ڊکھيرڻ.

● ڊَلِ ۽ ڊَليُون (ت): [ھ. دَلُ = لشڪر] ماڻھن يا ساھوارن جي وڏي ٽولي.

- ڊَلڙِ ۽ ڊَلڙُون: ث. ڊَل.

● ڊَلُ ۽ ڊَلَ: ذ. صفت. [انگ. Dull] بي سمجھ - ڪم عقل - ڪند ذھن. موڳو.

● ڊُلَ: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاھ ۾).

● ڊُلُ ۽ ڊُلَ (ت): ذ. وَجھہ - داءُ - وارو - ٻُلُ.

● ڊُلا: اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاھ ۾).

● ڊِليوَرِيُ ۽ ڊِليوَرِيُون: ث. [انگ] تقسيم - ورھاست - ونڊ - وريچ.

● ڊَمُ ۽ ڊَمَ: ذ. [ف. درم] سڪي جو ھڪ قسم - درم - درھم.

”پنجين ڊمين دم، ڪيڏجي ڪي سچڻين“ (شاھ ڪريم).

ڏوڪڙ- پيسو. بدن تي ٽيل گھوڙھي- ڊَپڙُ. [انگ] وڏو دٻو- ڏول- پيپُ (لوھي). تاجي ڪيڻ جو ھڪ ڪورڪو اوزار- ڊرم.

● ڊَمُ ڪَرَڻُ: دفع ڪرڻ. ختم ڪرڻ.

”تون شافي تون ڪافي، تون دردن ڪرين ڊم“

● ڊَمبَڪَ ڊَمبو: ذ. (آواز). دُھل جو آواز- ڊَمُ ڊَمُ.

● ڊُمڻيُ ۽ ڊُمڻيُ: ذ. صفت. [مر. دمگھٽ] ٽلھو، ٻر قد جو بيندرو- ڊِمڪِي - دِمي - گھڪھڻي - ڊينبو.

● ڊَمُ ڊَمُ: ذ. (آواز). دُھل جو آواز - ڊمبڪ ڊنبو.

● ڊَميرِ ۽ ڊَميرِيُون: ث. ھڪ قسم جي تمام ٽلھي چھہ يا ست فوٽ ڪن ڊگھي بلا، جا اڪثر سارين جي ٻوڪ واري پاڻيءَ ۾ رھي.

● ڊَمُرا: ذ. ڳاڙھي رنگ جون ھڙيون (جي فقير پٽوئي ڳچيءَ ۾ وجھندا آھن) - حجرالدم.

● ڊَمڙا: ذ. ٻج جو ھڪ قسم (رنگ ڳاڙھو ۽ شڪل مھريءَ جي داڻن جھڙي).

● ڊِميڪنُو ۽ ڊِميڪنا (ڪ): ذ. صفت. ڊمڻي.

● ڊَمڻِ ۽ ڊَمڻيُون: ث. لانگ جو ھڪ قسم- ڳاڙھي رنگ جي وڏي ۽ ٿلھي بلا.

● ڊَمڻُ ۽ ڊَمڻَ: ذ. گاھ جو ھڪ قسم.

● ڊَميُ ۽ ڊَميُون: ث. ٻڪريءَ جي رنگ جو ھڪ قسم.

● ڊِنارنُس: ذ. پکيءَ جو ھڪ قسم (شترمرغ جھڙو پکي، جو نيوزيلنڊ ۾ رھي ٿو. ھو قد ۾ تيرھن فوٽ ڊگھو آھي. ڊنارنس جو مطلب آھي ”ھيبتناڪ“).

● ڊَنبَ ۽ ڊَنبُون (ڪ): ث. ڊوڙ جو ھڪ نمونو. ماڻھن جو ميڙ- ڊنبلو- انبوھ- ٽولو.

● ڊَنبُ ۽ ڊَنبَ: ذ. ماڻھن جو ميڙ- مجموعو- ٽولو- انالو.

● ڊَنبِ ڊَنباڙو ۽ ڊَنبِ ڊَنباڙا: ذ. ڊپڊبو.

- ڊَنبِ ڊَنباڙِي سان: ظرف. ڊپڊبي سان.

- ڊَنبُ ڪَرَڻُ: ميڙ ڪرڻ- ٽولو ڪرڻ.

- ڊَنبھو ڪَرَڻُ: گڏجي ڪوشش ڪرڻ- اچپي سچپي ڪرڻ.

● ڊَنبَرُ ۽ ڊَنبَرَ: ذ. وڏو ۽ پراڻو چڙو- ڪرڪو.

- ڊَنبيرو ۽ ڊَنبيرا (ل): ذ. ڊنبرُ.

- ڊَنبَرُ ھُجَڻُ: پوڙھو ھجڻ.

● ڊَنبڪو ۽ ڊَنبڪا (ت): ذ. ٽاڪوڙو.

● ڊَنبلو ۽ ڊَنبلا: ذ. [سن. ڊنبر = ميڙاڪو] ماڻھن جو گوڙ- انبوھ- مجموعو- ميڙ- ڪَٽُ- ھينڊَ- گوڙ- خلق- پيڙ- مچو- ھشام- پيھہ- گنلَرَ- چانگ- ٽولي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڊَنڀيلو ڪَرَڻُ: ميڙ ڪرڻ- ڪوڙ ڪوڻ- انبوهه ڪرڻ- گڏ ٿيڻ. ولر ڪرڻ- ٽولو ڪرڻ- گَلرَ ڪرڻ.
● ڊَنڀُورو ۽ ڊَنڀُورا (ت): ذ. ڊنبرو.
● ڊَنڀُ ۽ ڊَنڀَ: ذ. [سن. دَنڀَ] ڏيکاءُ- وڏائي- مغروري- اهنڪار- پاکنڊ- مَڪر- ڪُپت- دَغا- فريب. چوراٽي ٽولي.
● ڊَنڀو ۽ ڊَنڀا (ک): ذ. پُتيسرو ڏَڪُ- چنبو- ڏڪ جو آواز.
● ڊَنڀُورُ ۽ ڊَنڀُورَ (ت): ذ. صفت. ڏکيو- ڪٺن- سخت- مشڪل. تيکو- تيز.
● ڊِنڄاڙُ ۽ ڊِنڄاڙَ (ت): ذ. صفت. ٻلڪل وڏو- طويل- لمبو.
● ڊَنڊ روٽيءَ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊَنڊَڻَ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڊَنڊمَرهياريءَ: اسم خاص. تعلقي ٽني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊَنڊَ ۽ ڊَنڊُونءَ: ث. [هہ. ڊَڍا = ڍنڍ] ڍنڍ- پاڻيءَ جو وڏو تلاءُ. گهڻو پاڻي- اجهاڳ پاڻي.
● ڊِنڊِڪَڻُ (ل): مصدر. روئڻ- شيءِ گهرڻ لاءِ ٻار جو روئڻ.
- ڊِنڊِڪَرَ ۽ ڊِنڊِڪَرُونءَ: ث. اوچنگار- ٻاڏ.
- ڊِنڊِڪو ۽ ڊِنڊِڪا: ذ. روڄ- پڪو- اوچنگار.
● ڊَنڊورو ۽ ڊَنڊورا (ل): ذ. [هہ. ڊَنڊورا = ڍنڍورو] پڙهو- اعلان- هوڪو- اشتهار.
● ڊَنڊولَڻُ (ت): مصدر. [هہ. ڍُونڍَڻُ = ڳولڻ] ڳولڻ- تلاش ڪرڻ- ڍونڍڻ. ڪوشش ڪرڻ.
● ڊِنَرُ ۽ ڊِنَرُونءَ: ث. [انگ] کاڌو- ضيافت- دعوت.
● ڊَنگ ۽ ڊَنگُونءَ (ت): ث. واريءَ جي ڊِڀَ جي چوٽي. بدنامي- گلا. چغلي.
- ڊَنگ ٿيڻُ: بدنامي ٿيڻ- گلا ٿيڻ- شهرت ٿيڻ.
- ڊَنگَ ڏاهڻُ: ڪُوڙ هڻڻ- اجايون ڳالهيون ڪرڻ- افواهه اٿارڻ- ٻٽاڪون هڻڻ.
● ڊِنگُ ۽ ڊِنگَ: ذ. صفت. [مر. ڊانگل. سن. ڊِينَ. ڊِي = آڪاس ۾ وڃڻ] وڏو ماڻهو- شاهوڪار- امير. وڏو- جُنگُ. شوخي- وڏائي. پکين جو وَلرُ.
- ڊِنگُبرُ ۽ ڊِنگُبرَ: ذ. صفت. وڏو ماڻهو. آتاهون- اُچو- مٿاهون- اعليٰ.
● ڊَنگَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ضلعي ۾).
● ڊِنگاڙو: اسم خاص. تعلقي خيرپور ناٿن شاهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊِنگرالو: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊُنگيُ ۽ ڊُنگيُونءَ (ک): ث. ٻار جي پينگهي مٿان ٻڌل نوڙي يا ڪاٺي (جنهن تي ڪپڙو وجهبو آهي ته ٻار جي مُنهن تي مکيون نه وِهن).
● ڊِنگهرُ ۽ ڊِنگهرَ: ذ. ٻير يا ٻئي ڪنهن ڪنڊائين وڻ جو ٽارُ.
● ڊَنو ۽ ڊَنا (ڪ): ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم.
● ڊِنو ۽ ڊِنا: ذ. صفت. [هہ. ڊَرُنا = ڊڄڻ] "ڊڄڻ" مصدر جو ماضي- ڊڄيو- ڊڄي ويو- هراسجي ويو.
- ڊلو ٿيڻ (ت): چپ ڪري ويهڻ- ميسوڻو ٿيڻ.
- ڊِنو پَهُ ڪَرَڻُ: دورانديشي ڪرڻ- اڳوات آپاءُ ڪرڻ.
- ڊِنو ڊَپُ ڪَرَڻُ: دورانديشي ڪرڻ- اڳوات آپاءُ ڪرڻ.
● ڊِنيُ ۽ ڊِنيُونءَ: ث. ڊِڀَ- دِڙو- ڏلو- ٽبو- لوڙهه. راهڙ- ڪندو- ٿهو- ڍِڳ- لوڙ- ڍيرُ- انبوهه- ڍِڳي- دَڙو.
● ڊَڻانڀو ۽ ڊَڻانڀا: ذ. وڏو خرچ- بي فائدو خرچ.

● ٻڻ ٻڻ ڪَرَڻُ: تنگ ڪرڻ.
● ٻُٺو ۽ ٻُٺا: اڻ ڪليل سِپ - وڏي ڪوڏي (ل). ڪابہ گول شئي - ٿلهي شئي - گولو - ڳوڙهو. ٻُوٺو.
● ٻٺولبُ ۽ ٻٺوبَ: ذ. وڏي ڪڏ پاڻيءَ سان پربل - تلاءُ جو وچ.
● ٻُٺيءُ ۽ ٻُٺيُون: ث. گولي.
● ٻُوَبارَڻُ (ت): مصدر. مٿان پٽڻ - اڏوڳابرو پٽڻ (گاھہ وغيره).
● ٻَوُبيڪَيُ: اسم خاص. بلوچن جي هڪ ذات جو نالو، جيڪب آباد ۾ رهن ٿا.
● ٻوتُ ۽ ٻوتونُ (ڪ): ث. ڪيڪار - مرحبا - چتسي.
- ٻُوت ڏِيَڻُ: هٿ ملائڻ - ڪيڪارڻ - چتسي ڏيڻ.
● ٻوٽيرُ ۽ ٻوٽيرَ (ل): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم. هڪ پکيءَ جو نالو.
● ٻوڏِ ۽ ٻوڏُون (ٿ): ث. کوپري - کيپراٽي - روڏِ.
● ٻوڏو ۽ ٻوڏا (ٿ): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم. وڏو جابلو ڪانءُ.
● ٻوڙُ ۽ ٻوڙ (ت): ذ. ٻوھہ - دغا - مڪر - فريب.
- ٻوڙ ڪَرَڻُ: ٻوهہ ڪرڻ - دغا ڪرڻ.
● ٻوڙَاِئيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ٻوڙِبلارو ۽ ٻوڙِبَلاَرا: ذ. صفت. ڪوجهو - بہ زيبو - بد صورت - روپ هيڻ - دَوَڙُ - مَوَڙُ - ڪُروپُ - بد شڪل. بِڇڙو - خراب - ڪنو - مڪروھہ - نفرت انگيز.
● ٻوڙو ۽ ٻوڙا: ذ. خواري - بدنامي.
- ٻوڙو ڪَرَڻُ: بدنام ڪرڻ - خواري ڪرڻ.
● ٻوڙيَڻُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ٻوڙيو ۽ ٻوڙيا: ٿُلهي ۽ اٺيي ماني.
● ٻوَراٽَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر ٿرپارڪر ضلعي ۾).
● ٻوڙُ ۽ ٻوڙا: ذ. ڏاڙو - ڦُر - لُٽ.

- ٻوڙو ۽ ٻوڙا (ٿ): ذ. مال جو ڏاڙو.
● ٻوڙڻُ: مصدر. [ھ. دوڙنا: سن. دِروَڻ = دوڙڻ] ٻوڙ پائڻ - تِکو پڄڻ - ٻُڪڻ. هڙي ڪرڻ (ٿ).
- ٻوڙَ ۽ ٻوڙُون: ث. پَڄَ - ٻُڪَ - لُوھَہ - ڇُهي - ڀاڄ. ڀڄ - ڀُڄندي؛ جيئن:
"ڪُوڙي جي ٻوڙَ ڪُڏ تائين."
- ٻوڙائِڻُ: مصدر. جلدي هلائڻ - تکو هلائڻ - ڀَڄائڻ. جلد موڪلڻ. روانو ڪرڻ. ٿَڪائڻ - محنت ڪرائڻ. حيران ڪرڻ - تنگ ڪرڻ - تيڪائڻ.
- ٻوڙَ ٻُڪَ ۽ ٻوڙُون ٻُڪُون: ث. ڀڄ ٻوڙ - ڀڄ ٻُڪ - وٺ پڪڙ - هڻ وٺ - وٺ ڀڄ - اچ وڃ؛ جيئن:
"شاديءَ جي ٻُڪ ٻوڙ ۾ لڳا پيا آهيون".
اجائي تڪڙ - تڙ تڪڙ - هَنگ تيرڪان - هٻڙ هٻڙ - هربلائي - سيکھہ - جلدائي. هَنبَسُ - گوڙ - گهمسان - هُلُ. ٿٽڪو - تڙق - ڦڙڪو - بي آرامي - بيقراري. آزي نيزاري - ميڙ منٿ. ڪوشش - سعيو - هيلو حوالو. بند و بست - انتظار.
- ٻوڙ ٻُڪ ڪَرَڻُ: ڀڄ ٻوڙ ڪرڻ - ڪوشش ڪرڻ - تڪڙ ڪرڻ.
- ٻوڙَڻُ ٻُڪڻُ: ڪوشش ڪرڻ - پڄڻ.
● ٻوسيڪو ۽ ٻوسيڪا (ت) ذ. پيٽَ - روڄ - راڙو - ماتم - واءِ ويلا.
● ٻُوسَڻُ ۽ ٻُوسَڻَ (ل): ذ. صفت. تمام ٿُلهو.
● ٻوشُ ۽ ٻوشَ (ڪ): ذ. [سن. دروھ = دغا] بڪواس - واهيات گفتگو. ٻوھہ - دشمني. (ت) مهانڊو - صورت - شڪل.
- ٻوش ڏِيَڻُ (ڪ): بڪ بڪ ڪرڻ - واهيات ڳالهہ ڪرڻ.
● ٻوشڪَرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نوابشاھ ۾).
● ٻوڪَ ۽ ٻوڪُون (ت): ث. صفت. گهٽو پٽڙو - ڇڊو - ٻاڪو - ٻاهو (پٽ يا پوڙ وغيره).

● ڏُوڪَا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏُوڪَانُ: ث. منگر مڇيءَ جو هڪ قسم (منهن آڏو ڏيڍ فوٽ جو سڱ، جنهن جي پٺيءَ پاسي چوٽين ۾ اڪيون، قد ٽن ڪان پنج فوٽ ۽ سندس پڇي جو نالو اٺتڙي).

● ڏوڪَانڊ: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏُوڪَارَڻُ (ل): مصدر. آواز ڪرڻ - پڪارڻ - سڏڻ.

- ڏُوڪَارَ (ل) ۽ ڏُوڪارَڻُ: ث. وات سان ڪيل آواز - سڏُ - پُڪارَ.

● ڏوڪَڻُ: مصدر. [هہ. دوڙنا: سن. د رَوَڻَ = ڏوڙڻ] تکو پڇڻ - ڏُڪڻ - ڏوڙڻ.

- ڏوڪَ ۽ ڏوڪُونَ: ث. ڏوڙ - ڏُڪ - ڀاڄ - ڇهي - هڙي (ٿ).

- ڏوڪائِڻُ: مصدر. ڏوڙائڻ - ڀڄائڻ - ڏُڪائڻ - تکو هڪلڻ.

- ڏوڪَ پائِڻُ: ڏوڙ پائڻ - تکو ڏوڪڻ - ڏڪڻ - پڇڻ.

- ڏوڪيٽُو ۽ ڏوڪيٽَا: ذ. صفت. ڏوڙٽو - ڏُڪٽو - پڇٽو. تکو - ڇهو.

- ڏوڪو ۽ ڏوڪَا: ذ. صفت. ڏوڙٽو - ڏڪٽو - پڇٽو - تکو ڏوڙندڙ - تکو - ڌڪڙو - تيز - جلد باز - چوٽ - ڏوڪٽو.

● ڏوڪيِ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏوڪيَا: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ واهه جو نالو.

● ڏوڪرُ ۽ ڏوڪَرَ (ت): ذ. صفت. بيڪار - نڪمو. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو.

● ڏوڪَڻُ (ڪ - ل): مصدر. ڏسڻ - اڪڻ - جاچڻ - نظر ڪرڻ.

- ڏوڪَ ۽ ڏوڪُون: ث. سماءُ - سڌ - خبر - نظر - نگاهه.

- ڏوڪَا ۽ ڏوڪَائُونَ: ث. نگاهه - نظر - نهار. جاچ - خبر. پتو - نشان.

- ڏوڪَا ڪَرَڻُ: نظر ڪرڻ - جاچ ڪرڻ.

- ڏوڪَاءُ ۽ ڏوڪَاءَ: ذ. ڏوڪا.

● ڏُولَ: اسم خاص. تعلقي لُڪل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏَوُلُ ۽ ڏَوُلَ: ذ. [سن. دروري = سينگار] ڍنگ - نمونو - وجهه - ڍب - ريت - طرح - قسم - وانگر. طور - طريقو - رستو - طرز - گهاٽ گهاڙ. شڪل - صورت - ڏانءُ - روپ - ويس - حالت - دستور. رواج - چالو - روش - پرويز - وتپيرو - پرَ. اڪٿو - خاڪو - اڏاوت - بيهڪ - ڏيک - ويک - سجاوت.

- ڏولائيتو ۽ ڏولائيتَا: ذ. صفت. ڏول جو - طور وارو - طريقي وارو - نموني وارو. دستور وارو - پَرَ وارو - ڍنگ وارو - ريتائتو. سٺي بيهڪ وارو - سهڻي نموني وارو - ڏيک ويک وارو - زيبائتو - مورتوند - ٺاهوڪو - سجائتو. سهڻو - سوچارو - شڪيل - خاصو.

- ڏوليبازُ ۽ ڏوليبازَ: ذ. صفت. نمونو ڪندڙ - ڍنگباز - هنري - ٺڳ - دولابي - دوکيباز - چالباز. حرفتي - هوشيار - چالاڪ.

- ڏوليبازِي ۽ ڏوليبازِيُونَ: ث. نموني بازي - ڍنگبازي - چالبازي - دوکيبازي - ٺڳي - مڪر - فريب - چالاڪي - حرفت - اٽڪل - هوشياري.

● ڏُوُلُ ۽ ڏُوُلَ (ل - ت): ذ. چلم يا حقي جي ٽُل يا ٺوٺيءَ کي ڍڪڻ لاءِ لوهه جو مخروطي نموني جو ڍڪ. سچيل پوٺ - سوڙهل منهن - شڪل - منهالڊو.

- ڏُولُ ٻِلاڙو ۽ ڏُولُ ٻِلاڙا (ڏُولُ ٻِلاڙو ۽ ڏُولُ ٻِلاڙا): ذ. صفت. ڪوجهو - بدزيبو - بدصورت - بدشڪل - بدنما - روپ هيڻ - ڏَوَڙُ - سَوَڙُ - ڪُروپ. بڇڙو - خراب - ڪينو - مڪروهه - نفرت انگيز.

- ڏُولُ شڪيل: ذ. صفت. ڏُوَل جهڙو - مخروطي - ڳانءِ پڇو.

- ڏُولُو ۽ ڏُولا: ذ. صفت. سُنهن سوڙهل - پُوٺ سوڙهل - چپن ٿلهو - چپن لڙيل - بدشڪل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڏُولا ڪرَڻُ (چَپ َ): چَپ َ سَچائڻ - منهن بَڇڙو ڪرڻ - مُنهن سَچائڻ.

● ڏُولا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏوليا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏوليڙُ ۽ ڏوليڙَ (ل): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

● ڏُوُمُ ۽ ڏُوُمَ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم - ليٽو - لکنڊڙ - دوم. (اسم خاص) ميراثي - وڄت وارو - گهٽ ذات وارو ماڻهو.

● ڏومبريُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر لوابشاهه ضلعي ۾).

● ڏُومڪيُ: اسم خاص. بلوچ قوم جي هڪ ذات جو نالو (جنهن جا ڏهه پاڙا آهن: ١. ميرازئي ٢. آدماڻي ٣. پُتاڻي ٤. بوزدار ٥. گشڪوري ٦. گولاٽا ٧. گدواڻي ٨. گبول ٩. گجاڻي ١٠. لُنڊ، جي اتر سرحد سنڌ ۽ سکر ضلعي ۾ رهن ٿا).

● ڏُوُميڪيُ: اسم خاص. ڏومبڪي.

● ڏوُمَڻُ ۽ ڏوُمَڻَ (ک): ذ. برتن - ٿانءُ.

● ڏوُمَڻُ واهُ: اسم خاص. حيدرآباد شهر ۾ هڪ گندي پاڻيءَ جو واهه، جو شهر جي ننڍين ڪسين ۽ نالين جو گندو پاڻي کڻي وڃي ڦليليءَ ۾ چوڙ ڪري ٿو.

● ڏُومَڻُ (ڪ): ذ. وڻ جو هڪ قسم.

● ڏُونبُ ۽ ڏُونبَ (ت): ذ. صفت. تمام وڏو - ڏکو - لمبو.

- ڏُونبَڪُ ۽ ڏُونبَڪَ: ذ. صفت. 'ڏُونبُ' جو اسم تصغير. ڪجهه وڏو - وڏ پرڙو.

- ڏُونبَڻُ ۽ ڏُونبَڻَ: ذ. صفت. ڏُونبُ.

● ڏُونبِڪيُ ۽ ڏُونبِڪيُون (ت): ث. خوشيءَ مان ٽپ َ يا چال - ٺينگ.

- ڏُونبِڪيُون هَڻَڻُ: خوشيون ڪرڻ - چال هڻڻ - ٺينگ ڏيڻ.

● ڏُونڊُ ۽ ڏُونڊَ: ذ. [سر. ڏوني. سن. دروني = ٻيڙي] درياڻي ٻيڙيءَ جو هڪ قسم - وڏو ٻيڙو - ڏُونڊو. وڏو پيٽ - ڍُڍُ (ل).

● ڏُونڊا (ت): اسم خاص هڪ ذات جو نالو.

● ڏُونڊِڙو ۽ ڏُونڊِڙا: ذ. صفت. ڇيلهه ڪُبو - ڪُبڙو - ڏِڱو - نهيل.

- ڏُونڊِڙو ٿيُ چَڙهَڻُ: ڪُبڙو ٿي چڙهڻ - ريڙهيون پائي چڙهڻ - گسري چڙهڻ - لِڪي چڙهڻ.

● ڏُونڊِڪيُ ۽ ڏُونڊِڪيُون (ڪ): ث. پيري يا ڪمزوريءَ سبب ڪُبائي - ڪُبڙائي - ڏِنگائي - ڏونڊڙائي.

- ڏُونڊِڪيُن پِرَ هَلَڻُ: هٿن پيرن تي رڙهڻ - مس مس رڙهڻ. تمام پيرسن ٿيڻ - هڏُ لاچار ٿيڻ.

● ڏُونڊَڻَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر خيرپور رياست ۾).

● ڏُونڊوُ ۽ ڏُونڊا (ل): ذ. ٻيڙيءَ جو هڪ قسم - ننڍڙي ۾ ننڍڙو مڇونو (جنهن ۾ ٻه ماڻهو ويهي سگهن). مڇي مارڻ جي ٻيڙي. وڏو ٻيڙو - ڏُونڊُ. (صفت) وڏي پيٽ وارو ماڻهو. ٿُلهو ماڻهو. وڏو - قداور - پهلوان. ڏِنگو - ڪُبڙو - ڏونڊڙو (ت). پيچل مڱڻ وارو ڏِگو - سوڏو ڏِگو. [هه. ڏُونڊو = موڏو].

● ڏُونڊِيُ ۽ ڏُونڊِيُون (ک-ت): ث. ٻيڙيءَ جو هڪ قسم - ننڍڙي ٻيڙي - زورق. بار کڻڻ واري ننڍي ٻيڙي - ننڍي ٻمڙي (واڻ) - ماڻهن لاهڻ لاءِ مددگار ٻيڙي. جيئن: "ٻيڙيءَ" لاءِ هوڙيُن واڻ جي "ڏونڊي". ڪتار - ننڍي ڪونتل.

- ڏُوُنڊَيارو ۽ ڏُوُنڊَيارا: ذ. صفت. ڏولڊي هلائيندڙ - ناڪئو.

● ڏُوُنڊِيُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏُوُنڊُ ۽ ڏُوُنڊَ: ذ. ڪينُ - گند - ڪچرو. مٽل جانور.

- ڏُوُنڊِيُ ۽ ڏُوُنڊِيُون (ت): ث. ڏونيڊ.

● ڏُوُنَڊَڻُ: مصدر. ڳولڻ - ڦولڻ - ووڙڻ - واڻڻ - جاچڻ - کوجڻ - سوجهڻ - ڏورڻ - تلاش ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڊَوُنقو ٤ ڊَوُنقا (ت): ذ. صفت. چنگهن ڦريل - ڦيڏو. ڦڊ جو ننڍو ۽ ٿلهو - گهمٽي - ڊمٽي.

● ڊَوُنگ ٤ ڊَوُنک: ذ. ٻٽاڪ - لپاڙ - ڊاڙ.

- ڊَوُنڪيءُ ٤ ڊَوُنڪيءُ: ذ. صفت. ٻٽاڪي - ڊاڙي - لپاڙي.

● ڊَوُنڪا: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو (هندن جي تاريخ ص. ٢١١).

● ڊُوُنگرُ ٤ ڊُوُنگرَ: ذ. ٻُنبڊ - دوڪي.

● ڊَوُنڪلُ ٤ ڊَوُنڪلَ: ذ. اجايو ڳالهائڻ - بڪواس - واهيات ڳالهه - ڊِونڪل.

- ڊَوُنڪلُ آڇلڻُ: اجايا لفظ ڳالهائڻ - ڊِيڪ ڏيڻ.

- ڊَوُنڪلُ هڻڻُ: بيهودو ڳالهائڻ - ڊِيڪ ڏيڻ - اجايا ٽٽ ڏيڻ - بڪواس ڪرڻ. ٻٽاڪ هڻڻ - ڊاڙ هڻڻ.

● ڊَوُنڪيليءُ ٤ ڊُوُنڪيليءُ: ذ. صفت. ڏسو 'ڊَوُنڪيءُ'.

● ڊونگيجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر نواب شاهه ضلعي ۾).

● ڊُونٽمڻُ ٤ ڊُوُنٽمڻَ: ذ. ٺولو - ٿان - ٻرتن - ڪشڪول.

● ڊونٿو ٤ ڊونٿا: ذ. ٻُٽ تي موچ سبب ٿيل ڪوڙهو - ڪوڙهي - ڊٿو.

● ڊُوُهُ ٤ ڊُوُهَ: ذ. آتر طرف هڪ تاري جو نالو - تارو. (صفت) هڪ هنڌ بيٺل - غيرمتحرڪ - نِسچل - آچلُ - اسٿر - ٿانئيڪو - ماڳائتو - هندائتو - ٿانئتو - قائم.

● ڊُوهاڙ: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊوهڙو: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊوهڻُ: مصدر. [سن. دوره . پرا. دوهَ] کوٽ ڪرڻ - دغا ڪرڻ - ٺڳڻ - ويساهڻ - ڦسلائڻ - ٻلائڻ - پنيءَ لائڻ - ڀلائڻ - گمراهه ڪرڻ - ڀرمائڻ - وَرُمائڻ - گدي ڪرڻ.

- ڊوهُه ٤ ڊوهَ: ذ. ٺڳي - دغا - فريب - دولاب - حرفت - مڪر - کوٽ - ڪپت - ترڪٽ - دوکو - چل - چَلُ وَلُ - ويساهه گهاتي. دشمنيءَ جو تعويذ ڦٽل. گُهٽ - آڱر - (ڪ).

- ڊوهُه ٿيڻُ: ٺڳي ٿيڻ - دغا ٿيڻ. ڪامڻ ٿيڻ.

- ڊوهُه ڏيڻُ: دغا ڏيڻ - ٺڳي ڪرڻ.

- ڊوهُه ڪرڻُ: ٺڳي ڪرڻ - فريب ڪرڻ - دولاب ڪرڻ - ڪامڻ ڪرڻ - پڙهيا وجهڻ.

- ڊوهُه وِجهڻُ ڪامڻ وجهڻ.

- ڊوهو ٤ ڊوها: ذ. صفت. ٺڳ - دغا باز - دلبائي - چلباز - دولابي - ترڪٽي - ڪپتيو - مڪرپلو - فريبي - ڦند باز - چنڊ باز.

- ڊوهيءُ ٤ ڊوهيءُ: ذ. صفت. ٺڳ باز - مڪار.

- ڊوِهيون ٤ ڊوهيا: ذ. صفت. ڊوهو.

● ڊوهڻُ: مصدر. بار کڻڻ - بار کڻي وڃڻ - هڪ هنڌان ٻئي هنڌ کڻي وڃڻ - کڻڻ - نيڻ - ڍوئڻ.

● ڊُوُهڻُ: مصدر. ڊوهه ڏيئي ڇڪي کڻي وڃڻ (اصطلاحاً - کائي وڃڻ) جيئن:

"امانت ڏرتي به نه ڊُوهي".

زور سان ڇڪڻ - کينچڻ - کسڻ. زور سان ٻٽڻ. آڇلڻ - ڦٽو ڪرڻ.

- ڊُوُهَه ٤ ڊُوُهون: ث. ڪشش - ڇڪ - تاڻ. سوٽَ. ٻٽاڪ. ڊوڙَ - ڊُڪ - ڇُوهَ - لُوهَ - جهڙپ. ملهه وڙهڻ جو هڪ انگ. خراب هوا - طوفان - رِئو - رائو.

- ڊُوُهَه ڏِيڻُ: ڪوڙ هڻڻ - ٻٽاڪ هڻڻ - ڊاڙ هڻڻ - ڳالهه وڌائي ڪرڻ. تيل لائي هٿ جي تريءَ سان مهٽڻ - آڏڻ.

- ڊُوُهه ڊُوُهان ڪرڻُ: ڏاڍو زور ڀرڻ. گهڻو ڇڪڻ.

● ڊوهو ٤ ڊوها: [سن. دُروهَ =] مينهن جي موسم ۾ تيز ترڪو - برسات جا آثار - آگم - جُهڙ (ڪ). دڙو - ڍِڳ - ڍوئي (ت - ل).

● ڍوهيُ ۽ ڍوهيُون: ث. قسم ـ سُنهن ـ سوڳند ـ واسطو ـ سَاکَ [هہ. دهائيُ]. قسم پيل ـ جَهل روڪ. ڳند جو ڍير ـ ڪچري ڳڏ ٿيڻ جي جاءِ ـ ڍوئي.

ـ ڍوهيُ وِجهَڻُ: قسم ڏيڻ ـ سُنهن وجهڻ ـ سوڳند وجهڻ.

● ڍوَيارُ (ت): ذ. وڻ جو ٿلهو ٽُڙ.

● ڍِوِيزَنُ ۽ ڍِوِيزَنون: ث. [انڪ] ملڪ جو پاڳو ـ علائقو. حصو.

● ڍَهَہ ۽ ڍَهُون: ث. [سن. دَمُبَ = ڏِڪو] هلان ـ ٿيلهو ـ ڏِڪو. ڏڀيءَ جي ڪير ڏهڻ وقت لت ـ مٿي جو ٽڪَرُ ـ ڍِبهہ ـ ڍِهَہ (ت) ٿُونو. پارن کي ٿيندڙ دستن جي بيماري ـ دست (ت). (اسم خاص) فيڊرل ايريا ڪراچيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

ـ ڍَهَہ نہ جَهلَڻُ: ڌڪ نہ جهلڻ ـ ٿيلهو بہ نہ سهڻ.

● ڍِهَہ ۽ ڍِهُون: ث. [سن. دَمُبَ = ٿيلهو] جُلهہ ـ ڪاهَہ ـ حملو ـ هلان. سگهہ سان هنيل ڌڪ ـ ٽڪر ـ ٿونو. ڌڪ ـ ٿيلهو ـ آڪَلَ.

ـ ڍِهُونُ ڏِيڻُ: ڪاهون ڪرڻ ـ سٽون ڏيڻ ـ زورَ ڏيڻ.

● ڍِهُہ ۽ ڍِهَہ (ت): ذ. ڍِڳُ ـ ڍِيرُ ـ انبارُ. ٿُونرُ.

● ڍَهَا (ت): اسم خاص هڪ ذات جو نالو.

● ڍَهَجَڻُ: مصدر. ڍهڻ. ڪِرڻ ـ ڪري پوڻ ـ ڊاٻجڻ. ناس ٿيڻ ـ چَٽُ ٿيڻ.

● ڍَهيجَڻُ (ت): مصدر. رسڻ ـ پهچڻ ـ ملڻ ـ ڍَهڻ.

● ڍَهہ چُورِ (ڪ): ظرف. آمهون سامهون ٻانهن ۾ ٻنهي جي وچ جي حالت ـ گڏجي ـ جانيوتجي هٿين پنجي.

● ڍَهَرُ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڍَهُڪَلُ ۽ ڍَهُڪَلَ (ل) ذ. مينهن جو ڪچهہ وسڪارو.

● ڍَهيلَڻُ (ت): مصدر. ڪسڻ ـ ڦرڻ ـ ڦٽڻ ـ ڇِنَڻ.

● ڍَهينڊيُ: اسم خاص. تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڍَهَڻُ: مصدر. [سن. ڌونہ] ڪِري پوڻ ـ ڪِرڻ ـ ڍيجي پوڻ ـ ڀَٽَ تي ڪِرڻ ـ ڍهي پوڻ ـ سمهڻ ـ ليٽڻ ـ اونڌو ٿيڻ ـ وِلڻ. نابود ٿيڻ ـ چٽ ٿيڻ ـ ويران ٿيڻ ـ ختم ٿيڻ ـ برباد ٿيڻ ـ پَٽ ٿيڻ ـ ميٽجڻ ـ ميسارجڻ.

ـ ڍِهيُ پوڻُ: ڪِري پوڻ ـ ڍَهڻ ـ ڍيري ٿي پوڻ. پٽجي پوڻ ـ پُٽري پوڻ ـ ميٽجي وڃڻ.

● ڍَهِڻُ: مصدر. ملڻ ـ عطا ٿيڻ ـ پلئہ پوڻ.

● ڍَهو ۽ ڍَهَا (ل ـ ڪ): ذ. ٿوري پاڻيءَ واري ڳڏ ـ ڇَڏو ـ ڍُبو. ڍِبَ ـ ڍڙو ـ ڍَنو ـ ٽٻو ـ لوڙَهہ. (اسم خاص) تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

ـ ڍَهَا وَهَڻُ: پٽڙا دست ٿيڻ (ننڍڙن ٻارن کي).

● ڍِهو ۽ ڍِهَا: اسم خاص. اتر سنڌ ۾ هڪ قبيلي يا ذات جو نالو ـ تعلقي ڪنڊ ڪوٽ ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● ڍَهُو ڍَهُہ (ت): ظرف. آمهون سامهون ـ روبرو ـ ڊوبڊو.

ـ ڍَهُو ڍَهُہ ٿيڻُ: روبرو ملڻ ـ ڊوبڊو ٿيڻ. اتفاق سان گڏجڻ.

ـ ڍَهُومَ ڍَهيُ (ڪ): اوچتي گڏ جاڻي ـ اوچتي ملاقات ـ اوچتو ميلاپ.

● ڍُهيُ ۽ ڍُهيُون (ل): ث. اَٽ جي وِهڻ جي جاءِ پاڄهريءَ جي ٿهيي ـ ٿُهَہ.

● ڍُهيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر نوابشاهہ ضلعي ۾).

● ڍَنُو ۽ ڍَنَا (ڪ): ذ. ڍَهو.

● ڍِنُونُ ڍِنُونُ (ل): آواز. ڍُهل جي وڄڻ جو آواز.

● ڍُنيُ ۽ ڍُنُونُ (ل): ث. جُونر جي پوک جي لاباري ڪان پوءِ ڪانن جو وري ڦوٽهڙو.

● ڊِيِنڀَ ج ڊِيِنڀُون (ل): ث. پُٺِن ۾ هنيل ڏاڍي مُڪَ - ڌِڀَ.

● ڊِيِنڀِڪَ ج ڊِيِنڀَڪُون: ث. [سن. ڊِنڊِمِ] مدارين يا بازيگرن جي ننڍي ڍڪواز - ڊُهلڙي - ڊِيڪي.

= ڊِيِنڀَڪِيُ ج ڊِيِنڀَڪِيُون: ث. ڊِيڪ.

● ڊِيِنڀُو ج ڊِيِنڀا (ل): ذ. مارين ڏَرڻ جي جَنڊ جو ڪَلر مان ڍهيل هينيون پٽُو - ڊِيو. (اسم خاص) تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊِيِنڀوڙِيُ: اسم خاص. تعلقي ڇاڇري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊِيتَ ٽيـَڻُ (ٿ): جِن ڀُوت ڏسڻ.

● ڊِيِنٽُو ج ڊِيِنٽا (ت): ذ. صفت. بيندرو - ڊمٿي.

● ڊِيِٺُ ج ڊِيِٺَ: ذ. صفت. [سن. درشٽ = هوڏي] بهادر - همت ڀريو - دلير - بي ڊپو - بي ڀؤ - ڇاتيءَ وارو - بيباڪ - نِڌَرُ - بي پرواهه. شوخ - گستاخ - بي ادب - ڏرلڄو - بي ساڳاهو. مَنَرُ - اتَرُ - نِيتَرُ - هوڏي.

= ڊِيِٺائِيُ ج ڊِيِٺايُون: ث. بي ادبي - شوخي - گستاخي. ننرائي - ڪُڏ - بهادري - دليري.

● ڊِيِپُو ج ڊِيِپُو: ذ. [انگ] واپار جو هنڌ - دڪان - ڪوٺي.

= ڊِيِپُو لڳِيُ وَڃَڻُ: عام جام ٿيڻ - گهڻي انداز ۾ ٿيڻ - سَڪار ٿيڻ. جيئن:
”هر هنڌ مال جا ڊيپو لڳي ويا آهن“.

● ڊِيِڄارَڻُ: مصدر. [سن. دڙ = ڊڄڻ] ڊپ ڏيارڻ - خوف ڏيارڻ - ڌهڪائڻ - ڏرائڻ. ٽاهڻ - ڏڪائڻ - ڪنبائڻ. دڙڪو ڏيڻ - ڌمڪي ڏيڻ - هيسائڻ - دَٻائڻ.

● ڊِيِڄُو ج ڊِيِڄا: ذ. ڊِڄُ - ڊَپُ - ڀؤ - ڏَرُ - سنڪوچ - ڀِٽنا. تاب - آڌڪو - هراس - انديشو. دهشت - هيبت - ڏڪو.

- ڊِيِڄيڙو ج ڊِيِڄيڙا: ذ. خوف - ڊپ - ڀَؤ - ٻاراڻي بيماري، جنهن ۾ ٻار گهڻو روئي - ڇِرڪ.

= ڊِيِڄُو ج ڊِيِڄُو: ذ. صفت. ڊڄڻو.

● ڊِيداتا (ٿ): اسم خاص. ڀيلن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڊِيدُسَرُ (ٿ): اسم خاص. هڪ ڍهر جو نالوَ.

● ڊِيدڪِيُ: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊِيِدَ: اسم خاص. هندن جي هڪ گهٽ ذات جو نالو - شڪاري.

● ڊِيِدُ ج ڊِيِدَ: ذ. ڊالڊي پکيءَ جو هڪ قسم (ڳيري جيڏو، رنگ ميٽائون ۽ ڪلُ جي ٻُوٽن ۾ رهي) - ڊيدڙو (ل). مُردار کائيندڙ - شڪاري - نوري.

● ڊِيِدِيُ ج ڊِيِدِيُون: ث. هُرلي جو هڪ عضوو - ڀانديءَ جو مهڙو (ل). گهوڙي گاڏيءَ جو هڪ عضوو - ڦيٿي ۾ سرائيءَ کي جهليندڙ ڪاٺ جو ٽڪر - تم (ٿ). لوهه جو چورس يا گول ننڍڙو اوزار (جنهن تي ڪا لوهي شيءِ رکي سَلُ ڪيو وڃي) - ٺَٽُ (ت).

● ڊِيرُ ج ڊِيرَ: ذ. رهڻ جي جاءِ - ڊيرو - ديرو - ڏيرو.

- ڊِيرو ج ڊِيرا: ذ. ديرو - ڏيرو.

● ڊِيرانبُو ج ڊِيرانبا: بيزاري - ڪاهارو - ورچ - ڪپت - ڪامارو - خفو - ڪرڪسو - کيٽپٽ. پتوڙ - پچاڙ - گينداڙ - دقت - گهَلَ - پريشاني - ڳڻتي - فڪر.

● ڊِيرِڙو ج ڊِيرِڙا (ت): ذ. طبيعت جو هلڪو - هلڪڙو - ترڙو. ڪميڻو - نالائق.

- ڊيرڙائِيُ ج ڊيرڙائِيُون: ث. هلڪائي - ترڙائي - نالائقي - ڪميٽپ.

● ڊِيِڙُ ڏِيَڻُ (ڪ): ٺٺاڪ هڻڻ - ڊاڙ هڻڻ - لاف هڻڻ - ٺِٽ ڏيڻ - وڏائيءَ جو ڳالهائڻ. پنهنجي ناموس ڪرڻ.

● ڊِيسڪَ ج ڊِيسڪُون: ث. [انگ] ننڍڙي ميز.

● ڊِيِشَ ج ڊِيِشُون: ث. [سن. دِسِ = ڳالهائڻ] ٺٺاڪ - ڊاڙ - لپاڙ - لافَ - ڦونڊ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏولڪل – يتُ – زتُ – گشو. ٿانءَ جو هڪ قسم. ٿام چيني واري ننڍي ٿامري – پيالي.

– ڏيشرُ ج ڏيشرَ: ذ. صفت. ٻاڪي – ڏاڙي – لباڙي – ٿونڊٽو. گشائي – زٽائي.

– ڏيشُ هڻڻُ: ٻاڪ هڻڻ – ڏاڙ هڻڻ – لباڙ هڻڻ – لاف هڻڻ.

● ڏيشڪَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏيڪارو: اسم خاص. تعلقي ماتلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏيڪا ماليءُ: ذ. ريال جو ٻوٽو (جو گرڊينيا – ليوسيڊا ۽ ٻيا پيدا ڪن).

● ڏيڪڻُ: مصدر. [من. ڏنُوڪ = ڏُڪڻ] ڊوڙڻ – ڏُڪڻ – ڀڄڻ. هلاڪ ٿيڻ – تڪليف ۾ اچڻ. راند ۾ گهڻو وقت آڳ ڏيڻ – ٿيڪڻ – ٿڪجي پوڻ – ورچي پوڻ. ٿيٽ ڏيڻ – ڪوڙ ڳالهائڻ.

– ڏيڪَ ج ڏيڪونءُ: ث. ڏڪ – ڊوڙ. سٽ – جهٽ.

– ڏيڪَ ڏيڪ: ث. ڀڄ ڊوڙ – آٽ ويهه – هل هلان.

– ڏيڪ ڏيڪ ڪرڻُ: هيڏانهن رُلڻ – اجايو رُلڻ.

– ڏيڪ ڏيڪانءُ: ث. ڊوڙ ڏڪ – هل هلان – اچ وڃ. سخت محنت.

– ڏيڪوڙو ج ڏيڪوڙا: ذ. ڀاڄ – ڊوڙ.

● ڏيڪو ج ڏيڪا (ڪ): ذ. ڇت جي ڪام کي وري هيٺان ڏنل ڪاٺي – ضامن.

● ڏيڪلُ: اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● ڏيگهه ج ڏيگهيونءُ: ث. [سن. ڏيرگهه = ڏيگهه] ڊگهاڻ – ڊگهائي – لمبائي – واڌ – وڌاءُ – اينگهه – طُول. وڏائي. اوچائي.

– ڏيگهه ٿيڻُ: واڌ ٿيڻ – وڌاءُ ٿيڻ – اينگهه ٿيڻ.

– ڏيگهه ڏيڻُ: واڌ ڏيڻ – ڊگهو ڪرڻ – اينگهه ڏيڻ. رعايت ڪرڻ – ڇوٽ ڏيڻ.

– ڏيگهه ڪرڻُ: وڌاءُ ڪرڻ – اينگهه ڪرڻ.

– ڏيگهيءُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏيلَ ج ڏيلونءُ: ث. پکيءَ جو هڪ قسم – مور جي مادي. تاس جا ٽئي ساڳيا پتا (ت).

● ڏيلڻُ (ڪ): مصدر. چڙهڻ.

● ڏيليءُ: ظرف. [انگ] روزانو – ڏهاڙي – هر روز – روز – روز روز.

● ڏيماڪُ ج ڏيماڪَ: ذ. دماغ – هٺ – غرور – وڏائي – سرڪشي (ڪتاب مومل ميندرو. صفحو ۸۴).

● ڏيمڪڙو ج ڏيمڪڙا: ذ. صفت. قد جو ننڍو ۽ بدن ۾ پريل – ٿلهو ۽ بندرو. گهڪهڻو – ڊينبو – ڦوسو – چگهڻو.

● ڏين: ث. اندلٺ – ڏاڪ – قوس قزح.

● ڏينبَ ج ڏينبونءُ: ث. چيڀ – طعنو – ڏمڪي – چنبَ – دبَ – ڳالهاءُ. ڏاڍي مارَ – ڦيهَ – جهڳورَ – پيچَ.

● ڏينباڙَ ج ڏينباڙونءُ: ث. سزا – مارَ – سيڪت – ڦيهه.

– ڏينبَ ڏيڻُ: مار ڏيڻ – ڦيهَ ڏيڻ – ڏاڍي مارَ ڏيڻ.

– ڏينبُ ڪيڻُ: چيڀڻ – چڙهڻ – جهٽڪڻ – چنبڙ ڪيڻ – دب ڪيڻ – ڏمڪائڻ. مارَ ڪيڻ – ڏينب ڏيڻ.

● ڏينبُ ج ڏينبَ (ت): ذ. صفت. ٿلهو – ٿلهڙ – ڏمٽي – ڊينبو. تمام وڏو.

– ڏينباڙُ ج ڏينباڙَ: ذ. صفت. ڏينبُ – ڏمٽي – تمام ٿلهو.

● ڏينبيٽو ج ڏينبيٽا: ذ. صفت. بندرو – ڊينبو.

– ڏينبڙَ ج ڏينبڙَ: ذ. صفت. تمام ٿلهو – بندرو – ڊينبو.

– ڏينبيڙو ج ڏينبيڙا: ذ. صفت. بندرو – ڊينبو – ٿلهڙو.

– ڏينبڻُ ج ڏينبڻَ ذ. صفت. ٿلهڙ – ٿلهو – ڏينبُ.

– ڏينبو ج ڏينبا: ذ. ننڍي قد ۽ ٿلهي بدن وارو – بندرو – ٿلهڙ – ٿلهو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڊِينبو ۽ ڊِينبا: ذ. ڪيڙيل زمين جي وچ ۾ هَر ڪان رهجي ويل زمين جو ٽڪر (ت).

● ڊِينبُ ۽ ڊِينبَ: ذ. مڇيءَ جو هڪ قسم- ننڍڙي مڇي (قد هڪ انچ کن ۽ چلر سنهڙا ۽ سفيد).

● ڊِينبواڙو ۽ ڊِينبواڙا: ذ. خواريءَ جو اعلان يا پڙهو.

● ڊِين ڊِين: ث. (آواز) ٺپ جو آواز.

● ڊِينگَ ۽ ڊِينگون: ث. آڪڙ- سيٺَ- ٽينڊَ- وڏائي.

- ڊِينگَ ڪَرَڻُ: آڪڙ ڪرڻ.

● ڊِينگُ ۽ ڊِينگَ: ذ. صفت. نامور- ناليرو- پهلوان.

● ڊِينگارو: اسم خاص. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊِينگاروجاگيرَ: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊِينگارِيو: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊِينگاڻُ: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- ڊِينگاڻ وَڃَڻُ: تمام ٻري وڃڻ.

● ڊِينگاڻ پُرگيڙِي: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊِينگاڻ پَلِي: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊِينگسَڙَ (ٽ): ث. هُل- گوڙ- شور- غوغاءُ.

● ڊِينگهَرُ ۽ ڊِينگهَرَ (ل - ث): ذ. ڪنڊن وارو سُڪل ٽارُ- ڊِنگهَرُ.

● ڊِينگهو ۽ ڊِينگها (ڪ): ذ. ٽارَ يا هُرلي جو هڪ عضوو- ڊِينگو.

● ڊِينمارڪ: اسم خاص. يورپ کنڊ ۾ هڪ ملڪ جو نالو.

● ڊِيٺو ۽ ڊِيٺا؛ (ل-ت): ذ. صفت. ڊِينبُ- ڊِينبو.

● ڊِيوٽي ۽ ڊِيوٽيون: ث. [انگ] فرض- رکيل ڪم. نوڪري. محصول- ناڪو.

● ڊِيهه ۽ ڊِيهون: ث. ڪنهن جانور جو ٽڪرُ- ٽونو- آڪل- ڊِهُ (ل-ت). کهٽي واريءَ وارو هنڌ (ٽ).

● ڊِيهَه ۽ ڊِيهون: ث. ڀاڄ- ڊوڙ- ڊُڪ- ڊِيڪَ.

● ڊِيها: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي سکر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊِيهاڙَ ۽ ڊِيهاڙون (ل-ت)؛ ث. ڀاڄ- ڊوڙَ- ڊِيڪَ- ڊُڪَ.

● ڊِيهَڙَ ۽ ڊِيهَڙون (ت): ث. هڪڙي پنيان لاڳيتو اچڻ جي حالت- قطار- گهڻائي.

- ڊِيهَڙَ رَکَڻُ: هڪڙي پنيان لاڳيتو اچڻ- گهڻائيءَ ۾ اچڻ.

● ڊِيهَڙو ۽ ڊِيهَڙا: ذ. ڀاڄ- ڊُڪَ- ڊوڙَ.

- ڊِيهَڙو ڀَڏَڻُ: ڊوڙَ ڀڏڻ.

- ڊِيهَڙو ڀَوَڻُ: ڊوڪون پائڻ.

● ڊِيهو ۽ ڊِيها (ک-ڪ): ذ. ڊپ- ڊچ- ڀؤ- خوف. ڇِرڪُ- ٽاهُ.

● ڊِيهوڙُ ۽ ڊِيهوڙَ: ذ. ڀاڄ- ڊوڙ- ڊُڪَ. ٽاهه. ڊِگ- انباڙ- ميڙ.

● ڊَيٺا: اسم خاص. ٿَر جي هڪ ڀاڳي جو نالو.

● ڊِينٽرُ ۽ ڊِينٽرَ: ذ. صفت. [انگ] پيارو.

ڍ

● ڍ ث. سنڌي الف ب جو ٿيهو ڀهڻون اکر۔ ابجد جي حساب موجب سنڌس عدد چار ـ اُچار "ڍال".

● ڍابَ ؏ ڍابُون (ل): ث. راند ڪرڻ جو هڪ اوزار۔ ٽيڪر يا لوهہ يا ڪنهن ٻي ڌاتوءَ جو گول چٽڪرو. جو ٿاپو راند ڪرڻ ۾ ڪم اچي. ٻڪين ڦاسائڻ جي ڦاهي ـ ڪُڙهي ـ چار ـ چارِي.

● ڍابَروُ ؏ ڍابَرا (ٿ): ذ. برتن جو هڪ قسم (ردي ٻَنا ڪُٽي، ان ۾ ڪؤنر ملائي ۽ ميٽ ملائي ٺاهيل ٻَرتن) ميٽيءَ جو ٺهيل برتن.

ـ ڍابَرِ ٻَٽو ؏ ڍابَرِ ٻَٽَا (ٿ): ذ. ڍابرو.

● ڍاپيڙوُ: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● ڍاٽُ: اسم خاص. ٿر ملڪ جي هڪ حصي جو نالو.

ـ ڍاٽڪيُ ؏ ڍاٽڪيُون: ث. ڍَٽَ جي ٻولي ـ ڍاٽي ٻولي.

ـ ڍاٽيُ ؏ ڍاٽيُ: ذ. صفت. ڍَٽَ مُلڪ جا رهاڪو ـ ڍَٽ مُلڪ جا وڻل ـ ڍَٽ وارو ـ ڍاٽيئڙو.

ـ ڍاٽيئَڙوُ ؏ ڍاٽيئَڙا: ذ. صفت. ڍاٽي.

● ڍاٽيُ ؏ ڍاٽيُ: ذ. صفت. ڍاٽ يا ڍٽ جو اسم جنس. سنڌي آئن جو هڪ نسل ڍاٽ جي طرف جو آئن، شڪل ۾ ڏگهو ۽ سهڻو ۽ ٻَندَ جو سوڪو. هڪ سنو ۽ ٻَلو آئ (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو.

● ڍاپَڻَ: مصد ر. [سن. ترُپُ = راضي ڪرڻ] ڍؤ ڪرڻ ـ قوت ڪرڻ (کائڻ مان) بسر ڪرڻ ـ سُنهن ڪيڻ ـ پيٽ ڀرجڻ ـ ڍائجڻ ـ ڀُر ٿيڻ ـ ٻَرجڻ. خوش ٿيڻ ـ راضي ٿيڻ.

● ڍاڍَ ؏ ڍاڍُون: ڍاڍِيُون (ت): ث. وڏي واڪي دانهن ـ رَڙِ. رُنَڻ جو آواز.

ـ ڍاڍَ ڪَرَڻُ: وڏي واڪي رُنَڻ ـ رَڙ ڪرڻ.

● ڍاڍَرَ: اسم خاص. هڪ ريلوي اسٽيشن جو نالو.

● ڍاڍَرِ: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۽ تعلقي ديري محبت ۾ هڪ ديهہ جو نالو. بلوچستان ۾ هڪ شهر جو نالو.

● ڍاڍورو ؏ ڍاڍورا (ت): ذ. ڍَنڍورو ـ پڙهو. مشهوري.

ـ ڍاڍورو ڏِيَڻُ: گيلارو مشهور ڪرڻ ـ ڍَنڍورو ڏيڻ.

ـ ڍاڍورو ڪَرَڻُ: خوار ڪرڻ ـ بدنام ڪرڻ.

● ڍاڍولُو ؏ ڍَاڍولا (ٿ): ذ. ڏَڍِي ـ ٻَنيُ ـ پُٺ.

ـ ڍاڍولُو ڪَٽَڻُ: ٻُنيءَ تي چاڙهڻ (ٻارن کي).

● ڍاڍِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو ـ کَماچ ۽ سُرنڊي تي ڳائيندڙ فقيرن جي ذات ـ مڱڻهارن يا لنگهن جي هڪ ذات.

● ڍاڍِيُ ؏ ڍاڍِيُون (ت): ث. لٺي جي جلائو ڪاٺي. (ت) آهڙا لٺي جي ڪاٺي جا آلي ٻه جلد ٻري وڃي.

● ڍارَ ؏ ڍارُون: ث. [مر. ڍال. سن. ڌارا. سن. ڌوَلُ = هلڻ] نمونو ـ طريقو ـ ڍَنگ ـ ٻَتَ ـ ڍَبُ ـ ٻارَ ـ طرح ـ وَجهہ ـ وتيرو ـ ٻَرِ ـ دَستُور ـ هلت ـ رِيت ـ ٻَرڪار ـ ڍِؤلُ ـ طرز ـ لَنَبي ـ ڏانءُ ـ عادت ـ هلت ـ حال ـ چال ـ هِيرَ ـ دَرُدَ ـ خَوءِ ـ رَوَشُ ـ شيوو ـ خصلت. عيلت ـ سياءُ. راهہ ريت ـ ٻرويز ـ مَرجاتا. استعمال. اجهو ـ پناهہ ـ پٺ پناهہ. اوٽ ـ اولو ـ اوڍَرَ ـ اوَ. امن ـ سلامتي ـ حفاظت ـ بچاءُ ـ رکيا ـ سَرن ـ پنارو. حمايت. آڌار ـ آسرو. جيئن:

"اڌن پيهون، تن ۾ ويهون، رهن ڍِلگر جي ڍار" (ڪبير شاهہ).

لاڙوُ - آروُ. سُر - لئي - اهستگي. جيئن:

"ٻيت ڏار سان پڙهڻ گهرجن".

پنڌ - پيچرو - مارگ - رستو. جيئن:

"ڏول تنين جي ڏار، هيڻاهون هلن جي"

(شاهه).

ڏکي رَسيءَ ۾ پنڌ ۾ گاهه چرندڙ وهٽ واري حالت - ٻاڌَ (ل). (ظرف) وٽ - ڀَر ۾ - ڀاسي ۾ (سُر مارئي). جيئن:

"هن مُنڌَ مارُو سنترا، ڏَنگرَ ڏارَ رهن"

(شاهه).

● ڏارُ ۽ ڏارَ: ذ. تلوار جي ڌارَ - ڦَرُ.

● ڏارڪِيُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏارَڻُ: مصدر. [سن. ڌارَڻَ. ڌَرُ = جهلڻ] هيٺ لاهڻ - هيٺ ڇڏڻ - هيٺ آڻڻ. آهستگيءَ سان هيٺ آڇلڻ. ڦِٽو ڪرڻ. آڇلائڻ. ڀرڏيڻ - ڀرو ڪرڻ - او تَڻ - ڀانئڻ - ليٽائڻ. وسائڻ - ورڪا ڪرڻ - وسڪارو ڪرڻ - ڇوڙڻ - ڪوڙڻ. مٿان ڪپڙو وجهڻ - لڪائڻ - گهونگهٽ ڪرڻ. جهلڻ. روانو ڪرڻ (ت).

- ڏارَ ۽ ڏارون: ث. هيٺانهين - لاهين - جهم - جهوڪ - نوڻ. آهستگي - ڌِيرج - هَرائيُ.

- ڏاري آڇَڻُ (ت): روانو ڪري اچڻ.

- ڏاري ڏاري: ظرف. آهستي آهستي - هَري هَري - ڌيمي ڌِيمي.

● ڏارو ۽ ڏارا: ذ. [سن. دُرڪُش] چوپڻ وغيره راند رهڻ لاءِ ٽِڪن سان هڪ ساري - ڏاٽو - ڇَڪو. گيرڊيُ - گهوڙِي. داءُ (راند جو). علم رمل ۾ قسمت جي حساب لهڻ جو هڪ اوزار. ٿورو وقت آرام ڪرڻ جو هنڌ - ڏاڀو - منزل (ت). ظرف. [سن. ڌوَلَ = هلڻ] ڀاسي - طرف. (ذ - صفت) جهڙو - يَڪُسان - جهڙو - وانگر - طرح.

"رنگ هڪ ڏارو ڏيڻ گهرجي."

- ڏاروُ ڏارَڻُ: منزل ڪرڻ - جهوڪ ڪرڻ - ڏاڀو ڪرڻ - مانجهادو ڪرڻ.

- ڏاروُ ڏَرَڻُ: فتح هُجَڻُ - ڪَٽَڻُ - ڪامياب ٿيڻ - فتح ياب ٿيڻ - فائدو ملڻ - نفعو ڀرائڻ - جيتڻ - سوڀارو ٿيڻ. ڀاڳ ورڻ - نصيب کلڻ - سٺو نصيب ٿيڻ.

- ڏاروُ ڪَرَڻُ (ل): اچي لهڻ - ٽِڪڻ - ترسڻ - ڏاروُ ڏارڻ.

- ڏاروُ لڳڻُ: اوچتو فائدو ٿيڻ - ڀاڳ ورڻ - فتح ٿيڻ - جيت ٿيڻ. داءُ کيڏڻ - قسمت آزمائڻ - نصيب آزمائڻ - هار جيت جو فيصلو ڪرڻ.

- ڏاروُ و جهڻُ: فال وجهڻ - اڳڪٿي ڪرڻ.

- ڏاروُ هڻَڻُ: ڏاري سان راند ڪرڻ - جُوا ڪرڻ - ڇَڪا هڻڻ. علم رَمَل موجب حساب ڪري ڪجهه جو احوال ٻڌائڻ.

● ڏاروڙو ۽ ڏاروڙا: ذ. سانوڻ جي مهيني جا آخرين اوهيرا - وقتي وسڪارا.

● ڏارِوِيسن ۽ ڏارِوِنيُون: ث. ککائين جهوپڙيءَ جو هڪ قسم.

● ڏاڪَ ۽ ڏاڪُون: ث. بدن جو هڪ حصو - سٿر جي چيڙي وارو (چيلهه سان ڳنڍيل) وڏو هڏو - ڏونگريءَ جو هڏو - ڏُڏِ.

- ڏاڪَ تي چاڙهڻُ (ت) نقصان پهچائڻ - موقعو ڏسي چيهو وجهڻ.

- ڏاڪَ تي ڪَٽڻُ: ملهه ۾ ٻَلهڻ ڏيئي مٿي آڇلائڻ - وارو ڪٽڻ.

- ڏاڪ ڏِيَڻُ: موقعو ڏيڻ - ٻلهڻ ڏيڻ - ملهه جو وارو ڪرڻ يا انگ ڪيڏڻ.

- ڏاڪَ ڪَنُ ڦاٽَڻُ (ت): اوچتو ظاهر ٿيڻ.

- ڏاڪَنِ ڏِروُ ۽ ڏاڪَنُ ڏِرا: ذ. صفت. اسٽيُ چيلهه وارو - سست - ڪاهل - ٽوٽيُ - ڪاٺ - آرسيُ - سَڏيوساٿُ - عاريُ - ڪم ڪوسُ - ڪم چور.

- ڏاڪَنِ ڏِروُ هُئڻُ: سست يا آليسي هئڻ.

● ڏاڪيلوُ: اسم خاص. تعلقي چاچري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڏاڪُو ۽ ڏاڪا: ذ. وڻ جي ٽارين جو جَهنجَهٽ - ڳاهٽ - ڪوڙهو - جُهڪ - جهنو - جهڳنو - مهڙُ (وڻن جو). ليڪڻ جي جاءِ - لڪل جاءِ. ٽارَ يا هُرلي جو هڪ قسم. ربيع فصل کي ريج ڏيڻ جو هڪ نمونو. ٽار يا هُرلي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جي ڀاڱيءَ تي آباد ٿيل زمين. ڍوري جو نالو– واهه. (ت) سنڌ جو هڪ حصو (ت).

● ڍاڪڻون ۽ ڍاڪڻون: ذ. ٿانءُ جو هڪ قسم– ڍڪ سان ٿالهي– ڍڪ وارو ٿانءُ– ڍاڪڻون.

– ڍاڪڻونئي پچڻ: ڪنهن ۾ ڪنهن به ڪم يا فائدي جي اميد نه رکڻ.

– ڍاڪڻونئي ٺڪو: جملو. سڀني ڪان موڪلائي. پڙا ٿي پار– فتح – جيت – ڪاميابي. ڪامراني. فضل وغيره پڪو يا آبادي ٿي. ڪم يا فائدي جي اميد نه رهي.

● ڍاڪڻنڻون ۽ ڍاڪڻنڻون: ذ. ٿانءُ جو هڪ قسم– ڍاڪڻون.

● ڍاڪڻسون ۽ ڍڪڻسون: ذ. ڍاڪڻون– ڍاڪڻنون.

– ڍاڪڻن ۾ ڍڪيجي اچڻ: سنو طعام اچڻ. ڪجهه به نه ملڻ.

● ڍاڪيڻو ۽ ڍاڪيا: ذ. ڪپات جو هڪ قسم– شيشي جو هڪ ڪٻٽ، جنهن ۾ پيل سامان ظاهر ڏسڻ ۾ اچي. ڪنهن ننڍي ٿانءُ کي ڍڪڻ لاءِ اڌ گول برتن– ڍاڪڻون (ت).

● ڍاڳ ۽ ڍاڳون (ڪ): ث. ڍڳن جو وڳر– گوهر (فقط نر ڍڳن جي).

● ڍاڳي ۽ ڍاڳيون: ث. ڍورو– واهه. نار– هُرلو.

● ڍال ۽ ڍالون: ث. [سن. ڍالر] جنگ يا لڙائيءَ وقت تلوار وغيره کان بچاءُ جو هڪ اوزار– پڙ– سپر– کيڙي. پناهه– بچاءُ. مڇي جي مڇيءَ جو هڪ قسم (ٻنان چلرن جي، پر ڪنڊا ڪلين وتان، رنگ سفيد، قد فوٽ ڪن).

– ڍال ٺولڻو پڌڻ: انعام ڪتڻ.

● ڍالوءِ اسم خاص. تعلقي ٺنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڍاليت (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڍاليجا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڍاليڻو ۽ ڍاليا: ذ. ڪٻٽ جو هڪ قسم– سينگار جي سامان رکڻ لاءِ شيشائين پيتي. سينگاريل ڪٻٽ– سينگاردان– جانثرو.

● ڍامراڻ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڍامڻ (ٿ): ذ. گاهه جو هڪ قسم– ڊامڻ.

● ڍانٽڻ: (ت): مصدر. دٻائڻ– هيسائڻ– دڙڪا ڏيڻ– چيڀاڙڻ.

● ڍانچو ۽ ڍانچا: ذ. قالب– بدن جو هڏائون پڃرو. آٽ تي رکڻ لاءِ رواجي ڪاٺين مان ٺهيل ڪجائو (ٿ).

● ڍانڊو ۽ ڍانڊا: ذ. باهه جو وڏو مچ– وڏي باهه– آڙاهه– ڪُهڙ– مچ. باهه جو شعاع. تيج– رونق. جلوو– سوڀيا– ڪرانتي– جهلڪو– پڙڪو– پرتاب– ڏما. پيڪو– تجمل– ٺٽ– ڍانڊس (ڪهن گهر جو). سُڪل ڪَل يا چتم.

– ڍانڊو ٻارڻ: مچ ٻارڻ– آڙاهه ٻارڻ. محبت جو جوش پيدا ڪرڻ.

● ڍانڊس ۽ ڍانڊس: ذ. رونق– تيج– جلوو– سوڀيا– ڪرانتي– جهلڪو– پڙڪو– پرتاب– ڏما– پيڪو. تجمل– ٺٽ (پاهريڻ).

● ڍانڊڻ ۽ ڍنڊڻ: ذ. پاڻيءَ تي ٿيندڙ هڪ گاهه جو قسم.

● ڍانڊو ۽ ڍانڊا: ذ. پوڙهو ڍڳو. ڍڳو. وڏي قد وارو گهوڙو (ت). هڏن جو پڃرو– قالب. جيئن:

"هٿيون نه حاضر جن، پري نه اڪڙين ۾،
ٿلها ڍانڊا سڪڻا، هيئن جاڙ جين"
(شاهه ڪريم).

نيڪر جو وڏو ٿانءُ– پڳل ٿانءُ. نار يا هُرلي جو پڃرو (ت). ٿوهر جي ٿاري (ڪ). اسم خاص تعلقي گوليءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڍانڊارو ۽ ڍانڊارا (ت): ذ. ڍنڊورو– پڙهو– مشهوري. گلا– غيبت.

● ڍانڊي ۽ ڍانڊيون: ث. هلڪي ۽ ننڍي حقي جو هڪ قسم.

● ڏانڊيشٽڙو (ت): ذ. ٻڪيءَ جو هڪ قسم.
● ڏانگَ ۽ ڏانگون: ث. غفلت- سُستي- ڍِلَ. ماڪَ (جا صبح جو پوي ۽ ماڻهوءَ کي سست ڪري).
- ڏانگ ڏَرِي: ث. ماڪَ جي مهل- صبح جو وقت فجر- صُبح.
- ڏانگو ۽ ڏَانگا: ذ. صفت. سُستُ- غافل- ڪمزور- آرس- ڍِلُ. اپرو.
- ڏانگا ٿيڻُ: سُستُ ٿيڻ. ڪمزور ٿيڻ- بي طاقت ٿيڻ.
● ڏانگُ ۽ ڏانگَ: ذ. صفت. سنهڙو- آپرو- پتنگُ- لاغر- ٻانديو- ڏٻرو- ليڻجهَ. جهيڙو- رَڳارو- لِڙُ- سنهو- پتلو- چيڻجهرو- سُوُڪيمُ. بارِيڪ- ڪاغذي- هلڪو. ٻتڙو- چِترو- چيٺو- ٻاهو- ٻاڪو- چٻو- چٻرو.
- ڏانگُ ٿيڻ: آپرو ٿيڻ- ضَعيفُ ٿيڻ- ڏٻرو ٿيڻ.
- ڏانگِرا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڏانگِرو ۽ ڏانگِرا: ذ. ڪارِي جي مڇيءَ جو هڪ قِسم (چِلرن وارو، رانگ اڇو، مُنهن سنهو، پُٺ تلهي، سَنُون (وِڪرو)، ڦوٽي مان).
● ڏانگهير: ث. ڪندن وارن وڻن جو ويڙهه.
● ڏاڻُ ۽ ڏاڻون (ت): ث. عادت- سِياءُ.
● ڏاٽِي ۽ ڏاٽِيون (ت): ث. ننڍو ڪوٽ- ڀراڙي- وَسِي- واهڻُ.
● ڏاوَلُ ۽ ڏاوَلَ: ذ. صفت. ڏَوڪَيَلُ- پيٽ پريل- ڍَڄو- رَڄُ- تُپَتُ- تيرپَتُ. خوش- راضي.
● ڏاهَرُ ۽ ڏاهَرَ (ت): ذ. ڪنڊي جي وڻ (يا ڪنهن ٻئي وڻ) جو ڏارُ.
● ڏاهُو ۽ ڏاهَا (ت): ذ. مٿاهين زمين- دڙو.
● ڏاٿڻُ: مصدر. ڍؤ ڪرائڻ- پيٽ ڀرائڻ- ڀرڻ- ڀُر ڪرڻ- ڍَئڻ. راضي ڪرڻ- دل خوش ڪرڻ. خاطِري ڏيڻ. ملڪيت ڏيڻ.
- ڏاٿِجَڻُ: مصدر. [من. ترپ = راضي ڪرڻ] ڏاٿڻ- ڀرجڻ- ڀُر ٿيڻ. ملڪيت ملڻ.

● ڏاٿِي ۽ ڏاٿِيون: ث. ڏاٿِي- انجام- وعدو- ٻولُ- اقرارُ. سَڏُ- سَمَنُ. جيئن:

"ڏاٿي ڏَٽَ ڏاري، آهِم آئي ميهري"
(شاهه).

● ڏايَلُ ۽ ڏايَلُ: ذ. صفت. ڍَؤ ٿيل- ڍَوَلُ.
● ڏاپُ ۽ ڏاپَ: ذ. [مر. ڍب. من. وَهَ= ڍلڪ] ڍَنگُ- پَٽِ- ٻارُ- طرح- وَجهُ- ويترو- رِيت- نمونو- قِسم- ڍَؤلُ- آچار- طريقو- طور- طرز. دستور- ٻر- هَلَتِ- رَوش- ڍار- چال. لڇڻ- لَلُ- ڪِرُ- سِياءُ- عادت- افعال- چِهَرُ- ورڪارُ- آٽڻ- وهڻ- ادبُ انداز و- هير- شهورُ. هنر- فَنُ- ڪاريگرِيُ- ڪارستاني. ڏانءُ- اٽڪل- تجويز- حڪمت- رِٿَ- حيلو- تدبير. آسرو- اميد- سَڏَ. ڪَسَبُ- ڌندو- پيشو. شڪل- صورت- گهاٽ- رُوپُ- حالت- ڏيک. وِيسُ- ٻانو- هَڪَرُ. ٻڪين ڦاسائڻ جي چاري- دامُ- ڏَٻيُ. بند ٿيل جاءِ- آس وارو گَهرُ (جنهن کي دري وغيره نه هجي). مقرر ٿيل جاءِ- ٽٽ (ٽ). جاءِ جي ٽڪرڻ جو آواز.
- ڏَپَ ڏارڻُ: آسرو يا اميد رَکَڻُ. ٻڪين ڦاسائڻ لاءِ ڪوڙڪو منڊڻ.
- ڏَپِتَرُ ۽ ڏَپِتَرَ: ذ. صفت. ٻڪي ڦاسائيندڙ- ساري- شڪارِي- ٺَڳُ- ليبي- ٺَرِيناڪُ- دَغا خور- فريبي- ڊوهو- ڳيڊِپَرُ.
- ڏَپيُ ۽ ڏَپيُ: ذ. صفت. حرفتي- حڪمتي- آٽڪلي- ڪيڏارِي- حاضر- تدبير- ڳڻ پريو- لائق وارو- سُگهڙُ- نِپڻ- فضيلت وارو- ڪرائتو.
● ڏِپَ ۽ ڏِپون (ڪ-ل): ث. ڪچري جو ڍِڳُ- آروڙِي. ڌَڙو- ڍِپَ. پيٽَ.
● ڏِپَرِ ۽ ڏَپَرونُ (ت): ث. ڪرنگهي جي ٻڇڙيءَ واري هڏي- ڌُڇيُ.
● ڏَپَرو ۽ ڏَپَرَ (ل): ذ. هڏو. عضوو. سُڪي ويل واهه جي تر ۾ بچيل پاڻي- بي زور پاڻي (ل). (ذ. صفت) ٻوڙو- گهبرو- ڪنن ڪان گهٽ (ل) جيئن:

"فلاڻو ڪنن ڪان ڏَپَرُو ٿي پيو آهي".

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڊِہَرُ ڊِرا ٿيڻُ: حوصلا خطا ٿيڻ - طاقت ڇڏي وڃڻ.
● ڊِہِري ۽ ڊِہِرِيُون (ت): ث. پيچ - اِسڪُرو.
● ڊِہِري ڌاتُ ٿيڻُ: پيچ قابو ٿيڻ، مغروري ۾ پوڻ.
● ڊِہَڻُ: مصدر. ڊِہِي يا ڪوڙڪي ۾ (پکي) ڦاسائڻ - جهلڻ - قيد ڪرڻ. ڊَڪڻ - لڪائڻ.
● ڊِہو ۽ ڊِہَا: ذ. ڊِنگُ - نمونو (ڪ). عادت - هير (ل). مٿاهين زمين - ڊَڙو - ڊِبَ (ت).
● ڊِہو ۽ ڊِہو (ت): ذ. ڌامي جو سيڪو.
● ڊِہي ۽ ڊِہِيُون: ث. پکين ڦاسائڻ جي ڄاري - ماندائو - ڊِبُ - عادت - هيرَ (ت).
- ڊِہي اَڏڻُ: پکين ڦاسائڻ لاءِ ڄاري يا ماندائو اَڏڻ.
- ڊِہي ۾ ڊِہو ٿيڻُ: ڄار ۾ ڦاسجڻ - ڪري پوڻ - مري وڃڻ.
● ڊِتُ: ذ. [هـ. ڊِتُ=هَڪَلَ] هاٿيءَ کي هڪلڻ جو آواز - هاٿيءَ کي هَڪَلَ ڪري ڀڄائڻ. ڀيهي رهڻ لاءِ يا سمهي رهڻ لاءِ آواز.
● ڊِتَ: اسم خاص. ٿر جي هڪ حصي جو نالو. وارياسو ڀاڱو - برپَٽ - ريگستان. جيئن: "ڊِتِ مَ وَڃيج ڊول! ڪاليَاري ڪاڪِ ڪَرِي". (شاهه).
● ڊِتَ ۽ ڊِتُون (ت): ث. چوري.
- ڊِتَ ڪَرَڻُ: چوري ڪرڻ.
- ڊِتُ هَٽيو وِهڻُ: جواب نه ڏيڻ - چپ ڪري وِهڻ - ڊِتَ هٽڻ - نيٽرُ ٿيڻ.
● ڊِتُو ۽ ڊِتا: ذ. صفت. چاڙو - تيز فهم - هوشيار - حرفتي - تکو - سياڻو - ہَکو - سَمجهو - چالاڪُ - چُستُ - چرگنڊُ - ستو پرو. تريٽناڪ. چور - چرو تو - آزاه چورُ.
- ڊِتيڪا ڪَمَ ڪَرَڻُ: چوراڻا ڪم ڪرڻ.
● ڊِٿو ۽ ڊِٿا (ت): ذ. ليٿڙُ - بي ڇيهو - ڪَهيرو. ضدي.

● ڊِڊَ ۽ ڊِڊُون: ث. وَجتُ جو هڪ قسم (جو خاص ڪري عاشورن ۾ وڄائبو آهي). پڙهو - منادي - دُهل (ت). گلا - دانهن - خواري (ت).
- ڊِڊَ ڏيڻُ: خواري ڪرڻ - بدنام ڪرڻ.
- ڊِڊَ ڪَيَ لائيڻُ (ت): دُهل وڄائي مشهور ڪرڻ - خواري ڪرڻ - گلا مڙهڻ.
● ڊِڊُ ۽ ڊِڊَ: ذ. [سن. آڊُوڊ] پاهر اڪتل پيٽُ - وڏو پيٽ - ڏيڍُ.
- ڊِڊَڙُ ۽ ڊِڊَڙَ: ذ. صفت. وڏي پيٽ وارو ساڻهو - وڏو پيٽو - پيٽيرُ - ڊوڊي - ڊِڊِي - نوسيُ. ڊوڊيو - ڊُونڊيو وارو (ل).
- ڊِڊِي ۽ ڊِڊِيُون: ذ. صفت. وڏي پيٽ وارو - گهٽي ڪائڻ وارو - ڏلهو - ڏئيتُ.
● ڊِڊَر ۽ ڊِڊَرَ: ذ. بدن جو سيرُ ۽ ٽنگن جي وچ وارو حصو - ڏڙهه ڪنهن شي جو وچ. ڪنهن ڏانوَ جو پاهر نڪتل پيٽ. ڪاٺ يا وڻ جو اندريون پورُ. لٺ جو وِچوارو پُورُ (جنهن ۾ جوڙ پرجي). تلوار جو پورو گُنُ. پاڻيءَ جي جهاز جو ڍانچو.
● ڊِڊَر ڊِرا ٿيڻُ: سُستُ ٿيڻ - همت هارڻ - ٻُتَ جو ساهه ڇڏڻ - بي همت ٿيڻ - ڪچي ٿ سگهڻ - هيسجي وڃڻ - بزدل ٿيڻ - سَتُ ڇڏي ڏيڻ - تنگ دل ٿيڻ - نااميد ٿيڻ - ساهه سڪي وڃڻ - آپاڻڪو ٿيڻ - حيران ۽ پريشان ٿيڻ.
● ڊِڊِرا: اسم خاص. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊِڊِرو: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊِڊو ۽ ڊِڊا: ذ. ڪنهن اناج جو بندُ ٿيل سنگ - پوڪ ۾ نڪچي ان جي حالت.
● ڊِڊي ۽ ڊِڊِيُون: ث. ننڍي ٻار جو پيٽُ - ٻار جو نڪتل پيٽُ. جوئر جو هڪ قسم.
● ڊِرَ ۽ ڊِرُون: ث. [سن. شِٿِيلَ=ڍلو] ڍِلَ - ڇوٽ. آزادي - مهلت. سُستي - ڪاهلي -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڍلائِي. ڦِلهڙائِي. نذرانو- سوکيڙي- تحفو (ت). جهولَ - هيئا هين - نَوڻ- نمڻ.

- ڍَرَ ٻَڌَڻُ: ڪورين جي اصطلاح ۾ ڍرين تندن کي ڦِلهڙو ٻڌڻ (جيئَن اڻڻ ۾ پوري انداز ۾ چِڪجن ۽ ڪپڙو خراب نه ٿئي).

- ڍَرُ تَاڻِ ۽ ڍَرُتاڻُون (ٿ.ل): ث. هيڻائين- جيهمَ - نِوڻ. سلامتيءَ واري لاهي.

- ڍَرَ ڏِيَڻُ: ڍِلَ ڏيڻُ. آزادي ڏيڻ- ڇوٽ ڇڏڻ. ڪجهه وقت مهلت ڏيڻ. زورُ نه پَرڻ.

- ڍَرَ ڍَرَڻُ (ت): نذرانو ملڻ- بخشش عطا ٿيڻ- خدائي رحمت جو وَسَڻُ. مفت ۾ ملڻ.

- ڍَرَ ڪَشَڻُ: ڪورين جي اصطلاح ۾ جهول تندون اڻاوت ۾ برابر انداز ۾ ڪرڻ.

● ڍِرَ ۽ ڍِرُون: ث. [سن. شَٿَلَ = ٿڌو] ٿڌائي - لَرمائي. ڍِلَ - ڍلائي - ڍرائي. سُستي - غفلت. ڪمزوري. ضعيفائي. ماٺائي- آهستگي. هلڙائي. دِيرُ- اويرَ - چِرڪ. مهلت- ڇوٽِ - آزادي.

- ڍِرَ ڏِيَڻُ: ڍِلو ڇڏڻ- ڍارَڻُ- ڍِرو ڪَرَڻُ. سُستي ڪرڻ- غافلائي ڪرڻ. ٿڌو ماٺو ٿيڻ- تِڙ پِڙ نه ڪرڻ- بي اونو ٿيِ وِهڻُ. ڇڏي ڏيڻ. ڇيڪُ ڇڏَڻ. مهلت ڏيڻ- وِيهي ڏيڻ.

- ڍِرَ وِجَهڻُ: ڍِلَ وِجهڻُ. ديرَ ڪرڻ- ديرو وجهڻ.

● ڍِراڻُ ۽ ڍِراڻُون: ث. [سن. سِٿَلُ = ٿڌائي] ڍِرَ - ڍرائي - ڍلائي. ماٺائي - آهستگي. سُستي - ڪاهلي - غفلت. ڪمزوري.

● ڍِرائِڻُ: مصدر. [سن. شَٿَلُ = ٿڌو] ڍرو ڪرڻ- ڍلو ڪرڻ. سُست ڪرڻ- ڪاهل ڪرڻ. غفلت ڪرڻ- ڍِلائي ڪرڻ- ڪمزور ٿيڻ- طاقت ڇڏڻ. ماٺائي ڪرڻ.

- ڍِرائتو ۽ ڍِرائتا: ذ. صفت. ڍِرَ وارو- ڍِرو- ڍِلو- گهر گهلو- ڦِلهڙو. آڇاترو- آهستو- ماٺو. سُست- ڪاهلُ- ٽوٽي. چرڪو- ڍار سان - وِستو. چڙيل - ڪَاهل - الڳ. آزاد- ڇيڪُ.

- ڍِرائِي ۽ ڍِرائِيُون: ث. ڍِلائي- ڍِلَ- ڍِرَ - ڍراڻ. ڪاهلي- سُستي- غفلت. ڪمزوري - ضعيفائي - ٿڌائي - مَٺائِي- هلڙائي. آهستگي- ديرـ اويرائي. چرڪائي- چلهائي. گِرگِلائي- موڪرائي.

● ڍَرُڙو ۽ ڍَرُڙا: ذ. صفت. ڍَرِي جو اسم تصغير. ڍِلڙو- ڦِلهڙو. سُست- ڪاهل.

- ڍَرُڙائِي ۽ ڍَرُڙائِيُون: ث. ڍلڙائي- ڍلائي. ڦِلهڙائي- گهر گهلائي.

● ڍِرڙو ڍِيگُ: ذ. جانور جو هڪ قِسم- آٺ پکي- شُترُ مُرغ.

● ڍِرُڪَڻُ: مصدر. آهسته آهسته هيٺ ڪرڻ- هيٺ ڪري ٻَوَڻُ ۽ گهلبو وڃڻ- هيٺ ڏي رِڙهڻ- کِسڪڻ- گهرڪڻ ڦِسڪڻ- گسڙڻ- سِرڪڻ- ڳِڙگڻ. پوئتي سِرڻ- پوئتي رهجي وڃڻ- پوئتي پوڻ- پاهون پوڻ. ٿيڙڻ- گهرَڻ. ڍِلوٽي ٻَوڻ (بدن جو)- لَڙڪڻ. (مريض وانگي)- ڍرو ٿيڻ- تمام گهڻو ڍرو ٿيڻ. ويٺل ماڻهوءَ جي ٻُت جو هيٺ لڙڻ- ڪنڌ جو هيٺ لڙڻ. بيماريءَ سبب ضعيفُ ٿي وڃڻ- بدن جو ساهه ڇڏي وڃڻ- نيستو ٿيِ پوڻ- بي هوش ٿي وڃڻ- ساڻو ٿي ڪري پوڻ. طاقت ڇڏڻ- ڪمزور ٿيڻ- نِربَل ٿيڻ- ضعيف ٿيڻ. مرڻ- وفات ڪرڻ- رحلت ڪرڻ- چالاڻو ڪرڻ. تمام گهڻو ٿڪجي پوڻ- آهستي آهستي رفتار سان هلڻ- لوڏ سان هلڻ- جيئن:

"هلڻ چاڻ حبيب جو، جيئن ڍرڪڻ ڍيلُون ڍار".

- ڍِرُڪَ ۽ ڍِرُڪُون: ث. آهسته هيٺ ڪرڻ جي حالت- گهِيلَ- گهرڪ- کِسِڙَ. ڪمزوري- بي طاقتي. بي هوش. آخر وقت- پڇاڙي.

- ڍِرُڪُون ۽ ڍِرڪُون: ذ. صفت. ڍرڪندڙ- ڍرڪي وارو. بيماريءَ سبب ضعيف ٿيل- ساڻو ٿيل- تمام گهڻو ٿڪلُ- ٿڪَلُ ٽُٽَلُ- هَڃيَلُ- ڇِنَلُ- ڪُٽَلُ- بلڪل سُست- سِٽَلُ- ڍِلو- وِساڻو- ڪَاهِل- ٽوٽيُ- آرسي. سومتي. پورو ٿيل- ختم ڪيل.

- ڊَرڪيءُ پَوَڻُ: ڍِلو ٿيڻُ - ڍِرو ٿيڻُ - بي طاقت ٿيڻ - ڪمزور ٿيڻ - هيڻو ٿيڻ. سُسُت ٿيڻ. بيهوش ٿي وڃڻ. پونئي موٽڻ.

● ڊَرڪو ۽ ڊَرڪا (ڪ): ذ. (آواز) وات سان ڪيل هڪ آواز- پُچڪار- ڪُوڪار- سڏ- (ڪنهن جانور وغيره کي).

● ڊِرڻُ: مصدر. هيٺ لهڻ- هيٺ اچڻ- آترڻ- لڙڻ- لهڻ- لهي وڃڻ. ڍرو ٿيڻ- ڍرڪڻ- ڍر ڪرڻ. اندر پهچي وڃڻ- گهڙي وڃڻ. وَهڻُ- اوتجڻ (ڪا پاڻياٺ وغيره ٺاڻ مان). ڪنهن تي پيار ڪرڻ- قرب ڪرڻ- محبت ڪرڻ. عزت ڪرڻ- مان ڏيڻ. لوڏڻ- ڏوڏڻ- ڏوڙڻ. ڍر ڏيڻ. ڍارڻ- جهپائڻ. ڍرو ڪرڻ- چوڙڻ- کولڻ. اپرو ٿيڻ- ڪمزور ٿيڻ. ڪِرَڻُ- ڍَهڻُ. ترسڻ- ڍاپو ڪرڻ.

- ڊَرِيءَ پَوَڻُ (ٿ): لَهڻُ- لَڙڻُ. لهي پوڻ- ترسڻ- منزل ڪرڻ- ڍاپو ڪرڻ- روانو ٿيڻ- آسهڻ.

● ڊِرِڻُ: مصدر. ڍرو ڪَرَڻُ- آهستو ڪرڻ- ڍوائڻ- ڍرو ٿيڻ- ڪَٽڻ- گهٽ ڪرڻ- گهٽائڻ- گهٽجڻ. ڍَرِڻ- لنگهڻ- اندر وڃڻ- پيهيءَ وڃڻ- منجهه ٿيڻُ (ل).

● ڊُرَڻُ: مصدر. [سن. ڏري. مر. ڍَلڻي. پرا. ڍِلُ. سن. ڪَشَرُ] ڍرڻ- لنگهڻ- پيهي وڃڻ- اندر ٿيڻ. گِرڻ- هارجڻ- هيٺ ڪِرڻ. گُسڪڻ- ترڻ- ڍرڪرڻ- هيٺ ڪرڻ- ڪمزور ٿيڻ.

● ڍَرو ۽ ڍَرا: ذ. صفت. [سن. شِٿِل- ڍرو] ڏڌو- مائو- نرم. ڍلو. ڍرڙو- ڍرائنو. آهستو- ڍار سان- لرميءَ سان- هور يان- ڏري- ڏِيمي. ٿيلهڙو- ٿلهو- گهر گيهاو. خلاصو- چبلو- ويڪرو- (ڪپڙو وغيره). غافل- سُسُت- ڪاهل- ٺُونئي- آرسيءَ- آلسيءَ. بيڪار. ڍِبر ڪندڙ- ڍِريبو- چيرڪو- وِسٽو- ڦيلو- چلهو- سڙهو. ڪمزور- نبل- هيڻو- اپرو- ضعيف. آلڙيل- لڏندڙ. موڳو- جهڪو- آپاڻڪو- پريشان- واڙو.

● ڊَڪَ ۽ ڊَڪُون: ٿ. [سن. سَشَڪَ= ڍِڪَنُ] اڪائڻ جي حالت- ليڪ- چيپ. پردو- اجهو- پناه. ڪنهن ڏوه جي ڪم جي ليڪَ. حفاظت- سنڀال.

- ڊِڪَ ڪَرَڻُ: ڪنهن عَيبَ يا ڏوه جي ڪم جي ليڪَ ڪرڻ.

- ڊَڪيءَ ۽ ڊَڪيُونَ: ٿ. لڪل ڳالهه- راز. لڪل عيبُ- ڳُجهه. ليڪ- چيپ. پردو- ڍَڪَ.

● ڍَڪُ ۽ ڍَڪَ: ذ. [سن. سٿڪ= ڍڪڻ] پڙُ- پوش- پردو- اوڇڻ. اجهو- پناه. اوٽ- اولو- گبرو- ڍارَ- اوڍَرُ- آڙ- بچاءُ. ڪنهن ٺاڻ ڍڪڻ جو ٺاڻ- ڍڪڻُ- پڙُ. رُولو چوپائي مال کي بند ڪرڻ جي سرڪاري جاء- مال جو ترم.

- ڍَڪُ مُنشيءَ ۽ ڍَڪَ مُنشيءَ ذ. ڍَڪَ جي سنڀال ڪندڙ ملازم.

● ڍِڪَ ۽ ڍِڪُون: ٿ. ماهي مال جي رڙ- ڪنجهه ڪار- ڪِڪِڪ. رَنڀ- رڙ- راڙ- دانهن- رانڀ. چينگهه- ڪُسڪو.

- ڍِڪَ تي ڍَڪَ لائيءَ ڏيڻُ: دانهن تي دانهن ڪرڻ- رڙو رڙ لائڻ.

- ڍِڪَ ڪيَڻُ (ٿ): دانهن ڪرائڻ- سخت مار ڏيڻ.

- ڍِڪون ڪرائيڻ: چينگهون ڪيائڻ- رڙيون ڪرائڻ- دانهون ڪرائڻ. تڪليف ڏيڻ- اڻ مڃائڻ- تابع ڪرڻ.

● ڍُڪُ ۽ ڍُڪَ: ذ. سُرڪُ- سُرڪي- سُرڪو- گيٽ- چيڪ- پيڪ- آرڪ. چُڪو- ڪُبَ- چِرونَ.

- ڍُڪُ پَرڻُ: سُرڪيءَ پرڻ. ڍُڪُ ڍُڪُ ڪري پيڻ. صبر سان سهڻ- برداشت ڪرڻ- سهڻ- پوڳڻ. واڪائڻ- ساراهڻ- جس ڳائڻ- تعريف ڪرڻ. مدد ڪرڻ. همدرديءَ ڪرڻ- واهر ڪرڻ. ڍُڪ ڪائڻ ڪان پوءِ گهه ۾ ڪنډ ملائي سُرڪي پرڻ.

- ڍُڪُ پيڻُ: ڪاوڙ گهٽ ڪرڻ. صبر ڪرڻ. برداشت ڪرڻ- سهڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڍُڪُ وِجھڻُ: چوپائي مال کي بيماريءَ سبب تيل، گيھہ يا دوا جي اوتڻي ڪرڻ.

● ڍَڪائڻُ: مصدر. ڍڪائڻ - ڍڪرائڻ - اوڍائڻ - چوڙائڻ.
ھنڊائڻ. پناھ ۾ ڏيڻ - اجھي ۾ ڪرائڻ - لڪائڻ - بند ڪرائڻ - قابو ڪرائڻ. پورائڻ - دفن ڪرائڻ.

● ڍِڪائڻُ (ت): مصدر. ماري مچائڻ - دٻائڻ - ھيسائڻ. دانھون ڪرائڻ. تڪليف ڏيڻ.

● ڍُڪائڻُ: مصدر. پيٽ سان ڪرڻ - حمل واري ڪرڻ - گريٺي ڪرڻ - ڍُو ھُستي ڪرڻ - گِيرَ ڪُري ڪرڻ - ڦرائڻ. آڻڻ - رھائڻ - سھڙائڻ - رسائڻ - پھچائڻ. گھوڙي يا ڏاند کي گاڏيءَ ۾ جوٽڻ - ٻڌڻُ - پلاڻڻ - سنبرائڻ - تيار ڪرڻ. ڊوڙائڻ.

- ڍُڪائي ۽ ڍُڪائيون: ث. ڍُڪي ھئڻ واري حالت - پيٽ ۾ ٻچي ھئڻ واري حالت.

● ڍُڪِجڻُ: مصدر. ڍُڪي ٿيڻُ - پيٽ سان ٿيڻ - گَبَپُ ٿيڻ - گَرڀُ ٿيڻ - لڳجڻُ - ڦرجڻ.

● ڍَڪُرَڻُ: مصدر. بي ھوش ٿيڻ - غش ٿيڻُ - مورچا ٿيڻ. وِساميجڻ. ماندو ٿيڻ - ماٺو ٿيڻ - اونگھجڻ. ڪنھن سخت ڌڪَ يا صدمي سببُ ٻُڌي وڃڻ (بيھوش ٿيڻ).

- ڍَڪرُ ۽ ڍَڪرَ: ذ. غشيُ - مورچائيُ - بيھوشيُ. وِسام - ماند ڪائي - ماڻائيُ - اونگھہ. ڳڻتيُ - فڪر - مُونجھہَ.

- ڍَڪرَ اَچڻُ: بيھوش ٿيڻ - غشيءَ ۾ پوڻ. ننڊ جا جھوٽا اچڻ.

- ڍَڪِرِجڻُ: مصدر. بيھوش ٿيڻ - غش ٿيڻ - مورچا ٿيڻ. وسامڻ - ساٺو ٿيڻ - ماندو ٿيڻ. اونگھجڻ.

- ڍَڪرَ ڪائڻُ: ماندو ٿيڻ. آرمالجڻ - ڳڻتيءَ ۾ ھئڻ. وسھوڙو ٿيڻ. ڌُڪُ ڪرڻ - غم ۾ ٻڏي وڃڻ - شوڪ ڪرڻ. جھوٽا کائڻ - لنڊا ڪيرو ٿيڻ. وڪڙ ڪائڻ. ليلائڻ - عاجزي ڪرڻ.

- ڍَڪرَ لَڳڻُ: وسام ٿيڻ - مُونجھہَ ٿيڻ - ٻوڏوڙو ٿيڻَ - بي ھوشي ٿيڻ.

- ڍَڪرَ وٺي وَڃڻُ: سخت صدمو پھچڻ.

- ڍَڪَرَ وَٺڻُ: غشيُ ٿيڻ - بي ھوش ٿيڻ - مونجھہ ٿيڻ - وِسامجڻ.

● ڍُڪڙو پٽڻ: شراب ورتائڻ.

● ڍُڪَلَ ۽ ڍُڪلُون: ث. صفت. پيٽ سان - ڍُڪيُ - گَرڀَ واريُ - ٻچي واريُ - ڳِپيلَ - ڳپَ واريُ -

● ڍَڪَڻَ (ت): اسم خاص. ھڪ ذات جو نالو.

● ڍَڪڻُ ۽ ڍَڪَڻَ: ذ. [س. سٿگ = ڍَڪَڻُ] [س. ڍَڪّڻَ] ڍَڪُ - پوش - ڪنھن ٿانءَ جي بند ڪرڻ لاءِ ٿانئُو. (ث. ڍڪڻي ۽ ڍَڪڻيون). بار - غُبار، جيئن:

"دلين تي ڍَڪڻ چڙھيا پيا آھن".

● ڍَڪَڻُ پيَڃڻ: شاديءَ جي رسم ۾ گھوٽ جو لائڻ وقت. ڪنوار جي گھر وڃڻ وقت. (ڪنوار جي) در تي (سونُ طور) رکيل ڍڪڻ کي لَتَ ماڻ پڃڻ. جيئن:

"ھُوچا ڏِنم ٻيرِ، ڍَڪڻ متي ڍول جا"
(شاھ).

- ڍَڪَڻُ ٿيڻُ: پرده پوشيُ ڪرڻ. ڪنھن جا عيب لڪائڻ - ڍڪڻ ھار ٿيڻ.

- ڍَڪَڻُ لَھڻُ: ڪنھن لِڪل عَيب جو ظاھر ٿيڻ - خواري ٿيڻ - گِلا ٿيڻ - بدناميُ ٿيڻ. جيئن:

"ڍوليا ڍَڪڻ ٿيءُ، ته سونھان سرتين وچ ۾".

- ڍَڪَڻ ۾ ڍُڪُ پائي ٻُڏَڻُ: شرمساري سبب منھن ڏيکارڻ جھڙو نہ ٿيڻ. شرم ۾ ٻڏي مرڻ.

- ڍِڪڻي ۽ ڍَڪڻيون: ث. ڍَڪڻُ جو مؤنث - ننڍو ڍَڪُ.

● ڍَڪَڻُ: مصدر. [س. سٿگ = ڍَڪَڻُ] ڍَڪُ ڏيڻ - پَرُ ڏيڻ - پوش ڏيڻ. بند ڪرڻ - پُورڻ - دفن ڪرڻ. لڪائڻ - ڇپائڻ. (ڪنھن ڪپڙي وغيره ۾) ويڙھڻ - لَپيٽَڻُ - اٽڻ. بچاءُ ڪرڻ - بچائڻ. آس ڪان بچائڻ - ڇانءُ ڪرڻ. پھرڻ - اوڍڻ - پائڻ - چوڙڻ - ھنڊائڻ (ڪپڙو). جُھنڊ ھڻڻ. رولو چوپائي مال کي ڍَڪَ ۾ ھڻڻ - ڍَڪ ۾ بند ڪرڻ.

- ڍَڪڻُهارُ ج ڍَڪڻُهارَ: ذ. صفت. ڍڪيندڙ-
اڪائيندڙ- ڇپائيندڙ (عيب وغيره). جيئن:
"ڍڪيئن ڍَڪڻ هارَ، ڏيئي پاند پناه جو"
(شاهه).

● ڍِڪڻُ: مصدر. رَنڀڻُ (ڍڳيءَ يا مينهن وانگر)- ڪُنڪڻ- ڪجهڻ- ڪُرڪڻ.
چِنگهڻ- ڪُسڪڻ- ڪِنجهڪار ڪرڻ.

● ڍُڪڻُ: مصدر. [س. ڍَئُوڪَ] پهچڻ-
سهڙڻ- رسڻ. اچڻ- تشريف آڻڻ- وارد ٿيڻ.
دستياب ٿيڻ- ملڻ- هٿ اچڻ- پُڄڻ. وات سان
ڍُڪ ڍُڪ ڪري پيئڻ- سڍڪيون پرڻ.

● ڍَڪڻي ج ڍَڪڻيون: ث. [س. سنسڪ= ڍَڪڻُ] ڍَڪ جو مونث. ڪنهن ٿانوَ وغيره
جو ننڍو ڍَڪ. گوڏي جو ٺيون هڏو. تلوار جي
مُٺِ جي چوٽيءَ تي لڳل گول ڏڪر. بنگال
جي هڪ ننڍيءَ ٻٽيءَ جو هڪ قِسم. گاهه جو
هڪ قِسم (اس).

● ڍِڪيٽي ج ڍِڪيٽيون (ت): ث. ڍِڪَ
ڪندڙ جانور- مينهن.

● ڍِڪيٽي مٿي ڪٽي نه هُجڻُ: نه مينهون
نه ٻڪري هجڻ. ڪجهه به نه هجڻ. ڪوبه ڪم
يا ڪاسارِي جهڙو ڪم نه هئڻ- واندو هئڻ.

● ڍَڪي ج ڍَڪيون: ث. [س. سنسڪ=
ڍَڪڻُ] ڇپُ- لِڪُ- لِڪڻ جي حالت. سج
جي روشنائي کي ڍَڪُ آيل وقت- سج لٿي
کان سج اُڀرڻ تائين وقت- پڇڙي پهر ک-
منهن مهرُ- صبح صادق- پره ڦٽي- پنيرڪو-
پِرهه ڦٽي- صبح ويرُ- پرڀات- فجر- صبح آسرُ.
(ث. صفت) بند ٿيل- لڪل- ڇپيل.

● ڍُڪي ج ڍُڪيون: ث. صفت. پيٽ سان-
حامله- ڳَرڀڻي- ڳرڀونتي- ڳڀڻ- دُوهستي-
ڳَرڳَڊي- ڳوڙهاري- اميد واري- ٻن جيئن
سان. ڍُڪيل- ڍُڪائي. ڦَريل (جانور).

- ڍُڪيائي ج ڍُڪيائيون: ث ڍڪي ٿيڻ
واري حالت- پيٽ- ڳرڀُ- ڳرڀتا- ڍُڪلائي-
اميد واري- ڳر ڏڙائي.

● ڍَڳَرُ ج ڍَڳَرَ (ت): ذ. وڏائي- آڪڙ-
غُرور.

- ڍَڳَرَ ڪَرَڻُ: وڏائي ڪرڻ- آڪڙ ڪرڻ.

● ڍَڳِروُ ج ڍَڳِرا (ت): پُنڊڙُ- پُنڊڻُ.

● ڍِڳيلي ج ڍِڳيليون (ت): ث. ڍِڳڙ-
ڍِير- ڍِڳي. راند جو هڪ قسم.

- ڍِڳيلي ٿيڻُ: ڍِيري ٿيڻ. مري وڃڻ.

● ڍِڳ ج ڍِڳ: ذ. [س. دِهه. مر. دِهڪ]
(ڪنهن به شيءِ جو) ڪٽُ- ميڙُ- انبارُ- گندُ-
ٿهو- ڪوڙُ- انبوهُه- ڍِيرُ- ڍِڳي- ڪوڙ ڪيا-
ستو- گدامُ. دڙو (اناج وغيره جو)- راهه-
ڪرو. ٽولو- جماعت. (ذ. صفت) گهڻو- بي اندازِ-
جامُ.

- ڍِڳ جهڙو ج ڍِڳ جهڙا: ذ. صفت. ٿلهو-
متارو (ماڻهو).

● ڍَڳڙُ ج ڍَڳڙَ: ذ. مانيءَ جو هڪ قسم-
ڍَڳڙُ.

● ڍَڳلو ج ڍَڳلا (ت): ذ. ڪُتي جو هڪ
قسم- ڪَهڻن وارو ڪُتو- ڍِڳيلو- گدلو.

● ڍُڳٽو ج ڍُڳٽا: ذ. ڍانڊي پکيءَ جو
هڪ قسم.

● ڍَڳو ج ڍَڳا: ذ. چوپائي مال جو هڪ قسم-
ٻِهل- ڏاند- ڍانڊو. (ذ. صفت) وائڙو- احمق.
(ذ) ٻيڙيءَ جو هڪ قسم (نهايت مضبوط ۽ بنا
سيڙهه ۽ شيخلي جي، ڪالاباغ ۽ مٿي ڪوٽ
طرف، جبل واري ڪناري لاءِ نهايت
موزون).

- ڍَڳائي ج ڍَڳائيون: ذ. صفت. ڍَڳن وارو-
ڍڳن جو مالڪ- ڍڳا ڌاريندڙ- ڍڳا وهائيندڙ.

- ڍَڳن وانگر وَهڻُ: سخت پورهيو ڪرڻ-
گهڻي محنت ڪرڻ- رات ڏينهن وَهڻ- ڪم ۾ رڌو
رهڻ- ڳهڻُ. پاڻهيءَ وانگر ڪم ڪرڻ.

- ڍَڳي ج ڍَڳيون: ث. ڳٽون- ڳانءِ-
ڳنئو- ڍانڊي.

- ڍَڳِهي وانگي وَهڻُ: رات ڏينهن ڪم ۾
رُڌو رهڻ- ڳهڻُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڍِرِڳِيءَ ج ڍِرِڳِيُون: ث. ڪنهن بہ شَيءِ جو ڪوڙ - سَٽِيءَ - ڪوڙِ ي. ٿُهِيءَ - ڍِرِيرُ - ڍِرِڳَ.

● ڍُڱِيتوُ ج ڍُڱِيتا: ذ. درياهي سِچِيءَ جو هڪ قِسم (شڪل ۾ ڇَلِيءَ، جهڙي ٻنا ڇلرن جي، وات وڏو مُڇن سان، سنهڙا ڏَنڊَ، ٻوله، سنهون، رنگ ڪارانڄهڙو، ڏِيکهه اڌ فوٽ ڪن).

● ڍَلَ ج ڍَلون: ث. ڪنهن آبادِيءَ واري زمين جو محصول - ڏُولُ - سُنڪُ - رَڪَبُ - آڳاڙِيءَ. ڏاڻ - ٽِڪس - آنڪي - ڏنُ - رانُر - چوٿ - خيراج. مسواڙ - ڀاڙو - ڪِرايو. جزيو - تاوان - ڏَنڊُ.

- ڍَلائيتوُ ج ڍَلائيتا: ذ. صفت. ڍَلَ وارو - ڍَل جو - جنهن تي ڍَل هجي. ڍَل ڏيڻ جوڳو. ڀاڙي وارو - ڪرائيدارُ. ڏن ڀَرُوءَ - خيراجِيءَ.

- ڍَلَ ڀَرِي آڇَڻُ: ڪاڪوس ڪري اڇڻ - قضا حاجت ڪري اڇڻ.

- ڍَلَ ڀَرڻُ: ڏن ڏيڻ - خراج ڏيڻ - رائيرو ڀَرڻ. سُنڪُ ڏيڻ - آڳاڙي.

- ڍَلَ وِجَهڻُ: مسواڙ مقرر ڪرڻ - جزيہ جو اندازو مقرر ڪرڻ - محصول مقرر ڪرڻ.

● ڍَلُ ج ڍَلَ: ڍَلُون: (ت): ذ. ث. ڪيڙيل زمين ۾ ٻنن ٿاهڻ جو هڪ اوزار - ڪيڙيل زمين کي سِڌو ڪرڻ جو اوزار - ڪيِڻ - تَرُ - سينارَ.

● ڍِلَ ج ڍِلُون: [سن. سُٿِلَ = ٿَڏوءَ] ٿڏائي - ماٺائيءَ - نرمائي. ڪِيسَرُ - سيڙُپَ - اوسيڙو - انتظار - سِل وِلَ. ڇرِڪَ - ڍِرِيرَ - اويرَ - ڪهلائي. گهل - سُسْتيءَ - ڳِهرَ - غفلت. ڍِيکهه - ڇڙواڳِيءَ - مهلت - فرصت - جهولَ.

- ڍِلائيءَ ج ڍِلائيُون: ث. ڍِرائيءَ - ڍِرَ. سُسْتِي - غفلت - ڪاهلي - گِهلَ - ڳِهرَ. اويرائيءَ - ڍِرِ. موڪائيءَ.

- ڍِلَ ڏِيَڻُ: ڍِرَ ڏِيَڻُ - ڍارائڻ - ڍرو ڇڏڻ - ڍَرڻ - جَهپائڻ - ڍَرو جهلڻ (لغڙ کي آڏائڻ وقت). ڍِيکهه ڏيڻ - ڇڙواڳي ڏيڻ. مهلت ڏيڻ.

- ڍِلَ ڪَرَڻُ: سُسْتِيءَ ڪرڻ. دير ڪرڻ - ڇِرڪَ ڪرڻ.

- ڍِلَ وِجَهڻُ: ڍرو ڇڏڻ. ڇڏي ڏيڻ. دير ڪرڻ - اوير ڪرڻ (ڪنهن بہ ڪم ڪي) انگهائڻ. سيڙپَ ڪرڻ. سُستي ڪرڻ - غفلت ڪرڻ.

● ڍُلُ ج ڍُلَ (ت): ذ. وارو - وَجُهي. آٽُ - ڏِنڪُ - ڪُپائي. ڍُونگو.

- ڍُلُ ڏِيَڻُ: وَجُهي ڏِيڻ - موقعہ ڏيڻ ارو ڏيڻ.

- ڍِلِيجَڻُ: مصدر. سُسْتي ڪرڻ. جيئن:
"ڍِلِيُون ٻيو ڍِلِيج".

● ڍُلِڪَڻُ (ت): مصدر. تور سان هلڻ - ٿيلڻُ - سهڻي رفتار سان هلڻ. هيڏو ٿيڻ.

- ڍُلِڪَ ج ڍُلِڪُون: ث. سهڻي رفتار سان هلڪ - ٿيلارو - تورَ - رفتار.

- ڍُلِڪَارُ ج ڍُلِڪَارُون: ث. تور - رفتار. جيئن:
"بغدادي آٿيا ٻوڙيون ڏِيئي، ڍاتي ڪري ڍُلڪار".

● ڍَلَڻُ (ت): مصدر. سنئون ڪرڻ. ڪڙو ٿيڻ.

● ڍِلو ج ڍِلا: ذ. صفت [سن. شِٿِلَ = ٿڏو] ٿوري رفتار وارو - آهستو - ڌيمو - ڍرو. گِرگلو - موڪرو - ويڪرو (ڪپڙو وغيره). سُسْت - ڪاهل - غافل. ڪَچَڙَ (زمين). گهٽ آبادي ڪندڙ - غير مُشمَرُ - غيرآباد - ويران - ٿُسڪل. غريب - ٻُڪيو - سُڃو - ويچارو - ٿلهو - نڌر - مسڪين. گهٽ - ڪَسو - ٻُڇڙو - خراب - عيبدار.

- ڍِلائيءَ ج ڍِلائيُون: ث. گهٽتائي - خرابي - ٻڇڙائي - عيب - مدائي.

● ڍَلو: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڍَلِيءَ ج ڍَلِيُون (ت): ث. ڪيڙيل زمين کي سنئين ڪرڻ جو اوزارُ - ڪيڻ.

- ڍَلِيءَ ڍوِرَڻُ (ت): دلگير ٿيڻ - همت ڇڏڻ.

● ڍِلِيارِ: اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڊِلِيارِي ۽ ڊِلِيارِيُون (ل)؛ ث. پير جو مَڏو مُنهون وڻ- ڪابولي پير (ت).

● ڊَمبُو: ث. مڇيءَ جو هڪ قسم.

● ڊِمَڻ ۽ ڊِمَٽيُون: ث. ٿوري واريءَ ۾ ٿوري چيڪي گڏيل (زمين).

● ڊَنبرِي ۽ ڊَنبرِيُون: ث. وڏي چڙي.

● ڊَنپيرِي ۽ ڊَنپيرِيُون (ت): ث. وڏو چڙو- ڊَنبرُ- ساڻير.

● ڊَنڊَ ۽ ڊَنڊُون: ث. [هـ. تل] بيٺل پاڻيءَ جو وڏو تلاءُ- سَرو وَرَ. هَوْدُ- حوضُ- چَهبچو- ڪانڌو. چيڙي لاسَ وارو پوڙُ. وَچت جو هڪ قسم- محرم جي عاشورن وقت دُهل يا نغارن جي وجت- ماتمي وَچت (اڳي ڪنهن امير، رئيس يا حاڪم جي مرڻ تي وڄندي هئي)- ڊِڊِ.

- ڊَنڊَ تيرَڻُ: پاڻيءَ جو اچي هڪ هنڌ ڪَٺو ٿيڻ.

- ڊَنڊَ پِٽَڻُ: نغارن يا دُهل جي ڊِڊِ (وڄت) تي پِٽڻ.

- ڊَنڊَ ڪَرَڻُ: درياه جو جهول، پاڻيءَ جو چڙي وڃڻ.

- ڊَنڊَ ڪُڪُڙُ ۽ ڊَنڊَ ڪُڪُڙَ: ڊنڊ جي پکيءَ جو هڪ قسم (رانگ سيرانجهڙو ڪڪڙ والگر، چهنب نوڪدار، ٽنگون ڊگهيون ۽ سايون، پيرن ۾ پردو ڪونه ٿئي).

- ڊَنڊَ وَڄَڻُ: ڊِڊِ وڄڻ- ماتم جي وڄت وڄڻ. پِٽَ پوڻ- ماتم ٿيڻ.

- ڊَنڊِينَ ڊِيچَڻُ: مشهور ٿيڻ- ناميارو ٿيڻ- نامي گرامي ٿيڻ- نالي وارو ٿيڻ. هر ڪنهن جي وات تي هجڻ- عام تي وڃڻ. گهٽائيءَ سستائي هئڻ.

- ڊِنڊِينَ ڊِيرُ ۽ ڊِنڊِينَ ڊِيرَ: ذ. سيوڪچهه. جهجهائي- گهڻائي- سَڪَرُ- سُڪار- سرمائي- اڪثريت- ميڙ- گنج- شُڪر وارو سال.

- ڊَنڊِينَ ڊِيرُ لَڳَڻُ: بي انداز ٿيڻ (اناج وغيره). سيوڪچهه ٿيڻ- سُڪر لڳڻ- سُڪار ٿيڻ.

● ڊُنڊُ ۽ ڊُنڊَ: ذ. ڊُونڊُ- مُردار- مَڙهه- مُڙدو. مئل جانور جو لاش. گند- ڪچرو.

● ڊَنڊَ شاڪيرائِي: اسم خاص. تعلقي گهوڙا ٻاڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊَنڊَ ڪَرَ ۽ ڊَنڊِ ڪَرُون (ت): ث. زور سان روئڻ جو آواز- اوچنگار- ڏاڍ- رڙ- ڪُوڪَرَ.

- ڊَنڊَ ڪَرَ ڏِيَڻُ: وڏي آواز سان رُئڻ- اوچنگارون ڏيئي روئڻ.

● ڊَنڊَ ڪَرَمپُورُ: اسم خاص. تعلقي سيوهڻ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊَنڊَنُ ۽ ڊَنڊَنَ (ت)؛ ذ. وڏو جانور- پوڙهو جانور- ڪراڙو جانور- ڍانڍو.

● ڊِنڊو: اسم خاص. تعلقي ميرپورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ڊِنڊورو ۽ ڊِنڊورا: ذ. [سن. ڊِرِم ڊِرِم = هڪ دُهل]. نغاري جي چوٽ يا دُهل جي آواز تي عام اعلان- عام اطلاع (ماڻهو واتان) اعلان- تشهير پڙهو- منادي. (اسم خاص) تعلقي ننگر پارڪر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- ڊِنڊورائِي ۽ ڊِنڊورائِيُون: ذ. صفت. ڊِنڊورو ڏيندڙ- پڙهو يا منادي ڏيندڙ- عام اطلاع ڪندڙ- سَڏ ڏيندڙ.

- ڊِنڊورچِي ۽ ڊِنڊورچِيُون: ذ. صفت. پڙهي وارو- ڊِنڊورائي- ڊِنڊورو ڏيندڙ.

- ڊِنڊورو پِٽائِڻُ: پڙهو ڦيرائڻ- اعلان ڪرڻ- عام اشتهار ڪرائڻ- عام اطلاع ڪرائڻ. مشهوري ڪرائڻ- ظاهر ڪرائڻ- پڌرو ڪرائڻ.

- ڊِنڊورو ڏيارڻُ: پڙهو گهمائڻ- اشتهار ڦيرائڻ- عام اطلاع ڪرائڻ (دهل تي).

- ڊِنڊورو ڏِيَڻُ: پڙهو گهمائڻ- مشهوري ڪرڻ- اعلان ڪرڻ- هرهڪ جي ڪَنَ تائين ڳالهه پهچائڻ.

- ڊِنڊورو گهمائِڻُ: ڊِنڊورو ڦيرائڻ- پڙهو ڏيارڻ- منادي ڪرائڻ (ڪا ڳالهه)- مشهوري يا عام ڪرڻ.

● ڊَنگَ ۽ ڊَنگَ: ذ. [سن. دَنڀ. دنڀ= ڏيکاءُ ڏيڻ] لمولو- طرز- ڊَپُ- پَارُ- طرح-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پَتِ ـ ڍالو ـ طريقو ـ وَجهه ـ وِيتيرو ـ دَستور ـ
پَرِ ـ ڍارَ ـ رِيت ـ قِسم ـ پرڪارَ ـ ڍَول. چلت ـ
چَل ـ ورتاءُ ـ وضع قطع ـ هلت ـ رَوِش ـ رويو.
لڇڻ ـ لَل ـ ڪير ـ عادت ـ افعال ـ چيهَرِ ـ اٿڻ وِهڻ ـ
لِشِست برخواست ـ شِيهور ـ ادب اندازو ـ سيرت ـ
سليقو ـ خصلت ـ حَال. رَستو ـ وِرجَس ـ ترتيب ـ
قرينو. هُنر ـ فَن ـ ڪُشسُلتا ـ چترائي ـ
حڪمت ـ مهارت ـ ڪاريگري ـ قابليت ـ استادي.
رِٿ ـ تجويز ـ اٽڪل ـ ترڪيب ـ حرفت. طبع زاد ـ
جوڙ ٺوڙ ـ اِيجادَ ـ ڪَلَ.

– ڊَنگائِتو ۽ ڊَنگائِتا: ذ. صفت وارو ـ
ڪرائتو ـ طريقي وارو ـ چڱي نموني وارو ـ شانائتو ـ
بُلند اِخلاق ـ سلڇو ـ عزت ماب ـ ڀولائتو.

● ڊِنگ ۽ ڊَنگ (ل): ذ. صفت. بهادر ـ
جوان ـ سورهيه ـ پهلوان ـ شيردِل.

– ڊِنگن کي ڀاهڻ: وڏن ماڻهن کي شڪست
ڏيڻ.

● ڊُنگ ۽ ڊُنگ: ذ. پ. شيون ـ پ لنگ ـ
پ داڻا ـ جوڙو ـ جُٽ ـ جوڙي ـ ٻيٽ. سَلهڙ
(جانورن جو). گهوٽ ڪنوار ـ ونو وَني ـ
دَم پَٽيي پَٽو ـ بَند ـ ڪشو ـ ڪمربند.

● ڊَنگر ۽ ڊَنگرَ: ذ. [سن. جهانجهي.
مر. جهانڪو] وڻ جو ـ ڪنڊن وارو ٽارو ـ سنهون
جهنگ ـ ڊَنگر. اِيرو جانور (جهڙو هڏن جو
ڀڄرو) ڏُهرو ڊوڙ. [سن. تشڪر. مر. دَبن]
ماڪ. سينهن تي پيدا ٿيندڙ هڪ قسم جي ٻاجي.

– ڊَنگرَن تي آنو هارڻ: اجائي محنت
ڪرڻ.

– ڊَنگِري ۽ ڊَنگِريون: ث. ڪنڊنِ
واري ٽاري. ٻڪيءَ جو هڪ قسم. (ث. صفت) ـ
ڪمزور.

● ڊُنگِري ۽ ڊُنگِريون: ث. [سن. ڏُو مَڪ +
رِي] ماڪَ ـ ڌُنڌ ـ غُبار ـ ڪوهيڙو.

● ڊِنگَمُتَر ۽ ڊِنگَمُتَرَ: ذ. ڏڪي وارو
ٻالهاءُ ـ ڏڪو ڊاپ ـ دَرِپات ـ ٽاپش ـ ڏمڪي ـ
ڏاڪو.

● ڊَنگَڻ: مصدر. ڪير ڏيندڙ مال (ڍڳيءَ يا
مينهُن) کي ڏُهڻ وقت پوين ٽنگن ۾ رسو
ٻڌڻ ـ ونگ وجهڻ ـ ونگڻ.

– ڊَنگ ۽ ڊَنگ: ذ. مينهُن يا ڍڳيءَ کي
ڪير ڏهڻ وقت پوين پن ٽنگن ۾ ٻڌلَ رسو ـ
وَنگ ـ نُوڃڻ.

– ڊَنگ جي مَهَلَ: ث. ڏُهائي جي مهل ـ
سانجهي ـ شام.

– ڊَنگ وجهڻ: ڪير ڏيندڙ چوپائي مال کي
وَنگ وجهڻ ـ ڏهائي ڪرڻ.

● ڊَنگهرَ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ
ديهه جو نالو.

● ڊَنگهر ۽ ڊَنگهرَ: ذ. ڊَنگر.

– ڊَنگهر ڍارڻ: پناهه ڪرڻ ـ بچاءُ ڪرڻ ـ
اجهو ڏاهڻ.

– ڊَنگهري ۽ ڊِنگهريون: ث. ڊَنگري.

– ڊِنگهري چاڙهڻ: رن زال يا مري ويل ماڻهو
جي گهر جي ڀاتين کي خوشيءَ جي موقعي (جهڙوڪ
عيد وغيره تي) تي سيون رڌي ڏيڻ، ٻئي نمولي
سنيال لهڻ.

● ڊَنوائڻ: مصدر. ڊُو ڪرائڻ ـ ڊِوائڻ ـ
پيٽ ڀرائڻ ـ رَڄ ڪرائڻ ـ خواهش پوري
ڪرائڻ.

● ڊَنشن ۽ ڊَنشن: ذ. ڍَول ـ نمونو ـ طريقو ـ
طرحِ ـ رستو ـ طرز ـ ڍانءُ. رواج ـ چالو ـ پَرو ٻُڙ
وَتيرو ـ پَر. شڪل ـ صورت ـ گهاٽ ـ رُوپ ـ
ڊِ نگ ـ آچار. وِيس ـ ٻانو. پِتَ ـ ڍَپ ـ وَجهه ـ
دستور ـ هلت ـ ڍار. لڇڻ ـ افعال ـ عادت ـ لَل ـ
ڪير ـ چيهر ـ عادت ـ شَهُور. قَرِينو ـ ترتيبَ ـ
تجويز ـ اٽڪل ـ واٽ ـ هُنر ـ فَن ـ ڪاريگري
ڪارُستاني. آرُ ـ رَمزَ ـ حڪمت ـ فِراسَت ـ
عقل ـ چترائي ـ ڏاهپَ ـ سياڻپ ـ هوشياري ـ قابليت.

● ڊَوائِتو ۽ ڊَوائِتا: ذ. صفت. ڍولائتو ـ
سُهڻين وصفن وارو ـ سهڻو ـ خوبصورت. باسيرت ـ
با اخلاق ـ خَلِيق ـ با ادب ـ اديب ـ صالح. (ظرف)
سهڻي نموني ـ سٺي ڊِ نگ سان ـ سٺي طرز سان.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڊُوُپَ ۽ ڊُوُپُون (ڪ): ث. صفت. وڏي عمر واري- پوڙهي- ٻُڍِي.
● ڊُوُپُ ۽ ڊُوُپَ (ت): ذ. خراب ڳالهه- گار.
- ڊُوُپَ ڪَيَڻُ: گاريون ڏيڻ- خراب ڳالهائڻ.
● ڊوُڊا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي ڪنڊياري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊوُڊارَ ۽ ڊوُڊارُون (ٿ): ث. ڪَپڙ جي وَڻَ جي ٻاڙَ.
● ڊوُڊارو: اسم خاص. تعلقي ڏيپلي ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊُوُڊِرِي ۽ ڊُوُڊِرِيُون: ث. ٻُوٽي جو هڪ قسم.
● ڊوُڊوُ (ت): ذ. گِلا- بدنامي- خواري.
- ڊوُڊوُ ڪَيُ لائِڻُ: بدنامي ڪرڻ- گِلا ڪرائڻ.
- ڊوُڊوُ ڪَرَڻُ: خواري ڪرڻ- بدنام ڪرڻ.
● ڊوُڊوُ ۽ ڊوُڊا: مانيءَ جو هڪ قسم- ٿلهي ماني (جوئر يا ٻاجهريءَ جي)- رِڍولو- روٽلو- ڍَڪِڙُ- ڍَڪِڙِي- روٽ. مرچ مصالح سان ٿلهي مالي (گل قند).
"توڙي وڃي روم، تہ بہ ڊوڊي مٿي ٿوم".
- ڊوُڊا ڏِيَڻُ: تپائڻ- تنگ ڪرڻ. رُلائڻ.
● ڊُوُڊُوُرِيُ ۽ ڊُوُڊُوُرِيُون: ث. گاهه جو هڪ قسم- هڪ ٻوٽيءَ جو نالو.
● ڊوُرُ ۽ ڊوُرَ: ذ. [ڪ. ڊور. سن. ڏُوريہ > ڏُرُوَهَ = ڊور] جانور- چوپايو. گهرُو چوپايو مالُ (سڱن وارو)، جهڙوڪ: ڍڳيون، ڍَڳا، مينهُون، گابيون، وَڇُون، وَهڙا وغيره. مالُ- مويشي. بار ڍوئيندڙ جانور- وهٽ. نهر- ڊورو. سمنڊ- درياهہ. (صفت) بي سمجهہ- اڻ ڄاڻ- اڻوجهہ- بي عقل- موڳو- ٻُڌوُ- ٻُڪِهلُو- ڍِبو- مانڌُو- چرياڻ- گگدام.
- ڊوُرُ ڍَنگَرُ ۽ ڊوُرَ ڍَنگَرَ: ذ. چوپايو مال- سڱن وارو مال- ڊور ڍڳو- وهٽ وانو مال مويشي.

● ڊوُرَڻُ: مصدر. انَ مان ڪِنُ، ڪچرو، مٽي وغيره صاف ڪرڻ- چنڊڻ- ڇاڻڻ- واڇڻ. جدا ڪرڻ- ڌار ڪرڻ- الڳ ڪرڻ- علحدو ڪرڻ- وِڪرائڻ- وڇوڙڻ. هارَڻُ- وِڃَڻُ. ڪيرائڻ- ڌِڪو ڏيڻ.
● ڊوُرو ۽ ڊوُرا: ذ. هيٺاهين زمين (جتي پاڻي بيهندڙ هجي) ڪَنڌَ- جهَڪائي- جهَڪاڻ- هيٺاهين- ڊوري- ترائي- قدرتي تلاءُ- جهنو. ننڍڙي ڍنڍ- ڇَنبُ. واڍي- ماتري. خالُ- اونهاڙ- ٻُورُ. پاڻيءَ جو هيٺانون ڪنڌو- پاڻي جو چشمو- ڍَهو- جهڪتو. ڦٽل واهه يا درياهه وغيره- ڦِٽو. واهہ- ڪَسي. (ث. ڊوري ۽ ڊوريُون). سمنڊ. مڪان يا نهر جو نالو. (اسم خاص) تعلقي ڍُگهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊوُرو وِجهڻُ (ٿ): ٽَڪَلَ وَهَٽَ ڪي آثارڻ لاءِ رَسو وجهڻ يا رسو ۾ ڪاڻي ڪرائڻ.
● ڊوُرِيُ ۽ ڊوُرِيُون: ث. [سن. ڏار] ڊورو جو مونث. هيٺاهين زمين (جتي پاڻي اچي گڏ ٿئي)- ڇَنِ- ننڍو تلاءُ- ننڍڙي ڍنڍ- ترائي. ليڪو- ليڪَ- پٽو- پٽي- گهاري (تلوار جي ڦَر جي وچ ۾ خال واليءَ گهُبُ وغيره).
(اسم خاص) تعلقي مير پورخاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.
- ڊوُرِيُ چڙهَڻُ (ل): گهٽي مايا چڙهڻ. گهڻو متارو ٿيڻ.
- ڊوُرِيُ هَٽڻُ: سگهارو ٿيڻ- طاقتوارو ٿيڻ- ٿلهو ٿيڻ- متارو ٿيڻ- تازو توانو ٿيڻ- سيرو ٿيڻ- ڏتو مٽو ٿيڻ (چوپائي مال جو).
● ڊوُرِيُو ۽ ڊوُرِيا (ٿ): ذ. ڪٽولو- ڪَٽَ- مَنجو.
● ڊَوَڙُ ۽ ڊَوَڙَ (ل): ذ. ڍَنو. جيئن تہ: "پٽَ جا ڊَوَڙَ لڳا پيا آهن".
● ڊوُسَ ۽ ڊوُسُون (ت): ث. پِٽَ- سٽَ ڪُٽَ.
- ڊوُسَ سَچائِڻُ: گهڻو پِٽڻُ- سٽڻ ڪُٽڻ.
● ڊوُڪُ ۽ ڊوُڪَ (ڪ): ذ. ورُ- وَڪڙُ- ڏِنگُ. جبل جو وَرُ- لٺ وغيره جو وَرُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڏوڪارَڻُ (ڪ): مصدر. هُوڪارڻ - وڙهڻ لاءِ سڏ ڪرڻ.

● ڏو'ڪارِي' (ٿ): اسم خاص. هڪ ڏَهرَ جو نالو.

● ڏو'ڪاٺِي' (ٿ): اسم خاص. هڪ پِيٽَ جو نالو.

● ڏو'ڪَرَ ۽ ڏو'ڪَرُون' (ت): ث. سَخا جو خُونيچو - ڏاڪئون. مهرباني - بخشش (ت).

● ڏو'ڪِرِي' ۽ ڏو'ڪِرِيُون': ث. مالهيءَ جو هڪ قسم - پلو يا مڇيءَ اندر وجهي پچايل ماني يا ڏوڏو - ڇهري روٽي مؤڻ پيل لُولُو (ت) - آباريل ٿُلهي ڪوڪي يا ماني (ٿ). (ث. صفت) رلندڙ - ڇيرڙُ - آواره - نُومٺي - لالچڻ - بي ماني (ت).

● ڏو'لَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ڏو'لُ ۽ ڏو'لَ: ذ. صفت. [سن. ڏُو + "لُ = پچاڙي] ميٺِڻ - لُڏڻ - پَيُرڻُ - لالَن - ساجن - پِرِين' - محبوب - ڏولڻ - دلبر - دوست - يارُ - ميٺِرُ - سَڄڻ - ڏولو - ڏوليو - دوسُ - دلدار - منٺار - معشوق - دل گهريو - ساهه سيباڻو. سُوُس - پيتار. (ذ. صفت) دادلو - لاڏلو - ڇُڇلو - ڪوڏ نپنو - انڱيلي. مَلُوڪُ - موچارو - سُٺو - سهڻو - ٺاهوڪو - عاليشان - مَن ملوڪ. خدا تعاليٰ. [سن. ڏول = ڍُهل] وڄت جي هڪ ساز جو نالو - ڍُهلُ - ڏولَڪَ.

- ڏو'لَ ڏِلا ٿيڻُ: همت ڇڏائڻ.

- ڏو'لي' ۽ ڏو'لي' (ٿ): ذ. صفت. ڍُهل وڄائيندڙ ڏول وارو - ڍُهلارِي.

- ڏو'ليو' ۽ ڏو'ليا: ذ. ڏولُ - ڏو'لَڻُ - ڏو'لو - سڄڻ - دوست - پيارو - محبوب. رب تعاليٰ. جيئن:

"ڏوليا ڏِڪڻ ٿي، ڏيئي پاند پناهه جو"
(شاهه).

● ڏُو'لُ ۽ ڏُو'لَ (ڪ): ذ. حُقي يا چِلم جي ٽوپيءَ جو ڍَڪُ - مخروطي لوهي ٽوپ - ڏُو'لُ.

● ڏو'لَرُ ۽ ڏو'لَرَ (ٿ): ذ. ڀڪيءَ جو هڪ قسم.

● ڏو'لِڙِي' ۽ ڏو'لِڙِيُون' (ٿ): ث. پَنوچا ٻاٺ ۾ ڪم ايندڙ نڪر جو هڪ ٿاڻءُ (جنهن تي ٿالهڙا رکي گيهه وجهي ساڙجي).

● ڏو'لَڪَ ۽ ڏو'لَڪُون': ث [سن. ڏو'لِڪا = ڏولَڪَ. ف. ڍُهلڪ. سن. ڏول] وڄائڻ جو هڪ ساز - ننڍو ڍُهل (جو اڪثر زالون سَهرن ڳائڻ وقت وڄائين) - ڍُهلڪي - ڍُهلڙي - ڍڪواز - ڏِٻِڪَ - ڏِٻِڪڙي - ڏولڪي.

- ڏو'لَڪَ وَڄائِڻُ: ڍُهلڙي يا ڍُهل وڄائڻ.

- ڏو'لِڪُون' وَڄائِڻُ: ڏُکيو ڪم ٿي نه سگهڻ. سَولو ڪم ڪرڻ.

- ڏو'لِڪِي' ۽ ڏو'لِڪِيُون': ث. ننڍو ڍُهل - ڍُهلڙي - ڏولڪَ - ڏِٻِڪَ - ڏِٻِڪي - ڍَڪواز.

● ڏو'لڪِيُون' ۽ ڏولِڪِيا: ذ. صفت. ڏولڪ وارو - ڏولڪ وڄائيندڙ - لنگهو - طبلائي - ڍُهلاري - ڏوڪڙي. مارواڙ ملڪ ۾ رائج، رپئي برابر هڪ سڪو.

● ڏو'لَڻُ ۽ ڏو'لَڻَ: ذ. صفت. ڏولُ - يارُ - محبُوب - دلدارُ - منٺار - دلرُبا - معشوق - ڏولو - ڏوليو - دوست - پرين - پيارو. ڳچيءَ ۾ پائڻ جي ڳَهَه جو هڪ قسم - ڏولڻو - ڪارڪ. ڳاڻءَ جو هڪ قسم.

● ڏو'لڻو' ۽ ڏو'لڻا: ذ. ڳَهَه جو هڪ قسم - ڳچيءَ ۾ پَٽَل ۾ چانديءَ يا سون جي ڏٻليءَ ۾ بند ٿيل تعويذ - ڪارڪ. پيارو.

● ڏو'لِٿِي' ۽ ڏو'لِٿِيُون' (ڪ - ٿ): ث. (ڪڇ) کَٽَ - ڏواني' - مَنڃي - چارپائي.

● ڏو'لُو ۽ ڏو'لا: ذ. پيارو - محبوب - دلبر - جاني - دل گهريو - ڏول - دوست - ڏولڻ. ڪاڪ - کهوٽ (ٿ). (اسم خاص) ڏوليو - مومل جو عاشق. يار - ڇوڪَرُ - پُٽُ. هڪ راڳڻيءَ جو نالو. راڳ جو هڪ قسم.

● ڏو'لِي' ۽ ڏو'لِيُون': ث. سنڌ جي ميهن جو هڪ ٻَڻُ يا وَڙُ - هَنَ جي مضبوط ۽ سهڻي ميهن.

● ڏو'ليا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ڍُوُمَا ج ڍُوُمائُون: [پرا. ڍُمُ. سن. پُرَم] ناڪامياب ڳولا ـ اجايا ڏڪا ـ ٽاپا ـ رولڙو ٿولڙو ـ ڏوما. جاچ ـ ڪجھ حاصل ڪرڻ لاءِ خالي رولڙو ـ تاڙ ـ جُستجُو ـ ٿوس ـ ڳولها.

ـ ڍُوُمَان هَڻَڻ (ت): جاچ ڪرڻ ـ ڳولا ڪرڻ ـ بيڪار رُلڻ ـ ناسون هڻڻ ـ تاڙ ڪرڻ ـ ڪوشش ڪرڻ.

ـ ڍُوُمَائُون ڪَائِڻ: اجايو رُلَڻ ـ ٽاپا کائڻ ـ خواه مخواه ڏڪا کائڻ ـ اجايو رولڙو ڪرڻ ـ ڏوما کائڻ ـ ڪنهن شيءِ جي ناڪام ڳولا ڪرڻ. ڪنهن شيءِ جي ڳولا ۾ ناڪامياب ٿيڻ ـ ڀاٽُون کائڻ ـ اجايو دربدر ٿيڻ.

● ڍُوُمَڻ ج ڍوُمَڻَ (ڪ ـ ت): ذ. ٿانءَ جو هڪ قسم.

● ڍُوُمِڻ (ت): مصدر. ڳولڻ ـ ڪوشش ڪرڻ.

ـ ڍُوُمِين ڍُوُمِين: ظرف. ورلي ـ ڪٿي ڪٿي.

● ڍُونڊُ ج ڍُونڊَ: ذ. ڪنهن مري ويل جانور جو ڪجھ عرصي کان پيل مڙھ (جو ڏپ ڪري وڃي) ـ مردار جانور جو مڙدو ـ ڪنو گوشت ـ لوٿ. ڪرڦتي ـ گندگي ـ ڪن ڪچرو ـ گند.

● ڍُونڊَڻُ ج ڍُونڊَڻَ (ت): ذ. ٻوٽيءَ جو هڪ قسم. ٻوه وڻ جو ڏِينهُون.

● ڍُونڊڻُ: مصدر. [سن. ڍُونڍَن، ڍُنڍَنَ] تلاش ڪرڻ ـ ڳولڻ ـ نهارڻ ـ ڳولا ڪرڻ ـ ڀيا ڪرڻ ـ ڏورڻ ـ جُستجُو ڪرڻ ـ ٿولهڻ ـ جاچڻ ـ کوج لڳائڻ ـ ڏسڻ.

ـ ڍُونڊَ ج ڍُونڊُون: ث. ڳولا ـ ٿولها ـ تَفتيِشَ ـ ووڙ ـ کوج ـ تلاش.

● ڍُونڊُو ج ڍونڊيا (ت): ذ. صفت. نيوڙيَلُ ـ ڪُبو ـ ٽُوليڙو ـ ڊُونڊو.

● ڍَونُ ڍَونُ: ث. (آواز) آواز. دهل جي وڄت جو هڪ قِسم. گوڙ ـ گهمسان ـ ڀَخيِ ـ جهڪي.

● ڍَونڪو ج ڍَونڪا: ذ. ٿوري ننڊ ـ لنڊ جو جهوٽو ـ گهيرٽ ـ جهوٽو ـ جُهٽڪو ـ نينڊڙي ـ سوپو ـ سوپڙو ـ اک ڀُوٽ ـ ڀِنڪِي. (ث. ڍَونڪِي ج ڍَونڪيُون).

ـ ڍَونڪو آچَڻ: ٿوري ننڊ اچڻ ـ اک لڳڻ.

ـ ڍَونڪو ڪَرَڻُ: ٿوري ننڊ ڪرڻ ـ اک ڀُورڻ.

● ڍَونڪَ: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديھ جو نالو.

● ڍَونگُ ج ڍَونگَ: ذ. [گ. ڍونگَ. سن. دَنڀَ. دَنڀُ = ڏيکاءُ ڪرڻ] ميڪرُ ـ ڦَندُ ـ پاکنڊ ـ فريب ـ ٺڳي ـ دولاب ـ دغا ـ تَرڪَٽُ ـ چَلُ ـ ڪُپت ـ ڪوٽ ـ گهات ـ سِنهُن ـ گيگ ـ ٽيِتالُ ـ بهانو ـ عُذر ـ ٽالُ ـ ٽار ـ چَندُ. تجويز ـ اٽڪل بازي ـ حرفت ـ پَرپَنچُ ـ چالاڪِي. ڪِپل ـ هُنر.

ـ ڍَونگُ رَچَائِڻُ: مڪر ڪرڻ ـ بهانو ڪرڻ ـ ڪوڙ ڪرڻ.

ـ ڍَونگِي ج ڍَونگِي: ذ. صفت. ڍونگ ڪندڙ ـ مڪريلو ـ ڇَندائتو ـ فندِي ـ ڇَند باز ـ ٺڳ ـ حرفتي ـ چالاڪ. ٽيتالو.

● ڍُونگَرُ ج ڍُونگَرَ (ڪ): ذ. [سن. ڏومَڪَ. ”دي“ ٻچڙِي] ماڪ جو ڪَڪَرُ ـ ڪوهيڙو ـ ڍنگيري.

ـ ڍُونگَري ج ڍُونگَرِيُون: ث. مَاڪَ ـ ماٽ ـ ٿيڙ. غبار ـ ڏنڌ.

● ڍُونگِرو ج ڍُونگِرا: ذ. ٻنيءَ جو هڏو يا ڪَنڊو ـ ڪرنگهو. ٻني. مڇيءَ جو هڪ قسم (سينگاري مڇيءَ جهڙي ۽ اڇي رنگ سان هڪ مڇي).

● ڍُونگيرِي ج ڍُونگيرِيُون: ث. بدن جو هڪ عضوو ـ نهائين.

● ڍَونگَلُ ج ڍَونگَلَ: ذ. ٽنولي ـ ڇَتَرَ ـ ٽوڪ ـ ڪِلَ ـ چِيڙ. ٺَقلُ ـ وِيچارا. طعنو ـ مهڻو ـ گِلا ـ اجايو گفتو ـ خراب ڳالهائڻ.

- ڍَونڪَلُ اَڇلَڻُ: واهيات جملا استعمال ڪرڻ - ڪنهن جي اٽڪل سان پاسخاطري ڪرڻ - طعنو هڻڻ - مهڻو ڏيڻ. پرائي ڳالهہ ۾ ٽپي پوڻ.
- ڍَونڪَلُ ڏارَڻُ: طعنہ زني ڪرڻ - ٺٺولي ڪرڻ (ڪنهن تان) - مسخري ڪرڻ - کِيلَ ڪرڻ - چرچا يا چٽروُن ڪرڻ. ويڪون ڪيڻ. ڪَسروُن ڪيڻ - ظلم ڪرڻ.
● ڍَونڪَل ڦِٽا ڪَرَڻُ: ڍيڪَ ڏيڻ.
- ڍَونڪَلُ هَڻَڻُ: چٽر ڪرڻ - کِيلَ ڪرڻ - ٺٺولي ڪرڻ. ٽوڪ هڻڻ - نقل ڪرڻ - ويچارا ڏيڻ.
- ڍَونڪيلِيُ ۽ ڍَونڪيلِيُ: ذ. صفت. ڍوَنڪل اڇليندڙ - طعنہ زن - مهڻائي.
● ڍُونڪُو ۽ ڍُونڪا: ذ. ٻُنبڻُ - چُٽُرُ - ٻُنبڙَ - ڍُڏو - وِيهَڪَ جي جاءِ - ٽڙو. ڪُڇڙَ - ڍُڏِ. ٻُٽو - ٻِٽا - ٻُٽي - ٻُٽيءَ وارو ڪنبو - ڪرنگهو - ڀاڪ جو هڏو - ڍُونگرِيُ (ل).
● ڍوُڻو ۽ ڍوُڻا (ٿ - ل): ذ. پيٽ - سوکڙي - نذرانو - سوغات - تحفو. لوهار يا ڪنڀار جو شاديءَ جي موقعي تي سوکڙي طور آندل ٿالهُ يا اوزار.
● ڍَووُ ۽ ڍَوا: ذ. مينهَن پوڻ جا نشان - خراب هوا - ڪُواءُ - ڍَوءُ.
- ڍووُ ڪَٽَڻُ: آسمان جو صاف ٿيڻ - مينهَن جو کڄي وڃڻ.
● ڍوُهُو ۽ ڍوُها (ٿ): ذ. دڙو - پيٽَ (جنهن تي گاهہ نہ اُڀري).
● ڍَوُ ۽ ڍَوُ: پيٽ پَرائي - رَڄُ.
- ڍَوُ پيارڻُ (ت): هيسائڻ - ڊِڄائڻ - ڀڄائڻ.
- ڍَوُ ڪَرَڻُ (ت): ڪَڪُ ٿيڻ - ڊڄي وڃڻ.
● ڍوءُ ۽ ڍوءَ: ذ. خراب هوا - طُوفاني هوا - برساتي هوا - رَوُ - رئو - ڍَووُ.
- ڍَوءُ ڪَٽَڻُ: صاف ٿيڻ (هوا جو) ظاهر ٿيڻ (آسمان جو).
● ڍوُئِڻُ: مصدر. [سن. ڍَنُوڪَ > ڍَهُہ: وودِ. سن. ڍوئڻ] هڪ هنڌان ڦيرائي ڪري ٻارُ کڻڻ - وري وري کڻڻ - ليهڻُ - کڻي وڃڻ - پهچائڻ - رَسائڻ - لَڏڻ (سامان وغيره) - ويجهو ڪرڻ - کڻي وڃڻ. جيئن تہ:

"سُتَڙ سي ڍوئي جي تَڙَ تَوائي سَڪُڙا"
(شاهہ).

(ڪورين جو هڪ اصطلاح) ڪم ڪي ختم ڪرڻ.
- ڍوُءَ ۽ ڍوُئُون: ٿ. ڪٽائي - ڪٽت - ڍُئائي - مُنتقلي. ڍوئڻ جي مزوري - ڪٽائي - ڍُئائي - حَمالپَ.
- ڍوُئيندو ۽ ڍوُئيندا: ذ. ڍوئيندڙ - ڪڻندڙ - حمال.
ڍوُئِيُ ۽ ڍوُئِيُون: ٿ. سامان، ڪپڙي، وغيره جي گڏ ڪري رکڻ جو هنڌ - اروڙِيُ - ڍِڳِيُ.
- ڍوُئِيُ ڪَرَڻُ: اَنُ يا پاڻ وغيره هڪ هنڌان کڻي ٻئي هنڌ ڍير ڪرڻ. گڏ ڪرڻ - ڍِڳِيُ ڪرڻ.
● ڍوُئيٽو ۽ ڍوُئيٽا: ذ. شاديءَ يا طهر جي خوشيءَ جي موقعي تي راڄ جي ڪاسبين جهڙوڪ لوهارن، ڪنڀارن، طرفان مبارڪ يا انعام لاءِ ٿاهيل سندن تحفو - سوکڙيءَ طور ڏنل ميوو يا مٺائي وغيره. سوغات - سوکڙي - ڏالِيُ - ڀيٽا - نذرانو - عطيو - بخشش - ڍوٽو.
- ڍَهِت: اسم خاص. تعلقي گونيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ڍهِنڊَ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- ڍَهِنڊِيُ: اسم خاص. تعلقي ساماري، تعلقي گوني ۽ تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ڍُهِيُ ۽ ڍُهِيُونُ (ت): ٿ. ڪرنگهي جي پڇاڙيءَ واري هڏِي - هنڪڻ هڏي (ت).
- ڍُهِيُ هَڻَڻُ: سِرِيُ اڇڻ - رِڙِهِيُ اڇڻ.
● ڍُئائِڻُ: مصدر. [سن. ڍَهُ = ڍوئڻُ] هڪ هنڌان کڻائي ٻئي هنڌ رکائڻ - گهمرا ڪري کڻائڻ - ڍوئائڻ - ڪٽائڻ - پهچارائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڊُنائي ۽ ڊُنائيُون: ث. ڪنهن شيءِ جي ڪٺائڻ يا پوئڻ جي مزوري - سامان وغيره ڪٺڻ يا ڪٺائڻ جو عيوضو - ڊُنائي - ڪٺائي.
- ڊُنائي ۽ ڊُنائيُون: ث. ڊُنائي - ڪٺائي - مزوري.
● ڊَءُ ۽ ڊَءَ: ذ. ڊَنو - ڊَوَ - رَجُ - تيرپت - قرار - خوشي.
● ڊَءُ جهلڻُ: پيٽ ۾ ماپڻ - سمائڻ. برداشت ڪرڻ - منٺو جهلڻ.
- ڊَءُ ڪَرَڻُ: قرار ڪرڻ - بس ڪرڻ (کاڌي کان).
● ڊَئِجڻُ: مصدر. ڪاڻي پرجڻُ - ڍَئجڻُ - ڍلهجڻ - رَجُ ٿيڻ - تپت ٿيڻ. راضي ٿيڻ - خوش ٿيڻ - پرجڻ - پُر ٿيڻ - ڍاپڻ.
- ڊَءُ ڊيئي ڇڏڻ: تنگ ڪرڻ.
ڊَئيڻُ: مصدر. ڊؤ ڪرائڻ - پيٽ پرائڻ - ڍَئڻُ - ڍلهڻ - گهڻو ڏيڻ.
- ڊُئي ڇڏڻُ: خوش ڪرڻ - مالا مال ڪرڻ. ملڪيت بخشڻ. ڊؤ ڪرائڻ (طنز طور) ڪجهه به نه ملڻ.
● ڊُئو ۽ ڊُئا: ذ. جُهوڙ - آکر.
- ڊُئي جي اوکَڙ: آکر يا جُهوڙ واري ڏينهن ايرندي کان لڳندڙ هوا.
● ڊَئُون ۽ ڊَئُون: ث. اٽڪل - تجويز - ڊَنءَ. جيئن ته:
"نکو ڊَئون ڊيري جو، مون ڏکن کان ڏاڻي" (جام خان).
● ڊَئونڪو ۽ ڊَئونڪا: ذ. ٿوري ننڊ - پنڪي - جهوٽو.
● ڊَئونڪ ۽ ڊَئونڪ (ڪ): ذ. مڪر - بهانو - ڪوڙ - نٽائڻ يا ناڪار واري حالت.
- ڊَئونڪ ڪَرَڻُ: نٽ ڪرڻ - نخرو ڪرڻ - اٽائڻ - گهر ڪرڻ.
● ڊِپڙ: پوٽي جو هڪ قسم (جنهن جو ٻج ايڏڙ جي ٻج کان ٿورو وڏو، چيلهه جي سور لاءِ مفيد ٿئي).

● ڊِيرو ۽ ڊِيرا: ذ. هندن جي ٻچايل ٿلهي مانيءَ جو قسم - ڊِوڙو - ڊوپيرو - روٽ.
● ڊِيري ۽ ڊِيريُون (ث): ث. لسندي ڪاٺيءَ جو ٽڪرو (ڪنهن ٽنڪ ۾ اٽڪايل).
● ڊِپڪ ۽ ڊِپڪون: ث. [سن. ڊِنڊم] ساز جو هڪ قسم - ڍُهلڪي - ڍُهلڙي - پکواز. ڍُهل تي هٿ هڻڻ يا ڍُهل وڄائڻ وقت نڪرندڙ آواز.
- ڊِپڪڙي ۽ ڊِپڪڙيُون: ث. ڍُهلڙي - پکواز - ڍهلڪي.
- ڊِپڪي ۽ ڊِپڪيُون: ث. ڊِپڪ - ڍُهلڙي - ڍولڪ - پکواز
- ڊِپڪي وڄائڻُ: ڍُهلڙي وڄائڻُ.
● ڊِپو ۽ ڊِپا: ذ. سارين ڏرڻ جي جنڊ جو ڪلڙ مان نهيل هينيُون پڙ - ڏرٽي - پرڙوا (ل-ت). واريءَ جونئيو دڙو - ڊِگڙي - ڊِپ.
● ڊِپچڪ ۽ ڊِپچڪ: ذ. پهاري مهاري - ميڙ سيڙ - صفن صفائي. مهاڙو. لڪڙو.
● ڊِيڊ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ڊِيڊُ ۽ ڊِيڊ: [هند. ڊيڙه] گهٽ ذات وارو - چمڙي جو ڪم ڪندڙ - مردار مال کائيندڙ.
- ڊِيڊوڙو ۽ ڊِيڊوڙا: ذ. ڊيڊ.
- ڊِيڊواڙو ۽ ڊِيڊوڙا: ذ. گندو پاڙو - خراب جاءِ - گندي جاءِ - غليظ هنڌ - ڪِن - ڪچرو.
- ڊِيڊوڙو هَئڻُ: گندو پاڙو هئڻ - غليظ هنڌُ هئڻ.
● ڊِيڊانو: اسم خاص. تعلقي ميرواه (خيرپور ضلعي) ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● ڊِيڊي ۽ ڊِيڊيُون: ث. هُرلي يا لار جو هڪ عضوو - سرائي جي پچاڙيءَ وارو حصو. هڪ لوهارڪو اوزار - بُلتي.
● ڊِيرُ ۽ ڊِير: ذ. [سن. ڌَرَڻ] گند ڪچري وغيره جو ٿهو - دڙو - ڊِڳ - انبار - ڍڳي - ڪوڙي - ڪوڙو - ڪوڙُ - البوهه - ميڙ. (صفت) ججهو - گهڻو - گهڻُ - سرس - سوايو - جالُ - بهون - هشامُ - هجوم - مجموعو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ڊيرُ ٿيڻُ: ڍيرَ ٿيڻ - ڪن شين جو ميڙ ٿيڻ. ڪيري پوڻ - ڍَهڻُ - مرَڻ.

- ڊيرُ ڪرَڻُ: ڍيرَ ڪرڻ - جمع ڪرڻ. مارڻ - ڍاهڻ. ميڙيءَ جو ڍيرَ ڪرڻ.

- ڊيرو ڊيرُ: صفت. ڳنڍن مٿان ڳنڍ - ڊيرن جا ڊيرَ - ڍيرن جا ڍيرَ - حد کان وڌيڪ - تمام گهڻا - بي انداز - ڪوڙا - هنشام.

- ڊيري ۽ ڊيريُون: ث. ڍيرَ - ڍيري - سٽيي - ڪوڙي.

- ڊيري ٿيڻُ: ڍيرَ ٿيڻ. ڪيري پوڻ - ڍهڻ - ڍهي پوڻ. ضعيف ٿيڻ - بيهوش ٿيڻ - فرش ٿيڻ. تيرين پير ڪرڻ. سجدو ڪرڻ.

● ڊيرڪي ۽ ڊيرڪيُون: ث. وڻ پڪل انبُ - شاخ.

● ڊيرو ۽ ڊيرا: ذ. ڏاڳن جو ڦورو - ڏاڳن جو ويڙهو - ڏاڳي يا ڏور جو ويڙهيل گولو. آنَّ وٽن لاءِ ڪم ايندڙ ڪاٺين جا ٻه ٽُڪر (وچ پٽل).

● ڊيڪُ ۽ ڊيڪَ: ذ. وڙُ - ونگ - ڏ ٽُنگ - جهڪُ - موڙُ - ڦيڏو - وَڪڙُ - وَنگوڙو - چيبُ.

● ڊيڪُ ۽ ڊيڪَ: ذ. واهيات گفتگو - ڪاوڙ ۾ ناگواري پيدا ڪندڙ لفظ - بڪواز - بڪوات - بڪ بڪ - بخيي - رٻ - بڙ بڙ - جهڪ - گپڙشپڙ - ڦسڙ - ٽيتُ - ڊوڻُگلُ. وڏي پتاڪ. بي عقليءَ جو ڳالهاءُ. مهڻو - طعنو - ڏوراهو - اولاڻيو (ڪ). وڏو ڊيڪُ - وڏي سرڪيي - ٻڪهڙُ (ڪ).

- ڊيڪ چنڊنُ: ڊونگل هڻڻ - واتان وَهائڻ - طعنا هڻڻ - بي تڪيي ڳالهه ڪرڻ - ڪنو ٽيتُ ڏيڻ - بي موقعي گفتگو ڪرڻ - اياڻپ جي ڳالهه ڪرڻ - اجايو بڪڻ. شيخي ڏيکارڻ.

- ڊيڪُ ڏيڻُ: واهيات ڳالهائڻ - بڪ بڪ ڪرڻ - اجائي بخيي هڻڻ - رٻ ڪرڻ - بڪواز ڪرڻ - بي سوچي سمجهي ڳالهائڻ - پرائي ڳالهه ۾ دخل ڏيڻ. ڪنهن جي خلاف پري مجلس ۾ بهتان مڙهڻ - غليظ دليل ڏيڻ. مهڻا ڏيڻ - اولانيو ڏيڻ.

● ڊيڪيٽيِ مپيڪيٽيي ۽ ڊيڪيٽيٽيُون مپيڪيٽيٽيُون (ت): ث. ڊيڪ ڏيندڙ جانور - ڊيڪيٽي (مينهن يا ڳئون وغيره). آسرو. وارث - ميتُ مائٽ.

- ڊيڪيٽي لـ مپيڪيٽيي: ث. ڪجهه به نه هئڻ واري حالت - سڃ - سُڃائيي - سکڻائيي.

● ڊيڪُو ۽ ڊيڪا: ذ. [هند. ڊوڪ = ويجهو وڃڻ] (جماع وقت) ڏنل لوڏو - ٽپڪ - ٺپڪو. ٺڪر - آڪلُ - ٿيڏو - ٺونٺو.

- ڊيڪُو هڻڻُ: ڦرج ۾ آلت وجهي هڪ پيرو زور سان هڻڻ.

● ڊيڪي ۽ ڊيڪيُون: ث. ڪَتڻ جي چرخي يا انٽ جي ڪاٺ جي گهوڙي - چرخي جو ڪانُوڙو - چرخي جي تري جو تختو.

● ڊيلَ ۽ ڊيلُون (ث): ث. پکيءَ جو هڪ قسم - مور جي مادي - ڍيلَ.

● ڊيلَ ۽ ڊيلُون: ث. ڪپسر - سيڙپ - ڍير - سيل ول - چرڪ - اوير - ڍرَ - ڍلائيي - اوسيڙو - غفلت.

- ڊيلَ ڪرَڻُ: سيڙپ ڪرڻ - دير ڪرڻ - چرڪ ڪرڻ - اوير ڪرڻ - ڍلَ ڪرڻ - ڍلائڻ.

- ڊيلُو ۽ ڊيلا (ث): ذ. صفت. ڍلو - ڍرو - آهستو - ڍيمو. دير ڪندڙ - چرڪ ڪندڙ - سُستُ - غافل.

● ڊيلا ڊيلا: نِدا. امر. ڍار - هيٺ ڪر - هيٺ چڏ - آهستي آهستي ڦٽو ڪر. شاديءَ وغيره يا ڪنهن خوشيءَ جهڙي موقعي تي گهورَ ملڻ وقت منگٿهار جي صدا - ڏيلا ڏيلا.

● ڊيلڪُور (ڪ): ذ. پوٺيءَ جو هڪ قسم. (بنا پنن، نقط ڪنڊن ۽ اڇن گلن سان).

● ڊيلڻُ: مصدر. [سن. ستّل. هه. ٿيلنا. سن. تَلنَ = هٽڻ] چڏڻ. ڍڪڻ - ڍڪارڻ - ٿيلهڻ. دل تان لاهڻ - وسارڻ جيئن ته:

"ڊوليا ڊيلَ مَ مُون"

(شاهه).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

رُلڻ - رمڻ - ڀٽڪڻ - ڀٽڪڻ - ڀڄڻ - ڀٽڪڻ - ڌِڪا کائڻ - ٿاپا کائڻ - آواره گردي ڪرڻ - غفلت ڪرڻ - وِسر ڪرڻ - ڳهيلائي ڪرڻ.

- ڏِيلُهو ع ڏِيلُها (ت): ذ. صفت. وانڊو- ڀٽڪندڙ- رولُ - ٿلڪندڙ.

● ڏِيلِي ع ڏِيلِي (ت): ذ. صفت. غريب مسڪين - ڪنگال - مڪُو - ٿلهو.

- ڏِيلِي ٿِيَڻُ: غريب ٿيڻ - ڪنگال ٿيڻ.

● ڏِيمِين ڏِيمِين: ظرف. ڳاهي ڳاهي - بعضي بعضي- ڪڏهن ڪڏهن-اتفاق سان - ڪنهن ڪنهن وقت- قضائي - سو مَرڪي - مواڍي. آهستي آهستي - ڏيري ڏيري. توري توري. ٿڙيل ٿڪڙيل- هيٺي هيٺي - هيڏانهن هوڏانهن.

● ڏِينبو ع ڏِينبا (ت): ذ. نازيءَ ۾ ٻنيءَ ڪرڻ جي حالت. زمين اوڙ جو ٿورو ڀاڱو - ٻغير ٻيج جي رهائڻ واري حالت.

● ڏِينپ ع ڏِينپُون (ت): ث. ڀِر - ڀِتَر - ڪڙهو.

● ڏِينڊو ع ڏِينڊا (ت): ذ. صفت. قد جو ٺِڳو- ٻندرو- چوڙو - ٻِٺڪو.

● ڏِينڪ ع ڏِينڪ (ت): ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.

● ڏِينگ ع ڏِينگ: ذ. صفت. [س. دُرادِنگ. دُرُد = مضبوط ٿيڻ + آنگ = عُضُوو. ڊِرگهه = ڊگهو] وڏو - قداور - پربت - ڊگهو. مٿاهون - آوچو. (ذ) ڪوه وڏو جيسم - ڪاٻه تمام وڏي شيءِ. ڏيو جهڙو مڙس - راڪاس - ديوُ - تيسينگ. وڏو يا سگهر ماڻهو - معتبر ماڻهو - امير - شاهوڪار. پکيءَ جو هڪ قسم - وڏو پکي - ڳڌ ۾ پکي. وڏو جهاز - جهاز جو هڪ چڪرو، جنهن تي رسا ويڙهجن. وڏائي - هَٺُ - آڏنبر - ڦٽاڪ - ڏونگل. ڪوڙ ٻڏوڙ. ڦوروُ.

"جتي ڏِينگ ڏَرن، تتي تاري تنهنجي"

- ڏِينگ ڏَرڻُ: وڏا وڏا (ماڻهو) مارڻ جيئڻ:

"هن ڪاڪ ڪڪوريا، ڪيترا،
هت ڪيئي ڏِينگ ڏڙيا."

(بيدل).

- ڏِينگ ڏَرِيا: جملو. وڏا جهاز آيا - غوراب آيا (شاهه).

- ڏِينگ رَڙڻُ: وڏن پکين جون دانهون ڪرڻ- وڏيون رڙيون ڪرڻ. پٽدر يا سُڃي جاءِ ۾ گذارڻ - تڪليفون ڪاٽڻ - سختيون سهڻ. سُڃ هُڃڻ - بيابان هجڻ (ت).

- ڏِينگ مَتَرُ (ت): ذ. صفت. ڊگهو ۽ ٿلهو - گول مول - بي ڊولو - اڻ گهڙيل.

● ڏِينگَلُ ع ڏِينگَل (ڪ): ذ. ٻٽاڪ - شوغان. دُوفانُ - هُوڳانُ. ڏِينڪُ (ل).

● ڏِينگرُ ع ڏِينگر: ذ. [ه. ڏينگرُ = ڪنڊن واري وڻ جو ٽارُ] (ٻير، ٻير، ڪنڊي وغيره جو) ڇهو - ڏِنگرُ. (صفت) ڪمزور - ڏُٻرو - ضعيف - اِٻرو.

● ڏِينگيڙو ميِنگڙو (ت): ذ. صفت. تمام رَدِي- اڃايو - سادو.

● ڏِينگسُ ع ڏِينگس: ذ. ٻيڙيءَ جو هڪ قسم.

● ڏِينگلو ع ڏِينگلا: ذ. ڪَڇ مُلڪ جو سِڪو - ٻن پئسن جي قيمت وارو سِڪو - ٽَڪو- ٽَڪَڪُ. گهاٽ - چونڪي. عهدو - نوڪري - جڳهه. ڏِيچڪُ.

● ڏِينگلِي ع ڏِينگلِيُون (ڪ): ث. نار جو هڪ عضوو- چڪري کي جهلڻ لاءِ ڪاٺ ۾ پيل ڪاٺيءَ جو ٽڪرو.

● ڏِينگو ع ڏِينگا: ذ. هُرلي يا نار جو تِڙ وارو چڪرو - پانڊِي. انٽ جو چڪرو. آئٽ - چرخو (ت).

- ڏِينگو ڏِيرِي ٿِيَڻُ: برباد ٿيڻ - ناس ٿيڻ- تباهه ٿيڻ - ويران ٿيڻ - چٽ ٿيڻ - بَس ٿي وڃڻ - ڪُٽي وڃڻ - ڏڪن ۾ اچي وڃڻ - خانو خراب ٿيڻ - رقم ٿي گل ٿيڻ.

- ڏِينگو ڏِيرِي ڪَرَڻُ: خراب ڪم ڪرڻ - ڏينگو ڏاهڻ.

● ڏِينگهرُ ع ڏِينگهر: ذ. ڪنڊائين وڻ جو ٽار - ڏِنگرُ. اِٻرو- ضعيف- ڏٻرو. (ث. ڏِينگهرِي ع ڏِينگهرِيُون).

books.sindhsalamat.com www.sindhsalamat.com

- ڍِينگهرُ تي وڃڻُ: ڏُبرو ٿيڻ وڃڻُ - ڪمزور يا ضعيف ٿي وڃڻ - لاچار ٿي وڃڻُ - هيٺو ٿي وڃڻ.

● ڍِينگهرَ جي ڍارُ رَهڻُ: ڍِنگهرن جي آسري تي رهڻ. غريبائپي نموني رهڻ.

- ڍِينگهرَنُ تي آنو هارڻُ: اڻ لائق سان لائق ڪرڻ. اجايا ڪم ڪرڻ - بي فائدا ڪم ڪرڻ.

● ڍِينگهوُ ڍينگها (ت): ذ. نار - هُرلو - چرخو - اڙٽ.

● ڍَيوُ ڍَيا: ذ. صفت. ڍائو - ڍاوَلَ ٿيو - ڍَئو ڏنو نه، جيئن ته:

"ڪوهُ نه جُهارِئين جڪيرو،
جنهين ڏيهه ڍَيا ڏيئي"
(شاهه).

● ڍِيئِي ڍِيئِيُون؛ ث. گڏجڻ جو واعدو - ملڻ جو انجام - ڍائي.

● ڍِييائا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

ذ

ذ: ث. (ع) سنڌي الف ب جو چوويهون، عربي الف ب جو نائون ۽ فارسيءَ جو اکر. ابجد موجب عدد (٧٠٠).

● ذابِحُ ذابِحَ: ذ. صفت (ع) ذبح ڪندڙ - ڪُهندڙ - ڪاسائي.

● ذاتِ ذاتُون؛ ذاتيُون: ث. صاحب - مالڪ - ڌڻي. جيئن: "ذات الجنب، ذات الريه وغيره." شيءِ جي حقيقت - ماهيت - اصليت - بنياد - پيڙهه. سرشت - خلقت. طبيعت - بناوت. جوهر - تتُ - مايو - مول - مادو - خمير - عرق - مغز - عطر. فطرت - قدرت. جسم - وجود - ديهي - بدن - سرير. جيئن: "هن جي ذاتِ مان اميد نه لاهبي." قسم - نمونو - پالت - وَجهه - جنس. جيئن: "سڀ ننگ هڪڙي ذات جا آهن." [ع. ذات: سن. جات] فرقو - ڪوفو - پنڌُ - پڪُ - مَتُ - جاتي - قوم - خاندان - گهراڻو - قبيلو - پاڙو - وَنش - بنسُ - نُکَ - ڪُرم - نيات. آکهه - ڀائي - ٻوچ. جوئر جو هڪ قسم (ان" تمام مٺو).

- ذاتِ ٻه ڏاڍو واتُ ٻه ڏاڍوُ هئڻُ: وڏي خاندان جو ۽ چالاڪ هئڻ.

- ذاتِ تي ڏاتِ نه هئڻُ: خدا تعاليٰ جي مهرباني ڪنهن خاص ذات يا ڪٽنب تي مدار نه ٿي رکي.

- ذاتِ ڀائيُ ذاتِ ڀائيُ: ذ. صفت. ساڳيءَ ذات وارو - هڪ فرقي وارو - همذات - هم قوم. شريڪ.

- ذاتِ پاتِ: ث. سلسلہ خاندان - حسب نسب - پيڙهي - ڪٽنب. قوم.

- ذاتِ پٽائڻُ: قوم جي گلا ڪرائڻ. قوم کي بدنام ڪرڻ يا ٽڪو لائڻ.

- ذاتِ پاتُ جا پنڌَڻَ: ذ. ذات جي روڪ پابندي. ڪنهن خاندان جون ريتون رسمون وغيره. هلي چلي - رسم و رواج.

- ذاتِ پاتِ نه پڇڻُ: ڪٽنب يا خاندان جو فرق نه رکڻ.

- ذاتِ ڏاڍو هئڻُ: ڪنهن اوچي خاندان جو فرد هئڻ - وڏي ڪٽنب وارو هئڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ذاتِ ڪان ڪَڍَڻُ: قوم مان خارج ڪرڻ - ڦالهيئون لاهي ڇڏڻ.
- ذاتِ مان ڪَڍَڻُ: قوم ڪان خارج ڪرڻ.
- ذاتِ وارُ: ظرف. ذاتين جي ورهاست موجب - هرهڪ ذات جدا جدا.
- ذاتِ وارو ۽ ذاتِ وارا: ذ. صفت. هم قوم - ڀائي - شريڪ.
- ذاتي ۽ ذاتيءَ: ذ. صفت. ذات جو - ذاتيرو. حقيقي - اصلي - فطرتي - قدرتي - طبعي. شخصي. سر جو - سندس - وجودي - ديهڪ - بدني - پنهنجو. نج. سڀاويڪ - عين بين - هوبهو - پراڪرت. مهج - ضروري - مکيہ. فلسفہ جي اصطلاح ۾ ازل کان ابد تائين موجود ۽ قائم رهندڙ جوهر - الله تعاليٰ. حق ۾ حل ٿي حق بڻجي ويل وجود.
- ذاتي تَعَلّقُ: ذ. شخصي لاڳاپو - خاص معاملو.
- ذاتي جَوهَرُ: ذ. شخصيت ۾ موجود جوهر - اصلي خوبي - قدرتي ڳڻ - فطرتي سڀاءُ.
- ذاتي حَيثيّتَ: اصلي سرمايو - پُڄندي. شخصي لياقت. خاص قابليت.
- ذاتيرو ۽ ذاتيرو: ذ. صفت. مُئني ذات وارو - آڇي ذات وارو - چڱي حسب نسب جو - آدي بنيادي - پيڙهياٽتو - عالي نسب - اصيل - خانداني. مٿيون - بالا - اعليٰ - وڏو - آتم - آڇو - پيش - سرس - آتر - بهتر - عمدو - فائق - سَجيهُ - برتر - سرشيٽ - ڀلارو - خاصو - چوکو. ذات ذات جو - گهڻن قسمن وارو - قسمين قسمين - ڀانت ڀانت جو - طرحين طرحين - نموني جو.
- ذاتي لياقَت ۽ ذاتي لياقَتون: ث. پنهنجي قابليت - اصلي جوهر - اصلي قابليت.
- ذاتي مَعاملو ۽ ذاتي مَعاملا: ذ. خانگي معاملو - خانگي وهنوار - شخصي وهنوار. خانگي جهيڙو - خانگي ڪم.
- ذاتيون صِفاتون ڇَڏَڻُ: وڏو ماڻهپو ڦٽو ڪرڻ. پاڻ کي گهٽ ذات وارو سڏائڻ. ليچ ذلّو اختيار ڪرڻ.

● ذاتُ البُرُوجُ: ذ. انون آسمان. عرش ڪرسي.
● ذاتُ الجَنَبُ: ذ. (ع) بيماريءَ جو هڪ قسم - ڦڦڙن جي پردي جي سوڄ - ڦڦڙي - سرسام.
● ذاتُ الرّيَهَ: ث. (ع) بيماريءَ جو هڪ قسم - ڦڦڙن جي سوڄ - ذاتُ الجَنُب.
● ذاتُ الصّدُر: ذ. (ع) هڪ بيماريءَ جو قسم - ڇاتيءَ جو سُور. ڦڦڙن جي پردي جي سوڄ - ڦڦڙي - ذات الجنب.
● ذاتَلُ ۽ ذاتَلَ: ذ. (ع. ذاتُ الجَنُب = پاسي جو سور) پاسي جو سور - ذات الجنب.
● ذاڪرُ ۽ ذاڪرَ: ذ. صفت. [ع. ذڪر = احوال ڏيو] ذڪر ڪندڙ - ياد ڪندڙ - خدا جي عبادت ڪندڙ - عابد.
● ذالُ ۽ ذالَ: ذ. ڪڪڙ جو سوڙ - چوٽي - تاج.
● ذائقو ۽ ذائقا: ذ. [ع. ذائقه = سَواد] چکڻ جي حظ - سواد - مزو - لذّت - ساءُ - لاءُ لطف - مقاءُ - رَسُ - رمنا - چٽ - چکي - چشڪو - چش - چشي - چسڪو - چاتي. شوق.
- ذائقو وَٺڻُ: مزو وٺڻ. سواد حاصل ڪرڻ.
- ذائقيدارُ ۽ ذائقيدار: ذ. صفت. سواد وارو - سوادي - مزيدار - لذيذ.
● ذِبحُ: ذ. (ع) ڪنڌ ڪپڻ جي حالت - قتل - ڪوس - گهات. شرعي طرح ڪُهڻ جي حالت - حلال - تڪبير. قربان - ٻَلدانُ - صدقو - مينڌ - ڳالهه - خونريزي - خون.
- ذِبح ڪَرَڻُ: حلال ڪرڻ - ڪنڌ ڪپڻ. قرباني ڪرڻ - صدقو ڪرڻ - ٻَلُ چاڙهڻ. گهات ڪرڻ - قتل ڪرڻ - ماري خون ڪرڻ. وڍڻ - ڪُهڻ.
● ذَبيحُ ۽ ذَبيحَ: ذ. صفت. [ع. ذَبحَ = ان ذبح ڪيو] ذبح ٿيل - ڪٺل - شرعي طور تي ذبح ڪيل جانور - حلال ڪيل. قربان ٿيل.
- ذَبيحُ اللهُ: ذ. خدا جي نالي تي قربان ٿيندڙ. حضرت اسمٰعيل عليہ السلام جن جو لقب.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ذَخيِرُو ۽ ذَخيِرا: ذ. [ع. ذخيِرَةُ: ذَخَرَ = هن گڏ ڪيو] خزانو – لڏي. گڏ ڪري رکيل مال – سرمايو – موڙي – پونجي. گدام. ڀنڊار – انبار – ڍير – سٿ – گَنڊ – سَرُ تڻ – موجودات. ميڙو ساماڻ – سمر – سامگري – ڪاڏو – توشو – رسد – مئو مال. ڪيچَ – دَلَ. ڪنهن وقت لاءِ رکيل مال. بندوبست – بلو – تدبير.

– ذَخيِرُو ڪَرَڻُ: ڍير لڳائڻ – آئنده لاءِ سامان گڏ ڪرڻ – گدام ڀرڻ.

● ذَرا: صفت. تمام ننڍڙو ڊاڍو – ٿورو – ٿوري – ذريُ. جيئن:

"ذَرا ڳالهه تہ ٻڌجو".

● ذَرا رِيحُ: ذ. جيت جو هڪ قسم، جو ڪنڪ جي ٻوڪ ۾ وهي، رنگ ڪاروءِ ڳاڙهاڻ تي مائل.

● ذَرِڙو ۽ ذَرِڙا: ذرو جو اسم تصغير. ڪنهن شي جو ٿورو حصو. تمام ننڍڙو ٽڪڙو – پرزو – ذرو – ريزه – هَوَ جيترو. (ث. ذَرِڙي ۽ ذَرِڙيون).

● ذَرو ۽ ذَرا: ذ. لغوي معنيٰ ۾ ماڪوڙي. آهي ذرا جي آس ۾ دَزَ وانگر ڏسبا آهن. جَوَ جي سَوين ڀتي – تمام ٿورو حصو – ٿورو ذرڙو، هَوَرَتي – جزو – ڀرماڻو – آٽو – تيرُ – ليک (صفت) ٿورو – گهٽ – ننڍو – لاٿو – لاڏارو – چوٿو – قليل – ڪجهه – جزوي – ڪُجِ ڪِج – ڪجهه ڪجهه.

– ذَروُ ڀُرزو ۽ ذَرا ڀُرزا: ذ. ٿورو گهڻو. سڀڪجهه – رهيل سهيل – هرچيز.

– ذَروُ ذروُ ۽ ذَرا ذَرا: ذ. ٿورو ٿورو – ڪجهه ڪجهه.

● ذُرو ۽ ذُرا: ذ. پکيءِ جو هڪ قسم – هڪ شڪاري پکي.

● ذَرَّه نَوازِيُ ڪَرَڻُ: ناچيز کي چيز بنائڻ. نااهل کي اهل بنائڻ.

● ذُرِيَّتُ ۽ ذُرِيَّتُونُ: ث. (ع) ماڻهوءَ يا جن جو نسل – پونئير – اولاد – سنتان – ٻار ٻچا. ڀجندي – طاقت – ڀچ – وسعت.

● ذَرِيُ ذَرِي: ظرف. هَرَ هَرَ – لحظي بہ لحظي. وقفي وقفي بعد – جلدي جلدي – ٿوري ٿوري – وري وري – گهڙي گهڙي – منٽ منٽ ۾.

● ذَرِيعو ۽ ذَرِيعَا: ذ. [ع. ذرِيعَہُ] وسيلو – واسطو. معرفت – دُواران – طفيل – بدولت. باعث – ڪارڻ. اپاءُ – رستو. هوند – پهندي. جميعت – وسعت.

– ذَرِيعو پَيدا ڪَرَڻُ: وسيلو پيدا ڪرڻ – ڪو سبب ڪڍڻ.

● ذِقّ ۽ ذِقُّون (ت): ث. ڪلي – دِ ٻي (جنهن ۾ گيهہ هجي).

● ذَقَنُ: ث. (ع) منهن جو هڪ حصو – ڪاڏي – چاڙي.

● ذَڪَا: ث. (ع) ذهن – فهم. طبيعت جي تيزي – دانائي – هوشياري.

– ذَڪاوَتُ ۽ ذَڪاوَتُونُ: ث. ذهانت – هوشياري – دانائي.

● ذَڪَرُ ۽ ذَڪَرَ: ذ. (ع) عضوو مخصوص (مردانو) – آلت – لِنگ.

● ذِڪرُ ۽ ذِڪرَ: ذ. [ع. ذَڪَرَ = هن ياد ڪيو] ياد گيري – ياد. سارَ – سَمَڪَ – سنڀارَ – سارولي – هُرَ. بيان – تات – تذڪرو – گفتگو – ڳالهه – چرچا – ٻچار – ڳالهه ٻولهه. مرسلو – وارتا – واني – چَووٽ – چَوٻَچو – چو ٻولو – سٽيدي – ڏلد چرچا. قرآن شريف جو دَوُر. ياد – يادِ خدا – جاپ. ثنا – صفت (خدا جي).

– ذِڪرُ اچڻُ: ڪنهن شيءِ بابت ڪا ڳالهه ٿيڻ – تذڪره ٿيڻ.

– ذِڪرُ اَذڪارُ: ذ. ڳالهه ٻولهه – خبرچار – گفتگو.

– ذِڪرَ جيُ وادِيُ وِ ۾ هَڻُ: گهڻي احوال کي ٿورن لفظن ۾ بيان ڪرڻ – درياءَ کي ڪُوزي ۾ بند ڪرڻ.

– ذِڪرُ ڇيڙَڻُ: ڳالهه ٻولهہ شروع ٿيڻ – گفتگو ٿيڻ – ڳالهه ٿيڻ.

– ذِڪرُ ڇيڙَڻُ: ڳالهه شروع ڪرڻ – ڳالهه ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ذِڪْرُ خَيْرُ: ذ. چڱائي يا نيڪي واري ڳالهہ - ذڪر اذڪار - ڳالهہ ٻولهہ.
- ذِڪْرُ ڪَرَڻُ: بيان ڪرڻ - ڳالهہ ڪرڻ. خدا جو نالو وٺڻ. وظيفو پڙهڻ. خدا جي يادگيري ڪرڻ.
- ذِڪْرُ مَذْڪُورُ: ذ. ڳالهہ ٻولهہ - خبرچار - حال احوال - گفتگو.
- ذِڪْرُ نِڪْرَڻُ: ڪنهن شخص بابت ڪا ڳالهہ هلڻ.
- ذِڪْرُ هَلَڻُ: ڪنهن شخص بابت ڳالهہ ٻولهہ ٿيڻ.

● ذِڪْرِيُ: اسم خاص. غوشي ذات جو هڪ پاڙو (حضرت امام مهدي کي "مهدي بيا" ڪري ياد ڪندڙ)، اهي گهڻو ڪري مڪران جا رهاڪو هوندا آهن، ڪراچيءَ ۾ بہ اچي رهيا آهن.

● ذَڪِيُ ۽ ذَڪِيَ: ذ. صفت (ع) ذهين - هوشيار - تيز فهم - سمجهو - عقلمند - دانائُ.

● ذُگُو ۽ ذُگا (ٿ): ذ. ڏاڙَ - ڦڙاڪ.
- ذُگا هَڻَڻُ: ڏاڙون هڻڻ - ڦڙاڪون هڻڻ.

● ذِلَّ (ت): ث. ذِلّت - خواري. تڪليف. مصيبت.

● ذَلالَتَ ۽ ذلالَتُون: ث. [ع. ذَلَّ = هو خوار ٿيو] ذليل هجڻ جي حالت - ڪميڻائي - ليچ پائي. بي حيائي. خرابي - ابتري.

● ذِلَّتَ ۽ ذِلَّتُون: ث. [ع. ذَلَّ = هو خوار ٿيو] خواري - رسوائي - بدنامي - بدناموسي. بي عزتي - هتڪ - فضيحت - توهين - بي مانائي - ابجس - اپمان. نفرت - حقارت. آزار - مصيبت - ڏکڙي - ڦِڪَتَ. گلا - عيب - لڌا - ڪميڻائي - بڇڙائي - ليچپائي.
- ذِلَّتَ ٿيڻُ: بدنامي ٿيڻ. بي عزتي ٿيڻ.
- ذِلَّت جي مَيْدانَ ۾ سَرُگردانُ ڪَرَڻُ: خوار ڪَرَڻُ. ذليل ڪرڻ.
- ذِلَّتِ ڪٽڻ: مصيبت ڪٽڻ. پريشاني سهڻ - آزار ڪٽڻ. بي عزتي سهڻ - خواري سهڻ.

● ذَلَلُ ۽ ذَلَلَ (ت): ذ. نقصان - هرج - جوکو - ٽوٽو - خسارو.

● ذَلِيْلُ ۽ ذَلِيْلَ: ذ. صفت. [ع. ذَلَّ = هو ڪميڻو ٿيو] خوار - رسوا - بدنام. نيچ - ڪمينو - ڏڪاريل - خراب. بي عزت - ڪين جهڙو - ڏڪار لائق. ڦِٽ پيل - مٺو - ڪوٺو. ڪم ذات - گهٽ - حقير. ارلڇو - بي غيرت - بي شرم. گنهگار. لماڻو - مسڪين.
- ذِلِيْلُ ٿِيَڻُ: بدنام ٿيڻ - بي عزت ٿيڻ - حقير ٿيڻ.
- ذَلِيْلُ ڪَرَڻُ: بدنام ڪرڻ. بي عزت ڪرڻ.

● ذُمُ: ذ. تکائي - تيزي - زور - ڇوٽ.

● ذَمَاتَ ۽ ذَمَاتُون: ث. ڪٽنب - قبيلہ - ڪڙم. (ممڪن آهي تہ "ذ" "ج" مان تبديل ٿي هجي - جيئن "ذات ذَمات".)

● ذَمْڪَانِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو).

● ذِمُّو ۽ ذِمَّا: ذ. [ع. ذِمَّہ = هن ڏوهي ڪيو] انجام - عهد - قول - ٻول. ضمانت - جوابداري - سپردگي - قبضو - حوالو - چارج - سولپ - سنڀال. ڀروسو - ويساهہ - اعتبار - ڀرتيت - ساک پت. سونو - ٻار - سنو. يقين - توڪل. ڪَنڌو - اوڳر - چيٺو - حساب ڪتاب (ت).
- ذِمُّو ڏِيَڻُ: جوابداريءَ جو يقين ڏيڻ - ضامن ڏيڻ. انجام ڏيڻ.
- ذِمُّو ڪَرَڻُ: پنهنجي جوابداري تي ڪٽڻ - نفعي نقصان جو بار ڪٽڻ. جوابداري ڪٽڻ.
- ذِمُّو ڪَٽَڻُ: جوابداري ڪٽڻ - پنهنجي جوابداري ڏيکارڻ - حامي ڀرڻ - اقرار ڪرڻ.
- ذِمُّو وَٺَڻُ: انجام وٺڻ. جوابداري وٺڻ - ضامن وٺڻ.
- ذِمَّہ دارُ ۽ ذِمَّہ دارَ: ذ. صفت. جوابدار - جوابده.
- ذِمَّہ دارِيُ ۽ ذِمَّہ دارِيُون: ث. جوابداري - جوابدهي. ضمانت.
- ذِمَّہ وارُ ۽ ذِمَّہ وارَ: ذ. صفت. اعتبار وارو - جوابدار - منتظم - رڪن. سنڀاليندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ذِمي بَرُدارُ ۽ ذِمي بَرُدارَ: ذ. صفت. جوابدار- ضامن - پڌل. سڀ بار کڻندڙ. ذميوارُ - ذِميدارُ.
- ذِميبَرُداري ۽ ذِميبَرُداريئون: ث. جوابداري - ضمانت - ذمہ داري - ذميواري.
- ذِميدارُ ۽ ذِميدارَ: ذ. ضامن - ڪولاندرُ - ڪَفِيلُ - ضامنگير - ذميبردارُ.
- ذِميداري ۽ ذِمیداريئون: ث. جوابداري - ذِمو - جوکو - سونُو - جوکم - خطرو - بازپرس - ذِميبرداري.
- ذِمي ڪَرَڻُ: حوالي ڪرڻ - سونپڻ - سپرد ڪرڻ. جوابداري هيٺ ڏيڻ.
- ذِميوارُ ۽ ذِميوارَ: ذ. صفت. جوابدار - ضامن - ڪَفِيلُ - ضمانت ڏيندڙ - ٽلهي - ڪولادر - پلهي.
- ذِمي واري ۽ ذِميواريئون: ث. جوابداري - ضمانت - خبرداري. سونپ.
● ذِمِي ۽ ذِميئون (ت): ث. ڪورين جي هڪ اوزار جو نالو.
● ذِمّي ۽ ذِمّيَ: ذ. صفت. [ع. ذِمہ"] اسلامي حڪومت ۾ غير مسلم جذيہ ڏيل پرڀندڙ.
● ذَنَبُ ۽ ذَنَبَ (ت): ذ. وڏو ڪيرهُه - ڪيرانهُه - ڳِنو - نيوالو. (ع) گناهُه.
● ذِنبُ ۽ ذِنبَ: ذِنبون (ل): ذ. ث. ميڙيءَ جو وڏو ۽ تمام سخت ڳنڍو- سِرَ جو ٽڪر - جِنبَ.
- ذِنبَرُ ۽ ذِنبَرَ: ذ. ذِنبُ.
● ذُو: ذ. (ع) ڌڻي - مالڪ- صاحب - خداوند. (صفت) وارو- جو. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ. جيئن: ”ذُوالجلال، ذُوالنورين“ وغيره.
- ذُوالجَلالُ: ذ. صفت. صاحب جلال - شوڪت، عزت ۽ دٻدٻي وارو- جليل القدر- وڏي وڏائي وارو- معزز. (اسم خاص) خدا تعاليٰ جي صفاتي نالن مان هڪ نالو.
- ذُوالجَناحُ: ذ. صفت. ٻن پرن وارو. (اسم خاص) حضرت امام حسين عليہ السلام جن جي گهوڙي جو نالو.

- ذُوالحَجُ: ذ. حَجَ وارو- حَجَ جو. هڪ مهيني جو نالو. هجري سن جو هڪ مهينو.
- ذُوالفِقار: ث. ٻن پاسن واري (تلوار) حضرت علي عليہ السلام جن جي تلوار جو نالو.
- ذُوالقَدرُ: ذ. صفت. زور وارو- زوردار- سگهارو- سگهائتو - سَتائُو - زبردست. قرارو - جبرو - بهادر - طاقتمند - پهلوان - شهہ زور - همت پريو.
- ذُوالڪَرامُ: ذ. صفت. عزت وارو- معتبر- شريف.
- ذُوالقَرنَينُ: ذ. صفت. ٻن سڱن وارو (ذ) سڪندر يوناني جو لقب.
- ذُوالمِنَنُ: احسان ڪندڙ. (ذ) ڌڻي تعاليٰ- خداوند.
- ذُوالنُورَينُ: ذ. ٻن نورن وارو. (ذ) حضرت عثمان رضہ جن جو لقب.
- ذُوالوقارُ: ذ. صفت. عزت وارو- قدر و منزلت وارو.
- ذُوفَنُون: ذ. صفت. گهڻا فن ڄاڻندڙ- فن وارو - هُنرمند.
- ذُومَعني: ذ. صفت. ٻن معنائن وارو- گهڻن معنائن وارو. ٻہ ٽهي (ڳالهہ).
● ذُوالحَجُ: ذ. (ع) حج وارو مهينو. هجري سال جو آخرين مهينو.
● ذُوالفَقار: ث. (ع) ٻن پاسن واري (تلوار). (انهيءَ تلوار جو نالو، جا عاص بن منبہ جي جنگ بدر ۾ مارجي وڃڻ تي حضور جن جي هٿ آئي ۽ وري حضرت علي ڪرم الله وجہ جن تائين پهتي).
● ذُوالقَرنَينُ: ذ. (ع) ٻن سڱن وارو. (سڪندر بادشاهہ جو لقب. مختلف روايتن موجب، يا تہ ٻن چوٽين هئڻ سبب، يا تہ ماءُ ۽ پيءُ ٻنهي ڪان بزرگ هو، يا تہ مشرق ڪان مغرب تائين فتوحات سبب، يا تہ هن نور ۽ ظلمت ٻنهي جو سير ڪيو هو انهيءَ سبب، يا تہ هن ڪي تاج ۾ دنبي جا سڱ لڳل هئا، انڪري اهو نالو پيو).

● ذُوالقَعدُ: اسم خاص. (ع) هجري سن جي يارهين مهيني جو نالو.
● ذُوالنُونُ: ذ. [ع. نون=مڇي] مڇيءَ وارو. (ذ) لقب، حضرت يونس عليہ السلام جو (جنهن کي مڇي ڳيهي ويئي هئي ۽ ست ڏينهن مڇيءَ جي پيٽ ۾ هو.)
● ذُوفالي: اسم خاص. تعلقي سنجهوري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● ذَوقُ ٤ ذَوقَ: ذ. (ع) چکڻ جي قوت. ذائقو – لذت – مزو – سواد – حظ – ساءُ – لاءُ. شوق. چاهنا – چاڙي. خواهش – آمنگ. لطف – خوشي – سرهائي – موج – آنند – فرحت. عيش – نشاط. اختيار – مرضي – پسندي. رَس – رمنا پڻ – چشڪو – چش. وندر – وندنا. سيڪَ – چيڪَ.
– ذَوقِي ٤ ذَوقِيَ: ذ. ذوق وارو – شوقين – موجي. سکي – آسودو – خوش. عيشي جيئڙو – سهڄي پراڻي. راضي پرسن – نهال – سرهو. ڦشنبل – ٺٺو – خوش سواج – کلائيندڙ – کلڻو – آچڪ. ڀختاور – ڀخت وارو – ڀاڳ وارو.
● ذُوکَنُ: ذ. پکيءَ جو هڪ قسم.
● ذَهَبُ: ذ. (ع) سونُ – زَرُ – ڪنُدن – طلا – ڪنچنُ.

”چهرو چمڪيو، چپيءَ چمپي،
ڪيو زيبَ ذَهَبُ کي زد“
(حمل).

● ذُهُرا (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● ذِهنُ ٤ ذِهنَ: ذ. (ع) ياد ڪرڻ جي قوت – حافظو – سارَ – ساد – ساداشت – ساد ڳيري (چڪيءَ طرح) سٺو حافظو – دماغُ. چاڻ – سمجهہ – ادراڪ – فهم – عقل – ذڪاوت. استعداد – لياقت – قابليت – هوشياري – فراست – فهميد ڳي. داناائي – سياڻپ – ذڪاءُ.
– ذِهنُ کُلَڻُ: سمجهہ کلڻ – عقل جو تيز ٿيڻ – حافظو سٺو ٿيڻ.
– ذِهنَ نَشِينُ ڪَرَڻُ: سمجهڻ – چيتو ڪرڻ – چاڻ رکڻ – ياد ڪرڻ – ياد رکڻ – سمجهہ ۾ آڻڻ. سمجهہ ۾ وهارڻ – عقل ۾ وهارڻ – سمجهائڻ. سمجهائڻ. ٻڌائي ڇڏڻ. يادگيري ڏيارڻ – ٻڌائڻ – چاڻ ڪرڻ.
– ذِهنُ وِرِڙَهائِڻُ: سوچڻ – سمجهڻ – ويچار ڪرڻ – خيال هلائڻ.
– ذِهنِيُ ٤ ذِهنِيَ: ذ. صفت. ذَهن وارو – هوشيار. ڪاوڙيل – چيڙاڪ – شوخ (ت).
● ذِهِيُ ٤ ذِهِيُونُ (ت): ث. ڪورين جي اصطلاح ۾ تاڃيءَ جي پڇاڙي (جا اوچ هيٺ نہ اچي) – ذَهيُ.
● ذَهِينُ ٤ ذَهِينَ: ذ. صفت. [ع. ذِهن] سٺي حافظي وارو – ذهن وارو. سياڻو – سڄاڻ – عقلمند – ذڪي – تيز فهم – عقلي – سمجهو.
● ذِيُ: ذ. (ع) مالڪ – صاحب – ڌڻي. (صفت) جو – وارو. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ لفظ. جيئن: ”ذِيُ اختيار، ذِيُ وقار“ وغيره.
– ذِيُ اختِيارُ: ذ. صفت. اختيار وارو – صاحبِ اختيار – مرضيءَ وارو – مختيار. حڪومت وارو – رتبي وارو.
– ذِيُالحَجُ: ذ. حج جو مهينو – هجري سال جو آخري مهينو – ذُوالحج.
– ذِيُ حَيَاتُ ٤ ذِيُ حَيَاتَ: ذ. صفت. حياتيءَ وارو – زنده – ذِيُ رُوحُ.
– ذِيُ رُوحُ ٤ ذِيُ رُوحَ: ذ. صفت. روح وارو – ساهہ وارو – جاندار – زندهہ.
– ذِيُ شانُ ٤ ذِيُ شانَ: ذ. صفت. شان وارو – دٻدٻي وارو – رعبدار – پڪي دار.
– ذِيُ عِزّتُ: ذ. صفت. عزت وارو – آبرو وارو – مانائتو. اشراف – سکر – چڱو – خاصو – سوچارو.
– ذِيُ قَعدُ: ذ. جنگ وجدل کان پاسو ڪري وهڻ جو مهينو – هجري سال جو يارهون مهينو – ذُوالقعد.
– ذِيُ وَقارُ ٤ ذِيُ وَقارَ: ذ. صفت. عزت وارو – معزّز.
– ذِيُ هَوشُ: ذ. صفت. هوش وارو – هوشيار – سمجهو – فهيم – ذڪي – ذهين.

● ذِيابيِٽس: ذ. (ع) بيماريءَ جو هڪ قسم - پيشاب ۾ کنڊ اچڻ جي بيماري - مٺو پيشاب.

● ذَيل: ذ. [ع. ذال = هن هڪ ڍِگهو جامو پاتو] دامن - ڪنارو - پالند - پلئُه. هيٺاهون حصو. (ظرف) هيٺ - هيٺان - هيٺئون - هيٺتي - هيٺ ذَيل.

ر

ر: ث. [ع. ف] سنڌي 'الف ب' جو ٻنجويهون، عربيءَ جو ڏهون، فارسيءَ جو ٻارهون ۽ هندي 'الف ب' جو ستاويهون اکر آهي. ابجد جي حساب موجب عدد ٢٠٠.

● رابطو ۽ رابطا: ذ. [ع. رَبْطُ> رابطه] ڳانڍاپو - لاڳاپو - تعلق - واسطو.

● رابع: ذ. صفت [ع. اربع = چار> رابع] چوٿون.

● رابعَه: اسم خاص. [ع] هڪ فقيه ۽ زاهده عورت جو نالو (جا بصره شهر جي وينل هئي جنهنڪري کيس "رابعه بصري" چون).

● رابُون: ذ. مينهن جو هڪ رنگ.

● رابيل ۽ رابيلَ: ذ. هڪ قسم جي وَل ۽ گل جو نالو.

● راپو: ذ. رپ جهڙي گپ - تمام نرم گپ. راپڙو - رپ - رپڙو - رپڙي - چيڪ - راڦ - راڦو.

● راپڙو: ذ. رپ جهڙو - پڙو - پترو - رپ - نرم (پٽ) هڪ قسم جي ڪڙهي جا اٽي ۽ ڏڌ سان ٺاهين (ث) - راپڙيو.

● راپڙيو: ذ. ڏسو "راپڙو".

● رات ۽ راتيُون: ث. [س. راتِر، راتري = رات؛ پرا. رَتِ] سج لٿي کان سج اڀرڻ وارو عرصو - شب - ليل - سانجهي - سنجها. اونداهه - ڪاراڻ.

- رات اکين ۾ گذارڻُ: سڄي رات جاڳڻ - اوجاڳو ڪرڻ - سڄي رات انتظار ڪرڻ - ساري رات ننڊ نه ڪرڻ.

- راتاهو ۽ راتاها: ذ. رات وارو - شب خون. رات جي ڦُر.

- راتاهو ڏيڻُ: شب خون هڻڻ - رات جو ڦُر ڪرڻ.

- راتاهو ڏيئي وَڃڻُ: رات جو ڦُري وڃڻ - الهو تلهو ڦري وڃڻ.

- راتاهو هڻڻُ: رات جي وقت حملو ڪرڻ - شب خون هڻڻ.

- راتِ پَڪا جَوَ گُهرڻُ: تيريءَ تي بهشت گهرڻ - ڪنهن ڪم جي اُهڃ تڪميل چاهڻ. اجائي تڙ ڪرڻ.

- راتِ جو پيٽ وَڏو هُئڻُ: رات جي اونداهيءَ ۾ گهڻيون ڳالهيون لڪي وڃڻ.

- راتِ جو پَڙَ هڻُ: رات جا ٻچايل خيال لکڻ.

- راتِ جي ماءُ (ث): محاورو. اونداهي - اوندهه - انڌارو.

- راتِ ڏينهن: ظرف. اٺئي پهر - هر وقت - هر مهل - روزانو - هميشه - سدائين.

- راتِ رَهُوَ: ذ. هندن جي هڪ رسم (جنهن ۾ مُردي جي رَکَ درياءَ ۾ آڇڻ کان اڳ هڪڙي رات رکندا آهن).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- راتِ گَنڊيل: محاورو. صبح ٿيڻ کان اڳ وارو وقت- پوين آسر- ڏَڪي- ٻاڪ ڦٽي.
- راتِ گَنڊِيَل هُئڻ: اڃان رات جي اونده هئڻ- پِنِيرِڪي جو وقت هئڻ.
- راتوڏو: ظرف. ڏسو ”راتو واهه“.
- راتوُ رات: ظرف. رات وچ ۾- رات جي عرصي ۾- رات گذرڻ کان اڳ ۾.
- راتوڙو ۽ راتوڙا (ت): ذ. صفت. رات جو چوري مال ڪاهيندڙ.
- راتوڪو ۽ راتوڪا: ذ. صفت. رات وارو- (گذريل) رات جو- راتوتو. رات جو بچيل (کاڌو)- پاروتو.
- راتوڪيءَ رات: ث. فقط هڪڙي رات- گذريل يا ايندڙ هڪڙي رات.
- راتوُنُ رات: ظرف. ڏسو ”راتو رات“.
- راتوُنُو ۽ راتوُنا: ذ. صفت. راتوڪو- رات وارو- گذريل رات جو. پاروتو.
- راتو واهه: راتو رات- رات جي وچ ۾- رات جي پيٽ ۾- اڌ رات جو.
● راتِب: ذ. [ع] هڪ ڏينهن جو کاڌو- روزينو. وِرو. روز جو مقرر ٿيل کاڌو- ٻتاڻ. کُوئِنُ (گهوڙن لاءِ)- گهوڙي جو مقرر داڻو. گاهه ۽ داڻو.
● راٺوڙَ: اسم خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.
● راٺوڙُ ۽ راٺوڙ: ذ. راٺوڙ قوم جو هڪ فرد. (صفت). سگهارو- پهلوان- جانٺو- بهادر- ڏَنوُ مٿو- جبرو. جنگجو.
● راجُ ۽ راجَ: ذ. [سن. راج > راجن = راجا] راجا- بادشاهه- حاڪمِ مُلڪ- ڏيهه- راج. حڪومت- بادشاهي- بادشاهت- راجائي. حاڪمي- اختيارات.
- راجَ آستانُ ۽ راجَ آستانَ: ذ. [سن. راجن + استان = جاءِ] شاهي محل- قصر سلطاني. دارالحڪومت- تخت گاهه- گادي جو هنڌ- دارالسلطنت.
- راجَ بَنسيءَ: ذ. [سن. راج + ونش = گهراڻو] شاهي خاندان جو فرد. خانداني- پيڙهياڻو. راجپوتن جي هڪ قوم.
- راجَ ڀنڊارُ: ذ. شاهي خزانو- بيت المال.
- راج پِنگ ٿيڻُ: بادشاهي ناس ٿيڻ.
- راج تِلڪُ: ذ. [سن. راج + تلڪ = نشان] هڪ قسم جي رسم (جنهن ۾ راجا ٿيڻ يا ولي عهد ٿيڻ وقت هڪ رسم موجب پيشانيءَ تي هڪ تلڪ هڻندا آهن)- تاج پوشي.
- راج تِلڪُ ڏِيَڻُ: گادي نشين ڪرڻ- تخت تي ويهارڻ- تاجپوشيءَ جي رسم ادا ڪرڻ.
- راج پتيءَ: ذ. [سن. راج + پتي = مڙس] راجا راجڪمار.
- راج پرجا: ث. رعايا- رعيت.
- راجپوتُ ۽ راجپوتَ: ذ. [سن. راج + پُوت < پُتر = پٽ] راجا جو پٽ- راجا جو اولاد- راجڪمار- شهزادو. (اسم خاص) هندن جي هڪ قوم جو نالو. هڪ ذات جو نالو.
- راجپوتانا: اسم خاص. هندوستان جي هڪ علائقي جو نالو (جنهن ۾ راجپوتن جون ڪيتريون ئي رياستون اچي وڃن ٿيون).
- راج دَربار: ث. [سن. راج + ف. دربار] شاهي دربار.
- راج دَرشنُ: ذ. [سن. راج + درشن] درباري- حاضرين- ملاقاتي.
- راج دُلارو ۽ راج دُلارا: ذ. راجڪمار- شهزادو. (ث) راج دُلاري ۽ راج دُلاريون.
- راج دُوار: ذ. شاهي محلات جو ٻاهريون دروازو- باب عالي.
- راج ڌانيءَ: ث. گاديءَ جو هنڌ- تخت گاهه- دارالحڪومت.
- راج ڌَرمُ: ذ. [سن. راج + ڌرم = طريقو- دستور] شاهي حڪم. سرڪاري فرض.
- راج رَکشا: ث. [سن. راج + رکشا = حفاظت- حڪومت جو بچاءُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- راجسٿانُ°: ذ. [سن. راج + آسٿان = جاءِ] راجپوتن جي رهڻ جو هنڌ. هندوستان جو هڪ علائقو (جنهن ۾ راجپوتن جون کيتريون ئي ذاتيون آباد آهن.)
- راجسي°: ذ. صفت. راجا جو- راجا وارو- راجائي- حاڪماڻو- باد شاهي. خانداني- پيڙهياڻو- وڏگهراڻو. باد شاهي شان وٺان. سهڻو- زيباڻو.
- راج ڪُلُ°: ذ. شاهي خاندان- شاهي ڪٽنب- راجائي گهراڻو.
- راجڪُمارُ ج راجڪُمارَ: ذ. [سن. راج + ڪُمار= شهزادو] راجا جو پُٽ- شهزادو. (ث) راجڪماري ج راجڪماريون.
- راج ڪَنُوَرُ°: ذ. راجڪمارُ- شهزادو.
- راج ڪَوِي°: ذ. درباري شاعر- شاعرن جوسرتاج.
- راج گَدِي°: ث. گادي- تخت- مَسنَد.
- راج گهاتُ°: ذ. بادشاه جوقتل- بغاوت- غداري.
- راج گهَتَڪُ°: ذ. صفت. باد شاه جو قاتل. غدار- باغي.
- راج گهاتِي°: ذ. صفت. ڏسو "راج گهاتڪ".
- راج مَنتِرِي°: ذ. [سن. راج + منتر = صلاح ولڻ] راجا جو صلاحڪار- وزير- وڏو وزير.
- راج وَنشِي°: صفت. [سن. راج + ونش = ڪٽنب] شاهي نسل جو- شاهي گهراڻي جو- راجائي ڪٽنب جو- راج بنسي.
- راجيندَرُ°: ذ. مهاراجا- شهنشاه.
● راجا ج راجا، راجائون°: ذ. [سن. راج ؛ هه. راجا] راج يا راج ڪندڙ- بادشاه- حاڪم- رائُ- سلطان.
- راجا پرجا: ث. ڏٺي ڏوٺي- ڏٺي سائين.
- راجا پڻُ°: ذ. راجائي- حاڪمي- باد شاهي.
- راجا پڻو: ذ. ڏسو "راجا پڻُ".
- راجا جي گهَرِ موتيَنُ جو ڪالُ ئـ هُئَڻُ: سڀڪجهه موجود هئڻ- ڪنهن به شيءِ جي ڪمي نه هئڻ.
- راجا ڏَراجُ°: ذ. مهاراجا- شهنشاه.
- راجا رِيتِ: ث. راجا جو رعيت تي مقرر ڪيل ڏَنُ°. رسم- هلي چلي- رواج.
- راجاڻُو ج راجاڻا: ذ. صفت. شاهاڻو- شاهي- باد شاهي. خانداني- اميراڻو- وڏ گهراڻو.
- راجائي°: ث. باد شاهي- تاجداري. سلطنت- حڪومت. (صفت) راجا جو- راجائن وارو- بادشاهي- حاڪماڻو.
● راجبيري°: ث. مصالحي جو هڪ قسم.
● راجح°: ذ. صفت. (ع) بهتر- غالب- فائق.
● راجسي° ج راجسي°: ذ. صفت. [انگ. Rogers] 'راجرس' ولايتي ڪارخاني جو ٺهيل چاقو (جو تمام آڇو ۽ سٺو سمجهيو وڃي).
● راجسيُن پوٽا: اسم خاص. ٿرپارڪر ۽ حيدرآباد ضلعن ۾ رهندڙ مسلمانن جي هڪ ذات.
● راجعُ: رجوع ڪندڙ. پيش ٿيندڙ اڳيان حاضر ٿيندڙ.
● راجڪرا: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو (اڪثر ڪراچي ۽ حيدرآباد ۾).
● راجنپلي°: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو (اڪثر جيڪب آباد ۾).
● راج هَنسُ°: ذ. آبي پکيءَ جو هڪ قسم (اڇو هنج پکي، جنهن جون ٽنگون ۽ چهنب ڳاڙهي ٿئي).
● راڄُ ج راڄَ: ذ. [سن. راجن؛ پرا. راج] رعيت- رعايا- عام ماڻهو- پرجا. قوم. آبادي. بادشاهي- صاحبي- حڪومت. مُلڪ- علائقو.
- راڄاڻُ ج راڄاڻَ: ذ. راڄيو- راڄا.
"تو جو پاڻيو پانهنجو، سو ريساڻو راڄاڻُ"
(شاه)
- راڄاڻو ج راڄاڻا: ذ. صفت. راڄوٽو- راڄ جو.
- راڄائيتو ج راڄائيتا: ذ. صفت. راڄ وارو- راجائي- شاهي.
- راڄُ پاڳُ: ذ. حڪومت- سلطنت- بادشاهي- راڄ.
راڄُ پَٽنگُ: ذ. حڪومت جي بربادي- بادشاهيءَ جو خاتمو.
- راڄ تِلَڪُ: ذ. تاجپوشيءَ جي رسم ادا ڪرڻ وقت نراڙ تي تلڪ هڻڻ.
- راڄيدارِي°: ث. [سن. راجن + ف. دارُ < داشتن = رکڻ] رعيتي راڄ- جمهوريت. راڄوٽي- راڄنيتي.

- راڄڌاني: ث. گاديءَ جو هنڌ - تخت گاهه - دارالحڪومت.
- راڄ ڊوهو ۽ راڄ ڊوهَا: ذ. صفت. [سن. راجن + ڊروهه] حڪومت جو دشمن. غدار - باغي.
- راڄ ڊوهي ۽ راڄ ڊوهيُ: ذ. صفت. ڏسو "راڄ ڊوهو".
- راڄ راڻي ۽ راڄ راڻيُون: ث. ملڪ - پٽ راڻي.
- راڄ راهُو ۽ راڄ راهُو: ذ. صفت. راڄ سان رهائيندڙ - صلح پسند.
- راڄ سڀا ۽ راڄ سڀائُون: ث. شاهي دربار - شاهي مجلس - دربار - ڪچهري.
- راڄ ڪاڄ ۽ راڄ ڪاڄ: ذ. شاهي معاملات - سرڪاري معاملات. پنچاتي فيصلو - راڄوڻو فيصلو.
- راڄ ڪرڻ: حڪومت ڪرڻ - صاحبي ڪرڻ - بادشاهي ڪرڻ. حڪم هلائڻ. عيش ڪرڻ. آسودو رهڻ. سکيو رهڻ.
- راڄيڪو: ذ. صفت. راڄ جو - حڪومت جو. راڄوڻو - پنچاتي.
- راڄ مهاڄڻ: ذ. مسلمانن ۽ هندن جي گڏيل جماعت.
- راڄنيت: ث. ملڪي قانون.
- راڄنيتي: ث. ملڪي قانون. حڪومت جو آئين. ملڪي جوڙجڪ.
- راڄ واڙو ۽ راڄ واڙا: ذ. هڪڙي راڄا جي هٿ هيٺ ملڪ، ڳوٺ يا شهر. راڄ - قوم - عوام.
- راڄوڻو ۽ راڄوڻا: ذ. صفت. راڄائي. راڄ جو - راڄ وارو. نياتي جو. پنچاتي. قومي. خانگي.
- راڄوڻي: ث. راڄ جو - نياتي - پنچاتي - راڄوڻو - برادرانه - برادريءَ جو. راڄوڻي هٿ - پنچاتي فيصلو.
- راڄي: ذ. صفت. راڄ جو - راڄوڻو. راڄوڻي. (اسم خاص) هڪ عورت جو نالو.
- راڄيو ۽ راڄيا: ذ. راڄا - حاڪم.

● راڄاري پٽ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● راڄپر: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.
● راڄڙ ۽ راڄڙ: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.
● راڄمهلي: ث. انب جو هڪ قسم.
● راڄواهه: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● راڄڻ (ت): مصدر. راڻڻ - مڃڻ - قبولڻ - ٻاسڻ.
● راڄڻ: مصدر. خوش ٿيڻ - محبت مان رڇڻ.
● راڄڻ ۽ راڄڻيُون: ث. ٻيڙي - ڊونڊي.
● راڄي ۽ راڄي (ت): ذ. صفت. اسباب وارو.
● راح: ث. [ع] هٿ جون تريون. شراب. خوشي - سرهائي.
● راحت ۽ راحتُون: ث. [ع. روح] خوشي - سرهائي - فرحت - سک - چين.
- راحت جان: صفت. [ع. راحت + ف. جان = ساهه] دل کي آرام ڏيندڙ - دل کي خوش ڪندڙ. پيارو - محبوب.
● راحيل ۽ راحيل: ذ. صفت. [ع. رحل = هو روانو ٿيو] ڪوچ ڪرڻ وارو - راهي ٿيندڙ - لڏيندڙ.
● راحيم ۽ راحيم: [ع. رحم: هن مهرباني ڪئي] الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو. رحم ڪندڙ - رحيم - ٻاجهارو.
● راخال (ت): ذ. اوڌر - رڪت - قرض.
● راڌا: اسم خاص. شري ڪرشن مهراج جي هڪ گوپيءَ جو نالو.
● راڏارو ۽ راڏارا: ذ. شاديءَ وغيره جي موقعي تي رڌ پچاءُ جو ڪم ڪندڙ.
● راڏا وِيڏ ۽ راڏا وِيڏ: ذ. ڏڪو ڏاٻ. دلاسو. فيصلو - ٺهراءُ - صلح.
- راڏا وِيڏي: ث. (ڪنهن سودي ۾) واپاري ۽ خريدار جو پاڻ ۾ ٺاهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- راڏا وِيڏيءُ ڪَرَڻُ: ڏاهہ ڪرڻ. فيصلو ڪرڻ. پرچاءُ ڪرڻ.
● راڏڻَ: اسم خاص هڪ ذات جو نالو.
● راڏَڻ ۽ راڏَڻُون: ث. رڏ پچاء ـ رانڊڻ ـ مانڊڻ. (اسم خاص) دادو ضلعي ۾ هڪ شهر ۽ ريلوي اسٽيشن جو نالو.
● راڏڻُ: مصدر. پوکڻ ـ ٻج ڇٽڻ ـ تخم ريزي ڪرڻ.
- راڏِيءُ (ت). پوک.
● راڙِ ۽ راڙِيُون: ث. رڙِ ـ دانهن ـ ڪُوڪَ ـ ڪُوڪارَ (جهنگلي جانورن جي)؛
"راڙيون رڃن جون ٿيون، هاپا هَل حشر"
(حفيظ).
رڙيون ـ روج ـ (اسم خاص) کيري جي آسر ۾ هڪ پيٽ جو نالو.
- راڙِ ڪَرَڻُ: رڙيون ڪرڻ ـ روئڻ ـ روج راڙو ڪرڻ.
● راڙو: ذ. [هہ. راڙِ = جنگ؛ سن. راڙ] جنگ ـ ويڙهہ ـ لڙائي؛
"عليءَ پُٽ اميرَ، ڪڏا راڙو رُڪ سين"
(شاهہ).
روج ـ رودن.
● راڙَهہ: ث. ڏسو "راڙ".
● راڙهو: ذ. ڏسو "راڙو".
- راڙهو ڪَرَڻُ: روج ڪرڻ ـ ماتم مچائڻ.
● رازُ ۽ رازَ: ذ. [ف. راز = ڳُجهہ] لِڪل ڳالهہ ـ ڳُجهہ ـ ڀيدُ ـ اسرار. لِڪَ. مَنجهہ.
- رازدارُ ۽ رازدارَ: ذ. صفت. [ف. راز + دار، داشتن = رکڻ] راز وارو ـ راز کان واقف ـ همراز ـ حال محرم ـ حال ڀائي. دوست ـ همدرد.
- رازدارِيءُ: راز جو لِڪُ.
- رازِدانُ ۽ رازِدانَ: ذ. صفت. [ف. راز + دان، دانستن = ڄاڻڻ] رازدار ـ ڀيدي.
- راز فاش ڪَرَڻُ: ڳُجهہ ظاهر ڪرڻ ـ لِڪل ڳالهہ ظاهر ڪرڻ راز کولڻ.
- راز مَحْرَمُ ۽ راز مَحْرَمَ: ذ. صفت. رازدار ـ رازدان ـ حال ڀائي.

- رازُ نياز ـ رازُ و نيازُ: ذ. [ف] محبت جون ڳجهيون ڳالهيون ـ ڳجهي رهاڻ.
- راز نيازَ جُون ڳالهِيُون: محاورو. پيار ۽ قرب جون ڳالهيون.
● رازِقُ: ذ. [ع] الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو. رزق رسائيندڙ ـ پالڻهار.
● رازو ۽ رازا: ذ. رازڪو ڪم ڪندڙ ـ جايون ناهيندڙ ـ معمار ـ اوساري ڪندڙ.
- رازڪو ۽ رازڪا: ذ. صفت. رازي جو (ڪم يا اوزار).
● راسُ، راسِ: صفت. [ف. راست = برابر] درست ـ برابر ـ پُورو ـ مڪمل. صحيح. تيار.
- راسِ پاس: هم صلاح ـ راضي ـ ٺهيل. مڪمل.
- راسِ ڪَرَڻُ: پورو ڪرڻ ـ مڪمل ڪرڻ (ڪم). نبيرڻ. پُڄائڻ.
- راسِ هُجَڻُ: موافق هجڻ ـ خوش هجڻ ـ راضي هجڻ. مڪمل هجڻ.
● راسِ ۽ راسِيُون: ث. [ع. رائس = رئيس = چوٽي] چوٽي. مٿو. چوٽو ـ پهاڙي ـ بلندي ـ اوج. مُوڙي ـ پُونجي. گڏ ڪري رکيل مال ـ ملڪيت ـ ميراث. علم رياضي موجب سُور ۽ وياج جي گڏيل رقم. هڪ گرهہ جو نالو (جو هر هڪ برج ۾ ٽيرهن مهينا رهي ٿو). علم نجوم موجب تارن جي هڪ خاص شڪل ـ نکٽ ـ برج. جاگرافيءَ جي اصطلاح ۾ خشڪيءَ جو ڇنبيارو حصو جو پاڻيءَ ۾ هجي. [ف] رستو ـ راهہ. گهوڙي جي واڳ. وهٽ جي مٿي ۾ ٻڌل رسي. اها رسي، جنهن سان نانڍيءَ کي هَرَ سان ٻڌجي (ث). اها روشنيءَ جي ليڪ جا سج اڀرڻ وقت آسمان تي ڏسجي. پانجاريءَ کي ٻڌڻ جي رسي (ل).
- راسُ الجَدِيءُ: ث. جدي گهيري جو اهو ٽيڪو، جتي سج پهچڻ سان سيارو شروع ٿئي ٿو ـ ڏکڻائڻ.
- راسُ چَڪَرُ: ذ. سج جو مدار ـ اهو دائرو جنهن تي ٻارهن برج آهن ـ طريق الشمس ـ سورج منڊل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- راس ڏاري: ذ. ڪرشن مهراج جي گوپين جو ڪيل ڪندڙ.
- راس السَّرطانِ: ث. سرطان گهيري جي اها جاءِ، جتي سج پهچڻ سان گرمي شروع ٿئي- آترڻ.
- راس المالِ: ذ. تجارت جو سرمايو- واپار جي مُوڙي. مُلڪي قرض.
- راس ليِلا: ث. ڪرشن مهراج جي گوپين سان رچايل راڳ ۽ ناچ جي محفل.
- راس مَنڊَل: ذ. راس چڪر- برجن جو ميڙ.
- راس و ذنب: ذ. اهي ٻه تارا، جن سبب چنڊ گرهڻ ۽ سج گرهڻ ٿيندو آهي- راهو ۽ ڪيت.

● راساڙو: ذ. اجائي بڪواس- ڊيگهه - جهاجهه.

● راسائُو ع راسائُو: صفت. رَسائُو.

● راستُ: ذ. صفت. [ف] ساچو- سڌو- سنئون. درست- صحيح - برابر. سچو- صادق. پورو- ٺيڪ. موافق- سازگار. (ذ) سچ- حق.

- راست باز: ذ. صفت. [ف. راست + باز > باختن = کيڏڻ] سچو- سچ چوندڙ- صادق. ايماندار. ديانتدار. بي رياءُ.

راست بازِيُ: ث. سچائي- صداقت. ايمانداري. بي ريائي. ديانتداري.

- راستُ بِيِن: ذ. [ف. راست + بين > ديدن = ڏسڻ] حقيقت شناس. بي رياءُ. امين.
- راستُ سُخَن: ذ. صفت. [ف. راست + سخن = گفتگو] سچار- سچو. ايماندار. بي رياءُ.
- راستُ گو: ذ. [ف. راست + گو > گفتن = ڳالهائڻ] سچو- سچ ڳالهائيندڙ. حق گو.
- راستُ گوئِيُ: ث. سچ ڳالهائڻ. راستي - صداقت- سچ.
- راستِيُ: ث. سچائي- راست بازي- صاف گوئي- سچ- صداقت. ايمانداري.

● راسخُ: ذ. صفت. [ع] پڪو- پختو- مضبوط- ثابت قدم.

● راسڙو ع راسڙا: ذ. هندن جي وِرن ۽ سورمن جي تعريف ۾ چيل هڪ ڊگهو نظم- راسوڙو.

● راسَڻُ: مصدر. راسيون ڪيڻ- سج يا چنڊ جي اُڀرڻ وقت اُفق سان روشنيءَ جون ڌارون نڪرڻ.

● راسُو ع راسُوُ: صفت. مڪمل- تيار- پورو.

● راسُوڙو ع راسُوڙا (ث): ذ. هڪ قسم جو نظم (جو ڪولهي وغيره هندوڪيو طور يا ناچ ۾ ڳائين، جنهن ۾ انهن جي وِرن ۽ سورمن جي تعريف هجي.

● راسِيُ ع راسِيُونُ: ث. سج اُڀرڻ يا لهڻ مهل اُفق تي روشنيءَ جو پٽو.

● راشِدُ ع راشِدَ: ذ. [ع. رشد] سڌريل هدايت مڃيندڙ- مذهب جو پابند- سنئين رستي تي هلندڙ. خدا پرست. نيڪ سچو.

● راشِدِي: اسم خاص. سنڌ ۾ ساداتن جو هڪ خاندان- پير صاحب پاڳاري جو خاندان.

● راشَنُ: ذ. [انگ. Ration = کاڌو] رسد- راتب. کاڌي جو مقرر اندازُ- ورو. فوجي خوراڪ.

- راشن بَنْدِ: ث. راشن جو سرشتو- ملڪ ۾ ضرورت جي شين جي تقسيم.

● راشو: ذ. صفت. عام- سادو. معمولي. رواجي.

● راشي ع راشِي: ذ. صفت. [ع] رشوت ڏيندڙ- عام معنيٰ ۾ رشوت وٺندڙ- رشوت خور- رشوتي.

● راضُ: ذ. [ع. رضا] خوشي- مرضي- رضامندو. مهرباني- ٻاجهه.

- راضپو: ذ. رضامندو- خوشي- مرضي. پسندي. اختيار. راضپو.
- راضِي: ذ. صفت. [ع. رضا] خوش- سرهو. خواهان- خواهشمند. شاڪر. آماده. تيار. چڱو ڀلو. چاق.
- راضِي بِرَضَا: صفت. رضا اِلاهي تي خوش- خدا جي حڪم تي خوش. تسليم ڪندڙ.
- راضِي ٿيڻ: رضامند ٿيڻ. خوش ٿيڻ- سرهو ٿيڻ.
- راضِيپو: رضامندو. خوشي. مرضي. آمادگي. قبوليت- مڃتا. راضپو.

- راضِي ڪَرَڻُ: خوش ڪرڻ. رضامند ڪرڻ. آماده ڪرڻ. مڃائڻ - قبول ڪرائڻ.
- راضِي نامَوُ ۽ راضِي نامَا: ذ. پاڙت ۾ ڪيل فيصلو - رضا نامو - ناهُه - پرچاءُ - صلح نامو. اقرار نامون. قبوليت.

● راعِي: ذ. [ع] ڌنار - ڌراڙ. بادشاهه.

● راغِبُ: ذ. [ع. رَغَبَ = مائل ڪندڙ] رغبت ڏيارينڌڙ - چاهه ڏيارينڌڙ - لاڙو رکندڙ. خواهشمند.
- راغِبُ ڪَرَڻُ: مائل ڪرڻ - متوجه ڪرڻ - رغبت ڏيارڻ.

● رافِضِي: اسم خاص. [ع] سپاهين جو اهو گروهه جو پنهنجي سردار کي ڇڏي ڏئي - جنگ جمل ۾ حضرت علي جو ساٿ ڇڏي ويندڙ جماعت - اهل شيعة جو اهو فرقو جنهن زيد بن علي بن حسين رضي الله عنه جي هٿ تي بيعت ڪرڻ کان پوءِ چيو ته اوهين حضرت ابوبڪر صديق ۽ حضرت عمر فاروق تي تبرا ڪريو ته اسين اوهان سان ساٿ ڏيون مگر حضرت زيد رضي الله عنه انڪار ڪيو ۽ فرمايو ته آءٌ انهن کان ڇو نفرت ڪريان جيڪي ناني سائين جا مددگار تي رهيا آهن. پوءِ زيد رضي الله عنه انهن کي ڇڏي ڏنو. ان وقت کان پوءِ اهو گروهه "رافضي" سڏجڻ لڳو.

● رافِعُ: ذ. صفت. [ع] بلند ڪندڙ - مٿاهون ڪندڙ - کڻندڙ.

● راڦَ: ث. مينهن جو ٿڌو ڇيٽو.

● راڦُ ۽ راڦَ: ذ. راڦو - ڪَپَ - ڇڪ - ڪارو.

● راڦو ۽ راڦا: ذ. ڪپ - ڪارو - ٿڌو ڪارو. راٻڙو. مينهن جو ٿڌو ڇيٽو.

● راقِمُ ۽ راقِمَ: ذ. [ع] لکندڙ - ڪاتب. مصنف.
- راقِمُ الحُرُوف: ذ. [ع] اکر لکندڙ.

● راڪاسُ ۽ راڪاسَ: ذ. [سن. راڪشس] تمام وڏي قد بت ۽ تمام گهڻي طاقت وارو خيالي ڪردار (جو هميشه آکاڻين ۾ اچي). ڀوت - ظالم - وحشي. خبيث - پليتُ. (ث) راڪاسياڻي ۽ راڪاسياڻيون.
- راڪاسُ گهُمِي وَڃِڻُ: ڪوبه ماڻهو ڏسڻ ۾ نه اچڻ (شهر وغيره ۾) - ڪا پهر نه هجڻ. سُڃ ٿي وڃڻ.

● راڪاسي ۽ راڪاسِي: ذ. صفت. راڪاس جو - راڪاس وارو.
- راڪسِي ۽ راڪسِي: ذ. صفت. راڪاس جي - ديو جي.

● راڪِبُ: ذ. [ع. رَڪِبَ = سوار ٿيو] سُوار - سواري ڪندڙ.

● راکو ۽ راکا: ذ. صفت. [رکڻ > راکو] رکوال - رکپال - محافظ - پهريدار - چوڪيدار - واهي. بچائيندڙ.

● راڳُ ۽ راڳَ: ذ. [هه. راگ] علم موسيقي موجب سُرن جي لاهه چاڙهه جو هڪ مقرر ماڻ. امروهي کان آروهي تائين ۽ آروهي کان امروهي تائين مقرر سُرن جي ميلاپ مان پيدا ٿيل خاص آلاپ (راڳ هنن ستن سُرن مان ٺهندو آهي: ۱- سمرج ۲- رکب ۳- گنڌار ۴- مڌم ۵- پنچم ۶- ديوت ۷- نکار. هن وقت تائين سُرن جي لحاظ کان هي راڳ قائم ڪيا ويا آهن: ۱- ڀيرو ۲- مالڪوس ۳- هنڊول ۴- سري راڳ ۵- ميگهه ۶- ديپڪ. راڳ جي چاڻن، هرهڪ راڳ جي ڳائڻ جو وقت ۽ موسم مقرر ڪري ڇڏيا آهن؛ جيئن ته: ڀيرو، صبح جي وقت، مالڪوس، اڌ رات تائين؛ سري راڳ، ٻن پهرن جو؛ ميگهه، شام جو؛ هنڊول، صبح جو ۽ ديپڪ شام جو ڳائجي. وري موسمن جي لحاظ کان ڀيرو، اسو ۽ ڪتي مهينن ۾؛ مالڪوس، مانگهه ۽ ڦڳڻ ۾؛ سري راڳ، ناهري ۽ پوهه ۾؛ ميگهه، سانوڻ ۽ بڊي ۾؛ هنڊول، چيٽ ۽ ويساک ۾ ۽ ديپڪ، جيٺ ۽ آکاڙ ۾) - موسيقي - سنگيت - ڳائڻ. نغمو - سُرود. ڳانو. ذڪر - بيان - قصو. جذبو - پُور - ريجهه. مسخري. رگڙو. ڪتراڳ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- راڳائي يا راڳائيءَ: ذ. صفت. راڳ ڳائيندڙ- راڳي- راڳيندڙ- ڳويو.
- راڳ پَٽائڻ: بهانو ڪرڻ- عذر ڏيڻ.
- راڳ پَڙهڻ: مسخري ڪرڻ. ڪوڙ ڳالهائڻ. ٺٺولي ڪرڻ- مَڪر ڪرڻ.
- راڳ ڏيڻ: ڌوڪو ڏيڻ- فريب ڏيڻ- ويساهڻ.
- راڳ رنگ: ذ. ڳائڻ وڄائڻ- راڳ روپ- ناچ ڳانو- کيل تماشو. عيش عشرت.
- راڳ روپ: ذ. ڳائڻ وڄائڻ. راڳ رنگ. عيش عشرت. جشن. محفل. خوشيون- مزا.
- راڳ روپ ڪرڻ: ڳائڻ وڄائڻ ڪرڻ. خوشيءَ جي مجلس ڪرڻ. ساز ۽ سرود جي محفل مچائڻ. عيش ڪرڻ.
- راڳ ڪيڏي ويهڻ: اجائي ڳالهه ڪرڻ- خواهه مخواهه ڊگهي ڳالهه ڪرڻ- بڪواس ڪرڻ.
- راڳ ڪرڻ: ڳسائڻ- ٽٽائڻ- بهانا ڪرڻ.
- راڳ مالا، راڳ مالها: ث. راڳ جي اصولن تي لکيل ڪتاب- راڳ بابت ڪتاب. ٻارن جي ونڊر جو هڪ ساز (ڏڪ هڻڻ سان مختلف آواز ڪيدندڙ).
- راڳڻي يا راڳڻيون: ث. ڪنهن به راڳ جي هڪ شاخ (علم موسيقي موجب هرهڪ راڳ ڇهن راڳڻين ۾ ورهايل آهي)- راڳڻي.
- راڳڻي يا راڳڻيون: ث. ڏسو ”راڳڻي“.
- راڳ ويراڳ: ذ. ڳائڻ وڄائڻ- ڳانو بجانو.
- راڳي يا راڳيءَ: ذ. صفت. راڳائي- راڳيندڙ- ڳائڻو- ڳويو- ڪلونت.
- راڳيندڙ يا راڳيندڙ: ذ. صفت. ڳائڻو- راڳي. ڳويو.
● راڳڻ: مصدر. راڳو ڏيڻ- لنبڻ- ليپڻ- ڳاري جو ليو ڏيڻ.
- راڳائي يا راڳائيءَ: ذ. صفت. راڳو ڏيندڙ- ليو ڏهندڙ. (ذ) رازو (ڪ).
- راڳو يا راڳا: ذ. ليو- لنب- ڳاري جو استر.

● راڳهٽ (ت): ذ. رڍهه- دانهن.
● راڱڻ: مصدر. رنگ ۾ پسيل ڏور سان (ڪاٺ کي چيرڻ لاءِ) نشان ڪرڻ- رنگ سان ليڪا ڪيڻ.
- راڱي چڏڻ: رڱي چڏڻ. ليڪا ڪيڻ. خراب ڪرڻ. ڳاڙهو ڪري چڏڻ.
● راڱڻ يا راڱڻ: ذ. ڇينهن جو هڪ قسم.
● راڱو يا راڱا: ذ. [هه. رانگا] رازڪي يا واڍڪي ڪم جو اوزار. اهو ڌاڳو يا ڏورو، جو رنگ مان ٻوڙي پيت يا ڪاٺ تي سنوت لاءِ ليڪڻ ڪيڻ ۾ ڪم اچي. ڳاڙهي رنگ ۾ پسيل ڏور سان (ڪاٺ چيرڻ لاءِ) ڪاٺ تي نڪتل ليڪو- داغ- ليڪو (رنگ جو). ڪتي جو هڪ قسم (ميراڻجهڙن اچن ۽ ساڻي ليڪڙن وارو). ڇينهن جو قسم (پيلائي ڇينهن، جنهن جي بدن تي ڳاڙهي رنگ جهڙا پٽا ٿين)؛
”ٻرَ ۾ ٻلاٽون ٻڇڙيون، راڱا ڪن رهاڙ“ (حمل).
جابلو وڻ جو هڪ قسم (جنهن جو ميوو ڳاڙهو ٿئي). (صفت) رڱيندڙ.
- راڱا ڪرڻ: ليڪا وجهڻ. رڱي چڏڻ (ڪيئي برسات ۾ وڻن تي ڳاڙها ليڪا پئجي ويندا آهن). قهر ڪرڻ- ظلم ڪرڻ- ويل وهائڻ. قُدرت ڪرڻ.
● رال: ذ. هڪ قسم جو ٻسارڪو وڪر (ڪونئر جو هڪ قسم، جو ٽانڊي تي رکي ڌوپ واس ڏيڻ جي ڪم اچي)- ڌوپ- ريال.
● رام: اسم خاص. آڳاٽي زماني ۾ ايوڌيا جي راجا ’دسترت‘ جو وڏو پٽ ”شري رامچندر“ (جو پنهنجي زال سيتا سان گڏ چوڏهن ورهيه بنواس ويو ۽ راوڻ کي ماريائين. هندو کيس بطور اوتار پوڄيندا آهن. هندن جي عقيدي موجب رام، وشنو جو ستون روپ آهي). ترٽ ۾ رهندڙ راجپوتن جي هڪ ذات. (صفت) وڻندڙ- سهائيندڙ. موهيندڙ.
- راماننديءَ: ذ. هندو فقيرن جو هڪ گروهه.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رام پَچَنُ: ذ. رام جي تعريف ۾ چيل گيت.
- رام پَٽيءَ ۽ رام پَٽيئون: ث. ٺڳي - فريب - دولاب.
- رام رام: ذ. هندن جو سلام.
- رام رَس: ذ. رام جي نالي جپڻ جو مزو. لُون - لمڪ.
- رام سَت: ذ. رام رام.
- رام رام تهي هَلَڻُ: گڏجي ماڻ ڏيڻ.
- رام رِيجهائڻُ: خدا کي راضي ڪرڻ.
- رام ڪَهاڻي: ث. شري رامچندر جي ڪهاڻي. رامائڻ. وڏي آکاڻي - ڊگهو قصو.
- رام ڪَهاڻي ٻُڌائڻُ: پنهنجي باري ۾ ڪا ڏکي ڳالهه ٻڌائڻ.
- رام ليلا: ث. شري رامچندر جي فتحيابي ۽ لڙائيءَ جي نقل جو ناٽڪ، جو هميشه اسوءَ واري مهيني ۾ الهيءَ يادگيريءَ ۾ ڪيو ويندو آهي. ڏسهڙي جو ميلو.
- رام مَٽيي: ث. رام جي سيڪ ۾ ماريل.
- رام لومي: ث. شري رامچندر جي جمڻ جو ڏينهن (چيٽ جي نائين تاريخ جا هندو ملهائيندا آهن).

● راما نهو (ت): ذ. ڳاهه جو هڪ قسم.

● راماڻُ: ذ. گوڙ - شور - هُل - ٻاڌيتال - واويلا. روج راڙو - ماتم. جهيڙو. جنگ - لڙائي. راماٺو. هنبس - هنگامو.

● راماٺو ۽ راماٽا: ذ. هُل - شور - گوڙ. هنبس - هنگامو. لڙائي - جنگ. روج - ماتم.

"ترپارت ترنگ رڻ ۾ راماٽا ڪري"
(خليفو نبي بخش).

خوشي - مزو. ڊو. تماشو.

- راماٽا ڪَرَڻُ: خوشيون ڪرڻ. مزا ماڻڻ. موجون ڪرڻ. لڙائي ڪرڻ.

● رامائڻُ: اسم خاص. شري رامچندر جي احوال جو ڪتاب (جو پهريائين سنسڪرت ٻوليءَ ۾ والميڪ رشي منظوم ڪيو ۽ ان کان پوءِ تلسيداس هندي ٻوليءَ ۾ لکيو).

● رامبائيڊ: ذ. جاميٽريءَ جي اصطلاح ۾ اهو پوروچوت چوڪندو جنهن جا امهان سامهان پاسا ۽ آمهون سامهون ڪنڊون برابر هجن).

● رامبَس: ذ. ٻوٽي جو هڪ قسم (هٿ جيترو ٿئي، منجهس سنهي ڪَٽ ٿئي: ڪئونئن مارڻ لاءِ گهرن ۾ ساڙجي ته ڪئونئن کي خارش ٿيندي ۽ مري ويندا).

● رامبس: ذ. [انگ. Rhombus] اهو چورس جنهن جا چارئي پاسا پاڻ ۾ برابر هجن ۽ آمهون سامهون ڪنڊون به پاڻ ۾ برابر هجن.

● رامتو ۽ رامتا (ڪ): ذ. ڪاري جي رڇ جو هڪ عضوو (ڪاميٽ ۾ لڳل جهنڊو جو پري کان رڇ جو نشان ڏئي).

● رامپوري ۽ رامپوري: ذ. (ڪُڪڙ جو هڪ قسم جو قد جو ننڍو ۽ سهڻو ٿئي).

● رام جاڳو: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو. هڪ مشهور درويش "رام جاڳو" جي درگاهه.

● رامچندائي: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● رامچندر: اسم خاص. قديم هندستان جي راجا دسرت جي وڏي پٽ 'رام' جو نالو جنهن کي هندو اوتار ڪري مڃيندا آهن.

● رام ڏيو: اسم خاص. هندن جي هڪ پير ۽ ذات جو نالو (اڪثر ڪراچي، حيدرآباد ۽ ترپارڪر ۾).

● رام رکيائي: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● رامش: ث. [ف] سرهائي - خوشي. راڳ. خوشيءَ ۾ ڳائڻ.

- رامشگر: ذ. صفت. عياش. گويو.
- رامشي: ذ. گويو.

● رام قَلُ: ذ. ميوي جو هڪ قسم - آمرقل.

● رام ڪتوري ۽ رام ڪتوريون: ث. ٺڪر مان ٺهيل هڪ قسم جي جمني - پيالي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رام ڪَلِيءُ: ث. هڪ راڳڻيءَ جو نالو. شاهه ڀٽائي رحمة الله عليه جي رسالي ۾ هڪ سُر جو نالو.

● راموتيهو ۽ راموتيا (ت): ذ. رانديڪو.

● رانُ: صفت. [ف] هنيائيندڙ. مرڪب لفظن ۾ صفاتي طور ڳنڍڻ ۾ ڪم ايندڙ "ڪامران وغيره".

● رانَ ۽ رانُون: ث. [ف] ٽنگ جو گوڏي کان مٿيون حصو – سٿر – جوٽَ.

● رانباهُ ۽ رانباهَ: ذ. ڍڳيءَ جي رَلپ – ڍِڪَ. سُوئر جي رلپ.

● رانباهڻ (ت): مصدر. سُوئر جو وڙهڻ لاءِ تيار ٿيڻ – هُڙڪڻ.

● رانياتُ ۽ رانياتَ: ذ. وڏي رڙ – رنڀ – دانهن – ٻُوڪَرُ. چوپائي جانور جي رنڀ (ت).

– رانيات ڪَرَڻُ: وڏيون رڙيون ڪرڻ – رنڀون ڪرڻ.

– رانيات هڻڻُ: ڏسو "رانيات ڪرڻ".

● رانٽِيتُ ۽ رانٽِيتَ: ذ. رنڀ – ڍِڪَ. رانياتُ.

● رانٽِيڪو ۽ رانٽِيڪا (ڪ): ذ. رنڀ – دانهن.

● رانٽِڻُ (ت): مصدر. رنڀڻ – ڍِڪڻ.

● رانيُوتو ۽ رانيوتا: ذ. هٿ جي آڱرين مان جهپ هڻي روڄڻ جي حالت – جهانپوتو. رهڙ – رهنڊ.

– رانيُوتا هڻڻُ: راهڙون ڏيڻ. جهانپوتا هڻڻ.

● رانيُوڙيو ۽ رانيُوڙِيا (ڪ): ذ. رڙ – واڪو. ٻڪاتُ.

● رانت ۽ رانتيون (ت): ث. راند.

● رانتيو ۽ رانتِيا (ت): ذ. رانديڪو.

● رانٽَ: اسم خاص. تعلقي سجاول ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رانجَها: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

● رانجهاپُور: اسم خاص. تعلقي ٺٽل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رانجهَڻُ: ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم (لاک مان ٺاهيندا آهن، لاک جهڙو ٿئي ۽ اڪثر ونجهار ڪم آڻين). اسم خاص. رانجهو.

● رانجهُو، رانجهو: اسم خاص. پنجاب جي هڪ مشهور عشقيه قصي جو هيرو (جو تخت هزارا شهر جي رئيس جو پٽ هو. سوداگريءَ سانگي جهنگ سيال ۾ آيو. رتني ڪنيار جي ڌيءَ هيرَ کي ڏسي، مٿس عاشق ٿي پيو. سوداگريءَ جو سامان وڪڻي آتي ٿي مينهون چارڻ لڳو. هيرَ سائس روز ملڻ لاءِ ندي اڪري، هڻي پار ويندي هئي. هڪڙيءَ رات نديءَ ۾ ٻڏي ويئي). سنڌ ۾ مرد جو نالو. (صفت). پيارو – محبوب.

● رانجهو باگيرائيي: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رانڊِ ۽ رانڊِيُون: ث. کيل – بازي – کيڏ. رونشو – وندر. تماشو. ٺينگ ٽپو. پٽيي راند (جُوا). ساهه (ت). سولي ڳالهه.

– رانڊِ جهلَڻُ: راند روڪڻ. راند هارائڻ.

– رانڊِ رهڻ: راند ڪرڻ – راند کيڏڻ – کيڏڻ.

– رانڊِ ڙيو ۽ رانڊِ ڙيا: ذ. رانديگر. راند جوماهر.

– رانڊِ کيڏَڻُ: راند رهڻ – راند کيڏڻ.

– رانڊِ ڪَرَڻُ: کيڏڻ. وندرڻ. رونشو ڪرڻ.

– رانڊِ کٽڻُ: بازي کٽڻ. آگ ڏيڻ.

– رانڊِ کٽَڻُ: بازي جيتڻ – ميل مارڻ. راند کٽڻ.

– رانڊِ کيڏڻ: راند رهڻ – راند کيڏڻ.

– رانڊِ لڳائڻُ (ت): راند ڪرڻ. مسخري مچائڻ. بهانو ڪرڻ.

– رانڊِ وِجهَڻُ (ت): راند جي اصطلاح ۾ گيچن ڳائڻ جي خيال کان زناني محفل ڪوٺائڻ. مسخري وجهڻ. ڌمچر مچائڻ.

– رانڊِ يِڪَرِ (ت): ث. صفت. ڳائڻ وڄائڻ ۾ برک عورت – راند وجهندڙ (زال).

– رانڊِ يِڪَرُ ۽ رانڊِ يِڪَرَ: ذ. صفت. راند يڪر.

– رانڊِ يِڪو ۽ رانڊ يِڪا: ذ. راند رهڻ جي شيءِ (جنهن سان ٻار راند رهن يا وندرن) – کيڏڻو طوق ٻتلو.

- رانڊِ ڏکو تيءَ رَهَڻُ: مڪمل تابعدار ٿي گذارڻ. حڪم جو بندو ٿي رهڻ - طوق ڳچيءَ ۾ ٿي رهڻ.

- رانڊيڪَرُ ۽ رانڊِ ڏڪَرَ: ذ. صفت. راند کيڏندڙ - کيڏاري - رانديڪر. بازيگر - مداري.

● رانڊ ڙِيُون: ث. عورتن جي ڳائڻ جو قسم.

● رانڊهُ: صفت. [ف] نڪتل - تڙيل - لوڌيل.

- رانڊهُ دَرگاهه: صفت. دربار مان تڙيل. درگاهه الاهي مان لوڌيل. ملعون.

● رانڊَ ۽ رانڊُون: ث. جهڳڙو - بکيڙو - ٽنٽو - فساد - ڦڏو.

● رانڊائُو ۽ رانڊاوا، رانڊائُو (ت): ذ. صفت. [رڌڻ>رنڌڻ>رانڌائو] رڌيندڙ - رانڌو - بورچي.

● رانڊُو ۽ رانڊا (ت): ذ. بورچي - رڌيندڙ - راڌائو.

● راندي ۽ رانديون (ت): ث. صفت. ڪراڙي - پوڙهي.

● رانڪَ ۽ رانڪُون: ث. قبر جي مٿان اڏيل قبو - مقبرو.

● رانگ ۽ رانگُون (ٿ): ث. اها ٻني جا ڏڪڻ کهڻي هجي ۽ ويڪر ۾ سوڙهي هجي.

● رانگا ٽيڻگا ڪرڻ (ل): گوڏنات ڪرڻ - ٽنگائڻ - هڪ جي ٻي ڪرڻ.

● رانگڙُ ۽ رانگڙَ (ٿ): ذ. صفت. پهلوان - بهادر - دلير.

● رانگيڙِي (ت): ث. ڇيڏي پوڪل ڪٽڪ.

● رانگِي: ذ. ٿرپارڪر ضلعي ۾ رهندڙ مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● رانُو (ت): ذ. مهاڻن جي اصطلاح ۾ چاريءَ جي هيٺين آڪَن ۾ ڦاسائڻ جي لوڙهي - رانءُ.

● رانُوَتيِ: اسم خاص. تعلقي قنبر ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رانُوَسَ، رانُوَسَ چيري (ڪ): ث. ساموندي مڇيءَ جو هڪ قسم.

● رانُوَڪَ: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رانُوَلُ ۽ رانُوَلَ: ذ. دوست - محبوب - پرين.

- رانُوَلَ ديس: ذ. پرينءَ جو ملڪ.

● رانُوَليِ: اسم خاص. تعلقي ٻاوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رانُهَانِ: ذ. هڪ قسم جو اناج - چؤنرا.

● رانءُ ۽ رانئُون (ڪ): ذ. [ٻرا. راءُ] رڇ جو هڪ عضوو - چاريءَ کي پاسن کان جهلي بيهڻ لاءِ آن جي آڪَن ۾ وڌل ٽُلهو رسو - رانُو.

● رانٽيِ ۽ رانٽيُون: ث. نڊو تنبو.

● رانئڻُ: مصدر. ڪنهن خوشيءَ جي موقعي تي ماڻهن جي مٿان رنگ هاري ڏَڻ ملهائڻ. رڱڻ. ڳاڙهو ڪرڻ. خوشي ڪرڻ. خوش ڪرڻ - راضي ڪرڻ - ريجهائڻ. سينگارڻ. هار سينگار ڪرائڻ.

● رانئين جهائيڻ (رانءِ جهانءِ) ڪَرَڻُ: گهرو ڪم ڪار ڪرڻ.

● رانئيُون لاهڻُ (ڪ): سورا وڏڻ - جهنگ هٽڻ - جهنگ ڪپڻ.

● راڻُ ۽ راڻَ (ڪ): ذ. راڻو - راجا - راءُ؛ "مٿي راڻَ کان جيٺرو ڪانءُ پَلو" (چوڻي).

● راڻا: اسم خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.

● راڻارُو: اسم خاص. تعلقي جيمس آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● راڻاسَر (ٿ): اسم خاص. ننگر پارڪر جي پرسان هڪ تلاءَ جو نالو.

● راڻا واءِ: اسم خاص. تعلقي عمرڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● راڻاهُ: اسم خاص. تعلقي مير واهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● راڻاهُو: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● راڻڪُ ڏَهَرُ: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● راڻڪُ ڏِيو: اسم خاص. راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.

● راڻَڻُ: مصدر. رانئڻ. ڏتارڻ. گمراهه ڪرڻ.

"حق پاڪ امن ڏي هاٿي،
شيطان شقي تو راڻي."

● راڻو ج راڻا: ذ. [پرا. راڻ؛ هہ. رانا] ننڍو راجا. ننڍڙي علائقي جو والي. جاگيردار. راجپوت راجائن جو لقب. (اسم خاص) سومرا گهراڻي جي پوئين حاڪم همير سومري جو مينڌري نالي هڪ وزير (جو ذات جو "سوڍو" هو؛ مومل ۽ راڻي جي مشهور عشقيہ قصي جو هيرو).

● راڻو: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● راڻو بَنَڌُ (ت): ذ. پرت جو هڪ قسم.

● راڻو راهَڙُ: اسم خاص. تعلقي آوپاوڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● راڻوئا: اسم خاص. ضلعي ٿرپارڪر ۾ مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● راڻيِ ج راڻيئُون: ث. [هہ. راني] بادشاهہ جي زال ـ ملڪہ. هندو عورتن جي نالي پٺيان خطاب طور ڪم ايندڙ لفظ. مسلمان عورت جو نالو.

راڻيِ جو ٿانُ: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● راڻيڊَترَ: اسم خاص. ٿرپارڪر ۾ رهندڙ راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.

● راڻيِ هار: اسم خاص. تعلقي ميرپور ماٿيلي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● راوُ ج راوَ: ذ. [هہ] شهزادو راجڪمار. رائُ ـ راجا.

● راوانُ: ذ. صفت. [ف] موڪرو ـ ڪشادو ـ ويڪرو.

● راوَتُ سَرُ: اسم خاص. تعلقي ڇاڇري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● راوُٽيِ ج راوُٽيئُون: ث. راوٽي ـ لسنيڊ ۽و تنبوُ.

● راوَرُ: ث. ڊل ـ رائر.

● راوِروُ ج راوِرا (ل): ذ. صفت. بنا ڪنهن روڪ جي ـ ڇوٽ ـ ڇڙواڳ.

● راوَڙَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● راوِڙوُ ج راوِڙا: (ت) ذ. صفت. تيز ـ سخت. بهادر. چالاڪ.

● راوَلُ ج راوَلَ: ذ. [سن. راجن = راجا] شهزادو. حاڪم. سردار. راڄا ـ رائُ. جوڌو ـ جهونجهار ـ بهادر. ساجن ـ پرين ـ دلبر ـ محبوب ـ معشوق. (اسم خاص).

ـ راوَل ديسُ: ذ. محبوب جو ملڪ. هندن جي عقيدي موجب عالم ارواح.

● راوليا: ذ. هڪ ذات جو نالو.

● راوَڻُ: اسم خاص. [سن] آڳاٽي زماني ۾ لنڪا جو هڪ حاڪم، جنهن شري رامچندر جي زال سيتا کي زوريءَ کڻي ويو هو ۽ پارهن مهينن کان پوءِ رامچندر، راوڻ کي ماري، سيتا کي آزاد ڪيو.

● راوِيُ ج راوِيُ: ذ. صفت. ڳالهہ يا پَڌل ـ بيان ڪندڙ ـ مقصد پڌرائيندڙ.

● راوِيُ: اسم خاص. سنڌو نديءَ کي پرتي ڪندڙ هڪ شاخ جو نالو (جا پنجاب ۾ آهي).

● راهَہ ج راهُون: ث. [ف] رستو ـ سڙڪ ـ واٽ ـ دڳ ـ لنگهہ. ريت ـ طريقو.

ـ راهبَرُ: ذ. صفت. [ف. راهہ + بر > بردن = کڻي وڃڻ] رستو ڏيکاريندڙ ـ واٽ پڌرائيندڙ ـ سونهون ـ رهبر ـ رهنما.

ـ راهبَرِيُ: ث. رهبري ـ سونهپ ـ اڳواڻي.

ـ راهَہ تَڪَڻُ: واٽ ڏسڻ ـ انتظار ڪرڻ.

ـ راهَہ تي آڻڻُ: گمراهہ کي صحيح واٽ تي آڻڻ ـ سڌارڻ.

ـ راهَہ تي اچَڻُ: سنئين رستي تي اچڻ ـ سڌرڻ.

ـ راهَہ پَيدا ڪَرَڻُ: رستو کولي ڏيڻ. طريقو ڪولي لهڻ.

ـ راهِ خدا: الله جي راهہ ۾ ـ خدا جي واٽ ۾.

ـ راهَہ خَرچُ: ذ. رستي جو خرچ ـ مسافريءَ جو خرچ پکو. سفر خرچ.

ـ راهدارُ ج راهدارَ: ذ. [ف. راهہ + دار > داشتن = رکڻ] رستي جو نگهبان ـ رستي جو محصول وصول ڪندڙ. ڌاڙيل ـ رهزن (ت).

ـ راهيدارِيُ ج راهيدارِيُون: ث. رستي تان لنگهڻ جو پروانو. ڪنهن عملدار جو لکيل پروانو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

(جنهن جي آڌار تي رستي تان لنگهندڙ مال کي
کوبہ ٻيو عملدار روڪ نہ ڪري).
- راهہ ڏِسَڻُ: رستو ڏسڻ - واٽ نهارڻ - انتظار
ڪرڻ.
- راهہ ڏيکارَڻُ: رستو ڏيکارڻ - سِڌيءَ راهہ
تي آڻڻ. سونهپ ڪرڻ. رهبري ڪرڻ.
- راهہ رَدُ ڪَرَڻُ: رستو بند ڪرڻ - واهہ
بند ڪرڻ.
- راهہ رَسمُ: ث. [ف. راهہ + رسم] رسم رواج -
هلي چلي. دعا سلام.
- راهِہ رَسُولُ: نبيءَ جي ناليءَ - رسول جي
صدقي.
- راهروُ: ذ. صفت. [ف. راهہ + رو > رفتن
= هلڻ] مسافر - راهي - پانڌي - راهگير -
واٽهڙو.
- راهہ رِيتَ: ث. [ف. راهہ + ريت = لمولو]
رسم رواج - هلي چلي.
- راهزنُ + راهزَنَ: ذ. صفت. [ف. راهہ +
زن > زدن = هڻڻ] رستي تي ڦُر ڪندڙ - ڦورو -
ڌاڙيل.
- راهزَنِيُ: ث. رستي تان ڦُر - ڦُر لُٽَ.
- راهہ ڪَيڻُ: رستو ڳولي ڪيڻ - تدبير
ڪرڻ.
- راهگُذَرُ: ذ. [ف. راهہ + گذر > گذشتن =
لنگهڻ] لنگهہ - رستو - واٽ.
- راهہ گُناهہ: ظرف. هرو ڀرو - خواهہ مخواهہ -
دادي نہ ايستادي - نہ ڏيئي نہ وٺي - بي گناهہ -
بنا سبب جي.
- راهگيرُ: ذ. صفت. [ف. راهہ + گير >
گرفتن = وٺڻ] واٽهڙو - مسافر.
- راهہ لائڻُ: ڏڳ لائڻ - رستو ٻُڌائڻ -
رهنمائي ڪرڻ.
- راهہ ۾ رَسَڻُ: اوکيءَ ۾ مدد ڪرڻ - همراهہ
ٿيڻ - مدد ڪرڻ.
- راهمارُ: ذ. صفت. ڦورو - رهزن.
- راهمارِيُ: ث. ڦُر - رهزني.

- راهہ مُسافِرُ: ذ. صفت. [ف. راهہ + ع.
مسافر] واٽ ويندڙ - واٽهڙو - مسافر - راهگير:
"راهہ مسافر سِپڪو، ڪونہ ڏئوسين هٿ ڏيهي"
(شاهہ).
- راهہ ميلَڻُ: رستو ملڻ - ڳس ملڻ - واٽ
هٿ اچڻ.
- راهِہ نجات: ث. [ف. راهہ + ع. نجات]
بخشش جو رستو - ڇوٽڪاري جو ذريعو.
- راهنُما: ذ. [ف. راهہ + نما > نمودن =
ڏيکارڻ] رستو ڏيکاريندڙ - رهبر - رهنما. اڳواڻ.
- راهنُمائِيُ: ث. رهنمائي - رهبري - سونهپ.
اڳوائي.
- راهوارُ: ذ. [ف] گهوڙي جو هڪ قسم -
تازي گهوڙو. جنگي گهوڙو.
- راهوارِيُ: ث. گهوڙي جو هڪ پنڌ.
- راهہ وَٺَڻُ: ڳس وٺڻ - رستو وٺڻ - روانو ٿيڻ.
- راهوُنُ رَدِ: صفت. سڀني پاسن کان نا اميد -
جتان ڪٿان ٿڙيل. نڪمو. نياڳو.
- راهوُنُ رَدِ ٿيڻُ: هر طرف کان نااميد ٿيڻ.
- راهوُنُ رَدِ ڪَرَڻُ: سڀ واهون بند ڪرڻ -
هر طرف کان نااميد ڪرڻ.
- راهہ وِيندُو ۽ راهہ وِيندَا: ذ. صفت.
واٽ ويندڙ - مسافر - واٽهڙو. بي گناهہ - بي ڏوهي.
- راهہ وِيندُو ڦاسَڻُ: بي گناهہ ڦاسڻ -
بي ڏوهي جهلجڻ.
- راهہ وِينديُ: ظرف. ناحق - بي ڏوهي -
نہ ڏيئي نہ وٺي - خواهہ مخواهہ - بي سبب.
- راهيُ ۽ راهِيُ: ذ. صفت. واٽهڙو - واٽ
ويندڙ - مسافر.
- راهيُ ٿيڻُ: روانو ٿيڻ - پنڌ پوڻ - آسهڻ -
وڃڻ.
● راهِہ: ث. ڳاهيل انَّ جو ڍِڳُ (جو اڃا
ڪري ۾ پيل هجي ۽ ٻُٺي ٿيل نہ هجي) - صاف
ٿيل انَّ - ڪري ۾ پيل انَّ. ٻوڪ - آبادي.
- راهِہ تان ڪَکَ لاهِڻُ: راز ظاهر ڪرڻ -
ڳجهہ کولڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● راهِبُ ۽ راهِبَ ذ. صفت. [ع] دنيا کي ترڪ ڪري گوشہ نشين ٿي الله جي عبادت ۾ مشغول رهندڙ- گوشہ نشين- تارڪ الدنيا. زاهد. ديول (عيسائين جي عبادت گاهہ) ۾ ويهي عبادت ڪندڙ (جنهن پنهنجي سڄي عمر ديول جي خدمت ۾ وقف ڪري ڇڏي هجي).

● راهَڙَ: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو. ڀرت جو هڪ قسم.

● راهَڙَ ۽ راهَڙون (ت): ث. وڏي رڙ- دانهن- ڪُوڪَ.

● راهَڪُ ۽ راهَڪَ (ت): ذ. صفت. [سن. راڌ = راهڻ، پوکڻ] راهي ڪندڙ- پوک ڪندڙ- هاري- ڪڙمي- آباد گار.

- راهَڪِي ۽ راهَڪِيُون: ث. پوک جو ڌندو- ڪڙمت- هارپو- آبادي- کيتي.

- راهڪِي ڪَرَڻُ (ت): پوک ڪرڻ- ٻني ٻارو ڪرڻ- آبادي ڪرڻ- هارپو ڪرڻ.

- راهِڪِي: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي محمد خان ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● راهَما: اسم خاص. ٿرپارڪر ۾ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

● راهَمورُ: اسم خاص. تعلقي عمر ڪوٽ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● راهِمون: اسم خاص. ٿرپارڪر ۾ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

● راهِنُ راهِنَ: ذ. صفت. [ع. رَهَنَ = گروي رکڻ] ڪا مقرر رقم ورياج طور وٺڻ جي شرط تي آڌاري طور رقم ڏيندڙ- گروي رکندڙ. ورياج خور. وياج تي پئسا وٺندڙ.

● راهِڻُ: مصدر. رهائڻ- نڀاهڻ- وفا ڪرڻ. ترسائڻ- ٽڪائڻ. پٽي ڇڏڻ. پوکڻ- پوک ڪرڻ.

● راهُو: ذ. [پرا. راهُ؛ سن. راهہ] هندو فلسفي موجب اهو ديوتا جو سج ۽ چنڊ کي جهلي گرهڻ ڪرائي (هندن جو عقيدو آهي تہ اهو ديوتا سج يا چنڊ کي جڏهن ڳيهي ٿو تڏهن گرهڻ ٿئي ٿو). هڪ لکڻ جو نالو- ذَنَبُ [ع]. هڪ تاري جو نالو. (اسم خاص) هالا ۽ سڪرنڊ تعلقن ۾ ديهن جو نالو. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

● راهُو ۽ راها: ذ. صفت. رهاڪو- رهواسي "نہ ڏسجي راهہ رائي ۾- هتا هو روهہ جا راها" (احمد ملاح).

● راهُو ۽ راهُو: ذ. صفت. رهائيءَ وارو- هلندي ڀڄنديءَ وارو- سڀ ڪنهن سان رس رهاڻ سان هلندڙ. راڄ سان رهائيندڙ (چڱو مڙس) رهاڪو- رهندڙ.

● راهيوائِي (ت): اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

● راهُوٽ: اسم خاص. تعلقي ميرپور ٻٺوري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● راهُوجا: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو. سکر، شڪارپور، خيرپور ناٿن شاهہ ۽ رتيديري تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

● راهُوڪيڙا (ڪب): اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

راهُوڪِي: هالا ۽ حيدرآباد تعلقن ۾ ديهہ جو نالو. هڪ ريلوي اسٽيشن جو نالو.

● راهُوم: اسم خاص. ٻگٽي بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

● راهُونڊ: اسم خاص. هالا شهر کان هڪ ميل اوير طرف هڪ تڪيو (جتي مخدوم امين محمد پڪا اڏي وڃي زهد ۽ عبادت ڪئي. انهيءَ تڪيي کي پڪا بہ سڏيندا آهن).

● راهُونڊِڙو: اسم خاص. تعلقي ڪپري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● راهُوئِي (ت): ث. رهائي- رسائي- هلندي- رسوخ- پهچ. مهرباني- ٿورو- احسان.

● راهيجا: اسم خاص. ٻگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

● راهيڙ: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● راءِ: ث. رايو - رٿ - تجويز. مشورو - صلاح. خيال - مرضي - خواهش. پڙرائين زمين.
- راءِ ڏيڻ: صلاح ڏيڻ - مشورو ڏيڻ. تجويز پڌائڻ - اٽڪل پڌائڻ.
- راءِ وٺڻ: صلاح وٺڻ - مشورو وٺڻ.
● راءِ: ذ. ڏسو "راءِ".
● راءِ ۽ راءِ: ذ. [پرا. رائا؛ سن. راجن، راجا] راجا - حاڪم. هندو حاڪمن جي نالي پٺيان ڪم ايندڙ لفظ - معزز هندو کي سرڪار طرفان مليل خطاب "راءِ بهادر".
● رائيتو ۽ رائيتا: ذ. [هـ] ڏڌ ۽ مصالحي مان ٺهيل هڪ قسم جي ڪڙهي.
● رائيٽ: صفت. [انگ. Right] صحيح - درست - برابر.
● رائيج: صفت. [ع] هلندڙ - جاري - مروج - چالو. رسمي - دستوري. معمولي - عام.
- رائيج الوقت: صفت. هلندڙ وقت جو - مروج - چالو - رواج ۾.
- رائيج ٿيڻ: رواج ۾ اچڻ - چالو ٿيڻ - مروج ٿيڻ.
● رائيج ڪرڻ: رواج ۾ آڻڻ - عمل ۾ آڻڻ.
● رائير، رائر: ذ. ڏنڻ - ڏل - سنگ اهو محصول، جو بادشاهه پنهنجي تابع ملڪن يا سردارن کان وٺي

"نڪا ڄهل نه پل، نڪو رائر ڏيهه ۾"
(شاهه).

سمنڊ - بحر.
- رائيرو، رائرو: ذ. صفت. محصول جو ڳو.
● رائيفل ۽ رائيفلون: ث. [انگ. Rifle] بندوق جو هڪ قسم.
● رائڪ: پيٽ شاهه ويجهو هڪ مڪان جو نالو.
● رائيڪو (ٿ): ذ. ٿرپارڪر ۾ چوپائي مال جي سڃاڻپ جو هڪ خاص نشان.
● رائيگان: ذ. صفت. [ف. رايگان] رستي ۾ ڪري پيل (شي) - وڃايل - اجايو - مفت ۾ - ضايع.
- رائيگان ٿيڻ: ضايع ٿيڻ: برباد ٿيڻ. اجايو وڃڻ - بي فائدو وڃڻ.
- رائيگان ڪرڻ: برباد ڪرڻ - ضايع ڪرڻ.
● رائيل ۽ رائيلون: ث. ڪونج

"رائيل رهي نه روهه ري، توڙي هجي پرلوءِ"
(راهل).

● رائيلو: اسم خاص. تعلقي ڪوٽڙي ۾ هڪ ديهه ۽ ڳوٺ جو نالو.
● رائيلي: اسم خاص. ٿرپارڪر ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.
● رائيملائي: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات.
● رائين (ڪ): ث. چارڻ جي ڪنارين واري ٿلهي رسي.
● رائڻ: [سن. رانجن] پرچائڻ - ريجهائڻ - راضي ڪرڻ - خوش ڪرڻ. ڳائڻ (ت):

"ويني راوول رائيان، جوڳي اندر جيءَ"
(دلپت).

● رائو: ذ. [سن. ريتم = واري] تمام سنهي ريتي. واري. ڪڪري. هوا ۾ اڏامندڙ مٽي

"رائي هيج مر رلڻ رڙهه روحاني سمئي"
(شاهه).

- رائو ڪرڻ: خراب ڳالهائڻ - بد الفاظ چوڻ.
- رائو ڏيڻ (ڪ. ڪڇ): دانهن ڏيڻ. ڪنهن به ڳالهه جو روبرو مقابلو ڪرڻ - ڏوبڏو ٿيڻ.
● رائوڙ: اسم خاص. ٿرپارڪر ۾ رهندڙ راجپوتن جي هڪ ذات جو نالو.
● رائون (ل): ذ. چوپائي مال جو هڪ رنگ - ميڙهن جو هڪ اخص رنگ، جو پورانجهڙو هجي.
● رائي: ث. پوڙ وغيره (خاص ڪري دال) ۾ ڪيهه ۾ ٺهڪايل ٿوم وجهي ڏنل داغ. ريتي يا واريءَ جو داڻو. تيلي ٻج جو هڪ قسم - آهر.
- رائي ڏيڻ: ڪيهه يا تيل ۾ ٿوم وجهي دال کي داغ ڏيڻ. مشهوري ڏيڻ - نالو ڪرڻ (ت). بدنام ڪرڻ. وڏائي ڪرڻ (ڳالهه ۾).
- رائي ڪرڻ (ت): بي انصافي ڪرڻ. ڦاسو وٺڻ - رڀاڻ ڪرڻ.
● رائيٽو (ٿ): ذ. صفت. جنهن ۾ مصالحو وجهي، ڪيهه جو داغ ڏيئي تاهيل ڪڙهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رائيِٽ (ڪ): ث. ريتيءَ واري زمين - ريتائين زمين.

● رائين (ڪ): ث. گاهہ جو هڪ قسم - ٻُونائي - ٻُونائڙي. (اسم خاص) شاهبندر ۽ ماتلي ۽ ٽنڊي محمد خان تعلقن ۾ ديهہ جو نالو.

● راياسو (ت): ذ. صفت. وارياسو.

● رايگان: ذ. [ف] ڏسو "رائگان".

● رايو ۽ رايا: ذ. [ف. راي>رائي = ويچار، نظر يورڪڻ] راءِ - خيال - مرضي - رِٿ. فيصلو. صلاح.

- رايو رَکَڻُ: لحاظ ڪرڻ - پاسخاطري ڪرڻ - پاسو وٺڻ.

● رَبُّ: اسم صفاتي. [ع] پالڻهار - پروردگار - رزاق - ڌڻي تعاليٰ.

- ربُّ العالمين: [ع] سڀني جهانن جو پاليندڙ - ڪُل ڪائنات جو پروردگار - الله تعاليٰ.

- رَبّاني: صفت. ربّ تعاليٰ جو - الاهي - خُدائي. ربّ ڏانهن مائل. (اسم خاص) سنڌ جي هڪ مشهور ديني عالم "مولوي عبدالحق رباني" جو لقب.

- رَبّ کي پُهچَڻُ: مري وڃڻ - وفات ڪرڻ.

- رَبَّنا: ندا. اي اسان جا پروردگار! اي اسان جا ڌڻي!

- رَبُوبِيت: ث. ربّ جي صفت. خدائي - الوهيت. خدا جي ڪل ڪائنات.

- رَبّي امر: خدائي حڪم - خدائي فرض. موت جو سڏ - انتقال.

● رُبُّ: ث. [ع] رَسُ - شربت. ڪڙهيل عرق. ميوي وغيره خصوصاً ڏاڙهونءَ جو ڪڙهيل گهاٽو رَسُ - چاش. پَتِ - قوام. پڪو ٿيل شربت "رُبّ سوس، رُبّ انار" وغيره.

- رُبّ انارُ: ذ. ڏاڙهونءَ جو شربت.

- رُبّ سوس: ذ. ٻارڪي وَکَر جو هڪ قسم (جو مٺي ڪاٺيءَ جي عرق مان ٺهي) - مٺي ڪاٺيءَ جو عرق.

● رُبا: صفت. [ف. رَبُودَن = ڦُرڻ] ڦُريندڙ - کسيندڙ. مرڪب لفظن جي آخر ۾ صفاتي ڀچاڙي طور ڪم ايندڙ "آهن رُبا، دلرُبا" وغيره.

● رَباب ۽ رَباب: ذ. [ع] هڪ قسم جو ساز (طنبوري جهڙو ۽ منجهس چار تارون ٿين، مگر لس پيلي ۽ ڪيچ ڏانهن رباب پنجن تارُن وارو ٿئي). (ڪناية) راڳ. ميٺيءَ جو هڪ قسم، منڪرو.

- رَبابي: ذ. صفت. رباب وڄائيندڙ - ڳائڻو. هڪ قوم جو نالو.

● رُباعي ۽ رُباعيون: ث. [ع. رُبع = چوٿون] هڪ قسم جو چئن مصرعن جو بيت (جنهن ۾ پهرين، ٻي ۽ چوٿين مصرع هم قافيہ هجي).

● رَبطُ ۽ رَبط: ذ. [ع] ڳانڍاپو - لاڳاپو. ميلاپ. محبت. دوستي. سلسلو.

- رَبطُ ضبطُ: ذ. ميل ميلاپ - ميل جول. ضابطو - انتظام. توازن.

● رُبع: ذ. [ع] چوٿون. چوٿون حصو - چوٿين پتي - چوٿو.

- رُبعَ مَسڪُون: ذ. [ع. ربع + مسڪون < سَڪَنَ = هو رهيو] دنيا جو آباد ٿيل چوٿون حصو. دنيا - جهان.

● رَبُود: ظرف. [ف. ربودن = ڦُرڻ] ڦُريل - کسيل. ڇڪيل. هيرايل - پاليل.

● رَبِيعُ: ذ. [ع] بهار جي موسم. بهار جو فصل. بهار ۾ لڻل اناج. زراعت جي اصطلاح ۾ هڪ موسم ۽ ان موسم ۾ ٿيندڙ فصل (جو آڪٽوبر ۽ نومبر ۾ پوکجي ۽ مارچ ۾ لڻجي. هن فصل ۾ ڪڻڪ، سرهه، چاڻيو وغيره ٿئي) - چيٽ.

- رَبِيعُ الاَوَّل: ذ. هجري سال جو ٽيون مهينو - عرس وارو مهينو.

- رَبِيعُ الآخر، رَبِيعُ الثاني: ذ. هجري سال جو چوٿون مهينو - ٻارهينءَ وارو مهينو.

- رَبِيعُ لَہ خَرِيفُ هُئَڻُ: ڪو بہ واسطو نہ هئڻ - ڪجهہ بہ نہ ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رَٻڻُ ۽ رَٻڻُون: ث. [انگ. Ribbin] سوٽي يا ريشمي ڪپڙي جي رنگين پٽي (جا زالون وارن ۾ ٻڌن يا ڪپڙي تي سونهن خاطر هڻن). ورن وڪڙن واري پٽي (جا مرد شلوار جي پائنچن تي هڻائين).

● رَٻڻُ: ث. [سن. رو + 'اين' ٻچاڙي] سج ”تلنگ تليهر تين، وڏ سورج ڪاڻ سهڻا پرين، ڪٿن ليڻ خمار مان، مٿي ليڻ نڪين، سَهه ڳجي، ڪَٽ ڪيسري، اهڙي روءِ رَٻين“ (عارف شاهه).

● رَٻَ ۽ رَٻُون: ث. چانورن، ڪڻڪ، جوئر ٻاجهري يا ڪنهن ٻئي ان“ جو رڌل ڏارو. تمام پتلو ٻَتُ. گهڻي پاڻيءَ وارو ٻَتُ. ٻٻجي - ٻيچ - اچ - آش. (صفت) تمام نرم - پتلو - ڪنئرو.

- رَٻَ ٻيچ: ث. سادو کاڌو. غريباڻو کاڌو.

- رَٻَ روٽيلو کائڻُ: سادو کاڌو کائڻ - غريبيءَ ۾ گذارڻ - دال ماني کائڻ.

- رَٻَ روٽو (ٿ): ذ. سهپشوري قوم ۾ ڪنوار پٽن کي کارايل آخرين ويلو.

● رَٻارِي (ٿ): اسم خاص. ٿر پارڪر ۾ هندن جي هڪ ذات جو نالو.

● رَٻارِيو: اسم خاص. تعلقي عموڪوٽ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رٻڙُ: ذ. [انگ. Rubber] هڪ خاص قسم جي وڻ جو رَسُ (جنهن کي سڪائي ان مان ڪيترن قسمن جون شيون ٺاهيندا آهن).

● رَٻڙِي ۽ رَٻڙِيُون: ث. مٽائيءَ جو هڪ قسم (جا کير ۽ کنڊ کي ڪاڙهي، مائي والگر پتلو ٺاهين). کيرڻي. اٽي ۽ جهڻ مان ٺهيل هڪ قسم جو کاڌو (ٿ).

● رِٻسمَڙِ (ٿ): ث. گهاٽي ٻاڏيٺ (رٻ وغيره).

● رَٻَلَ ۽ رِٻلُون (ت): ث. ٻراٽي ۽ ڪتل ولبي.

● رِٻڻُ: مصدر. بي معنيٰ ڳالهائڻ - اجايو ڳالهائڻ. بَڪڻ. وقلڻ. ٻاتو ڳالهائڻ. ذري ذري چوڻ. جهيڙو ڪرڻ (ت).

- رِٻَ ۽ رِٻُون: ث. بڪواس - لپاڙ - ڊاڙ. بَڪ بَڪ - بڪواس - لپ لپ. چپلو ڳالهائڻ - ٻاتائڻ - هَڪڙائڻ. (صفت) بڪواسي - لپڙاتي - ڳالهو - ڊاڙي.

- رِٻ رِٻ ڪَرڻ (ت): بَڪڻ - ٻيبڻ - وِلڏڻ - ناراضپو ڏيکارڻ - ناراض ٿيڻ - راڄ ٿيڻ - غصو ڪرڻ - ڪاوڙ ڪرڻ.

- رِٻَڪو ۽ رِٻَڪو - رِٻَڪا: ذ. ڪِلڪل - وِلڏ - چؤ چؤ - ڪِپٽو - وِلڏڪو - ڏاڏو - ڪِرڪِر - ڪِروڌ - کَهپي.

- رِٻٽو ۽ رِٻٽا: ذ. صفت. ڪِپٽَرُ - تيسيرُ - رِب رِب ڪندڙ - ڪِروڌي - وِلڏو - کهپي خور - ڪِرڪِريو.

● رِبَ (ٿ): ظرف - وِک وِک - پيرُ پيرُ - قدم قدم - آهستي - هري - هوريان - هورڙيان (ت). ننڍي وِک - ننڍو قدم - ننڍي پيرالکه.

● رَٻَڻُ: ذ. [سن. رَو + ان = ٻچاڙي] - سج ”پيڪ، پدمين، پليوري، تي هيرن حال هلي رانگ ريٺ جو روپ سان، ڪيو ماٺ منٿا ملي (ڪنيار).

● رُٻَڻُ: مصدر. رُنٻڻ - مشغول ٿيڻ - لڳڻ (ڪم ۾).

- رُٻائڻُ: مصدر. ”رُٻڻ“ مان متعدي بالواسطه. رُنٻائڻ - مشغول رکڻ - ڪم ۾ لڳائڻ.

- رُٻجَڻُ: مصدر. ”رُٻڻ“ مان فعل مجهول. ڪم ۾ مشغول ٿيڻ - جنبجڻ - لڳي وڃڻ.

● رَتِ: ث. [سن. رتم] محبت - پيار - پريت.

● رَتُ: ذ. [پرا. رت“؛ سن. رَڪتُ = رت] خُون - لَهُو. عوازت - مائٽي. نسل - اولاد. سَگهه - سَتُ - زورُ. ٿولهه - ماڄ. سُونهن - مُنهن جي رونق - تازگي. ڳاڙهاڻ - لالائي. ڪپڙا - حيض. (صفت) ڳاڙهو - رتو - سُرخ. ڪاوڙيل - غصي ۾. وِرتل - بيزار.

- رَت آچَڻُ: رت نڪرڻ - رت وهڻ. مُنهن ۾ رت وَرڻ - عورت کي ماهواري اچڻ.

- رَتا وِڇوڙڻ: عزيزن قريبن يا ويجهي تعلق وارن جي وچ ۾ نفاق وجهڻ. سڳا مائٽ جدا ڪرڻ.
- رَتا وِڇوڙي: ذ. صفت. عزيز جدا ڪندڙ- وڇوڙو وجهندڙ.
- رَت بيڪڙڻ: ڦِٽڻ- رت خراب ٿيڻ. ڪاوڙ اچڻ- جوش اچڻ.
- رت ٻوڙ: ث. سوري- ٻيڇش (جنهن ۾ پيٽان رت اچي). خونريزي- رتوڇاڻ- قتل عام.
- رَت پَريو واتُ هڻڻ: فوتيءَ جي ڏک ۾ هڻڻ- سوگوار هئڻ.
- رت ٿيڻ: رت ۾ ٻرجڻ- رت ۾ ڳاڙهو ٿيڻ- زخمي ٿيڻ. سڱ ڪرڻ- مائٽي ڪرڻ- گڏجڻ. ٻرڇڻ. ڪِڪ ٿيڻ- بيزار ٿيڻ- ورڇڻ.
- رت ٿيي وڃڻ: وڇڙيل عزيزن جو پاڻ ۾ ناهه ڏيڻ- ٻرڇي وڃڻ. مڱاوتي ڪرڻ- مائٽي گنيڊڻ.
- رت نهڪڻ: ڏاڍي ڪاوڙ اچڻ. ڪاوڙ ۾ ڳاڙهو ٿيڻ.
- رت پِت: ذ. رت ۽ بلغم- بدن مان نڪتل.
- رت ڦُونُءِ: ث. غلاظت ۽ روڳ- رت- ڦِتَ.
- رت ڦُونُءَ جو ٻورهيو: محاورو. سخت ڪمائيءَ جو اجورو- ٻڪهر جو ٻورهيو- حق حلال جي ڪمائي.
- رت ڀوڻ: بدن ۾ رت وڌڻ- سگهارو ٿيڻ. متارو ٿيڻ- ٿلهو ٿيڻ. منهن ۾ رونق اچڻ. رت نڪرڻ.
- رت ڀِڙٿائي: ث. رت جي گهٽتائي. هيٺائي- ڏبرائي.
- رت پياڪُ: ذ. صفت. رت پيئندڙ. ظالم- قاتل- خوني.
- رت پيئَڻُ: رت چُوسڻ. خون ڪرڻ- قتل ڪرڻ. تباهه ڪرڻ- برباد ڪرڻ. بدلو وٺڻ- وير وٺڻ. آزارڻ- بيزار ڪرڻ.
- رت جا ٻارا هڻڻ: حسد سببان اندر ۾ ڦت هڻڻ- ساڙ سببان اندر سڙڻ.
- رت جا دست ٿيڻ: پيٽان رت اچڻ. ڏاڍو حسد ٿيڻ. سخت صدمو پهچڻ.
- رت جا ڍُڪ پِرڻ: صدما سهڻ. ڏک سهڻ- صبر ڪرڻ.
- رت جو ڦهو: محاورو. تازو چاول ٻارُ- ڪچڙو ٻارُ.
- رت جون مانيون چمڻ: صدما پهچڻ- پريشانيون ٿيڻ. ظلم ٿيڻ.
- رَتَ جُونُ مانيُونُ، سُورَنُ جا ماڳَ هڻَڻُ: پنهنجي ڪِئي تي پشيمان ٿيندي سُور سختيون سهندو رهڻ (ت)- خراب هلت جي ڪري ذليل زندگي بسر ڪرڻ- ڏکيو وقت ڪاٽڻ. روزيءَ جي تنگي هئڻ. رت جون مانيون کارائڻ. سخت بيزار ڪرڻ- تنگ ڪرڻ. تڪليف ڏيڻ.
- رَتَ جُونُ نَدِيُونُ وَهائِڻُ: گهڻي رتوڇاڻ ڪرڻ- خونريزي ڪرڻ- قتل عام ڪرڻ.
- رَتَ جيءُ اَلٽيُ: ث. وات مان رت جي قئي- هڪ قسم جي بيماري.
- رَتَ جِيُ بُوءِ اچَڻُ: صفا سُڃ تي وڃڻ- تباهي ٿيڻ- خونريزي ٿيڻ.
- رَتَ چُوسُ: صفت. رت چُوسيندڙ- رت پيئندڙ- ظالم. ڪنجوس.
- رَتُ چُوسَڻُ: رت پيئڻ. ٿوري اجوري تي گهڻي محنت ڪرائڻ- پيڙڻ. رشوت وٺڻ.
- رَتَ ڇاڻ: ث. خونريزي- قتل عام- رتوڇاڻ.
- رَتُ ڇاڻَڻُ: رت وهائڻ- خونريزي ڪرڻ- رتوڇاڻ ڪرڻ- قتل عام ڪرڻ- ڪوس ڪرڻ.
- رَتُ دانگيءَ تي وَرَڻُ: مائٽيءَ جو احساس ٿيڻ- رت جي ڇڪي اچڻ.
- رَتُ ڏِسِيُ رُميي هڻَڻُ: سوَڙ سارو پير ڊگهيرڻ- حال سارو هلڻ.
- رَتَ روُهيُونُ ڪَرَڻُ (ل): ڪاڏو ڪاٽڻ (عورتون چيڙ ۾ چونديون آهن، مثلا: "ڇڏيو ته رت روهيون ڪري وٺان").
- رَتُ روئَڻُ: رت جا ڳوڙها ڳاڙڻ- تمام گهڻو روئڻ- زار زار روئڻ. سخت صدمو رسڻ. گهڻو ڏک ڪرڻ. هنجون هارڻ. سخت پشيمان ٿيڻ- شرمسار ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رَتُ رِيلا ڏِيڻُ: تمام گھڻو رت وَهڻ - خونريزي ٿيڻ.
- رَتُ سَتُ، ذ. سُکھ ۽ صحت - تندرستي ۽ طاقت.
- رَتُ سَتُ ڏِيڻُ: سڀ ڪجھ ڏيڻ - سڄي عمر جي طاقت ڏيڻ - سموري زندگي خدمت ڪرڻ.
- رَتُ سُڪڻُ: بيماري وغيره سبب رت گھٽجڻ. رت خشڪ ٿيڻ. ڪمزوري ٿيڻ. ڏپ يا گھٻرائيءَ ۾ همت نه رهڻ. اُپرو ٿيڻ - ڏٻرو ٿيڻ. تمام گھڻو ڏڄڻ. گھٻرائيءَ ۾ پوڻ.
- رَتُ ڪَنُوروُ ڏِيڻُ: گذران واسطي سخت پورهيو ڪرڻ. رت ولوڙڻ. ڪشالو ڪڍڻ. جفاڪشي ڪرڻ.
- رَتُ ڪَڍائِڻُ: سِير چوڙائڻ. جورون شائي ڪِينو رت ڪڍائڻ. جھيڙي وغيره ۾ پاڻ کي زخمي ڪرائڻ.
- رَتُ ڪَڍَڻُ: سِير چوڙڻ. زخمي ڪرڻ. چٽي وجھڻ. پيڙڻ - ناجائز نفعو وٺڻ.
- رَتُ ڪَرَڻُ: زخمي ڪرڻ (سخت پورهئي يا ڪنهن ٻئي ڪم ۾). ڏاڍي مار ڏيئي بدن رتو رت ڪرڻ. ٿڪائڻ (سخت ڪم يا سزا ۾). ڏاڍي مار ڏيڻ. هلاڪ ڪرڻ - ڪک ڪرڻ. تڪليف ڏيڻ - آزارڻ. چيڙائڻ - ڪاوڙائڻ.
- رَتُ گَدلائِڻُ (ت): براد ريءَ ۾ قوت وجھڻ - راڄ ڦٽائڻ. پنهنجن ۾ وير وجھڻ.
- رتُ گِهُڙُ ۽ رَتَ گِهُوَ: ذ. چمڙيءَ جي هڪ بيماري (بدن جي ڪنهن به حصي تي رت جي خرابيءَ کان سوڄ ٿئي جا رت سان پريل هجي) گِهُوءُ.
- رَتَ ۾ راتِ ڪَرَڻُ (ت): سخت بيزار ڪرڻ - آزارڻ. جيئڻ حرام ڪرڻ.
- رَتَ ۾ رولُو پَوَڻُ: گھر ۾ دشمني ٿيڻ. پنهنجن ۾ نفاق پوڻ.
- رَتُ واتَ کِي لَڳَڻُ (ت): قضيو ٿيڻ. ڪنهن عزيز جي وفات سبب سُوءُ ۾ هجڻ.
- رَت واهِڻُ ۽ رَتَ واهِڻُ: ذ. رتنلي - شريان.
- رَتُو چاڻُ: ث. رت چاڻ - خونريزي - قتل عام - ڪوس.
- رتوچاڻ ڪَرَڻُ: تمام گھڻو رت وهائڻ - خونريزي ڪرڻ - قتل ڪرڻ - ڪوس ڪرڻ. سخت زخمي ڪرڻ.
- رَتو رَتُ: صفت. رت ۾ ڳاڙهو - رت ۾ ٻڏل - رت سان پريل. سخت زخمي.
- رَتو رَتُ ڪَرَڻُ: سخت زخمي ڪرڻ - رت ۾ وهنجارڻ - رت ۾ ڳاڙهو ڪرڻ.
- رَتَ وَرنو ۽ رَتَ وَرنا: ذ. صفت. رت جهڙو - ڳاڙهو رتو.
- رَت وَرنُو ۽ رت ورنا: ذ. صفت. رت ورنو.

"سج آٿي سُٿي رت ورنو روءِ"

(شاهه).

- رَتُ ولوڙڻ: سخت محنت ڪرڻ - جفا ڪشي ڪرڻ. ڪشالو ڪڍڻ.
- رَتُ ولوڙي پَتُ ڪَرَڻُ: محاورو. سخت پورهيو ڪرڻ - محنت سان روزي ڪمائڻ.
- رَتَ وَهائِڻُ: خُون وهائڻ - رت چاڻ ڪرڻ - قتي چڙڻ.
- رَتَ وِهُنتو ڪَرَڻُ: رتو رت ڪرڻ - رت ۾ ڳاڙهو ڪرڻ - سخت زخمي ڪرڻ.
- رَتُ هَڏُ هُجَڻُ: تندرستي هجڻ. سگهائي هجڻ. ويجهي عزازت هجڻ - سڳي مائٽي هجڻ.

● رُتِ ۽ رُتيُونَ: ث. [سن] رِتُو - موسم - فضائي تبديل جو عرصو (هر هڪ علائقي يا مُلڪ ۾ جدا جدا مندون ٿين ۽ انهن جو عرصو به مختلف ٿئي. سنڌ ۾ سال ۾ چار مندون ٿين: سيارو، بهار، اونهارو ۽ سرءُ). ماهواري - حيض. نمونو (هلڻ جو) - رفتار. بيهڪ - بناوت - شڪل.

● رُتِ بدلجڻ، ڦِرڻ: موسم ۾ ڦيرو اچڻ - موسم بدلجڻ - آب و هوا ڦرڻ.

● رَتا: اسم خاص. ڪاري ۾ رهندڙ هڪ ذات جو نالو.

● رَتاتينِ: ث. پسارڪي وکر جو هڪ قسم ڳاڙهي رنگ جي ڪاٺي جا دوا طور ڪم اچي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رَتالُو ۽ رتالُو: ذ. ميوي جو هڪ قسم. پاچيءَ جو هڪ قسم - چيني پتالُو.

● رَتامُ: ذ. اَلبن جو هڪ قسم - ڳاڙهي رنگ وارو الب.

● رَتانُ: ڳاڙهي رنگ جو صندل جو ڪاٺ (جو سُرهو ٿئي ۽ دوائن ۾ ڪم اچي). هڪ قسم جو ڳاڙهو پٿر.

● رَتبُ ۽ رَتَبَ: ذ. ڊانڊي پکيءَ جو هڪ قسم (چهنب ڳاڙهي لعل ۽ مٿو ۽ ڳاڙهو ۽ بدڪ جهڙو، پر الهيءَ ڪان ٿلهو ۽ ڳرو) - رَتبو.

● رَتبو ۽ رتبا: ذ. ڊانڊي پکيءَ جو هڪ قسم - رتب.

● رُتبو ۽ رُتبا: ذ. [ع. رُتبه] درجو - مرتبو - عهدو. عزت - شانُ.

- رُتبو حاصل تيڻُ: مٿاهين درجي کي رسڻ - اوچ تي پهچڻ.

- رُتبو ملڻُ: وڏو درجو ملڻ. ڪنهن عزت ٿيڻ.

● رتڙ (ت): اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو (اڪثر خيرپور ۾). تعلقي فيض گنج ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رَتڙو، رَتڙو ۽ رَتڙا: ذ. صفت. [سن. رَڪتَ = رت + ڙو] رت سان رڱيل - رت وارو. رت جهڙو. ڳاڙهو - رتو - سُرخ - لال. (ث) رتڙي ۽ رتڙيون.

● رَتڙِيُ، رَتڙِيءُ ۽ رَتڙِيُون: ث. تيلي - ٻيهي. جُوئر جي هڪ جنس - ڳاڙهي جُوئر. ڳاڙهي رنگ جي پڪري (ٿ). پوک جو هڪ مرض.

● رَتڙيا: ذ. جانورن جي هڪ جنس (ڳاڙهي ٿڻ وارا اچا ۽ پلا سڱداسي جانور).

● رَتڪو ۽ رَتڪا (ڪ): ذ. آواز - پولاءُ.

● رتڪي ۽ رتڪيون (ٿ): ث. ڳاڙهي رنگ جي پکري.

● رَتَلُ ۽ رَتَلَ: ذ. صفت. ڳاڙهو - لال - سُرخ. پڪل - پچي ويل (ميوو وغيره). رڱيل - رچي ويل (الاهي عشق ۾). ڏاند جو هڪ قسم (ت).

● رُتَلَ: ث. جُوئر جي هڪ جنس - ڳاڙهي جُوئر - رتڙي. (اسم مفعول) رونبو ڪيل - رونبيل - وِنُرَ ڪيل - وِنُراج ڪيل.

● رَتَنُ ۽ رَتَنَ: ذ. [سن. رتن] هڪ قسم جو قيمتي پٿر - هيرو - مالڪ. ڪابه قيمتي شيءِ. اک جو تارو.

رَتَنُ مالا ۽ رَتَنُ مالائُون: ث. هيرن جو هارُ.

● رَتَنُ جُوتِ: ث. بوٽي جو هڪ قسم (گلابي ۽ اچي رنگ جا سهڻا گل ٿين. هي دوا طور به ڪم اچي).

● رَتنيي: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رَتڻُ: مصدر. [سن. رَڪتَ = رت] رڱڻ - ڳاڙهو ڪرڻ.

● رَتُو ۽ رَتا: ذ. صفت. رت جهڙو - ڳاڙهي رنگ ۾ رڱيل - رتل - ڳاڙهو - سُرخ - لال. پڪل - رچي ويل. مينديءَ لڳل. (اسم خاص) مرد جو نالو.

- رَتو ٽڪو ۽ رَتا ٽڪا: ذ. سونو ٽڪو (سڪو). مُهر - اشرفي.

- رتو راس ٿيڻُ: ڪابه سهڻي ۽ نئين شيءِ نهي مڪمل ٿيڻ:

" تيسين پڳونئي پير، جيسين رتو راس ٿئي "
(شاهه).

مطلب حاصل ٿيڻ.

- رَتو ڳاڙهو (ڪ): ذ. اٺ جو هڪ رنگ - گهاٽو ڳاڙهو - ڪُوڙهو ڳاڙهو.

● رَتو ٽرڙو: اسم خاص. تعلقي ٺل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رُتو جُتو (ت): ذ. صفت. مشغول - رُڌل.

● رَتو ديرو: اسم خاص ضلعي لاڙڪاڻي ۾ تعلقي، تپي، ديهه ۽ شهر جو نالو.

● رَتو ڪوٽ: اسم خاص. تعلقي ڪيري ۾ سمن جي ڏور جو هڪ شهر. تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ تپي جو نالو.

● رُتو ڪُتو (ت): ذ. صفت. آباد.

● رَتيِي ■ رَتيِوُن: ث. صفت. [س. رَڪتَ = رت > رتي] رت جهڙي - ڳاڙهي رنگ ۾ رڱيل - ڳاڙهي. (ث) ڳاڙهاڻ. چيٽونيءَ جي وڻ جو ٻج (جو ڳاڙهي رنگ جو ۽ سخت ٿئي، هيرن، سون، چاندي ۽ دوائن تورڻ ۾ ڪم اچي). چيٽوني، لالڙي. ماسي جو اٺون حصو - چئن مڱن يا جوَن جو وزن - تمام ٿورو حصو - ذري - اٺي. ٻوڪ جو هڪ مرض. (جو هوا جي ڦيري سبب ٿئي ۽ ڪڪ ۽ مارين جي سنگن ڪي ڪارو ڪري ڇڏي). ڳاڙهي کهڙي مان نهيل فراسي (ت). رت - زور - سگهه - طاقت. پريت - عشق. ڀاڳ - نصيب.

- رَتيِي واتِ: ث. رات جو ٻهاڙيءَ وارو تمام ٿورو حصو.

- رَتيِي ڦُل: ذ. شراب جو هڪ قسم.

- رَتيِءَ جي رِهاڻِ: ٿوري وقت جي ملاقات - محبت جو ميلاپ - محبوب جو وصال:

"رتيءَ جي رِهاڻ، جيءُ اڙايم جتن سين" (شاهه).

- رَتيِءَ ماتَرَ: رتيءَ جيترو - تمام ٿورو ذرو - لالي ماتر - ذرڙو.

- رَتيِءَ وارو ■ رَتيِءَ وارا: ذ. صفت. رت وارو - سگهارو - پهلوان. بدن ۾ پرٻل. سڀاڳو - خوش نصيب.

● رَتيِاڪُ ■ رَتيِاڪَ: ڊانڊي ٻڪيءَ جو هڪ قسم.

● رَٿُ ■ رَٿَ: ذ. آڳاٽي زماني جي هڪ قسم جي ٻه ڦيٿي گاڏي (جا کهوڙا ڇڪيندا هئا؛ رَٿَ اڪثر جنگين ۾ ڪم ايندا هئا). بادشاهي سواريءَ جي گاڏي.

- رَٿوانُ، رَٿيانُ: ذ. صفت. رت هڪليندڙ.

● رِٿَ ■ رِٿُون: ث. ٻهه - تجويز - صلاح. اٽڪل.

- رِٿَ رِٿَڻُ: سٽ سٽڻ - تجويز ڪرڻ - صلاح ٻيهارڻ.

● رِٿَڻُ: مصدر. رِٿ ڪرڻ - صلاح ڪرڻ - ٻهه ڪرڻ - تجويز ڪرڻ. خيال ڪرڻ. ڪٿ ڪرڻ. اٽڪل ويڙهائڻ. ليت ڪرڻ.

● رَٽُ ■ رَٽَ (ت): ذ. سخت - ڏاڍو - ٽاٽ.

- رَٽُ ٽيِمَڻُ: سخت ٿيڻ - سوٽ ٿيڻ - پيچڻ. چڪجڻ.

- رٽُ پَٽُ: ظرف. هٺ مٿي - ڪڙ پڙ. سڄَ.

● رِٽَ ■ رِٽُون: ث. ليڪَ - هَسوَ - ذري. راڻو. مَجِتَ جو هڪ قسم. سوج - ٽوٽر.

● رِٽُ ■ رِٽَ (ت): ذ. صفت. ڪنهن ڪم ۾ نه ايندڙ - لڪمو - بيڪار. دغاباز. اجايو - بي فائدو.

- رِٽُ مُٽُ (ت): ذ. صفت. بي فائدو - اجايو.

● رُٽُ ■ رُٽَ: (ت): ذ. ٽلهو - متارو - ڦِڳ. ڪارو رڱ.

● رَٺُ ■ رَٺَ (ٺ): ذ. کهٺو سيءُ - پارو.

● رُٺُ: ذ. صفت. [مصدر. "رُسڻ" > رُٺ] رُٺل - رُسيل - ڪاوڙيل.

- رُٺ مُنهُوَن: ذ. صفت. رُڪو روح - ناراض. مُنهن سڄل.

● رُٺَلُ ■ رُٺَلَ: ذ. صفت. [مصدر. "رُسڻ" > رُٺل] ناراض ٿيل - رنج ٿيل - ڪاوڙيل. "پرتل" جو ضد.

- رُٺل رُوح: ذ. صفت. ڪاوڙيل - ناراض. رُڪ مُنهون - پوريءَ طرح مُنهن نه ڏيندڙ.

● رُٺو ■ رُٺا: ذ. صفت. [مصدر. "رُسڻ" > رُٺو] رُسيل - رنج ٿيل - ناراض - ڏُکويل - ڪاوڙيل.

- رُٺا پَرچائِڻُ: رُٺل پرچائڻ - وڙهيل پاڻ ۾ پرچائڻ - ڪن ٻن ڌرين جي وچان رنجش ختم ڪرڻ.

- رُٺن جا پاڳا مِٺا هجڻ: جيڪو رُسي وڃي، تنهن جو پاڳو ڪاٺي وڃڻ آسان هئڻ.

● رَپُ ■ رَپَ (ت): ذ. جبل جي سخت ۽ هيٺاهين زمين (جنهن ۾ پوک نه ٿئي).

● رِپَ ■ رِپُون: صفت. [س. رِپ = دشمن] دشمن - ويري. آفت - مصيبت. ڇيپَ. ڳرو. ٽلهو. چالاڪ - هوشيار. اسم خاص. سالڪوڙ، دادو،

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

خيرپور ناٿن شاهه، شڪارپور، روهڙي، جيمس آباد ۽ ميروخان تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

– رِپَ هَجَڻُ: وڏي ڇِپَ هجڻ. آفت هجڻ. تمام چالاڪ هجڻ.

– رِپَ مٿان رِپ: محاورو. ڏاڍي ڪان ڏاڍو. چورن مٿان مورُ.

● رَپَڙَ (ٿ): ٿ. وَلِ جو هڪ قسم (گول پنَ ۽ زمين تي پکڙندڙ ٿئي).

● رَپَڙُ ۽ رَپَڙَ: ذ. ڳَڙُ – سچيل ماس. ڪَرَنبُ. واهو. چٽو – داغُ – نشان (جانورن جي جسم تي) – وَڏُ – وَڏو (وڏرو) – ڏنو – ڊَمُ (ڊَرَمُ). ڏَڙَپُ – ڏڙڪُ – چيٽُ – چٽو. (اسم خاص) تعلقي شاهه بندر ۾ هڪ ديهه جو نالو. (اسم خاص) مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو (ميرپور بٺوري تعلقي ۾).

● رِپَڙ: اسم خاص. ٽنڊي الهيار ۽ شاهه بندر تعلقن ۾ ديهه جو نالو.

● رَپَ ڪِچي: اسم خاص. تعلقي خيرپور ناٿن شاهه ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رِپَ ميرداد: اسم خاص. تعلقي ٺٽل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رِپَ ناري: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رُپو ۽ رُپا: ذ. [سن. رَتُو پيم= چاندي] هڪ قسم جو قيمتي ڌاتو – چاندي – روپ – سيم. چانديءَ مان ٺهيل هڪ سڪو – رُپيو.

● رَپوٽ، رَپورٽَ ۽ رَپوٽون، رَپورٽون: ٿ. [انگ. Report] اطلاع – ڄاڻ – لکيل ڪارگذاري. لکيت. خبر.

– رَپوٽَر، رَپورٽَر: ذ. صفت. اطلاع ڏيندڙ – خبرون پهچائيندڙ – نامه نگار.

● رُپَيو ۽ رُپَيا: ذ. [سن. رُتُو پيم > روپُ > رُپيو] چانديءَ مان ٺهيل هڪ سڪو – هڪ سؤ پيسن وارو سڪو.

– رُپَيو پَتَائڻُ، ڪولائڻُ، ٽٽائڻُ: رُپئي کي ننڍن سڪن ۾ تبديل ڪرائڻ – رُپئي جو ريزو وٺڻ.

● رُپيسٽَرو (ڪ. ل): ذ. پرت جو هڪ قسم.

● رَجُ: ذ. [پرا. رَيَ؛ سن. رَجَسُ > رَجَ = مِٽي، آٽو] گل جي وچ واري اڇي يا ڦيڪي داڻ داڻ – گل جي ٻُورنگر. گل جي وچ ۾ اٽي جهڙو مادو.

– رَجْڪوشُ: ذ. [هه] اهو ڪوپو، جنهن ۾ گل جو "رَجُ" بند هجي.

● رَجا: ٿ. [ع. رجا] اميد – آسرو – ڀروسو. خوشي. (صفت) ڀاول – رَڄ. آسودو.

– رَجائيتَ: ٿ. اميد واري حالت. آسرو – اميد.

● رُجاتَ: ٿ. [ع. رُجُوعاتِ > سنڌي. رُجات] لاڙو – مريدن مرشد ڏانهن لاڙو. مقبوليت. فيض. اعتقاد.

● رِجال: ذ. [ع. رَجل ۽ رِجال] مرد. ماڻهو – انسان – آدم.

– رِجالُ الْغَيب: ذ. غيب جا ماڻهو – غيبي انسان.

● رَجَبُ: ذ. [ع. رَجَبُ] هجري سال جو ستون مهينو (جنهن کي زالون "لکانو" چون). (اسم خاص) مرد جو نالو.

– رَجَبُ الْمُرَجَّبُ: هجري سال جو ستون مهينو – رجب.

● رَجپُوت، رَجپُوت: ذ. ڏسو "راجپوت".

● رَجپُوتُ ۽ رَجپُوتَ: ذ. ڏسو "راجپوت".

● رُجْحانُ: ذ. [ع] لاڙو – ميلان – رغبت.

● رَجْزُ ۽ رَجْزَ: ذ. [ع] علم عروض موجب هڪ بحر.

● رِجِسٽَرُ ۽ رِجِسٽَر: ذ. [انگ. Register] دفتر – داخلا جو ڪتاب. پوسٽ آفيس طرفان مقرر ٿيل في وٺڻ بعد رجسٽر ۾ داخل ڪيل ٽپال.

● رَجْعَتُ ۽ رَجْعتُون: ٿ. [ع. رَجْعَ] واپسي – موٽ. عورت کي رجعي طلاق ڏيڻ بعد، مرد جو آن طلاق ڏيڻ کان باز رهڻ جو ارادو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رَجْعَتْ پَسَنْدُ: ذ. صفت. جهونن خيالن وارو- قدامت پسند.
● رَجْمُونُ (ث): ذ. نالگ جو هڪ قسم.
● رَجْمينْٽَ ٽ رجمينٽُونُ: ث. [انگ. Regiment] آٺ سؤ يا هڪ هزار سپاهين جو دستو. پلٽڻ جو هڪ حصو.
● رَجْنِيُ: ث. [پرا. ريٺي؛ سن. رَجْنِيُ] رات- ليل- شب.
● رِجَڻُ: مصدر. ڳَرَڻ- آئُٽڻ- وِ گهرڻ- وِ ڳرڻ- پگهرڻ. ڪنهن ڌاتوءَ جو باهه تي ڳرڻ. پنڙو ٿيڻ- پاڻي ٿيڻ.
- رِجائڻُ: مصدر. پگهارڻ- ڳارڻ- وِ گهارڻ- آئٽارڻ. پاڻي ڏيڻ- ريج ڏيڻ.
● رَجْواڙو ٽ رَجْواڙا: ذ. راجا جو ملڪ- راجائي- رياست.
- رُجُوعُ: ذ. صفت. [ع. رَجَعَ] موٽ- واپسي. لاڙو. (صفت) راغب- مائل- متوجه.
- رُجُوعاتَ: ث. رُجوع- لاڙو- رغبت. توجه- ڌيان.
- رُجوع ڪرڻ: پيش ڪرڻ- حاضر ڪرڻ (عدالت ۾)- چالان ڪرڻ. حوالي ڪرڻ- سپرد ڪرڻ. توجه ڪرڻ- ڌيان ڏيڻ.
● رَجِيپار (ٿ): ث. ليڪَ- هَوَ- تورو- ذ رو.
● رَجِيمُ: صفت. [ع] مردود- ترڙيل- ڌڪاريل. سرڪش- مغرور. پنيلائيندڙ. (ذ) شيطان جو هڪ نالو.
● رجَ: ث. ڍؤ. خوشي.
● رَجَڻُ: مصدر. [سن. رَجَ = خوش ٿيڻ] ڍَئڻُ- ڌاپڻ. پرڻ (پيٽ). ڪائي پرجڻ- ڍؤ ڪرڻ. خوش ٿيڻ. آسودو ٿيڻ. ريج اچڻ.
● رَجُ ٽ رَجَ: ذ. ڍؤ. خوش- سَرهو. (ظرف) ڍؤ تي- چڱيءَ طرح. گهڻو.
- رَج ٿيڻُ: ڍئجڻ- سيراب ٿيڻ- پيٽ پري ڪائڻ.
- رج چڱو مڙسُ: محاورو. پلو ماڻهو. ليڪ ماڻهو- اشراف ماڻهو.

- رَج ڪَرَڻُ: ڍؤ ڪرڻ- پيٽ پري ڪائڻ.
● رَجو ٽ رَجا: ذ. صفت. رڃيل- ڍاوَل- ڍاپَل- پيٽ پريل. راضي- خوش.
- رَجو ڪَجو هجَڻُ: پيٽ پريل هجڻ- ڍاول هجڻ. خوش هجڻ- راضي هجڻ- آسودو هجڻ- سائو هجڻ.
● رَجِواڙو ٽ رجِواڙا: ذ. [هه. رجواڙا] راجائي حڪومت. رياست.
● رَجواڙ يُ ٽ رَجواڙِيُ: ذ. صفت. بد پيشه ڪندڙ- زاني.
● رُجهَہ ٽ رُجهُونُ (ڪ): ث. [سن. رُج = چمڪڻ] روشنائي- سوجهرو- سُجهندو- سُهائو. چمڪاٽ- جَرڪو.
● رَجهَڻُ: 'رڌڻ' سان فعل مجهول. [سن. رَڌَ = رڌڻ] ڳرن (ڪاڌو). باهه تي پچڻ. سڙڻ- ڪامڻ (اندر ۾). گرميءَ يا ڪاڙهي ۾ پچڻ. ڪاڙهي ۾ ڪڙهڻ.
- رَجهہ: ث. رڌجڻ جي حالت. باهه- جيرو. رُگهہ- گهُٽ. ڪاڙهہ. رڍن ڪسي ٿيندڙ هڪ بيماري.
- رَجهہ ٿيڻُ: آپَسَ ٿيڻ- گهُٽ ٿيڻ- گرمي ٿيڻ.
- رَجهَڻُ: آپَس- گرمي- ساڙو- پَچ- گهُٽَ- رَجهہ- رُگهہ.
● رُجهَڻُ: مصدر. رُڌجڻ- رُڌل رهڻ. رُنيجڻ (ڪم ۾). جونجڻ. گوشت جو پاڻيءَ ۾ ڳري ملي وڃڻ. ڏوپيل ڪن يا نڪ جي سوراخن جو پورجي وڃڻ.
- رُجهائڻُ: مصدر. "رجهڻ" سان "متعدي بالواسطہ". رُنيائڻ- لڳائڻ (ڪم ۾).
● رُجَ ٽ رُجُونُ: ث. [سن. آدئِہ] بيابان ۾ اُس تي نظر ايندڙ ڪوڙو ڏيک- سراب (ماڻهو تـوڙي جانور، رُج کي پاڻي سمجهي اوڏانهن ڊوڙندا آهن ۽ آخر پاڻي لاءِ ماٺ ڪري مري ويندا آهن). مارو ٿل. رڻ پٽ- بيابان- صحرا- سُڃ- ويراني.

● رَچُ ۽ رَچَ: ذ. [سن. رَنْجُ = رڱڻ] روپي ڳهه تي چڙهيل سونو پاڻي - ملمعو. ڪولچ. اکين جي ڇپر ۾ ڏيل داڻ داڻ - چاليون.

● رَچائِڻُ: مصدر. [هه. رچانا؛ سن. ۱- رَنْجُ = رڱڻ؛ ۲- رَچُ = ٺاهڻ] رڱ ۾ ٻوڙو ڏيارڻ - رڱائڻ. ڳاڙهو ڪرڻ. خوشبوءِ يا رنگ تر ڪرڻ. جو ٻڙ رالد ۾ ساري وچ واري چيلهي ۾ آماڻ.

● رَچنا ۽ رَچنائُون: ث. [سن. رَچنا] ٺاهپ - بناوت جوڙ - خلقت.

- رَچنا ڪندڙ: صفت. بنائيندڙ - خلقيندڙ - جوڙيندڙ - ٺاهيندڙ - رچيندڙ.

● رَچَڻُ: مصدر [سن. رَنْجُ = رڱجڻ؛ هه. رَچنا = رڱجڻ] رڱڻ - رنگ ڏيڻ. رچي لال ٿيڻ. الاهي محبت ۾ محو ٿيڻ. ڪنهن درويش جي صحبت مان فيض پرائڻ. [سن. رَچُ = ٺاهڻ] ٺاهڻ - سِٽڻ. رٿڻ. بنائڻ (خاڪو). لکڻ (ڪتاب).

- رَچِي مَچِي وِڃَڻُ: هم خيال ٿي وڃڻ - ملي هڪ ٿيڻ. ٺهي وڃڻ.

- رَچيندڙ: ذ. صفت. رچنا ڪندڙ - ٺاهيندڙ - جوڙيندڙ. خلقيندڙ - آپائيندڙ.

● رُچَڻُ: مصدر. [پرا. رُچُ؛ سن. روچن. رُچ = چمڪڻ، پيار ڪرڻ] سُهائڻ - پسند پوڻ - وڻڻ - سٺو لڳڻ؛

"تو دس ڏيان مڱڻا، روح رُچندا دانءِ"

(شاهه).

موافق اچڻ - برابر اچڻ. رَچڻ - رڱجڻ - ڳاڙهو ٿيڻ. فرحت اچڻ. خوشي ٿيڻ.

● رُچَ: ث. خواهش - منشا - مرضي - حب - شوق. اڪير. ڏ. وُ- رَچ.

- رُچَ ٿيڻ: دل ٿيڻ - مرضي ٿيڻ - شوق ٿيڻ.

● رُچائِڻ: مصدر. راضي ڪرڻ - خوش ڪرڻ. پسند ڪرائڻ - وڻائڻ. مڃائڻ.

● رِچو ۽ رِچا (ڪ.) ذ. ڪين ڪچرو - ڪک ڪانا - ڦانگا - ٻانجها (ت). ٻالڪا.

● رِچهَرُ: اسم خاص. تعلقي ساڪرڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رُچِي ۽ رُچيُون: ث. جبلت - لاڙو - رُجحان.

● رَچَ (ت): ث. حجامڪي ڪم جو هڪ اوزار - ٻاڪي.

● رَچاني ۽ رچانيون (ل): ث. سنوارت جي اوزارن وجهڻ جو بجڪو - ياني - ڪِسبت (ت).

● رَچُ ۽ رَچَ: ذ. [سن. رچرا = زنجير] مڇي ڦاسائڻ جو ڄار. ڪورڪي ڪم جو هڪ اوزار - تندن کي هيٺ مٿي ڪرڻ جو فريم (تاڃي ڀرياڻين رَچ مان نڪري پوءِ ڦڻيءَ مان نڪري). ڪوبه اوزار. نڪر جو ڪوبه ٽانڊو. لچڻ - ڪير - لَلُ.

- رَچُ پَرَڻُ: ڪورين جي اصطلاح ۾ سڄي تاڃيءَ جي تندن ۾ سُٽ جا ڪڙا وجهڻ. ڪانيي پيٺ پرڻ - رچ ڪرڻ. ڪو وڏو ڪم ڪرڻ. (طنزاً) ٻوٽو ٻارڻ. تمام گهٽو روئڻ. ڪين ڪرڻ.

- رَچَ ۾ ڪِينَ هُجَڻُ: ڪوبه افعال نه هجڻ - ڪوبه لَلُ نه هئڻ.

- رَچُ نه ڏُهڻُ: بي پرواهيءَ سان هلڻ. آڪڙ سان هلڻ. خراب ڪم ڪرڻ - بجڙائي ڪرڻ.

- رَچُ ويهارَڻُ: تاڃيءَ کي ڪَڙن ۾ وجهڻ کان پوءِ پڪوڙي سوگهو ڪرڻ.

● رِچُ ۽ رِچَ: ذ. [پرا. رِچُ؛ سن. رِڪش؛ ف. خرس = رِچُ] جهنگلي جانور جو هڪ قسم (ڪاري رنگ جو ۽ وڏن وارن سان جنهن کي اڪثر ڪهيري يا شڪاري پالي راند ڪرائيندا آهن).

- رِچُ پولٽو ٿيڻ (ت): خراب ٿيڻ. آپي مان نڪرڻ. بچڙو ٿيڻ - خوار ٿيڻ.

- رِچ ڪُڏائِڻ (ت): لُچائي ڪرڻ. لٽون ڪم شروع ڪرڻ. رُڌل رهڻ - مشغول رهڻ. پنهنجي مطلب جي ڳالهه ڪرڻ.

● رُچُ ۽ رُچَ: ذ. دم ڪٽڻ جو هڪ اوزار.

● رَچوڙَڻِ ۽ رَچوڙَڻيُون (ت): ث. واڍڪي ڪم جي اوزارن رکڻ جي پيتي.

● رَچِي ۽ رَچيُون (ت): [پرا. رَسي؛ سن. وِرشٽي] ڏاتوءَ ۾ سوراخ ڪڍڻ جو هڪ اوزار. جنڊيءَ جي ڪم جو هڪ اوزار. اها ڪَنڌَ جا نئين ڪوتيل ڪُوهه جي اوساريءَ کان پوءِ پاهرئين

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

طرف ٿئي. بند يا واٽرڪورس جي ڪپ واري پَنيءَ جي ڪوڏائي. آها رِڍ يا گهيٽو جا پارهن مهينن بعد آنُ ڏئي- ڇاٽي (ڪ). رِڍ. مسافري- لڏپلاڻ. روانگي- ڪُوچ. اُٺ جو پاڪڙو يا ڪجاوُ.

● رِحلَ ج رِحلُون: ث. [ع] ڪاٺ جي ننڍي گهوڙي (جنهن تي قرآن شريف رکي پڙهڻ ۾ آسائي ٿئي).

● رَحَلُ ج رَحلَ (ت): ذ. ڏسو "رِحلَ".

● رِحلَتَ: ث. [ع. رُحلَ = هن ڪوچ ڪيو] ڪوچ- روانگي- لاڏائو- چالاڻو- موت- وفات.

- رِحلَتَ ڪَرَڻُ: وفات ڪرڻ- مرڻ- گذاري وڃڻ.

● رَحمُ ج رَحمَ: ذ. [ع] ڪهل- ٻاجهه- قياس. رحمت. مِهرَ- وَڙُ.

- رَحمانُ: [ع] الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو. مهربان. اسم خاص. حيدرآباد، لاڙڪاڻي ۽ ٿرپارڪر ۾ رهندڙ مسلمانن جي هڪ ذات.

- رَحمانِيُ: ذ. صفت. اِلاهي- خدائي. قدرتي- ٻلارو.

- رَحمائِيُ: ذ. صفت. رحم وارو- رحيم- ٻاجهارو.

● رَحمَتَ ج رَحمَتُونُ: ث. [ع] فضل- ٻاجهه- ڪَهل. ڀلائي- مهرباني- بخشش. سُکُ. آرام. (ڪناية) مينهن- برسات.

- رَحمَةلِلعَالمِينُ: سڄي دنيا لاءِ رحمت. حضورجن جو هڪ صفاتي نالو.

- رَحمَةُ اللهِ عَلَيهِ: جملو. شل انهيءَ تي الله تعاليٰ جي ٻاجهه هجي!

- رَحمدِل: ذ. [ع. رحم + ف دل] ٻاجهاري دل وارو- قياس وارو. ٻاجهارو- مهربان.

- رَحمدِلِيُ: ث. مهرباني- قياس- ڪهل-ٻاجهه.

- رَحمُ ڪَرَڻُ: قياس ڪرڻ- ڪهل ڪرڻ- ٻاجهه ڪرڻ.

- رَحمُ کائِڻُ: ترس کائڻ- رحم ڪرڻ- قياس آڻڻ.

● رَحيمُ: صفت. [ع]. الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو- بيحد رحم وارو- مهربان.

● رِحمُ ج رِحمَ: ذ. [ع] ٻچي داني- ڪُکِ- هه (عورت جي). عورت جي پيٽ ۾ اهو هنڌ جتي ٻارُ سِرجي.

● رَحمَڪائِيُ: اسم خاص. مري بلوچن جو هڪ قبيلو.

● رَحمَلائِيُ: اسم خاص. بگٽي بلوچن جو هڪ قبيلو.

● رَحِيلُ: صفت. لڏيندڙ- ڪوچ ڪندڙ- آسهندڙ. قافلي جو اڳواڻ- سرواڻ.

● رَحيمُ آباد: اسم خاص. ٽنڊو ۽ جيڪب آباد تعلقن ۾ ديهن جو نالو.

● رَحيمُ واهه: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رُخُ: ذ. [ف] مُنهن- چهرو- صورت- شڪل. ڏِسَ- طرف- جانب- پاسو. نمونو- ڍول- ڍنگ. شطرنج راند جو هڪ مُهرو- آٺ- ٽينگي.

- رُخ بدلائڻ: مُنهن ڦيرائڻ- مُنهن مٽائڻ. پاسو مٽائڻ- طرف ڦيرائڻ. مُنهن مَٽڻ- رُسڻ. ارادو بدلائڻ.

- رُخ تي چڙهڻ: مُنهن سامهون ٿيڻ- روبرو ٿيڻ- گڏجڻ- ملڻ.

- رُخ رکڻ: مُنهن ڪرڻ- ڪنهن پاسي روانو ٿيڻ.

- رُخ ڦيرائڻ: مُنهن ڦيرائڻ- مُنهن مٽائڻ. پاسو بدلائڻ. طرف ڦيرائڻ. ناراض ٿيڻ- رنج ٿيڻ.

- رُخ ڪَرَڻُ: ڌيان ڏيڻ- توجه ڏيڻ. مائل ٿيڻ- راغب ٿيڻ- رُجوع ٿيڻ- لاڙو ڪرڻ.

● رَختُ: ذ. [ف] هڪ قسم جو ريشمي ڪپڙو. سُٺي پوشاڪ- خلعت. ريختو. اسباب- سامان- مڏي. لَٽو. ذخيرو- ڪاٺي جو سامان.

- رَختِ سَفَر: ذ. سفر جو سامان. سفر ۾ کم ايندڙ ڪاٺو وغيره.

● رَختو ج رختا: (ت)؛ [ف. ريخته] ڪپڙي جو هڪ قسم.

● رُخسارُ ج رُخسارَ: ذ. [ف] ڳٽو- ڳل- ميتَ.

● رَخشُ: ذ. [ف. رَخشيدن=چمڪڻ] چمڪو- روشني- چمڪات. رواق- ڀهڪو- شانُ- تجمّل. (اسم خاص) رستم پهلوان جي گهوڙي جو نالو.

● رَخشانُ: ذ. [ف. رخشيدن > رخشان] چمڪندڙ- روشن- ڀهڪندڙ. ڀيڪيدار- رونقدار.

● رُخصَتَ ۽ رُخصَتُون: ث. [ف] موڪل- چوٽي- اجازت. موڪلائي- وِداع.

- رُخصَتَ اِتفاقيُ: ث. ريزڪي موڪل- چوٽي موڪل.

- رُخصت ٿيڻ: روانو ٿيڻ- وداع ٿيڻ- وڃڻ. لاڏائو ڪرڻ- گذاري وڃڻ- مَرڻ.

- رُخصَتَ ڏيڻ: اجازت ڏيڻ- موڪل ڏيڻ.

- رُخصَتَ ڪَرَڻُ: روانو ڪرڻ- وداع ڪرڻ. برطرف ڪرڻ- موقوف ڪرڻ (نوڪريءَ تان).

- رُخصَتَ مِلڻ: اجازت ملڻ- موڪل ملڻ- ڇُوٽي ملڻ. موقوف ٿيڻ (ملازمت تان).

- رُخصَتَ وٺڻ: اجازت وٺڻ- موڪل وٺڻ. چوٽي وٺڻ. روانو ٿيڻ- وڃڻ.

● رُخنو ۽ رُخنا: ذ. [ف. رُخنه] سوراخ- چير- سير- شگاف. ڀاڄ- ڀيچ ڏاهه. رنڊڪ. ڦوٽ. ڦيٽاڙو- اختلاف.

- رُخنَہ اَندازُ ۽ رُخنَہ اَندازَ: ذ. صفت. [ف. رُخنہ + انداز > انداختن = ڦٽو ڪرڻ] ڦوٽ وجهندڙ. رنڊڪ وجهندڙ. نقصان ڪار.

- رُخنَہ اَندازِيُ: ث. مزاحمت. خلل- فساد.

- رُخنو پوڻ: اٽڪ پوڻ- رنڊڪ پوڻ.

● رُخنو وِجهَڻُ: خلل وجهڻ. اٽڪاءُ وجهڻ. رنڊڪ وجهڻ.

- رُخو ۽ رُخا: ذ. [ف. رُخ] شطرنج راند جي هڪ ساري- هاٿي.

● رَدُ: ذ. [ع. رَدُ] منسوخ- ناقبول- نامنظور- ٽاريل- هٽايل. دليل سان ختم ٿيل. ٽاريل. (صفت) ردي- خراب. نڪمو- بيڪار. ڇَٽُ- وِڇَلُ.

- رَدِ باطِلُ: ذ. [ع] باطل جو رد. ڪُوڙ کي غلط ثابت ڪندڙ. (ڪنايةً) سچ- حق.

- رَد بَدَلُ: ذ. [ع] اٿل پُٿل- ڦير گهير- الٽ پُلٽ- تبديلي. مٿامٿا. ڏي وٺ. رد قد. تڪرار- ريڙهه پيڙهه.

- رَدِ بَلا: مصيبت کي ٽاريندڙ.

- رد ٿيڻ: نامنظور ٿيڻ- منسوخ ٿيڻ- غلط ثابت ٿيڻ.

- رَد جَوابُ: ذ. جواب جو جواب. سوال جواب.

- رَد قَدُ: ذ. [ع. رد] بحث مباحثو- دليل بازي. زباني تڪرار. سوال جواب.

- رد قد ڏيڻ: بحث مباحثو ڪرڻ- سوال جواب ڪرڻ- دليل بازي ڪرڻ.

- رَدُ ڪَرَڻُ: نامنظور ڪرڻ- منسوخ ڪرڻ- ختم ڪرڻ. ڪاٽڻ- ترڪ ڪرڻ. واپس ڪرڻ- موٽائڻ- ڦيرائڻ. ڪوڙو ثابت ڪرڻ. ترديد ڪرڻ. خراب ڪرڻ. نڪمو ڪرڻ.

- رَدِيُ ۽ رَدِيُ: صفت. بيڪار- خارج. اڇلائڻ جهڙو. خراب.

● رِدُ: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو. ڪُتي کي ٿيندڙ هڪ بيماري.

● رِدا ۽ رِدائُون: ث. [ع. داء] چادر- اوڍڻي- پوتي.

● رِدائيُ: اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو.

● رَدائِڻُ: مصدر. [ع. رَدّ > ردائڻ] نشان گسائڻ- ڏڪ گسائڻ- گوهي ڏيئي پاڻ بچائڻ.

● رُدُ رامُ: ذ. دوا طور ڪم ايندڙ هڪ قسم جو پسارڪو وکر- ڪُٺوڻي جا داڻا.

● رَدَڪُ ڪَرَڻُ (ت): ڪارڪون سُڪائڻ. ڪارڪن جا اڌڙ ڪرڻ- آڌيا ڪرڻ.

● رِدو ۽ رِدا: ذ. [سن. مرديہ = مَنُ] دِل- هينيون- قلب. پيتو. ڳَپُ- مغز. بهادري. (صفت) رِجيَل- ڳَهريل.

● رَدِيفُ ۽ رَدِيفُون: ث. [ع. رَدَفَ = گهوڙي تي پٺيان چڙهيو] شعر ۾ مصراعن جي آخر ۾ قافيي جي پٺيان وري وري ايندڙ لفظ.

● رِڍِ ۽ رِڍِيُون (ت): ث. واڍ ـ ڪهڻائي. چڙهندي ـ سَرسِي. ڏ نُ ـ ڏاڻو. سُڪر. لڇڻ.
ـ رِڍِ سِڌِ: ث. ڌن دولت. مال اسباب. سک سڻائي.
● رُڍُ ۽ رُڍَ (ک): ذ. ٻوڏ هيٺ اچي، وري سُڪي ويل ميدان.
● رَڍَڻُ: مصدر. [سن. رَنڌَنُ = رَڌَڻُ] ڪنهن ڏاڻي ۾ وجهي، باهه تي ٽهڪائڻ. طعام ڏاهڻ. تيار ڪرڻ.
ـ رڌَلُ ۽ رَڌَلَ: ذ. صفت. رڌجي تيار ٿيل ـ پڪل. ملبي ۾ ورتل. ڪينو ٿيل (ميوو).
ـ رَڌو ڀَڪو: ذ. ٺهيل ڪاڏو. رڌ پچاءَ جو ڪم ـ سانجڻ. (صفت) ٺَهيل ٺُڪيل.
ـ رَڌو رَڪيو هُٿڻُ: سڀ ڪجهه مفت ملڻ. (طنزاً) محنت ڏاران ڪجهه به نه ملڻ ـ بنا تڪليف جي ڪجهه به حاصل نه ٿيڻ.
ـ رَڌِي پَڪِي: ث. رڌ پچاءُ. ٺهيل ٺُڪيل ڪاڏو. ٺَهيي ٺُڪيي.
ـ رَڌي ڪِي رَڌَڻُ: وري وري ساڳي ڳالهه ڪرڻ ـ ورجائڻ ـ هرهر چوڻ. ڏڪويل کي هيڪاري ڏڪوڻ ـ مئل کي مارڻ.
● رُڌائڻُ: مصدر. [سن. رُڌ = مشغول] ڪم ۾ لڳائڻ ـ رلپائڻ.
ـ رُڌَلُ ۽ رُڌَلَ: ذ. صفت. رلپيل ـ مشغول ـ لڳل (ڪم ۾).
● رَڍُ ۽ رَڍَ: ذ. صفت. اڙٻنگ ـ ارڏو ـ اهنڊ ـ ڏِنگو. ضدي ـ بحثي. بي عقل ـ مورک. بي رحم ـ بي قياس. بيڪار ـ نڪمو.
ـ رَڍَ ڪُڍائڻُ: هوڏ ٻڌڻ ـ اِٽ هٽي ٻيهڻ ـ ضد ٻڌڻ.
ـ رَڍَ ڪُڍائِي وِڙَهَڻُ: خواهه مخواهه وڙهڻ ـ بنا سبب جهيڙو ڪرڻ.
● رِڍَ: اسم خاص. مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.
● رِڍُ ۽ رِڍَ: ذ. صفت. ڪچو ـ اڻ پڪل. ٻي اولاد. ڏکيو ـ مشڪل.

ـ رِڍُ هيڙَڻُ: اڻ ٿيڻي ڳالهه ڪرڻ.
● رُڍَ ۽ رُڍَ: ذ. ٽُلهو ـ ڌُونسو ـ متارو. تمام ڪارو. بڇڙو ـ بدشڪل. ڪدلو. اڻ پرٺيل.
ـ رُڍَ ڪَرَڻُ: ناس ڪرڻ ـ ڪاٺي چٽ ڪرڻ ـ تباهه ڪرڻ. هضم ڪرڻ.
● رَڍو ۽ رَڍا (ت): ذ. چم آٿلائڻ لاءِ ڪم ايندڙ هڪ ڪاٺي.
● رِڍو ۽ رِڍا (ت): ذ. دِل ـ هيانءُ ـ قلب.
● رُڍو ۽ رُڍا (ت): ذ. هٿن کان معذور ـ ٽُولو ـ رُولٽو. ڏکيو ـ مشڪل. لٺر ـ ضدي.
● رَڍِي ۽ رَڍِيُون: ث. لٺر پائي ـ ضد. کهپي ـ اڙي. اهنڊائي ـ ارڏائي.
ـ رَڍِي ڪَرَڻُ: ڦڏو ڪرڻ. ضد ڪرڻ ـ کهپي ڪرڻ. گوهي ڪرڻ. اڙي ڪرڻ.
● رِڍَ ۽ رِڍُون: ث. چوپائي مال جو هڪ قسم ـ گهيٽي.
ـ رِڍَ جانُ هَنبوچا هَٽَڻُ (ک): سهڪڻ. سخت گرمي لڳڻ.
ـ رِڍَ جَهڙو: ذ. صفت. ساده سُودو ـ ڀڄو. ڀالو ڀولو. بيوقوف.
ـ رِڍَ جي پُڇَ ۾ چَنبڙَڻُ: ڪمزور ۽ بيوقوف ماڻهوءَ تي ڀروسو رکڻ.
ـ رِڍَ جي لَتَ پيڏيءَ تائين: ڪمزور ماڻهوءَ مان گهٽ نقصان پهچڻ جو انديشو.
● رُڍو ۽ رُڍا (ت): ذ. بيٺل ـ هڪ هنڌ ڪَٽل ـ ڪڙو ٿيل. بند.
● رَذالَتَ: ث. [ع. رذالت] ڪميڻپ ـ بي حيائي ـ بڇڙائي.
● رَذِيلُ: ذ. صفت. [ع] ذليل ـ ڪميڻو ـ ليچ. بي شرم. ڪِرِيل ـ بداخلاق.
● رَرَدُوڻِي (ت): ث. بيماريءَ جو هڪ قسم ـ يرقان.
● رَڙڪو ۽ رَڙڪا (ت): ذ. وَرُ ـ ڦيرو ـ گهمرو.

● رَڙِ ۽ رَڙيُون: ث. دانهن - رڙ - ڪيهه - ڇيخ - ڪُوڪ. واڪو - هَڪل - سَڏُ.
- رَڙِ نِڪرڻ: ايذاء يا ڏک سبب دانهن لڪرڻ. عجب مان دانهن نڪرڻ. تمام گهڻي حيرت ڪرڻ. تمام گهڻو افسوس ڪرڻ.
- رَڙو رَڙِ: ث. دانهن ڪُوڪ - ڇيخ پُڪار. هَل هنگامو.
● رَڙائڻُ: مصدر ”رڙڻ“ مان متعدي بالواسطہ. دالهون ڪرائڻ - واڪا ڪرائڻ. روئاڙڻ (پار ڪي). ڪَڪ ڪرڻ - ستائڻ - آزارڻ. رُلائڻ.
● رَڙڪاٽُ: ذ. ڏندن سان ڪا سخت شي ڪُرٽڻ جو آواز. پنگ يا ٿاڌل گهوٽڻ جو آواز.
- رَڙڪاٽَ ڪَڙڪاٽَ (ٿ): ذ. گوڙ گهمسان - شور ۽ هَل.
● رَڙڪَڻُ: مصدر. ڏندن سان ڪا سخت شي ڪُرٽي ڪائڻ - ڪُرٽڻ - ڪائڻ. ڪائي و جڻ - ڦهائڻ - ڊ پائڻ - ڳِيهڻ - هيسڻ.
- رَڙڪو ۽ رَڙڪُو (ٿ): ذ. صفت. ڪائي و يندڙ - هيچي - لالچي. رشوتخور.
- رَڙڪيِ وَجڻُ (ٿ): ڪائي وڃڻ - ڪائي ڇَٽ ڪرڻ.
● رَڙڪو ۽ رَڙڪا: ذ. رَڙ - دانهن - ڪُوڪ - واڪو - ڪيهہ. سڏ - هوڪو - هڪل. گوڙ - ڏمچر.
● رَڙلِيُ: اسم خاص. تعلقي ڇاڇري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● رَڙَڻُ: مصدر. دالهن - دانهون ڪرڻ - رڙيون ڪرڻ. واڪا ڪرڻ. پاڪارڻ. روئڻ (پارجو). رنيڻ. سڏ ڪرڻ. ڀاڏائڻ. ليلائڻ.
● رَڙو ۽ رڙا: ذ. مني ڀاڻيءَ جي مڇيءَ جو هڪ قسم - ڪڳو (بنا ڇارن، ڀُنيءَ ۾ ٿُني وڏا ڪنڊا ۽ پن وڏين مُڇن سان). مڱگ جو سخت داڻو - مڱگ يا مٽر جو ڪريل داڻو.
”رڙا ڪين رجهن، توڙي پارڻ پرن ۾ پڙا“
(صفت) سخت - ڏاڍو.
● رڙهڪَڻُ: رڙهڻ - سِرڪڻ - هٽڻ.
● رڙهڻُ: مصدر. سِرڻ - چُرڻ - ڪسڪڻ. ريڙهيون پائڻ. آهستي آهستي هلڻ.

● رَڙهيِ: ث. اِتَ - اڙي - رَڏي. (اسم خاص) مغلين جي پرسان هڪ گوٺ جو نالو (جتي ماڻهو ڪنهن زماني ۾ تمام شاهوڪار هئا، جيئن اڄ ڦائين چوندا آهن ته ”تون ته رڙهيءَ جو شاهوڪار آهين“).
● رَڙيُ: ث. ڪٽڪ جو هڪ قسم (داڻو لنيڊو ۽ سخت، رنگ ڳاڙهو). اسم خاص. تعلقي ڄاتيءَ ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● رَزُ: ذ. [ف] انگور. (دُخترِ رَز = الگور جو شراب).
● رَزّاقُ: اسم خاص. [ع. رَزَقَ = هُن ڪاڌو ڏنو] رزق ڏيندڙ - روزي رسائيندڙ - ڪاڌو ڏيندڙ. خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.
- رَزّاقيِ: ث. روزي ڏيڻ جي صفت.
- رِزقُ: ذ. [ع] روزي - خوراڪ - ڇوڏو - روزينو - ڪاڌو. داڻو پاڻي. ڌن دولت. نصيب - ڀاڳ.
- رِزقُ پَهُچائڻُ: روزي ڏيڻ - ڪاڌو موجود ڪري ڏيڻ.
● رِزالو ۽ رِزالا (ٿ): ذ. [ع. رِذالة < ريزالو < رِزالو] ذليل - رذيل - ڪميڻو - بداخلاق - بد چال.
● رِزَلٽُ ۽ رِزلٽون: ث. [انگ Result] نتيجو - ڦل. امتحان جو نتيجو.
● رَزمُ: ث. [ع] لڙائي - جنگ - ويڙهہ.
- رَزمگاهہ: ذ. جنگ جو ميدان - لڙائيءَ جو هنڌ.
- رَزمڪونِيُ: ث. جنگي شعر.
● رَسُ: صفت. [ف] رسندڙ - پهچندڙ. عموماً مرڪب لفظن جي آخر ۾ ڪم ايندڙ:
”دسترس، فرياد رس، داد رس“.
● رَس ۽ رَسيُون: ث. [هنا. رَسن: سن. رَشمِ: ع. رَسَن] رَسي - نوڙي - واجهه. پيڙيائن جي اصطلاح ۾ ڪِرڻ واري رسي. ڦاڄيءَ ڪي ڇِڪڻ جو نوڙ (ٿ).
- رَسِ چِيڪَڻُ: پيڙيءَ جي ڪِرڻ واري رَسي چِيڪڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رَسُ ج رَسَ: ذ. [سن. رَس = ميٺاڻ] پاڻي- عرق. پاڻيٺ- پتڙي شيءِ. پتڙي مني شيءِ. شربت. ڳاڙهُ- نچوڙ. چاشِ- وَت. سواد- ذائقو- لذت- چَسَ- چسڪو. ميٺاج. مزو- لطف (تماشي يا رهاڻ جو). لئي (ڳائڻ جي). صلح. قرب- محبت. وهُن جي هڪ بيماري (عموماً گهوڙي يا گڏهه کي ڪُرن ۾ ٿئي).

- رَسالُ ج رَسالَ: ذ. رس ڀريو- ميٺو- ذائقيدار.

- رَسائِتو ج رَسائِتا: ذ. صفت. رس وارو- سوادي- ميٺو- گهٽي رس وارو.

- رَس ٻيڻهارَڻُ: راڳيندڙ جو راڳ ۾ اثر پيدا ڪرڻ- لئي ڪرڻ.

- رَس ڀَريو ج رَس ڀَريا: ذ. صفت. رسدار- رس وارو- ميٺو- سُريلو.

- رَس پَلائِڻُ: رس رهائڻ- رس رکڻ. پلائي ڪرڻ. نباهڻ.

- رَس رَساوَتَ ڪَرَڻُ (ت): راضي ڪرڻ. رسائي ڪرڻ. رشوت ڏيڻ.

- رَس رَهائِڻُ: قرب سان هلڻ. دوستن يا پائرن جو پاڻ ۾ صلح قائم رکڻ.

- رَس ڪَرَڻُ: ماکيءَ جي مکين جو ماناري ۾ رس گڏ ڪرڻ. محبت ڪرڻ- پريت ڪرڻ. پاڻ ۾ صلح ڪرڻ.

- رَسُ لَڳَڻ: رس ٻيهڻ- راڳ جو اثر ٿيڻ.

- رَسُ هارڻ: بيمار ٿيڻ- اکهو ٿيڻ.

- رَسيِلائيُ: ث. ميٺاج- مزيداري. سواد. لئي.

- رَسيِلو ج رَسيِلا: ذ. صفت. [سن. رَسُ= پڇڻ] رس وارو- رسائتو. گهٽي رس وارو. لذيذ- سوادي. مٺو (آواز)- وڻندڙ:

"اڄ پڻ رسيلا رنگ، بادل ڪيا برجن سين"
(شاهه).

"سڳر سونائون، ٿيا رسيلا رحمان سان"
(شاهه).

● رَسا: صفت. [ف] پهچندڙ. مٿي ٿيندڙ. پري ويندڙ.

- رَساڪارُ: ذ. صفت. پهچائيندڙ- توڙ پچائيندڙ. تجربيڪار. برجستو- پڙ. لائق.

- رَساڪارِيُ: ث. رسائي- پهچ- پُڄندي.

● رَسال (ل): ث. وَتِ- ريج (زمين کي).

● رِسالَتَ: ث. [ع. رسالة < رَسَلَ = هن نياپو موڪليو] پيغامبري- سفارت. نبوت.

- رِسالَتُ پَناهُ: ذ. پيغامبري جو محافظ.

● رِسالوُ ج رِسالا: ذ. [ع. رسالة ج رسائل] ننڍو ڪتاب. خط. ڪنهن مضمون تي مشتمل ڪتابڙو. مضمونن جو مجموعو- مخزن. بيتن جو ڪتاب- "شاهه جو رسالو". گهوڙي سوارن جي فوج جو دستو. فوج جو هڪ حصو.

- رِسالدارُ ج رِسالدارَ: ذ. صفت. [ع. رساله + ف. دار > داشتن = رکڻ] رسالي جو آفيسر. هڪ فوجي عهديدار. (اسم خاص) تعلقي ڪنڌڪوٽ ۾ هڪ ٽپي ۾ ديهه جو نالو.

- رِسالدارِيُ: ث. رسالدار جو عهدو يا آفيس.

● رَسائِڻُ: مصدر. [ف. رسانيدن] پهچائڻ- ليڪَڻُ- پُڄائڻ. توڙ ڪرڻ. نبيرڻ. نباهڻ. پورو ڪرڻ- راس ڪرڻ. آماڻڻ- موڪلڻ.

● رَسائيِ ج رَسايُونُ: ث. [ف] پهچ- پُڄت- پُڄندي. ڪنهن عملدار جي گشت تي اڪرڻ تي ان جي زيردست عملي جو رسد وغيره پهچائڻ جو انتظام- آفيسر جي منزل جو بندوبست.

- رَسائيِ ٿيڻ: پُڄت ٿيڻ. انتظام ٿيڻ.

- رَسائيِ ڪرڻ: بندوبست ڪرڻ- انتظام ڪرڻ.

● رَساينُ، رسائِنُ، رَسائِڻِ: ث. [هه] ڪيميا. ڪيميائي اتصال.

- رَساين گهَرُ: ذ. تجربيگاهه- ڪيميا گهر.

- رَساينُ ميلُ: ذ. ڪيميائي جوڙ- ڪيميائي مرڪب.

- رَساينُ وِديا: ث. علم ڪيميا- ڪيمسٽري (Chemistry).

- رَسايِنيُ: ذ. ڪيمياگر. دوا ساز. دوا فروش.

● رَسْتخيزُ: ث. [ف] مسلمانن جي عقيدي موجب الله تعاليٰ جو هرهڪ بندي کان سندس

اعمالن جي حساب ڪتاب وٺڻ جو ڏينهن - قيامت - آخرت.

● رستگار: ذ. [ف] رهائي حاصل ڪندڙ - آزاد - ڇٽل - ڇڙيل.

- رستيڪاري: ث. آزادي - ڇوٽڪارو - رهائي.

● رستم: اسم خاص. [ف] ايران جي هڪ مشهور پهلوان جو نالو (جو زال بن سام جو پٽ هو ۽ عيسوي سن کان اٽڪل نوَ سؤ ورهيه اڳ ٿي گذريو). (ڪناية) پهلوان - سورهيه - بانڪو - بهادر. تعلقي سکر ۾ هڪ تپي ۽ ديهه جو نالو.

- رستمي: ث. بهادري - شجاعت - دليري. طاقت - همت. ڏاڍ مڙسي - زوراوري.

● رستماڻي: اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو.

● رستو ۽ رستا: ذ. [ف. راسته] سڙڪ - واٽ - راهه - لنگهه - ڪس. ڍنگ - طريقو - نمونو. قاعدو. اٽڪل - ٻهڪ. آٿ ويهه - اچ وڃ. سنگت. عزازت.

- رستو ٻڌائڻ: رستو ڏيکارڻ - ڏس ڏيڻ. نمونو ڏيکارڻ.

- رستو ڏسڻ: انتظار ڪرڻ - اوسيڙو ڪرڻ.

- رستو ڏيکارڻ: واٽ ڏيکارڻ. هدايت ڪرڻ. سڌارڻ.

- رستو ماپڻ: اندازو لڳائڻ. ڏسڻ - سڃاڻڻ - رکڻ.

- رستو وٺڻ: روانو ٿيڻ - هلڻ - پنڌ پوڻ. طريقو معلوم ڪرڻ - رهبري حاصل ڪرڻ.

- رستو وهڻ: رستي تي تمام گهڻي آمدرفت هجڻ.

- رستو هجڻ: اچ وڃ هجڻ. ماڻهپ ميٺ هجڻ. لاڳاپو هجڻ.

● رسجڻ: فعل مجهول. پچڻ (ميوو) راس ٿيڻ. رسڻ. پهچڻ.

● رسد ۽ رسد: ذ. حصو - ڀاڱو - ونڊ - ورڇ. قسمت - ڀاڱ. اناج جي جنس. لشڪر يا قافلي سان گڏ کاڌي جو ذخيرو. راشن - راتب - خوراڪ - کاڌو. سيڌو سامان (جو فوج لاءِ هجي).

- رسد پهچائڻ: لشڪر وغيره کي خوراڪ جو سامان پهچائڻ.

- رسد رسائڻ: اناج پهچائڻ. کاڌو پهچائڻ. رسائي ڪرڻ. سامان پهچائڻ.

● رسڪپور: ذ. [سن. رس = پارو + ڪرپور = ڪافور] پاري وکر جو هڪ قسم (زهريلي دوا). پاري جو جلاب.

● رسڪڻ: مصدر. سرڪڻ - رڙهڻ - سرڻ - هٽڻ - کسڪڻ.

- رسڪڻ (کس): ث. سرڪڻ (ڳنڍ).

- رسڪو ۽ رسڪا: ذ. ريڙهو - کسڪو - کسڪو.

● رسم ۽ رسمون، رسوم - رسومات: ث. [ع. رسم = هڻ نشان ڪيو] نقش - نشان. لکيت - تحرير. دستور - قاعدو. رواج - ريت - هلي چلي. عادت - هلت - روش.

- رسم الخط: ذ. لکڻ جو نمونو - طرز تحرير - لکٽي.

- رسم و رواج: ذ. هلي چلي - قاعدو قانون.

- رسمي ۽ رسمي: ذ. صفت. رواجي - معمولي. هالو چالو - عام - مروج. هميشه استعمال ٿيندڙ.

● رسن: ذ. [ف] رسو - نوڙي. ڦاهي.

- رسن باز: ذ. بازيگر.

● رسنا ۽ رسنائون: ث. [سن. رسنا = زبان، ڳالهه] ڳالهه ٻولهه. مٺ محبت. پيٽ. شوروو - رس، ذائقو - سواد.

- رسنائون وٺڻ: چشڪا وٺڻ - مزا وٺڻ. سواد وٺڻ. چهرون ڪرڻ. تارونءَ ۾ ڪيتڪيتايون ڪيڻ. ڪنهنکي خوش ڪرڻ.

● رسڻ: مصدر. [ف. رسيدن = پهچڻ] پهچڻ - پڄڻ. پڄڻ. سهڙڻ. راس ٿيڻ - تڪميل ٿيڻ. پچڻ (ميوو) تيار ٿيڻ. پڪو ٿيڻ.

● رُسڻ: مصدر. [هه. رُوسنا، رُسنا] ڪاوڙجڻ - رنج ٿيڻ - ناراض ٿيڻ. تنگ ٿيڻ - خفا ٿيڻ. سنهڻ مٽڻ.

- رُسُٽُو ۽ رُسُٽا: ذ. صفت. رُسندڙ. زود رنج. چيڙاڪ - چڙٽو.
● رَسو ۽ رَسا: ذ. [ف. ريسمان، سن. رَشمِ، رَسنا=نوڙي] لوڙ - واڇهه - ورت.
- رَسو پيچڻُ: رسو ڏاهڻ - رَسو وَٽڻ.
- رَسو وَٽڻُ: رَسو پيچڻ.
- رُسوا ۽ رُسوا: ذ. صفت. [ف] ذليل - بيعزت. خوار - بدنام.
- رُسوا ٿيڻ: بدنام ٿيڻ - خوار ٿيڻ.
- رُسوا ڪرڻ: بدنام ڪرڻ - خوار ڪرڻ.
- رُسوائي: ث. بدنامي - خواري.
● رُسُوخُ: ذ. [ع. رسخ = هو پڪو ٿيو] مضبوطي - پڪائي - استقلال. پهچ - هلندي. اعتبار - پروسو.
● رَسوڙو ۽ رسوڙا (ڪ - ڪ): ذ. بورچيخانو - رڌڻو.
● رَسُولِ: ث. [هه. رَسوت] پسارڪي وکر جو هڪ قسم (دوا ۾ ڪم ايندڙ ڪارو رس؛ جو اکين جي اٿڻ ۽ ٻرهال جي بيماريءَ ۾ ڪم اچي).
● رَسُولُ ۽ رَسُولَ: ذ. [ع. رُسل = موڪيل] خدا تعاليٰ جي طرفان موڪليل اهو نبي سڳورو جنهن تي ڪتاب نازل ٿئي. قاصد - پيغامبر. ايلچي.
- رَسُولِيُ: ث. پيغمبري - نبوت - رسالت.
- رَسُوليت: ث. نبوت - پيغمبري - رسالت.
- رَسُول آباد: اسم خاص. تعلقي ڳڙهي خيري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● رَسوئي ۽ رَسوئيون: ث. [سن. رَس = رڌڻ] کاڌو - ماني - طعام. رڌڻو - بورچيخانو.
- رَسوئي ڏاهڻ، ڪرڻُ: کاڌو تيار ڪرڻ - ماني ڏاهڻ - طعام رڌڻ.
● رسويو ۽ رَسويا: ذ. صفت. [هه. رسويا] ماني ڏاهيندڙ - بورچي - راڌو.
● رَسي ۽ رَسيون: ث. [سن. رَشمِ؛ ف. ريسمان = نوڙي] لوڙي (مُڃ - سڻ يا ڏاس جي). ٻيڙيءَ ڇڪڻ لاءِ رسو.
- رَسي جهلو ٿيڻ (ت): مددگار ٿيڻ - حامي ٿيڻ - ٻانهن ٻيلي ٿيڻ. چوريءَ جي مال کپائڻ ۾ ٻانهن ٻيلي ٿيڻ.
- رَسي ڇڄڻُ: قيد مان نڪرڻ. نجات ملڻ. واسطو ٽٽڻ. ڇڙواڳ ٿيڻ. ڀاڳ ڀڙائڻ - نصيب ياوري ٿيڻ.
- رَسي ڇڪڻُ: ٻيڙياتن جي اصطلاح ۾ ٻيڙيءَ کي اوڀاري وهڪري تي رسيءَ ڪان وٺي ڇڪي هلڻ.
- رَسي ڍري ڪرڻ: مهلت ڏيڻ. ڪجهه به نه چوڻ. ڇوٽ ڇڏڻ - واسطا ٽوڙڻ.
- رَسي ڪترائڻ: ڀڄي وڃڻ - بنا موڪلائي وڃڻ. مري وڃڻ.
- رَسيون وَٽڻُ: بيفائدو ڪم ڪرڻ. واندو ويهڻ. ڪوبه ڪم نه ڪرڻ.
● رَسيدَ ۽ رَسيدون: ث. [ف. رسيدن = پهچڻ] پهچ - پهچڻ جي لکيت - وصوليءَ جي تحرير.
- رَسيدَ ڏيڻُ: پهچ جو ڪاغذ ڏيڻ.
● رَسيدَهُ: ذ. صفت. [ف. رسيدن = پهچڻ] پهتل - رَسيل. خدا سان پهتل.
● رَسيلُ ۽ رَسيلَ: ذ. صفت. [ف. رسيده = پهتل؛ سن. رَسُ = پچڻ] پڪل - پڪو (ميوو). رَس وارو. تازو (ميوو). ساماڻل - بالغ. وَهيي چڙهيل.
● رَشِ: ث. [انگ. Rush] هجوم - البوهه - پيهه.
● رُشُ: ذ. [ع] چڻڪار - ڦڙو - ڇنڊو.
● رِشا (ڪ): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● رِشتو ۽ رِشتا: ذ. [ف. رشته = ڌاڳو، تند] مائٽي - عزازت. پنهنجائي - پنهنجائپ. ناتو - لاڳاپو - تعلق.
- رِشتو ڪرڻ: مائٽي ڪرڻ.
- رِشتو ناتو: ذ. پنهنجائي - عزازت مائٽي.
- رِشتيدارُ ۽ رِشتيدارَ: ذ. صفت. مائٽ - سڱيڻو - عزيز - پنهنجو. لاڳاپيل.
- رِشتيداري: ث. مائٽي - سڱائپ - عزازت. لاڳاپو - برادري - ڀائپي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رُشْتُ پُشْتُ: ذ. صفت. بدن ۾ پريل - ڏنو مُٺو- ٿلهو متارو. سگهارو.

● رُشْدُ: ذ. [ع. رَشَدَ = هو نيڪ راهہ تي هليو] سچائي - صداقت. ايمانداري. هدايت - رهبري.

● رَشْڪ: ث. [ف] حسد - رِيس - ساڙو. عداوت - دشمني - وير - رقابت - غيرت - شرم - لَڄَ.

- رَشْڪ انگيزُ: ذ. صفت. [ف. رشڪ + انگيز> انگيختن = ڪڙو ڪرڻ] رِيس ڏياريندڙ - حسد پيدا ڪندڙ. پڙڪائيندڙ.

- رَشْڪ پَرِيُ: ذ. اهڙو سهڻو، جنهن کي ڏسي حُور کي بہ رِيس ٿئي - تمام سهڻو.

- رَشْڪِ حُور: ث. رشڪ پري.

● رَشْڪو: ذ. گاهہ جو هڪ قسم.

● رُشْوَتَ ۽ رُشْوَتُون: ث. [ع. رشيٖ = هن رشوت ڏني] ڪنهن ڪم جي عيوض ناجائز طور ڏنل خرچي - ودي - لپ.

- رُشْوا ۽ رُشْوائُون: ث. رشوت جو بگڙيل نمونو.

- رُشْوَتْخورُ ۽ رُشْوَتْخورَ: ذ. صفت. [ع. رشوت + ف. خور> خوردن = کائڻ] رشوت کائيندڙ - رشوتي - راشي.

- رُشْوَتْخورِيُ: ث. رشوت کائڻ جي حالت.

- رُشْوَتَ ڏِيَڻُ: ڪنهن ڪم جي عيوض ناجائز طرح خرچي ڏيڻ - لپ ڏيڻ - ودي ڏيڻ - پاڙ ڏيڻ.

- رُشْوَتْ سِتانِيُ: ث. [ع. رشوت + ستالي> ستودن = وٺڻ] رشوتخوري - رشوت وٺڻ جي حالت.

- رُشْوَتْ کائِڻُ: ڪنهن ڪم جو ناجائز معاوضو وٺڻ - رشوت وٺڻ.

- رُشْوَتْ وَٺَڻُ: رشوت کائڻ.

- رُشْوَتِيُ ۽ رُشْوَتِيُ: ذ. صفت. رشوت وٺندڙ - رشوت کائيندڙ - رشوتخور.

● رِشِيُ ۽ رِشِي: ذ. [سن] ويدن جا شبد ٻڌائيندڙ - سنت - تپسيا ڪندڙ. درويش (هندن جي عقيدي موجب قديم زماني ۾ ست وڏا رشي ٿي گذريا آهن: ١- ڪشپ، ٢- آتري، ٣- ريپا، ٤- آگستيا، ٥- ڪسيڪا، ٦- وسشتا ۽ ٧- وياسوا).

● رِشپيِيُ ۽ رِشپيي (ت): ذ. صفت. فريبي - مڪريل - ٺڳ - انڪلي.

● رَشِيدُ: ذ. صفت. [ع. رَشَدَ = هن هدايت هٿ ڪئي] هدايت ڪيل - سڌي رستي لڳايل. تربيت ورتل - تعليم يافتہ (اسم خاص) خدا تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

● رَشِيدائي: اسم خاص هڪ ذات جو نالو.

● رَشِيد ڪِيبَرُ: اسم خاص. تعلقہ هالا ۾ هڪ ڳوٺ جو نالو.

● رَشِيدُ وَڳَڻُ: اسم خاص تعلقي لاڙڪاڻي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.

● رَصَدُ: ذ. [ع] تارن جي گردش ڏسڻ جو منارو - جنتر تنتر.

- رَصَدُ گاهُ: ذ. تارن جي گردش جاچڻ جي جاءِ.

● رَضا ۽ رَضائُون: ث. [ع. رضيٖ - هو خوش ٿيو] خوشنودي - رضامندي - خوشي. ارادو - مرضي. موڪل - رخصت. حڪم - امر (خدائي). ڇالالو - مرڻو. تقدير. بندي جو خدا جي مرضيءَ تي راضي رهڻ جي حالت (ڀوءِ رنج هجي يا خوشي).

- رضا الله جي ڪَرَڻُ (ت): مئل ماڻهوءَ جي عذرخواهي ڪرڻ - فاتح پڙهڻ.

- رَضا جو سودو هَڻڻ: خوشيءَ جو ڪم هڻڻ - خوشيءَ سان قبوليت هڻڻ.

● رضا رائُو: ذ. صفت. مرضيءَ جو مالڪ - خود مختيار.

- رَضاڪارُ ۽ رَضاڪارَ: ذ. صفت. [ع. رضا + ف. ڪار> ڪردن = ڪرڻ] خوشيءَ سان ڪم ڪندڙ - معاوضي ڪالسواءِ قومي خدمت ڪندڙ.

- رَضاڪارِي: ث. بنا اجوري ملڪ جي خدمت.
- رَضا ڪَرَڻُ: مرڻ - مري وڃڻ - وفات ڪرڻ.
- رَضامَنْدُ ۽ رَضامَنْدَ: ذ. صفت. [ع. رضا + ف. مند = وارو] راضي - خوش. اقراري - آماده.
- رَضامَنْدِيءَ: ث. خوشي - پسندي - مرضي. قبوليت - مڃتا. آمادگي. رغبت.
- رَضانامُو ۽ رضاناما: ذ. [ع. رضا + نامہ = دستاويز] ٺاهُ - پرچاءُ - صلح. قبوليت نامو.
- رَضانامو ڪرڻ: ٺاهُ ڪرڻ - پرچاءُ ڪرڻ. صلح ڪرڻ.
- رَضائي ۽ رَضائي: ذ. رضا وارو - پنهنجي مرضيءَ وارو - خود خيال - خود مختيار.
● رضائيءَ ۽ رضائيُون: ث. [ف] پنيرائي - طول. گاديلو. سوڙ.
● رِضْوانُ ۽ رِضْوانَ: ذ. [ع] بهشت جو داروغو - هڪ فرشتي جو نالو (جو فردوس برين جو دربان تصور ڪيو وڃي ٿو). بهشت. رضامنديءَ. خوشنودي.
- رضواني ۽ رضواني: ذ. صفت. بهشتي - جنتي.
● رِضْوِيءَ: صفت. [ع] حضرت موسيٰ علي رضا جي خاندان سان نسبت رکندڙ.
● رَضِيءَ: صفت. [ع. رَضِيَ = هو راضي ٿيو] خوش - راضي.
- رَضِيَ اللهُ تَعاليٰ عَنْهُ: انهيءَ ڪان الله تعاليٰ راضي ٿيو.
- رَضِيَهُ: ذ. صفت. [ع. رَضِيَ = هو خوش ٿيو] ساراهہ جوڳو - تعريف لائق.
● رَطْبَ: صفت. [ع] پُسيل - تار - آلو - گهميل. تازو. نرم.
- رَطب ويابِسءَ: ذ. صفت. تر ۽ خشڪ - سُڪل ۽ آلو. چڱو مٺو - نيڪ بد.
● رَطَلُ ۽ رَطَلَ: ذ. [ع] شراب جو جام. اڌ مير جو وزن - رتل.

● رُطُوبَتَ ۽ رُطُوبَتُونُ: ث. [ع] آلاڻ - پوسل - نمي - تري - پاڻيٺ.
● رطولُ: اسم خاص. تعلقي شاهبندر ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● رَعايا: ث. [ع. رَعِيَّتَ ۽ رعايا < رَعَيَ = هن ڪاڏو ڪارايو - حفاظت ڪئي] ڪنهن حاڪم جي فرمان ۾ رهڻ وارا ماڻهو - پرجا - محڪوم.
● رِعايَتَ ۽ رِعايَتُونءَ: ث. [ع. رَعَي = هن سنڀال ڪئي] نگهباني - سنڀال - حفاظت - پرگهور. لحاظ - سانگو - مروت - طرفداري. مهرباني - عنايت. ڪمي (اگهہ يا قيمت ۾) - تخفيف.
- رِعايَتَ ڪَرَڻُ: طرفداري ڪرڻ - لحاظ ڪرڻ. مروت ڪرڻ. گهٽ ڪرڻ (قيمت).
- رِعايَتيءَ ۽ رِعايَتيءَ: ذ. صفت. رعايت ڪيل - مروتي. لحاظ ڪيل.
● رُعْبُ ۽ رُعْبَ: ذ. [ع. رَعَبَ = هو ڊنو] ڊپ - خوف - ڀؤ - هيبت - هراس - ڌڪو. ڇمت. دٻدٻو - ڌاڪو. حشمت - دهشت.
- رُعْبُ تابُ: ذ. دٻدٻو - تجمل - ڌاڪو. شان شوڪت. حشمت.
- رُعْب ڇائِنْجَڻُ: خوف غالب پوڻ - ڊپ ويهڻ - دهشت ويهڻ.
- رُعْبُ دابُ: ذ. دٻدٻو - تجمل - ڌاڪو - شان شوڪت. حشمت.
- رُعْبدارُ ۽ رُعْبدارَ: ذ. صفت. [ع. رعب + ف. دار < داشتن = رکڻ] رعب وارو - حشمت وارو. هيبتناڪ - ڊپ وارو - ڀوائتو.
- رُعْبُ ويهارَڻُ: ڇمت ڪرڻ - حشمت ويهارڻ - اثر ويهارڻ - ڇمائڻ - ڊيڄارڻ - ڊپ ويهارڻ.
- رُعْبُ ويهَڻُ: ڊپ ويهڻ - حشمت ويهڻ. ماڻهن تي تمام سٺو ۽ شانائتو اثر ويهڻ.
● رَعْدُ ۽ رَعْدَ: ذ. [ع] وڄ جو ڪڙڪو - ڪوڙ - گاج (ڪڪرن جي). ڪڪرن کي هلائيندڙ فرشتي جو آواز؛

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"مٿيو رڙ رَعد جي، ڪليون تيون ڪنبن" (شاهه).

قرآن شريف جي هڪ سورت جو نالو.

● رَعشو: ذ. [ع. رَعشَه] ڏڪڻي - ٿڙڪڻي - ڪنبڻي. لرزش - بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ هٿ پير ڏڪن).

● رَعنا: صفت. [ع] سينگار سان رهندڙ - ٺٺوٺون - رَنگيلو. دلچسپ - خوشنما. گل جو هڪ قسم (اندران ڳاڙهو ۽ ٻاهران زرد ٿئي).

- رَعنائي: ث. سينگار - ٺاهه ٺوهه - آرائش. دلچسپي. ڇڪ - ڪشش (سونهن جي).

● رَعونَت: ث. [ع] غرور - هٺ - گهمنڊ. سرڪشي.

● رَعيَت ۽ رَعيتون: ث. [ع. رَعيَ = هن سنڀاليو] رعايت ٿيل ماڻهو - ڪنهن حاڪم جا ماتحتي ماڻهو - محڪوم - پرجا - رعايا - راڄ.

- رَعيت پَروَر: ذ. صفت. [ع. رعيت + ف. پرور > پروردن = پالڻ] رعيت جي سنڀال ڪندڙ - حاڪم - بادشاهه.

- رَعيت پَروَري: ث. رعيت جي سنڀال - رعيت جي پونواري.

- رَعيت نَواز: ذ. صفت. [ع. رعيت + ف. نواز > نواختن = نوازڻ] رعيت کي آسودو ڪندڙ - راڄ کي خوشحال ڪندڙ (حاڪم).

- رَعيت نَوازي: ث. رعيت تي مهرباني.

- رَعيتي ۽ رَعيتي: ذ. صفت. رعيت جو - راڄ جو - راڄوٽي - قومي - ملڪي. مطيع - تابع - هٿ هيٺ - ماتحت.

- رعيتي راڄ: ذ. ماڻهن جي حڪومت - عام جي حڪومت - عوامي حڪومت - جمهوري راڄ.

● رَغام ۽ رَغام: ذ. رنج. شڪ - گمان. مٽي لڳل.

● رَغبَت ۽ رَغبَتون: ث. [ع. رَغبَ = هو مائل ٿيو] لاڙو - رخ - چاهه - خواهش. ڇڪ - ڪشش. ڌيان - توجه. شوق.

- رَغبَت ڪَرَڻ: مائل ڪرڻ - لاڙو ڪرڻ. پيار ڪرڻ - چاهڻ.

● رَف: صفت. [انگ. Rough] ڊاٿ وارو مسودو. بيڪار - ردي.

● رفاقَت: ث. [ع. رَفَق = هو شامل ٿيو] همراهي - سنگت - مدد - معاونت. دوستي - ياري. واقفيت - سڃاڻپ - ڏيٺ ويٺ.

- رفاقَت ڪَرَڻ: گڏ رهڻ - همراهه ٿيڻ. ياري ڪرڻ - دوستي ڪرڻ. مدد ڪرڻ.

● رِفاهه: ذ. [ع] آرام - چين - سک - قرار - عام جي ڀلائيءَ جو ڪم - ڀلائي - بهبودي. راحت.

- رِفاهِ عام: ذ. عام ماڻهن جي ڀلائي.

● رفتار: ث. [ف] چال - هلڻي - پنڌ. تيزي - تيڪ. ڍنگ - ريت - روش.

- رَفتار و گفتار: ث. هلت چلت - رهڻي ڪهڻي - آٿ ويهه.

● رَفتَه: صفت. [ف. رفتن = وڃڻ > رفته] ويل. گذريل. اڳاٽو. مثل.

● رَفتَه رَفتَه: ظرف. [ف] ويندي ويندي - هلندي هلندي. ٿيندي ٿيندي. آهستي آهستي - بتدريج.

● رَفرَف: ذ. [ع] جارو - طاق. طنبو. سائو ڪپڙو. (اسم خاص) آسمان تي حضرت اسرافيل جي رهڻ جي جاءِ. آها سواري جنهن تي نبي صلي الله عليه وسلم جن معراج جي رات سدرة المنتهيٰ کان بارگاهِ الاهي تائين ويا هئا. (صفت) تيز رفتار - تکو. روان - جاري.

● رَفع: ذ. [ع. رَفَعَ = هن بلند ڪيو] چاڙهو - واڌارو - ترقي - اضافو. اوچائي - مٿانهين - بلندي. ختم - پورو - مڪمل. پري ڪيل - برطرف.

- رفع ٿيڻ: وڃڻ - پري ٿيڻ - هٽڻ.

● رفع دفع ڪرڻ: پري ڪرڻ. ختم ڪرڻ. ڊاهڻ. لئي مٽي ڪرڻ.

- رفع ڪرڻ: ٽارڻ - پري ڪرڻ. ختم ڪرڻ (معاملو).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رَفْعَتْ: ث. [ع. رَفعَ] چاڙهو- واڌارو- ترقي. اوچائي- بلندي- عروج. وڏائي- بزرگي. شان. شرافت. درجو- قدر.

● رَفُو ۽ رَفُو: [ع. ف] ڪپڙي جو تُنَ- ٻُورُ. تُنگ ڏيل ڪپڙي ۾ ڌاڳي سان مرهت جو ڪم.

- رَفو ڪرڻ: تُنَ پرڻ- ٻور پرڻ.

- رَفُوگَر: ذ. صفت. ٻور پريندڙ. ڦاٽل ڪپڙن جي مرمت ڪندڙ.

● رَفُو چڪَرُ: ظرف. گم- غائب.

- رَفُو چڪَرُ ٿيڻ: تڪڙو هليو وڃڻ- اکين اڳيان ٽرڻ. گم ٿيڻ- ڀڄي وڃڻ.

● رَفِيعُ: ذ. صفت. [ع. رَفَعَ = هن بلند ڪيو] بلند- اوچو- مٿاهون- اعليٰ.

- رَفِيعُ الدَّرَجاتُ: ذ. وڏي درجي وارو- وڏي شان وارو- عظيم.

● رَفِيقُ ۽ رَفِيقَ: ذ. صفت. ع. [رفيق ۽ رفقاء< رَفَقَ] ساٿي- سنگتي- يارُ- دوست. گڏ هلندڙ- همسفر- همراهه- ٻيلي- مدد گار.

- رفيقي: ث. دوستي- ياري- سنگت.

● رَقائِي (ت): ث. ڌڪي.

● رقتاڙ ۾ پوڻ (ت): ٻَڪ ڪرڻ- واهيات ڳالهائڻ- بدشد ڳالهائڻ.

● رَقْرَق (ڪ): ث. ڌڪ ڌڪ (دل جي).

● رَقِيرو ۽ رَقِيرا (ٿ): ذ. صفت. ڪُلچُو- بد افعالو.

● رَقَڻُ: مصدر. ڌڪڻ- ڪنبڻ- ٿڙڪڻ. سهڪڻ.

- رَقِڻي: ث. ڌَڪڻي- ڪنبڻي.

● رِقَڻِ (ل): ث. گپ- راڙو- چيڪڻ- چيڪَ.

● رَقابَت: ث. [ع] دشمني- وير. بغض- حسد- ساڙ- مخالفت. محبت ۾ شراڪت.

● رَقاصُ ۽ رَقاصَ: ذ. صفت. [ع. رَقَصَ = هو نچيو] ناچ ڪندڙ- نچندڙ- ناچُو]

- رَقاصه: ث. ناچُو عورت- ناچڻي.

● رَقَبَه: ذ. [ع] ايراضي- پکيڙ. زمين جو ٽڪر. پسگردائي واري زمين.

● رِقَّتُ: ث. [ع. رَقَّ = هو سنهون ٿيو] ڪنئرائي- نرمي- نرمائي- پتڙائي- پتڙاڻ. سنهاڻ- باريڪي. روح. حال- وَجَد. رحم- قياس- ترس. همدردي- رحمدلي.

- رِقَّت آميز: ذ. صفت. [ع. رقت + ف. آميز> آميختن = گڏڻ] ڏک ڀريو- افسوسناڪ.

- رِقَّت انگيز: ذ. صفت. [ع. رقت+ انگيز> انگيختن = ڪڙو ڪرڻ] دکدائڪ- ڏک ڀريو- افسوسناڪ.

- رقْصُ: ذ. [ع] ناچ- نرت. آچَل- ٽپ.

- رقْصِ طائوسُ: ذ. [ع. رقص + ف. طائوس= مور] مور جو ناچ- ناچ جو هڪ قسم.

- رَقْص و سُرُودُ: ذ. [ع. رقص+ف. سرود= واڄو] راڳ ناچ- ڳائڻ وڄائڻ.

● رُقعو ۽ رُقعا: ذ. [ع. رُقْعَة] لکيل ڪاغذ- خط- چٺي.

● رَقَمَ ۽ رَقَمُون: ث. [ع. رَقَمَ = هن نشان ڪيو يا لکيو] لکيت- لکيو- تحرير. مُهر- نشان- ڇاپو. انگ- لکڻ ۾ رومن جي انگ ظاهر ڪرڻ لاءِ خاص نشان. (عدد> عـ = ١، عا = ٢، سے = ٣، للعہ = ٤، صہ = ٥، ے = ٦، سعہ = ٧، سلے = ٨، لعہ = ٩، عـ = ١٠). جنس- قسم. مال- دولت. قيمتي شئي.

- رَقَمَ توبيري ۾ هُئڻُ: هڙ مُوڙي وڃڻ- پيسا نابود ٿيڻ.

- رَقَمَ پُوري ٿيڻ: پيسا ختم ٿيڻ. سيڪجهه چٽ ٿيڻ.

- رقَمَ پيارڻ: پيسا جمع ڪرائڻ.

● رَقَمَ ڏيڍي ٿيڻ: ڦَر جي وڃڻ. رقم ٻُڏڻ. نقصان پوڻ.

- رَقَمَ ڪرڻ: لکڻ- تحرير ڪرڻ.

- رَقَمَ کي شيو: محاورو. نه ميلڻ جهڙيءَ رقم جي اڳيان ٻڙي ڏيڻ. حساب ڪتاب ختم- رقم ٻڏڻ.

- رَقَم ۾ تنگ هوڻ: پيسا کُٽڻ- کوٽ هوڻ.

- رَقَموارُ: ظرف. سلسليوارُ. جنس بہ جنس- درجي بدرجي.

- رَقَم وارث: پئسن مالُ تي بنديءَ ۾ اها رقم اَڳِت ڪري ان کي ٻڙي ڏيڻ.
- رَقم نئي آڳِت ٿيڻ: پئسا برباد - رقم ڇٽڻ.
- ● رقُود ۽ رَقُود: ذ. صفت. [ع] سمهندڙ - غافل - لا غرض.
- ● رَقِيب ۽ رَقِيب: ذ. صفت. [ع] نگهبان- راکو - محافظ. چاري - جاسُوس حريف - هم پيشه. دشمن - ويري. مخالف. معشوق جو ٻيو عاشق. (اسم خاص) خدا تعاليٰ جو صفاتي نالو.
- ● رَقِيق: ذ. صفت. [ع] پاڻيءَ جهڙو- پتڙو- چِڊو. نرم - ڪُنئرو. نازڪ. سنهون - باريڪ. اڀرو.
- رَقِيق القَلب: ذ. صفت. نرم دل - رحمدل - ٻاجهارو.
- ● رَڪ ۽ رَڪ: ذ. صفت. [سن. رَنڪ] سخت - ڏاڍو - ستائو. مشڪل - ڏکيو. سُڪل. سخت دل. بي رحم. سخت ڪنجوس - بخيل. سخت جان. بي اثرو

"تنهنجي مريدن مان ڪُهن،
رڪ روسيه سي نا رهن"

(حمل).

احمق. لُچ:

"رَڪ مان رمضان چئي، آهي هرگز زيان"

(رمضان).

(اسم خاص) مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

- ● رُڪ: ذ. ڌاتوءَ جو هڪ قسم. ماريل لوهه - فولاد. رُڪ مان ٺهيل ڪو به اوزار (جهڙوڪ تلوار، ڪٽاري، ڪاتي وغيره). جنگ - لڙائي. (صفت) پختو. قابو. مضبوط. (اسم خاص) گهوٽڪي ۾ ڳڙهي ياسين تعلقن ۾ ديهه جو نالو.
- رُڪائنُون: ذ. صفت. رُڪ جو - فولادي - رُڪ مان ٺهيل.
- رُڪ پيالو: ذ. ترارين يا ٻين هٿيارن جو جوهر (جنهن کي "آب" چون). پاهراڙيءَ جا لوهار انهيءَ کي "رُڪ جو پاڻي" چون ٿا.
- رُڪ پيالو چکڻ: ترار مان شهيد ٿيڻ.
- رُڪ جا چڻا چٻڻ: سخت محنت ڪرڻ - ڪشالو ڪڍڻ.
- رُڪ جي دانگيون چڙهيون پَئيون هُجڻ: تمام گهڻو خرچ هئڻ. ڏُکار پوڻ.
- رُڪ چلنڪا ڏيڻ: تڪليف ڏسڻ ۾ اچڻ.
- رُڪ راڙون ڪرڻ: ڏاڍو مشڪل ڪم نظر اچڻ.
- رُڪ رَجهڻ (ت): سخت تڪليف ڪرڻ.
- رُڪ رَنيِ: ث. ترار جو چمڪو. جنگ - لڙائي.
- رُڪ ڪرڻ (ت): قابو ڪرڻ - سوگهو ڪرڻ.
- رُڪ هُجڻ (ت): قابو هجڻ - سوگهو هجڻ.
- ● رِڪاب: ث. [ف] وڏو پيالو - وڏي ٿالهي - رڪبي.
- رِڪابدار: ذ. صفت. هوشيار بورچي.
- رِڪابي ۽ رِڪابيُون: ث. ٿالهي - رڪيبي.
- ● رڪاب ۽ رِڪاب: ذ. [ع. رَڪَبَ = هو سُوار ٿيو] گهوڙي جي زين جي ٻنهي پاسي لڙڪندڙ لوهي پيرڙيو - رڪيب - پاڳوڙو
- رِڪابدار ۽ رِڪابدار: ذ. صفت. [ع. رڪاب + ف. دار > داشتن = رکڻ] رڪيب جهليندڙ - اهو نوڪر جو پنهنجي مالڪ کي گهوڙي تي چاڙهڻ ۾ مدد ڪري. خدمتگار.
- رِڪاب ۾ پير پائڻ: مسافريءَ لاءِ روانو ٿيڻ. مقابلو ڪرڻ - همسري ڪرڻ.
- رِڪاب وَٺڻ: نوڪر ٿيڻ - خدمت ڪرڻ.
- ● رُڪات ۽ رُڪاتُون: ث. روڪ - رلبڪ - رُڪاوٽ

"روڪيي رُڪاڻن ۾، اوري ٿا اڙجن"

(غلام حيدر ڪنڊڙي وارو).

- ● رِڪارڊ ۽ رِڪارڊ: [انگ. Record] ياداشت. دفتر. فائيل (ڪاغذن جو). گراموفون تي وڄائڻ جي ٿالهي) جنهن ۾ آواز ڀريل هجي).
- ● رُڪاوَٽ ۽ رُڪاوٽون: ث. اٽڪ - روڪ - ڇڪڙي - رخنو - رنڊڪ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رَڪَبُ ۽ رَڪَبِ: ذ. محصول ـ سنگ. زميندار جو هاريءَ تي پانداڻ ـ لاگ.

● رِڪَتَ ۽ رِڪتُونَ: ث. تڪليف. ڪاوڙ. اٺيٺت. ناراضگي. ضد. حسد. حياءُ ـ شرم.

رِڪتِيُ ۽ رِڪتِيُ: ذ. صفت. رنڊڪ وجهندڙ. ڪاوڙيل. حاسد.

● رَڪَتچَنڊَنُ: ذ. [سن. رَڪُت=رَتُ + چندن] ڳاڙهي صندل جو ڪاٺُ.

● رَڪعُتَ ۽ رَڪعَتُونَ: ث. [ع] ڏِنگ (چيله جو) ـ جهڪاءُ ـ وَرُ ـ نماز جو (اڌ يا چوٿون حصو) هڪ رڪن (جنهن ۾ هڪ رڪوع ۽ ٻه سجدا اچي وڃن).

● رُڪَنَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● رُڪُنُ ۽ رَڪُنَ: ذ. [ع] ٿنڀ ـ ٿنيو ـ پايو ـ پيلپائو ـ ستون. ڪنهن ٻه جماعت جو ڪارڪن. مصرع جو هڪ حصو ـ وزن.

● رُڪَڻَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● رُڪَڻِ (ت): ث. ڪڇيءَ جي هڪ ذات (جنهن جو ڏونڪو هيٺو ۽ بندرو ٿئي).

● رُڪَڻُ: مصدر. ترسڻ ـ بيهڻ. اٽڪڻ.

● رُڪَنپُورِ: اسم خاص. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رُڪُوعُ ۽ رُڪُوعَ: ذ. [ع. رَڪَعَ = هن پاڻ کي جهڪايو] عاجزيءَ سان جهُڪڻ جي حالت ـ نماز جو چوٿون فرض (جنهن ۾ قيام ۽ بيهڻ کان پوءِ گوڏن تي هٿ رکي جهُڪي ۽ پوءِ سجدي ۾ وڃجي).

● رِڪيُ: ث. ڳُونهن ـ ڪرفتي.

● رِڪيبُ ۽ رِڪيبَ: ذ. [ع. رَڪَبَ = هو سُوار ٿيو] زِينَ، هني يا پاڪڙي جي دوال ۾ لٽڪندڙ لوهي ڪڙو (جنهن ۾ پير رکي گهوڙي تي چڙهجي يا سُواريءَ مهل پير وجهي ويهجي) ـ رِڪابُ ـ پاوڙي ـ پاگوڙو ـ پيرڙي ـ پيرڙيو.

ـ رِڪيب ڏيڻ: ڏکئي وقت ۾ مدد ڪرڻ. همراهي ڪرڻ.

ـ رِڪيب ۾ پير هجڻ (ع) تيار هجڻ. آهرو هجڻ. تڪڙو هجڻ.

● رِڪيبِي ۽ رِڪيبِيُونَ: ث. [ف. رڪابي] ٿالهي ـ رڪابي ـ طباخ ـ پليٽ.

● رَڪِيڪُ: صفت. [ع] سُست. ضعيف ـ اپرو ـ ڏٻرو ـ ڪمزور ـ سنهون ـ باريڪ. ذليل ـ حقير ـ اڻ ٺهيل

● رَڪَ: ث. [هه. رَڪَ = روڪَ] روڪ ـ پناهه ـ سنڀال ـ آڏ. رکڻ جي حالت. رکيل گاهه. رکيل وڻ ٽڻ. چوپائي مال جي چري لاءِ حفاظت ۾ رکيل گاهه واري ايراضي ـ وڙيءَ. پرهيز ـ ڪيري. [هه. راڪ] ڪنهن شيءِ جي سڙيل خاڪ ـ ڦلهار ـ چارِ ـ ڪيرِي. جهنگ جو اهو ٽڪرو جتي مالڪ ڪانسواءِ ٻيو ڪو شڪار ڪري نه سگهي. آنُ جي راهه جي پاهران ڪيل ليڪو ـ ٻوهي (ت).

ـ رَڪَ ٿيڻُ: خاڪ ٿيڻ ـ ڀسم ٿيڻ ـ ڦلهار ٿيڻ. سڙي وڃڻ.

ـ رَڪيپالُ ۽ رَڪيپالَ: ذ. صفت. راکو ـ رکوال ـ واهي ـ چوڪيدار ـ نگهبان.

ـ رَڪيپاءُ: ث. حفاظت ـ رکوالي ـ چوڪي.

ـ رَڪِ رَڪانُ: ث. لحاظ ـ مروت ـ پاسخاطري.

ـ رَڪِ رَڪانُ ڪَرَڻُ: ڪجهه وقت لاءِ مهلت وٺڻ. لحاظ ڪرڻ ـ مروت ڪرڻ.

ـ رَڪِ رَڪائِيُ: ث. سنڀال ـ خبرداري ـ حفاظت. لحاظ ـ مروت.

ـ رَڪَ رَڪاءُ: ذ. رک رکائي. اوڌر (ت). مهلت.

ـ رَڪَ رَڪَڻُ (ت): پرهيز ڪرڻ ـ ڪيرِي ڪرڻ.

ـ رَڪَ سان تارُونُ ڪَٽائيڻُ (ت): خالي موٽائڻ ـ ڪابه شيءِ نه ڏيڻ ـ ڪجهه به نه ڏيڻ. پار کي ريزش جو سوڻ ڪرائڻ.

ـ رَڪَ ڪَيدَڻُ (ت): انُ جي راهه جي چوڌاري ليڪو ڪيڻ ـ ديري ۾ رکيل انُ کي ٿهي چوڌاري ليڪو ڪيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رَکَ ڪَڍِي وَتَڻُ (ت): سخت سزا ڏيڻ- سخت مار ڏيڻ.
- رَکَواڙو ۽ رَکَواڙا (ٿ): ذ. صفت. سنڀال ڪندڙ- رکپال- رکوال.
- رَکَ وِجهَڻُ (ڪ): ڪنهن ڏور جي جهنگ ۾ رهجي وڃڻ تي ڪنهن مُلان يا پير فقير کان دعا پڙهائڻ (جيئن ڏور کي ڪو به نقصان نہ پهچي).

● رِکَ ۽ رِکُونُ (ڪ): ث. ذرو- ذرڙو- ذري- ليک- هَوَ.

● رَکاتَ: ث. اوڌر- رَکَت- رکالَ "وجهن ڪرت ڪپار ۾، هت ناهي ريت رکات" (خليفو نبي بخش).

● رَکالَ: ث. اوڌر- قرض- رکت. ٻنيءَ جو گاهہ وارو چڙيل ٽڪر (جنهن ۾ مال نہ چري)- وِيءُ- سينڌ (ل).

رُکاڻِ: پ. رُکائي. سوڪَ. اٺيائي. رُک مُنهائي.

● رُکائُو (ت): ذ. رُکي مانيءَ- ڏُڌُ، کير وغيره مُيسر نہ هجڻ جي حالت.

- رُکائُو رَکَڻُ: ٻُک ڪيڻ- لنگهڻ ڪيڻ.

● رَکائِڻُ: مصدر "رکڻ" مان متعدي بالواسطہ. کڻڻ (اوڌر). ڪا شيءِ ڪنهن هنڌ ڇڏڻ.

● رُکائيِ: ث. [سن. رُکشيہ] رُکاڻ. سوڪ- خشڪي. اٺيائي. بي رُخي- سرد مهري. رُک مُنهائي. بي لحاظي.

● رَکَتِ ۽ رَکَتيُون: ث. [رکڻ > رکت] بچت- ميڙا چولبدي. اوڌر- رکال- قرض.

- رَکَتِ ڪَرَڻُ: اوڌر ڪرڻ- قرض کڻڻ.

● رَکِجَڻُ: مصدر. "رکڻ" مان فعل مجهول. ڌرجڻ. ملتوي ٿيڻ.

● رَکِڙِي ۽ رَکِڙِيُون: ث. [هہ. راکي] رلگين ڌاڳن مان ٺهيل ڏورو (جنهن کي ڳنڍيون ڏنل هجن، هندو ڌرم موجب، ڀيڻ پنهنجي ڀاءُ جي ڪرائيءَ ۾ ٻڌلدي آهي. هندو اها رسم سانوڻ مهيني جي چوڏهينءَ تاريخ تي ملهائيندا آهن). ڳاڙهي سُٽ مان ٺهيل ڳانو، جو گهوٽ کي ٻالهن ۾ ٻڌجي (ٿ).

● رُکيڙپالُ (ت): ذ. صفت. سودائي- ٻورالو. وهمي- وسواسي.

● رَکشا: ث. [سن] حفاظت- پناهہ- آجهو- بچاءُ. سنڀال- نگهبالي.

- رَکشا ڪَرَڻُ: بچائڻ- محفوظ رکڻ- پناهہ ڏيڻ.

● رَکَڻُ: مصدر. [پرا. رَکڻَ؛ سن. رَکشَڻَ] هڪڙي هنڌ ڇڏڻ- ڌرڻ- ٽڪائڻ- رکي ڇڏڻ. بچائڻ- سنڀالڻ- حفاظت ڪرڻ- سانڍڻ. روڪڻ "خدا رکي وغيره". گڏ ڪرڻ. هڻڻ (الزام). رکڻ (ڪم). ڇڏڻ- ملتوي ڪرڻ. پُورڻ (قبر ۾). ويهارڻ (نوڪريءَ ۾).

- رکشهارُ: ذ. صفت. سنڀاليندڙ- رکو- رکپال- رکوال- نگهبان- محافظ.

- رَکيٽي ۽ رَکيٽيُون: ث. رکڻ جي حالت. رکڻ جو نمونو. ڌيهارَ- خيال. سهانگو- لحاظ.

- رَکي ڇڏَڻُ: هڪ هنڌ ڇڏي ڏيڻ. بچائي رکڻ. ملتوي ڪرڻ. ٽاري ڇڏڻ.

● رُکو ۽ رُکا: ذ. صفت. [سن. رُکش= رُکو] سُڪل- خشڪ. اٺيو- اليو ڳو. سادو (ڪاڌو)- ڀاڄي، گيهہ يا ڇهراڻ کانسواءِ (ڪاڌو). بي مروت- سُوڌو مُنهُون- بي مُحابو.

- رُکو جوابُ ڏِيَڻُ: انڪار ڪرڻ- نفي ۾ جواب ڏيڻ- انڪار ڪرڻ.

- رُکو روحُ: ذ. صفت. تند مزاج- سخت طبيعت وارو.

- رُکو سُڪو ۽ رُکا سُڪا: ذ. صفت. اٺيو. جهڙو تهڙو- سادو سُودو (ڪاڌو).

- رَکو سُڪو ڪاڌو کائڻ؛ سادو ڪاڌو کائڻ. غريبيءَ ۾ گذارڻ.

- رُکو سُڪو ۽ رُکا سُڪا: ذ. صفت. رُکو سُڪو.

- رُکو کائِڻُ: ڪَسُ ڀائڻ- نقصان سمجهڻ.

● رَکُوالُ ۽ رَکُوالَ: ذ. صفت. سنڀاليندڙ- محافظ- رکوالو- راکو.

- رَکوالو ۽ رکوالا: ذ. صفت. رکوال- رکپال.
- رَکُوالپي: ث. چوڪيداري- نظرداري- نگهباني- سنڀال.
● رِکُيا: ث. [سن. رِڪشا] حفاظت- بچاءُ- پناهه. سنڀال- نظرداري- نگهباني. امن.
● رِڳَ: ث. [ف] نَسَ- نار- رَڳَ- نبض- تند- ڌاڳو.
- رَڳِ جانُ: ث شاهه رڳ- شريان.
- رَڳ وريشه: ذ. اصل نسل- بنياد.
● رَڳَ ۽ رَڳون (ت): ث. کهيٽي يا رڍ وغيره جو آواز- راپ.
● رِڳائڻُ (ت): مصدر. ڪم ڪان لتائڻ. اِينگهائڻ- ڏيکهه ڪرائڻ.
● رَڳِزَ ۽ رَڳِزون (ڪ): ث. وارو- ٻٽل- وٽ- وڪڙ- ڦيرو.
● رَڳَڻُ (ت): مصدر. رنيڻ (ڪنهن جانور جو) پاڪارڻ.
● رِڳڻُ (ت): مصدر. ورجائڻ- هر هر چوڻ- وري وري چوڻ- رِنگڻ.
- رِڳو ۽ رِڳا (ت): ذ. صفت. ورجائيندڙ- وري وري چوندڙ- هرهر چوندڙ- رنگئو.
● رگُ ويدُ: اسم خاص. [سن] هندن جو هڪ ڌرمي ڪتاب- چئن ويدن ۾ پهريون ويد (رگ ويد، سام ويد، يجر ويد ۽ اٿر ويد).
● رَڳَ ۽ رَڳونُ: ث. [ف. رَڳ] رت جي نلي- رت واهڻ. نس. نبض- نارَ- شريان. عادت- خصلت- هير. نسلي خاصيت. مرداڻو مخصوص عضوو.
- رَڳارو ۽ رَڳارا: ذ. صفت. جنهن جي جسم جون نسون ڏسڻ ۾ اچن. اپرو- ضعيف.
- رَڳَ پڇاڻَڻُ: (ڪنهن کي) چڱيءَ طرح سڃاڻڻ- ڄاڻڻ- سمجهڻ- (ڪنهن جي) ڪمزورين يا ڪمزورين جي چڱيءَ طرح خبر هجڻ.
- رَڳَ چِڪڻُ: پيروي ڪرڻ- نقش قدم تي هلڻ- آڏَ وٺڻ- عادتون پرائڻ. مائٽاڻي عادت پرائڻ.
- رَڳُرُ ۽ رَڳُرَ: ذ. صفت. رڳن وارو- رت وارو- زور وارو- طاقتو رُ- سگهو.
- رَڳَ رَڳَ ترَنُ: تمام خوش ٿيڻ- اندر ٺرڻ.
- رَڳَ رَڳَ کان واقف هئڻ: چڱيءَ طرح سڃاڻڻ- (ڪنهن جي) عادتن جي پوريءَ طرح ڄاڻ هئڻ.
- رَڳَ سَهي ڪرڻ: انڪل کان واقف ٿيڻ.
- رَڳُن ٽُٽو ۽ رَڳُن ٽُٽا: ذ. صفت. سُست- بيڪار- نڪمو- ٽوٽي.
- رَڳُن ٽُٽو هئڻ: سُست هئڻ- بيڪار هئڻ- نڪمو هئڻ.
- رَڳُنِ ۾ پيهي وڃڻ: وٺي وڃڻ- دل ۾ گهيڙي وڃڻ- سيبائڻ- پسند اچڻ.
● رِڳُ ۽ رِڳُون: ث. صفت. ٻنيان لڳي ٻولڙ- چنبڙلڌڙ- ڇهتڙ- پنبڊ- جيجا- ڳيڪَ. ڪيٽائي- ضدي. لالچي- حريص- طاماعو. بيڪار- نڪمو. (ث) طمع. بيماري (ت).
- رِڳُو ۽ رِڳُا: ذ. صفت. چنبڙ- ڳيڪَ. لالچي- حريص- طاماعو. روڻو.
● رَڳڙَڻُ: مصدر. [سن. گهرشَڻَ] ڪي ٻه شيون پاڻ ۾ زور سان گسائڻ- مهٽڻ- مَلڻ- گهٽڻ- گرڙڻ- گهرڙڻ- رهڙڻ. ماڃڻ- مَلڻ- صاف ڪرڻ (برتن وغيره). گهوٽڻ (پنگ). ڪڪ ڪرڻ- تنگ ڪرڻ- هلاڪ ڪرڻ.
● رَڳِڙَ ۽ رَڳِڙونُ: ث. گهڪو- گِسڪو. رهڙَ- چِيلَ. مالش. هلڪي رهڙ. گسڻ جو نشان.
- رَڳِڙجي وَڃڻ (ت): گهوٽجي وڃڻ- پيسجي وڃڻ. تڪليف هيٺ اچڻ- نقصان هيٺ اچڻ.
- رَڳِڙو ۽ رَڳِڙا: ذ. ڏندي جو ڪونڊي ۾ زور سان گهڪو- رهنو- رهڙو- گهوٽو.
● رَڳِڙو ۽ رَڳِڙا: ذ. جهيڙو- جهڳڙو- ٽنٽو- ڪترهه- معاملو- تڪرار- رِيڙهه پيڙهه- ڏانڊل.
- رَڳِڙائپي ۽ رَڳِڙائپي: ذ. صفت. جهيڙائي- جهڳڙائي- ٽنٽائي- معاملائي- فسادي- ڦڏائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رَ ڳِيڙولَڳائِڻُ: خواه مخواه تڪرار ڪرڻ - ڏالڏل ڪرڻ.

● رِڳَڻُ (ت): مصدر. رنج ٿيڻ - ڏک ڪرڻ. ناراض ٿيڻ. غصو ڪرڻ - ڪاوڙ ڪرڻ.

● رُڳِڻُ: ظرف. رُڳو - ليلو - فقط.

● رُڳِئو: ظرف. ڏسو ”رُڳِڻُ“.

● رُڳو ۽ رُڳا: ذ. صفت. اڪيلو - ڇڙو - نِرو - فقط - رڳئو.

- رُڳو پُڳو ۽ رُڳا پُڳا: ذ. صفت. رُڳو - رڳو ئي.

● رُڱهه ۽ رُڱهون: ث. اونهاري ۾ هوا بند ٿيڻ جي حالت - گهُٽ - ٻُٽ - آڪرس - آٻس - آمس. مُونجهه - ٻُوسات. گرمي - وَجهه.

- رُڱهارو ۽ رُڱهارا: ذ. صفت. گرميءَ وارو - گهُٽ وارو. ٻُوساٽيل. آٻس وارو. هوا کان بند.

- رُڱهائيتو ۽ رُڱهائيتا: ذ. صفت. رُڱهارو - رُڱهه وارو - هوا کان بند.

● رُڱهتو، رُڱهتي (ت. ل): ذ. صفت. قد ۾ ننڍو، ۽ ٻُٽ ۾ ڀريل - ٺُلهو - متارو. سگهارو.

● رُڱهو ۽ رُڱها (ت): ذ. ڪانيءَ جو ڇهنبيارو ٽُڪر.

- رُڱهو ڏِسَڻُ: ڪانيءَ جو ڇهنبيارو ٽُڪر چُڀائڻ - چوڪ ڏيڻ. چُونڪ ڏيڻ. طعنا هڻڻ. اشاري سان خبردار ڪرڻ.

- رُڱهو لَڳَڻُ: ڪانيءَ يا جُوئر جي سَنڌِ ي جي نوڪ جو پير ۾ لڳڻ يا جسم ۾ ڪنهن ٻئي هنڌ لڳڻ.

- رُڱهو هَڻَڻُ: ڪانيءَ جو ڇُهنبيارو ٽُڪر هڻڻ.

● رُڱهيِ ۽ رُڱهيُون (ل): ٽُٻي - غوطو پاڻي ۾.

● رَڱ ۽ رَڱ: ذ. [سن. رَنْگَ] رنگ - روغن. ورن. چِٽُ - نقش. حيض - ماهواري.

- رَڱ اچڻ: فائدو ٿيڻ - مالا مال ٿيڻ. حيض اچڻ.

- رَڱائِڻُ: مصدر. ”رڱڻ“ مان ”متعدي بالواسطه“. رڱ ڪرائڻ - رنڱائڻ.

- رڱائي، رڱائي: ث. رنگ ڏيارڻي - رنڱائي - رڱاوت.

- رَڱاوَت ۽ رڱاوتون: ث. رڱ ڏيڻ جو ڪم - رڱڻي - رڱائي - رڱائي.

● رَڱجَڻ: مصدر. رَڱڻ مان فعل مجهول. رنڱجڻ - رنگ اچڻ. فائدو ملڻ. فيض حاصل ٿيڻ.

● رَڱَڻُ: مصدر. [سن. رَنْگَ] رنگ ڏيڻ - رنگ چاڙهڻ - رنگ ڪرڻ. ملمعو چاڙهڻ - چٽسالي ڪرڻ. ڪپڙي وغيره تي رڱ چاڙهڻ. مصالحو وغيره ڏيئي چڙو ٺاهڻ. فيض ڏيڻ - رچائڻ (محبت الاهيءَ ۾).

- رَڱِڻي ۽ رَڱِڻيون: ث. رنگ ڏيڻ جي حالت - رڱائي - رڱاوت.

● رَڱو ۽ رَڱا: ذ. آهو ڌاڳو، جنهن سان واڍا ڪاٺ تي ليڪو ڪڍن - راڱو.

● رَلائِڻُ: مصدر. گڏائڻ - ملائڻ - گڏ وچڙ ڪرڻ.

● رُلائِڻُ: مصدر. هيڏانهن هوڏانهن ڊوڙائڻ - دربدر ڪرڻ - ڌِڪا کارائڻ. ستائڻ. هَلائي هَلائي ڪڪ ڪرڻ. اجايو هلائڻ. گهڻي اڃ وچ ڪرائڻ.

● رِليجَڻُ: مصدر. ”رِلڻ“ مان فعل مجهول. گڏجڻ - گڏ وچڙ ٿيڻ.

● رَلْڪو ۽ رَلْڪا: ذ. [سن. رَلَڪَ] پارن لاءِ ننڍو گاديلو - ننڍي رَلي.

● رَلَڻُ: مصدر. [سن. لَلَڻَ] ملائڻ - گڏائڻ. هلڻ - رمڻ.

● رِلڻُ: مصدر. ميلڻ - گڏجڻ. گڏ وچڙ ٿيڻ.

- رِلَڻُ ميلَڻُ: ميلڻ - گڏجڻ. مُسجڻ. ملي وڃڻ. اچڻ وڃڻ. رِلي ميلي وڃڻ - چڱيءَ طرح گڏجي وڃڻ - گهائل مائل ٿيڻ.

- رِلئو ميلئو ۽ رِلئا ميلئا: ذ. صفت. خوش اخلاق - سهڻيءَ طرح سان ملندڙ - هر ڪنهن سان هاٺو ماٺو - چڱي نموني پيش ايندڙ.

- رِلئو ميلئو هُئڻ: خوش مزاج هئڻ - گهائل مائل هجڻ - هاٺوماٺو هجڻ.

- رِليي ميليي هَلَڻُ: سڀڪنهن سان مٺي لهوني هلڻ - خوش اخلاقيءَ سان پيش اچڻ. گڏجي هلڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رُلَڻُ: مصدر. [سن. لُلَنَ] ڪنهن مطلب کان سواء هيڏانهن هوڏانهن ڏِڪا کائِڻ- ڀٽڪڻ- اجايو هلڻ- بيفائدو ڊوڙڻ ڊُڪڻ- بيڪار ڦرڻ. اوجهڙ ٿيڻ. ڀاڄڻ- گمراهه ٿيڻ. وڇڙڻ- جُدا ٿيڻ.

● رَلو ۽ رَلا: ذ. گهوڙي جي پنڌ جو هڪ نمونو- گهوڙي جو وچڙو پنڌ (جنهن ۾ سوار کي تڪليف نہ ٿئي) "گهوڙو تہ رَلو، نہ تہ هٿيس ڪلو". وڏي رَلي- گودڙُ (ڪ). (صفت) گِرو- وزني (ڪ).

● رِلهڪو ۽ رِلهڪا (ت): ذ. ڏسو "رلڪو".

● رِلهي ۽ رِلهيُون (ت): ث. رَلي- گودڙي- گندي. (صفت) ڊِڄو- گيدي.

● رَلي، رِلي ۽ رَليُون، رَليُون: ث. [سن. رَلَڪُ] اگِڙين ٽڪِڙين مان ٺهيل هڪ قسم جو اوڇڻ- گندي (ت)- ڏڙڪي (ل).

- رِلي تاڻڻ: رلي وجهي سمهي رهڻ. بيمار ٿيڻ.

- رَلي ڪُلهي تي رکڻ: رُمي وڃڻ. روانو ٿيڻ.

● رَليو: ذ. قسمت- ڀاڳ- نصيب- لکيو. (صفت) قسمت ۾ آيل- تقدير ۾ مليل.

● رَمُ: ذ. [سن. رَمَ= وار، ڏج] وار- بدن جا وار- رؤن- ڏج. پُرَ. جواليءَ جي وقت جا ڇلاوان وار يا پانهن جي پُرَ.

● رُمَ ۽ رُمُون (ڪ): ث. ڊوڙ- ڊُڪَ- ڀاڄ.

- رُمَ ڪَرڻ: ڊوڙڻ- ڊُڪڻ- ڀڄڻ.

● رُمُ ۽ رُمَ (ت): ذ. گِڙُ. بدن تي ڪارو نشان (ڏڪ وغيره جو). ڪاراڻ.

● رَماڪُ ۽ رَماڪَ (ل): ذ. ڏئو- دلبو- ڪوڙو آسرو.

- رَماڪ ڏيڻ: ڏئو ڏيڻ- دلبو ڏيڻ- ڪوڙو دلاسو ڏيڻ.

- رَماڪي ۽ رَماڪي: ذ. صفت. دلبائي- مڪارُ- ڪوڙو- ڪشئي- ڏئائي.

● رَمالُ ۽ رَمالَ: ذ. صفت. [ع. رَمَل=] واريءَ تي ليڪا ڪڍي اڳڪٿي ڪندڙ- رَمَل جو حساب ڄاڻندڙ- اڳڪٿيون ڪندڙ. فال وجهندڙ- رملي.

● رَمانڊ (ل): ذ. صفت. ڪوڙو- بناوتي. ٺٺ ڳڏيل (سون).

● رَمائِڻُ: مصدر. "رمڻ" مان متعدي بالواسطه. [هه. رمانا] گهمائڻ- ڦيرائڻ- روانو ڪرڻ- موڪلڻ- رخصت ڪرڻ. ڀڄائڻ- ڊوڙائڻ. چوريءَ ڀڄائڻ. گم ڪرڻ- وڃائڻ- لمائڻ. ڀُلائڻ- مُنجهائڻ. [سن. رَمَ= راند ڪرڻ] کيڏائڻ- راند ڪرائڻ.

● رَمَتَ (ٽ): ث. راند.

● رَمتُو ۽ رَمتُو: ذ. صفت. رمندڙ- هلندڙ- گهمندڙ- سيلاني (فقير). جوڳي- ساڌو- بيڪاري- پينو- گدا- گداگر. هر جاءِ حاضر- حاضر ناظر.

- رَمتُو جوڳِي: ذ. گهمندڙ فقير- سيلاني فقير.

● رِمِ جهِمِ: ث. [هه] بُوند بُولد- ڦڙ ڦڙ- ٽِم ٽِم (مينهن جي). مينهن جي ڦڙين جو آواز. برسات جي اها حالت جا طبيعت کي فرحت بخشي. فرحت- خوشي- بهاري.

● رَمدانُ: اسم خاص. تعلقي ڊ گهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رَمدائِيُ: اسم خاص. جمالي قوم جو هڪ پاڙو.

● رَمڙِيا: اسم خاص. تعلقي جاتيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رَمزُ ۽ رَمزُون: ث. [ع] اکين، ڀرن يا چپن جو اشارو- آهيچ- غمزو. نشاني- آهڃاڻ- علامت. ڳجهارت- لِڪل ڳالهه. ذو معني ڳالهه. اٽڪل- تجويز- ڍنگ- ڪيڏَ. ڳجهه- راز.

- رَمزَ بازِيُ ۽ رَمزَ بازيُون: ث. اشارو. اٽڪل بازي- حرفت- چالاڪي- ڪيڏَ.

- رَمزَ پَروڙڻُ: اٽڪل سهي ڪرڻ- اشارو سمجهڻ- راز معلوم ڪرڻ.

- رَمزَ چِڪائِڻُ (ت): اشارو ڏيڻ- اهڃاڻ ڏيڻ. ڏڪو ڏيڻ.

- رَمزَ شَناسُ: ذ. صفت. [ع. رمز + ف. شناس < شناختن = سڃاڻڻ] اشارا ڄاڻندڙ- اٽڪلي- چالاڪ. ڏاهو- عقلمند.

- رَمزَ وَٺڻُ: هلت اختيار ڪرڻ- اٽڪل سان هلڻ- نمونو اختيار ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"زماني رمز سا ورتي، جا آهي راءِ حاڪم جي" (سانگي).

- رَمْزَ هَلَڻُ: اشاري سان ٻڌائڻ. اٽڪل هلڻ - ڪيڏ ڪيڏڻ - چالاڪي ڪرڻ.

- رَمْزِيُ ۽ رَمْزِيُ: ذ. صفت. اٽڪلي - ڪيڏاري - حرفتي - چالباز.

● رَمْضانُ: اسم خاص. [ع] قمري سال جو ناڏون مهينو (مسلمانن جو روزن رکڻ وارو مهينو) - روزن وارو مهينو - ماهِ صيام، مرد جو نالو.

● رَمْضان پُور: اسم خاص. تعلقي جيڪب آباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رَمَلُ: ذ. هڪ علم جو نالو جنهن ۾ فرد لقط (.) ۽ زوج، ٻن نقطن (-) وسيلي غيب جي خبر ٻڌائجي (هيءُ علم حضرت دانيال ڏانهن منسوب آهي. چون ٿا ته جبرئيل، خدا جي حڪم سان واريءَ تي ڪجهه نقطا ڪڍي اهو علم کيس سيکاريو. علم عروض موجب هڪ بحر جو نالو. (جنهن ۾ 'فاعلاتن' جو رڪن اٺ دفعا اچي).

- رَمْلِي ۽ رَمْلِي: ذ. صفت. رمال - اڳڪٿي ڪندڙ. اٽڪل باز. ڏُڪائي.

● رَمَنْدُ: ذ. قلعي گر يا ٽيڻائي جي دڪان مان نڪتل گند (جنهن ۾ لوهه جا ٻچيل ٽڪرا هجن). ڪين - ڪچرو - رماند.

● رُمَڻُ: مصدر. [پرا. رَمْبِ؛ هـ. رَمْنا؛ ف. رميدن = هلڻ] گهمڻ - ڦرڻ - گشت ڪرڻ - سير ڪرڻ. هيڏانهن هوڏانهن هلڻ - پسار ڪرڻ - ٽهلڻ. وڃڻ - هلڻ. روانو ٿيڻ. کسڪڻ - چُرڻ. رُلڻ - ڀٽڪڻ - ڀٽڪڻ.

[ف. رَمُ] ڀڄڻ - ڀاڄ کائڻ.

[سن. رَمَڻَ > رم = راند ڪرڻ] راند ڪرڻ - ڪيڏڻ (ت).

- رَمَنْدو رَهَڻُ: هلندو وڃڻ - پنڌ ڪرڻ - سفر ڪرڻ. جلد روانو ٿيڻ.

● رَمِڻِيُ ۽ رَمِڻِيُونُ: ث. سهڻي عورت - سوهڻدڙ عورت - وڻندڙ زال. (صفت) حسين - خوبصورت - سوپياوان. هلڻي - چال - رفتار.

● رُمون ۽ رُمانُ: ذ. ڪدُو (جنهن جي شاخ سان بدن مان رت ڪڍجي). چوُرن هٽڻ کان پوءِ نڪتل رت گڏ ڪرڻ جو پيالو. رت ڪيڏڻ جي سڱي.

● رُمُوُز: ث. [ع. رمز ۽ رموز] رمزون - نشانيون - اهڃاڻ - اشارا. اٽڪلون - ڪيڏون - حرفتون - چالاڪيون. ڀيد - راز.

● رَمُونُ: ذ. گاهه جو هڪ قسم.

● رَمِيُ ۽ رَمِيُونُ: ث. [انگ] پتن جي هڪ راند جو قسم.

● رُمِيُ ۽ رُمِيُون: ث. رت ڪيڏڻ جي سڱي.

"رت ڏسي رُمي هڻجي".

● رَمِيُونُ: اسم خاص. تعلقي مڪرند ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رَنَ ۽ رَنُونُ: ث. [سن. رَنْڊ] مڙس مري ويل عورت - ڏهاڳڻ - ڦلانتي - ڏَنِي - ڏَنيل - ٻيوهه - رَنڙَ. ڪنهن عورت کي ڀاراتي طور چوڻ جو لفظ.

- رَنَ آهِر ڪسي لہ مِڙَڻ: ڏولائو ٿيڻ - تڪليفون اچڻ - تباهي ٿيڻ.

- رَنَاپَڻُ: ذ. ڏهاڳپڻو - رناپو - ڏهاڳ.

- رَناپو: ذ. رناپڻ - رناپڻو.

- رَنَ پُٽَ ٿيڻ (ت): تمام غريب ٿيڻ - مسڪين ٿيڻ. بيواهو ٿيڻ - يتيم ٿيڻ.

- رَنَپَڻُ: ذ. رناپو - ڏهاڳ.

- رَنَ چورُ: ذ. صفت. رَن جو چور - پرايون زالون تڪيندڙ - زاني.

- رَنَ ڏاتيڙِيو (ت): صفت. زنانن ارڪانن وارو - زنانو - رَنَ ڏاتيو - ماديءَ مُهُونُ.

- رَنَ ڏاتيو، رَنَ ڏاتيرو: ذ. صفت. زنانو - نامرد - ماديءَ مُهون.

- رَنَ رودِڙِيُ (ت): ث. سادي سُودي زال - هيٺي عورت - غريب زال.

- رَنَ روڳِڙِيُ: ث. ڏاري عورت - واهيات عورت.

- رَنَ زالَ ۽ رَنُون زالون: ث. مڙس مري ويل زال - بيوه - ڏَنيل - ڏهاڳڻ.

● رَنَ مُرِيدُ ۽ رَنَ مُرِيدَ (ت): ذ. صفت. زال جي چوڻ موجب هلندڙ - زن مُريد - زال جو مَڇُو - زال جو ڀاڙيو.

● رنبَلُ ۽ رَنبَلَ (ت): ذ. وڏو گيراهه - ڀتو - نيوالو.

- رَنبَل هڻَڻُ (ت): وڏا گيراهه کائڻ - ڳِتا هڻڻ.

- رُنبَڻُ: مصدر. [سن. روبڻ = پوکڻ] هڪ هنڌان سلو پٽي، ٻئي هنڌ لڳائڻ - روت ڪرڻ - رونبو ڪرڻ - روتڻ - وَهرَڻ - وهراج ڪرڻ. هڻڻ - لڳائڻ - کوڙڻ (ٻوٽو، ٽڏو وغيره). دَسڻ - ڪيرائڻ - پرڙڻ - سٽيءَ وغيره ۾ ڦَسڻ.

- رُنبَ: ث. وهراج - روت - رونبو. سزا - مار - ٻيچ - ڏاگور.

- رُنبَ ڏِيَڻُ: زور سان دَسڻ - مٿان چڙهي ويهڻ. مار ڏيڻ - سزا ڏيڻ - جهاڳورڻ - سَٽڻ - ڪُٽڻ - ٻيچ ڪيڻ.

- رُنبَ ڪَيَڻُ: مار ڏيڻ - سيڪت ڏيڻ - ٻيچ ڪيڻ.

- رُنبيڪو ۽ رُنبيڪا (ت): ذ. زور سان زمين ۾ دسڻ جي حالت. ڏِڪو - ٺيلهو.

● رَنبو ۽ رَنبا: ذ. گاهه ڪيڻ يا زمين وغيره کوٽڻ جو هڪ لوهي اوزار - ڪُرپو. واڍڪي ڪم جو هڪ اوزار - ڪاٺ ۾ سَل ڪيڻ جو اوزار - (چيٽيءَ جهڙو).

- رَنبو ٻَٽاسُ: ذ. رنبي جو هڪ قسم.

- رَنبو رَکَڻُ: ڀاڙ ٻتي ڇڏڻ - ڀاڙ کپڻ. ٽڏاري ڇڏڻ.

● رَنبي ۽ رَنبيون: ث. اوزار جو هڪ قسم (جو چپر جهڙو لوهه مان ٺهيل ڪاٺ جي ڳَنَ مان ٺئي، واڍڪي ڪم جو اوزار آهي ۽ ڪاٺيءَ ۾ سَل ڪيڻ يا چِٽ ڪيڻ ۾ ڪم اچي ۽ موچي چمڙي وڍڻ ۾ ڪم آڻين). گاهه ڪيڻ جو هڪ اوزار.

- رَنبيءَ مُنهُون (ت): ذ. صفت. سنهي مُنهن وارو - چُو ٻٽيءَ مُنهون.

● رَنبُ ۽ رَنبُون: ث. [سن. رَبُ = آواز ڪرڻ، رَمبُ] وڏو آواز - دانهن. ٻاڪارَ - رَڙِ. وڏي آواز سان سَڏُ يا هَڪَلَ. ريهاڙ. جالور جو آواز (خصوصاً مينهن ۽ ڍڳيءَ جو) - آواز - ڊِڪَ - ٽاڏَ.

- رَنبُون ڪَيائِڻُ: دانهون ڪيائڻ. رڙيون ڪيائڻ. سخت سيڪت ڏيڻ. گهڻو بدلار ٿيڻ.

- رنبُون ڪَرَڻُ: دالهون ڪرڻ - رلڻ. روئڻ. سزا پوڳڻ.

● رَنبياتُ ۽ رَنبياتَ: ذ. ڳئون يا مينهن جي رنب - ڊِڪَ - دانهن.

● رَنبياڙُ ۽ رَنبياڙَ: ذ. وڏي دانهن - رڙ.

● رَنبيَڻُ: مصدر. [سن. رَبَ] ڪنهن چوپائي جالور جهڙوڪ: ڳئون، مينهن وغيره جون دالهون ڪرڻ - تنڌَڻ - ڪوڪارڻ - ٻاڪارڻ. ڪنهن شئي لاءِ گهُر گهُر لائي ڏيڻ - ورجائڻ - رلڪڻ - گهپي ڪرڻ.

● رُنبيَڻُ: مصدر. [پرا. رُلبيَڻُ؛ سن. روڌن. رُڌ = اٽڪڻ] مشغول ٿيڻ - ڪم ۾ لڳي وڃڻ - ڳنڍجي وڃڻ (ڪم ۾).

- رُنبَ: ث. مشغولي - رُڌ - ڪم ۾ لڳڻ جي حالت.

- رُنبائيڻُ: مصدر. "رُنبڻ" مان متعدي بالواسطہ. ڪم ۾ لڳائڻ - مشغول رکڻ. رلبڪ وجهڻ (ڪم ۾).

- رُنبجَڻَ: مصدر. "رُنبڻ" مان فعل مجهول. لڳڻ (ڪم ۾) - رُڌل رهڻ.

● رُنبو ۽ رُنبا: ذ. گرمي - ڪاڙهو - گهٽَ. ڪُٽ (ڪاٺيءَ جي). وڏي چپَرَ.

● رَنبو ۽ رَنبا (ت): ذ. چمڙو وڍڻ جو اوزار - رَنبي.

● رَنجُ: ذ. [ف] ڏک - درد - افسوس - غم - الم. محنت - تڪليف. رنجش - ڪاوڙ. آزار - بيماري. (صفت) ڏکويل - ڪاوڙيل - ڏمريل - وڏوٺو - چڙيل - ناراض - ناخوش.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رَنْجائِي: ث. صفت. رنج واري - ڏکن واري.
- رَنْجائِيتو ۽ رَنْجائِيتا: ذ. صفت. رنجيده - ڏکويل. آزاريل. هلاڪ - بيزار. ستايل. تنگ - عاجز - ڪاوڙيل.
- رَنْجُ ڏيڻ: ڏکوئڻ - ايذائڻ - ستائڻ - آزارڻ.
● رنْجِ: ذ. ث. صفت. ڏکويل - ڪاوڙيل. ڏمريل - وڏوڻو - چيڙيل - ناراض - ناخوش.
- رنجائڻ: مصدر. [ف. رنجيدن] ڏکوئڻ - آزارڻ - ناراض ڪرڻ - چيڙائڻ - ڪاوڙائڻ.
- رَنْجِ ٿيڻُ: ڏک ٿيڻ - افسوس ٿيڻ - ناراض ٿيڻ - ڪاوڙجڻ.
- رَنْجِ ڪَرَڻُ: غم ڪرڻ - افسوس ڪرڻ - ڪاوڙائڻ - ناراض ڪرڻ.
● رَنْجِشُ ۽ رَنْجِشُونُ: ث. [ف] غم - ڏک - افسوس. ناخوشي - ناراضگي - آزردگي - ڪاوڙ.
- رَنْجِشُ آميز: ذ. صفت. [ف. رنجش + آميز> آميختن = گڏڻ] ڪاوڙيل - ڏمريل - ناراض.
● رَنْجَڪَ ۽ رَنْجَڪُونُ: ث. بندوق جي دارون رکڻ جو کيسو (مياڳ يا ڳوٿري).
- رَنْجَڪَ چَٽِي وَڃَڻُ: رنجڪ جو دونهون ڪري رهجي وڃڻ - بندوق جو نہ چٽڻ.
- رَنْجَڪْدانُ ۽ رَنْجَڪدانَ: ذ. بندوق ۾ رنجڪ رکڻ جي پيالي.
● رَنْجڪو: ذ. گاهہ جو هڪ قسم.
● رَنْجُورُ: ذ. [ف] ڏک - رنج - غم. (صفت) ڏکويل - سورائتو - ڏُجهارو - غمگين. آزاريل. بيمار - مريض.
- رَنْجُورِي: ذ. صفت. ڏکويل - رنجيده. بيمار - مريض
”سکهن سُتا نہ سُور جي، ٿا رنڪن رنجوري“ (شاهہ).
● رَنْجُولُ (لس): ذ. صفت. ڏسو ”رنجور“.
● رَنْجِيدگِي: ث. [ف] رنج - رنجش - ڏک. ڪاوڙ - ناراضگي.
● رَنْجِيدَهُ: صفت. [ف] ڏکويل - غمگين - مغموم. دلگير - آزرده - آداس. ناراض - بيزار.
- رَنْجِيدَهُ خاطِر: صفت. ناراض - ناخوش - ڏکويل.
- رَنْجِيدَهُ ڪَرَڻُ: خفا ڪرڻ - ناراض ڪرڻ - ناخوش ڪرڻ. ستائڻ. ڏک ڏيڻ.
● رِنْجهہِ ڪِنْجهہِ: ث. ڪنجهڪو - ڪرڪو - ڪيل ڪيل - گُهپي - کيت ڦيت. هڪ نہ ٻي بيماري - مرض.
- رِنْجهہِ ڪِنْجهہِ نَہ چِڏَڻُ: هڪ نہ ٻي بيماري نہ ڇڏڻ - سدائين بيمار هجڻ.
- رِنْجهہ ڪِنْجهہ هڻڻ: ڪِلِڪل هڻڻ. هميشه اکهو رهڻ.
● رَنْچڪ ماتَر: ث. صفت. [سن. رلچڪ = ذرو + ماتر > ما = ماپڻ] گهٽ ۾ گهٽ - ٿوري ۾ ٿورو - ٿالي ماتر - تمام ٿورو.
● رَنْڊُ رَنْڊَ: ذ. [سن. ١. رِنْڊر = چير، خال. ٢. رَنْتَ = رستو] ڪوهستان يا پڪي زمين جي وات. گس - پيچرو - دڳ.
- رَنْڊ ڏيڻ (ت): ڏکوئڻ - تنگ ڪرڻ - تڪليف ڏيڻ - چيچلائڻ.
- رَنْڊن ۾ رُلائڻ: رولڙي ۾ وجهڻ - ڏاڪڙن ۾ وجهڻ. تڪليف ڏيڻ.
- رَنْڊن ۾ رُلڻ: تڪليف ۾ اچڻ - سورن ۾ پوڻ - مصيبت ۾ پوڻ - دربدر ٿيڻ - ڏِکا کائڻ.
● رِنْڊَ: اسم خاص. بلوچ قوم جي هڪ ذات جو نالو (جنهن جا ڪُل ١٩ پاڙا آهن: ١. جلالاڻي ٢. بوزدار ٣. بجيراڻي ٤. چاڪراڻي ٥. چانگ ٦. گودري ٧. هيسباڻي ٨. جلباڻي ٩. جروار ١٠. خشڪ ١١. ڪولاچي ١٢. لنجواڻي ١٣. مشوري ١٤. مستوئي ١٥. لوتڪاڻي ١٦. نولداڻي ١٧. نوحاڻي ١٨. نظاماڻي ١٩. سيہ قد. ڪوٽ ڏيجي ۽ آوباوڙي تعلقي ۾ ديهہ جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رِنڊُ ۽ رِانڊَ: ذ. صفت. [ف. رِند = لَشائي، موالي] شرابي. عياش. زاني. بي دين - بي عقيدہ - شرعي حڪمن جو منڪر - آوارہ. مست - مجذوب. بي پرواھ. صوفي. رند قوم جو هڪ فرد. (ذ) ڏک (ت).

- رِنڊِيُ: ث. عياشي - زناڪاري بي پرواهي. بي ديني - شرعي حڪمن کان انڪار. فقيري. مستي.

● رِنڊِڪو (ت): ذ. چوپائي مال جي سڃاڻپ جو داغ.

● رِنڊڪِي: اسم خاص. تعلقي ساماري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رَنڊَڻُ: [سن. رَدَن؛ ھ. رَنڊنا] رَندي سان ڇلڻ - رَندو هڻڻ. ڇلڻ. وَڍُ وجهڻ (ڪنهن ڏاتو ۾). ڪُنڊڻ.

- رَنڊو ۽ رَنڊا: ذ. [ف. رنده] ڪاٺ ڇلڻ جو هڪ اوزار. رَلڊُ - ڪنڊُ - ڇيد. اَٺ جي بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ ڪل سڄي ڦاٽي پوي ۽ آن سان ڪند وهي. انهيءَ بيماريءَ ۾ آنيون ڦر ڇنڊي ڇڏين).

- رَنڊو هڻڻُ: ڪاٺيءَ کي رندي سان لسو ڪرڻ. ڪرڙڻ - ڇلڻ.

● رَنڌَڻُ: مصدر. [سن. رَڌ = ڳارڻ؛ پرا. رنڌڻ] رڌڻ - تهڪائڻ - اوٻارڻ - تيار ڪرڻ (کاڌو). مارَ ڪيڻ - ٻچ ڪيڻ (ت).

- رَنڌَ ۽ رَنڌُونُ (ت)؛ ث. رَڌَ - رڌڻ جي حالت. رڌڻ جو ڪم. مارَ - ٻچ - ڄاڳور - جهاڳور.

- رَنڌائي: ث. رڌائي - رَڌڻ جي اُجرت.

- رَنڌائو ۽ رَنڌائُو (ت): ذ. صفت. رڌيندڙ - راڌائو - بورچي.

- رَنڌِنُو ۽ رَنڌِنا: ذ. رڌڻ پچائڻ جي جاءِ - رڌنو - بورچيخانو.

- رَنڌِڻيُ: ث. رڌڻي - رڌڻ جو نمونو. چُلهه - سِگري.

- رَنڌِڻي ۾ رولو هڻڻ؛ گهر ۾ جهيڙو هڻڻ - پنهنجائي ۾ نااتفاقي هڻڻ.

- رَنڌي ڇڏڻ (ت): رڌي ڇڏڻ - ڳاري ڇڏڻ. ڇيتي ڇڏڻ - ڏاڍي مار ڏيڻ.

● رَنڌولِ ۽ رَنڌوليُون (ت): ث. صفت. رَلڙَ زال - بيوھ عورت.

● رِنڊُ ۽ رِنڊَ: ذ. ٿلهي جُونءِ - وڏي ٻوڙُ جُونءِ.

● رُنڊَ ۽ رُنڊُونُ: ث. سُڪا - سَنڪلپُ - پرڻُ - ميتا - ميت - مَنَتَ - باس - سيسا - نياز - نذر - لذرانو - ڏَنُ. وَچَنُ - انجامُ - پرتگيا - واچا - وعدو.

● رُنڊُ ۽ رُنڊ: ذ. [سن. رُند = ٻُنڊ] ٻُنڊ (وڻ جو ٿڙ ٿارين کانسواءِ] ڪاٺ جو ٿُلهو ٽُڪر - دوڳي - لاھُ.

- رُنڊُ ڪَرَڻُ: دَسڻ - ڪيرائڻ - ڍاهڻ - ٻڃاڙڻ - سَٽڻ.

- رُنڊُ مُنڊُ ۽ رُنڊَ مُنڊَ (ت): ذ. صفت. ڇَڙهو - بي اولاد - والڊو - ٻُنڊ جو ٻُنڊ.

● رلڊاروڙَڻُ: ٿلهو ڪَٽَڻ.

● رَنڊَڻُ: مصدر. روڪڻ - اٽڪائڻ - پلڻ - ٻيهارڻ. نهرائڻ - ٽڪائڻ - ترسائڻ - رهائڻ. رلڊائڻ - پيچڪڙي وجهڻ - وَکهنُ وجهڻ - ڳالهه وڍڻ - وچ ۾ پوڻ - هينڊ وجهڻ - رُخنو وجهڻ - رُڪاوٽ وجهڻ - اٽڪاءُ وجهڻ. ٻُورڻ - جهلڻ - بند ڪرڻ - ٿمڻ ڦيرڻ - آڏو اچڻ - برخلاف وڃڻ - سامهون ٿيڻ. مقابلو ڪرڻ - جهيڙو ڪرڻ - فساد ڪرڻ - جهڳڙو ڪرڻ.

- رَنڊَ ۽ رَنڊونُ: ث. رنڊڪ - اٽڪاءُ - وِکهن - رُخنو - جهَلَ - پَلَ - منع - بندش - پيچڪڙي - برخلافي - نَهر - ٽِڪاءُ - ڦيرو - رُڪاوٽ.

- رَنڊائڻُ: مصدر. رلڊڻ - روڪڻ - ٻيهارڻ - ٻُورائڻ - بند ڪرائڻ - جهلائڻ - ترسائڻ - نهرائڻ - ٿمائڻ - اٽڪائڻ - هينڊ وجهڻ - پيچڪڙي وجهائڻ - رُخنو وجهائڻ - برخلافي ڪرڻ - منع ڪرائڻ - بندش وجهائڻ.

- رنڊجڻُ: مصدر. رنڊ پوڻ - اٽڪ پوڻ - روڪ سبب ٻيهڻ - اٽڪاءُ ٿيڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رَنڊِجيءَ وِڌهڻُ: روڪجي ويهڻ - ويهي رهڻ (مڙس جي مرڻ سبب بيوهه ٿيڻ) - وڌوا ٿيڻ.

- رَنڊَ روڪُ ج رَنڊَ روڪَ: ذ جهلَ پلَ - منع - اٽڪاءُ - رُڪاوٽ - گهڻُ - پيچڪڙي.

- رَنڊَڪَ ج رَنڊَڪُون: ث. اٽڪ - روڪ - جهلَ - چيڪڙُ - بندش - رُخنو - رُڪاوٽ - ڪَهُه - پاچو - رنڊ - سيڙ - ميڙپ - هنيڊ - پَنگُ - پيچڪڙي - اٽڪاءُ - ڪج بحثي - تڪرار - قڏو.

- رنڊُو ج رَنڊا (ت): ذ. جهل - پل - رنڊڪ - بندش. د پاءُ - زور - زَبَرَ - زوربارُ.

● رُنڊو ج رُنڊا: ذ. صفت. مُڏو - ليمو - ڪُند. ماڌو سُودو - پورڙو - وَسُوڙَلُ - ڪم عقل - ڳالهائڻ جو ٿُلهو. آڳرين پڳل ماڻهو - رُولٿو - لُولهو (ت).

● رَنڊِيءَ ج رَنڊِيُونَ: ث. [من. رَنڊا = عورت] زال - ناري - نار - استري - عورت. فاحش عورت - بدچال زال - بي حيا عورت - ڏيهن جي پهاج. ويشوا - ڪيري - ڪسبياڻي - چاتر - بيسوا - ناچڻي - نچڻي - رقاصه - طائفه.

- رَنڊِيباز ج رَنڊِيبازَ: ذ. صفت. عيشي - عيش پرست - عياش - زالي - زنا خور - زنا ڪارُ - لانگ چوتو - چڪلائي. ڏوٽو - ياڙيو - پيمُو - پڙوو - حرامي - ڪُتڻ - دَلالُ.

- رَنڊِيبازِيءَ ج رَنڊِيبازِيُونَ: ث. عياشي - زنا - زناڪاري - زنا خوري - بدپيشه - حرامخوري.

- رنڊي خور ج رنڊي خور (ت): ذ. صفت. زاني - عياش - زنا خور - زناڪار - بدپيشه ڪندڙ مرد - لانگ چوتو - چڪلائي.

● رُنڊِيَ ج رُنڊِيُونَ (ل): ث. ٿڻ خراب ٿيل چوپايو مال.

● رُنڊُ ج رُنڊَ (ت): ذ. (من. رُنڊُ = بُنڊُ) ٽُڙُ - بُنڊُ - رُنڊُ. (ذ. صفت) چڙو - والديو - اڪيلو - هيڪلو (ت).

- رُنڊُ وانڊُ ج رُنڊَ وانڊَ (ت): ذ. صفت. رُنڊُ.

● رَنڊو ج رَنڊا: ذ. ٿُلهو اڻ وَڻيل ڏاگهو - روڙهو. ڏاگهو - سگهو - ڏورَ - ڏوري - تنڊُ - سُوٽلي. نوڙي - رَسي - رَسو - نوڙ هو - واجهُ - ڪاپارُ - جوٽو - نوڙُ. معاملو - تڪرار - قڏو - فسادُ - جهيڙو.

- رَنڊا روڙَهڻُ: ڪپهه مان ڳنڍيون ڪڍڻ - سُٽ سمجهائڻ.

- رَنڊو روڙهو ج رَنڊا روڙها: ذ. ڳنڍيون ڳوڙها (سُٽ جا).

● رُنڊو ج رُنڊا (ت): ذ. صفت. هٿن ننڍڙو ٽُنڊو - رُونٽو - آڱرين ڪپيلُ.

● رَنڙَ ج رَنڙُونَ: ث. صفت. (من. رَنڊا = عورت) بيوه عورت - ڦلاوَنٽيءَ - ڏُهاڳڻ - رَنَ - ڏَنيلَ - رَلوڙَ - رنيڙيءَ.

- رَنڙُ ج رَنڙَ: ذ. صفت. زال مري ويل مڙسُ - ڦلانٽو - ڏَنيلُ - وانڊو - رَنڊَڙُ - رَنوڙُ - رَنڊو.

- رَنڙِيءَ ج رَنڙِيُونَ: ث. بيوه عورت - رَنڙَ - رَنوڙَ.

● رَنڪُ ج رَنڪَ: ذ. صفت. غريبُ - مسڪين - دَرُ دَرِيءَ - لِبڙُ - تهيءَ دَستُ - ڪُنٽلُ - آپالو - آتايو - ڏُتڙيلُ - محتاج - گهرجائو - نماڻو. گدا - پنارُ - فقير - پِنُو - بيڪارِيءَ - گداگرُ - پنو - سُواليءَ. (ضدُ. راجا ج راجا).

● رُنڪَڻُ: مصدر. رِنڪڻُ - ليلائڻ - ڪِنجهڻ - ڪُرڪڻ - دانهون ڪرڻ - رُونءَ رُونءَ ڪرڻ - رينگات ڪرڻ - رينگٽا ڪرڻ - ڪُنڪڻُ - چنگهڻُ.

● رُنگَ ج رُنگُونَ (ڪ): ث. حصو - پتي - ڀاڱو. لالچ - لبُ. ڪير جو گوهُو - ميڙهه - ڏار. جيئن "ٻڪريءَ م هاٺي ڪير جي رُنگَ ٻه ڪانهي". ڊوڙڻ يا هلڻ جو هڪ نمونو (هلڻ جا چار قسم، ڊَنبَ، ڊُڪَ، چُلَ، رُنگَ).

● رُنگُ ج رُنگَ (ڪ): ذ. صفت. چڙو - چڙو چانڊ - اڪيلو. ڪنوارو - لونيو - اڻ پرڻيل.

● رَنگرُوٽُ ج رَنگرُوٽَ: ذ. (انگ Recruit = رنگروٽ) نئون ڀرتيءَ ٿيل سپاهيءَ -

لئون پَرتي ڪيل مُلازمُ - سيکڙاتُ - سيکڙائُو - سِيکندڙُ. (ذ. صفت) نا تجربہ ڪارُ - آناڙِيُ - نا آزمود گارُ - جَتُ - پُوڪُ - اَڻ ڄاڻُ - جاهِلُ.

● رَنگڙو ۽ رنگڙا: ذ. پکيءَ جو هڪ قِسمُ.

● رِنگيلُو ۽ رنگيلاَ (اس): ذ. اَٺُ - ڪَرهو - ڏاگهو - توڏو - مَيو.

- رنگَڻُ: مصدر. [ف. سن] رنگ ڏيڻ - رنگ ڪرڻ - رنگ چاڙهڻ - رَنگَڻُ - وَرُن ڏيڻ - فام ڪرڻ - رنگو ڪرڻ - وَرُنو ڪرڻ - رُوپ ڏيڻ - رنگدارُ بنائڻ. (ڳاڙهو، ساوُو، ڪارو وغيره ڪوبہ) رنگ ڏيڻ. روغن ڪرڻ - وارنش ڏيڻ - مُلمعو ڪرڻ. هَمرنگُ ڪرڻ - ہاڻ جهڙو ڪرڻ. ڳاڙهو ڪرڻ - رتو ڪرڻ - رتول ڪرڻ - رچائڻ. چِٽَ ڪيڻ - چٽسالي چاڙهڻ - رنگين ڪرڻ - سُهڻو ڪرڻ - خوبصورت ڪرڻ. رَونق وٺائِڻ - سُکيو ڪرڻ - آسُودو ڪرڻ.

- رَنگُ ۽ رَنگَ: ذ. رَنگ - هَلڪو وَرِنُ - هلڪو رَنگُ. وکر جو هڪ قِسم - (ڪنهن ڪپڙي يا شئي کي ڏيڻ جو) رنگ. چِٽُ - چٽساليِ - نَقشُ - چِٽاڻ. رَتو - رَنگو - وَرَنو - رُوپُ - رَوُنَقُ - چهرو. براج - سوپيا - حُسنُ - خُوبِيُ - سُوُهن - خوبصورتيُ - سُهڻائِيُ - جوڀَنُ. ڪَهِيُ - جواني - ڦُوهہ - پُوهہ - ڦُولار - لعلائي - تازگي. چِيِشهڙُ - افعال - عادت - ڪِرُ - لَلُ - لَڇڻ - شَعُور - شعُورُ - نشست برخواست - چال - چلگت - چِنَهَ - آٽ ويهہ - ادب اندازو. ناچُ - گانو - سانگ - پِکِت - راند رُوند - رَوُنشو - ڪِيلُ - خوشِيُ - رَهسو - مَزو - موج - وِرُوُنُهہ - وِنُدَرَ - تَماشو - تفريح - مندل - شغل - محفل - مجلس - ڪَچهريُ - ناٽَڪُ - ڪيلُ. وَرجَسُ - رستو - قَرِينو - ترتيبُ - ڍَنگُ - لمونو - آڏڪل - وَتيرُو - شعُورُ - ڍَبُ - ڍارَ - هَلت - دَستورُ - پِتِ - ہارُ - وَجهہ - طرح. حالت - گت. ذات - ڀانت - جِنسَ - قِسمُ. پتي راند ہ حُڪمُ - تُرپُ (ڪارو، لالُ، ڦُلُو، چڙُوڪِڙِيُ). مُهاوِرو - شدَ مَدَ - حَرف - اکر - اِظهار - رَقم - ڪالَڪُ - اصطلاح - رَوِشُ. صورت - رُوءِ - مُهانڊو - چَهرو - شڪِل - شبيهہ - مُنهن جو پَنو - روپ. ڏيکُ - ڏيک ويک - ٽَٽُ - ڏُوه - ڏاهُ. رُخ - طرف - پاسو - پارُ - پَرُ. عبارت - لَقبُ - خطابُ. نيشانِيُ - آهيچَ - آهيڃاڻُ - نِشانُ. آبرو - عزت - مانُ - شانُ - تعظيم. گُڻُ - خاصيتَ. حيثيت - پُڇتَ - پُڇنديِ - وَجعتَ. سيرتَ - خصلت - سُڀاءُ - مِزاج - مَنُو پِاءُ - چِت وِرُتِ. آرُتُ - صيغو - آصول - مَتو. اوَشڪتيِ - قدرت - سِرِشتيِ - دُنيا جي جوڙَ. رَڻُ - جنگ جو ميدانُ. جابلُو بَڪرِيُ. جهنگليُ ڍَڳو. عجب - تعجب - حيرت - آچرج - وِسمہ - حيراني - عبرت. ڪَرامت - آچَمبو - اِسرارُ - معجزو - ڪمالُ. طاقت - زُورُ - وِتُ - قُوتَ.

- رَنگُ آميزُ: ذ. صفت. رنگ ٿيل - رنگدار - رنگين. رنگ ملائيندڙ - رنگ ڪندڙ - نقاش - مصور - رنگريز.

- رَنگُ آميِزِيُ: ث. رنگ ڏيڻ جو ڪم - رنگاوت - رنگ سازي - مصوري - نقاشي - چٽسالي. گلڪاري.

- رَنگُ آڇَڻُ: رنگ چڙهڻ - رنگ وَٽڻ - رنگجيِ وڃڻ.

- رَنگُ آڏامَڻُ: رنگ جو کَنجيِ وَڃڻ - رنگ جهڪو ٿيڻ - رنگ لَهيِ وَڃڻ. ڦِڪو ٿيڻ - شرمنده ٿيڻ - لَڄيِ ٿيڻ - شرمسارُ ٿيڻ. مُنهن جو پَنو لَهيِ وڃڻ - مُنهن جي رَوُنق ڇڏي وَڃڻ - هِراسجيِ وَڃڻ - خوف ۾ پِرجيِ وَڃڻ - ڊِجيِ وڃڻ.

- رَنگا رَنگُ: ذ. صفت. گهڻن رنگن وارو - گهڻرنگو - رَنگِيڻُ - رنگارنگيِ - رنگ بہ رنگيِ - گُونا گون - پَتاپتي. گهڻن روپَن وارو - قسمين قسمين - طرحين طرحين - نَمُوني نموني.

- رَنگا رَنگيِ: صفت. رنگا رنگ - رنگ بہ رنگي - رنگين رنگين. قسمين قسمين - ڀانتين ڀانتين - طرحين طرحين. مُخِتلفُ - داتيرُو - نانا پَرَ ڪارن جو - وڻ وڻ جي ڪاٺي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رَنگُ آفشاني ڪَرَڻُ: رنگُ چِٽڪارڻ - رَنگُ ڏيڻ - مُلمعو چاڙهڻ - رنگين بڻائڻ - رنگين ڪرڻ. چِٽ سالي ڪرڻ - گُلڪاري ڪَڍڻ - نقش ڪڍڻ.

- رَنگاوَتَ ۽ رَنگاوَتُون (ل): ث. رنگ ڏيڻ جو ڪم - رَنگائي - رَنگائي - رَنگسازي - چِتسازي - رَنگ آميزي.

- رَنگائڻُ: مصدر. رنگڻ جو ڪم ٻئي کان ڪرائڻ - رنگ ڏيارڻ - رنگ ڪرائڻ - رنگ چاڙهڻ - رنگائڻ - رنگائي ڪرائڻ.

- رَنگائي ۽ رَنگائيون: ث. رنگائڻ جي مزوري - رَنگائي - رَنگائي. رنگ ڏيارڻ جو ڪم. رڱاوت.

- رَنگُ بَدُ ڪِينڌَڻُ (ت): چوپڙُ راند ۾ ٻن ڄڻن جو آنُ آنُ سارينُ سان راند ڪرڻ.

- رَنگُ بَدِلَڻُ: رنگ ڦيرائڻ. نمونو بدلائڻ - حالت بدلائڻ - رَوَيو ڦيرائڻ.

- رنگُ بِرَنگُ: صفت. ظرف. جُدا جُدا قِسمُ - نمونو نمونو - طرح طرح.

- رنگُ بِرَنگي: صفت. گهڻن ئي قِسمن جي رنگن وارو - گهڻن رنگن وارو - رنگين. چِتڪمرو - ٻِتاپِتي، نموني وارو.

- رَنگُ بِگڙَڻُ: رنگُ پَسرڻ - رنگ خراب ٿيڻ (ڪپڙي جو) - رنگ جا ڊُبا ڊُبا ٿيڻ يا ٽِڪا ٽِڪا ٿيڻ (ڪپڙي تي يا ڪاغذ تي) بدرنگ ٿيڻ. حالت خراب ٿيڻ. نمونو ڦِرڻُ. ڪاوڙجڻ - ناراض ٿيڻ - غصي ٿيڻ - چِڙَڻُ.

- رنگُ پِرمائِڻُ: رنگ رَچائڻ. جيئن:

"سڄڻ سانگي سانگ تي آيو،
رنگ جوڙي تان رنگ پِرمايو"
(نانڪ يوسف).

- رنگُ پَرَڻُ: ڪنهن تصويرَ وغيره کي رنگ لڳائڻ - چِٽُ ڪڍڻ - نقش پَرَڻ - چِٽسالي ڪرڻ. سُهڻو بڻائڻ - حَسِينُ ڪرڻ - خوبصورت بڻائڻ.

- رنگُ پِتنگُ ڪَرَڻُ: مزو وِچائڻ - لُطف ٻڪاڙڻ. تماشي وغيره ۾ رُخنو وِجهڻ - راند ۾ اٽڪاءُ وِجهڻ.

- رَنگُ پُومِي ۽ رَنگُ پُومِيُون: ث. تماشي جي جاءِ - کيل جي جاءِ - ناٽڪ ڪرڻ جي جاءِ - تفريح گاه - وِندر گاه - سئنيما - ناٽڪ.

- رَنگَتَ ۽ رَنگَتُون: ث. رنگ - فام. رُوپُ - وَرڻُ - شَڪل - شَبِيهَ - صورت. حالَت - ڪيفيتَ. چِمڪو - چِلڪو - تيجُ - چمڪارُ - جَلوو.

- رَنگُ جَمائِڻُ: رنگُ چاڙهڻ - رنگُ پَڪو ڪرڻ. تماشي جو بُنياد وجهڻ - محفل جو بُنياد وجهڻ - راڳ روپ شروع ڪرڻ.

- رَنگُ جَمَڻُ: رنگ چڙهڻ - رنگ زور وٺڻ - رنگ پڪو ٿيڻ. رونق دار ٿيڻ - زينت وارو ٿيڻ - سُهڻو ٿيڻ. محفل جو زور وٺڻ - تماشي جو مزو اچڻ.

- رَنگُ چاڙِهَڻُ: رَنگ ڏيڻ - رَنگڻ - رنگدار ڪرڻ - رنگين ڪرڻ - رنگ وارو ڪرڻ (ڪنهن ڪپڙي يا ڪاٺيءَ وغيره کي). جنديءَ جو ڪم ڪرڻ. نقشبندي ڪرڻ - چِٽسالي ڪرڻ - گلڪاري ڪرڻ.

- رَنگُ چَڙهَڻُ: رنگ اچڻ - رنگجڻ. وارنش ٿيڻ - روغن چڙهڻ. نشو چڙهڻ - خُمارجڻ - نشئي ٿيڻ.

- رَنگُ دارُ ۽ رَنگُ دارَ: ذ. صفت. رنگ وارو - رنگين - رنگيل.

- رَنگُ ڏاڙِهيءَ کي: ندا. واه واه! شاباس! آفرين! - جَسُ! - مرحبا!.

- رنگُ ڏاڙِهيءَ کي هَڻَڻُ: شاباس هڻڻ - آفرين هڻڻ - مرحبا هڻڻ - جَسُ هڻڻ.

- رَنگُ ڏِسَڻُ: تماشو ڏسڻ - کيل ڏسڻ - مزو ڏسڻ. ٻن جي ويڙهه ڏسڻ - جهيڳڙو ڏسڻ. نتيجي تي نظر وجهڻ - حالت ڏسڻ - ڪيفيت ڏسڻ.

- رنگُ ڏيکارَڻُ: تماشو ڏيکارڻ - ناٽڪ ڏيکارڻ - راند ڏيکارڻ. هُنر ڏيکارڻ - ڪرتبُ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏيکارڻ - مزو ڏيکارڻ - شعبده بازي ڪرڻ. حالت ڏيکارڻ. جوڀن ڏيکارڻ - نکار ظاهر ڪرڻ. بد عادت ظاهر ڪرڻ - بد افعالو ٿيڻ. جهيڙو ڪرڻ - جهڳڙو ڪرڻ. انتقام وٺڻ - ويرُ وٺڻ.

- رَنگُ ڏيَڻُ: رنگ چاڙهڻ - روغن هڻڻ - رنگڻ - رنگڻ - ملمع چاڙهڻ - رنگدار ڪرڻ - رنگين بنائڻ. لطف ڏيڻ - مزيدار ڪرڻ - وڻندڙ بنائڻ. ڪنهن ڳالهه کي وڌاءُ ڏيڻ - پنهنجي مطلب موجب ڳالهه کي موڙڻ - ڳالهه کي رنگين بنائڻ.

- رنگُ ڍَنگُ ۽ رَنگَ ڍَنگَ: ذ. اٽڪل سٽڪل - وَرُ وَڪڙُ - ڦند ڦير - مڪرُ فريبُ. طور طريقو - نموني بازي - نمونو - طرز. رسم - رواج - هلي چلي - هلت چلت - آتڪ وِهتڪ - رَوَيو - آئي وئي - چال چلت. عادت - خصلت - افعال - اركان.

- رَنگ ڍنگُ ڏِسَڻُ: حال احوال معلوم ڪرڻ - سُڌ سماءُ وٺڻ - خبر چار وٺڻ. هلت چلت ڏسڻ - نمونو ڏسڻ - طور اطوار ڏسڻ - آئي وئي ڏسڻ.

- رَنگُ راسُ ٿيڻُ: ڪنهن ڪم جو بهترين نموني ۾ تيار ٿيڻ - مڪمل ٿيڻ - پورو ٿيڻ.

- رَنگُ رَتولُ ۽ رَنگَ رَتولَ: ذ. چٽسالي ٿيل جاءِ - نقاشي محلات - رنگ محل - لال بنگلو.

- رَنگُ رچائِڻُ: محفل جمائڻ - تماشو شروع ڪرڻ - مجلس مچائڻ.

- رنگ رَچَڻُ: رنگُ جو چڱيءَ طرح اثر ڪرڻ - رنگ لڳڻ - رنگ چڙهڻ - رنگ وِهڻُ - رنگ جمڻُ - رنگدارُ ٿيڻ - رنگين ٿيڻ.

- رَنگُ رَسُ: ذ. عيش عيشرت - کيل تماشو - محفل - وِندرَ - يوڳ شوڳ - چرچو گهبو.

- رَنگُ رِلائِڻُ: مزو ڪرڻ - خوشي ڪرڻ - لطف اندوز ٿيڻ - عيشُ ڪرڻ - رنگ رليون ملهائڻ.

- رنگُ رُوپُ ۽ رنگ رُوپَ: ذ. رنگ روغن - شڪل شبيهه - حُليه - صُورت - مُنهن مُنهانبدو. حُسن جمالُ - سونهن - سوبيا - چمڪ دمڪ - زينتَ.

- رَنگُ روغَنُ ۽ رَنگَ روغَنَ: ذ. رنگ روُپ - چمڪ دمڪ.

- رَنگرِيزُ ۽ رَنگرِيزَ: ذ. رنگ ڏيندڙ - رنگيندڙ - رنگيندڙ - ڪپڙا رنگيندڙ - ڪُهنباتي - نيروٽي. نقاش - مُصور - معمار - ڪمانگر.

رَنگُ زَردُ ٿيڻُ: شڪل جو رنگ پيلو ٿيڻ - مُنهن هئبڊو ٿيڻ (بيماري يا شرمساريءَ سبب). شرمسار ٿيڻ - ڦڪو ٿيڻ - لڇي ٿيڻ - شرمنده ٿيڻ. ڊڄي وڃڻ - پؤ ۾ پرجي وڃڻ - هراسجي وڃڻ. خوفزده ٿيڻ.

- رَنگُ سازُ ۽ رَنگَ سازَ: ذ. صفت. رنگ بنائيندڙ - رنگ ڏيندڙ (سامان وغيره کي) - رنگ ڪندڙ - نقاش - مُصور - معمار - ڪمانگر.

- رَنگُ سُفيدُ ٿيڻُ: چهري جو رنگ ڦڪو ٿيڻ - رنگ زرد ٿيڻ - مُنهن پيلو ٿيڻ (بيماري يا شرمساريءَ سبب).

- رَنگُ فَروشُ ۽ رَنگَ فَروشَ: ذ. صفت. رنگ وڪڻندڙ.

- رَنگُ فَقُ ٿيڻُ: رنگ اُڏامي وڃڻ - رنگ چڏي ڏيڻ - رنگ ۾ ڦڪو ٿيڻ (چهري يا ڪنهن به شيءِ جو).

- رَنگُ ڦِٽائِڻُ: بي رنگ ڪرڻ - رنگ مٽائڻ - رنگ لاهڻ.

- رَنگُ ڦِٽائيندَڙُ چُورو: رنگ لاس ڪندڙ دَوا.

- رَنگُ ڦِڪو ٿيڻُ: رنگ جو جهڪو ٿيڻ - رنگ اُداس ٿيڻ - رنگ فق ٿيڻ - رنگ اُڏامڻ - رونق گهٽجڻ - مُنهن پيلو ٿيڻ (شرم يا غيرت ڪان). بي لُطف ٿيڻ - سونهن ڇڏي ڏيڻ - سوڀيا گهٽجي وڃڻ - نزاڪت نه هجڻ - خوبصورتي وڃائڻ.

- رَنگُ ڪَيڏَڻُ: رنگ چٽو ڪرڻ - رنگ ظاهر ڪرڻ - نکرڻ - نکار ڪرڻ - صاف ٿيڻ - رنگ ڪُلڻ. سُٺو ٿيڻ - سُٺوڪ لڳڻ - حَسين ٿيڻ - خوبصورت ٿيڻ - جوڀن ظاهر ٿيڻ - چٽيرو ٿيڻ - مُنهن ۾ پاڻي اچڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رَنگ ڪَرَڻُ: رنگ ڏيڻ - رنگ پرڻ - رنگين ڪرڻ - رنگدار ڪرڻ - رنگ چاڙهڻ. مزو ڪرڻ - تماشو ڪرڻ - واند روند ڪرڻ - وِند ر ڪرڻ - خوشي ڪرڻ. محفل ڪرڻ - ڪچهري ڪرڻ - مجلس ڪرڻ. گونهاندي ڪرڻ - ڏيجَ ڪرڻ - جهيڙو ڪرڻ - فساد ڪرڻ. ڀَتي راند ۾ حُڪم ڪرڻ - رنگ وارڻ - حڪم ٻولڻ (ت).

- رَنگَ ڪُلَڻُ: رنگ ظاهر ٿيڻ - رنگ پڌرو ٿيڻ - رنگ چِٽو ٿيڻ - رنگ صاف ٿيڻ (مُنهن يا ڪنهن شيء جو). جوڀن ڪيڏڻ - نِکارُ ڪرڻ. سَرهو ٿيڻ - خوش ٿيڻ.

- رَنگَ لائِڻُ: رنگين ڪرڻ - رنگ لڳائڻ - رنگدارُ ڪرڻ. تماشو ڪرڻ - رؤنشو ڪرڻ - مسخري ڪرڻ. ٻُرائي ڪرڻ - ٻُڇڙائي ڪرڻ. ناراض ٿيڻ - غُصي ٿيڻ - ڪاوڙجڻ - ڪاوڙ ڪرڻ. فساد مچائڻ - جهڳڙو پيدا ڪرڻ - فِتَنو وجهڻ - ڪُلفت وجهڻ - تڪرار بر پا ڪرڻ - مصيبت پيدا ڪرڻ. تڪليف ڏيڻ - دِقت پهچائڻ. فريب ڪرڻ - دغا ڪرڻ - ڪوڙ ڪرڻ - ڪُپت ڪرڻ - بيماني ڪرڻ. پنهنجي اصلي حالت تي پهچڻ.

- رَنگَ لڳڻُ: مزو مَچڻ - تماشو ٿيڻ - وندر ٿيڻ - چَهر ٻَهر ٿيڻ. محفل ٿيڻ - مجلس ٿيڻ - ڪچهري لڳڻ. سازُ سُرودُ جي محفل لڳڻ - ڳائڻ وڄائڻ جي مجلس لڳڻ.

- رَنگَ لَهڻُ: روغن لهڻ - رنگ گهَٽجي وڃڻ (ڪنهن شيء تان). مُنهن جو ڀَنو لهڻ - حَشمت ڇڏي وڃڻ - بي آبو ٿيڻ - بي آبرو ٿيڻ - بي عزت ٿيڻ. شرمسار ٿيڻ - ڦِڪو ٿيڻ - لَڄي ٿيڻ. خوفزده ٿيڻ - هراسجي وڃڻ - ڊڄي وڃڻ - خوف ۾ پرجي وڃڻ. ڏيکاءُ گهٽ ٿيڻ - چمڪ لهڻ - ملمعو لهڻ - ظاهر ٿيڻ - پڌرو ٿيڻ.

- رَنگَ ۾ ڀَنگَ پَوَڻُ: خوشيء ۾ رنڊڪ پوڻ - خوشيء ۾ رُخنو پوڻ - خوشيء ۾ رنج پوڻ - خوشيء جي وقت ۾ ڪنهن اوچتي دردناڪ واقعي سبب لطف ۽ مزو نڪري وڃڻ - مجلس ۾ رنڊڪ پوڻ. ميل ۽ ناهه نه ٿيڻ.

- رنگَ ۾ رَتو رَهَڻُ: هر ڪنهن حالُ ۾ خوش هُجڻ - پنهنجي مَستيءَ ۾ مَگن هُجڻ - پنهنجي حالَ ۾ پُورو هُجڻ.

- رنگَ ۾ رنگَ آچڻ: فائدي پٺيان فائدو ٿيڻ - نفعي ۾ نفعو ٿيڻ.

- رنگَ مَٽائڻُ: اَصليت ڇڏڻ - بَدلجڻ - مَٽجڻ - صورت بدلائڻ - شَڪل ڦيرائڻ - نمونو تبديل ڪرڻ.

- رنگَ مَٽَڻُ: رنگ بدلڻ - آصليت مَٽَڻ - صُورت ڦيرائڻ - شَڪلَ ڦيرائڻ - ٻيو روپ ڪرڻ. نمونو بَدلائڻ. ڍنگ بدلائڻ - عادت ڦيرائڻ.

- رَنگَ مَحَلُ ۽ رَنگَ مَحَلَ: ذ. عيشُ جو گهرُ - عَياشي جو گهَرُ - عِشرتگاهه. اهڙا جاءِ جنهن ۾ امير يا بادشاهه عيشُ ڪَنِ. سينگاريَلُ جاءِ - نقاشي محلات - رَتولُ.

- رنگَ وِجهَڻُ: رنگ آڇلائڻ - هڪ ٻئي تي خوشيءَ جي موقعي تي رنگدار پاڻيءَ هارَڻُ.

- رَنگوليءَ ۽ رَنگوليُونءَ: ث. (گُجراتي) رنگ ڏيڻ جو هُنر - ڪمانگريءَ - رنگسازِيءَ - رنگاوتَ جو ڪَمُ.

- رَنگَ هارِجَڻُ: مُنهن جو پيلو ٿيڻ - مُنهن جو ڀَنو لَهيءَ وڃڻ (شرم کان يا ڊَپُ کان). سَلوُلُ ڏِسڻ ۾ آچڻ - فڪر وارو ٿيڻ - ڏُکايل ڏِسڻ ۾ آچڻ - رنگ فَقُ ٿيڻ - رنگ زردو ٿيڻ - رنگ ڇڏي ڏيڻ - رنگ لَهيءَ وڃڻ (ڏُک ۾ يا فِڪر ۾).

- رَنگَ هارَڻُ: رنگ ڇنڊڪارَڻُ - رَنگ آچلائڻ. شاديءَ جي موقعي جي هڪ رَسم جنهن وقت ڪُنواريتا گهوٽيتن تي ڳاڙهو رنگ آچلائينُ.

- رَنگيءَ ۽ رَنگيءَ: ذ. صفت. رنگ وارو - رنگدارُ - رنگينُ - رنگيلو - طرح طرح جي رنگن وارو - رنگ بِرَنگيءَ.

- رَنگيلو ۽ رَنگيلا: ذ. صفت. رنگ وارو - رَنگينُ - رنگدارُ - رنگ بِرَنگيءَ. رنگين مزاج - عَياشُ طبع - عياشيءَ - عيشيءَ جيڙو - نَٽَئونءَ. رنگين لباسُ پَهريَل - شوقين. تَرڙو - هلڪي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

طبع وارو. (ث. رنگيلي ع رنگيليون). وَنگيلُ- لَعلُ- وَتَلُ- رَچيلُ- راسُ تيلُ (هر هر جي رنگ ۾). ڏُوتو- ياڙيو- وِچ ڪُٽيو- پيٽُو- ڪَچَرُ- دَلو- حرامي- پَڙوو. لنگو تاڙو- لُچو- آوُباشُ- لوفَرُ- بد معاش- بد تهذيبُ- لُفنگو.

- رَنگيلي ع رَنگيليون: ث. صفت. ڪَسبڻ- وَيشا- رَنَ- ڪَچري- ڪَسبِ ياڻي- چَڪلائِڻ- بيسوا- بَديشي عورتَ- رَنڊي. پَڙوي- دَلي ڏوتي- وِچ ڪُٽي- ڪاڏوڙَ. لُچي- تيرهن تالي- اوُباش- بد معاش- لُفنگي- حَرامزادي- لَنڊي- لَنگو تاڙي.

- رَنگينُ ع رَنگينَ: ذ. صفت. رَنگيلُ- رنگ وارو- رنگدارُ- رنگ چڙهيلُ- رَنگ ڪيلُ- رنگارنگي- رَنگيلو- رنگ برنگ- گونا گونُ- ملمعي ڏِنلُ. گلڪاري ڪيلُ- سينگاريلُ- گُلُ ڦُلُ نِڪتل.

- رَنگينُ رَنگينُ: ذ. صفت. رنگارنگي- گونا گونُ- چِتڪمرو- وِچِتَرُ- چِٽُ چِٽُ- ڦُلڦُليو. طرحين طرحين- قسمين قسمين- نمونين نموني- پانُت پانُت.

- رَنگين عبارَتَ ع رَنگين عبارَتون: ث. آها لِکڻي جنهن ۾ نَثرُ مُسجع هُجي- مُقفيٰ وَ مُسجّع عبارَتُ- دلچسپ عبارت- وڻندڙ عبارت. دلچسپ مضمون.

- رَنگين مِزاجُ ع رَنگين مِزاجَ: ذ. صفت. خوش مِزاج- کِلمُکُ- خوش طبع- زِندهِ دلُ. عياشُ- عياش طبعُ- عياشي- عَيشي جيئڙو.

- رَنگيني ع رَنگينيون: ث. رنگاوتَ- رَنگاوتَ- رَنگائي. چِٽسالي. سينگار- آراستگي- نمائش- ٺاهُ ٺوهُ- بَناءُ سينگارُ. خوش طَبعي- خوش مِزاجي.

● رِنگڻُ: مصدر. ڪُرڪڻُ- ڪِنجهڻُ- چِنگهڻُ. دانهون ڪرڻ- رڙيون ڪرڻ- واڪا ڪرڻ. هَري هَري رُئڻ- هَنجون هارڻُ. پِٽڪڻُ- پِٽ پِٽ ڪرڻ- چِٻڻُ ۾ ڳالهائڻ. ڦڏو ڪرڻ. آٺ جو آواز ڪرڻ- آٺُ جو رڙڻُ- دانهون ڪنه و هلڻ- چِنگهندو هلڻ. وَڄڻُ (ڪنهن بَرتن وغيره جو). گونتاٽ ڪرڻ- ٽَٽُ ٽَٽاءُ ڪرڻ- ٽٽائڻ- ڪسائڻ.

- رِنگَ ع رِنگون: ث. رُوئڻ جو آوازُ- سنهو روڄُ- رِنگو- رِنگَتَ. گهَپي- ڪِلڪِل- ڪِنجهڪو- ڪُرڪو- ڪُرُ ڪُرُ. آٺ جو آواز.

- رِنگائڻُ: مصدر. رَڙائڻُ- رودن ڪرائڻ- رُئارڻ. گهپي ڪرائڻ- ڪِلڪِل ڪرائڻ- ڪُرڪو مَچارائڻ. ڪَتَ تي ويهي ٽنگون لوڏڻُ (ڪ).

- رِنگائي ع رِنگائي: ذ. صفت. ڪِرڪِريو- گهَپيرُ- رِنگائي- گهَپي خور.

- رِنگ چِنگهه ع رِنگون چِنگهون (ت): ث. سُور سببان دانهن- ڪُڪ. بيماري- مَرضُ.

● رِنگڻُ ع رِنگڻَ: ذ. ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قِسم (منهن سٺيلو. پُڇ سنهون، ڊيگهه ٢-٤ فوٽ).

● رُنگڻُ: مصدر. ٿوري زياده جي گهُرَ ڪَرڻ- رِنگَ ڪرڻ- گيهلَ ڪرڻ. رونگ گهرڻ- جيڪي مِلي تنهن کان ڪجهه وڌيڪ گهُرڻ.

● رُنگَ ع رُنگون: ث. جيڪي مِلي تنهن کان ٿورو زياده جي گهُر- سَوائي- وَزن کان وڌيڪُ. ذرو- ٿورو- پيچڪڙو- چُڪو- ڦڙي- چُٽڪي- ٽيپو- هَوَ. پَتي- حِصو- ڀاڱو (ڪ).

- رُنگٽو ع رُنگٽا: ذ. صفت. زياده گهُرَ ڪندڙ- ڪُرڪُريو- رِنگٽو- گهَپي خورُ- ڪِرڪِريو. لالچي- هَبڇي- طَمعي.

● رِنگوائي (ت): اسم خاص. ڪوسَنُ جي هڪ ذات جو نالو.

● رَنگيون: اسم خاص. تعلقي گوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رِنگهه ع رِنگهون: ث. روڄُ- راڙو- رودن. فرياد- دانهن. شڪايت- گِلا. ڪُرڪو- ڪِنجهڪو- چِنگهه. ٽيسو- ختو- ڪَپَتَ-

ڪنسارو (پارُ جو بيماريءَ ڪان) - بيزاري. ڪِروڌُ - گهيپي - ڪِلڪِل.

━ رِنگهه پِنگهه ع رِنگهُون پِنگهُون (ٿ): ٿ. جسم ۾ توري بيماري جي حرارت. ڪنهن بہ ڪم ۾ خاطري جهڙي فيصلي لہ ٿيڻ جي حالت ۾ هرهر ذڪرُ.

━ رِنگهہ چِنگهہ ع رِنگهُون چِنگهُون: ٿ. رِنجهڪو - ڪنجهڪو - ڪُرڪو. گهيپي - ڪِلڪِل - رِنگهہ رِنگهہ - رنجهہ ڪنجهہ.

● رِنگهہ رِنگهہ ع رِنگهُون رِنگهُون: ٿ. (پارُ جو بيماري سبب) چِنگهہ - ڪِنجهڪو. هُڙڪي.

● رَنگڻُ: مصدر. [سن. ف. رَنگ] رنگ ڏيڻ - رنگ چاڙهڻ - رَتو - رَچائڻ - ملمعو لڳائڻ - رنگ ڪرڻ - رلڳڻ (رنگيو - رنگيندو - رنگيل).

━ رَنگُ ع رَنگَ: ذ. رنگُ - روغن - وَرنُ - ملمعو. صورت - نقش - شڪل - مُهانڊو. چِٽُ - چِٽسالي - گلڪاري - رَنگداري.

● رِنمَلُ ع رِنمَل: ذ. صفت. ڊوليو - پيارو - دِلبر - جاني - سڄڻ. يارُ - دوست - سنگتي - ساٿي - همراه - همرازُ (ڊول - مارئي).

● رَنوائڻُ: مصدر. (ڪنهن ڪم جو) نيڪال ڪرڻ - اُڪلاءُ ڪرڻ ختم ڪرڻ - پورو ڪرڻ - سَماپت ڪرڻ - سَمپُورن ڪرڻ. نبيرو ڪرڻ - فيصلو ڪرڻ.

● رَنوتو ع رَنوتا: ذ. صفت. اهو ماڻهو، جنهن جي زال مري ويئي هجي - رَنڙُ - وَنوڙ - رَنڊِو - ڏَنيَلُ - ڦلاوَنتو. ڪُنوارو - وانڊو - چڙهو.

━ رَنوڙَ ع رَنوڙوُن: ٿ. رَنَ زال - مُڙس مري وِيل زال - ڦلاونتي - رنوٽي - ڏَنيَلُ - ڏهاڳڻ. نُونڪي - ڪلهہ - جهيڙائڻ. چنبڙي - نياڪي - ليڊوري. بگهڙ زال.

━ رَنوڙُ ع رَنوڙ: ذ. رَنڙُ.

━ رَنوڙو ع رَنوڙا: ذ. صفت. رَنڙُ - رَنوتو.

● رَنيِ ع رَنيُون (ت): ٿ. صفت. (سن. راند = عورت) مڙس مري ويل زال - رَنَ زال - بيوه.

━ رَنيِ ٽيڻُ (ت): مڙس مري وڃڻ - بيوه ٿيڻ - رن زال ٿيڻ.

● رَنيِ ڪوٽُ: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● رَڻُ ع رَڻَ: ذ. ٿ. (سن. رَڻ = جنگ) جنگ - جدل - جهيڙو - جهٽو - مقابلو - وِڙهہ - رَزم - يُدَ - جُدُ - لڙائي - معرڪو - ڪاهہ. عظيم جنگ. جنگ جو ميدان - لڙائيءَ جو ميدان - رَڻ پوم - رَڻ پُومي - ميدان جنگ. جيئن:

"رَڻُ گجي راڙهو ٿيو"

(شاهہ).

━ رَڻ پُومَ: ٿ. ميدان جنگ - لڙائيءَ جو ميدان - رڻ - رَڻ پومي.

━ رَڻ پُومي ع رَڻ پُوميُون: ٿ. جنگ جو ميدان - رَڻ پُومِ - لڙائيءَ جو ميدان - يُدَ جو ميدان - رَڻ پُوم.

━ رَڻ جيتُ ع رَڻ جيتَ: ذ. صفت. فاتح - سورهيہ - فتحمند - ڪٽيل.

━ رَڻ ڪيتَرُ ع رَڻ ڪيتَرَ (ت): ذ. ميدان جنگ - رَڻ پُوم - رَڻ پُومي.

━ رَڻمَلُ ع رَڻمَلَ: ذ. صفت. جنگ بهادر - سورهيہ - جهونجهار.

● رِڻُ ع رِڻَ: ذ. (سن. آرَڻيہ > رَڻ = رِڻ پٽ) صحرا - بيابان - ويرانو - ارڙ - آوازُ - جابانُ - دشت - برپٽ - ٿَرُ بَرُ - سَڃَ. غيرآباد - اُجاڙ - پِينگ - بيابان - ويراني. برباد ي - تباهي - تاباني. ظلم - قهرُ - انڌيرُ - نااِنصافي - بي انصافي - هاڃو - ناحق - ستياناس - ضرر - خرابي - هرجُ - نقصان - زيان - وِناس - فنا - شَرُ - مصيبت - آپدا. چِٽُ - ڪَهُڙُ - ڏڪُ - رُلو.

━ رِڻُ پارَڻُ: ظلم ڪرڻ - انڌير ڪرڻ - قهر ڪرڻ - بي انصافي ڪرڻ. تباهي ڪرڻ - برباد ي ڪرڻ - ويراني ڪرڻ - سڃ ڪرڻ - اُجاڙ ڪرڻ - پِينگ ڪرڻ - تاباني ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رڻُ ٻاري ڏيڻُ: رڻ ٻارڻ - ظلم ڪرڻ - قهر ڪرڻ - بي انصافي ڪرڻ - انڌير ڪرڻ.
- رڻُ ڪرڻُ: ظلم ڪرڻ - انڌير ڪرڻ - قهر ڪرڻ - بي انصافي ڪرڻ. ڏاڍ ڪرڻ - زبردستي ڪرڻ. سُڃ ڪرڻ - ويراني ڪرڻ - تباهي ڪرڻ - تاباني ڪرڻ.
- رڻ ۾ رات پوڻُ: تڪليف ۾ اچڻ - مصيبت ۾ پوڻ - آزار ۾ پوڻ - مشڪلاتن ۾ پوڻ.
- رڻ ۾ رُلائڻُ: دربدر ڪرڻ - پريشان ڪرڻ. دغا ڏيڻ - وقت تي ڏوڪو ڏيڻ - اڌ ۾ ڇڏي هليو وڃڻ.
- رڻ ۾ رُنارڻُ: هجر ۾ هنجون هارائڻ - جدائيءَ ۾ بيقرار ڪرڻ - وڇوڙي ۾ واڻون ڪرائڻ.
● رُنيجهه ۽ رُنيجهون (ت): ث. يادگيري - ياد - يادگيرو.
● رُڻ جهڻُ: ث. ڳالهه ٻولهه - گفتگو - گفتار - ڇُونڪار - جهُونڪار - لاتِ - آلاپ - مٺو آواز - ونڊڙ گفتگو. آهستي آهستي ڳالهه ٻولهه - ڦُس ڦُس - سُس پُس - ڇڻ پڻ. مينهن جي وسڪاري جو آواز. جهڙ جهڙنگ (ٻيلا).
● رُنڪڻُ: مصدر ر. ڪُرڪڻ - ڪنجهڻ. سُس پُس ڪرڻ - پڻ پڻ ڪرڻ - پُٽڪات ڪرڻ - ڇڻ ۾ ڳالهائڻ. ڇڙڪو ڏيڻ - لوڏو ڏيڻ - ڌوڏو ڏيڻ - جهوٻو ڏيڻ - ڌونڌاڙ ڏيڻ. (رُنڪيو - رُنڪندو - رنڪيل).
- رُنڪ ۽ رُنڪون: ث. ڪنجهڪو - ڪُرڪو - ڇنگهڪار. دانهن - رڙ - واڪو. اٺ جو ڪنجهڻ (ت).
- رُنڪار ۽ رُنڪارون (لس): ث. رڍ جو آوازُ - ٻيڪار.
- رُنڪو ۽ رُنڪا: ذ. ڪُرڪو - ڪنجهڪو - سُس پُس - پڻ پڻ - پُٽڪات - پڪو - ڇڙڪو - لوڏو - ڌوڏو - جهوٻو - ڌونڌاڙ.
● رِنو ۽ رِنا: ذ. ويراني - سُڃ - پينگ (ت). اٿالو - ڪُڙم - ڊنبلو (ت). قرض - اوڌر - لهڻو - ڏيتي. جيئن:

"رنهي ۽ رائر جو، مڌ جنهن کي هوءِ"
(ڳل قند).
- رِنو وڃڻُ: کهُبُ وڃڻ - جيبُ وڃڻ. ڇڻڻ - ڇتارڻ - کهوڻ.
● رنيي: اسم خاص. تعلقي مير پور ساڪري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● رَوُ ۽ رَوُ: ث. (ف. رويدن = وڃڻ) وهڪرو - وهڪ - ريلو - پاڻيءَ جي ڌار. سيلاب - پاڻيءَ جي نيئن. جوش - ولولو - غصو - ڪروڌ - چڙ - غضب - تيسو، جيئن ته "رَوُ ۾ ڳالهه نڪري ويئي". رستي تان هلڻ جو خيال - ڌڻ - موج - فوج - لشڪر - سينا - ڪٽڪ - آڙ ماڙ - ڦلڙ.
(ذ) وهندڙ پاڻيءَ ۾ گڏيل ميل - مٽي - لٽ - راڻو - واري - ريت - ميراڻ - ميراڻي. لاڙو - رغبت - جهڪاءُ - خيال - ويچار. سارين جي ٻوڪ ۾ قسمين قسمين گاهه (ت).
- رَوُ ڪيڏڻُ (ت): سارين جي ٻوڪ مان گاهه ڪيڏڻ - سارين جي ٻوڪ ۾ گڏ ڪرڻ.
- رَوُ ڪري مارڻُ: ضد ڪري مارڻ - هرو ڀرو مارڻ - بي گناهه مارڻ. جيئن:

"نه مارج مون ڪري تون رَوُ،
اٿـئي صاحب سندي ساک"
(فاضل شاهه).

- رَوُ ڪري وڙهڻُ: هروڀرو وڙهڻ - خوامخواه وڙهڻ - بي گناهه وڙهڻ - ضد ڪري وڙهڻ.
● رُوُ ۽ رُوُ: ذ. (ف) چهرو - منهن - مُهانڊو - شڪل - مُکڙو - رُخُ - صورت - شبيهه - وَجهه - مُهڙ - مُک - مُهاڏو. مٿانهين - مٿاڇرو - سطح، جيئن: "رُو زمين وغيره". (ظرف) سامهون - اڳيان - مقابل - پيش - روبرو - منهن سامهون.
- رُوبَرُو ۽ رُوبَرُو: ظرف. آمهون سامهون - منهن سامهون - منهان منهن - منهن مقابل - منهن تي - مهندان - مهند - اڳيان - سنمک - پيش.
- رُوبَروُ اچڻُ: سامهون اچڻ - اڳيان اچڻ - منهن سامهون ٿيڻ - منهن مقابل ٿيڻ - مهندان اچڻ - آڏو اچڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رُوبرو آڻڻُ: سامهون آڻڻ - اڳيان آڻڻ - پيش ڪرڻ - حاضر ڪرڻ - سهنڊان ڪرڻ - مُنهن مقابل ڪرڻ - آمهون سامهون ڪرڻ.
- رُوبرو ٿيڻُ: سامهون ٿيڻ - اڳيان ٿيڻ - آمهون سامهون ٿيڻ - منهن تي ٿيڻ - پيش ٿيڻ - حاضر ٿيڻ. صورت ڏيکارڻ - شڪل ڏيکارڻ - مُهانڊو ڏيکارڻ - مُکڙو ڏيکارڻ.
- رُوبرو ڪرڻُ: سامهون ڪرڻ - اڳيان ڪرڻ - مُنهن مقابل ڪرڻ - آمهون سامهون ڪرڻ - پيش ڪرڻ - حاضر ڪرڻ - مُنهن تي ڪرڻ - موجود ڪرڻ. شڪل ڏيکارڻ - صورت ڏيکارڻ.
- رُوبڪارَ ۽ رُوبڪارون: ث. ڪنهن جي اڳيان ٿيل ڪاروائي - سامهون ٿيل فيصلو - رُوبرو ٿيل ڳالهه. حالت - ڪيفيت - اوستا - گتي - دَشا - صورت.
- روپوشُ ۽ رُوپوشَ: ذ. صفت. منهن لڪايل - مخفي - گم شُد - پوشيده - ڳجهو - لڪل - ڇپيل - گُم - مفرور - ڀڳل - غير حاضر - ڀڄي ويل - رَفُو چڪر.
- رُوپوش ٿيڻُ: پنهنجو منهن لڪائڻ. لڪڻ - ڇپڻ - گُم ٿيڻ - غائب ٿيڻ - لڪي وڃڻ. ڀڄڻ - فرار ٿيڻ - آلوپ ٿيڻ - ڀڄي وڃڻ.
- رُوپوش ڪرڻُ: لڪائڻ - ڀڄائڻ - فرار ڪرڻ - گُم ڪرڻ - غائب ڪرڻ - مخفي ڪرڻ - پوشيده ڪرڻ.
- رُوپوشي ۽ رُوپوشيون: ث. لڪَ - ڇپَ - گُم شدگي - ڳجهه. ڀاڄَ - فرار ي.
- رُوداد ۽ رُودادون: ث. اکين ڏٺو احوال - رُوبڪار - ڪيفيت - حالت - حقيقت - حال احوال. ڳالهه - قصو - بيان - واقعو.
- رُوسياهُ ۽ رُوسياهَ: ذ. صفت. منهن ڪارو - ڪار مُنهون - گنهگارُ - پاپي - ڏوهاري - ذليلُ - بدڪارُ - خطاوارُ - ٻڇڙو - بد اعمالُ. بد نصيبُ - نياڳو - چنڊو - بد بختُ - نيدورو. بي عزت - بي مانُ - بي آب.
- رُوسياهُ ٿيڻُ: ڪار مُنهون ٿيڻ. بد نامُ ٿيڻ - ذليل ٿيڻ. بدڪارُ ٿيڻ - گنهگار ٿيڻ - پاپي ٿيڻ - ڏوهاري ٿيڻ.
- رُوسياهي ۽ رُوسياهيون: ث. ڪار مُنهائي. بدنامي - ذلت - ذلالتَ - رُسوائي - بي عزتي - بي آبي - بي ماني. گنهگاري - خطا - خطا واري - ڏوهُ.
- رُوشناسُ ۽ رُوشناسَ: ذ. صفت. واقفڪارُ - ڄاڻ سُڃاڻ - سُڃاڻو - ڄاڻندڙ - سُڃاڻپ وارو - واقفيت وارو - ڏِٺل وائِٺلَ. مشهور شخص - ناليرو - ناميارو - ناموَرُ.
- رُوشناسي ۽ رُوشناسيون: ث. واقفيت - سُڃاڻپ - ڄاڻ سُڃاڻ - مُلاقات - صاحب سلامت - واقفي - ڏيٺ - عليڪ سليڪ.
- رُونما: ظرف. ڏسجڻ ۾ ايندڙ - ظاهرُ - پڌرو - کُليل - عامُ - مشهورُ.
- رُونمائي ۽ رُونمائيون: ث. مُنهن ڏيکارڻ جي حالت - ديدارُ - ڏيکائي. شادي ۽ جي هڪ رسم.
- رُونمائي ڏيڻ: ڏيکائي ڏيڻ - ڏيکارو ڏيڻ.

● رَوا ۽ رَوائون: ظرف. [ف. روان=جاري] لَسَ - سدو - سڌو سنئون - بنا رنڊڪ - بنا اٽڪ - بنا ھٻڪ. (ث) پڙهڻ جو هڪ نمونو - بنا هِجي جي پڙهڻي - لَسَ پڙهڻي - رَوان. ڪتاب يا قرآن شريف جي بنا معنيٰ پڙهڻي.
- رَوا پڙهڻُ: لس پڙهڻ - بنا هِجي جي پڙهڻ. بنا معنيٰ پڙهڻ - روان پڙهڻ.

● رَوا ۽ رَوا: ذ. صفت. (ف. رَوان = جاري، هلندڙ). رائج - مُروّج - جاري - چالُو - وهندڙ - هلندڙ - حقي - جائز - حقائتو - حلالُ - حلالي - رِهندو - حق حلال جو - قانوني - شرعي - باقاعدي - دُرست - برابر - صحيح - اصل - ھُورو - واجب - جڳائتو - لائق - نهندو - لائق لڳو - مُباح - ٺيڪ - رِهائيندو - مُناسب - ڇڏت جهڙو.
- رَوادارُ ۽ رَوادارَ: ذ. صفت. قبول ڪندڙ - جائز سمجهندڙ - مڃيندڙ - ٻاسيندڙ - اقراري -

قبولدار – رضامند. چاهيندڙ – گهرندڙ – پيار ڪندڙ. خيرخواه – ڀلو گهرندڙ – همدرد – خير انديش. طرفدار – ساٿي – ٽيڪو ڏيندڙ – مددگار – واهرو – سهائتا ڪندڙ – همراه – ھٿيرو – حمايتي – پاسو وٺندڙ – بدلو ڪٽيندڙ – وٽ ڪٽيندڙ. پنهنجو ڏوھ ٻاسي، ٻئي کي ڦاسائيندڙ – سرڪاري شاھد.

– رواداري ‹ رَوادارِيُون: ث. مدد – واھر – سهائتا – اوٽ – حمايت – ھٿيرائي – همراهي – پرچھلو – بدلو – پاسو – وٽ. منظوري – اقرار – قبوليت – مجتا – هائوڪار.

– رَوا رَکَڻُ: جائز رکڻ – مباح سمجهڻ. جاري رکڻ – چالو رکڻ – هلندو رکڻ – مُروج رکڻ. منظور ڪرڻ – قبول ڪرڻ – اقراري ٿيڻ – رضامند ٿيڻ – اجازت ڏيڻ – موڪل ڏيڻ.

– رَوا سَمجهَڻُ: مُباحُ سمجهڻ – جائز سمجهڻ – حقي سمجهڻ – صحيح سمجهڻ – دُرست ڄاڻڻ – ٺيڪ سمجهڻ – برابر سمجهڻ.

– رَوا ڪَرَڻُ: جائز هجڻ جي فتوا ڏيڻ – جائز ٺهرائڻ – مباح ڪرڻ – لازمي ڪرڻ – حقي ڪرڻ.

● رُوا ‹ رُوا (ل): ذ. رُئڻ جو آواز – رُڏات – روڄ – رُواءُ.

– رُواتُ ‹ رُواتَ: ذ. رُوا – رُواءُ.

● رَواتَڻُ: مصدر. گَهڻُ – گُرڙڻ – گَسائڻ – لَسو ڪرڻ – سِڌائيءَ تي بيهارڻ – سنئون ڪرڻ.

– رَواتُ ‹ رَوات: رَواتُون: ث. لوهارڪي اوزار جو هڪ قسم – رَواتِي – ٽڪوري – سونهڻ.

– رَواتِي ‹ رَواتِيُون: ث. لوھ کي لَسي ڪرڻ جو هڪ لوهارڪو اوزار – رَوات – ٽڪوري – سُولهڻ.

● رواجُ ‹ رَواجَ: ذ. (ع. رَاجَ = آساني سان وڪرو ٿيندڙ هو). عام دستور – راھ ريت – هلي چلي – ريت – رَسم – ھرويو – ھَرَ. مَرجاتا – وَتيرو – استعمال. ڍنگ – ڍَنَ – ڍَبُ – ٻارُ – طرح – وَجهُ – دستور – هلت – ڍار – لمولو – قسم – پرڪار – ڍؤل – گيراهڪي – ورتاءُ – مُحاورو – چَلت – طريقو – رَوش – سرشتو – قانون – قاعدو. معمول، وات – طور – طرز.

– رَواجُ ھَوَڻُ: رسم ھوڻ – جاري ٿيڻ – رائج ٿيڻ – عام ٿيڻ – عمل ۾ اچڻ – دستور ۾ اچڻ – سرشتو ھوڻ.

– رَواجُ ڏِيَڻُ: جاري ڪرڻ – چالو ڪرڻ – مروج ڪرڻ – عامُ ڪرڻ – استعمال ۾ آڻڻ – عمل ۾ آڻڻ.

– رَواجَ ۾ آڻَڻُ: (لئون رواج) وجهڻ – شروع ڪرڻ – جاري ڪرڻ – چالو ڪرڻ – عام ڪرڻ – مروج ڪرڻ. (بِلُ) پيش ڪرڻ. ڪابه ائين رسم سماج ۾ اندر آڻڻ – گهڙڻ – وجهڻ – داخل ڪرڻ.

– رَواجِي ‹ رَواجِي: ذ. صفت. رواج ۾ آيل – هميشه جو – معمولي – دستوري – رِيتائتو – مُروّجُ – دستور موافق. اڪثر – عموماً – گهڻو ڪري – عام – چالُو – استعمالي – رسمي – قانوني – حقي. ساڌارڻ – اهڙو جهڙو – هالُو چالُو – پُورو پنو. خسيس – ڪيين جهڙو – هلڪو – ٿوري مُلھ وارو – سادو.

– رَواجِي طَرَحَ: ظرف. عام نموني – هميشه وانگر – عام طرح – هُونءَ – دستور موافق – گهڻو ڪري – معمول وانگي.

● رَوازُ ‹ رَوازَ: ذ. اِسم. رِياءُ – پاسخاطري – وٽپَ – پاسخاطر – لحاظ – رعايت – پاسو – مَرُوَت. خاص شوق – ڏاڍي دل – حُب – لاڙو – رغبت – پيار – قرب – عشق – موھُ. بَڪ شڪ – بَڪواز – لَباڙ – واهيات گفتگو. مسخري – چَرچو – گهَٻو – مشڪري (ڪ). چربي – سٿپ – ٿنت مال – روغن – چڪنائي.

– رَوازِي ‹ رَوازِي: ذ. صفت. رِياءُ ڪندڙ – رِيائي – پاسو ڪٽيندڙ – ٽَڪَ پاتي – ٻه اکيو – رِيائي – رِياءُ خور – پاس ڪندڙ – رِعايتي – لِحاظي – پاسخاطر ڪندڙ – ٽنهه دار – حِمايتي – ھٿيرو – هڪ طرفو ڳالهائيندڙ – پاسداري ڪندڙ – بي انصاف. ٺڳُ – ڪُوڙو – ويساھ گهاتي – بدمعاش.

● رَواشُ ج رَواشَ ؛ ذ. لذيذ ڪاڏي جو هڪ قسمُ- مَليدو- ڪاچُ ڪورمو- سترَ چِي.

● رُواڪيُ ج رُواڪيُون (ڪ): ث. ٻڪيءَ جو هڪ قسم- رُوٿاڪيُ.

- رَوانُ ؛ صفت. [ف. رَوانُ = هلندڙ] جاري- وَهندڙُ- هلندڙُ. مُروّجُ- چالُو- وَرتمانُ- لَبالَبُ- ڇِڪندڙُ (ٿَڪُ). عامُ- رواجيُ- ساڌارڻ- معموليُ- هِڪجهڙو. تيزُ- تِکو- جَلدُ- چُوهو- جهٽ ٻَٽُ- بِجليُ- هِڪدم. (ث) ٻنا معنيٰ ڪتاب يا قرآن شريف پڙهڻ جي حالت- ٻِنا هيج پڙهڻ جو هڪ نمونو- لَسَ پڙهڻي- سِڌي پڙهڻي- رَوا.

- روانُ ٿيڻُ: جاري ٿيڻ- وَهڻُ. هَلڻُ- راهِيُ ٿيڻ- رَوالو ٿيڻ- نِڪرڻ- آسهڻ- لَڏَڻ- چِڏڻ- ڦِرڻ- تَجڻُ- تيِا ڳڻُ- جُدا ٿيڻ- موڪلائڻ. تيز ٿيڻ- چُوهو ٿيڻ- جلد ٿيڻ- جهٽ ٻَٽُ ٿيڻ- تَڪڙو ٿيڻ. زبان تي چڙهڻ- ڌُور ٿيڻ- مشق ٿيڻ- وِرد ٿيڻ. ياد ٿيڻ- ٻر زبان ٿيڻ (سبق وغيره).

- رَوانُ پڙهڻُ: لَسَ پڙهڻ- يَڪساهيُ پڙهڻ- رَوا پڙهڻ- لَسُو پڙهڻ- ٻِنا آنڪ پڙهڻ- سَوَلائي سان پڙهڻ- ٻنا هَڄَڪ جي پڙهڻ- ٻِنا هيجيُ جي پڙهڻ.

- رَوانُ ڪَرڻُ: جاري ڪرڻ- هلندو ڪرڻ- چالو ڪرڻ- مُروّجُ ڪرڻ. روالو ڪرڻ- آسهڻ- راهِيُ ڪَرڻُ- موڪل ڏيڻ. تيز ڪرڻ- تِکو ڪرڻ- چُوهو ڪرڻ.

- رَوانِگيُ ج رَوانِگيُون: ث. ٻاهر وڃڻ جي حالت- ڪُوچَ- آسهڻ- موڪلائيُ- نيڪاسُ- نِڪالُ- لِيکَت- سوڪَلَ- آمائِپَ. چالائو- رِحلَت. ٻاهرُ ويندڙُ سامان- ٻئي مُلڪ ڏانهن ويندڙ مالُ.

- رَوالو ج رَوانا: ذ. صفت. هَليو- موڪِلايو- آمائِپ- روانگيُ- آسهپَ- ڪُوچَ.

- رَوانو ٿيڻُ: ڪنهن منزل ڏانهن وڃڻ شروع ڪرڻ- وَڃڻ- رُخصت ٿيڻ- آسهڻُ- رَوانُ ٿيڻ- هَليو وڃڻ- هَلڻُ. موڪلائڻ- چالائو ڪرڻ- لاڏائو ڪرڻ- مَري وڃڻ- فوتُ ٿيڻ- تيِا ڳڻُ.

- رَوانو ڪَرڻُ: مُنُجڻُ- موڪلڻُ- ڊوڙائڻ- آهائڻ- پيڄڻُ- آمائڻُ- ارسال ڪرڻ- رخصت ڪرڻ. آڪلائڻ- نيبيرَڻ.

- رَوانيُ ج رَوانِيُون: ث. هَلَنديُ- وَهڪَ- وَهيڪرو. تيزِيُ- تِيکَ- چُوهائِيُ- تِکائيُ- جَلدائيُ.

● رواِيتو ج رَوائِيتا: ذ. صفت. پُورالو- خشڪيُ- رِيُچِڪيُ- لَهُري- تَرنيڪيُ- وَهميُ- لَهرائِتو- مَنُ مَوُجي- خشڪِيُ- مزي جهڙو- خام خياليُ- دِلوالو- مَتلوُنُ.

● رَوايَتَ ج رَوايتُون: ث. (ع) ڪنهن جي ڳالهه جو نقل- ڪنهن جي چيل ڳالهه. تَواريخَ- اِتهاسُ- ورتانتُ. ڪَيفيتَ- بيانُ- داستانُ- نامو- آکاڻِيُ- قِصو- ڪَهاڻِيُ- ڳالهه- حِڪايتَ- ڪَهَٽَ- ڪَهاتَ- نقلُ- ڳالهه- ساکيُ- ڏَند ڪٿا- سِميرتيُ- آفسانو- چَوَڻيُ- چَوَتَ.

● روباهُ ج رُوباهَ: ذ. [ف] جانور جو هڪ قسم- لُومڙُ- لُوڪڙُ.

- روباهُ بازِيُ ج روباهَ بازِيُون: ث. مَڪاري- ٺَڳيُ- دَغا- فريب- بدمعاشي- ويساهه گهاتيِ- عَياريُ.

- رُوباهِيُ ج روباهيُون (ت): ث. دغا- دوکو- ٺڳي- مڪاريُ- فريبُ- ويساه گهاتي.

- رُوباهِيُ ڏِيڻُ: دَغا ڪرڻ- دوکو ڏيڻ- فريب ڪرڻ- ويساه گهاتي ڪرڻ- ٺڳي ڪرڻ.

● رُوبَڪارَ ج رُوبَڪارُون: ث. [ف] ڪنهن جي اکيان ٿيل ڪاروائي- سامهون ٿيل فيصلو- روبرو ٿيل ڳالهه. حالت- آوسٿا- گَتيُ- دَشا- رُوئِداد- حالُ- ڪيفيت- صُورت- حقيقت. لکيل حڪم- فرمان.

- رُوبَڪارِيُ ج رُوبڪارِيُون: ث. قاعدي جي ڪاروائي- مقدمي جي سماعت- ڪارگذاري- حقيقت- سماچار- سُڌ سماءُ- احوال- فيصلو- بيانُ- سمجهاڻي. حڪم نامو- فرمان.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رُوَپاڙَ ۽ رُوَپاڙَون؟: ث. رُونپ.
● رُوَپو ۽ رُوَپا: (ل. ث): ذ. تڪليف - ڏُک - دِقت - اَٽڪ - مُونجهه - مصيبت - ڏکيائي - مشڪلات - پريشاني.
● رُوَت ۽ رُوَتَ (ث. ڪ): نيدا. ڪنهن جي مسلسل سڏن ڪان ڪڪ ٿِي، ڪاوڙ ۾ ڏنل جواب - پوڏ - ڦوت.
● رُوَتَڻ (ث): مصدر. ڪنهن پوک جا سلا يا ٻيجو، هڪ هنڌان ڪيڏي ٻئي هنڌ هٿڻ - ٽَڏارڻ - رُلبڻ - وِهرڻ - وَهراج ڪرڻ - رونبو ڪرڻ.
- رُوَتَ ۽ رُوَتيِون؟: ث. هڪ هنڌان ڪيڏي ٻئي هنڌ لڳايل سلو - وَهراج - رُنب - رونبو - وِهَر.
- رُوَت هَٽَڻ: پوک جا نيدا سلا يا ٻيجو، هڪ هنڌان ڪيڏي ٻئي هنڌ هٿڻ - وِهراج ڪرڻ - رونبو ڪرڻ - وِهَر ڪرڻ.
● رُوَتَ ۽ رُوَتُون؟: ث. صفت. رُڏُ - ڏُنبو - ٽُلهو - سِپر - مُٽڪو - دوتر - ستر وتر - ڏَستو - لوٽَ (ث) زمين ۾ هنيل يا گڏ پوکيل ننڍن ٻوٽن جو ٽورو انداز. گهڻائي - گهاگيهه - مقاسد - وَلر - هَشام - انبوهه - بيشمار - ڏِگ - سِٽو. جيئن: ”مکڻن جي روتَ لڳي پيئي آهي“.
● رُوَتَ ۽ رُوَتَ: ذ. وڏي ماني - ٿُلهي ماني - روڊلو - روٽيلو. ڪُڻُ ۽ اٽي مان تيار ڪيل مِٺي ۽ ٿُلهي ماني. ديوتائن کي نظرائي ڏيڻ لاءِ هندن جي تيار ڪيل مالي. پڻيي، گڏ ڪيل اٽي سان پچايل ماني. جيئن: ”بهاؤالدين جو روٽُ شاهه پنجي جو روٽ، وغيره“.
- رُوٽُ ڪَرڻ: هندن جو واڌاڻ يا ڪنهن ٻئي موقعي تي مَهاديو جي نالي سنا لولا ورهائڻ. مسلمانن جو ڪنهن اوليـاءَ ”شاهه پَنجي يا غوث بهاؤالدين ملتاني“ جي نالي مانيون خيرات ڪرڻ.
- رُوَٽيلو ۽ رُوَٽيلا: ذ. ٿُلهي ماني - وڏي ماني - روٽُ - روڊلو - ڍودو - نانُ.

- رُوَٽو ۽ رُوَٽا (ث): ذ. باهه جي اندر پچايل اٽي جو گول ٿورو - ڪوڪي.
- رُوَٽي ۽ رُوَٽيون: ث. ٿلهي ماني - وڏي ماني - روٽلو - ڍودو. ماني - نانُ - ڦُلڪو - ڍَڳڙي - چپاتي. رزق - کاڌو - ڦوت - چُوٽو - داڻوڪڻو.
- رُوَٽيءَ تان ٽاپو اچڻ: نيـاڳ لڳڻ - بُرائي چڙهڻ - بدقسمت ٿيڻ - بدنصيب ٿيڻ - بدبخت هجڻ - ڪَمُهري اچڻ - آيو رزق سوڙڻ. نقصان پوڻ - ڇيهو پوڻ - ٽوٽو پوڻ.
- رُوَٽي ٽاڻو (ث): ذ. ماني جي سهل - منجهند - ٻپهر - ٻپهرو.
- رُوَٽي ٽاهڻ: ماني ٽاهڻ - کاڌو تيار ڪرڻ - رَسوئي ڪرڻ.
- رُوَٽي ڪپڙو: ذ. ماني گندي - کاڌ خوراڪ ۽ گندي ڪپڙي جو خرچ. ضرورت جو سامان.
- رُوَٽي ڪَرڻ: روٽي پچائڻ - ماني ٽاهڻ - رَسوئي ڪرڻ. ڪنهن جي دعوت ڪرڻ - ماني موڪلائڻ.
● رُوَٽُ ۽ رُوَٽَ (ث - ث): ذ. صفت. سخت - ڏاڍو - سٽاڏو - سوٽُ. سڪل - ٽوٽ - سُڪو. هيڪل - بهادر - پهلوان - جوڌو - سورمو - دلير - وِيرُ - ٿوي - جُنگَ. اٿ ٽَڪ - اٿ ورچُ - آورچ.
- رُوَٽُ سُنهن: ذ. صفت. خُشڪ طبع - سُوٽو مُوٽو - رُکَ مُنهون.
- رُوَٽو ۽ رُوَٽا: ذ. صفت. روٽُ.
- رُوَٽي ۽ رُوَٽيون: ث. رُوَٽُ. سوپارين جو هڪ قسم - روٽيون سوپاريون.
● رُوَپُ ۽ رُوَپَ: ذ. (سن. روپ = چاندي) ڌاتوءَ جو هڪ قسم - چاندي - رُپو - سلور. روپو برتن - روپو سِڪو.
- رُوَپو ۽ رُوَپا: ذ. صفت. چانديءَ جو - چانديءَ جهڙو - چانديءَ سان - چانديءَ وارو.
- رُوَپهَرو ۽ رُوَپهَرا: ذ. صفت. رُپهي جو - رُپهي وارو - چانديءَ جو - چانديءَ وارو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- روپيو ۽ روپيا: ذ. چانديءَ جو هڪ سِڪو (جنهن جو مُلهه ١٦ آنا آهي) - رُپيو.
- روپيو پيسو ۽ روپيا پيسا: ذ. دولت - ناڻو - مال اسباب - ڌَنُ - ملڪيت - پئسو ڏوڪڙُ - روڪڙَ.

● رُوپُ ۽ رُوپَ: ذ. [سن. رُوپُ = مُنهنُ] مُهانڊو - مُکُ - مُکِڙو - مَهَڙُ - ٻُوتُ. ڍَوُلُ - آڪارُ - گهاٽُ - ڍَنگُ - آچارُ - ويسُ - ٻانو - نمونو - ريت - طرح - طريقو. سُونهن - خُوبي - حُسنُ - سوڀيا - خوبصورتي - خوبي - نزاڪتَ - سُهڻائي - جَمالَ - شوڀا - جوڀنَ. رنگ - رنگت. رَونقُ - چمڪو - جلوو - جوتُ - روشني - جهلڪ. صُورتَ - تصويرَ. سانگُ - بهُروپُ - بناوٽي صورت. حالت - سمان - حالَ.
- رُوپارو ۽ رُوپارا (ث): ذ. صفت. روپارو - روپوانُ - سُهڻو - حَسينُ - سوڀياوانُ - مَلُوڪُ. (ث. رُوپاري ۽ رُوپاريُون).
- رُوپُ انتَرَتا: ث. اختلاف شڪل - بهُروپي - ويسُ ڌاري.
- رُوپُ بدلَڻُ: ويسُ بدلڻ. شَبيهه بدلڻ - صورت بدلڻ - شڪل بدلڻ. بهروپي ٿيڻ.
- رُوپُ بگاڙڻُ: شڪل خراب ڪرڻ - بد صورت ڪرڻ.
- رُوپُ ڌارڻ: ڪابه صورتَ اختيار ڪرڻ (جيئن هندن وٽ ديوتا ڪا شڪل وٺندا آهن). صورت ٺاهڻ - شڪل ٺاهڻ. سانگ ڪرڻ - بهُروپي ٿيڻ - ويسُ ڌارڻ.
- رُوپُ ڏيکارڻُ: صورتَ ڏيکارڻ - شڪل مُهانڊو ڏيکارڻ - ديدار ڪرائڻ - مُکڙو پَسائڻ.
- رُوپ ساگرُ ۽ رُوپَ ساگرَ: ذ. حُسنُ جو سمنڊ - بيحد حُسنُ - تمام گهڻي سُونهنَ. (صفت) حَسينُ - سُهڻو - سوڀياوانُ.
- رُوپُ سِينُ: ذ. صفت. روپوان - سوڀياوانُ - سُهڻو - حَسينُ - مَلُوڪُ. جيئن:
"ڪاڪل ڪالهه ڏِٺم رُخسارن تي رُوپُ سِينُ" (شاهه)

- رُوپُ ڪَڍَڻُ: رَنگُ ڪَڍڻ - جوڀنُ ڪڍڻ - نکارُ ڪڍڻ - جوانيءَ ۾ اچي حَسينُ ڏيکائي ڏيڻ. چمڪڻ. ظاهر ڪرڻ - پڌرو ڪرڻ.
- رُوپ مَٽائڻُ: شڪل ڦيرائڻ - صُورت بدلائڻ. ڇمڙا پوش ڪرڻ.
- رُوپُ نِڌانُ ۽ رُوپَ نِڌانَ: ذ. حُسنُ جو مَڪانُ - سُونهن جو گهَرُ - اٿاه حُسنُ - بيحد سُونهنَ.
- رُوپُ وانُ ۽ رُوپَ وانَ: ذ. صفت. روپونتُ - سوڀياوان - خوبصورتُ - حَسينُ - سُندرُ - سُهڻو - مَلُوڪُ.
- رُوپُ وَنتُ ۽ رُوپَ وَنتَ: ذ. صفت. روپوان - سوڀياوان - صورتوند - خوبصورت - حَسينُ - سُندرُ - سُهڻو - عمدو - ٺاهوڪو - سوچارو. سُدرشنُ - زينت ڀريو - نزاڪت وارو.
- رُوپُ وَنتي ۽ روپَ وَنتيُون: ث. صفت. روپوان - حَسينُ - سُهڻي - سندرُ - مَلُوڪُ - حَسينه.
- رُوپي ۽ رُوپيُ: ذ. صفت. روپوان - شڪل وارو - حَسينُ - سُهڻو. ڦرندڙ ڦيرندڙ خيالن وارو - سَودائي - خفقاني - آڌ مغزي (ت).
● رُوپا ۽ رُوپا: ذ. [ف. روباهَ = لومڙ] جانور جو هڪ قسم - لُومڙُ - لُوڪڙُ - لُومڙيو.
- رُوپامڪي: ث. ڀاڙڪي وکر جو هڪ قسم (چانديءَ کي ڳارڻ وقت ڪوٺاريءَ ڪي لڳل چانديءَ جو فاسد مواد).
● روپاهُ: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● روپاهيُ: اسم خاص. هندن جي هڪ ذات جو نالو. (بلوچستان جي روپاه شهر مان آيل هندو).
● رُوپَڪُ ۽ رُوپڪَ: ذ. [سن. رُوپ + شڪل] تمثيل - قِصو - ڪهاڻي - آکاڻي - ڪٿا - ڳالهه - نقلُ - نظيرُ - وارتانتُ - بيانُ.
- رُوپڪُ مئي: صفت. تمثيلي - بي بُنيادي - جُڙتو - هٿراڌي - بي بنيادي - واهيات - مَنَ گهڙت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رُوپُ مجنون ۽ رُوپَ مَجنانُ: ذ. گُلَ جو هڪ قِسمُ.

● روپُهَرُ: اسم خاص. تعلقي ٽني عاقل ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● روپَهَرُو: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● روپَهَرِي: اسم خاص. تعلقي ٻ کهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● روجِيُ ۽ روجِيُون: ث. (ف. روزي جو بگڙيل آچار) روزي - رزق - چوٽو - داڻو - کاڌو - ان داڻو - چوٽو پاڻي.

● روجُ ۽ روجَ: ذ. (سن. روجن > رُدُ = رُئڻ) رودن - رُئڻ - راڙو - راڙه - گريه - زاري - ماتم - پِٽڪو. دانهن - فرياد - ڪُوڪ - ڪيهڪ - رِيهَ - ڪيڪڙات - ڪُوڪڙات - واويلا - آه و فغان.

- روجاتُ ۽ روجاتَ (ت): ذ. روجُ - رودن - راڙو.

- روجُ راڙوُ ۽ روجَ راڙا: ذ. رُئڻ جو آواز - دانهن ڪُوڪ - آهه و زاري - روج - رودن - راڙو - راڙه. دانهون - ڪُوڪُون - فرياد - ماتم.

● روجهُ ۽ روجهَ: روجهُون: ذ. ث. (پرا. روجهو: سن. رَشيَہ) جانور جو هڪ قسم - جابلو هرڻ جو هڪ قسم - چوِ سڱو هرڻ - اڇن پيرن سان ڦاڙهو. ڪِئون جي شڪل تي هڪ ڦاڙهو - نيلي ڪِئون. (هي هرڻ حب نديءَ جي پاسي گهڻا ٿين، ماڻهن جي ڊپ کان اڪثر رات جي وقت نديءَ مان اچي پاڻي پيئن). جيئن:

"روجهه ڏنائين رات، هوت ڳوليندي حب ۾" (شاهه).

● روجهامُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (اڪثر حيدرآباد سنڌ ۾).

● روجهاڻُ: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● روجهاڻِي: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● روجهو ۽ روجها: ذ. صفت. ڪٽڪ رنگو ڇهرو - ڪَڪو رنگ - ڪَڪوريل - پُورو. گهوڙي جي رنگ جو هڪ قسم. (ث. روجهي ۽ روجهيُون).

● روچِيُ ۽ روچِيُون: ث. (ف. روزي جو بگڙيل آچار) روزانو کاڌو - روزينو - روزي - گذران - رزق - چوٽو - خورش - ان پاڻي - داڻوڪٽو. جيئن:

"آئي تہ روچي، تري تہ بلا" (چوٽي).

● روحُ ۽ روحَ (ارواحَ): ذ. (ع) ٿڌي هوا - ٿڌڪي - ٿڌاڻ. خوشبو. فرحت - تازگي - آسائش. علم حڪمت جي اصطلاح ۾ "لطيف ٻاڦ" جا دل ۾ پيدا ٿي، باعث حياتي بنجي - آتما - جانُ - جيوُ - جيءَ - پرانُ - ساهه - سانس - دمُ - جياپو - حياتي - جيندُ - جانُ - زندگي - ساسُ - نفس الامر - امر الاهي. دل - قلب - هردو - هنيون - هيانءُ - منُ. ست - عرق - نچوڙ - جوهر - خلاصہ - تت. مرضي - خيال - اندروني خواهش - لاڙو - رغبت - نيت - ارادو. جيئن: "روح جو لاڙو" وغيره.

- روحُ اعظمُ: ذ. اعليٰ روح - وڏي هستي - بزرگ هستي - پاڪ هستي - سڀ کان مٿاهون.

- روحِ افزا: ذ. صفت. فرحت وڌائيندڙ - مفرح. تازگي ڏيندڙ - تراوت بخشيندڙ - دل کي قرار ڏيندڙ.

- روحُ الامينُ: امانت دار روح - حضرت جبرئيل جو لقب (جو خدا تعاليٰ جو پيغام رسول مقبول صلي الله عليه وسلم جن وٽ، جيئن جو تيئن پهچائيندو رهيو).

- روحُ الله: ذ. الله تعاليٰ جو روح - حضرت عيسيٰ عليہ السلام جو لقب (جو بنا پيءُ پيدا ٿيل هو).

- روحُ الاهيُ: ذ. خدائي روح - ايشوري آتما.

- روحُ القُدُسُ: ذ. پاڪ آتما - پاڪ روح - پاڪ قلب (مسلمانن وٽ حضرت جبرئيل عليہ السلام ۽ عيسائين جي اعتقاد موجب خدا تعاليٰ جي اها

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

حالت جڏهن هو روحن کي هدايت بخشي نيڪي جي ترغيب ڏئي ٿو).

- رُوحانِي ۽ رُوحانِي: صفت. روح جو - روح وارو - روح مان واسطو رکندڙ - آتمڪ - رحمالي - آڌيہ آتماني - غير جسماني - نِر آڪار - غير فاني - اَسريرو - اَصورت. اندروني - اندريون - باطني - ڳُجهو. پاڪ - صاف - مقدس - پوتر - سڳورو.

● رُوحانِيت: ث. رُوحي قوت - رُوحاني قوت - دِل جي صفائي - دِل جي سچائي - مَن جي پاڪائي.

- رُوحائو ۽ رُوحائا (ت): ذ. صفت. رُوح جو - دِل جو - رُوحاني.

- رُوحائو ڦُولُو ۽ رُوحائا لُولا (ت): ذ. مري ويل مائٽن جي رُوحن جي ايت ڏلل مالي - ونڊ جي ماني.

- رُوحُ پِٽِڪَڻ: روح جو هيڏانهن هوڏانهن ٿيڻ - ڪنهن شئي ڏسڻ لاء پريشان ٿيڻ - واجهائڻ - ڳولڻ - نيهارَڻ - تڪليف ۾ مبتلا ٿيڻ. رلڻ - دربدر ٿيڻ - پِٽڪڻ - خوار خراب ٿيڻ.

- رُوحُ پَروازُ ڪَرَڻ: ساه نڪرڻ - دَمُ لڪرڻ - مَرڻ - وفات ڪرڻ - پراڻ ڇڏڻ - چالائو ڪرڻ - لاڏائو ڪرڻ - ڏيهہ تياڳڻ - فوت ٿيڻ.

- رُوحُ پَروَرُ: ذ. آتما کي پاليندڙ - روح جي پرورش ڪندڙ.

- رُوحُ خَبِيثُ ۽ رُوحَ خَبِيثَ: ذ. شيطاني روح - ناپاڪ رُوح.

- رُوحُ رَچندو ۽ رُوحَ رَچِندا: ذ. صفت. دِل گهريو - مرضيءَ موافق - خواهش پٽاندر - دِل تي - دِل پسند - دِل کي وڻندڙ - مَن گهريو - مرضيءَ موجب - دِل خوش.

- رُوحُ رَوانُ: ذ. صفت. دِل کي تحرڪ ۾ آڻيندڙ - دل کي ڇِڪَ ڪندڙ - پسند ايندڙ - وڻندڙ.

- رُوحُ رِيڙهو ۽ رُوحَ رِيڙها: ذ. دِل جو لاڙو - دِل جي ڇِڪَ - قُربُ جو ڪاڍو - مَنَ جي اڪيڙَ - آڪَنڊَ - حُبَ - تاتُ جي ڪشش - هيڏي جي ڇِڪَ.

- رُوحُ رِيڙهو ڏيڻُ: دِل ڪَڍَڻُ - چاهڻُ - تَڙُ ڦَڙُ - اُسَڪڻ - دِل هُرڪڻ - آنڊا آڌڻُ (ساهُ جا) - سِڪَڻُ - دِل ڇِڪيُون ڏيڻ - آڪنڊجڻ - دِل پِرَجي اچڻ - دِل جي ڪشش ٿيڻ - دل جو لاڙو ٿيڻ - مَنُ جو سوه ٿيڻ - رغبت ٿيڻ.

- رُوحُ فَرِسا: ذ. صفت. روح کي ناس ڪندڙ - روح کي ستائيندڙ - روح کي ماريندڙ - روح کي تڪليف پهچائيندڙ - افسوسناڪ - دِل پيچائيندڙ.

- رُوحُ ڪَڍَڻُ: روح قبض ڪرڻ - ساه ڪڍڻ - مارَڻُ - پراڻ ڪڍڻ - سَتُ ڪڍڻ - جوهَرُ ڪڍڻ - نِچوڙُ ڪڍڻ - عرق ڪڍڻ - تَتُ ڪڍڻ.

- رُوحُ مُتَحَرِڪُ: ذ. سارو بَدَنُ - جِسمُ - ديهہ - پِڃِرُ.

- رُوحُ نَباتِي: ذ. نباتات جو رُوح - زمين مان اُپرندڙ شين جو جوهَرُ.

- رُوحُ نِڪرڻُ: ساهُ نڪرڻ - مَرڻُ - فوتُ ٿيڻ - ڏيهہ تياڳڻ - پِراڻ ڇڏڻ - دم نڪرڻ - وَفاتي ڪرڻ. عَطرُ نڪرڻ - سَتُ نڪرڻ - جوهَرُ نڪرڻ - نِچوڙُ نِڪرڻ - عرق نڪرڻ - تَتُ نڪرڻ.

● روڊُ ۽ روڊَ (ڪ): ذ. ڪاري جي پيڙيءَ ۾ ڪَپِينِ اندر ڦيرندڙ لوه يا ڪاٺُ جا گول ٽُڪر - گِرٽي - گِرٽو - ڪَپِي - چَرخِي.

● رُوڍُ ۽ رُوڍَ: ذ. گارِ - بَدسُخن - بَدڪلام - بَدالفاظ. شودپائي - بدمعاشي - ڪالينگهائي - لُچائي - حَراميائي - حرڪتبازي.

- رُوڍِبار ۽ رُوڍ بارون: ث. (ف. رود = نهر + بار > باريدن = وَسَڻُ) گهڻين نهرن جي جاري ٿيڻ جي جاء. وڏي ندي.

- رُوڍ مَڻڻُ: گاريون ڏيڻ - بدسُخن ڳالهائڻ - بدالفاظ ڪيڻ - بَد ڪلام ڪيڻ. گارگند ڪرڻ. شودپائي ڪرڻ - بد معاشي ڪرڻ - ڪالينگهائي ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● روُدالُ ع روُدالَ (ت): ذ. خراب گوشت - ڪِنو گوشت.

- روُدَڙِ ع روُدڙِيُون (ت): ث. بي ڏِ کو - خراب - ڪِنو - بُڇڙو - بَدُ - گندو.

● روُدنُ ع روُدنَ: ذ. (سن. روُدَن) روجُ - راڙو - روڄن - واڪا - دانهون - فرياد - ماتم - نالہ - آه و فغان. گَهُٻي - ڪِلڪِل - جهيڙو.

- روُدَنُ ڪَرَڻُ: روجُ ڪرڻ - رُئڻ - روڄن مَچائڻ - رُئيڻ پِٽڻ - واويلا ڪرڻ. ڳوڙها ڳاڙڻ - هنجون هارڻ - لُڙڪ وهائڻ. جهِجَهڻ - جهُرڻ - تِيمڻ - نيڻڻ - ڳِرڻ.

● روُدِنائِيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو "ڪوُمن جو ڀاڙو".

● روُدوُ ع روُدا: ذ. آنڊو - گُهُچو - پيٽُڪ - آنتو - انترو. نارَ - زِهَ.

- روُدوُ ع روُدا: ذ. صفت. اندروني - خانگي - گَهرو. ذ. هڪ قسم جو سازُ.

- روُدِينيُ (ڪ): اسم خاص. بلوچ قوم جو هڪ قبيلو.

● روُڏَ ع روُڏوُنُ (ڪ): ث. رولو. عذاب. مصيبت - تڪليف - ڏُک - پريشاني - تنگي. ڦيٽاڙو - ڏُڦير.

- روُڏَ ڏِيَڻُ (ڪ): رُلائڻ - عذاب ڏيڻ.

● روُڏَنُ ع روُڏنَ: ذ. (سن. رودَنُ = روج) روجُ - راڙهو - راڙو - روڄن - هُلُ حشر - واڪو - دانهن - ماتم - فرياد - نالہ - آه وفغان - روج پِٽڪو - واويلا. هنجون - لُڙڪ.

● روُڏِ ع روُڏِيُون: (ت): اسم. وارَ ڪوڙيل مٿو - ٺوڙهہ - گنج. ڪوپري - کوپري - ڪيپراٽي.

- روُڏوُ ع روُڏا: ذ. صفت. (پ. روڏا) مٿي ڪُوڙيل - مٿي مُنايل - ٺوڙهو - گنجو - موڏو. لَسُراتُ اَٺُ - ڳوُلرو - ڏاگهو - توڏو "وڻ چڙهيا روڏا". هڪ قسم جو هڪيي - ڪوريُ هڪي، وڻن جي سنهڙين لامن جي چوٽين ۾ مُرليءَ جي مثل ڪکن جا حيرت انگيز آکيرا ٺاهيندڙ.

- روُڏِيءَ خيرُ (ت): دُعائيہ جملو. گنجيءَ جو خير - سڀ لاءِ چڱائي.

● روُڏُ ع روُڏَ (ٿ): ذ. ٿر جو وڏو ڪانگ.

● روُڊُ ع روُڊَ: ذ. (انگ. Road = رستو) وڏو رستو - سڙڪ - سَڙڪ - شارع عام - لَنگهہ - گذر - واٽَ - گَسُ - راهہ - دڳُ - گهاڙو.

● روُڙِ ڪاليُ: اسم خاص. مزاري بلوچن جو هڪ قبيلو، مسي دائين جي شاخ.

● روُڙَڻُ: مصدر. (گ. روڙوُن. هہ. رولنا) ڍُهڙڻ - لاهڻ - کوهڻ - پَٽَڻُ - چِنڻ - ٽوڙڻ - ڌار ڌار ڪرڻ - جُدا ڪرڻ - چلڻ - ڪرڙڻ.

- روُڙَ ع روُڙوُنُ: ث. ڍُهڙ - پَٽَ - چِڻ - کوهہ - ڪُرڙ.

- روُڙَ ڪَرَڻُ: پَٽَ ڪرڻ - چِنڻ - کوهڻ. گهٽا پئسا ميڙڻ - گهڻي شيءِ گڏ ڪرڻ.

● رُوڙَڻُ (ت): ذ. مصدر. گيدڙ يا ڪُتي جو آواز ڪرڻ - ڪُوڪ ڪرڻ - اوناڻڻ - ڪُوڪارڻ.

- رُوڙَ ع رُوڙوُنُ (ل): ث. ڪنهن جانور جي دانهن - آوناٽي - رڙ - ڪُوڪ - ڪيڪ - ٻوهاڙ - ڪُوڪار.

- رُوڙوُن ڪَرَڻُ (ت): رڙيون ڪرڻ - اوناٽيون ڪرڻ - ڪُوڪُون ڪرڻ - دانهون ڪرڻ - ڪُوڪارون ڪرڻ - ٻوهاڙَ ڪرڻ.

● روُڙوُ ع روُڙا: ذ. ڳَنڍو - ٻِنوڙو - روڙهو جيئن تہ "امل جو روڙو". ٻَهانو - عُذر - ڏَنو - ڪِشو. ڪُوڙُ - جُوٺ. رنڊڪ - رڪاوٽ - روڪ. هڪ قسم جو سارين جو مرض.

- روُڙا روُڙَڻُ: جهڙو تهڙو سُتُ ڪَتَڻ - ٿلهو سُتُ ڪَتڻ - رَندا روڙڻ.

- روُڙوُ لَڳَڻُ (ت): سارين جي ٻوک کي مرض جو لڳڻ.

● رُوڙوُ ع رُوڙا: ذ. صفت. (هہ). چڱو - ڀَلو - نيڪ - سٺو - اوکهو - آڇو - موچارو - عمدو - سڦرو - چوکو - شُپ. تندرست - چڱو ڀلو - چاڪ - نيڪ - سکهو. سارين جي ٻوک جو هڪ مرض. رُوڻو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رُوڙو پلو ۽ رُوڙا پلا (ٿ): ذ. چڱو ڀلو - ڇاڪ - سگهو - تندرست - ٺيڪ.

- روڙي ۽ روڙيون: ث. (گ. روڙي) نيڪ زال - عورت - سٺي عورت - اشراف عورت - سگهڙ - گڻونتي - گڻوان - ميلوان:

"سرڪي سر ماتا، روڙي راءِ ڏياچ جي" (شاهه).

● رُوڙهه ۽ رُوڙهه (ل): ذ. تمام پوڙهو ۽ اپرو گوشت.

- روڙهي ۽ روڙهيون (ت - ل): ث. صفت. ڪراڙي - پوڙهي - ٻڍي.

● روڙهو ۽ روڙها (ل): ذ. (هه. روڙا = گنڊا) گنڊو - پيتر - زنب - زلبوٽو - جينب - جينبوٽو - ڪڙهو. سر جو ٽڪر. ٿر - ٿهڻ. پيرن ۽ منهن جي بيماري (مال جي) - مهاڙو.

- روڙهو کائڻ: آفيم جو گنڊو کائڻ - نشي ۾ پرپور هجڻ.

- روڙهو وٺڻ: روڙهو کائڻ.

● روڙهي ۽ روڙهيون (ٿ): ث. سنهو ٻيهه.

● روڙيو ۽ روڙيا (ٿ): ذ. ڄڃ کي سامهون ويندڙ ماڻهو.

● روز ۽ روز: ذ. اسم. (ف.) ڏينهن - يوم - وار - ٿيت - ڏهاڙو - تاريخ. سمون - وقت - زمانو - عرصو - تاثير. سڄي ڏينهن جي مزوري - روزينو - يوميه. ظرف. هر روز - ڏهاڙي - تاريڪ - نيت - هميشه - سدائين - سدا - دائما.

- روز افزون ۽ روز افزون: ذ. صفت. (ف. روز + افزون > افزودن = وڌڻ) ڏينهون ڏينهن وڌندڙ - ڏينهون ڏينهن وڌيڪ - ڏهاڙي وڌيڪ - روزانو ترقي ڪندڙ. هميشه ترقيءَ جي راهه تي هلندڙ.

- روزانو ۽ روزانا: ذ. صفت. (ف) ڏهاڙي - هر روز - روز - روزمره - تاريڪ - روزروز - روز بروز - نيت - مدام - هميشه - سدا - سدائين.

- روز بروز ۽ روز بروز: ذ. (ف) ڏهاڙي - روزانو - هر روز - ڏينهن به ڏينهن - ڏهاڙي - ڏينهون ڏينهن - ڏڻ بڏڻ.

- روز پچيسون پچي کائڻ: روز گوشت پلاءِ کائڻ - هر روز مٺو ڪاڌو کائڻ. ڪاچ قورما کائڻ - لذيذ طعام کائڻ.

- روز تي لت ڏيڻ: ڪنهن جو روزگار وڃائڻ - روزگار بند ڪرائڻ.

- روز جزا: ذ. [ف. روز = ڏينهن. جزا = اجورو] قيامت جو ڏينهن - ٻجاڻي جو ڏينهن - انصاف جو ڏينهن - آعمالن جي حساب جو ڏينهن - يوم الحساب - روز حساب - روز حشر.

- روز حساب: ذ. [ف. روز = ڏينهن + حساب = ڳاڻاٽو] ٻجاڻي جو ڏينهن - قيامت جو ڏينهن - روز حشر - روز جزا - يوم الحساب.

- روز حشر: ذ. [ف. رو = ڏينهن + حشر = گڏ ڪرڻ] حساب ڪتاب ۽ ٻجاڻي جو ڏينهن - قيامت جو ڏينهن - روزجزا - روزحساب - يوم الحساب - روز محشر.

- روز داد: ذ. [ف. روز + داد = انصاف] انصاف جو ڏينهن - عدالت جو ڏينهن - ٻجاڻي جو ڏينهن - قيامت جو ڏينهن - روزحساب - روزحشر - روز جزا - روز محشر - اعمالن جي حساب ڪتاب جو ڏينهن.

- روزدار ۽ روزدار: ذ. [ف. روز + دار = وارو] روز تي ڪم ڪندڙ - روزاني معاوضي تي ڪم ڪندڙ - روزاني پگهار تي ڪم ڪندڙ - روز تي بيٺل مزور. عيوضي ڪاريگر.

- روز رليل هئڻ: نصيب ڦيٽل هجڻ - ڀاڳ اُٺو هجڻ - نڀاڳ هجڻ.

- روز روز: ظرف. [ف]. روز بروز - ڏهاڙي - ڏهاڙي - هر روز - روزالو - نيت - روزمره - هميشه - هر هميشه - هردم - مدام - سدائين - دائما.

- روز روشن: ذ. [ف. روز + روشن = چمڪندڙ] علي الصبح - فجر - پره ڦٽي - باک ڦٽي - صبح صادق.

- روزِ روشن ٿيڻ: ڏينهن نڪرڻ - صُبح ٿيڻ - سج اڀرڻ - سورج نڪرڻ.
- روزِ سياه: ذ. [ف. روز + سياه = ڪارو] مصيبت جو ڏينهن - تڪليف جو ڏينهن - بدنصيبي جو وقت - بُرائيءَ جي گهڙي.
- روزِ شُمار: ذ. [روز + شمار > شمردن = ڳڻڻ] پڇاڻي جو ڏينهن - قيامت جو ڏينهن - جزا جو ڏينهن - آخرت جو ڏينهن - روزِ حساب - روزِ حشر - روزِ محشر - روزِ داد - روزِ قيامت.
- روزِ قيامت: ث. [ف. روز + ع. قيامت > قيام > قام = بيهڻ] قيامت جو ڏينهن - روزِ جزا - روزِ آخرت - روزِ حساب - روزِ حشر - روزِ داد - روزِ شمار.
- روزگار ۽ روزگار: ذ. [ف] نوڪري - ملازمت - پيشو - شغل - ڪم - ڌنڌو - ڪرت. گذران - پيٽ قوت - تنخواه - آدر پورنا - اجيو ڪا - ملازمي - نفري - مشغولي - هاج - پيليپيٽو - پورهيو - مزوري - مزدوري - زمانه سازي. زمالو - وقت - سمو - عرصو. دنيا - جهان - جڳت - سنسار. مُدت - عرصو - فرصت - مهلت.
- روزگار ڪرڻ: نوڪري ڪرڻ - ملازمت ڪرڻ - ڌنڌو ڪرڻ - ڪم ڪرڻ - مشغولي ڪرڻ - پيشو ڪرڻ - ڪمائي ڪرڻ. ڪو واپار يا هنر ڪرڻ - ڪرت ڪرڻ. مزوري ڪرڻ - مزدوري ڪرڻ - پورهيو ڪرڻ. زمانه سازي ڪرڻ.
- روزگار لڳڻ: نوڪري لڳڻ - نوڪري ملڻ - ڌنڌو لڳڻ - ڪم لڳڻ - ڪنهن ڪرت سان لڳڻ - ڪنهن مشغوليءَ ۾ لڳڻ - مزوري لڳڻ - مزدوري لڳڻ - ڪنهن پورهئي سان لڳڻ.
- روزگاري ۽ روزگارپڻو: ث. ڪمائي - نوڪري - ڌنڌو - پيشو - ڪرت - ڪم - مشغولي. چاڪري. روز جي مزدوري.
- روزِ محشر: ذ. [ف. روز + ع. محشر > حشر = گڏ ڪرڻ] قيامت جو ڏينهن - پڇاڻي جو ڏينهن - آخرت جو ڏينهن - روزِ جزا - روزِ حساب - روزِ داد - روزِ حشر - روزِ شمار.
- روزمره: ذ. ظرف. هر روز - روز روز - روز بروز - ڏهاڙي - تاريڪ - ڏهاڙي - هر ڏينهن - سدائين - نيت - هميشه - دائما - پارو هي - سدا - سرودا. محاوره - ٽڪيه ڪلام.
- روزِ ميدان: ذ. [ف. روز + ميدان = لڙائي جو هنڌ] جنگ جو ڏينهن - لڙائي جو ڏينهن - روزِ جهاد.
- روزمِيل ۽ روزميل: ذ. [ف. روز + ميل > ميلڻ = گڏ ٿيڻ] روزمره جي آمدني. روڪڙ ۽ ڏيتي ليتي داخل ڪرڻ جو واپارين جو ڪتاب - وهي - بندي - ڪاتو - ڪرڙو.
- روزناميچو ۽ روزناميچا: ذ. [ف. روز + نامچه = ننڍڙي بندي] واپارين جو روزاني حساب رکڻ جو ڪتاب - روزاني ڪارگذاري جي داخلا جو ڪتاب - واپارين جو روزاني ڏيتي ليتيءَ جو ڪتاب - ڪاتو - روزنامو - ڪارگذاري - ڊائري.
- روزنامو ۽ روزناما: ذ. (ف. روز + نامه = لکيل شيءِ) روزنامچو - واپارين جو روزاني حساب يا ڏيتي ليتيءَ جو ڪتاب. ڊائري - روزاني ڪارگذاري. روزاني اخبار - هر روز نڪرندڙ اخبار.
- روزو ۽ روزا: ذ. (ف. روزه) ڏينهن جو ڪجهه به نه کائڻ پيئڻ جو فرض، خدا جي طرف کان عائد ڪيل - ورت.
- روز و شب: ذ. (ف. روز + شب = رات) ڏينهن رات - هر روز - روزمره - هميشه - سدا - نيت - بارهوني - دائما - مُدام.
- روزِ ولادت: ذ. (ف. روز + ولادت > ع. وَلد = هو ڄميو) ڄمڻ جو ڏينهن - ڄم جو ڏينهن - ڄم جي تاريخ. سالگره.
- روزي ۽ روزيون: ث. (ف. روز + ي = روز جو کاڌو) روزانو کاڌو - روزمره جي خوراڪ - روزانو گذران. کاڄ - کاڌو - کڻ - طعام - آهار - غذا - خوراڪ - قوت - گذران -

خورش ـ رزق ـ آذوقو. روزگار ـ نوڪري ـ ڌنڌو ـ ملازمت.

ـ روزِي خوارُ ڃ روزِي خوارَ: ذ. (ف. روزي + خوار > خوردن = کائڻ) روزانو ماني کائيندڙ ـ روزي تي گذران ڪندڙ. روزانو مزدوريءَ تي هلندڙ.

ـ روزِي رَسانُ: ذ. صفت. (ف. روزي + رسان > رسانيدن = پهچائڻ) روزي ڏيندڙ ـ روزي ڏيڻ وارو ـ روزي پهچائڻ وارو ـ رزق پهچائيندڙ ـ اسم پاڪ. رزاق ـ پروردگار ـ پالڻهار.

ـ روزِيءَ کي لَتَ هڻڻُ: پاڻهي پنهنجي روزي بند ڪرڻ. ڌنڌو ڇڏڻ ـ نوڪري ڇڏڻ ـ ملازمت بند ڪرڻ ـ مزوري نه ڪرڻ.

ـ روزِينو ڃ روزِينا: ذ. (ف). روزاني اجرت ـ هڪ ڏينهن جو پگهار ـ روزانو ڀتو ـ روز جي مجرائي. وظيفه. روزمره جو کاڌو. ذ. صفت. روزمره جو ـ روزانو.

● رُوزَنُ. ذ. (ف) گهرڪي ـ دَري ـ سوراخ ـ روشندان. تُنگ ـ لوگهو ـ پير گهَلُ ـ گهتو.

ـ رُوزَنِ دِيوارَ: ذ (ف. روزن + ديوار = ڀت) ڀت ۾ دَري يا گهرڪي.

● روزِناڻِي (ت): اسم خاص. جکراڻي بلوچن جي هڪ پاڙي جو نالو.

ـ روزائِتو ڃ روزائِتا: ذ. صفت. روزي وارو ـ روزيدارُ ـ روزي سان.

ـ روزو پيچڻُ: روزي ۾ ڪجهه کائڻ يا پيئڻ (جنهن جي ڪفاره ۾ سٺ مائهن کي کاڌو کارائڻو پوي).

ـ روزو چوڙڻُ: روزو کولڻ ـ پوري ٽائيم تي ماني کائڻ. روزي جي حالت ۾ روزي جي وقت بعد کائڻ ۽ پيئڻ.

ـ روزو رکڻُ: صبح کان سجُ لهڻ تائين روزي جي نيت سان کاڌي پيتي کان پرهيز ڪرڻ ـ ورت رکڻ ـ اپواسُ رکڻ.

ـ روزو کائِڻُ: روزو نه رکڻ ـ بي روزائتو هجڻ.

ـ روزو کولَڻُ: روزو افطار ڪرڻ ـ روزو چوڙڻ ـ ورت کولڻ ـ سڄي ڏينهن جي پرهيز کان پوءِ کاڌو کائڻ ـ اپواسُ چوڙڻ.

ـ روزَه دارُ ڃ روزَه دارَ: ذ. (ف. روزه + دار > داشتن = رکڻ) روزي رکيل ـ روزي وارو ـ روزيدار ـ روزائتو ـ روزي سان.

ـ روزَه خورُ ڃ روزَه خورَ: ذ. (ف. روزه + خور > خوردن = کائڻ) روزو نه رکندڙ ـ بي روزائتو.

ـ روزَه کُشائِي ڃ روزَه کُشائِيون: ث. (ف. روزه + کشائي > کشودن = کولڻ). روزه کولڻ جي تقريب ـ روزي چوڙ. افطار ـ افطاري.

● روسَ ڃ روسُون (ل ـ ت): ث. ناراضگي ـ ڦوڪ شوڪ ـ رسامو ـ ڪاوڙ ـ رَنجُ.

ـ روسامو ڃ روساما: ذ. ناراضگي ـ ڦوڪ شوڪ ـ ڪاوڙ ـ رنج ـ روسُ. رڳڙو ـ جهيڙو ـ ڪلهه ـ معاملو ـ جهڳڙو ـ ڦڏو ـ رڏو ـ رڏي. (دوست طرفان) غلط فهمي ـ خواه مخواه جي چيڙ.

ـ روسُو ڃ روسُو: ذ. صفت. رُسڻو ـ رُسندڙ. تيُسائي ـ تيسرُ ضدي ـ هٺيلو ـ چيڙلو ـ ايوٺو ـ زُود رنج ـ ٿانديءَ تهڙو.

ـ روسُ ڃ روسَ (ت): ذ. گندگي ـ خرابي ـ ڪين ـ ڪچرو. ٿلهي ماني ـ روٽ ـ روٽلو. رڌل گوشت جو هڪ قسم.

● رُوسُ: ذ. اسم خاص. اتر ايشيا جي هڪ ملڪ جو نالو. رشيا.

● روسِواڙَ: اسم خاص. قديم زماني ۾ گوتم ٻُڌ جا پوءِ لڳ ۽ منڌ جا رهاڪو.

● رَوِشُ ڃ رَوِشُون: ث. هلت ـ چلت ـ چال ـ ڍنگ ـ نمونو ـ ورتاءُ ـ چلگت ـ اچرن ـ رفتار ـ هلٽي ـ طريقو ـ برتاءُ ـ وهنوار ـ انتظام ـ جوڙجڪ. ارڪان ـ افعال ـ اوساڻ ـ آڌي ويٺي ـ رهڻي ڪهڻي. مُهالدو ـ چهرو ـ صورت ـ شڪل ـ شبيهه ـ ڊوش. خاصيت ـ وصف ـ اوچهه.

ـ رَوِشُ سُڌارُ ڃ روِشُ سُڌارَ: ذ. صفت. هلت چلت کي سڌاريندڙ ـ افعال سڌاريندڙ ـ اخلاق سُڌارڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● روشُ ۽ روشَ (ڪ): ذ. نانگو - اگهاڙو - ننگو - بيرهنہ.

● روشَنُ: صفت. صافُ - پڌرو - ظاهر ظهور - وِيڪت - آشڪار - چمڪندڙ - جهرڪندڙ - تجلائي - چمڪنو - چلڪنو - منور - تاباں - نوراني. نِشانبرَ - پرسِدَ - مشهور - ظاهر - عيان. ڪليل - ڪشادو. چهرو - آبدار - اوجل - تيکو - مَلو چِلو. عاليشان - شاندار - عمدو - پيڪيدار - ٺٺُ وارو.

- روشَن آختَر: ذ. [ف. روشن + اختر = تارو] ستاڳو - بخت وارو - بختاوَر - ڀاڳين ڀريو - ڀاڳيوانُ - خوشنصيبُ - قسمت وارو. سدورو

- روشِنائيِ ۽ روشِنائيُون: ث. سوجهرو - نورُ - جوت - شعاعُ - پرڪاشُ - سُجهندو - آجالو - آهاءُ - سهائيِ - چمڪو - فجرُ - پره ڦٽيِ - باکَ. ڏيئو - بتيِ. مشهوريِ - پڌرائيِ - ظاهيريِ. ليکڻ جي مَسُ.

- روشَنُ ٿيڻُ: سوجهرو ڪرڻ - چمڪڻ - شعاع ڪرڻ - تجلو ڪرڻ - آجالو ڪرڻ - پرڪاش ڪرڻ - سُجهندو ڪرڻ - چمڪو ڪرڻ. جلڻ - ٻرڻ - سڙڻ. ڪُلڻ - ظاهر ٿيڻ - معلوم ٿيڻ - خبر پوڻ - ڄاڻ پوڻ. صاف ٿيڻ - چٽو ٿيڻ.

- روشندانُ ۽ روشندانَ: ذ. [ف. روشن + دان = رکڻ جي جاء] روشني اچڻ جي دريِ - لوگهو - جارو - بادبانُ - روزن. جاء ۾ ڏيئي رکڻ جو جارو. بتيِ - فانوسُ - ڏيئو - مشعل.

- روشَنُ دِماغُ ۽ روشَنَ دِماغَ: ذ. صفت. [ف. روشن + دماغ = ذهن] اعليٰ دِماغ - هوشيارُ - ذهينُ - فهيمُ - سمجهُو - ڪليل دِماغُ - ڏاهو - سياڻو - عاقِلُ.

- روشَنُ ضَميرُ ۽ روشَن ضَميرَ: ذ. صفت. [ف. روشن + ع. ضمير = اندرُ] صاحب ڪشفُ - روشن دل - صاحب دل - صاحب ادراڪ - اهلِ دل. گيانيِ - هوشيار - عاقل - داناءُ - ماهرُ.

- روشَنُ قياسُ: ذ. صفت. [ف. روشن + قياس = غور - خيال). صاحب عقل - قياسوندُ - قياسمندُ.

- روشَنُ ڪِتابُ: اسم خاص. (ف) پاڪ ڪتاب. قرآن مجيد.

- روشَنُ ڪَرَڻُ: چمڪائڻ - چلڪائڻ. صاف ڪرڻ - ظاهر ڪرڻ - پڌرو ڪرڻ. جلائڻ - ٻارڻ - ساڙڻ.

- روشِنيِ ۽ روشنيُون: ث. روشنائيِ - سوجهرو - آجالو - سهانو - سُجهندو - سهائيِ - چمڪو - جهلڪيِ - تجليِ - جوتَ - نورُ - شعاع - پرڪاشَ. بتيِ - ڏيئو - شمعدانُ. فجرُ - پره ڦٽيِ - باکَ. پڌرائيِ - ظاهرائيِ - مشهورائيِ. بينائيِ - ڏِسڻ - اکين جي نظرَ.

- روشنيِ ڪَرَڻُ: جوتَ جاڳائڻ - شعاع ڪرڻ - سُجهندو ڪرڻ - آجالو ڪرڻ. بتيِ ٻارڻ.

● روشِنائيِ: اسم خاص. تعلقي ڳوني ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- روشِنائيِ جاگيرَ: اسم خاص. تعلقي ڳوڻيِ ۾ هڪ ديهه.

● روضو ۽ روضا: ذ. (ع. روضة). (ڪنهن بزرگ جي) لوڙهو - قبر - مقبرو - تربت - قبو - درگاه - آستانو - مزارَ. (اسم خاص) آن حضرت صلعم جن اجو مزار مبارڪ. باغ - باغيچو - چمنُ - گلستان - ڦلواڙيِ - ڦوليستانُ.

- روضہ خوانُ ۽ روضہ خوانَ: ذ. [ع. روضه + ف. خوان < خواندن = پڙهڻ] مرثيا پڙهندڙُ - مرثيہ خوان - ماتمي.

- روضۂ رِضوانُ: ذ. (ع) بهشت - سرڳُ - جنتَ - فردوسُ.

- روغَنُ ۽ روغَنَ: ذ. (ف). تيلُ - سنيپُ - گيهہ - عرقُ - چيڪنائي. ڪاشيِ - چمڪو - چمڪو ڏمڪو - ظاهريِ ٻيهڪو - ملمعو - ٻاهرين ٽيپ ٽاپَ. (اسم خاص) رياست لس ٻيلي ۾ هڪ مشهور شهر جو نالو. ٻيو نالو "روگهان".

- روغَنِ بلِسان: (ف) سون ٻوٽيءَ جو تيلُ.

● روغَنِ تلخ: [ف. روغن + تلخ = ڪڙو] ڄانيي جو تيلُ - ڪڙو تيلُ. ڪارو تيل.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

– روغَندارُ ۽ روغَندارَ: ذ. صفت. (ف. روغن+دار>داشتن=رکڻ) روغني - تيلي - وارنشي - سٿيو - چيڪنائيي وارو.

– روغَنِ زردُ: (ف. روغن+زرد=پيلو- هيڊو) مکڻ مان تيار ڪيل گيهه.

– روغَنُ فَروشُ ۽ روغَنَ فروشَ: ذ. (ف. روغن+فروش>فروختن=وڪڻڻ) تيل جو واپاري - تيلي - تيلائيي - تيلُ وارو.

– روغَنِ قازَ مَکَڻُ: (ف) خوشامد ڪرڻ - زمانہ سازي ڪرڻ - يارُ بَڻائڻ - دوست ڪرڻ - سنگتي ڪرڻ.

– روغنيي ۽ روغنيي: ذ. ث. (ف) تيل وارو - سٿيو - چيڪنو - سٿپ لڳل - وارنشي.

● روفُ ۽ روفُون: ث. (انگ. Roof) ڇتِ.

● روفَ جوُ ڪارَبُ: ذ. ڇتَ جي سيرن وِجهڻ جو هڪ ڪارب - سيرن وجهڻ جو سانچو.

● روڪَ ۽ روڪَ: ذ. صفت. (سن. روک) روڪڙا ٽَڪا - نقد. ظرف. بروقت - آنهيءَ مهل - بنا دير - جهٽ پٽ - جلد.

– روڪَ نُوڪَ: ث. روڪَ - روڪڙ - روڪڙو - لقد - نقدي - ظرف. بروقت - تڏي تي - آنهيءَ مهل - هيڪدم.

– روڪَڙِ ۽ روڪَڙونَ: ث. نقدي - لقد - پئسا - حاضر پئسا - ڪلدار. پئسن جي حساب جو ڪتاب - وَهي - ڪچو - ڪئيش بُوڪ.

– روڪڙو ۽ روڪڙا: ذ. صفت. نقد - روڪُ - روڪڙ - ڪلدار - پئسا. ظرف. بروقت - آنهيءَ مهل - هڪدم - بنا دير - جهَٽ پَٽ. پئسن نہ ڏيڻ جي حالت ۾ استعمال ٿيندڙ لفظ (روڪڙا ڏ ناڻينس = نہ ڏ ناڻينس).

– روڪڙو جَوابُ ۽ روڪڙا جَوابَ: ذ. رُکو جواب - اِنڪار - ناڪار - نابري - نانُ. تُرت جواب - يڪدم جواب.

– روڪڙو جَوابُ ڏِيَڻُ: ناڪار ڪرڻ - انڪار ڪرڻ - رُکو جواب ڏيڻ - نابري وارڻ - نانُ ڪرڻ.

– روڪڙيي ۽ روڪڙِيُون: ث. نقدي - روڪَ - روڪڙ.

● روڪَڻُ: مصدر. اٽڪائڻ - ٻَڌڻ - رنڊڻ - رنڊائڻ - جهلڻ - ٻيهارڻ - ٽارڻ - ترسائڻ - اٽڪاءُ ڪرڻ - ٿَمڻ - مَنڊڻ - سيڙائڻ - نِوارڻ - وارڻ - اوراٽڻ. واڙَ ڏيڻ - اوٽ ڪرڻ - پردو ڪرڻ - اجهو ڪرڻ - بچاءُ ڪرڻ - بچائڻ - محفوظ رکڻ. منع ڪرڻ - باز رکڻ - جهلڻ.

– روڪَ ۽ روڪُون: ث. ٻَل - جهَل - منع - نِيورتي - پابندي - ضابطو - سيڙاهو - نظربندي - سَنڪَٽُ - وگهن. رنڊڪ - اٽڪ - اٽڪاءُ - آڏ - رُڪاوٽ - بندش - ممانعت - انسداد - احاطہ بندي - ڪَچ بحثي. ڇيڊ ڪ. گَهٽ.

– روڪَ ٿامَ: ث. بندش - ممانعت - جهَل پل. رُڪاوٽ - پابندي - احاطہ بندي.

– روڪَ ٽوڪَ: ث. منع - آڏ - رنڊڪ - اٽڪ - جهَل پَل - ممانعت - انسداد - بندش.

– روڪيِ رَکَڻُ: ترسائڻ - جهَلي ڇڏڻ. پڪڙيو بيهارڻ - بند ڪرڻ - بندي ڇڏڻ - بندش هيٺ رکڻ.

– روڪيِ روڪيِ: ظرف. تَرسائي تَرسائي - بيهاري بيهاري - جهلي جهلي - آهستي آهستي - ڏيري ڏيري - احتياط سان.

● روڳُ ۽ روڳَ: ذ. (سن. روگ = گندگي) روڳ - گندگي - پُون - پَسُ - گَندُ. سڙيل رَت - رَت پُون - ڦَتَ مان وهندڙ گند. بيماري - مرض. ڏُوار - اگهائي - ناچڱائي - ڏوجُ - ڏُجهندو - لڳائي - ڪُمهرائي - آزار - بي مزائي - رنجوري - ناچاقائي - پيڙا - تڪليف. باهہ. ڏُک. عشق - محبت.

– روڳائيتو ۽ روڳائتا: ذ. صفت. اگهو - بيمار - ناچڱو - لڱو - ناچاق - سُکالو - روڳ وارو - روڳي - جيءَ جَنڊو - ڏُجهارو - مَرضيل - مَريض - ڪِير ڪيٺو - رِڳت - رِڳَ - رِڳو - ڏُڏاري. پُون وارو - گند سان پريل. ڏُکيو - تڪليف وارو.

– روڳَ پَوڻُ: بيماري ٿِيلجڻ - مرض پوڻ - اگهائي پوڻ.

- روُڳُ لڳڻُ: بيماري ٿيڻ - بيماري ٿيڻ - مرض جو ٿيڻ - اگهائي ٿيڻ. جهڳڙو ٿيڻ. عشق لڳڻ.

- روُڳُ منجهه رُلڻُ: گناهن ۾ گرفتار هئڻ - بڇڙن ڪمن ۾ ڦاسڻ - ڪُڌن ڪرتوتن ۾ ڦاسڻ. مرض ۾ مبتلا هجڻ - دائم المريض هجڻ - سدائين بيمار رهڻ.

- روُڳيِ ۽ روُڳِيءَ: ذ. صفت. (هہ. روگي = روڳي > سن. روگين = روڳي) بيمارُ - اگهو - مرض وارو - مرضيل - اڻ سگهو - ناچڱو - لڱو - روڳائتو - سُڪالو - ڏُڏاري - رِ ڳت - جيءَ جَدُو - ڏُجهارو - دائم المريض. گندو پيتُ سان ڀريل - رَتُ پُونءَ سان ڀريل - ڪينو - گندو - خراب - بڇڙو - گداو. سُست - آرسي - ٿوٽي - ڪاهل - ڍاڪُن ڍِلو - عاري - ڪَم ڪوس - سليو ساٽ - آرسائتو - وِساٺو - ڍِرڪو - ڳَمُ. معذور - لاچار.

● روُگهانُ: ذ. اسم خاص. رياست اس ٻيلي ۾ هڪ مشهور شهر جو نالو. پيو نالو "روغن".

● رُوُلُ ۽ رُوُلَ: ذ. (انگ) قاعدو - قانون - ٺهرايل حڪم - ضابطو - دستور - رواج - طريقو - سرشتو. ليڪُن ڪيڻ جو ڪاٺ جو گول اوزار - ليڪئو - گول ڦٽيل. لوهہ جو وزن دار ڳورو چڪرو، رستن يا ميدان کي هموار ڪندڙ - لوهو سانئيرُ. (ت) هڪ قسم جو ڪورين جو اوزار، هڪ گول لٺ سُٽن کي ڳنڍيندڙ پٽن جي وچ ۾ ڦرندڙ. هڪ ڪپڙي جو قسم.

- روُلُ پنسِلَ ۽ روُلُ پنسُونُ: ث. (انگ) پينسل. سُرمي جو قلم. نقاشي جو قلم.

- روُلَرُ ۽ روُلرَ: ذ. (انگ). لوهو سنهور، پٿرن کي پيچڻ جو اوزار.

● روُلڻُ: مصدر. رُلائڻ - رولو - دربدر ڪرڻ - رولو وجهڻ - اڌ ۾ ڇڏي ڏيڻ - ڦٽائڻ - خراب ڪرڻ - ڦَڏو وجهڻ - ڦيٽاڙو وجهڻ - وگهن وجهڻ - ڇيڙڪ وجهڻ - رنڊڪ وجهڻ - غفلت ڪرڻ - سستي ڪرڻ - ڳَمُ ڪرڻ - کيهلَ ڪرڻ.

- روُلُ ۽ روُلَ: ذ. بي ٺانئيڪو - بي ماڳو - بي هنڌو - آوارو - ٽلڪائتو - رولاڪ - روُلُو - روهہ رُليو - ٽولاڪڙ - پنوار - ٽِرڦاٻڙيو - ڪالاٺ - رولاڪڙ - ڏِڪا ڪائيندڙ - اجايو گهمندڙ - واهيات ڦيرلدڙ. لانبڙ - لُنبُ - لُفنگ - منگتو - پِنُو - پينانگ - ٽُوهُو - پِنندڙ - بيڪاري - فقير - پيناڪ. سُست - ڪاهل - ٽوٽي - آرسي. مُلازمن جي نالي جي فهرست - حاضريءَ جو ڪتاب - داخلا جو ڪتاب.

- روُليڙو ۽ روُليڙا (ت): ذ. بي ٺانئيڪائي - رولو - پنواري - بي ماڳائي - بي هنڌائي - دقت - تڪليف - هلاڪي - پريشاني - مصيبت - جاکوڙو - ڪشالو - ڪشٽُ - ڏُک - ڏُکُ - ڏُکيائي - ڏُکائي.

- روُلُو ۽ روُلا: ذ. مونجهارو - گڙٻڙ - لُڙ - گهمسانُ - پائيتالُ - بکيڙو - وڳوڙُ - جهيڙو - ڦڏو - دنگو - جهڙو - فساد. گهمڪوڙ - گند ڪوڙ - جنجل. ڦيٽاڙو - خلل. دربدري - تڪليف - ڏُک - بي آرامي - بي قراري - حيراني - پريشاني. الله ڏنڌ - بادشاهہ گردي - بد انتظامي - ابتري. فڪر - ڳڻتي - انتظار - اوسيڙو. ڀولو - غلطي - چُڪ. وائڙائي.

- روُلُو پوَڻُ: حساب ڪتاب ۾ ڀُل پوڻ - چُڪ پوڻ - غلطي ٿيڻ.

- روُلُو ڪرَڻُ: فساد ڪرڻ - بکيرو ڪرڻ - شورش مچائڻ - ڦَڏو ڪرڻ - دنگو ڪرڻ - بغاوت ڪرڻ.

- روُلُو وِجهڻُ: مونجهارو پيدا ڪرڻ - گڙٻڙ پيدا ڪرڻ - بي انتظامي وجهڻ - ابتري پيدا ڪرڻ.

● روُلُو ۽ روُلُو: ذ. بيگانو - پنڌڪندڙ - پينانگ - رولاڪ - ٽلڪائو - روهہ رُليو - رولُ - ٽولاڪڙ - ٽڙٽاٻڙيو. بي ٺانئيڪو. لُنب - لفنگ - لانبڙ - آوارو - ٽوهُو. اوپرو - ڌاريو - اوپٺُو - اڻ واقف - اپُوسي - اڻ سونهون. مسافر - پرديسي. خانہ بدوش - هڪ هنڌان ٻئي هنڌ رهندڙ.

● روُليها (ث): اسم خاص. ٿر ۾ رهندڙ مينگهواڙن جي هڪ ذات جو نالو.

● رومُ: ذ. اسم خاص. اٽليءَ جي گاديءَ جو هنڌ. قرآن شريف جي هڪ سوره جو نالو.
– رومَنُ ۽ رومَنَ: ذ. رومُ مُلڪ جو رَهاڪو. انگريزي حرفن ۾ لکيل ٻي ٻولي.
– رومَنُ ڪئٿلڪ: ذ. (انگ) عيسائين جو هڪ فرقو.
– رومَن ڪئريڪٽر: ذ. (انگ). انگريزي حرفن ۾ لکيل.
– رومِيُ: ذ. رومُ ملڪ جو رهاڪو – تُرڪ – تُرڪي. هڪ مشهور بزرگ ۽ شاعر مولانا جلال الدين جو لقب.
● رُومُ (ٿ): ذ. ٻَت جا وارُ – جِسم تي وارُ – پَرُ.
– رُوماچَ: ٿ. آپا وارَ – ڪَڙا ٿيل وار – ڪانڊاريل وارُ.
– رُوماچِيت: ذ. بَدنَ جا ڪَڙا وارَ – آپا ٿيل وارَ – ڪانڊاريل وارَ – رُوماچَ. ظرف. گَدگَد – هَرشِيت – نِهال – راضِيُ – خوش – پَرسَن – جوپُ.
– رُوماوَليُ ۽ رُوماوَليون: ٿ. پيٽُ تي وارن جي قطارَ.
– رُومُ رُومُ: ذ. وار وارُ – رَڳ رَڳ – عضوو عضوو – انگُ انگُ – ذرو ذرو – جِسم جو هرهڪ عضوو.
– رُومُ رُومُ ڏڪڻُ: سڄو بدن ڪالڊارجي وَڃڻ – سڄو بدن ڏڪڻ – وارُ وارُ ڏڪڻُ – جسم جو هرهڪ عضوو ٿرٿرڪڻُ. گهڻو هراسجڻُ – خوف ۾ پرجي وَڃڻ.
● رُومالُ ۽ رُومالُ: ذ. اسم. [ف. رو = منهن + مال > ماليدن = مهٽڻ) منهن وغيره صاف ڪرڻ لاءِ ننڍو ٽُوالُ. هٿَ ۾ کڻڻ جو ننڍڙو ڪپڙو. انگوڇو – پوتيڙو – نئپڪينُ – ميز پوشُ.
– رومال ۾ ويڙهيل پادَرُ هڻڻُ: گجهيُ طرح سان بي عزتي ڪرڻ – گجهيُ طرح سان ڏکُ هڻڻ.
– رُومالِيُ ۽ رُوماليُون: ٿ. (ف). عورتن جي مٿي جي ٻڌڻُ جو هڪ ڪپڙو – ٻرقعي جو اڳيون حصو.

● رُومڙَ ۽ رُومڙُون (ت): ٿ. ڪاهَہ – حملو – آلر – ڏوڪَ – جُلهَہ – سَٽَ. غلبو. لاڙو.
– رُومڙَ ڪرڻُ: ڪاهَہ ڪرڻ – آلر ڪرڻ – جُلهَہ ڪرڻ – حملو ڪرڻ – سَٽَ ڏيڻ – ڏوڪي اچڻ. اوچتو سَنبت ڪرڻ.
– رُوميڙو ۽ رُومڙو (ت): ذ. بي خوفُ – بي ڊَپو – دليرُ – بهادرُ – ويرُ – سُورمو.
● رُومَڻُ: مصدر. (ت). ڪورين جو هڪ اصطلاح. سَٽَ ڪبي وَرِيُ پنهنجي مرضيءَ موجب ويڙهَڻُ.
● رُونُ: آواز (سن. رو) هڪ آواز جو قسمُ – سنهو آواز – رِيننگَٽُ – رِبهاٽُ – چيچاٽُ – چيچٽُ – رِيڱڻو – رُنڻ جو سنهو آواز. سنها وارَ – رُومُ – پرَ (ٿ).
– رُونُ رُونُ: هڪ قسم جو سنهو آواز. نارُ جو رِيننگَٽُ. سُرندي جو آوازُ. ڪَپاهَہ صاف ڪرڻ جو آوازُ – ڪنهن پارُ جي رُنڻ جو آوازُ. چرخي جو آواز. پُون پُونُ – پَڻ پَڻ – جهونڪارَ – هُونُ هُونُ – رِيڱڻو – رِبڙاٽُ – ريڱيڙو.
● رُونبو ۽ رونبا: ذ. ڪنهن ٻوٽي جي سلن ڪي هڪ هندان ڪڍي ٻئي هنڌ هڻڻ جو ڪم. روت – رُنبَ – رونبَ – وِيڙهَ – وِهراجُ. (ٿ. رونبيُ ۽ رونبيُون).
● رُونبيَ ۽ رُونبيُون: ٿ. رُومڙَ – جُلهَہ – ڪاهَہ – حملو – ڏوڪَ – آلر.
● رُونٽَ ۽ رُونٽون (ل): ٿ. اسم. نونٽَ ڪان ڪنپيلُ پانهن.
– رُونٽو ۽ رُونٽا: ذ. نونٽَ ڪان پانهن ڪنپيلُ مانڊهو – پانهن پڳلُ. (اسم خاص) ڪاري جي مڇيءَ جو هڪ قسمُ.
● رُونجڻ جا ڪيرٽا: ذ. انساني جسم ڪي چڪاسڻ جا ڪرٽا – ايڪس ري.
● رُونجهه: اسم خاص. (رياست) خيرپور ۾ رهندڙ ماڻهن جي هڪ ذات جو نالو.
● رُونجها: اسم خاص. سنڌي مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● روُنجهائيُ: اسم خاص. (رياست) خيرپور ۾ رهندڙ ماڻهن جي هڪ ذات جو نالو.
- روُنجهوُ ع روُنجها: ذ. اسم. پنبڻين جي ڪُٽل وارن وارو- ڪُٽل پنجرن ورو. چنجهو- نڏين اکين وارو- چوُچو. جهرو. (اسم خاص) تعلقي کپري ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● روُنڊڙوُ ع روُنڊڙا (ڪ): ذ. رُهنڊو- جانيُوڻو- رالپُوڻو- رُهنڊڙو.
● روُنڊوُ ع روُنڊا: ذ. صفت. هٿن پا پانهن کان بيڪار ماڻهو- رونتو- ٽُنڊو- جڏو- ٽُوڻو- ٽُوانو- اُوليهو- رُنڊو.
● رڦُنسيُ وِجهڻُ (ڪَچ): ڪُهڻُ.
● رَونشوُ ع رَونشا: ذ. کِل خوشي- مزو- وندر- ويار- بازي- کَليو َل- کِل- چرچو- تماشو- راڳ روُپُ- پيڪ- مزيداري- ناٽڪ- رنگ- مسخري- مشڪري- مانگ. لطف- مزو- خوشي.
- رَوُنشانشُون ع رَوُنشانشان: ذ. صفت. کِلارو- کِل جهڙو- کِلائيندڙ- مسخري جهڙو. عجيب. حيرت جهڙو.
- رَوُنشائيتوُ ع رَوُنشائيتا: ذ. ضمير. صفت. خوشيءَ جهڙو- مزي جهڙو- رولشائي- کِل جهڙو. رونشائون. کِل مُنهون- کِلڻو- کِلائيندڙ- مسخرو.
- رَوُنشائيئُ ع رَوُنشائيُ: ذ. خوش مزاج- خوشي ملهائيندڙ- رولشو ڪندڙ- چرچائي- خوش طبع- يوڳائي- وندرائيندڙ- رالديکر.
● رَوُنَقَ ع رَوُنقوُن: ث. اسم. چهرو- روُپ- رنگ- وَرَڻُ- صُورت. سونهن- خوبي- حُسن- سوُبيا- خوبصورتي- زينت- زيب- سُهائي- سُندرتا- نزاڪت. لُطف- مزو- راحت- عيش. ولدر- چهچٽو. تيجُ- جلوو- ڪرانتي- جهاڪو- پڙڪي- پرتاب- ڏَما- پيراج- تجلو- جوت- چمڪو- پيڪو- تجمل- ٺٺ- ڊانيس. شان- جاه وجلال- شان شوڪت- وقار- دٻدٻو- رُعب- تاب- حشمت. تازگي- آبادي. بهار.

- رَوُنَقَ آفرُوزُ: (ف. رونق + افروز > افروختن = وڌائڻ). رولق وڌائڻ وارو- جلوه گر- جلوه فرما- تشريف فرما- قدم رنج فرما.
- رَوُلَقُ آفرُوزُ ٿيڻُ: جلوه افروز ٿيڻ- تشريف فرما ٿيڻ- براجمان ٿيڻ- اچڻ. ڪنهن جي لحاظ سان يا ڪنهن لحاظ ڪري عزت وارو ٿيڻ.
- رَوُنَقَ آفزا: ذ. صفت. (ف. رونق + افزا > افزودن = وڌائڻ) رونق کي وڌائيندڙ- رونق وڌائڻ وارو- رونق افروز.
- رَوُنَقُ آفزا ٿيڻُ: تشريف فرما ٿيڻ- جلوه فرما ٿيڻ- براجمان ٿيڻ.
- رَوُنَقدارُ ع رَوُنَقدارَ: ذ. (ف. رونق + دار > داشتن = رکڻ). رونق وارو- چمڪيدار- تجليدار- تيرڪيدار- پيڪيدار- شاندار- عاليشان. حَسين- سُهڻو- سوڀياوان- خوبصورت- پُرلُطف- پُر بَهار- مزيدار.
● رَوُنڪوُ ع رَوُنڪا: ذ. وَونڪو.
- روُنڪوُ ع روُنڪا (ل): ذ. رُڙڻ جو نمونو- روڄُ- روُن روُن- رينگٽ- رينگات.
● روُنڪَ ع روُنڪُون (ٿ): ث. مرضي- پسند- خواهش- اِڇا- سَڌَ. (راءِ).
● روُنڪيڙوُ ع روُنڪيڙا (ٿ): ذ. وَڻُ- درخت.
● روُنگَ ع روُنگُون: ث. وڏيڪ حاصل ڪرڻ جو مطالبو- رُنگ- ڪُرڪ. ٿوري وڌيڪ ڏري (ڪنهن شيءِ جي).
● روُنگاتُ ع روُنگاتَ (ت): ذ. روُن روُن- رينگٽ- نار جي هلڻ جو آواز. سُرندي جي وڄڻ جو آواز. گوليءَ جو آواز. بيمار ماڻهوءَ جي ڇينگهہ جو آواز- روُنگڙو- رينگڙو.
● روُنگاڻَ ع روُنگاڻون (ک): ث. ٻنيءَ جي وات- گس- پيچرو.
● روُنگها: اسم خاص. سنڌ ۾ رهندڙ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.
● روُنگهاتُ ع روُنگهاتَ: ذ. روُن روُن- رينگاتُ- روُنگاتُ- رينگڙو.

● رونڪنهڏي: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رونو: اسم خاص. حيدرآباد سنڌ ۾ رهندڙ ماڻهن جي هڪ ذات جو نالو.

● رونهارو ۽ رونهارا (ک): ذ. ڍنيد جي پکيءَ جو هڪ قسم.

● رونهڙو ۽ رونهاڙا (ت): ذ. رولهارو.

● رونثارو ۽ رونثارا (ل): ذ. رونهارو.

● روڻ ۽ روڻيون: ث. واهه مان ڪڍيل هڪ ننڍي شاخ. زمين کي پاڻيءَ جي گهاري مان ٻيل ننڍي ڪاڏ ـ سوراخ ـ تنگ ـ ٻيرڙ ـ ڏر ـ ڏرڙ. ڪنهن واهه وغيره مان ٿيل سيم. بنيءَ ۾ هر ڪاهڻ کان اڳ ڏنل جام پاڻي ـ ريج. سرنگهه ـ نڙو ـ بمبو.

● روڻ: مصدر. (ف. رفتن = هلڻ) خوشيءَ مان ڦيريون پائڻ ـ جهمريون هڻڻ ـ ٽينگ ٽپا ڏيڻ. خوش ٿيڻ ـ سرهو ٿيڻ ـ راضي ٿيڻ ـ نيهال ٿيڻ ـ پرسن ٿيڻ. هلڻ.

● روڻ: مصدر. رئڻ ـ روئڻ.

● روڻ ۽ روڻون (ت): ث. ڳالهه ـ گفتگو ـ گفتار.

ـ روڻ پوڻ (ت): ث. ڳالهه ٻولهه ـ گفتگو ـ ٻچار ـ گفتار ـ چوٻول.

● روڏو: اسم خاص. تعلقي شهدادپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

ـ روڏي ۽ روڏيون: ث. آباديءَ کان اڳ ۾ زمين کي ڏنل ڀريون پاڻي ـ ريج.

● روڏي: اسم خاص. تعلقي ميهڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● روهه ۽ روهه: ذ. (سن. روشڻ) جبل ـ ٽڪر ـ ڇپر ـ ڪوهه ـ پهاڙ ـ ڏونگر ـ پربت ـ ٽوڙ هو. مکڙن جو جهنڊ ـ روٽ ـ مکڙن جو ولر ـ مکڙن جي فوج ـ مکڙن جو ڪٽڪ. ڪاوڙ ـ غصو ـ ڏمر ـ ڪروڌ ـ وڏوڻ ـ چڙ ـ ڪوپ ـ غضب ـ تيج ـ قهر. (ڪ) سخت گرمي ـ ڪاڙهو ـ تپش ـ لڪ ـ رجهه.

ـ روهاڪي ۽ روهاڪيو: صفت. هڪ پکيءَ جو قسم، جبلن ۾ رهندڙ ـ پربتي. ذ. صفت. جابلو ـ چاپرو.

ـ روهه ٻرڻ (ڪ): تڪليف اچڻ ـ مصيبت ڪڙڪڻ ـ مشڪلات اچڻ.

ـ روهه تي چڙهڻ: جبل تي چڙهڻ. تڪليفون سهڻ ـ مشڪلاتون پوڻ ـ مصيبت ڪڙڪڻ.

ـ روهه رلا (ع): ذ. جبلن جو رولو ـ مصيبتون ـ مشڪلاتون ـ ڏک ئي ڏک.

ـ روهه رلا متي ڪلا (ع): ذ. هميشه مصيبتون ـ سدائين مشڪلاتون ـ مسلسل ڏاکڙا. سدائين مسافري.

ـ روهه رليو ۽ روهه رليا: ذ. رولاڪ ـ پنڌوار ـ ڀهر ـ ڀيرو ـ بي ماڳو ـ بي ٺائينڪو ـ بي هنڌو ـ آوارو ـ ٿلهڪائو ـ رولو ـ ٽولاڪڙ ـ ٽيڙ ٽاٻڙيو. ڦينهڙ ـ لفنگ ـ لنب ـ لوفر. سست ڪانڊ ـ ٽوني ـ آرسي ـ ڪاهل.

ـ روهه رليو هئڻ: هميشه ڏکن ۾ هجڻ ـ سدائين ٽولاڪن ۾ هجڻ. لوفر هجڻ ـ لفنگ هجڻ. سست هجڻ ـ ٽوني هجڻ.

ـ روهڙ (ڪ): ث. ننڍڙيون پٿريون ـ ڪنڪريون ـ پٿيون.

ـ روهيڙو ۽ روهيڙا (ت): ذ. پٿرائون هنڌ ـ جابلو هنڌ. ذ. صفت. جابلو ـ چاپرو ـ ٽڪرائتو ـ ٽاڪيرو.

ـ روهيڙي ۽ روهيڙيون: ث. ڪڪري ـ پٿي ـ پٿري ـ پٿرڙي. ڪوهه ۾ پاڻيءَ جي مٿان سخت پهڻ جو ڍڪ.

ـ روهه لڳڻ (ڪ): جبل جي ٿڌي هوا لڳڻ. آتر جي ٿڌي هوا لڳڻ. پارو پوڻ ـ سيءُ پوڻ.

ـ روهه ۾ رلائڻ (ت): آفتن ۾ ڇڏي وڃڻ ـ مصيبتن ۾ وجهي وڃڻ ـ مشڪلاتن ۾ ڇڏي وڃڻ.

ـ روهي ۽ روهيون: ث. (سن. روشڻ) هڪ قسم جو جبل جو ڪارو پٿر. اوزارن کي تيکي ڪرڻ لاءِ استعمال ٿيندڙ. ڪرڙ ـ ڪرل ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سيراڻ - توهيُ. (ت). سوئر جي واٽُ ۾ مٿين
ڇاڙي ۾ ڏندن تکي ڪرڻ جو هڪ عضوو.
ٻار ڄمڻ بعد عورت جي پيٽ تي رکڻ ۾ ايندڙ ٻِرُ.
رڻُ - سَڃ - بَرپٽُ - ويرانيُ - صحرا. رڃ.

- روُهيُ تي وَڃائڻُ (ت): ڪَرو ڪري وڃڻ - خاصو ڪري وڃڻ - سُٺو ڪري وڃڻ - ڏاهي ٿي وڃڻ - سوچيُ سمجهي وڃڻ - خيال سان وڃڻ.

- روُهيُ ڏيڻُ (ت): جُتيءَ جو تَرو ڏاهي سِٽُ يا ڏور سان بند ڪري روهيُ هيٺان رکڻ.

- روُهيلو ۽ روهيلا: ذ. صفت. ڪوهستانيُ - ڏوُنڪريو - پَهاڙيُ - ڇاپرُوُ - ڏاڪيرُوُ. ذ. جابلو ماڻهو. هڪ پکيءَ جو قِسم - جَبلُ جو ڪانءُ - رواجي ڪانءُ کان ٿورو وڏو. هڪ کيڙي جو قِسم.

● روُهڙَنَ ۽ روُهڙَنُون (ت): ث. ٻاجاريءَ جي ٻنهي پاسن جي وچ ۾ پڌل رَسيُ.

● روُهڙو: ث. اسم خاص. تعلقي سانگهڙ ۾ تعلقي ڏيره محبت ۾ ڏيهن جو نالو.

● روُهڙيُ ۽ روُهڙيُون: ث. هڪ جبلن ۾ پيدا ٿيندڙ جهنگلي ڦلُ جو قِسم - ڏٿُ. هڪ وَڻُ جو نالو. هڪ جبل جو نالو.

● روُهڙيُ: اسم خاص. سکر ضلعي جي هڪ شهر جو نالو. تعلقي روُهڙيُ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● روُهيلانيُ: اسم خاص. بُگٽيُ بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

● روُهيلڙيُ: اسم خاص. تعلقي ميثيُ ۾ هڪ ڏيهه جو نالو.

● روُهڻُ: مصدر. (س. روڌن) روڪڻُ - رنڊڻ - رنڊي ڇڏڻ. سوڙهو ڪهُڻُ - بَنڌُ ڪرڻ - مُنڊڻُ. منع ڪرڻ - جهلڻ - روڪڻ. ٻوهڻُ - تڪڻُ - ويساه ڪهاڻي ڪرڻ - ۴۲۰ ڪرڻ - ٺڳي ڪرڻ.

● روُهڻ ۽ روُها: ذ. ڏُک - درد - تڪليف - رويو - روُلو - ڏاڪڙو - آهنج - ايذاءُ - مشڪلات - مصيبت - پريشانيُ - دَربدريُ - ٽولاڪو. ساڙ - رَنج - غصو - ڪاوڙ.

- روُها پِٽائڻُ: تڪليفون ڏيڻ - مصيبتون ڏيڻ - ڏاڪڙا ڪيائڻ - مشڪلاتون ڏيڻ - پريشان ڪرڻ - دربدر ڪرڻ.

- روُها پَسڻُ: تڪليفون سَهڻُ - مصيبتون سَهڻ - ڏاڪڙا ڪيڏڻ - پريشاني ڏسڻ - دربدر ٿيڻ.

- روُها ڏيڻ: تڪليفون ڏيڻ - مُصيبتون ڏيڻ. ٺڳيون ڪرڻ - دغائون ڪرڻ. نقصان ڏيڻ - ٺونو وجهڻ - ڪوٽ ڪرڻ.

● روُهيڙو ۽ روُهيڙا (ت): ذ. ٿَرُ جو هڪ وڻُ خصوصاً ٻاهڙمير جو، ڪَٺُن ٺاهڻ لاءِ ڪارائتو. لوهيڙو.

● روُهيڙيُ ۽ روُهيڙيُون (ت): ث. ٿَرُ ۾ ٿيندڙ هڪ وڻُ جو گُلُ.

● روُهيلُ (ڪ): اسم خاص. هڪ لَڪُ جو نالو.

● روُهيلا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● روُءُ: ذ. اسم. (ف. روُءِ = مُنهن) مُنهن - مُک - مُهڙ - مُهانڊو - چهرو - شڪل - صُورت - حُسن - سُونهن - رونق - سُهڻائي - سو ڀيا - شوڀيا - خوبصورتي - مَٿاچرو - مَٿُ - سَهاتُ - تَرُ - سَطَحَ. ڏيکاءُ - لِقاءُ - نظارو - ديدار. رُخ - طرف - پاسو. نمونو - طريقو. راءِ - مَتو - خيالُ - ويچار - سوچ. ميل - لاڙو - رَغبت. حالت - حال - درگتي. هَلِي چَلِي - مَرجاتا - رسم - رواج - طور - اطوار. ظرف. روبرو - مُنهن تي - آمهون سامهون - اڳيان - منهن ۾ - مُهڙ ۾.

- روُءِ رِعايَتَ ۽ روُءِ رِعايَتُون: ث. (ف) طرفداري - پاسخاطري - پاس - پاسخاطر.

- روُ سُفيدُ: (ف). معزز - عزت وارو - مان وارو - ممتاز - سُگهورو - لائق - فائق - برتر - مُعززترين. دولتمند - شاهوڪار - غني - امير.

- روُڪَش ۽ روُڪَش: ذ. (ف). شرمنده ڪندڙ. شرمائيندڙ - شرمسار ڪندڙ. مُقابل - نظير.

- روُڏانيُ ۽ روُڏانيُون: ث. مُنهن - مُک - مُهڙ - مُهانڊو - چهرو - شڪل - صورت. منهن جي رونق.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- روئائي قيري وڃڻ (ت): شڪل مٽجي وڃڻ- مُنهانڊو تبديل ٿي وڃڻ- صورت ئي ڦيري وڃڻ. مُنهن جي رونق لهي وڃڻ.
- روءِ بڇڙو ۽ روءِ بڇڙا (ت): ذ. صفت. بدصورت- شڪل بڇڙو- بدشڪل- مُنهن بڇڙو- ڪوجهو.
- روءِ بہ روءِ: ظرف. روبرو- مُنهن تي- سامهون- اڳيان- پيش- آمهون سامهون- مُهڙ ۾- مُنهن سامهون.
- روئت ۽ روئتون: ث. (ع. رويت: ڏسڻ) صورت- شڪل- روءِ- مُنهانڊو- چهرو. مُهڙ- مُنهن- مُک. ڏيک- ڏسڻي- نگاهہ- نظر- نيرت- بيصارت- درشت- جوت- ديد. نظارو- نماءُ- درشن. لقاءُ- تماشو- ديدار- ڏيکاءُ. مُلاقات- ڏيٺ- ڏيٺ ويٺ- ميل جول.
- روءِ پوش: ذ. ظرف. (ف. روءِ + پوش > پوشيدن = ڍڪڻ) ڳجهو- لڪل- ڇپيل- خفيہ- گمنام- عدم پيدا- گم- لاپتہ. پيگل- رفو چڪر.
- روءِ پوش ٿيڻ: ڇپجي وڃڻ- رفو چڪر ٿي وڃڻ- گم ٿي وڃڻ- لڪي وڃڻ- عدم پيدا ٿيڻ- لاپتہ ٿي وڃڻ- گمنام ٿيڻ.
- روءِ خندان: ذ. (ف. روءِ + خندان > خنديدن = کلڻ) کِلندڙ منهن- کِلمُک- کِلڻو- خوش گفتار- مُرڪيڻو.
- روئداد ۽ روئيدادون: ث. (ف). اکين ڏٺي حالت. حال- رونداد- روبڪار- احوال- خبر- سُڌ- سماچار- چاڻ. ڪٿي- ڏسا. هلڻي چلڻي- راڄا ريت- رسم و رواج. اڳهہ. پار. نمونو- قسم.
- روءِ زمين: سڄي زمين- ساري دنيا- سڄو جهان- ڪُل ڪائنات. سڄي مخلوقات.
- روءِ سخن: (ف). ڳالهہ جو منهن- سخن جو خطاب. ڪنهن ڳالهہ جي ابتدا- شروعات- مُنڍ- مُهڙ.
- روءِ سوءِ: ظرف. (ف. روءِ + سوءِ = طرف) پنهنجي سر- پاڻ مُهاڙو- پنهنجي منهن- پاڻ مُرادو- پنهنجي خيال- خود خيال- پاڻيهي.
- روءِ سوءِ ڪم ڪرڻ: پنهنجي مرضيءَ موجب ڪم ڪرڻ- پنهنجي مُنهن ڪم ڪرڻ- ڪنهن جي صلاح وٺڻ کان سواءِ ڪو ڪم ڪرڻ. پاڻيهي ڪم ڪرڻ- پاڻ مرادو ڪم ڪرڻ.
- روئڻ: مصدر. رُئڻ- روڄ ڪرڻ- روڄ سڄائڻ- راڙو ڪرڻ- رڙڻ- گريہ ڪرڻ- اکين مان ڳوڙها ڳاڙڻ- هنجون هارڻ. افسوس ڪرڻ- ارمان ڪرڻ- ڏک ڪرڻ- ماتم ڪرڻ- شوڪ ڪرڻ- غم ڪرڻ. رِيهُون ڪرڻ- رڙيون ڪرڻ- پاڪارڻ- واويلا ڪرڻ- دانهون ڪرڻ- هاءِ هاءِ ڪرڻ- ڪوڪڻ.
- روئيٽا روئڻ: پيٽا پيٽڻ- ڏک ظاهر ڪرڻ- ظلم جي شڪايت ڪرڻ.
- رونئو ۽ روئنڌا: ذ. صفت. رُئندڙ- روڄ سڄائيندڙ- روڄ ڪندڙ- روئهارڪو. رِنگٽو- ڪرڪريو- ڳهيير- ڪِل ڪِل ڪندڙ. گيدي- بُزدل- ڊڄڻو.
- رُئڻ هارڪو ۽ روئڻ هارڪا: ذ. صفت. رُئڻ جهڙو- رئڻ ڏانهن مائل. غمگين- اداس- شرمسار- شرمنده.
- روئي پوڻ: رُئڻ- اکين مان آب و هاڻ ڳوڙها ڳاڙڻ- هنجون هارڻ- روڄ ڪرڻ- رُئڻ هارڪو ٿيڻ. ناراض ٿيڻ- ڪاوڙجڻ. غمگين ٿيڻ- اداس ٿيڻ- ڏک ۾ پرجڻ.
- روئي ڏيڻ: رُئڻ اکين مان آب و هاڻ ڳوڙها ڳاڙڻ- هنجون هارڻ. عاجز ٿيڻ- تنگ ٿيڻ- ڪڪ ٿيڻ- بيزار ٿيڻ.
- روئي رت هارڻ: تمام گهڻو رُئڻ- روڄ راڙو ڪرڻ- روئي نيڻ نيچوڙڻ- اکين مان آب و هاڻ هنجون هارڻ.
- روئي روئي آکيون سڄائڻ: تمام گهڻو رُئڻ- روئي رت هارڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- روئي روئي رڇ پرڻ: انجام تائين ڦرڻ - پهانا ڪرڻ - عذر ڪرڻ - نت نئاءُ ڪرڻ.
- روئي ڪين ڪرڻ: تمام گهڻو رڻڻ - روڻ سڄائڻ - واويلا ڪرڻ.
- روئي روئي گهر پرڻ: تمام گهڻو رڻڻ - روئي روئي گهر مٿي تي کڻڻ.
- روئي گذارڻ: ڏکيو ڪاٽڻ - مصيبت سان گذارڻ - تڪليف ۾ رهڻ - تمام مشڪلات سان وقت گذارڻ.
- روئي وهڻ: روئي ڏيڻ. مايوس تي وهڻ - نااميد ٿيڻ - نراس ٿيڻ - بي آسرو هجڻ.

● روئو ۽ روئا (ل): ذ. سارين جي پوک جو هڪ مرض. ان کي ساڙي چڙ پيندڙ سنگ کي ڪيرائي وجهندڙ - روڙو.

● رَوِي ۽ رَوِي: ذ. اسم خاص. سج - سورج - شمس.

● رويا ۽ رويائون: ث. (ع.) خواب - سپنو. عڪس - خيال - ويچار - نظر - بصارت - ڏسڻي - نيرت - نيگاه. درشن - ديدار - د رشتي - مشاهدو. جن - پوت. آپاس - چايا - پاچو - سايو - پاڇولو.
- رويا صادقه: (ع). سچو خواب - حقيقي سپنو.
- رويت ۽ رويتون: ث. (ع). ديدار - درشن - مشاهدو - ڏسڻي.
- رويت هلال: ذ. (ع). پهرين تاريخ چنڊ جو نظارو - چنڊ جو ديدار - پهرين ڏينهن چنڊ جو مشاهدو.

● روينيو: ذ. (انگ. Revenue) ڍل وصول ڪندڙ کاتو: ث. ڍل.

● رَويو ۽ رَويا: ذ. تارن جو ميڙ. راس چڪر - منطقة البروج.

● رَويّو ۽ رَويّا: ذ. چال چلگت - هلڻي چلڻي - اٿڻي ويهڻي - برتاءُ - چال چلت - نشست و برخواست - دنيا سازي - روش. طريقو - دستور - قاعدو - قانون - ريت - رسم - نمونو. ظابطو.

● رَهه ۽ رَهون: ث. (ف). رستو - راهه - سڙڪ - وات - دڳ - ڪس - پيچرو - لنگهه - گذر - گهاڙو. مرتبو - دفعو - وارو - گهمرو - پيرو. نمونو - طريقو - دستور. قانون - قاعدو. نغمو - آواز - سرود - واڄو. (ت). اوزار جي ڌار - تيزائي.
- رهبر ۽ رهبر: ذ. (ف. رَه + بر < بردن = نيڻ - وٺي وڃڻ) رستي سان وٺي هلندڙ - رستو پڌائيندڙ - رستو ڏيکاريندڙ - دڳ لائيندڙ - وات ڏيکاريندڙ. سونهون - پومييو - رهنما - هدايت ڪندڙ - پيشوا - مهندار - سردار. مددگار - حامي - حمايتي - واهرو. رهبارو - قاصد - نياپو رسائيندڙ. مرشد - هادي - گرو.
- رهبر ٿيڻ: رستو ڏيکاريندڙ ٿيڻ - رهبر ٿيڻ - سونهون ٿيڻ - هادي ٿيڻ - رهنمائي ڪرڻ.
- رهبري ۽ رهبريون: ث. (ف). رهنمائي - سونهپ - اڳواڻي - پيشوائي - هدايت. مهنداري - سرداري. آسانائي - مشڪل ڪشائي - حمايت - مدد - واهر - مددگاري.
- رهبري ڪرڻ: رستو ڏيکارڻ - وات لائڻ - سونهپ ڪرڻ - سونهون ڪرڻ - هدايت ڪرڻ. پيشوائي ڪرڻ - اڳواڻي ڪرڻ. مهنداري ڪرڻ - سرداري ڪرڻ.
- رهدار ۽ رهدار: ذ. صفت. (ف) "مسافريءَ تي يا ڪنهن ڪم تي" سنبريل - تيار ٿيل - روانو ٿيل - آسهيل.
- رهرو ۽ رهرو: ذ. (ف. رَه + رو < رفتن = وڃڻ) واٽهڙو - وات ويندڙ - مسافر. پرديسي - بديشي - آيومييو.
- رهروان ۽ رهروان (ت): ذ. (ف. ره + روان < رفتن = وڃڻ) مسافر - وات ويندڙ - پرديسي - بديشي - آيومييو - آڻ سولهون. قافلي وارو - ڪاروان وارو.
- رهزن ۽ رهزن: ذ. (ف. ره + زن < زدن = هڻڻ). واٽ رهزن کي ڦريندڙ - مسافرن کي

لٽيندڙ ـ ڦورو ـ لوٽو ـ ڌاڙيل ـ ڌاڙيل ـ لٽيرو ـ واٽمارو ـ رستي تان ڦرڪندڙ ـ راه ويندي مسافرن کي ڦريندڙ. بدمعاش ـ شاهي ـ لچو ـ چرلو. ٺڳ. بدچال. بي ايمان ـ خيانت وارو ـ دغاباز ـ ڪميتيو ـ ويساهه گهاتي.

ـ رَهزني ج رَهزنيون: ث. (ف). واٽ ويندڙن سان ڦر ـ ڦرمار ـ هٿ ڪس ـ لٽ ـ ڦر ـ راهزني ـ ڌاڙو ـ قزاقي ـ ڌاڪو.

ـ رَهگذر ج رَهگذر: ذ. (ف. ره. گذر < گذشن = لنگهڻ) عام رستو ـ شاهراه ـ سڙڪ ـ شارع عام ـ لنگهه ـ گس ـ ڏڳ ـ گهاڙو ـ واٽ ـ راه ـ سڙڪ. لانگهائو ـ واٽهڙو ـ واٽ ويندڙ ـ مسافر ـ پانڌيڙو.

ـ رَهگذر ٿيڻ: لانگهائو ٿيڻ ـ واٽهڙو ٿيڻ ـ وٽان لنگهڻ ـ گذري وڃڻ ـ رستو وٺي وڃڻ ـ پانڌيڙو ٿيڻ. وانجهڻ ـ روانو ٿيڻ ـ موڪلائڻ ـ آسهڻ.

ـ رَهنما ج رَهنما: ذ. (ف. ره + نما < نمودن = ڏيکارڻ) واٽ ڏيکاريندڙ ـ رستو ٻڌائيندڙ. سونهون ـ رهبر ـ پيشوا ـ اڳرو ـ اڳئو ـ رهنمائي ڪندڙ. هادي ـ هدايت ڪندڙ ـ وسيلو ـ مرشد. مهندار ـ سردار. حامي ـ حمايت ڪندڙ ـ حمايتي ـ مددگار ـ واهرو ـ پٺڀرو.

ـ رَهنمائي ج رَهنمائيون: ث. (ف). سونهپ ـ هدايت ـ اڳواڻي ـ پيشوائي ـ رهبري ـ اڳرائي. مهنداري ـ سرداري. حمايت ـ مدد ـ مددگاري ـ پٺڀرائي ـ واهر.

ـ رَهوار: ث. گهوڙي جو هڪ پند.

ـ رَهوار ج رَهوار: ذ. (ف). قدم باز گهوڙو ـ تيز رفتار گهوڙو ـ تکو گهوڙو.

ـ رَهور ج رَهور: ذ. (ف). رهبر ـ رهنما.

● رَهِه ج رَهيون (جبل): ث. عادت ـ هير ـ عادت ـ پانڌ.

ـ رَهِه ڪٽڻ (ل): عادت ٿيڻ ـ هير ٿيڻ ـ عادت ٿيڻ.

● رِها ج رِها: ظرف. (ف). آزاد ـ خلاص ـ ڇٽل ـ ڇڏيل ـ نجات يافته ـ ٻري ـ ڇٽوا ڳ ـ آجو. ج رِهائون (ت): ث. ٻهڙ ڏاچي.

ـ رِها ڪرڻ: آزاد ڪرڻ ـ ڇڏي ڏيڻ ـ ٻري ڪرڻ ـ نجات ڏيڻ ـ بند خلاص ڪرڻ. ڇٽوا ڳ ڪرڻ.

ـ رِهائي ج رِهائيون: ث. (ف). ڇوٽڪارو ـ ڇوٽڪو ـ ادائي ـ آزادي ـ ڇٽوا ڳي ـ نجات ـ بند خلاصي ـ خلاصي ـ آجائي ـ فراغت ـ ٻريت ـ مڪتي ـ موڪ. موڪل ـ رخصت. معافي. آرام ـ فرحت ـ قرار. داد رسي. ٿاهر ـ ماڻ ـ سانت.

ـ رِهائي ڏيڻ: آزادي بخشڻ ـ ڇڏڻ ـ آزاد ڪرڻ ـ نجات ڏيڻ ـ ڇوٽڪارو ڪرڻ ـ مڪتي ڏيڻ ـ ڇٽوا ڳ ڪرڻ ـ آجائي ڪرڻ ـ بند خلاص ڪرڻ.

● رُهاڙ ج رُهاڙون (ل): ث. برسات جو هڪ قسم. لس ـ رُهي.

● رِهاست ج رِهاستون: ث. (هه). رهائش ـ سڪونت ـ قرار ـ ماڳ ـ ٽڪاڻو ـ هنڌ ـ جاء ـ جڳهه ـ مڪان ـ آستانو.

● رَهاش ج رَهاشون: ث. رهاشت ـ رهائش ـ گهر ـ رهڻ جي جاء ـ ماڳ ـ مڪان ـ سڪونت ـ قيام ـ آستانو ـ ٽڪاڻو.

ـ رَهاشت ج رَهاشتون: ث. رهاش ـ رهائش ـ گهر ـ رهڻ جي جاء ـ ماڳ ـ مڪان ـ قيام ـ آستانو ـ ٽڪاڻو ـ هنڌ. ملڪ ـ وطن ـ ديس.

ـ رَهاشو ج رَهاشو: ذ. رهاڪو ـ وسندڙ ـ رهائشي ـ قيام پذير.

ـ رَهاڪو ج رَهاڪو: ذ. رهاشو ـ رهواسي ـ وسندڙ ـ باشندو.

● رَهان (ت): اسم خاص. هڪ قسم جي خريف جي ٻوڪ.

● رَهانو ج رَهانا (ل): ذ. خيال ـ شوق ـ چاهه ـ چاهت ـ موهه ـ پيار ـ محبت. لاڙو ـ رغبت.

● رِهاڻ ج رِهاڻيون: ث. (سن. رڌ). رڻ جهڻ ـ وڻندڙ ڳالهه ٻولهه ـ مزيدار ـ گفتگو ـ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪَپ شَپ - ڪچهري - ڪچهرو - خوشيءَ جي ڳالهه ٻولهه - مجلس - وندر - چهر ٻهر . ٻَڌاڪ سَڌاڪ - صحبت - ورونهه - لَٽڪو چٽڪو. محبت - قرب - پيار. دوستي - سنگت - ياري - آشنائي - سڃاڻ سڃاڻ - واقفيت - ڀَچاڻ - ڏيٺ ويٺ - ملاقات - اثر رسوخ . پَنِ جو هڪ قسم، تڏن ناهڻ جي ڪم ايندڙ.

- رِهاڻيُ ۽ رِهاڻيُ: ذ. مارڪي - مجلسي - ڪچهري ڪندڙ - هم ڪلام . صحبتي - محبي - دوست - يار - آشنا - پيارو.

● رَهاوَلزَئيُ: اسم خاص. مري بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

● رَهاوِيُ: ذ. (ف). فارسي راڳ جي ٻارهن سُرن مان پهرئين سُر جو نالو.

● رَهائِڻُ: مصدر. ترسائڻ - ٽِڪائڻ. وفاداري ڏيکارڻ - دوستي وڌائڻ - محبت قائم ڪرڻ. رسائي ڪرڻ.

- رَهائِشَ ۽ رَهائِشُون: ث. (ف). سڪونت - مَسڪن - قيام - گهر - جاءِ - جڳهه - ماڳَ - هنڌ - ٽِڪاڻو - ٽِڪاڻو - آستانو.

- رَهائُو ۽ رَهائُو: ذ. وِيٺل - باشندو - رهاڪو - رهواسي - رهندڙ. رهاڪُو. قيام پذير - ٽِڪيل.

● رِهائِڻُ: مصدر. (س. آرَهَ). حقي هجڻ - جائز هجڻ - روا هجڻ. مُباح هجڻ. سُونهڻ - ٺهڻ - جڳائڻ - سِبائڻ. لائق هجڻ - واجب هجڻ. ڏُتارڻ - لالچائڻ - رِيجهڻ - ٺڳڻ - ڦُسلائڻ.

● رُهْبانُ راهب جو جمع : ذ. (ع). عيسائين جو زاهد - راهِبُ - پادري.

- رُهْبانيَتُ ۽ رُهْبانيَتُون: ث. (ع). تَرڪ دنيا واري حالت - ٻنواسي ٿيڻ جو طريقو - بيراڳ پڻو - ويراڳ - لاطمعي. عبادت - بندگي - رياضت - پوڄا.

● رَهْبيلِي ۽ رَهْبيلِيون: ث. هڪ قسم جو گُلُ. "باريءَ منجهه پَهُون هُيون رهْبيليُونُ رنگدارُ".

● رَهْپَتُ ۽ رَهْپَتُ (ل): ذ. پَٽڙِيُ ڪَپَ - پَٽڙو گارو - راڦُو - چِڪِڻ - راٻڙ يو - رَپِڙو.

● رَهَتِ ۽ رَهَتِيُون: ث. باقيُ - باچِيُ - بَچَتَ - رَهيلُ - بقايا - چَڏيَلُ. لَڇَڻ - لَلُ - ڪِرُ - عادت - افعال - چيهڙ - آتيُ وِيٺيُ - نشست برخواست - ادب اندازو - رَهٽي کهٽي - عِلتَ - خصلت - شيوو - رَوِشَ - طريقو - نمونو - سڪوات - ڍَنگُ - سُڀاءُ - آخلاق. ٻار - طرح - وجهه - دستور - ڍار - ريت - قِسم - نمونو - ٻرڪار - ڍَوَل - خُوءِ - وَتيرُ - ڍَبُ. واقفيت - ڄاڻ سڃاڻ - آشنائيُ - ڏيٺ ويٺ. دوستيُ - سنگت - ياريُ - سيڻپَ. رَد ٿيل - منسوخ ٿيل - ڪاٽيا - خَتَمُ - ڪَٽيَلُ هڪ چال جو قِسمُ - ٻُورِيُ ۽ سُودِيُ چال - سُٺي رفتارَ - خوش رفتارَ .

- رَهتِ ڪَرَڻُ: ڪُجهه ڇڏڻُ - بقايا رکائڻ - ڪُجهه بچائڻ - پاچيُ ڪرڻ. ڪا شَئيُ ڇڏي ڏيڻ - تياڳَڻُ - ٽِڙو ڪرڻ - تَجَڻُ - اُڇلَڻُ. بازُ رکڻ - ٻَري ڪرڻ. نااميد ڪرڻ - بي آس ڪرڻ. ڪَسَڻُ - ڦُرڻُ.

- رَهَتِوانُ ۽ رَهَتِوانَ: ذ. صفت. سُلڇڻو - نيڪ عادت - نيڪ افعال - نيڪ شعُورُ - نيڪ خصلت - فضيلت وارو - سَڌا ٿورو - شائستو - فهميدو - سڌريل - ادب وارو - باخلاقُ .

● رَهتِ: صفت. هيڻو - بي واهو - بي واهُ - لاچارُ - آپالو - ڏِنڌڪو - ڏُتڙ يَلُ - ابتر حال - يَتيِمُ. خاليُ - سَکڻو - ٺَلهو - ٻاليهو - واندو. حرف جر. بِنا - بيُ - ريُ - ڪاالسواءِ - سِواءِ. ظرف. ٻَر يان - ٻرئين پاسي - هُنَ ٻَرِ - ٻَرِيرو.

● رَهتِ ڪَرَڻُ: الڳ ڪون ڪرڻ - بيگانو ڪرڻ. غضب ڪرڻ - ڦُرڻُ.

● رَهَٽَ ۽ رَهَٽُونُ (ل): ث. ٿورِيُ گاهه جي ساوَڪ - سائيُ وَڙَڪَ .

● رَهَٽَڻُ (ل): مصدر. رَهڙَڻُ - ڪَنهَڻُ - رَهَٽون ڏيڻ - ڪرڙڻ. ڪنهارَ ڪرڻ. ليڪا ڪَڍَڻُ. گهوٽڻُ - ڪُٽڻُ - سَٽڻُ. مارَڻُ - ڄانگوڙڻ - ڀِڄڻُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رَهَتَ ۽ رَهَتُون (ل): ث. ڪَرَڙو - رَهَتو - رَهَڙو. ڪنهارَ. جهڙڪ - سخت ڪلامي - تنبيهہ - جُٺ - ڦِٽ.
- رهَت ڏِيَڻُ (ل): رَهَتَڻُ - جهڙڪَڻُ - تنبيهہ ڪرڻ - جُٺ ڪرڻ. سخت ڪلامي ڪرڻ.
- رَهَتُو ۽ رَهَتا (ل): ذ. رَهَتَ - تنبيهہ - جهڙڪ. ٻُجو - ڀُونڊو.
- رَهَتُو ڪَيَڻُ: رَهَتَڻُ.
● رَهُپَهَ: ث. هڪ ٻسارڪي وَکر جو نالو.
● رِهِچِ ۽ رِهِچُون (ت): ث. تَنبيهہ - جُٺ - ڦِٽ - مَلامتَ - جهڙڪَ - سخت ڪَلامي.
● رَهِراسِ ۽ رَهِراسيُونَ: ث. سِکَن جي شام جي بندگي - خالصن جي سانجهيءَ جي عبادت.
● رَهَ رِيتِ ۽ رَهَ رِيتيُون: ث. راهہ رِيتَ - رَسَمَ - رِيتَ - ٻَرو رِيز - ٻَرَ - هَلي چَلي - مَرجاتا - وَتيرو - استعمال. عادَتَ - حالُ - چال - هيڙَ - وِرِدُ - خُوءِ - ٻَرِ - غذا - رَوَش - شيوو - خَصلت - علت - مارَ - حالت - دَشا - اَوستا. لِباسُ - ويسُ - ٻَهِرِ ٿي - پوشاڪ.
● رَهَڙُ ۽ رَهَڙَ (ل): ذ. آٿَ جو آواز. ناخوشيءَ جو وقت - غمي جو وقت - افسوس جو موقعو.
- رَهَڙِڪي: اسم خاص. تعلقي آٻاوِڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
● رَهِڙَڻُ: مصدر. رُهنبا ٻائڻ - رُهِنبَڻُ - ٺُهِنبَڻُ - ڪَنبِڙَڻ - رَهِمَڻُ - جانيوُتا ٻائڻ. ڪنهڻ - ڪنهار ڪَرَڻُ. تڏڙو ڪم ڪرڻ - جلدائي ۾ ڪَمُ ڪرڻ - آٻهرو ٿيڻ - جلدباز ٿيڻ. ليڙکها ڪيڻ - ليڪا ڪيڻ. بودا ڪيڻ - ڪِنا اکر لِکَڻُ. اڪل مان ٻئي ماڻهو جو سامان هضم ڪرڻ - ڳڙڪائڻ - ڦٻائڻ - ڏُوهَڻُ. ڦُرَڻ ڪائڻ. رو ڙَڻُ - ٻَتَڻُ - چيڻَڻُ - ٽوڙَڻُ - جُدا ڪرڻ.
- رَهَڙَ ۽ رَهَڙُونَ: ث. ليڙکهو - رُهِنبو - رَهَنبُ - رَهَتو - رَهَتَ. جسم مان ڪنهن شئي جي ڳهڪي آچڻ ڪري ٿيل نشان - زخم.

ڏوڪَ ڏوڪان - آٻهرائي - جَلدائي - تڪڙ - آتاوَلي. چِرِ چِرِ - چِرڙاتَ - چِيچاتَ (قلم جي). ڏَڙڪو - ڏَٻاءُ - چِمَتَ - رعب - ڏَهَمانُ. مارَ - موچڙا - ڪُٽَ - سَٽَ - چاڳور - ڏَرٻاڙَ - ٻِيچَ. وَهَندڙ رستو - گهاڙو رَستو - سَڙَڪَ - ڏَڳَ. (اسم خاص) اتر سنڌ ۾ رهندڙ ماڻهن جي هڪ ذات جو نالو.
- رَهَڙَ ڏِيَڻُ: چِيڙُ ڏيڻ - چيهہ ڏيڻ - چهڪ ڏيڻ. رُهندو ٻائڻ - رَهَتَ ڏيڻ - رَهڙَڻ. ڏَٻاءُ رکڻ - چِمَت رکڻ - ڏَٻائڻُ - رعب رَکَڻُ.
- رَهَڙَ سَهَڙَ ۽ رَهَڙُونَ سَهَڙُونَ (ت): تمام تَڪڙ - آٻهرائي - جَلدائي - سيگهہ - آتاوِلائي - هنگ تڙڪان.
- رَهَڙَ ڪَيَڻُ: چِڙَٻڻُ - چِيڻيَڻُ - سِٽَڻُ - جهٽڪَڻُ - چِنبَ ڪيڻ - ڏِينب ڪَيَڻ - ڏَمڪائڻ - ڏَبَ ڪيڻ - گالهائڻ - ڏَمڪي چاڙهڻ - ڏَمال ڪيڻ.
- رَهَڙو ۽ رَهَڙا: ذ. رهڙَ - رُهِنبو - رَهَتو - رَهَنبَ - رَهِتَ. خارش - ڪنهار - آتشڪ. جلدائي جو ڪم - اٻهرائي جو ڪم. آٻهرائي - تَڪڙَ - جَلدائي - تعجيل - هَٿِيَرَ هَٿِيَرَ - تاڪُوتُ - آترو ٻلا - وٽُ ٻَڪڙَ - سيگهہ - آتاوِلائي. ڪَهتو - ڪَسڪو - ڪَهڪو. ٻَڻاڪَ - ڏاڙَ - ڏَتو - لَٻاڙَ. واٽَ - ڪَسُ - رَستو - ڏَڳُ - سَڙڪَ - گهڙو. مَاهَ يا ڪُشتيءَ جي وڙهڻ جي هڪ ڪيڏ.
- رَهَڙو ڪَيَڻُ (ت): چِيڻيَڻُ - ڏمڪائڻ - چِنبَ ڪيڻ.
● رَهِڙو ۽ رَهِڙو: ذ. ڏوٻائي - ڏوکيباز - دَلبائي - حريفُ - ويساهہ گهاتي ڪندڙ - ٺڳُ - ڏَغائي - ڏَغيباز - ڪشتي.
● رَهَڙِي (ڪ - ل): ث. هڪ ٻَرتُ جو قِسم.
● رُهڙِي ۽ رُهڙِيُون: ث. لَسو ٻَٿرُ - ٻَهٽي - لَسو - ٻَٿرُ - عينڪي ٻَٿرُ. طاقُ هَٿينڪ.
● رَهَزُ ۽ رَهَزَ (ل): ذ. کهرُ ۾ ڳوڻَ جي ٽُڪَرُ ۾ سيبَل ڳاهہ جي ٻري، سُوڙهن لاءِ رکيل.

● رَهزادِيُ: ث. جُونُر جو هڪ قسم.
● رَهزارِيءُ ج رَهزارِيُونءُ (ت): ث. اسم خاص. ڳاڙهي انَ ۽ ٿلهي واري جُونُر جو هڪ قسم.
● رَهَسَڻُ: مصدر. (سن. رهسيہ) خوش ٿيڻ - سَرهو ٿيڻ - سُهجو ٿيڻ - بهار ٿيڻ - آنند ۾ اچڻ - بَرمن ٿيڻ - نهال ٿيڻ - راضي ٿيڻ. سُکي ٿيڻ - آسودو ٿيڻ. بختاور ٿيڻ - ڀاڳ وارو ٿيڻ - بخت وارو ٿيڻ - سَدورو ٿيڻ - ڀاڳوان ٿيڻ - سدا ڏورو ٿيڻ - خوش نصيب هجڻ - قسمت وارو ٿيڻ.
- رَهَسُ ج رَهَسَ: ذ. (سن. رهسيہ) خوشي - لُطف - عيش - رهسو - ٻوڪ - حَظُ - مَزو - فرحت - لَذت - آنند - پرسنتا - بَهاري - سُهجائي. وند ر. بَختاوري - سَڀاڳائي - سَدورائي - ڀاڳوانِي - خوشنصيبي. رازُ - ڳُجهہ - ڀيد. حِرص - طَمع - لالچ - موهُ - حَرَصُ.
- رَهَسائِڻُ: خوش ڪرڻ - راضي ڪرڻ - نهال ڪرڻ - ٻَرمن ڪرڻ - سَرهو ڪرڻ. حِرصائڻ - لالچائڻ - طمع ڏيارڻ - موهُ پيدا ڪرڻ - هوس آڻارڻ.
- رَهسوُ ج رَهسا: ذ. کيلَ خوشي - مَزو - رَوُنشو - وند ر - لُطف - قرار - سرهائي - پرسنتا - راضپو. فرحت - آرام. حِرص - لالچ - طمع - هَوس.
● رَهَڪ ج رهَڪُونُ (ت): ث. وِهڻ جي جاء - رهڻ جي جاء - سڪونت - قيام گاهہ - ماڳ - مڪان - ٽِڪاڻو - رهائش - جاء - جڳهہ.
● رَهَلُ ج رَهَلَ: ث. ڪنهن مذهبي پاڪ ڪتاب رکي پڙهڻ جي لاء ٻن ڪاٺ جي تختين مان ٺهيل سَنجي.
● رَهلوُ ج رَهلا (ت - ل): ذ. سنگت - دوستي - ياري - صحبت - آشنائي. ميلاپ - گڏجاڻي - ملاقات. گهوڙي جي هنڌ جو هڪ قسم - رَلو (ت).
● رَهنُ: ذ. (ع. رهن. گروي رکڻ) گروي - ڪفالت.
- رَهن ارضيُ: ث. (ع). زمين يا جائداد جي گِروي.
- رهن انتفاعيُ: ث. (ع). فائدي ڏيڻ واري گِروي.
- رَهن اِجتماعيُ: ث. (ع). مشترڪ گِروي.
- رَهن دَرُ رَهنُ: ذ. هڪ ماڻهوءَ وٽان گِروي تيل شيءِ ڇڏائي، ٻئي وٽ گِروي رکيل - گِروي جي مٿان گِروي.
- رَهن مُطلَقُ: (ع). هٿو هٿ گِروي.
- رَهن مُتَمادِيُ: (ع). ڪنهن مقرر مدت تائين گِروي.
- رَهن نامو ج رَهن ناما: ذ. (ع. ف). آهو دستاويز، جو گِروي رکڻ وقت لکي ڏجي - ڪفالت نامہ - گِروي نامہ.
- رَهَنتَ ج رَهَنتُونُ: ث. سات - ٺَهرَ - آرام - شانتي - امن - سامت - قرار - سالت - ٺانُهر. ساهي - آسائش - چَيَنُ - سُکُ - آسودگي - راحت - ڏيرج - جميعت. سهولت - سهنجائي - سولائي - آساني. لنبو - آرام.
- رِهندوُ ج رِهندا: ذ. صفت. باقاعدي - حقي - سچو - جائيز - قانوناً وَ شرعاً جائز - حقائتو - برحق - حق حلالي - رَوا.
● رَهندِ وَهندِ ج رَهندونُ وَهندونُ (ڪ): ث. ٺٺول واري رهاڻ - آوٺايون دُهرائي ڪيل مسخري - ٺٺول - ٺوڪَ - ڏنڪَ.
● رُهنبڙڻُ (ت): مصدر ٺٺهن سان رَهڙون پائڻ - رانيُوٺا هڻڻ - رُهنبا پائڻ - رَهڙڻ - روُنبڙا پائڻ - روُنبڙا هڻڻ - جهانيُوٺا پائڻ - ڪُرڙڻ - ڪُرچڻ. چنبا هڻڻ.
- رُهنبَ ج رُهنبُونُ: ث. رُهنبو - رهڙ - رانيُوٺو - چنبو - رالبُوڙو - روُنبڙو - جهانيُوٺو. چيرَ - وَڍَ.
- رُهنبوُ ج رُهنبا: ذ. رُهنبَ.
- رُهنڪارَ ج رُهنڪارونُ (ڪ): ڍَڳَ يا مارَ سبب ڪيل دانهن - رَنڀَ - وڏي دانهن - رَڙ - ٻاڪار - ٻڪ - ٻوڪارَ.
- رُهنڪو ج رُهنڪا (ڪ): ذ. سنهڙو آواز - رُنڪو - ٺنڪو - ٻنڪو - ٻنڪاٽُ.
● رَهَڻُ: مصدر. ترسڻ - ٽِڪڻ - ٺهرڻ. ٽِڪڻ - آهڻ - ويهڻ - ويهي وڃڻ. صبر ڪرڻ - ماٺ ڪرڻ -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

چُپ ڪرڻ. بچڻ - بچي پوڻ - رهجي وڃڻ. قائم هجڻ. برقرار هجڻ. گذارڻ - جيئڻ - جيئرو هجڻ - گهارڻ - قيام ڪرڻ - ڪاٽڻ. ڪيڏڻ (راند). باز اچڻ - پاسو ڪرڻ - ڪناره ڪشي ڪرڻ - ڇڏڻ - ٽرڻ - ٽارو ڪرڻ (ڪنهن ڪم کان). بيت يا ڳجهارت جو نه پڄڻ. بند ٿيڻ.

▬ رَهجي وڃڻ: پٺيان رهڻ - پوئتي رهڻ - پٺتي رهڻ. ٽڪي پوڻ - ٽرسي پوڻ - رَهڻ - ٽِڪڻ - قيام ڪرڻ. بچڻ - پاڇي پوڻ - باقي رهڻ - بقايا ٿيڻ. قائم رهڻ - موجود رهڻ. ڊلوٽي وڃڻ - ڊرو ٿي وڃڻ.

▬ رَهڻ ڏيڻ: پٺيان ڇڏڻ - بقايا ڪرڻ - پاڇي ڪرڻ - بچت ڪرڻ. هٿ نه لڳائڻ - خاموش ڪرڻ - ماٺ ڪرڻ - چُپ ڪرڻ - سانت ڪرڻ. قائم رکڻ. ڇڏي ڏيڻ.

▬ رَهڻي ۽ رَهڻيون: ث. آٿ ويهه - نشست برخواست - اٿڻي ويهڻي - شعور - ادب اندازو - هلت - چلت - مرجاتا. ڍنگ - ڍَب - ڍَب - پار - طرح. اچڻ - لَل - ڪِر - عادت - افعال - عمل - فعل - چيهڙ - ارڪان - ڪرتوت. مهلي - روڪ - بندش - روڪ ٿام - ٺهر - ٿانهر - ٿم - ٽرمڻ - ٽِڪڻي - موڙئي - ٽمڻي. سهڻ شڪتي - آڌار - آسرو - ٽيڪ. حياتي - زندگي - عمر - چمار - چوٿا - آجيوڪا.

▬ رَهڻي ڪهڻي ۽ رَهڻيون ڪهڻيون: ث. اٿڻي ويٺي - هلت چلت - اٿ ويهه - رسم و رواج - افعال - ارڪان - ڪرتوت - ڪم - لڇڻ.

● رَهيٽو (ڪ): اسم خاص. پارڻ لڳ هڪ جبل جو نالو.

● رَهو ۽ رَها (ت): ذ. شورو - پوڙ جي لاس - گيري - رَس - شوربو - شورو - لاڳ.

▬ رَهو ڪيڏڻ: تڪليف ڏيڻ - آزارڻ - ستائڻ - مصيبتون ڏيڻ. ڪِڪ ڪرڻ - بيزار ڪرڻ - پريشان ڪرڻ - سخت ڪم وٺڻ.

● رَهو ۽ رَهو: ذ. اسم. رَهواسي - رهاڪو - رَهندڙ - قيام پذير - باشندو.

▬ رَهواسي ۽ رَهواسي: ذ. رَهاڪو - رَهو - رهندڙ - رهيل - ويٺل - باشندو - قيام پذير.

● رَهوال ۽ رَهوال (ت): ظرف. شروع ٿيل - شروعات ڪيل. ذ. صفت. هوشيار - داناءُ - ڏاهو - عاقل - سياڻو - چالاڪ.

▬ رَهوال ڪرڻ: شروع ڪرڻ - شروعات ڪرڻ. روانو ڪرڻ. اسهائڻ - موڪلڻ - پيچڻ.

● رَهوائي: اسم خاص. سنڌ ۾ مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

● رَهوائڻ: (ت): مصدر. آبادي ڪرائڻ - ٻوڪائڻ - آباد ڪرائڻ - ٻوڪَ ڪرائڻ.

● رُهي ۽ رُهيون: ث. اِسم. کهميل هوا - سرلو. ٿڌ - سيءُ - سرديءَ - ٺار - سياندڙو - سياٽو. سياري جي برسات - جهڙ - ڪڪر - مينگهه - ملهار - جهڙالو - ڪڪر ڇانئو (ڪ). لرزش - ڏڪڻي - خوف - ڏپ - ڊيڄو - ڊڄ - ڀؤ. (ث). مشڪل - ڏهر.

▬ رُهي ٿيڻ (ٿ - ڪ): سياري جو مينهن پوڻ.

▬ رُهي ڪرڻ: آسمان جو سياري ۾ جهڙ ڪرڻ - برسات وسڻ جي تياري ٿيڻ - برسات اچڻ - مينهن جو پرجي اچڻ.

● رَهيجي: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رَهيڪ ۽ رهيڪ (ڪ): ذ. صفت. هيراڪ - عادتي - عيلتي.

● رَهيلو ۽ رَهيلا (ٿ): ذ. صفت. وهيٽ جو سڪيو پنڌ - رلو - رَهيلو.

● رَهين: ذ. صفت. (ع. رهن = گروي). گروي ٿيل - گروي رکيل - گروت. ظرف. تابع - ماتحت - زيردست - هٿ هيٺ.

▬ رَهين ۽ رَهين: ذ. تعلق - لاڳاپو - ڳانڍاپو.

▬ رَهين منت ۽ رَهين منت: (ع. رهن. منت = شڪر گذاري). اِحسانمند - شڪرگذار - ممنون.

● رَهيو سَهيو ع رَهيا سَهيا: ذ. صفت. باقي مانده - بَچيل - بَچت - پاڇيي - بقايا - پوئتي رهيل - پٺيان ڇڏيل - اوگهه سوگهه - باقي.

- رَهيو کُهيو ع رَهيا کُهيا: ذ. صفت. بَچت سَچت - باقي - بقايا - رهيل کُهيل - آقي باقي - پاڇيي - سڀ جيکي بچيل. رَهي کُهي - باقي مانده. کُرڙ سُرڙ - اوبر سوبر - اوگهه سوگهه.

● رَءِ: ظرف. (ف. راست). حقي - سچو - صحيح - برصواب - پوري طرح - ٺيڪ - پورو - تحقيق - بلاشڪ - بيشڪ - برابر - پورڻ - درست - واجب راسُ - اصل - حق ڪري. ع رَئيون: ث. ڳالهَ - تخفيف - ڪَٽ ڪُوٽ - ڇانڊ. (ف. راءِ) نتيجو - راءِ - خيال - ويچار - قياس آرائي.

- رَءُ ع رَئون: ث. پورُ - رِڇڪ - جهڄهڪي - ٻُڌ ٻُڌو - ٻُڌڪي - ٻُوڊڪي - لَهرو - ترنگ - وَهمُ - خيال - مَنُ مَوجُ - دَوُرُ - لهر. ڪُڏُ - شوق - دِل - موهُ - پيارُ - آڪنجهرُ - آڪَنڊ - پريت - پيارُ - ڀاوَ - محبت - سَنيهُه - آرُواحُ. لاڙو - رغبت. حرصَ - لالچَ - طمعَ. تلوار جو ڪَنو - مُنهنُ - ڌارَ. هٿيار کي ڌِنل ڀائيُ - تيکائيُ - تيزائيُ - ڇُوهَ - ڇُوهائيُ. لَٽُ - دَزَ - مِٽيُ - ريٽُ. لَٽُ - وَهڪري واري مِٽيُ - وارِيُ ريٽيُ - ڇاڻو. ڪُوهُ جي پاسي مان پاڻيءَ ڪان هيٺان آيلُ وارِيُ. آرِڙ. گهوڙي جي تيز هلڻ جو هڪ نمونو.

- رَءُ ڪڍڻُ: وَڏَڻ نہ ڏيڻ - روڪُ ٺامُ ڪرڻ - بندش ڪرڻ.

- رَءُ ڪَڍَڻُ: سوئيڻُ - ڪَنکَ ڇُولِڊڻ - سوُئي صافُ ڪرڻ. کَڌَ ڪرڻ.

- رَءُ ع رَوَ: ذ. صفت. لاڏلو - چلولو - انڪلي - ڇچلو - چنچل - ڇچ وچلو.

- رِءِ: حرف جر. ريُ - رِيُ - ڪالسواءِ - ڌاران - ڀاڄهون - سَواءِ - ٻيُ - بَغَيرُ - ٻيڪَرُ - ٻيلاَ - ٻينُ.

● رِءُ ع رَءِ (ت): ذ. رِياءُ - پِطَرفيُ. ڪُوڙيُ ڇانڊيُ - مَٽُ.

- رَءُ ع رَئيون: ث. حالت - آوستا - آوَستا - ڪَٽيُ - دَشا - رُونيدادُ - رُئيدادُ - صُورتَ حالُ. دَرجو - شانُ - مانُ - رُتبو - عزتَ - مَرتبو - وَڏائيُ. حشمت - قَلَڪُ - دَٻدٻو - رُعبُ - ناتُ. خوشيُ - مزو - فرحت - لَذت - ذَوقُ - لُطفُ - وندرَ - عيشُ. موجَ - مَرضيُ - پسنديُ - خواهش - اِڇا - آرزو - چاههُ - سَنڪلپُ - واسنا - اِرادو نيتَ. مُنهن - مُکُ - مُهانڊو - چهرو - شڪل - صورتَ مُهڙُ - ٻوٿُ - ڏُونارُ - مُهڙو - مُونارُ. رُوءِ - سطح - مٿڀٽو پاسو، اختيار.

● رُئارَڻُ: مصدر. روڄُ ڪرائڻ - رودَنُ ڪرائڻ - رَڙيون ڪرائڻ - افسوس ۽ وِڄهڻ - ڪِريہ ڪرائڻ. آزارڻ - ايذاءُ ڏيڻ - ڏُکوئڻ - تڪليف ڏيڻ.

● رِئاءُ ع رِئاءَ: ذ. مهرباني - عَطيہ - ڀَلائيُ - نوازشَ - عنايتَ - اِپڇپو - آنَ ڪِره - تورو - احسان - چڱائيُ. پاسخاطري - رِعايتَ - رِياءُ - وَٽپُ. ڊِٺپُ - ڀاڪَنڊُ. لحاظ - مروت. (ت) بي انصافي.

- رِئاڪارُ ع رِئاڪارَ: ذ. صفت. (ف. رياءُ + ڪار > ڪردن = ڪرڻ) ٻَه رُوئيُ - ڪپٽيو - ڀاڪَنڊيُ - مُنافِقُ - مَڪريلو.

- رِئائيُ ع رِئائيون: ث. پاسخاطري - رعايت - رياءُ - وَٽپُ - هڪ طرفائي. مهرباني - عَطيو - ڀَلائيُ - تورو - نوازش - عِنايَت - اِپڇپو - احسانُ. ع رِئائيُ: ذ. صفت. رياءُ ڪندڙ - پاسو وٺندڙ - پاسخاطري ڪندڙ. (ت) بي انصاف.

- رَئيجَڻُ: مصدر. ڏرجَڻُ - لَڏيجَڻُ - رَءُ چڙهڻ - رِيٽيجڻُ - مِٽيءَ چڙهڻُ. ڀورجڻ - ڍَڪيجَڻُ.

● رُئيدادِ ع رُئيدادِيون: ث. حالَت - رُونيداد - حالَ - رُوبڪارَ - اوستا - ڪَٽيُ - دَشا.

● رَئيڪيٽَ ع رَئيڪيٽون: ث. (انگ. Racket) ٽينس راند کيڏڻ جو هٿيو.

● رَئينَ ع رَئينون: ث. اِسم (انگ. Reign = قبضو رکڻ). گهوڙي جي لغامَ جي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رَئُنَ ۽ رَئُنُونُ: ث. (انگ. Rouned = ڦيرو) چوڪيدارن يا سپاهين جو گشت - چونڪي - پهرو - شب گرد - چڪرُ - ڦيروُ - گهُمرو - وارو - گهُميتاريُ - دَوُرو - ڦيرِيءَ. ظرف. چوگرد - چوطرف.

● رُئڻُ: مصدر. ڳوڙها ڳاڙڻ - روج ڪرڻ - رودن ڪرڻ - آنسون وهائڻ - اشڪ باري ڪرڻ - لڙڪُ وَهائڻ - هنجُون هارَڻُ - ڏيهَڻُ - افسوس ڪرڻ - رَڙَڻُ - دانهون ڪرڻ - ميڻ ڏيڻُ - شوڪُ ڪرڻ. ماتمُ ڪرڻ - گِريه ڪرڻ - زاريءُ ڪرڻ. شڪوه ڪرڻ - گلا ڪرڻ - هاءِ هاءِ ڪرڻ - آه ڪرڻ.

- رُئڻُ اچڻُ: هنجهُن هارڪو ٿيڻ - اڪيون ڳوڙهن سان پرجي اچڻ - دل پرجي اچڻ - افسوس ٿيڻ - ڏُک ٿيڻ.

- رُئندا رُئڻُ: شڪايت ڪرڻ - فرياد ڪرڻ - ڪُرڪڻ - جهنجهڪڻ. ڏوراپا ڪيڻ - طعنا مهڻا ڏيڻ.

- رُئيڻائيءُ ۽ رُئيڻائيءُ: ذ. اسم. رُئيڻو - رُئندڙ - هر ڳالهه تي رُئڻو. رُئڻهارڪو - ڏيان طلب.

- رُئڻُ پيٽڻُ: روج راڙو ڪرڻ - آه زاري ڪرڻ - دانهون ڪرڻ - هاءِ هاءِ ڪرڻ - گهوڙا گهوڙا ڪرڻ - ماتم ڪرڻ - شوڪُ ڪرڻ - آهون دانهون ڪرڻ - حشر ڪرڻ - حشري مچائڻ - واويلا ڪرڻ - فرياد ڪرڻ - پِٽڻ ڪوهڻ - رَليڻ - رَاڙيون ڪرڻ - رانياتَ ڪرڻ - رانياڙ ڪرڻ - رڙڻ - رڙيون ڪرڻ - رودن ڪرڻ - شور ڪرڻ - گِريه زاري ڪرڻ - آه پُڪار ڪرڻ - آه و فغان ڪرڻ - نالہ ڪرڻ. افسوس ڪرڻ.

- رُئڻُ ڪاڻڻُ: ننڍو هئڻ - معصوم هئڻ - بي سمجهه هئڻ - ٻالڪ هئڻ - صغير هئڻ.

- رُئڻَ ۾ چِٽڪڻُ: رُئڻ شروع ڪرڻ - گهڻو رُئڻ - رودن مچائڻ - رُئڻ ۾ پوڻ - روجُ مچائڻ - ڳوڙها ڳاڙڻ - هنجون هارڻ.

- رُئندُو ۽ رُئندا: ذ. صفت. رُئندڙ - ذري ذري رودَن مچائيندڙ - ٿوري ڳهٽي تي روج ڪندڙ - جهٽ پٽ رُئندڙ. مرچُوٽ - شُور - ڪنجُوس - چمچُوس - چيچڙي مار - بخيل - ڊِڃُو - گيدي - بزدل - ڊرپوڪ - ڊِڄندڙ - ذ. شڪايت - گِلا.

- رُئڻهارِڪو ۽ رُئڻهارِڪا: ذ. صفت. رُئڻ تي مائل - رُئڻهابُ - رُئڻ وارو - آب ديدو. غمگين - ڏُکارو - ڏُکويل.

● رَئو ۽ رَئا: ذ. عورت جو مٿي تي پائڻ جو ڪپڙو - پوتي - گندري - سيري - آبيڇني - مٿاڙي - چُني - ٻالڊئي - دُپٽو. اوڇڻ - پوتڙو - چادر (ل). اجرڪ. (ڪ). ٻوڙ جو شوروو. گهر جي اولي ۾ گڏ ٿيل ٻُهرَ جو ڍِڳ.

● رَئوفُ ۽ رَئوفَ: ذ. (ع). تمام مهربان. اسم پاڪ. الله تعاليٰ جو هڪ صفاتي نالو.

● رَئيءُ ۽ رَئيئونُ - رَئونُ: ث. اسم. (پرا. رَئيءُ. سن. رُهيءُ). گهوڙي جي يا ڪنهن وهٽ جي ڊوڙڻ سان اڏامندڙ ڌُوڙ - دَزَ - لَٽَ - غُبار - مِٽيءَ جا ڪَکَر - ڊَسو - سُبس - ٻُسڙ - ڌوڙيو - ڌوڙ - ڪَسُ - سنهي خاڪ - چمڪو - چمڪاٽ - تَجلو - تَجلي - جهلڪو - چمڪارُ (تلوار يا ڪنهن ٻئي هٿيار جو). ڏَڏَر ڪيل چانور - چانورن جي پور. ظرف. (سن. رَيتَ) چِٽُ - خلاص - پُورو - ختم - تمام - آخر - پُڄاڻي - چيهه - چيڙو. (ڪ). روالو - راهي.

- رَئيءُ آسمانُ هيڪُ ڪَرَڻُ: تڪڙو ڊوڙڻ - تيز وڃڻ - تکو ڀڄڻ - چوهوٽي وڃڻ - چوٽ وڃڻ.

- رَئيءُ ٿيڻُ: چِٽُ ٿيڻ - ناس ٿيڻ - فنا ٿيڻ - تباهه ٿيڻ - برباد ٿيڻ - ويران ٿيڻ - اجاڙ ٿيڻ. کپي وڃڻ - ختم ٿيڻ - پورو ٿي وڃڻ - خلاص ٿيڻ - تمام ٿيڻ - پُڄاڻي ڪرڻ - چيهه ڪرڻ - چيڙو ڪرڻ. دَز ٿيڻ - ڌوڙ ٿيڻ.

- رَئيءُ ڀَئيءُ رات: ث. اونداهي رات - ڪاري رات - ٻاڏَ اونده - پينب اونده.

- رَئيءُ ڏِيڻ: وڏي زور سان دانهون ڪرڻ - واءِ ويلا مچائڻ - گهوڙا گهوڙا ڪرڻ - حشر مچائڻ - حشري ڪرڻ.

- رَئيي رَئيي: ظرف. تمام گهڻي تڪليف سان- وڏي مشڪلات سان- ڏاڍن ڏکن سان- ڏاڪڙن سان- لاچار- ڏکيو- آهنجو- مُشڪل.

- رَئيي رَئيي سوپ پائڻ: وڏي تڪليف سان سوپ پائڻ- مشڪلاتن سان فتح حاصل ڪرڻ- ڏاڪڙن سان جيئڻ.

- رَئيي ڪَرَڻ: دَرَ ڪرڻ- ڏُڏَڙ ڪرڻ- لَتَ ڪرڻ- مٽيءَ جو غبار ڪرڻ- چِٽَ ڪرڻ- خلاص ڪرڻ- ختم ڪرڻ- ڪَپائڻ- پُورو ڪرڻ. تباه ڪرڻ- برباد ڪرڻ- سُڃَ ڪرڻ- آجاڙ ڪرڻ- ويرانيءَ ڪرڻ.

- رُئيي ج رُئيون: ث. ڌُنڌ- لُڙات- چاتَ- لُڙ- ڪوهيڙو- دُونگر- غبار- ماڪَ- دونهون- رُهي. مُونجهارو- پريشاني. پچيل ڪپهه.

● رَئيسزائي: اسم خاص. بگٽي بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو.

● رئيسَ: اسم خاص. سنڌي مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو. تعلقي حيدرآباد ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رَئيسُ ج رَئيسَ: ذ. (ع). معزز ماڻهو- امير- وڏو- سردار- پرڌان- ڏگيدار- اڳوان- اڳواڻ- اڳرو- مهندار- ڏُرو- سَرُوَرُ. هادِي- رَهبر- پيشوا- رهنما. چوڌري- نواب- راج- وَڏيرو- پڳدار. فرمانرَوا- حاڪم. ڳوٺ جو مالڪ- چڱو مڙس- پَل مالس- هَتيل- وڏو ماڻهو- پوتار- صدَرُ- خاص. (ث. رئيسيائي ج رئيسيائيون).

- رَئيس عضوا: بدن جا مکيه عضوا. "جهڙوڪ جگر، دل، ڦڦڙ، مغز وغيره.

● رئيسُ واهُ: اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

- رِي: حرف جر. بنا- ڌاران- سواء- پاڄهون- ڪانسواء- جي سواء- ٻي- بغير- بِڪَرُ- بِلا- بِن- حرف ندا. سڏ ڪرڻ وقت ڪم ايندڙ لفظ- اڙي- او- اي.

- رِي ڀُڪي ڀاڄهَ ٽِپڻُ: دوا ڪان سواء چڱو ڀلو ٿيڻ- بنا مزدوري جي پئسا هٿ اچڻ- بنا تڪليف جي آجُورو ملڻ.

- رِي تعميل: ظرف. بنا ڪنهن سَرانجامي جي- بنا بجا آوريءَ جي- بنا ڪارروائي جي- بنا ڪنهن ڪار سِڌي جي. بنا تعميل جي- بنا پُهچَ جي.

- رِي ڀاڙو ج رِي ڀاڙا (ت): ذ. صفت. بي بُنياد. رولُو- واهيات- بيڪالو- اوچو. (ت).

- رِي ڀاڻِ ج رِي ڀاڻيون: ث. بي ڌِيانيءَ- ڪَن لاڏار- بي پرواهي- غفلت- لاڏار.

- رِي ڀاڻ ج رِي ڀاڻ- ذ. صفت. ڀاڻ مختيار- آڻ ڀَليو- ڀاڻ هُرتو- رُوء سُوء- آڻ جهَليو- خود مختيار.

- رِي پاڻيو ج رِي پاڻيا: ذ. صفت. بنا پاڻي- سُڪَل- سُڪو- خُشڪ- ٺوٺ. آساٺيَل. سَڪٺو- رُڪو- ڪورو- آپو ڳو- ليسو- گِسو- ڪُجسو.

- رِي پيرو ج رِي پيرا: ذ. صفت. آڻ پيرو- آڻ لتاڙِيَل- آڻ چِپيل.

- رِي چيُو ج رِي چيا: ذ. صفت. ري ڪوئيو- آڻ ليندو- آڻ مَڏيو- بي دَعوَتيو. آجهَل- بي لغامو- بي مَهار- آراوَندو. بي فَرمان- بي چيو- بي ادب- نافرمان. سَرڪَش- فَسادِي- مُنهن سِر- مُنهن زور- لَجس- هوڏِي- ڪَپاتر- عاق. ضِدِي- هَٺيلو- مَغرور.

- رِي حُڪم: ذ. صفت. ري موڪَل- بنا اختياريءَ- بنا اجازت- بنا پَرواهي- بنا پُڇي- ازخود- پاڻمرادو- پنهنجي مَرضيءَ- پاڻ سِر.

- رِي ڏاڙهيو ج رِي ڏاڙهيا: ذ. صفت. بنا ڏاڙهيءَ. ڪُسيرو. لاميار- لَسات- لاميڙات- لَسڙو- ڪِپيرو- ڏاڙهي ڪُوڙ. زَنانو- عورتن جهڙو. ذ. ڪدڙو- هيجڙو- مخنث.

- رِي ڪَمُو ج رِي ڪَما: ذ. صفت. نِڪَو- ناڪار- لِڪار- نِڪارو- بي روزگار- اڪارو-

ليڪارو - بي روزگارُ - نڪمٿو - رِي ڌنڌي. بيڪارو - بينڪارُ - ٺهٺو آجايو - فُضُول - آڪيارَٿو - ورِٿو - رائيگانُ - ورِتو - فاليتُو - خالي. وينَلُ - بالهو - فارغُ - والدو. آجايو. مفتُ - ناحَقُ - خالي ٻيلي - بي فائيدو - جاڙَ. رولُو - آوارو.

- رِي ڪيئتائيتو ۽ رِي ڪيئتائيتا: ذ. صفت. بي قاعدي - بي قانُونُ - ڏوهُ جهڙو.

- رِي گناه: ظرف. بي ڏوهه - بي قصور - بي خطا - ناحق - هَروُ ڀَروُ - راه گناهه - بي گناهه - بي سبب - ٻيناڪارڻ - مُفت - خالي ٻيلي - اجايو - ٻينا چُوڪ جي - سواءِ الزام جي.

- رِي مُلهو ۽ رِي مُليها: ذ. صفت. مُفت - آهينئين - ٻينا پئسي - ٻينا آجوري - قيمت کان سواءِ - اڻ مُلهو - ري قيمت - ٻينا قيمت - ٻينا ڪنهن عيوضي. املهه - بي بَها - قيمتي.

- رِي واتو ۽ رِي واتا: ذ. صفت. اڻ واتو - بي واتو - بي گسُ - ڀُليل - مُنجهيل - گُمراهه - اڻ سُونهون - ناواقف - اپُومي.

- ريُ هٿيارو ۽ ريُ هٿيارا: ذ. صفت. بي هٿيار - هٿين خالي - ڇڙو - سڪٿو - ڪُلهيءَ ڪمر - شُستر هيڻَ.

- ريُ هٿيو ۽ ريُ هٿيا: ذ. صفت. بي هٿيار - هٿين خالي - سڪٿو.

● رِيُ (ت): حرف اضافت. جي - سندِي. "هيءَ ٽوپي هُن رِي آهي". ۽ رِيُون (ک): ٿ. عادت - علت.

● رِيّ ۽ رِيّ: ذ. اسم. دريائَ جو ڇَڏيل ريٽُ - رَڳُ.

● رِيا ۽ رِيا: ذ. (ع. رياء) طلسم - ٺڳي - ڳيڳُ - مَڪَرُ - فريب - دوڪو - ڌوڪو - ڪُپٽ - ٻيائي. ڏيکاءُ - ٻچاڙي - دل ۾ هڪ ٻاهر ٻي - ظاهرداري - زمانه سازي. ٻيچ واري ڳالهه.

- رِياڪارُ ۽ رِياڪارَ: ذ. ٻهُ روُپي - ٻِنيي - ٻگلو ڀڳت - منافق - اندر ٻهريون - مڪار - زمانه ساز - فريبي - ٻيائي ڪندڙ - ڪُپٽيو دغاباز - دوکيباز - پاکنڊي - ڪُپتي.

- رِياڪارِيُ ۽ رِياڪارِيُون: ٿ. مڪاري - فريب - نفاق - ٻيائي - مَڪَرُ - پاکنڊ - دوکو - ٺڳي - ڪُپٽ - کوٽ - دَغا. پاسخاطر - رايو - رعايت - پاسو - طرفداري. لحاظ - مُروت.

- رِياءُ ۽ رِياءَ: ذ. (ع). ميکبر - پاکنڊُ - مَڪَرُ - ڍونگ - ٻاهريون ڏيک - ڳيگُ. پاسخاطري - طرفداري - پاسداري - رعايت - پاسو. بي انصافي. ڪُوڙ. ڏيک - ظاهري نماءُ - ٻاهريون ڏيک. لحاظ - مروت. بدلو - بدر.

- رِياءُ رَکَڻُ: پاسو وٺڻ - طرفداري ڪرڻ - رعايت ڪرڻ - پاسداري ڪرڻ - رايو رکڻ. بدلو وٺڻ. لحاظ ڪرڻ - مروت ڪرڻ.

- رِياءَڪارِي ۽ رِياءَڪارِيُون: ٿ. رِياڪاري - رِياءُ.

- رِيائِيُ ۽ رِيائِيُ: ذ. (ع). رِياڪار - فريبي - ٻهروپي - مَڪار - رِياءُ ڪندڙ - طرفداري ڪندڙ - پاسو وٺندڙ - پاسداري ڪندڙ. بدلو ڪندڙ. ڏيک ڪندڙ - ظاهري نماءُ ڪندڙ - ٻاهريون ڏيک ڪندڙ.

● رِياڙِيُ: ذ. اسم خاص. بُگٽي بلوچن جي هڪ قبيلي جو نالو - شهباڻي.

● رِيازُ ۽ رِيازَ (ت): ذ. محبت - پيار - قرب. لاڙو. چاهه. خوشي - مرضي - اراده - ليت.

● رِياسَتَ ۽ رِياستون: ٿ. ڏيهي راڄُ - ڏيهي سرڪار - ڪنهن وڏي حڪومت جي ماتحت ننڍي حڪومت. حڪومت - حڪمراني. عملداري - سرداري - آفيسري - اِمارت. اعليٰ حوصلو - اعليٰ همت.

- رِياسَت جمهُورِيه: ٿ. ماڻهن جي زير اختيار حڪومت - رعيتي راڄ - خودمختيار راڄ.

● رِياضُ ۽ رِياضَ: ذ. (ع). محنت - مشقت - جفاڪشي - ڪشالو - ڏاڪڙو. علم هندسه - حساب جو علم - علم عدد. اسم خاص. سعودي حڪومت جي گاديءَ جو هنڌ.

- رِياضَتَ ۽ رِياضتُون: ٿ. (ع). محنت مَشقت - سختي - جفاڪشي - ڏاڪڙو - ڪشالو -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جاکوڙو. پَرهيزُ- آلپَ آهار- ڪِرِيُ- پاسو- رَکَ. تپسيا- جَپُ- تَپُ- بندگي- عبادت- زُهدُ- نفس ڪَشي- جوڳُ. لَهرائپي- سادگي- پورڙائپي- موڳائپي. ڪسرتَ- ورزش. مزدوري- پورهيو- ڏنڊو- مَزوري.

- رِياضَتَ ڪَرَڻُ: محنت ڪرڻ- مشقت ڪرڻ- جفاڪشي ڪرڻ- ڪشالا ڪيڻ. مزدوري ڪرڻ- پورهيو ڪرڻ- مزوري ڪرڻ. پرهيز ڪرڻ- ڪِري رَکڻ- رَکَ ڪرڻ. تپسيا ڪرڻ- عبادت ڪرڻ- بندگي ڪرڻ- جَپُ تَپُ ڪرڻ.

- رِياضَتَ ڪَشُ ۽ رِياضَتَ ڪَشُ: ذ. (ع. رياضت + ف. ڪَش > ڪَشيدن = ڇِڪڻُ). محنتي- سخت تڪليف وٺندڙ- جفاڪشي. پورهيتُ- مزدور- مزورُ. پرهيزگارُ- عابِدُ- عبادتي.

- رِياضَتِيءَ ۽ رِياضَتِي: ذ. (ع) پرهيزگارُ- عبادتي- عابِدُ- عبادت گذارُ- بندگي ڪندڙ- نيڪ ٻانهون- تپسيائي- جَپُ تپُ ڪندڙ- ويراڳي- بيراڳي- جوڳي- سنياسي- رشي- مُني. جفاڪَشُ- جفاڪشي- محنتي- تَنَ کي تسيو ڏيندڙ- ڪشالا ڪيندڙ. پورهيتُ- مزدور.

● رِياضِي: ث. اِسم. حڪمت جي ٽين علم مان انگن، عددن، نجوم، موسيقي، مناظره، جبري، مقابلي، جرثقيل وغيره وارو علم، وجود خارجي ۽ مادي جو محتاج- حسابن جو علم- ڳڻت وديا.

- رِياضِيدانُ ۽ رِياضِيدانُ: ذ. صفت. علم رياضي جو ماهرُ- حسابن جي علم جو ڄاڻو- ڳڻتَ ڪياني- حسابن جو ڄاڻو.

● رِيالَ ۽ رِيالونُ: ث. (سن. رالَ) ڏُوپَ- رالَ- لوبانُ- واسُ.

● رِيالَ ۽ رِيالَ: ذ. ذ. (ع). هڪ عربي سِڪو- تقريباً ٽن پاڪستاني رپين جي قيمت وارو- عربي ڊالر. اڄڪلهه جي چَوَنِ جو ڏهلي وارو ڳَلُ- ڏهلي وارو چيتُ.

- رِيالَ وَٽَڻُ: پيسا ڪَڍُ ڪرڻ- لوٽُ وَٽڻُ- پيسا ميڙڻُ.

● ريالي ۽ ريالي (ل): ذ. ڪُوڙو- جُونو. جهڙو تهڙو- سادو.

● رِيبَڻُ: مصدر. ڏُتارڻُ- لالچائڻ- ڏاڙائڻ- پَرمائڻ- دَلبو ڏيڻ- ريجهائڻ- برغلائڻ. وَرغلائڻ. حِرصائڻ- لَبڻُ- دِل سَرڪائڻ- لوڀائڻ- لوبَڻُ- هِرڪائڻ- چَٽ پَٽڻ- تاڙائڻ- پِرپائڻ- ڦسلائڻ. آتارَڻُ- چترائڻ- چاڙه ڏيڻ- شاهو ڏيڻ- ريُهڻ- ڳَلِتو پڌڻ- چڙهو پڌڻ- ريڇڻ. ٺڳڻ- فريب ڪرڻ- ٺڳارڻ- دَلبو ڏيڻ- ڦَنڊ ڪرڻ. موهڻ- مسحور ڪرڻ.

- ريبُ ۽ ريبَ: ذ. (ع. شڪ) جَڙَهو- پيرُ لوبڻ- لَبُ- لالچ- چَٽَ- ريڇُ- ڏُتارَ- پيرُ لوبُ- ڏُٽَ- فريب- ڏاڙر- موهُ- هِرڪَ- لوبُ- آتارُ- ڦسلاءُ- دَلبو. دولاب- ٺڳي- ويساه گهاتي- دوکو- ڪُپَتَ- دغا. شڪُ- وَهمِ- گُمانُ- پَرمُ- شُبهو- سَنسو- انديشو.

- ريُبائيتو ۽ ريُبائيتا: ذ. صفت. ظرف. ڏُتاريندڙ- ڏُتيرُ- ريُبِيءُ- موهيندڙ- هِرڪائيندڙ- پرلوبِيءُ- لالچائيندڙ- برغلائيندڙ- ورغلائيندڙ- ڦسلائيندڙ- ڳَلتائيءُ- ڏاڙائيندڙ- ٺڳيندڙ. چترُ. موهيندڙ- مسحور ڪندڙ.

- ريُبِيءَ ۽ ريُبِي: ذ. صفت. ڏُتاريندڙ- ڏُتيرُ- برغلائيندڙ- لالچائيندڙ- ڦسلائيندڙ- ورغلائيندڙ- هِرڪائيندڙ- دلبائيءُ- مَڪارُ- فريبيءُ- خراب ڪندڙ. زنڪارُ- لانگ چونو- چڪلائي.

(ڪَ): ذ. هڪ رَڃُ جو قِسمُ.

● ريپارا: اسم خاص. اوٺين جي هڪ ذات جو نالو.

● ريپارو ۽ ريپارا: ذ. قاصِدُ- پارائِيءُ- پيغام پهچائيندڙ- نياپو پهچائيندڙ- ايلچي- ٽپالي- خطُ رَسانُ. وڪيلُ- عيوضي- نائب- خاص- پاران. (ث. ريپاري ۽ ريپاريُون).

● ريپاري ۽ ريپاري: ذ. جهنگلي- وَحشي- ٻَوزانُ- ٻوشُ. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ريڇڙو ج ريڇڙا (ت): ذ. ڇڙو پَٽُ - ڇيڏا رُڏلُ ڇانورُ.

● ريٿياڻِ جاگيرَ: اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ريڇَڙُ ج ريڇَڙَ (ت): ذ. ٻي مُنڊائتو پيدا ٿيل گدرو - وانڻن جي فصل ۾ پيدا ٿيل گدرو. هڪ وڏي ڇَڙُ جو قسم.

- ريڇڙِي ج ريڇڙِيون: ث. خريف جي موسم ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ گدري جو قسم - ڪنڊوتِري.

● ريڇَڻُ: اسم خاص. تعلقي ڪيهري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رِيتَ: اسم خاص. سنڌي مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

● رِيتِ: ذ. ث. (ف. ريگ=واري). وارِي - ريگ - رِيٽي.

- رِيتِ اچڻُ: پيشاب ۾ ڪَڪري اچڻ - پٿري جي بيماري هئڻ.

- رِيتِي: ث. جبل جي سنهي مِٽي - رائو - سُوهڻ - رِيت - وارِي - ريگ. هڪ قسم جو وارياسو پٿر. درياءُ جي ڪناري واري وارياسي زمين. (ٿ). هيٺاهون رستو - ترائي. هڪ لوهارڪو اوزار - رَواتي - سُوهڻ - ٽيڪوري. (اسم خاص). تعلقي جيڪب آباد ۽ آباوڙه ۾ ديهن جو نالو.

- ريٽيدانُ ج ريٽيدانَ: ذ. واريءَ رکڻ جو ٿانءُ. واريءَ جي ماپ جي ٿانءُ. واريءَ جو کهڙيال.

- رِيٽيلو ج رِيٽيلا: ذ. صفت. وارياسو - واريءَ وارو. ريگستاني - صحرائي.

- رِيٽيلِي ج ريٽيلِيون: ث. صفت. وارياسي رِيتيءَ وارِي - ڪَڪر يلي - ريگستاني - صحرائي.

- ريٽيلِي زَمينَ: ث. وارياسي زمين - ريتيءَ واري زمين.

● رِيٽَ ج رِيٽون (ت): ث. مٿيون پاسو ڪَسائي وڏو ڦَنگ ڪيل ڪوڏِي - تيلا هين ڪوڏِي.

● رِيٽِ ج رِيٽيون (ت): ث. (سن. ريتي) رَسم - راه ريت - پرو هز - پَرَ - هَلي چَلي - سَرجاتا - وَتيرو - وَرتاءُ - وُرتارو - هَلت - رواج - دستور - سرشتو - ليڪو - ڍَنگ - پَٽ - ڍَبُ - پارُ - طَرحُ - وَجهه - ڍارُ - نمونو - قسم - پَرڪار - ڍؤل - طريقو - قاعدو - قانون - برتاءُ - چال - چلت - اٽڪل - تجويز - وضع - طور طريق - تدبير - ترڪيب. عادت - عِلت.

- رِيٽائِتو ج رِيٽائِتا: ذ. صفت. ظرف. رواجي - معمولي - دستوري - استعمالي - هميشه موجب - هميشه وانگي - عام طرح. ريت وارو - ڍنگ وارو - طريقي وارو - رسم و رواج وارو. قاعدي موجب - قانون موجب - باقاعدي.

- رِيٽائِتي طَرحَ: ظرف. چڱي نموني ۾ - سٺي طريقي سان - ڍَنگ سان - وضع سان - طور طريقي سان. قاعدي موجب - قانونا - باقاعدي.

- رِيٽ رَسَمَ ج رِيٽون رَسمون: ث. رسم و رواج - هلي چَلي. شاديءَ ۾ عورتن جا سَوڻَ - ٻَندَڻ. قاعده قانون.

- رِيٽِ کانُ ٻاهِرُ: ظرف. خلاف قاعده - قانون کان ٻاهر. دستور جي خلاف - رسم ورواج کان آبتڙ - بي نياتي - طور طريقي کان ٻاهر.

- رِيٽِي ج رِيٽِيُ: ذ. ث. رِيت وارو - رِيتائتو - ڍَنگائتو - رَسَم وارو - دستوري - نياتي - رسم و رواج تي هلندڙ.

● ريٿ: ذ. رِڇ جا وڏا وار. اسم خاص. تعلقي بدين ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ريٿُ ج ريٿَ: ذ. ڪنارو - ڪَپُ - پَر - ڪَندي - ڪَپَرُ - لَسَ - وِڪرُ. ڪچي جي زمين - درياءَ جو ڇڏيل لَٽُ - درياءَ جي ڇڏيل زمين - درياءُ جي ڇڏيل رَءُ. (ٿ). اڇي وارياسي زمين. (ڪ). سنهي پٿر جو قسم. (انگ. Rate). اگهه - ٻها - نرخ - قيمت - مُلهه - ناڻو. ذ. صفت. پڪو - پڪِن.

● رِيڙَڪو ج رِيڙَڪا (ٿ): ذ. روشنو - مزو - وِندر.

● رِيتڻُ: مصدر. چشم پوشي ڪرڻ - نظر انداز ڪرڻ - ڏيڻ - خيال ۾ نہ آڻڻ - نہ ليکڻ - حساب ۾ نہ آڻڻ - وساري ڇڏڻ - ريتي ڇڏڻ - آخر ۾ نہ آڻڻ - رد ڪرڻ - منظور نہ ڪرڻ - نہ قبولڻ - انڪار ڪرڻ - نہ مڃڻ - جهلڻ - بند ڪرڻ - روڪڻ - منع ڪرڻ - پلٽڻ - بندش ڪرڻ - رڪاوٽ ڪرڻ. ميسارڻ - داهڻ - ڦتائڻ. موٽائڻ - واپس ڪرڻ.

● رِيتو ۽ رِيتا: ذ. ڳهوٽ ڪي شاديءَ جي موقعي تي ڪُلهي تي رکڻ جو ڳاڙهو بوڇڻ - رَتول - حُلواڻ جو ڪپڙو - ڳاڙهو ڪپڙو. (ت). تمام ڳاڙهي رنگ وارو ڏاندُ. (ت). ڳئن سان هڪ پوتيءَ جو قسم. ذ. صفت. ڳاڙهو - لالُ.

- رِيتو ٿيڻُ: ڳاڙهو ٿيڻ - لالُ ٿيڻ - رَڇڻ - پڇڻ. اِلاهي عشق ۾ رنگجي وڃڻ.

● رِيپَ ۽ رِيپُونُ (ڪ): ث. ڪَپَ - ڳارو - رهيٺو - رَپڙو - ڪچلاڻِ - راپڙو - پسيلُ - ميٽيي.

● رِيپُ ۽ رِيپَ (ڪ): ذ. ڪاري جي پيڙيءَ جو مٺوري وارو سڙهُ.

● رِيپبلڪ (انگ. Re-public): ذ. جمهوري - رعيتيءُ - ماڻهن جي پنهنجيي - عواميي.

● رِيجڻُ: مصدر. زمين کي ڪيڙڻ کان اڳ پاڻي ڏيڻ. ڪير سان ٿُنڻ کي پُسائي پوءِ ڏهڻُ.

- رِيجُ ۽ رِيجَ: ذ. (هـ. رُجُ) آباديءَ کان اڳ ۾ زمين کي ڏنل پاڻي. پوسَلُ - اُلاٽ - آلائي - ڳهيمَ - ڏرياءَ جي ريتيي - پاڻيءَ جي واري - رِيٽُ - رَءُ. پاڻيءَ جي پيڇَ - پيڇو. مالُ جي بيماريءَ جو هڪ قسم.

- رِيجاڻو ۽ رِيجاڻا: ذ. صفت. رِيجُ ڏنلُ - وَتَ ڏنل - رِيجاڻيتو: ذ. زمين کي آباديءَ کان اڳ ۾ ڏنل پاڻي. رِيجُ وارو ڳاهُ. اسم خاص. هڪ مڪانُ جو نالو.

- رِيجاڻيتو ۽ رِيجاڻيتا: ذ. صفت. رِيجاڻو - پاڻيءَ ڏنلُ - وتَ ڏنلُ - رَڇايلُ - رِيجُ ڪيلُ.

- رِيججڻُ: زمين کي پاڻي اچڻ. مال جي سندس ٿنڻ جي کير سان پُسڻُ بعد ڏهڻ.

- رِيجُ ڏيڻُ: زمين کي آباديءَ لاءِ پاڻي ڏيڻ - زمين کي ساڻو ڪرڻ - پوک جي تياري ڪرڻ.

- رِيجُ ڪرڻُ: رِيجُ ڏيڻ.

● رِيجالو ۽ رِيجالا: ذ. صفت. زبان جو گندو - بد زبان - گاريالُ - غليظ زبان - خراب ڳالهائيندڙ. واهياتُ - بد افعالو - ڪينو - گندو - ڪميڻو - بي شرمو - ڪچو - بي فضيلتو - بيهودو - بي حيا. ٺرڙو - هلڪيءَ طبيعت وارو. بيوقوف - احمق - نادانُ - بي عقلُ - جاهلُ - جٽُ.

● رِيجو: ذ. (ف. ريزه = ٽڪرا) ننڍا سڪا - ريزگاري - ريزگيي - ڇٽلُ پئسا - ڇوٽيڪو پئسا - ڪچرو - خُردو. پگهارڻ لاءِ ڌاتن جا گڏ ڪيل ٽڪرا. ۽ رِيجا: ذ. سون چاندي رجائڻ لاءِ لوهه جو اوزار - قالبُ - ڪاربُ.

● رِيجيمينٽِ ۽ رِيجيمينٽون: ث. (انگ. Regiment) فوجَ جو دستو - فوجَ ۾ سپاهين جو مقرر انداز. پلٽڻ - فوج.

● رِيجهڻُ: مصدر. (سن. رُڌ > هـ. رِيجهنا) راضي ٿيڻ - خوش ٿيڻ - نهال ٿيڻ - پرسن ٿيڻ - خوشنود ٿيڻ - سرهو ٿيڻ - گدگد ٿيڻ - هرشيت - بهار ٿيڻ - آنند ۾ اچڻ - موج ۾ اچڻ - فرحت ۾ اچڻ - بود ۾ اچڻ. مڃڻ - قبول ڪرڻ - اقرار ڪرڻ - رضامند ٿيڻ. پرچڻ - سرچڻ. مائل ٿيڻ - راغب ٿيڻ. نهي وڃڻ.

- رِيجهہَ ۽ رِيجهون: ث. (هـ. ريجه = خوشي). خوشي - پاپوهہ - محبت - پيار - قرب. لاڙو - ڪاڏو - رغبت - ميل - ميلاپ - ميل جول. چاهہ - چاهت - قربت - عشق - لنئُ - دل جي چيڪ. لطف - مزو - موج - رس - فرحت - لذت - ذوق. پوڳ بلاس - عيش - عيش پسندي - آنند - جشن - وروند - وندر - ورونهہ. تيرٿتي - خاطري - دلپسندي - راضپو - پسندي. منظوري - قبوليت - اقرار - هانوڪار - مڃتا - مڃوتي. اختيار - مرضي - پيريءَ - تاهہ - رضامو. رهاڻ - ڪچهري - مجلس. عادت - علت - خُو - پرويز.

- رِ يڻجهاڻو ۽ رِ يڻجهاڻا: ذ. صفت. رِ يڊو - رِ يڊل - راضي - راضي ٿيل.
- رِ يڻجهائڻ: مصدر. (هہ. رِ جهانا). راضي ڪرڻ - خوش ڪرڻ - مسرور ڪرڻ - نهال ڪرڻ - پَرسن ڪرڻ - گد گد ڪرڻ - ٻوڌ ۾ آڻڻ - ٻرپائڻ. مَنائڻ - تُسائڻ - ٺارڻ - مڃائڻ - قبول ڪرائڻ - قائل ڪرڻ - ڳالهہ تي ٻيهارڻ. ضد تان لاهڻ. مائل ڪرڻ - راغب ڪرڻ - موه ۾ ڦاسائڻ. وندرائڻ - وِ رونهڻ. لُپائڻ - موهڻ - هير ڪائڻ - لالچائڻ. ڀرچائڻ - سرچائڻ - ڏاهڻ.
- رِ يڻجهہ رَس: ذ محبت - قُرب - پيار - عشق - موه - سَنيهہ - چاهت. رَضا - خوشي - قبوليت - اقرار - هائوڪار - رضامندي - رضانامو - مچتا - مجوتي.
- رِ يڻجهہ ڪَ ۽ رِ يڻجهہ ڪُون: ث. رغبت - لاڙو - ڪاڍو - دل جي چِڪ - ميل - چاهہ. خوشي - سرهائي - آنند - بهار - ٻرستا - موج.
- رِ يچ ۽ رِ يچَ (ت): ذ قُرب - محبت - پيار - عشق. فريب - دغا - ٺڳي - ويساه گهاتي - ڪُپت.
- رِ يڻچڪ ۽ رِ يڻچڪَ: ذ. ڀُور - ٻُڌ ٻُڌو - جهُجهڪي - ٻُڌ ڪي - ٻُود ڪي - لَهرو - وَهم - ترنگ - خيال - دؤر - من سوج - رَءُ - لَهَر - اوچتو خيال - اوچتو ارادو - اوچتو نيڪرو - اوچتو ڦيرو (ت). اجايو. ڪيٽو - ٻينا سبب جهڙو - اجائي ڪِتَ ڦِت. مزو. رؤنشو - وندر هٿ چُراند - حرڪت - مَستي. ظرف. ري حساب - اِ ڏيندي نہ وٺندي.
- رِ يڻچڪ اچڻ: اوچتو خيال اچڻ - اوچتي ٻُود ڪي اچڻ - لَهرو اچڻ - ڀُور ڀوڻ - اوچتو ارادو ٿيڻ - اوچتو ڦيرو اچڻ.
- رِ يڻچڪ ڪوڏائڻ (ت): حرڪت بازي ڪرڻ - مستي ڪرڻ - هٿ چراند ڪرڻ.
- رِ يڻچڪَ ڪاڏو ۽ رِ يڻچڪَ ڪاڏا: ذ. صفت. لَهري - ڀُورالو - خيالي - رِ يچڪي - خُشڪي - بود ڪائي - سودائي - وَهمي.
- رِ يڻچڪ ڪاڏو هُئڻ: لَهري هجڻ - ڀُورالو هجڻ - سودائي هجڻ - رِ يچڪي هجڻ.
- رِ يڻچڪي ۽ رِ يڻچڪي: ذ. صفت. ڀُورالو - لَهري - لَهرائيتو - مَؤمَن جي - خام خيالي - رِ يڻچڪ ڪاڏو - خُشڪي - بود ڪيو - ترنگي. رَونيتو - وَهمي - سودائي.
- ● رِ يچڻ: مصدر. ڦيريڻ - ٺڳڻ - دَ ابو ڏيڻ - ويساه گهاتي ڪرڻ - ٺڳي ڪرڻ. ترب ڪرڻ - پيار ڪرڻ - عشق ڪرڻ - محنت ڪرڻ - موه ڪرڻ.
- ● ريڻچَلَ: ث. اسم خاص. تعلقي هالا ۾ تعلقي ٽنڊي الهيار ۾ ديهن جو نالو.
- ● رِ يچُو ۽ رِ يچا (ت): ذ. ريزشَ - نَزِلو - نَڪ مان وهندڙ پاڻي
- ● رِ يڻحَ: ث. (ع. ريح = هوا) پيٽ مان نيڪتل هوا - بادي - مَعدي جي هَوا - ٽيٽ ڦوس. عام رواجي هَوا. واءُ - پَوَن - واهُوندو - واهُوندي.
- رِ يڻحَ جاري ٿيڻ: پيٽ مان هَوا جاري ٿيڻ - ٽيٽ ڦُوسَ آچڻ - پيٽ مان باديءَ جو نڪرڻ.
- ● رَ يڻحان: ذ. (ح) هڪ خوشبوءِ دار ٻُوٽو - نازبُوءِ. هڪ خوشبوءِ دار گاه. هڪ قسم جو عربي رسم الخط.
- رَ يڻحاني (پيلہ) ۾ اسم خاص. هڪ گُل جو قسم. هڪ قسم جو عربي رسم الخط.
- ● رِ يڻخَ ۽ رِ يڻخُون (ت): ث. اسم. (سن. رِ يکا). ليڪو - ليڪ - سِٽ - سِطر - خط - ريک - ريکا. مسيءَ جي لڳائڻ سان ڏندن جي وچ ۾ پيدا ٿيل ڪارو ليڪو. هٿ جي لَڪير. بُنياد - پاڙَ - نَسل. (ف. ريختن = هارڻ مان) ٿوري - ذري - هَوَ - ٻيچَ - لونءَ - چِپٽي.
- ● رِ يختڻ: مصدر. (ف. هارڻ) چِتَڻ - چِتارڻ - وِ ڪيرڻ - پکيڙڻ - ڪِبد يرڻ - چيڙ وچڙ ڪرڻ - ڪَٺو ڪٺو ڪرڻ - چِتڪار ڪرڻ - چِاٽار ڪرڻ - چِاٽارڻ - چِٽڪارڻ - چِٽڪار ڪرڻ. هارَڻ - وِ يتَڻ. بچائڻ - اوبر سوبر ڪرڻ -

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جُوٽِ ڪَرَڻُ - بَچت ڪرڻ - اوبارو ڪرڻ - باچو ڪرڻ - پاچيُ ڪرڻ - بَقايا ڪرڻ.

- رِيخَت ج رِيخَتُون: ث. چِتَ - هارَ - چاتارَ - وِڪيڙَ - پَکيڙَ - ڪِنڊيرَ - چِتِڪارَ - چِٽِڪارَ - چِڙُ وَ چِڙائي. باقياتِ - جُوٽِ - اوبرَ سوبرَ - اوٻارو - جُوٽِ آنِ - پاچيُ - بَقايا - رَهتِ.

- رِيخت تِيڻُ: جُدا جُدا ٿيڻ - چِڙو چِڙ ٿيڻ - پکڙجيُ وڃڻ. ڪُٽو ڪُٽو ٿي وَڃڻ - ڪِنڊري وَڃڻ. لُٽجڻُ - برباد ٿيڻ - اَڏَڻُ - ناس ٿيڻ - ڪوهجڻ - اجايو وڃڻ. دَفُ ٿيڻ - خيرَ چجڻُ - تباه ٿيڻ - ختم ٿييُ وَڃڻ - ڪَهِيُ وڃڻ.

● رِيختو ج رِيختا: ذ. صفت. (ف. ريخته) ڪَچو - خامُ - آڻُ پَڪَلُ. اُردو زبان جو هڪ قديم نالو. راڳ جي هڪ سُرُ جو نالو.

- رِيختَ: صفت. (ف.) ڪِريَلُ - بي‌ساخته. نِڪَتلُ. پُختَ - مَضبوطُ - ڏاڍو - سو ڳهو - قابُو - مُنتشَرُ - چِڙو چِڙ - جُدا جُدا - ڪُٽو ڪُٽو - پکڙيَلُ. پريشان - آبتر حال - حَيرانُ. مڪانُ بَنائڻ جو مَصالح. اُردو ۾ اِبتدائي زماني جا نظمِ.

- رِيختِيُ ج رِيختِيُون: ث. (ف.) عورتن جي بوليءَ ۾ چَيلُ نَظمُ - زالاني اُنوع ۾ چَيلُ بيت.

● رِيڊُ ج رِيڊَ: ذ. صفت. هلڪو ڳاڙهو - ٿَڌو ڳاڙهو - ڳاڙهاڻ تي مائِلُ.

● رَيڊاسُ: اسم خاص. (هه.) چَمارَنُ جي فرقي جو موجدُ. هڪ مشهور گيانيُ. ڀڳتُ.

- رَيڊاسِيُ ج رَيڊاسِيُ: ذ. (هه.) ريڊاس جي مڃڻ وارو فِرقو. ريداس کي مڃيندڙ.

● رِيڊِ ڦِيڊِ (ت) ظرف. زيانُ - نُقصانُ - بربادُ - چِٽُ - تاباڻُ - اَجڙُ - اَجاڙُ - ضايعُ - وِڃايلُ.

- رِيڊِ ڦِيڊِ ڪَرَڻُ (ت): اَجايو وِڃائڻ - تاباڻُ ڪرڻ - زِيانُ ڪرڻ - نقصان ڪرڻ - ضايع ڪرڻ - اَجاڙ ڪرڻ.

● رِيڊو ج رِيڊا (ڪ): ذ. لالچ - طمع - هَوَسَ - سَڌَ - اُٻوبُ. ڪاڏو - رِزقُ. رُشوتَ - لَبُ.

● رِيڊيُ ج رِيڊِيُونُ (ڪ): ث. ٻَڪريءَ جو هڪ قِسمُ.

● ريڊا (ت): ذ. وارَ - گيسُو.

- رِيڊِ ڦِيڊِ (ت): ظرف. زيان - نقصان - برباد - چِٽ. ڳهٽيل. رسوا ڪيل. وِڃايَلُ - گُمُ - گُمُ ڪيلُ. ث. خرابي - خواري - ذلت - بدنامي.

● رِيڊو ج رِيڊا (ڪ): ذ. رُشوتَ - لَبَ - ناجائز رستي وَرتل مالُ - وَڍِيُ. ڀُنڪَ. حرام مال.

- رِيڊو ڪائِڻُ (ڪ): حرام کائڻ - لَبَ وَٺڻ - وَڍِيُ وَٺڻ - ڀُنڪَ ڇَڏائڻ - ناجائز رستي مالُ، پئسا يا ڪاڏو وَٺِيُ کائڻ.

● رِيڊو ج رِيڊا: ذ. صفت. ڏِنگو - وِنگو - ٽِنگو - وِنِنگو - تيڙهو - ڦيڏو. ڪوٽو - ڪُپتيو - ويساه گهاتيُ - دغاباز - بي ويساهو - بي اعتبارو - بي ايمانُ. آرڏو - حَرڪتيُ - لُچو - زيانُ خورُ - اَٽِنِٽيرو - ڪيچلو - مستيخورُ. اَٽڪليُ - چالاڪُ - حرفتيُ - ڦَنڊيُ - ڏِنگبازُ. ڏِڻو - لِٽرُ - ڏِنرُ. نادانُ - بي عقلُ - اڻوجهه - مُوڙهلُ - وِ مُوڙلُ - مَتِ مُوڙِ هو - چَرِيَٽُ - چِسو. مَستُ. چَرِيو. نِڌڪو - بيگانو - بي واهو - يتيمُ.

- ريڏائيُ ج ريڏائيُونُ: ث. اسم. (سن. امودُ = سخت). ڏِنگائيُ - ٽيڙهائيُ - وِنگوِنگ. حَرڪَت - مَستِيُ - حرڪتبازيُ - چَتِرائيُ - لُچائيُ - ڪيڇَلَ - آوَنِٽرائيُ - ڪَؤُلسقِمائيُ - آرڏائيُ - شيطانيُ. خرابيُ - نقصان - ظُلمُ - زِيانُ - پائِماليُ - روستامو - رُماٽو - آنگلُ - آرو. مُناظِرو - بَحثُ - رَد قدُ.

● ريڊ: ذ. صفت. (انگ. Red = ڳاڙهو). ڳاڙهو - لالُ - سُرخُ - رَتو - آحمرين - رَتولُ.

- ريڊ ڪيراس: ذ. (انگ. Red = ڳاڙهو + Cross = منڌيڙو) ڳاڙهو منڌيڙو - صحت کاتي جي نشاني.

- ريڊُ ڪيراسُ سُوسائٽِيُ ج ريڊُ ڪيراسَ سُوسائٽيُون: ث. (انگ) زخميلن جي لڙائيءَ ۾ خدمت ڪندڙ جماعت - انجمن صليب احمرُ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● رينڊارُ: اسم خاص. تعلقي ڏ ڳوٺي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ريڊرُ ڇ ريڊرَ: ذ. (انگ. Reider) ساموندي جهازن ۾ رکيل هڪ قسم جي دوربين.

● ريڊرُ ڇ ريڊرَ: ذ. (انگ. Reader < Read = پڙهڻ) درسي ڪتاب، پڙهندڙ. اپياس ڪندڙ. پروف ڏسندڙ، مواد تپاس ڪندڙ. نائب صوبيدار جي عهدي جو هڪ پوليس آفيسر، منشڪيريءَ جو ڪم ڪندڙ.

– ريڊو: ث. اسم خاص. تعلقي شڪارپور ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ريڊيڪل: اسم خاص. (انگ. Redical) انگلنڊ جي مُدبرن جو هڪ نهايت آزاد سياسي فرقو.

● ريڊيمُ: ذ. (انگ. Redium) دنيا ۾ سڀ کان زياده قيمتي ڌاتو.

● ريڊيو ڇ ريڊيا: ذ. (انگ. Redio) وائرليس جي هڪ مشهور ايجاد، دنيا جي خبرن وغيره رسائڻ لاءِ بنا تند تار جي هڪ اوزار.

● ريڊار: اسم خاص. سنڌي مسلمانن جي هڪ ذات جو نالو.

– ريڍارُ ڇ ريڍارَ: ذ. رڍون چاريندڙ. ڌراڙ، ڌنارُ، ڌنارُ، پاسبانُ. ذ. صفت. ڏڏُ، ٽٽُ، مٽُ، پوئنڊو، پسُون، پوڪُ، ڇٽُ، جاهلُ، چٽسو، بيوقوف، موڳو. اناڙي. راکو، واهي، سنڀالُ ڪندڙ، نگهبانُ، رکوالو، رکپالُ، پاسبانُ، مُحافظُ، وارثُ.

● ريڍو ڇ ريڍا (ت): ذ. صفت. رڍن جو، رڍ مان. ذ. صفت. ڪروڌي، ضدي، هوڏي، هٺيلو، تڪبري.

– ريڍو ڪرڻُ (ت): رڍ جو گوشت پائڻُ. ضد ڪرڻ، ڪروڌ مچائڻ، ڪڇهڙي ڪرڻ.

– ريڍو مالُ: رڍن جي ٻهاڻيءَ وارو مال، رڍون، گهيٽا، دنبا وغيره.

– ريڍي ڇ ريڍيون: ث. منهن ڳاڙهي ٻڪري. اسم خاص. تعلقي ڪڪڙ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ريذالو ڇ ريذالا (ت): ذ. صفت. رذيلُ، ڪميڻو، بي حيا، بي شرمُ، ڪميڻو، ريجالو.

– ريذالي ڇ ريذاليون: ث. (ع. رذيل) ڪميڻپ، بي حيائي، بي شرمائي، رذالت، ريجالائي، ڪميڻائي، بدڪاري، بُجڙائي. بي همتي، بزدلي. سن. هوس، لالچ، هوس، خواهش، اراده.

● ريڙ ڇ ريڙون: ث. ريڙهه، بحثُ، تڪرار، رد بدل، چتاپيڻي، رڳڙو، جهيڙو، ٽنٽو، ڪلهه، ڪرلهن، وروڌُ، مُعاملو، ڦڏو، فسادُ، ڪڇهڙيُ، ڪروڌُ، ڪِل ڪِل، جهر جهر، ريڙه پيڙه، ڪر ڪر، پڻ پڻ، راڳ، راڳبازي. اڙي، تڪڙي، چيٺٽ، چيڀاٽ، ڪناري، ليڙ، پٽي، اينگهه "ڪپڙي جي" (ت). هڪدم ڪاهه، رمز، لوهه، جلهه، ڏوڪ. پختائي، پڪائي، مضبوطائي، ڏاڍائي، برجستائي، سوگهائي، تاتائي. رنجش، ڪاوڙ، غصو، ناراضگي، چِڙ.

– ريڙارو ڇ ريڙارا: ذ. صفت. ريڙه پيڙه ڪندڙ، رد بدلُ ڪندڙ، ڦڏائي، بحثي، تڪراري، مُعاملائي، رڳڙائي، جهيڙائي، ڪلهه، وروڌي، ٽنٽائي، فسادي، ڪڇيرُ، ڪڇپيخورُ، ڪروڌي.

– ريڙائڻ: مصدر. چيچلائڻ، چيچاڙڻ، چڪڻُ، چينڻُ، ڦاڙڻُ، ڳينداڙڻ، هلاڪ ڪرڻ، دقُ ڪرڻ، چنبڙڻُ، سرُ کائڻ، تپائڻ، ڪپائڻ، پائي ڪڍڻ، ڪٽي ڏيڻ، بيزارُ ڪرڻ، پريشان ڪرڻ، ڪلپائڻ، ڏهڻ. چيڙائڻ، ڪاوڙائڻ، رنجائڻ، ناراض ڪرڻ، غصو ڏيارڻ، ڏمرائڻ.

– ريڙ پيڙ ڇ ريڙون پيڙون: ث. ريڙه پيڙه، رد بدلُ، چبرائي، بحثُ، تڪرارُ، مُعاملو، رڳڙو، جهيڙو، جهڳڙو، حجت، ٽنٽو، منهن زورائي، ڦڏو، فسادُ، ڪِل ڪِل، ڪڇهڙي، ضد، ڪروڌُ.

– ريڙ پيڙ ڪرڻ: چڪتاڻ ڪرڻ، ڪهل ڪرڻ، ضد ڪرڻ، تڪرارُ ڪرڻ، مُعاملو ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڦڏو ڪرڻ- گهپي ڪرڻ- مُقابلو ڪرڻ- جهيڙو ڪرڻ- جهڳڙو ڪرڻ- رَڳڙو ڪرڻ- ريڙه پيڙه ڪرڻ- فَسادُ ڪرڻ- رڏو ڪرڻ- حُجتَ ڪرڻ.

- رِيڙِهُه پيڙهه ۽ رِيڙهُه پيڙهون: ث. ڏسو رِيڙَ پيڙَ.

- رِيڙِهُه پيڙِهه ڪرڻُ: رِيڙَ پيڙَ ڪرڻُ.

- ريڙَه ڪرڻ: ريڙه پيڙه ڪرڻ- ڪُرڪڻ- جهُرڪڻ- ڪِنجهڪَڻُ- چِنگهڻ.

● رِيڙِ ۽ رِيڙِيون (ت): ث. ننڍي ٻارُ جو گهٽي وقت تاءِ روجُ.

● رِيڙِڪَرَڻُ (ت): ننڍي ٻارُ جو گهٽي وقت تاءِ رُئڻ.

● ريڙو ۽ ريڙا (ت): ذ. ننڍڙو پٿرُ- پٿري- پَهڻي.

● ريڙَهَڻُ: مصدر. رِڙهڪائڻ (ت)- اڳتي هلائڻ- چوڙَڻُ- ميڙَڻُ- سِرڪائڻ- سورَڻُ- اڳتي ڪرڻ- ڪٽي وَجڻ- ڪٽي چڏڻ- ٻئي هنڌ نيڻ- هڪ هنڌ ڪرڻ- پاسي ڪرڻ- هڪ طرف ڪرڻ- هڪڙي پاسي ڪرڻ. گِسڪائڻ- لاهڻ- پَري ڪرڻ- دَفع ڪرڻ- ٽارڻُ.

- ريڙهَه ۽ ريڙهون: ث. سِرڪو- رِيڙهو- چورَ- سُورَ- ڏِڪو- ٿيلهو- ٿيلهو- کِسرُ. آهستي، هوريان، هَري، ڏِيرِي. جاڻ واري حالت.

- ريڙهو ۽ ريڙها: ذ. سِرڪو- کِسرو- ريڙهو- ريڙهه- چورَ- سورَ- بانبيڙو- ڏِڪو- ٿيلهو. پاڻيءَ جو وَهڪرو- ڌارَ- نَهرَ.

- ريڙَهي ۽ ريڙَهيون: ث. بانبڙو- سِرڪو- کِسرو ”ننڍي ٻارُ جو“ سيانڊِي- سَرٽو- هڪ بيماريءَ جو قسم.

● ريڙَهي پائڻُ: بانبڙا ڏيڻ- رِڙَهڻُ- سُرڻ- کسرَڻُ- سرڪَڻُ- هَري هَري چُرڻ- آهستي آهستي هلڻ- ترَڻُ.

● ريزَ ۽ ريزون: ث. (ف)، نَغمَه سَرائي- ڳائڻ وڄائڻ- ڳائڻُ وَڄائڻ.

● رِيزُ ۽ رِيزَ: ذ. صفت. (ف. ريختن مان) اوتيندڙ- هاريندڙ. ڇنڊيندڙ- ڇِڪارِ ڪندڙ. وسائيندڙ. هٿائي وجهندڙ. مثلاً ”خون ريزُ= خون هاريندڙ- خوني وغيره“.

- رِيزِشُ ۽ ريزِشون: ث. (ف) نَڪُ مان پاڻيءَ وَهڻ جي هڪ بيماري. زُڪام- ليسُ- نزلو- ڳاڙو.

● ريزالُ ۽ ريزال: ذ. صفت. (ف. رَذِيلُ= ڪميڻو). ڪميڻو- رَذِيلُ- گهٽ دَرجي جو ماڻهو- ڪميڻو- بي حيا- بي شرم- بد ڪارُ- بَدچالُ- نِرلجو.

- رِيزالُو ۽ رِيزالا: ذ. صفت. (ف. ع. رَذِيلُ= ڪميڻو). ڪميڻو- نيچُ- گهٽُ طبيعت وارو- ريزالُ- رَذِيلُ- بي حيا- نِرلجو- بي شرمُ.

● رِيزا ميخَ ۽ ريزا ميخون: ث. ننڍي ڪِلي- ڪوڪو. گُل ميخ. ڪَچي سِلائي- ٽاڪو- ٽانڪو.

● ريزَرُ ۽ ريزَرَ: ذ. (انگ. Razor) پاڪي- آسترو.

- ريزَرُ بليڊُ ۽ ريزَر بليڊَ: ذ. انگ. (Blade + Razor) سيفٽي ۾ استعمال ٿيندڙ وارن ڪوڙڻ جو پَتُ.

● ريزِڪي ۽ ريزِڪيون: ظرف. پُرچون- ٿُڪر ٿُڪر- ذرو ذرو- ٿورو ٿورو- ٻورُو- ڳيو. وِڪري جو هڪ قسم- سنهو- وِڪرو- هر هڪ جنس مان ٿورو ٿورو وِڪرو- ڇُوٽڪو وِڪرو- پُرچوني.

- ريزِڪي وڪڻندڙُ: پُرچون واپاري- سنهو واپاري- ڇوٽڪو دُڪاندار- هٽائي- ننڍو دُڪاندارُ- ٿوري ڏنڌي وارو

● ريزو ۽ ريزا: ذ. (ف) ننڍو سِڪو- ڪُليل پئسا- ڪچرو- خوردو- ريزگاري- ريزڪي- ريجو. ٿُڪر ٿُڪر- ٿورو- ذرو ذرو- ٻورُ- ٻورو- ڳيو. پرچون- پارچ- ٽڪرو- پُرزو.

- ريزِ گاري ۽ ريزِ گاريون: ث. ريزو- ريجو- خَرده- ننڍو سِڪو- ڇوٽڪو پئسا- ڪچرو (ت).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- ريهزگيءَ ۽ ريهزگيئون: ث. ريزگاري. ريزو - ريجو.
- ريزو ريزو ۽ ريزا ريزا: ظرف. ف. ٽُڪرُ ٽُڪرُ.
- ريزَه: ذ. (ف) ٽُڪرو - حصو - ڀاڱو - پُرزو - قطعہ - ذرو - ٿورو - ٿِتِي. ريزگاري - ريزو - ريجو. صندوق - پيٽِي - بَڪسُ - باڪس
● ريزوليوشَنُ ۽ ريزوليوشَنَ: ذ. (انگ. Resolution). تجويز - منشا - ارادو - نيت - خيال - ويچارُ - قياس آرائِي. قاعدو - قانُونُ.
● ريزِيڊَنٽُ ۽ ريزِيڊَنٽَ: ذ. (انگ. Resident). رهندڙ - مُقيمُ - وِيٺَلُ - رهاڪو - رَهواسِي - باشنده - ساڪِنُ - ٻيٺڪِي. غير رياست جي دربار ۾ رهندڙ شاهي وَڪِيل يا عوضي - سياسي نمائيندو.
- ريزِيڊَنسِيءَ ۽ ريزِيڊَنسِيُونُ: ث. (انگ. Residency). مُقامُ - گهَرُ - جاءِ - رهڻ جو هنڌُ - آستانو. ريزِيڊَنٽُ جي رهڻ جي جاءِ - سياسي نمايندي جي جاءِ.
● ريسال ۽ ريسالُون (ل): ث. زمين جي اندرين وَٽَ - ريجُ.
● ريسٽ: ذ. (انگ. Rest) آرام - سُڪون - چَين - فرحت - قرارُ. ننڊَ - خوابُ.
- ريسٽُ هائوسُ ۽ ريست هائوسَ: ذ. (انگ. Rest House). آرام جي جاءِ. آفيسرن وغيره جي رهڻ لاءِ سرڪاري جاءِ - قيامُ گاهُ.
● رِيسَرَ: اسم خاص. حيدرآباد ۽ خيرپور ۾ رهندڙ ماڻهن جي هڪ ذات جو نالو.
● رِيسمانُ: (ف). رَسِيءَ - نوڙِيءَ - ڏورِيءَ - نوڙهو - واڄهُ - ڪاپارُ - رَسو - نوڙُ - ڏورو.
● ريسَڻُ (ڪ. ل): مصدر. ريهَڻُ - ريجَڻُ - ڏيارڻ - ڏِکڻ - لالچائڻ - هيرڪائڻ.

"سو ريسيءَ ريب رؤ ڪري،
مونکان تن وني وئيسن تيئن"
(راجن شاهه).

● رِيسَڻُ: مصدر. چٽاڀيٽي ڪرڻ - چڙهت ڪرڻ - برابري ڪرڻ - هَمسري ڪرڻ. اغيار ڪرڻ. حسد ڪرڻ - ساڙو رکڻ - ايرکا وجهڻ.
- رِيسَ ۽ رِيسُنِ: ث. (سن. ايرشيا > هه. ايرکا) چٽاڀيٽِي - اغيارِيءَ - چَڙهَتَ - ڪَسبُ ويرُ - ٻَهچڙو - هَمسري - برابري. حَسدَ - ساڙو - ايرکا - رَشڪُ - رَقابت - ڪامَ - جَلَنُ - ساڙُ - جَرَ - جيرو - بُغضُ - ٻيائي - ڪينو. حرصَ - هَوَسَ - لالچَ - سَڌَ - هيرڪَ.
- رِيسارو ۽ رِيسارا: ذ. صفت. (سن. اِيرشا + آلو). رِيسَ ڪندڙ - چَڙهَت ڪندڙ - مُقابلو ڪندڙ - برابري ڪندڙ - رَقيبُ - هَمسَري ڪندڙ. حاسِدي - ڏائِڻُ - رَقيبُ - آغيارِي - ساڙيلو - حَسدُ رکندڙُ - ساڙَ وارو - ڪامَ ڪاڏو - ارڪائُو - ساڙي ڪاڏو.
- رِيسامَنُ: رِيسجَڻُ - رِيسارو ٿيڻ - رِيسَ ڪرڻُ. حاسِدُ ٿيڻ - سَڌون ڪرڻ - سَڙَڻ - پَچَڻُ - ٻَجرڻ - ڪامَڻُ - جَلَڻُ - اِرڪائو ٿيڻ.
- رِيسائو ۽ رِيسائا: ذ. رِيساروُ - حاسِدُ - ارڪائُو (ث - ڪ). وِٽَلُ - ڪاوڙيَلُ - ناراضُ.
- رِيسائِتو ۽ رِيسائِتا: ذ. صفت. رِيسارو - سَڙِيو. مخالِفُ. حاسِدِيءَ - حاسِدُ - ساڙِيءَ - ساڙيلو - آغيار.
- رِيسائَنُ: مصدر. رِيسَ ڏيارَڻُ - هيرڪائڻ. چَڙهَت ڪرڻ - ڪُلهو هڻڻ - برابري ڪرڻ - پُڄَڻُ - مُقابلو ڪرڻ - سينو ساهڻُ. ريس ڪرڻ. ساڙُ ڏيارَڻُ - جلائڻ - حَسدُ ڏيکارڻ - ڪامائڻُ.
- رِيسجَڻُ: مصدر. حَسَدُ ڪرڻ - رِيسَ ڪرڻ - ساڙُ ڪرڻ - حاسدُ ٿيڻ - رِيسارو ٿيڻ - ارڪائو ٿيڻ - ڪامَ ڪاڏو ٿيڻ - رِيسَرُ ٿيڻ. سَڌونَ ڪرڻ - سَڙيو ٿيڻ. هَوسَڻُ - نه سَهڻُ.
- رِيسَرُ ۽ رِيسَرَ: ذ. رِيسارو - رِيسائِتو - آرڪائو - حاسدُ - رَقيبُ - مُخالِفُ - ڪَسبُ ويري - ساڙي ڪاڏو.
- رِيسَ ڪَرَڻُ: حرصُ ڪرڻ - برابري جي دعوا ڪرڻ - ديکا ديکيءَ ڪرڻ - هَمسريءَ ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● ريسو ۽ ريسا (ٿ): ذ. ٽَرِيءَ پِرتَ جو هڪ نمونو.

● ريشُ ۽ ريشَ (ت): ذ. صفت. زخمُ - ڦَٽُ - ڦوڙو. زخم مان نڪرلدڙ گندُ. رَتُ پون وغيره.

- ريشو ۽ ريشا: ذ. پُونُ - گَندُ - ڪِنُ - پاڻيءَ - رَتُ پُونءَ ڪنهن ڦَٽُ مان نڪرندڙ گند. رَسُ. "ڪنهن ميوي جو". ننو - رَڳَ - نَسَ - تَنتَ. تَندَ - تاندورو - ڌاڳو.

● ريش: ٿ. (ف). ڏاڙهيءَ - مونهاريءَ.

- ريشائيلُ ۽ ريشائيلَ: ذ. صفت. وڏيءَ ڏاڙهيءَ وارو.

● ريشَلَ: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ريشَمُ ۽ ريشَمَ: ذ. پٽ ڪينئين جي وات مان نڪتل رَسُ جا تاندورا - ابريشم - پٽُ - سلڪ - حرير.

- ريشَمُ فَروشُ ۽ ريشَمَ فَروشَ: ذ. (ف). پٽُ وڪڻندڙ - پاٽوليءَ.

- ريشميءَ ۽ ريشميءَ: ذ. صفت. پٽَ جو - پٽُ جهڙو - حَريريءَ. مخمليءَ - بخمليءَ - اطلسيءَ - سلڪيءَ - لسو.

● ريعَ: ٿ. (ع.) ڍل جي شرح - نرخ - بها - اگهُ.

- رَيعَ بندِيءَ ۽ ريعَ بنديون: ٿ. (ع). لابيءَ جي شرح جو نقشو.

● رَيعان: ٿ. (ع). آغاز جوانيءَ - جوڀنُ - ڀرپور جواني. ڪنهن شيءِ جو بهتر حصو - سٺي ۾ سٺو ٽڪرو.

● ريفريشمينٽَ ۽ ريفريشمينٽون: ٿ. (انگ). تفريح طبع لاءِ کاڌي پيتيءَ ۾ ڪم ايندڙ ٿوري شيءِ - هلڪو کاڌو. فرحت - آسايش.

- ريفريشمينٽَ رُومُ: ٿ. (انگ). تفريح طبع لاءِ هلڪي کاڌي پيتي جي جاءِ - هوٽل - قهوو خانو. ريلوي اسٽيشن تي ٺهيل تفريح طبع جي جاءِ.

● ريڪ ۽ ريڪون (ت): ٿ. خط پٽَ - ڇنيون ڇپائيون - ٽپالَ.

- ريڪو ۽ ريڪا (ت): ذ. قاصدُ - سنيهو پهچائيندڙ - ٽپاليءُ - پيغاميءُ.

● ريڪَ ۽ ريڪون (ٿ): ٿ. هنيڙيءَ ميڙيءَ - راپڙو - رَبڙيءُ.

● ريڪڙو ۽ ريڪڙا (ڪڇُ): ذ. بيلُ گاڏيءَ - ڊگي گاڏيءُ - ڇڪڙو.

● ريکَ ۽ ريکون: ٿ. (سن. ريکا=ليڪَ). نشان - چٽو - داغ - آهڃاڻُ - آهڃَ. ريکا - سنڌو - ليڪَ - لڪير - ليڪو. هٿ جي لڪير. قسمت - ڀاڳُ - نصيبُ - لکيو - لکيتَ - تقديرَ - ٽيٽيءَ - هو وٿهارُ - انگ - مُقدرُ. موتُ - ڪالُ - آجَلُ - قضيو - مَرتيوُ - مرٺو. تَندَ - تارَ - ڌاڳو - ڏورَ - سڳو - ڏورو. سونهن جي ڪري ڏند کي سونيءَ ويڙهيل تارَ. (ڪ). ڪُجهُ حصو - هوَ - ذرڙو - لِکَ - ڪڻو - ٿورو - ڀاڱو - پتيءَ - ٽُڪرو - ٽُڪرُ - ڳپو (ٿ). ڪنهن ڏٺل ماڻهوءَ جهڙي تصوير يا آهڃاڻُ - پارُ - مُنهاندو - حُليه - شڪلُ - تصويرَ.

- ريکا ۽ ريکائون: ٿ. (سن. ريکا=ليڪَ). ليڪَ - ليڪو - خطُ - ريکَ - سطارُ - سِٽَ - سنڌو. ڌاڳو - نوڙيءُ - رسيءُ - ڏورَ. پَدَ - چرن - شرن - پيرُ. ظرف. ڏِسَ - پاسو - ڏِسا - دِشا - پهلو. چٽيءَ - خطُ - لِکيل نياپو. قطارَ - ٽڪَ - سلسلو - مصرع - تارَ - لائينَ - صفَ - پهُو. حدَ - علائقو - سوتُ. ورُ - ڦيرو - چڪرُ - گهمرو - گهمتاڙيءُ - ولو. سمڪَ - خبر - جاڻ - سُڌَ - پَرُوڙَ - اِطلاع - پتو - پارُ. ٿورڙو - ذرڙو - ذرو - ٿورو - هوَ - لِکَ - ڪڻو.

- ريکا گڻيتِ: ٿ. (سن. ريکا گڻيتِ) علم جوتش جو هڪ حصو - جاميٽريءَ.

- ريکيارو ۽ ريکيارا: ذ. صفت. (سن. ريکَ) ريکَ وارو.

● رَيڪانُ: اسم خاص. تعلقي ميرپور خاص ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ريڪٽ ۽ ريڪٽيون (ٿ): ٿ. گهٽتائي - خرابي - بگڙائي - بدي.

● ريڪڻ: ذ. مصدر (ٿ). جهڳڙو ڪرڻ - جهيڙو ڪرڻ. ڦڏو ڪرڻ - فساد ڪرڻ - ٽنٽو ڪرڻ - رڳڙو ڪرڻ.

● ريگِ ۽ ريگون: ٿ. (ف). واري - ريتي - ميٽي. رانو. ڏس (ڏرس). سراب.

- ريگِ روان: (ف. ريگ + روان > رفتن = وڃڻ). اڏامندڙ واري.

- ريگڙِ پارو ۽ ريگڙِ پارا: ذ. صفت. (ف). واريءَ سان ڀريل ڀڀوت. چنڊل گودڙين وارو. سونن ڏندن وارو. جوڳي - سنياسي - ساڌو - پانو.

- ريگ زار ۽ ريگ زار (ف): ذ. واريءَ وارو ملڪ - واريءَ پٽ - ريگستان - رڻ پٽ - صحرا. پٽ - ڊِٻ.

- ريگستان ۽ ريگستان: ذ. (ف. ريگ + استان = جاءِ). واريءَ وارو ملڪ - واريءَ پٽ - رڻ - رڻ پٽ - صحرا - بيابان - ريگ زار - بَرپٽ - ويراني - سڃ - ٿر - بَر.

- ريگمال ۽ ريگمال: ذ. (ف. ريگ + مال > ماليدن = مهٽڻ). ڪاٺ کي صاف ڪرڻ لاءِ هڪ قسم جو ريتيءَ لڳل پنو - ريغمال.

- ريگمالي ۽ ريگمالي: ذ. صفت. (ف). ڪاٺ کي پالش ڪندڙ، لسو ڪندڙ، گهٽندڙ، صاف ڪندڙ.

- ريگماهي ۽ ريگماهيون: ٿ. (ف. ريگ = واري + ماهي = مڇي) واريءَ ۾ رهندڙ هڪ قسم جو جانور. گيلوئي - سقنقور.

● ريگارو ۽ ريگارا (ٿ): ذ. پاڻيءَ جو ليڪو.

● ريگاڙي ۽ ريگاڙيون (ت): ٿ. عرق يا رت جو قطرو، ڦڙو - ٽيپو. ٿورو وهندڙ پاڻي - لار - ڌار.

● ريگستان ڪرنار: اسم خاص. تعلقي روهڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ريگستان مامرو: اسم خاص. تعلقي روهڙيءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ريگي ۽ ريگيون (ت): ٿ. لرزانق بازَ جي مادي - ٽنٻڻ.

● ريگيوليشن: ذ. (انگ. Regulation) قاعده - قانون - ضابطه.

● ريگاڙ ۽ ريگاڙ (ل - ڪ): ذ. ڪنهن زخم مان وهندڙ گندُ يا ڪِنُ - گاڙو - روڳ - پُون - سَتِ.

● ريگاڙو ۽ ريگاڙا (ت): ذ. ڦڙو - ٽيپو - قطرو. ٿميل پاڻي - گاڙو - گاڙ. داغ - نشان - چٽو - ڌٻو.

- ريگڙو ۽ ريگڙا (ل): ذ. تمام ٿورو پاڻي - چڪو.

● ريگڙِ پارو ۽ ريگڙِ پارا: ذ. صفت. (ف. ريگ = واري) واريءَ سان ڀريل - ڀڀوت. چنڊلن گودڙين وارو - فقير - بينو - گدا - گداگر.

● ريگڙِ پون ٻڌڻ: ڀلائڻ - منجهائڻ - گمراه ڪرڻ.

● ريگهي ۽ ريگهيون: ٿ. ڳلٿو - چڙهو - ڏاڏر - چٽ - گرِ گهلي - ٿل - لالچ - لب - ريٻ - لوڀ. آنڪل بازي - حرفت - چالاڪي. هوشياري - سياڻپ - ڏاهپ.

- ريگهڙي ۽ ريگهڙيون: ٿ. ڳلٿو - چڙهو - ڏاڏر - چٽ - گرگهلي - ٿل - لالچ - لب - ريٻ. آنڪل بازي - حرفت - چالاڪي - هوشياري - سياڻپ - ڏاهپ - دانشمندي.

- ريگهڙي ٻڌڻ: چٽ ڏيڻ - ڏاڏر ٻڌڻ - ڳلٿا ٻڌڻ - چڙهو ڏيڻ. ڏتارڻ - لالچائڻ - ريٻڻ - لبڻ.

● ريگٽو ۽ ريگٽا (ڪڇ): ذ. واڳڻ - هڪ پاڇيءَ جو قسم.

● ريل ۽ ريلون: اسم. (انگ. Rail لوهه جو پٽو). لوهه جو پٽو - لوهه جو رستو "آڳگاڏي جي هلڻ لاءِ". ريلوي لائين - پٽڙي - آگ گاڏي - ريل گاڏي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رِيلوي ۽ رِيلوي ذ. (انگ. Railway) ريل گاڏيءَ جو رستو - پٽڙي. ريل جو محڪمو - ريلوي کاتو.

● رَيلَ: ث. اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ريلُ ۽ ريلَ: ذ. پاڻيٺي - چِڪَرُ - ڦيري - وَلو - گهمياٽري. خالي نٽرو - ڀُوڀُو - گيٽ - اوبيرو "ڏاڪي ويڙهڻ لاءِ". مُٽ جو ديرو.

● رِيلتَرائي: اسم خاص. تعلقي ٽنڊي باگي ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ريلَ سُولچَنڊ: اسم خاص. تعلقي ميرپور بٺوري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رِيلَڻ: مصدر. اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● ريلَڻُ: مصدر. آٿلَڻُ - مٿان وَهَڻُ - اٿلي پوَڻُ - پلٽڻُ - پلٽو کائڻ - وافر ٿيڻ - پلٽي پوَڻُ. آپامَڻُ - آڦرڪَڻُ. فضلُ پلٽو ٿيڻ. چشم پوشي ڪرڻ - لَئه ميٺي ڪرڻ - رِياءُ ڪرڻ.

- ريلَ ۽ رِيلُون: ث. (پرا. ريلَ = آتَلَ) پوڏ - آتَل - پَرهرو - پوڙ پوڙان - ليٽ - سَئيلابُ - پلٽو - وافرائي. گاهُ وارو ميدانُ - ويءُ - چرا گاهُ - مائي جُوهه - مَليرُ - آبادُ زمين - سَرسبز زمين. هيٺاهين ۽ پاڻياڻي زمين - سَئلابي زمين - پوسَل واري زمين. ٽيڪَرُ - کپو - تَلُ - گودڙُ - ويڙرُ - وَليهارُ. (پيلا) لاڙو - ڪاڏو - مَيلُ - رغبت - چِڪَ - چاهُ. (ٿ). چَوسُولُ - چَوْوانو - چَونڪُ.

- ريلا ڏِيَڻُ: پلٽا ڏيڻ - ليٽ ٿيڻ - وافرُ ٿيڻ "پاڻيءَ جو". سِڪَ پيدا ٿيڻ - تانگهائڻ - تانگهڻُ - لاڙو ٿيڻ.

- ريل چيل: ظرف. مٿُو - جَهجهو - جامُ - گهڻو - بي اندازُ - وافرُ - بي حدُ - بي آلتُ - بِهُون - سَيَهُو - عامُ جامُ - ڍَنيڍَين ڍيرُ.

- ريل چيل آچَڻُ: عام جام آچڻ - تمام گهڻي انداز ۾ آچڻ - ڳاڻاٽي کان ٻاهر آچڻ - بي اندازُ آچڻ - بي حدُ جهجهو آچڻ.

- ريل چيل هڻَڻُ: جهجهو هڻڻ - عام جام هڻڻ - گهڻو هڻڻ.

- ريلو ۽ ريلا: ذ. اسم. (پرا. ريلَ) وهُ - وَهڪرو - گِٽ - نَدي - ڏارا - نَهَرَ - ڏارَ - وَهڪَ - لَتَ - اوت - سيرُ - رَواني - نَئن. مُٽُ - پيشابُ - ناڙا چوڙُ. گهڻو خيالُ - لاڙو - محبت - عِشق - پيارُ - خواهش - مَرضي - شَوق - قُربُ - رَغبت - چاهت - ڪَشش - دِل جو مَيلُ.

- ريلاي پوَن: ذ. صفت. (ريلو + پوَن) زمين تان ريلا ڪري وَهيلَ "ميينهن".

● ريلَڻُ: مصدر. ڳولڻ - نِهارڻُ - ڍُونڍَڻُ - جُستجو ڪرڻ.

● ريلو: اسم خاص. تعلقي گهوڙاٻاريءَ ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● رِيمُ ۽ رِيمَ: ذ. (انگ. Reem). ڪاغذ جي وِيهن دَستن جو بنڊلُ.

● رِيماراشي (ت): ظرف. رضا خوشي - مرضيءَ سان. سَچُ پَچُ - سَچُ ۾ - حقيقت ۾ - واقعي.

● رِيمارڪُ ۽ ريمارڪَ: (انگ. Remark). راءِ - خيال - قياسُ آرائي - وِيچارُ - رايو.

● رِيمانڊ: ذ. (انگ. Remand). مقدمي جي مُهلت - ڪُجهه عرصي جي مُهلت.

● رِيمائينڊرُ ۽ رِيمائينڊرَ: ذ. (انگ. Reminder). تاڪيدي چٺو - يادگيري ڏياريندڙ خط.

● رَيڻ ۽ رَيڻون: ث. اسم. (سن. رجني). راتِ - لَيلَ - رَجني - توهياري - شَبُ. انڌيرو - اونداهي - ڪاراڻ - انڌڪارَ - اونده. سنڌي کجور جو هڪ قسم. بدين طرف سنڌو نديءَ جي هڪ قديم شاخ جو نالو - ريڻ. (انگ). گهوڙي جي واڳ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- رَيِڻَ بَسيرو ۽ رَيِڻَ بَسيرا: ذ. (هہ.) رات گذارو-شَبُ باشِيُ.
- رَيِڻَ کجُورُ: ث. نيمُوريُ جي قسمُ کان ٿورو وڏي قد واري هڪ کجور جو قسم.
- رَيِڻَ گذاريڻُ: راتُ گذارڻ - رات و جاڳڻ - رات و هائڻُ.
- ريندِ ۽ ريندِيُونُ (ڪ): ث. قطارَ - سلسلو.
- رِيِڻ رِيِڻ: ذ. "پارُ" جي رُوَڻ جو آواز - نارُ يا هرلي جو رينگاٽُ - چيچاٽُ - رُون رُونُ - سارنگيءَ وڄڻُ جو آوازُ - رُونگاٽُ.
- رِيِڻ رِيِڻ ڪَرَڻُ: رَڙيون ڪرڻ - دانهون ڪرڻ - واڪا ڪرڻ - روجُ ڪرڻ - رودنُ ڪرڻ - رُنڻ - رِينگو ڪرڻ - رِينگاٽُ ڪرڻ - رُونُ رُونُ ڪرڻ.
- رِينگَ ۽ رِينگُونُ: ث. رِينگاٽُ - رِينگَٽُ - رِينُ رِيِڻ - رِينگو - رُونُ رُونُ - چيچاٽُ - چينُ چينُ - چرڙاٽ.
- رِينگَٽُ ۽ رِينگَٽَ: ذ. رِينگاٽُ - رِينگَ - رِينگو - رِينُ رِينُ - رُونُ رُونُ.
- رِينگو ۽ رِينگا: ذ. رِينگاٽُ - رِينگَ - رِينُ رِينُ - رُونُ رُونُ - رِينگَٽُ - رَڙ - جهونجهون - ڪرڪو - ڪنجهڪو - مسلسل روجُ - رودَن. گهيڙي - ڪلڪل - ڪيڏنو.
- رِينگو هلڻُ: روجُ جاريُ رهڻُ - رودَنَ نہ بيهڻُ. گهيڙي هجڻ - ڪلڪل نہ وڃڻ.
- رِينگيٽيُ ۽ رِينگيٽيُونُ (ٽ): ث. ٿَرُ ملڪ ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ گاهہ جو قسم.
- رِينگهہ ۽ رِينگهُونُ (ل - ڪ): ث. سنهو خراب ڪپڙو - رُوڙُ. رِينگَٽُ - چيچاٽُ - رَڙ.
- ريڻ ۽ ريڻيُونُ (ٽ): ث. مينهن جي پاڻيءَ سان پيريل ڪَڏَ. ذ. صفت. تمام ٿلهو - موٽو - ڦوڦانگُ - ستڪو - ڏونڌو. چالاڪ - چستُ - عيارُ.
- ريڻوڪا: اسم خاص. سنيالوءَ جو پيءُ.
- ريٽيُ ۽ ريٽيُونُ: ث. پوڏ - آٿَلَ - برهروپوڙ پوڙان - ليٽَ - پٽَ - سيلابُ. اسم خاص. تعلقي آباوڙي ۾ هڪ ديهہ جو نالو.
- ريٺيُ ۽ ريٺيُونُ: ث. سِرَ - چڪيُ - لسريُ - ڏنگيُ "سون يا چانديءَ جي".
- ريو ۽ ريا (ٽ): ذ. ڪُوڙيُ چانديُ - سٽُ - ڪيٽُ. ريا - پاسو - طرفداريُ.
- ريوالورُ ۽ ريوالورَ: ذ. (انگ Revolver) گهڻا فائر ڪندڙ پستول - طپاچو - طمنچو - تمانچو.
- ريوڙيُ ۽ ريوڙيُونُ: ث. تيرن مان ٺهيل هڪ مٺائيءَ جو قسم.
- ريوچينيُ: ث. هڪ پسارڪو وکر، دوائن ۾ ڪم ايندڙ - ريوند چينيُ.
- ريولرسُ: ث. هڪ وڻ جي رَسُ. دوائن طور ڪم ايندڙ - هڪ پسارڪو وکر - ريوند عصاره - شيره ريوند.
- ريوڙُ (ٽ): ث. (سن. رتيڪا). چانورن جي ڪترَ يا پورَ - آڏڙ چانورن جا - چانورن جو ڏارو - چانورن جي سنهي ڪڻي. پرزا پرزا - ذرا ذرا - رتي رتيُ - هبو - ليکَ - پچَ. ستيُ - خاڪ - ڌوڙ - چاڻيُ.
- ريوند: اسم خاص. (ف). چين ملڪ ۾ پيدا ٿيندڙ هڪ ٻوٽو ۽ ان مان ٺهندڙ هڪ دوا جو نالو.
- ريوند چينيُ: ث (ف). ريوند ٻوٽي مان ٺهندڙ دوا جو نالو - هڪ پسارڪو وکر.
- ريويو: ذ. (انگ. Review) تقريظ - تبصره - تنقيد - ڪنهن ڪتاب وغيره تي راءِ.
- ريهہ ۽ ريهُونُ: ث. ڪنهن ڇوڪرَ جي ڏاڙهيءَ جا نرم وارُ - پهرين آيل ڏاڙهي يا مُڇن جا وارُ - ٿوريُ ڏاڙهيُ - لنوارَ - مُڇن يا ڏاڙهيءَ جي ساوڪ.
- ريهہ پيري آچڻ: ڏاڙهيءَ جي شروعات ٿيڻ.
- ريهہ لهڻُ: ڏاڙهيُ آچڻُ.

www.sindhsalamat.com   books.sindhsalamat.com

● رِيڻهه ۽ رِيڻهون: ث. (سن. ريڻشا). رَڙ - ڪُوڪَ - دانهن - ڪيڪَ - ڪيڪاٽ - ٻوڪَ - ڪِيڻهه - رِيڻهار - ٻُرڪارَ - چيٽ - راڙ - آه - فغان - واڪو. وائي - بادِي - ٽِٽ - ٽُوس - ٻيٽ مان نڪتل هَوا. هڪ بيماريءَ جو قسم جنهن ۾ بادِي گهٽي ٿيئي - باد گولو.

- رِيڻهاٽ ۽ رِيڻهاٽَ (ب - ث): ذ. رَڙ - وڏي دانهن - ڪُوڪَ - رِيڻهه - ٻاڪارَ - ڪيڪاٽ.

- رِيڻهون ڪَرَڻ: دانهون ڪرڻ - ڪُوڪون ڪرڻ - واڪا ڪرڻ - رڙيون ڪرڻ - رانياٽ ڪرڻ - رَنيون ڪرڻ.

- رِيڻهون ڪَري آچِي چنبڙَڻ: ڏاڍي پريشاني جي حالت ۾ آچي پيش پوڻ - رڙيون ڪري آچِي قدمن تي ڪرڻ - ڏاڍي ڏک ۽ درد و چان پنهنجي حالت بيان ڪرڻ.

● ريهائِڻ: جائز هجڻ - روا هجڻ - حلال هجڻ - حَقِي هجڻ - مُباح هجڻ - رائج هجڻ.

- رِيڻهندو ۽ رِيڻهندا: ذ. صفت. حَقِي - جائز - رَوا - حَقانيتو - حلال - رِهندو - حق حلال جو - قانوني - شرعي - باقاعدي - مُباح.

● ريهَڻ: مصدر. ريهه ڏيڻ - ٽانڪَڻ - ڳنڍَڻ - ڳنڍَڻ - ملائڻ - جوڙَڻ - ميڙَڻ - ڳنڍائڻ. ٻَڳهارَڻ - رِجائڻ - پتڙو ڪرڻ - پاڻيائو ڪرڻ. ريبَڻ - رِيجهائڻ - ڏٽارَڻ - نَڳِڻ - لالچائڻ - راضي ڪرڻ.

- ريڻهه ۽ ريڻهه: ٽانڪو - پَنو - ڳَنڍ - ٽوپو - جوڙ - ميلاپ - دَرزِ - ڏَڏا - ڪَريو.

- ريهان ڪيهان (ت): پَرتَل - راضِي - خوش باش - مَرچيَل.

- ريهه ٻَڌَڻ (ت): چٽَ لائڻ - رِيجهائڻ - ڏٽارَڻ - خوشامد ڪرڻ.

- ريهه پَوَڻ: عادت پوڻ - ڍنگ پوڻ - عِلتَ پَوَڻ - عِلتِي ٿيڻ - ٻانڌائي ٿيڻ.

- ريهه جَڻ: ڳنڍجَڻ - ٽانڪجَڻ - ڳَنڍجڻ - جُڙَڻ - مِلَڻ - ريڻهه آچڻ.

- ريڻهه ڏِيَڻ: ريڻهَڻ.

- ريڻهَڻ ريبَڻ: ڏٽارَڻ - لالچائڻ - هرڪائڻ - ريبَڻ.

- ريهو ۽ رِيڻها (ت): ذ. آرام - فرحت - قرار - چَئِنَ - راحتَ - سُکَ - آسودگِي. ٻيوَند - ڳنڍ - جوڙ - مَيل - ميلاپ - ٽانڪو - ٽوپو. لِباسِي - وات مِيڙو. وڻندڙ - ريجهائيندڙ. ديگڙي يا ڪُني جي تَرَ ڪي ڏِنَل مِٽِيءَ جو ليپو - تَهه - ليهو.

● ريڻهو ٽيڻو ٽا: اسم خاص. تعلقي موري ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● ريءَ ۽ رِيڻون: ث. (سن. رَيَ). پاڻيءَ جي تِکَ - وهه - وَهڪَ - وَهڪرو - ڌارَ - سيرَ. (سن. رمس >ف. ريگ) وارِي.

● رِيءُ ۽ رِيءَ: ذ. اِسم. غم - شوڪ - ڏک - ڳُوندر - ڏَنِج - سوس - افسوس - ارمان - درد - سوز. سُور - ڪليش - ويڌن - ڏک - پيڙا - آزار - تڪليفَ. ماتم - رودَن - روج - راڙو - رودَن - راڙِ هو. رِياءُ - پاسخاطر - لحاظ - مَروتَ - رايو - طرفدارِي.

ڙ

ڙ: اسم مونث- هندي جو پندرهون ۽ سنڌي جو جيهون اکر آهي، ڳري هجڻ ڪري ڪنهن به لفظ جي شروع ۾ نه ايندو آهي، باقي وچ ۽ پڇاڙيءَ ۾ ايندو آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ز

ز: ث. (ع.ف) سنڌي الف ب جو (٢٧) ستاويهون اکر، فارسي الف ب ۾ تيرهون اکر ۽ عربيءَ الف ب ۾ يارهون اکر. ابجد موجب سندس عدد (٧) ست. علم نجوم موجب ڇنڇر ڏينهن لاءِ ڪم ايندڙ اکر ۽ ستارن مان ورڇ پٽونءَ لاءِ ڪم اچي.

● **زا**: ذ. صفت. [ف. زاد جو مخفف] پيدا ٿيل - ڄاول. جيئن "ميرزا، وغيره".

● **زابِر** ۽ **زابَرَ**: ذ. صفت. [ع. جابر: جَبَرَ = جَبَر وارو- جابر. زورآور- زبردست. ڏاڍو. سگهو- بهادر - پهلوان. ظالم.

● **زابِلِستان**: اسم خاص. (ف) هڪ علائقي جو نالو. ڪابل - غزني.

● **زاپَڻ** ۽ **زاپِڻُون** (ڪ). ث. سنهي ڏِگهي ڪاٺي - لڪڙي.

● **زادَ**: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● **زادُ** ۽ **زادَ**: ظرف. (ف) پيدا ٿيل - ڄاوَلُ - ڄڻيل - ڄيڻو - ڄائو. جيئن "شهر زاد، بهزاد،وغيره". (ذ) ڪاڌو- سيڌو- سامان - توشو - شَهَرُ. بلو - بند و بست - پورت - انتظام - آتت. جيئن، "زاد راه وغيره".

- **زادِ بُومُ**: ذ. ڄمڻ جو هنڌ - ڄنم جو هنڌ - ڄنم ڀُون.

- **زادِ راهِ**: ث. مسافريءَ جو توشو - سفر جو سامان (ڪاڌو پيتو، خرچ ڪاپارو وغيره).

- **زادو** ۽ **زادا**: ذ. صفت. ڄڻيل - ڄاول - ڄميل - پيدا ٿيل. "جيئن، اميرزادو، شهزادو، خانزادو وغيره".

- **زادِ بُود**: ذ. سامان سڙو - مال متاع - ملڪي - وسلا واڙي.

- **زادِيُ** ۽ **زادِ يُون**: ث. صفت. زاد جو مونث. جيئن "شهزادي، اميرزادي وغيره".

● **زار**: ث. (ف) وارو هنڌ - جاءِ - وارو آستان. جاءِ - جڳهه - مڪان - مقام - هنڌ - آستان. جيئن: "مرغزار، گلزار، بازار وغيره". گهڻائي ڏيکاريندڙ لفظ - ميڙ - پيهه - ميڙاڪو - ڪثرت - جهجهائي.

- **زارُ زارُ**: صفت. تمام گهڻو - جهجهو - جَالُ - سَرسُ - گهڻو - هڪاندو - زياده - وڌيڪ - بي انداز - سَئُو. ڏاڍو. زاروَنُ زار.

- **زارُ زار رُئَڻُ**: تمام گهڻو رئڻ - سخت رئڻ. چڱيءَ طرح ڏجهڻ - ماتم ڪرڻ.

- **زارَوُن زارُ**: صفت. زار زار.

● **زارُ**: صفت. (ف) ضعيف - ڪمزور - ناتوان - اپرو. مسڪين - ويچارو - مفلس - غريب. عاجز - بي پهچ. جيئن "عاشق زار وغيره".

- **زارَوُنزارُ**: صفت. تمام گهڻو ضعيف - بلڪل ڪمزور.

- **زارِيُ** ۽ **زارِ يُونُ**: ث. ضعيفائي - ناتواني. مسڪيني - مفلسي. عاجزي - نيازي - نيزاري. منٿ - آزي - وينتي - سوال - التجا - عرض. روج - رودَنُ - دانهون - آهُونُ - ورلاپ.

- **زارِيُ هَئڻُ**: مجال هئڻ - پيٽي نہ هئڻ - هٿ جوڙ جي وات هئڻ.

"آهي تيڏڙي نالي سهڻا،
ساڏِيُ زارِيُ زارِيُ".
(سچل).

● **زاغُ** ۽ **زاغَ**: (ف). ڪانءُ - ڪانگ - ڪانو.

● زافُ ۽ زافَ: ذ. صفت. نابود ـ فانيُ ـ فنا ـ بيخود ـ ضعيف. قِيمَلُ ـ پائمال ـ تباھ ـ ڍَئِل ـ دُق. ڏَڪاٽَل ـ ابتر ـ خـان مـان چَٽُ. آڦت ماريل. جيئن:

” ھيءَ تنين حال. زلف جي زاف ڪيون “
(شاھ).

ـ زافُ ڪَرَڻُ: ضعيف ڪرڻ.

● زالَ ۽ زالُونُ: [ف. زلُ = پوڙھي عورت] عورت ـ استري ـ سَهرِي ـ نـار ـ نـاري ـ زائفان. گھرواري ـ اھليہ ـ زوجہ ـ بيگم ـ ڀائـي ـ جوءِ ـ ٻيبي ـ ٽهلي ـ داسي ـ نوڪرياڻي ـ نفرياڻي.

ـ زالاڻو ۽ زالاڻَا: ذ. صفت. زالڪو ـ زال لائق ـ زال جهڙو ـ زنـانـو. مونث ـ مادي ـ نامرد. نازڪ ـ بي همت. ماھـواري حَيضُ ـ ڪپڙا (ت) ڇڪيءَ جي بيماري (ڪ).

ـ زالاڻَا آچَڻُ (ت): ڪپڙا اچڻ ـ حيض اچڻ ـ ماھواري اچڻ.

ـ زالاڻو ڳالھاءُ: سنهو ڳالهائڻ.

ـ زالاڻَيُ ۽ زالاڻِيُونُ: ث. حيضُ ـ ڪپڙا ـ رُتُ ـ ماھواري ـ ارڪلي ـ قُلُ.

ـ زاليپڻُو ۽ زالپڻا: ذ. زالپڻ ـ استري پڻو. استريءَ جي بلوغت. زناني شڪل ـ زلانـو ـ عورتـن جهڙو.

ـ زال دُو پشٽي هـٽَڻُ: حامله زالَ هئڻ ـ زال کي پيٽ هئڻ.

ـ زالڪو ۽ زالِڪَا: ذ. صفت. زالاڻو ـ زنانو ـ عورتن جهڙو.

ـ زلِئُونُ زالن جو ڪاج هـٽَڻُ: زالن جو هڪ ٻئي کان ڳجهه نہ رکڻُ. زالن جو هڪ ٻئي کي ريجهي ڪنهن ڳالهہ تي ٻڌائڻ.

ـ زال لَڪِڙيُ: اسم خاص. ڪاڇي وارن جبلن ۾ هڪ لڪ جو نالو (جنهن تـي اھـو نـالـو هڪڙيءَ زال تان پيو آھي. جا پنهنجي مڙس کي دغا ڏيئي، انهيءَ نيڙي لڪ منجهان هڪڙي سوداگر سان ڀڄي ويئي هئي). (ڪتاب ڏاڙهيالي جبل جو سير).

ـ زاليِن وِڙهين: ظرف. سيئي ـ هڙيئي ـ مرد توڙي عورتون.

● زالُ: صفت. (ف) پوڙهو ماڻهو ـ پيرسن ـ پيڙو. (اسم خاص) رستم پهلوان جي پيءُ جو نالو.

● زامرُ (ڪ): ث. وَڻ جو هڪ قسم.

● زانُوُ ۽ زانُو: ذ. (ف) گوڏو ـ سونو. سَٿرَ ـ ران.

ـ زانُوُ پيئَڻُ: گوڏا پيئَڻُ ـ سٿرن تي ڏڪ هئي ماتم ڪرڻ.

● زالُور: ٽَڪر جي وَڻ ويڙهـي.

● زانيُ ۽ زانيُ: ذ. صفت. زَنا ڪندڙ ـ زناڪار ـ زناخور ـ حرام ڪار ـ حرام ڪندڙ ـ رنڊِيباز ـ ويچاري ـ حرامي. فاسق ـ فاجر.

● زاوِرِياڻيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● زاوِيَہُ ۽ زاوِيُهُونُ: ث. (ع) ڪنڊَ.

● زاهِدُ ۽ زاهِدَ: ذ. صفت. (ع) دنيا سان رغبت نہ رکي فقط خدا تعاليٰ سان لنؤ لڳائيندڙ ـ پرهيزگار ـ متقي ـ لوڪ تياڳي ـ رشي ـ سنياسي. خدا پرست ـ عابد ـ عبادت ڪندڙ ـ عبادتي. بزرگ ـ درويش.

ـ زاهِدِ خشڪ: ذ. صفت. ملا طبع ـ ڪٽر ملا.

ـ زاهِدِيُ ۽ زاهِدِيُ ذ. صفت. زاهد.

● زائِچو ۽ زائِچا: ث. (ف) نجومين جو ٻار ڄمڻ وقت ٻار جي احوال جو ڪاغذ ـ چِٺي ـ جنم پتري. تارن جي علم جي جدول يا جنتري.

ـ زائِچو ٺاهڻُ: جنم پتري ٺاهڻ.

● زائِدُ: ظرف. (ع) زياده ـ وڌيڪ ـ واڌو ـ وڌيل. گهڻو وڌيل ـ فضول ـ اجايو. فاضل ـ بچت ـ فالتو ـ باچي.

ـ زائِدُ التوصيف: ظرف. تعريف کان ٻاهر.

● زائِرُ ۽ زائِرَ ذ. صفت. (ع). زيارت ڪندڙ. زيارت لاءِ ويندڙ ـ جاتري ـ زيارتي.

● زائِفانُ ۽ زائِفانُونُ: ث. [ع. ضَعِيفہ = هيٺي] عورت ـ ناري ـ زال ـ مائي.

● زائِلُ ۽ زائِلَ: ظرف. ذ. صفت. (ع). ضايع ٿيندڙ - گهٽجندڙ - گهٽ - اڻپورو. زيان - ضايع - اجايو. فاني - بي بقا.

● زائِڻُ: مصدر. ڀائڻ - سمجهڻ.

● زائيدَهَ: صفت. (ف). ڄڻيل - ڄاول - ڄاپيل. مرڪبات ۾ ڪم ايندڙ، جيئن: "نوزائيده" وغيره.

● زُبانَ ۽ زُبانُون: ث. (ف). جيڀ - لسان. ٻولي - ڀاشا - ٻاڪا - لغت. وائي - ڪٿي - چوٽي - سخن - ڪلام - ڳالهه ٻولهه - گفت و - اقرار - وعدو - انجام - وچن - قول. سيتار جي هڪ تار جو نالو.

– زُبانُ آوَرُ ۽ زُبانُ آوَرَ: ذ. صفت. [ف. زبان + آور > آورون = آڻڻ] خوش بيان - شيرين زبان - خوش ڪلام - فصيح زبان. شاعر.

– زُبانُ آئِڻُ: ڳالهائڻ جهڙو ٿيڻ. ڳالهه ٻولهه ڪرڻ - ڳالهائڻ.

– زُبانُ بِگڙڻُ: ٻولي گندي ٿيڻ. زبان خراب ٿيڻ. گارگند جي عادت ٿيڻ.

– زُبانَ بَنْدُ ٿيڻُ: ڳالهائڻ جي قوت ختم ٿيڻ - زبان رڪجي وڃڻ. ڪنهن جي سامهون رعب سبب ڳالهه ڪري نه سگهڻ. مرڻ وقت ڳالهائڻ جي طاقت بند ٿيڻ.

– زُبانُ بَنْدُ رَکَڻُ: خاموش ڪرائڻ - ڳالهائڻ نه ڏيڻ - ماٺ رهڻ - ڪجهه به نه ڪڇڻ.

– زُبانُ بَنْدُ ڪَرَڻُ: ڳالهائڻ کان روڪڻ - ماٺ ڪرائڻ خاموش رهڻ - چُپ رهڻ.

– زُبانُ ڀڄَڻُ: انجام نه پاڙڻ - انجام ٽوڙڻ - وعدو ڀڄڻ - قول نه پاڙڻ - اقرار پورو نه ڪرڻ - وچن نه پاڙڻ.

– زُبانُ تارُونُ ۾ بَنْدُ رَهَڻُ: ڪُڇڻ جي طاقت کان رهڻ - بالڪل ڳالهائي نه سگهڻ - زبان تي مهر لڳي وڃڻ.

– زُبانُ تي آڻَڻُ: بيان ڪرڻ - ظاهر ڪرڻ.

– زَبانَ تي چڙهَڻُ: ياد اچڻ. ڪا به ڳالهه يڪدم چئي وڃڻ يا چئي ڇڏڻ.

– زُبانُ تي مُهُرُ هَڻَڻُ: رواجي ڳالهه کان وڌيڪ نه ڳالهائڻ. زبان بند ڪري ڇڏڻ - ڳالهائڻ بند ڪري ڇڏڻ. دٻائي ڇڏڻ - هيسائي ڇڏڻ.

– زُبانَ تي مُهُرُ هُجَڻُ: گهڻو نه ڳالهائڻ.

– زَبانَ تي مُهُرُ هُئَڻُ: مجبوري کان حق جو ڪلمو چئي نه سگهڻ.

– زُبانَ جا ڏَکَ هَڻَڻُ: مهڻا ڏيڻ - ڏُک ڏوراپا ڏيڻ. گلا ڪرڻ - شڪايت ڪرڻ. گهٽ وڌ ڳالهائڻ.

– زُبانَ جو چَسڪو: ذ. زبان جو مزو. وات جي لذت.

– زُبانَ جو مِٺو: ذ. صفت. ڳالهائڻ جو مٺو - مٺ ڳالهائو - شيرين زبان. خوشامندڙيو - چاپلوس. مروت ۽ لحاظ سان هلڻ وارو.

– زُبانَ جو مَزو: وات جي لذت - وات جو سواد.

– زُبانَ جي مِٺائي ڪارائڻُ: رڳو مٺيون ڳالهيون ڪرڻ.

– زُبانَ جهلَڻُ: ڳالهه بند ڪرڻ.

– زَبانَ چٽُ: ذ. گهوڙن جو اصطلاح زبان چٽيندڙ (گهوڙو). نياڳو (گهوڙو).

– زُبانَ چورڻُ: بيان ڏيڻ ڳالهائڻ.

– زُبانَ نقارَهُ خَلق خدا هُئَڻُ: جيڪي عام طرح ماڻهو چوندا رهن؛ اهو ٿيي پوڻ.

– زَبانْدانُ ۽ زَبانْدانَ: ذ. صفت. [ف. زبان + دان > دانستن = ڄاڻڻ] زبان وارو. ڪنهن ٻوليءَ جو ڄاڻو - عالم - فاضل گهڻيون ٻوليون ڄاڻندڙ.

– زبانُ داني ۽ زَباندانيون: ث. زبان جي بخوبي واقفيت - علم زبان.

– زبان دَٻائِڻُ: ڳالهائڻ کان زبان کي روڪڻ.

– زُبانُ دَرازُ ۽ زبانُ دَرازَ: ذ. صفت. [ف. زبان + دراز = ڊگهو] گهڻو ڳالهائيندڙ - اجايو ڳالهائيندڙ - زياده گو - بڪواسي - ٻڙ ٻڙيو - ڪينو ڳالهائيندڙ - وات جو ڪينو - بي ادب - گستاخ.

– زُبانُ دَرازُ ڪرڻ: طول ڪلامي ڪرڻ - ڳالهه وڌائي بيان ڪرڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- زُبانُ دَراز هئڻ: گهڻو ڳالهائڻ هئڻ - بڪواسي هئڻ - گستاخ هئڻ.
- زُبانُ دَرازي ۽ زُبان دَرازِيُون: ث. گهڻ وڌ ڳالهائڻ جي حالت - واهيات گفتگو - بيهوده گوئي - فحش زباني - بد زباني - گارگند - بيهودگي. بي ادبي - گستاخيُ.
- زُبانُ دَرازِيُ ڪرڻ: گستاخي ڪرڻ. بيهودو بڪڻ - گارگند ڪرڻ - فاحش بڪ ڪرڻ.
- زبان ڏِيَڻُ: انجام ڏيڻ - اقرار ڪرڻ - وعده ڪرڻ - وچن ڏيڻ - عهد ڪرڻ - قول ڪرڻ. پرڻ ڪرڻ - ٻول ڏيڻ - سخن ڏيڻ. دلاسو ڏيڻ.
- زبان روڪَڻُ: خراب گفتگو کان منع ڪرڻ - بد گوئيءَ کان باز رکڻ. ڳالهائيندي ڳالهائيندي رڪجي وڃڻ.
- زُبان زَدُ ٿِيَڻُ: [ف. زبان + زد > زدن = هڻڻ] مشهور معروف ٿيڻ. عام جي زبان تي چڙهڻ.
- زبان سِبَڻُ: خاموش ڪرڻ - ڳالهائڻ بند ڪرڻ.
- زُبان سِبِيُ ڇڏڻُ: ڳالهائڻ بند ڪري ڇڏڻ - چَپ نه چورڻ - زبان نه هلائڻ - آواز نه ڪرڻ - نه ڳالهائڻ.
- زُبانُ سَنڀالَڻُ: سنڀالي گفتگو ڪرڻ - سنڀالي ڳالهائڻ - سوچي سمجهي ڳالهائڻ - سهڻو يا سنو ڳالهائڻ. خاموش رهڻ. زبان کي وس ۾ رکڻ.
- زُبانُ ڦيرائِڻُ: ڪيل ڳالهه تان ڦري وڃڻ - ڪيل انجام تان ڦري وڃڻ - ڳالهايل لفظن کان انڪار ڪرڻ - وعده ڦيرائڻ - جيڪي چوڻ انهيءَ موجب نه هلڻ - وعده خلافي ڪرڻ - انجام ٽوڙڻ - زبان تان ڦِري وڃڻ - چئي نه ڪرڻ - انجام کي پاڙي نه ڏيڻ.
- زَبان قابُو ۾ رَکَڻُ: سَمجِهيُ پُرجهي ڳالهائڻ.
- زَبانَ ڪَٽِيُ ڇڏڻ: سخت سزا ڏيڻ.
- زُبانَ ڪَرَڻُ: انجام ڪرڻ - قول ڪرڻ - وعدو ڪرڻ.
- زُبانَ ڪُوڙيُ ڪَرَڻُ: انجام نه پاڙڻ.
- زبانَ کولَڻُ: پار جو ڳالهائڻ شروع ڪرڻ. گاريون ڏيڻ شروع ڪرڻ.
- زَبان کولَڻُ: ڳالهائڻ - گفتگو ڪرڻ آواز ڪَڍَڻُ - ڳالهه چورڻ - زبان هلائڻ.
- زَبانَ کي پاڻيُ ڏِيَڻُ: انجام پورو ڪرڻ - قول پاڙڻ - واعده وفا ڪرڻ.
- زبان کيُ چَپَنِ تي ڦيرائِڻُ: مزو وٺڻ. چَپَ چٽڻ.
- زبانَ کيُ لَگامُ ڏِيَڻُ: سوچي سمجهي ڳالهائڻ.
- زَبانَ ڪِنجِڻُ: زبان ڪاٽڻ جي سزا ڏيڻ.
- زَبانَ لالُ ڪرڻُ: تمام گهڻو ڪاوڙجڻ - ڪاوڙ منجهان ڳالهائڻ. مهڻا ڏيڻ - شڪايت ڪرڻ.
- زَبانَ ۾ ڇالا پَوَڻُ: ڳالهائي نه سگهڻ - بيان ڪرڻ جي همت نه رهڻ. درد ڀريو داستان هئڻ جنهن کي ڳنڍيون اچڻ.
- زَبان مان ڪڍڻ: ٿورا لفظ ڳالهائڻ. سرسري طور ڪا ڳالهه چوڻ.
- زبان مانُ نِڪِرَڻُ: زبان مان اوچتو اڪري وڃڻ - تڪڙ ۾ چئي وڃڻ ڪي ڪجهه ڳالهائڻ.
- زبانَ مڇڪائِڻُ: زبان کي وات ۾ ڦيرائڻ.
- زبانَ مِرُڪائِڻُ: زبان مڇڪائڻ.
- زَبان نَہ ڪَسڻ: ڪابه تڪليف نه ٿيڻ.
- زبانَ وَٺَڻُ: وعدو وٺڻ - انجام وٺڻ - وچن وٺڻ.
- زَبانَ هارائِڻُ: وعدو گسائڻ - انجام شڪني ڪرڻ - قول کي پاڻي نه ڏيڻ.
- زَبان هڪڙي هئڻ: زبان جو وعده هميشه هڪ ۽ پڪو هئڻ.
- زبانُ هَلائِڻُ: ڳالهائڻ. زبان درازي ڪرڻ - گهڻو ڳالهائڻ. سوال ڪرڻ - گهرڻ.
- زبانُ هَڻَڻُ: گهڻو ڳالهائڻ - بڪ وات ڪرڻ.
- زَبانيُ ۽ زَبانيُون: ث. بيان - اظهار - سماعي - ڪيفيت - شاهدي - گواهي.
- زَبانيُ ۽ زَبانيُ: صفت. برزبان - واتي ويٺي - تقريري - لفظي.
- زَبانيُ اِمتِحانُ: ذ. زباني طرح پڇا ڳاڇا وارو امتحان - تقريري امتحان - واتي ويٺي امتحان.

- زباني پَڙهَڻُ: ياد پڙهڻ - بنا ڏٺي پڙهڻ - از بر پڙهڻ - حفظ پڙهڻ.

- زباني جَمعُ خَرچُ ڪَرَڻُ: فقط زباني انجام ڪرڻ ۽ لـ پاڙڻ. خيالي پلاءُ پچائڻ. صرف ڳالهيون ڪاهڻ - فقط ڳالهيون ڪرڻ.

- زباني حِسابُ يا زباني حِسابَ: ذ. ياد گيري ۽ سان بنا لکڻ جي پچڻ وارا حساب - ذهني حساب - تقريري حساب.

- زباني ڏَٽِ ڏَٽِ ڪَرَڻُ (ت): اجائي خوشامد ڪرڻ.

● زَبالو يا زَبانا: ذ. [ف] زبان] ڪَشو (چهڙي جو) ٻَٽو بَڪَلُ. مٺيءَ سان چلو. هڪ قسم جو وايڪو اوزاو - لنيڙي ڪارائي. هَني جي دوالن کي گنڍڻ لاءِ لوهه جو لنيڙو ٽڪر (ت).

● زَبتي (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● زُبدَهُ: ذ. [ع]. مکڻ - مکڻ جي ڦيڻ - ڪَجيِ - ڦيڻ (کير جي). جوهر - نچوڙ - عرق - ميڪ. (صفت) منتخب - چونڊيل.

● زَبَرَ يا زَبَروُن: ث. [ف. آزبَرُ جو مخفف] آچار جو هڪ قسم - ڪنهن اکر جي مٿ جي نشاني - حرڪت - اعرابَ. علم نحو جي اصطلاح موجب الف منجهان پيدا ٿيل آواز. جيئن "ڪَتَ - لَٽَ - مَٽَرَ وغيره". (ع. ضَرْبَ) ڌڪُ - چوٽَ - ضرب - گهاءُ. جيئن:

"هٿي ٿو حاڪمن کي زور پريون زبرون".

● زَبَرُ يا زَبَرَ: ذ. صفت. [ف. آزبَرُ جو مخفف] وڏو - مٿاهو - اُتم - اعظم - عالي - ڪَبِيرُ - شاهي. بلندُ - اوچو. بزرگ. مٿي - مٿان مٿاهون - وڏيڪ. ڳرو - ڀاري - وزني. (ع. جَبَرُ) ظلم - ڏاڍ - انڌير - آنُرتُ. وڏو - اعلى. مٿاهون - اوچو - وڏيڪ. زور وارو - طاقتور - ٻلوان - غالب - حشمت وارو - پچنديءَ وارو. وس کان ٻاهر - ڏاڍو. زبرو.

● زَبَردَستُ يا زَبَردَستَ: ذ. صفت. [ف. زبر + دست = هٿ] زور پريو - طاقتور - سگهائتو - سگهارو - ٻلوان - سگهو - زوردار - ٻليُ. مٿانهون - بالا - وڏو ظلم جهڙو - قهر جهڙو - ستمي - ستمگر. بلڪل سخت - ڳرو.

- زَبَردَستيِ يا زَبَردَستيون: ث. زور - ٻَلُ - طاقت - ڏاڍائي - ڏاڍُ - مضبوطي. قهر - غضب - انڌير - ظلم - آنُرتُ. آرهه زورائي - ڏاڍ مڙسي - بالادستي - زور آوري.

- زَبَردَستيِ ڪَرَڻُ: زوري ڪرڻ - حملو ڪرڻ - ظلم ڪرڻ - سختي ڪرڻ - لاچار ڪرڻ - ڏاڍائي ڪرڻ - آرَهه زوري ڪرڻ - ڏاڍ مڙسي ڪرڻ.

- زَبَرزَنگ يا زَبَرزَنگَ (ت): ذ. صفت. ڏاڍو جوان - زوراور - ٻلوان. اڙٻنگ. پهلوان - سورهيه - سورمو.

- زَبَرو يا زَبَرا: ذ. صفت. زبر - زبردست - جبرو.

● زَبَرائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. درڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو (تاريخ بلوچستان ص ٢٨).

● زَبَرجَدُ يا زَبَرجَدَ: ذ. [ع. ف. زبرجد = قيمتي پٿر يا هيرو] هيري جو هڪ قسم - زُمرد.

● زَبُورُ: ذ. (ع). نوشته - ڪتاب. (اسم خاص) حضرت دائود عليه السلام جي مٿان لٿل آسماني ڪتاب جو نالو. يهودين جو پاڪ الهامي ڪتاب.

● زبُونُ يا زَبُونَ: ذ. صفت. (ف). هيڻو - بي طاقت - ضعيف - عاجز - ڪمزور - نِستو - ڀُڙڻو - بي قُوَتو - بي سگهو - نِٻل - زِچ - ٻل هيڻ - دُرٻَلُ. ناس چٽ - تباهه - برباد - سُڃ - ابتر - پيڪل - خسته - جهونو - پراڻو. خوار - ذليل - رسوا. ڪميڻو - اُچ - دون - خسيس. گهٽ قسم جو - بڇڙو - ڪينو - ڪرو - خراب - بد - زشت. ماڏو - جهڙو تهڙو - غريباڻو.

● زُبيدَهُ: اسم خاص. (ع). هارون رشيد جي زال جو نالو (جا بزرگ همت واري ۽ نيڪ هئي).

● زِتَمُ يا زِتَمَ (ک): ذ. [ف. ستم = ظلم] انڌير - ظلم - ستم. زور - طاقت - سگهه.

● زَتَ يا زَتون (ت): ث. ٻناڪ - داڙ - يت - کهوڙو.

● زَٽُ ۽ زَٽَ: ذ. ٺٺاڪ ـ ڊاڙ ـ گپوڙو ـ ڳشو ـ لپاڙ ـ ٻٽ. ڪوڙي ڳالهه ـ ڪوڙ. واهيات ڳالهه ـ بڪ بڪ ـ بڪواس.

ـ زَٽُ شَٽُ ۽ زَٽ شَٽَ: ذ. ٺٺاڪ ٺٺاڪ ـ ڪِل ٻوڳ ـ چرچو مسخري ـ ڳالهه ٻولهه.

ـ زٽُ مارَڻُ: گپوڙو هڻڻ ـ ڳالهه کي وڌائڻ. ڪوڙيون ڳالهيون ڪرڻ. ٺٺاڪون هڻڻ.

ـ زٽَ هڻَڻُ: ٺٺاڪون هڻڻ ـ لپاڙون هڻڻ. ڪوڙ هڻڻ.

ـ زَٽو ۽ زَٽا: ذ. ٺٺاڪ ـ ڊاڙ ـ گشو ـ ٻٽو ـ زَٽُ ـ زٽاڪ ـ زٽل.

ـ زَٽي ۽ زٽي: ذ. صفت. زٽلي ـ زٽائي ـ ٺٺاڪي ـ لپاڙي ـ ڊاڙي ـ گشائي.

● زِٽُ ۽ زِٽَ (ڪ): ذ. صفت. ڪاوڙيل ـ ٿوڪيل ـ ڏمريل ـ زِڻ.

ـ زِٽُ ٿِيَڻُ: ٿوڪجڻ ـ ڪاوڙجڻ ـ ٻرجڻ ـ آياڻجڻ.

● زٽاڪُ ۽ زَٽاڪَ (ت): ذ. ٺٺاڪ ـ لپاڙ ـ ڊاڙ ـ ٻٽ.

● زَٽاڪَ سَٽاڪَ: ذ. ٺٺاڪ ٺٺاڪ ـ ڪِل چرچو ـ ڳالهه ٻولهه.

ـ زَٽاڪِي ۽ زَٽاڪِي: ذ. صفت. ٺٺاڪي ـ لپاڙي ـ ڊاڙي. گشائي. ڪوڙو. زٽلي.

● زَٽَلُ ۽ زَٽَلَ: ذ. زَٽُ ـ زٽاڪُ.

ـ زَٽَلُ قافيو ۽ زَٽَلُ قافيا: ذ. ناموزون شعر ـ جڏو شعر. گپ شپ.

ـ زَٽَلُ قافيو هڻَڻُ: خراب نموني تقرير يا وعظ ڏيڻ.

ـ زَٽلِي ۽ زَٽلِي: ذ. صفت. ٺٺاڪي ـ ڊاڙي ـ لپاڙي ـ گشائي. ٻڪ ٻڪيو ـ زٽاڪي.

● زٽڻُ (ڪ): مصدر. ڪنهن کي ڏڙڻ ـ سَڙڻ ـ ٻَچڻ.

● زِٽو ۽ زِٽا (ت): ٻندرو ۽ ٿلهو (قد جو) ـ گهٽڪي ـ ڀِٽي ـ ڊِمي.

● زَپُ ۽ زَپَ: ذ. (آواز) ٺهه ـ ٺهڪو ـ سٽ ـ ڊِبَ. (ظرف) سڌو ـ سنئون ـ ڌوءُ ـ چَپُ.

ـ زَپڙاٽُ ۽ زَپڙاٽَ: ذ. اوچتو ڪنهن شيءِ جي ڪرڻ جو آواز ـ ٺهڪو ـ ڌڪاءُ ـ ڌڪو.

ـ زَپُ زَپُ ڪَرَڻُ: زور سان ڌڪ هڻڻ. ٺهڪو ڪرڻ ـ ٺهه ٺهه ڪرڻ.

ـ زپڪارُ ۽ زَپڪارَ: ذ. ڌڪ. ماٺان ڪرڻ جو آواز ـ ٺهه ـ ڊِبُ.

ـ زَپڪو ۽ زَپڪو: ذ. ڌڪن جو آواز ـ ٺهه ـ سٽ. ڪنهن شيءِ جي ڪرڻ جو آواز.

ـ زپڪو لائڻُ: زور سان لاڳيتو ڌڪ هڻڻ ـ ٺهه ٺهه ڪرڻ ـ سٽڪو لائڻ.

ـ زِپٽِيڻگُ ۽ زِپٽِيڻگَ: ذ. ٺهڪو ـ سٽڪو ـ ڌڪو.

● زِچُ: صفت. عاجز ـ تنگ ـ ڪَڪَ ـ هلاڪ. مجبور ـ بيوس.

ـ زِچُ ڪَرَڻُ (ت): ڪڪ ڪرڻ ـ هلاڪ ڪرڻ ـ تنگ ڪرڻ.

* زَچهَ: ث. (ف). تازي ويائل عورت.

ـ زَچهَ خانَو: ذ. ويم گهر.

● زُحَلُ: ذ. (ع). هڪ گِرهه جو نالو ـ ڇنڇر ـ شنِي ـ ڪَيوان (گِرَهُ). ستون تارو (گرهن مان). علم نجوم موجب زحل ستين آسمان تي آهي ۽ بلڪل نحس گرهه سمجهيو ويندو آهي.

● زَحمَتَ ۽ زَحمَتُون: ث. (ع). تڪليف ـ هلاڪي ـ پريشاني ـ ڏکُ ـ ڏُکُ ـ اهنج ـ ايذاءُ ـ ڏنج ـ ڏنجهو ـ محنت ـ ڪشالو ـ دقت ـ دردسري ـ آزار ـ مصيبت ـ جنجال ـ وڳوڙ ـ گڙٻڙ ـ خرابي ـ بيماري ـ روڳ ـ مرض ـ ڏوار ـ اگهائي ـ ناچڱائي ـ ڏجهندو ـ لڳائي ـ ناچاڪائي. (صفت). زوري ڪندڙ ـ تقاضائي ـ ليلائيندڙ ـ چنبڙ ـ گِيڪ ـ پِنِڊ ـ جيجا ـ ڦڪڙي.

ـ زَحمَتَ ڪَڍَڻُ: تڪليف برداشت ڪرڻ ـ ڏک ڀوڳڻ ـ مصيبت سهڻ.

● زَخّار: ذ. صفت. (ع). پاڻيءَ سان تمام ڀريل ـ ٺمٺار ـ لهريون لهندڙ ـ ڇوليون هڻندڙ (درياءُ وغيره).

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● زَخرَفُ: ذ. (ع). سون.
● زَخِمَڻُ: مصدر. (ف). ڦٽڻُ- گھائڻ- زخمي ڪرڻ- زخم رسائڻ- وادوڙڻ- چيرڻ. رنجائڻ- ڏکوئڻ.
- زَخمُ ۽ زَخمَ: ذ. ڦَٽُ- گھاءُ- وادوڙو- وَڍُ- چير- چاڪ- ٽپُ. ضرر- رنج- داغ (دل جو). فراق- ڦوڙائو. نقصان.
- زَخمُ پَرُجڻُ: ڦَٽَ جو چُٽڻ.
- زَخمُ تازو ٿيڻ: گذريل صدمو ياد پوڻ.
- زَخمَنِ تي لُوڻُ ٻُرڪَڻُ: ستل سور جاڳائڻ.
- زَخميجَڻُ: مصدر. ڦٽجڻ- گھائجڻ- وادوڙجڻ- زخمجي پوڻ. وَڍجڻ- چيرجڻ- ڦاٽڻ- داغجڻ.
- زَخمَ ڏِيَڻُ: زخمي ڪرڻ- مجروح ڪرڻ.
- زَخمِ ڪارِيُ: ذ. گَھرو گھاءُ- اونهو زخم- اوڻهو گھاءُ.
- زَخمِيُ ۽ زَخمِيُ: ذ. صفت. ڦٽيل- وڍيل- گھايل- وادوڙيل- زخميل- زخم رسيل- مجروح. چيريل- ڦاٽل.
● زَدَ ۽ زَدُون: ث. [ف] مارَ- ڦيھ- ڏينبُ- پيچَ. نشان- ضرب- چوٽ. صدمو. نقصان. خساره.
- زَدَ ڪُوبُ: ث. مارَ ڪُٽَ- سَٽَ ڪٽ.
● زَدو ۽ زدا: ذ. صفت. [ف. زَدِهُ = لڳل] زدهه- وارو- هڻيل- (جو) ماريل- ضربيل- (عشق جو) ماريل. پيڙيل- ڏکويل- رلجايل- ستايل- ضربيل. مرڪبات جي آخر ۾ ايندڙ. جيئن "آفت زدو، مصيبت زدو وغيره". شرمندو- لڄي- ڦڪو- ڪِڪو وِڪو- شرمسار- هيڻو ٻڪو- پشيمان.
● زَدَهُ: صفت. [ف] لڳل- ٽڪريل. وارو- هڻيل- (جو) مارِيل. مرڪبات ۾ ڪم "جيئن مصيبت زدهُ، آفت زَدَهُ وغيره".
- زدَهُ حال: صفت. خَستَه حال- تباه حال. پريشان حال. غمگين- سوگوار.
● زَرُ: ذ. ث. [ف] سون- طِلاَ- ڪَنچَنُ. ڌن- مايا- دولت- دنيا- ملڪيت- خزانو- ناڻو- پيسا- ڏوڪڙُ- جميعت. سمپت. سون جي تار.

- زرِ پيشڪِيُ: ث. [ف. زر + پيشڪي = اڳواٽ ڏِنل] ڪنهن سودي وغيره لاءِ اڳواٽ ڏنل رقم- سوٿي.
- زرِ خَرِيدُ: ذ. صفت. [ف. زر + خريد = وٺڻ] پئسا ڏيئي خريد ڪيل.
- زَرِ خريدُو ۽ زرِ خَرِيدَا: ذ. صفت. پنهنجن پيسن سان ورتل- زر خريد.
- زرِ خَرِيدُو هُئڻُ: پنهنجن پيسن سان ورتل هئڻ- ذاتي شي هئڻ.
- زَرِ دارُ ۽ زرِدارَ: ذ. صفت. [ف. زر + دار < داشتن = رکڻ]. زَرَ وارو- شاهوڪارُ- دولتمَندُ- دنيا وارو- مالدار- ٽولڪرُ- جوپُ- ونهيون- هَرُيو- سائو- پا ڳيو- ڏاڍات- لکاپتي- امير.
- زَرِدوزُ ۽ زَرِدوزَ: ذ. [ف. زر + دوز < دوختن = سبڻ] ڪپڙي تي زريءَ جي پرت پرڻ وارو- چمڪدوزي ڪندڙ- چمڪدوز- زرِ بازُ- ڪارچوبي.
- زرِدوزِيُ ۽ زرِدوزِيُون: ث. زريءَ جو پَرُت- زريءَ جو ڪم- ڪامداني- زربافي- چمڪدوزي- ڪارچوبي.
- زردوسُت ۽ زرِدوسُتَ: ذ. صفت. [ف. زر + دوست = يار] دولت سان پيار ڪندڙ. لالچي- لوڀي.
- زَرِسُرُخُ: ذ. [ف. زر + سرخ = ڳاڙهو] سون- طلا.
- زرِ سُفِيدُ: [ف. زر + سفيد = اڇو] چاندي- نُقرهَ.
- زرِ گَرُ ۽ زَرِ گَرَ: ف. صفت. [ف. زر + گر = ٺاهيندڙ] سونارو. مائيءَ ٻُونو.
- زَرِ گرِيُ: ث. سوناري جو ڌنڌو.
- زَرِ مالگُذارِيُ ۽ زَرِ مالگذارِيُون: ث. ڍَلَ وارِيُ رقمَ- زرِ لگان.
- زرلڪارُ ۽ زَرِ نگارَ: ذ. صفت. [ف. زر + نگار = چٽسالي] اها شي جنهن تي سون جا نقش ٺهيل هجن- منقش. سونهري ڪم وارو- سونهري.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- زَرِين: صفت. سُونُو- سونَ جو. سون جي رنگ جهڙو- سونهري.

● زِرُهُ ۽ زِرَهَ: ذ. صفت. تيز ڪاوڙ يَل- غصي- بِرو (ل). تيز- تِکو. ڏاڍو مهانگو (ت).

- زِرُهُ ٿيِ وَڃَڻُ: تپي وڃڻ- ڪاوڙجي وڃڻ.

- زِرِ چَڙَهڻُ: ڏاڍو مهانگو ٿيڻ.

● زراعَتَ ۽ زَراعَتُونِ: ث. [ع. ف] ٻني ٻارو. پوک واري زمين- آبادي ڪيل زمين. آبادي- پوک- ڪاشت- کيتي- ڪشت ڪاريِ- ڪاشتڪاري.

- زَراعَتِ پيشَه: ذ. صفت. ٻني ٻارو ڪندڙ- پوکيندڙ- هاري- ڪُڙمي- ڪسان- ڪاشتڪار- ڪاشتڪار.

- زَراعَتَ ڪَرَڻُ: کيتي ڪرڻ- ڪاشتڪاري ڪرڻ- پوکڻ.

● زرافُ ۽ زَرافَ: ذ. [ف] جانور جو هڪ قسم (جو آفريڪا جي جهنگلن ۾ ٿيندو آهي). سيتُر گاؤ.

● زَرُ بانو (ڪ): ذ. جابلو راڳ جو هڪ نالو.

● زَرِبَفتُ ۽ زَر بَفتَ: ذ. [ف] سونيِ زريءَ لڳل ڪپڙو. سون جهڙو ڪپڙو. ريشمي ڪپڙي جو هڪ قسم- ڏماچ- ڪيمخاب.

● زَرُ تارَ ۽ زَر تارُونِ: ث. [ف] زريءَ جي تارن لڳَل ڪپڙو- ڪيمخواب.

● زَرتَشَتُ: اسم خاص [ف] آتش پرَستَن جي رهبر جو نالو- زردشت.

● زَرِخيزُ: ذ. صفته [ف. زر + خيز < برخواستن=اٿڻ] زَرِ پيدا ڪندڙ (زمين). گهڻي پيدا واري زمين- شاداب. آپتائتو- نفعائتو- مثمِر- اپت وارو.

● زَرُدُ ۽ زَرُدَ: ذ. (ف) رنگ جو هڪ قسم- پيلو- هئڊو- زرِدو- ڦِکو- پشرو- بَسنتيِ- هئڊائون- ڪنئيريِ- گل جو هڪ قسم (لس).

● زَر داليو: ميوي جو قسم [انگ. Apaicot].

- زَرداڻِ: ث. پيلائي- پيلاڻ- هئيڊاڻِ- هئڊائي- ڦڪاڻ- ڦڪائي- بيماريءَ جو هڪ قسم- يرقان- زرقان- سائي.

- زَرُدائِڻُ: مصدر. ڪجهه قدر پيلاڻ تي ڏيکارجڻ- هيڊائڻ.

- زَرِدائيِ ۽ زَرِ دائيُونِ: ث. پيلاڻ- هيڊاڻ- ڦڪاڻ- ڦڪائي.

- زَرُدُ ٿيڻُ: بيماريءَ سبب پيلو ٿيڻ.

- زرُدُرو: ذ. صفت. [ف. زرد + رو=منهن] زرد چهري وارو- ڦڪي منهن وارو. شرمندہ- خجَلُ- شرمسار- لڄي. خوفزده.

- زَرُدُرُو ٿيڻُ: شرمنده ٿيڻ- لڄي ٿيڻ. خوفزده ٿيڻ.

- زرُد روئيِ ۽ زَرُد روئيُونِ: ث. شرمساري. ڪمزوري.

- زَرُدو ۽ زَرِدا: ذ. پيلو- پِرو. هئڊو- بسنتي- ڪئسري- ڦڪو- جهڪو- اوڏو. زعفران چهرِيل. پلاء جو هڪ قسم- زرد رنگ جا مٺا چانور.

- زَرُدِيِ ۽ زَرُديُونِ: ث. زرداڻ- زردائي- هئڊاڻ- ساواڻ- پيلاڻ- ڦڪاڻ- ڦڪائي. بيضي جي اندرين هئڊاڻ. يرقان- سائي- ڪامڻُ- ڏُونري (پرمانند). ڪجيءَ جو هڪ قسم (جنهنجو ڏونڪو زردو ٿئي).

- زَرُدي پيهوڙِيِ: ث. هئڊيءَ جي ڪم ۾ ڪم ايندڙ هڪ رنگ.

- زرُديرِڙو ۽ زرُديرڙا: ذ. صفت. پيلاڻ جهڙو- هيڊائتو.

- زرُدُيرو ۽ زَرُدُيرا: ذ. صفت. پيلانجهو- پيلانجهڙو- هئڊ ميرو- بادامي.

- زَرُدِيُونُ: ث. گهوڙي جي ڏندن ۾ ڪارا داغ (جن مان عمر معلوم ڪجي).

● زَرُدارِيُ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● زَرُدالُو ۽ زردالو: ذ. (ف) ميوي جو هڪ قسم. ننڍو بادام.

● زَرُدَشُت: ذ. (ف) آتش پرستن جو رهبر- (هي شخص منوچهر بادشاه جي نسل مان هو ۽ فيثا غورث حڪيم جو شاگرد هو، هن گشتاسپ بادشاه جي زماني ۾ نبوت جي دعويٰ ڪئي ۽ آتش پرستيءَ جو دين برپا ڪيو)- زرتشت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● زَرڙاٽ يا زرڙاٽَ: ذ. (آواز) زور سان وڄڻ جو آواز- شرڙاٽ- شوشاٽ.
● زرِشڪ يا زرِشڪَ: ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم- نيپال ۾ ٿيندڙ ٻيرن جو هڪ قسم.
● زَرع: ذ. [ف. ع] پوک- کيتي- ٻني.
- زرعي يا زرَعيُ: صفت. پوک لائق- آبادي لائق- کيتيءَ لائق- زراعت جهڙي.
● زَرق و بَرق: ذ. [ع] شان و شوڪت.
● زَرڪانُ (ت): ث. جگر جي بيماريءَ جو هڪ قسم- يرقان.
● زَرَڪ زَنيُ: اسم خاص. [ف. زِيرڪ = دانا + زئيدن = ڄمڻ] زرڪ خان (زيرڪ خان) جو اولاد- براهوئي بلوچن جو هڪ قبيلو.
● زَرمَتُ: اسم خاص. افغانستان جو هڪ علائقو.
● زَرناز: اسم خاص. [ف. زر ڀنه) هڪ عورت جو نالو.
● زَرَنبُ: ذ. هڪ مشهور برهمڻي درخت ٻوٽي جو نالو.
● زَرنَبادُ: ذ. (ف). پسارڪي وکر جو هڪ قسم گول ٻاڙ وارو ڪچورُ- جدوارُ.
● زَرنيُ يا زَرنيهُونُ: ث. (ف). سونهري رنگ تي هڪ زهر جو قسم- هَرتالُ.
● زِرڻُ: (ڪ). مصدر. ڪِرڻ. وَهڻ- وهي وڃڻ (واريءَ يا سنهي شيءِ جو)- ذرو ذرو ٿيندڙ.
- زِرَنو يا زِرَنا: ذ. صفت. هيٺ وَهيي ڪِرندڙ- ذرو ذرو ٿيندڙ [ث. زرٽي يا زرٽيون].
جيئن:
” ڦڪي فقيري علم ري، جيئن واري منجهه پروڻ،
جي تي ڏجيس ڏوڙ، تہ هُوءَ اڳيئي زرڻي “
(براد).
- زِرِي هوَڻُ (ڪ): پُري ٻوڻ- ذرا ذرا ٿيڻ.
● زَرَڻ پتُ: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● زُرو يا زُرا: ذ. [ع. ف. جرّه] پکيءَ جو هڪ قسم- پهرين اکين ۾ چوٽن ٻرن وارو مشهور شڪاري پکي- ”باز“ جو نَرُ- جِرو.
● زِرَهہ يا زِرَهُون: ث. لوهي پوشاڪ (جا لڙائيءَ ۾ ڪم اچي) پاکر- سلاح.
- زِرَهہ پوش يا زِرَهہ پوشَ: ذ. صفت. [ع. زره + ف. پوش از پوشيدن = ڍڪڻ] زره پهريل ماڻهو- زره پائيندڙ- سلاح پاتل. جنگي جوڌو.
● زَرِي: ث. (ف). سون جي تار- سونوڏاڳو- سونهري تار (جا پرت جي ڪم اچي). ڪلابتو. مقيش- بادلو.
- زَرِي باز يا زَرِي بازَ: ذ. صفت. [ف. زر + باز > بافتن = ڪيڏڻ] زريءَ جو ڪم ڪندڙ- مقيشي ڪلابتو پريندڙ.
- زَرِي باف يا زَرِي بافَ: ذ. صفت. [ف. زر + باف > بافتن = آڻڻ] زري دوز- زري پرڻ جو ڪم ڪندڙ.
● زِشت يا زِشتَ: ذ. صفت. (ف). بدشڪل- بڇڙو- خراب- بڇڙو- بَد.
- زِشت خُو: ذ. صفت. [ف. زشت + خُو = مزاج] چيڙ- بدمزاج- ايوڙو.
- زِشت رُو: ذ. صفت. [ف. زشت + رُو = منهن] بدشڪل- بدصورت- بدزيبو- روپ هيڻ- ڪجهڙ- ڪروپ- بڇڙي صورت وارو
● زعفران يا زعفرانَ: ث. خوشبوءِ دار گل جو ٻُور؛ جو دوا طور ڪم اچي- ڪيسر- ڪئنسر- ڪيسر جو گل. [انگ. Saffron].
- زَعفَراني: صفت. زعفران جي رنگ وارو- ڪيسري. زرد- پيلو.
- زَعفَراني چادَرَ ڍَرَڻ: سج لهي وڃڻ- اونده ٿيڻ- رات ٿيڻ
● زَعم يا زَعمَ: ذ. (ع). گمان- خيال- ظن.
● زَعيم يا زعيمَ: ذ. (ع). سردار- ليڊر- رهنما.

● زَنْتُ ۽ زَنْتَ: ذ. [ف. جفت = جوڙو] جوڙو- ٻه گڏ- جُٽُ. چولو ۽ پوتي، جي مگ، يا کنوار کي ڏيائجن.

● زِڪَّ ۽ زِڪَّون: ث. (ف). ذلت- شرمندگي- خفت- هيڻي- شڪست- هار. نقصان- ٽوٽو- خسارو.

● زِڪَّ ۽ زِڪُون (ڪ): ث. [ف]. گهه وجهڻ لاءِ ٺڪريءَ جي ڪل جي سانداري- ايزڪ- سانداري- اوٺي- ڪلي.

● زِڪَّ ۽ زِڪَّ: ذ. صفت. پربل- پُر- پرپور- رتو- پرتو- چڪارُ. ٿلهو- متارو- سپرو- سپرو. تمام سخت- پختو- ڏڍو.

● زُڪَامُ ۽ زُڪَامَ: ذ. [ف] بيماريءَ جو هڪ قسم (جنهن ۾ ٿڌ يا گرميءَ لڳڻ سبب نڪ مان پاڻي وهي)- ليسُ- ريزش- سردي- ٿڌ- نزلو.

● زَڪَرِيَّا: اسم خاص. (ع) پيغمبر جو نالو. هڪ ذات جو نالو (ڪ).

● زَڪُوَاتَ ۽ زَڪُواتُون: ث. شريعت محمدي مطابق مقرر ڪيل مال جي خيرات، چاليهون حصو. ڏنگ- دان- خيرات- صدقو.

● زَڪِيُ ۽ زَڪِيُ: ث. صفت. (ع) نجو- نج- صاف- شڌ- نبار- سئو- آڇتو- نرمل. خالص- اصيل- چنڊُ. کرو- ٽکو- سچو- چوکو- ٽڪسالي. پاڪ- پوِتّرُ- پاڪدامن. نسورو- صفا.

● زَڪِيڪَ ۽ زِڪِيڪُون: ث. پورن ڏينهن واري عورت- پرئي پيٽ عورت- حامل- گرڀونتي.

● زُگُو ۽ زُگَا (ت): ذ. داڙ- ڦٽاڪ- لپاڙ- زٽ.

- زُگَا هڻڻ: ڦٽاڪون هڻڻ- داڙون هڻڻ.

● زِلُّ: (ڪ) صفت. سخت تتل- سخت گرم.

- زِلُّ ڦٽارڻُ: فساد وڌائڻ. ظلم ڪرڻ.

● زُلَالُ ۽ زُلَالَ: ذ. مٺو ۽ صاف پاڻي.

- زَلزَلُو ۽ زَلزلا: ذ. [ع. زلزله] ڏوب- ڏوبو- لوڏو- ڏڪڻي- لرزش- ترٿلو- ابتري- فساد- جرجلو. آجاڙ- سڃ- ويراني. آداسائي- هيڪل- وسوڙائي.

● زُلفُ ۽ زُلفَ: ذ. (ف) رات جو پهريون حصو. وار- ڪاڪل- گيسو. لونڊيءَ جا وار- ڪنن مٿان وارن جي چڳ. (وارن جي) گهنڊي- چڳ- ڪنڊڙو.

● زُلفِ بنگال: ذ. هڪ تيل جو قسم.

- زُلفِ تابدار: ذ. چمڪندڙ ڪارا وار ۽ پيچ در پيچ وارَ.

- زُلفِ پُرشڪن: ذ. [ف. زلف + پُر = پريل + شڪن = گهنج] پيچدار زلف- گهنڊيدار ممولا- لوٽي جا وار.

- زُلفيُ ۽ زُلفون: ث. وارن جي گهنڊيدار چڳ- ڪُنڊي- وَرُ- الگوڙو- چلُو.

● زُليخا: اسم خاص. (ع) تمام حسين عورت جو نالو. مصر جي عزيز جي راڻي (جا حضرت يوسف تي عاشق ٿي هئي).

● زِمِ (ڪ): ث. زور- طاقت- ٻَلُ- سگهه- زوم.

● زِمَامُ ۽ زِمَامَ: ذ. (ع) واڳ.

● زَمَانُ ۽ زَمَانَ: ذ. (ع) وقت- عرصو- ساعت- عهد. فرصت- ڪال. گرامر ۾ وقت لاءِ ٺهرايل لفظ.

- زَمَانُ حَالُ: ذ. هلندڙ وقت. گرامر ۾ هلندڙ وقت جي معنيٰ ڏيکاريندڙ فعل.

- زَمانُ حالُ اِستِمرارِيُ: ذ. گرامر موجب هلندڙ وقت ۾ ڪم جاريءَ کي ظاهر ڪندڙ فعل.

- زَمانُ حالُ مُشتَڪِيُ: ذ. گرامر موجب هلندڙ وقت ۾ ڪنهن ڪم بابت شڪ ظاهر ڪندڙ فعل.

- زمانُ حالُ سُدامِيُ: ذ. گرامر ۾ هي زمان گذريل ۽ هلندڙ وقت گڏي ٿو ڏيکاري ۽ ائين ٿو ڏيکاري ۽ ڄاڻائي ته ڪو ڪم گذريل وقت کان وٺي جاري ٿيو آهي ۽ اڃا پيو ٿئي يا هميشه ٿيندو آهي.

● زَمانُ سازُ ۽ زَمانُ سازَ: ذ. صفت. [ف. زمان+ ساز > ساختن = ٺاهڻ] وقت موجب ٺهي هلندڙ (ماڻهو)- وقت گذاريندڙ. مطلبي يار يا دوست- هان ۾ هان ملائيندڙ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- زَمانِ سازِي ۽ زَمانِ سازِيُون: ث. دنيا داري ـ جهانداري ـ دنيا سازي ـ لوڪاچار. دنيوي معاملو ـ سنساري. جهڳڙو ـ لوڪ. دنيا جا ماڻهو. هان ۾ هان ملائڻ جي حالت ـ مطلب واري دوستي.
- زَمانُ ماضِي: ذ. گذريل وقت (گرامر ۾). گذريل وقت جي معنيٰ ڏيکاريندڙ فعل.
- زمانُ ماضِي اِستِمرارِي: ذ. گرامر ۾ هي زمان ڄاڻائي ٿو ته گذريل وقت وارو ڪم پورو ٿي نه چڪو هو؛ پر گذريل وقت ۾ هليو پئي يا جاري هو.
- زَمانُ ماضِي بَعِيدُ: ذ. گرامر ۾ هي زمان ڏيکاري ٿو ته فعل وارو ڪم ڪجهه وقت اڳي يا گذريل وقت جي ڪنهن ڪم کان اڳي ٿيو هو.
- زَمانُ ماضِي شَرطِيه: ذ. گرامر موجب هي زمانُ صيغي شرطي ۾ ڪم ايندو آهي ۽ هميشه ان ۾ هڪ نه ٻيو شرط وجهي ڳالهه ڪبي آهي.
- زَمانُ ماضِي قَرِيبُ: گرامر ۾ گذريل وقت جي ڪم جي، ويجهڙائي ۾ پورائي ڏيکاريندڙ زمان.
- زَمان ماضِي مُتَشَڪِي: گذريل وقت جي ڪم بابت شڪ ڏيکاريندڙ زمان.
- زَمانُ ماضِي مُدامِي: ذ. گذريل وقت جي عادت يا رواج يا ٻيو ڪو ماندو يا وري وري ٿيندڙ ڪم ڏيکاريندڙ زمان.
- زَمانُ ماضِي مُطلَق: ذ. هي زمان اهو وقت ٿو ڏيکاري جو بنهه گذري ويو هجي ۽ جنهن ۾ ڪو ڪم ٿي چڪو هجي.
- زَمانُ مُستَقبِل: ذ. گرامر موجب ايندڙ وقت جي معنيٰ ڏيکاريندڙ زمان.
- زمان مُستَقبِل اِستِمرارِي؛ ذ. ايندڙ وقت ۾ جاري رهندڙ ڪم ڏيکاريندڙ زمان.
- ● زَمانو ۽ زمانا: ذ. وقت ـ ٽائو ـ ويلو ـ سمون ـ ويرم ـ ايام ـ وير ـ نوبت ـ صاحبي ـ وارو ـ ايام ڪاري ـ عَمَل. ڏينهن ـ موقعو ـ وجهه ـ اوڪاس. رت ـ موسم ـ فصل ـ مندُ ـ سَهَل. فرجو ـ مهلت. فرصت. مدو ـ ميعاد. پرڪو ـ پيرو ـ گهمرو ـ وار ـ دفعو ـ ليڪو ـ پيرڪ. ڏاهِي ـ ڏانهين. عمر ـ چمار ـ ارجا ـ اوستا. جُڳ ـ قرن. دنيا ـ جهان ـ جَڳُ ـ جَڳَت ـ سنسار ـ لوڪ ـ وِيسُ ـ عالم ـ ڪائنات. زمين ـ پرٿوي ـ خلقت. مخلوقات.
- زمانو بَدلِجي وڃڻُ: خلق جو ڪردار بدلجڻ. وقت جو بدلجڻ.
- زَمانُو ڏِسَڻُ: تجربو حاصل ڪرڻ ـ آزمودگار ٿيڻ ـ دنيا کي ڏسڻ.
- زَمانُو ڦِرِي وَڃَڻُ: زمانو بدلجي وڃڻ. ماڻهن جو ڪنهن جي خلاف ۽ دشمن ٿي وڃڻ.
- زَمانِي جِي زدَ ۾ اچَڻُ: تڪليف ۾ اچڻ ـ وقت جي ڦيري ۾ اچڻ.
- زَمانِي سازُ ۽ زمانِي سازَ: ذ. صفت. مطلب جو يار ـ هان ۾ هان ملائيندڙ ـ خود غرض. دُنيوي ـ وهنواري ـ لوڪا چاري ـ دنيا ساز ـ دنيادار.
- زمانِي سازِي ۽ زمانِي سازِيُون: ث. خوشامد. ظاهرداري ـ بناوت. دنيا داري. حيلو ـ وسيلو. حالو چالو ـ جُڙيءَ کي جَسُ.
- زمانِي سازِي ڪَرَڻُ: دنيا داريءَ وارو ورتاءُ ڪرڻ. خوشامد ڪرڻ. مڪاري ۽ بناوٽي ڳالهيون ڪرڻ.
- زَمانِي کِي مُنهَن ڏِيَڻُ: دستور ۽ عام قاعدي موجب هلڻ.
- ٭ زُمَر: ث. [ع] قرآن پاڪ جي هڪ سورة جو نالو. جماعت.
- ● زَمُرُدُ ۽ زُمُردَ: ذ. (ف) هيري جو هڪ قسم. سائي رنگ جو هيرو ـ پنو.
- زُمُرّدِين: صفت. زمرد جهڙو سائو ـ سبز.
- ● زَمُرَڪُ ۽ زمُرَڪَ (ت): ذ. ڏڪُ ـ سزا ـ سيکت. مالي نقصان پهچڻ خواهه جسماني نقصان پهچڻ، چوٽ. ڌڪ ـ بَرو اچڻ.
- زَمُرَڪ ڏِيَڻُ: سخت سزا ڏيڻ ـ مار ڏيڻ. هيسائڻ ـ ڊپائڻ.
- زمِيرڪُ ڪَڍَڻُ: ڏڪ ۾ٽائڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● زُمْرو ۽ زُمْرا: ذ. [ع. زُمْرَه] ٽولي – جماعت – گروهه – ميڙ – هجوم – سڳڙ – ساٿاري – ساٿ. سنگ – صحبت. ڪٽڪ – جانگ – وَلر. لشڪر – سپاهه – فوج – ٽمَن. رسالو – دستو.

● زَمْزَم: اسم خاص. (ع). مڪه شريف ۾ هڪ کوهه جو نالو (جو حضرت اسماعيل بن حضرت ابراهيم جي ڇڙين هڻڻ جي ڪري معجزو ٿيو ۽ هي کوهه بڻجي پيو).

– زمزمي: ث. آب زمزم رکڻ لاءِ لوهه جي ننڍڙي دِلي.

● زَمستان: ذ. (ف). سرديءَ جي موسم – سيارو.

● زَمهَرِير: ث. (ع). سخت ٿڌ – سيارو. سرديءَ جي عذاب واري دوزخ جي هڪ طبقي جو نالو.

● زمينَ ۽ زَمينُون: ث. (ف). ارض – ڀوم – ڌرتي – پرٿوي – پرٿمي – ڀونءِ – ڀٽ – ترُ – ميدان. ملڪ. ديس – ڏيهه – ديش – خاڪ – مٽي. کيتي – آراضي – ٻني. دنيا – جهان – عالم – جڳت – سنسار. بنياد – جَڙ – پاڙ – هيٺيون حصو.

– زَمينَ آسمانَ جو فَرق هئڻ: ظرف. تمام گهڻو فرق هئڻ – اختلاف عظيم هئڻ.

– زَمينَ آسمان هڪ ڪَري ڏِيَڻ: ڪنهن ماڻهوءَ جي تلاش ۾ ڪا جاءِ نه ڇڏڻ – تمام گهڻي تلاش ڪرڻ. تمام گهڻو هُل ۽ دهشت هئڻ. حد کان وڌيڪ پاڻ پتوڙڻ.

– زَمينَ اُٿلِي پوَڻ: ڪجهه به ٿي پوڻ.

– زَمينات: ث. جمع زمين جو – زمينون.

– زمين بُوس ٿيَڻ: [ف. زمين + بوس < بوسيدن = چمڻ] زمين چمڻ. خدمت ۾ حاضر ٿيڻ. ملازمت ۾ حاضر ٿي ادب بجا آڻڻ.

– زمينَ تي پير نه رَکَڻ: هٺ ڪرڻ – وڏائي ڪرڻ. هميشه سواريءَ تي گهمڻ ڦرڻ. نازنخري سان هلڻ.

– زمينَ پيرَن هيٺان نِڪرڻ: بدحواس ٿيڻ – بدحواسيءَ سبب پيرن جو ڏکڻ ۽ ڦيري اچڻ.

– زَمينَ جو گَز بَڻجَڻ: هردم گهمندو ڦرندو رهڻ. زمين ڪڇيندو رهڻ.

– زَمينَ داخِل ٿِيَڻ: خاڪ ۾ ملي وڃڻ. نيست و نابود ٿيڻ. مرڻ.

– زَمينْدار ۽ زَمينْدارَ: ذ. صفت. [ف. زمين + دار < داشتن = رکڻ] زمين وارو – زمين رکندڙ – زمين سنڀاليندڙ – زمين جو مالڪ.

– زَمينْدارِي ۽ زَمينْدارِيُون: ث. زمين جي هجڻ جي حالت. زمين جي مالڪي. زمين جي سنڀال.

– زَمين دوز: ذ. [ف. زمين + دوز < دوختن = سبڻ] زمين ۾ پوريل – زمين اندر – زمين جي هيٺ.

– زَمين دوز ٿيَڻ: ڪِري پوڻ – ڍَهي پَٽ ٿيڻ.

– زَمينَ ڪانئي وَڃَڻ: گُم ٿيڻ. ڪجهه به نه لڀڻ.

– زَمينَ ڪوٽائڻ: (ت). لاجواب ڪرڻ. شرمندو ڪرڻ.

– زَمينَ ۾ سمائجَڻ: شرم يا غيرت جي سببان زمين ۾ داخل ٿيڻ جو خيال ڪرڻ. شرمندو ٿيڻ.

– زَمينَ ۾ گهڙِي وَڃَڻ: انهايت شرمند و ٿيڻ – لڄي ٿيڻ.

– زَمينَ وِهَڻ: زمين جو هيٺ وڃڻ.

– زَمين و زمان: ذ. سڄو زمانو – سڄي دنيا – ڪائنات.

● زَن: ث. (ف). عورت – استري – زال – نار – مهري – ناري. گهر واري – جوءِ – پتني – اهليه – بيوي – زوجه. ٽهلي – داسي – نوڪرياڻي – نفرياڻي – ٻانهي. وني – ڪنوار.

– زَنان خانُو ۽ زَنان خانا: ذ. خاص زالن جي رهڻ جي جاءِ – حويلي – ڏيڍي – حَرَم – حرمسراءِ.

– زَنانُو ۽ زنانا: ذ. صفت. زال جو – زالڪو – زالاڻو – رَن ذاتيو – رَن ذاتيرو. ماديءَ مُنهون – نازڪ – نامرد. عياشي.

- زَنانو مُنھُن ھجڻ: ڪنھن بہ ڪم جي لائق نہ ٿيڻ.
- زَناني دِل ڪَرڻ: ڪنجوسائي ڪرڻ. بزدلي ڪرڻ. زال جي چئي تي هلڻ.
- زَن مُرِيد ۽ زَن مُرِيدَ: ذ. صفت. زال جي چئي تي هلندڙ- جوءِ جو مڇو- استري جيت- زال جو غلام.
- زَن مُرِيد ھُئڻ: زال جي ھٿ وس هئڻ.
- زَن مَنڪُوحہ: ث. [ف. زن+منڪوحہ= نڪاح ۾ آيل] نڪاح ۾ آندل عورت- نڪاح پڙهي زال.
● زِنا ۽ زِنا: ذ. [ع] غير عورت سان مباشرت- ڌاري زال سان همبستري- حَرم- بدڪاري- حراميڪاري.
- زِنا بالجبر: ذ. [ف. زنا+با=سان+جبر= ڏاڍائي] زوري حراميڪاري- زوري زِنا.
- زِناڪار ۽ زناڪار: ذ. صفت. [ف. زنا+ ڪار> ڪردن=ڪرڻ] زنا ڪندڙ- زِناهي- زاني- فاجر- بد ڪار- ويچاري.
- زِناڪاري ۽ زِناڪاريون: ث. زنا- زِناھہ- حرامڪاري- بد ڪاري.
- زناھہ ۽ زِناھہ: ذ. ناجائز طور تي ٿيل همبستري- زنا- ويچار.
- زناهي ۽ زناهي: ذ. صفت. زناڪار- ويچاري.
● زَناخ ۽ زَناخون: ث. [ف] ڪڪڙ يا ڪبوتر وغيره جي سيني واري هڏي- سيني جي ڌاڪي. هڏو- چڙهہ. جناخ- جناڪ.
● زُنّار ۽ زنّار: ذ. [ف] اهو ڌاڳو جو هندو ساڌو مذهبي رسم موجب ڳچيءَ ۾ پائيندا آهن. جڻيو. قيد خانو- بنديخانو.
● زِناوَر ۽ زناوَر: ذ. [ف. جناوَر: جان+ وَر] ساهوارو. جانور- جناوَر.
● زَنب ۽ زَنبَ (ت. ڪ): ذ. وڏو ڳيرو ھہ (پَتَ جو)- وڏو لوالو- ڳنو- لقمو.
● زَنبڪ ۽ زَنبڪَ: ذ. پَتَ جو وڏو ڳيرو ھہ- زَنب.

● زَنبَ ۽ زَنبون: ث. سِرَ جو ٽُڪر- جنبَ.
● زَنبق: ذ. [ع] پسارڪي وکر جو هڪ قسم، سفيد گل جو هڪ قسم- گل سوسن- چنبيلي- موتيو- جاءِ جو گل. [انگ. Inis].
● زَنبڪو ۽ زَنبڪا (ڪ): ذ. (آواز) آواز جو هڪ قسم- سنڪو- ڦهڪو. جيئن "هوا جو سوسات، پاڻي جو ڦيڪو، مال جو رنيڪو".
● زَنبُور ۽ زَنبُور: ذ. (ف) ماکيءَ جي مک.
● زنبيل ۽ زَنبيل: ذ. [ع] فقيرن جو ڪچڪول. پنڻ جو ٿانءُ- ڪسيتو- جنبيل. جهولي- ٿيهي، فقيرن جي وڏي گوڏڙي.
● زَنجير ۽ زَنجيرون: ث. [ف] لوهہ جي ڪڙين جي ڳتيل قطار- سنڪلي- چين- Chain- سنگهر- نيٽر- واگهہ. پيڙي- اٽڪول. ڏاوڻ. ڪڙي- قطار. ڳچيءَ ۾ پائڻ جو هڪ ڳهہ. (صفت) پڪو- پختو- ڏاڍو- مضبوط- قابو- سوگهو- آچل- برقرار.
- زَنجيري ۽ زَنجيريون: ث. زَنجير. پرت جو هڪ قسم.
● زَنجبيل ۽ زَنجبيلَ: ث. [ف] پارجات. پنڻ جو ٿانءُ- جنبيل- ڪسيتو- ڪاسو.
● زَنجيرو ۽ زنجيرا: ذ. [ع. جزيره] پيٽ- جزيرو.
● زِندان ۽ زِندان: ذ. [ف] قيد خانو- بنديخانو- جيل- محبس. تڪليف. ڏک. بيماري.
- زِندانَ ۾ پوڻ: تڪليف ۾ پوڻ.
- زِنداني ۽ زِنداني: ذ. صفت. قيدي- اسير.
● زَند اوستا: اسم خاص. [ف. زَند=شرح+ اوستا=متن] پارسين جو پاڪ ڪتاب.
● زَندپُور: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. (اڪثر حيدرآباد ضلع ۾).
● زندگاني ۽ زَندگانيون: ث. [ف]. زندگي- جياپو- زيست- حياتي- جند. عمر- اوستا- چوٿا- پساھہ- ارجا. جيوتي- گذران.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● زِندگيءُ بِستَرُ ڪَرَڻُ: عمر گُذارَڻُ ـ جيئڻُ ـ عمر ڪاٽڻ.
ـ زِندگيءِ تَلخُ ٿِيَڻُ: حياتي وبال ٿيڻ.
ـ زِندگيءِ ڀَرِ: ظرف. تمام عمر ـ سڄي عمر.
ـ زِندَگيءُ کَڙِيءُ ٿِيَڻُ: دنيا جي ڏکن کان بيزار ٿيڻ. تمام ڳهٽين مصيبتن ۾ اچي ڦاسڻ. حياتيءَ کان هٿ کڻڻ. دنيا کان دل کڻي ٿيڻ.
ـ زِندَگيءُ تَنگِ ٿِيَڻُ: زندگيءَ کان عاجز ٿيڻ ـ حياتيءَ کان ڪڪ ٿيڻ.
ـ زِندَگيءُ کانُ هَٿَ ڌُوئَڻُ: جيئڻ جو آسرو نه رکڻ ـ حياتيءَ تان آسرو لاهڻ.
● زِندَهُ: صفت. (ف). ذي روح ـ ذي حيات ـ حيات ـ جيئرو. خوش. تازه.
ـ زِندَهُ باشُ: ندا. جيئرو ره ـ سلامت رَهِ. شاباس ـ مرحبا.
ـ زنده رَهَڻُ: جيئرو رهڻ. تازو رهڻ.
ـ زِندَهُ دَرُگور هَجَڻُ: جيئري قبر ۾ هجڻ. تمام تنگ گذارڻ.
ـ زِندهُ دِلُ: صفت. خوش طبع ـ خوش مزاج ـ ظريف ـ مسخرو ـ چرچائي.
ـ زِندَهُ دِليءُ: ث. خوش طبعي ـ ظَرافَتَ. چرچو ـ مسخري.
ـ زِندَهُ ڪَرَڻُ: جيئرو ڪرڻ ـ ساهه وجهڻ. حياتي بخشڻ. جان وجهڻ.
ـ زِندوُ ج زِندا: ذ. صفت. جيئَرو ـ حيات ـ زِندَهُ ـ جاڳندو. خوش. چڱو ڀلو.
● زِندِيقُ ج زِنديقَ: ذ. صفت. (ع). بي دين ـ ڪافِرُ ـ بي ايمان ـ مشرڪ ـ ملحد.
● زَنگُ ج زَنگَ: ذ. [ف] ڳهنب ـ ڳهنبڊي. (ڪنهن ڌاتوءَ جو) ڪَٽُ ـ ڪَسُ ـ مَٽُ ـ مرچو ـ مورياڻ ـ زنگار. بدخواهي ـ عداوت ـ ضد ـ دشمني ـ ويرُ ـ ايرڪا ـ عڪس ـ خصومت ـ ڪينو ـ خار ـ چاوت ـ بغض ـ ڪوُنس ـ حسد.
ـ زَنگ آلوُدهُ: صفت. ڪَٽِ چڙهيل ـ زنگ خورده ـ ڪٽيل.

ـ زَنگارُ ج زَنگارَ: ذ. ٽامي جي ڪَٽِ ـ ڪَسُ زنگال ـ زنگ. (هي ڪاٽين سان هٿ ايندو رهي، بعضي هن ريت ٺاهيندا آهن، ديگڙيءَ ٽامي جيءَ ۾ سرڪو تکو وجهي بند ڪري باهه تي چاڙهي، سرڪو سڪائي، ديگڙي مان ڪرڙي لاهي هٿ ڪندا آهن).
ـ زَنگالُ ج زَنگالَ: ذ. زنگ ـ ڪٽ ـ ڪس ـ زنگارُ.
ـ زَنگالِجَڻ: زنگجڻ ـ ڪٽجڻ ـ ڪٽ چڙهڻ ـ ڪسجڻ.
ـ زَنگِجَڻُ: زنگ لڳڻ ـ ڪٽجڻ ـ ڪٽ چڙهڻ ـ ڪسجڻ. ڪاٽجڻ. سڙڻ.
ـ زَنگُ لڳَڻُ: ڪٽ چڙهڻ.
ـ زَنگُ وِجهَڻُ: عداوت وجهڻ ـ دشمني وجهڻ.
● زَنگبار: اسم خاص. شيدين جو ملڪ. آفريڪا جي هڪ علائقي جو نالو.
● زَنگَ: (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● زَنگيءُ ج زَنگيءُ: ذ. گل جو هڪ قسم. زنگ ملڪ جو ويٺل ـ حبشي ـ شيدي. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو (انگ. Oleander).
● زَنگيا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● زَنگياڻيءُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● زَنگيپوٽا: (ت). اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● زَنگيءُ پُور: اسم خاص. تعلقي ٺل ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● زَنگيجا: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. تعلقي رتي ديري ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● زَنگيزا: (ت) اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● زَنهارَ: ظرف. (ف). پناهه ـ هرگز ـ ڪڏهن نه.
● زَنئور: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● زَوارُ ج زَوارَ: ذ. (ع). زيارت ڪندڙ ـ زياتي. ڪربلا معليٰ جو زيارتي. (اسم خاص) هڪ ذات جو نالو (ت).
● زَوالُ ج زَوالَ: ذ. (ع). ڪِرڻ جي حالت ـ لاڙو ـ لاٿ ـ تنزل. سج لٿڻ جو وقت ـ لاڙو سج جو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اڳين ۾ جو وقت. پڇاڙي- پڇاڙي. زبون- چٽ- ڪريل. گم- ناس. ضائع. ڪمي- گهٽتائي پستي (ضد. ڪمال).

- زَوال جو وَقتُ: ذ. ٽيون پَهَرُ - ٻنپهرن کان پوءِ جو وقت.

- زَوالِيتَ ۽ زَواليتُون: ث. گهٽتائي- لاڙو. موت- پويان پير- هٺوائي- زوال. ابتري. ساڙو- ڳارو- موءُ- ساڙ- ڳار. بربادي- تباهي- اُجاڙ- خانه خرابي- ستياناس- خانوخراب.

- زَواليِ ڏِيَڻُ: (ت) موت پهچائڻ.

- زَوجُ: ذ. (ع). جوڙو. زال مڙس.

- زَوجَهُ ۽ زَوجَهُون: ث. زال- گهر واري- بيبي- استري. عورت.

- زَوجَہ مَنڪُوحَہ: ث. نڪاح ٻڌي زال.

- زَوجِيتُ: ث. نڪاح- عقد. وهانءُ.

- زَوجِيتُ ۾ آڻَڻُ: نڪاح ۾ آڻڻ - زال بڻائڻ.

● زوُدُ: صفت. ظرف. (ف). جلد- تڪڙو- ترت- تهه ٻهه- جهٽ پٽ- فوراً- شتاب- تڪو- اُمالڪ- يڪدم. هڪدم- تهه طالبو- اوچتو.

- زوُدُ رَسُ: ذ. صفت. [ف. زود + رس < رسيدن = پهچڻ) تمام ذهين- تيز فهم.

- زوُدُ رنجُ ۽ زوُدُ رَنجَ: ذ. صفت. [ف. زود + رنج = ڏُک] جلدي چڙڻو. چيڙاڪ- تپڻو- پوسرندڙ. خار باز- تيز مزاج.

- زوُدُ رَنجُ هُئَڻُ: جلدي ڪاوڙجندڙ هئڻ- ڪاوڙيل هئڻ- چيڙاڪ هئڻ.

- زوُدُ فَهَمُ: ذ. صفت. [ف. زود + فهم = عقل] تمام ذهين - تيز فهم.

- زوُد نَوِيسُ ۽ زوُد نَوِيسَ: ذ. صفت. [ف. زود + نويس < نوشتن = لکڻ] تڪڙو لکندڙ- جلدي لکندڙ.

- زوُد نَوِيسِيُ: تڪڙي لکڻ جي طاقت.

● زوُرُ ۽ زوُرَ: ذ. (ف). ٻل - طاقت - قوت- توانائي- سگهه - همت- جرئت - شڪتي- تيج - ست - ڏاڍائي- مضبوطي- توفيق - سگهت- سامرٿي. غلبه- زيادتي- ڪثرت- افراط- ازحد- نهايت. ظلم- ستم- سختي- غضب- زبردستي. اختيار- حڪم- حڪومت. ڪوشش.

- زورآزِمائِيُ: طاقت آزمائڻ- طاقت ڏيکارڻ- زر ڏيکارڻ. زور جي آزمائش وٺڻ.

- زور آزِمائِيُ ۽ زورآزمائِيُون: ث. طاقت آزمائي.

- زورآوَرُ ۽ زورآوَرَ: ذ. صفت. [ف. زور + آور < آوردن = آڻڻ] ٻلوان- طاقت ور- طاقت مند- جرئت وارو.

- زورآوِرَيُ ۽ زورآوِرِيُون: ث. طاقت- ٻَلُ- توانائي. زبردستي.

- زورارُ ۽ زورارَ: ذ. صفت. زور وارو- زور ڀريو- زورائتو- مضبوط- جاڏو- جبرو- ٻليار- ٻلي- ڀرٻل- ڪراڙو- ڪڙاڪڙي- سگهو- سڙرو- سگهارو- سگهائتو- سپرُ- سگهتو- قوتي- ستائتو- قرارو- توانو- ستائو. زبردست- ڀَڇ وارو- پڄٽيات- شهزور.

- زوراڪُ ٿيڻُ: (ت) ڪنهن جانور جو زور وٺڻ قابو ۾ نه اچڻ.

- زورانُ دَستِيُ ۽ زورانُ دَستيُون: ث. [ف. زور + دست = هٿ] ڏاڍ مڙسي- طاقت- زوران زوري- ملهان ملهي.

- زورانُ زورِيُ: ظرف. زبردستي- زوري- جبراً- سختيءَ سان- زور سان- قهراً.

- زورانُ زورِيُ ڪَرڻُ: زبردستيءَ ڪرڻ.

- زورائو ۽ زوراٺا: ذ. صفت. سگهارو- سگهائتو- زور ڀريو. زوردار- قرارو- زبردست- پهلوان- پراڪرمي- جبرو- جاٺو- قوي. جنگ- جوڌو- هيڪل- بهادر- ٻلي- ٻلوان- زور آور. (ذ). شوڪ- غم- ڏک- گوندر- ڏنج- افسوس- ارمان- سور- ڪليش- ويڌن- دک. ماتم- رودن.

- زوُراوِرُ ۽ زوراوَرَ: ذ. صفت. زور وارو- زبردست- دست دراز- جبرائو- غضبناڪ. ڏاڍو سخت- بلڪل- مهاوت. ظالم- ڦهري- ڏوڏي- الڏيري- ستمگر- شوخ- گبر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- زوراوري ع زوراوريون: ث. زور- ڏاڍ- سيرائي- زوري- جبر- ڏاڍائي- دست درازي- ظلم. شوخي. گهڻي ٻوساٽ- دٻڙ دڙُنس- غضب- زور زبر. ٻل- طاقت- قوت. زور- چوهه.

- زورائتو ع زورائتا: ذ. صفت. مضبوط- جاڏو- جبرو- ٻليار- ٻلي- ڀرٻل- ڪراڙو- ڪڙاڪڙي- سگهو- سگهارو- سگهائتو- سپر- زور ڀريو- قوتي- ستائتو- قرارو- توانو- سناڻو- ٻلوان- پراڪرمي- پچٽيات- پهچ وارو- شهزور.

- زور ڀلو ع زور ڀلا: ذ. صفت. ڀلو- سٺو- چڱو.

- زور ڀريو ع زور ڀريا: ذ. صفت. طاقتمند- مضبوط- طاقتور- جبرو- ٻليار. ٻلي- ڀرٻل- ڪراڙو- ڪڙاڪڙي- سگهو- سترو- سگهارو- سگهائتو- قوي- سپر- زورائتو- زور ڀريو- قوتي- ستائتو- قرارو- توانو- سناڻو- جاڏو- سترو ۽ تر. ڏونسو- متارو- ڏمتار.

- زور تي چڙهڻ: طاقت وٺڻ- زور وٺڻ.

- زور جتائڻ: طاقت ظاهر ڪرڻ.

- زور جي ميڙيءَ هڻڻ: مرضيءَ جي خلاف ڪم ڪرڻ.

- زور جي ميڙيءَ نه لڳڻ: رضامنديءَ کان سواءِ ڪم سرانجام نه ٿيڻ.

- زوردار ع زوردار: ذ. صفت. [ف. زور + دار < داشتن = رکڻ] زوروارو- زورائتو- قوي- پهلوان- توانا- طاقتور.

- زور ڏيکارڻ: طاقت ظاهر ڪرڻ- ٻل ڏيکارڻ. دٻاءُ وجهڻ.

- زور ڏيڻ: ڀيڙون ڏيڻ- منڻ- چاهڻ- مناڙڻ- مڪڙيون هڻڻ. طاقت ڏيکارڻ- زور آزمائڻ. بهادري ڏيکارڻ. شدمد سان چوڻ. جهلي بيهڻ. ٿنيڻ. ڀيرائي ڪرڻ- مدد ڪرڻ. تاڪيد ڪرڻ. مجبور ڪرڻ. قوت ڏيڻ. سخت ڪرڻ. ڪو لفظ زور سان ڳالهائڻ.

- زور ڏئي بيهڻ: تمام گهڻي ڪوشش ڪرڻ.

- زور شور ع زور شور: ذ. تيزي- شدت- سختي- تيڪ- تاءُ.

- زور ڪيڻ: زور گهٽائڻ- سگهه ڪيڻ. ڪمزور ڪرڻ.

- زور ڪرڻ: زور لڳائڻ- ڪوشش ڪرڻ- طاقت آزمائڻ. زوري ڪرڻ- لاچار ڪرڻ- مجبور ڪرڻ- دٻائڻ. منٿ ڪرڻ- آزي ڪرڻ.

- زور لائي بيهڻ: سڀ حيلا وسيلا هلائي بيهڻ.

- زور لڳائڻ: طاقت لڳائڻ- زور ڪرڻ. همت ڪرڻ. ڪوشش ڪرڻ. مدد ڪرڻ- ڌڪو ڏيڻ. مجامعت ڪرڻ.

- زور ماريو ع زور ماريا: ذ. صفت. زبردستيءَ سان نڪتل- زور سان ڌڪيل. زبردستي- مجبوري- زوري- ڏاڍائي- لاچار. مرضيءَ کانسواءِ- بي خواهشو.

- زور مس: ظرف. زبردستي- زور- زور زبر- ڏاڍ ئي- زوريءَ.

- زورمند ع زورمند: ذ. صفت. ٻلوان- طاقتور- زوراور.

- زور ۽ وڃڻ (ڪب): ملاحن جي اصطلاح ۾ ٻيڙيءَ جو- واءُ کان ٻاهيرو وڃڻ.

- زورو ع زورا: ذ. زور- ٻل- طاقت- قوت- سگهه. زوم- چوهه. ڏاڍ- ڏاڍائي- سيرائي- زبردستي- زور واري- جبر- دست درازي. گهڻي ٻوساٽ- دٻڙ دڙُنس- غضب- زور زبر. (ذ. صفت) زبردست- ظالم. ڏاڍو- بهادر- طاقتور- سگهارو.

- زور وٺائڻ: همٿائڻ- قوت ڏيڻ. جوش ڏيارڻ- ترغيب ڏيڻ. آٿارڻ.

- زور وجهڻ: دٻائڻ- مجبور ڪرڻ- دٻاءُ وجهڻ. طاقت ڏيکارڻ. مدد ڪرڻ.

- زور هلائڻ: طاقت هلائڻ. وس هلائڻ. حڪومت هلائڻ. زبردستي يا رعب سان ڪم وٺڻ.

- زور هلڻ: وس هلڻ- پڄت هلڻ- حڪم هلڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- زورُ هڻَڻُ: مٿو هڻڻ. محنت ڪرڻ - زور لڳائڻ - مٿا مونا هڻڻ - ڪوشش ڪرڻ - جتن ڪرڻ.
- زورُ هڻَڻُ: طاقتمند هئڻ - ڏاڍو هئڻ - مضبوط هئڻ - طاقتور هئڻ - زورائتو هئڻ. هلنديءَ وارو هئڻ - رهائيءَ وارو هئڻ. خوش هئڻ.
- زوريءَ ۽ زوريئُون: ث. زبردستي - ڏاڍائي - زورو. (ظرف) ڏاڍ سان - جبراً - غضب سان - زور سان.
- زوريءَ زَنا: ث. زبردستي زنا - زوري همبستري.
● زُورُ ۽ زُورَ: ذ. (ع) دغا - فريب - ڪوڙ - دروغ - ڪذب.
● زَوْرَقَ ۽ زَوْرَقُون: ث. (ع) ٻيڙيءَ جو هڪ قسم - ننڍي ٻيڙي.
● زوْرَ ڳِڙهه: اسم خاص. تعلقي ڪشمور ۾ هڪ ديهه جو نالو.
● زُوزاتُ ۽ زُوزاتَ: ذ. (آواز) زور سان وڄڻ يا ڦرڻ جو آواز (چرخي يا لاٽونءَ جو) زوڪاٽ.
● زُوفا: ذ. (ع) دوا طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو وکر (خوشبودار پنن سان گاهه جو هڪ قسم، جنهن جي شاخن ۾ گُنڊيون ۽ گُل زردو ٿئي).
● زُوڪاٽُ ۽ زُوڪاٽَ: ذ. (آواز) هوا جي زور سان لڳڻ جو آواز - زوزاتُ - سوساٽ - زوڪٽ.
- زُوڪَٽُ ۽ زوڪَٽ: ذ. زوڪاٽُ - زوزاتُ.
● زُوڪو ۽ زُوڪا (ت): ذ. صفت. ٿلهو - متارو - پهلوان.
● زُورُ ۽ زُورَ (ل. ڪ): ذ. زور - ٻَلُ - طاقت - قوت. ڏاڍَ - ڏاڍائي. سيرائي - زوراوَري - دست درازي - گهڻي ٻوساٽ - زبردستي - غضب - زور زَبَر. طاقت - سمرٿي. جاهه - چوهه - هلان - آلَر. توفيق. وسعت. (ظرف) تکو - زور سان - ڏاڍي.
- زُورَ سان: ظرف. زور سان. طاقت سان.
- زُوسي ۽ زُوسيُ: ذ. صفت. ظالم - قهارَ - ستمگر - ڏوڏي. ٻرجا ٻيڙڪ - راڄ ٻيڙڪ - مَرُدَمُ آزارُ.

- زُونُ (ت): ذ. (آوز) زور - وڏائي - تيشُن - اَڪڙ. (ظرف) تکو - تيز.
- زُونَ تيڻُ: وڏائي ۾ پرجي وڃڻ. ڪاوڙجڻ.
- زونَ سَڏائڻُ: هوشيار سڏائڻ. بهادر سڏائڻ.
- زونُءِ ۾ هُجَڻُ: وڏائيءَ ۾ هجڻ - تڪبر ۾ هجڻ.
● زَونٿو ۽ زَونٿا (ل): ذ. هيمَتُ پريو - ٿلهو متارو - مضبوط - ڏاڍو.
● زونڊرَ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● زَونرُ: هڪ ول جو نالو (نهايت زهريلي) - هڪ قسم جي زنگي گل جو ٻوٽو.
● زَولرَقَ ۽ زونرقُون: ث. (ع). ٻيڙيءَ جو هڪ قسم - زورق.
● زِهَهَ ۽ زِهُون: ث. يا زِهُ ۽ زِهَ: ذ. (ف). ڪنهن به شيءِ جو ڪنارو - وَٽ. جيئن "زِهَ گريبان، زهه دن" وغيره. ڪمان جي ڏور - وَتَرُ. ڏوري - تند - تار - نار - رودو. جانور جي آنڊي مان وٽيل ڏور (جا ڪمان ۾ ڪم اچي). جاميٽريءَ موجب اها سنئين ليڪ، جا گهيري جي هڪ پاسي کان هلي، گهيري جي ٻئي پاسي پهچي؛ مرڪز مان نه لنگهي.
- زِهبَنْدُ ۽ زِهبَنْدَ: ذ. [زه + ف. بند> بستن = ٻڌڻ] ڪاٺ جي هٿي؛ جا رازا جاءِ ٺاهڻ مهل ڪم آڻيندا آهن (ليپي جي سنوت لاءِ).
- زِهُونُ ڏِيَڻُ: مغزي هڻڻ - ڪپڙي کي ڪناري هڻڻ.
● زُهدُ ۽ زُهدَ: ذ. (ع). پرهيزگاري - پارسائي. پاڪائي. خدا پرستي. پرهيز - ڪيري.
● زَهَرُ (ت): اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● زَهَرُ ۽ زَهَرَ: ذ. (ف). وِهه - وِڪَ - سنکيو. بغض - ڪينو - ساڙ. حسد - جلن - ٻيائي - دغا. دشمني - ويرُ. (صفت) ڪارو - ڪئوڙو - تيز. بي لُطف - بد ذائقه.
- زَهَرُ آبُ: ذ. صفت. زهر گڏيل پاڻي - زهر آلوده پاڻي.
- زَهرُ آلُودَهُ: ذ. صفت. [ف. زهر + آلوده = گڏيل] زهر سان ڀريل - زهريلو.

- زَهرُباد: ذ. باد زهر - بادخاه - خناق. گهوڙي جي بيماريءَ جو هڪ قسم.
- زَهرُ تيريءَ تي رکي نہ کائڻُ: بڇڙي صحبت يا سنگت ۾ رهي، بڇڙو ڪم نہ ڪرڻ.
- زَهرُ ٿيُ پوڻُ: وِهُہ ٿي لڳڻ. تلخ ٿيڻ. نہ وڻڻ - ناگوار لڳڻ. بڇڙي معلوم ٿيڻ.
- زَهرُ ٿيڻُ: خراب ٿيڻ. تڪليف جو باعث ٿيڻ. تلخ ٿيڻ.
- زَهرَ جو ڍُڪُ پيئڻُ: صبر ڪرڻ - غم کائي وڃڻ. نہ برداشت ڪري سگهڻ جي ڳالھہ برداشت ڪرڻ.
- زَهرَ جِي پُڙِيُ هُئڻُ: تمام خوفناڪ ماڻهو هئڻ.
- زَهرُدارُ: ذ. صفت. زهر سان ڀريل - زهرياو - زهر وارو - زهري. وِهہ ڀريو.
- زَهرُ ڏِيڻُ: زهر ڏارڻ - زهر ڏيئي مارڻ - زهر سان مارڻ.
- زَهرُ قاتِلُ: ذ. صفت. مهلڪ زهر - مارڻ وارو زهر.
- زَهرُ ڪُچِلوُ: ذ. پسارڪي وکر جو هڪ قسم.
- زَهرُ ڪَرڻُ: تلخ ڪرڻ - ڪڙو ڪرڻ - وِهُہ ڪرڻ - وِکُ ڪرڻ.
- زَهرُ ڪَري ڏِيڻُ: تلخ ڪري ڏيڻ - ناگوار ڪري ڏيڻ - بدمزه ڪري ڏيڻ.
- زَهرُ ڪُچِلوُ ۽ زَهرُ ڪُچِلا: ذ. زهر ڪچلو.
- زَهرُڪوُ ڪلوُ ۽ زَهرُڪوُ ڪِلا (ٿ). ذ. گاهہ جو هڪ قسم - زهر ڪچلو.
- زَهرُ کائِڻُ: ڪا ماريندڙ شيءِ کائڻ. جان ڏيڻ. مرڻ.
- زَهرُ لَڳَڻُ: ازحد ناگوار لڳڻ. خراب لڳڻ ڪڙو لڳڻ.
- زَهرُ مهروُ ۽ زَهرُ مُهرا: ذ. زهر کسي ڪيندڙ پٿر جو هڪ قسم (جو دوا طور ڪم اچي).
- زَهرناڪُ: ذ. صفت. زهر وارو - زهر سان ڀريل - زهريلو.

- زَهرَ واتُ پَرِيوُ هُئڻُ: ڪنهن عزيز جي موت هئڻ ڪري سوءَ ۾ هجڻ.
- زَهرَ هارَڻُ: اندر جو غصو يا رنج ٻئي جي مٿان هارڻ.
- زَهرِيُ ۽ زَهرِيُ: ذ. صفت. زهر وارو - وِکرُ - وِهُہ وارو - زهر وارو - اثرائتو - زهريلو - وِک ڀريو. ڪڙو - تلخ.
- زَهرِيلو ۽ زَهرِيلا: ذ. صفت. زهر وارو - زهردار - زهري.
● زَهرا: ٿ. (ع.) خاتون جنت حضرت بيبي فاطمه رضيہ (جو لقب).
● زُهرائيُ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. درڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو.
● زُهرَہُ: ذ. (ع.) هڪ گرهہ جو نالو - شڪر گره - زهرو.
- زُهرَہُ جبِينُ: صفت. [ع. زهره + ف. جبين = پيشاني.) خوبصورت - ماهہ پيڪر.
- زُهرو ۽ زُهرا: ذ. زُهرَہُ.
● زَهرِيُ: اسم خاص. بروهي بلوچن جو هڪ قبيلو. بلوچستان جي جهلاوان علائقي ۾ هڪ ضلعي جو نالو (تاريخ بلوچستان).
● زَهيمُرُ ۽ زهيمُرَ: (ڪ) ذ. هڪ وَلِ جو نالو - وڻ ويڙهيءَ جو هڪ قسم - ٻي ٻاڙي.
● زَهيُ: (ڪ) ٿ. زعم. زور. ڪاوڙ. ڪست. (پيلاين جا ٻول).
- زِهيُ: ندا (ف.) وه واهہ - شاباس.
- زِهيُ قِسمَت! ندا. واهہ - خوش نصيبيُ.
- زِهيُ نَصيبُ! ندا. واهہ خوش نصيبيُ!
● زَهيرُ ۽ زهيرَ: ذ. صفت. (ف). هيڻو - ڪمزور - ڏٻرو - اپرو.
● زئنرَ: (ت) اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.
● زَئيُ ۽ زَنيوُنُ: (ت) ٿ. (ف.) رَت - مائٽي - عزازت.
- زئيرَ ۽ زَئيرُون: (ڪ) ٿ. آڪيرَ - سِڪَ.
● زِيادَتُ ۽ زِيادَتون: ٿ. (ع) گهڻِ - واڌ - واڌارو - افراط. گهڻائي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- زِيادَتيِ ۽ زِيادَتيُن: ث. ڪثرت- افراط- جوڙ- واڌ- واڌارو. وَراڻ- چاڙهو- سرسي. زوراوَري- ظلم- جبر- زبردستي. فالتو. فاضلي.

● زِيادَهَ: ذ. صفت. (ع.) گهڻو- جهجهو- ٻَهُوڻ. گهڻ- جال- سرس- وڌيڪ- مٿو- گهڻو- بيحد- سَبيل. گهڻي قدر- نهايت- تمام- بلڪل- ڏاڍو. فالتو- ٻيو به.

- زِيادَهَ تَر: صفت. وڌيڪ- گهڻو- قدري گهڻو- بلڪل زياده.

- زِيادَهَ حَدِ ادَب: جملو. ختم ڪرڻ جي دعا.

- زِيادَهَ خَيرِيَت: (جملو) حال احوال ختم ڪرڻ وقت استعمال ٿيندڙ ڪلمو. باقي خيريت- وڌيڪ خيريت.

- زِيادَهَ ڪَرَڻُ: وڌائڻ- واڌارو ڪرڻ. گهڻو ڪرڻ.

- زِيادَهَ گُو ۽ زِيادَهَ گو: ذ. صفت. [ف. زياد+ گو > گفتن = ڳالهائڻ] ڳالهه وڌائيندڙ. ڪوڙو- فضول گو- دروغگو.

- زِيادَهَ گوئيِ ڪَرَڻُ: وڌائي ڳالهه ڪرڻ- فضول بڪڻ.

● زِيارَتَ ۽ زِيارَتُون: ث. [ع. زارَ = ملاقات ڪئي] ڪنهن مقدس جاءِ جو ديدار- جاترا- ياترا- تيرٿ. حج. درش- ديدار. ملاقات- گڏجاڻي.

- زِيارَتَ ڪَرَڻُ: ڪنهن مقدس جاءِ يا بزرگ جو ديدار ڪرڻ.

- زِيارتَ گاهَ ۽ زِيارَت گاهون: ث. [ع. زيارت + ف. گاهه = جڳهه] زيارت ڪرڻ جي جاءِ- مقدس جڳهه- درگاهه- آستانو.

- زِيارَتيِ ۽ زِيارَتيِ: ذ. صفت. تيرٿ واسي- جاتري- ياتري- رَمتو- مسافر- پانڌيڙو- ملاقاتي- ديداري- درشني.

● زِيانُ ۽ زِيانَ: ذ. (ف). نقصان- هرج- ٽوٽو- هاڃو- گهاٽو- خسارو- ضرر- وڃاءُ- ڇيهو- تاوڻ- تاوانُ. ڇُوٽَ- ڇٽي- اپوڇي- ڪاس. بربادي. تباهي.

- زِيانُ خورُ ۽ زِيانُ خورَ: ذ. صفت. [ف. زيان + خور > خوردن = واپرائڻ] نقصانڪار. لاس ڪندڙ- تباهه ڪن- نقصان پهچائيندڙ- ضررناڪ- جهوراڻو. حرڪتي- لُچو- ائيٽرو- هاڃو.

- زِيانِ ڪارُ ۽ زِيانِ ڪارَ: ذ. صفت. [ف. زيان + ڪار > ڪردن = ڪرڻ] نقصانڪار- نقصان پهچائيندڙ- زيان خور.

- زِيانيِ ۽ زِيانيِ: صفت. نقصانڪار- نقصان پهچائيندڙ- زيان خور.

● زِيبُ ۽ زِيبَ: ذ. (ف). سونهن- حُسن- سوڀيا- خُوبي- خوبصورتي- برآج. آرائش- زيبائش- سينگار- ٺٺُ- ڊانڊس- خوشنمائي- رونق- تيج- جلوو- ڪيرائي- جهلڪو- پڙڪي- پرتاب- ڏما. تجمل- آب- چمڪ.

- زِيبا: صفت. خوشنما- سهڻو- سندر- خوبصورت. سٺو. مناسب. آراستہ- سينگاريل.

- زِيبائِتو ۽ زِيبائِتا: ذ. صفت. زيب وارو- زيبو- سوڊو- سندر- نياڪو- سهڻو. عمدو- ڀلو پلوڙ- سٺو- وڻندڙ- ديداري- ڏسڻ جهڙو- لطيف- نازڪ- سنگين- مهين. سنهو- نفيس- چوکو.

- زِيبائِشَ ۽ زِيبائِشُون: ث. سجاوٽ- بناوٽ- سينگار- آرائش. سوڀيا- زينت- سولهن.

- زِيبُ تَنُ ڪَرَڻُ: پائڻ- پهرڻ. ڪنهن چيز کي جسم تي سينگارڻ.

- زِيبُ ڏِيَڻُ: سوڀيا ڏيڻ- خوشنما لڳڻ- سٺو لڳڻ.

- زِيبُ زِينُ: ذ. زيب زِينَ- سولهن- سينگار.

- زِيبَ وارو ۽ زِيب وارا: ذ. صفت. زيبائتو- عمدو- سهڻو- نزاڪت وارو- نياڪو- زينت وارو.

- زِيبُ و زِينَت ۽ زِيبُ و زِينَتُون: سجاوٽ- آراستگي- ٺاٺُ- بناءُ سينگار- زيبائش.

● زِيبرا ۽ زِيبرا: ذ. (الگ). آفريڪا ۾ گڏه جو هڪ قسم- پٽاپٽي گڏه جو هڪ قسم.

● زِيٽو زِيٽَ: (ڪ) ث. (آواز) زِپا زِپ- ٺهه ٺهه- سَٽ سَٽ- زپ زپ.

● زِيتُون ۽ زَيتُونَ: ذ. (ف) ميوي ۽ وڻ جو هڪ قسم - ڄام ڦل - آمروت - امرود. (ٽي قسم جبلي، ٻري - باغي).

● زِيٽَ ۽ زِيٽُون: (ت) ث. اف). ٻڪواس - ٻڪ ٻڪ. ٻٽاڪ - لٻاڙ. آڪڙ - وڏائي.

- زِيٽَ هڻَڻُ: ٻٽاڪ هڻڻ - لٻاڙ هڻڻ.

● زِيپَ ۽ زِيپُون (ت): ث. ڊاڙَ - ٻٽاڪَ - لَٻاڙ - ٻڪواس - ٻڪ ٻڪ.

- زِيپڙُ ۽ زِيپڙَ: ذ. صفت. ٻڪواسي - لٻاڙي - ڊاڙي - ٻٽاڪي.

- زيپَ مارَڻُ: ڊاڙ هڻڻ - ٻٽاڪ هڻڻ.

- زِيپَ ميلائِڻُ: ڊاڙون هڻڻ - ٻٽاڪون هڻڻ.

● زِيپَٽُ ۽ زِيپَٽَ (ت): ذ. (آواز) ٺڪاءُ - ٺهڪو - وسڪارو، جيئن "موچڙي جو زيپٽ ٻيو ٻوي."

● زِيرُ: ظرف. (ف). هيٺ - هيٺان - هيٺوٺو - هيٺاهون - هيٺ پرو - تحت. (صفت). درجي ۾ گهٽ - ڪمتر - نيچ - هلڪو - سادو. تابع ۾ - هٿ هيٺ - وَس - زيردست - ماتحت. ڪمزور - ڪم طاقت.

- زيرِ آبَ: ذ. صفت. [ف. زير+آب=پاڻي] پاڻيءَ جي اندر - پاڻي جي هيٺ. ٻوڏ هيٺ - اٿل هيٺ - ٻڏل - سيلاب هيٺ.

- زِيرِ آبيُ ۽ زِيرِ آبيون: ث پاڻي هيٺ هلندڙ جهاز - ٻُڏو ٻو جهاز.

- زيرِ بار ۽ زيرِ بارَ: صفت. [ف. زير+بار= بوجهه] بار هيٺ آيل. بار وڌل. قرضدار. آڏار هيٺ - لاچار - تنگ - قرضي - قرضدار.

- زيرِ بارِ ٿيڻُ: گهڻي بار هيٺ اچڻ. لاچار ٿيڻ. گهڻي خرچ ۾ پوڻ. قرض ۾ هڻڻ.

- زيرِ بارِيُ ۽ زيرِ بارِيُون: ث. بار هيٺ اچڻ جي حالت - بارُ - بوجو - اٽڪ. قرض - قرضداري.

- زيرِ بَنْدُ ۽ زيرِ بند: ذ. [ف. زير+بند< بستن=ٻڌڻ] گهوڙي جي سنجن جو هڪ قسم - لَوَنْدُ. تنگ. اڳٺ - ناڙو.

- زيرِ تَجْوِيزُ: ظرف. [ف. زير+ع. تجويز] ويچار هيٺ - خيال هيٺ - رٿ ۾.

- زيرِ تعليمُ: ظرف. تعليم ۾ (صفت). تعليم حاصل ڪندڙ - متعلم.

- زيرِ حِراسَتُ: ظرف. حوالات ۾ - حراست ۾ - چوڪي ۾ - ٻهري ۾.

- زيرِدَسْتُ ۽ زيرِدَسْتَ: ذ. صفت. هٿ هيٺ - تابع - تابعدار - ماتحت. ٻجهگيرُ - ٻاجهگير - زير حڪم - حڪم هيٺ. غريب - ڪمزور - اڏِيڻُ - ڪم طاقت.

- زيرِ دَسْتِيُ ۽ زيرِ دَستيُون: ماتحتيُ - تابعداري. ٻاجهگيري - ٻجهگيري. هيٺائيُ - پابندي - غلامي.

- زيرِ زَمِينِ: ظرف. زمين هيٺ - زمين ۾ - زمين اندر.

- زيرِ سايَہُ: ظرف. پناهه هيٺ - آجهي ۾. حمايت ۾. قريب - ويجهو. هيٺان.

- زيرِ صَدارَتُ: ظرف. صدارت هيٺ - اڳواڻيءَ هيٺ.

- زيرِ علاجُ ۽ زيرِ علاجَ: ذ. صفت. علاج هيٺ - علاج ۾. دوا ڪرائيندڙ - بيمار.

- زيرِ ڪَرَڻُ: تابع ڪرڻ - مطيع ڪرڻ - مغلوب ڪرڻ - هيٺان ڪرڻ. ماري ميڇائڻ - د پائڻ - قابوءَ ۾ آڻڻ. فتح ڪرڻ.

- زيرِ گادِيُ ۽ زيرِ گاديُون: ث. آٽ جي سنجن مان هڪ سنج جو لالو. وهاڻي جي نموني تي جا آٽ جي هنيءَ تي بچاءُ لاءِ پاڪڙي هيٺان ڏجي.

- زيرِ وَ بالا: ظرف. هيٺ مٿي - اُبتو سبتو - آلٽ پلٽ - درهم برهم - زير وَ زبر.

- زيرِ وَ زَبَرُ: ظرف. هيٺ مٿي - درهم برهم - اُبتو سبتو - تهه بالا - آلٽ پُلٽ. سَرپير - زير وَ بالا.

- زِيرُ وَ زَبَرُ ٿِيَڻُ: هيٺ مٿي ٿيڻ - آلٽ پلٽ ٿيڻ. اونڌو ٿي پوڻ. پريشان ٿيڻ. ڪٽي وڃڻ. برباد ٿي وڃڻ - نابود ٿي وڃڻ - اُجڙي وڃڻ.

- زِير وَ زَبَرُ ڪَرَڻُ: هيٺ مٿي ڪرڻ - آلٽ پلٽ ڪرڻ. تباهه و برباد ڪرڻ.

- زِيرِ وِيچارُ ۽ زِيرِ وِيچارَ: ذ. صفت. ويچار هيٺ - ڌيان هيٺ - غور هيٺ. خيال ۾ - سوچ ۾.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- زِيرِ وِيچارُ هَئَڻُ: سوچ يا خيال ۾ هئڻ. ڪا ڳالهه فيصل نه هئڻ.

- زِيرِ ينَ: صفت. ظرف. هيٺين - هيٺاهون. گهٽ.

● زِيرَ ۽ زِيروُن - زِيرِ يُون: ث. (ف). آچار جي هڪ اشاني (ِ). اکر جي آواز کي هيٺ ڪندڙ هڪ حرڪت. زنجير - جنجير - ڪڙي. قيد. زير ڪڙي (جا قيدين کي وجهجي). جيئن:

"ڳچيءَ ڳانا لوهه جا، زيريون ۽ زنجير".

- زِيرِپيِرُ: اسم خاص. تعلقي هالا ۾ هڪ ديهه جو نالو.

● زِيرَڪُ ۽ زِيرَڪ: ذ. صفت. (ف). تيز فهم - ذهين - ذڪي - سمجهو - فهيم - عقلمند - دانا - دانشمند - هوشيار - سگهڙ - سياڻو - عقلي سڄاڻ - ڏکهي نظر رکندڙ - ڳاڙو - متمان - دير کهه درش - دور انديش. هنري - چتر - چالاڪ - ڪاريگر.

- زِيرَڪيِ ۽ زِيرَڪِيُون: ث. تيز فهمي - ذهانت - ذڪاوت - دانائي - دانشمندي - چترائي - هوشياري - حڪمت - سياڻپ.

● زِيرُو ۽ زِيرا: ذ. [ف. زِيرَه] مصالح طور ڪم ايندڙ هڪ پسارڪو خوشبودار وکر - جيرو. (ث. زيري ۽ زيريون) پڇڻ بعد زمين تي ڪريل ٻاڙا (ڪ).

● زِيري ۽ زِيرِيُون: ث. زاجير - سنڪلي - جنجيري. ڪڙي - پيڙي. قطار. اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● زِيسْتُ: ث. (ف). زندگي - حياتي - عمر - اوسٿا - هستي.

● زِيڪَ ۽ زِيڪَ: ذ. (ع. ضِيقَ) بيماريءَ جو هڪ قسم. ساهه کڻڻ ۾ تڪليف - ساهه جي مونجهه. دم. سهڪڙو - ضِيقَ النَّفَسُ.

● زِيلَ ۽ زِيلُون: ث. (ع). ڦوڪارو - ڦونگهارو. شوڪارو - ڦوڪ. [ف. زير = هيٺ] دهل جو مادي پاسو - تالي - شڪاري پکيءَ کي پڪڙڻ لاءِ گهنگهرو (ت).

- زِيلَ هَئَڻُ: ڦوڪارڻ - ڦوڪارو هڻڻ - شوڪارو هڻڻ - ڦونگهارو هڻڻ - هڻيڪ هڻڻ.

- زِيلَ ۽ بَمُ: ذ. هيٺ ۽ مٿي - زيرو بم. ساز جو آواز - دهل جا ٻئي پاسا.

● زِيلا ۽ زِيلا (ڪ): ذ. اٺ جي سنجن مان هڪ سنج جو نالو. (ٻيلاين جا ٻول ١٣١).

● زِيمڪائي: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو.

● زِينَ ۽ زِينُون: ث. [ف. سن. جِينَ] گهوڙي جي سنجن مان هڪ سنج جو نالو - هني جو هڪ قسم - چمڙي جو هنو. ڪپڙي جو هڪ قسم.

- زِينْ پوشُ: ذ. [ف. زين + پوش < پوشيدن = ڍڪڻ] زِينَ جي مٿان وجهڻ جو ڪپڙو - غاشو - گاشو.

- زِينَ ڪَشَڻُ: [ف. زين + ڪش < ڪشيدن = چڪڻ] گهوڙو سنجڻ. گهوڙي تي چڙهي روانو ٿيڻ.

● زِينَتُ ۽ زِينَتُون: ث. سينگار - سونهن - زيبائش - آرائش - ٺاهه ٺوهه - ٺهڙ - سوڀيا. سهڻائي - سندرتا - حسن - سونهن - نزاڪت - لطف - براج - رونق.

- زِينَتُ بَخْشَڻُ: رونق ڏيڻ - سينگارڻ. سوڀيا ڏيڻ - سونهن ڏيڻ.

- زِينَتُ پَرِيوُ ۽ زِينَتُ پَرِيا: ذ. صفت. آراسته - سينگاريل. سوڊو - سهڻو - پَلُ پَلُو رُ - روڙو - سنو - عمدو - سندر - ٺاهوڪو - زيبائتو - ديداري - ڏسڻ جهڙو. نازڪ - لطيف - سنگين - مهين. چوکو - تکو - ڪندن - ڪڙو.

- زِينَتَ دارُ ۽ زِينَتَ دارَ: ذ. صفت. سينگاريل. ٺاهه ٺوهه وارو - زيب وارو - ڀڪندڙ - زينت پريو.

● زِينداڻي: (ت). اسم خاص. هڪ ذات جو نالو (سندراڻي پاڙو).

● زِينو ۽ زِينا: ذ. [ف. زِينَه] ڏاڪڻ جو ڏاڪو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

- زيڻُ: اسم خاص. هڪ جبل جو نالو.

● زيوَرُ ۽ زيوَرَ: ذ. (ف) گهڻو- گهه- مڻيو (سون يا چانديءَ جو) چلو منڊي. رَتنُ- جوَاهَرُ. زيبُ- زِينَتَ- زيبائش- آرائش- سينگار.

- زِيھَہ ۽ زِيھَوُنُ: (ع) ث. پُٺيءَ جو وِچُ- ڪَرَنگهو.

● زيهادائيِ: اسم خاص. هڪ ذات جو نالو. درڪاڻي بلوچن جو هڪ قبيلو.

جيتوڻيڪ سنڌي لغات لکڻ جو سلسلو هڪ سو سال اڳ، ١٨ صديءَ جي وچ ڌاري شروع ٿيو، تنهن هوندي به باوجود ڪيترين ئي مخلصانه ڪوششن جي، سواءِ ڪن خاص لفظن تي مخصوص لغتن جي، سنڌي ٻوليءَ جي سنڌي لغات، جنهن ۾ مجموعي طور رائج ٻوليءَ جا مکيه لفظ ڏنل هجن ۽ معنائون پڻ سنڌيءَ ۾ لکيل هجن، هن کان اڳ لکجي شايع ٿي نه سگهي آهي. اِن ڏس ۾ هيءَ پهرين جامع سنڌي لغات آهي، جا سنڌي ادبي بورڊ طرفان هينئر پيش ٿي رهي آهي.

هن لغات جي لفظن جو ذخيرو هيٺين سرچشمن مان گڏ ڪيو ويو آهي:

(الف) ڇپيل ڪتاب،

(ب) اهي جملي ڇپيل لغاتون، جن جو سنڌي لفظن جي معنيٰ سان واسطو آهي،

(ج) ادب ۽ لغت جي اڻڇپيل قلمي ڪتابن جو ذخيرو، ۽

(د) اڻلکيل عوامي ادب ۽ عام رائج سنڌي ٻوليءَ جا اکر ۽ زنده جاويد ذخيرا، جنهن لاءِ سڄيءَ سنڌ جي هر ضلعي جي مکيه ڳوٺن ۾ مڪاني ماڻهو مقرر ڪيا ويا، انهيءَ لاءِ ته پنهنجي تَرَ جي ٻوليءَ جا الفاظ ۽ اصطلاح هٿ ڪري ڏين.

مٿين سلسلي ۾ هيءُ خاص احتياط پڻ رکيو ويو آهي ته جيئن سنڌي ٻولي جي مرڪزي مکيه محاورن يعني ته لاڙ، سري، ٿر، ڪاڇي، ڪاري، ڪڇ ۽ لسبيلي جي مخصوص ٻولين جا انوکا عام لفظ ۽ اصطلاح، هن لغات ۾ شامل ڪري سگهجن.

ٺيٺ سنڌي لفظن کان سواءِ عربي ۽ فارسي لفظن جو پڻ ڪافي وڏو ذخيرو سنڌي ٻوليءَ ۾ شامل ٿي چڪو آهي، اُن کي پڻ هن لغات ۾ ڪماحقه داخل ڪيو ويو آهي، انهيءَ لاءِ ته هيءَ لغات سڀني طبقن لاءِ ڪارآمد ٿي سگهي.

مطلب ته هيءَ پنهنجي نوع جي پهرين سنڌي لغات آهي، جنهن ۾ سنڌي ٻوليءَ جي لفظن جي هڪ جهجهي ذخيري کي شامل ڪيو ويو آهي ۽ هر لفظ جي عام توڙي اصطلاحي معنيٰ کي، شاهدن ۽ مثالن سان کولي ورجايو ويو آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

1st Edition 1984 4000 Copies

[Price: Rs. 50.00]

Published by
GHULAM RABBANI A. AGRO
Secretary, Sindhi Adabi Board

G. P. O. Box: 12
Hyderabad, Sind, Pakistan.

Printed by Mian Allah Bachayo Yusufzai, at the Sindhi Adabi Boarsd' Press,
Tilak Incline, Hyderabad Sind.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

A COMPREHENSIVE

SINDHI DICTIONARY

OF CLASSICAL & CURRENT SINDHI

VOl. III (ج–ذ)

COMPILED

UNDER THE SINDHI ADABI BOARD's DICTIONARY PROJECT

DIRECTED BY

N. A. BALOCH

REVISED BY

GHULAM MUSTAFA QASMI

SINDHI ADABI BOARD
HYDERABAD / JAM SHORO
SIND
PAKISTAN
1984

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com